

TACHI AK'ORE PEDEE

Nuevo Testamento

eperā pedeede

La Santa Biblia en el idioma Epena Pedee Saija de Colombia

Las ilustraciones por Horace Knowles©The British & Foreign Bible Society, 1954, 1967, 1972, se encuentran en las páginas 539 y 577.

Las ilustraciones por Louise Bass©The British & Foreign Bible Society, 1994, se encuentran en las páginas 21 y 453.

Las ilustraciones usadas con el permiso de © 1978 David C. Cook Publishing Co. se encuentran en las páginas 5, 6, 8, 9, 37, 43, 49, 67, 70, 75, 76, 77, 80, 86, 88, 92, 94, 95, 106, 112, 117, 127, 129, 136, 139, 141, 145, 148, 159, 169, 184, 194, 202, 209, 212, 218, 221, 247, 252, 264, 266, 273, 278, 287, 289, 292, 296, 311, 315, 320, 325, 327, 338, 389, 498, 520, 524, 584, 611 y 612.

Segunda edición
© 2010, Liga Bíblica

Primera edición
© 2005, Liga Bíblica

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons
Atribución-No Comercial-No Derivadas 3.0 Unported
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Nuevo Testamento de Pema

Libro	Abreviatura	Página
Los Evangelios		
Mateo	Mt	1
Marcos	Mr	79
Lucas	Lc	131
Juan	Jn	214
Historia		
Hechos	Hch	272
K'art'a p'ādap'edaa		
Romanos	Ro	341
1 Corintios	1 Co	375
2 Corintios	2 Co	407
Gálatas	Gá	429
Efesios	Ef	442
Filipenses	Fil	454
Colosenses	Col	463
1 Tesalonicenses	1 Ts	471
2 Tesalonicenses	2 Ts	478
1 Timoteo	1 Ti	483
2 Timoteo	2 Ti	492
Tito	Tit	500
Filemón	Flm	505
Hebreos	He	508
Santiago	Stg	533
1 Pedro	1 P	543
2 Pedro	2 P	553
1 Juan	1 Jn	559
2 Juan	2 Jn	568
3 Juan	3 Jn	570
Judas	Jud	572
Profecía		
Apocalipsis	Ap	576
Apéndices		
Glosario		613
Índice Tópico		627
Mapas		639

INTRODUCCIÓN

Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi sāga Tachi Ak'orepa ichi k'awapipari esperāarāmaa. Jara bi irua k'isia iru bi o k'achiadeepa esperāarā k'aripa atait'ee, sāga ijāadai irude māik'aapa k'āata k'inia bi irude ijāapataarāpa oopataadamerā. Chonaarāweda Tachi Ak'orepa Israel pidaarā jirit'eraji ichi p'uuru pidaarā p'aneedamerā. Ma p'uuru pidaarā ūk'uruurāmaa k'awapiji ichia oopi k'inia bi esperāarāmaa. Māpai Tachi Ak'ore Jaurepa k'aripap'eda, ma k'awapida p'ājida librode āchi t'oruta wedapema pedeede. Māgá Tachi Ak'ore Úraa p'āda uchiají. Ma libro p'ādap'edaa ūk'uru t'f bijida Antiguo Testamento; ūk'uru Nuevo Testamento. Ma chaachaa libro awara–awaraa paraa: treinta y nueve Antiguo Testamento de māik'aapa veintisiete Nuevo Testamento.

Na librode Nuevo Testamento aupai bi. Nāgide jara bi Tachi Ak'ore Warra Jesucristode: iru t'oda, bapata, piuda māik'aapa chok'ai p'irabaida esperāarā k'aripait'ee atuanaadamerā. Ichiaba jara bi irude ijāapataarāpa jarateedap'edaa iru it'aa wāda t'ēepai.

Na ūraa esperā pedeede p'ājida esperāarāpa pia k'awaadamerā pedee pia Tachi Ak'orepa jara pēida na p'ek'au eujādepemaarāmaa. Tachi Ak'orepa jirit'erada esperāarāpa ewaa Nuevo Testamento p'ādak'āri, p'ājida griego pedeede, maapai ma pedee pedeepachida perā Jesucristo nipada eujāde. Griego pedee awara bi esperā pedee k'āyaara. Mamīda ma griego pedeede p'a bi esperā pedeede p'ājida k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Eperāarāpa na ūraa p'āda leedak'āri, Tachi Ak'ore Úraa jara pēida pedee awara unudait'ee, piara k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi. Libro chaa leedak'āri, naapiara unudait'ee introducción. Made jara bi ūraa unudait'ee ma librode. Libro chaachaa ichiaba título unudait'ee. Chonaarāweda título bipachida Tachi Ak'ore Úraa p'ādade, chi título leerupa k'awaamerā k'āaredeta jara bi. Awaraa ūraa ma jiak'a uchiaru pirā awaraa librode, cita p'ājida ma título edaik'a eere, jiridamerā māik'aapa leedamerā. Ichiaba edaare página edaik'a eere awaraa pedee unudait'ee. Made jara bi k'āata jara k'inia bi chi pedee letra chak'e ome ma paginade. Ma awara glosario unudait'ee na ūraa p'āda āpiteik'a eere. Made ichiaba jara bi k'āata jara k'inia bi pedee awara–awaraa na ūraa unurutade. Ichiaba na ūraa p'āda āpiteik'a eere unudait'ee Índice Tópico apata, chi madepema pedee leerupa ūraa awara–awaraa estudiamerā. Made cita jara bi chi waapiara k'awa k'inia bipa jirimerā na ūraa p'ādade.

Na ūraa p'ādade cita unudak'āri, nāga unudait'ee. Naapiara unudait'ee libro abreviatura. Aí eere unudait'ee capítulo. Aí eere unudait'ee versículo. Versículo awara-awaraa jara k'inia bak'āri, ma número chaachaa awara beeit'ee coma ome. Jōdee versículo chok'ara jara k'inia bak'āri, chi naapema número chi último parumaa iru bait'ee guión. Pia jarait'eera, Mt 2.1 jara k'inia bī libro t'ījarapata Mateo, capítulo 2, versículo 1. Jōdee Mt 2.1, 4 jara k'inia bī libro Mateo, capítulo 2, versículo 1 māik'aapa 4. Ma awara Mt 2.1-19 jara k'inia bī libro Mateo capítulo 2, versículo unodeepa 19 parumaa. Cita awara-awaraa unuruta pirā, nāga unudait'ee; punto y coma ome: Mt 2.1; Mr 3.3-5; Jn 3.16. Libro chok'ara-ee p'anide capítulo apai unudait'ee. Māga bak'āri, chi versículo aupai unudait'ee: Flm 17 maa-e pirā Jud 6.

Edaare versículo unudait'ee corchetes [] esajīak'a. Māga bak'āri, jara k'inia bī ma versículo uchia-e paji jōmweda griego pedeede p'āda copiade, ewaa Nuevo Testamento libro p'e wādak'āri.

SAN MATEO

San Mateopa Pedee Pia P'āda

San Mateopa na pedee pia p'āji. Ichiaba t'i jarapachida Leví. Judío paji. Jesucristo ome nipapachi. Na pedee pia p'ādade Mateopa jara bi Jesús Tachi Ak'orepa pēida eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā Tachi Ak'orepa jaradak'a judiorā chonaarāmaa Antiguo Testamento apatade. Audú jara bi Jesupa jarateepatade. Irua eperāarāmaa ūraapachi; chi k'ōp'āyoorāmaa jarateepachi; nepiripachi ne-inaa jarateeit'ee māik'aapa jarapachi sāga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ore juu ek'ari p'anapataaarā.

Naapiara Mateopa jara bi Jesús chonaarāwedapema judiorā ēreerādeepa uchiada; iru t'oda māik'aapa treinta años wāyaap'eda, Juan Bautistapa irude jarateeda (caps. 1.1–3.12). Jara bi Juanpa Jesús poro chooda; Jesús unuda netuara ome eujā pania wēe bide māik'aapa Jesús ewaa jaratee beek'āri (caps. 3.13–4.25). Jara bi Jesupa jarateepata Galilea eujāde: ūraa jarateeda ee bide nipak'āri (caps. 5–7); ne-inaa ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa (caps. 8–9); ichi k'ōp'āyoorā doce jirit'erada (cap. 10); awaraa ūraa jarateeda Galileade (caps. 11–12); awaraa nepirida jarateeit'ee (cap. 13) māik'aapa Rey Herodepa ooda Jesupa jarateepatade ūrik'āri (cap. 14.1–12). Jara bi Jesús nipapata awaraa eujāde (caps. 14.13–17.20); ichia t'ee ooda Galilea eujāde (caps. 17.21–18.35) māik'aapa wāda Jerusalendee (caps. 19–20); ichia mama ooda māik'aapa jarateeda (caps. 21.1–26.13). Jara bi iru jita atadap'eda, ateedap'eda judiorā pororā k'irapite māik'aapa iru peet'aadap'eda (caps. 26.14–27.66). T'ēepai jara bi iru chok'ai p'irabaida māik'aapa pedee t'ēe jarada ijāapataarāpa iru ūraa jarateenadamerā na p'ek'au eujā jōmaade (cap. 28).

Jesucristo ēreerā t'i p'āda
(Lc 3.23–38)

1 ¹Jesucristo uchiaji chonaarāwedapema Rey Daviddeepa māik'aapa Abrahamdeepa. Chonaarāwedapemaarāpa iru ēreerā t'i p'ājida ichi t'ēepemaarāpa k'awaadamerā k'airādeepa uchiaji.

² Abraham Isaac ak'ore paji. Isaac Jacob ak'ore paji. Jacob Judá ak'ore paji māik'aapa Judá ipemaarāde ichiaba.

³ Judá Fares māik'aapa Zara ak'ore paji. Āchi nawe Tamar paji. Fares Hesrón ak'ore paji. Hesrón Aram ak'ore paji.

⁴ Aram Aminadab ak'ore paji. Aminadab Nahasón ak'ore paji. Nahasón Salmón ak'ore paji.

⁵ Salmón Booz ak'ore paji māik'aapa Rahab Booz nawe paji. Booz Obed ak'ore paji māik'aapa Rut Obed nawe paji. Obed Jesé ak'ore paji.

⁶ Jesé Rey David ak'ore paji. Rey David Salomón ak'ore paji māik'aapa Urías wēra pada Salomón nawe paji.

⁷ Salomón Roboam ak'ore paji. Roboam Abías ak'ore paji. Abías Asá ak'ore paji.

⁸ Asá Josafat ak'ore paji. Josafat Joram ak'ore paji. Joram Ozías ak'ore paji.

⁹ Ozías Jotam ak'ore paji. Jotam Acaz ak'ore paji. Acaz Ezequías ak'ore paji.

¹⁰ Ezequías Manasés ak'ore paji. Manasés Amón ak'ore paji. Amón Josías ak'ore paji.

¹¹ Josías Jeconías, chi ippemaařa ome ak'ore paji. Māirā p'anapachida Babilónia p'uurudepemaarāpa Israel pidaaarā p'oyaadap'eda, presok'a ateedak'āri āchi eujādee.

¹² Ma Babilónia p'uurudee wādap'edaa, Jeconías Salatiel ak'ore paji. Salatiel Zorobabel ak'ore paji.

¹³ Zorobabel Abihud ak'ore paji. Abihud Eliaquim ak'ore paji. Eliaquim Azor ak'ore paji.

¹⁴ Azor Sadoc ak'ore paji. Sadoc Aquim ak'ore paji. Aquim Eliud ak'ore paji.

¹⁵ Eliud Eleazar ak'ore paji. Eleazar Matán ak'ore paji. Matán Jacob ak'ore paji.

¹⁶ Jacob José ak'ore paji. José María imik'īra paji. María Jesús nawe paji. Ma Jesús ichiaba t'ijarapachida Cristo; jara k'inia bī Tachi Ak'orepa pēida eperāarā rey pamerā.

¹⁷ Abrahamdeepa uchiada catorce uchiadap'edaarā uchiajida Rey David parumaa. Daviddeepa ichiaba uchiada catorce uchiadap'edaarā uchiajida Israel pidaaarā ateerutamaa Babilónia p'uurudee. Ichiaba madeepa uchiada catorce uchiadap'edaarā uchiajida Jesucristo t'orumaa.

Jesucristo t'oda

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Jesucristo t'oda nāga paji. Iru nawe, María, pedeetee bají José ome miak'āidait'ee. Mamīda araa padai naaweda, Tachi Ak'ore Jaurepa biak'oopiji. ¹⁹ Josepa biak'oo bī unuk'āri, miak'āi-e pait'ee paji iru ome. Mamīda José t'āri pia bada perā, María k'īra nejasiapiamaapa k'īup'ee amaat'aait'ee paji, awaraarāpa k'awaanaadamerā. ²⁰ Māga k'īsia bide, k'āimok'araají it'aripema ángel ome. Māgipa māgaji:

—José, Rey Daviddeepa uchiada, waaweenáaji María ome miak'āiit'ee, Ak'ore Jaurepata ma warra oopida perā. ²¹ Mariapa imik'īra warra t'oit'ee. T'ī biit'eeda aji, Jesús, irua eperāarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

²² Māga paji Tachi Ak'orepa jarapidak'a chonaarāweda ichi pedee jarapari it'aideepa:

- ²³ ‘Awēra imik’ira ome k’āi–ee bita biak’ooit’ee māik’apa imik’ira warra t’oit’ee. Iru t’ijaradait’ee Emanuel.’ (Is 7.14)
- Māgí t’i jara k’inia bi: “Tachi Ak’ore tachi ome bapari.”
- ²⁴ José irimak’ari, ooji ma angelpa jaradak’a. María ataji ichi wēra pamerā.
- ²⁵ Mamida miak’aida–e paji, chi warra t’oru misa. T’ok’ari, Josepa t’i biji Jesús.

K’isia k’awaa beerā chedap’edaa Jesús ak’ide

2 ¹Jesús t’oji Belén p’uurude Māgí p’uuru Judea eujāde bi. T’ok’ari, Herodes Judea eujādepema rey paji. Maapai k’isia k’awaa beerā ak’ōrejīru uchiapari eereepa Jerusalén p’uurudee chejida. Āchia lucero ak’ipachida k’awaadait’ee ne–ināa p’asait’ee bi. ²Pachedak’ari, eperāarā iidijida:

—¿Sāma bima ajida, Judiorā Rey t’oda? Iru lucero uchiak’ari ak’ōrejīru uchiapari eere, rey waibia t’oda k’awaajida. Mapa ma lucero t’ee chejida parā rey jiride. Irumaa it’aa t’ide chejidada ajida.

³ Rey Herodepa māga ūrik’ari, p’era piék’ a nībeeji, Jerusalén p’uuru pidaarā ichiaba. ⁴Māpai Herodepa t’i pēiji p’aaareerā poroorā māik’apa Moisepa p’āda jarateepataarā. Iidiji sāmata Tachi Ak’ōrepa pēit’ee bada t’oit’ee paji. ⁵Māpai p’anaujida:

—Belén p’uurude, Judea eujāde t’oit’ee. Chonaarāweda Ak’ore pedee jaraparipa nāga p’āji:

⁶ ‘Belén p’uuru apema Judea eujādepema p’uuru k’āyaara ek’ariara bi–e, ma p’uurude eperāarā poro waibia t’oit’ee perā. Irua Israel pidaarā ak’iit’ee mi pari.’ (Mi 5.2)

⁷Herodepa māga ūrik’ari, ma k’isia k’awaa beerā mera t’i pēiji iidit’ee sāaweda ma lucero unujida. ⁸Maap’eda āchi Belendee pēiji. Mamida māgaji:

—Wāti ma warra jiride. Pia iididapáde aji, ma warra pari. Unu atadak’ari, mimaa jara chedapáde aji, mi jida ichiaba irumaa it’aa t’ide wā k’inia bairā.

⁹Māpai k’isia k’awaa beerā wājida. Ma lucero āchi naa wāpachi. Mata ak’inī banaji ma warra badamāi. ¹⁰Māga unudak’ari, o–īadachida. ¹¹Teeda t’iudak’ari, unujida ma warra chi nawe María ome. Māpai bedabaidap’eda, it’aa t’ijida ma warra k’irapite māik’apa āchi net’aa aneedap’edaa ewat’idak’ari, teejida nēe, ne–ināa t’ūa bapari bajūbak’ a māik’apa k’era pia t’ijarapatap’edaa mirra. ¹²Maap’eda k’āimok’araade Tachi Ak’ōrepa jaraji waa wānaadamerā Herodemaa. Mapa awaraa ode wājida āchi eujādee.

María José ome Egipro eujādee mirudap’edaa

¹³ K’isia k’awaa beerā wādap’edaa t’ēepai, k’āimok’araade it’aripema angelpa Josemaa māgaji:

—P’irabáiji māik’apa wājí Egipro eujādee pichi wēra iru warra ome. Mama p’ananadapáde aji, mia jararumaa, Herodepa na warra jiripiit’ee perā peepiit’ee.

¹⁴ Aramágá José p'irabaiji. María māik'aapa chi warra atap'eda, p'ārik'ua Egiptodee wājida. ¹⁵ Mama p'aneejida Herodes piurumaa. Māga paji Tachi Ak'orepa jaradak'a, ichi pedee jarapari it'aideepa:

'Egipto eujādeepa mi warra t'í pēiji chemerā.'

(Os 11.1)

Herodepa īmik'īra warrarā peepida

¹⁶ Herodepa k'awaak'āri ma k'īsia k'awaa beerāpa ichi k'ūrat'aadap'edaa, k'īraudachi. Āchia jaradade k'īsiap'eda, ichi soldaorā pēiji Belén p'uurudee māik'aapa p'uuru k'ait'a p'anadap'edaamaa, warrarā año omeedeepea edaa peek'oodamerā. ¹⁷ Māgá Tachi Ak'ore pedee jarapari Jeremiapa jaradak'a uchají:

¹⁸ 'Rama p'uurude jēepi ororoo ūrijida. Jēepi chupiria ūrijida. Raquel jēe nībaji ichi warrarā-it'ee. Apidaapa ichi t'āri o-ī-īapidak'aa paji, chi warrarā k'iniidaidap'edaa perā.' (Jer 31.15)

¹⁹ Herodes piuda t'ēepai, Egiptode at'āri p'anide k'āimok'araade angelpa jaraji Josemaa:

²⁰ —Wāpáde aji, Israel eujādee pīchi wēra, chi warra ome, warra pee k'inia p'anadap'edaarā piudap'edaa perā.

²¹ Māgá wājida Ak'orepa jara pēidak'a. ²² Mamīda Josepa k'awaak'āri Arquelao rey bi chi ak'ore Herodes pari Judea eujāde, waawee bají mama banait'ee. Māga nide k'āimok'araade Tachi Ak'orepa jaraji Galilea eujādee wādamerā. ²³ Mama panadak'āri, Nazaret p'uurude p'ananaajida. Māga paji Ak'ore pedee jarapataarāpa jaradap'edaak'a: "Eperāarāpa Jesús t'ījarapataadait'ee Nazaret pida."

Juan Bautistapa jarateeda

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

3 ¹ Ma t'ēepai eperā t'ījarapatap'edaa Juan Bautista Tachi Ak'orepa jara pēida jara cheji Judea eujāde, eujā pania wēe bimāi. ² Māgaji:

—iP'ek'au k'achia oo amáati māik'aapa Tachi Ak'orede ijāapatáati! Taarā-e nide Tachi Ak'orepa eperāarā p'le biit'eeda aji, ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

³ Chonaarāweda Tachi Ak'ore pedee jarapari Isaíapa jaraji:

'Eujā pania wēe bide eperā bia bi: "O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda." ' (Is 40.3)

⁴ Māgí eperā Juan paji. P'aru camello k'aradee k'ada jīpachi. Chi k'irride jīpari ne-edee ooda paji. K'opachi sisi māik'aapa topachi jirri miéle.

⁵ Eperāarā Jerusalén p'uurude p'anadap'edaarā awaraa Judea eujādepemaarā ome māik'aapa Jordán to k'ait'a p'anadap'edaarā ome chejida Juan pedee ūride. ⁶ Tachi Ak'oremaa chupiria iidi chejida āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Māpai Juanpa āchi poro choo wāpachi Jordán to jāde.

⁷ Fariseorā saduceorā ome chok'ara ichiaba chejida Juanmaa poro choopide. Mamīda Juanpa māgaji:

(San Mateo 2.23)

—iParā k'achia—idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! iTaamák'api p'aní! ¿Poro choopi chejida—ek'ā Tachi Ak'ore juapa mia k'iniada—e p'anadairā? ⁸Mäga pirā, p'ek'au k'achia oo amáati mäik'aapa p'anapataatí Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. ⁹K'isianáati Tachi Ak'orepa parata miapi—e pait'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarā perā. Mia jara bi: Na mäudeepa Tachi Ak'orepa Abrahamdeepa uchiadap'edaarā oo atai. ¹⁰Ara chaarapa nejō biiři chauk'aa bi t'u peet'aapatak'a t'ipitaude bat'at'aadait'ee paa jömerā, mäga pik'a taara—e Tachi Ak'orepa jöpiit'ee parā, chi oodaamaa p'anapataarā irua k'inia bik'a. ¹¹Mia parā poro choopari paniapa, ak'ipidamerā pächia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani mäik'aapa wāara Tachi Ak'orede ijää p'ani. Mamīda eperā mi t'ee cheru mi k'äyaara waibiara bi. Mia iru chancla ateeik'araa bi, mi iru k'äyaara ek'ariara bairā. Irua eperāarā nāgá poro chooit'ee. Tachi Ak'ore Jaure ba chepiit'ee parā k'ap'iade. Mamīda ichide ijäädak'aa beerā t'ipitaude jöpiit'ee. ¹²Ooit'ee trigo ewaparipa ooparik'a. Mägipa pala aneek'ari, trigo ewada it'aa jira bat'apari chi tau uchiamerā mäik'aapa nāupa chi e äyaa ateemerā. Maap'eda ma trigo tau ia bipari chi iapatamāi. Mamīda chi e beeda t'ipitaude bat'at'aapari. Mägi t'ipitau k'üik'aada aji.

Jesús poro chooda
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³Maapai Jesús wāji Galilea eujādeepa Jordán todee, Juan badamaa poro choopide. ¹⁴Ewaa weda Juanpa iru poro choo-e pait'ee paji. Mapa māgaji:

—Piata mi poro choopida bi. ¿Sāap'eda mimaa cheruma aji, pi poro choopide?

¹⁵Mamīda Jesupa p'anauji:

—Mi poro choopáde aji, Tachi Ak'orepa jara bik'a uchiamerā.

Māpai Juanpa poro chooji. ¹⁶Poro choop'eda, Jesús toiduupa uchiak'āri, pajā ewadachi māik'aapa irua unuji Tachi Ak'ore Jaure ichi ūri palomak'a baai cheru. ¹⁷Māpai ūriji it'ariipa nāga pedeero:

—Nata mi Warra k'inia. Irua mi tāri o-īapipari.

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baaipiit'ee pada

(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

4 ¹Maap'eda Tachi Ak'ore Jaurepa Jesús wāpiji eujā pania wēe bimaa, Netuara Poro Waibiapa irumaa ne-inaa k'achia oopi k'inia bada perā.

²Mama k'āima cuarenta nek'o-ee bají. Mapa jarrapisia nībeeji. ³Māga nide Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopide cheji māik'aapa māgaji:

(San Mateo 3.16-17)

—Wāara pi Tachi Ak'ore Warra pirā, na māu pan papit'aapáde aji.

⁴Jesupa p'anauji:

—iOo-edá! aji. Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperā chik'o k'o bipapai chok'ai bak'aa. Tachi Ak'ore pedee k'awa
bipa ichita chok'ai bapari.’

(Dt 8.3)

⁵T'ēepai Netuara Poro Waibiapa iru ateeji Jerusalendee, Tachi Ak'orepa
jirit'erada p'uurudee. Mama Tachi Ak'ore te waibia ek'arra ūri it'i ateeji

⁶māik'aapa māgaji:

—Wāara pi Tachi Ak'ore Warra pirā, namāik'aapa jītidaipáde aji, Tachi
Ak'ore Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Ak'orepa ichi angeleerā pēiit'ee pi k'aripadamerā. Āchia pi jita
atadait'ee māik'aapa pi t'īdik'adait'ee, pichi biiri pida māumaa p'u
oopiamaapa.’

(Sal 91.11-12)

⁷Jesupa p'anauji:

—iJīti-edá! aji. Ichiaba Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

‘Ne-inaa pariatua oonáaji k'awaaat'ee wāara Tachi Ak'ore Waibiapa
tachi ak'ipari wa māga-e.’

(Dt 6.16)

⁸Maap'eda Netuara Poro Waibiapa iru ee it'iara bi nok'ode ateeji. Mama ak'ipiji
jōmaweda na p'ek'au eujādepema p'uuru, net'aa pi-ia ome. ⁹Māpai māgaji:

—Pita mi k'irapite bedabaip'eda, mimaa it'aa tīrura, māgara na
jōmaweda péré payada aji.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—iOo-edá! aji. Ayaa wāpáde aji, Satanás.

Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

‘Tachi Ak'ore Waibiamaa aupai it'aa tīpatáati māik'aapa jīp'a
oopatáati irua jara bik'a.’

(Dt 6.13)

¹¹Māpai Netuara Poro Waibia ãyaa wāji. Māga nide angeleerā chejida
Jesús k'aripade.

Jesupa naapiara jaratee beeda

(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹²Jesupa ūrik'āri Juan Bautista carcelde t'i nībidap'edaa, wāji Galilea
eujādee. ¹³Mamīda Nazaret p'uurude bana-e paji. Ma k'āyaara banaji
Capernaum p'uurude, lago ik'aawa bi Zabulón, Neftalí ēreerā eujāde.

¹⁴Māgá uchiaji Tachi Ak'ore pedee jarapari Isaíapa p'ādak'a:

¹⁵‘Zabulón ēreerā eujāde māik'aapa Neftalí ēreerā eujāde, Jordán to
k'īraik'a eere p'usadée o wāparide, Galilea apata eujāde Israel

pidaarā-eerā p'anapachida. ¹⁶Māpemaarā p'āriu pik'a bide

p'anapapatap'edaa, idaa pi-ia unudait'ee. Tachi Ak'orepa ma idaa
pēiit'ee chi p'āriu pik'a bide p'aniirāmaa atuanaadamerā.’ (Is 9.1-2)

¹⁷Maadak'āriipa Jesupa jarateemaa beeji:

—P'ek'au k'achia oo amáati mäik'aapa Tachi Ak'örede ijääpatáati. Taarā-e nide Tachi Ak'örepa eperäära bì k'inia bì ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

Jesupa to-iapataarā k'ímarí jirit'erada

(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Ewari aba Jesús Galilea Lago ide nipak'ari, unuji ñipemaarā omé: Simón; ichiaba t'íjarapatap'edaa Pedro mäik'aapa Andrés. To-iapataarā paji. Mapa t'iri t'aamaa p'anajida. **19** Ára unuk'ari, Jesupa mägaji:

—Mi ome nipapatáati mäik'aapa óotí miaooparik'a. Idideepa eperäära jiridait'ee Tachi Ak'öre-it'ee, to-iapataarāpa chik'o jiripatak'a.

20 Aramata áchi t'iri atabéijida mäik'aapa wäjida iru ome.

21 Ipu nok'ode Jesupa awaraa ñipemaarā omé unuji: Santiago mäik'aapa Juan. Zebedeo warrarā paji. Barcode t'iri pi-ia p'e bimaa p'anajida chi ak'öre ome. Mäga oomaa p'anide Jesupa áchi t'íji ichi ome wädamerā.

22 Aramata chi ak'öre atabéijida barcode mäik'aapa wäjida Jesús ome.

Jesupa eperäära choc'araarāmaa jarateeda

(Lc 6.17-19)

23 Maapai Jesús Galilea eujā jõmaade nipaji. Tachi Ak'öre pedee jaratee nipapachi judiorā Tachi Ak'öre Üraa jarateepata te bee chaa. Pedee pia jarateepachi k'awaadamerā taarā-e Tachi Ak'örepa eperäära p'e biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma awara k'ayaa jõmaweda jiipa nipapachi. **24** Siria eujädepemaarāpa mäga üridak'ari, irumaa aneejida k'ayaa beerā k'ira t'adoo: k'ap'ia p'ira-idaa beerā; netuara k'ap'iade merätia beerā; wawa beerā; k'ap'ia chiwa beerā. Ma k'ayaa jõmaweda Jesupa jipapachi.

(San Mateo 4.21-22)

²⁵ Eperāarā chok'ara iru ome nipapachida: Galilea eujādepemaarā; Decápolis eujādepemaarā; Jerusalén p'uurudepemaarā, awaraa Judea eujādepemaarā ome māik'aapa Jordán to ak'ōrejiru uchiapari eerepemaarā.

Jesupa ūraada ee bide bak'āri
(Lc 6.20-23)

- 5** ¹Jesupa eperāarā chok'ara unuk'āri, su–ak'i banaji ee bide. Ichi ome nipapataarā wājida iru k'ait'a. ²Māpai ichia jarateemaa beeji:
- ³ —Tāri o—ia p'ani chi chupiria chedeerā. Tachi Ak'ōre k'awa k'inia p'anadairā, ichideerā p'aneedait'ee.
 - ⁴ Tāri o—ia p'ani chi k'isia p'ua p'aniirā, Tachi Ak'ōrepa chupiria k'awaait'ee perā.
 - ⁵ Tāri o—ia p'ani chi audua—ee p'aniirā, atadait'ee perā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarada ichideerāmaa teeit'ee.
 - ⁶ Tāri o—ia p'ani chi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oo k'inia p'aniirā, irua k'aripait'ee perā māga oodamerā.

(San Mateo 5.1–7.28)

- 7 T'āri o-ĩa p'ani chi awaraarā chupiria k'awaa p'aniirā, Tachi Ak'ōrepa āchi jida chupiria k'awaait'ee perā.
- 8 T'āri o-ĩa p'ani chi t'āri jīp'a oopataarā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, iru unudait'ee perā.
- 9 T'āri o-ĩa p'ani chi t'āri auk'a bipataarā awaraarā ome māik'aapa Tachi Ak'ōre ome, māirā t'ījaradait'ee perā Tachi Ak'ōre warraarā.
- 10 T'āri o-ĩa p'ani eperāarā awaraarāpa āchi jiridak'āri miapidait'ee, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oopata perā. Ichia āchi biit'ee ichi juu ek'ari ichideerā p'aneedamerā.

¹¹ T'āri o-ĩa p'ani awaraarāpa parāmaa il'achia jaradak'āri, maa-e pirā ne-inaa k'achia oodak'āri, maa-e pirā seewadak'āri parā imiateedait'ee, mide ijāapata perā. ¹² Māga oodak'āri, t'āri o-ĩa, k'āiwee p'anéeti, Tachi Ak'ōre truade panadak'āri, irua parāmaa ne-inaa pi-ia teeit'ee perā. Māgá chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāmaa ne-inaa k'achia ichiaba oopachida.

**Jesupa jarateeda Tachi Ak'ōredeerā t'āk'a p'ani
māik'aapa ūdaa pik'a p'ani
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)**

¹³—Na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā-it'ee parā t'āk'api p'ani. K'awa p'ani chick'o warraa bi t'ā ome. Mamida t'ā k'iyaa-edaičāri, warraa—ee bi. ¿Sāga k'iyapii waya? T'ā k'iyaa—ee bak'āri, bat'at'aapata o jāde eperāarā ai ūri t'iadamerā.

¹⁴ Ichiaba na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā—it'ee parā ūdaa pik'a p'ani. P'uuru ee nok'ode bi p'oyaa meradak'aa, p'ārik'ua chi uchiterree t'imihipa unupata perā. ¹⁵ Ichiaba lámpara k'oodak'aa ne—innaa ek'ari mera bidait'ee. Ma k'āyara k'oodak'āri, ne—innaa ūri it'í ata bipata jōma te jāde p'aniirāpa ūdaa unudamerā. ¹⁶ Māga pik'a jirítí jōmaarāpa parā ūdaa pik'a unudamerā. Māgá unudak'āri parāpa t'āri pia ne—innaa pia oomaa p'ani, it'aa t'ūdait'ee parā Ak'ōre Waibia it'ari bimaa.

Jesupa Moisepa p'ādade jarateeda

¹⁷—K'isianáati mi cheji Moisepa pāda maa-e pirā Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa pādap'edaa jōpide. Ma k'āyara mi cheji k'awaapiit'ee māgí pedee pāda k'āata jara k'inia bi. ¹⁸ Mia wāarata jararu. Pajā bi misa māik'aapa na p'ek'au eujā bi misa, apidaapa áyaa atada—e pai ma p'ādadepema letra biiri chak'e apida, Tachi Ak'ōrepa ooit'ee bi p'asarumaa. ¹⁹ Mapa eperāpa Moisepa p'ādade jara bik'a oo—e bi pirā, ūraa abapai oo—e pijida, maa-e pirā awaraarāmaa jarateeru pirā ma ūraade jara bik'a oonaadamerā, māgí apemaarā k'āyara ek'ariara bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. Jōdee eperāpa ook'āri ma ūraade jara bik'a māik'aapa awaraarāmaa jarateek'āri māga oodamerā, ichi apemaarā k'āyara waibiara bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. ²⁰ Mia wāarata jararu. Parāpa Tachi Ak'ōrepa jara bik'a pipiara ooda—e pirā Moisepa pāda jarateepataarāpa oopataadai k'āyara māik'aapa fariseorāpa oopataadai k'āyara, Tachi Ak'ōredeerā p'anada—e pai.

**Jesupa k'írau p'aniirāde jarateeda
(Lc 12.57-59)**

21—Parāpa ūridooda pāchi chonaarāpa ūraapatap'edaa:

‘Eperā peenaadapáde apachida, eperā peeru pírā, awaraarāpa charraarāmaa ateedait'ee perā.’ *(Ex 20.13)*

22 Mamīda miata jara bi: Apida ichi auk'aa ome k'íraudaru pírā, ma k'írau bī charraarāmaa ateedait'ee. Ichiaba apidaapa ichi auk'aamaa ik'achia jararu pírā, ma pedee jarada k'aurepa Junta Supremadee ateedait'ee. Ma awara apidaapa ichi auk'aamaa jararu pírā: “iNetuaral!” ma pedee k'achia jaradapa atuait'ee tok'arradee.

23’Maperā parādepemapa primisia Tachi Ak'ore altarde atee k'āri, k'irāparu pírā pichi auk'aapa nepira iru bī pí ome, 24 ma primisia altar k'irapite atabéipia bi. Māpai wāipia bī t'āri auk'a bide pichi auk'aa ome. Maap'eda waya chei altarmaa ma primisia teede Tachi Ak'oremaa.

25’Eperā nepira iru bī pírā pí ome māik'aapa pí charramaa atee k'inia bī pírā, wāi naaweda t'āri pia pedeeipia bī iru ome t'āri auk'a bidaat'ee. Maa-e pírā charra k'irapite panadak'āri, māgipa pí ata bii jíapataarā juade carcelde t'i nībinadamerā. 26 Mia wāarata jararu. Mamāik'aapa uchia-e pai p'arat'a jōmaweda p'aa-emaa.

Jesupa jarateeda miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āidaik'araa bī

27—Parāpa ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:

‘Miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āinaadapáde apachida.’ *(Ex 20.14)*

28 Mamīda miata jara bi: Eperāpa wēra unuk'āri, k'isiaru pírā aí ome k'āiit'ee, māgí p'ek'au ooji ma wēra ome, ichi t'āridepai ooji mīda.

29’Maperā pí tau juaraarepema ne-inaa unuda k'aurepa pí k'achiade baairu pírā, piara bak'aji ma tau ēt'at'aamerā māik'aapa t'imí bat'at'aamerā, ma k'aurepa k'achiade baai k'āyaara. 30 Ichiaba pí juu juaraarepemapa ne-inaa ooda k'aurepa pí k'achiade baairu pírā, piara bak'aji ma juu t'iap'et'aamerā māik'aapa t'imí bat'at'aamerā, k'achiade baai k'āyaara ma k'aurepa. Piara bī pichi k'ap'iadepema ne-inaa atuamerā, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara tok'arradee.

**Jesupa jarateeda wēra amaadait'ee k'isia p'aniirāde
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)**

31—Ichiaba naawedapemaarāpa ūraapachida:

‘Wēra amaat'aak'āri, mia amadaa k'art'a irumaa pā teeipia bi.’ *(Dt 24.1-4)*

32 Mamīda miata jara bi: Eperāpa ichi wēra amaat'aaru pírā, chi wēra awaraa ome k'āi-ee badata, ma wēramaa p'ek'au oopii, k'āidarii perā awaraa imik'īra ome. Ma awara eperāpa wēra amaat'aada ataru pírā ichi wēra pamerā, ma eperāpa p'ek'au oomaa bī awaraa wēra ome Tachi Ak'ore k'irapite.

Jesupa ne-inaa k'írapite juraapataarāde jarateeda

³³—Ichiaba ūridooda parā chonaarāpa ūraapatap'edaa:
 ‘Ichita oodapáde apachida, parāpa juraadap'edaak'a Tachi Ak'ore
 k'írapite.’ (Nm 30.2)

³⁴Mamīda miata jara bi: juraanáati ne-inaa apida k'írapite awaraarāpa parā pedee ijāadamerā. Juraanáati Tachi Ak'ore trua k'írapite, iru mama su-ak'i bapari perā. ³⁵Ichiaba juraanáati na p'ek'au eujā k'írapite, Tachi Ak'orepa na p'ek'au eujā ooda perā. Ichiaba juraanáati Jerusalén k'írapite, Jerusalén Tachi Ak'ore, Tachi Rey Waibia p'uuru perā. ³⁶Ma awara juraanáati pāchi poro k'írapite, parāpa puda k'āu apida p'āimaapida-e pai perā maa-e pirā t'orroopida-e pai perā. ³⁷Māgá ne-inaa k'írapite juraadak'āri awaraarāpa ma pedee ijāadamerā, ne-inaa k'achia oomaa p'ani. Parāpa ne-inaa oodait'ee pak'āri, jaradaipia bi: “Ooit'eeda” adaipia bi. Jōdee ne-inaa ooda-e pait'ee pak'āri, jaradaipia bi: “Oo-edá” adaipia bi.

Jesupa k'íra jō-ee p'aniiirāde jarateeda (Lc 6.29-30)

³⁸—Parāpa ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:
 ‘Sīdapa esperā tau āriru pirā, chi sīda tau auk'a jīat'aadapáde
 apachida; ichiaba sīdapa k'ida k'ōradaru pirā, chi sīda k'ida auk'a
 k'ōrat'aadapáde ajida.’ (Ex 21.24)

³⁹Mamīda miata jara bi: Awaraapa pimaa ne-inaa k'achia ooru pirā, k'íra jō-ee banáaji māgí ome. Ma k'āyaara pichi k'íra taramaa sīru pirā, t'āri pia chi apema k'íra tarra ak'ipíji, auk'a simerā. ⁴⁰Ichiaba nepirade bide awaraapa pichi camisa järi ataru pirā, t'āri pia téiji pichi ūripema p'aru jida. ⁴¹Ichiaba tachi poro waibiapa ne-inaa chik'ia uapiro pirā kilometro aba, t'āri pia atéiji kilometro omé. ⁴²Ma awara apidaapa pimaa ne-inaa iidiruta pirā, téiji māik'aapa wāak'anáaji ne-inaa presta k'inia p'anadak'āri.

Jesupa jarateeda k'íraunuamaa iru p'anapataarāde (Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³—Ichiaba ūridooda naawedapemaarāpa ūraapatap'edaa:
 ‘Awaraarā k'inia iru baparíiji’ (Lv 19.18)
 māik'aapa pi k'íraunuamaa iru p'anapataarā k'íraunuamaa iru
 baparíiji.’ (Sal 139.21-22)

⁴⁴Mamīda miata jara bi: Parā k'íraunuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapataatāti māik'aapa esperāarāpa parā jiridak'āri ne-inaa k'achia oodait'ee, it'aa t'ipatāati āra pari. ⁴⁵Māga ooruta pirā, pāchi it'aripema Ak'ore Waibia warrarā p'anadait'ee. Irua ak'orejiru jērapipari jōmaarā ūri; pia beerā ūri, k'achia beerā ūri paara. Ma awara irua k'oí chepipari ichi ūraade jara bik'aoopataarāmaa, ichi ūraade jara bik'a ooamaa p'anapataarāmaa paara. ⁴⁶Parāpa k'inia iru p'ani pirā pāchi k'inia iru p'anapataarā aupai, ēk'āare-it'ee Tachi Ak'orepa parā pia

ak'iima? Romadepemaarā rey-it'ee impuesto p'epataarāpa paara k'inia iru p'ani āchi k'inia iru p'aniirā. ⁴⁷Ma awara parāpa pāchi auk'aarā aupai auteebairuta pirā, cne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? Ijāadak'aa beerāpa paara āchi auk'aarā auteebaipata. ⁴⁸Mágá esperārā jíp'aarāk'a p'anadai k'āyaara, t'ari pia p'anapatáati ne-inaa k'achia ooda-ee, pāchi it'aripema Ak'ore Waibia baparik'a.

Jesupa jarateeda ne-inaa pia oo k'awaadamerā

6 1—K'irak'aupai awaraarā taide ne-inaa pia oodai Tachi Ak'ore-it'ee, āchia t'o p'anadamerā. Māga ooruta pirā, parā it'aripema Ak'ore Waibiapa parāmaa tee-e pait'ee ne-inaa pia ichia k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa.

²'Maperā parādepemapa ne-inaa chupiria beerāmaa teek'ari, jōmaarāmaa pia ooda jaranáaji. Seewata Tachi Ak'orede ijāapatada apataarāpa māga oopata Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede māik'aapa calle jāde, esperārāpa āchi t'o p'anadamerā. Mia wāarata jararu. Ma t'o p'aniirā pedee pia aupai iru p'anadai'ee, Tachi Ak'orepa āchimaa tee-e pait'ee perā ne-inaa pia irua k'isia iru bidepema. ³Āchia oopata k'āyaara pia net'aa teek'ari chupiria beerāmaa, jaranáaji, pichi k'ōp'āyo piara bimaa paara. ⁴K'iup'ee óoji pi it'aripema Ak'ore Waibiapaunu bairā. Ichiata ne-inaa pia teeit'ee pimaa ichia k'isia iru bidepema.

Jesupa jarateeda it'aa t'í k'awaadamerā

(Lc 11.2-4)

5—Parāpa it'aa t'idak'ari, oonáati Tachi Ak'orede ijāapatada apataarāpa oopatak'a. Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede jōmaarā taide āchi ak'iní p'aneepata it'aa t'idak'ee. Ichiaba p'uuru jāde plaza bee k'idaa māga oopata esperārāpa unudamerā. Mia wāarata jararu. Esperārā pia pedeepata aupai iru p'anadait'ee. ⁶Maperā pi it'aa t'ik'ari, pichi cuartode t'íiji māik'aapa chi puerta pia jíafiji. Māpai it'aa t'íiji pichi Ak'ore Waibiamaa, iru mama bairā pi ome. Irua pia oomaa bi unuk'ari, ne-inaa pia teeit'ee pimaa, ichia k'isia iru bidepema ma ne-inaa ichideerāmaa teeit'ee.

⁷It'aa t'ik'ari, pia-e bi ip'ii ichi ai pedeeta jara nībait'ee. Ijāadak'aa beerāpa māga oopata, k'isiapata perā audú pedee jōnipa Tachi Ak'orepa audupiara ūriit'ee. ⁸Māirāk'a p'ananaáati, Tachi Ak'orepa k'awa bapari perā parāpa falta p'ani, iididai naaweda. ⁹Nāga it'aa t'idaipia bi:

'Tachi Ak'ore it'ari bi,
pi t'í awaraa t'í k'āyaara pipiara bi.

- 10 Esperārā bíji pichi juá ek'ari pichideerā p'aneedamerā.
 Óoji pichia k'inia bik'a na p'ek'au eujāde, it'ari ooparik'a.
- 11 Tai-it'ee chik'o tééji ewari chaa k'odaiit'ee.
- 12 Taipa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awáaji māik'aapa perdonáaji taipa perdonaapatak'a, awaraarāpa taimaa ne-inaa k'achia oodak'ari.

13 Tai k'achiade baaipináaji.

Tai k'aripa atáji Netuara Poro Waibia juadeepa.'

14'Parāpa perdonaaruta pirā awaraarāpa ne-inaa k'achia oopata parāmaa, Tachi Ak'ore it'ari bipa ichiaba perdonaait'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata. **15**Mamīda parāpa perdonaada-e p'ani pirā awaraarāpa ne-inaa k'achia oopata parāmaa, māgara Tachi Ak'orepa ichiaba perdonaa-e parāpa ne-inaa k'achia oopata.

Jesupa jarateeda nek'oda-ee it'aa tī k'awaadamerā

16—Parā nek'oda-ee p'anadak'ari jīp'a k'isiait'ee Ak'ore net'aade, k'ira pia-ee p'ananaatí Ak'orede ijāapatada apataarāpa oopatak'a. Māga nipapata awaraarāpa k'awaadamerā nek'oda-ee p'ani, māik'aapa āchi t'o p'anadamerā. Mia wāarata jararu. Māgapai iru p'anadait'ee. **17**Pi it'aa tī bak'ari nek'o-ee, k'ira sīiji māik'aapa tī-irúji **18** apidaapa k'awanaadamerā pi nek'o-ee bi. Eperāarāpa pi it'aripema Ak'ore Waibia p'oyaa unuda-e p'ani mīda, irua k'awa bi pia ne-inaa mera oo bi, pi ome bairā. Ma pari iruua ne-inaa pia teeit'ee pimaa ichia k'isia iru bidepema.

Jesupa it'aripema ne-inaa piade jarateeda

(Lc 12.33-34)

19—P'arat'a, net'aa pia p'enáati na p'ek'au eujāde p'ani misa iru p'anadait'ee, polillapa ma net'aa ārit'aai perā, maa-e pirā mogosiadarii perā taarā ia iru bipa, maa-e pirā nechiapataarāpa chia atadaridai perā. **20**Ma k'ayaara jirítí it'aripema ne-inaa iru p'anadait'ee, māpema ne-inaa polillapa ārik'aa perā, mogosiak'aa perā māik'aapa nechiapataarā mama t'iudak'aa perā. **21**Na p'ek'au eujādepema ne-inaa pia audú ata k'inia bak'ari, pi t'ari araa bait'ee ma ne-inaa ome. Jōdee it'aripema ne-inaa pia audú ata k'inia bak'ari, pi t'ari araa bait'ee māgí ne-inaa ome.

Jesupa tachi taude jarateeda

(Lc 11.34-36)

22—Tachi tau lamparak'a ūdaa pik'a bi tachi k'ap'ia-it'ee. Pichi tau pia bak'ari, k'ap'ia jōmaweda ūdaa pik'a bide bait'ee. **23**Mamīda pichi tau k'achia bi pirā, k'ap'ia jōmaweda p'āriu pik'a bide bait'ee. Māga pi k'ap'iade ūdaa pik'a bi wāara p'āriu pik'a bi pirā, audupiara p'āriu pik'a bide bait'ee.

K'aita tachi chipari

(Lc 16.13)

24—Eperā chipariirā omé juu ek'ari mimia baik'araa bi. Māga bi pirā, chipari aba k'ira unuamaa iru bai māik'aapa chi apema k'inia iru bai, maa-e pirā abaapa jara bik'a ooi māik'aapa chi apemapa jara bik'a ooamaa bai. Māga pik'a apidaapa ooda-e pai Tachi Ak'orepa jara bik'a, p'arat'a, net'aa pia p'e bi misa.

Tachi Ak'orepa ichi warrarā pia ak'i bapari
(Lc 12.22-31)

25—Maperā mia jara bi: K'isia jōnanáati k'āata k'odait'ee maa-e pirā todait'ee, māgá chok'ai p'anadait'ee. Ichiaba k'isianáati sāga p'aru atadait'ee. Tachi Ak'orepa parā k'ap'ia ooji māik'aapa parā chok'ai p'anapiji. Māga bita, ḷp'aru tee-e paik'ā māik'aapa chik'o, ne-inaa toparii tee-e paik'ā parāmaa? 26 Ak'iti, ipanaarā it'í wāabai p'ani. Āchia net'atau uudak'aa, ewadak'aa māik'aapa ia bidak'aa chi net'atau iapatamāi. Mamīda parā it'aripema Ak'ore Waibipa ne-inaa teepari k'odamerā. Iru-it'ee parā pipiara p'ani ipanaarā k'āyaara! 27 Eperā audú k'isia nībipa hora aba pida waa chok'ai ba-e pai.

28 Ma awara ḷk'āare-it'ee parā audú k'isiapata p'aru-it'ee? Ak'iti, sāga nep'ono p'ūajara t'aide nībi waripata. Mimiadak'aa māik'aapa p'aru k'adak'aa māgá pi-ia p'anadait'ee. 29 Mamīda mia jara bi: Rey Salomonpa p'arat'ara, net'aa pia iru bapachi mīda, iru p'aru piara jī bak'āri, eperāarāpa iru pi-iara unuda-e paji nāgí nep'ono k'āyaara. 30 Idi na p'ūajara wari wā. Mamīda nu uratidaik'āri, t'ipiāude paa jōdariit'ee. Tachi Ak'orepa māgá pia ak'i bi pirā nep'ono p'ūajara t'āide nībi, audupiara parā ak'i bapariit'ee, at'āri irude mak'īara ijāada-e p'ani mīda. 31 Tachi Ak'orepa māgá ichia ooda pia ak'i bapari perā, k'isia jōnanáati: “¿K'āata k'odait'ee?” maa-e pirā “¿K'āata todait'ee?” maa-e pirā “¿K'āata jidait'ee?” 32 Māgá k'isiapata ijāadak'aa beerāpa. Mamīda parāpata it'aripema Ak'ore Waibia iru p'ani. Irua k'awa bi ne-inaa parāpa falta p'ani. 33 Maperāpi naapiara jirīti iru juua ek'ari p'anapataadait'ee māik'aapa oopatáati irua jara bik'a. Māga ooruta pirā, ma ne-inaa jōma iru p'anadait'ee. 34 Audú k'isianáati nupema ne-inaaade, nu ne-inaa paraait'ee perā aide k'isiadamerā. Ewari chaa ne-inaa audupai paraa aide k'isiadamerā.

Jesupa jarateeda awaraarāpa oopata ak'inaadamerā
pedee k'achia jaradait'ee
(Lc 6.37-38, 41-42)

7 1—Awaraarāpa ne-inaa oopata ak'ináati jaradait'ee ne-inaa k'achia oomaa p'ani. Māga ooruta pirā, ma jaradap'edaa k'aurepa Tachi Ak'orepa parā māgá ak'iiit'ee. 2 Parāpa awaraarāpa oo p'ani ak'ipatak'a, māgá Tachi Ak'orepa ak'ipariit'ee parāpa oo p'ani. Ne-inaa k'achia aupai jiriruta pirā pedee k'achia jaradait'ee āra āpite, Tachi Ak'orepa auk'a jiriit'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata aupai jarait'ee iru k'irapite p'anadak'āri. 3 ḷk'āare-it'ee ak'i bima nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, mamīda unu-e bi pak'uru pichi tau jāde bi? 4 Pichi tau jāde pak'uru iru bi pirā, ḷsāga pichi auk'aamaa jaraima: “Mīmaa ēepiji jā nejarra pichi tau jāde bi”? 5 iSeewata pia chīara k'aripa k'inia bi, irua oo bi ak'ik'āri! Pichi tau jāde bi pak'uruta naapiara ēt'at'āaji. Māpaipi unui nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, māgá wāara iru k'aripait'ee.

6 'Net'aa awara bidap'edaa Tachi Ak'õre—it'ee teeruta pirā usa k'achia beemaa, orradaidap'eda k'aak'oodai. Ma awara ne—inaa ̄piā perlak'a atabëiruta pirā sinaarā p'anímäi, yoorode jaut'aadai.

Jesupa jarateeda Tachi Ak'õremaa iididamerā

(Lc 6.31; 11.9-13)

7—Iidipatáati Tachi Ak'õremaa. Irua teeit'eepi. Jiri patáati. Irua k'awapiit'eepi. Eperäpa t̄iparik'a puerta t'aide, Ak'õremaa t̄ipatáati. Irua parā k'aripait'eepi. 8 Chi iidi bimaa Tachi Ak'õrepa teepari; chi jiri bimaa Tachi Ak'õrepa k'awapipari mäik'aapa chi t̄i bimaa ewapari.

9 '¿Parädepemapa mäu teeik'ä ichi warramaa, irua pan iidik'äri? 10 Maa—e pirā, ̄taama teeik'ä irumaa, chik'o iidik'äri? 11 ¡Mäga—epi! Parä ne—inaa k'achia oopataarā mäda, pächi warrarämaa net'aa pia tee k'awa p'ani. Paräpa mäga ooruta pirā, iaudupiara pächi it'aripema Ak'õre Waibiapa ne—inaa pia teeit'ee chi iidirutaarämaa!

12 'Maperä, óotí apemaarämaa paräpa k'inia p'anik'a ächia parämaa oodamerä, mägata jara bairä Moisepa p'ädade mäik'aapa Tachi Ak'õre pedee jarapataaräpa p'ädap'edaade.

Tachi Ak'õre truadee wäit'ee puerta p'irup'ee pilk'a bi

(Lc 13.24)

13 —Tachi Ak'õre truadee wäit'ee puerta p'irup'ee bide t̄iupaták'ata bi. Mapa t̄iuti puerta p'irup'ee bide, chi atua beerä puerta jet'ee bapari perä. Ichiaba ächi o k'achia ewaraa k'obi, chok'ara aide wäpata perä. 14 Wäit'ee eperäärä ichita p'anapamatamäi Tachi Ak'õre ome puerta p'irup'ee bide t̄iupaták'ata bi mäik'aapa Ak'õre o p'irup'ee bapari, mägide chok'ara—ee wäpata perä.

Pak'uru k'awaadai chi nejõdeepa

(Lc 6.43-44)

15 —K'irak'aupai ijäädai jömweda Tachi Ak'õre pedee jarapatada apataaräde, mäirä ūk'uru seewa—idaa bee perä. Seewata eperä pia beeräk'a parämaa chepata. Mamäda ächi t̄äride k'isia k'achia iru p'anapata. 16 Paräpa mäirä k'awaadai ächia oopata pia ak'idak'äri. Pak'uru iiiri—idaa bide uva chauk'aa; ichiaba mägeede higojō chauk'aa. 17 Ma awara nejõ biiri pia bipa nejõ pia chaupari. Mamäda nejõ biiri k'achia bipa nejõ k'achia chaupari. 18 Nejõ k'achia chauk'aa pak'uru pia bide. Ichiaba nejõ pia chauk'aa pak'uru k'achia bide. 19 Maperä pak'uru nejõ pia chauk'aa bee t'u peepata t̄ipitaude bat'at'aadait'ee. 20 Mägá ma Ak'õre pedee jarapatada apataaräpa ne—inaa oopata k'aurepa paräpa k'awaadai wäara Ak'õrepa pëida wa mäga—e.

Jesupa jarateeda jõmaaräta
Tachi Ak'ore truadee wāda-e pait'ee
(Lc 13.25-27)

21—Eperääärä ūk'uruuräpa mīmaa: “Tachi Waibia, Tachi Waibia” a p'anī mīda, jõmaweda wāda-e pait'ee Tachi Ak'ore truadee. Jip'a chi oopataaräpa mi Ak'ore it'ari bipa oopi bik'a; mägiiräta it'aa wādait'ee. 22 Ak'ore ewari waibia ewate chok'araaräpa mīmaa jaradait'ee: “Tachi Waibia, Tachi Waibia, tai pi ome p'anapiji. Taipa pi t'ide jarateejeida mäik'aapa pi t'ide netuaraarä uchiapik'oojida. Ma awara pi t'ide oojida ne-inaa eperäääräpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.” 23 Mamīda mia p'anaut'ee: “iMia parā k'awa-e bi! iĀyaa wāti mi ik'aawaapa, ne-inaa k'achia oopataarä!”

Jesupa te oopataaräde jarateeda
(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

24—Eperā k'isia k'awaa bipa mi ūraa ūripari mäik'aapa oopari mia jara bik'a. Mägí eperā ichi te oo bïk'ata bi māu ūri. 25 K'oi cheji; to chedachi mäik'aapa nāu golpe p'uaji ichi temāi. Mamīda t'ee-e paji māu ūri oo bada perā. 26 Jödee chi mi ūraa ūrip'eda, oo-e bipa mia jara bik'a k'isia k'awa-ee bi. Eperā ichi te ipude oodak'a bi. 27 K'oi cheji; to chedachi; nāu golpe p'uaji mäik'aapa ichi te tudú t'eedachi. Mägá ichi te jödachi.

28 Jesús pedee aupak'ari, eperääärä jõmaweda ak'itrua para beeji irua jarateeda k'aurepa. 29 Mäga p'anajida irua jip'a jarateeda perā Tachi Ak'orepa jarateepidak'a. Ak'ore Ūraa pipiara jarateeji Moisepa p'äda jarateepataarä k'ayaara.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 1 Jesús eedeeapa edaa chek'ari, eperääärä chok'ara iru t'ee chejida. 2 Mägá che wāde iru k'ait'a cheji eperā leprapa k'ayaa bi. Mägí iru k'irapite bedabai nība cheji mäik'aapa mägaji:

—Tachi Waibia, pia k'inia bi pîrā, mi k'ayaa wēpapipáde aji, Ak'ore k'irapite mi pia beemerä.

3 Jesupa juapa t'ōbaip'eda, mägaji:

—iK'inia bida! aji. Jipa beepáde aji.

Aramata jipa beeji. 4 Mäpai Jesupa mägaji:

—iŪrīji! Jaranáaji apidaamaa. Jip'a p'aaremaa ak'ipináji mäik'aapa Moisepa p'ädade jara bik'a ipana omé atéejji teeit'ee Tachi Ak'oremaa. Mägá jõmaaräpa pi jipa beeda k'awadayada aji.

Jesupa Romadepema soldaorā poro mimiapari jipada
(Lc 7.1-10; Jn 4.43-54)

5 T'ēepai Jesús Capernaum p'uurude panak'āri, Romadepema soldaorā poro waibiapa irumaa chupiria iidi cheji:

6 —Jesús, mi mimiapari k'ayaa bida aji. P'oyaa mimik'a-e bi māik'aapa chupiria nībida aji, p'uapa.

7 Jesupa p'anauji:

—Wāit'eeda aji, jipade.

8 Mamīda ma soldaorā poro waibiapa māgaji:

—Tachi Waibia, mi pi k'āyaara ek'ariara bi. Pi mi temaa wā-e pijida, namāik'aapa pedeeri pīrā, mi mimiapari jipa beeit'ee. 9 Mi jida waibiarā jua ek'ari bi. Ma awara mia soldaorā iru bi michi jua ek'ari. Mia abaamaa wāpáde ak'āri, wāpari; awaraamaa chepáde ak'āri, chepari. Ichiaba mi mimiaparimaa ne-inaa oopáde ak'āri, oonaparida aji.

10 Jesupa māga ūrik'āri, p'era pi'ka beeji ma soldaorā poropá jara bada k'aurepa. Mapa ichi ome nipapataarāmaa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Israel pidaarā t'aide na eperāk'a apida waide unu-e bi, iru wāara ijāapari perā. 11 Eperārā chok'ara chedait'ee ak'ōrejīru uchiapari eereepa māik'aapa ak'ōrejīru baapari eereepa. Māirātā Tachi Ak'ōre truade su-ak'i p'ana chedait'ee nek'ode Abraham ome, Isaac ome māik'aapa Jacob ome. 12 Mamīda chi it'ari p'anadaipia biirā Ak'ōrepá jērek'ooit'eeda aji, taawaa p'āriudee, atua beerā ome jēedamerā māik'aapa k'ida kierrkierree para bamerā p'uapa.

13 Māga jarap'eda, Jesupa ma soldaorā poromaa māgaji:

—Wāpáde aji, pichi temaa pia ijāadak'a uchiada perā.

Aramata chi k'ayaa bada jipadachi.

Jesupa Pedro p'āk'ōre jipada
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Māpai Jesús wāji Pedro temaa. Mama ununaji Pedro p'āk'ōre k'ayaa bi k'īamiapa. P'arude baji k'ayaa bada perā. 15 Jesupa iru jua t'ōbaik'āri, ma k'īamia tuudachi. Māpai ma wēra p'irabaidaip'eda, nek'opiji Jesumaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 K'eudaik'āri, netuara k'ap'iade merātia beerā chok'ara aneejida Jesumaa. Pedee jarada abaapa netuaraarā jōmaweda uchiapik'ooji. Ichiaba k'ayaa beerā jōmaweda jipak'ooji. 17 Māga ooji p'asamerā Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa chonaarāweda jaradak'a:

'Irua k'ayaa tachimaa baridap'edaa awara ãyaa ataji māik'aapa tachi k'ayaa beerā jipaji.' *(Is 53.4)*

Jesús ome nipa k'inia p'anadap'edaarā
(Lc 9.57-62)

¹⁸ Awaraa ewaride Jesupa unuk'āri eperāarā chok'ara ichi wap'ira iru p'ani, chi k'ōp'āyoorāmaa jaraji sīadait'ee lago k'īraik'a eeree. ¹⁹ Mamīda wādai naaweda, Moisepa p'āda jarateepari k'ait'a cheji māik'aapa māgaji:

—Tachi Jarateepari, pi ome wā k'inia bida aji, chi wārumaa.

²⁰ Jesupa p'anauji:

—Usap'ā yooro te uria iru bee māik'aapa ipanaarā te iru bee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema arajāgaa ni, k'āipari wēe. Made k'īsīajī jarai naaweda wāara mi ome nipa k'inia bi wa māga-e.

²¹ Awaraa Jesús ome nipadapa māgaji:

—Tachi Waibia, mi jida pi ome nipaparii k'inia bi. Mamīda ai naaweda, mi ak'ore iāpipáde aji, iru piuk'āri.

²² Jesupa p'anauji:

—Chepáde aji, mi ome māik'aapa ichiak'au bipáde aji, atuadait'eerāpa āchi piudap'edaarā iadamerā.

Jesupa nāu p'usa ome t'umātipida
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Ma t'ēepai Jesús wāji barcode chi k'ōp'āyoorā ome. ²⁴ Māga nide p'usara t'o nībeeji. P'usapa barco pirubaai wā nipaji. Māimisa Jesús k'āi baji. ²⁵ Mapa chi k'ōp'āyoorāpa īrimat'aajida māik'aapa māgajida:

—Tachi Waibia, itai k'aripáji! iTachi pirubaai wādapi!

²⁶ Jesupa p'anauji:

—¿Sāap'eda p'era jōnima? aji. iParā pia ijāada-e p'anida! aji.

Māga jarap'eda, p'irabaidachi māik'aapa pedeeji nāumaa māik'aapa p'usamaa. Aweda jōma ip'ii ūu beeji. ²⁷ Māga unudak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'itrua para beeji māik'aapa āchi pitapai iidi para beeji:

—¿Kaima ajida, nāgī? Nāu, p'usa paara iru pedee ūripatada ajida.

Eperāarā k'ap'iade netuara merātia bada
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús chi k'ōp'āyoorā ome panadak'āri lago k'īraik'a eere Gadara eujāde, jāiārā māu te uriade badadeepa uchiajida eperāarā omé netuara āchi k'ap'iade merātia bee. Ma eperāarā Jesús k'ait'a chejida. Āchi audú t'āri k'achia-idaa p'anadap'edaa perā, eperāarā ma ode p'oyaa wāyaadak'aa pají. ²⁹ Jesumaa bia chejida:

—iJesús, Ak'ore Waibia Warra, tai ome t'īunāaji! ¿At'āri-e weda tai miapide cheji-ek'ā? ajida.

³⁰ Ma k'ait'a sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida. ³¹ Mapa netuaraarāpa Jesumaa chupiria iidijida ma sinaarā k'ap'iade t'īupimerā.

³² Aramágá Jesupa jaraji mamaa wādamerā. Māpai ma netuaraarā ma eperäärā k'ap'iadeepa uchiak'oodachida māik'aapa sinaarā k'ap'iade t'ūudachida. Aramata sinaarā jōmaweda p'irak'oodachida ee k'ōot'ari jira bidee. Mata lagode baainajida māik'aapa īyapa jīak'oodachida.

³³ Ma sinaarā jīa p'anadap'edaarāpa māga unudak'āri, p'irak'oodachida p'uurudee. Nepirinajida āchia unudap'edaa ma netuara merätia p'anadap'edaarā ome. ³⁴ Māpai p'uuru pidaarā jōmaweda chejida māik'aapa Jesumaa chupiria iidijida āchi eujādeepa wāmerā.

Jesupa chiwa bada jipada
(*Mr 2.1-12; Lc 5.17-26*)

9 ¹Ma t'ēepai, Jesús barcode bataup'eda, wāji lago k'īraik'a eeree. Māgá ichi p'uurude pacheji. ²Mama bide eperäärāpa jīra aneejida eperā chiwa bi parude. Jesupa k'awaak'āri āchia wāara ichide ijāa p'ani, ma chiwa bimaa māgaji:

—Warra, t'āri o-ia báji p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpada perā.

³ Ūk'uru arii p'anadap'edaa Moisepa p'āda jarateepataarāpa māga ūridak'āri, k'īsiajida: “Jāgipa ik'achia pedeema bi Tachi Ak'ōre āpite. Tachi Ak'ōrepapai p'ek'au k'achia wēpapiyada” ajida. ⁴Mamīda Jesupa k'awaji āchia k'īsia p'ani. Mapa iidiji:

—¿Sāap'eda parāpa k'īsia k'achia k'īsia p'anima? aji. ⁵Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pīrā jarai: “P'irabáiji māik'aapa wāji”. Mamīda irua maarepida oo-e pai, Tachi Ak'ōrepapai oopi-e pīrā. ⁶Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujāde mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōre Waibiapa wēpapipari eperäärāpa p'ek'au k'achia oopata.

Māpai māgaji ma eperā chiwa bimaa:

—iP'irabáiji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji pichi temaa.

⁷Aramágá ma chiwa bada p'irabaidachi māik'aapa wāji ichi temaa.

⁸Māga unudak'āri, eperäärā p'era pik'a para beeji māik'aapa Tachi Ak'ōremaa o-ia it'aa t'ījida, irua ma eperāmaa māga ooda perā.

Jesupa Mateo jirit'erada ichi ome nipapariiimerā
(*Mr 2.13-17; Lc 5.27-32*)

⁹Mamāik'aapa Jesús wāji. Ma wārude eperā t'ījarapatap'edaa Mateo unuji. Su-ak'i baji Cesar-it'ee impuesto p'aapatamāi. Jesupa māgaji irumaa:

—Mi ome nipapariiji.

Aramágá bain̄ beep'eda, Jesús ome wāji.

¹⁰T'ēepai Jesús chi k'ōp'āyoorā ome teeda nek'omaa bak'āri, impuesto p'epataarā Roma pidaarā rey-it'ee pachejida awaraa eperäärā k'achia-idaa beerā apatap'edaarā ome. Māirā ai mesade su-ak'i p'aneejida Jesús ome.

¹¹Fariseorāpa māga unudak'āri, Jesús k'ōp'āyoorāmaa iidijida:

—¿Sāap'eda parā jarateepari nek'omaa bima ajida, impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome?

¹²Māirāpa iididap'edaa ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jīp'a pēipata k'ayaa beerāmaa.

¹³Parā wādak'āri, k'īsiadapáde aji, nāgí Ak'ōre Ūraa jara k'inia bi:

‘Mia k'iniara bi awaraarā chupiria k'awaadamerā, ne-animalaarā peedap'eda, paadai k'āyaara mi-it'ee.’

(Os 6.6)

Māpai Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepá mi pēi-e paji t'āri pia beerā jiride. Ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pēiji.

Sāapai nek'oda-ee p'anadaipia bi

(Mr 2.18-20; Lc 5.33-35)

¹⁴Māpai Juan Bautista k'ōp'āyoorā Jesumaa chejida māik'aapa iidijida:

—Edaare tai, fariseorā ome nek'oda-ee p'aneepata jīp'a Tachi Ak'ōre net'aade k'īsiadait'ee. ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa māga oodak'aama? ajida.

¹⁵Jesupa p'anauji:

—Miak'āipata fiestade t'ī pēidap'edaarā k'īra pia-ee p'anadak'aa chi miak'āiit'ee bi āchi ome bi misa. Mamīda ewari cherude iru ata chedak'āripi, t'āri p'uapa nek'oda-ee p'aneedait'eeda aji.

Ūraa chiwidi māik'aapa chonaarāweda p'ādap'edaa

(Mr 2.21-22; Lc 5.36-39)

¹⁶—Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'iiik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pirā, chi p'aru chiwidi āridariit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. ¹⁷Ichiaiba vino ewaa juda t'idak'aa ne-e sorede, ma vino baak'ak'āri, ma ne-e sore jīadarii perā māik'aapa chi vino atuadarii perā. Maperā vino ewaa juda t'īdaipia bi ne-e chiwidide, ma ne-e chi vino ome atuapiamaapa.

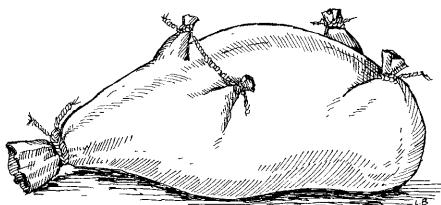
Jairo k'au māik'aapa wērapa Jesús p'aru ide t'ōbaida

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸Jesús at'āri pedeemaa bide, judiorā poro waibia t'ījarapatap'edaa Jairo Jesús k'īrapite bedabai nība cheji māik'aapa māgaji:

—Et'ewapai mi k'au jai-idaajida aji. Mamīda mia k'awa bi pi cheru pirā mi ome māik'aapa pi jua biru pirā iru īri, waya chok'ai beeyada aji.

¹⁹Māpai Jesús wāji chi k'ōp'āyoorā ome ma eperā temaa. ²⁰Ma wādade wēra doce años bi k'ayaa bi waamiapa Jesús āpíteik'aapa k'ait'a wāp'eda, iru īripema p'aru i t'obait'aaji. ²¹Māga ooji k'īsia bada

(San Mateo 9.17)

perā iru p'aru i t'ōbairupapai jipa bee. ²²Mamīda māgá t'ōbaik'āri, Jesupa āpītee ak'iji māik'aapa māgaji ma wēramaa:

—Wēra, t'āri o-āa bēeji. Pia mide ijāa bairā, jipa beejida aji.

Aramata ma wēra jipa beeji.

²³Maap'eda Jesús ma judiorā poro waibia temaa panak'āri, unuji siru chaapataarā māik'aapa eperāarā jēepi ororoo nībi. ²⁴Māpai Jesupa māgaji:

—Taawaa uchíati. Na wēra k'au jai-idaa-e bi. Jip'a k'āita bida aji.

Māga ūridak'āri, arii p'anadap'edaarā eik'oodachida, Jesús k'īra k'awa-ee bi jiak'aapa. ²⁵Mamīda Jesupa eperāarā uchiapik'ooji māik'aapa jai-idaada badamāi t'iup'eda, iru juu jita atanaji. Māpai ma wēra k'au p'irabaidachi.

²⁶Maap'eda ma eujādepemaarā jōmaarāpa k'awaa wājida Jesupa māga ooda.

Jesupa tau p'āriu beerā omé jipada

²⁷Mamāik'aapa uchia wādade, Jesús t'ēe tau p'āriu bee omé bia che wāpachida:
—iRey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.

²⁸Jesús teeda t'iunak'āri, ma tau p'āriu beerā auk'a t'iujida. Māpai Jesupa iidiji:
—¿Parāpa ijāa p'anik'ā aji, mia jipai?

P'anaujida:

—Tachi Waibia, ijāa p'anida ajida.

²⁹Māpai Jesupa taumāi t'ōbaip'eda, māgaji:

—Parāpa ijāa p'anik'a, māgá p'aneedapáde aji.

³⁰Aweda tau eratik'oodachida. Māpai Jesupa jip'a māgaji:

—Mia ooda chīaramaa nepirinaadapáde aji.

³¹Māga jaraji mīda, mamāik'aapa ucharutata Jesupa ooda nepiri wāpachida ma eujādepemaarāmaa.

Jesupa pedee atua bada jipada

³²Ma tau p'āriu p'anadap'edaarā ucharutade, eperāarāpa aneejida eperā pedee atua bi Jesumaa. Māga bají netuara ichi k'ap'iade merātia bada perā. ³³Jesupa ma netuara uchiapit'aak'āri, ma eperā pedee beeji. Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarāpa ak'ītraa para beeji māik'aapa māgajida:
—iIsraelde waide nāga unudak'aada! ajida.

³⁴Mamīda fariseorāpa māgajida:

—Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida ajida.

Jesupa eperāarā chupiria k'awaada

³⁵Jesús nipapachi p'uuru beede māik'aapa ai ik'aawa p'uuru k'aipee beede. Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te chaa pedee pia jarateepachi k'awaadamerā taarā-e Tachi Ak'ōrepa eperāarā p'e biit'ee ichi juu ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma awara k'ayaa k'īra t'ādoo jipapachi. ³⁶Eperāarā chok'ara see nībi unuk'āri, chupiria k'awaaji, āra chupiria, k'īra pia-ee para bada perā, oveja chak'eerā ak'ipari wēe chitoonik'a. ³⁷Māpai chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Eperāarā chok'ara mide waide ijāada—e p'ani. Ne—uu audú chau bíf'api p'ani. Mamīda mimiapataarā chok'ara—ee p'ani. ³⁸ Mapa it'aa iididapáde aji, ma ne—uu chiparimaa, irua awaraa mimiapataarā pēimerā chi chau bī p'ede.

Jesupa k'ōp'āyoorā jirit'erada mimiadamerā ichi ome
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 ¹Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce tī p'eki māik'aapa āchi ichi jua ek'ari biji netuaraarā uchiapidamerā māik'aapa k'ayaa kīra tādoo jipadamerā.

²Nāgí imik'īraarā doce jirit'eraji pēiit'ee ichi ūraa jarateede. Naapiara jirit'eraji Simón, ichiaba tījarapatap'edaa Pedro, chi īpema Andrés ome. Ma t'ēepai jirit'eraji Santiago chi īpema Juan ome. Mairā Zebedeo warrarā paji. ³Ichiaba jirit'eraji Felipe; Bartolomé; Tomás; mi, Mateo, chi impuesto p'epari bada Roma pidaarā—it'ee; Alfeo warra, Santiago; Tadeo; ⁴Simón Celote apatap'edaa māik'aapa Judas Iscariote, ma t'ēepai Jesús traicionaada.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā pēida Ak'ore Úraa jarateenadamerā
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵Jesupa ma k'ōp'āyoorā doce pēiji eperāarā paraamaa. Pēi naaweda jaraji:

—Wānāati judio—eerā p'anapatamaa. Ichiaba wānāati Samaria eujādepema p'uurudee. ⁶Ma k'āyaara wāti Israel eujādepema ovejaarā atua pik'a beerāmaa. ⁷Jaratéeti taarā—e Tachi Ak'orepa eperāarā ichi jua ek'ari biit'ee ichideerā p'aneedamerā. ⁸K'ayaa beerā jipáti; piudap'edaaarā chok'ai p'irabaipítí; leprapa k'ayaa beerā jipáti māik'aapa netuara k'ap'iade merātia bee jipáti. Mia parā michi jua ek'ari bik'āri māga oodamerā, p'arat'a maarepida iidi—e paji. Mapa p'arat'a iidināati ma pari.

⁹Ateenāati nēe, p'arat'a, cobre, pāchi k'irride jipata. ¹⁰Ichiaba ateenāati muchila, awaraa chancla māik'aapa p'aru jīdait'ee, pak'uru jida t'ídik'adait'ee, parā mimia pari ma ne—inaa teedaipia p'anadairā.

¹¹P'uurude maa—e pirā te chok'ara—ee beemāi panadak'āri, eperā tāri piata jiríti arii p'aneedait'ee mamāik'aapa wāruta misa. ¹²Teeda t'ūdak'āri, arii p'aniirāmaa pedee pia jaráti. ¹³Ai tede p'aniirāpa parā auteebairuta pirā, ma pedee pia jaradak'a āramaa uchiait'ee. Mamīda auteebaida—e pirā, ma pedee pia jaradak'a āramaa uchia—e pait'ee. ¹⁴Parā auteebaida—e pirā māik'aapa parāpa jarateepata ūridaamāa p'ani pirā, uchíati ma tedeepa maa—e pirā ma p'uurudeepa māik'aapa biiridepema yooro p'ora nēep'éti ak'ipidait'ee Tachi Ak'orepa āra k'aripa—e pait'ee. ¹⁵Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ore ewari waibia ewate irua ma p'uurudepemaarā audupiara k'achia ooit'eeda aji, Sodoma p'uurudepemaarā, Gomorra p'uurudepemaarā k'achia ooda k'āyara.

Jesupa jarada ichi k'aurepa ijääpataarā miadait'ee

(Lc 12.11-12; 21.12-17)

16—¡Úriti! Mia parā pēiru eperāarāmaa jarateede. Pēiru ovejaarā pēik'ajik'a ne-animalaarā k'achia beerā t'aide. Mapa k'ira k'awaa nipapatáati, taama k'ira k'awaa nipaparik'a. Ichiaba k'äiwee nipapatáati paloma nipaparik'a. 17 Taulk'a nipapatáati eperāarāpa parā ateedit'ee perā ächi charraarāmaa miapidamerā, maa-e pirā parā p'ua oodait'ee Tachi Ak'ore Úraa jarateepata tede. 18 Ma awara mide ijääpata k'aurepa ateedit'ee ächi poro waibiarāmaa mäik'aapa ächi reyrāmaa. Mägä parāpa mi ūraa jaradai mäirā k'irapite mäik'aapa awaraa ijäädak'aa beerā k'irapite. 19 Mamida mäirā k'irapite p'anadak'ari, k'isianáati sāga pedeedait'ee, maa-e pirā k'äata jaradait'ee, pedeedait'ee pak'ari, Tachi Ak'örépata pedeepiit'ee perā. 20 Parā pedeeda-e pait'ee pächí k'iradoopa. Tachi Ak'ore Jaurepata pedeet'ee parā k'ap'ia.

21 Maapai eperāarāpa ächi ipemaarā paara teedait'ee miapidamerā piurutamaa. Ma awara chi ak'öreräpa ächi warrarā paara mägä peepidait'ee; maa-e pirā warrarāpa ächi ak'öreräpa peepidait'ee. 22 Jömaarāpa parā k'ira unuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijääpata k'aurepa. Mamida t'ärídepai chooruta pirā, Tachi Ak'orepa parā k'aripait'ee atuanaadamerā na p'ek'au eujä jörumaa. 23 P'uuru abaade parā jiri p'aneedak'ari, mirúti awaraa p'uurude. Mia wäärata jararu. Parā Israel p'uuru jömaade jaratee nipadai naaweda, mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, cheit'ee.

24 K'irápáti eperā apida ichi jarateepari k'äyaara waibiarä bi-e. Ichiaba mimiapari apida chipari k'äyaara waibiarä bi-e. 25 Chi ne-inaa k'awaa k'inia bi o-ña baipia bi chi jarateepari jíak'a pait'ee. Ichiaba mimiapari o-ña baipia bi chipari jíak'a pait'ee. Chi te chipari t'ijarapata pirā Beelzebú, Netuara Poro Waibia, audupiara irudeerāmaa mägí t'í bidait'ee.

Jesupa jarateeda k'aita waaweedaipia bi

(Lc 12.2-7)

26—Mäga jara p'ani mida, eperāarā waaweenáati. Írá Tachi Ak'ore net'aa mera pik'a bi mida, t'leepai parāpa jömaarāmaa jaradait'ee. 27 Mia ūraa jarada p'ariu pik'a baji. Mamida jömaarāmaa mäga jíp'a jaradaipia bi. Ma awara mia ūraa mera pik'a jarada, golpe jaradaipia bi terraza íriipa biaruk'a. 28 Waaweenáati parā jiri p'aniirāeedait'ee, ärapa parā p'oyaa atuapida-e perā tok'arradee. Ma k'äyaara Tachi Ak'ore waawéeti. Iruata tachi piupii mäik'aapa atuapii.

29 ¿Netopata-ek'ä ipana chak'e omé p'arat'a tau abaa pari? Eperāarāpa mäga oopata, ipana chak'e mak'iara vale-e bi jíak'aapa. Mamida ipana chak'e apida eujäde baaidak'aa, parā Ak'ore Waibiapa mäga jara-emäi. 30-31 Parā puda paara irua juasia iru bi. Mapa waaweenáati, Tachi Ak'orepa parā k'iniara iru bapari perā ipanaarā k'äyaara.

**Jesucristode ijääpatada apataarā awaraarā k'īrapite
(Lc 12.8-9)**

32—Eperāpa tau taawa jararu pírā ichi Jesucristode ijääpari, mía pida jarai: “Mägí mérē” mi Ak'ore k'īrapite it'ari. 33 Mamída eperāpa meraru pírā mide ijääpari, mägara mía pida merait'ee. “Mägí mëre-eda” ait'ee mi Ak'ore k'īrapite it'ari.

**Jesús k'aurepa èreerā t'āri auk'a p'anada-e
(Lc 12.51-53; 14.26-27)**

34—K'īsianáati mi cheji na p'ek'au ejüjädee eperäarā k'āiwee p'anapide. Jíp'a cheji chöopide. 35 Mi cheji

‘warra t'āri auk'a banaamerā chi ak'ore ome, wëra k'au t'āri auk'a banaamerā chi nawe ome mäik'aapa äigu t'āri auk'a banaamerā chi p'äk'ore ome. 36 Ma k'aurepa eperäarā t'āri auk'a para ba-e pait'ee ächi èreerā ome.’ (Mi 7.6)

37—Eperāpa ichi ak'ore wa chi nawe k'iniara iru bi pírā mi k'inia iru bai k'äyaara, mérē pa-e pai. Ichiaba eperāpa chi warra wa chi k'au k'iniara iru bi pírā mi k'inia iru bai k'äyaara, mägí mérē pa-e pai. 38 Ma awara mide ijääpari k'aurepa eperä piuamaa bi pírā kurusode piu wäk'a, mägí mérē pa-e pait'ee. 39 Eperä piuamaa bi pírā mide ijääpari k'aurepa, mägí piuk'āri, atuait'ee. Mamída eperä piuru pírā mide ijääpari k'aurepa, mägí eperä piuk'āri it'aa wäit'ee.

**Jesupa jarada ijääpataarāpa ne-inaa pia atadait'ee
(Mr 9.41)**

40—Eperāpa parā auteebaik'āri, mi jida auteebai bi mäik'aapa mi Ak'ore, mi pëida, auk'a auteebai bi. 41 Ma awara eperāpa auteebaik'āri Tachi Ak'ore pedee jarapari, Tachi Ak'orepa pëida perä, ne-inaa pia atait'ee Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa atapatak'a. Ichiaba auteebaik'āri eperä t'āri pia, mägí t'āri pia bairā, ne-inaa pia atait'ee eperä t'āri pia beerāpa atapatak'a. 42 Ma awara eperāpa teek'āri pania vaso aba mi ome nipaparimaa mägí mérē perä, Tachi Ak'orepa ne-inaa pia ichiaba teeit'ee ma pania teedamaa.

**Juan Bautistapa eperäarā pëida
(Lc 7.18-23)**

11 ¹ Jesupa chi k'ōp'äyoorā doce ūraap'eda, mamäik'aapa wäji Ak'orepa jara pëida jarateede ma ejüjädepema p'uuru bee chaa.

² Juan carcelde bi misa, ūriji Cristopa oomaa bi. Aramata ichi ome nipapatap'edaarā ūk'uru pëiji Jesumaa. Iidinajida:

³ —¿Pik'ā ajida, tai k'aripapari chonaarāpa cheit'ee bida adap'edaa? Maa-e pírā, ¿taipa awaraa nidaipia biék'ā? ajida.

⁴ Jesupa p'anauji:

—Wáti Juanmaa mäik'aapa nepiríti paräpa nama unu p'ani mäik'aapa üri p'ani. ⁵ Jaráti tau p'äriu beeda írá unu p'ani; biiri nik'anik'aa beeda t'ia nüutee; leprapa k'ayaa beeda jipa p'ani; k'iiri k'i beeda írá üri p'ani; piudap'edaarä waya chok'ai p'ani mäik'aapa chupiria chedeerämaa Tachi Ak'orepa pedee pia jara pëida jarateemaa bi. ⁶ iT'äri o-ña bida aji, chi mide ijää bi, k'awa-e bi mïda mia ne-inaa jõma oo bi!

Jesupa Juande pedee pia jarada

(Lc 7.24-35)

⁷ Juanpa eperäärä pëida wädap'edaa t'ëepai, eperäärämaa Jesupa pedee pia jaramaa beeji Juande:

—¿K'ata paräpa ak'inajidama aji, ejä pania wée bimaa wädak'ari? ¿K'isiajida-ek'ä ak'inadait'ee eperä pariatua k'isia bi, p'üajara näupa pariatua nénéuwaa p'uaparik'a? ⁸ Maa-e pírä, ik'isiajida-ek'ä ak'inadait'ee eperä p'aru pi-ia jí bi? Paräpa pia k'awa p'ani eperä p'aru pi-ia jí beerä rey tede p'anapata. ⁹ Mäga-e pírä ik'isiajida-ek'ä ak'inadait'ee Ak'ore pedee jarapari? Wäara, iru Ak'ore pedee jarapari k'äyaara waibiara bi. ¹⁰ Na Juandeta Tachi Ak'ore Üraa pädade jara bi:

‘Mia eperä chok'a pëiit'ee pi naa o pia oonamerä pi, eperäärä poro waibia, chei naaweda.’ (Mal 3.1)

¹¹ Mia wäarata jararu. Juan Bautista k'äyaara eperä apida waibiara bi-e. Mamïda chi ek'ariara bita iru k'äyaara waibiara pait'ee Tachi Ak'orepa ma eperä ichi jua ek'ari bik'ari, ichideerä ome beemerä.

¹² Juan Bautista chedak'ariipa, eperäärä chöö pik'a p'ani t'iudait'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari, ichideerä p'aneedait'ee mäik'aapa k'achia beerä auk'a chöö pik'a p'ani apida mäga p'ananaadamerä. ¹³ Juan jaratee chei naaweda, Tachi Ak'ore pedee jarapataaräpa jarapachida Tachi Ak'orepa mägä eperäärä biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerä p'aneedamerä. Moisepa pädade ichiaba mäga jara bi. ¹⁴ Paräpa k'awaa k'inia p'ani pírä Juanta Elías chi cheit'ee bada jara p'anadap'edaa; ichipi. ¹⁵ Pia k'isiaati paräpa et'ewa üridap'edaade k'awaadamerä k'äata jara k'inia bi.

¹⁶ ‘Mia jarait'ee säga p'ani parä, mide ijäädak'aa beerä. Warrarä su-ak'í p'aneedap'eda, jemenemaa p'aník'ata p'ani p'uuru jäde. Ächi k'öp'äyoorämaa biapata:

¹⁷ “Taipa siru chaajida. Mamïda parä pëirada-e paji. K'ari k'isia paraa k'arijida. Mamïda parä jeeda-e paji.”

¹⁸ Mäga pik'a bají Juan ome. Iru cheji mäik'aapa nek'ok'aa paji, ne-inaa tok'aa paji, eperä jíp'aaräpaoopatak'a. Maperä eperääräpa: “Netuara iru k'ap'iade merätia bida” ajida. ¹⁹ T'ëepai mi, chi Eperä Ak'ore Truadepema cheji mäik'aapa nek'oja, ne-inaa toji eperä jíp'aak'a. Maperä jara p'ani mi nek'oyaa, ne-inaa toyaa bapari. Ma awara mi k'öp'äyo meraaparida a p'ani, k'achia-idaa beerä ome mäik'aapa Cesar-it'ee impuesto p'epataarä ome. Mamïda Tachi Ak'orepa wäarata ak'ipimaa bida aji, mia oo bi k'aurepa parä jõmaarä pari.

Tachi Ak'orepa oo bi unuamaa iru p'anapataarā
(Lc 10.13-15)

²⁰ Māpai Jesús ij̄ati pedeemaa beeji awara–awaraa p'uurudepemaarāmaa, āchia p'ek'au k'achia oopata oodaamoa p'anadap'edaa perā. Māga p'anajida unupachida mīda irua ooda ne–inää eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Jesupa āchimaa māgaji:

²¹—iAai, Corazín p'uurudepemaarā! iAai, Betsaida p'uurudepemaarā! iTachi Ak'orepa parā k'achiadee pēiit'eeipi! Tiro p'uurude, Sidón p'uurude eperāpa ooda paara ne–inää eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa mia parā p'uurude oodak'a, taarā–e weda ij̄aak'ajida. Ārapa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia jōnipa chupiria iidik'ajida Tachi Ak'oremaa. Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa t'āri p'uapa p'aru pāimaa jīk'ajida māik'aapa it'abarre p'ora it'aa p'ok'ajida āchi poro īri. ²²Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ore ewari waibia ewate irua parā k'achiara ooit'ee ma Tiro p'uurudepemaarā k'āyaara māik'aapa Sidón p'uurudepemaarā k'āyaara. ²³Ichiaba parā Capernaum p'uurudepemaarā, ēk'isia p'anik'ā parā p'uuruta awaraa p'uuru k'āyaara waibiara pait'ee Ak'ore k'īrapite? iMāga–e! iMa k'āyaara irua parā p'uuruta jōt'aaitee! Sodoma p'uurude eperāpa ooda paara ne–inää eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mia parā tāide oodak'a, ma p'uuru at'āri bak'aji. ²⁴Mamīda mia jara bi: Tachi Ak'ore ewari waibia ewate irua parā k'achiara ooit'eeda aji, Sodoma p'uurudepemaarā k'achia ooi k'āyaara.

Jesupa eperāarā ūipipari
(Lc 10.21-22)

²⁵ Maapai Jesupa māgaji:

—Ak'ore Waibia, pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Ne–inää jōmaweda it'ari nībi, na p'ek'au eujāde nībi paara pi juu ek'ari bi. Mi t'āri o–īa bi pia eperāarā jīp'aarāmaa k'awapiru perā ne–inää pia waide k'awapi–e pada k'isia k'awaa beerāmaa māik'aapa poro wēsaa beerāmaa. ²⁶Pia māga ooji māga oo k'inia bada perā.

²⁷ Mi Ak'orepa ne–inää jōma biji mi juu ek'ari mia ak'ipariiimerā. Tachi Ak'orepapai wāara mi, ichi Warra k'awa bi. Māgá ichiaba mi, chi Warrapapai wāara iru k'awa bi. Mamīda mia iru k'awapii mia k'awapi k'inia bi eperāarāmaa. ²⁸Maperā mimaa chéti parā jōmaweda sē p'aniirā mimia p'anipa māik'aapa k'isia jōnipa. Mia parā t'āri a–tu beepiit'ee. ²⁹K'ōp'āyo merāti mi ome. Úriti mia jaratee bi māik'aapa óoti mia jara bik'a. Mi t'āri pia, chupiria k'awaayaa bapari. Mide ijāadak'āri, k'āiwee p'anapataadait'ee. ³⁰Mia jara bik'a oodayada aji, mia k'aripak'āri.

Íipata ewate trigo k'imi chak'eră p'edap'edaa
(*Mr 2.23-28; Lc 6.1-5*)

12 ¹Maapai judiorā ïipata ewate Jesús nipaji trigo k'äide. Chi k'öp'äyoorā jarrapisia p'anadap'edaa perā, trigo k'imi chak'eră oro atadap'eda, chi tau jonamaa p'aneejida k'odait'ee. ²Arii p'anadap'edaa fariseorāpa mäga unudak'ari, Jesumaa mägajida:

—iPichá ak'iji! Pichi k'öp'äyoorāpa ne-inaa oomaa p'anida ajida, ïipata ewate oodaik'araa bita.

³Jesupa p'anauji:

—¿Parāpa Ak'ore Ūraa p'ädade leeda—e p'anik'ä aji, Rey Davidpa ooda chonaaraweda jarrapisiadaidak'ari chi k'öp'äyoorā ome? ⁴Iru t'üji Tachi Ak'ore te ne—edee oodade mäik'aapa ma tedepema pan awara bidap'edaa Tachi Ak'ore—it'ee atap'eda, k'oji chi k'öp'äyoorā ome. Mäga oojida p'aareerāpapai mägí pan k'odaapia bají mäda. ⁵Ichiba Moisepa p'ädade parāpa leedooda p'aareerāpa ne—inaa k'achia ooda—e paji ïipata ewate, Tachi Ak'ore te waibiade iida—ee mimiadak'ari. ⁶Mia jara bi: Nama ne—inaa pipiara paraa Tachi Ak'ore te waibia k'äyaara. ⁷Wāara parāpa k'awada—e na pädade jara k'inia bi:

‘Mia k'inia bi awaraarā chupiria k'awaadamerā, mi—it'ee ne—animalaarā peedap'eda, paadai k'äyaara.’ *(Os 6.6)*

Parāpa k'awadap'edaa paara ma pedee jara k'inia bi, ne—inaa k'achia ooda—e p'aniirā peepida—e pak'aji. ⁸Íipata ewate mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema juá ek'ari bida aji.

Eperā juá chiwa bada
(*Mr 3.1-6; Lc 6.6-11*)

⁹Mamäik'aapa Jesús wäji Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tedee. ¹⁰Mama bají eperā juá chiwa bi. Jesús imiatee k'inia p'anadap'edaa rāpa iidijida irumaa:

—¿Eperā k'ayaa bi pírā, ïipata ewate jipaipia bik'ä? ajida.

¹¹Jesupa p'anauji:

—Íipata ewate pichi oveja toidú padarida paara, ctaawaa uchia ata—e pak'ajik'ä? ¹²¿Eperā pipiara bi—ek'ä oveja k'äyaara? Mapa ïipata ewate ne—inaa pia ooipia bida aji.

¹³Mäpai Jesupa ma juá chiwa bimaa mägaji:

—Pichi juá jirupáde aji.

Mäpai juá jiruji. Aramata jipa beeji chi apema juak'a. ¹⁴Mäpai fariseorā taawaa uchiadak'ari, pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa ooda Ak'ore Ūraa p'ädade jara bik'a

¹⁵Jesupa mäirā k'Isia k'awaak'ari, mamäik'aapa wäji. Eperāarā chok'ara iru t'ee wäjida. Jesupa madepema k'ayaa beeră jömweda jipaji.

¹⁶ Mamīda jarapachi ichia ooda jōmaarāmaa nepirinaadamerā. ¹⁷Māga jaraji Tachi Ak'ōre pedee jarapari, Isaíapa p'ädade jara bik'a uchiamerā:

¹⁸ 'Nama bi mi mimiapari, mia jirit'erada. Mia iru k'inia iru bi; mi t'āri o-īapipari. Mi Jaure iru ome bapariit'ee. Mi k'ap'ia pari irua eperāarā jōmaarāpa oopata ak'iit'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁹Aupedee-e pait'ee; ichiaba bia-e pait'ee. Apidaapa iru biapi ūrida-e pait'ee calle jāde. ²⁰Irua yiaraa iru ba-e pait'ee chupiria chitooniiřā wa k'ira pia-ee jōniirā. Māga bait'ee Tachi Ak'ōrepa jōmaarāmaa wāarata jara pēida k'awaapirumaa. ²¹Māga pak'āri, jōmaarāpa irude ijāadait'ee.' *(Is 42.1-4)*

**Jesús Netuara Poro Waibia juu ek'ari bida apatap'edaa
(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)**

²² Jesumaa aneejida eperā tau p'āriu bi māik'aapa pedee atua bi, netuara iru k'ap'iade merātia bada perā. Jesupa iru tau pia unupiji māik'aapa pedeepiji. ²³Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarāpa ak'itrua para beeji māik'aapa āchi pitapai iidi para beeji:

—¿Nāgí chonaarāwedapema Rey David Warra-ek'ā? ajida.

²⁴ Mamīda māga ūridak'āri, fariseorāpa māgajida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida ajida.

²⁵ Jesupa k'awaji āchia k'īsia p'ani. Mapa māgaji:

—P'uuru pidaarāpa maa-e pīrā ēreerāpa maa-e pīrā te pidaarāpa āchi auk'aarā jéreruta pīrā, waa araa p'anapataada-e pai māik'aapa āchi p'uuru jōdaridai. ²⁶Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'aarā jéreru pīrā, waa araa p'anada-e pai māik'aapa āchi itu jōdaridai.

²⁷ Parāpa jara p'ani mia netuaraarā uchiapipari Beelzebú juapa. Māgara, čk'ai juapa uchiapipatama parā eere p'aniirāpa? Āchia ak'ipipata parā pia k'īsiada-e p'ani. ²⁸Mia netuaraarā uchiapipari pīrā Tachi Ak'ōre Jaurepa, jara k'inia bi ūrá Tachi Ak'ōredeerā poro waibia nama bi.

²⁹'¿K'aita t'īuyama aji, eperā juataura bi tede iru net'aa chiade?

Naapiara jī nībi-e pīrā, iru net'aa jāri p'e ata-e pai.

³⁰'Eperā mi eere bi-e pīrā, mi k'iraunuamāa iru bi. Ichiaba mi k'aripa-e bi pīrā awaraarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anapataadamerā, eperāarā āyaa pēipari mi ik'aawaapa.

³¹'Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōrepa wēpapii eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaata māik'aapa iru āpite ik'achia jarapata paara. Mamīda iru Jaure āpite ik'achia jarapata wēpapi-e pait'ee. ³²Ichiaba wēpapii ik'achia jarapata mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema āpite. Mamīda wēpapi-e pait'ee ik'achia jararuta pīrā iru Jaure āpite. Māgee p'ek'au k'achia oopata wēpapi-e pait'ee chi ma pedee jarapataarā na p'ek'au eujāde p'anide maa-e pīrā it'ari iru k'īrapite p'anide paara, iru ewari waibia ewate.

Jesupa jarateeda pak'uru k'awapata chi nejõdeepa
(Lc 6.43-45)

33—Nejō biiri pia iru bi pirā, chauk'āri, nejō pia iru bait'ee. Jõdee nejō biiri k'achia iru bi pirā, chauk'āri, nejō k'achia iru p'anadait'ee. Nejō biiri k'awapata chi nejõdeepa. 34 iParā k'achia–idaa beerädeepa uchiadap'edaarā! iTaamák'api p'ani! ¿Säga pedee pia jaradai, parā t'ari k'achia p'anita? Pächi t'äride k'isia p'anita jarapata pächi it'aideepa. 35 Eperā t'ari pia bipa pedee pia jarapari k'isia pia iru bairā ichi t'äride. Jõdee eperā t'ari k'achia bipa pedee k'achia jarapari k'isia k'achia iru bairā ichi t'äride. 36 Mia jara bi: Tachi Ak'ore ewari waibia ewate ichia eperā chaachaa k'awapiit'ee ächia pedee k'achia pariatua jaradap'edaa. 37 Ma ewate Tachi Ak'orepa ak'ii't'ee eperäääräpa pedee jaradap'edaa mäik'aapa ichiata jarait'eeda aji, k'achia–idaa bi, maa–e pirā t'ari pia bi.

Ne–inaa eperäääräpa p'oyaa oodak'aaunu k'inia p'anadap'edaarā
(Mr 8.11-12; Lc 11.29-32)

38 Mäpai ük'uru fariseoräpa mäik'aapa Moisepa p'äda jarateepataaräpa Jesumaa mägajida:

—Tachi Jarateepari, taipaunu k'inia p'anida ajida, pia oo bi ne–inaa Tachi Ak'orepapai oopari.

39 Jesupa p'anauji:

—Iräpemaarā t'ari k'achia–idaa p'ani, Tachi Ak'orede ijäädak'aa perä. Unu k'inia p'anida a p'ani ne–inaa eperäääräpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. Mamïda mia mäga oo–e pait'ee. Jip'a Tachi Ak'orepa ooit'ee ichi pedee jarapari Jonás ome oodak'a. 40 Jonás k'äima öpee baji chik'o choma bi bide. Mäga pik'a mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema k'äima öpee eujä ek'ari bait'ee. 41 Tachi Ak'ore ewari waibia ewate Nínive p'uuru pidaaräpa iräpemaarā imiateedait'ee, Tachi Ak'orepa parä k'achiadee pëimerä. Chonaaräweda Tachi Ak'orepa Jonás pëik'ari ma Nínive pidaarämaa, ärapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaajida. Mamïda iräpemaaräpa p'ek'au k'achia oopata oo amaada–e p'ani, aba Jonás k'äyaara waibiara bipa jara cheji mïda mäga oodamerä. 42 Ichiaba ma ewate Reina Sur Eerepemapa auk'a iräpemaarä imiateet'ee Tachi Ak'orepa parä k'achiadee pëimerä. Chonaaräweda ma reina t'imüipa cheji Rey Salomón k'isia k'awaan bi pedee üride. Mamïda iräpemaaräpa üridaamaa p'ani, aba Salomón k'äyaara k'isia k'awaara bi pedee bi mïda parä t'aide.

Jesupa jarateeda netuara waya eperä k'ap'iade merätia badade
(Lc 11.24-26)

43—Eperä k'ap'iadeepa netuara uchiapidak'ari, mägipa jiri nipapari eujä p'üasaa sáma ñii't'ee. Mamïdaunu–e pak'ari, k'isiapari: 44 “Waya merätianait'ee ma eperä k'ap'iade; mi naaweda badamäi.” Chek'ari, unu chepari ma eperä k'ap'ia pi–ia bi; te barrep'eda, siip'eda, pi–ia bik'a. 45 Mäga unuk'ari, jirinapari awaraa netuara siete

k'achiara ichi k'āyaara māik'aapa ma eperā k'ap'iade merātia chepata. Māgá ma eperā audupiara k'achiade beeit'ee naaweda bada k'āyaara. Māga p'asait'eeda aji, ūrapemaarā t'āri k'achia-idaa beerā ome; audupiara k'achiade p'aneedaitee.

María Jesús ūpemaarā ome pachedap'edaa

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesú斯 at'āri pedeemaa bide pachejida chi nawe chi ūpemaarā ome. Pedee k'inia p'anajida iru ome. Mamīda taawa p'aneedap'edaa perā,

⁴⁷ eperāpa Jesumaa jarana:

—Pi nawe, pi ūpemaarā ome taawa nīmaa p'ani. Pedee k'inia p'anida aji, pi ome.

⁴⁸ Māpai Jesupa p'anauji:

—¿K'aima mi nawe? ¿K'airāma, mi ūpemaarā?

⁴⁹ Māpai juapa iāji chi k'ōp'āyoorāmaa māik'aapa māgaji:

—Nāgiirāta mi nawek'a māik'aapa mi ūpemaarāk'a. ⁵⁰ Chi mi it'aripema Ak'ore Waibiapa jara bik'a oo bi, mata mi ūpemak'a, mi ūpewērak'a māik'aapa mi nawek'a.

Net'atau p'oparide nepirida

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 ¹ Ma ewate Jesú斯 uchajji temāiipa māik'aapa lago ide su-ak'i banaji.

² Eperāarā chedap'edaa irumāi see nībada perā, Jesú斯 barcode bataudachi māik'aapa su-ak'i beeji. Jōdee eperāarā ipude para beeji.

³ Māpai Jesupa eperāarāmaa nepirimaa beeji Ak'ore Ūraa jarateeit'ee:

—Eperā wāji net'atau p'ode. ⁴ Ma p'o wāk'āri, ūk'uru baaijida o jāde. Māpai ipanaarāpa k'ok'oo chejida. ⁵ ūk'uru baaijida māu-idaade, mak'īara yooro wēe badamāi. Māgí isapai t'onojida, mak'īara yooro wēe bada perā. ⁶ Mamīda ak'orejiru jérak'āri, piidachi chi k'arra ūrii bada perā. ⁷ ūk'uru baaijida ne-iiri-idaade. Mamīda ne-iiri k'ap'ip'iara waripari perā, māgí net'atau t'ono wādap'edaa piuk'oodachida. ⁸ Jōdee awaraa net'atau baaijida eujā piade. Māgí t'onop'eda, chau nībeeji. ūk'uru net'atau abaadeepa uchajjida cien, sesenta maa-e pirā treinta. ⁹ Pia k'īsiati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Sāap'eda Jesupa nepiripachi jarateeit'ee

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰ Maap'eda chi k'ōp'āyoorā k'ait'aara chejida māik'aapa iidijida:

—¿K'āare-it'ee nepiriparima ajida, jarateeit'ee?

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'orepa parāmaa k'awapimaa bida aji, ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada awaraarāmaa; sāga ichideerā p'aneedai. ¹² Parā Ak'ore ūraa pia k'awa beerāmaa waapiara k'awapiit'ee; awaraarā k'āyaara ne-inaa chok'araara k'awarutamaa. Mamīda chi ne-inaa mak'īara k'awa-ee beerāmaa, āchia k'awa p'ani paara irua wēpapiit'ee, waa k'awa k'iniada-e p'anadairā. ¹³ Maperāpi mia

nepiripari. Āchia ak'i p'ani mīda, wāara unuda—e. Ūri p'ani mīda, k'awada—e.

¹⁴Ārapa oomaa p'ani Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa jaradak'a:

'Ūri p'ani mīda, k'awada—e. Ak'i p'ani mīda, unuda—e. ¹⁵Na eperāarā
k'īiri k'isua p'anadairā, mia jara bī ūridaamāa p'ani; mia oo bi
unudaamāa p'ani māik'aapa k'awadaamāa p'ani. Māga p'anada—e
pada paara, mīde ijāak'ajida māik'aapa mia āchia p'ek'au k'achia
oopata wēpapik'ajī.' *(Is 6.9-10)*

¹⁶'Parā t'āri o—ia p'ani mia oo bi unu p'anadairā māik'aapa mia jara
bi ūri p'anadairā. ¹⁷Mia wāarata jararu. Chonaarāweda Ak'ōre pedee
jarapataarāpa māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāapataarāpa unu k'inia
p'anajida parāpa unu p'ani. Mamīda unuda—e paji. Ichiaba ūri k'inia
p'anajida parāpa nama ūri p'ani. Mamīda ūrida—e paji.

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸—Ūrīti k'awaadamerā mia nepirida net'atau p'oparide k'āata jara k'inia bi.
¹⁹Net'atau ode baaida jara k'inia bī chi ūri p'āniirā Tachi Ak'ōrepā eperāarā bī
k'inia bī ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Mamīda māgiirāpa k'awada—e
k'āata jara k'inia bi. Ipanaarā chedapledaak'a ma net'atau k'ok'oodait'ee, māga pik'a
Netuara Poro Waibia chepari ne—innaa ooit'ee, t'āripa ma pedee ijāanaadamerā.
²⁰Jōdee chi net'atau māu—idaade baaidap'edaa jara k'inia bī eperāarāpa ma jara
pēida o—ia ūri p'ani. ²¹Mamīda chi māu—idaade t'onoda taarā—e weda piidaiparik'a,
māga pik'a māgiirāpa ma jara pēida taarā—epai ijāapata. Ma ūraade ijāadapedaa
kaurepa nepirade baairuta pirā maa—e pirā awaraarāpa āchi jiriruta pirā
miapidait'ee, ijāa amaapata. ²²Jōdee chi net'atau ne—iiri—idaade baaidap'edaa
jara k'inia bī eperāarāpa ma jara pēida pia ūri p'ani. Mamīda audupiara k'īsiapata
ne—innaa netodait'ee maa—e pirā p'arat'a waibia atadait'ee, āchia ūridap'edaa k'īra
atuadarutamaa. Māga p'aneepata ne—uu warip'eda, chaul'aa bik'a. ²³Mamīda chi
net'atau eujā piade baaidap'edaa jara k'inia bī eperāarāpa ma jara pēida ūridap'eda,
k'awaa wāpata ma ūraa jara k'inia bī māik'aapa t'āride wāara ijāapata. Net'atau aba
p'oda eujā piade pia t'onop'eda, chauparik'a net'atau cien, sesenta wa treinta; māga
pik'a ma eperāarāpa oo k'awaa wāpata ma ūraade jara bik'a.

Jesupa nepirida p'ūajara t'onoda trigo p'odade

²⁴Māpai Jesupa awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepā eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā
p'aneedamerā. Eperāpa trigo tau pia p'oji ichi eujāde. ²⁵Mamīda p'ārik'ua,
eperāarā k'āi p'ani misa, ichi k'īraunuamāa iru bipa cheji māik'aapa ma trigo
p'odade mera p'oji p'ūajara tau chak'erā, aidee neera k'achia oopata. Māpai
jirabodoji. ²⁶Maap'eda ma eperāpa trigo p'oda t'onop'eda, wari wāji ma p'ūajara
ome. ²⁷Māga unudak'āri, ma eujā chipari mimiapataarāpa irumaa jaranajida:
“Señor, pia trigo tau p'oda pia badata, ɻsāmāik'aapa uchiahjima ajida, jāgee

p'ūajara?"²⁸ Chiparipa p'anauji: "¿Tachi k'īraunuamaa iru bípata jāga ooji–ek'ā?" aji. Māpai chi mimiapataara īidijida: "¿Pia k'inia bik'ā ajida, taipa jā p'ūajara ēt'anadamerā?"²⁹ Mamīda chiparipa māgaji: "Nāgaweda ichiak'au bidapáde aji. Íraweda parāpa jā p'ūajara ēt'at'aarutara, auk'a ēt'adariit'ee chi trigo k'arra, ai ik'aawa nībi.³⁰ Piara bi ichiak'au bidamerā trigo ewarutamaa. Mamāik'aapata mia ewapataarañ naapiara pēiit'ee jā p'ūajara ēt'ak'oodamerā māik'aapa p'edamerā k'ōrajimade paat'aadait'ee. Tēepai trigo ewadak'āri, iadait'ee mi ne–inaa iaparide."

Mostaza taude nepirida
(*Mr 4.30-32; Lc 13.18-19*)

³¹ Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Eperāpa mostaza tau uuji ichi eujāde.³² Chi tau ma–āriara bi awaraa net'atau tachia uupata k'āyaara. Mamīda warik'āri, waibiara waripari awaraa ne–uu k'āyaara pak'uruk'a nībeerumaa. Māgā waibiara waripari perā, chi jua t'aide ipanaarā chepata īidait'ee.

Levadurade nepirida
(*Lc 13.20-21*)

³³ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Wērapa levadura p'oíraparik'a bi harina waibia ome, pan masa pia warimerā.

Jesupa nepirida chonaarāweda eperāarāpa jaradap'edaak'a
(*Mr 4.33-34*)

³⁴ Jesús jarateek'āri, audú nepiripachi. Nepiri–ee jarateek'aa paji.³⁵ Māga ooji uchiamerā Tachi Ak'ōre chonaarāwedapema pedee jaraparipa irude jaradak'a:

'Jarateek'āri, mia nepiriit'ee māik'aapa jarait'ee ne–inaa Tachi Ak'ōrepa waide k'awapi–e pada na p'ek'au eujā ooru wedapema.'³⁶ (*Sal 78.2*)

Jesupa k'awapida p'ūajara tau p'oda trigo k'āide

³⁶ Ma jōma nepirip'eda, Jesupa eperāarā bēiji māik'aapa t'iuiji chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamāi. Māpai āchi iru k'ait'a chedak'āri, īidijida k'āata jara k'inia bi ma nepirida p'ūajara tau p'oda trigo k'āide.³⁷ Jesupa p'anauji:

—Chi eperā net'atau pia p'oda jara k'inia bi Eperā Ak'ōre Truadepema.³⁸ Ma net'atau p'oda eujā jara k'inia bi na p'ek'au eujā. Ma trigo tau pia jara k'inia bi Tachi Ak'ōrede ijāapataara. Jōdee p'ūajara k'achia jara k'inia bi Netuara Poro Waibia jua ek'ari p'aniirā.³⁹ Ma k'īraunuamaa iru bada, chi ma p'ūajara k'achia p'oda jara k'inia bi Netuara Poro Waibia. Ma ne–inaa p'oda ewadap'edaas ewate jara k'inia bi Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate, ichi angeleerāpa eperāarā p'e ateedak'āri iru k'īrapite.⁴⁰ Mia nepiridade ma p'ūajara k'achia p'edap'edaak'a

paat'aadait'ee, māga pik'a oodait'ee na p'ek'au eujā jōt'aak'āri. ⁴¹ Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa angeleerā pēit'ee mi juua ek'ari p'aniirā tāide k'achia beerā jōmaweda p'ede; chi awaraarāmaa p'ek'au k'achia oopidap'edaarā, awaraa ne-inaa k'achia ooi awaa p'anapatap'edaarā ome. ⁴² Ma k'achia beerā jōmaweda bat'ak'oodait'ee t'ipitau jērajēraa jira bide. Mama jēe para bait'ee māik'aapa k'ida kierrickree para baitee p'uapa. ⁴³ Jōdee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a oopataarā urua pik'a para beeit'ee ak'ōrejīruk'a, it'ari p'ani perā āchi ak'ōre waibia ome. Pia kīsiati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Jesupa nēe waibia unu atadade nepirida

⁴⁴—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi juua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Chok'o unuji jau bi nēe ome. Eperāpa māgí unu atak'āri, waya mera nībipleda chi badamāi, tāri o-ia wāji jōmaweda ichi net'aa iru bada netok'oode. Māpai āpithee cheji ma nēe mera bada eujā neto atade.

Jesupa perla unudade nepirida

⁴⁵—Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi juua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Net'aa netoparipa perla jiri nipaji.

⁴⁶ Perla īpia unu atanak'āri, wāji ichi net'aa jōmaweda netok'oode māik'aapa ma perla pi-ia neto ata cheji.

Jesupa t'iride nepirida

⁴⁷—Ichiaba nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi juua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. To-iapataarāpa t'iri t'aadak'āri, chik'o k'ira tādoo peejida. ⁴⁸ Ma t'iride chik'oradaik'āri, chipariirāpa jidiu atajida ipudee māik'aapa jirit'eramaa p'aneejida chik'o piara bee awara p'edait'ee k'oraade. Jōdee chik'o k'achia bee bat'ak'oojida toidaa. ⁴⁹ Māga pik'a pait'ee na p'ek'au eujā jōk'āri. Angeleerā chedak'āri, jirit'era chedait'ee eperā pia beerā awara p'edait'ee. ⁵⁰ Jōdee chi k'achia beerā t'ipitau jērajēraa jira bide bat'ak'oodait'ee, mama jēe para bamerā māik'aapa k'ida kierrickree para bamerā p'uapa.

Ne-inaa chiwidi māik'aapa ne-inaa sorede nepirida

⁵¹ Māpai Jesupa chi k'ōp'ayoorāmaa iidiji:

—¿Parāpa ma nepirida jōmaweda k'awajidak'ā? aji.

Māpai p'anaujida:

—K'awajidapi.

⁵² Māpai Jesupa māgaji:

—Moisepa p'āda jarateparipa k'awaa wāk'āri Tachi Ak'ōrepa eperāarā biit'ee ichi juua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā, nāga pik'a bi. Eperā te chiparipa ichi net'aa ia p'e iru bidepema net'aa atak'āri, k'awa bi chisāgí net'aa chiwidi, chisāgí net'aa sore.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jesupa ma nepirida jaratee aupak'ari, mamāik'aapa wāji 54 ichi warida p'uurudee. Mama jarateemaa beeji māpema Ak'ore Ūraa jarateepata tede. Irua jaratee bi ūridak'ari, eperāarā ak'itrua para beeji māik'aapa māgapachida:

—¿Sāma k'awaajima ajida, na jōma irua jarateemaa bi? ¿Sāga ooparima ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa? 55 ¿Jāgí eperā ne-inaa pak'urudee oopari warra-ek'ā? ¿Chi nawe Maria-ek'ā? ¿Santiago, José, Simón, Judas chi īpemaarā-ek'ā? 56 ¿Chi īpewēraarā nama p'anapata-ek'ā? ¿Sāga k'awaajima ajida, na jōma ichia oo bi?

57 Ma eperāarāpa Jesús ichi te pidaarā ome māgá k'awadap'edaa perā, iru pedee ūri k'iniada-e paji.

Mapa Jesupa māgaji:

—Jōmaarā t'aide ūri k'inia p'anapata Tachi Ak'ore pedee jaraparipa jara bi. Mamīda ichi p'uurudepemaarā ichi tedepemaarā ome iru pedee ūridaamaa p'anapata.

58 Māgá māpemaarāpa irude ijāada-e p'anadap'edaa perā, mama Jesupa mak'īara oo-e paji ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Juan Bautista piuda
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 1 Maapai Galilea eujādepema poro waibia tījarapachida Herodes. Ichia ūrik'ari Jesupa oo bi, 2 ichi ek'ariirāmaa māgaji:

—¿Māgí Juan Bautista-epaa, piup'eda p'irabaida? Maperāpi oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

3 Ai naaweda Herodepa Juan jī atapiji māik'aapa carcelde t'ipit'aaji. Māga ooji chi īpema Filipo wēra Herodías k'aurepa. 4 Ai naaweda Juanpa Herodemaa māgaji: “Pia p'ek'au k'achia oomaa bida aji, pi īpema wēra iru bairā pichi wērak'a.”

5 Māga ūrik'ari, Herodepa Juan pee k'inia bapachi. Mamīda māga oo-e paji eperāarā waawee bada perā. Jōmaarāpa ijāajida Juan Tachi Ak'ore pedee jarapari paji.

6 Mamīda ewari aba Herodepa jara pēiji eperāarā chedamerā ichi t'oda fiesta oode. Ma fiesta o-ña oo jōni misa, Herodías k'au pēirade cheji see nībadaarā taide. Māga unuk'ari, Herodes audupiara o-ñadachi. 7 Maperā jaraji ma awēramaa:

—Tachi Ak'ore k'īrapite mia juraa bi teeit'ee pichia iidiruta.

8 Māpai chi nawepa jaradak'a jaraji:

—Iraweda Juan Bautista poro mi-it'ee p'arat'ude teepáde aji.

9 Māga ūrik'ari, Rey Herodes k'īra pia-eedachi. Mamīda Tachi Ak'ore k'īrapite māik'aapa jōmaweda arii p'anadap'edaaarā k'īrapite juraada perā,

¹⁰ jaraji chi ek'ariirāmaa Juan poro t'iap'e atanadamerā carcelde. ¹¹ Māga oojida. Ma awēra nawepa jaradak'a aneejida p'arat'ude māik'aapa teejida ma awēramaa. Māpai ichia teenaji chi nawemaa.

¹² Juan k'ōp'āyoorāpa ūri atadak'āri iru peedap'edaa, chejida iru k'ap'ia ianadait'ee. Maap'eda jaranajida Jesumaa.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida
(*Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14*)

¹³ Jesupa Juan piuda ūrik'āri, barcode t'imí wāji eperāarā mak'īara wēemaa. Mamīda eperāarāpa k'awaadak'āri, t'ee wājida ode. ¹⁴ Jesús barcodeepa batauk'āri, eperāarā chok'ara unuji. Mapa āra chupiria k'awaaji māik'aapa ode wādap'edaarāpa k'ayaa beerā ateedap'edaa jipak'oiji. ¹⁵ K'eu wāda perā chi k'ōp'āyoorā ichi k'ait'a chedap'eda, māgajida:

—K'eu wāpi; nama te wē-epi. Mapa eperāarā pēipáde ajida, p'uuru beemaa chik'o netonadamerā.

¹⁶ Jesupa p'anauji:

—Āra ayaa wādaik'araa bi. Parāpa chik'o téeti k'odamerā.

¹⁷ Māpai māgajida:

—Mamīda taipa iru p'anida ajida, pan joisomaa māik'aapa chik'o omé; māgí aupai.

¹⁸ Jesupa p'anauji:

—Mīmaa aneedapáde aji.

¹⁹ Māpai Jesupa jaraji eperāarā su-ak'i p'aneedamerā eujāde p'ūajara ūri. Maap'eda jiita ataji ma pan joisomaa chik'o omee ome māik'aapa it'aa ak'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrak'ook'āri, chok'ara eepadachi. Māpai chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenajida. ²⁰ Jōmweda nek'ojida bi jāwaa p'anerutamaa. Ma pan pite chik'o omee nībeeda p'ejida k'oraa docena aba. ²¹ Chi nek'odap'edaarā imik'īraarā cinco mil paji, wēraarā, warrarā juasiada-ee.

Jesús pania ūri t'ia nipada
(*Mr 6.45-52; Jn 6.16-21*)

²² Ma t'ēepai Jesupa chi k'ōp'āyoorā barcode bataupiji ichi naa lago sīadamerā. Māga ooji āra k'īraik'a eere panadamerā, ichia eperāarā pēiru misa āchi temaa. ²³ Eperāarā erreuk'oodaidak'āri, Jesús ituuba wāji ee nok'odee it'aa t'ide. Mama bide k'eudachi. ²⁴ Māimisa chi barcode wādap'edaarā tok'esá panadak'āri, p'usara nībeeji, āchimaa nāu p'ua nībada perā. ²⁵ Taujaaweda Jesús chi k'ōp'āyoorāmaa t'ia wā nipaji pania ūri. ²⁶ Chi k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, p'eradachida māik'aapa āchobeeapa biajida:

—iNetuarada! ajida.

²⁷ Māpai Jesupa māgaji:

—iP'eranáati! iMida! aji.

²⁸ Māpai Pedropa māgaji:

—Tachi Waibia, wāara pi pirā, pimaa mi wāpipáde aji, pania īri.

²⁹Jesupa:

—Chepáde, aji.

Māpai Pedro toida bataup'eda, t'ia wāji pania īri Jesumaa. ³⁰Mamīda nāu audú p'ua nībi unuk'āri, āchobeedachi māik'aapa pirubaai wāji. Māpai biaji:

—Tachi Waibia, imī k'aripáji!

³¹Aramata Jesupa juade jita ataji māik'aapa māgaji:

—¿At'āri pia ijāa-e bik'ā? aji. ¿Sāap'eda pia ijāa-e bima? aji.

³²Barcode bataudak'āri, nāu p'ua-edachi māik'aapa p'usa t'umātidachi.

³³Māpai ma barcode nipadap'edaarā Jesús k'irapite bedabaik'oodachida māik'aapa māgajida:

—iWāarada ajida, pi Tachi Ak'ore Warra!

(San Mateo 14.30)

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada Genesaret eujāde
(Mr 6.53-56)

³⁴ Mata panajida lago k'iraik'a eere māik'aapa wiibainajida Genesaret eujāde. ³⁵ Ariipemaarāpa Jesús pacheru k'awaadak'āri, ma eujādepema jōmaarāmaa jara pējida. Mapa k'ayaa beerā ateepachida irumaa ³⁶ māik'aapa chupiria iidipachida ichi p'aru ide pijida t'ōbaipimerā. Mägá chi t'ōbaidap'edaarā jipa p'aneejida.

Judiorāpa āchi k'isiadoopa jarateedap'edaa
(Mr 7.1-13)

15 ¹ Maapai ūk'uru fariseorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā pachejida Jerusalendeepa. Jesumaa iidijida:

² —¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa ooda-e p'anima ajida, tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a? ¿Sāap'eda nek'odai naaweda, āchi juu siidak'aama ajida, tachi chonaarāpa jarateedap'edaak'a?

³ P'anau k'āyaara, Jesupa iidiji:

—¿Sāap'eda parāpa oodak'aama aji, Tachi Ak'orepa jara bik'a? Ma k'āyaara chonaarāweda oopatap'edaak'a oo k'inia p'anapata. ⁴ Tachi Ak'orepa jaraji:

‘Pichi ak'ore māik'aapa pichi nawe k'inia iru baparíiji māik'aapa āra pedee ūriparíiji.’ *(Ex 20.12)*

Ma awara jaraji:

‘Warrapa ik'achia jararu pirā ichi ak'oremaa wa ichi nawemaa, peet'aadaipia bi.’ *(Ex 21.17)*

⁵ Mamīda parāpa jarateepata eperāpa jarai chi ak'oremaa wa chi nawemaa: ‘Pi p'oyaa k'aripa-epi, jōma mia iru bi primisiak'a teeda perā Tachi Ak'oremaa.’ ⁶ Eperāpa māga jarak'āri, pia bida apata, chi ak'oreerā k'aripanaamerā. Mamīda parāpa māga jarateedak'āri, jarateemaa p'ani piara bi oodait'ee pāchia jarapatak'a, Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a oodai k'āyaara. iTachi Ak'ore Ūraa yiaraa iru p'ani! ⁷ iSeewata Tachi Ak'orede ijāapataarāda apata! Chonaarāweda Ak'ore pedee jarapari Isaíapa parā āpite wāara pedee bají jarak'āri:

⁸ ‘Na eperāarāpa mi k'inia iru p'anida apata it'aipa. Mamīda āchi t'āripa wāara mi k'iniada-e p'ani. ⁹ Páripí mi k'īrapite it'aa t'ipata, oo k'inia p'anapata perā eperāarāpa jara p'anik'a, mia jara bik'a oodai k'āyaara.’ *(Is 29.13)*

Ne-inaa tachi k'achia beepipari Ak'ore k'īrapite
(Mr 7.14-23)

¹⁰ Maap'eda, Jesupa eperāarā t'ī p'e ataji māik'aapa māgaji:

—Urítí k'awaadamerā mia jararu. ¹¹ Chik'o k'odak'āri, tachi k'ap'iade edú banapari. Ma chik'o k'odap'edaa k'aurepa tachi k'achia p'aneedak'aa Tachi Ak'ore k'īrapite. Ma k'āyaara, ne-inaa eperā t'ārideepa uchiarúpata, k'achia beepiparida aji.

¹²Māpai chi k'ōp'āyoorā Jesús k'ait'a chedap'eda, iidijida:

—čK'awa-e bik'ā ajida, fariseorāpa ma pedee ūridak'āri, k'rau p'aneedap'eda?

¹³Jesupa p'anauji:

—Mi Ak'ore it'ari bipa pak'uru uu-e pada ēt'ak'oodait'eeda aji, chi k'arra paara. ¹⁴Ichiak'au bítí ma tau p'āriu pik'a beerāpa awaraa tau p'āriu pik'a beerā jarateedamerā. Tau p'āriu bipa awaraa tau p'āriu bimaa o jarateeru pírā, omeeweda uriade baainadait'eeda aji.

¹⁵Māpai Pedropa Jesumaa māgaji:

—Pia nepirida eperāarāmaa taimaa jarateepáde aji.

¹⁶Jesupa p'anauji:

—čParāpa pida k'awada-ek'ā aji, k'āata jara k'inia bi? ¹⁷Ne-inaa jōmweda tīru eperā it'aide bide banapari, maap'eda uchiapari. ¹⁸Mamīda pedee k'achia it'aideepa uchiaru iru tārideepa uchiada. Mapata eperā k'achia beepipari Tachi Ak'ore k'rapite. ¹⁹Eperā tārideepa nāgee k'īsia k'achia uchiaparida aji: chīraa peeit'ee; miak'āi bi awaraarā ome k'āiti'ee; p'ek'au ooi'ee awaraarā ome; nechiait'ee; seewa jarai'ee; ik'achia jarai'ee; jāgee k'īsia. ²⁰Māgee k'īsia k'aurepata eperā k'achia beepipari Tachi Ak'ore k'rapite. Mamīda nek'oit'ee juu sii—ee chonaarāweda tachi chonaarāpa oopatap'edaak'a apidaamaa k'achia beepik'aa.

Wēra judio-ee bipa Jesude ijāada

(Mr 7.24-30)

²¹Mamāik'aapa Jesús wāji Tiro p'uuru māik'aapa Sidón p'uuru k'ait'a bimaa. ²²Canaán eujādepema wēra bapachi ma eujāde. Māgipa Jesús unuk'āri, irumaa chupiria iidi cheji:

—Tachi Waibia, Rey David Warra, imi chupiria k'awáaji! iMi k'au k'ap'iade netuara merātia bida! aji.

²³Mamīda Jesupa p'anau-e paji. Māpai chi k'ōp'āyoorā k'ait'aara chedap'eda, Jesumaa māgajida:

—Jarapáde ajida, jā wēramaa āyaa wāmerā, tachi t'ee bia cheru perā.

²⁴Māpai Jesupa māgaji:

—Tachi Ak'orepa mi pēijida aji, k'aripamerā Israel pidaarā, ovejaarā atua p'anik'a p'anadairā.

²⁵Mamīda ma wēra bedabai nībanaji Jesús k'īrapite māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, imi k'aripáji!

²⁶Māpai Jesupa p'anauji:

—Pia-e bi warrarā chik'o jāri atait'ee māik'aapa usaarāmaa teeibaibiit'ee. Naapiara judiorāmaa ita-aria chupiria iidipipáde aji.

²⁷Ma wērapa māgaji:

—Wāarapi, Tachi Waibia. Mamīda usaarāpa paara k'opata chipari mesadeepa baaida juajāra. Mapa, mi judio-e mīda, pīmaa chupiria iidi bida aji.

²⁸Māpai Jesupa māgaji:

—Wēra, ipia wāara ijāa bida! aji. Oojida aji, pichia k'inia badak'a.
Aramata ma wērapa k'au iru bada jipa beeji.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

²⁹ Jesús mamāik'aapa uchiak'āri, wāji Galilea Lago idee. Mama bide ee nok'odee wāji māik'aapa su-ak'i beeji. ³⁰ Eperāarā seedachida irumāi. Aneepachida biiri chiwa beerā; tau p'āriu beerā; juu k'achia beerā; pedee atua beerā; awaraa k'ayaa beerā ome. Ma jōmaweda Jesús biirimāi bi chepachida. Māpai ichia jipak'ooji. ³¹ Eperāarā ak'itrua para beeji unudak'āri pedee atua p'anadap'edaarā pedee jīwaa para bee; juu k'achia beeda jipa bee; biiri chiwa beeda āchi biiripa nīutee; tau p'āriu p'anadap'edaarā unu bee. Ma jōma unudak'āri, o-ia it'aa t̄i p'aneejida Israel pidaarā Ak'ore Waibiamaa.

Jesupa eperāarā cuatro mil nek'opida

(Mr 8.1-10)

³² Jesupa chi k'ōp'āyoorā t̄i p'ejí māik'aapa māgaji:

—Mia na eperāarā chupiria k'awaa bida aji, k'āima ūpee p'anadairā nama mi ome nek'oda-ee. Āyaa pēi k'inia-e bida aji, ewaa ode wādade k'ap'ia t'ūmaadaridai jīak'aapa.

³³ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—Mamīda īsāma taipa unudayama ajida, chik'o na eperāarā chok'ara-it'ee, nama eperāarā wē-e perā taimaa chik'o neto pēidamerā?

³⁴ Jesupa āchimaa iidiji:

—¿Pan jōmasaa iru p'anima? aji.

P'anaujida:

—Iru p'anida ajida, pan siete, chik'o chok'ara-ee.

³⁵ Māpai Jesupa eperāarāmaa jaraji eujāde su-ak'i p'aneedamerā. ³⁶ Maap'eda ma pan siete chik'o ome juade ataji māik'aapa it'aa t̄iji gracias jarait'ee Tachi Ak'oremaa. Ma pan k'orak'ook'āri, chok'ara eepadachi. Māpai chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenajida. ³⁷ Jōmaarāpa k'ojida bi jāwaadarutamaa. Ma pan pite chik'o ome nībeeda p'ejida k'oraa siete. ³⁸ Chi nek'odap'edaarā īmik'īraarā cuatro mil pají; wēraarā, warrarā juasiada-ee. ³⁹ Maap'eda Jesupa eperāarā pēiji āchi temaa māik'aapa barcode bataup'eda, wāji Magadán eujādee.

Ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 ¹ Mama p'anide fariseorā saduceorā ome chejida Jesumaa. Iru īmiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne-inaa oomerā Tachi Ak'orepapai oopari ak'ipimerā wāara ichi Tachi Ak'orepa pēida.

² Māpai Jesupa p'anauji:

—K'ewaraa parāpa jarapata: “Eu pia wāit'ee, pajā p'oree wā perā.” ³ Ichiaba tap'eweda jarapata: “Idi eu k'achia bait'ee pajā p'oree nībairā māik'aapa

jíararara níbairá." Parápa mágá pajá ak'i p'anipa eu k'achia wa eu pia k'awa p'ani pirá, ¿sääpeda ne-inaa nágaweda p'asamaa bi k'awada-e p'ani? ⁴Ífrapemaarā t'ári k'achia-idaa p'ani Tachi Ak'órede ijäädak'aa perá. Iidi p'ani mia oomerā ne-inaa eperäärāpa p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa. Mamída mia mágá oo-e pait'ee. Jíp'a Tachi Ak'órepa ooit'eeda aji, ichia oodak'a Jonás ome. Mágá jarap'eda, áchi atabéiji.

Jesupa jarada fariseoräpa oopatak'a oonaadamerä
(*Mr 8.14-21*)

⁵Lago k'íraik'a eere panadak'ári, k'irápajida pan aneeda-e padap'edaa.
⁶Ma t'éepai Jesupa mágaji áchimaa:

—iÚriti! K'ira k'awaa nipapatáti fariseoräpa pan, saduceoräpa k'onaadamerä, áchi levadura k'achia bairá.

⁷Mágá ūridak'ári, chi k'óp'áyoorä áchi pitapai pedee para beeji:
—iPan aneeda-e paji! Mágá jarajida irua jara k'inia bada k'awada-e p'anadap'edaa perá.

⁸Jesupa k'awaji árapa k'ísiadap'edaa. Mapa mágaji:
—¿Sääpeda pan wée p'anida a p'anima? ¿At'ári ijääda-e p'anik'á? aji.
⁹¿At'ári k'awada-e p'anik'á mia jaratee k'inia bi? ¿K'irápada-e p'anik'á pan joisomaadeepa imik'íraarä cinco milmaa k'opida mäik'aapa paräpa chi beeda k'oraa sietede p'e atadap'edaa? ¹⁰Maa-e pirá ¿k'irápada-e p'anik'á pan sietedeepa jedepida imik'íraarä cuatro milmaa mäik'aapa paräpa chi beeda k'oraa sietede p'e atadap'edaa? ¹¹¿Sääpeda mia jarada k'awada-e p'anima? aji. Mia pande pedee-e paji jarak'ári k'onaadamerä fariseoräpa pan saduceoräpa pan ome, áchi levadura k'achia bairá.

¹²Mápai k'awaajida Jesupa jara-e baji levadura jíp'aade, pan jíp'aa k'onaadamerä. Jara baji ijäänaadamerä fariseoräpa jarateepata saduceoräpa jarateepata ome.

Pedropo jarada Jesús Tachi Ak'ore Warra
(*Mr 8.27-30; Lc 9.18-21*)

¹³Cesarea de Filipo p'uuru k'ait'a panak'ári, Jesupa iidiji chi k'óp'áyoorämaa:
—¿K'aita chi Eperä Ak'ore Truadepema a p'anima aji, eperäärāpa?

¹⁴P'anaujida:
—Ük'uruuräpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraaräpa jara p'ani pi Elías maa-e pirá Jeremías maa-e pirá awaraa Ak'ore pedee jarapari.

¹⁵Mápai Jesupa iidiji:
—Parápárama, ¿mi k'aíma adaima? aji.
¹⁶Simón Pedropo p'anauji:
—Pi Cristoda aji; Tachi Ak'orepa pëida eperäärā rey pamerä. Pi Tachi Ak'ore Waibía ichita chok'ai bapari Warra.

¹⁷Mápai Jesupa mágaji:

—iSimón, Juan warra, pi t'āri o-īa bida aji, eperā apidaapa pimaa māga k'awapi-e pada perā! Jíp'a mi Ak'ore it'ari bipata māga k'awapiji. ¹⁸Mia jara bi: Pi t'ijaradait'ee Pedro; jara k'inia bi "māu". Māu īri teoopatak'a pia beemerā, māga pik'a pia et'ewa jarada eperāarāpa jaradak'āri, michideerā p'aneedait'ee. Māga p'aneedak'āri, ichita chok'ai p'anapataadait'ee, piuruta pijida. ¹⁹Llave teepatak'a puerta ewadamerā, māga pik'a mia pi k'aripait'ee eperāarāpa p'anapimerā Tachi Ak'ore jua ek'ari, māgá ichideerā p'aneedamerā māik'aapa ichi truadee wādamerā. Na p'ek'au eujāde bi misa, pia ne-inaa oopi-e bi pirā ichideerāmaa, Tachi Ak'orepa auk'a oopi-e pait'ee. Jōdee ne-inaa oopi bi ichideerāmaa, irua auk'a oopiit'ee.

²⁰Maap'eda Jesupa jaraji chi k'ōp'āyoorāmaa awaraarāmaa nepirinaadamerā ichi Cristo, Tachi Ak'orepa pēida eperāarā rey pamerā.

Jesupa ichi peedait'eeda ada

(Mr 8.31-33; Lc 9.21-22)

²¹Maadamāiipa Jesupa jaramaa beeji chi k'ōp'āyoorāmaa ichi wāit'ee Jerusalendee. Mama judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa iru miapidait'ee māik'aapa peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ūpeemaa chok'ai p'irabaiit'ee.

²²Māga ūrik'āri, Pedropo Jesús awara ūyaa ateeji māik'aapa itriamaa beeji:

—iTachi Ak'orepa māga k'inia-e! iPimaa māga oopi-edo! aji.

²³Māpái Jesúsp'irrabaiji māik'aapa Pedromaa māgaji:

—iMi ik'aawaapa ūyaa wājí, Satanapa māga jarapida perā! ¿Pia mi wāpiamaata bik'ā? Māgara k'isia-e bi Tachi Ak'orepa k'isia bik'a. Jíp'a k'isiaamaa bida aji, eperāarāpa k'isiapatak'a.

Sāga nipapataadai Jesús ome

(Mr 8.34—9.1; Lc 9.23-27)

²⁴Maap'eda, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'isiaik'araa bi ichia ne-inaa oo k'inia bidepao. Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'eek'a. Pia jarait'eera, ooipia bi mia oopi bik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. ²⁵Eperā piuamaa bi pirā mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri, atuait'ee. Mamīda eperā mide ijāapari k'aurepa piuru pirā, it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. ²⁶¿K'āare piata baima eperāpa na p'ek'au eujāde nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda chok'ai p'irabai-e pirā Ak'ore eujāde? Maa-e pirā, ik'āata teeima Tachi Ak'oremaa it'aa wāpimerā? ²⁷Mi, chi Eperā Ak'ore Truadepemapa mi Ak'ore k'ira wāree unupiit'ee, it'ariipa chek'āri iru angeleerā ome. Maapaita ak'iit'ee na p'ek'au eujādepemaa rāpa oopata māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Ne-inaa pia ooit'ee chi ne-inaa pia oodap'edaarāmaa. Jōdee k'achiadee pēiit'ee chi ne-inaa k'achia oopatap'edaarā. ²⁸Mia wāarata jararu. Nama p'aniirā úlk'uru piudai naaweda, unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, reyk'a pacheru.

Jesús k'ira awaradaida
(*Mr 9.2-13; Lc 9.28-36*)

17

¹K'aima seismaa Jesús wāji ee it'ia bī nok'ode. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa chi īpema Juan. ²Mama āra taide Jesús k'ira awaradachi. Ichi k'ira urua nībeeji ak'ōrejīruk'a māik'aapa chi p'aru t'o-t'oo uchiterreedachi. ³Māga nīde chi k'ōp'āyoorāpa unujida chonaarāweda p'anapatap'edaarā Moisés jaure māik'aapa Elías jaure pedeemaa p'ani Jesús ome. ⁴Māpai Pedropā māgaji Jesumaa:

—iTachi Waibia, pia bī nama p'anadait'ee pī ome! Pia k'inia bī pīrā, mia oyoda aji, te chak'eerā ūpee; aba pi-it'ee, aba Moise—it'ee, chi apema Elia—it'ee.

⁵Pedro at'ari māgā pedeemaa bide, jīarara t'o-t'oo ūdaa bipa āchi aneu cheji. Madeepa Tachi Ak'orepa pedeeji:

—Nāgida aji, mi Warra k'inia; mia jirit'erada. Irua mi t'ari o-ūapipari. Ūriti iru pedee.

⁶Māga ūridak'ari, āchobeepa Jesús k'ōp'āyoorā bedabaik'oodachida tau biirī eujāde t'ōbairutamāa. ⁷Mamīda Jesús āra k'ait'a chep'eda, t'ōbaik'ooji māik'aapa māgaji:

—P'irabáiti. Āchobeenaadapáde aji.

⁸Ak'idak'ari, āchi ik'aawa apida unuda-e pají; Jesús aupaita āchi ome bají.

⁹Eedeepa cherutade Jesupa māgaji:

(San Mateo 17.1-3)

—Parāpa unudap'edaa nepirinaadapáde aji, apidaamaa mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema piup'eda, chok'ai p'irabai naaweda.

¹⁰ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāap'eda Moisepa p'āda jarateepataarāpa jarapatama ajida, chonaarāwedapema Elías naapiara cheit'ee, Tachi Ak'orepa pēiit'ee bi chei k'āyaara?

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Wāarata jara p'ani Elías naapiara cheit'eeda adak'āri māik'aapa ne-inaa jōmaweda pia ooiteeda adak'āri, eperāarāpa auteebaidamerā iru tēe cheru. ¹² Mia jara bi: Elías jīak'aa cheji. Mamīda āchia iru k'awada-e pajī. Mapa āchia oo k'ininita oojida iru ome. Ma awara auk'a oodait'ee mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema ome.

¹³ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa k'awaajida Jesús pedee baji Juan Bautistade.

Jesupa netuara merātia bada uchiapit'aada

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴ Jesús, Pedro, Santiago māik'aapa Juan pachedak'āri eperāarā see nībadamāi, eperā bedabai nība cheji Jesús k'īrapite māik'aapa māgaji:

¹⁵ —Tachi Waibia, mi warra chupiria k'awāajī. Audú chupiria nībi.

Wawadaipari māik'aapa at'apai t'ipitaude maa-e pīrā toida baainapari. ¹⁶ Nama aneejida aji, pi k'ōp'āyoorāmaa. Mamīda ārapa p'oyaa jipada-e pajida aji.

¹⁷ Māpai Jesupa p'anauji:

—Aai, eperāarā, ¿at'ārita mide ijāada-e p'anik'ā? iljāadak'aarāk'api p'ani! ¿Jōmasaa taarāit'ee parā ome ijāarutamaa? Anéeti ma warra.

¹⁸ Māpai Jesupa ma netuara itriat'aap'eda, uchiapit'aaji ma warra k'ap'iadeepa. Aweda jipadachi.

¹⁹ Maap'eda awaraarā wē-e pak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāap'eda taipa ma netuara p'oyaa uchiapida-e pajima? ajida.

²⁰ Jesupa māgaji:

—Parāpa ijāada-e p'anadairā p'oyaa uchiapida-e pajī. Mia wāarata jararu. Mostaza tau ma-āri biék'a, māga pik'a parāpa ma-āri pida ijāarutara, jaradai ara bi eemaa: “Jāmāik'aapa uchiap'eda, awara āyaa wājī” māik'aapa parāpa jaradak'a ma ee āyaa wāi. Mia parā k'aripak'āri, parāpa ne-inaa jōma oodai. ²¹ [Nek'o-ee it'aa tī bipapai māgee netuara uchiapiparida aji.]

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² At'āri āchi jōmaweda Galilea eujāde nidade, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Eperāpa mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, k'achia beerā juade baaipiit'ee māik'aapa ²³āchia mi peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ūpeemaa chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Māga ūridak'āri, k'īra pia-ee para beeji.

Tachi Ak'ore te waibia-it'ee impuesto p'aadap'edaa

24 Jesúz chi k'ōp'āyoorā ome panadak'āri Capernaum p'uurude, Tachi Ak'ore te waibia-it'ee impuesto p'epataarāpa Pedromaa iidi chejida:

—¿Pi poro waibiapa impuesto p'aaparik'ā ajida, Tachi Ak'ore te waibia-it'ee?

25 Pedropo p'anauji:

—P'aaparida aji.

Maap'eda Pedro t'iuk'āri Jesúz badamāi, Jesúz naapiara pedeeji:

—Simón, ¿k'āata k'īsia bima? aji. ¿K'airāmaa impuesto p'aapipatama aji, na p'ek'au eujādepema reyrāpa; āchi jua ek'ari p'aniirāmaa wa k'īra tewaraarāmaa?

26 Pedropo p'anauji:

—K'īra tewaraarāmaa.

Māpai Jesupa maaji:

—Māgara āchi jua ek'ari p'aniirāpa impuesto p'aadaik'araa bi.

27 Mamīda tachi āpite ik'achia jaranaadamerā, wāji lagodee to-iade.

Naapiara chik'o peeru it'aide unuit'ee p'arat'a tau aba. Ma p'arat'apa impuesto p'aanapáde aji, mi pari māik'aapa pichi k'ap'ia pari.

Chisāgí esperāta waibiara bī Tachi Ak'ore k'īrapite

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

18

1 Mama p'anide chi k'ōp'āyoorā Jesumaa chedap'eda, iidijida:
—¿Chisāgí Ak'oredeerā waibiara bima ajida, iru jua ek'ari?

2 Māpai Jesupa warra chai t'ī ataji māik'aapa āchi esajīak'a ak'inīn bīji.

3 Maap'eda māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa awaraa k'īsia atada-e pīrā māik'aapa na warra chak'ek'a t'āripa ijāada-e pīrā, p'oyaa p'aneeda-e pai Tachi Ak'ore jua ek'ari ichideerā ome. 4 Chi ijāapari chok'ek'ee bī na warra chak'ek'a; māgí waibiara bī apema Tachi Ak'ore jua ek'ari p'aniirā k'āyaara. 5 Mide ijāa bī k'aurepa nāgí warra chaik'a auteebairu pīrā, mi jida auteebaiit'ee.

Jesupa jarada p'ek'au k'achia oonaadamerā

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 —Apidaapa p'ek'au k'achia oopiru pīrā nāgee warra chaik'a mide t'āripa ijāa bimaa, piara bak'aji k'ūruma iru otaude jī atadap'eda, to t'ai nāpia bimāi toidú bat'at'aadait'ee, īyapa jīa piumerā. 7 Na p'ek'au eujādepemaarā k'achiade p'anapata p'ek'au k'achia oopipataarā nama p'anapata perā. Ichita māgeerā paraait'ee. Mamīda iaai, chi esperāpa chīaramaa ne-inaa k'achia oopiru, Tachi Ak'orepa miapiit'ee perā!

8 Mapa pichi juapa maa-e pīrā pichi biiripa ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pīrā, ma k'achia oo amāaji, pichi jua maa-e pīrā biiri tiap'et'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee jua mosaa maa-e pīrā biiri mosaa, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara t'ipitau ichita jērajēraa jira bide. 9 Ichiaba pichi taupa

ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amáaji pichi tau ēt'ak'ajik'a māik'apa t'imí bat'at'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee tau apai ome, kap'ia pia tau omeepa atuai k'āyaara t'ipitau ichita jērajérra jira bide tok'arradee.

¹⁰'Nāgee warrarā apida unuamaa iru p'ananaatí. Mia jara bi: It'aripema angeleerā Tachi Ak'ore k'irapite p'aniirāpa ãra chaachaa ak'ipata. ¹¹[Mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema cheji atua beerā o k'achiadeepa k'aripema atade.]

Jesupa oveja atua badade nepirida

(Lc 15.3-7)

¹²—K'isiatí nāgí nepirirude. Eperāpa cien oveja p'e iru bidepema aba atuadaru pirā, catabéi-e paik'a chi apemaañā noventa y nueve ãchi p'anapatamái, chi atuadaida jirinait'ee? ¹³Unu ataru pirā, o-ãara bait'ee ma oveja k'aurepa, chi apemaañā atuada-e p'ani k'āyaara. ¹⁴Māga bi ichiaba parā it'aripema Ak'ore Waibia ome. Apida atuapiamaa bi, ma-ãriara bi pijida.

Jesupa jarateeda perdonaa k'awaadamerā

(Lc 17.3-4)

¹⁵—Awaraa ijāaparipa pimaa ne-inaa k'achia ooru pirā, iru k'irapite pedéejí k'awaapiit'ee irua k'achia ooda. Irúa pi pedee ūriru pirā, t'āri auk'a bidai. ¹⁶Mamída irúa pi pedee ūri k'inia-e bi pirā, t'í atáji eperā omé maa-e pirā ōpee, māirā wādamerā pi ome māik'apa auk'a ūridamerā pia imiateeru. ¹⁷At'āri ūri k'inia-e bi pirā, jaráji ijāapataarā jōmaarāmaa; pi ome chip'epataarā it'aa t'ipataadait'ee. Māgiirā pedee paara ūri k'inia-e bi pirā, māgara ichi beeit'ee Ak'orede ijāak'aa bik'a, maa-e pirā impuesto p'eparik'a Roma pidaarā pari.

¹⁸'Mia wāarata jararu. Na p'ek'au eujáde p'ani misa, parāpa ne-inaa oopida-e p'ani pirā, Tachi Ak'orepa auk'a oopi-e pait'ee. Jōdee ne-inaa oopiruta pirā, irúa auk'a oopit'ee.

¹⁹'Waya mia jara bi: Parādepema omé pedeedak'āri, t'āri a-ba ne-inaa it'aa iidiruta pirā, mi Ak'ore it'ari bipa tee. ²⁰Eperāarā omé maa-e pirā ōpee chip'edaidak'āri mide ijāapata k'aurepa, mi auk'a bait'ee ãchi ome.

²¹Māpai Pedropia Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ijāapari awaraapa mimaa ne-inaa k'achia ook'āri, ma ooda ċjōmasaa perdonaaipia bima? aji. ¿Siete k'achia ooda aupai perdonaaipia bik'ā? aji.

²²Jesupa p'anauji:

—Mia pimaa sietepai jara-e bi. Pimaa setenta ne-inaa k'achia ooda juasiada siete perdonaaipia bida aji.

Jesupa nepirida rey ek'ari bipa tewe perdonaa k'inia-e badade

²³—Maperā nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'orepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Reypa ichi ek'ariirāpa p'arat'a p'aá p'anadap'edaa ak'i k'inia baji k'awaaít'ee tewe paraa p'ani wa wēe p'ani ichi ome. ²⁴Māga nide

eperā aneejida. Māgí eperāpa millón chok'ara paraa bají ma reymaa. ²⁵ Ma mimiaparipa p'oyaa p'aai wēe bada perā, reypa jaraji netot'aadamerā esclavok'a; chi wēra, chi warrañ ome, jōma ichi net'aa iru bī paara. Māgá chi tewe paraa bada p'aayada aji, reypa. ²⁶ Mamīda ma mimiapari rey k'írapite bedabaidachi māik'aapa chupiria iidiji: "Mi chupiria k'awaapáde aji. Choopáde aji, mi ome mia jōma p'aait'ee perā." ²⁷ Māga ūrik'āri, reypa chupiria k'awaají. Ma eperā tewe paraa bada perdonaaji māik'aapa pēiji ichi temaa.

²⁸ Mamīda ma eperā taawaa ucharude unuji ichi k'óp'āyo ome. Māgipa ichimaa mak'iara p'arat'a paraa-e bají. Mamīda ichia chi k'óp'āyo otaude jita ataji māik'aapa īyapa jīa wāk'āri, māgaji: "iP'aapáde aji, mimaa paraa bi!" ²⁹ Māpai chi k'óp'āyo bedabaidachi ichi k'írapite māik'aapa chupiria iidiji: "Choopáde aji, mi ome. Mia jōma p'aait'eepi." ³⁰ Mamīda chi apemapa ūri k'inia-e pají. Ma k'āyaara carcelde t'ipit'aaji p'aa jōrumaa chi tewe paraa bada. ³¹ Māga umudak'āri, apema rey ek'ari p'anadap'edaarā k'íra pia-ee p'aneejida māik'aapa reymaa ma jōma jaranajida. ³² Māga ūrik'āri, ma reypa chi tewe paraa bada t'f pēiji. Pachek'āri, reypa māgaji: "iT'āri k'achia-idaa bida! aji. iPia chupiria iidi chek'āri mimaa, mia chupiria k'awaají māik'aapa pia tewe paraa bada perdonaaji!" ³³ ¿Sāap'eda pia auk'a oo-e pajima aji, pichi k'óp'āyo ome?" ³⁴ Ma rey audú k'írau bada perā ma mimiapari ome, carcelde t'ipit'aaji chi tewe p'aa jōrumaa.

³⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—Māga pik'a ooit'ee mi Ak'ore it'ari bipa ichiaba parā ome, parāpa awaraarā chupiria k'awaada-e pirā māik'aapa t'āripa perdonaada-e pirā ãrapa parāmaa ne-inaa k'achia ooda.

Jesupa jarateeda miak'āi p'aniirā mia amaanaadamerā
(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

19 ¹ Ma pedee jarap'eda, Jesús wāji Galilea eujādeepa. Panaji Judea eujāde, Jordán to k'íraik'a eere. ² Eperāarā chok'ara wājida Jesús t'ee. Māgá irua āchi k'ayaa jipak'ooji.

³ Mama fariseorā ūk'uru irumaa chejida. Moisepa p'āda merapii jīak'aapa, iidijida:

—¿imik'írapa ichi wēra ichi k'inia amaaipia bik'ā? ajida.

⁴ Jesupa p'anauji:

—iTachi Ak'ore Ūraa p'ā bide parāpa nāga leeda-e p'anik'ā? aji. Na eujā ook'āri, 'Ooji imik'íra māik'aapa wēra'. (Gn 1.27)

⁵ Mapa imik'írapa atabëiit'ee chi ak'ore chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome. Māgá eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee. (Gn 2.24)

⁶ Eperā omé p'ani mīda, jīp'a eperā apai pik'a p'aneepata. Mapa Tachi Ak'orepa eperāarā omé araa papik'āri, apidaapa amaaapidaik'araa bida aji.

⁷ Māpai ma fariseorāpa iidijida:

—Māgara, ɬsāap'eda Moisepa jarajima ajida, wēra amaaaru pīrā, mia amadaa k'art'a p'ā teeipia bī jéret'aadai naaweda?

⁸ Jesupa p'anauji:

—Māga jaraji parā k'hīri k'isua p'anadairā. Moisepa pāchi wēra amaapiji. Mamīda Tachi Ak'ōrepa na eujā ewaa ook'āri, māga-e paji. ⁹Mia jara bī: Eperāpa amaat'aarū pīrā chi wēra awaraa imik'īra ome bī-eeta, maap'eda awaraa wēra ome miak'āiru pīrā, p'ek'au oomaa bida aji, ma t'ēepema wēra ome.

¹⁰ Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—Māga pīrā, imik'īra miak'āik'araa bida ajida, wēra ome.

¹¹ Māpai Jesupa māgaji:

—Jōmaarāpa k'awada-e mia et'ewa jarada. Jīp'a k'awadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'awapi k'inia biirāmaa. ¹²Edaare imik'īraarā wēra ata k'iniadak'aa. Imik'īraarā ūk'uru āchi t'oruta weda p'oyaa warra oodak'aa. Ūk'uru k'ap'adap'edaa perā p'oyaa warra oodak'aa. Awaraarā miak'āi k'iniadak'aa jīp'a it'aa t'īdait'ee Tachi Ak'ōremaa māik'aapa oodait'ee irua oopi bik'a, wērade k'isia-ee. Māga p'oyaa ooruta pīrā, oodapáde aji.

Jesupa warrarā bendiciada

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Maap'eda eperāarāpa āchi warrarā aneejida Jesumaa iru jua bīmerā āra ūrī māik'aapa it'aa t'īmerā āra pari. Mamīda Jesús k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁴Māpai Jesupa māgaji:

—iH̄trianáati! Ichiak'au mimaa warrarā chepíti, Tachi Ak'ōrepa āra jiak'aarā biit'ee perā ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

¹⁵ Māga jarap'eda, ichi jua āra ūrī bī wāpachi māik'aapa it'aa t'īji āra pari. Maap'eda ichi ode wāji.

K'ūtrāa p'arat'ara bī pedeeda Jesús ome

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Maapai k'ūtrāapa Jesumaa iidi cheji:

—Tachi Jarateepari, ɬk'āare ne-inaa piata ooipia bīma aji, it'aa wāit'ee?

¹⁷ Jesupa p'anauji:

—¿Sāap'eda mimaa māga iidi bīma? aji. Tachi Ak'ōre aupaita pīa bī. Pi it'aa wā k'inia bī pīrā, oopáde aji, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpidade jara bik'a.

¹⁸ Ma k'ūtrāapa iidi:

—¿Chisāgí ūraade jara bik'a ooipia bīma? aji.

Jesupa p'anauji:

—Eperā peenáaji; miak'āi bī pīrā, awaraarā ome k'āináaji; nechianáaji; seewa jaranaáaji chīara k'achiade baaipiit'ee. ¹⁹Pichi ak'ōre māik'aapa

pichi nawe k'inia iru baparíiji māik'aapa āra pedee ūriparíiji. (Ex 20.12-16)

Awaraarā k'inia iru baparíiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' (Lv 19.18)

²⁰ Māpai ma k'ūtrāapa māgaji:

(San Mateo 19.15)

—Ma jōma ooparida aji. ¿K'āata waa ooyama? aji.

²¹ Jesupa p'anauji:

—Ne-inaa jōma oo k'inia bi pirā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, pichi net'aa netok'oonáji māik'aapa chupiria beerāmaa ma p'arat'a téiji. Māga ooru pirā, ne-inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'ore eujāde. Māga oop'eda, mi ome nipa chéji.

²² Ma k'utrāapa māga ūrik'āri, k'ira pia-ee wāji, p'arat'a audú k'inia bada perā.

²³ Maap'eda Jesupa māgaji chi k'ōp'āyyoorāmaa:

—Mia wāarata jararu. Chaaree bait'ee p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ore juua ek'ari ichideerā ome. ²⁴ Waya jarait'ee. Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ore juua ek'ari, camello aguja taude wāyaii k'āyaara.

²⁵ Chi k'ōp'āyyorāpa māga ūridak'āri, waapiara p'era pik'a para beeji.

Māpai iidijida:

—Māgara, ¿k'aita p'oyaa it'aa wāyama? ajida.

²⁶ Jesupa āchimaa ak'iji māik'aapa p'anauji:

—Eperārāpa p'oyaa ooda-e, audú chaaree bairā. Mamīda Tachi Ak'ore-it'ee ne-inaa chaaree wē-edaa aji.

²⁷Māpai Pedropa māgaji:

—Tai net'aa jōmaweda atabēijida pī ome nipapataadait'ee. ¿K'āata atadait'eema aji, ma pari?

²⁸Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ōrepa k'inia bak'āri, mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, su-ak'i beepiit'ee ichi rey su-ak'i beeparide it'ari ichi kīra wāreede. Maapai parā mi ome nipapatap'edaarā auk'a mama su-ak'i p'aneedait'ee rey su-ak'i beepari docede. Mama parāpa Israeldeepa ēreerā doce uchiadap'edaarā iru p'anadait'ee parā jua ek'ari māik'aapa jaradait'ee māirāpa oopatap'edaa pia wa k'achia. ²⁹Eperā mīde ijāa bī k'aurepa atabeiru pirā ichi te, īpemaarā, īpewēraarā, ak'ore, nawe, warrarā maa-e pirā eujā, ma k'āyaara māgee ne-inaa pia atada cien atait'ee na p'ek'au eujāde bī misa. Ma awara piuk'āri, it'aa wāit'ee. ³⁰Mamīda īrapema waibiara p'aniirā eperāarā kīrapite, ek'ariara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre kīrapite. Jōdee ek'ariara p'aniirā eperāarā kīrapite waibiara p'anadait'ee Tachi Ak'ōre kīrapite.

Jesupa mimiapataarāde nepirida

20 ¹—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperārā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Tap'eda eujā chipari uchiaji mimiapataarā jīride ichi uva k'āide mimianadamerā. ²Mimiapataarāmaa jaraji ewari aba mimiada pari denario aba p'aait'ee ma mimiapataarā chaachaa. Māpai pēiji mimiade. ³Āstaawa ma eujā chipari waya uchiaji mimiapataarā jīride. P'uuru jāde net'aa netopatamāi unu cheji mimiapataarā mimia wēe para bi. ⁴Māga unuk'āri, māgaji: “Parā ichiaba wādapáde aji, mimiade mi uva k'āide. Mia pia p'aayada aji, parā mimia pari.” Māpai wājida mimiade. ⁵Imat'ipa ma eujā chipari waya uchiaji mimiapataarā jīride, ai naaweda oodak'a. Ichiaba k'ewara auk'a ooji. ⁶Mata waya k'ewaraa uchiaji māik'aapa waya unu cheji awaraa mimiapataarā p'uuru jāde p'ani, mimia wēe para bi. Mapa māgaji: “¿Sāap'eda parā nama mimiada-ee k'eu wādama?” aji. ⁷P'anaujida: “Apidaapa taimaa mimia teeda-e perā, mimiada-e p'anida” ajida. Māpai ma eujā chiparipa māgaji: “Mimianadapáde aji, mi uva k'āide.”

⁸P'āriupodopa ma eujā chiparipa māgaji chi mimiapataarā poro waibiamaa: “T'īpáde aji, mimiapataarā jōmaweda. Naapiara p'aapáde aji, chi t'ee t'iudap'edaarāmaa māik'aapa jōmaarā k'āyaara t'ee p'aapáde aji, chi naapiara t'iudap'edaarāmaa.” ⁹Māga ooji. K'ewara t'iudap'edaarāmaa p'aaji denario aba, eperā chaachaa. ¹⁰Apemaarāmaa p'aa aupak'āri, pachejida chi naa mimiadap'edaarā. Māgiirāpa k'isajida p'arat'a audupiara jitadait'ee apemaarā k'āyaara. Mamīda māga-e paji. Āchimaa ichiaba denario abapai p'aaji āchi mimiadap'edaa pari. ¹¹Āchi p'arat'a jitadak'āri, ik'achia pedee p'aneejida ma eujā chipari ome: ¹²“Ma t'ee hora apai mimiadap'edaarāmaa pia denario aba p'aajida ajida. Jōdee tai tap'eda weda ak'ōrejīrumaa mimia k'eudap'edaa párita āchi ome auk'a p'aaji. iTaimaa audupiara teeipia bida!” ajida. ¹³Mamīda ma eujā chiparipa āchidepema abaamaa p'anauji: “Mia

parā k'ūra–eda aji. ¿Parāpa jarajida–ek'ā aji, ewari aba mimiada pari denario abapai iididait'ee? ¹⁴ Pichi p'arat'a jitapáde aji, māik'aapa k'aiwee wāpáde aji. Mia auk'a p'aa k'inia bi píra chi t'ee t'iudap'edaarāmaa, māga ooit'eeda aji. ¹⁵ ¿Mi na eujā chipari–ek'ā? aji. Mīchi p'arat'a ome ooi mīchia oo k'inia bik'a, mérē perā. ¿Parā t'āri k'achia jōnik'ā aji, mi t'āri pia bairā?"

¹⁶ Māga nepirip'eda, Jesupa māgaji:

—Māga bi Tachi Ak'ore ome. Īrapema t'ee chedap'edaarā Tachi Ak'orepa āchi bimerā ichi jua ek'ari, naapiara ichideerā p'aneedait'ee ichi k'īrapite. Mamīda chi naapiara chedap'edaarā Tachi Ak'orepa āchi bimerā ichi jua ek'ari, māga p'aneeda–e payada aji, t'ee p'aneedait'ee perā ichi k'īrapite.

Jesupa jarada òpee jarada ichi peedait'ee
(*Mr 10.32-34; Lc 18.31-34*)

¹⁷ Jesús wārude Jerusalén p'uurudee, chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ī p'e ataji māik'aapa māgaji:

¹⁸ —Tachi wāruta Jerusalendee. Mama mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, jita atadait'ee māik'aapa ateedait'ee p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa peepit'aadamerā. ¹⁹ Māirāpa mi teedait'ee k'īra tewaraarāmaa mi oo iru p'anadamerā, widamerā, māik'aapa kurusode peet'aadamerā. Mamīda ewari òpeemaa waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Zebedeo wērapa Jesumaa chupiria iidida
(*Mr 10.35-45*)

²⁰ Zebedeo wēra chi warrarā Santiago, Juan ome Jesús k'ait'a chejida. Ma wēra iru k'īrapite bedabai nība cheji chupiria iidiiit'ee. ²¹ Māga unuk'āri, Jesupa iidiji:

—¿K'āata k'inia bima? aji.

Ma wērapa p'anauji:

—Jarapáde aji, pi esperārā rey beek'āri, mi warrarā su–ak'i p'aneedamerā pi ik'aawa, aba juaraare, aba juabi eere.

²² Māpai Jesupa māgaji ma warrarāmaa:

—Parāpa wāara k'awada–e p'ani k'āata iidi p'ani. ¿Parāpa ne–ināa k'achia choodaik'ā aji, mia chooit'ee bik'a?

P'anaujida:

—iP'oyaadaipi!

²³ Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa ne–ināa k'achia choodait'eeda aji, mia chooit'ee bik'a. Mamīda mia p'oyaa jara–e k'airāta mi juaraare wa juabi eere su–ak'i p'aneedait'ee. Mi Ak'orepapai jarayada aji.

²⁴ Apemaarā diez k'ōp'āyoorāpa ūridak'āri Santiago Juan ome iididap'eda, k'īraudachida āchi ome. ²⁵ Mapa Jesupa chi k'ōp'āyoorā jōmaweda t'ī p'e atap'eda, māgaji:

—Parāpa k'awa p'aní ijāadak'aa beerā poro waibiarāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa. Waaweeapa āchi jua ek'ari p'aniirāpa oopata āchia jara p'anik'a. ²⁶Mamīda parāpa oodaik'araa bì ma poro waibiarāpa oopatak'a. Ma k'āyaara ijāapataarā t'āide chi waibiarāpa k'inia bipa apemaarā chupiria k'awaaiapia bì māik'aapa k'aripaipia bi. ²⁷Pia jarait'eera, parādepema aba poro waibia pa k'inia bi pirā, awaraarā k'aripaipia bì esclavopa chipari k'aripaparik'a. ²⁸Mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema mida, na p'ek'au eujāde che-e paji eperāarāpa mi jīia iadamerā. Jíp'a cheji eperāarā k'aripa atait'ee o k'achiadeepa. Piut'ee eperāarā chok'ara uchiadamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

Jesupa tau p'āriu bee omé jípada
(*Mr 10.46-52; Lc 18.35-43*)

²⁹Jesús chi k'ōp'āyoorā ome Jericó p'uurudeepa uchia wādak'ari, eperāarā chok'ara t'ēe nipajida. ³⁰Mama tau p'āriu bee omé o bi ik'aawa su-ak'i p'anajida. Ūridak'ari Jesuta wāyaa wā, biajida:

—iTachi Waibia, Rey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.

³¹Eperāarā auk'a wā nipayadap'edaarāpa itriat'aapachida k'iup'ee p'aneedamerā. Mamīda waapiara biapachida:

—iTachi Waibia, Rey David Warra, tai chupiria k'awaapáde! ajida.

³²Māpai Jesús ak'iní beep'eda, t'í ataji māik'aapa iidiji:

—¿K'āata k'inia p'anima aji, mia oomerā parā ome?

³³P'anaujida:

—Tachi Waibia, tachi taupa pia unu k'inia p'anida ajida.

³⁴Māga ūrik'ari, Jesupa chupiria k'awaaji māik'aapa taumāi t'ōbajiji. Aweda tau pia unujida. Māpai wājida Jesús t'ēe.

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda
(*Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19*)

21 ¹Jerusalendee wādak'ari, panajida Betfagé p'uuru k'idaa. Ma p'uuru Olivo Eede baji, Jerusalén k'ait'a. Mama p'anide Jesupa chi k'ōp'āyoorā omé naa pēiji p'uurudee. ²Māgaji:

—Wātī ara bì p'uuru tachi k'irapite bimaa. Jāma ununadait'ee burro wēra jí bainí bi chi warra ome. Ëra atáti māik'aapa anéeti. ³Apidaapa ateepi-e pirā, jaráti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi. Waya tee chedait'eepi.”

⁴Māga paji chonaarāweda Ak'ore pedee jaraparipa jaradak'a:

⁵‘Jaráti Sión p'uurudepemaarāmaa: “iAk'íti! Pāchi Rey cheru, chupiria beerā chepatak'a burro íri. Cheru ne-animal ne-inaa uapata warra, burro chak'e íri.”’ (*Zac 9.9*)

⁶Jesús k'ōp'āyoorā wājida māik'aapa oojida irua jaradak'a. ⁷Annejida ma burro wēra chi warra chai ome. Maap'eda ma íri ata bijida āchi íripema p'aru jípatap'edaa, Jesús bataup'eda aide su-ak'i beemerā. ⁸Eperāarā ode see níbaji. Ūk'uruurāpa āchi p'aru tō jēra bijida o jāde, Jesús aide wāmerā. Awaraarāpa

k'iru t'iap'eda p'eda, bipachida ma o jāde, āchi rey pai jīak'aapa. ⁹ Jesūs naa wādap'edaarāpa māik'aapa t'ee che wādap'edaarāpa o-ia biapachida:

—*"Hosana!" iTachi K'aripapari, Rey David Warra cheru! iTachi Ak'ōrepa ichita pia ak'i bapariit'ee ichia rey pēida! iK'ira wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari cheru perā! Hosana!"* (Sal 118.25-26)

¹⁰ Jesūs Jerusalén p'uurude panak'āri, p'uuru pidaarā jōma biuk'a nībeeji. Chok'araarāpa iidipachida:

—¿K'aima ajida, jāgi?

¹¹ Māpai awaraarāpa p'anaujida:

—Nāgí Jesūs, Tachi Ak'ōre pedee jaraparipi, Nazaret p'uurudepema. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi.

**Jesupa ne-inaa netopataarā jērek'oooda
Ak'ōre te waibiadeepa**
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹² Maap'eda Jesūs Tachi Ak'ōre te waibiade t'iuji māik'aapa net'aa netopataarā taawaa jērek'ooji. P'arat'a tau t'erabaipataarā mesa sīa bat'ak'oo wāji, paloma netopataarā banco paara. ¹³ Māpai māgaji:

—Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bi:

‘Mi te it'aa t'ipata teda apataadait'ee.’ (Is 56.7)

‘Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.’ (Jer 7.11)

¹⁴ Jesūs at'āri Ak'ōre te waibiade bide, irumaa chejida tau p'āriu beerā māik'aapa chiwa beerā. Māpai Jesupa jōma jipak'ooji. ¹⁵ Mamīda p'aareerā poroorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome k'raudachida unudak'āri Jesupa ma ne-inaa pia oo bi māik'aapa ūridak'āri warrarā nāga bia para bi Tachi Ak'ōre te waibiade: “*Hosana!* iTachi K'aripapari, Rey David Warra!” ¹⁶ Māpai Jesumaa māgajida:

—K'iup'ee beepipáde ajida. ɿŪri-e bik'ā ajida, āchia jara jōni?

Jesupa p'anauji:

—Ūri bida aji. ¿Parāpa nāgí leeda-e p'anik'ā?

‘Ak'ōre, pia warra chak'eerāmaa k'aripipari māik'aapa jude beerāmaa t'āri o-ia it'aa t'f k'awapipari.’ (Sal 8.2)

¹⁷ Māpai Jesupa māirā atabēiji māik'aapa wāji Betania p'uurudee k'āide.

Jesupa higuera biirrimaa ijīati pedeeda
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Tap'eda Jesūs waya chek'āri p'uurudee, jarrapisia nībeeji. ¹⁹ Ma che wāde higuera biiriunuji o bi ik'aawa bainī bi, k'iru paraa. Māpai araa ak'inaji, chau bi jīak'aapa. Mamīda chau-ee baj. Chi k'iru aupaita unuji. Māpai ma higuera biirrimaa māgaji:

—iPi waa chauk'aa pait'eeda! aji.

Aweda ma higuera biiri piidachi. ²⁰ Māga unudak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'itrua para beeji māik'aapa māgajida:

—¿Sāap'eda aweda jā higuera biiri jāgá piidachima? ajida.

21 Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa Tachi Ak'ōrede wāara ijāaruta pīrā, iididaipia bī irua ne-inaa oomerā; pāchi t'āridepai k'isiada-ee: “¿Tachi Ak'ōrepa ooik'ā?” Māgara mia oodak'a jā higuera biiri ome, parāpa oodai. Ma awara ara bī eemaa jararutara “Jāmāik'aapa āyaa wāji māik'aapa p'usa jāde baaináji”, māga oopidaipi. 22 Parāpa ne-inaa jōma iidiruta it'aa t'ī p'anide t'āripa ijāa p'anadairā, ma ne-inaa iru p'anadait'ee.

Tachi Ak'ōrepa Jesús pēida

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Ma t'ēepai Jesús t'īunaji Tachi Ak'ōre te waibiade. Mama jarateemaa bī misa, p'aareerā poroorāpa judiorā poro waibiarā ome Jesumaa iidijida:

—¿Tachi Ak'ōrepa tai biji-ek'ā ajida, ichi te waibia ak'idamerā? ¿K'aipa pimaa nāga oopi bīma? ajida.

24-25 Jesupa p'anauji:

—Mia pida parāmaa iidiit'ee: ¿K'aipa pēijima aji, Juan Bautista poro choo chemerā; Tachi Ak'ōrepa maa-e pīrā eperāarāpa? Parāpa p'anaurutara, mia pida jarayada aji, k'aipa mimaa nāga oopi bī.

Māpai āchi pitapai pedee para beeji:

—Tachi Ak'ōrepa pēidada aruta pīrā, irua iidiit'ee: “Māgara sāap'eda Juan ūraa ijāada-e pajima?” 26 Jōdee jararuta pīrā “eperāarāpa Juan pēijida”, jōmaweda k'īraudaridait'ee tachi ome, āchia ijāapata perā Juan Tachi Ak'ōre pedee jarapari paji.

27 Mapa p'anaujida:

—K'awada-e p'anida ajida, k'aipa Juan pēiji.

Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara mia pida jara-edā aji, k'aipa mimaa nāga oopi bī.

Jesupa warrarā omeede nepirida

28 Māpai Jesupa iidiiji:

—¿K'āata k'īsia p'anima aji, parāpa? Eperāpa warrarā omé iru baji. Abaamaa jaraji: “Warra, wāpáde aji, mimiade mi uva k'āide.” 29 Chi warrapa p'anauji: “iMi wā k'inia-edā!” aji. Mamīda t'ēepai, k'īsia awara ataji māik'aapa wāji mimiade. 30 Maap'eda ma eperāpa chi apema warramaa auk'a jaranaji. Ma warrapa p'anauji: “Ak'ōre, mi wāit'eeda aji, mimiade.” Mamīda mimiana-e paji.

31 Māpai Jesupa iidiiji:

—¿Chisāgí warrapa oojima aji, chi ak'ōrepa k'inia badak'a?

P'anaujida:

—Chi naa chok'ada warrapa.

Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Cesar—it'ee impuesto p'epataarā māik'aapa prostitutaarā Tachi Ak'ōredeerā p'aneedait'ee parā naa. ³² ¿Sāap'eda? Juan Bautista chek'āri jarateede eperāarāpa p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa t'āri pia p'anapataadamerā, parāpa ijāada—e paji. Jōdee ma Cesar—it'ee impuesto p'epataarā māik'aapa ma prostitutaarāpa ijāajida Juan pedee māik'aapa oojida irua jaradak'a. Mamīda parāpa māga unujida mīda, kīsia awara atada—e paji iru pedee ijāadait'ee.

Jesupa mimiapataarā k'achia beerāde nepirida

(*Mr 12.1-12; Lc 20.9-19*)

³³ —Úrítí mia nepiriru jarateeit'ee: Eujā chiparipa uva eujā uuji māik'aapa t'īak'aulk'ooji. Ichiba bōgo māudee ooji uva aīde piart'īdait'ee. Māpai te it'īa ooji it'īipa uva eujā jōma ak'i p'anadamerā. Maap'eda ne-uu eujā ak'ipataarā jiriji aīde mimiadamerā māik'aapa awara āyaa wājī. ³⁴ T'ēepai uva oropata ewari pak'āri, pēiji chi mimiapataarā iidinadamerā ichi eere bee bi chauda tee pēidamerā. ³⁵ Mamīda chi eujā ak'ipataarāpa ma mimiapataarā jita atadak'āri, aba sīk'oojida, awaraa jīp'a peejida māik'aapa awaraamaa māupa bat'ajida. ³⁶ Maap'eda ma eujā chiparipa awaraa mimiapataarā pēiji. Mamīda ma ne-uu ak'ipataarāpa naaweda oodap'edaak'a oojida māirā ome.

³⁷ Maap'eda, chi warra pēiji. K'īsiasi: "Mī warra perā iru waaweedait'ee."

³⁸ Mamīda māgī unudak'āri, māgajida: "Jāgipa ichi ak'ōre net'aa jōmaweda atait'ee chi ak'ōre piuk'āri. Peet'aadáma ajida. Māgá na eujā jōmaweda tachide payada" ajida. ³⁹ Māga k'īsiadap'edaa perā, chi warra atadachida māik'aapa ma uva eujādeepa uchia atadap'eda, peet'aajida.

⁴⁰ Māpai Jesupa māgaji arii p'anadap'edaarāmaa:

—Chipari wāk'āri ma eujā ak'ipataarāmaa, ik'āata k'īsia p'anima aji, irua ooit'ee ma ak'ipataarā ome?

⁴¹ P'anaujida:

—Ma eujā ak'ipataarā jōmaweda peek'ooit'ee, chupiria k'awa-ee. Māpai ma uva eujā biyada ajida, awaraarā juu ek'ari, chaujara pak'āri āchia teedamerā ichi eerepema.

⁴² Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa waide nāga leeda—e p'anik'ā aji, Tachi Ak'ōre Ūraa pā jēra bide?

‘Te oopataarāpa māu k'iniada—e padap'edaa pipiara padachi. Tachi Ak'ōrepa māga ooji, tachia unudamerā māik'aapa ak'itrua para beemerā.’ *(Sal 118.22-23)*

⁴³ Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōrepa parā bi—e pait'ee ichi juu ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Ma k'āyaara awaraarāta ichideerā p'aneedait'ee, āchia teepata perā ichi eerepema chauru, parāpa teedai k'āyaara.

⁴⁴ ‘Eperā ma māu pipiara bi ūri t'ūtiru pirā, māgī p'u oodaipari, p'arat'u māu ūri baaik'āri āridaiparik'a. Jōdee ma māu eperā ūri baairu pirā, māgī jōt'aait'ee māu choma p'arat'u ūri baaik'āri jōdaiparik'a; chi p'ora aupai beeparik'a.’ *(Is 8.14)*

45 P'aareerā poroorāpa fariseorā ome Jesupa nepirida ūri aupadak'āri, k'awaajida irua āchideta jara baji. 46 Mapa iru jita atapi k'iniadachida. Mamīda waawee p'anajida eperaarāpa ijāa p'anadap'edaa perā Jesús Tachi Ak'ōre pedee jarapari.

Miak'āipata fiestade nepirida
(Lc 14.15-24)

22 1 Jesupa waya jarateemaa beek'āri, nepiriji:
 2—Nāga pik'a pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā. Reypa k'isia iru baji miak'āipata fiesta ooit'ee ichi warra-it'ee. 3 Chi mimiapataarā pēiji ichia eperāarā tī pēida p'e atanadamerā. Mamīda che k'iniada-e paji. 4 Waya awaraa mimiapataarā chok'ak'āri, māgaji: "Jaranadapáde aji, mia tī pēida eperāarā chedamerā chik'o ūipa nībairā. Peepiji p'ak'a, awaraa ne-animal poreera iru bada ome. Māgí jōma ūipa ak'inī bairā, chedapáde aji, miak'āipata fiesta oode." 5 Mamīda ma eperāarāpa ūri k'iniada-e paji irua jara pēida. Fiesta oode chedai k'āyaara, aba wāji ichi eujādee. Jōdee awaraa wāji net'aa netode. 6 Apemaarāpa eperāarā reypa pēida jita atadak'āri, p'ua oojida peet'aarutamaa. 7 Reypa māga k'awaa atak'āri, k'īraudachi. Mapa pēiji ichi soldaorā ma eperāarā peenadamerā māik'aapa āchi p'uuru paat'aadamerā. 8 Maap'eda māgaji chi mimiapataarāmaa: "Miak'āipata fiesta at'āri oodait'ee. Mamīda ooda-e ma tī pēida eperāarā ome, chedaamaa p'anadap'edaa perā. 9 Mapa wādapáde aji, calle jādee māik'aapa chi unurutaarāmaa jaradapáde aji, mi ome fiesta oode chedamerā." 10 Aramāgá chi mimiapataarā wājida calle jādee. Chok'ara p'e aneejida; eperāarā pia beerā, k'achia beerā paara. Māgá ma rey te p'iu nībeeji eperāarāpa.

11 'Mamīda rey tīuk'āri ma p'e aneedap'edaarā ak'ide, unuji eperā miak'āipata fiestade jīpata p'aru jī-ee bi. 12 Mapa māgaji: "K'ōp'āyo, ɬsāga tīuijima aji, nama, fiestade p'aru jīpata jī-ee?" Mamīda ma eperā k'īup'ee beeji. 13 Maperā reypa jaraji chi mesa ak'ipataarāmaa: "Jā eperā biiri, jua ome jī nībidapáde aji, māik'aapa taawaa p'āriudee ateedapáde aji, mama jēemerā, k'ida kierrkierree para bamerā p'uapa." 14 Tachi Ak'ōrepa chok'ara tī pēipari. Mamīda chok'ara-ee jīrit'erapari wāpiit'ee ichi truadee.

Impuesto-it'ee reymaa p'arat'a p'aapatap'edaa
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

15 Ma tēepai fariseorā chip'edaidap'eda, pedeeteejida Jesús k'ūradait'ee. P'anauru pīrā, imiateedai māik'aapa peepit'aadai. 16 Ma-it'ee pēijida āchi eere p'anadap'edaarā, Rey Herodes eere p'anadap'edaarā ome Jesumaa. Māirāpa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'ani pia wāarata jarapari māik'aapa jarateepari p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, eperāarāpa āchia k'iniataoopata mīda. K'awa p'ani pia eperāarā ūripai ak'ik'aa; ma

k'āyaara tachi t'āride iru bī ak'ipari. ¹⁷Maperā k'awa k'inia p'ani pia k'āata k'īsia bī. ¿Pia bik'ā ajida, impuesto p'aadait'ee Cesarmaa, wa māga-e?

¹⁸Jesupa k'awa bada perā māirāpa k'īsia k'achia iru p'ani, māgaji:

—iSeewata parāpa Tachi Ak'ōrede ijāapatada apata! ¿Sāap'eda mi k'ūra k'inia p'anima? ¹⁹Ak'ipidapáde aji, p'arat'a tau impuesto p'aapata.

Aramāgá denario aneejida. ²⁰Māpai Jesupa iidiji:

—¿K'ai k'īrata nade bī māik'aapa k'ai t'īta p'ā bīma? aji.

²¹P'anaujida:

—César k'īra māik'aapa ichi t'īta p'ā bida ajida.

Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara téeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, māik'aapa auk'a téeti Tachi Ak'ōremaa irua iidipari.

²²Māga ūridak'āri, ak'itrua para beeji māik'aapa erreujida.

Chok'ai p'irabaidait'eerāde iididap'edaa

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³Ma ewate weda saduceorā ūk'uru Jesumaa chejida. Māgiirāpa ijāadak'aa tachi piup'eda chok'ai p'irabai. Maperā māgajida:

²⁴—Tachi Jarateepari, Moisepa jaraji eperā miak'āi bī warra wēe piuru pirā, chi īpemapa iru wēra ataipia bī māik'aapa ai ome warra ooipia bī chi īpema piuda k'ap'ia pari. ²⁵Tai t'āide p'anapachida īpemaarā siete. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. Māgā chi wēra beeji chi araarepema īpema ome. ²⁶Mamīda māgí ichiaba warra wēe piuji. Chi araarepema māik'aapa araarepema miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda auk'a warra wēe piujida. Ma t'ēepai chi apemaarā jida miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda āchi jōmaweda warra wēe piujida. ²⁷Maap'eda, ma wēra ichiaba piuji. ²⁸¿K'āata k'īsia bīma? ajida. Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, ¿chisāgí īpemata ma wēra imik'īra pait'eema ajida, āchi jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

²⁹Jesupa p'anauji:

—Parāpa pia k'awada-e p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'āda māik'aapa k'awada-e p'ani ne-inaa jōmaweda iru juapa oopari. Mapa parāpa pia k'īsiada-e p'ani.

³⁰Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, imik'īraarā wēraarā ome waa miak'āida-e pait'ee. Angeleerā ichi truade p'aniirák'api p'anadait'ee. ³¹Ma awara parāpa k'achia k'īsia p'anapata jaradak'āri piudap'edaarā chok'ai p'irabaidak'aa. ¿Parāpa leeda-e p'anik'ā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi?

³²'Mi pi chonaarā Ak'ōre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia.'

(Ex 3.6)

iTachi Ak'ōre piudap'edaarā Ak'ōre Waibia-epi. Chok'ai p'aniirā Ak'ōre Waibia!

³³Māga ūridak'āri, eperāarā ak'itrua para beeji, Jesupa māgá k'īsia k'awaa jarateeda perā.

Tachi Ak'ore Ūraa waibiara bi
(Mr 12.28-34)

³⁴ Fariseorāpa k'awaa atadak'āri Jesupa ma saduceorā k'iup'eepik'ooda, chip'ejida. ³⁵ Maap'eda Jesús k'ūra k'iniapa Moisepa p'āda jarateeparipa iidiji:

³⁶ —Tachi Jarateepari, ¿chiságí ūraata waibiara bima aji, apema Ak'ore ūraa p'ādadepema k'āyaara?

³⁷ Jesupa p'anauji:
 —“Tachi Ak'ore Waibia k'inia iru baparíiji pichi t'āripa māik'aapa ne-inaa jōmaa k'āyaara iru k'inia iru baparíiji. Ewari chaa k'isíaji irude pichi t'āripa.” *(Dt 6.5)*

³⁸ Māgita chi ūraa naapiara; awaraa ūraa k'āyaara pipiara bi.

³⁹ Araarepema māgik'a bi:

‘Awaraarā k'inia iru baparíiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ *(Lv 19.18)*

⁴⁰ Ma ūraa omeeweda waibiara p'ani, madeepa uchiadap'edaa perā awaraa ūraa jōmaweda Moisepa p'āda māik'aapa Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa p'ādap'edaa.

K'aideepa uchiada Tachi Ak'orepa pēida
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Fariseorā at'āri see nībide, ⁴² Jesupa iidiji:

—¿K'āata k'isia p'anima aji, parāpa? ¿K'aideepa uchiayama aji, Tachi Ak'orepa pēiit'ee bi, Mesías apata?

P'anaujida:

—Rey Daviddeepa uchiait'eeda ajida.

⁴³ Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara, ¿sāap'eda Rey Davidpa irumaa: “Tachi Waibia” aji, Tachi Ak'ore Jaurepa nāga jarapik'āri?

⁴⁴ ‘Tachi Ak'orepa jaraji Tachi Waibiamaa: “Pi mi ome auk'a waibia bairā, su-ak'i beepáde aji, mi juaraare, mia pi k'ira unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa.”’ *(Sal 110.1)*

⁴⁵ Davidpa ichi èererādeepa uchiait'ee bimaa t'ijaraji “Tachi Waibia”. ¿Mapa k'awada-ek'ā aji, Mesías waibiara bi chonaarāwedapema Rey David k'āyaara?

⁴⁶ Ma fariseorāpa maarepida p'oyaa p'anauda-e paji. Maadamāiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

**Jesupa jarada fariseorāde
 māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāde**
(Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

23 ¹Ma t'ēepai Jesupa māgaji eperārāmaa māik'aapa chi k'op'āyoorāmaa:
²—Moisepa p'āda jarateepataarāpa fariseorā ome jarateepata k'āata jara k'inia bi Moisepa p'āda. ³Maperā ūriti āchia jarateepata māik'aapa óoti āchia jara p'anik'a. Mamīda p'ananaatí āchi p'anapatak'a, ne-inaa jaradap'eda, ne-inaa

awaraata oopata perā. ⁴Eperāarāmaa ne–ināa audú chok'ara oopipata. Mamīda chupiria k'awaadak'aa ārapa p'oyaa ooda–e pak'āri. ⁵Āchia ne–ināa jōma oopata awaraarāpa āchi t'o p'anadamerā. Porode māik'aapa juade p'ārajipata ne–e jobiadee ooda Tachi Ak'ore Ūraa p'āda ome. Ma awara p'aru teesoo sidibai i jiichoo jipata awaraarāpa pia unudamerā. ⁶Nek'onadak'āri awaraarā ome, su–ak'i p'aneepata jōmaarā taide, poro waibiarā su–ak'i p'aneepatamāi. Ichiaba Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede p'anadak'āri, su–ak'i beepari pipiara bide su–ak'i p'aneepata. ⁷Ma awara calle jāde nipayak'āri, k'inia p'anapata jōmaarāpa āchimaa saludaadamerā māik'aapa "Tachi Jarateepari" adamerā.

⁸Parāpa jōdee māgā oodaik'araa bi, parā auk'a p'anadairā ūpemaarak'a māik'aapa Jarateepari Waibia apai iru p'anadairā. ⁹Ichiaba na p'lek'au eujādepema apidaamaa "Tachi Ak'ore" adaik'araa bi, parāpa Ak'ore apai iru p'anadairā Ak'ore truade. ¹⁰Ichiaba jiridailk'araa bi awaraarāpa parā "tachi waibiarā" adamerā mi, Cristo aupaita, parā Poro Waibia perā. ¹¹Parādepema waibiarā bita apemaarā juu ek'ari baipia bi āchi mimiaparik'a. ¹²Chi waibiarā pa k'inia bi ek'ariara beeit'ee. Jōdee chi ek'ariara bi mīda tāri o–ia bapari pirā, waibiarā pait'ee.

**Jesupa jarada judiorā waibiarāde
(Mr 12.40; Lc 11.39-52)**

¹³—iAai, Tachi Ak'orepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'orede ijāapatada apata! Parā k'aurepa eperāarā p'anadak'aa Tachi Ak'ore juu ek'ari. Parā jida ichideerā p'aneeda–e pait'ee, eperāarāmaa ijāapi k'iniada–e p'anadairā irua pēidade.

¹⁴[iAai, Tachi Ak'orepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'orede ijāapatada apata! Parāpa p'ētrāarā te jāri atapata māik'aapa taarā it'aa t'ipata eperāarāpa parā pia ak'īdamerā.
iMaperāpi Tachi Ak'orepa parā k'achiara ooit'ee awaraarā k'achia ooi k'āyaara!]]

¹⁵iAai, Tachi Ak'orepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'orede ijāapatada apata! T'imí wāpata parāpa ijāapata jarateede, māgā eperāarā pāchi eere t'iudamerā. Māpai aba pāchi eere pa atadak'āri, parāpa jaratee jōnipa māgí papipata pāchi k'āyaara audupiara atuamerā.

¹⁶iAai, Tachi Ak'orepa parā k'achiadee pēiit'ee! iParā tau p'āriu beerák'api p'ani, pariatua o ak'ipimaa p'anadairā awaraarāmaa! Parāpa jarapata pipiara bi eperāarāpa juraadamerā Tachi Ak'ore tede nībi nēe k'īrapite, ichi te waibia k'īrapite juraadai k'āyaara. ¹⁷iK'ira k'awa–ee pik'a p'ani māik'aapa tau p'āriu pik'a p'ani! ?Tachi Ak'ore te waibia piara bi–ek'ā nēe iru tede awara bida k'āyaara?

¹⁸Parāpa ichiaba jarapata pipiara bi juraadamerā ne–ināa altar īri bidap'edaa paadait'ee k'īrapite, Tachi Ak'ore tedepema altar k'īrapite juraadai k'āyaara.

¹⁹iTau p'āriu pik'a p'aniirā! ?Altar awara bida Tachi Ak'ore–it'ee piara bi–ek'ā ne–ināa ma altar īri bida k'āyaara? ²⁰Eperāpa ne–ināa ooit'eeda ak'ari Tachi Ak'ore altar k'īrapite, ma altar k'īrapitepai juraa–e bi. Auk'a juraa bi ne–ināa ma altar īri

bi k'irapite. ²¹ Ma awara eperāpa ne-inaa ooit'eeda ak'āri Tachi Ak'ōre te waibia k'irapite, ma te k'irapitepai juraa-e bi. Auk'a juraa bi Tachi Ak'ōre k'irapite, iru ma tede bapari perā. ²² Ichiaba eperāpa ne-inaa ooit'eeda aru pirā ne-inaa it'ari nībi k'irapite, ma pedee auk'a jara bi Tachi Ak'ōre su-ak'i beepari k'irapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'irapite, iru ma su-ak'i beeparide su-ak'i bapari perā.

²³ iAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'ōredē ijāapatada apata! Tachi Ak'ōre-it'ee awara bipata nāgee aliño: menta, anís, comino; māgí diezdepema chaa, aba. Mamīda oodak'aa nāgí Tachi Ak'ōre Ūraa pādadepema ūraa waibiara jara bik'a: "Awaraarā k'ūradail'araa bi; awaraarā chupiria k'awaadaipia bi; oodaipia bi parāpa oodai'eeda apatak'a." Māgí ūraa jara bīk'ata oodaipia bi, auk'a ne-aliño ome oopatak'a. ²⁴ iParā tau pāriu beerāk'api p'ani; pariatua o ak'ipimaa p'anadairā awaraarāmaa! iPania nēesipata ne-animal chak'eerā t'ūnaadamerā pania toparide! Mamīda parāpa k'awada-ee, camello k'ap'ia jōma mit'aak'ajík'api p'ani.

²⁵ iAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'ōredē ijāapatada apata! Parāpa vaso māik'aapa p'arat'u taawaik'a eere pi-ia siipata. Mamīda māgí edajāde ipuru bi ne-inaa k'achiapa, parā t'āri k'achia p'anadairā. Chīara net'aa chiapata māik'aapa chīara k'ūrapata. ²⁶ iFariseo, pi tau pāriu pik'a bi! Naapiara chi vaso edajāde sīiji. iMāgá chi taawaik'a eere ichiaba sii beeipi!

²⁷ iAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'ōredē ijāapatada apata! Parā nāga pik'a p'ani. Jāiradepema māu te t'o-t'oo p'urupata taawaik'a eere, pi-ia unudamerā. Mamīda ma māu te edajāde paraa piudap'edaarā k'ap'ia mik'ia biiri ome. ²⁸ Māga pik'a parāpa ne-inaa k'īra t'ādoo oopata taawaik'a eere pi-ia unudamerā. Mamīda parā edajāde k'ūrayaa, t'āri k'achia-idaa p'ani.

²⁹ iAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome k'achiadee pēiit'ee! iSeewata Tachi Ak'ōredē ijāapatada apata! Parāpa te chak'e pi-ia māudee oopipata chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarā iadap'edaa īri. Ma awara chonaarāwedapema t'āri pia p'anadap'edaarā iadap'edaamāi parāpa pi-ia nep'ono p'irrabai uu'k'oopata. Ma jōma oopatada apata ma chonaarā k'irāpadamerā. ³⁰ Maap'eda māgapata: "Tai p'anadap'edaa paara tai chonaarāpa Ak'ōre pedee jarapataarā peedak'āri, tāipata k'aripada-e pak'ajida" apata. ³¹ Māga jaradak'āri, ak'ipipata parāpa k'awa p'ani pāchi chonaarāpa Ak'ōre pedee jarapataarā peedap'edaa. ³² Parā māgá uchiadap'edaa perā Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peedap'edaarādeepa, ḥparāpa auk'a oodai-ek'ā īrapema Ak'ōre pedee jarapari ome?

³³ iParā k'achia-idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! iTaamák'api p'ani! iSāga uchiadai Tachi Ak'ōre juadeepa? iRua parā atuapiit'ee! ³⁴ Maperā mia pēiit'ee Ak'ōre pedee jarapataarā, k'īsia k'awaa beerā, mi ūraa jarateepataarā ome. Mamīda parāpa māirā ūk'uru jīp'a peedait'ee kurusode bajira bidak'āri piurutamaa. Ichiaba ūk'uru p'ua oodait'ee Tachi Ak'ōre

Üraa jarateepata tede māik'aapa ūk'uru p'uuru bee chaa jiri nipapataadait'ee miapi k'inia p'anadairā. ³⁵ Parāpa māga oodait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa parā k'achia ooit'ee jōmaweda irude wāara ijāapataarā peedap'edaa k'aurepa, Abeldeepa Berequías warra Zacarías parumaa. Pāchi auk'aarāpa iru peejida Tachi Ak'ōre tede, te t'iupata, altarmāi esajīak'a. ³⁶ Mía wāarata jararu. Ma peedap'edaa k'aurepa Tachi Ak'ōrepa īrapemaarā k'achia ooit'ee.

**Jesús jēeda Jerusalén p'uurudepemaarā pari
(Lc 13.34-35)**

³⁷—iJerusalén, Jerusalén, pidepemaarāpa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peepata māik'aapa irua pēida eperāarā māupa bat'a peepata! At'apai mía pidepemaarā araa p'e k'inia bapachi, et'erre wērapa chi chak'eerā p'e ataparik'a ichi isia ek'ari. iMamīda parāpa k'iniada-e paji! ³⁸ iUríti! iPāchi te ituaba beeit'ee, Tachi Ak'ōrepa parā waa ak'i-e pait'ee perā! ³⁹ Mía jara bi: Parāpa mi waa unuda-e pait'ee nāga jararutamaa:

‘Tachi Ak'ōrepa ichia pēida ichita pia ak'i bapariit'ee!’ (Sal 118.26)

**Jesupa jarada Tachi Ak'ōre te waibia t'eet'aa chedait'ee
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)**

24 ¹Jesús uchiak'ari Tachi Ak'ōre te waibiadeepa, chi k'ōp'āyoorāpa jara chejida Ak'ōre te waibia pi-ia oo k'obi. ²Māpai Jesupa māgaji: —¿Parāpa na te jōma pia unu p'ani-ek'ā? aji. Mía wāarata jararu. Ewari cherude nama māu apida bee-e pait'ee awaraa māu īri. Na jōmaweda t'ek'oo chedait'eeda aji.

**Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda
(Mr 13.3-23; Lc 17.22-24; 21.7-24)**

³Maap'eda wājida Olivo Eedee. Jesús ituaba su-ak'i beek'ari, chi k'ōp'āyoorāpa iidi chejida:

—Jaráji sāapai Ak'ōre te waibia t'eet'aa chedait'ee. ¿Sāga nībeeyama ajida, p'i chei naaweda māik'aapa Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda?

⁴Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatáati apidaamaa k'ūrapiamaapa. ⁵Mi jīak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: “Mi Cristopi, Tachi Ak'ōrepa pēida.” Māga jara p'anipa eperāarā chok'ara k'ūradait'ee. ⁶Mi chei naaweda parāpa ūridait'ee nama māik'aapa awara āi jura chōo jōni. Mamīda p'eranáati. Ichita māga p'asait'ee. Mamīda at'āri na p'ek'au eujā jō-e pait'ee. ⁷Ai naaweda eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. Jarra oodait'ee māik'aapa awērachai wāyaapariit'ee, eujā awara-awaraade. ⁸Mamīda māga p'asak'ari, ewaapi na p'ek'au eujādepemaarā miamaa p'aneedait'ee.

⁹Maapai parā jita atadak'ari, p'ua oodait'ee māik'aapa peedait'ee. Jōmaarāpa parā k'iraunuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijāapata k'aurepa. ¹⁰Māga

oo p'anadak'ari, eperāarā chok'ara mide ijāa amaadait'ee māik'aapa chik'ra unuamaa jōnadait'ee, āchi kōpāyoorā traicionaarutamaa.¹¹ Seewa–idaa beerā chok'ara uchiadait'ee Ak'ore pedee jarapataarā jiak'a. Māirāpa eperāarā chok'ara k'ūradait'ee.¹² Māgá na plek'au eujādepemaarāpa audú ne–inaa k'achia oodait'ee perā, eperāarā chok'araarāpa awaraarā waa k'inia iru p'anada–e pait'ee.¹³ Mamīda Tachi Ak'orepa k'aripait'ee atuanaadamerā k'ira jīp'a nipapataarā Ak'ore ode jai–idaarutamaa.¹⁴ Mia pēit'ee eperāarāpa māga jaradait'ee na p'ek'au eujā jōmaade, p'uuru pidaarā jōmaarāpa k'awaadamerā. Māpaipi na p'ek'au eujā jōit'ee.

¹⁵ Tachi Ak'ore pedee jarapari Danielpa p'ādade jara bi abaapa ne–inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'ore te waibia edajāde. Chi nāgí leerupa pia k'isfaji k'awaaait'ee k'āata jara k'inia bi.¹⁶ Mapa Judea eujāde p'aniirāpa māga unudak'ari, p'ira mirudaipia bi eera jēra bimaa.¹⁷ Ichiabā eperā terrazade bi pirā, teedaa t'iuk'araa bi ichi net'aa p'e atade.¹⁸ Ma awara eperā ichi ne–uu k'āide ni pirā, teedaa cheik'araa bi p'aru p'ede pida. Aramata wāipia bi.¹⁹ iAai, maapai chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa–e pirā warra chak'eerā jude iru bee!²⁰ Chupiria iiditi Tachi Ak'oremaa ma ewari p'asapinaamerā koijara nībide maa–e pirā iipata ewate.²¹ Maapai eperāarā audupiara chupiria mia jōnadait'ee, na p'ek'au eujā ooru weda chupiria para bada k'āyaara māik'aapa ma tēepai waa māgá chupiriara p'anada–e pait'ee.²² Tachi Ak'orepa ma ewari isapai wāyaapi–e pirā, apida chok'ai p'aneeda–e pai. Mamīda isapai wāyaapiit'ee ichia jirit'eradaarā k'aurepa, āra chupiria k'awaa bapari perā.

²³ Maapai apidaapa parāmaa jararuta pirā: "iPichá, ak'ítí! iNama bi Cristo, Tachi Ak'orepa pēidal!" maa–e pirā jararuta pirā: "iAra bita Cristol!" ijāanáati.²⁴ Mi jiak'aarā māik'aapa Tachi Ak'ore pedee jarapataarā jiak'aarā chok'ara chedait'ee. Mamīda māirāpa jara p'ani ijāanáati, seewa–idaa bee perā. Ne–inaa k'ira tādoo eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo p'anipa eperāarā k'ūradait'ee, perā Tachi Ak'orepa jirit'eradaarā k'ūrarutamaa.²⁵ Mia parāmaa ūraapari k'awaadamerā māga p'asai naaweda.²⁶ Mapa parāmaa jararuta pirā: "iAk'ítí! Achú bi Tachi K'aripapari, eujā pania wēe bide," mamaa wānáati mi jiride. Maa–e pirā jararuta pirā: "iAk'ítí! Ichi nama miru bi," ijāanáati.²⁷ Atu p'anide pa tau jēra t'iuparik'a ak'ōrejīru uchiapari eereepa baaiparimaa, māga pik'a eperāarā atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema waya cheit'ee.²⁸ Piuda k'ap'ia bimāi ākoso seedaipatada aji.

Jesupa jarateeda Eperā Ak'ore Truadepema waya cheit'ee (Mr 13.24-27; Lc 21.25-28)

²⁹ — Ma chupiria jōnadap'edaa t'ēepai, nāga pait'ee:

‘Tachi Ak'orepa pajā wērepitiit'ee. Ak'ōrejīru p'āriudariit'ee; atane waa

īdaa–e pait'ee māik'aapa lucero baaik'ooodaridait'ee pajādeepa.’ (Is 13.10)

³⁰ Māpai pajāde eperāarāpa ne–inaa unudait'ee. Ma k'aurepa k'awaadait'ee mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, cheru. Māpai na p'ek'au eujādepemaarā jēe para beeit'ee āchobepa. Unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema,

jōmaarā k'āyaara waibiara bī k'īra wāree cheru jīararade. ³¹Māpai mia trompeta golpe chaapiit'ee angeleerāmaa, p'e chedamerā eperāarā mia jirit'era iru biirā na p'ek'au eujā jōmaade, t'imí bee pijida.

**Jesupa higuera biiride jarada
(Mr 13.28-31; Lc 21.29-33)**

32—K'īsīati higuera biiride. Higuera k'iru t'u-k'ua uchia nībeek'āri māik'aapa ewaa t'ono nībeek'āri, k'awaapata eujā wāsia wā. ³³Māga pik'a mia et'ewa jaradak'a unudak'āri, k'awa p'ani taarā-e mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema cheru. ³⁴Mia wāarata jararu. Īrapemaarā piudai naaweda, ma ne-inaa jōmaweda p'asait'ee. ³⁵Ewari cherude pajā na p'ek'au eujā ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

**K'awada-e p'ani sāapai cheit'ee Eperā Ak'ore Truadepema
(Mr 13.32-37; Lc 17.26-30)**

36—Eperā apidaapa k'awada-e p'ani Eperā Ak'ore Truadepema cheit'ee ewate; chi hora jida. It'aripema angeleerāpa pida k'awada-e p'ani; mia pida ichiaba. Mi Ak'ōrepapai k'awa bi.

37'Noé bada ewaride p'asadak'a māga pik'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema waya chek'āri. ³⁸Maapai na p'ek'au eujā ūui naaweda, eperāarā nek'opachida, ne-inaa topachida māik'aapa miak'āipachida Noé ichi barcode bataurumaa. ³⁹Mamīda atu p'anide k'oi chedachi, eujā ūudachi māik'aapa jōmaweda k'iniidachida. Māga pik'a p'asait'ee ichiaba mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema waya chek'āri. Atu p'anide cheit'ee. ⁴⁰Ma ewate eperāarā omé mimiamaa p'anadait'ee āchi eujāde. Angeleerāpa aba it'aa ateedit'ee; chi apema atabēidait'ee. ⁴¹Ichiaba wēraarā omé trigo bamaa p'anadait'ee k'ūrumade. Aba it'aa ateedit'ee; chi apema atabēidait'ee.

42'Maperā tauk'a p'anapatáati k'awada-e p'anadairā sāapaita cheit'ee Pāchi Waibia. ⁴³Nāgí pedee pia k'awāati. Te chiparipa k'awa bada paara nechiapari cheit'ee hora p'ārik'ua ichi net'aa chia atait'ee, chok'ai bak'aji ma nechiapari ichi tede t'iupiamaapa. ⁴⁴Māgá parā jida chok'ai pik'a p'anadaipia bi, atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, cheit'ee perā.

**Mimiapari pia mimiapari k'achia ome
(Mr 13.34-37; Lc 12.41-48)**

45—¿Sāgá baparima aji, mimiapataarā poro waibia pia? Māgipa k'īsia k'awaa oopari chiparipa oopi bik'a. Pia ak'ipari chipari net'aa atabēida ichi juade māik'aapa chiparimaa nek'opip'eda, mimiapataarāmaa chik'o tawapari. ⁴⁶O-īa bapari chipari pachek'āri, ichi mimiamaa unu chepari perā. ⁴⁷Mia wāarata jararu. Chiparipa māga unu chek'āri, jōma ichia net'aa iru bi biit'ee ma mimiapari juu ek'ari ak'ī bamerā. ⁴⁸Mamīda ma mimiapari t'āri k'achia bi pirā, nāga k'īsiai: "Taarāit'ee mi chipari." ⁴⁹Mapa apemaarā mimiapataarā wimaa beeí māik'aapa

tomaa beeí, nek'omaa beeí toyaa beerá ome.⁵⁰ Mamída ma mimiapari k'achia atu bide chi te chipari pacheit'ee.⁵¹ Mäpai irua ooda k'awaa atak'ári, iru miapiit'ee mäik'aapa áyaa pëit'aait'ee mimiapataarã seewata mimiapatada apataarã ome bade. Mama jée níbait'ee mäik'aapa k'ida kierrkierree níbait'ee p'uapa.

Jesupa awéraarã diezde nepirida

25 ¹—Näga pik'a pait'ee Tachi Ak'orepa eperáarã ichi jua ek'ari bik'ári, ichideerã p'aneedamerã. Diez wéraarã imik'ira ome waide káida—ee beerá wájida miak'áipata fiestadee. Áchi lámpara atadap'eda, nijida k'irachuudait'ee chi imik'ira miak'áit'ee bi ome, iru k'op'áyaadait'ee pada perá fiesta oo p'animäi.² Ma wéraarã diezdepema joisomaa pia k'isiada—e pají, ne—inaa oodai naaweda. Jödee chi apema joisomaa pia k'isiapachida, ne—inaa oodai naaweda.³ Chi pia k'isiada—e p'anadap'edaarápa áchi lámpara atadak'ári, k'isiada—e pají aceite waapiara ateedait'ee áchi ome. Mapa áchi lamparade bada aupai anipajida.⁴ Jödee chi pia k'isia p'anadap'edaarápa áchi lamparade bi awara ateejida aceite botella aba—abaa.⁵ Mamída chi miak'áit'ee bi taarã níbada perá cheit'ee, ma wéraarã jömweda k'aídachida áchia ni p'anadap'edaamäi.⁶ Esapite pa wák'ári, ürijida bia cheruta: “iMiak'áit'ee bi pacheruda! ajida. iUchiadapáde ajida, iru k'irachuude!”⁷ Ma wéraarã k'ái jönadap'edaa aramata p'irabaik'oodachida mäik'aapa áchi lamparadepema mecha t'ik'oojida pia unudait'ee.⁸ Mäpai chi pia k'isiada—ee p'anadap'edaarápa mágajida apemaarãmaa: “Taimaa aceite ma—ári teedapáde ajida, tai lámpara k'ik'oodaruta perá.”⁹ Mamída apemaarápa p'anaujida: “Taipa teeda—eda ajida, jömaarã—it'ee araa—e perá. Wädapáde ajida, aceite netopatamaa páchi—it'ee netode.”¹⁰ Mamída ma wéraarápa aceite netonaruta misa, pacheji chi imik'ira miak'áit'ee bada. Mágá ma awéraarã pia k'isiadap'edaarã auk'a t'uijida iru ome fiesta oodait'eemäi. T'uidak'ári, irua ma te t'upata jía níbjii.¹¹ Taarã—e nide pachejida chi aceite netonadap'edaarã. Te taawaik'a eereepa mágajida: “iTachi Waibia, Tachi Waibia, ewapáde ajida, tai t'uidait'ee!”¹² Mamída irua p'anauji: “Mía wäärata jararu. Pará k'awa—e bida” aji.

¹³ Mágá nepirip'eda, Jesupa mágaji chi k'op'áyoorámaa:

—Mágá pait'ee perá, tauk'a p'anapataati parápa k'awada—e p'anadairá sääpai mi cheit'ee.

Jesupa p'arat'a teedade nepirida

(Lc 19.11-27)

¹⁴—Ichiaba näga pik'a pait'ee Tachi Ak'orepa eperáarã ichi jua ek'ari bik'ári, ichideerã p'aneedamerã. Eperá awara áyaa wái naaweda, ichi mimiapataarã t'í p'elejí mäik'aapa p'arat'a teeji áchi chaachaa ak'i p'anadamerã, ichi cheru misa.¹⁵ Mimiapari abaamaa teeji p'arat'a tau cinco mil; awaraamaa teeji p'arat'a tau dos mil; apemamaa p'arat'a tau mil. Mágá p'arat'a tau awara—awaraa teeji, k'awa bada perá áchi auk'a mimiadak'aa. Maap'eda áyaa wájí.¹⁶ Ma t'eepai ma mimiapari cinco mil jitadapa ne—inaa netomaa beeji ma p'arat'apa. Mágá ne—

ināa neto bipa awaraa cinco mil eepa ataji. ¹⁷Māgá ichiaba ma p'arat'a tau dos mil jitadapa awaraa dos mil eepa ataji. ¹⁸Mamīda ma p'arat'a tau mil jitadapa chi poro waibia p'arat'a eujāde jau nībinaji, atuadarii jiak'aapa.

¹⁹Taarāpai pacheji chi p'arat'a chipari. Juasia k'inia baji ma p'arat'a atabēida chi mimiapataarā ome. Mapa āchi tī pēiji. ²⁰Naapiara pacheji chi mimiapari p'arat'a tau cinco mil jitada. Māgipa chi p'arat'a chiparimaa māgaji: “Señor, pia mimaa teejida aji, p'arat'a tau cinco mil. Nama bida aji, waa awaraa cinco mil uchiada ne—ināa neto bipa.” ²¹Chi p'arat'a chiparipa māgaji: “iPi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai īri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā īrá pi jua ek'ari biit'eeda aji, ne—ināa audupiara ak'imerā. Teedaa tīupáde aji, o—ia bapariimerā mi ome.” ²²Māgí t'ee pacheji chi mimiapari p'arat'a tau dos mil jitada. Ichia māgaji: “Señor, pia mimaa teejida aji, p'arat'a tau dos mil. Nama bida aji, waa awaraa dos mil, uchiada ne—ināa neto bipa.” ²³Chi p'arat'a chiparipa māgaji: “iPi pia bida aji, pia mimiapari perā! Mia atabēida pia ak'iji māik'aapa ai īri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā īrá pi jua ek'ari biit'eeda aji, ne—ināa audupiara ak'imerā. Teedaa tīupáde aji, o—ia bapariimerā mi ome.”

²⁴Mamīda chi mimiapari p'arat'a tau mil jitada pachek'āri, māgaji chiparimaa: “Señor, mia k'awa bida aji, pia ererārā pia chupiria k'awak'aa. K'awa bi pichia ne—ināa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari. ²⁵Mia waawee baji pichi p'arat'a atuadarii jiak'aapa. Mapa ma p'arat'a jau iru baji eujāde. Nama bida aji, pichi p'arat'a.” ²⁶Māpai chi p'arat'a chiparipa māgaji: “iPi k'achia bida aji, pia mimiak'aa perā māik'aapa k'oo—idaa bapari perā! Wāara k'awa baji pirā mia michi—it'ee ne—ināa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari, ²⁷māgara ēsāap'eda mi p'arat'a iana—e pajima aji, p'arat'a iapata tede, māpemaarāpa ai īri p'aadamerā, mi p'arat'a taarā iru p'anadap'edaa pari?” ²⁸Māpai ma p'arat'a chiparipa māgaji arii p'anadap'edaa rāmaa: “Ma p'arat'a tau mil jāri atadapáde aji, māik'aapa teedapáde aji, chi diez mil iru bimaa. ²⁹Eperāpa iru bimaa waapiara teeit'ee, audupiara iru bamerā. Mamīda chi mak'iara wēe bipa ma—āri iru bi paara jāri atait'eeda aji. ³⁰Na mimiapari k'achia taawaa ateedapáde aji, p'āriudee jēenamerā māik'aapa k'ida kierrkierree nībamerā p'uapa.”

Tachi Ak'ore ewari waibia ewatede jarateeda

³¹—Mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, chek'āri mi angeleerā ome, su—ak'i beeit'ee rey su—ak'i beepari k'ira wāreede. ³²Na p'ek'au eujādepemaarā k'ira tādoo cheepurudait'ee iru k'irapite. Māpai irua ererārā awara—awaraa biit'ee, ne—animalaarā chiparipa ichi oveja, cabra awara—awaraa biparik'a. ³³Ovejaarāk'a bee pēii't'ee ichi juaraare; jōdee cabrak'a bee chi juabi eere.

³⁴Maapeda Reypa māgait'ee ichi juaraare p'aniirāmaa: “iChéti, mi Ak'orepa parā pia ak'ida perā! Wāti Tachi Ak'ore truadee, na p'ek'au eujā ewaa oodak'āriipa irua parā jirit'erada perā. ³⁵Mi jarrapisia nībak'āri, parāpa mimaa nek'opijida māik'aapa opisia nībak'āri, ne—ināa topijida. Ma awara mi chīara eujāde nipak'āri, mi auteebaijida pāchi tede. ³⁶P'aru wēe chidi pak'āri, parāpa p'aru teejida. K'ayaa

bak'āri, parā wājida mi ak'ide. Carcelde bak'āri, ichiaba mi ak'inajida.”³⁷ Māpai ichi juaraare k'achia wēe p'aniirāpa iididait'ee: “Tachi Waibia, ̄sāaweda unujidama ajida, pi jarrapisia n̄bi māik'aapa nek'opijida? Maa-e pirā ̄sāaweda unujidama opisia n̄bi māik'aapa ne-inaa topijida?³⁸ ̄sāaweda unujidama pi chīara eujāde ni māik'aapa auteebajida tai tede maa-e pirā p'aru wēe ni māik'aapa p'aru teejida pimaa?³⁹ ̄sāaweda pi ak'inajidama ajida, k'ayaa bak'āri maa-e pirā carcelde bak'āri?”⁴⁰ Māpai Reypa p'anaut'ee: “Mia wāarata jararu. Parāpa māgee ne-inaa oodap'edaa mi ̄ipemaarā, na chupiria beerāmaa, auk'a mimaa oojida.”

⁴¹ Maap'eda Reypa ichi juabi eere p'aniirāmaa māgait'ee: “iParā, chi k'achia-idaa beerā, ãyaa wāti mi ik'aawaapa! Wāti t'ipitau ichita jērajēraa jira bidee, ooda Netuara Poro Waibia-it'ee; ichideerā-it'ee.⁴² Mi jarrapisia n̄bak'āri, parāpa mīmaa nek'opida-e paji māik'aapa opisia n̄bak'āri, ne-inaa topida-e paji.⁴³ Ma awara chīara eujāde t'imí nipak'āri, mi auteebaida-e paji pāchi tede. P'aru wēe nipak'āri, parāpa p'aru teeda-e paji. Mi k'ayaa bak'āri māik'aapa carcelde bak'āri, mi ak'inada-e paji.”⁴⁴ Māpai māirāpa iididait'ee: “Tachi Waibia, ̄sāaweda pi unujidama ajida, jarrapisia n̄bi maa-e pirā opisia n̄bi; chīara eujāde t'imí ni maa-e pirā p'aru wēe ni; k'ayaa bi maa-e pirā carcelde bi, taipa pi k'aripada-eeta?”⁴⁵ Māpai Reypa p'anaut'ee: “Mia wāarata jararu. Parāpa māgee ne-inaa ooda-e p'anadap'edaa eperāarā chupiria beerāmaa, auk'a mimaa ooda-e paji.”⁴⁶ Māpai ma k'achia beerā p̄eiit'ee t'ipitau ichita jērajēraa jira bidee. Jōdee chi pia beerā Tachi Ak'ore ome ichita p'anapataadait'ee.

Judiorā poroorāpa pedeeteedap'edaa Jesús jita atapidait'ee

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

26

¹ Ma jōma jara aupak'āri, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

² —Parāpa k'awa p'ani k'āima omeemaa Pascua fiesta pait'ee.

Maapaita mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, jita atapidait'ee māik'aapa kurusode baijira bipidait'ee piumerā.

³ Jesupa māga jaradadeepa p'aareerā poroorā judiorā poro waibiara ome chip'ejida p'aareerā poro waibiara bi, Caifás palaciode.

⁴ Mama p'anide pedeeteejida Jesús mera jita atapidait'ee māik'aapa peepit'aadait'ee. ⁵ Mamīda māgajida:

—Fiestade ooda-edā ajida, eperāarā k'īrau para beepiamaapa tachi ome.

Mariapa k'era weeda Jesús poro īri

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jesús Betania p'uurude bak'āri, Simón, chi leprapa k'ayaa bada apatap'edaa tede baji. ⁷ Māga nīde wēra Jesús k'ait'a cheji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda ome. Ma chok'o chak'e ipuru baji k'era ̄piapa. Jesús mesade su-ak'i bide māgí wērapa ma k'era weet'aa ji iru poro īri. ⁸ Chi k'ōp'āyoorāpa māga unudak'āri, k'īraudachida māik'aapa pedee para beeji:

—¿Sāap'eda jā k'era ichi k'inia weemaa bima? ajida. ⁹ ¿Ípia netot'aak'aji-ek'ā ajida, māik'aapa ma p'arat'a chupiria beerāmaa teek'aji-ek'ā? ajida.

¹⁰ Jesupa ma pedee ürik'āri, māgaji:

—Ita-aria bíti. Irua mimaa oo bi pia bida aji. ¹¹ Chupiria beerā ichita paraait'ee parā tāide. Mamīda mi parā ome ichita ba-e pait'ee. ¹² Na wērapa mi íri k'era weeji, mak'ara taarā-e mi peedap'eda, iadait'ee perā. ¹³ Mia wāarata jararu. Na p'ek'au eujāde jarateepata chaa mia ooda eperāarā k'aripait'ee, ichiaba nepiripataadait'ee na wērapa ooda mi-it'ee. Māgá iru ichita k'irāpadait'eeda aji.

Judapa Jesús traicionaada

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Maap'eda Jesús k'ōp'āyoorā docedepema aba, Judas Iscariote, wāji p'aareerā poroorāmaa. ¹⁵ Iidiji:

—Parāpa, ¿jōmasaa mimaa p'aadayama aji, Jesús jita teeru pari?

—Teedayada ajida, p'arat'a tau treinta.

¹⁶ Maadak'āriipa Judapa jíri bapachi sāga Jesús āchimaa jitapiit'ee.

(San Mateo 26.8-13)

Jesús chi k'ōp'āyoorā ome nek'oda
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.1-2, 21-30)

17 Naapema ewaride fiesta pan levdura wēe k'opatade Jesús k'ōp'āyoorāpa irumaa iidi chejida:

—¿Sāma k'inia bima ajida, k'odait'ee Pascua fiesta ewatepema chik'o?

18 Jesupa p'anauji:

—Wāti p'uurudee parāpa k'awa p'ani tede māik'aapa jaranáti chi te chiparimaa: “Tachi Jarateeparipa jara pēiji: ‘Mi ewari k'ait'a bi. Wāit'ee pi temaa Pascua fiesta ewatepema chik'o k'ode michi k'ōp'āyoorā ome.’”

19 Chi k'ōp'āyoorāpa oojida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

20 P'āriupodopa Jesús mesade nek'omaa bají chi k'ōp'āyoorā ome.

21 Nek'omaa p'anide Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parādepema abaapa mi traicionaait'eeda aji.

22 Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā k'īra pia-ee para beeji māik'aapa aba-abaa iidijida:

—Tachi Waibia, ¿mik'ā? apachida.

23 Jesupa p'anauji:

—Mi ome auk'a p'arat'ude pan sā atarupata mi traicionaait'ee. 24 Mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, ichita piut'ee Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a. Mamīda iaai, Tachi Ak'orepa k'achiadee pēit'ee chi mi traicionaait'ee bi! Piara bak'ajida aji, māgí t'o-e pada paara.

25 Māpai Judas, chi traicionaait'ee badapa, iidiji:

—Tachi Jarateepari, ¿mik'ā? aji.

Jesupa māgaji:

—Pichia jara bik'ada aji.

Pan k'opata vino ome Jesús piuda k'irāpadait'ee
(Mr 14.22-26; Lc 22.19-20; 1 Co 11.23-26)

26 Nek'omaa p'anide Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'oremaa. Ma pan k'ōrat'aaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Jitáti māik'aapa k'ōti. Nāgí pan mi k'ap'ia.

27 Nek'odap'edaa t'ēepai ichiaba māgá ooji ma vino ome. It'aa t'īpeda, gracias jaraji Tachi Ak'oremaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Nāgí vino mi waa. Todapáde aji, pāchi jōmaarāpa. 28 Tachi Ak'orepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Mi piuk'āri, michi waa bat'ait'ee k'aurepa irua wēpapiit'ee eperārāchok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. 29 Mamīda mia jara bi: Parā ome vino waa to-e pait'eeda aji, it'aripema vino torumaa mi Ak'ore truade.

30 Tachi Ak'ore ūraa p'ādadepema k'ari k'aridap'eda, Olivo Eedee wājida.

**Jesupa jarada Pedropo iru k'awa-e bida ait'ee
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)**

31 Mama Jesupa māgaji:

—Idi p'ārik'ua parā jōmaweda ijāadaamaa p'aneedait'ee māik'aapa mi ituaba atabēidait'ee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ā jēra bide jara bik'a:

‘Mia oveja ak'ipari peepiit'ee māik'aapa chi ovejaarā jīchoodaridait'ee.’

(Zac 13.7)

32 Mamīda mi choik'ai p'irabaik'āri, Galilea eujādee wāit'ee parā naa.

33 Māpai Pedropo māgaji:

—Apemaarāpa pi atabēiruta pijida, mia pi atabēi-edo aji.

34 Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi p'ārik'ua et'erre k'arii naaweda, jarada ūpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

35 Waapiara Pedropo māgaji:

—Pi ome auk'a piuru pijida, mia jara-edo aji.

Apemaarā k'ōp'āyoorāpa ichiaba auk'a jarapachida.

Jesús it'aa t'ida Getsemanide

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

36 Maap'eda Jesús wāji chi k'ōp'āyoorā ome Getsemaní ne-uu eujā apatap'edaamaa. Mama panadak'āri, māgaji:

—Nama su-ak'i p'anéeti mi it'aa t'fnaru misa.

37 Ichi ome ateeji Pedro māik'aapa Zebedeo warrarā omé. Māga nide Jesús k'īsia paraa nībeeji t'āri p'uapa. **38** Mapa māgaji āchimaa:

—Mi piut'ee pik'a nībi t'āri p'uapa. Nama p'anéeti, k'āida-ee. Chok'ai p'anadapáde aji, mi ome auk'a.

39 Māpai Jesús waawipai wāp'eda, bedabají tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa it'aa iidiji:

—Ak'ōre, k'inia bi pirā, mi k'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonaapáde aji, mia k'inia bik'a. Jīp'a pia k'inia bīk'ata oopáde aji.

40 Maap'eda, ak'i chek'āri, chi k'ōp'āyoorā k'āi jōnita unu cheji. Māpai Pedromaa māgaji:

—¿Hora apida p'oyaa chok'ai p'anada-ek'ā aji, k'āida-ee? **41** Chok'ai p'anáti māik'aapa it'aa t'ītī p'ek'au k'achiade baaipiamaapa. Tachi Ak'ōrepá oopi k'inia bik'a t'āripa oo k'inia p'ani. Mamīda pāchi k'ap'īapa chooda-e p'ani.

42 Waya wāji nāga it'aa iidide:

—Ak'ōre, mi na miait'ee bita uchia ata-e pirā, māgara pia bida aji. Pia oo k'inia bīk'ata oopáde aji.

43 Waya chek'āri, naa unu chedak'a unu cheji; k'āi jōni tap'ok'eepa. **44** Māpai ichiak'au biji māik'aapa wāda ūpee it'aa t'īnajī. Wāru chaa ichi ai pedeeta jarapachi. **45** Maap'eda waya chek'āri chi k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamaa, māgaji:

—¿At'āri parā k'āi jōník'ā? aji. Mi peepidait'ee hora pajipi. Eperā Ak'ōre Truadepema teedait'ee p'ek'au k'achia oopataarā juade. ⁴⁶Eperā mi traicionaait'ee bī k'ait'a cheru. iP'irabaiti māik'aapa wādáma apemaarāmaa!

Jesús jita atapidap'edaa
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷Jesús at'āri pedeemaa bide, ichi k'ōp'āyo Judas pacheji eperāarā chok'ara ome. Espada pak'uru ome anipajida. P'aareerā poroorāpa māik'aapa judiorā poro waibiarāpa ma eperāarā pēijida āchi pari.

⁴⁸Panadai naaweda, Judapa māirāmaa jaraji:

—Chi mia k'ira iruta saludaak'āri, māgita jita atadapáde aji.

⁴⁹Mapa pachedak'āri Jesumāi, Judas pedee cheji:

—Tachi Jarateepari, ēk'ap'ia pia bik'ā? aji.

Māga jarap'eda, k'ira it'aaji. ⁵⁰Jesupa p'anauji:

—K'ōp'āyo, oopáde aji, pia ne-inaa oode cheda.

(San Mateo 26.49)

Māpai Judas ome che p'anadap'edaarāpa Jesús jita atadap'eda, mamāik'aapa ateejida.

51 Māga nide Jesús ik'aawa badapa ichi espada ēt'a atap'eda, p'aareerā poro waibia mimiapari k'iiri orp'et'aaji. 52 Māpai Jesupa māgaji:

—iPichi espada ata bījí ichi badamāi! Chi espadapa chōopataarañ piupata espadapa.

53 ¿K'awa-e bik'ā aji, mi Ak'oremaa k'aripa iidiru pirā, irua angeleerā setenta y dos mil ūraweda pēik'aji? 54 Mamīda māga ooru pirā, uchia-e pai Tachi Ak'ore Ūraa pā jēra bide nāga p'asait'ee jara bik'a.

55 Māpai Jesupa iidiji ichi jita ata chedap'edaarāmaa:

—cSāap'eda parā chejidama aji, espada ome māik'aapa pak'uru ome mi jita atade, eperā nechiayaa bi jita atapatak'a? Ewari chaa mi Tachi Ak'ore te waibiade bapari iru pedee jarateemaa. Mamīda mi jitada-e pají. 56 Na jōma p'asaruda aji, Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa jaradap'edaak'a iru Ūraa p'ādade.

Jesupa māga jaramaa bide jōmaweda chi k'ōp'āyoorāpa atabaibēijida māik'aapa miruk'ooodachida.

Jesús Junta Suprema k'īrapite

(*Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24*)

57 Jesús jita atadap'edaarāpa ateejida Caifás temaa. Caifás p'aareerā poro waibia pají. Mama Junta Supremadepemaarā see nībaji. 58 Pedro t'imiipapai t'ee wāk'āti wāji. Māgá wāpa panaji Caifás temāi. Ma te t'iak'au badamāi edú t'iup'eda, Tachi Ak'ore te waibia jiapataarā omē su-ak'i banaji ak'ii'e sāga oodai Jesús ome.

59 P'aareerā poroorāpa jōmaweda Junta Supremadepemaarā omē testigo jiri p'anapachida. Māgá Jesús peepit'aadait'ee. 60 Eperāarā chok'ara seewa jarade chejida mīda, maarepida unuda-e pají imiateedait'ee. Mamīda seewa-idaa beerā omē pachejida. 61 Māirāpa māgajida:

—Na eperāpa jaraji: “Mia Tachi Ak'ore te waibia t'eet'aap'eda, k'āima ōpeemaa waya oo atai.”

62 Māga ūrik'āri, p'aareerā poro waibia bainī beeji māik'aapa iidiji Jesumaa: —cWāarak'ā aji, pi k'īrapite jara p'ani pedee? cMaarepida p'anau-ek'ā? aji.

63 Mamīda Jesupa maarepida p'anau-e pají; k'iup'ee beeji. Māpai p'aareerā poro waibiapa māgaji:

—iTachi Ak'ore ichita chok'ai bi k'īrapite wāarata jaráji! cPik'ā Tachi Ak'orepa pēida eperāarā rey pamerā? cPik'ā aji, Tachi Ak'ore Waibia Warra?

64 Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a. Mia jara bi: Parāpa Eperā Ak'ore Truadepema unudait'ee su-ak'i bi Tachi Ak'ore Waibia juaraare māik'aapa jīrarade cheru.

65 Māpai Caifapa ichi p'aru jēt'aaji t'āri k'achiapa māik'aapa māgaji:

—iNa eperāpa pedee k'achia jaramaa bida aji, Tachi Ak'ore āpite! cK'āare-it'ee waa jīridayama aji, eperāarāpa ichia ooda jaradamerā? cParāpa ūrijida-ek'ā ichia ma pedee k'achia jarada? 66 cK'āata k'īsia p'anima? aji.

P'anaujida:

—Piupia bida ajida, ichia jarada k'aurepa.

⁶⁷Māpai Jesús k'íramaā idujida māik'aapa p'ua oo wājida. Awaraarāpa k'íramaā sijida. ⁶⁸Māga oo jōnide māgajida:

—iPi wāara Tachi Ak'ore Warra pirā, jarapáde ajida, k'aipata pi siji!

Pedropo Jesús k'awa-e bida ada

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹Māimisa Pedro taawa su-ak'i bají te ãuk'idaa. Māga nide awēra mama mimiapari cheji māik'aapa māgaji Pedromaa:

—Pi auk'a nipajida aji, jā eperā Jesús Galileadepema ome.

⁷⁰Mamīda Pedropo meraji jōmaarā taide:

—Mia k'awa-e bida aji, k'ääredeta pia jara bi.

⁷¹Maap'eda Pedro wājī puerta edú t'iupatamāi. Mama awaraa awēra mimiaparipa iru unuk'āri, arii p'anadap'edaarāmaa māgaji:

—Pichá, na eperā nipajida aji, Jesús Nazaretdepema ome.

⁷²Waya Pedropo meraji:

—Tachi Ak'ore k'írapite mia juraaru: iJā eperā k'awa-e bida! aji.

⁷³Taarā-e nide arii see nībadaarā Pedro k'ait'a chejida māik'aapa māgajida:

—Wāara pi āchi k'ōplāyo. Pedeedeepa p'oyaa mera-edaa aji, pi Galilea eujādepema.

⁷⁴Māpai Pedropo juraaji Tachi Ak'ore k'írapite:

—iMia jā eperā k'awa-e bida! aji. iSeewa jaramaa bi pirā, Tachi Ak'orepa mi miapiopia bida! aji.

Aramata et'erre k'ariji. ⁷⁵Māpai Pedropo k'irāpaji Jesupa jarada:

“Et'erre k'arii naaweda, pia jarada ōpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” Māpai Pedro taawaa uchiap'eda, jēe nībeeji audú k'isia p'ua bada perā.

Jesús Romadepemaa rā poro waibiamaa ateedap'edaa

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 ¹Tap'eda weda p'aareerā poroorā judiorā poro waibiarā ome pedeeteejida Jesús peet'aadait'ee. ²Jīdap'eda, ateejida Romadepemaa rā poro waibia Poncio Pilatomaa. Māgí Romadepema paji. Judea eujā ak'ipari paji.

Judas Iscariote piuda

³Judas, Jesús traicionaadapa unuk'āri Jesús peet'aadait'ee p'ani, t'āri p'uadachi ichia traicionaada perā. Mapa ma p'arat'a tau treinta ichimaa p'aadap'edaa teenaji p'aareerā poroorāmaa māik'aapa judiorā poro waibiarāmaa. ⁴Māgaji:

—Mia p'ek'au k'achia oojida aji, ma eperāpa k'achia ook'aata peepit'aada perā.

Māpai āchia p'anaujida:

—iTai-it'ee p'ua-e bida ajida, piata ooda perā!

⁵Māpai Judapa ma p'arat'a tau Ak'ore te waibiade bat'ak'oop'eda, mamāik'aapa uchiaji. Maap'eda ichi juadoopa otau jí atap'eda, ití baijira beeji piurumaa.

⁶Ai naaweda Judas Ak'ore te waibiadeepa uchiak'ári, p'aareerañ poroorápa ma p'arat'a tau p'e atajida māik'aapa māgajida:

—Na p'arat'a tau bidaik'araa bi p'arat'a ia bipatade Tachi Ak'ore—it'ee, tachi ūraade jara bairā p'arat'a p'aada eperā peeda pari teenaadamerā Tachi Ak'oremaa.

⁷Maperā ma p'arat'apa ejā neto atajida aíde iadamerā áchi ejājede k'ira tewaraarā piurutaarā. Ai naaweda ma ejā t'íjarapachida Chok'o K'apataarā Eujā.

⁸Mamīda māgá netodap'eda eperā peeda pari p'arat'apa, eperāarāpa t'í bijida “Waa Eujā.” ⁹Māga paji Ak'ore pedee jarapari, Jeremiapa chonaarāweda jaradak'a:

‘P'arat'a tau treinta jitajida; Israel pidaarápa bidap'edaak'a. ¹⁰Ma

p'arat'apa neto atajida Chok'o K'apataarā apata ejā Tachi Ak'orepa mīmaa jaradak'a.’ (Zac 11.12-13; Jer 18.1-7; 32.6)

Jesús Pilato k'írapite

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹Jesús Pilato k'írapite ateedak'ári, Pilatopa iidiji:

—¿Pík'á aji, Judiorā Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

¹²Māpai p'aareerañ poroorápa judiorā poro waibiarā ome Jesús imiatee jónapachida. Mamīda irua maarepida p'anauk'aa paji. ¹³Mapa Pilatopa iidiji:

—¿Úri-e bik'á aji, pi k'írapite jara p'ani?

¹⁴Mamīda Jesupa pedee apida p'anauk'aa paji. Mapa Pilatopa k'awa-e paji k'áata ooit'ee.

Pilatopa Jesús peepida

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵Ma fiestade Pilatopa preso aba k'ena pëipachi, eperāarāpa iidirutata.

¹⁶Maapai eperā t'íjarapatap'edaa Jesús Barrabás carcelde baji. Eperāarāpa ma eperā t'o p'anajida, irua ne-inaa k'achia ooda k'aurepa. ¹⁷Jesús at'ári Pilato k'írapite bide, Pilatopa see níbadaarāmaa iidiji:

—¿K'aita k'inia p'anima aji, mía k'ena pëimerā, Jesús Barrabás maa-e pirā Jesús, Mesías apata?

¹⁸Pilatopa māga iidiji áchi k'íraupiit'ee, k'awa bada perā Jesús aneedap'edaarāpa iru k'íraunuamaa iru p'anadap'edaa.

¹⁹Pilato at'ári su-ak'i bide poro waibia su-ak'i beeparimái, chi wērapa jara pëiji:

—K'írak'aupai ne-inaa k'achia ooi jā eperā ome, irua k'achia ook'aa perā. P'árik'ua mi k'áimok'araa k'achia níbajida aji, iru ome.

²⁰Mamīda p'aareerañ poroorápa judiorā poro waibiarā ome eperāarāmaa jarajida iididamerā Pilatopa Barrabata k'ena pëimerā; jödee Jesús peepit'aamerā. ²¹Māpai waya Pilatopa iidiji:

—¿Chisāgita k'inia p'anima aji, mia k'ena pēimerā?

Eperāarāpa p'anaujida:

—iBarrabata k'ena pēipáde! ajida.

²²Māpai Pilatopa iidiji:

—Māgara mia ¿k'āata ooyama aji, Jesús, Mesías apata ome?

Jōmaarāpa p'anaujida:

—iKurusode peepit'aapáde! ajida.

²³Māpai Pilatopa māgaji:

—¿K'āare k'achiata oojima? aji.

Mamīda waya eperāarāpa biajida:

—iKurusode peepit'aapáde! ajida.

²⁴Pilatopa unuk'āri eperāarā māgá audupiara biuk'a nibeeruta, k'awaji āchi ome poyaa-e pai. Maperā pania atapiji māik'aapa jōmaarā taide juu siiji. Māpai māgaji:

—Mia ne-inaa k'achia oo-e na eperā ome. iPächia oo k'iniata oodapáde! aji.

²⁵Māpai jōma see nībadaarāpa p'anaujida:

—ilchi tai k'aurepa piuru pirā, auk'a tai warrarā k'aurepa adaipia bida! ajida.

²⁶Māpai Pilatopa Barrabás k'ena pēiji. Maap'eda Jesús soopa wipiji ichi soldaorāmaa māik'aapa pēiji kurusode baijira bīdamerā piurumaa.

Romadepema soldaorāpa Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mr 15.16-20; Jn 19.2-3)

²⁷Pilato soldaorāpa Jesús ateejida ichi palaciode. Mama soldaorā chok'araara seedachida Jesús ik'aawa. ²⁸Iru p'aru ērat'aadap'eda, p'aru teesoo, p'oree jí bijida. ²⁹Māpai poro jíra pak'uru juu ne-iiri-idaa bidee ooda jí bijida. Ichiaba pak'uru jitapijida reypa jita iru baparik'a. Maap'eda iru oo iru p'aneejida. Iru k'īrapite bedabaidap'eda, māgapachida:

—Ak'ítí Judiorā Rey!

³⁰Ichiaba irumaa idupachida māik'aapa juade iru bada pak'urupa wipachida poromaa. ³¹Māgá oo iru p'anadap'eda, ma p'aru p'oree ērat'aajida māik'aapa ichi p'aru waya jí bijida. Māpai ateejida kurusode baijira bidait'ee.

Jesús kurusode baijira bīdap'edaa

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³²P'uurudeepa uchia wādade unujida eperā, t'íjarapatap'edaa Simón. Māgí eperā Cirene p'uurudepema pají. Māgimaa Jesús kuruso ateepijida.

³³Panajida Gólgota apatap'edaamāi. (Gólgota jara k'inia bī “Tachi Poro Biiri.”) ³⁴Mama Jesumaa topijida vino hiel ome p'oiradap'edaa. Mamīda Jesupa ma-āri to chaap'eda, to-e pají.

³⁵Soldaorāpa Jesús juu māik'aapa chi biiri kurusode merap'ejida māik'aapa baijira bijida piumerā. Māgiirāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee kaipata iru p'aru atait'ee. ³⁶Maap'eda, su-ak'i p'aneejida ak'idait'ee.

(San Mateo 27.35)

³⁷Soldaopa iru poro it'aik'a eere kurusode letrero merap'ejí jarait'ee k'ääare-it'ee kurusode bajjira bijida piumerä. P'ä bají: NÄGÍ JESÚS; JUDIORÄ REY.

³⁸ Ichiaba Jesús ik'aawa nechiapataarä omé kurusode bajjira bijida, aba ichi juaraare, chi apema juabi eere. ³⁹ Chi arii wäyaa wä nipadap'edaaräpa irumaa ik'achia jarapachida. Ächi poro p'irap'iraa ⁴⁰mägapachida:

—¿Pi-ek'ä ajida, Tachi Ak'ore te waibia t'eet'aap'eda ewari õpeemaa waya oo atayada ada? iMägara pichi itu jämaik'aapa uchiadaríji! iPi Tachi Ak'ore Warra pirä, kurusodeepa irabaidaipáde! ajida.

⁴¹ Ichiaba mägá oo iru p'anapachida p'aareerä porooräpa Moisepa p'äda jarateepataarä ome, judiorä poro waibiaräpa paara. Mägapachida:

⁴² —Awaraarä k'aripajida ajida. Mamïda ichi itu p'oyaa uchia-e nadepa. Israel pidaarä Rey pirä, iirabaidaríji! iMägara taipa ijääadaipi! ⁴³ iTachi Ak'orede ijää bida apari perä, mägara Tachi Ak'orepa iru k'aripapipia bi, wäara k'inia iru bi pirä! ¿Jaraji-ek'ä ajida, ichi Tachi Ak'ore Warra?

⁴⁴ Iru ik'aawa bajjira p'anadap'edaaräpa ichiaba irumaa ik'achia jarapachida.

Jesús jai-idaada

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Imat'ipa ak'õrejíru k'iat'idachi. Na eujä jõma p'äriudachi las tres parumaa. ⁴⁶ Ma hora Jesupa golpe biaji:

—*Elí, Elí, élémá sabactani?* (Ma pedee jara k'inia bi: 'Mi Ak'ore, Mi Ak'ore, ¿K'ääare-it'ee mi atabaibëijima?') (Sal 22.1)

⁴⁷ Úk'uru arii p'anadap'edaarāpa ūridak'ari, māgajida:

—Elías, chonaarāwedapema Ak'ore pedee jarapari, tīmaa bida ajida.

⁴⁸ Aramata eperā p'ira wāji māik'aapa esponjak'a p'eesap'eesaa bi topa ataji vino achuchuade. Sia k'ide jōi bip'eda, sāji māik'aapa Jesús it'aimāi t'i atanaji sōmerā, opisia bi jīak'aapa. ⁴⁹ Mamīda apemaarāpa māgajida:

—Ichiak'au bīji. Unu k'inia p'anida aji, Eliapa iru k'aripa chei wa māga-e.

⁵⁰ Māga nide Jesús waya golpe biaji māik'aapa jai-idaaji. ⁵¹ Māimisa Jerusalende Tachi Ak'ore te waibiade chi edupiara bi cuarto t'upatamāi p'aru teesoo eebai jira bada esajīak'a jēdachi it'iipa edaa. Eujā wēre nībeeji māik'aapa māu tapia t'oop'ek'oodachida. ⁵² Māu te piudap'edaarā ia jēra bada ewat'ik'oodachida māik'aapa chonaarāwedapema Ak'orede ijāapatap'edaarā chok'ara chok'ai p'irabajida. ⁵³ Āchi ia jēra badamāiipa uchiahida māik'aapa Jesús chok'ai p'irabaip'eda, wājida Tachi Ak'orepa jīrit'erada p'uuru Jerusalendee. Mama eperāarā chok'araarāpa māirā unujida.

⁵⁴ Jesús ik'aawa bada soldaorā poro ichi jua ek'ari p'anadap'edaarā ome unudak'ari eujā wēre nībi māik'aapa awaraa ne-inaa p'asa nībi, audú p'eradachida. Māpai māgajida:

—iWāara, na eperā Tachi Ak'ore Warra paji!

⁵⁵ Mama t'imiipapai ak'i p'anajida wēraarā chok'ara, Galilea eujādeepa che p'anadap'edaa Jesús ome. Āchia Jesús k'aripapachida.

⁵⁶ Ara ome baji María Magdalena. Ichiaba baji Santiago māik'aapa José nawe tījarapatap'edaa María. Ichiaba baji Zebedeo wēra.

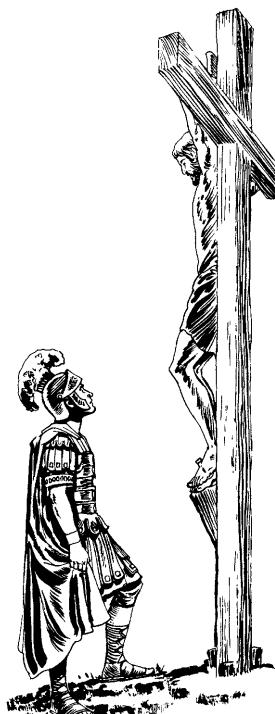
Jesús iadap'edaa

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ P'āriupodopa pacheji eperā p'arat'ara bi, tījarapatap'edaa José. Māgí eperā Arimatea p'uurudepema paji. Ichiaba Jesude ijāapachi.

⁵⁸ José wāji Pilatomaas Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. Pilatopa teepiji. ⁵⁹ Māpai Josepa Jesús k'ap'ia lienzo chiwidide piraji ⁶⁰ māik'aapa bīji māu te uria k'oropida ichi-it'ee iru badade. Made piuda apida waide iada-e p'anajida.

Maap'eda ma māu te uria t'ai jīa bēiji māu choma bīpa māik'aapa wāji. ⁶¹ Mamīda María Magdalena apema María ome su-ak'i p'aneejida ma māu te uria t'ai k'īrapite.

(San Mateo 27.54)

Jesús iadap'edaamāi jiapataarā pēidap'edaa

62 Ai norema ūipata ewate paji. Ma ewate p'aareerā poroorā fariseorā ome wājida Pilatomaa. 63 Māganajida:

—Señor, taipa k'irāpa p'ani jā seewa—idaa bada chok'ai bak'āri, jaraji ichi piup'eda ewari ūpee parumaa chok'ai p'irabaiit'eeda ajida. 64 Mapa soldaorā pēiji jāgí iadap'edaamāi jiade k'āima ūpee paru misa, maa—e pīrā chi k'ōp'āyoorā p'ārik'ua chedap'eda, atadaridai iru k'ap'ia piuda māik'aapa eperāarāmaa jaradai iru waya chok'ai bi. Māga ooruta pīrā, eperāarāpa ma seewa audupiara ijāadayada ajida, naawedapema k'āyaara.

65 Pilatopa p'anauji:

—Acha p'ani soldaorā atéeti māik'aapa chi iadap'edaamāi jīa paraa binadapáde aji.

66 Aramāgá mamaa wādap'eda, ma māu te uria t'aide māu choma bipa t'ap'a bijida. Pi—ia sellaa ata bijida. Maap'eda soldaorā jīa paraa atabējida mama.

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

28 ¹ ūipata ewate wāyaap'eda, tomia ewate ta—p'eda weda María Magdalena awaraa María ome wājida Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa iru ak'ide. ² Māga nide eujā wēre nībeeji, it'ariipa ángel ma eujādee cheda perā. Māgipa Jesús ia bada māu te uria t'aidepema māu choma jīa bada ãyaa atap'eda, ai ūri su—ak'i beeji. ³ Ma ángel ūdaa ak'i bají, pa tau ūe—ēeparik'a. Chi p'aru audú t'o—t'oo bají nievek'a. ⁴ Soldaorāpa māgí unudak'āri, k'ap'ia wēree para beeji p'era jōnipa māik'aapa piudak'a baip'aneejida eujāde.

(San Mateo 27.66)

⁵Māga nide angelpa māgaji ma wēraarāmaa:

—Waweenáati. Mīa k'awa bi parāpa jirimaa p'anī Jesús, chi kurusode baijira bidap'edaa. ⁶Iru nama wē-e. Chok'ai p'irabaiji ichia jaradak'a. Pichá, ak'i chéti iru iadap'edaamāi. ⁷Maap'eda, isapai wāti māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa jaranáti: “iChok'ai p'irabaijipi! Parā naa iru wāit'ee Galilea eujādee. Mama iru unudait'ee.” Mata mia parāmaa jara chejida aji.

⁸Aramata Jesús k'ap'ia iadap'edaamāiipa ma wēraarā isapai wājida chi k'ōp'āyoorāmaa jarade. Mamāik'aapa āchobee, ma awara t'āri o-ña p'ira wājida. ⁹Māgā wādade Jesús āchi k'irapite uchiaji māik'aapa āchimaa saludaaji. Aramata ma wēraarāpa Jesumaa orradachida. Maap'eda iru biiri wēre atajida māik'aapa irumaa it'aa t'ijida. ¹⁰Māpai Jesupa māgaji:

—Waweenáati. Wāti jarade mi k'ōp'āyoorāmaa Galileadee wādamerā. Mama mi unudayada aji.

Soldaorāpa nepiridap'edaa

¹¹Ma wēraarā wāruta misa, ma jīamaa p'anadap'edaarā ūk'uru wājida p'uurudee āchi ome p'asada nepiride p'aareerā poroorāmaa. ¹²Māirā wājida pedeeteede judiorā poro waibiarā ome. Maap'eda soldaorāmaa p'arat'a waibia p'ajida māik'aapa ¹³māgajida:

—Jaráti parā k'āi jōni misa, Jesús k'ōp'āyoorā chedap'eda, iru k'ap'ia chia atadachida. ¹⁴Pilatopa ma p'asada k'awaa ataru pirā, taipa pedeedait'ee parā k'ap'ia. Māgā parā k'aripa atadayada ajida.

¹⁵Soldaorāpa ma p'arat'a jitadap'eda, oojida māirāpa jaradap'edaak'a. Ma seewa at'āri jarapata judiorā t'āide.

Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa jarada

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶T'ēepai Jesús k'ōp'āyoorā once wājida Galileadee. Panajida irua jarada eemāi. ¹⁷Jesús unudak'āri, irumaa t'āri o-ña it'aa t'ijida. Mamīda ūk'uruurāpa at'āri pia ijāada-e p'anajida iru wāara chok'ai p'irabaida. ¹⁸Māga nide Jesús āra k'ait'a cheji māik'aapa māgaji:

—Tachi Ak'orepa jōmaweda ne-inaa it'ari nībi, na p'ek'au eujāde nībi biji mi jua ek'ari. ¹⁹Maperā wāti na p'ek'au eujā esperāarā paraamaa, michi k'ōp'āyoorā papide. Āra poro chōoti Tachi Ak'ore t'īde, ichi Warra t'īde māik'aapa ichi Jaure t'īde. ²⁰Jaratéetī oodamerā mia parāmaa jaradak'a. Mi parā ome bapariit'ee ewari chaa, na p'ek'au eujā jōrumaa.

SAN MARCOS

San Marcopa Pedee Pia P'āda

Marcos, ichiaba t'ījarapatap'edaa Juan Marcos. Māgipa na pedee pia p'āji. Ichiaba judío paji. Tachi Ak'ore Ūraa p'āda k'awaa beerāpa jara p'ani Marcopa Jesús bapata k'awaaji Jesupa jirit'erada, Simón Pedro ome.

Na pedee pia p'ādade Marcopa audú jara bi Jesupa ne-inaa ooda na p'ek'au eujāde bi misa. K'awapi k'inia baji Jesús jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māga ak'ipiji, jarak'āri Jesupa Tachi Ak'ore Ūraa p'āda iru bada ichi jua ek'ari; netuaraarā p'oyaada māik'aapa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapida. Ichiaba na p'ādade Marcopa Jesús audú t'ījara bi "Eperā Ak'ore Truadepema" māik'aapa "Tachi Ak'ore Warra".

Naapiara Marcopa jara bi Juan Bautistapa jarateeda eujā pania wēe bide (cap. 1.1-8); irua Jesús poro chooda (cap. 1.9-11) māik'aapa Jesús unuda netuara ome eujā pania wēe bide (cap. 1.12-13).

Mateopa oodak'a ma eere ichiaba jara bi Jesús nipapata Galilea eujāde jarateede; chi k'ōp'āyoorā jirit'erada māik'aapa Capernaum p'uurude ne-inaa ooda maap'eda jarateeda, Galilea eujāde bi misa (caps. 1.14–6.29).

Ma eere jara bi Jesús jaratee nipapata awaraa eujāde (caps. 6.30–9.50); irua ooda māik'aapa jarateeda Judea eujāde māik'aapa Perea eujāde (cap. 10.1-52); iru wāda Jerusalendee māik'aapa irua mama ooda (caps. 11.1–12.44); irua jarateeda Tachi Ak'ore ewari waibia ewatede (cap. 13) māik'aapa k'era weeda iru biiri īri (cap. 14.1-11).

Ma eere jara bi Jesupa ūraa t'ēe jarada, iru peet'aadap'edaa māik'aapa chok'ai p'irabaida (caps. 14.12–16.20).

Juan Bautistapa jarateeda eujā pania wēe bide
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 ¹Mi, Marcopa p'āru Jesucristode; iru Tachi Ak'ore Warra; Tachi Ak'orepa eperāarāmaa pedee pia Jesucristode k'awapida.

²Chonaarāweda Tachi Ak'ore pedee jarapari Isaíapa p'āji:

"Tachi Ak'orepa māgají ichi Warramaa: "Mia eperā chok'a pēit'ee pi naa o pia oonamerā pi, eperāarā poro waibia, chei naaweda." " (Mal 3.1)

³'Eujā pania wēe bide eperā bia bi: "O pi-ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda." ' (Is 40.3)

4-6 Ewari aba Isaíapa p'ādak'a p'asaji. Eperā t'ijarapatap'edaa Juan Bautista cheji eujā pania wēe bimaa. P'aru camello k'aradee k'ada jīpachi. Chi k'irride jīpari ne-edee ooda paji. K'opachi sisi māik'aapa topachi jirri miéle. Judea eujādepemaarā māik'aapa Jerusalendepemaarā chok'ara wāpachida iru ūraa ūride. Irua jarateepachi Tachi Ak'ōrede ijāadamerā māik'aapa poro choopidamerā ak'ipidait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani. Māgá Tachi Ak'ōrepa āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapii.

Māga ūridak'āri, eperāarāpa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidi chejida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māpai Juanpa poro chooji Jordán to jāde.

7 Ichiaba jarateepachi:

—Eperā mi t'ée cheru. Māgí waibiara bi mi k'āyaara p'ek'au k'achia wēe bairā. Mapa ījaabaip'eda, iru chancla jida ēraik'araa bi. **8** Mía parā poro choopari paniapa, mamīda irua parā nāgá poro chooit'ee. Ak'ōre Jaure ba chepiit'eeda aji, parā k'ap'iade.

Jesús poro chooda
(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Maapai Jesús cheji Nazaret p'uurudeepa. Ma p'uuru Galilea eujāde bi. Cheji Juanpa jaratee badamaa. Māpai Juanpa Jesús poro chooji Jordán tote.

(San Marcos 1.4-6)

¹⁰ Jesú斯 toiduupa uchiak'äri, unuji pajā ewadaru mäik'aapa Tachi Ak'ore Jaure ichi ūri palomak'a baai cheru. ¹¹ Mäpai it'ariipa Tachi Ak'orepa jaraji: —Pida aji, mi Warra k'inia, mia jirit'erada. Pia mi t'ari o-īapipari.

Netuara Poro Waibiapa Jesú斯 k'achiade baaipiit'ee pada
(Mt 4.11-12; Lc 4.1-13)

¹² Mäga bap'eda, Ak'ore Jaurepa Jesú斯 wāpiji eujā pania wēe bimaa.
¹³ Mama ne-animal k'achia paraamäi ituaba bají k'aima cuarenta. Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopi k'inia bají, mamida p'oyaa-e paji. Jesupa oo-e pak'äri, angeleerä chejida iru k'aripade.

Jesupa jarateemaa beeda
(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴ Juan Bautista carcelde t'i nībidap'eda, Jesú斯 wāji Galilea eujādee Tachi Ak'ore pedee pia jarateede. ¹⁵ Jarapachi:

—Idi weda eperāaräpa k'awaadait'ee Tachi Ak'orepa eperāarä bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerä p'aneedamerä. Mapa k'isia p'ua bap'eda, p'ek'au k'achia oo amaadapáde aji, mäik'aapa ijāadapáde aji, iru pedee pia jara pēidade.

Jesupa to-iapataarä k'īmari jirit'erada
ichi ome nipapataadamerä
(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶ Maap'eda Jesú斯 Galilea Lago ide nide unuji Simón mäik'aapa chi īpema Andrés. To-iapataarä paji. Mapa t'iri t'aamaa p'anajida. ¹⁷ Jesupa māgaji:

—Mi ome nipapatáati mäik'aapa óoti mia ooparik'a. Idideepa eperāarä jiridait'ee Tachi Ak'ore-it'ee, to-iapataaräpa chik'o jiripatak'a.

¹⁸ Aramata ächi t'iri atabëijida mäik'aapa wājida iru ome.

¹⁹ Ipu nok'ode unuji Santiago mäik'aapa chi īpema Juan. Zebedeo warrarä paji. T'iri pi-ia p'e bimaa p'anajida barcode. ²⁰ Jesupa ãra unuk'äri, t'iji ichi ome auk'a nipapataadamerä. Aramata atabëijida ächi mimia barcode ächi ak'ore chi k'aripapataarä ome mäik'aapa wājida Jesú斯 ome.

Eperä k'ap'ıade netuara merätia bada
(Lc 4.31-37)

²¹ Panajida Capernaum p'uuru. Mägí p'uuru Galilea eujāde bi. Judiorä īipata ewate pada perä, Jesú斯 wāji Ak'ore Ūraa jarateepata tedee. Mama jarateemaa beeji. ²² Jōmaarä taide jíp'a jarateeji Tachi Ak'orepa jarateepidak'a. Moisepa p'äda jarateepataarä k'äyaara pipiara jarateeji. Mapa eperāarä ak'ítrua para beeji. ²³ Mama t'iuji eperä k'achia bi Tachi Ak'ore k'írapite, netuara iru k'ap'ıade merätia bada perä. Ma netuarapa biaji:

²⁴—Jesús Nazaret p'uurudepema, ¿k'āata oo chejima aji, taimaa? iTai ichiak'au bīj! ¿Tai k'enat'aadeta cheruk'ā? aji. Mia pi k'awa bī. Tachi Ak'ōrepa pi pēiji. Mapa pide p'ek'au k'achia wēe bida aji.

²⁵ Māpai Jesupa ma netuara itriat'aaji:

—iK'iup'ee beepáde aji, māik'aapa uchiapáde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

²⁶ Māpai ma netuarapa eperā wawat'aaji māik'aapa golpe biap'eda, k'ap'iadeepa uchiadachi. ²⁷Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beeji māik'aapa pedee para beeji āchi pitapai:

—¿K'aima na eperā? iEperā poro waibiak'a jaratee bi! Irua jarateeda waide ūridak'aa nama. iMa awara netuaramaa pedeek'āri, irua jararuk'a auk'a oo p'anida! aji.

²⁸ Mapa taarā-e weda Galilea eujādepemaarāpa Jesús k'awaajida.

Jesupa Simón Pedro p'āk'ōre jipada

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹ Jesús, Santiago Juan ome uchiadak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tedeepa, wājida Simón māik'aapa Andrés temaa. ³⁰ Simón p'āk'ōre k'īamiapa p'arude bají. Mapa jaranajida Jesumaa. ³¹ Jesús irumaa wāji māik'aapa juade jita atap'eda, p'irabai ataji. Aramata k'īamia tuudachi. Māpai chi k'ayaa badapa nek'opiji Jesumaa māik'aapa chi k'ōp'āyorāmaa.

Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³² K'eudaik'āri, eperāarāpa k'ayaa beerā chok'ara aneejida Jesumaa. Ichiaba aneejida netuara k'ap'iade merātia beerā. ³³ P'uuru pidaraā chok'ara see nībeeji te tīupatamāi. ³⁴ Jesupa k'ayaa k'īra tādoo iru p'anadap'edaarā jipaji. Ichiaba netuaraarā eperā k'ap'iade merātia beeda uchiapik'ooji. Ma awara ma netuaraarāmaa pedeepi-e pají, āchia k'awa p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'ariipamerā.

Jesús Galilea eujāde jaratee nipada

(Lc 4.42-44)

³⁵ Tap'edapodopa Jesús p'irabaiji māik'aapa uchiaji p'uurudeepa it'aa tīnait'ee eperāarā p'anadak'aamaa. ³⁶ Simón p'irabaik'āri, iru unu-e pají. Mapa apemaarā k'ōp'āyorā ome wāji Jesús jiride. ³⁷ Unu atadak'āri, māgajida: —Jōmaarāpa pi jiri nidada ajida.

³⁸ Mamīda Jesupa māgají:

—Tachi Ak'ōrepa mi pēiji ichí ūraa jōmaarāmaa jarateemerā. Mapa wādáma aji, awaraa p'uuru k'ait'a beemaa.

³⁹ Jesús māgá jaratee nipapachi jōma Galilea eujāde chi k'ōp'āyorā ome. Jarateepachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede p'uuru bee chaa māik'aapa eperā k'ap'iade netuara merātia bee uchiapipachi.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

⁴⁰Ewari aba eperā leprapa k'ayaa bi cheji Jesumaa māik'aapa bedabaip'eda, māgaji:

—K'inia bi pīrā, mi k'ayaa wēpapipáde aji, Ak'ore k'irapite mi pia beemerā.

⁴¹Jesupa iru chupiria k'awaaji. Juapa t'obaiji māik'aapa māgaji:

—iK'inia bida! aji. Jipa beepáde aji.

⁴²Aramata ichi k'ap'ideepa lepra k'ayaa wēpadachi māik'aapa jiipa beeji. ⁴³Jesupa ãyaa pēik'ãri, ūraaji:

—iUríji! Jaranáaji apidaamaa. Jīp'a p'aaremaa ak'ipináji. Moisepa p'ādade jara bik'a ipana omé atéequ, teeit'ee Tachi Ak'oremaa. Māgá jōmaarāpa pi jipa beeda k'awadayada aji.

⁴⁵Mamīda wāk'ãri, ma eperāpa paratiata jara wāpachi. Maperā Jesús p'oyaa wāk'aa paji p'uurudee. Eperāarā p'anadak'aamāi nipapachi. Mamīda atāri p'uru pidaarā irumaa wāpachida.

Jesupa chiwa bada jipada
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 ¹Ma t'ēepai Jesús waya wājí ichi batpatamaa Capernaum p'uurudee. Mamīda eperāarāpa k'awaadak'ãri iru mama bi, ²taarā-ee eperāarā chok'ara teeda see nība cheji. T'īupatamāi pida araa-ee nībeeji. Irua Ak'ore ūraa jaratee bi misa, ³eperāarā k'īmariirāpa irumaa aneejida eperā chiwa bi. ⁴Mamīda Jesumāi p'oyaa t'iuda-e paji, chok'ara see nībada perā ma tede. Maperā terrazade wājida māik'aapa uria ewa atajida. Māgí uriadeepa chi chiwa bi irabai atajida ichi p'arude. ⁵Jesupa māga unuk'ãri, k'awaji wāara ichide ijāa p'ani. Mapa māgaji ma chiwa bimaa:

—Warra, pia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpajipi.

⁶Moisepa p'āda jarateepataarā ūk'uru mama su-ak'i p'anajida. Māga ūridak'ãri, k'īsiajida: ⁷“Jā eperā ik'achia pedeemaa bi Tachi Ak'ore āpite. Na eujādepemaarāpa p'ek'au k'achia wēpapidak'aa; Tachi Ak'orepapaita māga ooi.”

⁸Mamīda Jesupa ichi t'āride k'awaji āchia k'achia k'īsia p'ani. Mapa māgaji: —¿Sāap'eda parāpa k'īsia k'achia k'īsia p'animá? aji. ⁹Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pīrā jarai: “P'irabáiji māik'aapa wājí”. ¹⁰Mi chi Eperā Ak'ore Truadepema. Mapa Tachi Ak'ore jua ek'ari mia p'ek'au k'achia wēpapipari na p'ek'au eujāde. Parāpa māgí k'awaadamerā mia jarait'ee: ¹¹iP'irabáiji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wājí pichi temaa.

¹²Māpai ma chiwa bada p'irabaidachi māik'aapa ichi p'aru atap'eda, uchiadachi jōmaarā taide. Māpai jōmaarāta ak'itrua para beeji. O-īapa jarapachida Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bi:

—Waide nāga unudak'aada apachida.

Jesupa Leví jirida ichi ome nipapariimerā
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Maap'eda Jesús waya wāji Galilea Lago idee. Eperāarā irumaa chepachida. Māpai Ak'ore Úraa jarateepachi. 14 Wāyaa wāde, unuji Leví. Māgí Alfeo warra paji. Su-ak'i baji Cesar-it'ee impuesto p'aapatamāi. Jesupa māgají irumaa:
 —Mi ome nipapariiji.

Aramata p'irabaip'eda wāji Jesús ome.

15 Maap'eda chok'ara impuesto p'epataarā Roma pidaarā rey-it'ee māik'aapa awaraa eperāarā k'achia-idaa beerā apatap'edaa Jesús ome nipapachida. Maapai Jesús nek'onaji Leví tede. Jesús māik'aapa ichi ome nipapataarā su-ak'i p'aneejida mesade. Auk'a māgí eperāarā su-ak'i p'aneejida mama Jesús ome. 16 Moisepa p'āda jarateepataarā, fariseorā eere p'anapatap'edaarāpa māga unudak'āri, iidijida Jesús k'ōp'āyoorāmaa:

—¿Sāap'eda parā jarateepari nek'omaa bima ajida, impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome? Jāga ooik'araa bida ajida.

17 Jesupa āchia jaradap'edaa ūrik'āri, māgaji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jip'a pēipata k'ayaa beerāmaa. Māga pik'a Tachi Ak'orepa mi pēi-e paji t'āri pia beerā jiride; ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pēiji.

Sāapai nek'oda-ee p'anadaipia bi
(Mt 9.14-15; Lc 5.33-35)

18 Ewari aba Juan Bautista k'ōp'āyoorā māik'aapa fariseorā it'aa t'īmaa p'anajida nek'oda-ee Tachi Ak'ore waaweeapa. Eperāarā ūk'uruurāpa māga unudak'āri, Jesumaa iidinajida:

—Juan ome nipapataarā māik'aapa fariseorā ome nipapataarā edaare nek'odak'aa. ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorāpa auk'a oodak'aama? ajida.

19 Jesupa p'anauji:

—Eperāarā miak'āipata fiesta oodak'āri, o-īa p'anapata. Mapa k'ōp'āyoorā miak'āidait'ee p'aniirā ome p'ani misa, nek'opata o-īa p'anadairā. 20 Mamida ewari aba miak'āii'tee bada imik'ira ata chedait'ee chi k'ōp'āyoorā ik'aawaapa. Wāara, ma ewate chi k'ōp'āyoorā nek'oda-e pait'ee t'āri p'uapa.

Úraa chiwidi māik'aapa ūraa chonaarāwedapema
(Mt 9.16-17; Lc 5.36-39)

21—Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'īik'araa bida aji, p'aru sorede parchait'ee. Māga ooru pirā, chi p'aru chiwidi āridarit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. 22 Ichiaba vino ewaa juda t'īdak'aa ne-e sorede. Māga ooruta pirā, baak'adaipari māik'aapa ne-e jīadaipari. Vino jida ichiaba atuadaipari. iMaperā vino ewaa juda t'īdaipia bi ne-e chiwidi bide!

**Trigo k'imi chak'erā jonadap'edaa iipata ewate
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)**

23 Judiorā iipata ewate Jesús nipaji trigo k'āide māik'aapa chi k'ōp'ayoorā wāyaa wādak'āri, trigo k'imi chak'erā oro ata wājida chi tau k'odait'ee.

24 Arii p'anadap'edaa fariseorāpa māga unudak'āri, Jesumaa māgajida:

—iPichá ak'iji! ¿Sāap'eda pi k'ōp'ayoorāpa jāga oomaa p'anima? ajida. Chonaarāweda Moisepa jaraji mimiadaik'araa bi iipata ewate.

25 Jesupa māgajī:

—Parāpa Tachi Ak'ore Ūraa p'ā jēra bide pia k'isiada—e p'ani. Chonaarāweda Rey David chi k'ōp'ayoorā ome audú jarrapisia p'anadak'āri, **26** ichi t'iiji Tachi Ak'ore te ne—edee oodade. Abiatar, p'aareerā poro waibiapa, pan k'opiji Davidmaa, aī naaweda Tachi Ak'orepa jaraji mīda p'aareerāpa aupai māgee pan k'odamerā. Davidpa ma pan k'op'eda, ichi ome nipapataarāmaa teeji. Tachi Ak'orepa āra miapi—e pajī māga oodap'edaa k'aurepa. **27** Tachi Ak'orepa eperāarā oo—e pajī iipata ewari iadamerā. Naapiara Tachi Ak'orepa eperā ooji. T'ēepai ooji iipata ewari eperāarā iidamerā mimiada—ee. **28** Iipata ewate paara mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema juua ek'ari bida aji.

**Eperā juua chiwa bada
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)**

3 **1** Waya Jesús wāji Ak'ore Ūraa jarateepata tedee. Mama baji eperā juua chiwa bi. **2** Úk'uru arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa ak'i para baji, iipata ewate jipai jīak'aapa. Māgá āchi charraarāmaa jaranadait'ee. **3** Māpai Jesupa juua chiwa bimaa maajī:

—P'irabáiji māik'aapa jōmaarā esajīak'a ak'inī béeji.

4 Māpai apemaarāmaa iidiji:

—¿K'āare p'ādata iru p'ani Ak'ore Ūraade iipata ewate oodamerā? ¿Pia ooipia bi wa k'achia? ¿Jipaiapia bi piupiamaapa wa piupiopia bi, k'aripada—ee?

Mamīda āchi k'īup'ee para beeji k'awa p'anadap'edaa perā piata ooipia bi. **5** Jesupa k'īrau ak'iji āchimaa. Ma eperā chupiria k'awaa k'iniada—e p'anadap'edaa perā, Jesús k'īra pia—ee beeji. Māpai ma eperāmaa māgajī:

—Pichi juua jīrupáde aji.

Māpai juua jīruji. Aramata jipa beeji. **6** Mapa fariseorā mamāik'aapa uchiadap'eda, Rey Herodes eere p'anadap'edaarā ome pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda lago ide

7 Galilea eujādepemaarā chok'ara Jesús t'ee chejida. Mapa iru wāji chi k'ōp'ayoorā ome Galilea Lago idee. **8** Jesupa ne—ināa pia oopari k'awaadak'āri, eperāarā chok'araara cheepurujida irumaa: Judea eujādepemaarā, Jerusalén p'uurudepemaarā, Idumea eujādepemaarā. Ichiaba chejida Jordán to

k'íraik'a eerepemaarā, Tiro p'uuru k'ait'a p'anapatap'edaarā māik'aapa Sidón p'uuru k'ait'a p'anapatap'edaarā. ⁹⁻¹⁰ Chok'ara jipada perā, k'ayaa beerāpa iru p'isua ata chejida, t'obairupa jipa p'aneedai jiāk'aapa. Eperāarā audú chok'ara nībada perā, ichi ome nipapataarā pēiji barco jiride, eperāarā ichimaa chenaadamerā. Māpai jarateeji barcodeepa.

¹¹ Netuara merātia beerāpa Jesús unudak'āri, iru k'írapite bedabaik'oodachida māik'aapa biapachida:

—iPi Tachi Ak'ore Warrapi!

¹² Mamīda Jesupa netuaraarā itriapachi ichia ooda nepirinaadamerā eperāarā k'írapite.

Jesupa k'ōp'āyoorā jirit'erada
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Maap'eda Jesús ee nok'odee wāji chi k'ōp'āyoorā ome māik'aapa jirit'eraji ichi k'isiade iru bada. ¹⁴ Doce jirit'eraji ichi ome nipapataadamerā māik'aapa Ak'ore Ūraa jarateepataadamerā awara āi. [Māgiirā tī biji *apóstoles*.] ¹⁵ Māgiirā ichiaba pēiji netuara merātia bee uchiapidamerā eperāarā k'ap'iadeepa. ¹⁶ Nāgiirā paji chi doce jirit'erada: Simón, (Jesupa tī bida Pedro); ¹⁷ Zebedeo

(San Marcos 3.9-10; 4.1-2)

warrarā, Santiago Juan ome; Jesupa ichiaba āra tī bida *Boanerges*; ¹⁸ Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Santiago (Alfeo warra); Tadeo; Simón Celote apatap'edaa; ¹⁹māik'aapa Judas Iscariote; māgipa t'ēepai Jesús traicionaada.

Jesús Netuara Poro Waibia ome
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Ma t'ēepai Jesús teeda t'iiji chi k'ōp'āyyorā ome māik'aapa waya eperāarā chok'ara irumaa chejida. Mapa p'oyaa nek'odak'aa paji. ²¹ Jesús èreerāpa māga k'awaadak'āri, iru ata chejida jaradap'edaa perā k'ira k'awa-ee bi.

²² Moisepa p'āda jarateepataarā che p'anajida Jerusalendeepa. Āchia jarapachida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida apachida.

²³ Jesupa āchi tī p'e atap'eda, nepiriji:

—¿Sāga Satanapa uchiapiima ichi auk'aarā? ²⁴ P'uuru pidaarā chik'ira unuamaa p'aneeruta pīrā, taarāda-e āchi itu jōdaridait'ee. ²⁵ Auk'a te pidaarā awara-awaraadaidak'āri, waa araa p'anapataada-e pait'ee māik'aapa jōdaridait'ee. ²⁶ Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'aarā jéreru pīrā, āchi itu jōdaridai.

²⁷ Ma awara, apida t'iudak'aa eperā juatura bimāi iru net'aa jāri atade. Naapiara jī nībi-e pīrā, iru net'aa jāri p'e ata-e pai. Mi waibiara bi Netuara Poro Waibia k'āyaara. Mapa netuaraarā mi jua choodak'aa.

²⁸ Mía wāarata jararu. Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia jōmaata wēpapii, pedee k'achia jaradap'edaa paara iru āpīte. ²⁹ Mamīda ik'achia jararuta pīrā iru Jaure āpīte, Tachi Ak'ōrepa perdonaak'aa. Māgee p'ek'au k'achia wēpapi-eda aji.

³⁰ Moisepa p'āda jarateepataarāpa jarapachida Jesupa ne-inaa oopachi netuara juapa māik'aapa merapachida Tachi Ak'ōre Jaure. Mapa māga jaraji Jesupa.

María Jesús īpemaarā ome pachedap'edaa
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Māpai pachejida Jesús nawe chi īpemaarā ome. Mamīda taawa p'aneejida māik'aapa tī pēijida Jesús āchimaa uchiamerā. ³² Jesús ik'aawa su-ak'i p'anadap'edaarāpa jarajida:

—Pi nawe pi īpemaarā ome taawa nimaa p'anida ajida. Ārapa pi jiri nidata ajida.

³³ Irua p'anauji:

—Parāpa k'awa p'ani mi nawe māik'aapa mi īpemaarā. Mamīda ēk'airāta mia k'inia iru bima mi nawek'a māik'aapa mi īpemaarāk'a?

³⁴ Ak'ip'eda ichi ik'aawa su-ak'i p'anadap'edaarāmaa, māgaji:

—Acha p'aniirāta mia k'inia iru bī mi nawek'a māik'aapa mi īpemaarāk'a. ³⁵ Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oopataarāta mi īpemak'a, mi īpewērak'a p'ani māik'aapa mi nawek'a.

Net'atau p'opari nepirida
(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 ¹Waya Jesús jarateemaa beek'āri lago ide, eperāarā chok'ara chejida. Audú chok'ara chedap'edaa perā, Jesús batauji barco lago jāde badade māik'aapa su-ac'i beeji. Jōdee eperāarā jōmaweda p'aneejida lago ide. ²Mamāik'aapa Jesupa eperāarāmaa nepirimaa beeji Ak'ore Ūraa jarateeit'ee:

³—Mia nepiriru pia k'īsati. Eperā wāji net'atau p'ode. ⁴Ma p'o wāk'āri, ūk'uru baaijida o jāde. Māpai ipanaarāpa k'ok'oo chejida. ⁵Ūk'uru baaijida māu-idaade mak'iaro yooro wēe badamāi. Māgí isapai t'onojida, mak'iaro yooro wēe bada perā. ⁶Mamīda ak'orejiru jérak'āri, chi k'iru piidachi, chi k'arra īrii bada perā. ⁷Ūk'uru baaijida ne-iiri-idaade. Mamīda ne-iiri k'ap'ip'iaro waripari perā, māgí net'atau t'ono wādap'edaa piuk'oodachida. Maperā chauda-e pají. ⁸Jōdee awaraa net'atau baaijida eujā piade. Māgí t'onojida, warijida māik'aapa pia chaujida. Ūk'uru net'atau abaadeepa uchiajida treinta, sesenta maa-e pīrā cien.

⁹Māpai Jesupa māgaji:

—iPia k'īsati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi!

(San Marcos 4.3-9, 13-20)

Sääp'eda Jesupa nepiripachi jarateeit'ee
(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰ T'ëepai Jesús ituaba beeji chi k'öp'äyoorä doce ome, awaraa ichi ome nippapatap'edaarä paara. Mäpai ächia iidijida:

—¿K'äata jara k'inia bïma ajida, pia nepiri bada?

¹¹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'örepä parämaa k'awapimaa bï ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada; säga ichideerä p'aneedai. Mamïda awaraarämaa mia nepiripari jarateeit'ee, k'awada-ee p'aneedamerä.

¹² 'Mia oo bï ak'i p'ani mïda, wâara unuda-e mäik'aapa mia jara bï ūri p'ani mïda, k'awada-e. Mia jarateepari pia k'awadap'edaa paara, Tachi Ak'örede ijäak'ajida mäik'aapa irua ächia p'ek'au k'achia oopata wëpapik'aji. Mamïda wâara mäga k'iniadak'aa.' (Is 6.9-10)

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide
(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³ Mäpai Jesupa iidiji chi k'öp'äyoorämaa:

—¿Paräpa k'awada-e p'anik'ä mia jaratee k'inia bi ma nepiridade?

¿Säga k'awaadait'ee awaraa nepirk'äri jarateeit'ee? Näga jara k'inia bi:

¹⁴ Ma net'atau p'opari Ak'öre Úraa jarateeparik'a bi mäik'aapa ma net'atau Ak'öre ūráak'ata bi. ¹⁵ Net'atau baairutamäi eperäärä Ak'öre Úraa ūripataaaräk'ata bi. Mamïda ūridap'eda, Netuara Poro Waibia chepari ne-inaa ooit'ee, t'äripa ma pedee ijäanaadamerä. ¹⁶ Awaraa eperäärä chi net'atau mäu-idaade baaidap'edäak'api p'ani. Tachi Ak'öre Úraa o-ia ūripata. ¹⁷ Mamïda ma net'atau t'onoda taarä-e weda piidaiparik'a, mäga pik'a mägiiräpa ma jara pëida taarä ijäada-e. Maperä ma ūraade ijäadap'edaa k'aurepa awaraaräpa nepira jiri cheruta pirä ächi ome, maa-e pirä awaraaräpa ächi jiriruta pirä miapidait'ee, ijää amaapata. ¹⁸ Awaraa eperäärä chi net'atau ne-iiiri-idaade baaidap'edäak'api p'ani. Ak'öre Úraa ūri p'ani. ¹⁹ Mamïda ächia na p'ek'au eujädepema net'aa k'isia p'aneepata ächi-it'ee atadait'ee. Tachi Ak'öre Úraa ūridai k'äyaara, p'arat'a mäik'aapa awaraa ne-inaa waapiara k'inia p'anapata. Maperä Tachi Ak'örepä oopi k'inia bik'a oodak'aa. ²⁰ Jödee awaraa eperäärä chi net'atau eujä piade baaidap'edäak'api p'ani. Net'atau aba eujä piade uuda chauparik'a tau treinta maa-e pirä sesenta maa-e pirä cien, mäga pik'a ma eperääräpa Ak'öre Úraa ūridak'äri, t'äride ijää p'aneepata. Mägá Tachi Ak'öre Úraa waapiara k'awaa wäpata mäik'aapa oopata irua k'inia bik'a.

K'äata oodaipia bi
Jesupa jarateeda ūridak'äri
(Lc 8.16-18)

²¹ Ichiaba jarateeji:

—Tachia lámpara k'oodak'aa cajón ek'ari ata bidait'ee maa-e pirā cama ek'ari. Ma k'āyaara lámpara k'oodak'āri, ití ata bipata pia ūdaamerā. ²²Mäga pik'a, ūrá Tachi Ak'ōre net'aa mera pik'a bi mida, t'ēepai parāpa jōmaarāmaa jaradait'ee. ²³iPia k'isíati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi!

²⁴Ichiaba jaraji:

—Pia k'isíati mia jararude. Eperāpa ne-inaa pia ook'āri mia jarateeda pia k'isia bairā, pia oo bi. Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa audú k'awaapii irumaa, māik'aapa ne-inaa pipiara ooyada aji, iru ome. ²⁵Tachi Ak'ōrepa eperā k'isia k'awaa bimaa k'isia k'awaara bapiit'ee, Ak'ōre ūraa Pia ijāapari perā. Jōdee mia jarateeda pia k'isia k'inia-e bak'āri, ichia naaweda k'awa bada k'ira atuapiit'ee.

Net'atau t'onoda nepirida

²⁶Ichiaba Jesupa nepiriji:

—Tachi Ak'ōre juu ek'ari p'aniirā ūwapata net'atau eujāde p'odak'a. ²⁷Tachia net'atau p'odap'eda, k'euru chaa k'airuta pijida māik'aapa ewari chaa p'irabairuta pijida, ma net'atau t'onopari māik'aapa wari wāpari. Tachia k'awada-e sāga māgá waripari. ²⁸Yoorode net'atau ichi itu t'onopari. Naapiara uchiapari chi t'uk'u; mamāik'aapa chi k'iru. Maap'eda uchiapari chi k'imi chak'e; t'ēepai net'atau chok'ara chaupari. ²⁹P'oo bak'āri, ewapata. Mäga bi Tachi Ak'ōre juu ek'ari p'aniirā ome.

Mostaza tau nepirida

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—¿K'āarek'a bima aji, Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichi juu ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā? ¿K'āata nepiriit'eema pia k'awaadamerā?

³¹Mostaza tau uuudák'api bi. Māgí net'atau apemaarā net'atau k'āyaara ma-āriara bi. ³²Mamīda upp'eda, apemaarā ne-uu k'āyaara waibiara waripari. Māgá waibia warik'āri, ipanaarāpa āchi teoopata chi juade.

Jesupa ooda nepirik'āri

(Mt 13.34-35)

³³Jesupa māga nepiri wāpachi Tachi Ak'ōredede k'isia p'aneedamerā. Ichia nepirida pia ūridak'āri, waa nepiripachi. ³⁴Jarateek'āri, ichita māgá nepiripachi. Nepiri-ee jarateek'aa paji. Mamīda chi k'ōp'āyoorā ituuba p'aneedak'āri, ma nepirida jōma jara k'inia bi jarateepachi.

Jesupa nāu p'usa ome t'umātipida

(Mt 8.23-37; Lc 8.22-25)

³⁵Ma ewate k'eu wāk'āri, Jesupa maaji ichi ome nipapataarāmaa:

—Wādáma aji, lago k'īraik'a eeree.

³⁶Eperāarā atabēijida māik'aapa bataujida Jesús su-ak'i bada barcode. Awaraarā jida auk'a wājida awaraa barcode. ³⁷Māgá lago sīa wādade nāu golpe p'ua nībeeji māik'aapa p'usara t'o nībeeji. Mapa barco pirubaai wā nipaji. ³⁸Māimisa Jesús k'ai baji barco trumaa. Su-ak'i beepata ūri porok'au baji. Aramata ūrimat'aajida māik'aapa māgajida:

—iTachi Waibia! iP'irabájí! iTachi pirubaai wādapi! ¿Pi-it'ee p'ua-ek'ā ajida, tachi pirubaaidaruta pijida?

³⁹Māpai Jesús p'irabaip'eda, māgaji nāumaa:

—Waa p'uanaapáde aji.

Māpai nāu waa p'ua-e pají. Ichiaba p'usamaa maaji:

—T'umātī beepáde aji.

Aramata jōmaweda ip'ii ūu beeji. ⁴⁰Māpai Jesupa maaji ichi ome nipapataarāmaa:

—¿Sāap'eda p'era jōnima? ¿At'āri ijāada-eeta p'anik'ā? aji.

⁴¹Mamīda āchi p'era para beeji, waide māga unudak'aa pada perā. Āchi pitapai iidi para beeji:

—¿K'aima nāgf? Tachi Ak'ōrepapaita pedeepari nāumaa, p'usamaa ip'ii beemerā.

Eperā k'ap'iade netuara merātia bada

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 ¹Lago k'irailk'a eere panajida Gerasa ejāde. ²Jesús barcodeepa batauk'āri, irumaa cheji jāiradeepa eperā k'ap'iade netuara merātia bi. ³Ma eperā ak'adaa bapachi jāira māu te uriade. Ichi ome p'oyaadak'aa pají; cadenapa pida. ⁴Edaare cadenapa biiride māik'aapa juade jī nībipachida. Mamīda t'iit'aapachi. Mapa p'oyaadak'aa pají. ⁵Āstaawa, pārik'ua pida bia nipapachi ee beede māik'aapa jāira bee chaa. Ichi itu p'u oo nipapachi māupa. ⁶Mamīda t'imí weda māgí eperāpa Jesús unuk'āri, p'iradachi irumaa māik'aapa bedabaidachi. ⁷⁻⁸Māpai Jesupa māgají:

—iNetuara, uchiapáde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

Biaji:

—Jesús, pi Ak'ōre Waibia Warrapi. ¿K'āata ooit'eema aji, mi ome? Tachi Ak'ōre k'irapite jaráji mi k'achia oo-e pait'ee. Mi ichiak'au bipáde aji.

⁹Māpai Jesupa iidiji:

—¿Pi, k'asaa t'ijarapatama? aji.

—Mi t'ijarapatada aji, Legión, chok'ara nipapata perā.

¹⁰Māpai Jesumaa chupiria iidipachi awara āyaa pēinaamerā. ¹¹Ma ee k'arraya sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida. ¹²Mapa netuaraarāpa chupiria iidijida:

—Awara āyaa pēii k'āyaara, ara p'ani sina k'ap'iade t'īupipáde ajida.

¹³Māpai Jesupa netuaraarā mamaa pēiji. Uchiapiji ma eperā k'ap'iadeepa māik'aapa t'īupiji sinaarā k'ap'iade. Māirā p'irak'oodachida ee k'ōot'ari jira bidee māik'aapa lago jāde baainajida. Mama jōmaweda ūyapa jīak'oodachida. Sinaarā perá dos mil pají.

(San Marcos 5.2-9)

¹⁴ Ma sina jĩa p'anadap'edaarãpa mäga unudak'ari, p'era p'irak'oodachida. Ächia unudap'edaa nepirinajida p'uuru pidaarãmaa mäik'aapa p'uuru k'ait'beerãmaa. Eperãarãpa Jesupa ooda k'awaa k'inia p'anadap'edaa perä, chejida ak'ide. ¹⁵ Jesumäi pachedak'ari, ma eperä netuaraarã merätiä p'anadap'edaa unujida, p'aru jíp'eda, su–ak'i bi Jesús ik'aawa mäik'aapa k'ira pia ak'i baji. Mäga unudak'ari, p'era para beeji. ¹⁶ Chi unudap'edaarãpa nepirijida apemaarãmaa netuaraarã merätiä p'anadap'edaa mäik'aapa sinaarã k'ap'iade pëik'ooda.

¹⁷ Mäpai waaweeapa Jesumaa chupiria iidijida ächi eujädeepa wämerä.

¹⁸ Jesús barcode batauk'ari, ma eperä naaweda netuaraarã merätiä badapa chupiria iidiji Jesupa ichi ome auk'a wäpimerä. ¹⁹ Mamida Jesupa oo–e pají; jíp'a jaraji:

—Wáji pichi temaa. Nepirinapáde aji, jömweda Ak'orepa ooda mäik'aapa pi chupiria k'awaada.

²⁰ Mäpai nepiri wäpachi Jesupa ooda ichi ome Decápolis eujäde, p'uuru bee chaa. Mäga üridak'ari, eperãarã jömweda o–ia ak'itrua para beeji.

**Jairo k'au jípada mäik'aapa wëra abaapa
Jesús p'aru i t'öbaida
(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)**

21 Waya Jesú斯 chek'āri k'īraik'a eereepa barcode, eperāarā chok'ara chejida irumaa lago ide. 22 Mäga nide Tachi Ak'ore ūraa jarateepata tedepema poro pacheji. Ichi t'ijarapachida Jairo. Jesú斯 unu atak'āri, biirimäi bedabaidachi 23 mäik'aapa chupiria iidiji:

—Mi k'au juak'aya nībi. Chupiria k'awáaji. Pi jua binapáde aji iru ūri, mägá jipa beemerä mäik'aapa chok'ai beemerä.

24 Mäpai Jesú斯 ichi ome wäji. Ichiaba eperāarā chok'ara wäjida Jesú斯 ome. Maperä p'isua wäjida. 25 Ma eperāarā see nībide baji wëra bi k'ayaa bi waamiapa. Doce años mägá baji. 26 At'apai mia baji. Jōma chi p'arat'a jödai baji jipapataarā juade nipa, jipa—ee. Waapiara k'ayaa k'erapachi. 27 Jesupa ooda ūri bada perä awaraarā it'aideepa, k'ait'a wäji ãpiteik'a eereepa iru p'aru t'obait'aade. 28 Mäga ooji k'isia bada perä iru p'aru i t'obairupapai jipa bee. 29 T'obaik'āri, aramata waamia t'ibaidachi, mäik'aapa ichia k'awaaji Jesupa ichi jipada.

30 Aweda Jesupa k'awaaji jiparu ichia jara—eeta. Mapa ãpitee ak'ip'eda, iidiji:
—¿K'aipa mi p'aru t'obajima? aji.

31 Ichi ome nipapataaräpa mägajida:
—¿Pia unu—e bik'ā ajida, eperāarā p'isua nībi? Mäga bita iidi bi:
“¿K'aipa mi t'obajima?”

32 Mamida Jesupa tau k'it'aa ak'i nībeeji unui jīak'aapa k'aipa paji. 33 Ma wëra k'ap'ia wëre nībapachi p'era nībipa, k'awa bada perä ichita jipa bi. Mapa bedabaidachi Jesú斯 k'īrapite mäik'aapa jōmaweda jaraji. 34 Mäpai Jesupa mägaji irumaa:

—Wëra, pia mide ijää bairä, jipa beejida aji. K'āiwee wäpáde aji, pi k'ayaa wëpada perä.

35 Jesú斯 pedeemaa bide Jairo tedeepa eperāarā chejida mäik'aapa mägajida Jairomaa:

—Pi k'au jai—idaaji. Mapa ñk'āare—it'ee Jesú斯 ateedayama ajida, pichi temaa?

36 Mamida Jesupa mäga ūrik'āri, mägaji Jairomaa:

—Waaweenáaji; jíp'a mide ijääpáde aji.

37 Mamäik'aapa k'op'ayapi—e paji apemaarämaa; aba ateeji Pedro, Santiago mäik'aapa chi ipema, Juan. 38 Jairo temäi panadak'āri, biuk'a nībaji. Ununajida eperāarā jarajée para nībi. 39 T'ūjida teedaa mäik'aapa Jesupa mägaji:

—¿Sāap'eda audupai jée para bima? aji. Na wëra k'au jai—idaa—e bi. Jíp'a k'āita bida aji.

40 Mäga ūridak'āri, eik'oodachida. Mäpai Jesupa jōmaweda taawaa uchiapik'ooji. Aba t'üpiji ma wëra k'au jai—idaada k'ap'ia badamaa, chi ak'ore, chi nawe mäik'aapa Jesú斯 ome wādap'edaarā. 41 Juade jita atap'eda mägaji:

(San Marcos 5.40-43)

—*Talita, cum;* (jara k'inia bi: “Wēra k'au, p'irabáiji”.)

⁴² Aramata p'irabaidachi māik'aapa p'irria beeji. (Ma wēra k'au doce años iru bají.) Māga unudak'ari, eperāarā ak'itrua para beeji. ⁴³ Mamīda Jesupa ūraaji apidaamaa nepirinaadamerā. Maap'eda jaraji nek'opidamerā ma wēra k'umaa.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 ¹ Mamāik'aapa Jesús wāji ichi warida p'uurudee chi k'ōp'āyoorā ome. ² Íipata ewate Ak'ore Ūraa jarateemaa beeji māpema Ak'ore Ūraa jarateepata tede. Eperāarāpa Jesupa jarateeda ūridak'ari, p'era pik'a iidi para beeji:

—¿Sāmapi k'awaajima ajida, ichia jarateemaa bi? ¿Sāgapi k'isia k'awaa beejima? Ma awara, ¿Sāga ooparima ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa? ³ ¿Jāgipa ne-inaa pak'urudee oopari-ek'ā? ¿Ichi María warra-ek'ā? ¿Santiago, José, Judas māik'aapa Simón chi ípemaarā-ek'ā? Ichiaba, ¿ichi ípewēraarā nama p'anapata-ek'ā ajida, tachi t'aide?

Mapa iru pedee ijāa k'iniadak'aa pají. ⁴ Māpai Jesupa maa ji:

—Jōmaarā t'aide ūri k'inia p'anapata Tachi Ak'ore pedee jaraparipa jara bi. Mamīda ichi p'uurudepemaarāmaa jaratee chek'ari, ijāadak'aa. Auk'a ijāadak'aa jarateek'ari ichi ēreerāmaa māik'aapa ichi tedepemaarāmaa.

⁵ Mama irua ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oo-e pají, ichide ijāada-e p'anadap'edaa perá. K'ayaa beerā chok'ara-eepai jípají ichi juapa t'ōbaik'ari. ⁶ P'era pik'a beeji ichi p'uurudepemaarāpa ichide pia ijāada-e pada perá.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā pēida Ak'ōre Ūraa jarateenadamerā
(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

Jesús p'uuru bee chaa nipaji jarateede. ⁷Mágá nidade chi k'ōp'āyoorā doce t̄i p'ejí māik'aapa ome—omee pēiji netuara uchiapidamerā ichi t̄ide, ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ⁸Jaraji ne—inaa ateenaadamerā; jip'a ateedamerā pak'uru t̄idik'adait'ee ode wādak'āri. Wādaipia bi muchila wēe, chik'o wēe māik'aapa p'arat'a wēe. ⁹Āchi chancla māik'aapa p'aru jīdaipia bi, mamīda awaraa p'aru ateedaik'araa bi jīdait'ee. ¹⁰Māpai māgaji:

—Parā teedaa wādak'āri, ai tede p'anéeti, mamāik'aapa wāruta misa.
¹¹Mamīda eperāarāpa parā auteebaida—e pirā, ichiaba parāpa jarateeruta ūri k'iniada—e pirā, mamāik'aapa uchíati. Uchiadak'āri, biiridepema yooro p'ora nēep'edapáde aji, ak'ipidait'ee Ak'ōrepa māga k'inia—e bi.
[Āra k'achiara uchiadait'ee Sodoma pidaarā māik'aapa Gomorra pidaarā k'āyaara Tachi Ak'ōre k'īrapite panadak'āri, iru ewari waibia ewate.]

¹²Māpai chi k'ōp'āyoorā wājida jarateede. Eperāarāpa ma jarateeda ūridak'āri, āchia p'ek'au k'achia oopata oo amajida māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāajida. ¹³Ichiaba netuara chok'ara uchiapipachida eperāarā k'ap'iadeepa māik'aapa aceitepa p'urudak'āri, k'ayaa beerā chok'ara jipapachida.

Juan Bautista piuda
(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴Awaraarā ideepa Rey Herodepa ūriji Jesupa ooda, iru t'o p'anadap'edaa perā. Jarapachida:

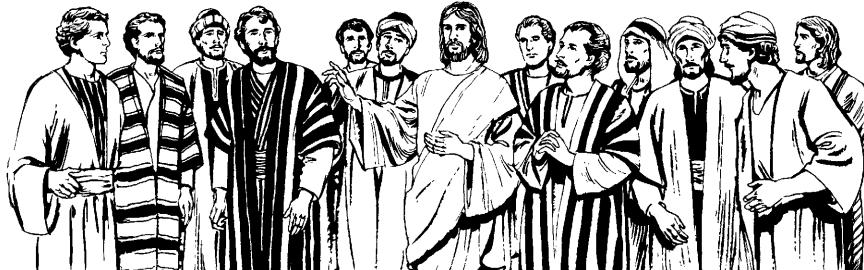
—Māgí eperā Juan Bautistada apachida, chi piuda chok'ai p'irabaida. Mapa ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa oopari.

¹⁵Ūk'uruurāpa jarapachida:

—Jāgí Elías, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari.

Jōdee awaraarāpa jarapachida:

—Ak'ōre pedee jarateparipi, chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarā jīak'a.

(San Marcos 6.7-11)

¹⁶ Herodepa esperāarāpa jaradap'edaa ūrik'āri, maaji:

—Māgí Juanpi, mīa otau t'iap'epit'aada; māik'aapa ūrá chok'ai p'irabaida.

¹⁷ Ai naaweda Herodepa Juan cadenapa jī atapiji māik'aapa carcelde t'ipit'aaji chi ūpema Filipo wēra Herodías k'aurepa. Herodepa ma wēra ataji ichi ome beemerā. ¹⁸ Juanpa māga k'awaa atak'āri, māgapachi Herodemaa: “Pia pichi ūpema wēra iru baik'araa bī pichi wērak'a.”

¹⁹ Maperā Herodiapa Juan k'īraunuamaa iru beeji māik'aapa peepit'aa k'inia baji Herodemaa. Mamīda p'oysa oo-e paji. ²⁰ Herodepa Juan waawee baji, irua Ak'ōrepa oopi bik'a oopachi perā māik'aapa Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i bapachi perā. Maperā Juan jī paraa iru bapachi. Ma awara Juanpa jaratee bī ūri k'inia bapachi, k'awak'aa paji mīda irua k'āata jara k'inia bī.

²¹ Mamīda Herodiapa k'īsia ataji Herodepa ichi t'oda fiesta ook'āri. Ichi ek'ariirā poroorā, soldaorā poroorā, māik'aapa esperāarā waibiarā Galilea eujādepemaarā pachejida ma nek'opari fiesta oode. ²² Ma fiesta oomaa p'anide Herodías k'au t'īuji nek'odap'edaamāi māik'aapa pēiramaa beeji. Rey Herodepa māik'aapa ichi ome p'anadap'edaarāpa ma pēira bada audú k'inia p'anajida. Mapa reypa māgaji ma awēramaa:

—Mimaa iidīji, pichia iidi k'iniata. Mia teeit'ee. ²³ Wāarapi; Tachi Ak'ore k'īrapite mia juraa bī, mia teeit'ee pichia iidiruta. Mia eujā ak'i bi esajīak'a teeit'ee, k'inia bī pīrā.

²⁴ Ma awēra taawaa uchiap'eda, iidinaji chi nawemaa:

—¿K'āata iidiyama? aji.

Chi nawepa p'anauji:

—Iidipáde aji, Juan Bautista poro.

²⁵ Ma awēra isapai waya t'īuji rey badamāi māik'aapa maaji:

—K'inia bida aji, ūraweda teemerā Juan Bautista poro p'arat'ude.

²⁶ Rey Herodes k'īra pia-ee beeji, Juan peepi k'inia-e bada perā. Mamīda chi che p'anadap'edaarā k'īrapite juraada k'aurepa mera k'inia-e paji.

²⁷ Aramata pēiji soldao Juan poro aneemerā. Soldao wāp'eda carcelde, Juan otau t'iap'et'aaji ²⁸ māik'aapa ma awēra nawepa jaradak'a aneeji iru poro p'arat'ude. Ma awēramaa tee cheji. Maap'eda ichia teenaji ichi nawemaa.

²⁹ Juan k'ōp'āyoorā ūri atadak'āri iru peedap'edaa, chi piuda k'ap'ia iidinajida iadait'ee.

Māga paji Juan Bautista peepidap'edaa.

Jesupa esperāarā cinco mil nek'opida

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-15)

³⁰ Jesús k'ōp'āyoorā waya araa p'anadak'āri iru ome, irumaa nepirijida jōma āchia oodap'edaa māik'aapa jarateedap'edaa. ³¹ Eperāarā chok'ara wāpachida māik'aapa chepachida. Maperā chi k'ōp'āyoorā ome p'oysa nek'odak'aa paji. Mapa Jesupa māgaji āchimaa:

—K'ōp'āyoorā, chéti. T'īmī ūnadáma esperāarā wādak'aamaa.

³²Māpai barcode bataujida awara āyaa wādait'ee. ³³Mamīda chok'araarāpa unujida āra wā nidá māik'aapa k'awaajida Jesús aide wā. Maperā eperāarā jōmaweda p'irajida, naapiara nide. ³⁴Jesús barcodeepa batauk'ari, eperāarā chok'ara unuji. Āra chupiria k'awaajji ovejaarāk'a para bada perā, ak'ipari wēe. Māpai Jesupa Ak'ore Ūraa jarateemaa beeji. ³⁵K'eupodopa chi k'ōp'āyoorā ik'aawa chejida māik'aapa māgajida:

—Keu wāpi; nama eperāarā p'anadak'aa. ³⁶Pēipáde ajida, eperāarā wādamerā te chaa māik'aapa p'uuru bee chaa ne-inaa k'oparii netonadamerā.

³⁷Mamīda Jesupa p'anauji:

—Parāpa chik'o téeti k'odamerā.

Māpai māgajida:

—¿Pia k'inia bik'ā taipa pan netonadamerā k'opidait'ee āramaa? ¿K'āare p'arat'apa netodayama ajida? ¿Atane ocho mimiada valorta pande netonadaik'ā? ajida.

³⁸Māpai Jesupa iidiji:

—Pan jōmasaa iru p'anima? aji. Ak'ináti.

K'awaadak'ari, jara chejida:

—Pan joisomaa māik'aapa chik'o omé iru p'anida ajida.

³⁹Māpai jaraji eperāarā su-ak'i p'aneepidamerā awara-awaraa chok'ara, eujāde p'ūajara ūri. ⁴⁰Su-ak'i p'aneejida awara-awaraa cien māik'aapa cincuenta. ⁴¹Māpai Jesupa pan chik'o ome jitaji ichi juade, maap'eda it'aa ak'iji. It'aa t'ip'eda gracias jarait'ee Tachi Ak'oremaa, ma pan k'orak'ooji. Māgaoop'eda, pan chok'ara teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenadamerā. Ichiaba chik'o jedejida jōmaarāmaa māgí chik'o omé iru p'anadap'edaadepema. ⁴²Jōmaweda nek'ojida bi jāwaa p'aneerutamaa. ⁴³Jesús k'ōp'āyoorāpa k'oraa docena aba p'ejida pan pite māik'aapa chik'o nībeeda. ⁴⁴Chi māgí pan k'odap'edaarā imik'iraarā cinco mil paji.

Jesús lago ūri t'ia nipada

(Mt 14.22-33; Jn 6.16-21)

⁴⁵Ma t'ēepai Jesupa chi k'ōp'āyoorā barcode bataupiji ichi naa lago sīadamerā Betsaida p'uurudee ichi eperāarā ome despediiru misa. ⁴⁶Eperāarā erreuk'oodaidak'ari, iru wāji ee nok'odee it'aa t'ide. ⁴⁷K'eudaik'ari, chi k'ōp'āyoorā barcode lago esa-auk'a ewaa wā nipajida. Māimisa Jesús truwá bee bají. ⁴⁸Jesupa unu bají chupiria jōni, āchimaa nāu p'ua nībada perā. Māpai taujaaweda wāji āramaa lago ūri. ⁴⁹Barco k'ait'a wā nipak'ari, unujida māik'aapa k'isiajida netuara. Mapa biajida. ⁵⁰Jōmaweda audú p'eradachida. Mamīda irua māgajida:

—iP'eranáati! iMīda! aji.

⁵¹Māpai batauji āra ome māik'aapa nāu p'ua nībada t'umātidachi. Ak'itrua para beeji ⁵²āra waide ijāada-e p'anadap'edaa perā Tachi Ak'orepa ne-inaa māgá chaaree bee oopipari Jesumaa. Māgá p'anajida, unujida mīda irua pan k'opida eperāarāmaa, pan wēe p'anadak'ari.

**Jesupa k'ayaa beerā chok'ara jipada
Genesaret eujāde
(Mt 14.34-36)**

⁵³Panadak'āri lago k'īraik'a eere, wiibainajida Genesaret eujāde. Mama barco jí bijida to ide. ⁵⁴Barcodeepa bataurutade, eperāarā mama p'anapataarāpa Jesús k'awa atajida. ⁵⁵Isapai jōmaarāmaa jara wājida. Mapa k'ayaa beerā chok'ara aneejida Jesús wāyaait'ee ūridap'edaamāi. ⁵⁶Iru wārumaa p'uuru beede māik'aapa p'uuru awara āi te beede, ichiaba k'ayaa beerā ateepachida āchi p'arude. Ata bīpachida eperāarā ode wāyaapatamāi māik'aapa Jesús wāyaa wāk'āri, chupiria iidipachida ichi p'aru ide pijida tōbaipimerā. K'ayaa beerāpa t'obaidak'āri, jōmaweda jipa p'aneepachida.

**Judiorāpa āchi k'isiadoopa jarateedap'edaa
(Mt 15.1-9)**

7 ¹Moisepa p'āda jarateepataarā Jerusalendeepa chejida Jesús badamaa fariseorā ome. ²Māirāpa unudak'āri Jesús k'ōp'āyoorā ūk'uru juu siida—ee nek'o p'ani, pedee k'achia jarapachida āra āpite. ³(Fariseorāpa māik'aapa awaraa judiorā pia bee k'inia p'aniirāpa juu pi—ia siipata. Māga jarateepachida chonaarāweda māik'aapa at'āri māga oopata āchi naawedapemaarāpa oopatap'edaak'a. Āchi k'isiade judiorā pia beerā nek'odaik'araa bi, māgá āchi juu siida—ee. ⁴Ne—inaa k'oparii netodap'eda p'uurude, nek'odak'aa pia siidai naaweda. Ichiaba oopata nāgee ne—inaa awaraa āchi naawedapemaarāpa oopatap'edaak'a: nek'odai naaweda ne—inaa mesade siipata; vaso, k'uuru metaldee, chok'o māik'aapa āchi sīu—ak'i p'aneepatamāi.) ⁵Māga oopata perā iidijida k'ūradait'ee:
—¿Sāap'eda pí ome nipapataarāpa ooda—e p'anima ajida, tachi chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a? Ma k'āyaara juu pia siida—e p'ani nek'odai naaweda.

⁶Jesupa p'anauji:
—Chonaarāweda Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa parā āpite wāara pedeeji. iSeewata Tachi Ak'ōredē ijāapataarāda apata! Isaíapa māgaji:
'Na eperāarāpa mi k'inia iru p'anida apata it'aipa. Mamīda āchi t'āripa wāara mi k'iniadak'aa. ⁷Páripí mi k'irapite it'aa t'ipata, oo k'inia p'anapata perā eperāarāpa jara p'anik'a, mia jara bik'a oodai k'āyaara.' (Is 29.13)

⁸Māpai Jesupa māgaji:
—Parāpa audupiara ijāapata eperāarāpa āchi k'isiadeepa jarateepata. Jōdee Ak'ōre Ūraade p'ā jēra bik'a oodait'ee k'isiadak'aa.
⁹Ichiaba māgaji:
—Ak'ōre Ūraa yiaraa iru p'ani. Jōdee chonaarāweda oopatap'edaak'a oo k'inia p'anapata. ¿Māga—ek'ā? aji. ¹⁰Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepā jaraji Moisés it'aideepa:

‘Pichi ak'ore māik'aapa pichi nawe k'inia iru baparíiji māik'aapa āra
pedee ūriparíiji.’
(Ex 20.12)

Ma awara jaraji:

‘Warrapa ik'achia jararu pirā ichi ak'oremaa wa ichi nawemaa,
peet'aadaipia bi.’
(Ex 21.17)

¹¹ Mamida parāpa jarateepata eperāpa jarai chi ak'oremaa wa chi
nawemaa: “Pi p'oyaa k'aripa-epi, jōma mia iru bi Corbán perā.” ¹² Eperāpa
māga jarak'āri, pia bida apata chi ak'oreerā k'aripanaamerā. ¹³ Māgí ūraa
uchiapari eperāarā k'isiadeepa. Māgide ijāadak'āri, Tachi Ak'ore Ūraa
yiaraa iru p'anepata. Ichiaba awaraa ūraa jarateepata mālk'aapa ma
k'aurepa eperāarāpa oodak'aa Tachi Ak'ore Ūraade jara bīk'a.

Ne-inaa tachi k'achia beepipari
Tachi Ak'ore k'irapite
(Mt 15.10-20)

¹⁴ T'ēepai Jesupa eperāarā t̄ī p'e atap'eda, maaji:

—Jōmaarāpa mi pedee ūriti, mālk'aapa k'awáati mia jararu. ¹⁵ Chik'o
k'odak'āri, tachi k'ap'iade edú banapari. Ma chik'o k'odap'edaa k'aurepa
tachi k'achia p'aneedak'aa Tachi Ak'ore k'irapite. Ma k'āyaara, ne-inaa eperā
tārideepa uchiarúpata k'achia beepipari. ¹⁶ [Pia k'isiadapáde aji, mia jaradade.]

¹⁷ Jesupa eperāarā atabéip'eda, t̄iiji teedaa. Mama chi k'op'āyoorāpa iidijida:
—¿K'āata jara k'inia bīma ajida, pia eperāarāmaa jarateeda?

¹⁸ Irua jaraji:

—¿Māgara, parāpa ichiaba k'awada-e p'anik'ā? Chik'o k'odak'āri, tachi
k'achia beepik'aa Tachi Ak'ore k'irapite, ¹⁹ tāride banak'aa perā. Jīp'a bide
banapari, maap'eda uchiapari. (Māga jarak'āri, Jesupa jara k'inia bají
Tachi Ak'orede ijāapataarāpa chik'o k'ira tādoo k'odaipia bi.)

²⁰ Ichiaba jaraji:

—Mamida ne-inaa k'achia eperā tārideepa uchiadapa tachi k'achia
beepipari Tachi Ak'ore k'irapite. ²¹ Eperā tārideepa nāgee k'isia k'achia
uchiaparida aji: p'ek'au ooit'ee awaraarā ome; nechiat'ee; chīara peeit'ee;
²² miak'āi bi awaraarā ome k'āit'ee; chīara net'aa k'īait'ee; chīaramaa ne-
inaa k'achia ooit'ee; chīara k'ūrait'ee; ne-inaa k'achia ooi awaa bapariit'ee;
chīara k'ira unuamaa iru bapariit'ee irua ne-inaa iru bi k'aurepa; chīara
āpite seewa jara nipait'ee; audua bapariit'ee māik'aapa ne-inaa pariatua
oopariit'ee. ²³ Jōmaweda ma ne-inaa k'achia uchiapari eperā tārideepa.
Ma ne-inaa oodak'āri, k'achia p'anepata Tachi Ak'ore k'irapite.

Wēra judio-ee bipa Jesude ijāada
(Mt 15.21-28)

²⁴ Mamāik'aapa Jesús Tiro p'uuru k'ait'a wāji chi k'op'āyoorā ome.
Wāji teedaa ichi unupi k'inia-e bada perā. Mamida p'oyaa miru-e pají.

25-26 Māga nide wēra k'au netuara merātia bada nawepa ūriji Jesús mama bi. Ma wēra judio-e paji; Sirofenicia eujādepema paji. Teedaa wāp'eda, bedabai nībanaji Jesús k'īrapite māik'aapa irumaa chupiria iidiji:

—Mi k'au k'ap'iade netuara merātia bi. Chupiria k'awáaji māik'aapa uchiapit'aapáde aji, iru k'ap'iadeepa.

27 Mamīda Jesupa māgaji:

—Judiorāmaa ita-aria naa mimaa chupiria iidipíji. Pia-e bida aji, warrarā chik'o jári atait'ee māik'aapa usaarāmaa tee baibii't'ee.

28 Ma wērapa p'anauji:

—Māgada aji, Tachi Waibia. Mamīda usaarāpa paara k'opata warrarā juadeepa baaida mesa ek'ari. Mapa, mi judio-e mīda, pimaa chupiria iidi bida aji.

29 Māpai Jesupa maaji:

—Pia p'anauji. Wāpáde aji, pi k'au k'ap'iadeepa netuara uchiada perā.

30 Ma wēra teedaa panak'āri, chi k'au p'arude k'āiwee ununaji. Netuara uchiadai baji chi k'au k'ap'iadeepa.

Jesupa eperā k'īri k'ī bi māik'aapa pedee atua bi jipada

31 Jesús uchiagini Tiro p'uuru k'ait'a bi eujādeepa chi k'ōp'āyoorā ome. Wāyaaji Sidón p'uurude panait'ee Decápolis eujāde, Galilea Lago k'ait'a.

32 Mama Jesumaa eperā ateejida. Ma eperā k'īri k'ī baji māik'aapa pedee atua baji. Chupiria iidijida Jesumaa iru juu bimerā ma eperā īri, jipa beemerā. 33 Jesupa awara ãyaa ateeji see nībadamāiipa māik'aapa ichi juu chak'epa t'it'aaji ma eperā k'īri chaa. Ichiaba idubapa t'ōbait'aaji iru k'īrame.

34 Maap'eda it'aa ak'iji, golpe ïyapaají māik'aapa māgaji ma eperāmaa:

—*iEfatá!* (Jara k'inia bi: “iK'īri ēesáaji!”)

35 Aramata pedee atua bada pia pedeeji māik'aapa k'īri ēesaadachi.

36 Māpai Jesupa jaraji apidaamama jaranaadamerā. Māga jarapachi mīda, waapiara jara wāpachida. 37 Chi ūridap'edaarā o-īa ak'itrua para beeji māik'aapa pedee para beeji:

—Jesupa jōma pia ooparipi. iK'īri k'ī bi ūripipari māik'aapa pedee atua bi paara pedeepipari!

Jesupa eperāarā cuatro mil nek'opida

(Mt 15.32-39)

8 1 Ewari aba eperāarā chok'ara waya see nībaji Jesús badamāi. Mamīda nek'odait'ee wēe p'anadap'eda perā, chi k'ōp'āyoorā tī p'ejí māik'aapa māgaji:

2 —Mia na eperāarā chupiria k'awaa bi, mi ome k'āima òpee p'anadairā māik'aapa ūrā ūchi nek'odait'ee wēe p'ani. 3 Māgá pēiru pirā ūchi te chaa, ode k'ap'ia t'ūmaak'oodaridait'ee jarrapa, ūk'uru t'imiipa che p'anadairā.

4 Chi k'ōp'āyoorāpa iidijida:

—Mamīda ēsāga nek'opidayama ajida, nama eperāarā wē-e perā chik'o netodait'ee taimaa?

5—¿Pan jōmasaa iru p'anima? aji.

Maajida:

—Siete.

6 Eperāarā su-ak'i beepiji māik'aapa ma pan atap'eda, it'aa t̄iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. K'ōrak'oop'eda teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa jedenadamerā. 7 Ichiaba chik'o chak'erā chok'ara-ee iru p'anajida. Jesupa it'aa iidik'āri, chok'araara eepadachí māik'aapa jedepiji. 8 Jōmaarāpa k'ojida bi jāwaadarutamaa. K'oraa siete ipuru p'ejida pan chik'o ome beeda. 9 Chi nek'odap'edaarā perá cuatro mil paji. Maap'eda Jesupa āchi temaa pēiji.

10 Māpai Jesús chi k'ōp'āyoorā ome barcode bataup'eda, wājí Dalmanuta eujādee.

**Ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa
(Mt 16.1-4)**

11 Mama bide fariseorā pachejida māik'aapa aupedeemaa p'aneejida Jesús ome. Imiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne-inaa oomerā Tachi Ak'ōrepapai oopari, māik'aapa ak'ipimerā wāara Tachi Ak'ōrepa iru pēida. 12 Jesús golpe iyapají māik'aapa māgaji:

—¿K'asaa parā pedeeta? ¿Awaraa ne-inaa unu k'inia p'anik'ā Tachi Ak'ōre juapa ooda? Mia wāarata jararu. Mia oo-e pait'ee parāpa iidi p'anik'a.

13 Maap'eda mama atabéiji. Barcode bataup'eda, uchiají lago k'īraik'a eere chi k'ōp'āyoorā ome.

**Jesupa ūraada fariseorāpa oopatak'a oonaadamerā
(Mt 16.5-12)**

14 Ma wā nidade chi k'ōp'āyoorāpa k'īra atuadai p'anajida ateedait'ee ne-inaa k'oparii. Pan apai iru p'anajida barcode. 15 Jesupa āra ūraaji:

—K'īra k'awaa nipapatáati fariseorā pan, Herodes pan k'onaadamerā, āchi levadura k'achia bairā.

16 Jesús k'ōp'āyoorā pedee para baji āchi pitapai, irua jara k'inia bada k'awada-e p'anadap'edaa perā. Maajida:

—Māga jara bī, tachi pan wēe p'anadairā.

17 Jesupa k'awaji ārapa k'īsiadap'edaa. Mapa māgaji:

—¿Sāap'eda pan wēe p'anida a p'anima? aji. ¿At'āri k'awada-e p'anik'ā mia jaratee k'inia bi? ¿Pandepai k'īsia p'ani-ek'ā? aji. Mapa k'awada-e p'ani. 18 Parā tau iru p'ani mīda, unudak'aa mia oo bi. K'īri iru p'ani mīda, mia jaratee bi ūridak'aa. ¿Maarepidata k'irāpada-ek'ā? 19 Mia pan joisomaajedek'āri imik'īraarā cinco milmaa, ¿chi pite beedapa k'oraa jōmasaa ipurujidama? aji.

P'anaujida:

—K'oraa docena aba.

20—Ichiaba pan siete jededak'āri imik'īraarā cuatro milmaa, nek'odap'eda, ¿k'oraa jōmasaa ipurujidama? aji.

Maajida:

—K'oraa siete.

²¹Māpai maaji:

—¿Parāpa at'āri k'awada-ek'ā? aji. K'īra k'aupai ijāadai fariseorā pedee māik'aapa Herodes pedee.

Jesupa Betsaida p'uuruude tau p'āriu bada jipada

²²Betsaida p'uuruude panadak'āri, tau p'āriu bi ateejida Jesumaa chupiria iidide irua tōbaimerā. ²³Jesupa ma tau p'āriu bi juade jitap'eda, p'uuru k'idaa ateeji. Māpai ma eperā tau jāde idut'aaji māik'aapa ichi tau wāk'a atap'eda juapa, Jesupa maaji:

—čīrā pia unuruk'ā? aji.

²⁴Ak'ip'eda, maaji:

—Unu bīpi eperāarā pak'uruk'a nūutee.

²⁵Jesupa juwa waya tau īri biji māik'aapa āyaa atak'āri, ma eperāpa pia unu beeji. Māgá jipa beeji. ²⁶Māpai Jesupa ichi temaa pēiji māik'aapa maaji:

—P'uurudee wānaapáde aji, māik'aapa p'uuru pidaarāmaa maarepida jaranaapáde aji.

Pedropo Jesús Tachi K'aripaparida ada

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-20)

²⁷Ma t'ēepai, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome wāji p'uuru k'aipee beedee, Cesarea de Filipo p'uuru k'ait'a bi eujāde. Ode wādade, Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—¿Mi k'aima a p'anima aji, eperāarāpa?

²⁸P'anaujida:

—Ūk'uruurāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida. Awaraarāpa jara p'ani Elías. Ichiaba ūk'uruurāpa jara p'ani pi awaraa Ak'ōre pedee jarapari.

²⁹—Parāpārama, ¿mi k'aima adaima? aji.

Pedropo p'anauji:

—Pi Cristo; Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā.

³⁰Mamīda Jesupa jaraji:

—Awaraarāmaa māga nepirinaadapáde aji.

Jesupa jarada ichi peedait'ee

(Mt 16.21-23; Lc 9.21-22)

³¹Jesupa jarateemaa beeji:

—Mide ijāadak'aa p'anadairā, tachi judiorā poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa, māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa mi miapidait'ee māik'aapa yiaraa iru p'anadait'ee. Maap'eda mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ōpeemaa mi chok'ai p'irabaiit'ee.

³²Māgí pedee jaraji jōmaarā k'īrapite. Māpai Pedropo Jesús awara āyaa ateeji māik'aapa itriamaa beeji, māgá pedee bada perā. ³³Mamīda Jesús p'irrabaiji māik'aapa chi k'ōp'āyoorā k'īra ak'ip'eda, māgaji Pedromaa:

—íMi ik'aawaapa ãyaa wâji, Satanapa mäga jarapida perä! Pia k'isia-e Ak'õrepa k'isia bik'a. Jíp'a k'isiamaa bïda aji, eperäärapa k'isiapatak'a.

Säga nipadai Jesús ome
(Mt 16.24-28; Lc 9.23-27)

34 Mäga bap'eda, Jesupa chi k'op'äyoorä tñ p'e ataji awaraarä ome mäik'aapa maaji:

—Eperä mi ome nipa k'inia bi pirä, k'isiaik'araa bi ichia ne-inaa oo k'inia bidepai. Ichi kuruso äp'aipia bi eperä peenadait'eek'a. Ooipia bi mia ooparik'a, ma k'aurepa miapiruta pijida piurumaa. **35** Eperä piuamaa bi pirä mide ijäapari k'aurepa, mägí piuk'äri atuait'ee. Mamïda eperä piuru pirä mide ijäapari k'aurepa, mägí it'aa wäit'ee ichi piuk'äri. **36** Ma awara ñk'äare piata baima eperäpa ne-inaa pia na p'ek'au eujäde nïbi jõmaweda ataru pirä, mamïda piup'eda chok'ai p'irabai-e pirä Ak'õre eujäde?

37 Ichiaba, ñk'äata teeima Tachi Ak'õremaa, tachi piudap'eda chok'ai p'irabaipimerä? Mäga p'oyaa ooda-e. **38** Ìrapema eperäärapa audú p'ek'au oo k'inia p'anapata mide ijäadak'aa perä. Mäirä taide eperä k'ira nejasia bi pirä jarait'ee mide ijää bi maa-e pirä mi üraa jarait'ee awaraarämaa, mägara mi, chi Eperä Ak'õre Truadepema jida k'ira nejasia bait'ee mëreda ait'ee, mi Ak'õre Waibia k'ira wãreede chek'äri iru angeleerä ome.

9 ¹Jesupa ichiaba mägaji:

—Mia wãarata jararu. Nama p'aniirä ûk'uru piudai naaweda unudait'ee Tachi Ak'õrepa eperäärapa biru ichi jua ek'ari ichideerä p'aneedamerä.

Jesús k'ira awaradaida
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 K'äima seismaa Jesús wäji ee it'ia bi nok'ode. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago mäik'aapa Juan. Mama ãra taide Jesús k'ira awaradachi. **3** Ichi p'aru t'o-t'oo ïdaadachi pi-ia t'ödak'a. **4** Mäga nide chi k'op'äyooräpa unujida chonaaräweda p'anapatap'edaarä Elías mäik'aapa Moisés pedeemaa p'ani Jesús ome. **5** Mäpai Pedropa mägaji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari, ipia bi nama p'anadait'ee pi ome! Oodait'ee te chak'eerä õpee; aba pi-it'ee, aba Moise-it'ee, chi apema Elia-it'ee.

6 Pedropa k'isia-e mäga jaraji, p'era ak'i nïbada perä apemaarä ome. **7** Mäga nide jïtararapa ãra aneu cheji. Madeepa Tachi Ak'õrepa pedeeji:

—Nägida aji, mi Warra k'inia. Üriti iru pedee. **8** Aramata ak'idak'äri, ächi ik'aawa apida unuda-e pají; Jesús aupaita ächi ome bají.

9 Eedeepa cherutade Jesupa jaraji ächia unudap'edaa nepirinaadamerä, ichi jai-idaap'eda waya chok'ai p'irabai naaweda. **10** Maperä nepirida-e pají ächia unudap'edaa. Mamïda ächi pitapai pedee p'anapachida k'asaa jara k'inia bi "jai-idaap'eda waya chok'ai p'irabaiit'ee". **11** Maap'eda Jesumaa iidijida:

—¿Sääp'eda Moisepa p'āda jarateepataarāpa jarapatama ajida, chonaarāwedapema Elías naapiara cheit'ee Tachi K'aripapari k'āyaara?

12 Irua p'anauji:

—Wäärata jara p'ani. Elías naapiara cheit'ee mäik'aapa ne-inaa jōmaweda pia ooit'ee, eperāarāpa auteebaidamerā iru t'ee cheru. Mamīda mia jara bī: Ak'ōre Úraa p'ādade ichiaba jara bī mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, miapidait'ee mäik'aapa k'ira unuamaa iru p'anadait'ee. Tachi Ak'ōre Úraa p'ādade p'ā jēra bik'a ichia oopiit'ee. **13** Mamīda eperā Elías jīak'aa chejipi. Mägf t'ijarapachida Juan Bautista. Ächia oo k'iniata oojida iru ome Ak'ōre Úraa p'ādade jara bik'a.

Jesupa k'ūträäa k'ap'iadeepa netuara uchiapida
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jesús, Pedro, Santiago mäik'aapa Juan pachedak'āri apemaarā k'ōp'āyoorā p'anadap'edaamāi, unu chejida eperāarā chok'araarāpa wap'ira iru p'ani mäik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā ūk'uru aupedee jōni ma k'ōp'āyoorā ome. **15** Jesús unudak'āri, ak'ítrua para beeji mäik'aapa p'ira wājida irumaa auteebaide. **16** Mäpai Jesupa iidiji ächimaa: —¿K'āaredeta aupedee p'anima mi k'ōp'āyoorā ome?

17 Eperāpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, mi warra aneeji pīmaa netuarapa ichiwa iru bairā. **18** Ma netuarapa wawat'i bat'at'aapari eujäde. Maap'eda it'aidee k'ōp'lep'ee che nībeepari, k'ida kierrkierree nībeepari, ichiaba k'ap'ia ibia nībeepari. Mia chupiria iidiji pi k'ōp'āyoorāmaa ma netuara uchiapit'aadamerā. Mamīda p'oyaada-e paji.

19 Mäpai Jesupa mägaji arii p'anadap'edaarāmaa:

—Aai, eperāarā, ¿at'ārita mide ijääda-e p'anik'ā? iljääadak'aarāk'api p'ani! ¿Jōmasaa taarāit'ee parā ome ijääarutamaa? Anéeti ma warra.

20 Mäpai aneejida Jesumaa. Mamīda netuarapa Jesús unuk'āri, warra wawat'aaji mäik'aapa bat'at'aaji eujäde. It'aideepa k'ōp'lep'ee eujäde pirabai nībeeji. **21** Jesupa iidiji ma warra ak'ōremaa:

—¿Sääweda mägá nībima? aji.

Chi ak'ōrepa p'anauji:

—Ma-āri weda. **22** At'apai netuarapa bat'at'aapari t'ipitau urua nībide maa-e pīrā toida peet'aait'ee. Mapa p'oyaa ooita bī pīrā, tai chupiria k'awáaji mäik'aapa k'aripapáde aji.

23 Jesupa p'anauji:

—¿K'asaa pi pedee? ¿P'oyaa ooik'ā a bik'ā? iEperāpa mide ijää bī pīrā, mia ne-inaa jōma oopari!

24 Mäpai chi warra ak'ōrepa golpe pedeeji:

—Ijää bida aji. iMi k'aripáji waapiara ijääit'ee!

25 Jesupa unuk'āri eperāarā seedaruta, mägaji netuaramaa:

—Netuara, ichiwapi pari mäik'aapa k'íiri k'ípipari, uchíaji jā warra k'ap'iadeepa mäik'aapa waa iru k'ap'iade t'íunaapáde aji.

²⁶ Māpai netuara biadachi māik'aapa warra golpe wawat'aaji. Maap'eda uchiadachi warra k'ap'iadeepa. Ma warra piudak'a atabaibeeji. Māpai arii see nībadaarāpa māgajida:

—Piudachida, ajida.

²⁷ Mamīda Jesupa juade jita atap'eda, p'irabai ataji. Māpai ma warra k'ap'ia pia beeji.

²⁸ Maap'eda Jesús wāji teedaa chi k'ōp'āyoorā ome. Ituaba bak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa iidijida Jesumaa:

—¿Sāap'eda taipa ma netuara p'oyaa uchiapida-e pajima? ajida.

²⁹ Jesupa p'anauji:

—It'aa tī bipapai māgee netuara uchiapiparida aji.

Jesupa waya jarada ichi peedait'ee

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰ Mamāik'aapa wādak'āri, Galilea eujāde wāyaajida. Mamīda eperārāmaa k'awapi k'inia-e bada perā, ³¹ Jesupa ne-inaa oo-e paji mama, chi k'ōp'āyoorāmaa jarateemaa bada perā. Māgapachi:

—Eperāpa mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, baaipiit'ee k'achia beerā juade māik'aapa āchia mi peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ūpeemaa mi waya chok'ai p'irabait'ee.

³² Chi k'ōp'āyoorāpa k'awada-e paji sāap'eda irua māga jaraji. Mamīda waawee p'anajida iididait'ee.

Eperā waibiara bi Tachi Ak'ore k'īrapite

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³ Pachejida Capernaum p'uurude. Teeda p'anide, Jesupa iidiji:

—¿Parā k'āata pedee che wājidama aji, ode?

³⁴ Mamīda k'īra nejasipa k'iup'ee para beeji, ode aupedee che wādap'edaa perā, āchidepema k'aita waibiara bi. ³⁵ Jesús su-ak'i beeji māik'aapa chi k'ōp'āyoorā doce tī p'e atap'eda, maaji:

—Eperā apemaarā k'āyaara waibiara pa k'inia bi pirā, ek'ariara baipia bi māik'aapa t'āri o-īa apemaarā k'aripaipia bi.

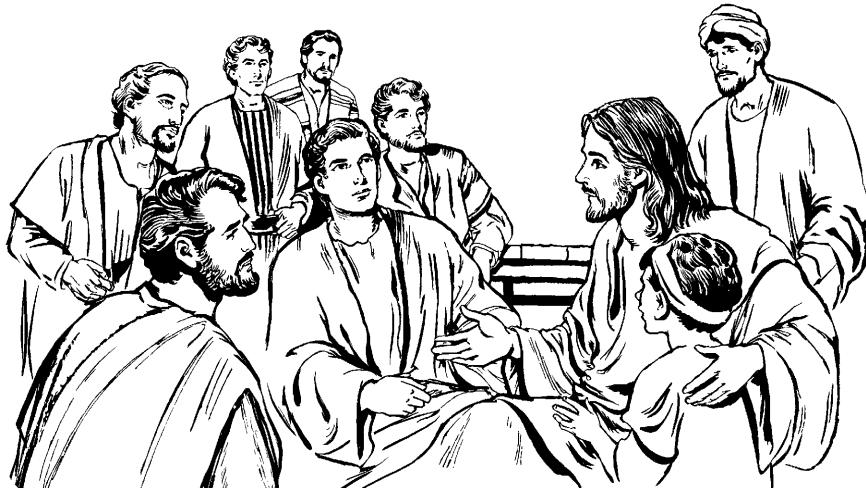
³⁶ Māpai Jesupa warra chai jua jita atap'eda, ak'i nībijji āchi esajīak'a. Jira atap'eda, wēre ataji jarateeit'ee māik'aapa jaraji:

³⁷ —Eperāpa mide ijāa bi k'aurepa nāgí warra chaik'a auteebairu pirā, mi jida auk'a auteebaipari. Ma awara mi aupai auteebai-e; ichiaba Tachi Ak'ore auteebai bi, iruata mi pēida perā.

Ak'orede ijāak'āri, ne-inaa pia oopari

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸ Māpai Juanpa maaji:

(San Marcos 9.36-37)

—Tachi Jarateepari, taipa unujida eperāpa pi tī jarap'eda, netuara uchiapi bi eperāarā k'ap'iadeepa. Māga unudak'āri, taipa waa oonaapáde ajida, tachi ome nipak'aa perā.

³⁹ Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au oopíti. Eperāpa ne-inaa pia ooru pirā mi tīde eperāarāpa p'oyaa oodak'aa, māga oop'eda, pedee k'achia jara-e pai mi āpite. ⁴⁰ Tachi ome nipak'aa pijida, tachi eere bida aji. ⁴¹ Mía wāarata jararu. Eperāpa parāmaa pania vaso aba pida teeru pirā todamerā, parāpa mi, Cristode ijāapata perā, Tachi Ak'ōrepa ma eperāmaa ne-inaa pi-ia teeit'eeda aji.

K'irak'aupai p'ek'au k'achia oodai

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴²—Mamīda eperāpa mide ewaa ijāa p'aniirāmaa acha bi warra chaik'a, ijāapiamaa bi pirā, piara bak'aji k'ūruma iru otaude jī atadap'eda, p'usa jāde bat'at'aadait'ee. ⁴³⁻⁴⁴ Pichi juapa ne-inaa ooda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amáaji, pichi jua t'ip'et'aak'ajik'a. Piara bi it'aa wāit'ee jua mosaa, k'ap'ia jōmaweda atuai k'āyaara t'ipitau ichita jērajeraa jira bide. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ichiaba pichi biiripa ne-inaa ooda k'aurepa k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amáaji, pichi biiri t'ip'et'aak'ajik'a. Piara bi Ak'ōre ode nik'anik'aa nipait'ee biiri abapai bik'a, k'ap'ia pia tok'arradee bat'a atapéi k'āyaara.

⁴⁷ Ichiaba pichi taupa ne-inaa unuda k'aurepa pi k'achiade baairu pirā, ma k'achia oo amáaji pichi tau ët'ak'ajik'a. Piara bi Tachi Ak'ōre ode nipait'ee tau abapai bik'a, tau omeeweda nipai k'āyaara netuara ode tok'arradee.

⁴⁸ 'Mama ichita miapiit'ee tachi chiara k'opari k'ipa piuk'aa māik'aapa tachi k'ap'ia paapari t'ipitau k'iik'aa bide.' (Is 66.24)

⁴⁹—T'ā p'urupata chik'ode mik'iapiamaapa. Auk'a Tachi Ak'ōrepa ichideerā pia ak'i bapari atuapiamaapa netuara o k'achiade. ⁵⁰Ma awara chik'o warraara bi t'ā ome. Mamīda t'ā k'iyyaa-edai'k'āri, ma chik'o warraa-ee bi. ¿Sāga ma t'ā waya k'iyyaapiima? Ichiaba tachi t'āri pia p'anada-e pak'āri, Tachi Ak'ōre k'īrapite servi-e p'ani. Mapa óoti Ak'ōre Úraade jara bik'a. Māgá k'āiwee p'anadait'ee apemaarā ome.

Jesupa jarateeda miak'āi p'aniirā mia amaanaadamerā
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

10 ¹Jesús uchiap'eda chi k'ōp'āyoorā ome Capernaumdeepa, wājida Jordán to k'īraik'a eeree, Judea eujāde panarutamaa. Mama p'anide waya Jesús badamāi eperāarā cheepurupachida, eperāarāpa oopatap'edaak'a iru wārumaa. Waya Jesupa jarateemaa beeji naaweda oopatak'a. ²Māga nide fariseorā ūk'uru irumaa chejida. Moisepa p'āda merapii jīak'aapa, iidijida:

—¿Imik'īrapa ichi wēra amaaipia bik'ā? ajida.

³Irua p'anauji:

—¿K'āata ūraaji Moisepa?

⁴Jarajida:

—Moisepa ūraajida ajida, wēra amaru pirā, mia amaada k'art'a p'ā teeipia bi.

⁵Māpai Jesupa maaji:

—Moisepa māga jaraji parā judiorā k'iiri k'isua p'anadairā. ⁶Mamīda Tachi Ak'ōrepa na eujā ook'āri,

‘Ooji imik'īra māik'aapa wēra.’ (Gn 1.27)

⁷Mapa imik'īrapa atabēit'ee chi ak'ōre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome. ⁸Māgá eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee. (Gn 2.24)

Eperā omé p'ani mīda, jīp'a eperā apai pik'a p'aneepata Tachi Ak'ōre k'īrapite. ⁹Tachi Ak'ōrepa māgá eperāarā omé araa papik'āri, apidaapa amaaapidaik'araa bida aji.

¹⁰Ai t'ēepai teeda p'anadak'āri, Jesús ome nipapataarāpa pedee p'aneejida fariseorāpa iididap'edaade. ¹¹Jesupa jaraji:

—Eperāpa chi wēra amaat'aaru pirā, awaraa wēra atai'k'araa bi. Māga ooru pirā, p'ek'au ooomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa chi wēra k'īrapite, Tachi Ak'ōre Úraa p'ādade jara bairā wēra iru bak'āri, awaraa ome k'āik'araa bi. ¹²Ichiaba wērapa chi imik'īra amaat'aaru pirā, awaraa imik'īra atai'k'araa bi. Māga ooru pirā, auk'a p'ek'au ooomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

Jesupa warrarā bendiciada
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³Warrarā aneejida Jesumaa iru juu bimerā ãra īri. Mamīda Jesús k'ōp'āyoorāpa ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁴Jesupa māga unuk'āri, t'āri ãriidachi chi k'ōp'āyoorā ome. Māpai māgaji:

—iñtrianáati! Ichiak'au mimaa warrarā chepíti, Tachi Ak'orepa ãra jíak'aarã bii'ee perã ichi jua ek'ari ichideerã p'aneedamerã. ¹⁵Mia wãarata jararu. Warra chakeerãpa waawee-ee ijääpata t'ari o-ia Tachi Ak'orede. Auk'a tachi chonaarãpa pida ijäädaipia bi p'aneedait'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari ichideerã ome.

¹⁶ Warra chak'erã jira atap'eda, ichi jua ãra ūri bi wãpachi mäik'aapa bendicia wãpachi.

**Eperã p'arat'ara bi Jesús ome pedeeda
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)**

¹⁷Jesús wãit'ee arude, eperã p'ira chep'eda, iru k'irapite bedabaidachi mäik'aapa mägaji:

—Tachi Jarateepari t'ari pia, ñk'âata mia ooipia bîma aji, it'aa wãit'ee?

¹⁸Jesupa p'anauji:

—¿Säap'eda mimaa t'ari pia bida a bima? aji. T'ari pia apaita bi; mägí Tachi Ak'ore. ¹⁹Pia k'awa bi Tachi Ak'orepa Moisemaa ūraa p'apida:

'Eperã peenâaji; miak'âi bi pirâ, awaraarã ome k'ainâaji; nechianâaji; seewa jaranaâaji chiara k'achiade baaipiit'ee; ichiaba chiara k'uranâaji; pichi ak'ore mäik'aapa pichi nawe k'inia iru baparíiji mäik'aapa ãra pedee ūriparíiji.'

(Ex 20.12-16)

²⁰Mäpai ma eperâpa maaji:

—Tachi Jarateepari, mia ma jõma ooparida aji, k'utrâa weda.

²¹Jesupa irumaa k'inia ak'iji mäik'aapa mägaji:

—Ne-inaa aba waide oo-e bi. Pichi net'aa jõmaweda netok'oonâiji mäik'aapa chupiria beerâmaa ma p'arat'a téiji. Mäga ooru pirâ, ne-inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'ore eujâde. Mäga oop'eda, mi ome nipa chéji.

²²Ma eperâpa mäga ūrik'ari, k'isia paraadachi mäik'aapa k'ira pia-ee wâji, p'arat'a audú k'inia bada perã.

²³Jesupa ichi ik'aawa p'anadap'edaarâmaa ak'ip'eda, mägaji chi k'op'ayoorâmaa:

—iChaaree bait'ee p'arat'ara beerâ p'aneedait'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari ichideerã ome!

²⁴Jesús k'op'ayoorâ ak'itrau para beeji mäga ūridak'ari. Mäpai waya Jesupa maaji:

—Aai, warrarâ, ichaaree bi p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari ichideerã ome! ²⁵Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari, camello aguja taude wâyaai k'âyaara.

²⁶Chi k'op'ayoorâpa mäga ūridak'ari, waapiara p'era pik'a para beeji mäik'aapa ãchi pitapai iidi para beeji:

—Mägara, ñk'aita p'oyaa it'aa wâyama? ajida.

²⁷Jesupa ãchimaa ak'iji mäik'aapa p'anauji:

—Eperârâpa p'oyaa ooda-e, audú chaaree bairâ. Mamida Tachi Ak'ore-it'ee ne-inaa chaaree wë-edâ aji.

28 Māpai Pedropo māgaji:

—Tai net'aa jōmaweda atabēijida pī ome nipapataadait'ee.

29 Jesupa maaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa atabēijida pāchi te, īpema, īpewēra, nawe, ak'ore, warrarā māik'aapa eujā, mi k'aurepa māik'aapa mia pedee pia jaratee bī k'aurepa.

30 Mamīda net'aa atabēidap'edaa rāpa ma k'āyaara na p'ek'au eujāde p'ani misa, na ne—inaa atada cien audú atadait'ee: te, īpemaarā, īpewēraarā, naweerā, warrarā māik'aapa eujā, chīrapa ãra miapi iru p'ani jida mi k'aurepa. Ma awara piuk'āri, ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ore ome. **31** Mamīda īrapema waibiarā p'aniirā eperāara k'īrapite, ek'ariara p'anadait'ee Tachi Ak'ore k'īrapite. Jōdee ek'ariara p'aniirā eperāarā k'īrapite waibiarā p'anadait'ee Tachi Ak'ore k'īrapite.

Jesupa jarada ūpee jarada ichi peedait'ee
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Aī t'ēepai Jesús apemaarā naa wāji Jerusalendee. Chi k'ōp'āyoorā p'era pik'a iru t'ēe wājida. Awaraarā ichiaba iru t'ēe waaweede wājida. Māpai Jesupa waya chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ī p'e ataji māik'aapa nepiriji ichi p'asait'ee bi:

33 —Tachi wāruta Jerusalendee. Mama mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, jita atadait'ee māik'aapa ateedadait'ee p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāmaa. Āchia iididait'ee k'īra tewaraarāmaa mi peet'aadamerā.

34 Mi oo iru p'anadait'ee; k'īramaa idudait'ee; soopa wiadait'ee māik'aapa peet'aadait'ee. Mamīda ewari ūpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Santiago Juan ome chupiria iididap'edaa
(Mt 20.20-28)

35 Zebedeo warrarā, Santiago māik'aapa Juan, Jesús k'ait'a chejida māik'aapa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa ne—inaa audú k'inia p'ani. Mapa chupiria iidi p'ani māga oomerā.

36 Irua iidiji:

—¿K'āata k'inia p'anima aji, mia oomerā parā ome?

37 Māgajida:

—Pi truade jōmaarā poro waibia pak'āri, tai auk'a poro waibiarā pi ek'ari p'anee k'inia p'ani; aba su-ak'i beeí pi juaraare, apema pi juabi eere.

38 Māpai Jesupa p'anauji:

—Parāpa wāara k'awada-e p'ani k'āata iidi p'ani. ¿Parāpa ne—inaa k'achia choodaik'ā aji, mia chooit'ee bik'a? Maap'eda īparā piu k'iniadaik'ā aji, mi piut'ee bik'a?

39 Āchia p'anaujida:

—iP'o yaadaipi!

Jesupa maaji:

—Parāpa ne-inaa k'achia choodait'eeda aji, mia chooit'ee bïk'a. Ma awara piudait'ee mi piut'ee bïk'a. ⁴⁰Mamïda mia p'oyaa jara-e k'airäta mi juaraare wa juabi eere su-ak'i p'aneedait'ee. Tachi Ak'örepapai mäga jarai.

⁴¹Apemaarä diez k'öp'äyooräpa ūridak'ari Santiago Juan ome iididap'edaa, k'íraudachida ächi ome. ⁴²Mapa Jesupa tï p'e ataji mäik'aapa maají:

—Parāpa k'awa p'ani ijäädak'aa beerä poro waibiaräpa ächia oo k'iniata oopipata eperäärämaa. Waaweepa ächi jua ek'ari p'aniiräpa oopata ächia jara p'anik'a. ⁴³Mamïda parāpa oodaik'araa bi ma poro waibiaräpa oopatak'a. Ma k'äyaara ijääpataarä täide chi waibiara pa k'inia bipa apemaarä chupiria k'awaaiapia bi mäik'aapa k'ariipaipia bi. ⁴⁴Pia jarait'eera, parädepema aba poro waibia pa k'inia bi pirä, awaraarä k'ariipaipia bi, esclavopa chipari k'ariparapik'a. ⁴⁵Mi, chi Eperä Ak'ore Truadepema mïda, na p'ek'au eujäde che-e paji eperääräpa mi jïia iadamerä. Jïp'a cheji eperäärä o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Piut'ee eperäärä chok'ara uchiadamerä p'ek'au k'achia jua ek'ariipa.

Jesupa tau p'äriu bada Bartimeo jipada
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶Jesús wäyaa wäk'ari Jericó p'uurude chi k'öp'äyoorä ome, eperäärä chok'ara auk'a chejida ära ome. Ma p'uurudeepa uchia wädade, o bi ik'aawa eperä tau p'äriu bi su-ak'i baji p'arat'a iidimaa. Ma eperä tïjarapachida Bartimeo. Mägí Timeo warra paji. ⁴⁷Ürik'ari Jesús Nazaretdepema ichi ik'aawa wäyaa wä, ma tau p'äriu bipa golpe biamaa beeji:

—iJesús! iRey David Warra, mi chupiria k'awáaji!

⁴⁸Ma ode p'anadap'edaaräpa itriat'aapachida k'üp'ee beemerä. Mamïda waapiara biapachi:

—iRey David Warra, mi chupiria k'awáaji!

⁴⁹Mäpai Jesús ak'iní beeji mäik'aapa mägaji:

—Tï atanáti.

Mäpai tï atanajida tau p'äriu bi:

—Isapai, p'irabáiji. Pi tï bipi. iWaaweenáaji!

⁵⁰Mäpai chi poroba äyaa bat'at'aap'eda, p'inajïti bainï beeji mäik'aapa Jesumaa cheji. ⁵¹Mäpai Jesupa iidiji:

—¿K'äata k'inia bïma aji, mia oomerä pi ome?

Tau p'äriu bipa p'anauji:

—Jesús, Tachi Waibia, michi taupa pia unu k'inia bïda aji.

⁵²Jesupa mägaji:

—Jipajipi mide ijääda perä. Wäipia bïda aji.

Aweda tau p'äriu badapa pia unuji mäik'aapa Jesús t'ëe wäji ode.

Jesús Jerusalén p'uurude
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 ¹Jesús Jerusalén p'uuru k'ait'a wāk'āri, Olivo Ee k'írapite panaji chi k'ōp'āyoorā ome. Mama p'ani Bettagé māik'aapa Betania p'uuru. Jesupa chi k'ōp'āyoorā omé naa pēik'āri, māgaji:

—Wāti ara bī p'uuru tachi k'írapite bimaa. Ará panadak'āri, ununadait'ee burro jī bainī bī, waide apida batauda-e p'ani iru īri. Īra atáti māik'aapa anéeti. ³Apidaapa iidiruta pirā, k'āare-it'ee ēramaa p'ani, jaráti: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi. Waya tee chedait'eepi.”

⁴Chi k'ōp'āyoorā wādak'āri, ununajida burro jī bainī bī o bi ik'aawa te auk'idaa. Māpai īra atajida.

⁵Mamīda arii p'anadap'edaarāpa iidijida:

—¿K'āata oomaa p'anima parāpa? ¿K'āare-it'ee īra ataruta jā burro?

⁶Māpai Jesupa jaradak'a p'anaudak'āri, ichiak'au pēijida.

⁷Burro ateedap'eda Jesumaa, āchi īripema p'aru jīpatap'edaa ata bijida ai īri māik'aapa Jesús batauji. ⁸Jesús māgá wāyaa wāk'āri, chok'araarāpa āchi p'aru tō jēra bijida o jāde Jesús k'írapite; ichiaba ūk'uruurāpa tō jēra bijida k'iru t'iap'edap'edaa, āchi rey pai jiak'aapa. ⁹Jesús naa wādap'edaarāpa māik'aapa t'ee che wādap'edaarāpa o-īa biapachida:

—‘*Hosana!* iK'īra wāree! iTachi Ak'ōrepa pia ak'i bapari ichia pēida ichi pari nipamerā na eujāde! iK'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari cheru perā!’ *(Sal 118.25-26)*

¹⁰ iTachi Ak'ōrepa pia ak'i bapariit'ee ichia rey pēida! iDavid tachi rey padak'a waya rey iru p'anadait'ee! Tachi Ak'ōrepa nāgí auk'a pia ak'i bapariit'ee. *iHosana!* iK'īra wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari cheru perā!

¹¹Jesús Jerusalende pacheck'āri, wāji Ak'ōre te waibiadée. Aide eperāarāpa oo para bī unup'eda, waya wāji Betania p'uurudee chi k'ōp'āyoorā ome, k'ewara bada perā.

Jesupa higuera biirimaaj ijijati pedeeda
(Mt 21.18-19)

¹²Ai norema, Betania p'uurudeepa uchiadak'āri, Jesús jarrapisia nībeeji. ¹³T'īmiipaunuji higuera biiri bainī bī k'iru paraa. Māpai araa ak'inaji chau bī jiak'aapa. Mamīda chau-ee bají. Chi k'iru aupaita unuji, chaujara-e pada perā. ¹⁴Māpai ma higuera biirimaaj māgaji:

—iPi waa chauk'aa pait'eeda! aji.

Chi k'ōp'āyoorāpa irua jarada ūrijida.

Jesupa ne–ināa netopataarā jērek'ooda Ak'ōre te waibiadeepa
(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵Ai norema waya Jerusalende pachedak'āri, Jesús Ak'ōre te waibiade t'iiji māik'aapa net'aa netopataarā taawaa jērek'ooji. P'arat'a tau t'erabaipataarā mesa sīa bat'ak'oo wāji, paloma netopataarā banco paara. ¹⁶Ak'ōre te waibiadee wāyaapik'aa paji net'aa ateerutaarā. ¹⁷Māpai jarateemaa beeji:

—Tachi Ak'ōre Úraa pā jēra bide jara bi:

'Mi te it'aa t̄ipata teda apataadait'ee, jōma na eujādepemaarā–it'ee.'

(Is 56.7)

'Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.'

(Jer 7.11)

¹⁸Māga ūridak'āri, p'aareerā poroorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome k'isia p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee. Iru waawee p'anajida, eperārāpa ak'itrua para bada perā irua jaratee bi k'aurepa. ¹⁹K'ewaraa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome uchiajida p'uurudeepa.

Higuera biiri p'oodarida
(Mt 21.20-22)

²⁰Ai norema tap'eda waya Jesús chi k'ōp'āyoorā ome wāyaajida higuera biiri badamāi. Unujida chi k'arra jōmaweda p'oo ak'inī bi. ²¹Māpai Pedropa k'irāpaji Jesupa jarada māik'aapa jaraji Jesumaa:

(San Marcos 11.15-17)

—iTachi Jarateepari, ak'iji! Pia higuera biirimaaj ijiati pedeeda p'ooodachida aji.

22 Jesupa p'anauji:

—Ijäapatáati Tachi Ak'orede. 23 Mia wääarat jararu. Eperä wääara Tachi Ak'orede ijää bï pirä, iidiipia bi ne-inaa oomerä, ichi t'aridepai k'isia-e: “¿Ooikä wa oo-e pai?” Mägä Tachi Ak'orepa irua jaradak'a ooit'ee. Jararu pirä eemaa: “Jämäik'aapa ãyaa wâjî mäik'aapa p'usa jâde baainâjî,” Tachi Ak'orepa mäga ooit'ee. 24 Mägä it'aa iididak'äri, naapiara ijäati Tachi Ak'orepa ooru paräpa k'iniate, pâchi t'äri auk'a p'ani perä iru ome. Mägä p'anadairä irua ooit'ee paräpa it'aa iididap'edaa. 25 Parä it'aa t'idak'äri, k'isianâati apemapa k'achia ooda parâmaa. It'aa t'idaa naaweda, iru chupiria k'awâatî mäik'aapa perdonâati irua k'achia ooda. Mäga ooruta pirä, Tachi Ak'ore it'ari bipa perdonaa'it'ee paräpa p'ek'au k'achia oopata. 26 [Mamida awaraarâpa k'achia oodap'edaa parâmaa perdonada-e pirä, mägara Tachi Ak'orepa ichiaba perdonaa-e paräpa ne-inaa k'achia oopata.]

Tachi Ak'orepa Jesús pëida

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

27 Ma t'ëepai waya chejida Jerusalendee. Jesús Tachi Ak'ore te waibiade ni misa, irumaa chejida p'aareerä poroorä, Moisepa p'âda jarateepataarä mäik'aapa judiorä poro waibiarä. 28 Ilijida:

—¿Tachi Ak'orepa tai biji-ek'ä ichi te waibia ak'idamerä? ¿K'aipa pimaa nâga oopi bîma? ajida.

29-30 Jesupa p'anauji:

—Mia pida parâmaa iidiit'ee: ¿K'aipa pëijima aji, Juan Bautistapa poro choo chemerä; Tachi Ak'orepa maa-e pirä eperâarâpa? P'anauruta pirä, mia pida ichiaba jarait'ee k'ai juapa mia nâgí ne-inaa oo bi. P'anaudapâde aji.

31 Mäpai âchi pitapai pedee para beeji:

—Tachi Ak'orepa pëidada aruta pirä, irua iidiit'ee: “Mägara, ¿sääp'eda Juan ūraa ijäada-e pajima?” Mapa mäga p'oyaa jarada-e. 32 Ma awara tachia sâga jaradaima eperâarâpa Juan pëidap'edaa? Mäga jararuta pirä eperâarä k'iraudaridait'ee tachi ome.

Achia waawee p'anapachida k'awa p'anadap'edaa perä jömaarâpa ijää p'anapachida Juan Tachi Ak'ore pedee jarapari paji. 33 Mapa p'anaujida:

—K'awada-e p'anida ajida, k'aipa Juan pëiji.

Mäpai Jesupa mägaji:

—Mägara mia pida jara-edâ aji, k'aipa mîmaa nâga oopi bi.

Mimiapataarä k'achia beerâde nepiriða

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12

1 Jesupa nepirimaa beeji âchimaa:

—Eperâpa uva eujä uuji mäik'aapa t'iak'auk'ooji. Ichiaba bôgo mäudee ooji uva piart'idait'ee. Ma awara te it'ia ooji ma iringa ak'idait'ee. Mäga oop'eda, ne-uu eujä ak'ipataarä jiriji mimiadamerä ichi-it'ee.

Maap'eda awara ãyaa wäji. ²T'ëepai uva oropata ewari pak'äri, ma eujä chiparipa ichi mimiapari pëiji mimiapataarãmaa iidinamerä ichi eere bee bi chauda tee pëidamerä. ³Mamïda ãchia iru jita atadak'äri, sïk'oojida maap'eda juu arajää pëit'aajida chiparimaa. ⁴Mäpai chi eujä chiparipa waya awaraa mimiapari pëiji. Mamïda mägí poro k'öop'et'aajida mäik'aapa waajarak'oojida. ⁵Pëiji awaraa mimiapari; mägí peet'aajida. Mäpai awaraarã chok'ara pëiji. Mägiirädepema ük'uru wiök'oojida, apemaarã peek'oojida.

⁶'Mamïda at'äri ichi ome iru baji ichi warra k'inia iru bada. K'isiasi: "Mi mimiapataarã ome k'achia oojida. Mamïda acha bi mi warra perä, waaweedait'ee. Mapa mia iru pëiit'ee." ⁷T'imí weda iru warra unudak'äri, ma mimiapataarã pedee para beeji: "Jägipa ichi ak'ore net'aa jõmaweda atait'ee chi ak'ore piuk'äri. Peet'aadáma ajida, tachi eujä chiparik'a p'aneedait'ee." ⁸Mäpai iru pachek'äri, jita atajida mäik'aapa peet'aajida. Maap'eda chi k'ap'ia ma uva eujädeepa bat'at'aanajida. Mägapai paji.

⁹Mamïda, ma nepiri aupak'äri, iidiji:
—iK'isíati! ¿K'äata ooit'ee chiparipa? Mia jarait'ee. Wäk'äri, ma eujä ak'ipataarã peek'oonait'ee mäik'aapa awaraa mimiapataarã jirinait'ee chi ne-uu eujä ak'ipataadamerä.

¹⁰?Paräpa Ak'ore Üraa p'äda leeda-e p'anik'ä?

"Teoopataaräpa mäu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi. ¹¹Tachi Ak'orepa mäga ooji, tachia unudamerä mäik'aapa ak'itrua para beemerä."
(Sal 118.22-23)

Mägara k'isiadapáde aji, pia k'awaadait'ee mia jarateeda.

¹²Mäpai judiorä porooräpa Jesús jita atapidait'ee paji, k'awadap'edaa perä irua ãchideta pedee baji. Mamïda eperäärä chok'ara paraaji Jesús eere. Ma k'aurepa waawee p'anajida jitapidait'ee. Mapa ichiak'au atabëijida; maap'eda wäjida.

P'arat'a p'aapatap'edaa reymaa impuesto-it'ee
(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³T'ëepai waya judiorä porooräpa pëijida fariseorä mäik'aapa Rey Herodes eere p'anadap'edaa Jesùs imiateedamerä mäik'aapa peepit'aadamerä. ¹⁴Wäjida mäik'aapa iidijida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'ani pia wäarata jarapari. Ma awara pariatua ijääk'aa awaraarä k'isiadeepa jara p'ani. Ichiaba pia auk'a jarateepari eperäärä waibiarämaa mäik'aapa chi chupiria beerämaa. Pia jarateepari tachi p'anapataadamerä Ak'orepa k'inia bik'a. Maperä taipa iidi k'inia p'ani: ¿Pia bik'ä tachia impuesto p'aadait'ee Cesarmaa? ¿P'aadaipia bik'ä irua jara bik'a wa p'aadaik'araa bi?

¹⁵Mamïda Jesupa k'awaji ãchia Tachi Ak'orede ijääpatada apata mïda, wäara ijäädak'aa. Maperä mägaji:

—¿Säap'eda mi k'üra k'inia p'anima? aji. Denario p'arat'a tau anéeti mia ak'iit'ee.

¹⁶ Jesupa p'arat'a tau ak'ik'āri, iidiji:

—¿K'ai k'irata nadē bi, māik'aapa k'ai t̄ita p'ā bima? aji.

P'anaujida:

—César k'ira māik'aapa ichi t̄ita p'ā bida ajida.

¹⁷Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara téeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, māik'aapa téeti Tachi Ak'ōremaa irua iidipari.

Iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beeji.

Iididap'edaa piudap'edaarā chok'ai p'irabaipatade

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Māpai saduceorā ūk'uru wājida Jesumaa ne-inaa iidide iru k'ūradait'ee. Māirāpa jarateepata piudap'edaarā chok'ai p'irabaidak'aa. Maperā iidijida:

¹⁹—Tachi Jarateepari, Moisepa nāga pābēiji tachi-it'ee: Eperā miak'ai bi warra wēe piuru pirā, chi ūpemapa iru wēra ataipia bi māik'aapa ai ome warra ooipia bi chi ūpema piuda k'ap'ia pari. ²⁰Mapa čpia k'āata k'isia bi nāgide? ūpemaarā siete p'anajida. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. ²¹Māpai araarepema ūpema miak'āiji ma p'etrāa ome. Mamīda ichiaba warra wērapiuji. Ichiaba māga p'asaji chi araarepema ūpemaarā ome. ²²Jōmweda miak'āijida mīda ma wēra ome, warra ooda-e paji. Maap'eda ichiaba ma wērapiuji. ²³Māpai wāara pirā piudap'edaarā chok'ai p'irabaipata, waya chok'ai p'aneeruta ewate, ēk'ai wēra pait'eema ajida, jōmweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

²⁴ Jesupa p'anauji:

—Ak'ore Ūraa pia k'awada-e p'anadairā, parāpa awara k'isia iru p'ani. Ichiaba k'awada-e Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōmweda oopari. ²⁵Eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidak'āri, imik'iraarā wēraarā ome waa miak'āida-e pait'ee. Angeleerā ichi truade p'aniirāk'api p'anadait'ee. ²⁶Ma awara parāpa k'achia k'isia p'anapata jaradak'āri piudap'edaarā chok'ai p'irabaidak'aa. Čwaide parāpa Ak'ore Ūraade pia k'isiada-e p'ani'ā? Abraham, Isaac māik'aapa Jacob jai-idaajida mīda, Tachi Ak'ōrepa maajī Moisemaa pak'uru jep'eda urua jira bideepa t'ipitauk'a:

‘Mi pi chonaarā Ak'ore Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ore Waibia.’

(Ex 3.6)

²⁷Jara-e paji: “Mi ära Ak'ore paji.” Mapa Tachi Ak'ōredeera jai-idaajida mīda, at'āri chok'ai p'ani. Ilru piu beerā Ak'ore-epi! Ma k'āyaara iru chok'ai beerā Ak'ōrepī. Maperā parāpa ne-inaa awaraata k'isia p'ani, Tachi Ak'ōrepa jarada k'āyaara.

Tachi Ak'ore Ūraa waibiara bi

(Mt 22.34-40)

²⁸ Māgá pedee jōni misa, cheji Moisepa p'āda jarateepari. Āchi pedee ūrii beeji. Jesupa apemaarāpa iididap'edaa pia p'anauk'āri, māgí jarateeparipa iidiji:

—Tachi Ak'ore Ūraa jōmweda p'ādadepema, īchisāgita waibiara bima aji, apemaarā k'āyaara?

²⁹ Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ore Ūraa waibiara bide jara bi:

‘Ūriti Israel pidaarā. Tachi Ak'ore Waibia apaita bi. Tachi Ak'ore awara wē-e. ³⁰Tachi Ak'ore Waibia wāara k'inia iru baparíiji pichi t'āripa māik'aapa ne-inaa jōmaa k'āyaara iru k'inia iru baparíiji. Ewari chaa k'īsiaji t'āripa irude. Tāri o-ña ooparíiji irua jara bik'a.’ (Dt 6.4-5)

³¹ Araare jara bi:

‘Awaraarā k'inia iru baparíiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ (Lv 19.18) Ak'ore ūraa waibiara wē-edo aji, māgí omé jara aupada k'āyaara.

³² Māpai Moisepa p'āda jarateeparipa māgaji:

—Pia bi, Jesús. Wāarapi pia jara bi:

‘Tachi Ak'ore Waibia abapai bi. Awaraa wē-e iruk'a. ³³Tachi Ak'ore wāara k'inia iru baipia bi t'āripa. Iru k'inia iru baipia bi ne-inaa jōma iru bi k'āyaara. Ewari chaa k'īsiaipia bi t'āripa irude māik'aapa irua jara bik'a ooipia bi t'āri o-ña.’ (Dt 6.4-5)

‘Ichiaba awaraarā k'inia iru baparíiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.’ (Lv 19.18)

Māgata oodaipia bi awaraa ne-inaa oodai k'āyaara; net'atau bida altarde wa ne-animal peeda altarde paadai k'āyaara Ak'ore-it'ee.

³⁴ Māgá Moisepa p'āda jarateeparipa pia p'anauru ūrik'āri, Jesupa maaji:

—Pia Ak'ore ūraade ewaa ijāa wāda aji, Ak'orepa k'inia bik'a ichi juu ek'ari o-ña nipamerā iru ode.

Maadamāipiwaawee p'aneejida waa iididait'ee.

Tachi K'aripapari waibiara bi Rey David k'āyaara

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Jesupa jarateemaa bide Ak'ore te waibia ūuk'idaa, iidiji:

—¿K'āata jara k'inia p'ani Moisepa p'āda jarateepataarāpa jaradak'āri Mesías David ēreerādeepa uchiat'ee? ¿David poro waibiara bi-ek'ā, iru ēreerādeepa uchiat'ee bi k'āyaara? ³⁶iPia k'īsíati! Tachi Ak'ore Jaurepa p'āpiji Rey David ēreerādeepa uchiat'ee badade:

‘Tachi Ak'orepa jaraji Tachi Waibiamaa: “Pi mi ome auk'a waibia bairā, su-ak'i beepáde aji, mi juaraare, mia pi k'īraunu amaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa.”’ (Sal 110.1)

³⁷Davidpa ichi ēreerādeepa uchiat'ee bimaa t'ījaraji “Tachi Waibia”. ¿Mapa k'awada-ek'ā aji, Mesías waibiara bi chonaarāwedapema Rey David k'āyaara?

Eperāarā chok'ara mama p'anadap'edaarāpa Jesús pedee ūridak'āri, o-ñadachida.

Jesupa jarada k'írak'aupai Moisepa p'áda jarateepataarã ome
(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesupa jaratee bi misa, mágaji:

—K'írak'aupai p'anapataadai Moisepa p'áda jarateepataarãk'a. Āchi audua p'anadairã, p'aru teesoo jíi awaa p'anapata māik'aapa k'inia p'anapata jōmaarãpa āchimaa saludaadamerã plaza bee chaa, tachi poro waibiarã ome oopatak'a. **39** Ichiaba su–ak'i p'aneepata su–ak'i beepari pipiara bide Tachi Ak'ore Úraa jarateepata tede māik'aapa nek'odak'ari, chi su–ak'i beepari pipiara bide su–ak'i p'aneepata. **40** Ma awara, p'etrãa chupiria beerã te jāri atapata māik'aapa seewata taarã it'aa t'ipata eperãarã k'írapite. Tachi Ak'ore ewari waibia ewate ichia āchi audupiara miapiit'ee.

P'etrãa chupiria k'íripa p'arat'a tau teeda Tachi Ak'oremaa
(Lc 21.1-4)

41 Ewari aba Jesús su–ak'i bají primisia p'arat'a p'epata k'ait'a, ak'ímaa eperãarãpa eda ata bidak'ari. P'arat'ara beerãpa waibia ata bi chepachida. **42** Mäga níde p'etrãa chupiria k'íri pacheji. Ata bi cheji p'arat'a tau omé cobredee. Mägí p'arat'a tau mak'íara ipsis-e pají. **43** Mäga unuk'ari, Jesupa chi k'óp'ayoorámaa maaji:

—Mia wäärata jararu. Tachi Ak'ore k'írapite na p'etrãapa primisia waibiara teejida aji, apemaarã k'áyaara.

44 Jómaarãpa tee p'ani āchi p'arat'a
waibia iru p'anadap'edaadepema
beeda. Jódee na p'etrãa, chupiria k'íri
mída, ichia iru k'erada jómaweda
teeji Tachi Ak'oremaa. Teejida aji, chi
p'arat'a iru bada paara chik'o netoit'ee.

Jesupa jarada Tachi Ak'ore te
waibia t'eedariit'ee
(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

13 1 Jesús uchiak'ari Tachi Ak'ore te waibiadeepa chi k'óp'ayoorã ome, abaapa maaji:

—iTachi Jarateepari, ak'íji, acha bi māu ta–pia p'ani māik'aapa Tachi Ak'ore te waibia pi–ia oo k'obi!

2 Jesupa maaji:

—Wäära, acha p'ani te pi–ia p'ani. Mamída ewari cherude māu apida bee–e pait'ee awaraa māu íri. Na jómaweda t'ek'oo chedait'ee.

(San Marcos 12.42-43)

Na p'ek'au eujā jōi naaweda, eperāarā miadait'ee
(Mt 24.3-14; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³T'ēepai wājida Olivo Eedee; Ak'ōre te waibia k'īrapite beepari. Jesúis ituaba su-ak'i beek'āri, Pedro, Santiago, Juan māik'aapa Andrés iru k'ait'a wājida māik'aapa iidijida:

⁴—¿Sāapai p'asait'ee pia jarada Ak'ōre te waibiade? ¿Sāga taipa k'awadayama ajida, ma ewari k'ait'a pak'āri p'asait'ee pia jaradak'a?

⁵Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatáati apidaamaa k'ūrapiamamaapa. ⁶Mi jīak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: "Mīta Ak'ōre Warra, Tachi Ak'ōrepa pēida." Māga jara p'anipa eperāarā chok'ara k'ūradait'ee.

⁷Parāpa ūridak'āri nama māik'aapa awara āi jura chōo jōni, p'eranáati. Ichita māga p'asait'ee. Mamīda at'āri na p'ek'au eujā jō-e pait'ee. ⁸Ai naaweda eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. Jarra oodait'ee māik'aapa awērachai wāyaapariit'ee eujā awara-awaraade. Mamīda māga p'asak'āri, ewaapi na p'ek'au eujādepemaarā miamaa p'aneedait'ee.

⁹İTauk'a nipapatáati! Mi k'iraunuamaa iru p'anapataarāpa parā atapidait'ee judiorā poroorāmaa, mide ijāapata k'aurepa. P'ua oodait'ee Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Ateedaiit'ee āchi poro waibiarāmaa māik'aapa āchi reyrāmaa. Māirā k'īrapite parāpa jaradai Tachi Ak'ōrepa ooda parā-it'ee mi k'ap'ia pari. ¹⁰Mamīda na eujā jōi naaweda, Ak'ōrepa ooda eperāarā k'aripait'ee ichita nepiridait'ee eperāarāmaa awara āi t'imí na eujāde. ¹¹Mi k'iraunuamaa iru p'anapataarāpa parā charraarā k'īrapite ateedak'āri, k'isianáati k'āata jaradai. Maapai jarapatáati Ak'ōrepa jarapi bik'a. Ak'ōre Jaurepata k'awapipariit'ee k'āata jaradai.

¹²'Maapai īpemaarāpa peepidait'ee āchi īpemaarā. Ak'ōreerāpa peepidait'ee āchi warrarā. Ichiaba warrarā k'īraudaridait'ee āchi ak'ōreerā ome peepirutamaa. ¹³Jōmaarāpa parā k'iraunuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijāapata k'aurepa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'aripait'ee atuanaadamerā k'ira jīp'a nipapataraā Ak'ōre ode jai-idaarutamaa.

Ak'ōre ewari waibia ewate jarada
(Mt 24.15-28; Lc 21.20-24)

¹⁴—Ewari cherude abaapa ne-inaa audú k'achia ooit'ee Tachi Ak'ōre te waibia edupiara bi cuartode ichi baik'araa bimāi. Māgí Tachi Ak'ōrepa yiaraa iru bapari, k'īraunuamaa iru bairā. Māga unudak'āri, Judea eujāde p'aniirā p'ira mirudaipia bi ee nok'odee. (Acha bi pedee p'āda leerupa pia k'awaipia bi, miapiamamaapa.)

¹⁵Maapai eperā ichi terrazade bi pīrā, teedaa t'īuk'araa bi ichi ne-inaa p'le atade.

¹⁶Eperā ne-uu k'āide ni pīrā, teedaa cheik'araa bi ichi p'aru atade pida. Aramata wāipia bi. ¹⁷iAai, maapai chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa-e pīrā warra chak'eerā jude iru bee! ¹⁸Māga wāyaai naaweda, chupiria iidítí Tachi Ak'ōremaa ma ewari p'asapinaamerā k'oijara nībide. ¹⁹Māgí ewate jōmaarāta

chupiria mia jōnadait'ee. Ak'ōrepa na eujā oodak'āriipa māga ook'aa paji, ma awara t'ēepai waa māga oo-e pait'ee. ²⁰Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'īsiait'ee: "Mia eperāarā taarā miapi-e pait'ee." Māga pada paara, eperā apida bee-e pak'ají. Ak'ōrepa audú chaaree miapi-e pait'ee ichia jirit'eradaarā k'inia p'le iru bapari perā.

²¹'Maapai apidaapa parāmaa jararuta pīrā: "iPichá, ak'īti! iNama bi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida!" maa-e pīrā jararuta pīrā: "iAra bita Cristo!" ijāanáati.

²²Mi jiak'aarā māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā jīak'aarā chok'ara chedait'ee. Mamīda māirāpa jara p'ani ijāanáati, jīp'a seewa-idaa bee perā. Ne-inaa k'īra t'ādoo eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo p'anipa eperāarā k'ūradait'ee, perá Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā k'ūrarutamaa.

²³Jesupa ichi ome nipapataarāmaa waya maaji:

—iTauk'a p'anapatáati! Mia māga jaraji parāpa k'awaadamerā māga p'asai naaweda.

Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri
(Mt 24.29-31; Lc 21.25-28)

²⁴—Ichiaba maapai mia p'anadap'eda,

'Ak'ōrejīru p'āriudariit'ee; atane waa īdaa-e pait'ee ²⁵māik'aapa lucero baaik'oodaridait'ee pajādeepa. Tachi Ak'ōrepa pajā wērepit'ee.' (Is 13.10)

²⁶'Māpai eperāarāpa unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jōmaarā k'āyaara waibīara bi, k'īra wāree cheru jīararade. ²⁷Pēit'ee mi angeleerā Ak'ōre truadepa mia jirit'eradaarā chip'e atadamerā, jōmaweda āchi p'anapatamāiiipa. T'īmī bee jida na p'ek'au eujāde, p'e atanadait'ee.

Higuera de jarateeda
(Mt 24.32-35; Lc 21.29-33)

²⁸—K'īsiatí higuera biiride. Higuera k'īru t'u-k'ua uchia nībeek'āri māik'aapa ewaa t'ono nībeek'āri, k'awaapata eujā wāsia wā. ²⁹Māga pik'a mia et'ewa jaradak'a unudak'āri, k'awa p'ani taarā-e mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheru. ³⁰Mia wāarata jararu. īrapemaarā piudai naaweda, ma ne-inaa jōmaweda p'asait'ee. ³¹Ewari cherude pajā na p'ek'au eujā ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

K'awada-e sāapai pait'ee Ak'ōre ewari waibia ewate
(Mt 24.36-44; Lc 17.26-30)

³²—Eperā apidaapa k'awada-e p'ani Eperā Ak'ōre Truadepema cheit'ee ewate, chi hora jida. It'aripema angeleerāpa pida k'awada-e p'ani; mia ichiaba k'awa-e, Tachi Ak'ōre Warra mīda. Mi Ak'ōrepapaita k'awa bi.

³³'Maperā tauk'a p'anapatáati, parāpa k'awada-e p'anadairā sāapai mi waya na eujādee cheit'ee.

Mimiapari pia
(Mt 24.45-51; Lc 12.41-48)

34—Oopatáati te chiparipa oodak'a. Māgí tedeepa awara āyaa wāi naaweda, ichi mimiapataarāmaa jara bēiji te pia ak'ídamerā. Āchi chaachaa mimia teeji māik'aapa chi te t'iupata ak'iparimaa ūraaji tauk'a bamerā. 35 Chi mimiapataarāpa k'awada-e sāapaita chi te chipari waya cheit'ee ichi temaa. Māga pik'a bī parā ome. Tauk'a p'anapatáati k'awada-e p'anadairā sāapai pāchi Chipari Waibia waya cheit'ee. Chei p'āriupodopa, esapite, et'erre k'arik'āri, maa-e pīrā tap'edapodopa. iParāpa k'awada-epi! 36 Tachi Ak'ōre mimiapataarā, k'irak'aupai k'awada-e p'anadairā pariatua mimia p'anī pīrā, k'īra nejasia p'anadait'ee Tachi Chipari Waibia chek'āri. 37 Mia parāmaa ūraada, auk'a jōmaarāmaa jararu: iTauk'a p'anapatáati!

Jesús jita atadait'ee pedeeteedap'edaa
(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 ¹K'āima omé falta baji Pascua fiesta pait'ee. Māgí fiestade pan levadura wēe k'opata. P'aareerā poroorāpa Moisepa pāda jarateepataarā ome jiripachida sāga Jesús k'ūrat'aadait'ee. Māgá jita atadait'ee paji māik'aapa peepit'aadait'ee paji. ²Mamīda ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa maapachida:
—Fiestade ooda-edá ajida, eperāarā k'īrau para beepiamaapa tachi ome.

Mariapa Jesús poro īri k'era weeda
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³Jesús Betania p'uurude bak'āri, Simón, chi leprapa k'ayaa bada apatap'edaa tede baji. Jesús su-ak'i beep'eda, nek'omaa baji. Māga nide wēra pacheji. Ateeji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda. Māgí ipuru baji k'era īpia nardodee oodapa. Chok'o t'ap'a ewa ataji māik'aapa weeji Jesús poro īri. ⁴Ūk'uru arii p'anadap'edaarā k'īraudachida māik'aapa pedee para beeji āchi pitapai:

—¿Sāap'eda jā k'era ichi k'inia weejima? ajida. ⁵Jā wērapa netot'aada paara, trescientos denarios iru bak'aji chupiria beerā k'aripait'ee.

Mapa ma wēra itriapachida. ⁶Mamīda Jesupa māgaji āchimaa:
—Ita-aria bíti; ¿K'āare-it'ee ik'achia jara jōníma? Irua ooda pia bipi.
⁷Chupiria beerā nama p'anapata parā t'aide ewari chaa. Āchi k'aripa k'inia p'anī pīrā, chupiria k'awaadai māik'aapa āchimaa ne-inaa pia oodai. Mamīda mi parā ome ichita ba-e pait'ee. Na ewari parāpa waa mi unuda-e pait'ee.
⁸Na wērapa ooji ichia p'oyaarutapai mi-it'ee; mi p'urut'aaji k'erapa mi k'ap'ia iadai naaweda. ⁹Mia wāarata jararu. Mia ooda eperāarā k'aripait'ee, māga jarateepata chaa na p'el'au eujāde, ichiaba nepiripataadait'ee na wērapa ooda mi-it'ee. Māgá iru ichita k'irāpadait'eeda aji.

Judapa Jesús traicionaada
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariote, Jesús k'ōp'āyoorā docedepema aba, wāji p'aareerā poroorāmaa. Jaraji ichia āchi k'aripait'ee Jesús jitadamerā. ¹¹ Māga ūridak'āri, o-īadachida māik'aapa pedeejida p'arat'a teedait'ee Judamaa. Māpai Judapa jirimaa beeji sāga Jesús āchimaa jitapiit'ee.

Pascua fiestadepema chik'o k'odap'edaa
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-18; Jn 13.1-2, 21-30)

¹² Perá Pascua fiesta ewari pait'ee baji. Ma fiestade oveja chak'e peepata māik'aapa pan levadura wēe k'opata. Fiesta pai naaweda Jesús k'ōp'āyoorāpa iidijida irumaa:

—¿Sāma k'oit'ee Pascua fiesta ewatepema chik'o tai ome? Mama taipa ne-inaa oodait'ee nek'odai naaweda.

¹³ Māpai Jesupa pēiji chi k'ōp'āyoorā omé:

—Wāti p'uurudee. Mama ununadait'ee eperā pania chok'ode ateeru. T'ee wāti.

¹⁴ Teedaa wāk'āri, chi te chiparimaa jaráti: “Tachi Jarateeparipa iidi pēiji: ‘¿Chisāgí cuartode Pascua chik'o k'oit'ee michi k'ōp'āyoorā omé?’ ” ¹⁵ Irua ak'ipiit'ee it'ipema pisode cuarto waibia pia oo bi. Mama ne-inaa jōma óoti tachi nek'odait'ee.

¹⁶ Chi k'ōp'āyoorā wājida p'uurudee. Jōmaweda ununajida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

¹⁷ P'ariupodopa Jesús pacheji chi k'ōp'āyoorā doce ome. ¹⁸ Mesade nek'omaa p'anide, Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Mia k'awa bi parādepema abaapa mi traicionaait'ee. Iru mi ome nama nek'omaa bi.

¹⁹ Māpai chi k'ōp'āyoorā k'īra pia-ee para beeji māik'aapa aba-abaa iidijida Jesumaa:

—¿Mīk'ā? apachida.

²⁰ Māpai Jesupa p'anauji:

—Parā docedepema aba mi ome auk'a p'arat'ude pan sā atarupata mi traicionaait'ee. ²¹ Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, ichita piut'ee Tachi Ak'ōre Úraa p'ādade jara bik'a. Mamīda, iaai, Tachi Ak'ōrepaa k'achiadear p'eiit'ee chi mi traicionaait'ee bi! Piara bak'aji māgí t'o-e pada paara.

Pan k'opata vino ome Jesús k'irāpadait'ee
(Mt 26.26-30; Lc 22.19-20; 1 Co 11.23-26)

²² Nek'omaa p'anide Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t̄iji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'orat'aaji māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Jitátí māik'aapa k'óti. Nāgí pan mi k'ap'ia.

²³ Maap'eda māgá ooji ma vino ome. It'aa t̄ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'oremaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa teeji. Jōmaarāpa aidepema vino tojida. ²⁴ Māpai māgaji:

—Nāgí vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri chok'araarā pari. Tachi Ak'orepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee eperārā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. ²⁵ Mia wāarata jararu. Vino waa to-e pait'eeda aji, parā ome it'aripema vino torumaa Tachi Ak'ore truade.

²⁶ Tachi Ak'ore Ūraa p'ādadepema k'ari k'aridap'eda, Olivo Eedee wājida.

Jesupa jarada

Pedropa iru k'awa-e bida ait'ee

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁷ Mama Jesupa māgaji:

—Parā jōmaweda ijāadaamaa p'aneedit'ee māik'aapa mi ituaba atabēdit'ee Tachi Ak'ore Ūraa pā jēra bide jara bik'a:

‘Mia oveja ak'ipari peepiit'ee māik'aapa chi ovejaarā jichoodaridait'ee.’ (Zac 13.7)

²⁸ Mamīda mi chok'ai p'irabaik'āri, Galilea eujādee wāit'ee parā naa.

²⁹ Māpai Pedropa māgaji:

—Apemaarāpa pi atabēiruta pijida, mia pi atabēi-edo aji.

³⁰ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Idi p'ārik'ua et'erre k'arida omé k'arii naaweda, jarada ūpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

³¹ Mamīda Pedropa waapiara māgapachi:

—Pi ome auk'a piuru pijida, mia jara-edo aji.

Apemaarāpa ichiaba māga jarapachida.

Jesús it'aa t̄ida Getsemanide

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Maap'eda wājida Getsemaní ne-uu eujā apatap'edaamaa. Mama panadak'āri, Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Nama su-ak'i p'anéeti mi it'aa t̄inaru misa.

³³ Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa Juan. Jesús k'īsia paraa nībeeji t̄āri p'uapa. ³⁴ Mapa māgaji āchimaa:

—Mi piut'ee pik'a nībi t̄āri p'uapa. Nama p'anéeti, k'āida-ee.

³⁵ Māpai Jesús waawipai wāp'eda, bedabajji tau biiri eujāde t̄obairumaa māik'aapa Ak'oremaa chupiria iidiji k'inia bi pirā, iru māgī miapi p'asapinaamerā. ³⁶ It'aa t̄iji:

—Abbá, Mi Ak'ore, pia jōma p'ooyaapari. K'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonáaji mia k'inia bik'a. Jīp'a pia k'inia bék'ata óoji.

³⁷Maap'eda, ak'i chek'āri, chi k'ōp'āyoorā k'āi jōnita unu cheji. Māpai māgaji Simón Pedromaa:

—Simón, ¿k'āi nībik'ā? aji. ¿Hora apida p'oyaa chok'ai p'anada-ek'ā k'āida-ee? ³⁸Chok'ai p'anáti māik'aapa it'aa t'īti p'ek'au k'achiade baaipiamaapa. Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a t'āripa oo k'inia p'ani. Mamīda pāchi k'ap'ia pa chooda-e p'ani.

³⁹Waya wāji it'aa t'īde naaweda oodak'a:

—K'aripáji na miait'ee bideepa. Mamīda oonáaji mia k'inia bik'a; jīp'a pia oo k'inia bīk'ata oopáde aji.

⁴⁰Waya chek'āri, naa unu chedak'a unu cheji; k'āi jōni tap'ok'eepa. Īrimadap'eda, k'īup'ee p'anapachida, k'awada-e pada perā k'āata jaradai. ⁴¹It'aa t'īda ūpeemaa waya chek'āri, Jesupa māgaji:

—¿At'āri k'āi jōnik'ā? Jāgapapai. Mi peepidait'ee hora pajipi. Eperā Ak'ōre Truadepema teedait'ee p'ek'au k'achia oopataarā juade. ⁴²Eperā mi traicionaait'ee bi k'ait'a cheru. iP'irabáti māik'aapa wādáma apemaarāmaa!

Jesús jita atadap'edaa

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³Jesús at'āri pedeemaa bide ichi k'ōp'āyo Judas pacheji eperāarā chok'ara ome. Espada pak'uru ome anipajida. P'aareerā poroorāpa, Moisepa pāda jarateepataarāpa māik'aapa judiorā poro waibiarāpa ma eperāarā pēijida áchi pari. ⁴⁴K'awaadamerā chiságita Jesús, panadai naaweda, Judapa jaraji māirāmaa:

—Chi mia k'īra īruta saludaak'āri, māgita pia jita atadapáde aji, māik'aapa atadaridapáde aji.

⁴⁵Mapa pachedak'āri Jesumāi, Judas pedee cheji:

—iTachi Jarateepari!

Māga jarap'eda, k'īra it'aaji. ⁴⁶Māpai Jesús jita atajida māik'aapa ateejida.

⁴⁷Mamīda eperā Jesús k'ait'a badapa ichi espada ēt'a atap'eda, p'aareerā poro waibia mimiapari k'iiri orp'et'aaji. ⁴⁸Māpai Jesupa iidiji ichi jita ata chedap'edaarāmaa:

—¿Sāap'eda parā chejidama aji, espada ome māik'aapa pak'uru ome mi jita atade eperā nechiayaa bi jita atapatak'a? ⁴⁹Ewari chaa mi Tachi Ak'ore te waibiade bapari iru pedee jarateemaa. Maapai mi jitada-e pají. Mamīda nāga p'asaru Ak'ore Úraa p'ādade jara bik'a.

⁵⁰Jesupa māga jaramaa bide, jōmaweda chi k'ōp'āyoorāpa atabéijida māik'aapa miruk'ooodachida. ⁵¹Mamīda k'ūtrāa aba Jesús t'ee nipaji.

Chi k'ap'ia pira bají sabanapa, ák'adaa nipada perā. Judas ome nipadap'edaarāpa ma k'ūtrāa jita atajida. ⁵²Mamīda, waaweepa sabana k'enat'aa aji māik'aapa ák'adaa p'ira uchiadachi.

Jesús Junta Suprema k'írapite bada
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³Māpai āchia Jesús ateejida Caifás temaa. Ichi p'aareerā poro waibia paji. Mama ichiaba see nībají p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. ⁵⁴Pedro t'imii papai t'ee wāk'āti wāji. Māgá wāpa Caifás te t'iak'au badamāi edú t'iuji. Mama t'ipitau ik'aawa su-ak'i beeji k'ara p'aiit'ee Ak'ore te jīapataarā ome.

⁵⁵P'aareerā poroorāpa jōmaweda Junta Supremadepemaarā ome testigo jiri p'anapachida. Māgá Jesús peepit'aadait'ee. Mamīda maarepida unuda-e paji imiateedait'ee, ⁵⁶ma eperāarā cho'araa rāpa wāara jaradak'aa pada perā māik'aapa auk'a pedeedak'aa pada perā. ⁵⁷Úk'uru chi poroorā k'írapite p'irabaijida māik'aapa seewa jarajida:

⁵⁸—Taipa ūrijida irua jararu: “Chonaarāweda eperāarāpa Tachi Ak'ore te waibia oojida. Mīa māgí te t'eet'aap'eda, k'āima ūpeemaa waya oo atai. Mamīda eperāarāpa oopatak'a oo-e pait'eeda” aji.

⁵⁹Māga jarajida mīda, at'āri auk'a pia pedeeda-e paji tachi judiorā ūraade jara bik'a.

⁶⁰Māga ūrik'āri, p'aareerā poro waibia Caifás bainī beeji jōmaarā k'írapite māik'aapa iidiji Jesumaa:

—¿Wāarak'ā aji, pi k'írapite jara p'aní pedee? ¿Maarepida p'anau-ek'ā? aji.

⁶¹Mamīda Jesupa maarepida p'anau-e paji; k'íup'ee beeji.

Waya māgaji:

—¿Pik'ā Mesías, Tachi Ak'orepa pēida eperāarā rey pamerā? ¿Pik'ā aji, Tachi Ak'ore Waibia Warra?

⁶²Jesupa p'anauji:

—Mida aji. Parāpa mi unudait'ee Ak'ore Waibia juaraare su-ak'i bi. Ichiaba mī, chi Eperā Ak'ore Truadepema waya chek'āri, unudait'ee jīararade cheru.

⁶³Māpai Caifapa ichi p'aru jēt'aaji t'āri k'achiapa māik'aapa māgaji:

—¿Kāare-it'ee waa jīridaima eperāarāpa jaradamerā ichia ooda? ⁶⁴¿Parāpa ūrijida-ek'ā ichia pedee k'achia jarada Tachi Ak'ore apite? ¿Kāata k'isia p'anima? aji.

Jōma auk'a bia para beeji:

—Ichia jarada k'aurepa piupia bida ajida.

⁶⁵Úk'uru arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa idujida māik'aapa tau p'ārajī atadap'eda, sijida. Māga oo jōnide māgajida:

—iPi wāra Tachi Ak'ore Warra pirā, jarapáde aji, k'aipata pi sīji!

Ichiaba Ak'ore te jīapataarāpa k'írama sīpachida.

Pedropo Jesú斯 k'awa-e bida ada
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Māimisa Pedro tuda baji te āuk'idaa. Māga nide Caifás mimiapari awēra irumaa cheji. 67 Ma wērapa Pedro unuk'āri k'ara p'aimaa bi t'ipitau ik'aawa, pi-ia ak'iji māik'aapa māgaji:

—Pi auk'a nipajida aji, jā eperā Jesú斯 Nazaretdepema ome.

68 Mamīda Pedropo meraji:

—iSeewa! Mia iru k'awa-e bi. Ichiaba k'awa-e bida aji, pia k'āaredeta pedee bi.

Maap'eda mamaik'aapa uchiají chi cercao edú t'iupatamaa. Māga nide et'erre k'ariji. 69 Ma wērapa wayaunu atak'āri, māgaji arii p'anadap'edaarāmaa:

—Pichá, jāgí Jesú斯 k'ōp'āyo.

70 Mamīda Pedropo waya meraji. Taarā-e nide chi arii p'anadap'edaarāpa waya māgajida:

—Wāara, pi āchi k'ōp'āyo. Ma awara, pi Galilea eujādepemak'a pedee bida ajida.

71 Māpai Pedropo juraaji:

—iSeewa! iK'awa-e bi parāpa jara p'ani eperā! Mia seewa jaramaa bi pīrā, Tachi Ak'ōrepa mi miapiipia bida aji.

72 Aramata et'erre waya k'ariji. Māpai Pedropo k'irāpaji Jesupa jarada: “Et'erre k'arida omé k'arii naaweda, pia jarada öpee jarait'ee mi k'awa-e bi.” Māga k'isiap'eda, Pedro jeedachi t'āri p'uapa.

Jesú斯 Pilato k'irāpate
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

15 1 Tap'eda weda p'aareerā poroorā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā, māgí Junta Supremadepemaaarā chip'edaidap'eda, pedeeteejida k'awaadait'ee k'āata oodait'ee Jesú斯 ome. Jesú斯 juu jí atapidap'eda, teenajida Pilato temaa. Ichi Romadepemaaarā poro waibia paji.

2 Pilatopa iidiji Jesumaa:

—¿Pík'ā aji, Judiorā Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

3 P'aareerā poroorāpā audupai imiatee jōnadap'edaa perā, 4 Pilatopa waya iidiji:

—¿Maarepida p'anau-eñā aji, imiatee jōnita?

5 Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. Mapa Pilatopa k'awa-e paji k'āata ooit'ee.

Pilatopa Jesú斯 peepida
(Mt 27.15-26; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

6 Ma fiestade Pilatopa preso aba k'ena pēipachi, eperāarāpa iidirutata.

7 Eperā t'ijarapatap'edaa Barrabás carcelde baji awaraa k'ōp'āyoorā ome, Roma

pidaarā juadeepa uchia k'iniapa chīara pee p'anadap'edaa perā. ⁸Eperāarāpa iidinadak'āri Pilatomaa preso k'ena pēimerā ichia ooparik'a, ⁹irua p'anauji:

—¿K'inia p'anik'ā aji, mia Judiorā Rey apata k'ena pēimerā?

¹⁰Māga iidiji k'awa bada perā judiorā p'aareerā poroorāpa Jesús k'īra unuamaa iru p'anadap'edaa. ¹¹Mamīda p'aareerā poroorāpa eperāarāmaa jarajida iididamerā Pilatopa Barrabata k'ena pēipimerā. ¹²Mapa Pilatopa iidiji:

—¿Sāga oopi k'inia p'anima aji, parāpa Judiorā Reyda a p'ani ome?

¹³Māpai baijida:

—iKurusode peepit'āaji!

¹⁴Pilatopa māgaji:

—¿K'āare k'achiata oojima? aji.

Mamīda waya eperārāpa baijida:

—iKurusode peepit'āaji!

¹⁵Pilato pia bee k'inia bada perā eperārā ome, Barrabata k'ena pēiji. Jesús soopa wipip'eda, pēiji kurusode baijira bīdamerā piurumaa.

Soldaorāpa Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mt 27.27-31; Jn 19.2-3)

¹⁶Soldaorāpa Jesús ateejida Pilato palaciode, tījarapatap'edaa *pretorio*. Mama tuda soldaorā chok'araara seedachida. ¹⁷Oo iru p'anapachida. Rey p'aruk'a p'oree k'īra pāimap'āimaa jī bīdap'eda, poro jīra pak'uru jua ne-īiri—idaa bidee oojida māik'aapa jī bijida. ¹⁸Maap'eda bia ēipachida:

—iAk'īti Judiorā Rey!

¹⁹Poromaa wipachida pak'urupa. Idupachida māik'aapa bedabaidaipachida iru k'īrapite it'aa tī pik'adait'ee. ²⁰Māgá oo iru p'anadap'eda, ma p'aru p'oree ērat'aajida māik'aapa ichi p'aru waya jī bijida. Maap'eda ateejida kurusode baijira bīdait'ee.

Cirene p'uurudepemamaa

Jesús kuruso ateepidap'edaa

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹Uchia wādak'āri Jerusalendeepa, unujida eperā Cirene p'uurudepema tījarapatap'edaa Simón. Ewaa p'uurude panaji. Māgí eperā Alejandro māik'aapa Rufo ak'ōre paji. Simón ik'aawa wāyaa wādak'āri, soldaorāpa kuruso ateebijida Jesús pari.

Jesús kurusode baijira bīdap'edaa

²²Jesús ateejida Gólgota apatap'edaamaa. (Gólgota jara k'inia bi: “Tachi Poro Biīri”.) ²³Maap'eda teejida vino mirra ome p'oirada, mamīda Jesupa to-e paji. ²⁴Māpai soldaorāpa Jesús jua māik'aapa chi biīri merap'ejida māik'aapa kurusode baijira bijida piumerā. Māgiirāpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee.

²⁵ Māga oojida tap'eweda, las nueve. ²⁶ Soldaopa iru poro it'aik'a eere kurusode letrero merap'eji, jarait'ee k'āare-it'ee kurusode baijira bijida piumerā. Pā baji: JUDIORĀ Rey. ²⁷ Mama ichiaba nechiapataarā omé kurusode baijira bijida, aba Jesús juaraare, chi apema juabi eere.

²⁸ [Māga p'asaji Tachi Ak'ōre Ūraa jaraparipa p'ädak'a chonaarāweda:

'Iru p'ek'au k'achia oopataarā ome auk'a ata bijida.] *(Is 53.12)*

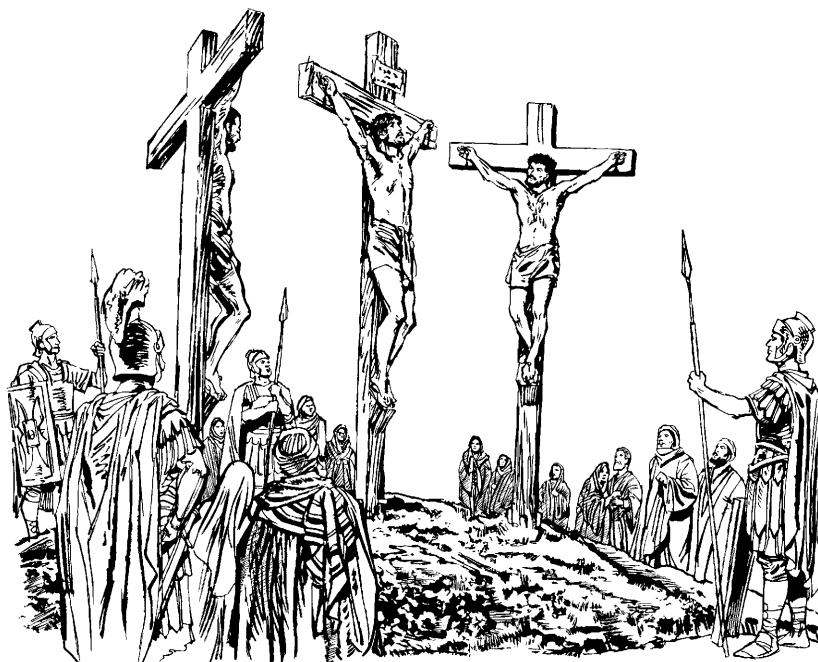
²⁹ Chi arii wāyaa wā nipadap'edaarāpa irumaa ik'achia jarajida. Āchi poro p'irap'iraa māgapachida:

—iAai, pía Tachi Ak'ōre te waibia jōmaweda t'eeet'aait'ee paji māik'aapa waya oo atait'ee paji ewari ōpeemaa! ³⁰ Pía jarada wāara pīrā, ijāmāik'aapa irabáiji piunaamerā!

³¹ Ichiaba māgá oo iru p'anapachida p'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome:

—iAwaraarā k'aripajida ajida. Mamīda ichi itu nadeepa p'oyaa uchia-e!
³² iAk'íti! ȐJágí Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā, Israel pidaarā Rey poro waibiak'ā? ijāmāik'aapa irabáiji ūraweda tai k'irapite! Māga ooru pīrā, taipa ichiaba pide ijāadait'eepi.

Kurusode iru ik'aawa baijira p'anadap'edaarāpa ichiaba irumaa ik'achia jarapachida.

(San Marcos 15.22-28)

Jesús jai–idaada

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Imat'ipa ak'ōrejīru k'iat'ídachi. Na eujā jōma p'āriudachi las tres parumaa. ³⁴ Ma hora Jesupa golpe biaji:

—‘Eloí, Eloí, clémá sabactani?’ (Ma pedee jara k'inia bi: ‘Mi Ak'ore, Mi Ak'ore, ¿K'ääre–it'ee mi atabéijima?’) (Sal 22.1)

³⁵ Ūk'uru arii p'anadap'edaarāpa ūridak'āri, maa jida:
—iŪrítí! Elías, chonaarāwedapema Ak'ore pedee jarapari tīmaa bida ajida.

³⁶ Eperā p'ira wāji māik'aapa esponjak'a p'eesap'eesaa bi topa ataji vino achuchuade. Sia k'ide jōi bip'eda, Jesús it'aimāi t'i atanaji sōmerā, opisia bi jiak'aapa māik'aapa maaji:

—Irá, ichiak'au bida it'ee. Unu k'inia p'aní Elías cheru píra ichi irabai atade.

³⁷ Mamīda Jesús golpe biaji māik'aapa jai–idaaji. ³⁸ Māimisa Jerusalende Tachi Ak'ore te waibiade chi edupiara bi cuarto tīupatamāi p'aru teesoo eebai jira bada esajīak'a jēdachi it'iipa edaa. ³⁹ Jesús k'irapite ak'i nībada soldaorā poropa iru māgá piu wā unuk'āri, māgaji:

—iWāara, na eperā Tachi Ak'ore Warra paji!

⁴⁰ T'imiipapai ūk'uru wēaarā p'anadap'edaarāpa ak'i p'anajida: María Magdalena; María, Santiago (chi t'eepe) māik'aapa José nawe; ichiaba Salomé. ⁴¹ Jesús Galilea eujāde nipak'āri, ma wēaarāpa iru chi k'op'ayoorā ome k'aripa nipapachida. Mama ichiaba wēaarā chok'ara p'anajida iru ome Jerusalendee chedap'edaarā.

Jesús iadap'edaa

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Ma ewate p'āriupodopa jōmaweda ne–inaa aupa jēra bait'ee paji iipata ewate pai naaweda. ⁴³ José Arimatea p'uurudepema waawee–ee wāji Pilatomaa Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. Māgí Junta Supremadepema paji māik'aapa apemaarā judiorāpa iru pia ak'ipachida. Ma awara irua unu k'inia baji Tachi K'aripaparipa ichita esperāarā pia ak'ipari. ⁴⁴ Pilatopa Jesús piuda k'awaak'āri, p'eraji isapai piuda perā. Mapa soldaorā poro t'i ataji māik'aapa iidiji:

—¿Wāara piujik'ā? aji.

⁴⁵ Māpái Jesús piu bida ak'āri, Pilatopa teeji iru k'ap'ia Josemaa. ⁴⁶ Māpái Josepa neto ataji p'aru lienzodee māik'aapa Jesús k'ap'ia kurusodeepa irabai atap'eda, aide pira biji. Maap'eda binaji māu teuria k'oro iru p'anadap'edaade māik'aapa chi t'ai t'ap'a bēiji māu choma bipa. ⁴⁷ María (José nawe), María Magdalena ome ak'i p'anajida sāma iaruta.

Jesús chok'ai p'irabaida
(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 ¹Íipata ewate wāyaap'eda, p'ārik'ua María Magdalena, María (Santiago nawe) māik'aapa Salomepa neto atajida k'era Jesús k'ap'iade p'urudait'ee. ² Tomia ewate, tap'eda weda ak'ōrejīru ucharuta wājida iru k'ap'ia iadap'edaamaa. ³ Pedee wājida:

—¿K'aipa ãyaa ata biyama ajida, māu choma chi t'aide jīa bī?

⁴ Mam̄ida t'imí weda ak'inadak'āri, unujida māu píradai bī awara āi.

⁵ Māu te uriade edú t'iudak'āri, ununajida k'utrāa su-ak'i bī āchi juaraare. Chi p'aru jī bāda t'o-t'oo teesoo baji. Māgí ángel Tachi Ak'ōre truadepema paji. Ma wēraarāpa māga unudak'āri, p'eradachida. ⁶ Mam̄ida māgipa māgaji:

—P'eranáati. Parāpa jīri p'ani Jesús Nazaretdepema kurusode bajjira bidap'edaa. Iru nama wē-e! ¡Chok'ai p'irabaijipi! Pichá, ak'i chéti iru iadap'edaamāi. ⁷ Wāti jarade Pedromaa ichiaba chi apemaarā k'ōp'āyoorāmaa: “Iru wāit'ee Galilea eujädee parā naa. Mama iru unudait'ee irua jaradak'a.”

⁸ Māpai wēraarā k'īra k'awa-ee pik'adachida p'era jōnadap'edaa perā. P'ira uchiajida Jesús k'ap'ia iadap'edaamāiipa. K'ap'ia wēree jōnajida waaweeapa. Mapa maarepida p'oyaa jarada-e paji.

(San Marcos 16.1-8)

Jesupa María Magdalenamaa chok'ai unupida
(Jn 20.11-18)

⁹ [Tomia ewate Jesús chok'ai p'irabaiji. Naapiara unupiji María Magdalenamaa. Ma wëra naaweda netuara siete merätia baji ichi k'ap'iade. Mamída Jesupa jõmaweda ãyaa uchiapik'ooji. ¹⁰ Jesús unup'eda, María Magdalenaapa jarana jiru ome nipapatap'edaarāmaa. Ñra k'isia paraa jarajee p'anajida Jesús k'ap'ia-it'ee. ¹¹ Mäga niðe Mariapa jara cheji: —iMia Jesús chok'ai unujida! aji.

Mamída ãrapa mäga ūridak'ari, ijääda-e paji.

Jesupa awaraa k'öp'äyoorä omeemaa chok'ai unupida
(Lc 24.13-35)

¹² T'ëepai, Jesupa k'ira awara unupiji chi k'öp'äyoorä omeemaa ode nidade. ¹³ Ächia iru k'awa atadak'ari, aramata äpitee nepiriðe wäjida apemaarāmaa. Mamída ãrapa pida ijääda-e paji.

Jesupa chi k'öp'äyoorämaa chok'ai unupida
(Mt 18.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴ T'ëepai, Jesupa chok'ai unupiji chi k'öp'äyoorä oncema, nek'omaa p'anide. Iru chok'ai bi pia ijäädak'aa paji k'iiri k'isua p'anadap'eda perä. Ma awara apemaaräpa mäga nepiriðap'eda jida ijääda-e paji. Mapa irua ik'iatí pedeeji. ¹⁵ Ichia jařaji ãramaa:

—Wäti na p'ek'au eujä eperäärä paraamaa mäik'aapa jaratéeti Tachi Ak'ore pedee pia mia k'awapida parāmaa. ¹⁶ Apidaapa ma ūraa chiwidide ijää bi pírā, poro choopiipia bi k'awapiit'ee mi ome araa bi. Mägá it'aa wäit'ee ichi piuk'ari. Jõdee mide ijää-e pírā, tok'arradee mianait'ee ichia p'ek'au k'achia ooda k'aurepa. ¹⁷ Mide ijää p'aniiräpa oodak'ari ne-inaa eperääräpa p'oyaa oodak'aa, awaraaräpa k'awaadait'ee Tachi Ak'ore ächi ome bi. Mi t'ide netuara uchiapidait'ee; awaraa pedee k'awada-e p'ani mïda, Ak'ore Jaurepa pedeepiit'ee; ¹⁸ taama k'achia jitadait'ee ächi juapa; mäik'aapa neera k'achia todait'ee. Mamída mägee ne-inaaa ächi maarepida k'achia ooda-e pait'ee. Jõdee ächi juapa k'ayaa beerä t'obaidak'ari, k'ayaa jipadait'ee.

Jesús Tachi Ak'ore eujädee wäda
(Lc 24.50-53)

¹⁹ Tachi Waibia Jesús pedeep'eda chi k'öp'äyoorä ome, Tachi Ak'orepa iru it'aa ateeji ichi eujädee. Mama su-ak'i beeji Ak'ore juaraare, ijääpataarä poro waibia perä. ²⁰ Mäpai chi k'öp'äyooräpa Ak'ore ūraa chiwidi o-ia jarateenajida awara äi eperäärä paraamaa. Jesupa ne-inaa pia oopachi ächi k'ap'ia pari. Mägá ächia ne-inaa eperääräpa oodak'aa oodak'ari, awaraaräpa k'awaajida Jesús ūraa wäara.]

SAN LUCAS

San Lucapa Pedee Pia P'āda

San Lucapa na pedee pia p'āji. Lucas judio—e paji. Macedonia eujādepema médico paji. Jesucristopa jirit'erada Pablo k'ōp'āyo paji. Na pedee pia p'ā pēiji chi k'ōp'āyo Teofilomaa, auk'a Jesucristode ijāamerā. K'awapi k'inia baji Jesupa judio—eerā o k'achiadeepa ichiaba k'aripa atapari. Na pedee p'āi naaweda, Lucapa pi—ia ak'iji ne—inaa jōmweda p'ā bada Jesude. Pedeebachi Jesús bapata k'awadap'edaarā ome, Jesús nipapata pia nepiri k'inia bada perā. Na p'ādade audú jara bi chupiria beerāde; it'aa t'ipatade; Tachi Ak'ōre Jaurede; Cristo piuda k'aurepa Ak'ōrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiparide māik'aapa wēraarā mimiade Tachi Ak'ōre—it'ee.

Naapiara Lucapa jara bi ichia k'awaada na pedee pia p'āi naaweda (cap. 1.1-4). Mateopa p'āda k'āyaara pedee chok'araara jara bi Jesús t'odade (caps. 1.5—2.52) māik'aapa Juan Bautistapa jarateedade (cap. 3.1-20). Awaraarāk'a Lucapa jara bi Jesús poro choodade māik'aapa iru netuara ome unuda (caps. 3.21—4.13); irua jaratee nipada Galilea eujāde (caps. 4.14—9.9) māik'aapa awaraa eujāde (cap. 9.10-50); iru Judea eujādee wāda (caps. 9.51—13.21) māik'aapa irua jarateeda Pereia eujāde (caps. 13.22—19.27). Ma jōmaade Lucapa pedee chok'araara jara bi, awaraa pedee pia p'ādap'edaarā k'āyaara. T'ēepai jara bi Jesús peedap'edaa (caps. 19.28—23.56); iru chok'ai p'irabaida; chi k'ōp'āyorāmaa unupida māik'aapa āra taide it'aa wāda (cap. 24).

Teofilomaa naapiara p'āda

1 ¹Eperāarā poro waibia Teófilo, mi naa awaraarāpa p'ājida ne—inaa p'asada tachi t'āide. ²P'ājida Jesús áchi taupa unudap'edaa māik'aapa tachimaa irude nepiridap'edaa. Tachi Ak'ōrepa āra jirit'eraji māgá irua ooda jarateepataadamerā. ³Mia ma p'ādap'edaa pia ak'iji. Ma awara āramaa māik'aapa Jesús unudap'edaarā awaraarāmaa iidi wāji. Māgá Jesús t'odadeepa p'asada pia k'awaaji. Eperāarā poro waibia Teófilo, ⁴ma jōmaade k'isiap'eda, mia nāga p'ā bi, pia ma wāara pedee jarateedap'edaa pipiara k'awaamerā.

Tachi Ak'ōrepa jara pēida Juan Bautista t'oit'ee

⁵Jesús t'oi naaweda Herodes rey paji Judea eujāde. Mama bapachi p'aare t'jarapatap'edaa Zacarías. Iru p'aare Abías eere p'anadap'edaarādepema paji. Chi

wēra, Isabel, ichiaba chonaarāwedapema p'aareerā poro waibia Aarondeepa uchiada paji. ⁶Zacarías chi wēra ome k'achia wēe p'anapachida Tachi Ak'ore k'irapite, iru ūraade jara bik'a oopachida perā. Maperā apidaapa āra p'oyaa imiateedak'aa paji. ⁷Mamīda āra warra wēe p'anajida, Isabel warra t'ok'aa pada perā. Ma awara āchi omee weda audú chonaa p'anajida warra oodait'ee.

⁸Ewari aba p'aareerā poroorāpa jarajida Abías eerepema p'aareerā mimia p'aneedamerā Tachi Ak'ore te waibiade. ⁹P'aareerāpa oopatak'a suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aita t'iut'ee Tachi Ak'ore te waibia edupema cuartode ne-inaa t'ūa bapari paade. Māgá Zacariata uchiaji. ¹⁰T'iiji ma ne-inaa t'ūa bapari paade. Māga oomaa bī misa, eperāarā jōmaweda taawa it'aa tī para baji. ¹¹Zacarías mama te jāde bide it'aripema angelpa ichi unupiji. Bainñ baji ma ne-inaa t'ūa bapari paapata altar juaraare. ¹²Zacariapa māga unuk'āri, p'eradachi. ¹³Mamīda ma angelpa māgaji:

—Zacarías, waaweenapáde aji. Tachi Ak'orepa pia it'aa iidida ūrijipi. Pi wēra Isabelpa warra t'oit'ee. Tī biit'eeda aji, Juan. ¹⁴Parā o-ī-īa p'anadait'ee iru ome. Ichiaba eperāarā chok'ara o-īa p'anadait'ee iru t'oda k'awaadak'āri. ¹⁵Pi warra waibia pait'ee Tachi Ak'ore k'irapite. Maarepida it'ua, vino jida tok'aa pait'ee. Iru t'oi naaweda, Tachi Ak'ore Jaure bapariit'ee iru ome. ¹⁶Irua Israel pidaarā chok'araarāmaa waya ijāapiit'ee Tachi Ak'orede. ¹⁷Na Juanpa Ak'ore pedee jaranait'ee, Tachi Waibia chei naaweda. Audú Ak'orede ijāapariit'ee. Ne-inaa ooit'ee Tachi Ak'ore juapa māik'aapa sōcharra bait'ee Ak'ore pedee jarapari Elías chonaarāweda bapatak'a. Ak'oreerāmaa k'isiapiit'ee āchi t'āri auk'a bidamerā āchi warrarā ome. T'āri k'achia beerāmaa jarateeit'ee oo k'awaa wādamerā Ak'orepa oopi bik'a. Māga oo bipa Israel pidaarā k'ariapait'ee Tachi Waibia k'awaadamerā māik'aapa irude ijāapataadamerā.

¹⁸Māga ūrik'āri, Zacariapa ma angelmaa iidiji:

—¿Sāga mia pi pedee ijāayama? aji. Mi audú chonaa bida aji, warra ooit'ee; mi wēra jida.

¹⁹Māpai angelpa māgaji:

—Mi Gabrienda aji. Tachi Ak'orepa jararuk'a mīa ooparida aji. Irua mi pēiji pi ome pedeede māik'aapa pimaa ma pedee pia jarade. ²⁰Mamīda pīa mi pedee ijāa-e pada perā, ūraweda pi p'oyaa pedee-ee beeit'eeda aji, mia jaradak'a parumaa.

²¹Zacarías māgá edú bi misa, eperāarā taawa it'aa tī para badaarāpa k'isiā p'aneejida: “¿Sāgap'edapi taarāruma?” apachida. ²²Zacarías uchiak'āri, p'oyaa pedeek'aa paji. Jīp'a juapa jarapachi. Mapa ma eperāarāpa k'awaaajida irua k'āimok'araa pik'a bide ne-inaa unuda Ak'ore te waibiade.

²³Zacariapa ichi mimia Ak'ore te waibiade aupak'āri, ichi temaa wājī.

²⁴T'ēepai chi wēra Isabel biak'oo beeji. Atane joisomaa wāyaaru misa, uchia-e paji ichi tedeeapa. ²⁵K'isiājī: “Tachi Ak'orepa mimaa ne-inaa pia ooji. Mi k'ra nejasia bapachi, biak'ook'aa pada perā. Mamīda irua mi chupiria k'awaada perā, ūrá mi biak'oo bīda” aji.

Tachi Ak'orepa jara pëida Jesús t'oit'ee

²⁶ Atane seismaa Isabel biak'ooda, Tachi Ak'orepa ichi ángel Gabriel pëiji Galilea eujädepema p'uuru Nazaretdee. ²⁷ Mama bapachi awëra waide imik'ira ome k'ai-ee. T'ijarapachida María. Mama ichiaba bapachi imik'ira t'ijarapatap'edaa José. Ichi chonaarawedapema Rey Daviddepa uchiada pají. María José ome pedeetee p'anajida miak'aidait'ee. ²⁸ Gabriel cheji Mariamaa mäik'aapa mägaji:

—iPia baparíiji! Tachi Ak'orepa pi piara ak'ipari awaraarã k'ayaara. Iru pi ome bida aji.

²⁹ Mäga ūrik'ari, María p'era pik'a beeji mäik'aapa k'isiaji: “¿Sääp'edata mîmaa mäga jara cheruma?” aji. ³⁰ Mäpai Gabrielpa mägaji:

—María, waaweenaaapáde aji. Tachi Ak'orepa pi jirit'eraji k'inia iru bairã. ³¹ Pi biak'oo beeit'ee mäik'aapa imik'ira warra t'oit'ee. T'i biit'ee Jesús.

³² Iru Tachi Waibia pait'ee. Tachi Ak'ore Warrada adait'ee. Tachi Ak'ore Waibiapa iru rey papiit'ee, iru chonaarawedapema Rey Davidk'a. ³³ Iru ichita Jacobdeepa uchiadap'edaarã rey pait'ee, na p'ek'au eujä jöru pijida.

³⁴ Mäpai Mariapa iidiji ma angelmaa:

—Mamîda, csaga biak'oyama aji, mi imik'ira ome k'ai-ee bita?

³⁵ Gabrielpa p'anauji:

—Pi biak'oo-e pait'ee awaraa wëraarãk'a. Ak'ore Jaure pi ome bait'ee. Tachi Ak'orepa ne-inaa jômaataoopari. Iru Jaurepa pi aneu pik'a cheit'ee jiararak'a. Mägá imik'ira wée bi mîda, biak'oo beeit'ee. Ak'orepa mäga ooit'ee perã, pi warra k'achia wée bapariit'ee. Iru Tachi Ak'ore Warrada apataadait'ee. ³⁶ Ma awara pichi éreerã Isabel, chôtrãa k'iri mîda, atane seis iru bi biak'oooda. Iru warra t'ok'aada apachida mîda, imik'ira warrata t'oit'eeda aji. ³⁷ Tachi Ak'orepa mäga ooi, wë-e perã ne-inaa irua p'oyaa oo-e pai.

³⁸ Mäpai Mariapa mägaji:

—Mi Tachi Ak'ore juu ek'ari bapari. Irua jara bik'a ooipia bida aji, mi ome. Maap'eda Gabriel wâji.

María Isabelmaa wâda

³⁹ Ma t'ëepai María wâji Isabel bada p'uuruudee ee jëra bimái Judea eujâde. ⁴⁰ Zacarías temái panak'ari, Mariapa Isabelmaa saludaaji.

⁴¹ Isabelpa María pedee ūrik'ari, chi chai o-ïapa jítí jira beeji iru bide. Mäpai Tachi Ak'ore Jaure ba cheji Isabel ome. ⁴² Mapa golpe pedeeji:

—Tachi Ak'orepa pita pipiara ak'i bida aji, awaraa wëraarã k'ayaara. Irua pi warra bide bi pia ak'i bapariit'eeda aji. ⁴³ Mi ek'ariara bi mîda Tachi Ak'ore k'irapite, mi o-ña bi, pi, Michi Waibia nawepa mi ak'i cheda perã. ⁴⁴ Pi salude ūriruta mi warra o-ïapa jítí jira beeji mi bide. ⁴⁵ Pi o-ña bi ijâada perã Tachi Ak'orepa ooit'ee ichia jara pëidak'a!

Mariapa pedee pia jarada Tachi Ak'orede

- 46** Māpai Mariapa māgaji:
—Tāripa mia jara bī: Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bī.
- 47** Michi tāride o-īa nībi, Tachi Ak'orepa mi o k'achiadeepa k'aripa atapari perā.
- 48** Mi chupiria k'iri mīda iru esclavak'a, irua mi jīrit'eraji māik'aapa tāri o-īapiji. Mapa īraweda jōmaarāpa mi tījaradait'ee chi Tachi Ak'orepa tāri o-īapida.
- 49** iTachi Ak'ore Waibia tījarapata Chi K'achia Wēe Bapari! Iruata ne-inaa pi-ia ooji mi ome.
- 50** Tachi Ak'orepa chupiria k'awaapari ichide ijāapataarā; āchi warrarā; āichak'eerā paara.
- 51** Ne-inaa pi-ia oodoo ichi juapa. Tāride audua beerā jērek'ooji.
- 52** Reyrā uchiapiji āchi mimiadeepa māik'aapa āra k'āyaara audua-ee beerā poro waibiarā papiji.
- 53** Jarrapisia beerā irumaa chedak'āri, ne-inaa pia teeji k'āiwēe nipadamerā ichi ode. Jōdee net'aa piara iru p'anadap'edaarā arajāgaa wāpiji āchi ode.
- 54** Tachi Israel pidaarā, ichi eperārā k'aripapachi ichia oopi bik'a oopatap'edaa perā. Āra ichita chupiria k'awaaji ⁵⁵māga ooit'eeda ada perā tachi chonaarāmaa; Abrahammaa māik'aapa irudeepa uchiadait'eerāmaa.
- 56** María Isabelmāi atane ūpee beeji. Maap'eda cheji ichi temaa.

Juan Bautista t'oda

57 Isabel warra t'ok'āri, īmik'īra warrata t'o ataji. **58** Āchi te k'ait'a p'anapatap'edaarāpa māik'aapa āchideerāpa k'awaadak'āri Tachi Ak'orepa māgá āchi k'aripada, āramaa chejida pedee pia jarade. **59** Warra t'op'eda, k'āima ocho pak'āri, iru k'ap'iade tauchaa bipijida. Arii p'anadap'edaarāpa tī bidait'ee paji Zacarías, chi ak'orek'a. **60** Mamīda chi nawepa māgaji:
—Māga-e. Iru tī bidait'ee Juan.

61 Māpai māgajida:

—Parādeerā apidaamaa ma tī bida-e paji.

62 Māpai juapa jarajida chi ak'oremaa, chi warra tī k'awaadait'ee. **63** Māpai Zacariapa juapa jaraji ichi-it'ee tabla pite aneedamerā māik'aapa aide p'āji: *Iru tī biit'ee Juan.* Māga unudak'āri, eperārā jōmaweda ak'itrua para beeji.

64 Aramata Zacarías pedee uchiajī māik'aapa Tachi Ak'orede pia pedeeji.

65 Jōmaweda iru k'ait'a p'anapatap'edaarā ak'itrua para beeji māik'aapa māgí p'asada pia t'opachida jōmaweda eperārā eede p'anapataarāmāi Judea eujāde. **66** Māga ūridak'āri, jōmaarāpa k'īsia p'anapachida āchi tāridepai:

“¿K’āata ooit’eepaama ajida, ma warrapa?” ¿Chonaa pak’āri, eperā waibia pait’ee–epaa? ¿Wāara Tachi Ak’ōre iru ome bapariit’ee–epaa?

Zacariapa Tachi Ak’ōremaa jarada

- 67 Māpai Tachi Ak’ōre Jaure ba cheji Zacarías ome. Mapa māgaji:
- 68 —i Tachi Ak’ōre, tachi Israel pidaarā Ak’ōre Waibia tāri pia bapari, ichi p’uuru pidaarā k’aripa cheda perā!
- 69 Ichi mimiapari Daviddepa uchiada pēiji Tachi K’aripa Atapari bamerā. Māgí jōmaarā k’āyaara waibiara bī.
- 70 Chonaarāweda māgide pedeepachi ichi pedee jarapataarā k’ap’ia pari.
- 71 Jaraji māgipa tachi k’aripa atait’ee tachi k’iraunuunamaa iru p’anapataarā juadeepa.
- 72 Ichiaba jaraji māgipa tachi chonaarā chupiria k’awaait’ee māik’appa ooit’ee irua jaradak’ā ūra poro waibiarāmaa.
- 73 K’irāpaji ichi pedee jarada ichi tī waibiade tachi ak’ōchona Abrahammaa:
- 74 K’aripait’ee tachi k’iraunuunamaa iru p’anapataarā juadeepa, waawee–ee oopataadamerā irua oopi bīk’ā iru jua ek’ari p’anide.
- 75 K’aripait’ee chok’ai p’anide k’achia wēe p’anapataadamerā iru k’irapite.
- 76 Mamīda warra, pi tījaradait’eeda aji, Ak’ōre Waibia pedee jarapari. Tachi Waibia naa jarateenait’ee, eperāarāpa iru pedee ūri k’inia p’anapataadamerā.
- 77 Jarait’ee Tachi Ak’ōrepa eperāarāpa p’ek’au k’achia oopata wēpapipari māik’appa ūra o k’achiadeepa k’aripa atapari atuanaadamerā.
- 78 Tachi Ak’ōrepa tachi chupiria k’awaapari perā, aba ak’ōrejīruk’ā urua bī it’ariipa pēij’ee.
- 79 Māgí ūdaa pik’ā bait’ee na p’ek’au eujādepema p’āriu pik’ā p’aniirā atuadait’eerā tāide. Tachi Ak’ōre o ak’ipiit’ee, aide tachi nipapataadamerā māik’appa k’āiwee p’anapataadamerā.
- 80 Zacarías warra wari wāji māik’appa audú ijāa beeji Tachi Ak’ōrede. K’ūtrāa pak’āri, banaji eujā pania wēe bide Israel pidaarāmaa jarateemaa beerumaa.

Jesús t’oda (Mt 1.18-25)

- 2** 1-2 Juan at’āri ma-āri bak’āri, César Augusto Romadepema reyrā poro waibia paji Romadepemaarā eujāde, ichiaba awaraa eujā iru jua ek’ari badade. Cirenio ichi jua ek’ari baji. Māgipa Siria eujā ak’ipachi. Maapai eperāarā ichi truadepema jōmaweda tī p’āpiji k’awaait’ee jōmasaa p’ani. Māgí chi naapema tī p’āpida paji. ³Māgá eperāarā juasiadak’āri, jōmaweda wāpijida āchi chonaarā p’uurudee tī p’āpida.

⁴Maperā José uchiaji Galilea eujādepema Nazaret p'uurudeepa wāit'ee Judea eujādee. Ichi chonaarāwedapema Rey Daviddepa uchiada perā, wāji David t'oda p'uuru Belendee. ⁵Mamaa wāji ichi tī p'āpide María ome, ichi wēra pait'ee bada perā. Uchiadak'āri, María warra t'oyama baji. ⁶Belende panadak'āri, María bi p'ira nībeeji chi warra t'oit'ee. ⁷Mamīda te unuda-e paji, araada-e pada perā jōmaweda tī p'āpi chedap'edaarā-it'ee. Mapa mama Belende chi warra naapema t'oji, ne-animalaarā nek'opata tede. Chi warra p'arude pira atap'eda, biji ne-animalaarā nek'opatade k'āimerā.

Jesús ne-animalaarā nek'opata tede t'oda (San Lucas 2.7)

Angelpa oveja ak'ipataarāmaa unupida

⁸ Ma pārik'ua Belén k'ait'a p'ūajara paraamāi eperāarāpa āchi ovejaarā ak'imaan p'anajida. ⁹ Māga nide angelpa ichi unupiji māik'aapa Tachi Ak'ore k'ira wāree īdaadachi āchi ik'aawa. Mapa p'eradachida. ¹⁰ Mamīda ma angelpa māgaji:

—P'eranaadapáde aji, mia pedee pia jara cheru perā. Mia nepiriru k'aurepa eperāarā jōmaweda audú o-ia p'aneedait'ee. ¹¹ Idi p'ārik'ua Rey David t'oda p'uurude t'oji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atapari. Iru Tachi Waibia, Tachi Ak'orepa pēida eperāarā rey pamerā. ¹² Jirinadapáde aji. Ununadak'ari imik'ira warra p'arude pīra bī ne-animalaarā nek'opatade, k'awadayada aji, mia wāarata jarada.

¹³ Aramata unujida it'aripema angeleerā cho-k'ara chi apema ik'aawa para bi. Jōmaarāpa o-ia it'aa t'ī para beeji. Māgapachida:

¹⁴ —iTachi Ak'ore it'ari bīta jōmaarā k'āyaara waibiara bi! iIrua pia ak'i biirā t'āri o-ia p'anapata māik'aapa k'āiwee p'anapata!

¹⁵ Ma angeleerā jōmaweda wādak'ari Ak'ore eujādee, ma oveja ak'ipataarāpa māga jōnapachida:

—Wādáma apachida Belendee, Ak'orepa jara pēida ak'ide.

¹⁶ Māpai isapai wājida. Wāara ununajida María José ome māik'aapa María warra k'āi bī ne-animalaarā nek'opatade. ¹⁷ Māga unudap'eda, nepirinajida ma angelpa jarada ma warrade. ¹⁸ Jōmaweda āra pedee ūridap'edaarā ak'itrua para beeji. ¹⁹ Mamīda ma jōmaade Mariapa ichi t'āridepai k'īsiaji. K'ira atuak'aa paji ārapa jaradap'edaa. ²⁰ Jōdee ma oveja ak'ipataarā o-ia wājida āchi p'anadap'edaamaa. Wāk'āti wādapa māgapachida:

—Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Iru t'āri pia bi. Jōma unujida irua jara pēidak'a.

Jesús ak'oreerāpa iru ateedap'edaa Tachi Ak'ore te waibiade

²¹ Ma warra t'op'eda, ewari ochomaa iru k'ap'īade tauchaa bijida māik'aapa t'ī bijida Jesús, María biak'oo beeji naaweda, angelpa jaradak'a.

²²⁻²⁴ Ewari cuarenta wāyaak'ari, wājida Jerusalendee oodait'ee Moisepa p'ādade jara bik'a, t'īu pia p'aneedait'ee Ak'ore te waibiade. María k'ap'īa pari oojida Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a wēraarāpa oodamerā warra t'op'eda:

‘Peepidap'eda, paapidaipia bī tortola omé maa-e pirā paloma chak'eerā omé.’

(Lv 12.6-8)

Ichiaba chi warra awara bijida Tachi Ak'ore-it'ee Moisepa p'ādade jara bik'a:

‘Israel pidaarāpa āchi warrarā naapemaarā awara bidaipia bī Tachi Ak'ore-it'ee.’

(Ex 13.2, 12)

²⁵ Maapai Jerusalende bapachi chonaa aba t'ījarapatap'edaa Simeón. Iru Tachi Ak'orede ijāapachi māik'aapa oopachi irua oopi bik'a. Ijāapachi Tachi Ak'orepa Israel pidaarā k'aripit'ee āchi k'īraunuamāa iru p'anapapatap'edaarā juadeepa. Tachi Ak'ore Jaure bapachi Simeón ome. ²⁶ Iruata k'awapiji

Simeón piu-e pait'ee unui naaweda Cristo, Tachi Ak'orepa pëida eperáarã rey pamerã. ²⁷Ma ewate Ak'ore Jaurepa iru wäpiji Tachi Ak'ore te waibiadet. Mäga nide Jesús ak'oreerã wäjida mamaa. Oomaa p'anajida Moisepa p'ädade jara bik'a oodamerã ächi warra ewaa t'oda ome. ²⁸Simeónpa ära unuk'äri, ma warra chai jira ataji mäik'aapa t'äri o-ña mägaji Tachi Ak'oremaa:

²⁹ —Ak'ore, jömaarã Ak'ore Waibia, ñrä mi, pi mimiapari, k'äiwee piut'ee, pia eperã jaradak'a unuru perã.

³⁰ Michi taupa unuru Tachi K'aripapari.

³¹ Pia na imik'ira warra pëiji pi o ak'ipimerã na p'ek'au ejüädepemaarãmaa.

³² Iru idaa pik'a bi k'aurepa judio-eeräpa paara pi o k'awaadait'ee mäik'aapa iru k'aurepa eperáaräpa Israel pidaarã t'o p'anadait'ee.

³³Simeón pedee üridak'äri, Jesús ak'oreerä p'era pik'a p'aneejida. ³⁴Mäpai Simeónpa iidiji Ak'orepa ära pia ak'i bapariimerã mäik'aapa Mariamaa mägaji: —Pi warra k'aurepa Israel ejüädepemaarã chok'ara it'aa wädait'ee mäik'aapa chok'ara atuadait'ee. Ichiaba chok'araaräpa jaradait'ee Tachi Ak'orepa iru pëi-e paji. ³⁵Mägá Tachi Ak'orepa k'awaapiit'ee eperáaräpa k'isiapata ächi t'ärídepai; wäara irude ijää p'ani maa-e pirä ijäada-e p'ani. Mamïda ma jömaade pi t'äri p'ua nïbait'ee, espadapa pi t'äríde su atarutak'a.

³⁶P'ëträä t'ijarapatap'edaa Ana ichiaba mama bají. Tachi Ak'ore pedee jarapari paji. Chi ak'ore Aser éreerädepema paji. T'ijarapachida Penuel. Awëra weda Ana miak'äiji. Mamïda siete añopai bají chi imik'ira ome. ³⁷Mamäik'aapa p'ëträä beeji ochenta y cuatro años parumaa. Ak'ore te waibiade bapachi. Ewari chaa it'aa t'ipachi. Edaare nek'ok'aa paji it'aa t'i k'iniapa. ³⁸Simeón pedee auparude Ana uchiaji. José mäik'aapa María unuk'äri ma warra ome, Tachi Ak'oremaa gracias jaraji iru pari. Mäpai arii p'anadap'edaarãmaa jarapachi: —Na warrata tachi Jerusalén pidaaräpa ni p'ani tachi k'aripait'ee.

Waya chedap'edaa Nazaret p'uurudee

³⁹José María ome ne-inaa jöma oo aupadak'äri Moisepa p'ädade jara bik'a, waya chejida Galilea ejüädee ächi p'uuru Nazaretde. ⁴⁰Ächi warra juatau chaareera wari wäpachi mäik'aapa k'isia k'awaara wäpachi. Ichiaba Tachi Ak'ore o-ña bají iru ome.

Jesús warra weda Ak'ore te waibiade

⁴¹Año chaa Jesús ak'oreerä wäpachida Jerusalén p'uurudee Pascua fiesta oode. ⁴²Jesús doce años iru bak'äri, mäga oojida mäik'aapa iru auk'a wäji ära ome. ⁴³Ma fiesta jödaik'äri, eperáarã erreujida ächi te chaa. Mamïda Jesús Jerusalende beeji, chi ak'oreeräpa k'awada-ee. ⁴⁴Ode wädade chi ak'oreeräpa k'awada-e paji, chok'ara cheepuru wädap'edaa perã. K'isia p'anajida Jesús cheru apemaarã ome. Mapa k'ewara iidipachida ächi éreerämaa mäik'aapa k'ira k'awaarãmaa. ⁴⁵Mamïda unuda-e pak'äri, ãpitee jirinajida Jerusalende.

⁴⁶ K'āima ūpeemaa āchi warraunu atajida Ak'ōre te waibiade. Su-ak'i baji Moisepa p'āda jarateepataarā esajíak'a. Māirāpa jaratee p'ani ūrii bap'eda, iidipachi. ⁴⁷ Arii p'anadap'edaarā jōmaarāpa iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beepachi, poro wēsaabada perā māik'aapa pia p'anaupata perā. ⁴⁸ Mamīda chi ak'ōreerāpa iru māgá unudak'āri, p'era pik'a p'aneejida. Māpai chi nawepa māgaji:

—Warra, ēsāap'eda nāga oojima? aji. Taipa pi unuda-e pak'āri, k'īsia p'ua jōnajida.

⁴⁹ Māpai Jesupa māgaji:

—¿Sāap'eda mi jiri p'anīma? aji. ¿K'awada-eta p'anik'ā aji, mi Ak'ōre tede ichita bait'ee?

⁵⁰ Mamīda ārapa k'awada-e paji ma pedee k'āata jara k'inia baji.

⁵¹ Māpai iru wāji āra ome Nazaret p'uurudee. Mama āra ome chok'ek'ee bapachi. Mamīda Mariapa irua ooda k'īra attuak'aa paji. Ichi t'āridepai ma ne-inaa jōmaweda audú k'īsiapachi. ⁵² Māgá Jesús wari wāpachi. Ichiaba k'īsia k'awaapiara wāpachi, Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'i bada perā, eperāarāpa pida ichiaba.

(San Lucas 2.48-49)

Juan Bautistapa jarateeda
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 ¹César Tiberio quince años rey bide, ichi ek'ari bada Poncio Pilato Judea eujā ak'ipari paji. Jódee judiorā Tiberio ek'ari reyrāk'a p'anadap'edaarāpa eujā awara–awaraa ak'ipachida. Herodepa Galilea eujā ak'ipachi. Chi īpema Filipopa Iturea māik'aapa Traconite eujā ak'ipachi. Jódee Lisiapa Abilene eujā ak'ipachi. ²Anás māik'aapa Caifás p'aareerā poro waibiarā paji. Maapai Tachi Ak'ōrepa ichi pedee jara cheji Zácarías warra Juanmaa eujā pania wēe bide. ³Maap'eda Juanpa Tachi Ak'ōre pedee jaratee nipapachi jōma Jordán tote. Jarateepachi eperāarāpa ichimaa poro choopidamerā ak'ipidait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'ani māik'aapa wāara Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. Māgá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapii. ⁴Māga p'asaji Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa chonaarāweda jaradak'a:

‘Eujā pania wēe bide eperā bia bi: “O pi–ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda. ⁵Iru k'aurepa eujā joobai beeda jewedaa beeit'ee māik'aapa ee nok'o jida jewedaak'oodariit'ee. O jōmaweda jīp'a beeit'ee māik'aapa eujā māu–idaa bi k'ak'ayaa beeit'ee. ⁶Maapai jōmaarāpa k'awaadait'ee iru k'aurepa Ak'ōrepa eperāarā k'aripait'ee atuanaadamerā.”’ (Is 40.3-5)

⁷Juanpa māgá jaratee bide eperāarā chok'ara chejida irua poro choomerā. Mamīda Juanpa āramaa māgaji:

—iParā k'achia–idaa beerādeepa uchiadap'edaarā! iTaamák'api p'ani!
 —Poro choopi chejida–ek'ā, Tachi Ak'ōre juapa mia k'iniada–e p'anadairā?
⁸Māga pirā, p'ek'au k'achia oo amáati māik'aapa p'anapatáati Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. K'īsianáati Tachi Ak'ōrepa parāta miapi–e pait'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarā perā. Mia jara bi: Na māudeepa Tachi Ak'ōrepa Abrahamdeepa uchiadap'edaarā oo atai. ⁹Ara chaarapa nejō biiri chauk'aa bi t'u peet'aapatak'a t'ipitaude bat'at'aadait'ee paa jōmerā, māga pik'a taarā–e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee parā, chi oodaamaa p'anapataarā irua k'inia bik'a.

¹⁰Māga ūridak'āri, eperāarāpa Juanmaa iidipachida:
 —Māgara, ik'āata oodaipia bīma apachida, ak'ipidait'ee tai Ak'ōre ode nipapata?

¹¹Juanpa p'anauji:

—Chi p'aru omé iru bipa aba chi wēe bīmaa teeipia bida aji. Auk'a chik'o jede k'odaipia bida aji, chi wēe beerā ome.

¹²Cesar–it'ee impuesto p'epataarā ichiaba chejida poro choopide. Māgajida:
 —Tachi Jarateepari, ik'āata oodaipia bīma ajida, ak'ipidait'ee taipa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia p'ani?

¹³Juanpa p'anauji:

—P'aapináati Romadepemaarāpa jarapata impuesto ūri.

¹⁴Soldaorāpa ichiaba iidijida:

—¿Māgara taipárama? ajida. ¿K'āata oodaipia bima taipa ak'ipidait'ee p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia p'ani?

Juanpa p'anaují:

—Ichi k'inia chīara p'arat'a jāri atanáati māik'aapa seewa jaranáati chīara k'achiade baaipidait'ee. K'āiwee p'anapatáati parāmaa p'arat'a p'aapata ome pāchi mimiapata pari.

¹⁵ Eperāarāpa Juanpa jarateeda ūridak'āri, āchi t'āridepái k'īsia p'aneejida: “Juan Cristopaa ajida, Tachi Ak'ōrepa pēida tachi rey pamera?” ¹⁶ Mamīda Juanpa jōmaarāmaa māgaji:

—Mia wāara parā poro chooparida aji, paniapa. Mamīda eperā mi t'ēe cheru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla jida ēraik'araa bi, iru k'āyaara ek'ariara bairā. Irua eperārā nāgá poro chooit'ee. Tachi Ak'ōre Jaure ba chepii'ee parā k'ap'iade. Mamīda ichide ijāadak'aa beerā jōpii'ee t'ipitaupa. ¹⁷Ooit'ee trigo ewaparipa ooparik'a. Māgipa pala aneek'āri, trigo ewada it'aa jira bat'apari, chi tau uchiamerā māik'aapa nāupa chi e āyaa ateemerā. Maap'eda ma trigo tau ia bipari chi iapatamāi. Mamīda chi e beeda t'ipitaude bat'at'aapari. Māgí t'ipitau kīlk'aada aji.

¹⁸ Māgá awaraa ūraa chok'ara ome, Juanpa jarateepachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida. ¹⁹Mamīda māga jaratee ni misa, itriají Romadepemaa rāpa rey bidap'edaa, Herodes. Māga ooji Herodepa chi ipema wēra Herodías iru bada perā ichi wērak'a māik'aapa awaraa ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo oopachi perā. ²⁰Ma t'ēepai Herodepa awaraa ne-inaa k'achia ooji. Juan carcelde t'i nībipiji.

(San Lucas 3.17)

Jesús poro chooda
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Mamida ai naaweda, Juanpa at'ari eperāarā poro choomaa bide ichiaba Jesús poro chooji. Poro choopip'eda, Jesús it'aa t'ik'ari, pajā ewadachi 22 māik'aapa Tachi Akōre Jaure iru ūri palomak'a baai cheji. Māga nide it'ariipa Tachi Akōrepa jaraji: —Pida aji, mi Warra k'inia, mia jírit'erada. Pia mi t'ari o-īapipari.

Jesucristo ēreerā t'í p'āda
(Mt 1.1-17)

23 Jesupa māgá ne-inaa oo beek'ari eperāarā taide, treinta años iru baji. Eperāarāpa jíp'a k'isia p'anapachida iru José warra.

José ak'ore paji Elí.

24 Elí ak'ore paji Matat. Matat ak'ore paji Leví. Leví ak'ore paji Melqui.

Melqui ak'ore paji Janai. Janai ak'ore paji José.

25 José ak'ore paji Matatías. Matatías ak'ore paji Amós. Amós ak'ore paji Nahúm. Nahúm ak'ore paji Eslí. Eslí ak'ore paji Nagai.

26 Nagai ak'ore paji Máhat. Máhat ak'ore paji Matatías. Matatías ak'ore paji Semeí. Semeí ak'ore paji Josec. Josec ak'ore paji Joiadá.

27 Joiadá ak'ore paji Johanán. Johanán ak'ore paji Resá. Resá ak'ore paji Zorobabel. Zorobabel ak'ore paji Salatiel. Salatiel ak'ore paji Nerí.

28 Nerí ak'ore paji Melqui. Melqui ak'ore paji Adí. Adí ak'ore paji Cosam. Cosam ak'ore paji Elmadam. Elmadam ak'ore paji Er.

29 Er ak'ore paji Jesús. Jesús ak'ore paji Eliézer. Eliézer ak'ore paji Jorim. Jorim ak'ore paji Matat.

30 Matat ak'ore paji Leví. Leví ak'ore paji Simeón. Simeón ak'ore paji Judá. Judá ak'ore paji José. José ak'ore paji Jonam. Jonam ak'ore paji Eliaquim.

31 Eliaquim ak'ore paji Meleá. Meleá ak'ore paji Mená. Mená ak'ore paji Matatá. Matatá ak'ore paji Natán.

32 Natán ak'ore paji David. David ak'ore paji Jesé. Jesé ak'ore paji Obed. Obed ak'ore paji Booz. Booz ak'ore paji Salmón. Salmón ak'ore paji Nahasón.

33 Nahasón ak'ore paji Aminadab. Aminadab ak'ore paji Admín. Admín ak'ore paji Arní. Arní ak'ore paji Hesrón. Hesrón ak'ore paji Fares. Fares ak'ore paji Judá.

34 Judá ak'ore paji Jacob. Jacob ak'ore paji Isaac. Isaac ak'ore paji Abraham. Abraham ak'ore paji Térah. Térah ak'ore paji Nahor.

35 Nahor ak'ore paji Serug. Serug ak'ore paji Ragau. Ragau ak'ore paji Péleg. Péleg ak'ore paji Éber. Éber ak'ore paji Sélah.

36 Sélah ak'ore paji Cainán. Cainán ak'ore paji Arfaxad. Arfaxad ak'ore paji Sem. Sem ak'ore paji Noé. Noé ak'ore paji Lámc.

37 Lámc ak'ore paji Matusalén. Matusalén ak'ore paji Enoc. Enoc ak'ore paji Jared. Jared ak'ore paji Mahalaleel. Mahalaleel ak'ore paji Cainán.

³⁸ Cainán ak'ore paji Enós. Enós ak'ore paji Set. Set ak'ore paji Adán mäik'aapa Adán ak'ore paji Tachi Ak'ore.

Netuara Poro Waibiapa Jesús k'achiade baaipiit'ee pada
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 ¹Ak'ore Jaure Jesús ome bapachi mäik'aapa irua Jesús wäpiji Jordán todeepa eujā pania wēe bimaa. ²Mama baji kääima cuarenta. Mäga nide Netuara

Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopi k'inia baji Jesumaa. Mama bide Jesús nek'o-ee bada perä, jarrapisia nibeeji. ³Mäpai Netuara Poro Waibiapa mägaji:

—Wäara pi Tachi Ak'ore Warra pirä, na mäu pan papit'aapáde aji.

⁴Jesupa p'anauji:

—iOo-edá! aji. Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara bi:

‘Eperä chik'o k'o bipapai chok'ai bak'aa. Tachi Ak'ore pedee k'awa
bipa ichita chok'ai bapari.’ *(Dt 8.3)*

⁵Maap'eda Netuara Poro Waibiapa iru ee it'iara bi nok'ode ateeji. Jõmaweda na p'ek'au eujädepema p'uuru ak'ipiji mäik'aapa mägaji:

⁶—Mia pi jää p'uurudepemaarä poro waibia papiyada aji. Ächi net'aa pia jõmaweda péré papii. Méré perä chi tee k'inia bimaa teei. ⁷Mi k'irapite bedabaip'eda, mämaa it'aa t'irura, jõmaweda péré payada aji.

⁸Jesupa p'anauji:

—iOo-edá! aji. Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara bi:

‘Tachi Ak'ore Waibiamaa aupai it'aa t'ipatáati mäik'aapa jíp'a
oopatáati irua jara bik'a.’ *(Dt 6.13)*

⁹T'epai Netuara Poro Waibiapa iru ateeji Jerusalén p'uurudee. Mama Tachi Ak'ore te waibia ek'arra ūri it'i ateeji mäik'aapa mägaji:

—Wäara pi Tachi Ak'ore Warra pirä, namäik'aapa jítidaipáde aji,

¹⁰Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara bairä:

‘Ak'orepa ichi angeleerä pëii'tee pi k'aripadamerä. ¹¹Ächia pi jita
atadait'ee mäik'aapa pi t'ídik'adait'ee, pichi biiri pida mäumaa p'u
oopiamaapa.’ *(Sal 91.11-12)*

¹²Jesupa p'anauji:

—iJítì-edá! aji. Ichiaba Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara bi:

‘Ne-inaa pariatua oonáaji k'awaait'ee wäara Tachi Ak'ore Waibiapa
tachi ak'ipari wa mäga-e.’ *(Dt 6.16)*

¹³Netuara Poro Waibiapa p'oyaa-e pak'äri Jesús ome, atabëiji awaraa
ewaride cheit'ee.

Jesupa naapiara jarateeda Galilea eujäde
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴Jesús wäji Galilea eujädee. Ne-inaa jõmaweda oopachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a. Maperä iru t'opachida ma eujä jõmaade. ¹⁵Irua jarateepachi Ak'ore Úraa jarateepata tede p'uuru bee chaa. Maapai jõmaaräpa iru pia ak'ipachida.

Jesús Nazaret p'uurudee wāda
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶ Maapai Jesús wāji ichi warida p'uuru Nazaretdee. Ichia oopatak'a iipata ewate pak'ari, t'iiji Ak'ore Ūraa jarateepata tede. Ma ewate bainī beeji Ak'ore Ūraa p'āda leeit'ee. ¹⁷ Irumaa teejida Ak'ore pedee jarapari Isaíapa p'āda. Ewat'i atap'eda unuji na pedee māik'aapa leeji:

¹⁸ —‘Tachi Ak'ore Jaure mi ome bapari, Ak'orepa mi jirit'erada perā pedee pia jarateemerā chupiria beerāmaa. Mi pēiji jaramerā carcelde pik'a beerā uchiapiit'ee māik'aapa tau p'āriu beerāmaa unupiit'ee; ma awara chupiria beerā k'aripait'ee māik'aapa ichi eperārā pia ak'i bapariit'ee. ¹⁹ Māga mīmaa jarapiji irua eperārā pia oo k'inia bairā na año irua jirit'eradade.’ (*Is 61.1-2*)

²⁰ Māga pedeep'eda, Jesupa ma p'āda pirat'i ataji māik'aapa teeji Ak'ore Ūraa jarateepata te ak'iparimaa. Māpai su-ak'i beeji jarateeit'ee. Jōma arii p'anadap'edaarāpa irumaa ak'i para beeji. ²¹ Māpai irua māgaji:

—Idi weda parā t'aide p'asamaa bi ma ūraa p'ādade jara bik'a.

²² Māga ūridak'ari, arii p'anadap'edaarāpa iru t'o p'anajida māik'aapa ak'itrua para beeji, irua pedee pia jarapachi perā. Āchi pitapai iidi para beeji: —¿Sāga jarayama ajida, ma p'ādade jara bik'a idi p'asaru? ¿Na José warra-ek'ā? ajida.

²³ Māpai Jesupa māgaji:

—¿Parāpa na pedee jarapata jara k'inia p'ani-ek'ā? aji. Eperāpa mi medicoda ak'ari, k'awa p'ani wāara pedee jara bi ichi k'ayaadaip'eda, jiipa beeru pīrā ichi juadoopa. Mapa pi wāara Tachi Ak'orepa pēida pīrā pia jara bik'a, māgara nama pichi warida p'uurude ne-inaa pia óoji pia oodak'a Capernaum p'uurude.

²⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ore pedee jarapari p'uurudepemaarāpa iru pedee ūridaamāa p'anapata. Mapa parāpa mi pedee ijāa k'iniada-e p'ani.

²⁵ Ichiaba māga paji chonaarāweda Tachi Ak'ore pedee jarapari Elías ome. K'oi che-e bide año ópee ap'eda esa-auk'a, jarra oojida Israel eujā jōmaade.

²⁶ Mamīda parā chonaarāpa Tachi Ak'orede ijāada-e p'anadap'edaa perā, irua Elías pēi-e paji Israel eujādepema p'ētrārā k'aripade. Ma k'āyaara pēiji Sarepta p'uurudee, Sidón p'uuru k'ait'a, māpema p'ētrāa k'aripamerā.

²⁷ Ichiaba Ak'ore pedee jarapari Eliseo chok'ai bak'ari, Israel eujāde leprapa k'ayaa beerā chok'ara paraaji. Mamīda irua apida jiipa-e paji. Aba Siria eujādepema k'ayaa bada t'ijarapatap'edaa Naamán jiipa beeji iru juapa.

²⁸ Māga ūridak'ari, ma Ak'ore Ūraa jarateepata tede p'anadap'edaarā jōmaweda k'iraudachida Jesús ome. ²⁹ Jita atajida māik'aapa jidi babataa atadachida p'uurudeepa. Ateejida ee nok'ode īra bada eere māik'aapa sīa bat'at'aanadait'ee paji piudaimerā. ³⁰ Mamīda Jesús āchi juadeepa uchiadaip'eda, wāyaaji āchi esajīak'a.

(San Lucas 4.28-30)

**Netuara eperă k'ap'iade merātia bada
(Mr 1.21-28)**

31 Maap'eda Jesús wāji Capernaum p'uurudee. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. īipata ewate Tachi Ak'ōre Ūraa jarateemaa beeji Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. 32 Māpemaarāpa iru pedee ūridak'āri, ak'itrua para beeji irua jīp'a jarateeda perā Tachi Ak'ōrepaa jarateepidak'a.

33 Mama bají imik'ira netuara merātia bada iru k'ap'iade. Jesús jarateeda ūrik'āri, netuarapa golpe biapiji:

34 —Aai, Jesús Nazaretdepema, ḫk'āata oo chejima aji, taimaa? iTai ichiak'au bñji! ḫTai k'enat'aadeta cheruk'ā? ajida. Mia pi k'awa bida aji. Pita chi k'achia wēe bapari, Ak'ōre Waibiapa pëida.

35 Māpai Jesupa ma netuara itriat'aaji:

—iK'iup'ee beepáde aji māik'aapa uchiapáde aji, na eperā k'ap'iadeepa!

Māpai ma netuarapa ma eperā te jāde baaipiji jōmaarā k'irapite māik'aapa uchiadachi, iru p'ua oo—ee. 36 Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beeji māik'aapa āchi pitapai pedee para beeji:

—iAai, irua jarateeda waide nama ūridak'aada! ajida. iEperā poro waibiak'a jaratee bi! Netuaraarāpa pida iru pedee ūri p'ani māik'aapa uchiapata, iru Tachi Ak'ore k'ap'ia pari pedeepari perā.

37 Jesupa māga ooda perā, irude nepiripachida p'uuru bee chaa Galilea eujāde.

Jesupa Simón Pedro p'āk'ore jipada

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jesús uchiak'āri Ak'ore Ūraa jarateepata tedeepa, wāji Simón Pedro temaa. Simón p'āk'ore k'ayaa baji k'iampiapa. Mapa chupiria iidijida Jesumaa iru jipamerā. 39 Iru ik'aawa ak'inī banaji māik'aapa ma k'iampiampa itriat'aaji. Aramata tuudachi. Māpai chi k'ayaa bada p'irabaip'eda, nek'opiji Jesumaa māik'aapa chi k'ōp'ayoorāmaa.

Jesupa k'ayaa beerā choc'ara jipada

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 K'eudaik'āri, k'ayaa k'ira t'ādoo iru beerā aneejida Jesumaa. Iru juu bik'āri māirā ūri, jipak'oodachida. 41 Ichiaba eperāarā choc'ara k'ap'iadeepa netuara merātia beeda bia uchiak'oodachida:

—Pita Tachi Ak'ore Warrada ajida.

Mamīda Jesupa itriak'ooji pedeepiamaapa, āchia k'awa p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'orepa pēida eperāarā k'aripamerā.

Jesupa Judea eujāde jaratee nipada

(Mr 1.35-39)

42 Taujaaweda Jesús uchiaji ma p'uuru deepa wāit'ee eperāarā p'anadak'aamaa. Mamīda p'uuru pidaarāpa jirinajida māik'aapa chupiria iidijida wānaamerā awara āyaa. 43 Mamīda Jesupa māgaji:

—Awaraa p'uuru deepa ichita wāit'ee pedee pia jarateede, ichiaba k'awaadamerā Tachi Ak'orepa āra bi k'inia bi ichi juu ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Ma-it'eepi irua mi pēiji.

44 Māgá Jesupa jaratee nipapachi Ak'ore Ūraa jarateepata te bee chaa judiorā p'anapata eujāde.

Jesupa chik'ora peepida

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5 ¹Ewari aba Jesús Genesaret Lago ide bainī bak'āri, eperāarā choc'ara p'isua seedachida irumāi, Tachi Ak'ore Ūraa ūri k'iniapa. ²Māga nide

Jesupa barco omé unuji to ide. Chipariirāpa āchi t'iri siimaa p'anajida ipu ide.

³ Jesús Simón Pedro barcode bataup'eda, iidiji tok'esaapai ateemerā. Māpai ma barcode su-ak'i beeji jarateeit'ee. ⁴ Jaratee aupak'āri, Simonmaa māgaji:

—Nāpiadee wādáma māik'aapa jāma pāchi t'iri t'aadapáde aji.

⁵ Simonpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, t'iri t'aamaa ewarijidada aji, maarepida peeda-ee. Mamīda pia jara bairā, t'iri t'aanait'eeda aji.

⁶ Māgá t'aadap'eda, jira atadak'āri, chik'ora nībaji t'iri jāde. Perá jēdachi. ⁷ Māga unurutata juapa tījida apema barco pidhaarāmaa k'aripa chedamerā. Chejida māik'aapa ma chik'ora pee aupadak'āri, barco omee weda perá pirubaaidachida.

⁸ Māga unuk'āri, Simón Pedro Jesús k'īrapite bedabaidachi māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, mi ik'aawaapa ãyaa beepáde aji, mi p'ek'au ooyaa bairā. Pia-e bi pi mi k'ait'a bamera.

⁹ Simón awaraa arii p'anadap'edaarā ome ak'itrua para beeji māgá chik'o cho-k'ara peedap'edaa perā. ¹⁰ Auk'a p'anajida Simón k'ōp'āyoorā, Zebedeo warrarā Santiago Juan ome. Māpai Jesupa māgaji Simonmaa:

—Waaweenaaapáde aji. Idideepa pia eperāarā jiriit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, to-iapataarāpa chik'o jiripatak'a.

¹¹ Māpai barco ipu ide binadap'eda, jōmaweda āchi net'aa atabēijida āchi ak'ōreerā ome māik'aapa wājida Jesús ome.

Jesupa leprapa k'ayaa bada jipada

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹² Ewari aba Jesús p'uuruude nide eperā leprapa k'ayaa bipa ununaji. Jesumaa chep'eda, bedabaidachi tau biiri eujāde t'ōbairumaa māik'aapa chupiria iidiji:

—Tachi Waibia, pia k'inia bi pīrā, mi k'ayaa wēpapipáde aji, Ak'ōre k'īrapite pia beemerā.

¹³ Jesupa juapa t'ōbaiji māik'aapa māgaji:

—K'inia bida aji. Jīpa beepáde aji.

Aramata chi lepra k'ayaa wēpaji. ¹⁴ Māpai Jesupa māgaji:

—Jaranáaji apidaamaa. Jīp'a p'aaremaa ak'ipináji. Moisepa p'ādade jara bik'a ipana omé atéejji teeit'ee Tachi Ak'ōremaa. Māgá jōmaarāpa pi jipa beeda k'awadayada aji.

¹⁵ Jesupa māgá jarapachi mīda, audupiara pedeepachida irua oodade. Ma awara eperāarā chok'araara cheepurujida iru pedee ūridait'ee māik'aapa āchi k'ayaa jipapidait'ee. ¹⁶ Ma k'aurepa Jesús wāpachi eperāarā p'anadak'aamaa it'aa t'īde.

Jesupa chiwa bada jipada

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Ewari aba Jesupa jarateemaa bi misa, iru k'ait'a su-ak'i p'anajida fariseorā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. Che p'anajida jōmaweda

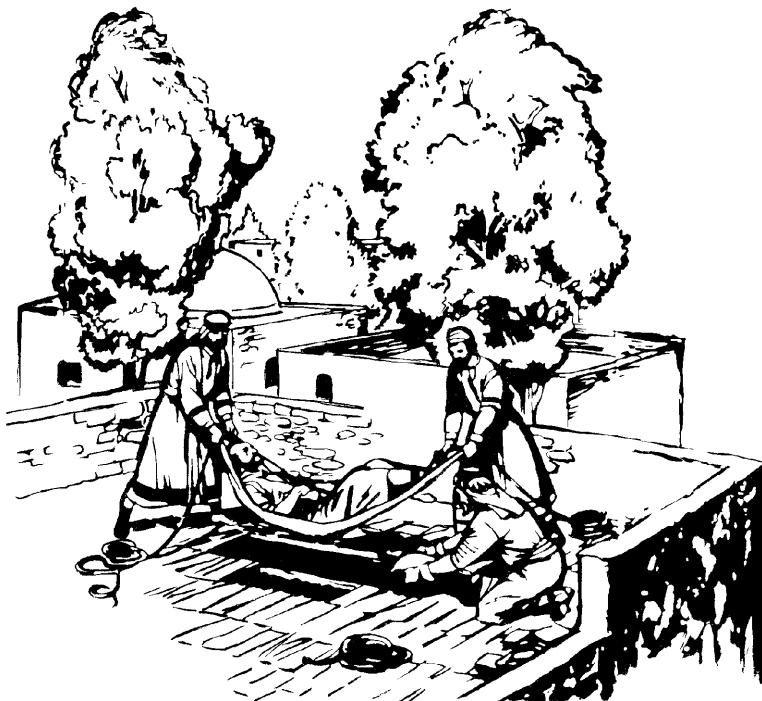
Galilea eujādepema p'uurudeepa, ichiaba Judea eujādeepa māik'aapa Jerusalén p'uurudeepa. Tachi Ak'ore baji Jesús ome, k'ayaa beerā jipamerā. ¹⁸ Māga nide pachejida eperārā eperā chiwa bi ome. Jira aneejida ichi p'arude. T'iū ata k'inia p'anajida teedaa, Jesús k'irapite bidait'ee. ¹⁹ Mamīda unudak'aa paji sāmāik'aapa t'iudai, eperārā chok'ara see nībada perā. Maperā ití ateejida terraza ūri māik'aapa uria ewa atajida. Māpai ma chiwa bi ichi p'arude irabai atajida jōmaarā taide Jesús k'irapite. ²⁰ Jesupa k'awaak'āri āchia wāara ichide ijāa p'ani, ma chiwa bimaa māgaji:

—K'ōpāyo, pia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpajipi.

²¹ Māga ūridak'āri, Moisepa p'āda jarateepataarāpa māik'aapa fariseorāpa k'isia p'aneejida: “Jā eperā nāga pedeeik'araa bi. Tachi Ak'orepapaita p'ek'au k'achia wēpapipari. Jā eperā Tachi Ak'ore āpite ik'achia pedeemaa bi jarak'āri ichiata māgee ne-inaa oopari.”

²² Mamīda Jesupa k'awaji āchia k'isia p'ani. Mapa iidiji:

—¿Sāap'eda parāpa k'isia k'achia k'isia p'anima? aji. ²³ Mia irumaa jarai: “Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajipi” maa-e pirā jarai: “P'irabáji māik'aapa wāji”. Mamīda irua maarepida oo-e pai Tachi Ak'orepa oopi-e pirā. ²⁴ Mia

(San Lucas 5.19)

ak'ipiit'ee na p'ek'au eujāde mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōre Waibiapa wēpapipari eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata.

Māpai māgaji ma eperā chiwa bīmaa:

—Mia jara bi: iP'irabáiji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji pichi temaa.

²⁵ Aramata chiwa bada p'irabaidachi jōmaarā taide māik'aapa ichi p'aru jēra bada atap'eda, Ak'ōre ome o-īa wāji ichi temaa. ²⁶ Māga unudak'āri, jōmaweda ak'itrua para beeji māik'aapa o-īapa jarapachida Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māgá p'era pik'a jōnipa māgajida:

—Idi ne-inaa pia unujidada ajida, Tachi Ak'ōre juapa ooda.

Jesupa Leví jírit'erada ichi ome nipapariimerā
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ T'ēepai, Jesús mamāik'aapa uchiap'eda, ununaji eperā t'ījarapatap'edaa Leví. Māgí Cesar-it'ee impuesto p'epari paji. Su-ak'i baji ma impuesto p'epataarā su-ak'i p'anapamatamāi. Jesupa irumaa māgaji:

—Mi ome nipaparíiji.

²⁸ Māpai Leví p'irabaip'eda, ichi net'aa p'e atabéiji māik'aapa wāji Jesús ome.

²⁹ Ma t'ēepai, Levipa fiesta ooji ichi tede Jesu-it'ee. Impuesto p'epataarā Roma pidaarā rey-it'ee t'ī pēiji awaraa k'ōp'āyoorā ome. Ma fiesta oo p'anide Jesús chi k'ōp'āyoorā ome su-ak'i p'anajida mesade, nek'omaa apemaarā ome. ³⁰ Mamida fariseorāpa māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarāpa k'isia p'anadap'edaa perā āchi chonaarāpa oopatap'edaade, aupedeemaa p'aneejida Jesús k'ōp'āyoorā ome. Iidijida:

—¿Sāap'eda nek'omaa p'anima māik'aapa ne-inaa tomaa p'anima jāgee impuesto p'epataarā ome māik'aapa awaraa p'ek'au k'achia oopataarā ome? Parāpa jāga oodaik'araa bida ajida.

³¹ Jesupa p'anauji:

—Médico pēidak'aa k'ap'ia pia beerāmaa. Jīp'a pēipata k'ayaa beerāmaa.

³² Tachi Ak'ōrepa mi pēi-e paji t'āri pia beerā jiride. Ma k'āyaara p'ek'au k'achia oopataarā jirideta pēiji, p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa irude ijāapataadamerā.

Sāapai it'aa t'īdaipia bi nek'oda-ee
(Mt 9.14-15; Mr 2.18-22)

³³ Jesumaa māgajida:

—Juan Bautista k'ōp'āyoorā māik'aapa fariseorā audú it'aa t'īpata nek'oda-ee. ¿Sāap'eda pi k'ōp'āyoorā ichita nek'opata māik'aapa ne-inaa topatama? ajida.

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Miak'āipata fiestade t'ī pēidap'edaarā pachedak'āri, ma fiesta o-īa oopata chi miak'āit'ee bi ome. Mama p'anide ¿parāpa nek'opida-e paik'ā aji, āramaa? ³⁵ Ewari cherude chi miak'āit'ee bi wē-e pak'āri āra ome, fiesta ooda-e pait'ee t'āri p'uapa. Ma ewatepi nek'oda-e pait'ee.

**Moisepa p'āda māik'aapa Jesucristopa jarateeda
auk'a ak'idaik'araa bi**

³⁶ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee ichi ūraa p'oirdaik'araa bi Moisepa p'āda ome:

—Eperā apidaapa p'aru chiwididepema pite aba t'iiik'araa bida aji, p'aru sorede parchaait'ee. Māga ooru pirā, chi p'aru chiwidi āridariit'ee māik'aapa ma pite auk'a bee-e pait'ee chi p'aru sore ome. ³⁷Ichiaba vino ewaa juda t'idak'aa ne-e sorede. Māga oodak'aa ma vino baak'ak'āri, ma ne-e sore jiadarii perā māik'aapa chi vino atuadarii perā. ³⁸Maperā vino ewaa juda t'idaipia bi ne-e chiwidide. ³⁹Eperāpa vino chona bi tok'āri, to k'inia-e chi ewaa juda jarapata perā: “Chi chonata warraara bida” apata. Māga pik'a parāpa chonaarāwedapema ūraa k'iniara iru p'anida aji, mia ūraa jaratee bi k'āyara.

**Íipata ewate trigo k'imi chak'eerā p'edap'edaa
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)**

6 ¹ Judiorā ñipata ewate Jesús nipaji trigo k'āide. Ma wāyaa wāde chi k'ōp'āyoorāpa trigo k'imi chak'eerā oromaa p'aneejida. Jua jāde sirat'īdap'eda, chi trigo tau chak'eerā k'opachida. ²Māga unudak'āri, ūk'uru arii p'anadap'edaa fariseorāpa iidijida:

—¿Sāap'eda parāpa oo p'anima ajida, tachi ūraade jara bi oonaadamerā? ñipata ewate mimiadaik'araa bida a bi.

³ Jesupa k'awaji chi k'ōp'āyoorāpa ne-inaa k'achia ooda-e pají ma trigo tau k'odak'āri. Mapa p'anauji:

—¿Parāpa Ak'ore Ūraa p'ādade leeda-e p'anik'ā aji, Rey Davidpa ooda chonaarāweda jarrapisiadaidak'āri chi k'ōp'āyoorā ome? ⁴T'iuji Tachi Ak'ore te ne-edee oodade māik'aapa ataji pan awara bidap'edaa Tachi Ak'ore-it'ee. Māgí pan ūk'uru k'oji māik'aapa teeji chi k'ōp'āyoorāmaa auk'a k'odamerā. Māga oojida, p'aareerāpapai māgí pan k'odaipia bají mīda. Tachi Ak'orepa āra miapi-e pají māga oodap'edaa k'aurepa.

⁵ Jesupa ichiaba māgaji:

—ñipata ewate mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema juá ek'ari bida aji.

**Esperā juá chiwa bāda
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)**

⁶ Awaraa ñipata ewate Jesús t'iuji Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede māik'aapa jarateemaa beeji. Mama bají esperā juá juaraarepema chiwa bi.

⁷ Moisepa p'āda jarateepataarā fariseorā ome Jesús imiatee k'inia p'anajida.

Mapa ak'i p'anajida Jesupa ma k'ayaa bi jipai maa-e pirā jipa-e pai ma ewate.

⁸ Mamīda Jesupa k'awaji ārapa k'īsiadap'edaa. Mapa ma juá chiwa bimaa jaraji:

—P'irabáiji māik'aapa jōmaarā esajālk'a ak'iní bēeji.

Aramāgá ma esperā it'a ak'iní beeji. ⁹Māpái Jesupa māgaji apemaarāmaa:

—Mia parāmaa ne-inaa iidiit'ee. ¿K'āata oodaipia bima aji, iipata ewate; ne-inaa pia maa-e pirā ne-inaa k'achia? ¿Eperā k'aripadaipia bik'ā piunaamerā maa-e pirā piupidaipia bik'ā? aji.

10 T'ēepai māirāmaa ak'iji. Maap'eda ma eperā jua chiwa bimaa māgaji:

—Pichi jua jīrupadé aji.

Māpai jua jīruji. Aramata jīpa beeji. 11 Mamīda māirāpa māga unudak'āri, audú k'īraudachida māik'aapa pedeeteemaa p'aneejida Jesús peepit'aadait'ee.

Jesupa k'ōp'āyoorā doce jirit'erada ichi ome nipapataadamerā

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

12 Maapai Jesús ee nok'odee wāji it'aa tīde. Mama ewariji it'aa tīmaa.

13 Astaawa pak'āri, ichi ome nipapataarā tīji. Māirādepema jirit'eradi doce māik'aapa āra tī biji *apóstoles*. 14 Nāgiirā pají: Simón, Jesupa ichiaba tī bida Pedro; chi ipema Andrés; Santiago; Juan; Felipe; Bartolomé; 15 Mateo; Tomás; Alfeo warra Santiago; Simón Celote apatap'edaa; 16 Santiago warra Judas māik'aapa Judas Iscariote; ma t'ēepai Jesús traicionada.

Jesupa eperāarā chok'araarāmaa jarateeda

(Mt 4.23-25)

17 Ma k'ōp'āyoorā jirit'erap'eda, Jesús edaa cheji ma ee it'ia bideepa āra ome māik'aapa pachejida eujā jewedaade. Mama chip'e p'anajida iru ome nipapatap'edaarā māik'aapa awaraa eperāarā chok'ara: Judea eujādepemaarā, Jerusalén p'uurudepemaarā, p'usa ide p'ani Tiro p'uurudepemaarā Sidón p'uurudepemaarā ome. 18 Che p'anajida Jesús pedee ūridait'ee māik'aapa irua āchi k'ayaa jipamerā. Mama bide Jesupa netuara merātia iru beerā ichiaba jipak'ooji. 19 Eperāarā jōmaarāpa Jesús k'ap'ia tōbai k'inia p'anapachida, iru juapa āchi jōmaweda jipak'oooda perā.

Jesupa jarateeda tāri o-ia p'anapataadamerā

(Mt 5.1-12)

20 Maap'eda Jesupa ichi ome nipapataarāmaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—T'āri o-ia p'ani, parā chi chupiria chedeerā. Tachi Ak'ore k'awa k'inia p'anadairā, irudeerā p'anadait'ee.

21 T'āri o-ia p'ani, parā chi jarrapisia jōniirā, parāmaa Tachi Ak'orepa nek'opii't'ee perā. Ichiaba tāri o-ia p'ani, parā chi īraweda jēe jōniirā t'āri p'uapa, t'ēepai Tachi Ak'orepa parā ēipiit'ee perā.

22 T'āri o-ia p'ani eperāarāpa parā k'īraunuamaa iru p'aneedak'āri; yiaraa iru p'aneedak'āri; parāmaa ik'achia pedeedak'āri, maa-e pirā parā āpítē pedee k'achia jaradak'āri mi, chi Eperā Ak'ore Truadepemade ijāapata perā.

²³Mäga oodak'āri, t'āri o-īa, k'āiwee p'anéeti, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pi-ia teeit'ee perā, parā iru truade panadak'āri. Chonaarāweda ichiaba māgá ne-inaa k'achia oopachida Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāmaa.

- ²⁴ Mamīda iaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi p'arat'ara beerā, na p'ek'au eujādepai o-īa p'anadait'ee perā!
- ²⁵ iAai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi īraweda bi jāwaa p'aniirā, t'ēepai jarrapisia p'aneedait'ee perā!
iAai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi īraweda ēi jōniirā, t'ēepai jēe jōnadait'ee perā t'āri p'uapa!
- ²⁶ iAai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'eepi parā, chi jōmaarāpa t'o p'anapataarā! iMäga oopachida Judea eujādepemaa chonaarāpa, seewata Tachi Ak'ōre pedee jarapatada apatap'edaarā ome!

Jesupa jarateeda k'īraunuamaa iru p'anapataarāde

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷—Mamīda parā, mi pedee ūri p'aniirāmaa mia jara bi: Parā k'īraunuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapataatí māik'aapa āramaa ne-inaa pia óoti. ²⁸Pia óoti ārapa parā k'achia oopata pari. It'aa t'ipatáati pāchimaa ik'achia jarapataarā pari. ²⁹Eperāpa pi k'īra taramaa sīru pirā, auk'a oonáaji irumaa. Ma k'āyaara chi apema k'īra tarra ak'ipiji, auk'a sīmerā. Ichiaba eperāpa pichi īripema p'aru jī bi jāri ataru pirā, ichiaba pichi camisa t'āri pia tēeji. ³⁰Apidaapa pimaa ne-inaa iidiruta pirā, tēeji. Ichiaba pi net'aa jāri ataruta pirā, iidináaji waya pimaa teemerā. ³¹Óoti apemaarāmaa parāpa k'inia p'anik'a āchia parāmaa oodamerā.

³²'Parāpa k'inia iru p'ani pirā pāchi k'inia iru p'anapataarā aupai, Ʉne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia ooyaa beerāpa paara māga oopata.
³³Parāpa ne-inaa pia oo p'ani pirā pāchi pia oopataarāmaa aupai, Ʉne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia oopataarāpa paara māga oopata.
³⁴Ichiaba pāchi net'aa presta pēiruta pirā, ma pari awaraa net'aa jitait'ee aupai, Ʉne-inaa pipiara oomaa p'anik'ā? P'ek'au k'achia oopataarāpa pida prestapata āchi pitapai, ma pari ne-inaa jitadait'ee. ³⁵Parāpa pāchi k'īraunuamaa iru p'anapataarā k'inia iru p'anapataadaipia bi māik'aapa āra pia oopataadaipia bi. Āramaa net'aa prestadaipia bi, nida-ee ne-inaa jitadait'ee ma pari. Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa pia teeit'ee parāmaa māik'aapa parā Ak'ōre Waibia warrarā p'anadait'ee. Iruata ne-inaa pia oopari gracias jaradak'aarāmaa māik'aapa t'āri k'achia-idaa beerāmaa paara.
³⁶Maperā awaraarā chupiria k'awáati pāchi Ak'ōre Waibiapa ooparik'a.

Awaraarāpa oopata Ʉpite ik'achia jaradaik'araa bi

(Mt 7.1-5)

³⁷—Awaraarāpa ne-inaa oopata ak'ínáati jaradait'ee ne-inaa k'achia oomaa p'ani. Māgá Tachi Ak'ōrepa auk'a oo-e pait'ee parā ome. Ne-inaa k'achia aupai jūrináati pedee k'achia jaradait'ee awaraarā Ʉpite, maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa auk'a

jiriit'ee parāpa ne-inaa k'achia oopata aupai jarait'ee, p'anadak'āri iru k'īrapite. Chiārapa parāmaa ne-inaa k'achia ook'āri, perdonáati. Māgá Tachi Ak'ōrepa parāpa ne-inaa k'achia oopata perdonait'ee. ³⁸ Awaraarāmaa téeti. Māgá Tachi Ak'ōrepa parāmaa teeit'ee. T'āri pia teedak'āri awaraarāmaa, ma pari irua audupiara teeit'ee parāmaa. Irua parāmaa ooit'ee parāpa oopatak'a awaraarāmaa.

³⁹ Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateet'ee, chi k'ōp'ayoorāpa k'awaa wādamerā oodait'ee irua jara bik'a.

—P'ananaáati chi wāara k'awada-e p'aniirāk'a. Māgiirā tau p'āriu beerāk'api p'ani awaraa tau p'āriu beerā atee k'inia p'anadak'āri awara ãyaa. ¿Achi oomee weda uriade baainada-e paik'ā? ⁴⁰ Mi ūraa k'awaa wādak'āri, pia p'anapataadait'ee. Estudiante apida ichi jarateepari k'āyaara k'awaara bi-e. Mamīda jōmaweda estudia aupak'āri, ichi jarateepari jīak'a uchiae.

⁴¹ ¿K'āare-it'ee ak'i bima nejarra pichi auk'aa tau jāde bi, mamīda unu-e bi pak'uru pichi tau jāde bi? ⁴² Pichi tau jāde pak'uru iru bi pirā, īsāga pichi auk'aamaa jaraima: “Ipema, mīmaa ēepíji jā nejarra pichi tau jāde bi”? iSeewata pia chīara k'aripa k'inia bi, irua oo bi ak'ik'āri! Naapiara ēt'aipia bi ma pak'uru pichi tau jāde bi. Māpaipi pia unui ma nejarra pichi auk'aa tau jāde bi māik'aapa māgá iru k'aripai.

Pak'uru k'awaapata chi nejōdeepa

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ —Nejō biiri pia bipa nejō k'achia chauk'aa. Jōdee nejō biiri k'achia bipa nejō pia chauk'aa. ⁴⁴ Nejō biiri chaa k'awapata chi nejōdeepa. Eperārāpa higojō orodak'aa pak'uru iiri-idaa bideepa. Ichiaba uva orodak'aa māgee pak'urudeepa. ⁴⁵ Māga pik'a eperā t'āri pia bipa pedee pia jarapari, k'īsia pia iru bairā ichi t'āride. Jōdee eperā t'āri k'achia bipa pedee k'achia jarapari, ichi t'āride k'īsia k'achia iru bairā. Ma k'īsia jōma uchiaru ichi t'ārideepa ichi it'aipa jarapari.

Jesupa te oopataarāde nepirida

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ —¿K'āare-it'ee parāpa mi tījarapatama: “Tachi Waibia, Tachi Waibia”, mamīda ooda-e p'ani mia jara bik'a? ⁴⁷ Mīa jarait'ee k'aik'a bi chi mīmaa cheru ūriit'ee mi pedee māik'aapa oopariit'ee mia jara bik'a. ⁴⁸ Māgí eperā te oo bīk'ata bi. Naapiara irua edú k'orop'eda, chi te biiri māu ūri bipari. Maap'eda to chek'āri, wee jira beepari ma te biiri sudamāi. Mamīda p'oyaa mimik'api-e, basa māu ūri bida perā. Māgí eperāpa ichi te māgá basa māu ūri pia oopari perā, jō-e pait'ee. ⁴⁹ Jōdee chi mi ūraa ūrip'eda, oo-e bipa mia jara bik'a nāga pik'a bi. Ichi te ook'āri, te biiri pariatua supari ipu nāusaade, basa wēe. Maap'eda to chek'āri māik'aapa wee jira beek'āri ma te biiri sudamāi, ma te t'eedaipari māik'aapa jōmaweda jōdaipari, chi te chipari paara.

Jesupa Romadepema soldaorā poro waibia esclavo jipada
(Mt 8.5-13; Jn 4.43-54)

7 ¹Jesupa ma eperāarāmaa māga jara aupap'eda, wāji Capernaum p'uurudee. ²Mama bapachi Romadepema soldaorā poro waibia. Ichi esclavo k'inia iru bapachi. Mamīda māgí juak'aya nībaji. ³Ma soldaorā poro waibiarā ūrik'āri Jesús mama ni, pēiji judiorā poro waibiarā Jesumaa chupiria iidide, ichi esclavo jipa chemerā. ⁴Āra Jesumaa wājida māik'aapa chupiria iidijida:

—Na capitán t'āri pia baparida ajida, tachi ome. Mapa pia k'aripaipia bida ajida. ⁵Irua tachi judiorā k'inia iru bapari. Oopijida ajida, namapema Ak'ore Ūraa jarateepata te.

⁶Māpai Jesús wāji āra ome. Mamīda ma soldaorā poro waibia te k'ait'a panadak'āri, irua jara pēiji chi k'ōp'āyoorā ome:

—Tachi Waibia, mi temaa chenaapáde aji, mi pi k'āyaara ek'ariara bairā. ⁷Maperā mīchi itu wā-e paji pi jiride. Mamīda k'awa bi ne-inaa jōmaweda pi jua ek'ari nībi. Jīp'a jarapáde aji, mi esclavo jipa beemerā. ⁸Mi jida waibiarā jua ek'ari bi. Ma awara mia soldaorā iru bi mīchi jua ek'ari. Mia abaamaa wāpáde ak'āri, wāpari; awaraamaa chepáde ak'āri, chepari. Ichiaba mi esclavomaa ne-inaa oopáde ak'āri, oonapari. Mi jua ek'ari p'aniirāpa māga oopata perā, mia k'awa bi pia jararupapai mi esclavo jipait'ee.

⁹Māga jaranadak'āri, Jesús p'era pik'a beeji. Mapa ichi ome nipapataarāmaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Māgara mi wā-edá aji. Mia wāarata jararu. Tachi Israel pidaarā t'āide mia apida unu-e bida aji, ma eperāk'a; Tachi Ak'orede wāara ijāa bi.

¹⁰Ma pēidap'edaarā capitán temaa pachedak'āri, chi esclavo jipa bita unu chejida.

Jesupa p'ētrāa warra piuda chok'ai p'irabaipida

¹¹Ma t'ēepai, Jesús wāji Naín p'uurudee. Chi k'ōp'āyoorā māik'aapa awaraa eperāarā chok'ara wājida iru ome. ¹²P'uuru k'ait'a panadak'āri, unujida eperāarāpa jai-idaada atee wāruta iade. Māgí p'ētrāa warra apai iru bada paji. Ai ome chi p'uurudepemaarā chok'ara wā nipajida. ¹³Jesupa māgí p'ētrāa unuk'āri, chupiria k'awaaji māik'aapa māgaji:

—Jēenaapáde aji.

¹⁴Aramata araa wāp'eda, Jesupa t'ōbait'aaji ma k'ap'i atee wādap'edaa p'aru. Chi atee wā nipadap'edaarā ak'īnī p'aneedak'āri, Jesupa māgaji ma jai-idaa badamaa:

—K'ūtrāa, p'irabáiji.

¹⁵Māpai chi jai-idaa bada su-ak'i beeji māik'aapa pedeemaa beeji. Maap'eda, Jesupa chi nawemaa māgaji:

—Acha bida aji, pi warra.

¹⁶Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarā jōmaweda p'era pik'adachida māik'aapa Tachi Ak'orede pia pedee para beeji:

—Ak'ore pedee jarapari waibia tachi t'aide uchiajida ajida.

Ichiaba māgajida:

—Tachi Ak'ore che bi tachi p'uuru pidaarā k'aripade.

¹⁷Mágá Jesupa ooda k'awaajida Judea eujädepemaarāpa māik'aapa ma ik'aawapemaarāpa.

Juan Bautistapa chi k'öp'ayoorā pëida

(Mt 11.2-19)

¹⁸Juan Bautista ome nipapatap'edaarā wājida iru badamāi carcelde ma jōma nepiride. Māga ūrik'āri, omé t'f pëiji wādamerā Jesumaa. ¹⁹Māirā pëiji Jesumaa iididamerā iru chi cheit'ee bada eperāarā k'aripait'ee maa-e pirā awaraa nidaipia bi. ²⁰Jesús k'ait'a panadap'eda, māgajida:

—Juan Bautistapa tai pëijida ajida, iidide: “¿Pik'ā tai k'aripapari chonaarāpa cheit'ee bida adap'edaa? Maa-e pirā, ɬawaraa nidaipia bik'ā?” ajida.

²¹Māga iidi p'anadak'āri, Jesupa eperāarā chok'ara jipaji: k'ayaa beerā; k'ap'ia p'ira beerā; netuara k'ap'iade merātia beerā māik'aapa tau p'āriu beerā. ²²Maap'eda ma Juanpa eperāarā pëidamaa p'anauji:

—Wāti Juanmaa māik'aapa nepiríti parāpa namaunu p'ani māik'aapa ūri p'ani. Jaráti tau p'āriu beeda ūra unu p'ani; nił'anik'aa beeda t'ia nīutee; leprapa k'ayaa beeda jipa p'ani āchi k'ayaadeepa; k'iiri k'i beeda ūra ūri p'ani; piudap'edaarā waya chok'ai p'ani māik'aapa chupiria chedeerāmaa Ak'orepa pedee pia jara pëida jarateemaa bi. ²³¡T'ari o-ña bida aji, chi mide ijāa bi, k'awa-e bi mīda mia ne-inaa jōma oo bi!

²⁴Juanpa eperāarā pëida wādap'edaa t'ēepai, eperāarāmaa Jesupa pedee pia jaramaa beeji Juande:

—¿K'āata parāpa ak'inajidama aji, eujā pania wēe bimaa wādak'āri? ¿K'isiajida-ek'ā ak'inadait'ee eperā pariatua k'isia bi, p'ūajara nāupa pariatua nēunēuwaa p'uaparik'a? ²⁵Maa-e pirā, ¿k'isiajida-ek'ā ak'inadait'ee eperā p'aru pi-ia jī bi? Parāpa pia k'awa p'ani eperā p'aru pi-ia jī beerā rey tede p'anapata. ²⁶Māga-e pirā ¿k'isiajida-ek'ā ak'inadait'ee Ak'ore pedee jarapari? Wāara, iru Ak'ore pedee jarapari k'āyaara waibiara bi. ²⁷Na Juaneta Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi:

‘Mia eperā chok'a pëiit'ee pi naa o pia oonamerā pi, eperāarā poro waibia, chei naaweda.’

(Mal 3.1)

²⁸Mia jara bi: Eperā apida Juan k'āyaara waibiara bi-e. Mamīda chi ek'ariara bita iru k'āyaara waibiara pait'ee, Tachi Ak'orepa ma eperā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā ome beemerā.

²⁹Jōmaweda Juan pedee ūridap'edaarā, Cesar-it'ee impuesto p'epataarā paara, irumaa poro choopijida. Māga oodak'āri, ak'ipijida Tachi Ak'ore wāarata jara baji Juan k'ap'ia pari. ³⁰Mamīda fariseorā Moisepa p'āda jarateepataarā ome Juanmaa poro choopida-e pak'āri, ak'ipijida āchiae k'iniada-e p'ani Tachi Ak'orepa āchimaa pia oo k'inia bada.

³¹ 'Mia jarait'ee sāga p'aní parā, mide ijāadak'aa beerā. ³² Warrarā su-ak'i p'aneedap'eda, jemenemaa p'aník'ata p'aní p'uuru jāde. Āchi kōp'āyoorāmaa biapata:

"Taipa siru chaajida. Mamīda parā pēirada-e paji. K'ari k'isia paraa k'arijida. Mamīda parā jēeda-e paji."

³³ Juan Bautista chek'āri, pan k'o-e paji esperāarā jīp'aarāk'a māik'aapa vino tok'aa paji. Maperā parāpa jarajida: "Netuara iru k'ap'iade merātia bida" ajida. ³⁴ T'ēepai mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji māik'aapa nek'oji, ne-inaa toji esperā jīp'aak'a. Maperā jara p'aní mi nek'oyaa, ne-inaa toyaa bapari. Ma awara mi k'ōp'āyo meraaparida a p'aní k'achia-idaa beerā ome māik'aapa Cesar-it'ee impuesto p'epataarā ome. ³⁵ Mamīda Tachi Ak'ōrepā wāarata ak'ipimaa bida aji, mia oo bi k'aurepa parā jōmaarā pari.

Jesús Simón tede

³⁶ Fariseo t'jarapatap'edaa Simonpa Jesú斯 t'ī pēiji nek'o chemerā ichi ome. Māgá Jesú斯 wāji iru temaa. Su-ak'i beeji mesade. ³⁷ Ma p'uurude wēra p'ek'au k'achia ooyaa bapachi. Māgipa k'awaak'āri Jesú斯 wāda nek'ode ma fariseo tede, ataji chok'o chak'ek'a māu pi-ia alabastrodee ooda ipuru bi k'erapa māik'aapa wāji irumaa. ³⁸ Jēe wāpa su-ak'i banaji Jesú斯 biirimāi māik'aapa iru biiri siimaa beeji ichi taubapa. Maap'eda ichi pudapa p'ooji. Māpai Jesú斯 biiri wēre atap'eda, it'aaji māik'aapa ma k'era weet'aaji ai īri ak'ipiit'ee Jesú斯 k'inia iru bi. ³⁹ Simonpa māga unuk'āri, k'isiajī: "Na eperā wāara Ak'ōre pedee jarapari pada paara, k'awak'ajida aji, k'āare eperāpa ichi t'ōbaimaa bi māik'aapa māga oopi-e pak'aji, ma wēra p'ek'au k'achia ooyaa bairā."

⁴⁰ Māpai Jesupa Simonmaa māgaji:

—Simón, mia pimaa ne-inaa jara k'inia bida aji.

Simonpa p'anauji:

—Tachi Jarateepari, jaráji.

⁴¹ Jesupa nepiriji:

—Eperāarā omé p'arat'a paraa p'anajida p'arat'a prestapamatāi. Abaapa paraa baji quinientos denarios; chi apemapa cincuenta denarios. ⁴² P'oyaa p'aada-e pak'āri, chi p'arat'a presta pēidapa āra chupiria k'awaaji māik'aapa omeerāmaa p'aapi-e paji. īrá mimaa jaráji: ¿chisāgipa ma p'arat'a prestapari audú k'iniara iru bait'eema? aji.

⁴³ Simonpa p'anauji:

—¿Chi p'arat'a waibiara paraa bada-ek'ā? aji.

Jesupa māgaji:

—Wāarada aji.

⁴⁴ Māpai Jesupa ma wēramaa ak'iji māik'aapa Simonmaa māgaji:

—¿Na wēra unu bikā? aji. Mi t'iuk'āri pi tede, pia mi pia auteebai-e paji. Pania tee-e paji mi biiri siimerā. Jōdee na wērapa mi biiri siiji ichi taubapa māik'aapa p'ooji ichi pudapa. ⁴⁵ Mi t'iuk'āri, pia mi k'ira ī-e paji. Mamīda mi nama t'iuru

weda na wērapa mi biiri īmaa bi. ⁴⁶Pia mi poro ūri aceitepa p'uru-e paji. Mamīda irua k'era weeji mi biiri ūri. ⁴⁷Mapa mia jara bi: Irua p'ek'au k'achia chok'ara oopata wēpapiji, mi audú k'inia iru bairā. Mamīda eperāpa k'isia bi pirā ichia mak'iara p'ek'au k'achia oo-e bi, māgara ma eperāpa mi mak'iara k'inia-e bi.

⁴⁸T'ēepai Jesupa māgaji ma wēramaa:

—Pia p'ek'au k'achia oopata wēpajida aji.

⁴⁹Māpai apemaarā arii p'anadap'edaarāpa iidi para beeji:

—¿K'aima ajida, jāgf? ¿Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata paara wēpapi bik'ā? ajida.

⁵⁰Māpai Jesupa waya jaraji ma wēramaa:

—Pi wāara Ak'ōrede ijāa bairā, irua pi o k'achiadeepa k'ariпа ataji atuanaamerā. K'aiwee wāpáde aji.

Wēraarāpa Jesús k'aripapatap'edaa

8 ¹Ma t'ēepai Jesús nipapachi p'uuru beede māik'aapa aí ik'aawa p'uuru k'aipee beede. Jaratee nipapachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida; irua eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. Chi k'ōp'āyoorā doce auk'a nipapachida iru ome. ²Ichiaba wēraarā nipapachida iru ome. Ai naaweda ma wēraarā ūk'uru netuara k'ap'iade merātia p'anajida māik'aapa ūk'uru k'ayaa p'anajida. Mamīda Jesupa ma jōmaweda jipaji. Māirādepema paji María, ichiaba t'ijarapatap'edaa Magdalena. Iru k'ap'iadeepa Jesupa netuara siete uchiapiji. ³Ichiaba bají Cuza wēra t'ijarapatap'edaa Juana. Ma Cuza Rey Herodes tedepema mimiapataarā poro waibia paji. Ichiaiba bají Susana, awaraa wēraarā chok'ara ome. Ma wēraarāpa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome k'aripapachida; teepachida net'aa māik'aapa p'arat'a.

Net'atau p'oparide nepirida

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴Maapai eperāarā chok'ara uchiajida p'uurudeepa Jesús ak'ide. Māgá eperāarā chok'ara chip'edachida. Māga nide Jesupa na pedee nepiriji Ak'ōre Úraa jarateet'ee:

⁵—Eperā wāji net'atau p'ode. Ma p'o wāk'ari, ūk'uru baaijida o jāde. T'ēepai mama eperāarā biiriipa t'iaak'oojida māik'aapa ipanaarāpa k'ok'oo chejida. ⁶Ūk'uru baaijida māu-idaade māik'aapa t'onojida mīda, taarā-e weda piik'oodachi, pania wēede baaidap'edaa perā. ⁷Ūk'uru baaijida ne-iiiri-idaade māik'aapa auk'a t'onojida. Mamīda ne-iiiri k'ap'ip'iara waripari perā, māgí net'atau t'ono wādap'edaa piuk'oodachida. ⁸Jōdee awaraa net'atau baaijida eujā piade. Māgí t'onojida, warijida māik'aapa pia chaujida. Ūk'uru net'atau abaadeepa tau cien uchiajida.

Nepirip'eda, Jesupa golpe pedeeji:

—Pia k'isíati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi!

Sãap'eda Jesupa nepiripachi jarateeit'ee
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Ma t'ëepai Jesús k'õp'âyooräpa iidijida:

—¿K'äata jara k'inia bima ajida, pia nepiri bada?

10 Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'õrepa parämaa k'awapimaa bida aji, ne-inaa naaweda k'awapik'aa pada awaraarämaa: säga ichideerä p'aneedai. Mamïda awaraarämaa mia nepiripari jarateeit'ee:

‘Arapa mia oo bi ak'i p'ani mïda, wäara unuda-e mäik'aapa mia jara bi üri p'ani mïda, k'awada-ee p'aneedamerä.’ *(Is 6.9)*

Jesupa k'awapida net'atau p'oparide
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Mäpai Jesupa mägaji:

—Mia nepirida net'atau p'oparide näga jara k'inia bi. Ma net'atau p'oda jara k'inia bi Tachi Ak'õre Üraa jara pëida. 12 Chi o jäde baaidap'edaa jara k'inia bi eperääräpa ma jara pëida üripata. Mamïda Netuara Poro Waibia chepari ne-inaa ooitee, t'ariпа ma pedee ijäanaadamerä mäik'aapa wänaadamerä Ak'õre eujädee. 13 Jödee chi net'atau mäu-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperääräpa ma jara pëida o-ña üri p'ani. Mamïda chi mäu-idaade t'onoda taarä-e weda piidaiparik'a, mäga pik'a mägiiräpa ma jara pëida taarä-epai ijäapata. Ma üraade ijäadap'edaa kaurepa nepirade baairuta pirä, maa-e pirä awaraaräpa ächi jiriruta pirä miapidait'ee, ijää amaapata. 14 Jödee chi net'atau ne-iiri-idaade baaidap'edaa jara k'inia bi eperääräpa ma jara pëida pia üri p'ani. Mamïda t'ëepai k'isia p'aneruta piara bi p'arat'a atadait'ee maa-e pirä ächia ne-inaa audü oo k'inia p'ani oodait'ee, Ak'õrepa k'inia bik'a oodai k'äyaara. Mägä p'aneepata ne-uu warip'eda chauk'aa bik'a. 15 Mamïda chi net'atau eujä piade baaidap'edaa jara k'inia bi eperääräpa ma jara pëida wäara ijäapata ächi t'äride. Mäpai p'anapata ma üraade jara bik'a mäik'aapa choopata ächi ijää p'anide. Mägä p'aneepata ne-uu pia chauparik'a.

Jesupa lamparade nepirida
(Mr 4.21-25)

16 Maap'eda Jesupa awaraa nepiriji:

—Tachia lámpara k'ooodak'aa ata bidait'ee ne-inaa edajäde maa-e pirä cama ek'ari. Ma k'äyaara lámpara k'ooodap'eda, it'í ata bipata pia ïdaamerä te jäde p'aniirä-it'ee. 17 Mäga pik'a Tachi Ak'õrepa oo bi mera pik'a bi eperääräpa k'awanaadamerä. Mamïda t'ëepai irua jömaarämaa k'awaapiit'ee k'äata jara k'inia bi. Ichiaba ürä irua oo bi jömaarämaa k'awapi-e. Mamïda t'ëepai k'awaapiit'ee.

18 Maperä pia ürítí. Chi k'awa bimaa Tachi Ak'õrepa audupiara k'awaapiit'ee. Mamïda chi ne-inaa k'awaara k'isia bipa k'awa bi paara wëpapiit'ee.

María Jesús īpemaarā ome
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jesús nawe chi īpemaarā ome wājida irumaa. Mamīda iru k'ait'a p'oyaa wāda-e pají eperāarā see nībada perā. **20** Māpai eperāpa jaranaaji Jesumaa:

—Pi nawe pi īpemaarā ome taawa nimaa p'anida aji, pi ak'idaitee.

21 Māga ūrik'āri, ichia māgaji:

—Ak'ore Ūraa ūripataarā māik'aapa oopataarā Ak'orepa jara bik'a, māirāta mi nawek'a bi māik'aapa mi īpemaarāk'a.

Jesupa nāu p'usa ome t'umātipida
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Ewari aba Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Wādáma aji, lago k'īraik'a eeree.

Māpai barcode bataujida māik'aapa wājida. **23** Sīa wādade Jesús k'āidachi. Māimisa p'usara t'o nībeeji. Mapa barco pirubaai wā nipaji.

24 Mapa Jesús īrimat'aajida māik'aapa māgajida:

—iTachi Jarateepari, pirubaai wādapi!

Jesús p'irabaidachi māik'aapa pedeeji nāumaa māik'aapa p'usamaa. Jōmaweda t'umātidachi māik'aapa ip'ii ūu beeji. **25** Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa iidiji:

(San Lucas 8.23-24)

—¿Sāap'eda parāpa ijāada-e p'anima aji, mia parā ak'iit'ee?
 Mamīda āchi jōmaweda p'era jōnipa ak'itrua para beeji māik'aapa āchi
 pitapai iidi para beeji:
 —¿K'aima ajida, nāgf? Iru pedeepa nāu, p'usa paara t'umātipiparida ajida.

Eperā k'ap'iade netuara merātia bada
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶T'ēepai panajida Gerasa eujāde lago k'īraik'a eere, Galilea eujā k'īrapite.
²⁷Jesús batauk'āri, eperā netuara merātia bī iru k'ait'a cheji. P'uurudepema
 paji mīda, taarā p'aru jī-e bají; ichiaba teeda bak'aa paji. Bapachi jāira māu te
 uriade. ²⁸Māgí eperāpa Jesús unuk'āri, iru k'īrapite sinapotepa bia baainaji:
 —Jesús, Ak'ore Waibia Warra, mi ome t'iunáaji. iMi chupiria k'awáaji!
 iChiak'au bījí!

²⁹Māga jaraji Jesupa jara bada perā uchiamerā ma eperā k'ap'iadeepa. Taarā
 baji ma netuara merātia bī iru k'ap'iade. At'apai ma netuarapa irumaa ne-inaa
 pariatua oopiji. Māimisa eperāarāpa iru juua biiri ome cadenapa jī nībijida ãyaa
 wānaamerā. Mamīda ma netuara juapa irua ma cadena t'iit'aapachi māik'aapa
 jirabodoji t'imí eperāarāp'anaadak'aamāa. ³⁰Māpai Jesupa iidiji:

—Pi, k'asaa t'iijarapatama? aji.

Ichia p'anauji:

—Mi t'iijarapatada aji, Legión.

Māga jaraji netuara chok'ara ichi k'ap'iade t'iudap'edaa perā. ³¹Māpai
 ma netuaraarāpa Jesumaa chupiria iidipachida āchi pēinaamerā uria audú
 nāpiā bidee. ³²Ma k'ait'a ee k'arraya sinaarā chok'ara nek'omaa p'anajida.
 Mapa netuaraarāpa chupiria iidijida ma sinaarā k'ap'iade t'iupimerā. Māpai
 Jesupa māga ooji. ³³Aramāgá netuaraarārā uchiajida eperā k'ap'iadeepa
 māik'aapa t'iujida ma sinaarā k'ap'iade. Aramata sinaarā p'irak'oodachida
 ee k'ōot'ari jira bidee. Toida baainadap'eda, ïyapa jīak'oodachida.

³⁴Ma sinaarā jīa p'anadap'edaarāpā māga unudak'āri, p'irak'oodachida
 p'uurudee nepiridait'ee p'uuru pidaarāmaa māik'aapa ma p'uuru k'ait'a
 beerāmaa. ³⁵Mapa eperāarārā uchiajida ak'ide. Jesumāi pachedak'āri,
 unujida ma eperā netuara k'ap'iade merātia bada su-ak'i bī Jesús biiri
 k'ait'a. P'aru jīp'eda, k'āiwee su-ak'i bají. Māga unudak'āri, ma eperāarā
 p'era para beeji. ³⁶Māpai chi unudap'edaarāpa nepirijida sāgapí Jesupa
 jīpají ma eperā netuara k'ap'iade merātia bada. ³⁷Maap'eda ma Gerasa
 eujādepemaarāpa Jesumaa chupiria iidijida ãyaa wāmerā mamāik'aapa,
 audú nejasia p'anadap'edaa perā. Māpai Jesús barcode bataup'eda, wāji.
³⁸Wāi naaweda, ma eperā netuara k'ap'iade merātia badapa chupiria iidiji
 Jesupa ichi ome auk'a wāpimerā. Mamīda Jesupa jaraji beemerā. Māgaji:
³⁹—Wāpáde aji, pichi temaa māik'aapa nepiripáde aji, Tachi Ak'ōrepa
 pi ome ooda.

Aramágá ma eperā wāji ma p'uurudepema jōmaarāmaa nepiride Jesupa ichi ome ooda.

Jairo k'au mäik'aapa wērapa Jesús p'aru i t'ōbaida
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jesús lago k'īraik'a eere pachek'ari, eperārāpa iru o-ia auteebajjida, jōmaarāpa iru ni p'anadap'edaa perā. ⁴¹ Māga nide pacheji eperā t'ījarapatap'edaa Jairo. Ichi Ak'ore Ūraa jarateepata tedepema poro paji. Jesús biirimāi bedabaidachi mäik'aapa chupiria iidiji wāmerā ichi temaa ⁴² chi k'au jipade, juak'aya nībada perā. K'au apai iru baji; māgí doce años iru baji.

Jesús wārude Jairo temaa, iru ome nipapataarā see nībada k'aurepa p'isua baji. ⁴³ Ma eperārā ome baji wēra bi k'ayaa bi. Doce años waamiapa k'ayaa baji. Ichi p'arat'a jōdai baji jipapataarā juade nipa. Mamīda apidaapa p'oyaa jipadak'aa paji. ⁴⁴ Ma wēra Jesús āpiteik'aapa k'ait'a wāji mäik'aapa iru īripema p'aru i t'ōbait'aaji. Aramata ma waamia t'ibaidachi. ⁴⁵ Māpai Jesupa iidiji:

—¿K'aipa mi t'ōbajima? aji.

Chi k'ōp'āyoorā jōmaarāpa ächia-e pajida apachida.

Māpai Pedropo māgaji:

—Tachi Jarateepari, eperārāpa pi t'isīa wārutada aji.

⁴⁶ Mamīda Jesupa māgaji:

—Eperā k'ayaa bipa mi t'ōbajida aji. Mideepa uchiajida aji, Ak'ore juapa ma eperā jipait'ee.

⁴⁷ Māpai ma wērapa unuk'ari p'oyaa miru-e paji, biiri wērewēree wāji mäik'aapa bedabaidachi Jesús biirimāi. Jōmaarā taide jaraji k'āare-it'ee t'ōbait'aaji mäik'aapa sāgá jipa beeji. ⁴⁸ Māpai Jesupa māgaji irumaa:

—Wēra, pia mide ijāa bairā, jipa beejida aji. K'āiwee wāji.

⁴⁹ At'āri Jesús pedeemaa bide Jairo tedeeapa pēida pacheji mäik'aapa māgaji ma Ak'ore Ūraa jarateepata tedepema poromaa:

—Pi k'au jai-idaajipi. Tachi Jarateepari ichiak'au bipáde aji.

⁵⁰ Mamīda Jesupa māga ūrik'ari, māgaji Jairoomaa:

—Waaweenaaapáde aji. Jīp'a ijāapáde aji. Pi k'au jipa beeit'ee.

⁵¹ Temāi panadak'ari, Jesupa chi k'ōp'āyoorā jōmaweda t'iupi-e paji. Aba t'iupiji Pedro, Santiago, Juan mäik'aapa chi k'ayaa nawe chi ak'ore ome. ⁵² Eperārā taawa p'anadap'edaa jōmaweda jēe para baji t'āri p'uapa. Mamīda Jesupa māgaji:

—Jēenáati. Na wēra k'au jai-idaa-e bi. Jīp'a k'āita bida aji.

⁵³ Māga ūridak'ari, jōmaarāta eídachida iru-it'ee, k'awa p'anadap'edaa perā jai-idaa bi. ⁵⁴ Mamīda Jesupa ma wēra k'au juade jita atap'eda, golpe pedeeji:

—Wēra chai, ip'irabájil!

⁵⁵ Aweda chok'ai beeji mäik'aapa aramata p'irabaidachi. Māpai Jesupa jaraji nek'opidamerā. ⁵⁶ Chi ak'oreerā p'era pik'a jōneejida. Mamīda Jesupa jaraji ma p'asada awaraarāmaa nepirinaadamerā.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā pēida jarateenadamerā
(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9 ¹Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce t̄ĩ p'e atap'eda, jaraji Tachi Ak'ore juapa netuara uchiapidamerā māik'aapa k'ayaa k'ira t̄ādoo jipadamerā. ²Māpai ãra pēiji k'ayaa beerā jipadamerā māik'aapa jarateedamerā Tachi Ak'orepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. ³Māgá pēirude Jesupa māgaji:

—Ode wārutade ateenáati pak'uru t̄idik' a wādait'ee, muchila, pan, p'arat'a, maa-e pirā awaraa p'aru j̄idait'ee. ⁴K'eudaik'ari, parāpa unuruta tede p'anéeti, mamāik'aapa wāruta misa. ⁵P'uuru abaade para auteebaida-e pirā māik'aapa parāpa jarateepata ūridaamāa p'ani pirā, uchíati ma p'uurudeepa māik'aapa biiridepema yooro p'ora nēep'etí ak'ipidait'ee Tachi Ak'orepa ãra k'aripa-e pait'ee.

⁶Māpai chi k'ōp'āyoorā wājida p'uuru bee chaa. Tachi Ak'ore pedee pia jara pēida jaratee wāpachida māik'aapa k'ayaa beerā jipapachida.

Rey Herodepa k'isia bada
(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷Rey Herodepa ūrik'ari Jesupa māgee ne-inaa jōmaweda oo bi, k'awa-e paji k'āata k'isiat'ee. Eperāarā ūk'uruurāpa jarapachida Juan Bautista, chi piuda chok'ai p'irabajida apachida. ⁸Ūk'uruurāpa jarapachida iru chonaarāwedapema Ak'ore pedee jarapari Elías. Jōdee awaraarāpa jarapachida awaraa chonaarāwedapema Ak'ore pedee jarapari, chok'ai p'irabaida. ⁹Mamīda Herodepa māgaji:

—Taarāru mia jara pēida Juan Bautista otau t̄iapet'aadamerā. ¿K'aipaa māgí eperā? Mia ūridoo irua oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mapa Herodepa Jesús k'ira unu k'inia baji.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰Jesús k'ōp'āyoorā pachedak'ari ãchia jaratee nipadap'edaamaapa, irumaa nepirijida jōma ãchia oodap'edaa. Māpai irua ãra ãyaa ateeji Betsaida p'uurudee. ¹¹Mamīda eperāarāpa k'awaadak'ari, t̄ee wājida. Māirā pacheruta unuk'ari, Jesupa ãra auteebaiji māik'aapa jarateeji Ak'orepa eperāarā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Ma awara ãra k'ayaa beerā jipaji.

¹²K'eupodopa chi k'ōp'āyoorā Jesumaa chejida māik'aapa māgajida:

—Eperāarā pēipáde ajida, ūnadamerā māik'aapa chik'o jirinadamerā p'uuru beemaa maa-e pirā ai ik'aawa eperāarā beemaa, nama wē-e perā nek'odait'ee.

¹³Māpai Jesupa māgaji:

—Parāpa chik'o téeti k'odamerā.

Ãchia p'anaujida:

—Taipa iru p'anida ajida, pan joisomaa māik'aapa chik'o omé. Māgí araa-e pait'ee wāda-e pirā chik'o netode na eperāarā chok'ara para biirā-it'ee.

¹⁴ ḥmik'īraarā cinco mil paji. Mamīda Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:
—Su-ak'i p'aneepidapáde aji, cincuentacincuentaa.

¹⁵ Aramágá jōmaarāta su-ak'i p'aneepijida. ¹⁶ T'ēepai, Jesupa jitiji ma pan
joisomaa chik'o ome ome māik'aapa it'aa ak'ip'eda, gracias jaraji Tachi Ak'ōremaa
ma chik'o pari. Māpai k'ōrak'oop'eda, teeji chi k'ōp'āyoorāpa eperāarāmaa
jedenadamerā. ¹⁷ Eperāarā nek'ojida bijawaa p'anerutamaa. Maap'eda Jesús
k'ōp'āyoorāpa p'ejida k'oraa docena aba, ma chik'o pan pite ome nibeeda.

Pedropo jarada Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Ewari aba Jesús it'aa t'īmaa bak'āri chi k'ōp'āyoorā ome, āramaa iidiji:
—¿Mi k'aima a p'anima aji, eperāarāpa?

¹⁹ P'anaujida:

—Ūk'uruarāpa jara p'ani pi Juan Bautista, piup'eda p'irabaida.
Awaraarāpa jara p'ani pi chonaarāwedapema Elías. Jōdee awaraarāpa
jara p'ani pi chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari, chok'ai p'irabaida.

²⁰ Māpai Jesupa iidiji:

—Parāpárama, ¿mi k'aima adaima? aji.

Māpai Pedropo p'anauji:

—Pi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā rey pamerā.

Jesupa jarada ijāadak'aa beerāpa

ichi peedait'ee

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Mamīda Jesupa jīp'a jaraji māga nepirinaadamerā awaraarāmaa.

²² Māpai māgaji:

—Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ichita chupiria nībait'ee. Judiorā
poro waibiarāpa, p'aareerā poroorāpa, māik'aapa Moisepa p'āda
jarateepataarāpa mi k'īra unuamaa iru p'anadait'ee māik'aapa mi
peepit'aadait'ee. Mamīda ewari ūpeemaa mi chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

Sāga eperāarā nipadaipia bi

Jesús ome

²³ T'ēepai Jesupa māgaji jōmaweda ichi ome nipapataarāmaa:

—Eperā mi ome nipa k'inia bi pirā, k'sisiaik'araa bi ichia ne-inaa oo k'inia bidepai.
Ichi kuruso āp'aipia bi eperā peenadait'eek'a. Pia jarait'eera, ewari chaa ooipia bi
mia oopi bīk'a, ma k'aurepa miapiruta pījida piurumaa. ²⁴ Eperā piuamaa bi pirā
mide ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri, atuait'ee. Mamīda eperā piuru pirā mide
ijāapari k'aurepa, māgí it'aa wāit'ee ichi piuk'āri. ²⁵ Ma awara ik'āare piata baima
eperāpa ne-inaa pia na plēk'au ejūjade nībi jōmaweda ataru pirā, mamīda piup'eda
chok'ai p'irabai-e pirā Ak'ōre ejūjade? Ichia net'aa iru bi atuait'ee māik'aapa
banait'ee tok'arradee. ²⁶ Eperā k'īra nejasia bi pirā jarait'ee mide ijāa bi maa-e pirā

mi ūraa jarait'ee awaraarāmaa, māgara mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jida k'ira nejasia bait'ee mēreda ait'ee, mi Ak'ōre Waibia k'ira wāreede chek'āri iru angeleerā ome. ²⁷Mia wāarata jararu. Nama pāniirā ūk'uru piudai naaweda, unudait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā biru ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

Jesús k'ira awaradaida
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸Tomiamaa māga jarada t'ēepai, Jesús wāji ee nok'odee. Ichi ome ateeji Pedro, Santiago māik'aapa Juan. Mama iru it'aa tīmaa beeji. ²⁹Māgá it'aa tīmaa bide ichi k'ira awaradachi māik'aapa chi p'aru t'o-t'oo uchiterreedachi. ³⁰Māga nide eperāarā jaure omé chejida māik'aapa pedee p'aneejida iru ome. Chonaarāwedapemaarā Moisés Elías ome paji. ³¹Āchi ik'aawa īdaa pia urua nībaji. Chejida Jesumaa jarade taarā-e nide chupiria nībait'ee māik'aapa piut'ee Jerusalende. ³²Mama ee nok'ode Pedro chi k'ōp'āyoorā ome tapok'ee jōnajida mīda, kāida-ee p'anajida. Maperā unujida Jesús māgá k'ira wāree māik'aapa ma eperāarā omé. ³³Ma eperāarā Jesús ik'aawaapa uchiarutade Pedropo māgaji:

—Tachi Jarateepari, ipia bi nama p'anadait'ee pi ome! Oodait'eeda aji, te chak'eerā ūpee, aba pi-it'ee, aba Moise-it'ee, chi apema Elia-it'ee.

Mamīda Pedropo k'isia-ee māga jaraji. ³⁴Iru pedee nībide jīrararapa āchi jōmaweda aneu ata cheji. Māgá jīrarara esajāk'a āchi unudak'āri, nejasiadachida. ³⁵Māpai ma jīraradeepa Tachi Ak'ōrepa pedeeji:

—Nāgida aji, mi Warra k'inia, mia jirit'erada. iŪrīti iru pedee!

³⁶Ma pedee ūridap'eda, Jesús ituuba beeji āra ome. Māpai k'īup'ee p'aneejida. Ma t'ēepai āchia unuda ma ewate apidaamaa nepirida-e paji.

Jesupa netuara uchiapida warra k'ap'iadeepa
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷Ai norema Jesús, Pedro, Santiago māik'aapa Juan ee nok'odeepa edaa chedak'āri, eperāarā chok'ara chejida Jesús ome unudait'ee.

³⁸Māirādepema eperā abaapa golpe pedeeji:

—Tachi Jarateepari, mi chupiria k'awaapáde aji. Mi warra apai iru bi ak'īnapáde aji. ³⁹Netuarapa iru jita atak'āri, biapipari, wawapipari māik'aapa iduba k'ōp'ep'ee uchiapipari iru it'aideepa. Iru ichiak'au bik'aa. Maperā piupiit'eeda aji. ⁴⁰Mia pi k'ōp'āyoorāmaa chupiria iidiji ma netuara uchiapit'aadamerā. Mamīda p'oyaada-e paji.

⁴¹Jesupa p'anauji:

—Aai, eperāarā, ɿat'ārita mide ijāada-e p'anik'ā? iljāadak'aarāk'api p'ani! ɿJōmasaa taarāit'ee parā ome ijāarutamaa? Anéeti ma warra.

⁴²Ma warra Jesús k'ait'a chek'āri, netuarapa eujāde bat'at'aaji māik'aapa waya wawat'aaji. Mamīda Jesupa ma netuara itriat'aaji māik'aapa uchiapit'aaji. Ma warra māgá jipap'eda, teeji chi ak'ōremaa. ⁴³Arii p'anadap'edaarā jōmaweda p'era pik'a para beeji, Ak'ōrepa ne-inaa pia ooda unudap'edaarā perā.

**Jesupa waya jarada ichi peedait'ee
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)**

Eperāarā ak'itrua para beeru misa Jesupa ooda k'aurepa, irua māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

⁴⁴—Na pedee pia ūrítí māik'aapa k'īra atuanáati: eperāpa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema baaipiit'ee k'achia beerā juade.

⁴⁵ Mamīda āchia k'awada—e paji irua jara k'inia bada. Tachi Ak'ōrepā āramaa at'āri māga k'awapi k'inia—e baj. Ma awara āchia waawee p'anajida iididait'ee k'āata jara k'inia baj.

**Eperā waibiara bi Ak'ōre k'īrapite
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)**

⁴⁶ Maapai Jesús k'ōp'āyoorā aupedee p'aneejida k'awaadait'ee āchidepema k'aita waibiara bi. ⁴⁷ Jesupa k'awaak'āri ārapa k'īsia p'aní, warra chai ataji māik'aapa ak'iní biji ichi ik'aawa ⁴⁸ māik'aapa māgaji:

—Eperāpa mide ijää bi k'aurepa nāgí warra chaik'a auteebairu pírā, mi jida auteebaipari. Ma awara chi mi auteebairupa mi pēida auk'a auteebaipari. Mapa chi parādepema ek'ariara pik'a bi audua—ee bairā, māgita waibiara pait'ee Ak'ōre k'īrapite.

**Jesús ome nipak'aa bipa netuara uchiapida
(Mr 9.38-40)**

⁴⁹ Māpai Juanpa māgaji:

—Tachi Jarateepari, taipa unujida eperāpa pi t'ī jarap'eda, netuara uchiapi bi eperāarā k'ap'iadeepa. Māga unudak'āri, taipa oonaapáde ajida, tachi ome nipak'aa perā.

⁵⁰ Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au oopíti. Tachi ome nipak'aa pijida, tachi eere bida aji.

Samaria eujādepemaarāpa Jesús yiaraa iru p'anadap'edaa

⁵¹ Ewari k'ait'a pa wāk'āri Jesús it'aa wāit'ee, sōcharra wāji Jerusalén ode.

⁵² Ichi naa eperāarā chok'a pēiji Samaria eujādepema p'uuru k'aipee bimaa, te jiridamerā aide k'āidait'ee. ⁵³ Mamīda ma Samaria eujādepemaarāpa iru auteebai k'iniada—e paji, k'awa p'anadap'edaa perā judiorā p'uuru Jerusalendee wāru. ⁵⁴ Chi k'ōp'āyoorā Santiago Juan ome māga k'awaa atadak'āri, Jesumaa māgajida:

—Tachi Waibia, ¿k'inia bik'ā ajida, taipa pa it'iipa baaipidamerā māirā īrī, jōdaidamerā?

⁵⁵ Mamīda Jesupa ãra itriak'oiji, māgá k'achia k'īsiadap'edaa perā.

⁵⁶ Māpai wājida awaraa p'uuru k'aipeedee.

Jesús ome nipa k'inia p'anadap'edaarā
(Mt 8.19-22)

57 Ode wādade eperāpa Jesumaa māgaji:

—Tachi Waibia, pi ome wā k'inia bida aji, chi wārumaa.

58 Jesupa p'anauji:

—Usap'ā yooro te uria iru bee māik'aapa ipanaarā te iru bee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema arajāgaa ni, kāipari wēe. Made k'isíaji, jarai naaweda wāara mi ome nipa k'inia bi wa māga-e.

59 Māpai Jesupa māgaji awaraa eperāmaa:

—Mi ome nipa chéji.

Irua p'anauji:

—Tachi Waibia, mi jida pi ome nipaparii k'inia bi. Mamīda ai naaweda mi ak'ore iapipáde aji, iru piuk'ari.

60 Jesupa p'anauji:

—Ichiak'au bipáde aji, atuadait'eerāpa āchi piudap'edaarā iadamerā. Pi, jödee, nipa chéji mi ome māik'aapa jaratéejji Tachi Ak'orepa eperāarā biit'ee ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā.

61 Māpai awaraa eperāpa māgaji:

—Tachi Waibia, pi ome nipa k'inia bida aji. Mamīda ai naaweda wāpíji mi tedepemaarā ak'ide.

62 Jesupa p'anauji:

—Eperāpa eujā p'ëirat'imaan bi pírā aradopa, jíp'a nok'ooree ak'iipia bi. Apitee ak'iru pírā, pia ba-e pait'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari ichideerā ome.

Jesupa eperāarā setenta y dos pëida jarateenadamerā

10 ¹Maap'eda Jesupa chi k'öp'äyoorā awara setenta y dos jírit'eraji ichi ome nipapataarādepema. ²Āra ome-omee pëiji ichi naa wādamerā p'uuru bee chaa ichi wāit'ee badamaa. ³Āra pëik'ari, māgaji: —Eperāarā chok'ara mide waide ijāada-e p'ani. Ne-uu audú chau bñk'api p'ani. Mamīda mimiapataarā chok'ara-ee p'ani. Mapa iidipatáati Tachi Ak'ore, ma ne-uu chiparimaa awaraa mimiapataarā pëimerā chi chau bi p'ede. ⁴Wáti eperāarāmaa jaratee. Mía parā pëiru oveja chak'eerā pëik'ajik'a ne-animalaara kachia beerā t'aide. ⁵Na wārutade ateenáati muchila, p'arat'a maa-e pírā awaraa chancla. Ichiaba taarā ak'ín p'aneenáati pedeedait'ee chi unurutaarā ome. ⁶Eperā tede t'iudak'ari, naapiara jarapatáati: "Na te pidaarā pia p'anapatáati." ⁷Māgá eperā t'ari pia paraa pírā ma tede, iru k'áiwee beeit'ee. Mamīda iru t'ari pia-e bi pírā parā ome, Tachi Ak'orepa iru k'áiwee bapi-e pait'ee. ⁸Ma tede p'anéeti. Ārapa teeruta k'ótí māik'aapa tóti, parā, mi mimiapataarāpa māga atadaipia bairā pachi mimia pari. Te awara-awaraa nipanáati; te abaadepai p'anéeti.

⁸P'uuruude panadak'ari, ma p'uuruudepemaarāpa parā auteebairuta pírā, k'ótí ārapa teeruta. ⁹Ma p'uuruudepema k'ayaa beerā jípak'otí

mäik'aapa mäirāmaa jaráti: "Tachi Ak'ōrepa parā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā." ¹⁰ Mamīda awaraa p'uurude panadak'ari, ma p'uurudepemaarāpa parā auteebaida-e píra, calle jāde wāyaarutade nāga jaráti: ¹¹ "iPáchi p'uurudepema yooro p'ora tai biiride beeda paara nēep'eruta, parā t'āri k'achia p'anadairā tai ome! K'awáati Tachi Ak'ōrepa parā bi k'inia bi ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. Mamīda parāpa māga k'inida-e." ¹² Mia jara bi: Ak'ōre ewari waibia ewate irua ma p'uurudepemaarā audupiara k'achia ooit'ee, chonaarāweda Sodoma pidaarā k'achia ooda k'āyaara.

P'uuru pidaarāpa Ak'ōre Úraa ūridaamaa p'anadap'edaa (Mt 11.20-24)

¹³ —iAai, Corazín p'uurudepemaarā! iAai, Betsaida p'uurudepemaarā! iTachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēiit'eepi! Tiro p'uurude, Sidón p'uurude eperāpa ooda paara ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mia parā p'uurude oodak'a, taarā-e weda ijāak'ajida. Ārapa p'ek'au k'achia oopata oo amaa k'inia jōnipa chupiria iidik'ajida Tachi Ak'ōremaa. Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa t'āri p'uapa p'aru p'āimaa jīk'ajida mäik'aapa it'abarre p'ora it'aa p'ok'ajida āchi poro īri. ¹⁴ Maperā mia jara bi: Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua parā k'achiara ooit'ee ma Tiro p'uurudepemaarā k'āyaara mäik'aapa Sidón p'uurudepemaarā k'āyaara. ¹⁵ Ichiaba parā Capernaum p'uurudepemaarā, ēk'isia p'anik'ā parā p'uuruta awaraa p'uuru k'āyaara waibiara pait'ee Ak'ōre k'īrapite? iMa k'āyaara irua parā p'uuruta jōt'aait'ee!

¹⁶ 'K'ōp'āyorā, eperāpa parā pedee ūrik'āri, mi pedeek'a ūriit'ee. Jōdee chi parā yiaraa iru bipa mi jida yiaraa iru bi. Ma awara mi yiaraa iru bi píra, ichiaba mi Ak'ōre, mi pēida, yiaraa iru bi.

Setenta y dos āpitezchedap'edaa

¹⁷ Ma setenta y dos pēida eperāarā āpitezchedak'āri, t'āri o-ī-īa p'anajida. Māgapachida:

—Tachi Waibia, itaipa pi k'ap'ia pari pedeedak'āri, netuaraarāpa paara oopachida taipa jaradap'edaak'a!

¹⁸ Jesupa p'anauji:

—Wāara. Mia Satanás unuji it'ariipa baaik'āri pa baaiparik'a. ¹⁹ Mia parā k'aripaji t'iadamerā taamaarā īri mäik'aapa tusōre īri, parāmaa maarepida k'aadee. K'aripaji chōopataadamerā Netuara Poro Waibia ome; irua parā p'ua oo-ee. ²⁰ Maperā parā t'āri o-īa p'anadaipia bi. Mamīda ma k'āyaara o-īara p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa parā tī pā iru bairā it'ari ichideerā tī pā jēra bi librode.

Jesús t'āri o-īa bāda (Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Māgá pedee bide Tachi Ak'ōre Jaurepa iru audú t'āri o-īapiji. Māpai irua māgaji:

—Ak'ore Waibia, pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Ne-inaa jōmaweda it'ari nībi, na p'ek'au eujāde nībi paara pi juu ek'ari bi. Mi t'āri o-ia bi pia eperāarā jīp'aarāmaa k'awapiru perā ne-inaa pia waide k'awapi-e pada k'isia k'awaa beerāmaa māik'aapa poro wēsa beerāmaa. Māga ooji māga oo k'inia bada perā.

²² Mi Ak'orepa ne-inaa jōma biji mi juu ek'ari mia ak'ipariimerā. Tachi Ak'orepapai wāara mi, ichi Warra k'awa bi. Māgá ichiaba mi, chi Warrapapai wāara iru k'awa bi. Mamīda mia iru k'awapii mia k'awapi k'inia bi eperāarāmaa.

²³ Māpai Jesupa ak'iji chi k'ōp'āyoorāmaa māik'aapa māgaji:

—Parā, chi na ne-inaa unu p'aniirā, wāara t'āri o-ia p'ani. ²⁴ Mia jara bi: Chonaarāweda Ak'ore pedee jarapataarāpa māik'aapa reyrāpa unu k'inia p'anajida parāpa unu p'ani. Mamīda unuda-e paji. Ichiaba ūri k'inia p'anajida parāpa nama ūri p'ani. Mamīda ūrida-e paji, ewari ma-it'ee waide pa-e bada perā.

Jesupa nepirida Samariadepema t'āri pia badade

²⁵ Ewari aba Moisepa p'āda jarateepari pedeenaji Jesús ome.

K'awaaitee Jesupa wāara Ak'ore Ūraa k'awa bi wa māga-e, māgipa iidiji:

—Tachi Jarateepari, c'k'āata ooyama aji, mi it'aa wāit'ee?

²⁶ Jesupa p'anauji:

—¿K'āata jara bi Moisepa p'ādade? ¿K'āata unu bima aji, aide?

²⁷ Ma Moisepa p'āda jarateeparipa p'anauji:

—Tachi Ak'ore Waibia k'inia iru baparíiji pichi t'āripa māik'aapa ne-inaa jōmaa k'āyaara iru k'inia iru baparíiji. Ewari chaa k'isiaji irude pichi t'āripa; ^(Dt 6.5)

'ma awara awaraarā k'inia iru baparíiji, pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.' ^(Lv 19.18)

²⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—Pia p'anaujipi. Māga ooru pirā, ichita bapariit'ee Ak'ore eujāde.

²⁹ Mamīda ma Moisepa p'āda jarateeparipa waapiara k'awaa k'inia baj. Mapa iidiji:

—Pia awaraarāda ak'āri, c'k'aita jara k'inia bima? aji.

³⁰ Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperā Jerusalén ode wāji Jericó p'uurudee. Māgá ode wāde nechiapataarā uchiajida. Ma eperā p'ua oojida māik'aapa iru p'aru paara chia atajida. Perá peet'ajida. ³¹ Bii-ap'eda, p'aare cheji ma ode. Mamīda ma eperā eujāde bi unuk'āri, jīp'a wāyaaji ichi ode. ³² T'ēepai Leví ēreerādepema uchiada ichiaba ma ode che wāji. Mamīda ma eperā māgá unuk'āri, ichiaba jīp'a ichi ode wāyaaji. ³³ Ma t'ēepai Samariadepema ichiaba ma ode cheji. Māgipa ma eperā unuk'āri, iru chupiria k'awaaaji. ³⁴ Iru k'ait'a wāp'eda, aceite vino ome p'uruji iru k'ap'ia p'ua bimāi māik'aapa p'aru sorede beda ataji.

Māpai ma eperā su-ak'i binaji ichi burrode māik'aapa ateeji eperāarā temaa ak'i p'anadamerā. ³⁵ Aí norema ma Samariadepemapa p'arat'a tau omé ēt'a

(SanLucas 10.30)

atap'eda, teeji ma te chiparimaa māik'aapa māgaji: "Jā eperā ak'i baparíiji mi cheru misa. Na p'arat'a awara faltaru pirā, mia p'aait'eeda" aji.

³⁶Māga nepirip'eda, Jesupa iidiji ma Moisepa p'āda jarateeparimaa: —¿K'āata k'īsia bīma? aji. ¿Ma ūpeedepema chisāgipa ma eperā ak'ijima ichi k'ap'ia ak'iparik'a?

³⁷Ma Moisepa p'āda jarateeparipa p'anauji:

—Chi chupiria k'awaadapa pajida aji.

Māpai Jesupa māgaji:

—Pia auk'a oopáde aji, chupiria chedeerāmaa.

Jesús Marta tede p'asianada

³⁸Maap'eda ma ode Jesús waya wā nipaji Jerusalendee. Panaji p'uuru k'aipeede. Mama wēra t'ījarapatap'edaa Martapa iru auteebaiji ichi tede. ³⁹Marta īpewēra María mama baji. Ichi Jesús biiri ik'aawa su-ak'i beeji ūriit'ee irua jararu. ⁴⁰Mamīda Marta ne-inaa audú oomaa beeji nek'opiit'ee Jesumaa māik'aapa chi k'ōp'āyoorāmaa. Mapa Jesús k'ait'a cheji māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, ¿pi-it'ee p'ua-e bik'ā aji, mi īpewērapa mi k'aripa-e bi? Mia ne-inaa choc'ara iru bi ooit'ee. Mapa jaráji irua k'aripamerā.

⁴¹Mamīda Jesupa p'anauji:

—Marta, Marta, pí audú k'isia níbida aji, ne-inaa pi-ia oo k'iniapa.
 42 Mamída Mariapa ne-inaa piara jiriji ooit'ee, mi nama bi misa.
 Apidaapa jarada-e pait'ee irua mäga oonaamerā.

Jesupa jarateeda it'aa tñ k'awaadamerā

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11

¹Ewari aba Jesús it'aa tñ aupak'ari, k'öp'ayo abaapa mägaji:

—Tachi Waibia, jaratéejí taipa it'aa tñ k'awaadamerā, Juan Bautistapa chi k'öp'ayoorāmaa jarateedak'a.

²Mäpai Jesupa mägaji:

—Parā it'aa tñdak'ari, näga jaráti:

Tachi Ak'ore it'ari bi,

pí tñ awaraa tñ k'ayaara pipiara bi.

Eperäärä bñji pichi juu ek'ari pichideerä p'aneedamerā.

[Óoji pichia k'inia bik'a na p'ek'au eujäde, it'ari ooparik'a.]

³ Tai-it'ee chik'o teeji ewari chaa k'odait'ee.

⁴ Taipa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awáajji mäik'aapa perdonáaji taipa perdonaapatak'a, awaraaräpa taimaa ne-inaa k'achia oodak'ari. Tai k'achiade baaipináaji.

Tai k'aripa atáji Netuara Poro Waibia juadeepa.

⁵Ichiaba Jesupa mägaji:

—K'isiadáma nägide. Parädepemapa k'öp'ayo iru bai. Esapite pí wäi iru temaa mäik'aapa jarai: "Köp'ayo, mi-it'ee pan öpee teeji, ⁶k'öp'ayo aba et'ewapai t'miipa pacheda perä mi temäi. Maarepida wée bi teeit'ee k'omerä." ⁷Mäga p'asada paara, irua jara-e pai: "Mi ichiak'au bñji. Puerta jña iru bi. Mi warrarä mi ome nama k'ai p'anipi. Mapa p'irabai-edä a-e pai, pimaa ne-inaa teede."

⁸ Mia jara bi: Mägí k'öp'ayo p'irabai-e pirä ne-inaa teeit'ee pí ichi k'öp'ayo perä, mägara p'irabaiit'ee waa iidi níbanaamerā. Teeit'ee ne-inaa jöma pia falta bi. ⁹Maperä mia näga jara bi. Iidipatáati Tachi Ak'oremaa. Irua teeit'eepi. Jiripatáati. Irua k'awapii'teepi. Eperäpa puerta t'aide tñparik'a, Ak'oremaa tñpatáati. Irua parä k'aripait'eepi. ¹⁰Chi iidi bimaa Tachi Ak'orepa teepari; chi jiri bimaa Tachi Ak'orepa k'awapipari mäik'aapa chi tñ bimaa ewapari.

¹¹ ?Parädepemapa ak'orepa taama teeik'ä ichi warramaa, irua chik'o iidik'ari? ¹²Maa-e pirä, ?tusore teeik'ä irumaa, ne-imä iidik'ari? ¹³iMäga-epi! Parä, ne-inaa k'achia oopataarä mäda, pächi warrarämaa net'aa pia tee k'awa p'ani. Paräpa mäga ooruta pirä, iaudupiara pächi it'aripema Ak'ore Waibia ichi Jaure teeit'ee chi iidirutaarämaa!

Jesús Netuara Poro Waibia juu ek'ari bida adap'edaa

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴Ewari aba Jesupa netuara uchiapimaa baji eperä pedee atua bi k'ap'iadeepa. Ma netuara uchiak'ari, ma eperä pedee beeji. Mäga

unudak'āri, arii p'anadap'edaarā ak'itrua para beeji. ¹⁵Mamīda ūk'uruurāpa māgajida:

—Beelzebú, Netuara Poro Waibia juapata jāgá netuaraarā uchiapiparida ajida.

¹⁶Māpai awaraarāpa Jesús imiatee k'inia p'anadap'edaa perā, iidijida ne-inaa oomerā Tachi Ak'ōrepapai oopari. Māga ooru pirā, k'awadayada ajida, Tachi Ak'ore juapa ooda. ¹⁷Mamīda Jesupa k'awaji āchia k'isia p'ani. Mapa māgaji:

—P'uuru pidaarāpa āchi auk'aarā jēreruta pirā, waa araa p'anapataada-e pai. Āchi itu jōdaridait'ee māik'aapa āchi te āri baibeeit'ee. ¹⁸Māga pik'a Netuara Poro Waibiapa ichi auk'aarā jēreru pirā, āchi itu jōdaridai. Parāpa jara p'anik'a mi Beelzebú eere bada paara, ichideerā jēre-e pak'aji. ¹⁹Ma awara māga pada paara &k'ai juapa parā eere p'aniirāpa netuaraarā uchiapipatama? iNetuara juapa-epi! Āchiata ak'ipipata parā pia k'isiada-e p'ani. ²⁰Jōdee mīa netuaraarā uchiapipari pirā Tachi Ak'ore Waibia juapa, jara k'inia bi ūrá Tachi Ak'ōredeerdeñ poro waibia nama bi.

²¹'Eperā juataura bipa ichi te jīak'āri espada ome, k'isia bi apida t'iuda-e pai ichi net'aa chiade. ²²Mamīda esperā iru k'āyaara juataura bi cheru pirā māik'aapa iru p'oyaaru pirā, iru espada jāri atai māik'aapa iru net'aa p'e atadari. Mi waibiara bi Netuara Poro Waibia k'āyaara. Mapa netuaraarā mī tua choodak'aa.

²³'Eperā mi eere bi-e pirā, mī k'īraunuamaa iru bi. Ichiaba mī k'aripa-e bi pirā awaraarā Tachi Ak'ore jua ek'ari p'anapataadamerā, esperāarā āyaa pēipari mi ik'aawaapa.

Netuara esperā k'ap'iade waya merātia bada (Mt 12.43-45)

²⁴—Eperā k'ap'iadeepa netuara uchiapidak'āri, māgipa jiri nipapari eujā p'ūasaa sāma ūit'ee. Mamīda unu-e pak'āri, k'isiapari: “Waya merātianait'ee ma esperā k'ap'iade, mī naaweda badamāi.” ²⁵Chek'āri, unu chepari ma esperā k'ap'ia pi-ia bi; te barrep'eda, siip'eda pi-ia bik'a. ²⁶Māga unuk'āri, jirinapari awaraa netuara siete k'achiara ichi k'āyaara māik'aapa ma esperā k'ap'iade merātia chepata. Māgá ma esperā audupiara k'achiade beeit'ee naaweda bada k'āyaara.

Wāara t'āri o-īa p'aniirā

²⁷Jesupa māgá pedeemaa bide arii p'anadap'edaarādepema wērapa māgaji:

—iT'āri o-īa bapari pi nawe, chi pi t'oda māik'aapa warida!

²⁸Jesupa p'anaauji:

—iMa k'āyaara t'āri o-īara bapari chi Tachi Ak'ore pedee ūrip'eda, ooparipa ma jara bik'a!

**Ne-inaa eperääpa p'oyaa oodak'aa unu k'inia p'anadap'edaa
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)**

29 Mágá pedee bide eperääraä cho-k'ara chepachida iru ik'aawa seedarutamaa. Mäpai ichia jaramaa beeji äramaa:

—Parä ïrapemaarä t'äri k'achia-idaa p'anida aji. Iidipata mia oomerä ne-inaa eperääpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. Mamäda Tachi Ak'örepa ooit'ee chonaaräweda Jonás ome oodak'a. 30 Tachi Ak'örepa Jonás pëidak'a Nínive p'uuru depemaarämaa ichi pedee jaramerä, mäga pik'a mi, chi Eperä Ak'öre Truadepema pëiji ichi pedee jaramerä parä ïrapemaarämaa. 31 Tachi Ak'öre ewari waibia ewate irua parä ïrapemaaräpa oopatap'edaa ak'ik'äri jarait'ee pia wa k'achia, Reina Sur Eerepemapa parä imiateet'ee Tachi Ak'örepa k'achiadee pëimerä. Chonaaräweda ma reina t'imiipa cheji Rey Salomón k'isia k'awaa bi pedee üride. Mamäda nama bi aba waibiara bi Salomón k'äyaara. 32 Ma ewate ichiaba Nínive p'uuru pidaaräpa parä ïrapemaarä imiateedait'ee, Tachi Ak'örepa parä k'achiadee pëimerä. Chonaaräweda Tachi Ak'örepa Jonás pëik'äri Nínive pidaarämaa, ärapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa oo amaa wäjida. Mamäda parä ïrapemaaräpa p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e, aba Jonás k'äyaara waibiara bipa jara cheji mäda mäga oodamerä.

**Jesupa tachi taude jarateeda
(Mt 5.15; 6.22-23)**

33—Lámpara k'oodak'aa mera bidait'ee ne-inaa ek'ari. Ma k'äyaara k'oodak'äri, ne-inaa ïri it'i ata bipata, jöma te jáde p'aniiräpa ïdaa unudamerä. 34 Tachi tau lamparak'a ïdaa pik'a bi tachi k'ap'ia-it'ee. Pichi tau pia bak'äri, k'ap'ia jömweda ïdaa pik'a bide bait'ee. Mamäda pichi tau k'achia bi pirä, k'ap'ia jömweda päriu pik'a bide bait'ee. 35 K'irak'aupai pi ïdaa pik'a bi päriu pik'a padarii. Pia jarait'eera, k'irak'aupai k'isiai pia Tachi Ak'öre wäara k'awa bi, mi üraade ijää-e bi mäda. 36 Mi üraade ijää bi k'aurepa pi k'ap'ia jömweda ïdaa pik'a bide bi pirä, Tachi Ak'öre wäara k'await'ee, lámpara uruade ne-inaa pia unupatak'a.

**Jesupa jarada fariseorämaa
mäik'aapa Moisepa p'äda jarateepataarämaa
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)**

37 Jesú pedee aupak'äri, fariseo abaapa jaraji ichi ome wämerä ichi temaa nek'ode. Ma tede t'üp'eda, Jesú mesade su-ak'i beeji. 38 Ma fariseo p'era pik'a baji Jesupa ichi jua sii-e pada perä nek'oi naaweda, fariseoräpa oopatak'a. 39 Mamäda Jesupa mägaji:

—Parä fariseoräpa vaso mäik'aapa p'arat'u taawaik'a eere pi-ia siipatada aji. Mamäda mägí edajäde ipuru bi ne-inaa k'achiapa, parä t'äri k'achia p'anadairä. Chära net'aa chiapata mäik'aapa chära k'ürapata. 40 iParä k'isia k'awada-ee p'ani! ¿K'awada-e p'anik'ä chi parä k'ap'ia oodapa

parā t'āri ichiaba ooda? ⁴¹Eperāarā chupiria k'awáati māik'aapa t'āripa āchimaa ne-inaa téeti. Māpaipi Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'ipariit'ee.

⁴²'iAai, Tachi Ak'ōrepa parā fariseorā k'achiadee pēiiit'ee! Tachi Ak'ōre-
it'ee nāgee aliño awara bipata: menta, ruda, awaraa ne-inaa k'arra
ome; māgí diezdepema chaa, aba. Mamīda parā-it'ee p'ua-e bi ne-inaa
oodait'ee Ak'ōrepa oopi bik'a, iru k'inia iru p'anadairā. Māgata oodaipia
bi parāpa ne-inaa oopata ome.

⁴³'iAai, Tachi Ak'ōrepa parā fariseorā k'achiadee pēiiit'ee! Tachi Ak'ōre
Ūraa jarateepata tede p'anadak'āri, su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i
p'aneepata, k'inia p'anapata perā eperāarāpa parā ak'idamerā āchi
waibiarāk'a. Ma awara calle jāde nipaak'āri, k'inia p'anapata jōmaarāpa
parāmaa saludaadamerā, āchi poro waibiarā ome oopatak'a.

⁴⁴'iAai, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēiiit'ee! Eperāarā pariatua
jāira ūri t'āpata, k'awada-ee aide eperā piuda bi. Parā ma jāirák'ata p'ani,
pāchi t'āride k'īsia k'achia iru p'anadairā.

⁴⁵Māpai Moisepa p'āda jarateeparipa māgaji:

—Tachi Jarateepari, pia ma pedee jarak'āri, ichiaba taimaa ik'achia jara bida aji.

⁴⁶Mamīda Jesupa māgaji:

—iAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā ichiaba
k'achiadee pēiiit'ee! Eperāarāmaa audú ne-inaa chok'ara oopipata tachi
chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaak'a. Mamīda ārapa ma jōma
p'oyaa ooda-e pak'āri parāpa jarapatak'a, maarepida k'aripada-e.

⁴⁷'iAai, Tachi Ak'ōrepa parā k'achiadee pēiiit'ee! Pi-ia oopata
chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarā iadap'edaamāi, eperāarāpa
āra k'irāpadamerā. iMamīda parā chonaarāpata āra peek'oojida!

⁴⁸Parāpa māga oodak'āri, ak'ipipata auk'a ook'ajida pāchi chonaarāpa
oodap'edaak'a, parā ūrapemaaarāpa auk'a ūridaamaa p'anapata perā
Ak'ōre pedee jarapataarāpa jara p'ani. Āchia ma Ak'ōre pedee jarapataarā
peek'oojida māik'aapa parāpa māgiirā iadap'edaamāi pi-ia oopata.

⁴⁹'Mapa Tachi Ak'ōrepa na k'īsia k'awaa pedee jaraji: "Mi pedee
jarapataarā pēiiit'eeda aji, mi ūraa jarateepataarā ome. Mamīda ūk'uru
peedait'ee; jōdee awaraarā jiridait'ee miapidait'ee." ⁵⁰Parā chonaarāpa
māga oopachida. Ak'ōre pedee jarapataarā peepachida. Maperā ūrá
Tachi Ak'ōrepa parā k'achia ooit'ee. ⁵¹Na eujā oodak'āriipa iru pedee
jarapataarā peepata; Abeldeepa Zacarías parumaa. Ma Zacarías peejida
Tachi Ak'ōre tede, te t'ūputa altarmāi esajīak'a. Maperāpi mia jara bi:
Tachi Ak'ōrepa ūrapemaaarā k'achia ooit'ee ma oopatap'eda parí.

⁵²'iAai, Tachi Ak'ōrepa parā Moisepa p'āda jarateepataarā k'achiadee
pēiiit'ee! Eperāarāpa llave iru p'anapatak'a puerta ewadait'ee, māga pik'a
parāpa Tachi Ak'ōre ūraa iru p'anapata. Mamīda ma ūraade jara bi
awaraarāmaa k'awapidaamaa p'ani. K'iniadak'aa awaraarāpa ma pedee
ūridamerā māik'aapa oodamerā irua jara bik'a.

53-54 Jesupa ma jōma jarap'eda, ma Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa fariseorā k'īraudachida. Iidida chok'ara iidi p'aneejida iru k'achiade baaipidai jīak'aapa irua p'anauda k'aurepa. Mamīda p'oyaa imiateeda-e paji.

Jesupa ūraada fariseorāk'a p'ananaadamerā

12 ¹Jesús at'āri mama bide eperāarā audupiara see nība cheji iru badamāi. Audú cho-k'ara nībada perā, awaraarā biirī ūri paara t'iak'oo wāpachida. Māpai Jesupa jarateemaa beeji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—K'īrak'aupai fariseorā levadura ome; pia jarait'eera, āchia jarateepata ome. Jarateepatada apata Tachi Ak'ōrepa k'inia bī eperāarāpa oodamerā. Mamīda āchia māga oodak'aa, t'āri k'achia p'anadairā. ²Tachi Ak'ōrepa āchi k'īsia t'āridepai k'awaapiit'ee māik'aapa āchia ne-inaa meraoopata unupiit'ee. ³Wāara ne-inaa jōmaweda parāpa mera jarapata irua tau taawa k'awaapiit'ee. Pāchi puerta jīadap'eda pedee mera jaradap'edaa paara tau taawa k'awaapiit'ee terraza ūriipa biaruk'a.

K'aita waaweedaipia bi

(Mt 10.26-31)

⁴—Michi k'ōp'āyoorā, mīa nāga jara bi. Waaweenáati parā jīri p'aniirā peedait'ee, ārapa parā p'oyaa atuapida-e perā tok'arradee. ⁵Jarait'eek'aita waaweedaipia bi. Tachi Ak'ōre waawéeti iruata tachi piupii perā māik'aapa atuapii perā. Wāara iruta waaweedaipia bi.

⁶'Netopata-ek'ā ipana chak'e joisomaa p'arat'a tau o mee pari? Eperāarāpa māga oopata ipana chak'e mak'īara vale-e bī jīak'aapa. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ma ipana chak'erā pia ak'ipari. ⁷Parā jida māgā ak'ipari. Parā puda paara irua juasia iru bi. Mapa waaweenáati, Tachi Ak'ōrepa parā k'iniara iru bapari perā ipanaarā k'āyaara.

Jesucristode ijāapatada apataarā awaraarā k'īrapite

(Mt 10.32-33; 10.19-20; 12.32)

⁸—Mīa nāga jara bi. Eperāpa tau taawa jararu pirā ichi Jesucristode ijāapari, mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepemapa pida jarait'ee: "Māgí mērē" Tachi Ak'ōre angeleerā k'īrapite. ⁹Mamīda eperāpa meraru pirā mide ijāapari, māgara mīa pida merait'ee. "Māgí mērē-eda" ait'ee Tachi Ak'ōre angeleerā k'īrapite.

¹⁰Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapik'āri, wēpapii āchia ik'achia jarapata paara Eperā Ak'ōre Truadepema āpite. Mamīda ik'achia jararuta pirā iru Jaure āpite, māgee p'ek'au k'achia wēpapi-e pait'ee.

¹¹'Parā mide ijāapata k'aurepa eperāarāpa parā ateedak'āri Ak'ōre Ūraa jarateepata tede maa-e pirā charraarāmaa māik'aapa poro waibiarāmaa imiateedait'ee, k'īsanáati sāga p'anaudait'ee maa-e pirā k'āata jaradait'ee. ¹²Māirā k'īrapite panadak'āri māik'aapa pedeedait'ee pak'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateeit'ee, p'anau k'awaadamerā.

Jesupa nepirida p'arat'a paraa bi, k'isia k'awa-ee bide

¹³ See n̄ibadadepema abaapa Jesumaa māgaji:

—Tachi Jarateepari, jaráji mi ̄pemamaa tai ak'ōrepa net'aa bēida t'oomerā mi ome.

¹⁴ Jesupa p'anauji:

—K'ōp'ayo, ̄k'aipa mi bijima aji, parā charrak'a māga jaramerā?

¹⁵ Ichiaba māgaji:

—K'irak'aupai net'aa k'īadai. Eperāarā t'āri o-̄ia p'anadak'aa net'aara p'e iru p'anadairā.

¹⁶ Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee ma et'ewa jaradade:

'Eperā p'arat'ara bi bapachi. Ne-uu waibia iru bada perā, net'atau waibia ewapachi. ¹⁷ Mapa k'isia beeji: "¿K'āata ooyama? aji. Te wēe bi michi net'atau jōmaweda iait'ee." ¹⁸ Māpai ma p'arat'ara bipa k'isia ataji. "K'awa bida aji, k'āata ooit'ee. Mi net'atau iapata te wārait'ee māik'aapa awaraa te waibiara oo atait'ee. Māgá michi net'atau net'aa iru bi ome, jōmaweda iayada aji, ma tede. ¹⁹ Maapai mia jarai michi t'āridepai: 'Mia net'aara iru bi. Nāgí ome año choc'ara pia bapariit'ee. Írá iiit'ee, nek'oit'ee, ne-inaa toit'ee māik'aapa o-̄ia bapariit'eeda' aji.' ²⁰ Mamīda ma p'arat'ara bipa māga k'isia bide Tachi Ak'ōrepa irumaa māgaji: "¡Pi k'isia k'awa-ee bi! Idi weda p'ārik'ua pi piut'ee. Maap'eda, ̄k'aipa atait'eema aji, pia net'aara ia iru bi?"

²¹ Ma nepiri aupak'āri, Jesupa māgaji:

—Māgá uchiait'eeda aji, eperāpa net'aara p'e atak'āri ichi-it'ee, Tachi Ak'ōrede ijāa-ee.

**Tachi Ak'ōrepa chi warrarā pia ak'ipari
(Mt 6.25-34)**

²² Maap'eda Jesupa māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Mia jara bi: K'isia jōnanáati k'āata k'odait'ee māgá choc'ai p'anadait'ee. Ichiaba k'isianáati sāga p'aru atadait'ee. ²³ Tachi Ak'ōrepa tachi choc'ai p'anapipari. Iruata tachimaa chik'o teeit'ee. Ma awara irua tachi k'api'a ooda perā, tachimaa p'aru teeit'ee. ²⁴ Pichá, ak'ítí jā ipanaarā. Āchia net'atau uudak'aa, ewadak'aa māik'aapa ia bidak'aa chi net'atau iapatamāi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ne-inaa teepari k'odamerā. ¡Iru-it'ee parā pipiara p'ani ipanaarā k'āyaara! ²⁵ Eperā audú k'isia n̄ibipa hora aba pida waa choc'ai ba-e pai. ²⁶ Ma ne-inaa ma-āri p'oyaa oodak'aa pirā, ̄sāap'eda k'isia jōnima awaraa ne-inaa p'oyaa ooda-e p'anadak'āri?

²⁷ Ak'ítí sāga nep'ono waripata. Mimiadak'aa māik'aapa p'aru k'adak'aa māgá pi-ia p'anadait'ee. Mamīda mia jara bi: Rey Salomonpa p'arat'ara, net'aa pia iru bapachi mīda, iru p'aru piara jí bak'āri, eperāarāpa iru pi-iara unuda-e pají nāgí nep'ono k'āyaara. ²⁸ Tachi Ak'ōrepa na p'ūajara pia t'onopipari. Idi wari wā. Mamīda nu uratidaik'āri, t'ipitaude paa jōdariit'ee. Tachi Ak'ōrepa māgá pia ak'i bi pirā nep'ono p'ūajara t'āide n̄ibi, audupiara parā ak'i bapariit'ee, at'āri

irude mak'iara ijāada-e p'ani mīda. ²⁹Tachi Ak'ōrepa māgá ichia ooda pia ak'i bapari perā, k'isia jōnanáati jiridait'ee ne-inaa k'odait'ee maa-e pirā ne-inaa todait'ee. ³⁰Māga k'isia pata na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa. Mamīda parāpata it'aripema Ak'ōre Waibia iru p'ani. Irua k'awa bi ne-inaa parāpa falta p'ani. ³¹Maperāpi jirítí p'anapataadait'ee iru juua ek'ari. Māga ooruta pirā, ma ne-inaa jōma iru p'anadait'ee.

It'aripema ne-inaa pia

(Mt 6.19-21)

³²—K'ōp'āyoorā, parā michi ovejaarak'a p'ani. Mapa waaweenáati. Parā chok'ara-ee p'ani. Mamīda Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bi. Mapa parā biji ichi juua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. ³³Maperā parāpa net'aa iru p'ani netok'ōoti māik'aapa chupiria beerāmaa téeti. Na p'ek'au eujādepema muchila atadai k'āyaara, óoti Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Māgá atadai it'aripema ne-inaa, sore pak'aa. Ma ne-inaa pi-ia bimái nechiapataarā p'oyaa t'iudak'aa māik'aapa polillapa p'oyaa āridak'aa. ³⁴Na p'ek'au eujādepema ne-inaa pia audú ata k'inia bak'ari, pi t'āri araa bait'ee ma ne-inaa ome. Jōdee it'aripema ne-inaa pia audú ata k'inia bak'ari, pi t'āri araa bait'ee māgí ne-inaa ome.

Jesupa jarateeda

ijāapataarā poro waibia waya cheit'ee ewatede

³⁵—Mi parā poro waibia perā, mi waya cheit'ee nidaipia bi, mimiapataarāpa p'aru jīdap'eda lámpara k'oopatak'a āchi chipari cheru misa. ³⁶Mimiapataarāpa nipatak'a chipari teedaa cheru misa miak'āipata fiesta oop'eda, puerta ewadait'ee iru tīk'āri, māga pik'a parā nidaipia bi parā poro waibia cheit'ee ewate. ³⁷Ma mimiapataarā chiparipa āra pia ak'ipariit'ee, chok'ai p'anaruta pirā iru pachek'āri. Mīa jara bi: Irua āra māgá unuk'āri, jarait'ee su-ak'i p'aneedamerā mesade, ichia āchimaa chik'o teeru misa. ³⁸Ichia ma mimiapataarā pia ak'ipariit'ee māgá chok'ai p'anadak'āri, ichi esapite maa-e pirā īdatipodopa cheru pijida. ³⁹Mamīda nāga k'awáati parāpa. Te chiparipa k'awa bada paara nechiapari cheit'ee hora ichi net'aa chia atait'ee, chok'ai bak'aji ma nechiapari ichi tede t'iupiamamaapa. ⁴⁰Māgá parā jida chok'ai pik'a p'anadaipia bi, atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, cheit'ee perā.

Mimiapari pia mimiapari k'achia ome

(Mt 24.45-51; Mr 13.34-37)

⁴¹Pedropa Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ćma pedee nepirijik'a aji, tai-it'ee aupai, wa jōmaarā-it'ee?

⁴²Jesupa nāga nepiriji: ćSāgá baparima aji, mimiapataarā poro waibia pia? Māgipa k'isia k'awaa oopari chiparipa oopi bik'a. Pia ak'ipari chipari net'aa atabēida ichi juade māik'aapa chiparimaa nek'opip'eda, mimiapataarāmaa chik'o tawapari. ⁴³O-ia bapari chipari pachek'āri, ichi

mimiamaa unu chepari perā. ⁴⁴Mia wāarata jararu. Chiparipa māga unu chek'āri, jōma ichia net'aa iru bī biit'ee ma mimiapari jua ek'ari ak'ī bamerā. ⁴⁵Mamīda ma mimiapari t'āri k'achia bī pīrā, nāga k'īsiai: "Taaraīt'ee mi chipari." Mapa apemaarā mimiapataarā wimaa beeī māik'aapa tomaa beeī, nek'omaa beeī toyaa beerā ome. ⁴⁶Mamīda ma mimiapari k'achia atu bide, chi te chipari pacheit'ee. Māpai irua ooda k'awaa atak'āri, iru miapiit'ee māik'aapa ëyaa pēit'ait'ee awaraa ijāadak'aa beerā chupiria chitoonimaa.

⁴⁷Mimiaparipa k'awaak'āri chiparipa oopi bī, mamīda chipari ni-e māik'aapa oo-e irua k'inia bik'a, chiparipa ma mimiapari wiima chok'ara wīpiit'ee. ⁴⁸Mamīda mimiaparipa māgee ne-inaa k'achia ooru pīrā k'awa-eeta, mak'īara wīpi-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa eperāmaa k'īsia k'awaapik'āri ne-inaa oo k'awaamerā, k'inia bī ma eperāpa māga oomerā, ma ne-inaa chaaree bī mīda. Ma awara eperāarā bik'āri ma eperā jua ek'ari, k'inia bī irua ãra pia ak'ī bapariimerā, chaaree bī mīda.

Jesús k'aurepa tachi ēreerā ome t'āri auk'a p'anada-e pait'ee
(Mt 10.34-36)

⁴⁹—Mi cheji na p'ek'au ejūjdee t'ipitauk'a k'oode, aide ijāadak'aa beerā miapiit'ee. iMāga oo aupada paara, mi o-ña bak'aji! ⁵⁰Mamīda ai naaweda mīmaa ne-inaa k'achia p'asait'ee. Chupiria nībait'ee māga parumaa. ⁵¹¶Parāpa k'īsia p'anik'ā mi cheji eperāarā k'āiwee p'anapide? Māga-e. K'īsia awara-awaraa papideta cheji. ⁵²Idideepa te pidaarā joisomaadepema ūpeerāpa mide ijāadait'ee; jōdee omeerāpa ijāada-e pait'ee. Maa-e pīrā omeerāpa ijāadait'ee; jōdee ūpeerāpa ijāada-e pait'ee. Mi k'aurepa t'āri auk'a p'anada-e pait'ee. ⁵³Ak'ōre t'āri auk'a ba-e pait'ee chi warra ome maa-e pīrā chi warra t'āri auk'a ba-e pait'ee chi ak'ōre ome. Nawe t'āri auk'a ba-e pait'ee chi k'au ome maa-e pīrā chi k'au t'āri auk'a ba-e pait'ee chi nawe ome. P'āk'ōre t'āri auk'a ba-e pait'ee chi ãigu ome maa-e pīrā chi ãigu t'āri auk'a ba-e pait'ee chi p'āk'ōre ome.

Ewari k'awa p'aniirā
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴Jesupa ichiaba māgaji eperāarā arii p'anadap'edaarāmaa:
—Parāpa unudak'āri jiārara ucharuta ak'ōrejīru baaipari eere, jarapata k'oi cheit'ee. Māga p'asapari parāpa jarapatak'a. ⁵⁵Ichiaba nāu p'uak'āri sur eereepa, jarapata wāsia nībait'ee. Māga p'asapari. ⁵⁶iK'īsia atua p'aniirā!
Parāpa māgā pajā māik'aapa ejūjā ak'ī p'anipa eu k'achia wa eu pia k'awa p'ani pīrā, Ʉsāap'eda ne-inaa mia oomaa bī k'awada-e p'anima? aji.

T'āri auk'a p'anapataadaipia bī
(Mt 5.25-26)

⁵⁷Mia oo bī māik'aapa jaratee bī ak'īti k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bī wa māga-e. Māpai parā t'āri auk'a bīti iru ome. ⁵⁸Eperā nepira iru bī

pirā pí ome mäik'aapa pí charramaa atee k'inia bi pirā, wāi naaweda t'āri pia pedeeipia bi iru ome t'āri auk'a bidait'ee. Maa-e pirā charra k'irapite panadak'āri, māgipa pí ata bii jīapataarā juade carcelde t'i nībinadamerā.
59 Mía wāarata jararu. Mamāik'aapa uchia-e pai p'arat'a jōmaweda p'aa-emaa.

P'ek'au k'achia oo amaadaipia bi

13 ¹Maapai eperāarā ūk'uru wājida Jesús ak'ide. Nepirijida Pilatopa Galilea eujādepema imik'iraarā peepida, ārapa p'aareerāmaa ne-animalaarā peepidap'eda, paapidak'āri. Māgá ma eperāarā waa p'oira beeji ma ne-animalaarā waa ome. ²Māga ūrip'eda, Jesupa māgaji:

—¿Parāpa k'isia p'anik'ā aji, Tachi Ak'orepa māga p'asapiji ma Galilea eujādepemaarāpa p'ek'au k'achiara oodap'edaa perā ma eujādepemaarā awaraarā k'āyaara? ³Māga-e. Mamīda pāchia p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e pirā, ichiaba piudait'ee. ⁴Māga-e pirā ȳk'isia p'anik'ā dieciocho piudap'edaarā Siloé torre t'ee'k'āri, māgá piujida ne-inaa k'achiara oopachida perā awaraa Jerusalendepemaarā k'āyaara? ⁵Māga-e. Mamīda pāchia p'ek'au k'achia oopata oo amaada-e pirā, ichiaba piudait'ee.

Jesupa nepirida higuera biiride

⁶Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa higuera biiri uu iru baji ichi uva k'āide. Ewari aba ak'inaji, higojō chau bi jīak'aapa. Mamīda chau-ee baji. ⁷Mapa jaraji eperā chi ne-uu ak'i baparimaa: “Año òpee iru bida aji, higojō jiri che bi nama. Mamīda unuk'aada aji. T'iap'et'aapáde aji. ¿K'āare-it'ee ichi k'inia jāma bainī bayama aji, eujā jīamāa?” ⁸Mamīda ma eujā ak'iparipa p'anauji: “Señor, ichiak'au bipáde aji, na año aupai. Yooro p'oirait'ee ujāra ome mäik'aapa arii p'e binait'eeda aji. ⁹Māga ook'āri, ¿chau-e paik'ā? aji. Mata chau-e pirā, t'iap'et'aait'eeda” aji.

Jesupa wēra eburuk'uk'ua bada jipada

¹⁰Ewari aba ūipata ewate Jesupa jarateemaa baji Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede. ¹¹Mama baji wēra dieciocho años k'ayaa bi. Netuarapa ma wēra eburuk'uk'uapiji. Mapa jīp'a p'oyaa bainī beek'aa paji. ¹²Jesupa ma wēra unu atak'āri, tī ataji mäik'aapa māgaji:

—Wēra, pi jipa bida aji.

¹³Māpai ichi juu biji ma wēra ek'arra ūri. Aramata jīp'a bainī beeji mäik'aapa Ak'oremaa it'aa t'īmaa beeji o-īapa. ¹⁴Mamīda ma Ak'ore Ūraa jarateepata tedepema poro waibia k'iraudachi, ūipata ewate Jesupa jipat'aada perā. Mapa eperāarāmaa māgaji:

—Ewari seis paraada aji, mimiadait'ee. Chedapáde aji, māgí ewate jipapide. ūipata ewate chenaadapáde aji.

¹⁵Māpai Tachi Waibiapa p'anauji:

—iMamīda parāpa paara oodak'aa pāchia jarateepatak'a! iñipata ewate ichiaba mimiapata! c̄ñipata ewate pāchi p'ak'a maa-e pirā burro ērapata-ek'ā aji, ateedait'ee pania topide? ¹⁶Na wēra Abrahamdeepa uchiada Satanapa dieciocho años k'ayaa iru baji. c̄ñipata ewate p'oyaa jipailk'araa baji-ek'ā? aji.

¹⁷Jesupa māga jarak'āri, ichi k'iraunuamaa iru p'anadap'edaarā k'ira nejasia p'aneejida esperāarā k'irapite. Mamīda arii p'anadap'edaarā o-ia para baji Jesupa ne-inaa pia ooda k'aurepa.

Mostaza taude nepirida (Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸Jesupa ichiaba awaraa nepiriji jarateeit'ee:

—¿K'āarek'a bima aji, Tachi Ak'ōrepa esperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā? ¿K'āare ome auk'a bima? aji. ¹⁹Mostaza tau p'isi k'edéek'ata bida aji, esperāpa uuda ichi te ãuk'idaa. Wari wāpachi pak'uruk'a nībeerumaa. Waibia nībeek'āri, chi jua t'aide ipanaarā chepata ñidait'ee.

Levadurade nepirida (Mt 13.33)

²⁰Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—¿K'āarek'a bima aji, Tachi Ak'ōrepa esperāarā ichi jua ek'ari bik'āri, ichideerā p'aneedamerā? ²¹Wērapa levadura p'oiraparik'a bi harina waibia ome, pan masa pia warimerā.

Tachi Ak'ōre truadee wāit'ee puerta p'irup'ee pik'a bi (Mt 7.13-14, 21-23)

²²Jerusalén ode wādade Jesupa jarateeji p'uuru bee chaa māik'aapa ai ik'aawa esperāarā p'anapatamāi. ²³Maapai esperāpa iidiji:

—Tachi Waibia, c̄eperāarā chok'ara-ee Ak'ōre eujādee wādait'eek'ā? aji. Jesupa p'anauji:

²⁴—Tachi Ak'ōre truadee wāit'ee puerta p'irup'ee bide tīupaták'ata bi. Mia jara bi: Eperāarā chok'ara wā k'inia p'anadait'ee Tachi Ak'ōre truadee. Mamīda poyaa wāda-e pait'ee. ²⁵Te chipari p'irabaip'eda, ichi puerta jīa nībiparik'a, māga pik'a ewari cherude mi, parā poro waibiapa Ak'ōre truadepema puertak'a bi jīait'ee. Māpai parā taawa pāniirāpa māgadait'ee: “Tachi Waibia, ewapáde adait'ee tai tīudait'ee.” Mamīda mia p'anaut'ee: “Mia parā k'awa-e bi. Mapa parā tīupi-e pait'ee. Parā michideerā-edaa it'ee.” ²⁶Māpai parāpa jara p'aneedait'ee: “Tai pi ome nek'opachida māik'aapa ne-inaa topachida. Tai p'uuru jāde pia jaratee nipapachida” adait'ee. ²⁷Mamīda mia p'anaut'ee: “¿Mia jara-e pajik'ā parā michideerā-e? iAyaa wāti mi ik'aawaapa, ne-inaa k'achia oopataaarā?” ²⁸Parāpa unudak'āri Abraham, Isaac, Jacob, jōmaweda Ak'ōre pedee jarapataarā ome Tachi Ak'ōre truadde, k'awaadait'ee parā taawa p'ani. Māpai jēedait'ee māik'aapa pāchi k'ida kierrkierree para bait'ee p'uapa. ²⁹Eperāarā chedait'ee norte eereepa,

sur eereepa, ak'ōrejīru uchiapari eereepa māik'aapa ak'ōrejīru baaipari eereepa. Māirāta su-ak'i p'ana chedait'ee nek'ode Tachi Ak'ōre ome ichi truade.³⁰ Maapai chi īrapema ek'ariara beerā Tachi Ak'ōrepa waibiara papiit'ee. Jōdee īrapema waibiara beerā irua ek'ariara papiit'ee.

Jesús jēeda Jerusalén p'uuru pidaarā pari
(Mt 23.37-39)

³¹ Māpai fariseorā ūk'uru chejida māik'aapa māgajida Jesumaa:
—Wāji namāik'aapa, Herodepa pi peet'aa k'inia bairā.

³² Irua p'anauji:
—Wāti jarade jā ik'awaa bimaa: “Idi māik'aapa nu uchiapik'ooit'ee netuara merātia bee eperāarā k'ap'īadeepa māik'aapa k'ayaa beerā jipak'ooit'ee. Maap'eda nunorema parumaa aupait'ee.”³³ Mamīda idi, nu māik'aapa nunorema ichita wāit'ee michi ode, pia-e bairā Ak'ōre pedee jarapari Jerusalén p'uurudeepa taawa piumerā.

³⁴ iJerusalén, Jerusalén, pidepemaarāpa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peepata māik'aapa irua pēida eperāarā māupa bat'a peepata! At'apai mia pidepemaarā araa p'e k'inia bapachi, et'erre wērapa chi chak'eerā p'e ataparik'a ichi isia ek'ari. Mamīda parāpa k'iniada-e paji.³⁵ iŪrīti! iPāchi te ituaba beeit'ee, Tachi Ak'ōrepa parā waa ak'i-e pait'ee perā! Mia jara bi: Parāpa mi waa unuda-e pait'ee ewari cherude nāga jararutamaa:

‘iTachi Ak'ōrepa ichia pēida ichita pia ak'i bapariit'ee!’ (Sal 118.26)

Jesupa eperā k'ap'ia ooro bada jipada

14 ¹Ewari aba īipata ewate Jesús wāji nek'ode fariseorā poro waibia temaa. Mama bide awaraa fariseorāpa iru ak'i p'anajida, imiatee k'inia p'anadap'edaa perā. ²Mama ichiaba baji eperā aba k'ap'ia ooro bi k'ayaapa. Māgí Jesús k'īrapite bainī ba cheji. ³Māpai Jesupa iidiji Moisepa p'āda jarateepataarāmaa māik'aapa fariseorāmaa:

—ēipata ewate k'ayaan bi jipaipia bīk'ā aji, maa-e pirā jipaik'araa bi?

⁴Mamīda āchi k'īup'ee para beeji. Māpai irua chi k'ayaa bi jita atap'eda, jipat'aa ji māik'aapa jaraji wāmerā. ⁵Māpai fariseorāmaa māgaji:

—Pichi warra maa-e pirā p'ak'a toidú padarida paara, ēisapai jitana-e pak'ajik'ā aji, īipata ewate mīda?

⁶Mamīda maarepida p'anauda-e paji.

eperāarā miak'āipata fiesta oode tī pēida

⁷Jesupa unuk'āri ma fariseopa awaraarā tī pēida su-ak'i p'aneeruta su-ak'i beepari piara bide, nāga nepiriji jarateeit'ee:

⁸—Eperāpa pi tī pēik'āri miak'āipata fiesta oode, su-ak'i beenāaji su-ak'i beepari piara bide, eperā pi k'āyaara waibiara bi t'ee chei perā. ⁹Māgara chi tīdapa pimaa māgai: “Tēeji pi su-ak'i beepari na eperāmaa.” Māpai pi k'īra

nejasia bai māik'aapa su–ak'i banai su–ak'i beepari t'imipiara bide.¹⁰ Ma k'āyaara pi tī pēidak'ari, su–ak'i banáji su–ak'i beepari t'imíara bide, pi tīdapa māga chemerā: "K'ōp'āyo, su–ak'i ba chéji su–ak'i beepari piara bide." Māgara pi o–ia su–ak'i banai apemaarā waawí mesade.¹¹ Tachi Ak'ōrepa chi waibiarra pa k'inia bi ek'ariara papiit'ee. Jōdee chi audua–ee bi waibiarra papiit'ee.

¹² Ichiaba Jesupa māgaji ma fariseorā poro waibiamaa:

—Eperāarā tī pēik'ari nek'o chedamerā pichi temaa, tī pēináaji pichi k'ōp'āyorā, īpemaarā, ēreerā, wa pi te k'ait'a p'aní p'arat'ara beerā, ma pari ārapa ichiaba pi tīdai perā nek'ode āchi temaa.¹³ Ma k'āyaara fiesta ook'ari, tī pēipia bi chupiria chedeerā, p'oyaa t'ia–ee beerā, biiri nik'anik'aa beerā māik'aapa tau p'āriu beerā.¹⁴ Māgá o–ia bait'ee, ma pari ārapa ne–ināa oodait'ee wēe p'anadairā. Ma awara ma pari Tachi Ak'ōrepa pimaa ne–ināa pia ooit'ee, ichia pia ak'i biirā jai–idaadap'eda p'irabairuta ewate.

Nek'opata fiesta waibiade nepirida

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Māga ūrik'ari, ma mesade su–ak'i p'anadap'edaadepema abaapa māgaji Jesumaa:

—iO–ia bait'eepi chi nek'oru nek'opata waibiade Ak'ore truade!

¹⁶ Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa chik'o waibia joopiji māik'aapa eperāarā chok'ara tī pēiji.

¹⁷ Chik'o aupa nībak'ari, pēiji chi chok'apari jarade ma tī pēida eperāarāmaa: "Chéti, jōma aupa jēra bairā."¹⁸ Mamīda jōmaarāpa: "P'oyaa wāda–eda" ajida. Chi naapemapa māgaji: "Et'ewapai mia eujā neto ataji. Ichita wāit'ee ak'ide. Mi chupiria k'awaapáde aji, p'oyaa wā–e perā."¹⁹ Awaraapa māgaji: "Et'ewapai p'ak'a diez neto atajida aji, mimiapinait'ee michi eujāde. Mi chupiria k'awaapáde aji, p'oyaa wā–e perā."²⁰ Jōdee awaraapa māgaji: "Ewaa miak'āiji. Mapa p'oyaa wā–eda" aji.²¹ Chi chok'a pēida āpiteme cheji chiparimaa jarade. Māpai ma te chipari k'iraudachi māik'aapa māgaji chi chok'aparimaa: "Wāji p'uuru jādee māik'aapa p'e anéequi chupiria chedeerā, p'oyaa t'ia–aa beerā, tau p'āriu beerā māik'aapa biiri nik'anik'aa beerā."²² Bii–ap'eda, māgaji chi chok'a pēidapa: "Señor, mia ooji pia jaradak'a. Mamīda su–ak'i beepari at'ari pari jēra bida" aji.²³ Māpai ma te chiparipa māgaji chi chok'aparimaa: "Māgara wāji o bee chaa eperāarā jiride, mi te p'iu nība chemerā."²⁴ Mia jara bi: Chi eperāarā naa tī pēida apidaapa k'oda–e pait'ee mi chik'o."

Cristo ome nipapataarā nāga p'asadait'ee

(Mt 10.37-38)

²⁵ Eperāarā chok'ara nipajida Jesús t'ee. Mapa irua āpiteme ak'iji māik'aapa māgaji:

²⁶ —Mi ome niparupa mi k'iniara iru ba–e pirā chi ak'ore, chi nawe, chi wēra, chi warrarā, chi īpemaarā, chi īpewēraarā, ichi paara k'inia bai k'āyaara, māgí

p'oyaa méré pa-e pai. ²⁷Ichiaba eperā piuamaa bī pirā mide ijāa bī k'aurepa, māgí méré pa-e pai. ²⁸Parādepema abaapa te it'ia oo k'inia bī pirā, naapiara juasia-e paik'ā k'awaait'ee jōmasaa p'arat'a falta bī ma te oo aupait'ee. ²⁹Māga oo-e pīra, ma te basa oop'eda, p'oyaa oo aupa-e pak'āri, chi unurutaarāpa pi oomaa iru p'aneedai. ³⁰Jarapataadai: “Na eperāpa te oomaa beeji. Mamīda p'oyaa oo aupa-e paji.” ³¹Maa-e pīra, rey wā k'inia bak'āri jura chōode awaraa rey ome, naapiara chi soldaorā juasiapari k'awaait'ee diez mil soldaorāpa p'oyaadai wa p'oyaada-e pai soldaorā veinte mil īra īri chōo cherutaarā. ³²P'oyaa-e paita bī pīra, ɬchi apema rey t'imí cheru weda jara pēiiit'ee-ek'ā k'īra jīp'a p'aneedait'ee chōoda-ee? ³³Māga pik'a parādepemapa k'isiap'eda mide ijāait'ee, ma k'aurepa ichia ne-inaa jōmaweda iru bī atuaamaa beeru pīra, māgara p'oyaa méré pa-e pai.

Jesupa jarateeda tā k'iyyaa-ee pik'a p'aniiirāde

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴—T'ā pia bi. Mamīda k'iyyaa-edaru pīra, ɬsāga waya k'iyaapiima? aji. ³⁵Pia-e bī eujā-it'ee pijida. Ichiaba ne-uu k'arra ik'aawa p'eit'ee pida pia-e bi. Jīp'a bat'at'aaiapia bida aji. Pia k'isíati parāpa et'ewa ūridap'edaade k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi.

Oveja atua badade nepirida

(Mt 18.10-14)

15

¹Ma t'ēepai Cesar-it'ee impuesto p'epataarā māik'aapa awaraa k'achia oopataarāda apatap'edaa k'ait'a chejida Jesús pedee ūride. ²Mapa fariseorā Moisepa pāda jarateepataarā ome iru āpite ik'achia pedeejida:

—Jāgipa p'ek'au k'achia oopataarā auteebaipari māik'aapa nek'opari īra ome.

³Māpai Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee:

⁴—Parādepema abaapa cien oveja iru bī pīra māik'aapa madepema aba atuadarū pīra, ɬatabēi-e paik'ā aji, chi apemaarā noventa y nueve āchi p'anapatamāi chi atuadaida jīrinait'ee unu atarumaa? ⁵Unu atak'āri, o-īapa pi ik'ia īri jira atap'eda, ⁶aneeit'ee māik'aapa pachek'āri teeda, pīchi k'ōp'āyoorā tī p'e atait'ee. Māpai māgait'ee: “O-īa p'anadáma mi oveja atua bada unu atada perā.” ⁷Mia jara bi: Ak'ōre truade māgá ichiaba audú o-īadaipata p'ek'au k'achia ooparipa ichia p'ek'au k'achia oopata oo amaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāa beek'āri. O-īara p'anapata ma k'ap'ia, o-īa p'anadai k'āyaara noventa y nueve t'āri pia beerā k'ap'ia.

P'arat'a tau atua badade nepirida

⁸—Wērapa p'arat'a tau diez iru bipa madepema aba atuadarū pīra, ɬlámpara k'oo atap'eda, piak'āa te jā barremaa bee-e paik'ā unu atarumaa? ⁹Unu atak'āri, chi k'ōp'āyoorā tī p'e atait'ee māik'aapa māgait'ee: “O-īa p'anadáma mia unu atada perā p'arat'a tau atuadaida.” ¹⁰Mia jara bi:

Angeleerāpa ichiaba māgá o-īadaipata p'ek'au k'achia ooparipa ichia p'ek'au k'achia oopata oo amaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrede ijāa beek'āri.

Eperāpa chi warrapa k'achia ooda perdonaada

¹¹ Jesupa ichiaba nāga nepiriji jarateeit'ee:

—Eperāpa warrarā omé iru baji. ¹² Ewari aba chi k'utrāara badapa māgaji chi ak'ōremaa: “Ak'ore, teepáde aji, mi eerepema net'aa pi piuk'āri atabēii't'ee bidepema.” Māga ooji chi ak'orepa. Ma k'utrāa eerepema net'aa teeji irumaa. ¹³ Maap'eda ma warra t'ēepemapa ichi eerepema net'aa p'e atap'eda, netok'ooji māik'aapa ma p'arat'apa t'imí wāji awaraa todee. Mama p'arat'a pariatua gasta wāpachi māik'aapa jōt'aaji ichia oo k'iniata oo bipa. ¹⁴ Ma awara p'arat'a jōma jōdaik'āri, at'apai jarra oojida ma eujāde. Maperā jarra choomaa beeji. ¹⁵ Mapa wāji mimia jiride ma eujādepema eperāmaa. Ma eperāpa pēiji sinaarā jāade. ¹⁶ Audú jarrapa bi jāwaa k'inia bapachi sinaarā chick'opa. Mamīda apidaapa nek'opidak'aa paji. ¹⁷ Māpai k'isia beeji: “Mí ak'ore tede mimiapataarā chok'araarāpa nek'odait'ee iru p'anida aji. iJōdee mí nama jarrapa piu wā! ¹⁸ Mí ak'ōremaa wāit'eeda aji. Panak'āri, nāga jarait'eeda aji: Ak'ore, mia p'ek'au k'achiata oojida aji, Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa pi āpite. ¹⁹ Waa pichi warrak'a mí iru banáaji. Jip'a pichi mimiaparik'a iru báji anait'ee.” ²⁰ Maap'eda cheji chi ak'ore temaa.

'At'āri t'imí cheru weda, chi ak'orepaunu ataji māik'aapa chupiria k'awaaji. P'iraji chi warramaa māik'aapa wēre atap'eda, k'ira it'aaji. ²¹ Māpai chi warrapa māgaji: “Ak'ore, mia p'ek'au k'achiata oojida aji, Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa pi āpite. Waa pichi warrak'a iru banáaji. Jip'a pichi mimiaparik'ata iru báji.” ²² Mamīda chi ak'ore audú o-īa bada perā, māgaji chi mimiapataarāmaa: “P'aru pipiara bita atanáti māik'aapa jí bítí. Ichiaba ichi juade sortija jí bítí māik'aapa ichi biiride chancla jí bítí. ²³ Anéeti p'ak'a poreera bita māik'aapa peet'āati. iK'odait'ee māik'aapa pēiradait'ee! ²⁴ iMi warra piu pik'a bada waya chok'ai bi! iChi atua pik'a bada unu atajidapi!” Māpai fiesta oojida.

²⁵ Māimisa chi warra naapema ne-uu k'āide baji. Teedaa chek'āri, ūri cheji o-īa pēira para bi. ²⁶ Mapa mimiapari aba t'í ataji māik'aapa iidiji: “Ságā jónima?” aji. ²⁷ Māpai ma mimiaparipa māgaji: “Pi ipema pachejida aji. Pi ak'orepa p'ak'a poreera bita peepiji, iru k'ap'ia k'ayaa wēe pacheda perā.” ²⁸ Māga ūrik'āri, chi ipema ne-uu k'āideepa cheda k'iraudachi māik'aapa teedaa t'iūamaa beeji. Maperā chi ak'ore taawaa uchiaji enenee pedeede t'iumerā. ²⁹ Mamīda chi warrapa māgaji chi ak'ōremaa: “Pia k'awa bida aji, mi taarā mimiadoo. Ichita k'ira jip'a oodoo pia jaradak'a. Mamīda mīmaa tee-e pají cabra chak'e pida, o-īa nek'omerā michi k'ōp'āyoorā ome. ³⁰ Jōdee pi warra pacheda-it'eeta peepiji p'ak'a poreera bi, jōma pichi p'arat'a teeda jōt'aaji mīda prostitutaarā ome.”

³¹ Māpai chi ak'orepa p'anauji: “Warra, pi ichita mí ome bapari. Net'aa jōmaweda mia iru bi péré. ³² Mamīda irá o-īa p'anadaipia bi pi ipema piu pik'a bada chok'ai bairā; chi atua bada unu atadap'edaa perā.”

(San Lucas 15.21)

Mimiapataarā poro waibiade nepirida

16 ¹Jesupa ichiaba nāga nepiriji chi k'ōp'āyoorāmaa jarateeit'ee:
 —Eperā p'arat'ara bi bapachi. Ichia iru bají mimiapataarā poro waibia
 ichi jua ek'ari. Ewari aba māgí imiateejida irua net'aa pariatua atuapi bada perā.
²Mapa chi mimia chiparipa t̄i atapleda, māgaji: “³Wāarak'ā aji, pi āpite jara
 chedap'edaa? ūraweda pā téiji jōmaweda mi net'aa iru bi, pi waa mi mimiapataarā
 poro waibia pa—e pait'ee perā.” ³Māga ūrik'āri, ma mimiapataarā poro waibiapa
 k'isiají: “⁴Irá ēsāgapi ooit'eeema mi mimia chiparipa mi mimia wēe bik'āri? Juatau
 wēe bi mimia chaaree ooit'eeemāik'aapa k'ira nejasia bi ne—iidipariit'ee. ⁴K'awa
 bida aji, sāga ooit'ee eperāarāpa mi auteebaidamerā mimia wēe beek'āri.” ⁵Māpai
 t̄ipiji aba—abaa chedamerā chi paraa p'anadap'edaař chi mimia chiparimaa.
 Chi naa chedamaa iidiji: “Pia čjōmasaa paraa bima aji, michi poro waibiamaa?”

⁶P'anauji: "Aceite olivodee ooda ochocientos galones paraa bida" aji. Māpai ma mimiapataarā poro waibiapa māgaji: "Acha bida aji, pia paraa bada pāda. Nāgí jēt'aaji māik'aapa awaraata oo atapáde aji, cuatrocientos pari." ⁷Maap'eda iidiji awaraamaa: "¿Pia jōmasaa paraa bima?" aji. Ma eperāpa p'anauji: "Trigo bulto cien paraa bida" aji. Māpai mimiapataarā poro waibiapa māgaji: "Acha bida aji, pia paraa bada pāda. Nāgí jēt'aapeda, awaraata oo atapáde aji, ochenta bulto pari." ⁸Chi mimia chiparipa k'awaji ma mimiapataarā poro waibia k'achia bada ik'awaa bi. Mapa itria-e paji. Ichiaba māga pik'a p'ani na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā. Ik'awaara p'anapata Tachi Ak'ōredeerā kāyaara.

⁹Maperā mia parāmaa ūraait'ee. Na p'ek'au eujādepema net'aa iru p'ani téeti k'ōp'āyoorā atadait'ee mi-it'ee. Māga ooruta pirā, ma net'aa jōdaik'āri, Tachi Ak'ōrepa parā auteebaiit'ee ichi truade.

Chisāgita tachi chipari; Tachi Ak'ōre wa p'arat'a

¹⁰—Chi t'āri jīp'a bipa net'aa chok'ara-ee iru bi pijida, awaraarāmaa teeru pirā, auk'a teepariit'ee net'aa chok'ara iru bak'āri. Jōdee chi k'ūrayaa bipa teeamaa bi pirā net'aa chok'ara-ee iru bidepema, auk'a teeamaa bapariit'ee net'ara iru bak'āri. ¹¹Mapa parā t'āri jīp'a p'anada-e pirā na p'ek'au eujādepema net'aa, p'arat'a ome, Ʉk'aipa it'aripema net'aa parā juu ek'ari biima? ¹²Ichiaba na p'ek'au eujāde p'anide chīara net'aa t'āri jīp'a ak'ida-e pirā, Ʉk'aipa parāmaa it'aripema net'aa pia teeima?

¹³Eperā chipariirā omé juu ek'ari mimia baik'araa bi. Māga bi pirā, chipari aba k'iraunuamaa iru bai māik'aapa chi apema k'inia iru bai, maa-e pirā abaapa jara bik'a ooi māik'aapa chi apemapa jara bik'a ooamaa bai. Māga pik'a apidaapa ooda-e pai Tachi Ak'ōrepa jara bik'a; p'arat'a, net'aa pia p'e bi misa.

Jesupa fariseorāmaa jarada

¹⁴Fariseorāpa ma ūraa ūridak'āri, Jesús oo iru p'aneejida, p'arat'a k'inia p'anadap'edaa perā. ¹⁵Mapa Jesupa māgaji:

—Parā t'āri pia beerāk'a p'anapata eperārarā k'īrapite. Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'awa bi k'isia k'achia parā t'āride iru p'ani. Ne-inaa parāpa audupiara k'inia iru p'ani; ma ne-inaa Tachi Ak'ōrepa unuamaa iru bapari.

Jesupa jarada Moisepa p'ādade

¹⁶—Moisepa ūraa p'ādak'āriipa māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa ūraa p'ādak'āriipa Juan Bautistapa ūraa jarada parumaa, eperārarāpa jiripachida Tachi Ak'ōredeerā p'aneedait'ee ma ūraade jara bik'a oo p'anipa. Mamīda ma ūraa jōru. Juan badak'āriipa mia pedee pia jarateepari, eperārarāpa k'awaadamerā mi k'aurepa Tachi Ak'ōrepa eperārarā biit'ee ichi juu ek'ari, ichideerā p'aneedamerā.

¹⁷Pajā māik'aapa na p'ek'au eujā jōdaridai, jōma Tachi Ak'ōrepa ūraa p'āpidade jara bik'a p'asai naaweda.

Jesupa jarateeda miak'ái p'aníirá mia amaanaadamerá
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

18—Eperápa ichi wéra amaat'aaru pirá mäik'aapa miak'áru pirá awaraa ome, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'ore k'írapite. Ichiaba eperá miak'áru pirá wéra amaat'aada ome, p'ek'au oomaa bi Tachi Ak'ore k'írapite.

P'arat'ara bada mäik'aapa Lázaro, chupiria chada

19—Eperá p'arat'ara bi bapachi. Mägí p'aru pi-ia jípachi mäik'aapa ewari chaa fiesta waibia oopachi. 20 Ichiaba mama bapachi eperá chupiria chi t'íjarapatap'edaa Lázaro. Mägí k'ap'ia jöma aida-idaa baji. Eujáde su-ak'i beepachi ma p'arat'ara bi te t'íupatamái. 21 Mäga oopachi ma p'arat'ara bi mesadeepa chik'o baaida k'o k'inia bada perá. Mama bide usaarápa iru aida senepachida. 22 Ewari aba ma chupiria chi jai-idaaji mäik'aapa angeleerápa iru jaure it'aa ateejida Abraham ome bade. Ichiaba ma p'arat'ara bada piuji mäik'aapa iajida.

23 'Ma p'arat'ara bada jaure chupiria níbaji piudap'edaarámái. Mamäik'aapa it'aa ak'ík'ári, t'ímiipa unuji Abraham Lázaro ome. 24 Mäpai biaji: "Míchi chonaará ak'óchona Abraham, imí chupiria k'awáaji! Lázaro jua kí paniade beepíji mäik'aapa péiji mí k'írame k'urátipide, na t'ípitaude chupiria níbairá." 25 Mamída Abrahampa p'anauji: "Warra, k'irápáji pi pia bapachi chok'ai bak'ári; jödee Lázaro chupiria bapachi. Írá iru ñímaa bi nama; jödee pi chupiria níbi. 26 Ma awara tachi p'ani esajíak'a waibia k'bóot'ari jira bi. Mapa chi náik'aapa wá k'inia p'aníirá p'oyaa wáda-e jámaa. Ichiaba chi jäik'aapa che k'inia p'aníirá p'oyaa cheda-e namaa."

27 Mäpai ma p'arat'ara badapa mágaji: "Mágara ak'óchona Abraham, mí chupiria k'awáaji. Péiji Lázaro míchi ak'ore temaa. 28 Mama míchi ípemaará joisomaa p'anapata. Jara péiji chenaadamerá namaa, mí mia níbimaa." 29 Mamída Abrahampa p'anauji: "Árapa iru p'anida aji, Moisepa p'áda mäik'aapa Tachi Ak'ore pedee jarapataarápa p'ádap'edaa. Mägí ūraa ūridaiapia bi mäik'aapa Ak'orede ijáadaipia bi." 30 Mamída ma p'arat'ara badapa p'anauji: "Wáarada aji, ak'óchona Abraham. Mamída piuda chok'ai p'irabaip'eda, wáru pirá áramaa, mágara wáara áchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadait'ee mäik'aapa Ak'orede ijáadait'ee." 31 Mamída Abrahampa mágaji ma p'arat'ara badamaa: "Moisepa p'áda mäik'aapa Ak'ore pedee jarapataarápa p'ádap'edaa ūri k'iniada-e p'ani pirá, ichiaba ijáada-e pait'ee eperá piuda p'irabaip'eda, wáru pijida áramaa jarade."

Jesupa jarateeda p'ek'au k'achiade baainaadamerá
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17

¹ Jesupa mágaji chi k'óp'ayoorámaa:

—Na p'ek'au eujáde ichita p'ek'au k'achia paraait'ee. iMamída Tachi Ak'orepa k'achiadee péii'teepi chi eperápa p'ek'au k'achia oopi bi awaraarámaa!

²Piara bak'aji k'ūruma iru otaude jí atadap'eda, p'usa jāde bat'at'aadait'ee, ichia na warrarāmaa p'ek'au k'achia oopii k'āyaara. ³iK'irak'aupai parāpa māga oodai!

'Awaraa ijāapari pa k'achia ooru pirā, itrati. Mamīda irua p'ek'au k'achia oo amaa bi pirā, chupiria k'awáati māik'aapa ma k'achia ooda perdonáati. ⁴Ewari abaade pimaa ne-inaa k'achia ooda siete ooru pijida, jarada siete irua jara cheru pirā māga waa oo-e, ichita chupiria k'awáaji māik'aapa ma k'achia ooda perdonáaji.

Ijāapataarāpa wāara ijāadak'āri

⁵Māpai chi k'ōp'āyoorāpa Jesumaa iidijida:

—Taimaa waapiara ijāapíji Tachi Ak'ōrede.

⁶Jesupa p'anauji:

—Mostaza tau p'isi k'edee mīda, waibiadaipari pak'uruk'a. Māga pik'a ūrá parāpa wāara ijāaruta pirā, ma-āri pida, ne-inaa oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a. Waapiara ijāadak'āri, ne-inaa waibiara oodai iru-it'ee. Māga p'anadak'āri, na nejō biirimaa jaradai: "Jāmāik'aapa āyaa wājī māik'aapa p'usa jāde baainājī." Māgá wāara ijāarutara, ma nejō biiri p'ooi parāpa jararutak'a.

Ichita oodaipia bi Ak'ōrepa oopi bik'a

⁷—Parādepemapa chok'apari aba iru bi ne-uu k'āide mimia bap'eda maa-e pirā oveja ak'ideepa cheru pirā, ēnaga jarak'ajik'ā? "Su-ak'i bēeji māik'aapa nek'ōji." ⁸Māga-e. Ma k'āyaara nāga jarai: "Mi-it'ee nejōoji māik'aapa mia iidiruta anéejī, mi nek'omaa, ne-inaa tomaa bi misa. T'ēepai pi nek'oi māik'aapa ne-inaa toi." ⁹Ma awara pia gracias jara-e pait'ee ma chok'aparipa ooda pari pia jaradak'a. ¹⁰Māga pik'a parāpa oodap'eda jōmweda Ak'ōrepa jaradak'a, irumaa nāga jaradaipia bi: "Piata tai chok'apari. Jip'a oojida pia jaradak'a."

Jesupa leprapa k'ayaa beerā diez jipada

¹¹Jesús ode wāde Jerusalendee, wāyaaji Samaria eujāde māik'aapa Galilea eujāde. ¹²Panaji p'uuru chak'ede. Mama irumaa chejida diez īmik'īraarā leprapa k'ayaa p'ani. Mamīda t'īmí p'aneejida māgá k'ayaa p'anadap'edaa perā. ¹³Māga nide biajida:

—Jesús, Tachi Jarateepari, itai chupiria k'awáaji!

¹⁴Jesupa āchi unuk'āri, māgaji:

—P'aareerāmaa wāti jarade Tachi Ak'ōre juapa pāchi k'ap'ia jipak'ooda.

Māgá wārutade, jipa p'aneejida. ¹⁵Ma diezdepema abaapa unuk'āri ichi k'ap'ia jipada, āpītee o-īa cheji. Tachi Ak'ōremaa golpe pedee pia jara cheji. ¹⁶Māpai Jesús k'īrapite bedabaidachi ichi tau biiri eujāde tōbairumaa. Māga ooji gracias jarait'ee ichi jipada perā. Ma esperā judio-e paji. Samaria eujādepema paji. ¹⁷Māpai Jesupa māgaji:

—¿Diez paji-ek'ā aji, jipa p'aneedap'edaarā āchi k'ayaadeepa? ¿Sāma p'anima apemaarā nueve? ¹⁸ ¿Na k'ira tewaraa aupaita chejik'ā aji, gracias jarade Tachi Ak'ōremaa?

¹⁹Māpai Jesupa māgaji ma eperāmaa:

—P'irabáiji māik'aapa wāji. Pia wāara ijāada perā, jipa beejida aji.

Sāga pait'ee Tachi Ak'ōrepa eperāarā ichideerā papik'āri
(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰Fariseorāpa Jesumaa iidijida:

—¿Sāapaita Tachi Ak'ōrepa ichia pēida rey papiit'ee na eujāde?
Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepa pēida rey papi-e pait'ee eperāarā taide. ²¹Eperāarāpa jarada-e pait'ee: “Iru nama bī” maa-e pirā “iru jāma bī”. Māga p'oyaa jarada-e iru parā ome bapari perā, unuda-e p'ani mīda.

²²Māpai Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Ewari cherude parāpa mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, audú unu k'inia jōnadt'ee. Mamīda unuda-e pait'ee. ²³Eperāarā ülk'uruurāpa jaradait'ee: “Iru nama bī” maa-e pirā “iru jāma bī”. Mamīda wānāati āchia jara p'anima māik'aapa ijāanāati āchi pedee. ²⁴Atu p'anide pa tau p'orep'orek'āri pajā jōmaweda idaa ataparik'a, māga pik'a atu p'anide mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, waya cheit'ee. ²⁵Mamīda māga pai naaweda irapemaarāpa mi chupiria papidait'ee māik'aapa yiaraa iru p'anadait'ee. ²⁶Noé bada ewaride p'asadak'a, māga pik'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri. ²⁷Maapai eperāarā nek'opachida, ne-inaa topachida māik'aapa miak'āipachida Noé ichi barcode bataurumaa. Māpai k'oi che nībeeji, na p'ek'au eujā ūudachi māik'aapa eperāarā jōmaweda k'iniidachida. ²⁸Māga paji ichiaba Lot bapariik'āri. Eperāarā nek'o para bapachi, to para bapachi, ne-inaa neto para bapachi, ne-uu para bapachi māik'aapa te oo para bapachi. ²⁹Mamīda Lot Sodoma p'uurudeepa uchiak'āri, ma ewate it'ariipa k'oi tau baaiparik'a, azufre māuk'a baají t'ipitau ome ma p'uuru ūri. Mapa ma p'uurudepemaarā jōmaweda k'iniidachida. ³⁰Māga pik'a pait'ee Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri. Eperāarāpa Tachi Ak'ōredē k'isiada-e p'anadait'ee.

³¹Ma ewate eperā terrazade bī pirā, mamāik'aapa irabaik'āri, teedaa t'iuk'araa bī ichi net'aa p'e atade. Ma awara eperā ichi ne-uu k'āide ni pirā, teedaa cheik'araa bī ichi net'aa atade. ³²K'irāpāti Lot wēra p'asada. ³³Eperā piuamaa bī pirā mīde ijāapari k'aurepa, māgí piuk'āri atuait'ee. Mamīda eperā piuru pirā mīde ijāapari k'aurepa, māgí eperā piuk'āri, it'aa wāit'ee.

³⁴Mia jara bī: Ma ewate p'ārik'ua mi waya cheit'ee. Omé araa p'aru abaade k'āi p'anide angeleerāpa aba it'aa ateedit'ee; chi apema atabēdait'ee. ³⁵Ichiaba wēraarā omé trigo bamaa p'anadait'ee k'ūrumade. Aba it'aa ateedit'ee; chi apema atabēdait'ee. ³⁶[Ichiaba imik'iraarā omé ne-uu k'āide mimiamaa p'anadait'ee. Aba it'aa ateedit'ee; chi apema atabēdait'ee.]

³⁷Māpai Jesús k'ōp'āyoorāpa iidijida:
—Tachi Waibia, ḷsāma māga p'asait'eema? ajida.
P'anauji:
—Piuda k'ap'ia bimāi, ākoso seedaipatada aji.

Jesupa p'ētrāade māik'aapa charrade nepirida

18 ¹Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa nāga nepiriji jarateeit'ee ichita sēda-ee it'aa t'ipataadamerā. ²Māgaji:

—P'uuru abaade charra bapachi. Māgipa Tachi Ak'ore, eperāarā paara waawee'aa paji. ³Ma p'uurude ichiaba bapachi p'ētrāa. Māgí nepira iru baji awaraa eperā ome. Mapa wāpachi ma charramaa irua ma nepira ak'imerā. ⁴Ewari chaa ma charrapa iru pedee ūripachi mīda, k'aripa k'iniak'aa paji. Mamīda t'ēepai k'isiasi: “Mia Tachi Ak'ore waawee'aa, eperāarā jida. ⁵Mamīda na p'ētrāapa mi itu bi-e bairā, mi t'āri k'achiadai naaweda, k'aripait'ee waa chenaamerā.”

⁶Māpai Jesupa ichiaba māgaji:
—Ma charra k'achia bipa māga ooji pirā ma p'ētrāa ome, ⁷audupiara Tachi Ak'orepa ichia jirit'eradaarā k'aripait'eeda aji, ārapa it'aa iidipata perā āstaawa, p'ārik'ua pida. ⁸Āramaa taarā nipiik'ā? ⁸Mia jara bi: Taarā-e weda āra k'aripait'ee. Mamīda mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema waya chek'āri, ḷunu cheik'ā aji, na p'ek'au eujāde p'ani ijāapataarā at'āri mide wāara ijāapata?

Jesupa nepirida fariseode māik'aapa impuesto p'eparide

⁹Jesupa awaraa nepiriji jarateeit'ee chi awaraarā ek'ariara ak'i p'aniirāmaa, āchi t'āri piara p'ani jiāk'aapa:

¹⁰—Imik'īraarā omé wājida Tachi Ak'ore te waibiadée it'aa t'ide. Aba fariseo paji. Jōdee chi apemapa Cesar—it'ee impuesto p'epachi. ¹¹Ma fariseo ak'inī beep'eda, nāga it'aa t'ipachi: “Aai, Ak'ore, pimaa gracias jarapari, mi apemhaarāk'a bak'aa perā. Mi nechiayaa bak'aa; k'achia ooyaa bak'aa; chīara wēra ome k'āik'aa māik'aapa ook'aa jā impuesto Cesar—it'ee p'eparipa ooparik'a. ¹²Tomia chaa k'āima omé nek'ok'aa it'aa t'it'ee māik'aapa mia jitatu ne-inaa diezdepema chaa aba pimaa teepari.” ¹³Mamīda ma Cesar—it'ee impuesto p'epari t'imí bainī baji, audú p'ek'au k'achia ooyaa bi jiāk'aapa. Mapa it'aa pida ak'ik'aa paji. Jīp'a t'ūa t'aap'e nībapachi māik'aapa it'aa t'ipachi: “Aai, Ak'ore, mi chupiria k'awáaji p'ek'au k'achia ooyaa bairā.” ¹⁴Mia jara bi: Ma impuesto p'epari k'āiwee wājī ichi temaa, Tachi Ak'orepa irua p'ek'au k'achia oopata wēpapida perā. Jōdee māga-e paji ma fariseo ome. Tachi Ak'orepa irua p'ek'au k'achia oopata wēpapi-e paji. Chi awaraarā k'āyaara waibiara pa k'inia bi ek'ariara bait'ee Tachi Ak'ore k'īrapite. Jōdee chi audua-ee bi awaraarā k'āyaara waibiara pait'ee Tachi Ak'ore k'īrapite.

Jesupa warrarā bendiciada
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Ichiaba eperāarāpa warra chak'eerā aneejida Jesumaa iru jua bimerā ãra ñri mäik'aapa bendiciamerā. Mamīda chi k'öpäyoorāpa mäga unudak'ari, ma warrarā aneedap'edaarā itriajida. ¹⁶ Mäpai Jesupa chi k'öpäyoorā tñ p'ejí mäik'aapa mägaji:

—Ichiak'au mimaa warrarā chepítí, Tachi Ak'orepa ãra jíak'aarā biit'ee perā ichi jua ek'ari, ichideerā p'aneedamerā. ¹⁷ Mía wäärata jararu. Warra chaipa t'äripa wäära ijääpari. Eperāpa mägá Tachi Ak'orede ijää-e pirä, p'oyaa ba-e pai iru jua ek'ari ichideerā ome.

Eperā p'arat'ara bada Jesús ome pedeeda
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Eperāarā poro waibiapa iidiji Jesumaa:

—Tachi Jarateepari t'ari pia, ñk'ata mia ooipia bima aji, it'aa wäit'ee?

¹⁹ Jesupa p'anauji:

—¿Säap'eda mimaa t'ari pia bida a bima? aji. T'ari pia apaita bi: mägí Tachi Ak'ore. ²⁰ Pia k'awa bi Tachi Ak'orepa Moisemaa üraa p'äpida:

‘Eperā peenáaji; miak'äi bi pirä, awaraarā ome k'aináaji; nechianáaji; seewa jaranaaji chíara k'achiade baaipiit'ee; pichi ak'ore mäik'aapa pichi nawe k'inia iru baparfiji mäik'aapa ãra pedee üriparfiji.’ (Ex 20.12-16)

²¹ Mäpai ma eperāpa mägaji:

—Mia ma jömaooparida aji, k'uträä weda.

²² Mäga ürik'ari, Jesupa p'anauji:

—Ne-inaa aba waide oo-e bi. Pichi net'aa jömweda netok'oonaáji mäik'aapa chupiria beerämaa ma p'arat'a teeji. Mäga ooru pirä, ne-inaa pipiara iru bait'ee Tachi Ak'ore eujäde. Mäga oop'eda, mi ome nipa chéji.

²³ Mamīda mäga ürik'ari, ma eperā k'ira pia-ee wäji, p'arat'a audú k'inia bada perā. ²⁴ Mäga unuk'ari, Jesupa mägaji:

—iChaaree bi p'arat'ara beerä p'aneedait'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari ichideerā ome! ²⁵ Chaareera bida aji, p'arat'ara bi beeit'ee Tachi Ak'ore jua ek'ari, camello aguja taude wäyaa k'ayaara.

²⁶ Mäpai chi üri p'anadap'edaarāpa iidijida:

—Mägara, ñk'aita p'oyaa it'aa wäyama? ajida.

²⁷ Jesupa p'anauji:

—Eperāarā p'oyaa it'aa wäda-edá aji, áchi k'iradoopa, audú chaaree bairä. Mamīda Tachi Ak'ore-it'ee ne-inaa chaaree wë-edá aji.

²⁸ Mäpai Pedropá mägaji:

—Tachi Waibia, tai net'aa jömweda atabëijida pi ome nipapataadait'ee.

²⁹ Jesupa p'anauji:

—Mia wäärata jararu. Eperā mide ijää bi k'aurepa atabëiru pirä ichi te, wëra, ñpemaarā, ak'oreerā maa-e pirä warrarā, ³⁰ mägí eperāpa waapiara

atait'ee na p'ek'au eujāde bi misa, māik'aapa piuk'āri, ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome.

**Jesupa jarada ūpee jarada k'achia beerāpa ichi peedait'ee
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)**

31 T'ēepai Jesupa chi k'ōp'āyoorā doce awara āi t'ī p'e ataji māik'aapa māgaji: —ñrá tachi Jerusalendee wādait'ee. Mama jōmaweda chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaak'a p'asait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ome. 32 K'achia beerāpa mi k'īra tewaraarāmaa teedait'ee. Māgiirāpa mi oo iru p'anadait'ee, ik'achia jaradait'ee mīmaa māik'aapa k'īramaa idudait'ee. 33 Maap'eda mi widait'ee māik'aapa peet'aadait'ee. Mamīda ewari ūpeemaa mi waya chok'ai p'irabaiit'eeda aji.

34 Jesús k'ōp'āyoorāpa maarepida k'awada-e paji irua jarada. Ichiaba k'awada-e paji k'āaredeta pedee baji. Irua jara k'inia bada p'oyaa k'awadak'aa paji.

**Jesupa tau p'āriu bi jipada Jericó p'uurude
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)**

35 Jesús Jericó p'uuru k'ait'a pak'āri, unuji tau p'āriu bi o bi ik'aawa su-ak'i bi. Māgí chupiria chipa chi wāyaarutaarāmaa p'arat'a iidimaa baji. 36 Úrik'āri esperāarā chok'ara wāyaa wāruta ichi ik'aawa, iidiji:

—¿K'aita nama wāyaa wādama? aji.

37 P'anaujida:

—Jesús Nazaret p'uurudepemata wāyaa wāda ajida.

38 Māga úrik'āri, ma tau p'āriu bipa biaji:

—iJesús, Rey David Warra, mi chupiria k'awáaji!

39 Chi naa wādap'edaarāpa itriat'aapachida k'īup'ee beemerā. Mamīda waapiara biapachi:

—Rey David Warra, mi chupiria k'awáaji.

40 Māpai Jesús ak'īnī beeji māik'aapa jaraji aneedamerā. K'ait'a pachek'āri, Jesupa iidiji:

41 —¿K'āata k'inia bima aji, mīa pi ome oomerā?

Tau p'āriu bipa p'anauji:

—Tachi Waibia, michi taupa pia unu k'inia bida aji.

42 Māpai Jesupa māgaji:

—iUnúji! Pia ijāada perā, jipa beejida aji.

43 Aramāgá ma tau p'āriu badapa pia unu beeji māik'aapa Jesús t'ēe wāji. O-īapa pia pedeeji Tachi Ak'ōremaa. Ichiaba Jesupa ooda unudap'edaarāpa o-īapa pia pedee p'aneejida Tachi Ak'ōremaa.

Jesús Zaueo ome

19 1 Jesús Jericó p'uurude panak'āri, nipaji calle jāde. 2 Mama bapachi esperā p'arat'ara bi, t'ījarapatap'edaa Zaueo. Māgí Cesar-it'ee

impuesto p'epataarā poro waibia paji. ³ Ma eperāpa Jesús k'awa k'inia bají. Mamīda p'oyaa unuk'aa paji, eperāarā audú chok'ara nipa'dap'edaa perā iru ome. Ma awara ichi audú jep'eda bají. ⁴ Mapa Jesús naa p'ira'ji māik'aapa it'i padachi pak'uru o bi ik'aawa badade Jesús wāyaa'it'eemāi. ⁵ Māpai Jesús Zaueo badamāi wāyaa wāk'āri, it'aa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Zaueo, isapai irabájí jāmāik'aapa, idi mi pi tede beeit'ee perā.

⁶ Aramāgá Zaueo irabaidachi māik'aapa t'āri o-ia Jesús ateeji ichi temaa. ⁷ Māga unudak'āri, arii p'anadap'edaarā jōmaarāpa ik'achia pedee p'aneejida Jesús āpite, iru wāda perā p'ek'au k'achia ooyaa bida apata tede. ⁸ T'ēepai teeda p'anadak'āri, Zaueo bainñ beeji māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, mia net'aa p'e iru bidepema esa-auk'a chupiria beerāmaa teeit'eeda aji. Ichiaba chīra p'arat'a chiadoo pirā, ma chiada aba chaachaa pari k'imirí teeit'eeda aji.

⁹ Māpai Jesupa māgaji:

—Idi Tachi Ak'ōrepa na te chipari k'aripa ataji iru o k'achiade wādadeepa, auk'a Tachi Ak'ōrede ijāapari perā, ichi chonaarāwedapema ak'ochona Abrahampa ijāadak'a. ¹⁰ Ma-it'eepi mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema cheji; atua beerā jiriit'ee māik'aapa o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Jesupa p'arat'ade nepirida (Mt 25.14-30)

¹¹ Eperāarāpa ūrimaa p'anajida Jesupa māga jarak'āri. Jerusalén k'ait'a bada perā, āchia k'isijida taarā-ee Tachi Ak'ōrepa iru rey papiit'ee. Mapa Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee.

¹² —P'arat'ara beerādepema aba bapachi. Māgí t'ímí wāji awaraa ejādee, Cesarpa ichi rey bimerā māik'aapa t'ēepai ichi āpītee chemerā ichi ejā ak'ide.

¹³ Mamīda wāi naaweda, tī p'ejí ichi mimiapataarā diez māik'aapa p'arat'a waibia teeji āchi chaachaa. Māpai māgaji: “Na p'arat'apa net'aa neto p'e atāti māik'aapa netóti awaraarāmaa waapiara eepadamerā, mi cheru misa.”

¹⁴ Mamīda ichi ejādepemaarāpa iru k'īraunuamaa iru p'anapachida. Mapa iru t'ee eperāarā pēijida jaradamerā: “K'inizada-e jā eperā tai rey pamerā.”

¹⁵ Māga jara pēijida mīda, Cesarpa iru rey biji. Ma t'ēepai waya cheji ichi ejādee. Pachek'āri, tī pēiji ichi mimiapataarā, māgí p'arat'a teedaarāmaa, k'awaa k'inia bada perā jōmasaa eepa iru p'ani āchi chaachaa. ¹⁶ Chi naa chedapa māgaji: “Señor, pía p'arat'a teeda mimaa, ma p'arat'a tau chaa waa diez eepa wājida” aji. ¹⁷ Reypa māgaji: “iPi pía bida aji, pía mimiapari perā! Mía atabéida pía ak'iji māik'aapa aí ūri waapiara uchiapiji. Māga ooda perā ūrá mía pi eperāarā poro waibia papiit'ee p'uuru diez ak'iparii'merā.”

¹⁸ Araarepema mimiaparipa ichiaba jara cheji: “Señor, pía p'arat'a teeda mimaa, ma p'arat'a tau chaa waa joisomaa eepa wājida” aji. ¹⁹ Ichiaba māgimaa reypa māgaji: “Māgara pía p'uuru joisomaa ak'ipariit'eeda” aji.

²⁰Mamīda awaraa mimiapari chedapa māgaji: “Señor, acha bida aji, pia p'arat'a mimaa teeda. P'arude pia jí bip'eda, ia iru bajida aji. ²¹Mia pi waawee bapari, k'awa bairā pia eperārā pia chupiria k'awak'aa. K'awa bi pichia ne-inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari.” ²²Māpai ma reypa māgaji: “iMimiapari k'achia! Pia jaradak'a ooit'eeda aji, pi ome. K'awa bida a bi, mia pia chupiria k'awak'aa māik'aapa mia ne-inaa jōma p'e atapari awaraarā mimiadap'edaa pari. ²³Māgara ̄sāap'eda pia mi p'arat'a iana-e pajima aji, p'arat'a iapata tede, mi chek'āri, māpemaarāpa mimaa waya teedamerā ai ūri eepadap'edaa ome?” ²⁴Māpai ma reypa māgaji arii p'anadap'edaarāmaa: “Jāri atáti mia p'arat'a teeda irumaa māik'aapa téeti ma p'arat'a tau chaa waa diez eepadamaa.” ²⁵Māpai āchia māgajida: “Mamīda tachi poro waibia, iirua ma tau chaa waa diez eepada iru bida!” ajida. ²⁶Māpai ma reypa māgaji: “Mia jara bi: Chi iru bimaa waapiara teeit'ee. Mamīda chi mak'īara wēe bipa ma-āri iru bi paara jāri atait'eeda aji. ²⁷Ma awara jirināti mi k'iniada-ee p'anadap'edaarā āchi rey pamerā. Anéeti mi k'īrapite māik'aapa peek'ōoti.”

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸Ma pedee jara aupap'eda, Jesús wāji Jerusalén ode. ²⁹Olivo Eede, Betfagé māik'aapa Betania p'uuru k'ait'a panadak'āri, chi k'ōp'āyoorā omé naa pēiji. ³⁰Āramaa māgaji:

—Wāti ara bi p'uuru tachi k'īrapite bimaa. Panadak'āri, ununadait'ee burro jí bainī bi, waide apida batauda-e p'ani iru ūri. Ēra atáti māik'aapa anéeti. ³¹Apidaapa iidiruta pirā k'āare-it'ee ēramaa p'ani, jarátí: “Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bi.”

³²Māpai Jesús k'ōp'āyoorā wājida māik'aapa ununajida jōma irua jaradak'a. ³³Ma burro ēramaa p'ani misa, chipariirāpa iidijida:

—¿K'āare-it'ee ēramaa p'anima? ajida.

³⁴P'anaujida:

—Tachi Waibiapa arak'atia atee k'inia bida ajida.

³⁵Māpai ma burro Jesumaa ateedap'eda, āchi ūripema p'aru jípatap'edaa ata bijida ai ūri māik'aapa bataupijida. ³⁶Wāruta misa, eperārāpa āchi ūripema p'aru tō jēra bijida o jāde, āchi rey pai jīak'aapa. ³⁷Māpai Olivo Eedeepa irabaipata o k'ait'a pa wādak'āri, jōmaweda iru ome nipapataarā o-īapa biuk'a para beeji, taarā-ee āchi rey pai jīak'aapa. O-īapa Tachi Ak'ōremaa pedee pia pedeepachida, āchia unudap'edaa perā Jesupa oo bi; ne-inaa eperārāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³⁸Māgapachida:

—iK'ira wāree Ak'ōre eujāde, Tachi K'aripapari reyk'a cheru perā!

ūrrá Tachi Ak'ōre k'āiwee bapariit'ee ichi eperārā ome! ilru jōmaarā k'āyaara waibiara bi! (Sal 118.26)

³⁹Māpai ūk'uru fariseorā ma eperārā t'āide p'anadap'edaarāpa Jesumaa māgajida:

(SanLucas 19.35-38)

—Tachi Jarateepari, pi ome nipapataarā itriapáde ajida, māga jaranaadamerā.

⁴⁰Mamīda Jesupa p'anauji:

—Na eperāarā k'īup'ee p'aneruta pīrā, māu paara māga biadait'eeda aji.

Jesús Jerusalen-it'ee jēeda

⁴¹Jerusalén p'uuru k'ait'a parutade Jesupa araa ak'ik'āri, jēedachi.

⁴²Māpai māgaji:

—iPidepemaarāpa mide ijāadap'edaa paara, idi weda mia para k'āiwee p'aneepik'aji! Mamīda māga k'awada-e p'anadairā, para—it'ee mera pik'a bi.

Mapa p'oyaa unuda—e Tachi Ak'orepa oo bi. ⁴³Jerusalén, ewari cherude pimaa ne—inaa k'achia p'asait'ee. Pi k'iraunu amaa iru p'anapataarāpa muralla yoorodee oodait'ee pi lk'aawa. Pi wap'ira atadait'ee māik'aapa ma muralladeepa pi k'idaa chaa wawadait'ee. ⁴⁴Pi muralla jōma t'eet'aadait'ee, edajādepema te jēra bi paara. Aide p'aniirā chok'ara peedait'ee. Māu apida bee—e pait'ee awaraa māu ūri, pidepemaarāpa ūridaamaa p'anadap'edaa perā mia parā k'aripa chek'āri.

Jesupa ne—inaa netopataarā jērek'ooda Ak'ore te waibiadeepa

(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵Jerusalén p'uuruude panadak'āri, Jesús Tachi Ak'ore te waibiade t'ūji māik'aapa jēremaa beeji aide ne—inaa netomaa p'anadap'edaarā. ⁴⁶Māgaji: —Tachi Ak'ore ūraa p'ā jēra bide jara bi:

‘Mi te it'aa t'ipata teda apatadait'ee.’ (Is 56.7)

‘Mamīda parāpa nechiapataarā ték'ata oo iru p'ani.’ (Jer 7.11)

⁴⁷Ewari chaa Jesupa jarateepachi Tachi Ak'ore te waibiade. Maapai p'aareerā poroora, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa Jerusalén p'uuru pidaarā poro waibiarāpa jiripachida Jesús peepit'aadait'ee. ⁴⁸Mamīda p'oyaadak'aa paji, eperāarāpa iru pedee audú ūri k'inia p'anadap'edaa perā.

Tachi Ak'orepa Jesús pēida

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20

¹Ewari aba Tachi Ak'ore te waibiade Jesupa jarateemaa baji pedee pia Ak'orepa jara pēida. Māga nide pachejida p'aareerā poroora, Moisepa p'āda jarateepataarā māik'aapa judiorā poro waibiarā.

²Māirāpa Jesumaa iidijida:

—¿Tachi Ak'orepa tai biji—ek'ā ichi te waibia ak'idamerā? ¿K'aipa pimaa nāga oopi bima? ajida.

³Jesupa p'anauji:

—Mia pida parāmaa iidiit'eeda aji. P'anáuti p'oyaa p'anaudai pirā.

⁴¿K'aipa pēijima aji, Juan Bautistapa poro choo chemera; Tachi Ak'orepa maa—e pirā eperāarāpa?

⁵Māpai āchi pitapai pedee para beeji:

—Tachi Ak'orepa pēidada aruta pirā, irua iidiit'ee: “Māgara, ¿sāap'eda Juan ūraa ijāada—e pajima?” ait'ee. ⁶Ichiaba jaradaik'araa bi: “eperāarāpa Juan pēijida”. Māga jararuta pirā, na eperāarāpa k'raudaridait'ee tachi ome māik'aapa tachi māupa bat'a peedai. Jōmaarāpa ijāa p'ani Juan Tachi Ak'ore pedee jarapari paji.

⁷Mapa āchia p'anaujida:

—K'awada—e p'anida ajida, k'aipa Juan pēiji poro choo chemera.

⁸Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara mia pida jara—eda aji, k'aipa mimaa nāga oopi bi.

Mimiapataarā k'achia beerāde nepirida
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Maap'eda Jesupa nāga nepirimaa beeji jarateeit'ee eperāarāmaa:
—Eperāpa uva eujā uuji. Maap'eda ne-uu eujā ak'ipataarā jiri ji aide mimiadamerā. Māpai awara āyaa t'imí wāji. ¹⁰ T'ēepai uva oropata ewari pak'āri, ma eujā chiparipa ichi mimiapari pēiji ma ne-uu ak'ipataarāmaa, ichi eere bee bi chauda tee pēidamerā. Mamīda āchia ma mimiapari sīk'oojida māik'aapa pēit'aajida waya chiparimaa, maarepida net'aa wēe. ¹¹ Māpai ma ne-uu chiparipa awaraa mimiapari pēiji. Mamīda māgimaa ichiaba ik'achia jaradap'eda, p'ua oot'aajida māik'aapa juu arajāgaa pēit'aajida. ¹² Ma t'ēepai awaraa mimiapari pēiji. Mamīda ma ne-uu ak'ipataarāpa iru auk'a p'ua oojida māik'aapa taawaa pējjida.

¹³ Māpai ma ne-uu chiparipa māgaji: “Irā, ḷk'āata ooyama? aji. Pēii'teeda aji, mi warra k'inia iru bi. Taawa iru waawedayada” aji. ¹⁴ Mamīda ma ne-uu ak'ipataarāpa iru warra t'imí cheru unu atadak'āri, āchi pitapai māgapachida: “Jāgipa ichi ak'ōre net'aa jōmaweda atait'ee chi ak'ōre piuk'āri. Peet'aadáma ajida, tachi-it'ee na ne-uu eujā beemerā.” ¹⁵ Mapa ma uva eujādeepa uchia atajida māik'aapa peet'aajida.

Māpai Jesupa māgaji:
—Parāpa, ḷk'āata k'isia p'anima aji, ma uva eujā chiparipa ooit'ee ma eujā ak'ipataarā ome? ¹⁶ Mia jarait'ee. Wāk'āri, ma eujā ak'ipataarā peek'ooit'eeda aji, māik'aapa chi eujā teeit'eeda aji, awaraarāmaa āchia ak'ipataadamerā.

Māga ūridak'āri, eperāarāpa māgajida:
—iMāga p'asa-e pait'eeda! ajida.
¹⁷ Mamīda Jesupa āramaa ak'iji māik'aapa māgaji:
—Māgara, ḷk'āata jara k'inia bīma aji, na pedee Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādadepema?

‘Teoopataarāpa māu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi.’ (*Sal 118.22*)
¹⁸ Eperā ma māu pipiara bi ūri t'iutiru pīrā, chupiria nībeeit'ee. Jōdee ma māu eperā ūri baairu pīrā, iru peet'aait'ee.

¹⁹ P'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome ma nepirida ūri aupadak'āri, k'awaaajida Jesupa āchideta pedee baji. Mapa aramata jita atapi k'inia p'anajida. Mamīda māga ooda-e paji eperāarā waawee p'anadap'edaa perā.

Judiorāpa Cesar-it'ee impuesto p'aapatap'edaa
(Mt 22.15-22; Mr 12.13-17)

²⁰ Maperā t'ēepai ma judiorā poroorāpa pējida t'āri jīp'a pik'a beerā Jesūs ome pedeede. K'inia p'anapachida ma eperāarāpa iidi p'anipa Jesupa pedee k'achia jarapidai Romadepemaarā poro waibiarā āpite. Māgā ma eujā ak'ipari, Romadepemaarā poro waibiapa iru atapii. ²¹ Ma-it'ee ma pēida eperāarāpa Jesumaa iidijida:

—Tachi Jarateepari, taipa k'awa p'anida ajida, pia pedee wāara jarapari māik'aapa jarateepari eperāarāpa ne-inaa pia oo k'awaadamerā. Eperāarā maarepida k'ūrak'aa. Ichita jara bi eperāarā k'ira jīp'a p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ²²Māga bita, nāga iidi k'inia p'ani: ¿Pia bik'ā ajida, taipa Cesarmaa impuesto p'aadait'ee wa māga-e?

²³Jesupa k'awa bada perā māirāpa k'isia k'achia iru p'ani, māgaji:

²⁴—Ak'ipítí denario p'arat'a tau. ¿K'ai k'irata nadē bi māik'aapa k'ai t'īta p'ā bima? aji.

P'anaujida:

—César k'ira māik'aapa ichi t'īta p'ā bida ajida.

²⁵Māpai Jesupa māgaji:

—Māgara téeti Cesarmaa irua net'aa iidipari, māik'aapa auk'a téeti Tachi Ak'ōremaa irua iidipari.

²⁶Māga ūridak'āri, k'awaajida Jesumaa pedee k'achia p'oyaa jarapida-e pai eperāarā taide. Mapa ak'itrua para beeji māik'aapa k'üp'eek'oodachida.

Piudap'edaarā chok'ai p'irabaipatade

iididap'edaa

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷Maap'eda saduceorā ūk'uru wājida Jesumaa. Saduceorāpa ijāadak'aa eperā piup'eda waya chok'ai p'irabaii. Maperā iidijida:

²⁸—Tachi Jarateepari, Moisepa nāga p'ā bējida ajida. Eperā miak'āi bi warra wēe piuru pīrā, chi īpemapa iru wēra ataipia bi māik'aapa aī ome warra ooipia bi chi īpemapa piuda k'api'a pari. ²⁹Māga jaradap'eda, ma saduceorāpa nāga nepirijida. P'anajida īpemaarā siete. Chi naapema miak'āiji. Mamīda warra wēe piuji. ³⁰Chi araarepema ³¹māik'aapa araarepema miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda auk'a warra wēe piujida. Ma t'ēepai chi apemaarā jida miak'āijida ma p'ētrāa ome. Mamīda āchi jōmaweda warra wēe piujida. ³²Maap'eda ma wēra ichiaba piuji. ³³Irá taipa nāga k'awa k'inia p'ani. Piudap'edaarā waya chok'ai p'irabaidak'āri, ¿chisāgī īpemata ma wēra imik'ira pait'eema ajida, āchi jōmaweda iru ome miak'āi p'anadap'edaa perā?

³⁴Jesupa p'anauji:

—Na p'ek'au ejāde imik'iraarā māik'aapa wēraarā miak'āipata. ³⁵Mamīda Ak'ōrepa jirit'eradaarā ichi ejāde p'anadak'āri, imik'iraarā wēraarā paara waa miak'āida-e pait'ee, ³⁶waa piuda-e pait'ee perā. Angeleerāk'a p'anadait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre warrarā padait'ee, chok'ai p'irabaidap'edaa perā.

³⁷Moisepa paara tachimaa k'awapipari piudap'edaarā chok'ai p'irabaidait'ee. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa irumaa pedeek'āri pak'uru jep'eda urua jira bideepa t'ipitauk'a, jaraji ichi Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaa Ak'ōre Waibia. ³⁸iTachi Ak'ōre piudap'edaarā Ak'ōre Waibia-e! iChok'ai p'aniirā Ak'ōre Waibia, iru-it'ee eperāarā jaureerā jōma chok'ai p'anadairā!

³⁹Māpai ūk'uru Moisepa p'āda jarateepataarāpa māgajida:

—Tachi Jarateepari, pia p'anaujida ajida.

⁴⁰ Maadamäiipa waawee p'aneejida waa iididait'ee.

Tachi Ak'orepa pëida eperääraä rey pamerä
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Mäpai Jesupa iidiji:

—¿Säap'eda jara p'anima aji, Mesías chonaaräwedapema Rey Daviddeepa uchait'ee? ⁴² Salmos p'ädade Rey Davidpa paara jara bi:

‘Tachi Ak'orepa jaraji Tachi Waibiamaa: “Pi mi ome auk'a waibia bairä, su-ak'i beepáde aji, mi juaraare, ⁴³ mìa pi k'ira unuamaa iru p'anapataarä p'oyaaru misa.”’ (Sal 110.1)

⁴⁴ Davidpa ichi èreerädeepa uchait'ee bimaa t'jaraji “Tachi Waibia”. ¿Mapa k'awada-ek'a aji, Mesías waibiara bi chonaaräwedapema Rey David k'äyaara?

Jesupa Moisepa p'äda jarateepataarä imiateeda
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Eperääraä jömaaräpa ürimaa p'anajida, Jesupa chi k'öp'ayoorämaa mägak'äri:

⁴⁶ —K'irak'aupai p'anapataadai Moisepa p'äda jarateepataaräk'a. Ächi audua p'anadairä p'aru teesoo jii awaa p'anapata mäik'aapa k'inia p'anapata jömaaräpa ächimaa saludaadamerä plaza bee chaa, tachi poro waibiarä omeoopatak'a. Ichiaba su-ak'i p'aneepata su-ak'i beepari pipiara bide Tachi Ak'ore Üraa jarateepata tede mäik'aapa nek'odak'äri, chi su-ak'i beepari pipiara bide su-ak'i p'aneepata. ⁴⁷ Ma awara p'ëträärä k'aripadai k'äyaara, ära te järi atapata mäik'aapa taarä it'aa t'ipata, eperääraäpa ächi t'o p'anadamerä. Mäga p'anapata perä, Tachi Ak'orepa ära audupiara miapiit'ee, k'achia beerä miapik'äri ichi ewari waibia ewate.

P'ëträärä chupiria k'iriipa primisia teeda
(Mr 12.41-44)

21 ¹ Jesupa ak'imaajabaji, p'arat'ara beeräpa primisia ata bi p'ani misa p'arat'a p'epatade Tachi Ak'ore te waibiade. ² Mäpai ichia unuji p'ëträärä chupiria k'iriipa ata bi cheru p'arat'a tau omé cobredee. ³ Mäga unuk'äri, Jesupa mägaji:

—Mia wääarata jararu. Na p'ëträärä chupiria k'iriipa primisia waibiara teejida aji, apemaarä k'äyaara. ⁴ Jömaaräpa tee p'ani ächi p'arat'a waibia iru p'anadap'edaadepema beeda. Jödee na p'ëträärä, chupiria k'iri mäda, ichia iru k'erada jömweda teeji Tachi Ak'oremaa. Teejida aji, chi p'arat'a iru bada paara chik'o netoit'ee.

Jesupa jarada Tachi Ak'ore te waibia t'eet'aait'ee
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Eperääraä ük'uru pedeemaa p'anajida Tachi Ak'ore te waibiade. Jarapachida mäu pi-iaddee oo k'obi mäik'aapa k'ira wâree baini bi eperääraäpa net'aa tee p'anadap'edaa k'aurepa. Mäga ürik'äri, Jesupa mägaji:

6—Ewari cherude parāpa na jōma unu p'ani unuda-e pait'ee. Māu apida bee-e pait'ee awaraa māu ūri, na jōmaweda t'eeek'oo chedait'ee perā.

Ne-inaa p'asait'ee na p'ek'au eujā jōi naaweda
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7Māpai Jesumaa iidijida:

—Tachi Jarateepari, ɬsāapaita māga p'asait'eema? ajida. ɬSāga k'awadayama ajida, ma ewari k'ait'a pak'āri p'asait'ee pia jaradak'a?

8Jesupa p'anauji:

—Tauk'a nipapatāti apidaamaa k'ūrapiamaapa. Mi jiak'a chok'ara chedait'ee. Seewata jaradait'ee: "Mita Ak'ōre Warra; ūrapi paji chi cheit'ee bada." Mamīda āchia jara p'ani ijāanāati. 9Ūridak'āri eperāarāpa jura chōo jōni māik'aapa oodaamaa p'ani āchi poro waibiarāpa jara p'anik'a, p'eranāatī. Ichita māga p'asait'ee naapiara. Mamīda Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate at'āri pa-e pait'ee.

10Ichiaba Jesupa māgaji:

—Eperāarā awaraarā ome chōodait'ee. 11Awērachai wēre nībeeit'ee; jarra oodait'ee māik'aapa k'ayaara paraait'ee eujā awara-awaraade. Ma awara pajāde ne-inaa waide unudak'aa unupataadait'ee; ne-inaa tachi p'erapipari.

12'Mamīda māga p'asai naaweda, ijāadak'aa beerāpa parā jīripataadait'ee miapidait'ee māik'aapa jita atadap'eda, ateedit'ee Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Mama parā ak'īdait'ee jaradait'ee eperāarā pia wa k'achia. Ichiaiba carcelde t'i nībinadait'ee māik'aapa ateedit'ee reyrā k'īrapite maa-e pirā eperāarā poro waibiarā k'īrapite. Ma jōma parāmaa oopataadait'ee, mide ijāapata k'aurepa. 13Māga oodak'āri, āchi k'īrapite parāpa jarapataadai Tachi Ak'ōrepa ooda parā-it'ee mi k'ap'ia pari. 14Maapai k'īsianāatī k'āare pedeeta jaradai. 15Mia k'īsia k'awaa pedee jarapiit'ee, parā k'īraunuamaa iru p'anapataarāpa p'anaupiamaapa māik'aapa jarapiamaapa parāpa seewa jara jōni. 16Mamīda pāchi ak'ōreerāpa, ūpemaarāpa, ēreerāpa māik'aapa k'ōp'āyoorāpa paara parā traicionadait'ee. Maapai parā ūk'uru peepidait'ee. 17Jōmaarāpa parā k'īraunuamaa iru p'anapataadait'ee mide ijāapata k'aurepa. 18Mamīda parā puda k'āu apida atuada-e, mia parā ak'i bapariit'ee perā. 19Mapa it'āripa choopatāti! Māgā parā it'aa wādait'ee.

Jerusalén p'uuru jōdariit'ee

20—Unudak'āri soldaorāpa Jerusalén p'uuru wap'ira iru p'ani, k'awāati taarā-e jōdariit'ee. 21Maapai Judea eujāde p'aniirā mirudaipia bi eera jēra bidee. Jōdee Jerusalén p'uuruude p'aniirā mamāik'aapa uchiadaipia bi. Ichiaiba chi taawa p'aniirā chedaik'araa bi p'uuruudee. 22Māga oodaipia bi ma ewate Tachi Ak'ōrepa mide ijāadak'aa beerā k'achia ooit'ee perā. Eperāarā chupiria chitoonadait'ee, Tachi Ak'ōrepa ūra k'achia ooit'ee perā ichi ūraa p'ādade jara bik'a. 23iAai, ma ewate chupiria jōneedait'ee wēraarā biak'oo bee maa-e pirā warra chak'eerā jude iru bee, isapai p'oysa wāda-e pait'ee

perā! Ma eujäde audú chupiria jōnadait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'achia ooit'ee na p'uurudepemaarāmaa.²⁴ Úk'uru piudait'ee espadapa; awaraarā ateedait'ee awaraa eujädee esclavoorāk'a p'aneedamerā. Maapai Tachi Ak'ōrede ijäädak'aa beerāpa Jerusalén p'uuru iru p'anadait'ee ächi juu ek'ari, Tachi Ak'ōrepa ewari awara bida parumaa ära k'achia ooit'ee.

Eperā Ak'ōre Truadepema waya chek'āri
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵—Maapai ne—inaa eperäärāpa waide unudak'aa unudait'ee ak'ōrejirude, atanede māik'aapa lucerode. Na p'ek'au eujädepemaarāpa māga unudak'āri, k'awada—e pait'ee k'āata k'isiadai māik'aapa p'eradait'ee, audú p'usa t'o jīwaa nībait'ee perā. ²⁶Eperäärā k'ira k'idaipataadait'ee p'era jōnipa, k'isiadak'āri na p'ek'au eujā p'asarude, pajā wēre nībait'ee perā. ²⁷Māpai eperäärāpa unudait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema jōmaarā k'āyaara waibiara bi, k'ira wāree cheru jiārarade. ²⁸Māga p'asak'āri, sōcharra p'anapatáati māik'aapa t'āri o—ia para báti, taarā—e nide mi cheit'ee perā parā k'aripade atuanaadamerā.

Jesupa higuera biiride jarateeda

²⁹Ichiaba Jesupa nāga nepiriji jarateeit'ee ichi waya cheit'ee pak'āri: —K'isíati higuera biiride maa—e pīrā awaraa nejō biiride. ³⁰Unudak'āri k'iru t'uk'ua uchia nībeeru, parāpa k'awaapata eujā wāsia wā. ³¹Māga pik'a unudak'āri māgí ne—inaa p'asaruta, k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate k'ait'a bi.

³²'Mia wāarata jararu. Ŧrapemaarā piudai naaweda, ma ne—inaa jómaweda p'asait'ee. ³³Ewari cherude pajā na p'ek'au eujā ome jōdait'ee. Mamīda ichita p'asait'ee mia pedee jaradak'a.

³⁴K'irak'aupai k'īri k'isua p'aneedai pāchi k'inia ne—inaa oo k'iniapa; it'ua to k'iniapa maa—e pīrā audú k'īsia jōnipa na p'ek'au eujädepema ne—inaa. Maa—e pirā atu bide ³⁵ne—animal trampade baaiparik'a, māga pik'a parā atu p'anide mi waya cheit'ee. Ma ewate ne—inaa k'achia p'asait'ee jómaweda na p'ek'au eujädepemaarāmaa. ³⁶Mapa tauk'a nipapatáati māik'aapa ichita it'aa t'ipatáati. Māgá baaida—e pait'ee ma ne—inaa k'achia p'asait'ee bi juade māik'aapa panadait'ee mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'īrapite.

³⁷Ewari chaa ästaawa Jesupa jarateepachi Tachi Ak'ōre te waibiade. Jōdee p'ārik'ua beepachi Olivo Eede. ³⁸Maperā tap'eda weda eperäärā wāpachida Tachi Ak'ōre te waibiadee iru pedee ūride.

Jesús jita atapidait'ee pedeeteedap'edaa
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

22 ¹K'ait'a baji fiesta pan levdadura wēe k'opata t'ījarapatap'edaa Pascua. ²P'aareerā poroorāpa Moisepa p'āda jarateepataarā ome eperäärā waawee p'anadap'edaa perā, ära taide Jesús jita atapida—e pají. Mamīda ichita jīripachida sāga iru peepit'aadait'ee.

Judapa Jesús traicionaada

³Māpai Satanás Judas k'ap'iaade t'iiji. Māgí Judas Jesús k'op'ayoorā docedepema paji. Ichiaba t'ijarapachida Iscariote. ⁴Māgí wāji p'aareerā poroorāmaa māik'aapa Tachi Ak'ore te waibia jiapataarāmaa. Mama pedeeji āchi ome sāga Jesús atapii. ⁵Māpai āchi o-īadachida māik'aapa pedeejida p'arat'a teedai'ee Judamaa. ⁶Ichia ma p'arat'a jitap'eda, jirimaa beeji sāga Jesús āchimaa atapii, eperārā wē-e misa.

Pascua fiestadepema chik'o k'odap'edaa

(Mt 26.17-30; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷Fiesta pan levadura wēe k'opata ewate pak'ari, oveja chak'e peepata Pascua fiesta-it'ee. ⁸Mapa Jesupa jaraji Pedro Juan ome Pascua fiestadepema chik'o jiridamerā māik'aapa awaraa ne-inaa oodamerā, nek'odai naaweda.

⁹Māpai āchia iidijida:

—¿Sāma māga oodaipia bīma? ajida.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Parā p'uurude panadak'ari, unudait'ee eperāpa pania chok'ode ateero. Iru t'ee wāti ichi temāi t'iurumaa. ¹¹Māpai chi te chiparimaa jaráti: “Tachi Jarateeparipa iidi pēji: ‘Chiságí cuartode Pascua chik'o k'oit'ee michi k'op'ayoorā ome?’” ¹²It'ipema pisode irua ak'ipiit'eeda aji, cuarto waibia ne-inaa jōmaa ome. Mama ne-inaa jōma óoti tachi nek'odait'ee.

¹³Āchi wādak'ari, jōmaweda ununajida Jesupa jaradak'a māik'aapa mama ne-inaa jōma oojida Pascua chik'o k'odait'ee.

¹⁴Nek'odait'ee pak'ari, Jesús chi k'op'ayoorā ome mesade su-ak'i p'aneejida. ¹⁵Māpai ichia māgaji:

—iWāara mi piu naaweda, parā ome na Pascua fiestadepema chik'o audú k'o k'inia baj! ¹⁶Mia jara bi: Parā waa nāgá nek'oda-e pait'ee mi ome, Tachi Ak'ore truade p'anadai naaweda.

¹⁷Māpai copa jitap'eda, gracias jaraji Tachi Ak'oremaa māik'aapa māgaji:

—Jitáti na copa māik'aapa jedéti pāchi pitapai. ¹⁸Mia jara bi: Mia vino waa to-e pait'eeda aji, Tachi Ak'ore truade pai naaweda.

Pan vino ome k'odap'edaa

¹⁹Maap'eda Jesupa pan ataji māik'aapa it'aa t'iji gracias jarait'ee Tachi Ak'oremaa. Ma pan k'orat'aaji māik'aapa chi k'op'ayoorāmaa teeji. Māpai māgaji:

—Nāgí pan mi k'ap'ia, mi peepiit'ee parā k'aripait'ee. Nāgá pan k'odak'ari, k'opatáati k'irāpadait'ee mi piuda parā pari.

²⁰Nek'odap'edaa t'ēepai, ichiaba māgá ooji ma vino ome. Māgaji:

(San Lucas 22.14-23)

—Nāgí vino mi waa, mīchi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri eperāarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Mīchi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. ²¹ Mamīda chi mi traicionaait'ee bi jua na mesa ūri bi mīchi jua ome. ²² Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema ichita piut'ee Ak'ōrepa oopi bik'a. Mamīda, iaai, Tachi Ak'ōrepa k'achiadee pēiit'ee chi mi traicionaait'ee bi!

²³ Māpai āchi pitapai iidi para beeji k'aipata traicionaait'ee.

K'aita Jesús k'ōp'āyo pipiara bi

²⁴ Māpai chi k'ōp'āyorā aupedee para beeji k'awaadait'ee k'aita pipiara bi apemaarā k'āyaara. ²⁵ Mapa Jesupa māgaji:

—Ijāadak'aa beerā tāide reyrāpa āchia oo k'iniata oopipata eperāarāmaa māik'aapa māirā poro waibiarāpa āchi jua ek'ari p'aniirā pia ak'i p'anida apata. ²⁶ Mamīda parā māgá p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara parā tāidepema waibiara

bí warra chok'ek'ee baparik'a baipia bí. Ma awara parā t'äidepema poro waibiara bi mimiapari jíp'aak'a beeipia bí parā k'aripait'ee.²⁷ ¿Chiságí eperá waibiara bí; chi mesade su-ak'i bí nek'oit'ee maa-e pírā chi chik'o jedepari? ¿Chi mesade su-ak'i bí-ek'ä? Jödee mí nama bí parā t'äide chi chik'o jedeparik'a.

²⁸ Parā ichita mí ome p'ani, nepirade wa ne-inaa k'achiade p'anajida mída. ²⁹ Mapa mia parā reyrá papiit'ee mí Ak'õrepa mi rey papidak'a.

³⁰ Parā nek'odait'ee Ak'õre truade mäik'aapa ne-inaa todait'ee mí ome mí it'aripema mesade. Ma awara su-ak'i p'aneedait'ee rey su-ak'i beeparide. Israeldeepa érerá doce uchiadap'edaarā iru p'anadait'ee parā jua ek'ari mäik'aapa jaradait'ee mäiräpa oopatap'eda pia wa k'achia.

**Jesupa jarada Simón Pedropo ichi k'awa-e bida ait'ee
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)**

³¹ Ichiaba Jesupa mägaji:

—Simón, Simón, Satanapa parā iididoo oo k'inia bairā trigo ome oopatak'a néesidak'äri chi tau áyaa atadait'ee. ³² Mamída mí it'aa t'ípari pi pari mide ijää bapariimerä. Waya mí ome nipak'äri, k'aripáji pichi ípemaarā mí k'ap'ia, ichita ijääpataadamerä.

³³ Mäpai Simonpa mägaji:

—Tachi Waibia, mí pi ome nipa k'inia bida aji, mí carcelde t'i níbiruta pijida maa-e pírā piuru pijida.

³⁴ Jesupa p'anauji:

—Pedro, mia jara bí: Idi p'ärík'ua et'erre k'arii naaweda, jarada öpee pia mí k'awa-e bida ait'ee.

Jesús chupiria níbait'ee hora k'ait'a pak'äri

³⁵ Maap'eda Jesupa iidiji:

—Mia parā pëik'äri muchila wée, p'arat'a te wée, chancla wée, ¿net'aa apida faltajidak'ä? aji.

P'anaujida:

—Maarepida faltada-e pajida ajida.

³⁶ Mäpai irua mägaji:

—Írá, jödee, chi muchila iru bipa ateeipia bí ichi p'arat'a te ome; chi espada wée bipa ichi íripema p'aru jí bí netoipia bí mäik'aapa espada aba neto ataipia bí. ³⁷ Mia mäga jara bí ichita uchiait'ee perá mide jara bik'a Ak'õre Úraa p'ädade:

‘Eperá t'äri k'achia–idaak'a iru p'anajida.’

(Is 53.12)

Jóma ma p'ädade jara bí mide ichita p'asait'eeda aji.

³⁸ Mäpai ãchia mägajida:

—Tachi Waibia, nama espada omé iru p'anida ajida.

Mäpai irua p'anauji:

—Jãgapaipi.

Jesús Getsemaní ne-uu k'äide it'aa t'ida
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Maap'eda Jesús wāji Olivo Eedee ichi wāpatak'a māik'aapa chi k'öp'äyoorā t'ee wājida. ⁴⁰ Mama panadak'ari, ichia ãramaa māgaji:
 —It'aa t'iti p'ek'au k'achiade baaipiamaapa.

⁴¹ Maap'eda Jesús waawipai wāji chi k'öp'äyoorā p'anadap'edaamäiipa.
 Mama bedabaiji it'aa t'it'ee. ⁴² Māgaji:

—Ak'ore, pichia k'inia bi pīrā, k'aripáji na miait'ee bideepa. Mamida onaapáde aji, mía k'inia bīk'a. Jíp'a pía k'inia bīk'ata oopáde aji.

⁴³ [Māga nide it'aripema ángel iru ik'aawa bainī ba cheji iru k'aripait'ee.
⁴⁴ Jesús audú t'ari p'ua nībada perā, audupiara it'aa t'ipachi, ichi jia eujäde baairumaa waa t'eut'ewaak'a.]

⁴⁵ It'aa t'í aupak'ari, chi k'öp'äyoorā atabëidamaa wāji. Mamida ununaji k'ai para bi, audú t'ari p'ua jönipa. ⁴⁶ Māpai irua māgaji ãramaa:
 —¿Sāap'eda k'ai jönima? aji. P'irabáiti māik'aapa it'aa t'iti p'ek'au k'achiade baaipiamaapa.

Jesús jita atadap'edaa
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús at'ari pedeemaa bide, eperäärä chok'ara pachejida. Ma eperäärä chok'ara chedap'edaa naa che wāji Judas, Jesús k'öp'äyoorā docedepema. Māgí Jesús k'ait'a chek'ari k'ira it'aait'ee, ⁴⁸ Jesupa māgaji:
 —Judas, ¿mi k'ira irupa mi, chi Eperä Ak'ore Truadepema traicionaaruk'ā? aji.

⁴⁹ Jesús ome p'anadap'edaaräpa māga unudak'ari, iidijida:
 —Tachi Waibia, ¿espadapa chöodaipia bīk'ā? ajida.

⁵⁰ Aramata ãradepema abaapa p'aareerä poro waibia mimiapari juaraarepema k'iiri orp'et'aaji espadapa. ⁵¹ Māpai Jesupa māgaji:
 —Ichiak'au bīti; jāgapaipi.

Māpai Jesupa ma eperä k'iiri orp'et'aadamäi t'obait'aaruta, anidachi.
⁵² Māpai māgaji ichi ata chedap'edaa p'aareerä poroorämaa, Tachi Ak'ore te waibia jīapataarämaa māik'aapa judiorä poro waibiarämaa:

—¿Sāap'eda parä espada ome māik'aapa pak'uru ome chejidama aji, mi jita atade, nechiyaa bī jita atapatak'a? ⁵³ Ewari chaa mi Tachi Ak'ore te waibiade bapari parä ome. Maapai paräpa mi jita atada-e pají. Mamida hora pajipi paräpa ne-inaa k'achia oodamerä mīmaa, Netuara Poro Waibiapa k'inia bīk'a.

Pedropa Jesús k'awa-e bida ada
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús māgá jita atadap'eda, ateejida p'aareerä poro waibia temaa. Māimisa Pedro t'imipapai t'ee wāk'āti wāji. ⁵⁵ Mama te taawaik'a eere t'ak'au bimäi t'ipi oro iru p'anajida māik'aapa ai ik'aawa eperäärä su-ak'i p'anajida. Pedro jida

ichiaba su-ak'i beeji ãra ome.⁵⁶ Mäga nide ariipema mimiapari awërapa Pedro unuji, t'ipitau ik'aawa su-ak'i bi. Ma mimiaparipa pi-ia ak'iji mäik'aapa mägaji:

—Nägí jida auk'a jã eperã ome bajida aji.

⁵⁷Mamïda Pedropo meraji:

—Mia iru k'awa-e bida aji.

⁵⁸Taarã-e nide awaraapa Pedro unu atak'ãri, ichiaba mägaji:

—Pi auk'a jã eperã k'öp'äyoorädepemada aji.

Pedropo p'anauji:

—iMi iru k'öp'äyo-edo! aji.

⁵⁹Hora abaamaa awaraapa ichiaba mägaji:

—Wäära na eperã ichiaba bajida aji, jägí ome. Ma awara ichi Galilea eujädepemada aji.

⁶⁰Pedropo p'anauji:

—Mia k'awa-e bida aji, k'ääredeta pedee bi.

Aramata Pedro at'ãri pedeemaa bide, et'erre k'ariji. ⁶¹Mäpai Jesupa äpithee ak'iji Pedromaa mäik'aapa Pedropo k'iräpaji irua jarada: "Et'erre k'arии naaweda, pia jarada öpee jarait'ee mi k'awa-e bi." ⁶²Mäpai Pedro taawaa uchiap'eda, jée nïbeeji audú t'äri p'ua nïbada perã.

Jesús oo iru p'anadap'edaa

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³Jesús jña p'anadap'edaaräpa iru oo iru p'aneepachida mäik'aapa sïpachida. ⁶⁴Iru tau p'ärají atadap'eda, mägapachida:

—iPi wäära Tachi Ak'õre Warra pîrã, jarapáde aji, k'aipata pi siji!

⁶⁵Ichiba awaraa ik'achia pedee jarapachida.

Jesús Junta Suprema k'irapite

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶Tap'eda weda judiorä poro waibiarä, p'aareerä poroorä mäik'aapa Moisepa p'äda jarateepataärä, pia jarait'eera, chi Junta Supremadepemaaraä chip'ejida. Mäpai Jesús aneejida ãra k'irapite. Irumaa iidijida:

—¿Pik'ã ajida, Mesías, Tachi Ak'õrepa pëida eperäärä rey pamerä?

Ichia p'anauji:

—Mia mägada aru pîrã, paräpa ijäada-edo aji. ⁶⁸Jödee mia parämaa ne-inaa iidiru pîrã, p'anauda-e. ⁶⁹Mamïda mia jara bi: ïraweda mi, chi Eperä Ak'õre Truadepema Tachi Ak'õre Waibia juaraare su-ak'i banait'ee.

⁷⁰Mäpai jömaäräpa iidijida:

—¿Mägara pi Tachi Ak'õre Warrak'ã? ajida.

Jesupa p'anauji:

—Pächia jara p'anik'a, mägada aji.

⁷¹Mäpai ächia mägajida:

—¿K'ääre—it'ee eperäärä waa jiridayama ajida, irua ooda jaradamerä? Tachi k'üripiä ūrijidada ajida, ma pedee k'achia ichi it'aideepa jarada Ak'ore Waibia äpitē.

Jesús Pilato k'írapite

(Mt 27.1-2; 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

23 ¹Ma judiorä poro waibiarä p'irabaik'oodaidap'eda, Jesús ateejida Pilato k'írapite. ²Mama iru k'írapite imiateemaadachida:

—Taipa na eperä unujidada ajida, tai p'uuru pidaarämaa k'isia awaraawaraa papimaa bi. Jara bi taipa Cesarmaa impuesto p'aadaik'araa bi. Ma awara jara bi ichi Mesías, Tachi Ak'orepa pëida rey pamera.

³Mäpai Pilatopa iidiji:

—¿Pik'ä aji, Judiorä Rey?

Jesupa p'anauji:

—Mida aji, pia jara bik'a.

⁴Mäpai Pilatopa mägaji ma p'aareerä poroorämaa mäik'aapa arii p'anadap'edaarämaa:

—Mia unu-e bida aji, na eperäpa ne-inaa k'achia ooda.

⁵Mamïda audupiara golpe pedeejida:

—Ichia jaratee bi k'aurepa tai p'uuru pidaarä jõmaweda chõo pik'a para bi. Naa Galilea eujäde jaratee nipa beeji. Írá nama Judea eujäde auk'a oomaa bi.

Jesús Herodes k'írapite

⁶Mäga ūrik'äri, Pilatopa iidiji:

—¿Na eperä Galilea eujädepemak'ä? aji.

⁷Ichida adak'äri, Pilatopa pëiji Herodemaa. Mägí Galilea eujä ak'ipari paji. Auk'a baji Jerusalende. ⁸Herodepa Jesús unuk'äri, o-ÿadachi ai naaweda iru k'ira unu k'inia bada perä mäik'aapa ūrida perä nepiri p'ani irua oopari ne-inaa eperääräpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. Mapa unu k'inia baji ichi taide irua mägee ne-inaa oomerä. ⁹Ma-it'ee iidida chok'ara iidiji Jesumaa. Mamïda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. ¹⁰Mama ichiaba p'aareerä poroorä mäik'aapa Moisepa p'äda jarateepataarä p'anajida. Ächiata audú Jesús imiateepachida. ¹¹Mapa Herodes ichi soldaorä ome Jesumaa ik'achia pedee jarajida mäik'aapa reypa jípari p'aru pi-iara bita jí bijida iru oo iru p'anadait'ee. Maap'eda Herodepa waya äpitée pëit'ajji Pilatomaa. ¹²Ma ewate Pilato k'öp'äyo meraaji Herodes ome, ai naaweda chik'ira unuamaa p'anapachida mäda.

Pilatopa Jesús peepida

(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³Pilatomäi panadak'äri, irua waya tñ p'eji p'aareerä poroorä, judiorä poro waibiarä mäik'aapa p'uuru pidaarä. ¹⁴Maap'eda mägaji:

—Paräpa mimaa jara chejida na eperäpa p'uuru pidaarä k'isia awaraawaraa papik'oomaa bi. Mamïda parä k'írapite irumaa mia iidida

chok'ara iidiji mäik'aapaunu-e ne-inaa k'achia apida ichia oo bida a p'ani. ¹⁵ ¿Ichiaba Herodepa iru mägaunu bi-ek'ā? aji. Maa-e pirā wayanamaa pëi-e pak'aji. Parāpa k'awa p'ani irua ne-inaa k'achia oo-e bi ma k'aurepa iru peepimerā. ¹⁶ Mappa wipip'eda, ichiak'au wāpiit'eeda aji.

¹⁷ [Mägí fiestade Pilatopa k'ena pëipachi carceldepema preso; chi iidirutata p'uuru pidaarāpa.] ¹⁸ Mamīda arii p'anadap'edaarā jōmaweda biuk'adachida:
—iJägí áyaa atáji! iBarrabata k'ena pëiji!

¹⁹ Ma Barrabás carcelde baji ooamaa bada perā Romadepemaarāpa oopipatak'a ma p'uurude; ma awara chīara peet'aada perā. ²⁰ Mäpai Pilatopa Jesús uchia pëi k'inia bada perā, waya pedeeji. ²¹ Mamīda āchi waapiara biuk'a nībeejjí:
—iKurusode peepit'áaji! iKurusode peepit'áaji!

²² Mäpai waya jarada öpee Pilatopa māgají:
—¿K'ääre k'achiata oojima aji, irua? Míaunu-e bi ne-inaa k'achia ooda ma k'aurepa peepiit'ee. Wipip'eda, ichiak'au k'ena pëii'teeda aji.

²³ Mamīda audupiara biapachida Jesús kurusode bajjira bipimerā. Mägábia jönipta āchia k'inia p'anadap'edaak'a oopijida. ²⁴ Pilatopa ooji āchia iidi p'anadap'edaak'a. ²⁵ K'ena pëiji Barrabás, āchia k'inia p'anadap'edaa, ma ooamaa bada Romadepemaarāpa oopidap'edaak'a mäik'aapa chīara peeda. Jödee Jesús ateepiji kurusode bajjira binadamerā, āchia k'inia p'anadap'edaak'a.

Jesús kurusode bajjira bidap'edaa (Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jesús ateedak'āri kurusode bajjira bidait'ee, jita atajida eperā aba p'uurudee che wā nipada, Cirene p'uurudepema tījarapatap'edaa Simón. Mägimaa kuruso ateepijida Jesús t'ee.

²⁷ Ma wādade eperārā chok'ara ichi t'ee wā nipapachida. Mäirāome wādap'edaarā wēraarā chok'ara jēe wāpachida mäik'aapa biuk'a wāpachida t'āri p'uapa, Jesús māgá atee wādap'edaa perā. ²⁸ Mamīda Jesupa āchimaa ak'iji mäik'aapa māgají:

—Jerusalendepema wēraarā, jēenāati mi pari. Jéeti pāchi pari mäik'aapa pāchi warrarā pari, ewari cherude audú chupiria chitoonadait'ee perā. ²⁹ Tachi Ak'orepana eujādepemaarā k'achia ook'āri, māgadait'ee: “O-ña p'ani chi ju tawadak'aa beerā warra t'odak'aa perā.” ³⁰ Ma ewate eperārāpa eemaa jaradait'ee:

‘Tai ūri irak'ooodarítí!’ mäik'aapa: ‘Tai t'ap'a atáti!’ (Os 10.8)
³¹ Eperārāpa pak'uru ödoobí t'ipitaude bat'at'aapata pirā, ¿audupiara pak'uru p'ūasaa bi bat'at'aada-e paik'ā, taarā-ee paa jōdaipari perā?

Eperārā Jesús ik'aawa kurusode bajjira bidap'edaa

³² Ichiaba Jesús ome atee wā nipajida k'achia beerā omé auk'a kurusode bajjira bidait'ee. ³³ Panadak'āri eujā “Tachi Poro Biiri” apatap'edaamāi, Jesús ma k'achia beerā ome kurusode bajjira bijida; aba juuaraare, chi apema juabi eere. ³⁴ [Mäpai Jesupa māgají:]

—Ak'õre, mi nãgá oo p'aniirã perdonáaji, k'awada-e p'anadairã ne-inaa k'achiata oomaa p'ani.]

Mãpai soldaorãpa suerte jemenejida k'awaadait'ee k'aipata iru p'aru atait'ee. ³⁵ Mâimisa arii p'anadap'edaarãpa Jesumaa ak'i para bapachi mäik'aapa judiorã poroorãpa iru nãga oo iru p'anapachida:

—Awaraarã k'aripadak'a, pichi k'ap'ia jida k'aripa atáji, wãara Tachi Ak'õrepa pi pëida pirã, maa-e pirã irua jirit'erada pirã.

³⁶ Soldaorãpa ichiaba Jesús oo iru p'anapachida. Iru k'ait'a wãdap'eda, vino achuchua teepachida ³⁷ mäik'aapa mägapachida:

—iPi wãara Judiorã Rey pirã, jämäik'aapa uchiadaríji!

³⁸ Ichiaba Jesús poro it'aik'a eere letrero bijida: NÂGÍ JUDIORÃ REY.

³⁹ Ma awara iru ik'aawa baijira badapa ik'achia jarapachi:

—iPi wãara Tachi Ak'õrepa pëida pirã, jämäik'aapa uchiadaipáde apachi, mäik'aapa tai jida auk'a k'aripapáde! apachi.

⁴⁰ Mamïda chi apemapa mägí pedee bada ítriat'aaji:

—¿Pia Tachi Ak'õre waawee-e bik'ã aji, nama auk'a baijira bita? ⁴¹ Tachi nama chupiria chitooni ne-inaa k'achia oodap'edaa perã. Mamïda na eperãpa ne-inaa k'achia ook'aa pajida aji.

⁴² Maap'eda, mägají:

—Jesús, pi Ak'õre Waibia truade rey beek'ãri, mi k'irãpáji.

⁴³ Jesupa p'anauji:

—Mia wãarata jararu. Idi pi mi ome bapariit'eeda aji, Ak'õre Waibia eujäde.

Jesús jai-idaada

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Imat'ipa ak'õrejíru k'iat'idachi. Na eujä jöma p'äriudachi las tres parumaa.

⁴⁵ Ak'õrejíru k'iat'idachi mäik'aapa Tachi Ak'õre te waibiadepema cuarto edupiara t'iupatamäi p'aru eebai jira bada esajíak'a jédachi. ⁴⁶ Mäpai Jesús golpe biaji:

—iAk'õre, michi jaure pi juade biru!

(Sal 31.5)

Mäga jarap'eda, jai-idaaji.

⁴⁷ Romadepema soldaorã poropa ma jöma unuk'ãri, pedee pia jaraji Tachi Ak'õremaa mäik'aapa mägají:

—Wãara na eperãpa ne-inaa k'achia ook'aa pajida aji.

⁴⁸ Eperãrarã jõmaweda mama see nîbadaarãpa mäga unudak'ãri, ãchi t'üa t'aap'e erreudachida t'ãri p'uapa. ⁴⁹ Mamïda Jesús ome nipapatap'edaarã, imik'iraarã mäik'aapa wêraarã iru ome chedap'edaa Galilea eujädeepa, ma ne-inaa p'asada t'imiipa ak'ima a p'aneejida.

Jesús iadap'edaa

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Ma eujäde eperã t'ãri pia bapachi. Ne-inaa k'achia ook'aa pají. Mägí t'ijarapachida José. Iru Arimatea p'uurudepema pají. Mägí p'uuru Judea eujäde bi.

⁵¹ Ni baji Tachi Ak'orepa pëida eperäärã rey pamerã. Junta Supremadepema paji. Mamida ijää-e paji mäiräpa oodap'edaade Jesús ome. ⁵² Mapa wäji Pilatomaa Jesús k'ap'ia piuda iidide iait'ee. ⁵³ T'epai Jesús k'ap'ia kurusodeepa irabai atapeda, pirat'aaji lienzode mäik'aapa binaji mäu teuria k'oro iru p'anadap'edaade. Made piuda apida waide iada-e p'anajida. ⁵⁴ Ma ewate judiorä ñipata noreweda paji. P'ariupodopa pada perä, ne-inaa waa ooi'k'araa baji, ñipata ewate wäyaaru misa.

⁵⁵ Ma wëraarã Jesús ome Galilea eujädeepa chedap'eda ichiaba wäjida ma mäu teuriade iru bidap'edaamaa mäik'aapa ak'ijida säga Jesús k'ap'ia ata bijida. ⁵⁶ Maap'eda teedaa chedak'äri, k'era oojida ne-inaa awaraa t'üa bee ome Jesús k'ap'ia iri bidait'ee, judioräpa oopatak'a ächi auk'aarã piudak'äri. Ñipata ewate ma wëraarã ñijida Tachi Ak'ore Ùraa p'ädade jara bik'a.

(San Lucas 23.53-55)

Jesús chok'ai p'irabaida*(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)***24**

¹ Tomia ewate tap'eweda ma wēraarā wājida Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa. Ateejida k'era ne-inaa t'ūa ome āchia oodap'edaa.

² Panadak'ari, unujida chi māup te uria t'ai māupa t'ap'a bada awara āi bi. ³ T'iudak'ari, Tachi Waibia Jesús k'ap'ia unuda-e paji. ⁴ K'awadak'aa paji k'āata oodait'ee. Māga nide unujida imik'iraarā omé p'aru t'o-t'oo uchiterree jī bainī p'ani āchi ik'aawa. ⁵ Māpai āchobeeapa bedabaidachida tau biiri eujāde t'obairutamaa. Mamīda māirāpa māgajida:

—¿Sāap'eda jāiramāi jiri p'anima ajida, iru chok'ai bita? ⁶ Iru nama wē-e. iChok'ai p'irabajii! K'irāpāti iru at'āri Galilea eujāde bak'ari, ⁷jaraji ichi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, k'achia beerā juade bidait'ee; ārapa kurusode bajira bidait'ee piumerā māik'aapa ewari ōpeemaa ichi chok'ai p'irabaiit'ee.

⁸ Māga ūridak'ari, ma wēraarāpa Jesupa jarada k'irāpajida. ⁹ Māpai iru k'ap'ia iadap'edaamāipa wādak'ari, ma jōmaweda nepirinajida Jesús k'ōp'āyoorā oncemaa māik'aapa awaraarāmaa. ¹⁰ Chi māga nepirinadap'edaarā paji María Magdalena, Juana, Santiago nawe María māik'aapa awaraa wēraarā. ¹¹ Mamīda ārapa nepiridap'edaa ūridak'ari, Jesús k'ōp'āyoorāpa k'īsajida pariatua pedeemaa p'ani. Mapa ijāa k'iniada-e paji.

¹² Māga jarajida mīda, Pedro p'iradachi Jesús k'ap'ia iadap'edaamaa māik'aapa edajāde ak'ik'ari, chi k'ap'ia lienzode beda bada unu-e paji. Jīp'a chi p'aru aupai unuji. Māpai p'era pik'a teedaa cheji. K'awa-e paji k'āata ooit'ee.

**Jesús unudap'edaa
ode wādade Emaús p'uurudee***(Mr 16.12-13)*

¹³ Ma ewate weda Jesús ome nipapatap'edaarā omé wā nipajida Emaús p'uurudee. Ma p'uuru Jerusalendeepa perá once kilómetros bi. ¹⁴ Ma ode wādade āchi pedee wā nipajida ma jōma Jesús ome p'asadade. ¹⁵ Māgá pedee wādade, Jesús cheji āchi ik'aawa māik'aapa auk'a t'ia wāji. ¹⁶ Unu p'anajida mīda auk'a wāru awaraa eperā āchi ome, k'awada-e paji k'aita māga bi. ¹⁷ Māpai Jesupa iidiji āramaa:

—¿K'āaredeta parā pedee wādama? aji.

Māpai āchi k'īra pia-ee bainī p'aneejida ¹⁸ māik'aapa āchidepema Cleofás apatap'edaapa p'anauji:

—¿Pi Jerusalende badata k'awa-e bik'ā aji, mama p'asada?

¹⁹ Māpai ichia iidiji:

—¿K'āata p'asajima? aji.

Āchia māgajida:

—Jesús Nazaretdepema Ak'ore pedee jarapari paji. Ne-inaa pi-ia oopachi māik'aapa pedee pia jarateepachi Tachi Ak'ore k'īrapite māik'aapa p'uuru pidaarā

k'irapite.²⁰ P'aareerā poroorāpa māik'aapa tachi poro waibiarāpa iru ateejida Romadepema poro waibia Pilatomaa kurusode peepit'aamerā.²¹ Taipa ijāa p'anajida ma Jesupata tachi Israel pidaarā uchiapiit'ee Romadepemaarā juadeepa. Mamīda ewari öpee paru māgí ne-inaa jōma p'asada.²² Ma awara wēraarā tai ome nipapataarāpa tai p'erapijida. Taujaaweda wājida Jesús iadap'edaamaa.²³ Mamīda iru k'ap'ia unuda-e pak'ari, äpitez chejida teedaa māik'aapa taimaa nepirijida angeleerā unudap'edaa. Māirāpa jarajidada ajida, Jesús chok'ai bi.²⁴ Māga ūridak'ari, tai k'op'ayoorā ūk'uru wājida iru iadap'edaamaa māik'aapa ununajida ma wēraarāpa jaradap'edaak'a. Mamīda iru unuda-e paji.

²⁵ Māpai Jesupa māgají:

—iParā k'isia k'awada-ee p'ani! iIjāada-e p'anik'ā Ak'ore pedee jarapataarāpa chonaarāweda jaradap'edaa?²⁶ iTachi Ak'orepa pēida māgá chupiria nībait'ee paji-ek'ā aji, Ak'orepa iru ateei naaweda ichi truadee?

²⁷ Māpai Jesupa jarateemaa beeji ichi p'asait'ee bada Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bik'a. Jarateeji Moisepa p'ädadeepa, Ak'ore pedee jarapataarāpa p'ädap'edaade jara bi parumaa.

²⁸ Chi p'uuru wādap'edaamaa panadak'ari, Jesús k'ira jiwaawāyait'ee paji, p'uurude bee-ee.²⁹ Mamīda ächia māgajida:

—Tai ome béeji k'ewara bairā māik'aapa p'āriu wā perā.

Māpai Jesús auk'a teedaa wājí ãra ome.³⁰ T'ëepai mesade su-ak'i p'aneedak'ari nek'odait'ee, Jesupa ichi juade pan ataji. Māpai it'aa t'iji graciajara it'ee Tachi Ak'oremaa māik'aapa t'oop'eda ãramaa teeji.

³¹ Mata Tachi Ak'orepa aweda ãra tau eratik'oopiji māik'aapa ãramaa Jesús k'awapiji. Mamīda mamaik'aapa iru wépadachi.³² Māpai māgajida:

—iWāara-ek'ā? ajida. iIru paji! Tachi t'āripa māga jara nībaji, ode Ak'ore Ūraa p'āda tachimaa jaratee che wā nipak'ari.

³³ Aramata waya äpitez chejida Jerusalendee. Mamaunu chejida iru k'op'ayoorā once awaraa nipapatap'edaarā ome see nībi.³⁴ Māgí see nībadaarāpa māgajida:

—Wāarada ajida, Jesús chok'ai bi. Simón Pedromaa ichiaba unupijida ajida.

³⁵ Māpai ächi omeerāpa nepirijida ode p'asada māik'aapa Jesupa pan t'oop'eda, jedek'ari k'awaadap'edaa.

Jesupa chi k'op'ayoorāmaa unupida (Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-8)

³⁶ At'ari māgá nepirimaa p'anide, Jesús ãra esajíak'a bainí ba cheji māik'aapa māgají:

—K'äiwee p'anapatáati.

³⁷ Jesús unudak'ari, ächi p'eradachida, iru jauretaunu p'ani jíak'aapa.

³⁸ Mamīda Jesupa māgají:

—iSääp'eda p'era jönima? aji. iSääp'eda pächti t'āride at'ari ijāada-e p'anima? aji.³⁹ Ak'íti mi jua, mi biiri ome. Mipi. Mi k'ap'ia t'obáiti māik'aapa ak'íti. Eperā jaure chiara wēe bi, biiri jida mia iru bik'a.

⁴⁰ Māga jarap'eda, āramaa ak'ipiji ichi jua māik'aapa ichi biiri. ⁴¹ Mamīda at'ari pia ijāada-e p'anajida, audú o-ia p'anadap'edaa perā māik'aapa p'era pił'a p'anadap'edaa perā. Jesupa ichi k'awapi k'inia bada perā, iidiji:

—¿Nama ne—inaa k'oparii iru p'anik'ā? aji.

⁴² Māpai āchia chik'o paada esajāk'a teejida. ⁴³ Irua jitaji māik'aapa āchi taide k'ot'aaji. ⁴⁴ Maap'eda māgaji:

—Mimaa p'asajida aji, mia jaradak'a, at'ari parā ome bak'āri. Jaraji ne—inaa jōmaweda p'asait'ee paji Moisepa p'ädade jara bik'a māik'aapa Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa p'ädap'edaade jara bik'a, Salmos libro p'ädade jara bik'a paara.

⁴⁵ Māpai jarateeji Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bi Mesiade. ⁴⁶ Māgaji:

—Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bi Mesías ichita piut'ee māik'aapa ewari ōpeemaa chok'ai p'irabaiit'ee. ⁴⁷ Ak'orepa k'aripap'eda, Jerusalendeepa na p'ek'au eujā eperāarā paraamaa jarateenatí p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa Tachi Ak'orede ijāapataadamerā. Māgá irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ⁴⁸ Parāpa mi p'asada jōmaweda k'awa p'ani,

(San Lucas 24.51)

unudap'edaa perā. ⁴⁹ Mapa parāmaa mia ne-inaa pēiit'ee mi Ak'ōrepa jaradak'a. Mamīda māga ooru misa, nama p'anéeti Jerusalén p'uurude. T'ēepai it'ariipa Tachi Ak'ōrepa ichi jaure pēiit'ee parā ome bapariimerā.

Jesús Ak'ōre eujādee wāda
(*Mr 16.19-20; Hch 1.9-11*)

⁵⁰ Maap'eda Jesupa ãra ateeji ma p'uurudeepa Betania p'uuru k'ait'a. Mama ichi jua it'aa iap'eda, ãra bendiciaji. ⁵¹ Māpai māgá pedeemaa bide Tachi Ak'ōrepa iru it'aa ateeji ãra ik'aawaapa. ⁵² T'ēepai chi k'ōp'āyoorāpa it'aa t̄idap'eda, pedee pia jarajida irude māik'aapa t̄āri o-ña āpitēe chejida Jerusalendee. ⁵³ Maadamāiipa ewari chaa Tachi Ak'ōre te waibiade p'anapachida it'aa t̄imaa māik'aapa pedee pia jaramaa Tachi Ak'ōremaa.

SAN JUAN

San Juanpa Pedee Pia P'āda

Juan, Zebedeo warrapa na pedee pia p'āji. Judío paji. Nipapachi Jesucristo ome. Na p'ādade Juanpa jara bi Jesupa jarada māik'aapa ooda, mak'iara uchia-e bi awaraarāpa p'ādade. Na p'ādade chi Jesús k'ōp'āyo k'iniara iru bida apachi. Jesús ome nipapachi perā pia k'awaji iru bapata. Na p'ādade k'awapi k'inia bají k'aita paji Jesús; Tachi Ak'ore na eujādee cheda. Jara bi Jesús pank'a bi; īdaa pik'a bi; puertak'a bi; ovejaarā ak'iparik'a bi; uva k'arrak'a bi; esperāarā chok'ai p'anapipari; piudap'edaarā chok'ai p'irabaipipari; Tachi Ak'ore o ak'ipipari; wāarata jarapari; chi ichita bapari.

Naapiara Juanpa jara bi Jesús Tachi Ak'ore pedee, na p'ek'au eujādee cheda (cap. 1.1-18). Jara bi Juan Bautistapa jarateeda māik'aapa Jesupa k'ōp'āyoorā ūk'uru jirit'erada (cap. 1.19-51). Mamīda mak'iara jara-e bi Jesús nipada Galilea eujāde. Ma k'āyaara jara bi irua ooda māik'aapa jarateeda Judea eujāde bak'āri māik'aapa judiorā fiesta awara-awaraade bak'āri (caps. 2.1-10.42). Jara bi Jesupa Lázaro chok'ai p'irabaipida (cap. 11) māik'aapa Mariapa Jesús biiri ūk'uru k'erapa weeda (cap. 12.1-11). Ichiaba jara bi Jesús p'asada Jerusalendee wāk'āri (cap. 12.12-50). Jara bi Jesupa jarada nek'ok'āri chi k'ōp'āyoorā ome (caps. 13.1-14.14); irua jarateeda Tachi Ak'ore Jaurede (caps. 14.15-16.33) māik'aapa irua it'aa tīda ijāapataraā pari (cap. 17); iru jitā atadap'eda māik'aapa ateedap'eda poro waibiarā k'irapite (caps. 18.1-19.16). Jara bi Jesús piuda māik'aapa chok'ai p'irabaida (caps. 19.17-21.14). Juanpa t'ēepai Pedrode p'āda uchia-e awaraarāpa pedee pia p'ādade (cap. 21.15-25). Maperā jara p'ani Juanpa pedee pia p'āda awara uchiaji apemaarāpa p'ādap'eda k'āyaara.

Jesús na p'ek'au eujādee cheda

1 ¹Na p'ek'au eujā bai naaweda Jesucristo, Tachi Ak'ore Pedee apata, bapachi. Māgí bapachi Tachi Ak'ore ome. Iru ichita Tachi Ak'ore bapari. ²Tachi Ak'ore ome bapachi. ³Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'orepa ne-inaa jōmaweda ooji. Iru wēe Tachi Ak'orepa ne-inaa maarepida oo-e paji. ⁴Irua chok'ai bapipachi ne-inaa jōmaweda chok'ai bi. īdaa pik'a bapachi esperāarā t'āide, ma k'aurepa esperāarāpa Tachi Ak'ore k'awapataadamerā. ⁵At'āri irua Tachi Ak'ore k'awapimaa bi esperāarāmaa. Apidaapa p'ooyaa jarada-e irua māga oonaamerā.

⁶Bapachi esperā, t'ijarapatap'eda Juan Bautista. ⁷Tachi Ak'orepa māgí esperā jirit'erají jaramerā ma īdaa pik'a bide, jōmaarāpa Ak'orede ijāadamerā ma

jarateeda k'aurepa. ⁸ Juan ñidaa pik'a ba-e paji. Jíp'a cheji jarateede ⁹ ma wāara ñidaa pik'a bi na p'ek'au eujādee cheji, Tachi Ak'õre eperāarāmaa k'awapiit'ee.

¹⁰ Mágí Pedee, Jesucristo ba cheji na p'ek'au eujāde, ichia eujā oodade. Mamīda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awada-e paji iru Tachi Ak'õre Warra. ¹¹ Cheji mīda ichi auk'aarā t'aide, āchia auteebaida-e paji.

¹² Mamīda eperāarā ūk'uruurāpa iru auteebajida māik'aapa wāara irude ijāajida. Irua māgiirā Tachi Ak'õre warrarā papiji. ¹³ Tachi Ak'õre warrarā māgá padait'ee, mágí eperāarā t'oda-e paji warra jíp'aarā t'opatak'a, eperāpa warra oo k'inia ooparik'a. Ma k'āyaara Tachi Ak'õrepata māgiirā ichi warrarā papiji, irude ijāa p'aneedap'edaa perā.

¹⁴ Mágí Pedee, Jesucristo Tachi Ak'õrepa pëida. T'oji eperā k'ap'iade māik'aapa tachi t'aide bapachi. Iru Tachi Ak'õre Warra pada perā, Tachi Ak'õre k'ira wāree unupiji tachimaa. Eperāarā k'inia iru bapachi māik'aapa Tachi Ak'õre wāarata āchimaa k'awapipachi.

¹⁵ Juan Bautistapa k'awaji mágí Pedee Tachi Ak'õrepa pëida. Mapa jarapachi:
—Nágide mia jara baji jarak'āri eperā mi t'ëepai cheru mi k'āyaara waibíara bi, mi t'oi naaweda iru bapachi perā.

¹⁶ Ma eperā t'āri pia bapari tachi jōmaarā ome māik'aapa tachi ichita k'aripapari. ¹⁷ Tachi Ak'õrepa ichi ūraa k'awapiji eperāarāmaa Moisés k'ap'ia pari. Mamīda eperāarā k'inia iru baji māik'aapa ichi wāarata k'awapiji āramaa Jesucristo k'ap'ia pari. ¹⁸ Eperā apidaapa Tachi Ak'õre unudak'aa. Mamīda Jesucristo, iru Warra apai iru bi, iru ome auk'a bairā, iru eperāarāmaa k'awapiji.

Juan Bautistapa Jesucristode jarada (Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

¹⁹ Judiorā poroorāpa Jerusalendeepa pëijida p'aareerā Leví ëeerādepemaarā ome, māirāpa Juanmaa iididamerā:

—¿Pi k'aima? ajida.

²⁰ Juan Bautistapa wāarata p'anauji:

—Mi Tachi Ak'õrepa pëida-epi, eperāarā rey pamerā.

²¹ Māpai iidijida:

—Māgara, ¿pi Tachi Ak'õre pedee jarapari Eliak'ā? ajida.

—Māga-edo aji.

Mamīda waya iidijida:

—¿Pi Tachi Ak'õre pedee jaraparik'ā ajida, tachia ni p'ani?

—Māga-edo aji.

²² Māpai māgajida:

—Māgara, ¿pi k'aima? Jarapáde ajida. Tai pëidap'edaarāmaa jaranaadait'ee. ¿K'āata jara pëiit'eema? ajida.

²³ Juanpa p'anauji Tachi Ak'õre pedee jarapari Isaíapa chonaarāweda p'ādade jara bik'a:

—Mi ni eujā pania wēe bide māik'aapa bia bi:

‘O pi–ia oopatak'a poro waibia chei naaweda, māga pik'a p'ek'au
k'achia oo amáati Tachi Waibia chei naaweda.’ *(Is 40.3)*

24 Ma fariseorāpa pëidap'edaarāpa **25** Juanmaa iidijida:

—Pi Tachi Ak'orepa pëida–e pirā eperāarā rey pamerā, Elia–e pirā wa Tachi Ak'ore pedee jarapari–e pirā, ḷk'āare–it'ee eperāarā poro chooparima? ajida.

26 Juanpa māgaji:

—Mia parā poro choopari paniapa. Mamīda pāchi t'āide bida aji, awaraa eperā, parāpa k'awada–e p'ani. **27** Māgí mi t'ēepai parāmaa jaratee cheru. Iru mi k'āyaara waibiara bi. Mia iru chancla jida ēraik'araa bida aji, mi iru k'āyaara ek'ariara bairā.

28 Māga p'asaji Betania p'uurude Jordán to k'īraik'a eere, Juanpa poro choomaa badamāi.

Jesús Tachi Ak'orepa pëida eperāarā pari piumerā

29 Ai norema Juanpa unuk'āri Jesús ichi k'ait'a cheru, māgaji:

—iAk'īti! Nāgí eperā oveja chak'ek'a bi, Tachi Ak'orepa pëida perā piumerā eperāarā pari. Nāgipa wēpapiit'ee eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata. **30** Nāgí eperāde mia pedee bají nāga jarak'āri: “Eperā mi t'ēepai cheru mi k'āyaara waibiara bi, iru mi t'oi naaweda bapachi perā.” **31** Ai naaweda mia pida k'awa–e bají iru Tachi Ak'orepa pëida tachi k'aripamerā. Mamīda ma–it'ee mia eperāarā poro choo cheji; māgá Israel pidaarāpa iru k'awadamerā.

32 Māpai Juanpa jaraji ichia unuda:

—Mia Tachi Ak'ore Jaure unuji iru īri palomak'a baai chek'āri. **33** Mia k'awa–e bak'aji iru Tachi Ak'ore Warra. Mamīda ai naaweda mi pēidapa eperāarā paniapa poro choomerā, mimaa jaraji: “Pia unuit'eeda aji, mi Jaure baai cheru eperā īri, ichita iru ome bapariit'ee. Māgí eperāpa mi Jaure ba chepiit'eeda aji, eperāarā ome.” **34** Tachi Ak'orepa jaradak'a mia māga unuji. Maperāpi mia parāmaa jara bi: Nāgí Jesús, Tachi Ak'ore Warra.

Jesús ome nipapatap'edaarā

35 Ai norema Juan Bautista waya mama bají chi k'ōp'āyoorā omeerā ome. **36** Jesús wāyaa wā unuk'āri, māgaji:

—iAk'īti! Jāgita chi oveja chak'ek'a bi, Tachi Ak'orepa pëida.

37 Chi k'ōp'āyo omeerāpa māga ūridak'āri, Jesús t'ee wājida. **38** Jesús apitee p'irrabaik'āri, unuji ichi t'ee cheruta māik'aapa māgaji:

—¿K'āata k'inia p'anima? aji.

Māgajida:

—Rabuni (jara k'inia bi Tachi Jarateepari), ḷpi, sāma baparima? ajida.

39 Jesupa p'anauji:

—Chétí k'awaadamerā.

Māgá wājida iru baparimaa māik'aapa ma ewate p'aneejida iru ome k'ewara las cuatro pada perā.

⁴⁰K'ōp'āyo abaapa Juan pedee ūrida māik'aapa Jesús t'ēe wāda Andrés paji. Iru Simón Pedro īpema paji. ⁴¹Māgí Jesús ome bap'eda, ne-inaa awaraa ooi naaweda, isapai wāji chi īpema jiride. Unu atak'āri, māgaji:

—Mesías unujidada aji. (Māgí t'ī jara k'inia bi Cristo, Tachi Ak'ōrepa pëida eperāarā rey pamerā.)

⁴²Māpai Andrepa chi īpema aneeji Jesumaa. Jesupa iru unuk'āri, māgaji:

—Pi Simón, Juan warra. Mamīda pi t'ījaradait'eeda aji, Cefas. (Māgí t'ī griego pedeede jara k'inia bi Pedro.)

Jesupa Felipe Natanael ome jirit'erada

⁴³Ai norema Jesús wāji Galilea eujādee. Mama unuji eperā t'ījarapatap'edaa Felipe. Māpai māgaji:

—Mi ome nipaparíiji.

⁴⁴Māgí Felipe, Andrés māik'aapa Pedro Betsaida p'uurudepemaarā paji.

⁴⁵Felipepa Natanael jirinaji māik'aapa unu atak'āri, māgaji:

—Unujidada aji, eperā Moisepa jarada Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade. Māgí ichiaba Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa chonaarāweda āchi p'ādap'edaade jaradap'edaa. Māgí eperā José warra; t'ījarapata Jesús Nazaretdepema.

⁴⁶Natanaelpa māgaji:

—iNazaretdepema! ¿Nazaret p'uurudeepa eperā pia uchiaik'ā? aji.

Felipepa māgaji:

—Wādáma aji, ak'ide.

⁴⁷Jesupa Natanael ichi k'ait'a cheru unuk'āri, māgaji:

—Na Israel pida wāara t'āri pia bapari. Apida k'ūrak'aa.

⁴⁸Natanaelpa Jesumaa iidiji:

—¿Sāga pia mi k'awa bima? aji.

Jesupa p'anauji:

—Felipepa pi atanai naaweda, mia pi unuji higuera k'arra ek'ari.

⁴⁹Māpai Natanaelpa māgaji:

—Tachi Jarateepari, pi Tachi Ak'ore Warra. Pi Israel pidaarā Rey, chi cheit'ee bada.

⁵⁰Jesupa māgaji:

—¿Ijāa bi-ek'ā aji, mia jarada perā pi unuji ma pak'uru ek'ari? Pia unuit'ee ne-inaa awara ma k'āyaara pi-iara. ⁵¹Mia wāarata jararu. Parāpa unudait'ee Tachi Ak'ore eujā ewaraa k'obi māik'aapa angeleerā it'aa wāruta māik'aapa edaa cheruta mi, chi Eperā Ak'ore Truadepema, k'aripade.

Caná p'uurude miak'āidak'āri, fiesta oodap'edaa

2 ¹Natanael ome pedeep'eda, k'āaima ūpeemaa miak'āipata fiesta oojida Caná p'uurude. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Jesús nawe mama baji. ²Jesús chi k'ōp'āyoorā ome ichiaba t'ī pēijida chedamerā ma fiestade.

³Mama p'anide vino jōdachi. Maperā Jesús nawepa māgaji:

—Vino jōdachida aji.

⁴Māpai Jesupa māgaji:

—Nawe, ̄sāap'eda pía mimaa māga jara bima? aji. Waide ewari pa–eeta mia Ak'ore ju aki'pimerā.

⁵Māpai chi nawepa māgaji vino jedepataarāmaa:

—Óoti jōma irua jara bik'a.

⁶Mama bainī p'anajida chok'o seis, māudee ooda. Judiorāpa māgee chok'o iru p'anapachida aide pania t'idait'ee. Māgá siidai āchi jua, biiri maa-e pīrā net'aa Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jaradak'a. Chok'o abaade cincuenta wa setenta litros araapachi. ⁷Jesupa vino jedepataarāmaa māgaji:

—Paniapa na chok'o ipuruk'óoti.

Pania atanajida māik'aapa ma chok'o ipuruk'oojida. ⁸Māpai Jesupa māgaji:

—Irá ma-āri joi atadapáde aji, māik'aapa teepáde aji, na fiesta chiparimaa.

(San Juan 2.6-7)

Māga oojida. ⁹Ma fiesta chiparipa pania vino padai bada tok'āri, k'awa-e paji sāmāik'aapa uchiaji ma vino. Ma vino jedepataarāpapai k'awajida, āchia ma vino chok'odeepa joidap'edaa perā. Māgá top'eda, ma fiesta chiparipa chi imik'īra miak'āiit'ee bada tī ataji ¹⁰māik'aapa māgajī:
—Fiesta oodak'āri, jōmaarāpa naapiara vino piara bita jedepata.

Maap'eda, waibia to p'anadap'eda, jedepata chi vino mak'iara pia-e bi. Mamīda pia ia nībijida aji, chi vino piara bita ūraweda todamerā.

¹¹Māgí ooda Jesupa Galilea eujādepema Caná p'uurude paji irua naapiara ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga ook'āri, unupiji ichi wāara Tachi Ak'ōrepa pēida. Ma ooda unudak'āri, chi k'ōp'āyoorāpa audupiara irude ijāa p'aneejida.

¹²Ma tēepai Jesús wāji Capernaum p'uurudee chi nawe ome, chi ūpemaara omē māik'aapa chi k'ōp'āyoorā omē. Kāima chok'ara-ee mama p'anajida.

**Jesupa ne-inaa netopataarā jērek'ooda Ak'ore te waibiadeepa
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)**

¹³Judiorā Pascua fiesta ūri pa wāda perā, Jesús wāji Jerusalendee. ¹⁴Mama Tachi Ak'ore te waibia ūuk'idaa t'iak'au bide ununaji p'ak'a netopataarā, oveja netopataarā māik'aapa paloma netopataarā. Ichiaba unuji p'arat'a tau t'erabaipataarā mama su-ak'i p'ani. ¹⁵Māga unuk'āri, Jesupa soo oo ataji māik'aapa ma jōmaweda taawaa jērek'ooji āchi p'ak'a, oveja ome. Ma p'arat'a tau t'erabaipataarā mesa eujāde sīa bat'ak'oop'eda, āchi p'arat'a eujāde p'ok'ooji ¹⁶māik'aapa paloma netopataarāmaa māgajī:

—iPachi net'aa atētī namāik'aapa! iMi Ak'ore te net'aa netopata tek'a papināati!

¹⁷Jesupa māga oo bide chi k'ōp'āyoorāpa k'irāpajida Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

‘Mia pi te k'inia iru bapari perā, mi peet'aadait'ee.’ *(Sal 69.9a)*

¹⁸Māpai judiorā poroorā, arii p'anadap'edaarāpa māgajida Jesumaa:
—Wāara Tachi Ak'ōrepa nāga oopiru pirā pimaa, ɻk'āata ooit'eema ajida, taipa ijāadamerā wāara Ak'ōrepa pi pēida?

¹⁹Jesupa p'anauji:
—Na te t'eet'aaruta pīrā, ewari ūpeemaa mia waya baik'o biit'eeda aji.
²⁰Māpai judiorāpa māgajida:
—Cuarenta y seis años mimiajjidada ajida, na te oodait'ee. ɻT'eeep'eda pīa ewari ūpeede baik'o biit'eek'ā? ajida.

²¹Mamīda Jesupa “na te” ak'āri, jara k'inia baji ichi k'ap'ia. ²²Mapa ai tēepai, iru piup'eda, chok'ai p'irabaik'āri, chi k'ōp'āyoorāpa k'irāpajida irua ma ewate jarada. Māpai wāara ijāajida Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jarada māik'aapa Jesupa jarada.

Jesupa jōmaarā t'āri k'awapari

²³Jesús Jerusalende bide Pascua fiesta wāyaaru misa, eperāarā chok'araarāpa irude ijāajida, unudak'āri irua ne-inaa oomaa bi eperāarāpa

p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²⁴Mamīda Jesupa k'awaji wāara ijāada-e p'anajida, āchi t'āri pia k'awada perā. ²⁵Faltak'aa paji apidaapa eperāarā k'isia k'awaapidamerā irumaa, irua eperāarā t'āri k'awa bada perā.

Jesús Nicodemo ome

3 ¹Bapachi fariseo t'ījarapatap'edaa Nicodemo. Judiorā poro waibiarādepema paji. ²P'ārik'ua māgí eperā Jesumaa p'asiade wāji māik'aapa māgaji:

—Tachi Jarateepari, k'awa p'anida aji, Tachi Ak'ōrépata pi pēida taimaa jarateede. Pia p'oyaa oo-e pak'ajida aji, nāgee ne-inaa pia pia ooparik'a, Tachi Ak'ōre pi ome ba-e pada paara.

³Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Eperā waya t'o-e pirā, p'oyaa ba-e pai Tachi Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

⁴Māpai Nicodemopa iidiji:

—Mamīda ̄sāga waya t'oyama aji, eperā chona bīta? iP'oyaa t'īuk'aa chi nawe bide waya t'oit'ee!

⁵Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Eperā paniapa t'o-e pirā māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa t'opi-e pirā, p'oyaa ba-e pai Ak'ōre jua ek'ari ichideerā ome.

⁶Eperādeepa uchiapari eperā. Mamīda Tachi Ak'ōre Jauredeepa uchiapari Tachi Ak'ōreddeerā. ⁷P'era pik'a banáaji mia jarada perā eperāarā waya t'odaipia bi.

⁸Nāu p'uapari chi p'ua k'iniamaa. Pia ma nāu ūriru mīda, k'awak'aa sāmāik'aapa cheru wa sāmaa wā. Māga pik'a bi ichiaba eperā Tachi Ak'ōre Jaurepa t'opida.

⁹Māpai Nicodemopa waya iidiji:

—Mamīda ̄sāga māga payama? aji.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Pi Israeldeepa uchiadap'edaarā jarateepari. ̄K'awa-e bik'ā aji, mia jara bi? ¹¹Mia wāarata jararu. Taipa jarapata ne-inaa k'awa p'ani māik'aapa unudap'edaa. Mamīda parāpa ijāadak'aa taipa jarapata.

¹²Parāpa ijāada-e p'ani pirā mia na eujādepema ne-inaa jarak'āri, ̄sāga ijāadayama aji, mia it'aripema ne-inaa jarak'āri?

¹³'Apida Ak'ōre eujādee wāda-e p'ani. Jōdee aba, chi Eperā Ak'ōre Truadepema, Ak'ōre eujādeepa cheji. ¹⁴Moisés eujā pania wēe bide Israel pidaarā ome nipak'āri, taama broncedee ooda pak'urude jiraji eperāarāpa māgí ak'īdamerā. Māga piuda-e paji. Māga pik'a ichiaba chi Eperā Ak'ōre Truadepema pak'urude ichita jiradait'ee ¹⁵eperāarāpa iru ak'īdamerā. Māga jōmaarāpa irude ijāapata ichita iru ome it'ari p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'ōrepa eperāarā jōmaweda k'inia iru bapari

¹⁶—Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā audú k'inia iru bada perā, ichi warra apai iru bada pēiji piumerā eperāarā pari. Eperāpa

iru Warrade ijāa bi pirā, atua-e. Jai–idaak'āri, Ak'ōre eujāde banait'ee.

¹⁷Tachi Ak'ōrepa ichi Warra pēi–e pají na p'ek'au eujādepemaarā atuapiit'ee. Jíp'a pēiji eperāarā o k'achiade wādap'edaadeepa k'aripa atade atuanaadamerā.

¹⁸'Mapa Tachi Ak'ōrepa atuapi–e ichi Warrade ijāa bi. Mamīda atuapiit'ee chi ijāa–ee bi, māgipa ijāak'aa perā Tachi Ak'ōre Warra apai iru badade. ¹⁹Chi īdaa pik'a bi cheji na p'ek'au eujādee. Mamīda eperāarā ūk'uruurāpa ma īdaa pik'a bi k'iniadak'aa pají, p'āriu pik'a bide p'anee k'inia p'anadap'edaa perā ne–ināa k'achia oodait'ee. ²⁰Chi k'achia oyaa beerāpa ma īdaa pik'a biunuamaa iru p'anapata. Iru k'awa k'iniadak'aa. Māga p'ani k'iniadak'aa perā irua unupimerā āchia ne–ināa k'achia oopata. ²¹Jōdee chi oopataarāpa Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a, ma īdaa pik'a bi k'awa k'inia p'anapata. Māga p'anapata jōmaarāmaa k'awapi k'inia p'anadairā āchia ne–ināa pia oo p'ani Tachi Ak'ōrepa oopiparik'a.

(San Juan 3.1-19)

Juan Bautistapa waya Jesude jarada

²² Ma t'eepai, Jesús chi k'ōp'āyoorā ome wājida Judea eujādee. Mama taarāji āchi ome, āchia eperāarā poro choodamerā. ²³ Juanpa ichiaba eperāarā poro choomaa baji Eononde, Salim k'ait'a, mama paniara paraada perā. Mama eperāarā chepachida poro choopidait'ee. ²⁴ (Māga paji Herodepa Juan carcelde t'ipit'aai naaweda.)

²⁵ Ewari aba Juan k'ōp'āyoorā aupedeemaa p'aneejida awaraa judío ome, eperāarā poro choopata k'ap'ia. ²⁶ Juanmaa chejida māik'aapa māgajida:

—Tachi Jarateepari, ma eperā pi ome bada Jordán to k'iraik'a eere māik'aapa pia jarada taimaa, māgipa eperāarā poro choomaa bida ajida. Ma awara jōmaarāta irumaa wā p'ani poro choopide.

²⁷ Māpai Juanpa p'anauji:

—Apidaapa māgee ne—inaa ooda—e pak'ajida aji, Tachi Ak'ōrepa oopi—e pada paara. ²⁸ Pāchia pia ūrijida mia jarak'āri mi Tachi Ak'ōrepa pēida—e eperāarā rey pamerā. Iru pēi naaweda, Tachi Ak'ōrepa mi pēiji. ²⁹ K'isiadáma nāgide. Miak'āidak'āri, wēra chi imik'ira wēra paru. Mamīda ma imik'ira k'ōp'āyo k'ait'a bainī beepari māik'aapa o—īadaipari ūrik'āri ma imik'irapa jararu chi wēramaa. Māga pik'a mi ma poro choomaa bi k'ōp'āyok'a bi. Maperāpi mi o—īa bi. ³⁰ Iru mi k'āyaara waibiara pait'ee eperāarā k'īrapite. Jōdee mi iru ek'ariara pait'ee.

Juan Bautistapa eperā it'ariipa chedade jarada

³¹ —Eperā it'ariipa cheda jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Eperā na p'ek'au eujādepema na eujāde bapari perā, ichita jarapari na eujādepema ne—inaa. Jōdee chi it'ariipa cheda jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ³² Irua jarapari ichia unuda māik'aapa ūrida it'ari, apidaapa ijāa k'iniada—e p'ani pijida irua jara bi. ³³ Mamīda eperāpa irua jara bi ijāak'āri, k'awa bi Tachi Ak'ōrepa ichita wāarata jarapari. ³⁴ Tachi Ak'ōrepa pēidapa jarapari Tachi Ak'ōre pedee, Ak'ōrepa ichi Jaure pēipari perā iru ome bapariimerā. ³⁵ Tachi Ak'ōrepa ichi Warra k'inia iru bapari. Ne—inaa jōmaweda iru jua ek'ari biji irua ak'imerā. ³⁶ Eperāpa iru Warrade wāara ijāak'āri, ichita bapariit'ee Tachi Ak'ōre ome. Mamīda eperāpa iru Warrade ijāa k'inia—e bi pīrā, Ak'ōre truaunu—e pait'ee. Tachi Ak'ōre ichita k'īrau bait'eeda aji, māgí eperā ome.

Jesús Samaria eujādepema wēra ome pedeeda

4 ¹ Fariseorāpa ūrijida Jesupa Juan k'āyaara k'ōp'āyoorāra p'e wā māik'aapa eperāarā chok'araara poro choopachi. ² (Māga ūrijida Jesupa poro chook'aa paji mīda. Chi k'ōp'āyoorāpata poro choopachida.) ³ Jesupa māga k'awaa atak'āri, waya uchiaji Judea eujādeepa Galilea eujādee wāit'ee.

⁴ Ma wādade wāyaaji Samaria eujāde. ⁵ Māgá Jesús pacheji Sicar p'uuru. Māgí p'uuru Samaria eujāde bi. Chonaarāweda ma p'uuru Jacobpa ichi warra

Josemaa eujā teeda k'ait'a bají. ⁶Ma eujāde Jacob pozo bají. Ma che wādade ode cherupa Jesús īyapaa cheda perā, ma pozo ik'aawa su-ak'i beeji. Imat'ipa pa wā nipají. ⁷⁻⁸(Chi kōpāyoorā p'uurudee wā p'anajida chik'o netode.) Māga nide Samariadepema wēra cheji ma pozodee pania joide. Māpai Jesupa māgaji irumaa:

—Mimaa pania teepáde aji.

⁹Mamīda judiorā, Samariadepemaaṛ ome pedeedak'aa pada perā, māgí wērapa māgaji:

—Mi Samaria eujādepemapi. ¿Sāap'eda pi, judío bīta mimaa pania iidi cheruma? aji.

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Pia k'awada paara jōma Tachi Ak'ōrepa oo k'inia bī eperāarā k'aripait'ee māik'aapa k'awada paara k'aipata pīmaa pania iidimaa bī, mīmaa iidik'aji teemerā pania eperāarā ichita chok'ai p'anapipari.

¹¹Māpai māgí wērapa māgaji:

—Señor, na pozo nāpiā bīda aji. Pia ne-inaa wēe bī pania joi atait'ee. ¿Sāma māgee pania atayama? aji. ¹²Na pozo tachi chonaarāwedapema Jacobpa bēida. Irua na pozodepemata pania topachi, ichi warrarā ome māik'aapa chi ne-animalaara ome. ¿Pi iru k'āyaara waibiara k'īsia bik'ā? aji.

¹³Jesupa p'anauji:

—Eperāarāpa na pozodepema pania toruta waya opisiadaridait'eeda aji. ¹⁴Mamīda mia pania teerudepema todak'āri, waa opisiada-e pait'ee. Ma k'āyaara ara pania poatri uchiaparik'a eujādeepa, māga pik'a mia pania teeru uchiat'ee āra t'ārideepa māik'aapa ma k'aurepa k'awaadait'ee ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōrepa ome.

¹⁵Māpai māgí wērapa māgaji:

—Señor, mi-it'ee teepáde aji, māgí pania, mi waa opisia-e pait'ee, ichiaba waa che-e pait'ee pania joide na pozode.

¹⁶Jesupa p'anauji:

—Wāpáde aji, pichi imik'īra atade māik'aapa waya namaa chepáde aji.

¹⁷Māgí wērapa p'anauji:

—Mi imik'īra wēe bīda aji.

Jesupa māgaji:

—Wāarata jaraji imik'īra wēe bīda ak'āri. ¹⁸Imik'īraarā joisomaa iru badoo māik'aapa chi īrā iru bī pēre-e. Mapa wāarada aji, pia jara bī.

¹⁹Māga ūrik'āri, ma wērapa māgaji:

—Señor, pia pedee jarada k'aurepa mia k'awaa wāda aji, pi Tachi Ak'ōre pedee jarapari. ²⁰Tai chonaarā nāgí eede it'aa t'īpachidada aji. Mamīda parā judiorāpa jarapata Jerusalende eperāarāpa it'aa t'īpataadaipia bī.

²¹Māpai Jesupa māgaji:

—Wēra, mia jararu ijāaji. Ewari paruda aji, parāpa wāara it'aa t'īpataadait'ee Tachi Ak'ōremaa. Mamīda māga ooda-e pait'ee nāgí eede wa Jerusalende.

²²Parāpa it'aa t'īpata Tachi Ak'ōremaa. Mamīda iru pia k'awada-e p'ani. Jōdee

táipata iru pia k'awa p'aní, tai judiorā k'ap'ia pari irua jara pëida perā sāga eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.²³ Mamīda ewari pait'ee mäik'aapa īraweda paru wāarata it'aa tīpataarā Tachi Ak'ōremaa it'aa tīpataadait'ee iru Jaure k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōre wāara k'awapata perā. Tachi Ak'ōrepa māgeerā jiripari māgá ichimaa it'aa tīpataadamerā.²⁴ Tachi Ak'ōreta, Jaure. P'aareerā irumaa it'aa tīpataadaipia bida aji, iru Jaure k'ap'ia pari, iru wāarata k'awapata perā.

²⁵ Mäpai māgí wērapa māgaji:

—Mia k'awa bi Mesías (ichiaba tījarapata Cristo) cheit'eeda aji. Iru chek'āri, tachimaa ne—inaa jōmaata jarateeit'ee.

²⁶ Jesupa māgaji:

—Māgí mida aji, pi ome pedeemaa bi.

²⁷ Māgá pedeemaa bide chi k'ōp'āyoorā pachejida. Āchi tāridepai k'īsiajida: “¿Sāap'eda Jesús pedeemaa bi jā wēra ome?” Mamīda apidaapa iidida—e paji ma wērapa k'āata k'inia baji, maa—e pirā k'āare—it'ee iru pedeemaa baji ma wēra ome.²⁸ Mäpai māgí wērapa ichi chok'o atabēip'eda, wāji p'uurudee mäik'aapa jaranaji eperāarāmaa:

²⁹ —iAk'i chéti! Eperāpa mimaa nepiriji ne—inaa jōma mia oopari. ¿Māgí Mesia—epaama? aji.

³⁰ Mäpai eperāarā wājida Jesumaa.³¹ Māgá cherutade, Jesús k'ōp'āyoorāpa enenee jōnajida nek'omerā:

—Tachi Jarateepari, nek'ōji, ma—āri pijida.

³² Mamīda irua māgaji:

—Parāpa k'awada—e p'anida aji, chik'o mia iru bi k'oit'ee.

³³ Chi k'ōp'āyoorā āchi pitapai pedeepachida:

—¿Apidaapa chik'o aneejida—epaama? aji.

³⁴ Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi—it'ee chik'o nāga pik'a bi: ooit'ee mi pëidapa k'inia bik'a mäik'aapa aupait'ee mimia irua k'īsia iru bi mi—it'ee.³⁵ ¿Parāpa jarapata—ek'ā? “Atane k'īmari falta bi ne—uuda ewadait'ee.” iAk'īti parā ik'aawa! Unudait'ee ne—uuda chiwari nībi. Mapa ewadaipia bi.³⁶ Ne—uuda ewapari ma ne—uuda ewakāri, o—iādaipari p'arat'a jitait'ee perā ichi mimia pari. Māga pik'a mi, Tachi Ak'ōre Uraa jarateepari, o—iādaipari parāpa eperāarā p'e atadak'āri mide ijāpataadamerā, ma k'aurepa ichita p'anapataadait'ee perā Tachi Ak'ōre ome. Maperā chi ne—upari chi ne—uu ewapari ome o—ia para beepari.³⁷ Nāgí pedee eperāarāpa jarapata wāara bi. “Abaapa uupari mäik'aapa awaraapa ewapari.”³⁸ Mia parā pëiji ne—uu ewanadamerā, parāpa uuda—e paji mīda. Awaraarā parā naa mimiajida eperāarāpa mide ijādamerā. Maap'eda parāpa ãra mimia aupajida.

³⁹ Samariadepemaarā chok'ara Jesude ijāajida māgí Samariadepema wērapa jarada perā:

—Jōma mia ne—inaa ooda jarajida aji.

⁴⁰ Maperāpi ma Samariadepemaarā Jesumāi pachedak'āri, chupiria iidijida iru āchi ome beemerā. Mapa iru mama beeji k'āima omé.⁴¹ Mama

bide chok'araarāpa irua jarateeda ūridak'āri, ijāajida. ⁴²Māpai māirāpa māgí Samariadepema wēramaa māgajida:

—̄rapí ijāada–eda ajida, pia taimaa nepirida k'aurepapai. Ichiaba ijāapata irua jarateeda ūridap'edaa perā. Maperāpi k'awa p'ani wāara nāgí eperā cheji na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atade.

Jesupa rey mimiapataarā poro waibia warra jipada
(Mt 8.5-13; Lc 7.1-10)

⁴³K'āima omé wāyaap'eda, Jesús uchiaji Samaria eujādeepa māik'aapa wāji Galilea eujādee. ⁴⁴Ichi ome nipapatap'edaarāpa k'isiajida māpemaarāpa āchi autebaida–e pai, ichia jarada perā Tachi Ak'ore pedee jarapari p'uurudepemaarāpa iru waaweedak'aa. ⁴⁵Mamīda Galileade panadak'āri, ma eujādepemaarāpa iru auteebaijida. Māirāpa irua ooda Jerusalende unujida, mama p'anadap'edaa perā Pascua fiesta oodait'ee.

⁴⁶Jesús waya cheji Caná p'uurudee, ichia pania vino papidamāi. Maapai Capernaum p'uurudee bapachi rey mimiapataarā poro waibia. Māgí warra k'ayaa bají. ⁴⁷Māgípa k'awaa atak'āri Jesús cheda Judea eujādeepa Galileadee, wāji iru ak'ide māik'aapa chupiria iidiji wāmerā ichi temaa ichi warra jipade, chi warra juak'aya bada perā. ⁴⁸Māga ūrik'āri, Jesupa māgaji:

—Parāpa unuda–e pírā mia ooru ne–ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mide ijāadak'aa pait'eeda aji.

⁴⁹Mamīda māgí poro waibiapa māgaji:

—Tachi Waibia, chepáde aji, mi warra jai–idaai naaweda.

⁵⁰Māpai Jesupa māgaji:

—Wápáde aji, pichi temaa. Pi warra jipa beeit'eeda aji.

Ma eperāpa Jesupa jarada ijāaji māik'aapa wāji. ⁵¹Ichi temaa wārude, ichi mimiapataarāpaunu chejida māik'aapa māgajida:

—Pi warra jipa beejida ajida.

⁵²Ichia iidik'āri chiságí horade jipa beeji, p'anaujida:

—Nuweda la una k'iamia tuu beejida ajida.

⁵³Chi ak'orepa k'awaji māgí hora paji Jesupa jarak'āri: “Pi warra jipa beeit'ee.” Mapa ichia māik'aapa ichi te pidaarāpa Jesude ijāajida.

⁵⁴Ma cheda omeede Judea eujādeepa Galilea eujādee, Jesupa ichiaba ooji ne–ināa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

Betzatá pozode Jesupa chiwa bi jipada

5 ¹Ma t'ēepai Jesús cheji Jerusalendee judiorā fiesta oode. ²Jerusalén p'uuru murallade t'iupata aba Ovejaarā T'iupata apachida. Māgí k'aita bají eperāarā k'uipatamāi, hebreo pedeede t'iupata Betzatá. Māgí pozo wap'ira bají joisomaa tarimbak'a bipa. Māgí wāk'a beeji te k'irupa. ³Mama eujāde k'ayaa beerā chok'ara p'aneepachida: tau p'āriu beerā, nik'anik'aa t'ia beerā māik'aapa chiwa beerā. [Nipachida pania p'ērbai jira beerumaa. ⁴Māga oopachida edaare angelpa

pania p'erebai jira beepik'ari, chi naa t'iuru aide jipa beepachi perā.] ⁵Mama baji eperā treinta y ocho años k'ayaa bada. ⁶Jesupa iru mama jēra bi unuk'ari māik'aapa k'awaa atak'ari taarā weda ichi māgá che bapachi, irumaa iidiji:

—¿Jipa bee k'inia bik'ā? aji.

⁷Chi k'ayaa bipa p'anauji:

—Eperā wē–eda aji, mi toida ata bimerā jā pozode pania p'erebai jira beek'ari. Mi t'iudariit'ee pak'ari, awaraata mi naa t'iudaiparida aji.

⁸Māpai Jesupa māgaji:

—iP'irabáji! Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji pichi temaa.

⁹Aramata ma eperā jipa beeji. Bainñ beep'eda māik'aapa ichi p'aru atap'eda, t'ia wāji. Mamīda iipata ewate pada perā, ¹⁰arii p'anadap'edaa judiorā poro waibiarāpa chi jipa beedamaa māgajida:

—Idi tachi iipata ewate. Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bi iipata ewate mimia oodaik'araa bi. Jā p'aru pia ateeik'araa bida ajida.

¹¹Māpai māgí eperāpa p'anauji:

—Mi jipadapa jarajida aji: “Pichi p'aru atáji māik'aapa wāji.”

¹²Āchia iidijida:

—¿K'aipata pimaa māga jarajima? ajida.

¹³Mamīda ma k'ayaa badapa k'awa–e paji k'aipata ichi jipat'aada, Jesús tau atuat'aada perā t'iuk'ari eperāraa chok'ara see nībide.

¹⁴Ma t'ēepai, Tachi Ak'ore te waibiade Jesupa ma eperā unuk'ari, irumaa māgaji:

—iŪrīji! ūrā pi jipa bida aji. P'ek'au k'achia oo amáaji ne–innaa k'achiara p'asanaamerā.

¹⁵Maap'eda māgí eperāpa judiorā poroorāmaa nepirinaji Jesupa ichi jipada. ¹⁶iipata ewate Jesupa māgá jipapachi perā, judiorā poro waibiarāpa iru jiripachida peedait'ee. ¹⁷Mamīda Jesupa p'anaupachi ichi imiatee p'anadap'edaarāmaa:

—Mi Ak'ore ichita mimiapari māik'aapa ūraweda mimiamaa bi. Mi jida māgá mimiaparida aji.

¹⁸Māga ūridak'ari, ma judiorāpa audupiara peet'aa k'inia p'anapachida, iipata ewate mimiapachi perā māik'aapa Tachi Ak'ore ome auk'a bida ada perā. Māga jaraji Tachi Ak'ore ichi Ak'oreda ak'ari.

Tachi Ak'ore Warrapa oopari Tachi Ak'orepa ooparik'a

¹⁹Āchia imiateeda ūrik'ari, Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Tachi Ak'ore Warrapa ne–innaa p'oyaa oo–eda aji, ichi k'iradoopa. Ma k'āyaa irua unupari chi Ak'orepa oo bi māik'aapa auk'a oopari. Jōmaweda chi Ak'orepa oo bi ichiaba oopari chi Warrapa. ²⁰Māga bi chi Ak'orepa ichi Warra k'inia iru bapari perā. Mapa jōma ichia oo bi ak'ipipari chi Waramaa. Wāara na ewari ne–innaa pi–iara ak'ipiit'ee chi waramaa. Māga unudak'ari, parā p'era pik'a para beeit'ee. ²¹Chi Ak'orepa piu beerā p'irabaipiparik'a ichita chok'ai

p'anapataadamerā, chi Warrapa auk'a ichia k'inia biirā p'irabaipiparida aji, ichita chok'ai p'anapataadamerā. ²² Chi Ak'orepa jara-e chiságí na p'ek'au eujädepemaarā ichita chok'ai p'anapataadait'ee mäik'aapa chiságí atuadait'ee. Ma-it'ee chi Warra pëiji. ²³ K'inia baji jömaarāpa ichi Warra waaweedamerā iru waaweeepatak'a. Eperā iru Warra waawee-e bipa ichiaba waawee-e Tachi Ak'ore, chi Warra pëida.

²⁴ 'Mia wäärata jararu. Tachi Ak'ore Waibiapa mi pëiji. Mi pedee ūri bipa mäik'aapa irude ijää bipa it'aa wäit'eeda aji. Mägí eperā atua-e pait'ee. Irua ijäädak'äriipa ichita bapariit'ee Tachi Ak'ore ome. ²⁵ Mia wäärata jararu. Ewari pait'ee mäik'aapa ïraweda paru piu pik'a beeräpa ūridait'ee Tachi Ak'ore Warra pedee. Chi ma pedee ijäarutaarā ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ore ome. ²⁶ Tachi Ak'orepa eperäärā ichita chok'ai p'anapiparik'a, ichi Warra biji auk'a oomerā. ²⁷ Ma awara ichi Warra biji ichik'a jömaarā k'äyaara waibiara bamerā. Mägá irua jarai chiságí eperäärā ichita chok'ai p'anapataadait'ee mäik'aapa chiságí atuadait'ee. Tachi Ak'orepa iru mäga biji iru Eperā Ak'ore Truadepema perā. ²⁸ P'era pik'a p'ananáati mia jararu ūridak'äri. Ewari cherude jömaweda jäirade p'aniiräpa mi pedee ūridait'ee. ²⁹ Chok'ai p'irabaidait'ee mäik'aapa jäiradeepa uchiadait'ee. Ne-inaa pia oopatap'edaarā ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ore ome. Mamïda chi ne-inaa k'achia oopatap'edaarā atuadait'ee.

Jesús jömaarā k'äyaara waibiara bi

³⁰ —Mia ne-inaa p'oyaa oo-edo aji, michi k'iradoopa. Mia ūripari mi Ak'orepa jara bi mäik'aapa irua jara bik'a oopari. Mapa mia eperääräpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Mia mäga jarak'äri, wäärata jarapari, michia oo k'iniata oo k'iniak'aa perā. Jip'a oo k'inia bi mi pëidapa k'inia bik'a. ³¹ Michi k'isiadoopapai na pedee jarada paara, mägara eperääräpa wäärata jara-e bida ak'ajida. ³² Mamïda awaraapa jara bi mi ichi Warra. Mia k'awa bi irua ichita wäärata jarapari. ³³ Paräpa eperäärä pëidak'äri Juan Bautistamaa iidide, irua p'anauda wäärata paji. ³⁴ Mia p'ua-e bida aji, eperäpa jarada. Mamïda mäga jaraji paräpa k'iräpadamerā Juanpa jarada mäik'aapa mide ijäädamerā. Mägá mia parä o k'achiadeepa k'aripa atai. ³⁵ Juan urua pik'a bapachi lamparak'a na p'ek'au eujä p'ariu pik'a bide. Maapai parä o-ia p'anapachida iru ome ma urua pik'a bide. ³⁶ Mamïda ne-inaa piara paraa Juanpa jarada k'äyaara. Mia ne-inaa jöma oopari mi Ak'orepa k'isia iru bik'a. Mäga ook'äri, ak'ipipari wäära irua mi pëiji. ³⁷ Irua pida ak'ipidoo mi pëiji, paräpa jara p'ani mäda waide iru pedee ūridak'aa mäik'aapa iru k'ira unudak'aa. ³⁸ Ma awara paräpa ak'ipipata iru pedee jara pëida wäära ijäädak'aa, irua pëidade ijääda-e p'anadairā. ³⁹ Paräpa Tachi Ak'ore Úraa p'äda pi-ia ak'ipata, ijääpata perä ma k'aurepa it'aa wädaitee. Mägí ūraade mideta jara bi. ⁴⁰ Mamïda paräpa mide ijää k'iniada-e p'ani, mia parä it'aa wäpimerā.

⁴¹ 'Mia mäga jara-e pají k'inia bairā eperääräpa mi ak'ídamerā eperā t'ari piak'a. ⁴² Ma awara mia parä k'awa bida aji. Wäära Tachi Ak'ore k'inia iru p'anada-e. ⁴³ Mi chejida aji, mi Ak'ore pari. Mamïda paräpa mi auteebaida-e pají. Jödee awaraa eperä ichi k'inia cheru pirä, mata paräpa auteebaipata. ⁴⁴ ¿Saga

mide ijādayama? aji. Jiripata eperāarāpa parā ak'ídamerā judiorā pia beerák'a, jíridai k'áyaara Tachi Ak'ōrepa parā ak'ímerā ichideerák'a. ilru aupaita Ak'ōre Waibia! ⁴⁵K'isianáati mía parā imiateet'ee mi Ak'ōre k'īrapite. Ma k'áyaara Moisepa p'ādapa parā imiateepari, ma ūraade ijāa p'aní mida. ⁴⁶Parāpa wāara Moisepa p'āda ijāadap'edaa paara, ichiaba mide ijāak'ajida, irua mide p'āda perā. ⁴⁷Mamída wāara irua p'āda ijāada-e p'anadairā, audupiara mí pedee ijāada-e pai.

Jesupa eperāarā cinco mil nek'opida
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 ¹Ma t'ēepai, Jesús wāji Galilea Lago k'īraik'a eeree. Māgí lago ichiaba t'ījarapata Tiberias. ²Eperāarā chok'ara iru t'ēe nipapachida, irua k'ayaa beerā jipada perā māik'aapa ārapa unudap'edaa perā irua oo bi ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ³Māpai Jesús wāji ee nok'odee māik'aapa su-ak'i banaji chi k'ōp'āyoorā ome. ⁴Judiorā Pascua fiesta ūri pa baji.

⁵Jesupa unuk'āri ma eperāarā chok'ara ichi t'ēe che wāda, Felipemaa māgaji: —¿Sāma chik'o netodait'eema aji, na eperāarā jōmaweda nek'odamerā?

⁶Jesupa k'awa baji k'āata ooit'ee. Mapa iidiji k'awaait'ee k'āata p'anau Felipepe. ⁷Felipepe p'anauji:

—Doscientos denariopa pida araa-e pak'aji, pan netodait'ee ma-āri māria pida k'odamerā.

⁸Māpai Jesús k'ōp'āyo Andrés, Simón Pedro ūpemapa māgaji:

⁹—Nama bida aji, warra aba. Ichia iru bida aji, pan cebadadee ooda joisomaa māik'aapa chik'o omé. Mamída, ēk'āata araayama aji, na eperāarā see nībi-it'ee?

¹⁰Jesupa p'anauji:

—Jarátí jōmaweda su-ak'i p'aneedamerā.

Mama p'ūajara jep'eda paraaji. Mama su-ak'i p'aneejida. Āchi imik'īraarā cinco mil paji. ¹¹Jesupa ma pan jita atap'eda, it'aa t'īji gracias jarait'ee māik'aapa jōmaarāmaa jedepiji. Ichiaba māga ooji chik'o ome.

¹²Jōmaweda bi jāwaa p'aneedak'āri, Jesupa chi k'ōp'āyoorāmaa māgaji:

—Chi nībeeda p'e atadapáde aji, maarepida ārinaamerā.

¹³Ārapa ipurujida k'oraa docena aba ma pan joisomaadeepa.

¹⁴Eperāarāpa unudak'āri Jesupa oo bi ma ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, jarapachida:

—Wāara nata Ak'ōre pedee jarapari tachia ní p'anadap'edaa chemerā na p'ek'au ejādee. ¹⁵Mamída Jesupa k'awa bada perā ichi rey papi k'inia p'aní, ee nok'odee waya wāji, ituuba ba k'inia bada perā.

Jesús pania ūri t'ia nipada
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶P'āriupodopa Jesús k'ōp'āyoorā lago idee chejida ¹⁷māik'aapa barcode bataudap'eda, Capernaum p'uurudee wājida. P'āriudaik'āri, waide Jesús pache-e baji. ¹⁸Māgá āchi ituuba wārutade p'usara t'o nībeeji, nāu golpe p'ua nībada perā.

¹⁹Tok'esaa wā nidade kilometro joisomaa maa-e pirā seis, unujida Jesús barco k'ait'a t'ia cheru pania ūri. Māpai āchi p'eradachida. ²⁰Māpai irua māgaji:

—iP'eranáati! iMida! aji.

²¹Āchia māga ūridak'āri, o-īa iru batau atajida. Taarā-ee panajida āchi wā nipadap'edaamaa.

Eperāarāpa Jesús jiridap'edaa

²²Ai norema eperāarā lago k'īraik'a eere p'anadap'edaarāpa k'awaajida Jesús k'ōp'āyoorā wādap'edaa barco mama badade. Ichiaba k'awaajida Jesús āra ome wā-e pada. ²³Māga nide barco pachejida Tiberias p'uurudeepa, Jesupa Ak'ōremaa gracias jarap'eda, eperāarāpa pan k'odap'edaa k'ait'a. ²⁴Māgá eperāarāpa Jesús chi k'ōp'āyoorā ome mama unuda-e pak'āri, ma barcode bataudap'eda, Capernaum p'uurudee wājida iru jiride.

Eperā Jesude ijāa bī ichita chok'ai bapariit'ee

²⁵Ma eperāarā lago k'īraik'a eere panadak'āri, Jesús ununajida māik'aapa iidijida:

—Tachi Jarateepari, ¿sāaweda pachejima? ajida.

²⁶Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa mi jiri nidata aji, mia parā bi jāwaa netawada perā, jiridai k'āyaara k'awaadait'ee mia ne-inaa pi-ia oopari eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ²⁷Mimianáati chik'o k'odait'ee aupai, māgee chik'o jōpari perā. Ma k'āyaara mimíati k'awaadamerā mi, chi ne-inaa jōk'aa. Mi, chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'aurepata parā ichita p'anapataadai Tachi Ak'ōre ome. Irua ak'ipi bi mi pia ak'i bapari, iru juapa mia ook'āri ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

²⁸Māpai arii p'anadap'edaarāpa Jesumaa iidijida:

—¿K'āata oodayama ajida, Tachi Ak'ōrepai tai pia ak'ipariimerā?

²⁹Jesupa p'anauji:

—Tachi Ak'ōrepai k'inia bida aji, ijāadamerā eperā irua na eujādee pēidade.

³⁰Māpai iidijida:

—¿K'āata pia ooit'eema ajida, taipa ijāadamerā pi Tachi Ak'ōrepai pēida?

¿K'āata pia taimaa ak'ipii'eema? ³¹Eujā pania wēe bide tachi chonaarāpa it'aripema chik'o maná, k'ojidada ajida, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Tachi Ak'ōrepai ãrama it'aripema chik'o teeji nek'odamerā.’ (Ex 16.4)

³²Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Moisepa parāmaa māgí chik'o tee-e pají. Mi Ak'ōre it'aripemapata chik'o jōmaweda teepari. Māgí chik'o chi pipiara bi-e pají. ³³Chi pipiara bita it'ariipa cheji na p'ek'au eujādepemaarā chok'ai p'anapiit'ee ichita p'anapataadamerā.

³⁴Āchia māgajida:

—Tai-it'ee māgí chik'ota teeparíiji.

³⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—Mida aji, chi chik'o eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. Eperā ewaa nek'oda jarrapisia-e bīk'a māik'aapa chi ewaa ne-inaa toda opisia-e bīk'a, māga pīk'a eperā mide ijāa bi o-ia bapariit'ee. ³⁶ Mamīda mia parāmaa et'ewa jaradak'a, parāpa mide ijāada-e p'ani, mi unupata mīda. ³⁷ Jōrmaweda eperāarā mi Ak'ōrepa mi jua ek'ari bida mimaa chedait'ee. Chi cherutaa rāmaa mia k'inia-edā a-e pait'ee. ³⁸ Mi it'ariipa che-e paji ooit'ee michia oo k'iniata. Ma k'āyaara cheji ooit'ee mi Ak'ōrepa k'inia bīk'a. ³⁹ Ma-it'ee mi pēiji; jōrmaweda mi jua ek'ari bidaarā ak'i bamerā apida atuanaamerā. Māgá Ak'ōre ewari waibia ewate āra chok'ai p'irabaidait'ee. ⁴⁰ Mi Ak'ōrepa k'inia bi jōrmaweda ichi Warra k'awa p'aniirā māik'aapa irude ijāa p'aniirā it'aa wādamerā. Ak'ōre ewari waibia ewate miata māgiirā p'irabaipiit'ee.

⁴¹ Māpai judiorā poro waibiarāpa Jesús āpite pedee k'achia pedee p'aneejida irua jarada perā: "Mida aji, chi chik'o it'ariipa cheda". ⁴² Maperā māgajida:

—¿Nāgi-ek'ā Jesús, José warra? Taipa k'awa p'anida ajida, chi ak'ōre māik'aapa chi nawe. ¿Sāgapi it'ariipa chejida a bima? ajida.

⁴³ Māpai Jesupa māgaji:

—iPedee k'achia pedee amāati! ⁴⁴ Mi Ak'ōrepa mi pēiji. Eperā apida mimaa p'oyaa cheda-edā aji, irua anee-emāi. Ak'ōre ewari waibia ewate irua aneeda eperāarā mia p'irabai atait'eeda aji. ⁴⁵ Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bi:

'Tachi Ak'ōrepa eperāarāmaa ichi ūraa jarateet'ee.' (Is 54.13)

Mapa jōmaarāpa iru ūraa ūri p'ani māik'aapa k'awaa wāda mimaa chedait'ee.

⁴⁶ 'Mia māga jarak'āri, jara k'inia-e bi eperāarāpa Tachi Ak'ōre unupata. Eperā apidaapa Tachi Ak'ōre unuda-e p'ani. Irua it'ariipa pēidapapaita iru unupari. ⁴⁷ Mia wāarata jararu. Eperāpa mide ijāa bi it'aa wāit'ee. ⁴⁸ Mida aji, chi chik'o eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. ⁴⁹ Parā chonaarā eujā pania wēe bide wāyAADAK'ĀRI, manā k'oijida aji. Mamīda ma chik'opa āra ichita chok'ai p'anapi-e paji, ai t'ēepai āchi piudap'edaa perā. ⁵⁰ Mia "chik'o" ak'āri, jara k'inia bi chik'o it'ariipa cheda. Eperāpa māgí chik'o k'oru pirā, atua-e. ⁵¹ Mida aji, ma chik'o it'ariipa cheda eperāarā chok'ai p'anapiit'ee. Chi nāgí chik'o k'o bipa ichita chok'ai bapariit'ee. Nāgí chik'o mi k'ap'ia, mia teeit'eeda aji, piumerā jōmaarā pari, ichita chok'ai p'anapataadamerā.

⁵² Māga ūridak'āri, judiorā aupedee para beeji:

—¿Sāga na eperāpa tachimaa ichi k'ap'ia k'opiiit'eema? ajida.

⁵³ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia k'oda-e pirā māik'aapa iru waa toda-e pirā, it'aa wāda-e pai. ⁵⁴ Chi mi k'ap'ia k'o bipa māik'aapa mi waa to bipa Ak'ōre eujāde banait'ee. Ak'ōre ewari waibia ewate miata iru chok'ai p'irabai atait'ee. ⁵⁵ Mapa mi k'ap'ia chi chik'o pipiara bida aji. Ichiaba mi waata chi ba pipiara bida aji. ⁵⁶ Chi mi k'ap'ia k'o bipa, ichiaba mi waa to bipa mi ome araa bapariit'eeda aji. ⁵⁷ Mi Ak'ōre ichita chok'ai bapari; mi jida auk'a. Irua mi pēiji mi k'ap'ia k'opataarā ichita chok'ai p'anapimerā. ⁵⁸ Mia jara bida

aji, chick'o it'ariipa chedade. Nāgí chick'o parā chonaarāpa *maná k'odap'edaak'a bi-e.* Ārapa *maná k'ojida.* Mamīda ma chick'opa ãra ichita chok'ai p'anapi-e paji, aí t'eepai piudap'edaa perā. Jōdee chi nāgí chick'o k'o bipa ichita chok'ai bapariit'ee.

⁵⁹ Jesupa ma jōma jara aupada jarateeji Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede Capernaum p'uurude.

Jesupa jarada sāga eperāarā it'aa wādai

⁶⁰ Jesupa jarateemaa bi ūridak'ari, iru ome nipapataarāpa māgajida:

—Pia jara bi p'oyaa k'awada-edo ajida. ¿K'aipa ijāayama? ajida.

⁶¹ Jesupa k'awa bada perā ichi ápite māgá pedeemaa p'ani, iidiji:

—¿Na pedee parāpa k'achia ūri p'anik'ā? aji. ⁶² Māgara audupiara ijāada-e pai, parāpa Eperā Ak'ore Truadepema unuruta pirā it'aa wāru ichi badamaa.

⁶³ Tachi Ak'ore Jaurepa eperāarā ichita chok'ai p'anapipari. Tachi k'iradoopa apida ichita chok'ai p'anada-e pai. Mía jaradak'a parāpa mi k'ap'ia k'oruta pirā, pia jarait'eera, mide wāara ijāaruta pirā, Tachi Ak'ore Jaure cheit'ee parā ichita chok'ai p'anapide. ⁶⁴ Mamīda waide parā ūk'uru ijāada-e p'ani.

Jesupa māga jaraji aí naaweda k'awa bada perā k'airāpa ijāada-e p'ani māik'aapa k'aipa ichi traicionaait'ee. ⁶⁵ Ichiaba māgaji:

—Mapa mia parāmaa jaraji eperā apida mimaa p'oyaa cheda-edo aji, mi Ak'orepa anee-e pirā.

⁶⁶ Maadamāipi chok'ara Jesús ome nipadap'edaarāpa iru atabaibējida.

⁶⁷ Māpai Jesupa iidiji chi k'ōp'āyoorā docemaa:

—¿Parā jida ichiaba wā k'inia p'anik'ā? aji.

⁶⁸ Simón Pedropo p'anauji:

—Tachi Waibia, pik'a awaraa wē-e. Pi ūraa k'aurepa k'awa p'ani it'aa wādait'ee. ⁶⁹ Taipa pide ijāa p'anida ajida, māik'aapa k'awa p'ani pi chi k'achia wēe bapari, Tachi Ak'orepa pēida.

⁷⁰ Jesupa p'anauji:

—Mía parā doce weda jirit'erajida aji. Mamīda parādepema aba netuara eere bida aji.

⁷¹ Jesupa māga jarak'ari, jara k'inia baji Simón Iscariote warra Judapa ichi traicionaait'ee, chi k'ōp'āyoorā docedepema paji mīda.

Jesús īpemaarāpa irude ijāada-e padap'edaa

7 ¹ Ma t'eepai Jesús nipaji Galilea eujāde. Judea eujāde ba k'inia-e paji, judiorā poro waibiarāpa iru jiri p'anadap'edaa perā peepit'aadait'ee.

² Mamīda judiorā fiesta Rancho Oopata ūri p'anadap'edaa perā, ³ Jesús īpemaarāpa māgajida:

—Nama beenaapáde ajida. Wāpáde ajida, Judea eujādee, arapemaarā pide ijāapataarāpa ichiaba pia ne-inaa oo bi ak'ídamerā. ⁴ Eperāpa ichia oo bi merak'aa ma oo bi k'awapi k'inia bi pirā. Mapa pia ne-inaa oo bi nama jōmaarāmaa ak'ipinapáde aji.

⁵Māga jarajida chi ̄ipemaarāpa pida ijāada-e p'anadap'edaa perā iru Tachi Ak'ōrepa pēida. ⁶Māpai Jesupa māgaji:

—Ewari Tachi Ak'ōrepa awara bida ma-it'ee waide pa-e bida aji. Mamīda parā wā k'inia p'anadak'āri, wādaipia bi. ⁷Na p'ek'au eujādepemaarāpa parā k'iraunuunamāa iru p'anadak'aada aji. Mamīda mi k'iraunuunamāa iru p'anapata, mīa jarapari perā āchia k'achia oopata. ⁸Wāti fiestadee. Mi wā-edā aji, waide mi ewari pa-e perā.

⁹Māga jarap'eda, beeji Galilea eujāde.

Jesús fiesta Rancho Oopatade bada

¹⁰Mamīda chi ̄ipemaarā wādap'edaa t'ēepai, Jesús ichiaba wāji ma fiestadee. Mamīda awaraarā ome wā-e paji. Ituaba miru wāji, chi k'ōp'ayoorā ome. ¹¹Māimisa judiorā fiestade p'anadap'edaarāpa Jesús jiripachida māik'aapa māgapachida:

—¿Sāma bīma apachida, jā eperā?

¹²Eperāarā chok'ara āchi pitapai osausawaa pedeepachida iru āpite. Ük'uruurāpa māgapachida:

—Jā eperā t'āri pia bapari.

Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Jā eperāpa eperāarā k'ūramaa nipapari.

¹³Mamīda judiorā poroorā waidoopa, jōmaarā taide apidaapa māga jarada-e paji.

¹⁴Ma fiesta tomia esa-auk'a wāyaa wāde Jesús t'īuji Ak'ōre te waibiade māik'aapa jarateemaa beeji. ¹⁵Arii p'anadap'edaa judiorā ak'itrua para beeji māik'aapa iidijida:

—¿Sāgapī na eperāpa Tachi Ak'ōre Ūraa audú k'awa bīma ajida, estadia-e padata awaraarāk'a?

¹⁶Jesupa p'anauji:

—Michi k'isiadoopa jaratee-e bida aji. Mīa jaratee bi mi pēidapa jaratee pi bīk'a. ¹⁷Eperāpa oo k'inia bi pirā Tachi Ak'ōrepa oopi bīk'a, ma eperāpa k'awaaitee mīa wāara jarateemaa bi Ak'ōre Ūraa, maa-e pirā wāara jarateemaa bi michi k'isiadoopa. ¹⁸Eperāpa ichi k'isiadoopa jarateek'āri, māga oopari awaraarāpa ichi t'o p'anadamerā. Mamīda eperāpa jarateek'āri awaraarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa pia ak'i p'anapataadamerā, māgipa wāarata jarateepari. Seewa jarak'aa māik'aapa eperāarā k'ūrak'aa.

¹⁹Moisepa parā chonaarāmaa Ak'ōre Ūraa p'ā teeji. ¿Wāara-ek'ā? Mamīda apidaapa ichita oodak'aa ma ūraade jara bīk'a. ¿Sāap'eda parāpa mi peet'aa k'inia p'anima? aji.

²⁰Arii p'anadap'edaarāpa māgajida:

—¿Netuara pi k'ap'iade merātia bi-ek'ā? ajida. ¿K'aipa pi jīri bīma ajida, peet'aaitee?

²¹Jesupa māgaji:

—Parāpa ijāa p'ani iipata ewate mimiadaik'araa bida aji, Moisepa p'ādade māga jara bairā. Mapa parā jōmaweda p'era pik'a para baji, iipata ewate mia ook'āri ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.²² Mamīda iipata ewate parāpa paara ne-inaa oopata. Pāchi imik'ira warrarā k'ap'iade tauchaa bipata. Māga oopata Moisepa jarada perā māga oodamerā. (Wāara Moisepa naapiara māga oopi-e paji. Iru t'oi naaweda, parā chonaarāpa māga oopachida.)²³ iipata ewate parāpa māga oopata, oo k'inia p'anadairā Moisepa p'ādade jara bik'a. Māga bita, c'sāap'eda k'irau p'anima aji, iipata ewate mia eperā jipada perā?²⁴ Mia oo bi ūripai ak'ináati jaradait'ee pia wa k'achia. Ak'iti Tachi Ak'ōrepa mi ak'iparik'a, iruapai jarapii perā chisāgí pia mālk'aapa chisāgí k'achia.

Jesús it'ariipa pēida

²⁵ Maapai Jerusalén p'uurudepemaarāpa iidi para beeji:
 —¿Nāgí eperā-ek'ā ajida, tachi poroorāpa jirimaa p'ani peet'aadait'ee?
²⁶ Jāma jōmaarā taide pedeemaa bi. Mamīda apidaapa jarada-e p'ani iru pedeenamerā. ¿Tachi poroorāpa ijāa p'anik'ā na eperā Mesías, Tachi Ak'ōrepa pēida tachi k'aripamerā?²⁷ Taipa k'awa p'ani sāmapema na eperā. Mamīda Mesías chek'āri, apidaapa k'awada-e pait'ee iru sāmapema.

²⁸ Māimisa Tachi Ak'ōre te waibiade Jesupa jarateemaa baji. Māirā pedee ūrik'āri, Jesupa golpe māgaji:

—Wāara parāpa mi k'awa p'ani māik'aapa k'awa p'ani mi sāmapema. Mamīda michi k'iradoopa che-e bida aji. Abaapa mi pēiji. Māgí wāara bapari. Mamīda parāpa iru k'awada-e p'ani.²⁹ Jōdee mia iru k'awa bi, iru baparimāiipa cheda perā. Iruata mi pēijida aji.

³⁰ Māga ūridak'āri, Jesús jita atadait'ee paji. Mamīda p'oyaada-e paji, at'āri iru ewarimaa pa-e bada perā.³¹ Māga baji mīda judiorā poroorā ome, eperāarā chok'ara Jesude ijāajida māik'aapa māgapachida:

—Mesías chek'āri, ¿ne-inaa piara ooik'ā ajida, na eperāpa oo bi k'āyaara?

Fariseorāpa Jesús jita ata k'inia p'anadap'edaa

³² Fariseorāpa ūrijida eperāarā māgá pedee p'ani. Mapa ma fariseorāpa p'aareerā poroorā ome pēijida Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarā Jesús jita atadamerā.³³ Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi parā ome mak'ira taarā-edā aji. Ma t'ēepai mi waya wāit'ee mi pēida baparimaa.³⁴ Parāpa mi jīridayada aji. Mamīda mi unuda-e pait'ee, p'oyaa wādak'aa perā mi wāit'ee bimaa.

³⁵ Māpai judiorā poroorā pedee para beeji:

—¿Sāmapi wāit'eema ajida na eperā, tachia p'oyaa unuda-e pait'ee? ¿Tok'esaa wāit'ee-epaa jarateede judiorāmaa, k'ira tewaraarā p'uurudepemaarāmaa, maa-e pīrā judio-eerāmaa?³⁶ ¿K'āata jara k'inia bima ajida, irua jarak'āri: “Parāpa mi jīridait'ee. Mamīda mi unuda-e pait'ee, p'oyaa wādak'aa perā mi wāit'ee bimaa”?

Ak'ore Jaurepa eperaarā chok'ai p'anapipari

³⁷Fiesta Rancho Oopata jō wāda ewate, ma ewari waibiara paji. Ma ewate Jesús bainī beeji māik'aapa golpe pedeeji:

—Apida opisia bī pirā, mimaa chepáde aji, tode. ³⁸Chi mide ijāa bī bait'ee Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bik'a:

‘Eperā t'ārideepa to chak'ek'a jīchooyada aji, paniapa eperaarā chok'ai p'anapiparik'a.’ (Is 55.1)

³⁹Ma pedee “paniapa eperaarā chok'ai p'anapiparida” ak'āri, Jesupa jara k'inia bají Tachi Ak'ore Jaure, māgí pēiit'ee bada perā irude ijāapataarāmaa. Mamīda Jesupa māga jarak'āri, waide Ak'ore Jaure pēi-e paji, ichi waide it'aa wā-e bada perā.

Eperaarā k'isía awara-awaraadaidap'edaa

⁴⁰Ma pedee ūridak'āri, eperaarā ūk'uruurāpa māgapachida:
—Wāara, na eperā Ak'ore pedee jarapari.

⁴¹Awaraarāpa māgapachida:

—Na Mesías, Tachi Ak'orepa pēida eperaarā rey pamerā.

Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Māga-epi. ¿Sāga Mesías adaima? Iru Galilea eujādepema. Galilea eujādeepa Mesías uchia-e pait'ee. ⁴²¿Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi-ek'ā ajida, Mesías uchiait'ee Rey David éreerādeepa māik'aapa t'oit'ee Belén p'uurude Rey David t'odamāi?

⁴³Mapa eperaarā k'isía awara-awaraadachida. ūk'uruurāpa ijāajida Jesús Tachi Ak'orepa pēida; ūk'uru ijāadak'aa paji. ⁴⁴Māirāpa Jesús jita ata k'inia p'anajida. Mamīda apidaapa p'oyaa ooda-e paji.

Judiorā poroorāpa Jesude ijāada-e p'anadap'edaa

⁴⁵Māpai Tachi Ak'ore te waibia jīapataarā āchi pēidap'edaarāmaa chejida. Pachedak'āri, fariseorāpa māik'aapa p'aareerā poroorāpa iidijida:
—¿Sāap'eda Jesús aneeda-e pajima? ajida.

⁴⁶Ma Ak'ore te waibia jīapataarāpa p'anaujida:

—iEperā apida pedeeda-edá ajida, māgí eperāk'a!

⁴⁷Māpai fariseorāpa māgajida:

—¿Parāpa pida irumaa k'ūrapijidak'ā? ajida. ⁴⁸¿Sāma tachi poroorāpa maa-e pirā tai fariseorāpa irude ijāa p'anima? ajida. iMāga oodak'aa!
⁴⁹Jā eperaarāpa k'awadak'aa Tachi Ak'orepa Moisemaa Úraa p'āpida, irude ijāadak'aa perā. Mapa Ak'orepa āra k'achia ooit'ee.

⁵⁰Māpai fariseo Jesumaa naaweda wā bāda, Nicodemopa māgaji:

⁵¹—¿Tachi Ak'ore Úraa p'ādade nāga jara bi-ek'ā? aji. Úridaipia bī eperāpa jara bī māik'aapa k'awaadaipia bī irua oo bī, jaradai naaweda ma eperā pia wa k'achia.

⁵²Āchia p'anaujida:

—¿Pí jida ichiaba Galilea eujādepemak'ā? ajida. Tachi Ak'ore Ūraa p'āda pia léeji. Māga ooru pirā, k'awaait'ee Tachi Ak'ore pedee jarapataarā Galilea eujādeepa uchiadak'aa.

⁵³ [Māpai jōmweda wājida āchi te chaa.

8 ¹Mamīda Jesús wāji Olivo Eedee. ²Ai norema tap'eda, waya cheji Tachi Ak'ore te waibadee. Mama pachek'āri, eperāarā chok'ara chejida irumaa. Mapa iru su-ak'i beeji māik'aapa jarateemaa beeji.

Wēra chi k'ima-ee ome k'āida

³Moisepa p'āda jarateepataarāpa fariseorā ome aneejida wēra unu atadap'eda p'ek'au oomaa bi. Eperāarā taide ata bijida ⁴māik'aapa Jesumaa māgajida:

—Tachi Jarateepari, taipa na wēra miak'āi bīta unujidada ajida, awaraa ome nībi. ⁵Ak'ore ūraa p'ādade Moisepa jaraji nāgee wēraarā māupa bat'a peet'aadamerā. Mamīda taipa k'awaa k'inia p'ani ¿pia k'āata jara bi?

⁶Āchia māga iidijida Jesupa Moisepa p'āda merai jīak'aapa. Māgá imiateek'ajida. Mamīda Jesupa made t'iupi-e paji. Edaa ījaabaip'eda, p'āmaa beeji yooro p'orade iichi juu k'īpa. ⁷Māpai āchia iidi jōniide Jesús jīp'a su-ak'i beeji māik'aapa māgajii:

—Naapiara ichimaa māupa bat'apáde aji, parādepema chi p'ek'au k'achia wēe bipa.

⁸Maap'eda waya edaa ījaabaip'eda, yooro p'orade waya p'āmaa beeji iichi juu k'īpa. ⁹Māgí pedee ūridak'āri, jōmweda aba-abaa uchia wādapa erreudachida. Naapiara wājida chonaarā, maap'eda apemaarā. Jesús ituuba beeji māgí wēra ome. ¹⁰Mapa Jesús jīp'a su-ak'i beep'eda, irumaa iidiji:

—¿Sāma p'anima? aji. ¿Apidaapa pi pee k'iniada-e pajik'ā? aji.

¹¹Ma wērapa māgajii:

—Apidaapa, Tachi Waibia.

Jesupa māgajii:

—Mia pida pi pee k'inia-eda aji. Írá wāpáde aji, māik'aapa íraweda p'ek'au k'achia oo amáaji.]

Jesús īdaa pik'a bi na p'ek'au eujādepemaarā-it'ee

¹²Māpai Jesupa waya jarateemaa beeji eperāarāmaa:

—Mida aji, īdaa pik'a bi na p'ek'au eujādepemaarā-it'ee, mia āramaa Tachi Ak'ore o ak'ipipari perā. Mide ijāa bi p'āriu pik'a bide nipa-e pait'ee, Tachi Ak'ore k'awa-ee. Ma k'āyaara ichita chok'ai bapariit'ee, īdaa pik'a bide Tachi Ak'ore ode nipapari perā.

¹³Māpai fariseorāpa irumaa māgajida:

—Pichi k'isiadoopa māgí pedee jaramaa bida ajida. Awaraa wē-e perā auk'a jarait'ee, pari pi pedeemaa bida ajida.

¹⁴Jesupa p'anauji:

—Mi pedeek'āri, wāarata jarapari. Mia k'awa bida aji, sāmāik'aapa cheda māik'aapa sāmaa wāit'ee. Jōdee parāpa māga k'awada-e p'ani. ¹⁵Awaraarāpa

oo p'ani ūripai ak'ipata jaradait'ee pia wa k'achia. Jōdee mia māgá ak'i-epi.

¹⁶ Mamīda eperāpa oo bī ak'ik'āri, mia jararu pirā pia wa k'achia, wāarata jarait'ee, mi pēidapa mi k'aripapari perā. Michi ituabaapa eperāarāpa oopata māgá ak'ik'aa. ¹⁷Pachi ūraa p'ādade jara bī eperā omeerāpa ne-inaa unudap'edaa auk'a jaradak'āri, ma jarada wāara. Auk'a bī mi ome. ¹⁸ Michia oo bī jarapari māik'aapa mi Ak'ōre, mi pēidapa, auk'a jarapari.

¹⁹Māpai āchia iidijida:

—¿Sāma bīma ajida, pi Ak'ōre?

Jesupa p'anauji:

—Parāpa mi wāara k'awada-edā aji. Mi Ak'ōre jida wāara k'awada-e. Mi wāara k'awa p'anadap'edaa paara, mi Ak'ōre jida wāara k'awa p'anak'ajidada aji.

²⁰ Jesupa māga jaraji, Tachi Ak'ōre te waibiade primisia iapatamāi jaratee bī misa. Eperārā chok'ara mama wāyaa wājida mīda, apidaapa iru jitada-e paji irua jarateeda k'aurepa, ewari Tachi Ak'ōrepa awara bida ma-it'ee waide pa-e bada perā.

Jesupa ichi wāit'ee bimaa p'oyaa wāda-edā ada

²¹ Māpai waya Jesupa māgaji:

—Mi ãyaa wāit'eeda aji. Parāpa mi jiridait'ee. Mamīda mi unuda-e pait'ee. Atuadait'ee pāchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mapa mi wāit'ee bimaa parā p'oyaa wāda-edā aji.

²² Māga ūridak'āri, judiorā poroorā pedee para beeji:

—Tachi p'oyaa wāda-edā a bī, iru wāit'ee bimaa. ¿Ichi juadoopa piut'ee-epaama? aji.

²³ Māpai Jesupa āchimaa māgaji:

—Parā ek'aripemaarāda aji. Mamīda mi it'aripema. Parā na p'ek'au eujādepema. Mamīda mi na p'ek'au eujādepema-e. ²⁴ Mapa mia jaraji parā atuadait'ee pāchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Wāara māgá atuadait'eeda aji, ijāada-e p'ani pirā Mita jōmaarā Ak'ōre Waibia. Mia aupaita eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapii.

²⁵ Māpai irumaa iidijida:

—Pi, ¿k'aima? ajida.

Jesupa p'anauji:

—Mi chedak'āriipa, parāmaa māga jaraparida aji. ²⁶ Mia unupari pāchia ne-inaa k'achia oopata māik'aapa pedee chok'araapa parā imiateek'aji. Mamīda māga oo-e pait'ee. Jīp'a jarait'ee mi pēidapa jarapi bi'k'a na p'ek'au eujādepemaarāmaa. Irua ichita wāarata jaraparida aji.

²⁷ Mamīda āchia k'awada-e paji, Jesupa jarak'āri ichi Tachi Ak'ōrepa pēida. ²⁸ Mapa Jesupa māgaji:

—Parāpa Eperā Ak'ōre Truadepema kurusode jiradak'āri peedait'ee, k'awaadait'ee Mita Tachi Ak'ōrepa pēida. Ma awara k'awaadait'ee mia ne-inaa jōma oopari irua oopi bi'k'a māik'aapa jōma jarapari irua jarapi bi'k'a.

²⁹ Mi pëida na p'ek'au eujädee mi ome baparida aji. Mi ituaba atabëi-epi, irua k'inia bik'a oopari perä.

³⁰ Jesupa mäga jarak'äri, eperaarä chok'ara irude ijääjida.

Abrahamdeepa uchiadap'edaada apatap'edaaraä

³¹ Mäpai Jesupa judiorä irude ijäädap'edaarämaa mägajia:

—Paräpa oo p'ani pirä mia üraa bik'a, wäara mi k'öp'äyoorä. ³² Mäga ooruta pirä, k'awaadait'ee Tachi Ak'orepa wäarata jara pëida mäik'aapa ma k'aurepa waa esclavoorä p'anada-e pait'eeda aji.

³³ Ächia p'anaujida:

—Tai Abrahamdeepa uchiadap'edaaraä. Mapa tai esclavoorä-epi. Apidaa juu ek'ari p'anadak'aa. Tachi Ak'ore juadepai p'anapata. ¿Säap'eda taimaa jara cheruma ajida, waa esclavoorä p'anada-e pait'ee?

³⁴ Jesupa p'anaujiji:

—Mia wäarata jararu. Jõmaweda p'ek'au k'achia oopataarä esclavooräk'a p'anida aji, p'ek'au k'achia juu ek'ari p'anapata perä. ³⁵ K'isiadáma nägide. Esclavo ichita ba-e chipari tede. Jõdee ma te chipari warra ichita bapari ma tede, ichi ak'orede perä. ³⁶ Mapa Tachi Ak'ore Warrapa parä p'ek'au k'achia juu ek'ariipa uchia ataru pirä, wäara uchiadait'ee. ³⁷ Mia k'awa bi parä Abrahamdeepa uchiadap'edaaraä. Mamäda mi peet'aa k'inia p'ani, mi üraa wäara ijää k'iniada-e p'anadairä. ³⁸ Mia jaraparida aji, mi Ak'orepa mämaa ak'ipida. Jõdee paräpa oopata pächi ak'orepa jarateedak'a.

³⁹ Mäpai ächia mägajida:

—iTai ak'ore Abrahamda! ajida.

Mamäda Jesupa p'anaujiji:

—Parä wäara Abraham warrarä pada paara, irua oodak'a ook'ajidada aji. ⁴⁰ Mamäda mäga ooda-e p'ani. Mia parämaa Tachi Ak'ore wäarata jaraji, irua mämaa mäga jarada perä. Mamäda ïrä paräpa mi peet'aa k'inia p'ani. Abrahampa mäga oo-e pajii Ak'ore pedee jarapataarä ome.

⁴¹ Paräpa ne-inaa k'achia oomaa p'anida aji, pächi ak'orepa ooparik'a.

Ächia mägajida:

—iTai awaraa ak'oredeepa uchiada-e pajida! ajida. iAk'ore abapaita iru p'anida! ajida. iMägí Tachi Ak'ore!

⁴² Jesupa p'anaujiji:

—Tachi Ak'ore wäara parä ak'ore pada paara, mi k'inia iru p'anak'ajidada aji, mi Tachi Ak'oremäiipa cheda perä. Mapa mi nama bi. Michi k'iradoopa nama che-e pajii. Tachi Ak'örépata mi pëiji. ⁴³ ¿Paräpa mia jaratee bi at'ari k'awada-e p'anik'ä? Paräpa mi üraa üri k'iniada-e p'ani. Maperäpi mia jara bi k'awada-e p'ani. ⁴⁴ Parä ak'ore Netuara Poro Waibia. Ichideerä perä ichia oopi k'iniata oo k'inia p'ani. Na eujä beedak'äriipa ichia eperaarä peeyaa bapari. Ma awara ne-inaa wäaraunuamaa iru bapari, wäarata k'awak'aa perä. Seewa jarapari wäarak'a; mäga bapari. Ichi seewa-idaa beerä ak'ore, seewa-idaa

bapari perā. ⁴⁵ Mamīda mia Tachi Ak'ore wāarata jarak'āri, parāpa mi pedee ijāadak'aa. ⁴⁶ ¿K'aipa ak'ipii mia p'ek'au k'achia aba pida ooda? iMāga p'oyaa ooda-e! Māga bita, mia wāarata jarak'āri, ¿parāpa sāap'eda mi pedee ijāada-ema? ⁴⁷Tachi Ak'oredeerāpa iru Ūraa ūri k'inia p'anapata. Mamīda parā Ak'oredeerā-e p'anadairā, iru ūraa ūri k'iniadak'aada aji.

Abraham t'oi naaweda, Jesús bapachi

⁴⁸ Māpai judiorā poroorāpa Jesumaa māgajida:

—¿Pi Samariadepema-ek'ā? ajida. Ma awara pichi k'ap'iade netuara merātia bida ajida.

⁴⁹ Jesupa p'anauji:

—Mi k'ap'iade netuara wēe bida aji. Ma k'āyaara mia mi Ak'ore waawee bapari. Mamīda parāpa mi waaweedak'aa. ⁵⁰ Mia jiri-e bi eperāarāpa mi t'o p'anadamerā, mi Ak'orepa māga k'inia bi mīda. Iruata ak'i bi parāpa oopata māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. ⁵¹ Mia wāarata jararu. Eperāpa mi ūraa ūrip'eda, ooru pirā ma ūraade jara bik'a, piu-e pait'eeda aji.

⁵² Māpai ma judiorāpa māgajida:

—Ífrapi k'awa p'ani wāara pi k'ap'iade netuara merātia bi! Abraham māik'aapa Tachi Ak'ore pedee jarapataarā jōmaweda piujida. Mamīda pia jara bi pi ūraa jara bik'a oopari piu-e pait'ee. ⁵³ Māgara, ¿pi waibiara bik'ā tai chonaarāwedapema piuda Abraham k'āyaara? ¿Waibiara bik'ā Tachi Ak'ore pedee jarapataarā piudap'edaa k'āyaara? ¿Kāata k'inia bīma ajida, taipa k'isiadamerā pide?

⁵⁴ Jesupa p'anauji:

—Mia jarada paara mi waibiara bi awaraarā k'āyaara, pari māga jarak'aji. Mamīda mi Ak'orépata māga jarapari. Māgí Ak'ore parāpa “Tachi Ak'ore” apata. ⁵⁵ Mamīda parāpa Tachi Ak'ore k'awada-e p'ani. Jōdee mia iru wāara k'awa bi. Mia iru k'awa-e bida ada paara, seewa-idaa bak'aji parā jiak'a. Mamīda māga-e. Mia wāara iru k'awa bi māik'aapa oopari irua jara bik'a. ⁵⁶ Pāchi chonaarāwedapema Abraham o-ÿadachi mi na eujādee cheda unuit'ee bada perā. Wāara māga unuji māik'aapa o-ÿa beejida aji.

⁵⁷ Māpai āchia māgajida Jesumaa:

—Pi waide cincuenta años wēe bi. Māga bita, ¿Abraham unujida a bik'ā? ajida.

⁵⁸ Jesupa p'anauji:

—Mia wāarata jararu. Abraham t'oi naaweda, Mīta bapachida aji.

⁵⁹ Māga ūridak'āri, āchia māu p'e atajida bat'adait'ee Jesumaa, ichi Tachi Ak'oreda ada perā. Mamīda Jesús mirudachi māik'aapa Ak'ore te waibiadeepa uchiadachi.

Jesupa tau p'āriu bada jipada

9 ¹ Maap'eda Jesús awara ãi wā nide unuji eperā tau p'āriu bi ichi t'oru weda. ² Ma eperā unudak'āri, Jesús ome nipapataarāpa iidijida:

—Tachi Jarateepari, ¿k'āare k'aurepata na eperā tau p'āriu t'ojima? ajida. ÑIchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa pajik'ā ajida, maa-e pīrā chi ak'ōreerāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa?

3 Jesupa p'anauji:

—Ichi k'aurepa—epi; ichiaba ichi ak'ōreerāpa k'aurepa—epi. Tachi Ak'ōrepa māga t'opiji eperāarāpa ak'īdamerā iruata ne—innaa pia ooi ma eperā k'ap'iade. 4 Åstaawa tachia oodaipia bī mi pēidapa oopi bik'a, p'ārik'ua pak'āri, apidaapa māga p'oyaa oodak'aa perā. 5 Mi na p'ek'au eujāde bī misa, ñidaa pik'a bī na eujādepemaarā—it'ee.

6 Māga jarap'eda, Jesupa eujāde idut'aaji māik'aapa yooro p'ora ome p'oirat'aap'eda, tau p'āriu bī taude p'urut'aaji. 7 Māpai māgaji:

—Wāpáde aji, pichi tau siide pania t'ipata Siloé apatamaa. (Siloé jara k'inia bī “Péida”.)

Māpai tau p'āriu bī wājī ichi tau siide. Åpitee chek'āri, pia unu beeji. 8 T'ēepai ma eperā k'ait'a p'anadap'edaarāpa māik'aapa iru ne—iidimaa unudap'edaarāpa māgapachida:

—¿Nāgí chi ne—innaa iidimaa su—ak'i bapariida—ek'ā? apachida.

9 Úk'uruurāpa māgapachida:

—Jā ichipi.

Awaraarāpa māgapachida:

—Jā iru—epi, iru k'ira papaa bī mīda.

Mamīda ichia p'anauji:

—Mipi.

10 Māpai iidijida:

—¿Sāga ñrá pia unu bima? ajida.

11 Ichia p'anauji:

—Eperā t'ījarapata Jesupa iduba yooro p'ora ome p'oirap'eda, mi taude p'urut'aajida aji, māik'aapa māgaji: “Wājī pichi tau siide pania t'ipata Siloé apatamaa.” Aramāgá mi wājida aji, māik'aapa michi tau siit'aak'āri, unuji.

12 Māpai ãchia iidijida irumaa:

—¿Sāma bima ajida, ma eperā?

Ichia p'anauji:

—K'awa—e bida aji.

Fariseorāpa tau p'āriu badamaa iididap'edaa

13-14 Jesupa ma yooro ook'āri p'uruit'ee tau p'āriu bada taude, ñipata ewate paji. Maperā judiorā poro waibiarāpa ma tau p'āriu bada ateejida fariseorāmaa. 15 Māpai ãchia iidijida:

—¿Sāga ñrá unu bima? ajida.

Ichia p'anauji:

—Yooro mi taude p'urujida aji. Maap'eda mia siit'aaji. Mapa ñrá pia unu bida aji.

16 Fariseorā ûk'uruurāpa māgajida:

—Jāgí eperā Tachi Ak'ōrepa pēida–eda ajida, iipata ewate māga ooda perā. ¿Tachi Ak'ōre Ūraa pādade jara bi–ek'ā ajida, iipata ewate mimiadaik'araa bi?

21 Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—¿Sāgá eperā p'ek'au k'achia ooparipa nāgee ne–innaa pia ooyama? ajida.

Māgá āchi k'isia awara–awaraadachida mālk'aapa āchi k'ōp'āyoorā ome aupedee jōnapachida. 17 Maap'eda waya iidijida naaweda tau p'āriu badamaa:

—Pia ćk'āata k'isia bima ajida, jā eperāpa pi tau jipadade?

Ichia p'anauji:

—Mi–it'ee iru Ak'ōre pedee jaraparida aji.

18 Mamīda ma judiorāpa ijāada–e paji ma eperā wāara naaweda tau p'āriu baji māik'aapa ırá piaunu bi. Mapa chi ak'ōre chi nawe ome t̄i pēijida. 19 Māpai iidijida:

—¿Na parā warrak'ā? ajida. ¿Parāpa jaradaik'ā ichi tau p'āriu t'oda? ¿Sāga ırá piaunu bima? ajida.

20 Chi ak'ōreerāpa p'anaujida:

—Taipa k'awa p'anida ajida, nāgí tai warra mālk'aapa k'awa p'ani ichi tau p'āriu t'oda. 21 Mamīda k'awada–e ırá sāga ichi taupaunu bi. Ichia bā k'awada–e k'aipa ichi taupa unupiji. Iidítí irumaa. Iru chona bairā, ichi itu jarayada ajida.

22 Chi ak'ōreerāpa māga jarajida judiorā waidoopa. Aí naaweda judiorā poro waibiarāpa pedeeteejida chi eperā Jesús Mesías aru pírā, waa t̄iupida–e pait'ee Tachi Ak'ōre ūraa jarateepata tede. 23 Mapa chi ak'ōreerāpa jarajida: “Ichimaa iidítí. Iru chona bida” ajida.

24 Maperā judiorā poro waibiarāpa waya t̄i pēijida ma naaweda tau p'āriu bāda māik'aapa māgajida:

—Wāara jarapáde ajida, Tachi Ak'ōre k'īrapite. Taipa k'awa p'anida ajida, jā eperā p'ek'au k'achia ooyaa bapari.

25 Ichia p'anauji:

—Mia k'awa–e bida aji, ma eperāpa p'ek'au k'achia oopari wa māga–e. Nāgapai k'awa bi. Mi tau p'āriu baji. Mamīda ırá piaunu bida aji.

26 Waya iidijida:

—¿K'āata oojima? ajida. ¿Sāga pi tau pia unupijima? ajida.

27 Ichia p'anauji:

—Mia parāmaa jarajida aji. Mamīda mi pedee ijāada–e p'ani. ¿Waya jarapi k'inia p'anik'ā? ¿Parāpa ichiaba irude ijāa k'inia p'anik'ā? aji.

28 Māga ūridak'āri, ik'achia pedee p'aneejida ma tau p'āriu badamaa:

—iPiata jā eperāpa jaratee bide ijāa bida! ajida. iJōdee taipa Moisepa pādade ijāapata! 29 Taipa k'awa p'anida ajida, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa pedeeda. Mamīda k'awada–eda ajida, sāmālk'aapa cheji jā eperā.

30 Ichia p'anauji:

—¿Sāga? iParāpa k'awada–eda a p'ani sāmālk'aapa cheji! iMamīda irua mi tau unupiji! 31 Jōmaarāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia

ooyaa beerā pedee ūrik'aa. Mamīda ūripari ichimaa it'aa t'ipataarā pedee, māirāpa irua k'inia bīk'a oopata perā.³² Na p'ek'au eujā beedak'āriipa waide ūridak'aa eperāpa tau p'āriu bee pia unupida.³³ Ma eperā Tachi Ak'ōrepa pēi-e pada paara, nāgee ne-inaa oo-e pak'ajida aji.

³⁴ Māpai ma fariseorā k'īraudachida māik'aapa māgajida:

—Pichi t'oru weda p'ek'au k'achia ooyaa bapari. Māga bita, ḷtaimaa jaratee k'inia bīk'ā? ajida.

Maap'eda taawaa jēret'aajida.

Tau p'āriu pik'a p'aniirāpa Tachi Ak'ōre k'awada-e

³⁵ Jesupa k'awaaji māgí tau p'āriu bada taawaa jēret'aadap'edaa. T'ēepai iru ome unuk'āri, iidiji:

—¿Pia Eperā Ak'ōre Truadepemade ijāa bīk'ā? aji.

³⁶ Ichia p'anauji:

—Mīmaa jarapáde aji, k'aita pia jara bī. Mīa irude ijāait'ee.

³⁷ Jesupa māgaji:

—Pia māgí unuda; mīda aji, pi ome pedeema bī.

³⁸ Māpai Jesūs k'īrapite bedabaiji māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, mīa ijāa bīda aji.

³⁹ Ma t'ēepai Jesupa māgaji:

—Mī na p'ek'au eujādee chejida aji, eperāarā ak'ide, k'awaait'ee wāara ijāa p'ani wa ijāada-e p'ani. Chejida aji, Tachi Ak'ōre k'awapiit'ee tau p'āriu pik'a beerāmaa, āchia iru k'awaadamerā. Ichiaba cheji ak'ipiit'ee tau ūdaa pik'a beerāmaa, āchia Tachi Ak'ōre wāara k'awada-e p'ani.

⁴⁰ Fariseorā ūk'uruurāpa māga ūridak'āri, iidijida:

—¿K'āata jara k'inia bima? ajida. ḷTai jida Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anik'ā? ajida.

⁴¹ Jesupa p'anauji:

—Parā māga p'anadap'edaa paara, apidaapa parā imiateeda-e pak'aji. Mamīda parāpa jarapata Tachi Ak'ōre wāara k'awa p'ani. Māga jaradak'āri, p'ek'au k'achia oomaa p'ani, seewa jara p'ani perā.

Ovejaarā ak'ipari nepirida

10¹ Māpai Jesupa māgaji:

—Mīa wāarata jararu. Eperāarā oveja k'āipatamāi t'ūdak'āri, puerta eere t'ūputa. Maperā eperā ma puerta eere t'ū-e pīrā, māgí nechiayaa bī.

² Mamīda chi eperā puerta eere t'ūpari; māgí chi ovejaarā ak'ipari. ³ Puerta jīaparipa ewapari māgí oveja ak'ipari t'ūmerā. Māpai irua ichi ovejaarā abābaa t'ipari. Ma ovejaarāpa iru pedee k'awapata perā, āchi k'āipatamāipa uchiadak'āri, iru t'ēe k'ūp'ee wāpata. ⁴ Ichi ovejaarā jōmweda uchia atak'āri, āra naa wāpari māik'aapa chi ovejaarā iru t'ēe wāpata, chipari pedee k'awapata perā. ⁵ Mamīda awaraa eperāpa ma ovejaarā atee k'inia bi pīrā, wādak'aa māgí ome. Āyaa wāpata, māgí pedee k'awadak'aa perā.

⁶ Jesupa māga nepiriji jarateeit'ee ma fariseorāmaa. Mamīda āchia k'awada-e paji irua k'āata jara k'inia bada.

Jesupa ichideerā pia ak'ipari

⁷ Mapa Jesupa āchimaa waya māgaji:

—Mia wāarata jararu. Mīda aji, ma puertak'a, ovejaarā t'ūupatamāi. ⁸ Jōmaarāpa mi naa jara chedap'edaa āchita Tachi Ak'ōrepa pēida, nechiayaa beerāk'a p'anajidada aji. Mapa michi ovejaarā, pia jarait'eera, michideerāpa māirā pedee ijāada-e paji. ⁹ Mīda aji, puertak'a bi. Mia eperārā o k'achiadeepa k'aripa atapari t'iudamerā michi jua ek'ari michideerā ome. Oveja ak'ipari pia bipa ichi ovejaarā ak'iparik'a, māga pik'a mia michideerā ak'ipari māik'aapa k'aripapari pia p'anapataadamerā.

¹⁰ Chi nechiapari chepari nechiait'ee aupai māik'aapa peeit'ee aupai; ichiaba ne-inaa jōma p'e atadariit'ee aupai. Jōdee mi nama cheji eperārā pia p'anapiit'ee māik'aapa ichita p'anapiit'ee Tachi Ak'ōre ome.

¹¹ Mi chi ovejaarā ak'ipari tāri piara bik'a māik'aapa eperārā mi ovejaarāk'a. Ovejaarā ak'ipari tāri pia bak'āri, chi ovejaarā pia ak'ipari, māga oo bi k'aurepa piuru pijida. ¹² Mamīda māga-e mimiapari jīp'aa ome. Chīra ovejaarā ak'ī bide, māgipa ne-animal k'achia cheru unuk'āri, mirudaipari ma ovejaarā k'iniak'aa perā. Maperāpi ne-animal k'achia bipa ma ovejaarā ūk'uru ata chepari māik'aapa apemaarā awara āyaa jīchoopipari. ¹³ Ma eperā mirudaipari ma ovejaarā ak'ipari-e perā māik'aapa ma ovejaarā ichide-e perā.

¹⁴⁻¹⁵ Ovejaarā ak'ipari tāri piara bipa ichi ovejaarā pia ak'iparik'a, māga pik'a mia michideerā pia ak'ipari. Mi Ak'ōrepa mi tāri k'awa bi; ichiaba mia pida mi Ak'ōre tāri k'awa bi. Māgá ichiaba mia michi ovejaarā tāri k'awa bi māik'aapa ārapa pida mi tāri k'awa p'ani. Michi k'ap'ia peepiit'ee āra k'aripait'ee. ¹⁶ Mi ichiaba awaraa ovejaarā iru bi. Māgí ovejaarā nāpemaarā-e, judiorā-e perā. Mamīda mia ichiaba āra k'aripa k'inia bi. Ārapa ichiaba mi pedee ūripataadayada aji. Mapa mia āra p'e biit'ee apemaarā michideerā, judiorā mīde ijāapataarā ome, jōmaweda ak'ipari apai jua ek'ari p'anapataadamerā.

¹⁷ Mi Ak'ōrepa mi k'inia iru bapari michi k'ap'ia peepiit'ee perā eperārā pari. Mamīda waya chok'ai p'irabaiit'ee. ¹⁸ Awaraarāpa mi k'ap'ia peepida-e pai. Ma k'āyaara miata āchimaa michi k'ap'ia peepiit'ee. Mia māga ooit'ee māik'aapa waya chok'ai p'irabaiit'ee, mi Ak'ōrepa māga jara bairā. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi.

¹⁹ Ma pedee ūridak'āri, judiorā waya k'īsia awara-awaraa p'aneejida.

²⁰ Ūk'uruurāpa māgapachida:

—Sāap'eda parāpa jā eperā pedee ūri p'anima? ajida. Iru k'ap'iade netuara merātia bi māik'aapa k'īra k'awa-ee bi.

²¹ Mamīda awaraarāpa māgapachida:

—Eperā k'ap'iade netuara merātia bak'āri, māga pedeek'aada ajida. Netuarapa tau p'āriu beerā pia unupiik'ā? ajida.

Judiorāpa Jesús yiaraa iru p'anadap'edaa

22 Ma t'ēepai k'oijara pak'āri, judiorāpa fiesta oojida Jerusalén p'uurude. Ma fiesta oopachida k'irāpadait'ee chonaarāwedapema ewari Tachi Ak'ōre te waibia awara bidap'edaa iru-it'ee. 23 Jesús mama nipaji Ak'ōre te āuk'idaa, Salomón Pórtico apatap'edaamāi. 24 Maperā judiorā poro waibiarāpa iru wap'ira ata chejida māik'aapa iidijida:

—¿At'āri tai audú k'īsiapimaa iru bait'eek'ā? ajida. Pi Tachi Ak'ōrepa pēida, Mesías pirā, aweda jaráji.

25 Jesupa p'anauji:

—Naaweda mia parāmaa māga jarajida aji. Mamīda ijāada-e pají. Mia oopari mi Ak'ōrepa oopi bik'a. Oopari ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Ma k'aurepata ijāadaipia bi mi Tachi Ak'ōrepa pēida. 26 Mamīda parāpa ijāada-e p'ani, michideerā-e perā. 27 Michideerāpa mi pedee k'awapata māik'aapa mia āchi k'awapari. Mapa āchi mi t'ee nipapata. 28 Mia āchi o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerā; jīp'a ichita chok'ai p'anapataadamerā Tachi Ak'ōre ome. Apidaapa āchi p'oyaa jāri atada-e pai mi juadeepa. 29 Mi Ak'ōrepa āchimaa mide ijāapiji. Iru jōmaarā k'āyaara waibiarā bi. Maperāpi apidaapa āchi p'oyaa jāri atada-e pai iru juadeepa. 30 Mi, mi Ak'ōre ome abapai.

31 Māga ūridak'āri, ma judiorāpa māu p'e atajida iru bat'a peedait'ee.

32 Mamīda Jesupa māgaji:

—Mi Ak'ōrepa mimaa oopiparida aji, ne-inaa pia chok'ara eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¿Chisāgí k'aurepata mi bat'a pee k'inia p'anima aji, māupa?

33 Ma judiorāpa p'anaujida:

—Pia ne-inaa pia oo bi k'aurepa pi bat'a pee k'iniada-edā ajida. Māga oodait'ee pia Tachi Ak'ōre āpite ik'achia pedeeda perā. Jaraji pi Tachi Ak'ōre ome auk'a, pi eperā bi mīda taik'a.

34 Māpai Jesupa māgaji:

—¿Parā ūraa p'ādade Tachi Ak'ōrepa jara bi-ek'ā:

‘Mia jaraji parā mik'a; ak'ōre waibiarā?’ (Sal 82.6)

35 Tachi Ak'ōre ūraa jōk'aa. Maperā p'oyaa merada-e. Ma ūraa p'ādade Ak'ōrepa t'ījaraji ‘ak'ōre waibiarā mik'a’ iru pedee ūridap'edaarāmaa, parā chonaarāpa māirā awara bidap'edaa perā iru-it'ee. 36 Tachi Ak'ōrepa mi auk'a awara biji māik'aapa pēiji na p'ek'au eujādee. Māga bita, īsāga parāpa jaradai mia ik'achia pedee baji Tachi Ak'ōre āpite, jarak'āri mi Tachi Ak'ōre Warra? 37 Oo-e pirā mi Ak'ōrepa oopi bik'a, māgara ijāanāati. 38 Mamīda oo bi pirā mi Ak'ōrepa oopi bik'a, mia jara bi ijāada-e p'ani mīda, ijāati mia ooda k'aurepa. Māgá parāpa wāara k'awaadai mi Tachi Ak'ōre ome abapai.

39 Māga ūridak'āri, waya iru jita atadait'ee pají. Mamīda Jesús mirudachi.

40 Maap'eda Jesús wāji Jordán to k'īraik'a eeree. Mama Juanpa naaweda poro choopatamāi beeji. 41 Mama bide eperāarā chok'ara irumaa wājida māik'aapa āchi pitapai māgapachida:

—Juanpa oo-e paji ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, na eperāpa ooparik'a. Mamīda irua wāarata jarapachi na eperāde.

⁴² Maperāpi mama eperārā chok'ara Jesude ijāajida.

Lázaro jai–idaada

11 ¹Eperā, t'ijarapatap'edaa Lázaro k'ayaa baji. Ma eperā chi ūipewēraarā María, Marta ome Betania p'uurudepema paji. ²(T'eeepai māgí Mariapa k'era weeji Jesús biiri ūri māik'aapa Jesús biiri p'ooji ichi pudapa.) ³Lázaro k'ayaa bada perā, chi ūipewēraarāpa jara pējjida Jesumaa:

—Tachi Waibia, pi k'ōp'āyo k'inia Lázaro k'ayaa bī.

⁴ Jesupa māga ūrik'āri, māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Ma k'ayaapa jai–idaaru pijida, chok'ai p'irabait'ee. Iru k'ayaa bi eperāarāpa k'awaadamerā Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bi māik'aapa k'awaadamerā Tachi Ak'ore Warrapa ne-inaa jōma ooi ichi Ak'orepa oopi bik'a. Māga ook'āri, jarapataadait'ee Tachi Ak'ore t'āri pia bapari eperāarā ome; chi Warra jida auk'a.

⁵ Jesupa k'inia p'e iru bapachi Marta, María māik'aapa Lázaro.

⁶ Jesumaa jara pējjida mīda, ichi badamāi k'āima omé beeji. ⁷Maap'eda māgaji chi k'ōp'āyoorāmaa:

—Waya wādáma aji, Judea eujādee.

⁸ P'anaujida:

—Mamīda Tachi Jarateepari, mak'iara taarā–e bīda ajida, judiorā poro waibiarāpa pi māupa peedait'ee p'anadap'edaa. ⁹Waya jāmaa wā k'inia bik'ā? ajida.

⁹ Jesupa p'anauji:

—¿Ewari doce hora ūidaa nībapari–ek'ā? aji. Eperā ūastaawa nipak'āri, t'ūutik'aa, ūidaa nībairā. ¹⁰ Mamīda eperā p'ārik'ua ni pīrā, t'ūutipari ūidaa–e bairā.

¹¹ Māga jarap'eda, Jesupa māgaji:

—Tachi k'ōp'āyo Lázaro k'āi bī. Mamīda mia ūrimat'aanait'ee.

¹² Chi k'ōp'āyoorāpa p'anaujida:

—Tachi Waibia, iru k'āi bi pīrā, jipait'eeda ajida.

¹³ Jesupa jara k'inia baji Lázaro jai–idaa bi. Mamīda ūrapa k'awada–e p'anajida. K'isijida jīp'a k'āi bi. ¹⁴ Māpai Jesupa jīp'a māgaji:

—Lázaro jai–idaajida aji. ¹⁵ Pia bi mi naaweda wā–e paji, ma k'aurepa ūrá parāpa waapiara ijāadait'ee perā Tachi Ak'orede. ūrá wādáma aji, Lazaromaa.

¹⁶ Māpai Tomapa (ichiaba t'ijarapatap'edaa Me–iso) apemaarāmaa māgaji:

—Wādáma aji, iru ome, tachi peek'ooruta pijida.

Jesude ijāapataarā chok'ai p'irabaidait'ee jai–idaaruta pijida

¹⁷ Jesús pachek'āri Lázaro bapatamāi, k'āima k'īmari baji iadap'edaa.

¹⁸ Jerusalendeepa Betania p'uuru perā kilometro ópee baji. ¹⁹ Mamāik'aapa judiorā chok'ara cheepuru p'anajida Marta māik'aapa María k'ōp'āyaadait'ee,

āra īpema jai–idaa bada perā. ²⁰ Martapa k'awaak'āri Jesús cheru, wāji iru k'īrachuude. Mamīda María teeda beeji. ²¹ Jesús unuk'āri, Martapa māgaji:

—Tachi Waibia, pi cheda paara, mi īpema jai–idaa–e pak'ajida aji.

²² Mamīda mia k'awa bi at'āri pia iidiruta Tachi Ak'ōrepa ooit'ee.

²³ Jesupa māgaji:

—Pi īpema p'irabaiit'eeda aji.

²⁴ Martapa p'anauji:

—Mia k'awa bi na p'ek'au eujā jōdaik'āri, iru chok'ai p'irabaiit'ee māik'aapa it'aa wāit'ee.

²⁵ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia piu beerā waya chok'ai p'anapiparida aji. Chi jai–idaada Ak'ōre eujāde ichita chok'ai bapariit'eeda aji, mide ijāa bapachi perā. ²⁶ Ma awara chi chok'ai bi jida atua–e. Ichita it'ari banait'eeda aji, ijāa bapari perā. ¿Pia māga ijāa bīkā? aji.

²⁷ Martapa māgaji:

—Ijāa bipi. Pita Mesías, chi na p'ek'au eujādee cheit'ee bada eperāarā k'aripade. Pita Tachi Ak'ōre Warra.

Jesús Lázaro iadap'edaamāi jēeda

²⁸ Māga jarap'eda, Marta wāji ichi īpewēra Mariamaa māik'aapa k'īiri ik'aawa māganaji:

—Tachi Waibia nama bi. Pi tī bida aji.

²⁹ Mariapa māga ūrik'āri, isapai Jesumaa wāji. ³⁰ Jesús waide pana–e baji p'uurude; at'āri Marta ome unudamāi baji. ³¹ Judiorā María ome p'anadap'edaarāpa ichi isapai uchiaru unudak'āri, iru t'ee wājida, wāit'ee jīak'aapa jēede Lázaro iadap'edaamāi.

³² Mamīda Mariapa Jesús unuk'āri, bedabaidachi māik'aapa māgaji:

—Tachi Waibia, pi nama bada paara, mi īpema jai–idaa–e pak'ajida aji.

³³ Jesupa unuk'āri Maríá chi che p'anadap'edaarā ome jēe para nībi, t'āri p'ua nībeeji. ³⁴ Māpai iidiji:

—¿Sāma iajidama? aji.

P'anaujida:

—Chepáde ajida, ak'ide.

³⁵ Jesús jēedachi. ³⁶ Māga unudak'āri, judiorāpa māgajida:

—iAk'iti! iMāgara Lázaro k'inia iru baji!

³⁷ Mamīda māirā ūk'uruurāpa māgajida:

—Na Jesupa tau p'ārii beerā pia unupipari. Maperā ¿Lázaro jipak'aji–ek'ā ajida, jai–idaanaamerā?

Lázaro chok'ai p'irabaida

³⁸ Lázaro piuda k'aurepa Jesús at'āri t'āri p'ua nībide, panaji Lázaro iadap'edaamāi. Māu te uria baji māik'aapa chi t'ai jia nībaji māu choma bipa. ³⁹ Mapa Jesupa māgaji:

—Jā māu ãyaa ata binadapáde aji.

Māpai Marta, chi piuda ūpewērapa māgaji:

—Mamīda Tachi Waibia, ūrá iru k'ap'ia mik'ia jo nībida aji, k'āima k'īmari bairā iadap'edaa.

⁴⁰ Māpai Jesupa māgaji:

—¿Mia pímaa jaraji-ek'ā? aji. Ijāa bi pirā, Ak'ōrepa ne-inaa pia ooit'ee eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa.

⁴¹ Māpai chi māu ãyaa ata bijida. Maap'eda Jesús it'aa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Ak'ōre, gracias mia chupiria iidida ūrida perā. ⁴² K'awa bi mia iidipari chaa pia ūripari. Mamīda na pedee jararu na eperāarāpa ūridamerā māik'aapa ijāadamerā pia mi pēiji.

⁴³ Māga jarap'eda, Jesupa golpe biaji:

—iLázaro, uchíaji jāmāik'aapa!

⁴⁴ Māpai chi jai-idaa bada uchiaji. Ichi k'ap'ia jōma at'āri pira baji p'arupa; chi jua, jīru paara. Ichiaba ichi poro pira baji p'arupa. Mapa Jesupa māgaji: —Iru ia bada p'aru ērat'aadapáde aji.

Jesús jita atadait'ee pedeeteedap'edaa

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jesupa ooda unudak'āri, judiorā chok'ara María ome wā p'anadap'edaarāpa irude ijāajida. ⁴⁶ Mamīda māirādepema ūk'uru fariseorāmaa wājida Jesupa ooda nepiride. ⁴⁷ Mapa ma fariseorā p'aareerā poroorā ome t'í pēijida Junta Supremadepemaarā māik'aapa māgajida:

—¿K'āata oodait'eema? ajida. Jā eperāpa oomaa bi ne-inaa chok'ara eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ⁴⁸ Ita-aria birutara, jōmaarāpa irude ijāadai. Māgara Romadepemaarā chedayada ajida, Tachi Ak'ōre te waibia t'eeet'aade māik'aapa tachi auk'aarā jōt'aade.

⁴⁹ Judío t'ijarapatap'edaa Caifás p'aareerā poro waibia paji ma añode. Ichia māgaji:

—Parāpa maarepida k'awada-e p'anida aji. ⁵⁰ Piara bi eperā aba piumerā tachi p'uuru pidaarā pari, tachi p'uuru pidaarā jōmaweda piudai k'āyaara.

⁵¹ Mamīda Caifapa māga jara-e paji ichi k'īsiadoopa. Ma añode p'aareerā poro waibia pada perā, Tachi Ak'ōrepa ne-inaa p'asait'ee bada ichimaa jarapiji. Maperāpi ichia jaraji Jesús piut'ee āchi p'uuru pidaarā pari. ⁵² Mamīda wāara ma eujādepemaarā-it'ee aupai piu-e pait'ee paji. Ichiaba piut'ee paji eperāarā jōmaarā pari, chi Tachi Ak'ōrede ijāapataadait'erā awara-awaraa eujāde p'anapataarā pari. ⁵³ Caifapa māga jarada ewatedeepa judiorā poroorāpa pedeeteepachida Jesús peedait'ee.

⁵⁴ Maperā Jesús judiorā t'aide tau taawa nipak'aa paji naawedapemak'a. Mamāik'aapa wāji eujā pania wēe bi k'ai'ta, eperāarā mak'īara p'anadak'aa p'uuru. Māgí p'uuru t'ijarapachida Efraín. Mama beeji chi k'ōp'āyoorā ome.

(San Juan 11.41-44)

55 Ma t'eepai judiorā Pascua fiesta īri pak'ari, eperāarā chok'ara awara āiipa chejida Jerusalendee Tachi Ak'ore Ūraa pādade jara bik'a oodait'ee māik'aapa pia p'anadait'ee iru k'īrapite. 56 Mama p'anide ma eperāarā Jesús jirī nipapachida māik'aapa Tachi Ak'ore te waibiade pedee para bají ãchi k'ōp'āyoorā ome:

—¿K'āata k'īsia p'anima? ajida. ¿Iru cheipaa na fiestade wa māga-e?

57 Mamida fariseorāpa māik'aapa p'aareerā poroorāpa Jesús jita atapi k'inia p'anapachida. Mapa jarajida apidaapa Jesús unuruta pirā, ãchimaa jara chedamerā.

Mariapa k'era weeda Jesús biiri ūri
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12 ¹Ewari seis falta bak'āri Pascua fiesta oodait'ee, Jesús wāji Betania p'uurudee, Lázaro bapatamāi. Ma Lázaro paji Jesupa chok'ai p'irabaipida. ²Mama bide k'ewara Jesumaa nek'opijida. Martapa jedepachi. Jōdee Lázaro Jesús ome nek'omaa bají. ³Māimisa Mariapa aneeji k'era ūpia nardodee ooda. Litro k'audaa bají. Ma k'era Jesús biiri ūri weet'aaji māik'aapa ichi pudapa p'oott'aaji. Te jā t'ūa jo nībeeji k'erapa. ⁴Māpai Jesús k'ōp'āyo, Judas Iscariote, Jesús traicionaait'ee badapa māgaji:

⁵—Jā k'era ichi k'inia weemaa bida aji. Netot'aak'ají trescientos denarios pari māik'aapa chupiria beerā k'aripak'ají.

⁶Mamīda Judapa māga jara-e paji chupiria beerā k'aripa k'inia bada perā. Ma k'āyaara māga jaraji nechiyayaada perā. Ichia ãra p'arat'a anipapachi māik'aapa aidepema chia atapachi. ⁷Māpai Jesupa māgaji:

—Ita-aria bījí. Irua nāgí k'era ia iru bajida aji, mi iaruta ewatepema-it'ee. ⁸Chupiria beerā ichita paraait'ee parā t'āide. Mamīda mi parā ome ichita ba-e pait'eeda aji.

Judiorā poroorāpa Lázaro jiridap'edaa peet'aadait'ee

⁹Ūridak'āri Jesús Betania p'uurude bi, judiorā chok'ara wājida iru ak'ide. Ichiaba wājida Lázaro ak'ide, Jesupa iru chok'ai p'irabaipida perā. ¹⁰Maperā p'aareerā poroorāpa pedeetejida Lázaro ichiaba peet'aadait'ee. ¹¹K'īsiajida Jesupa iru p'irabaipida k'aurepa judiorā chok'ara āchi ūraade ijāadaamaa p'aneeruta Jesude ijāadait'ee.

Jesús Jerusalén p'uurudee wāda
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹²Ai norema eperāarā chok'ara, chi wā p'anadap'edaa rāpa k'awaajida Jesús Jerusalendee Pascua fiesta oode cheru. ¹³Mapa t'ap'uru k'iru t'iap'edap'eda, wājida iru auteebaidait'ee māik'aapa biapachida:

—‘iHosana! iTachi K'aripapari cheru Tachi Ak'ore k'ap'ia pari!
 iTachi Ak'orepa iru pia ak'iji māik'aapa pēiji Israel pidaarā
 Rey pamerā!’ *(Sal 118.25-26)*

¹⁴Jesupa burro chak'e atapiji māik'aapa bataudachi ai ūri, Ak'ore ūraa p'ādade jara bik'a:

¹⁵‘Sión p'uurudepemaarā, waweenáati. iAk'iti! Pāchi Rey cheru burro chak'e ūri.’ *(Zac 9.9)*

¹⁶Chi k'ōp'āyoorāpa k'awada-e paji ma pedee pāda k'āata jara k'inia bi. Mamīda Jesús it'aa wāda t'ēepai k'irāpajida ma pedee māik'aapa Jesús p'asada. Māpai k'awaajida ma pedee pāda irude jara bají.

¹⁷Jesupa Lázaro p'irabaipida unudap'edaarāpa irua ooda jōmaarāmaa nepiripachida. ¹⁸Mapa eperāarā chok'ara wājida Jesús ome unudait'ee. Māgá wā k'inia p'anajida ūridap'edaa perā irua ne-inaa ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹⁹Fariseorā ūk'uruurāpa māga unudak'āri, āchi k'ōp'āyyorāmaa māgajida:

—¿Parāpa unu p'anik'ā? ajida. iIru maarepida p'oyaada-e pai!
iJōmaarāta irude ijāa wādada! ajida.

Judio-eerāpa Jesús unu k'inia p'anadap'edaa

²⁰Pascua fiesta pai naaweda, eperāarā wāpachida Jerusalendee it'aa t'i de Tachi Ak'oremaa. Ma wādap'edaarā t'aide p'anajida judio-eerā, judiorā ūraade ijāadap'edaarā. ²¹Māirā Felipemaa wājida. Māgí Felipe Betsaida p'uuru depema paji. Māgí p'uuru Galilea eujāde bi. Ma judio-eerāpa māgajida irumaa:

—Señor, taipa Jesús unu k'inia p'anida ajida.

²²Māpai Felipepa nepirinaji Andreemaa. Maap'eda āchi omé wājida Jesumaa nepiride.

²³Ūrik'āri judio-eerāpa iru jirimaa p'ani, Jesupa māgaji:

—Ewari paruda aji, Eperā Ak'ore Truadepema it'aa wāit'ee. ²⁴Mia wāarata jararu. Eperāpa trigo tau apai iru bita, māgí tau uu-e pirā, tau apai iru bait'ee. Jōdee māgí tau uuru pirā, baaip'eda yoorode piu pik'a bi mīda, madeepa trigo k'arra chiwidi t'onopari māik'aapa warip'eda, chaupari. Māgá tau apaideepa chok'ara uchiadait'ee. ²⁵Na p'ek'au eujāde bi misa, eperāpa jiriru pirā ooit'ee ichia oo k'iniata, ichi piuk'āri atuait'ee. Mamīda na p'ek'au eujāde bi misa, eperāpa jiriru pirā ooit'ee Tachi Ak'orepa k'inia bik'a, ma k'aurepa ichita chok'ai bapariit'ee Tachi Ak'ore ome. ²⁶Apidaapa oo k'iniata bi pirā mia oopi bik'a, māgí nipaipia bi mi ome mi wārumaa. Māga ooru pirā, mi Ak'orepa iru pia ak'ii't'ee.

Jesupa ichi piut'eeda ada

²⁷—Irá mi t'āri p'ua nībida aji. ¿K'āata jaraima? ¿Nāga jaraik'ā: “Ak'ore, mi k'aripáji nāgá banaamerā”? Ma-it'ee mi cheji, chupiria chait'ee. Mapa mia jara bi mi Ak'oremaa: ²⁸“Ak'ore, ak'ipíjí wāara pi jōmaarā k'āyaara waibiara bi. iOoji pichia oo k'iniata!”

Māpai arii p'anadap'edaarāpa ūrijida it'ariipa jara bi:

—Mia māga ak'ipidoo pi k'ap'ia pari māik'aapa waya māga ak'ipiit'ee.

²⁹Eperāarāpa māgí pedee ūridak'āri, k'isajida pata k'irau nībi. Mamīda māirā ūk'uruurāpa māgajida:

—It'aripema ángel paji. Māgípata pedeejida ajida.

³⁰Māpai Jesupa māgaji:

—Jā pedee ūridap'edaa, mi-it'ee-e pajida aji. Parā-it'eeta paji. ³¹Irapi Tachi Ak'orepa k'awapiit'ee na p'ek'au eujādepemaarāpa k'achia oopata. Irapi Tachi Ak'orepa p'oyaait'ee na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia

Satanás. ³² Mamída michi k'ap'ia kurusode jira atadak'āri eujādeepa, esperāarāpa mide ijāa p'aneedait'eeda aji.

³³ Mäga jarak'āri, Jesupa jara k'inia baji ichi sāgá piut'ee. ³⁴ Māpai esperāarāpa p'anaujida:

—Tai ūraade jara bi Mesías ichita bapariit'ee. ¿Sāga pía jaraima Eperā Ak'ore Truadepema kurusode jiradait'ee? ¿K'aima ma Eperā Ak'ore Truadepema?

³⁵ Jesupa māgaji:

—Mi, chi ūdaa pik'a bi mak'iara taarā-e parā ome. Nipapatáati mi ūdaa pik'a bide pāriu pik'a bide t'iunaadamerā. Chi pāriu pik'a bide nipaparipa k'awa-e bi sāmaa wāru. ³⁶ Mi, chi ūdaa pik'a bi parā ome bi misa, mide ijāapatáati. Mía Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida jarateepari, parāpa ma pedee ijāadap'eda, iru warrarā p'aneedamerā.

Mäga jarap'eda, Jesús ãyaa wāji ichi ununaadamerā.

Judiorāpa Jesude ijāada-e p'anadap'edaa

³⁷ Jesupa ne-inaa esperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi taide oopachi mīda, judiorā chok'araarāpa irude ijāadak'aa paji. ³⁸ Mäga paji wāara uchiamerā nāgí pedee Ak'ore pedee jarapari Isaíapa p'ādade jara bik'a:

‘Tachi Ak'ore, ik'aipa ijāajima aji, taipa jarateedap'edaa? ¿K'aimaa pía ooda ak'ipijima?’ *(Is 53.1)*

³⁹ Isaíapa p'ādade ichiaba jara bi āchia p'oyaa ijāadak'aa paji nāga perā:

⁴⁰ ‘Tachi Ak'orepa āchi tau pāriu pik'apiji irua ooda ak'i p'ani mīda, ununaadamerā. Ma awara k'iiri k'isua pik'apiji irua jarada ūri p'ani mīda, k'awanaadamerā māik'aapa irumaa chenaadamerā, irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapimerā.’ *(Is 6.10)*

⁴¹ Isaíapa māga jaraji, k'āimok'araa pik'a bide Jesús unuda perā Tachi Ak'ore k'īra wāree eujāde. Maperāpi Jesude pedee baji.

⁴² Isaíapa jaradak'a wāara uchiabji mīda chok'araarā ome, judiorā ūk'uruurāpa Jesude ijāajida; ichiaba āchi poroorā ūk'uruurāpa pida ijāajida. Mamída fariseorā waidoopa māirāpa ijāadap'edaa esperārā taide jaradak'aa paji. Waawee p'anajida fariseorāpa āchi t'iupida-e pai jīak'aapa Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede.

⁴³ Audupiara k'inia p'anapachida āchi auk'aarāpa āchi ak'idamerā judiorā pía beerāk'a, k'inia p'anadai k'āyaara Tachi Ak'orepa āchi ak'imerā ichideerāk'a.

Tachi Ak'orépata esperāarāpa oopata ak'iit'ee

⁴⁴ Maap'eda Jesupa golpe pedeeji judiorā arii p'anadap'edaarāmaa:

—Chi mide ijāa bi mīdepai ijāa-e bida aji. Ichiaba mi Ak'orede ijāa bi, iruata mi na p'ek'au eujādee pēida perā. ⁴⁵ Chi mi unu bipa ichiaba mi pēida unu bi. ⁴⁶ Mita chi ūdaa pik'a bi. Mi cheji na p'ek'au eujādee mide ijāapataarā p'ananaadamerā p'ek'au oopataarā p'anapatak'a pāriu pik'a bide. ⁴⁷ Eperāpa mi ūraa ūrip'eda, made jara bik'a oo-e pirā, mia jara-e ma eperā atuait'ee. Mi che-e paji na p'ek'au eujādepemaarā atuapiit'ee. Ma k'āyaara mi cheji esperārā

o k'achiadeepa k'aripa atade. ⁴⁸Eperāpa mi yiaraa iru bi pīrā mi ūraa ūri k'inia-e bairā, Tachi Ak'ore ewari waibia ewate ichia māgí eperā miapiit'ee. Mia jarada k'aurepa irua eperāarāpaoopata ak'iit'ee k'awaaiit'ee ijāapachida wa ijāadak'aa paji. ⁴⁹Michi k'isiadoopa pedee-e bajida aji. Mi Ak'ore, mi na eujādee pēidapa ma pedee jōma mimaa jarapiji. Irua jaraji mia pedeeit'ee māik'aapa jarateet'ee. ⁵⁰Mia k'awa bi jōmaweda mi Ak'orepa mimaa jarapiru, māga jara bi eperāarāpa ijāadamerā māik'aapa it'aa wādamerā.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā biiri siida

13 ¹Pascua fiesta ewate pai naaweda, Jesupa k'awa baji ewari awara bida ichi na p'ek'au eujādeepea uchiait'ee māik'aapa ichi Ak'oremaa wāit'ee; māgí ewari paru. Ichia chi k'ōp'āyoorā na p'ek'au eujāde p'ani k'inia iru bapachi. Māgā áchi k'inia iru bapachi ichi piurumaa.

²Ai k'ewara Pascuadepema chik'o jedei naaweda, Netuara Poro Waibiapa k'isia k'achia k'isiapiji Judas, Simón Iscariote warramaa, ichia Jesús traicionaamerā. ³Mamīda Jesupa k'awa baji ichi Tachi Ak'oredeepa cheda māik'aapa Ak'oremaa wāit'ee. Ichiaba k'awa baji Tachi Ak'orepa ne-inaa jōmaweda biji ichi jua ek'ari. ⁴Mapa nek'omaa p'anide Jesús bainī beeji māik'aapa ichi īripema p'aru jī bada ērat'aap'eda, áyaa biji. Maap'eda toalla jī nībiji ichi k'irride, mimiapataarāpa oopatak'a chīara biiri siidait'ee pak'āri. ⁵Māpai jarrade pania wee atap'eda, chi k'ōp'āyoorā biiri siimaa beeji. Maap'eda ma toallapa p'ook'ooji.

⁶Mamīda Simón Pedro biiri siinait'ee pak'āri, irua māgaji:

—Tachi Waibia, ¿mi biiri paara siit'eek'ā? aji.

⁷Jesupa p'anauji:

—Írá pia k'awa-e bida aji, mia oomaa bi. Mamīda t'ēepai k'awayada aji.

⁸Māpai Pedropo māgaji:

—iMi biiri siipi-edo! aji.

Jesupa p'anauji:

—Pi biiri siipi k'inia-e bi pirā, māgara waa nipanaapáde aji, mi ome.

⁹Māpai Simón Pedropo māgaji:

—iTachi Waibia, māgara mi biiri aupai siinaapáde aji. Ichiaba mi jua māik'aapa poro paara siipáde! aji.

¹⁰Mamīda Jesupa p'anauji:

—Eperā ewaa k'uipeda māik'aapa taawaa uchiap'eda, waya k'ui-edo aji. Chi biiri aupaita siipari, k'ap'ia jōma t'āu-ee bairā. Māga pik'a parā t'āu-ee pik'a p'ani p'ek'au k'achiapa. Mamīda parā jōmaweda māga p'ani-edo aji.

¹¹Jesupa māga jaraji k'awa bada perā k'aipa ichi traicionaait'ee bi.

¹²Chi k'ōp'āyoorā biiri siip'eda, waya ichi īripema p'aru jī beeji.

Maap'eda mesade su-ak'i beeji māik'aapa māgaji:

—¿Parāpa k'awa p'anik'ā aji, k'āata jara k'inia bi mia et'ewa ooda? ¹³Parāpa mimaa "Jarateepari" māik'aapa "Tachi Waibia" apata. Māga jaradak'āri, wāarata jara p'ani. ¹⁴Mi parā Waibia māik'aapa parā Jarateepari bi mīda, parā biiri siiji.

(San Juan 13.5-10)

Mapa parāpa pida pāchi k'ōp'ayoorā biiri siidaipia bi. 15 Mia māga ooji parāpa auk'a oodamerā. 16 Mia wāarata jararu. Mimiapari ichi poro waibia kāyaara waibiarā bi-e. Ichiaba chok'a pēida iru pēida kāyaara waibiarā bi-edā aji. 17 Parāpa mia et'ewa jarada ūrijida. Ma jaradak'a ooruta pirā, t'āri o-ia p'anadait'ee.

18 'Mamīda māga-e pait'ee parā jōmaarā ome. Mia k'awa bi mi k'ōp'ayoorā jirit'erada. Mapa ichiaba k'awa bi wāara p'asait'ee Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bīk'a:

'Mi ome nek'orupa mi peepit'aait'ee.'

(Sal 41.9)

19 Írá mia māga jara bi māga p'asak'ari, parāpa wāara ijāadamerā Mīta, Tachi Ak'orepa pēida eperāarā k'aripamerā. 20 Mia wāarata jararu. Chi mia pēida auteebairupa mi jida auteebai bi. Māga pik'a chi mi auteebairupa mi Ak'ore, mi pēida, auk'a auteebai bi.

Jesupa jarada k'aipa ichi traicionaait'ee
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Māga jarap'eda, Jesús t'āri p'ua nībeeji. Māpai māgaji:

—Mia wāarata jararu. Parādepema abaapa mi traicionaait'eeda aji.

²² Jesupa māga jarak'āri, chi k'ōp'āyoorā ak'i trua para beeji, k'awada-e p'anadap'edaa perā k'aita jara bi. ²³ Māirādepema aba, Jesupa audú k'inia iru bada, iru ik'aawa sīu-ak'i baji. ²⁴ Mapa Simón Pedropo taupa jarapachi māgimaa iidimerā k'aipata Jesús traicionaait'ee.

²⁵ Māpai māgí k'ōp'āyopka k'iiri ik'aawa iidiji Jesumaa:

—Tachi Waibia, ¿k'aima? aji.

²⁶ Jesupa p'anauji:

—Nāgí pan pite sā atak'āri, mia teeit'eeda aji, māgimaa.

Aramata Jesupa ma pan pite sā atají māik'aapa teeji Judamaa. Māgí Judas Simón Iscariote warra paji. ²⁷ Judapa māgí pan jitak'āri, Satanás iru t'āride t'iudachi. Māpai Jesupa māgaji:

—Pichia ooit'ee bi isapai oopáde aji.

²⁸ Mamīda Jesús ome nek'omaa p'anadap'edaarāpa k'awada-e paji sāap'eda māga jaraji. ²⁹ Judapa āchi p'arat'a anipapachi perā, ūk'uruurāpa k'īsiajida Jesupa jara baji ne-inaa netonamerā fiesta-it'ee, maa-e pīrā chupiria beerāmaa ne-inaa teenamerā.

³⁰ Judapa ma pan jitap'eda, uchiadachi taawaa. P'ārik'ua paji.

Ūraa chiwidi eperāarā-it'ee

³¹ Judas taawaa uchiada t'ēepai, Jesupa māgaji:

—Irá Tachi Ak'ōrepa ichi k'īra wāree unupiit'ee, mi chi Eperā Ak'ōre Truadepema k'ap'ia pari. Mi k'aurepa jōmaarāpa wāara k'awaadait'ee Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ³² Mia māga ak'ipik'āri, taarā-e nide Tachi Ak'ōrepa ichiaba ak'ipiit'ee mi wāara irua pēida.

³³ Warrarā, naapai mi taarā-e parā ome. Parāpa mi jiridayada aji. Mamīda unuda-e pait'ee. Mia judiorā poro waibiarāmaa jaradak'a parāmaa auk'a jarait'ee; p'oyaa wāda-e mi wārumaa. ³⁴ Parāmaa ūraa chiwidi jararu. Chik'inia p'anapatāati. Mia parā k'inia iru baparik'a, māgá parā jida chik'inia p'anapatāati. ³⁵ Māgá chik'inia p'anaruta pīrā, jōmaarāpa k'awadayada aji, parā mi k'ōp'āyoorā.

Jesupa jarada Pedropo ichi k'awa-e bida ait'ee

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶ Māpai Simón Pedropo Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ¿sāmaa wāit'eema? aji.

Jesupa p'anauji:

—Mi wārumaa waide pi p'oyaa wā-edaa aji. Mamīda t'ēepai wāit'eeda aji.

³⁷ Pedropo māgaji:

—Tachi Waibia, ¿sāap'eda mi pi t'ēe wā-e payama? aji. iPi ome wā k'inia bi, pi k'aurepa piuru pijida!

³⁸ Māpai Jesupa p'anauji:

—¿Wāara pichi k'ap'ia peepit'aaik'ā aji, mi k'aurepa? Mia wāarata jararu. Et'erre k'arii naaweda, jarada ōpee pia mi k'awa-e bida ait'ee.

Jesupa jarada ichi Tachi Ak'ore ok'a bi

14 ¹—K'īsia paraa p'ananaatí. Ma k'āyaara ijāapatáati Tachi Ak'orede māik'aapa mide. ²Mi Ak'ore eujāde te chok'ara paraada aji, ichideerā-it'ee. Māga-e pada paara, mia jarak'aji. Parā naa wāit'ee te pi-ia oode parā-it'ee. ³Ma t'ēepai mi waya cheit'ee parā atade, mi ome p'ananaadamerā mi baparimaa. Māgá parā ichita p'anapataadait'ee mi ome. ⁴Mi wārumaa parāpa k'awa p'anida aji, chi o k'awa p'anadaira.

⁵Māpai Tomapa māgaji Jesumaa:

—Tachi Waibia, k'awada-e p'anida aji, pi sāmaa wāru. ¿Sāga chi o k'awadayama? aji.

⁶Jesupa p'anauji:

—Mita Tachi Ak'ore truadee wāpari ok'a bi. Miata Tachi Ak'ore wāarata jarapari. Miata eperāarā chok'ai p'anapipari ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'ore ome. Mi awara apidaapa eperāarā wāpida-e pai Tachi Ak'oremaa. Mapa midepai ijāadak'āri, mi Ak'oremaa wādait'ee. ⁷Parāpa wāara mi k'awada paara, ichiaba mi Ak'ore k'awak'ajida. Wāara, īraweda iru k'awadait'ee, iru unupata perā.

⁸Māpai Felipepa māgaji:

—Tachi Waibia, Ak'ore Waibia k'īra taimaa ak'ipipáde aji. Māgapaita k'inia p'anida aji.

⁹Jesupa p'anauji:

—Felipe, mi taarā nipapari parā ome. Māga bita, cwaide mi k'awa-e bik'ā? aji. Chi mi unuparipa ichiaba Ak'ore Waibia unupari. ¿Sāga pia "Ak'ore Waibia k'īra ak'ipipáde" ayama? aji. ¹⁰¿Ijāa-e bik'ā aji mi, Ak'ore Waibia ome araa bapari? Mi araa bapari iru Jaure ome; jōdee iru araa bapari mi k'ap'ia ome. Mia jaramaa bi michi k'isiadoopa jara-e bida aji. Mi Ak'orépata māga jarapi bi. Ma awara mia ne-inaa oo bi ook'aa michi juadoopa. Mi Ak'orépata māga oopi bi, mi ome bapari perā. ¹¹Ijāati mia jarak'āri mi, Ak'ore Waibia ome araa bapari. Maa-e pirā ijāati mia ne-inaa ooda k'aurepapai, oopari perā ne-inaa eperāarāpa poyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹²Mia wāarata jararu. Chi mide wāara ijāa bipa auk'a ooyoda aji, mia ne-inaa oo bik'a. Ma awara ne-inaa pi-iara ooyoda aji, mi wāit'ee perā mi Ak'ore bimaa. ¹³Mia oopariit'ee jōmaweda parāpa it'aa iidiruta mi t'ide michideerā perā. Māgá iru Warra k'aurepa jōmaarāpa unudai Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ¹⁴Parā michideerā perā, mi t'ide it'aa iigidak'āri, mia nejōmaata oopariit'eeda aji, parāpa iidi p'anik'a.

Jesupa jarada ichia Tachi Ak'ore Jaure pēiit'ee ichideerāmaa

¹⁵—Parāpa mi k'inia iru p'aní pirā, oopataadait'eeda aji, mi ūraade jara bik'a. ¹⁶Māpai mia chupiria iidiit'ee mi Ak'oremaa, irua awaraa K'aripapari pēimerā mi pari, māgí ichita parā ome bapariimerā. ¹⁷Māgí Tachi Ak'ore

Jaure. Ichia wāara aupaita jarateepari. Ijāadak'aa beerā ome iru ba che-e, iru unuda-e p'anadairā māik'aapa k'awada-e p'anadairā. Mamīda parápata iru k'awa p'anī, parā ome bapari perā māik'aapa parā tāride bapariit'ee perā.

¹⁸ 'Mia parā chupiria atabēi-edo aji. Waya cheit'ee. ¹⁹ Taarā-e na p'ek'au eujādepemaarāpa mi waa unuda-e pait'ee. Mamīda parápata mi unudait'ee.

Mi ichita chok'ai bapari perā, parā jida auk'a ichita chok'ai p'anapataadait'ee. ²⁰ Maapai parāpa wāara k'awaadait'ee mi, Tachi Ak'ore Waibia ome araa bapari māik'aapa parā mi ome ichiaba araa p'anapataadait'ee, tāri a-ba.

²¹ Chi mi ūraa ūri bipa māik'aapa oo bipa ma ūraade jara bik'a wāara mi k'inia iru bi. Mi Ak'orepa māgí eperā ichiaba k'inia iru bapariit'ee. Ma awara mia pida iru k'inia iru bapariit'ee māik'aapa irumaa unupiit'ee.

²² Māpai Judas, chi Simón Iscariote warra--ee badapa iidiji:

—Tachi Waibia, «sāap'eda pía taimaa unupiit'eema aji, mamīda ijāadak'aa beerāmaa unupi-e pait'ee?

²³ Jesupa p'anauji:

—Eperāpa mi k'inia iru bi pīrā, mi ūraade jara bik'a oopariit'eeda aji. Mi Ak'orepa māgí eperā k'inia iru bapariit'ee māik'aapa mi Ak'ore mi ome chedait'ee iru ome p'anapataade. ²⁴ Jōdee chi mi k'inia-e bipa oo k'inia-e bi mi ūraade jara bik'a. Na pedee parāpa ūri p'anī mēre-edo aji; mi Ak'orede. Iruata mi pēiji.

²⁵ 'Mia na ūraa jara bida aji, parā ome bi misa. ²⁶ Mamīda mi uchiada t'ēepai, Ak'ore Waibiapa pēiit'ee awaraa K'aripapari mi pari; māgí iru Jaure. Māgipa ne-inaa jōmaata jarateeit'ee parāpa oodamerā mia oopi bik'a. Ma awara irua k'aripait'ee mia jarada jōmaweda k'irāpadamerā.

²⁷ 'Mi wāi naaweda, parā tāri k'āiweepi k'inia bi. Tāri k'āiwee p'anapatáati. Mia arak'atiapai k'āiwee p'anapi-e, na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatak'a. Mapa tāri p'ua p'ananaatī māik'aapa p'eranāati. ²⁸ Parāpa ūrijida mia jarak'āri: "Mi wāit'ee, maap'eda waya cheit'ee." Parāpa wāara mi k'inia iru p'anadap'eedaa paara, tāri o-ia p'anak'ajida mia nāga jarak'āri. O-ia p'anadaipia bi mi wāru perā Ak'ore Waibiamaa; mi k'āyaara waibiara bimaa. ²⁹ Ma jōma p'asai naaweda, mia māga jaraji, p'asak'āri, parāpa mi pedee ijāadamerā.

³⁰ 'Waa mak'iara pedee-e pait'ee parā ome, Satanás, na p'ek'au eujādepemaarā poro waibia, cheru perā. Ichia mi p'oyaa chok'ak'aa.

³¹ Mamīda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā mia Ak'ore Waibia k'inia iru bapari, ooit'ee irua jara bik'a.

'P'irabaidapáde aji. Āyaa wādāma namāik'aapa.

Jesús uva k'arrak'a bi

15 ¹ Uchiadai naaweda, Jesupa māgaji:

—Mi uva k'arrak'a pipiara bida aji. Jōdee mi Ak'ore chi uva uuda ak'iparik'a bi. ² Mi k'arradepema jīk'ara chau-e bi pīrā, irua māgí jīk'ara t'iap'et'aapari. Jōdee chi jīk'ara chauparidepema juu chak'eerā jarit'aapari māgí jīk'ara waapiara chaumerā. ³ Parā māgí jīk'ara jaridák'ata p'anī mia ūraa jarada

ijāadap'edaa perā. ⁴Mi ome araa p'anapataati mi parā ome araa baparik'a. Uva jīk'ara ichi itu chauk'aa chi k'arra ome araa ba-e pirā. Māga pik'a pāchi k'iradoopa mia oopi bik'a p'oyaa ooda-e, mi ome araa p'anapataada-e pirā.

⁵Mida aji, uva k'arrak'a bi. Jōdee parā chi jīk'arak'ata p'ani. Uva jīk'ara pia chauparik'a araa bak'āri chi k'arra ome, māga pik'a parā mi ome araa p'anapataadak'āri, ne-inaa chok'ara mia oopi bik'a oopataadait'ee. Mamīda mi wēe parāpa maarepida ooda-e pai mia oopi bik'a. ⁶Uva jīk'ara chauk'aa bak'āri, t'iap'ek'oodap'eda, p'e nīcipata ak'ōrejīrumaa p'ook'oodaimerā. Maap'eda t'ipitaude bat'ak'oopata paak'oodaimerā. Māga pik'a pait'ee chi mi wēe beerā ome.

⁷Mamīda parā araa p'anaruta pirā mi ome māik'aapa mi ūraade jara bik'a ooruta pirā, it'aa iidipatáati pāchia iidi k'iniata. Mi Ak'ōrepa ooit'ee parāpa iidi p'anik'a. ⁸Parāpa ne-inaa chok'ara mia oopi bik'a oodak'āri, ak'ipipata wāara mi k'ōp'āyoorā. Māga unudak'āri, awaraarāpa "Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bida" adait'ee. ⁹Mi Ak'ōrepa mi k'inia iru baparik'a, mia auk'a parā k'inia iru bapari. Mi ome chik'inia p'anapataati. ¹⁰Mi, mi Ak'ōre ome chik'inia bapari, mia oopari perā irua jara bik'a. Māgá parā mi ome chik'inia p'anapataadait'ee, mia jara bik'a ooruta pirā.

¹¹'Mia māga jaraji mik'a parā t'āri o-īa p'anapataadamerā. K'inia bi parā t'āri o-īa p'anapataadamerā. ¹²Mia nāga jara bi: Chik'inia p'anapataati, mia parā k'inia iru baparik'a. ¹³Eperāpa chi k'ōp'āyo audú k'inia iru bak'āri, iru k'aripapari ma k'aurepa piuru pijida. Ma k'āyaara apidaapa awaraa eperā audupiara k'inia iru p'anada-e pai. ¹⁴Parā wāara mi k'ōp'āyoorā, mi ūraa jara bik'a oo wāruta pirā. ¹⁵Waa mia parā t'ījara-e "mimiapataarā", mimiaparipa k'awa-e bairā ne-inaa jōmaweda chi poropa oo bi. Ma k'āyaara t'ījara bi "michi k'ōp'āyoorā" mia k'awapida perā jōmaweda mi Ak'ōrepa mimaa jarada. ¹⁶Parāpa mi jirit'erada-e paji. Miata parā jirit'eraji māik'aapa awara biji mi ūraa jarateenadamerā. Māgá parā k'aurepa eperāarāpa ma ūraa ūridap'eda, mide ijāadai māik'aapa ichita p'anapataadai mi ome. Ma awara ma jarateenadap'edaa k'aurepa parāpa mi t'īde ne-inaa iididak'āri mi Ak'ōremaa michideerā perā, irua ooit'ee parāpa iidi p'anik'a. ¹⁷Waya mia jara bi: chik'inia p'anapataati.

Ijāadak'aa beerāpa Jesús ichideerā ome k'īraunuamaa iru p'anapata

¹⁸—Mide ijāadak'aa beerāpa parā k'īraunuamaa iru p'ani pirā, k'irāpāti mita naapiara k'īraunuamaa iru p'anapachida. ¹⁹Parā p'anadap'edaa paara āchi p'anapatak'a, āchia parā k'inia iru p'anak'ajida āchideerāk'a. Mamīda parā āchideerā-e. Miata parā jirit'eraji āchi k'āyaara awara p'anapataadamerā. Maperāpi āchia parā k'īraunuamaa iru p'anapata. ²⁰K'irāpāti mia jarada: "Mimiapari ichi poro waibia k'āyaara waibiara bi-e." Mi jiri nipapatap'edaak'a ichiaba parā jiri nipapatadait'ee. Jōdee mia jarateeda ijāajida pirā, parāpa jaratee p'ani ichiaba ijāadait'ee.

²¹ Mamīda ma k'āyaara audupiara parā jīri nipapataadait'ee, michideerā perā. Māga oodait'ee k'awada-e p'anadairā k'aipata mi pēiji.

²² 'Mia Ak'ōre net'aa jara che-e pada paara, ārapa k'īsiada-e p'anak'ajida āchia p'ek'au k'achia oopata. Mamīda mi Ak'ōrepa jara pēida jara cheji. Mapa ūrá "taipa k'awada-e p'anida" adaik'araa bi. ²³ Mi k'īraunuamāa iru p'aniirāpa mi Ak'ōre jida k'īraunuamāa iru p'ani. ²⁴ Unuda-e pada paara mia ne-inaa ooda awaraarāpa p'oyaa oodak'aa, āchia p'ek'au k'achia ooda-e pak'aji Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mamīda āchia māga unujida mīda, at'āri mi, mi Ak'ōre ome k'īraunuamāa iru p'ani. ²⁵ P'asaji āchi ūraa p'ādade jara bik'a: 'Āchi k'inia mi k'īraunuamāa iru p'anapachida.'

(Sal 35.19)

²⁶ 'Mamīda mia awaraa K'aripapari pēit'eeda aji. Māgipa wāara aupaita jarapariit'ee. Māgí uchiapari Tachi Ak'ōredēepa, iru Jaure perā. Māgí chek'āri, irua mi k'awapiit'ee eperāarāmaa. ²⁷ Parāpa pida mi k'awapidait'ee awaraarāmaa, mide ijāadak'āriipa mi ome p'anapatap'edaa perā.

16 ¹'Mia ma jōma jaraji parāpa mide ijāapataadamerā. ² Tachi Ak'ōre ūraa jarateepata tedeepa parā jēret'aapataadait'eeda aji. Ma awara parā peet'aadait'eeda aji. Māga oodak'āri, āchia k'īsiadait'ee māgata pia oomaa p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. ³ Māga oodait'ee mi, mi Ak'ōre ome wāara k'awada-e p'anadairā. ⁴ Mapa ma jōma jaraji parāmaa, māga p'asak'āri, k'īrapadamerā. Naaweda māga jara-e pajī, parā ome bada perā.

Tachi Ak'ōre Jaurepa oo bī

⁵ — ūrá mi wāit'ee mi pēida baparimaa. Mamīda parādepema apidaapa iidida-e p'ani mi sāmaa wāit'ee. ⁶ Ma k'āyaara parā k'īra pia-ee p'ani, mia māga jarada perā. ⁷ Mia wāarata jararu. Parā-it'ee piara bī mi wāmerā. Mi wā-e pirā, Ak'ōre Jaure, Tachi K'aripapari, che-e pait'ee parā ome bapariit'ee. Mamīda mi wāru pirā, mia iru pēit'ee parāmaa. ⁸ Iru chek'āri, na p'ek'au eujādepemaarāmaa k'awapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata. Ichiaba āchimaa k'awapiit'ee Tachi Ak'ōredēerāpa ne-inaa pia oopata irua k'inia bik'a. Ma awara k'awapiit'ee Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate ichia ak'iit'ee eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. ⁹ K'awapiit'ee eperāarāpa mide ijāada-e p'anadak'āri, k'achia oomaa p'ani. ¹⁰ K'awapiit'ee mia oopachi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, mi irumaa wāru perā. Māga ook'āri, parāpa mi waa unuda-e pait'ee. ¹¹ K'awapiit'ee Tachi Ak'ōrepa pia ak'i-e na p'ek'au eujādepemaarā poro waibiapa oo bi. Mapa iru, iru eere p'aniirā ome miapiit'ee.

¹² 'Mia k'īsia chok'ara iru bida aji, parāmaa jarait'ee. Mamīda ūrá waa jara-e, parāpa ma jōma k'īrapada-e pai perā. ¹³ Mamīda Ak'ōre Jaure chek'āri, ne-inaa wāarata jōma k'awapiit'ee parāmaa, ichia wāara aupaita jarapari perā. Ichi k'īsiadoopa pedee-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa jara bī ūrip'eda, māga jarapariit'ee māik'aapa jarapariit'ee ne-inaa waide p'asa-e bi. ¹⁴ Ak'ipiiit'ee mi apemaarā k'āyaara waibiara bi, mia ne-inaa k'awa bi parāmaa k'awapik'āri. ¹⁵ Jōma mi Ak'ōrepa k'awa bi mia pida k'awa bi. Maperāpi mia jaraji Ak'ōre Jaurepa k'awapiit'ee jōma mia ne-inaa k'awapi k'inia bi parāmaa.

16 'Na ewari mi waa unuda-e pait'ee. Mamīda ai t'ēepai taarāpai waya unudait'eeda aji.

K'ira pia-ee p'anadap'eda, t'āri o-īa p'aneedait'ee

17 Māga ūridak'āri, chi k'ōp'āyoorā ūk'uru āchi pitapai pedee para beeji: —¿K'āata jara k'inia bima, ajida, na pedee: "Na ewari mi unuda-e pait'ee, mamīda ai t'ēepai waya unudait'ee"? ¿Ichiaba k'āata jara k'inia bima nāgí pedee: "mi Ak'ōremaa wāru perā"? **18** ¿K'āata jara k'inia bima na pedee: "taarāpai"? K'awada-e p'anida ajida, irua k'āata jara k'inia bi.

19 Jesupa k'awaji chi k'ōp'āyoorāpa k'āata iidi k'inia p'ani. Mapa māgaji: —Mia jarajida aji, na ewari parumaa mi waa unuda-e pait'ee, mamīda ai t'ēepai waya unudait'ee. ¿Mata parāpa iidi para bi-ek'ā? aji. **20** Mia wāarata jararu. Parā jarajēedait'ee māik'aapa t'āri p'ua p'aneedait'ee. Jōdee na p'ek'au eujādepema ijāadak'aarā o-īa p'aneedait'ee. Mamīda parā k'ira pia-ee p'anadap'eda, o-īa p'aneedayada aji. **21** K'isiadáma nāgide. Wēra warra t'oit'ee pak'āri, p'ua nībeepar, t'oit'ee perā. Mamīda chi warra t'o atak'āri, k'ira atuadaihari p'ua nībada māik'aapa o-īa nībeepar warra chai t'o atada perā. **22** Māga pik'a bi parā ome. ūrā parā k'ira pia-ee p'ani mi wāru perā. Mamīda mia parā waya unuit'ee. Maapai parā t'āri o-īa p'aneedak'āri, apidaapa ma o-īa wēpapida-e pait'ee.

23 Maapai parāpa mīmaa maarepida iidida-e pait'ee. Mia wāarata jararu. Mi t'īde mi Ak'ōremaa ne-inaa iidiruta pirā, irua parāpa iidi p'ani teeparii't'ee, michideerā perā. **24** Waide mi t'īde parāpa maarepida it'aa iidida-e p'ani. Iidítí mi Ak'ōrepa teemerā parāpa iidi p'ani. Māgá parā wāara t'āri o-īa p'anapataadait'ee.

25 Ma et'ewa jarada mia imeraa pik'a jarateeji. Mapa parāpa pia k'awada-e paji. Mamīda na ewari māgá jaratee-e pait'eeda aji. Jip'a pedeeit'ee Ak'ōre net'aia pia k'awaadamerā. **26** Maapai parāpa mi t'īde it'aa iididait'ee, michideerā perā. Mpa mia jara-e chupiria iidiit'ee parā pari Tachi Ak'ōremaa. **27** Ak'orépata parā k'inia iru bapari parāpa mi k'inia iru p'anapata perā māik'aapa ijāapata perā mi wāara cheji iru baparimāiiipa. **28** Cheji na p'ek'au eujādee eperā jip'aak'a bapariit'ee. ūrā jōdee na p'ek'au eujā atabēit'eeda aji, māik'aapa waya irumaa wāit'ee.

29 Māpai chi k'ōp'āyoorāpa māgajida:

—ūrapi jip'a pedee bida ajida. Imeraa pik'a jaratee-e bida ajida. **30** ūrapi k'awa p'ani pia ne-inaa jōmaata k'awa bi. Apidaapa pīmaa iidida-e pait'ee, taipa iididai naaweda, pia k'awa bairā taipa iidi k'inia p'ani. Mpa ijāa p'anida ajida, pi wāara cheji Tachi Ak'ōre baparimāiiipa.

31 Jesupa p'anauji:

—¿Māgara ūrā wāara ijāa p'anikā? aji. **32** Ewari k'ait'a pa wā, parā jīchoodait'ee pāchi te chaa māik'aapa mi ituuba atabēidait'ee. Mamīda wāara mi ituuba bi-edaa aji, mi Ak'ōre mi ome bairā. **33** Ma jōma jaraji parā t'āridepai choodamerā mide ijāa p'anide māik'aapa parā k'āiwee p'anapataadamerā. Na p'ek'au eujāde p'ani misa, nepirade baaidait'ee parā jīridait'ee perā. Mamīda sōcharra p'anapatāáti. Miata na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā āchi poro waibia ome p'oyaajida aji.

Jesús ichi pari it'aa t̄ida

17

¹Ma pedee jarap'eda, Jesupa it'aa ak'iji māik'aapa māgaji: —Ak'ore, mi ewari pajida aji. Ak'ipiji mi wāara pichi Warra, māgá mia ak'ipimerā pi wāara jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ²Pia eperāarā jōmaweda biji mi jua ek'ari, chi mide ijāa p'aniiirā jōmaweda ichita p'anapataadamerā pi ome. ³Māgá ichita p'anapataadait'ee pi ome, k'awaadak'ari pi aupaita wāara Tachi Ak'ore māik'aapa k'awaadak'ari mi, Jesucristo, pichia pēida eperāarā k'aripamerā.

⁴Na pék'au ejāde bī misa, mia ak'ipiji pi aupaita Tachi Ak'ore, ook'ari pia mimaa oopidak'a. ⁵Irá Ak'ore, ak'ipiji mi wāara pichi Warra. Mi atéjei pimaa bapariit'ee pichi k'ira wāreede, na pék'au ejā bai naaweda badak'a.

Jesús it'aa t̄ida chi k'ōp'āyoorā pari

⁶—Mia pi k'ira unupipachi mi ome nipapatap'edaarāmaa, ma-it'ee piā āra jirit'era atada perā na pék'au ejādepemaarā tāideepa. Pérē paji māik'aapa pia michideerā papiji. Pi ūraade ijāa p'anipi. ⁷Irá ārapa k'awa p'ani ne-inaa jōmaweda mia k'awa bi piata mimaa k'awapida. ⁸Mia jōma jarateeji pia jarapidak'a. Ārapa ma pedee ijāajida, ijāa p'anadap'edaa perā wāara piata mi pēida.

⁹Mia chupiria iidimaa bi āra pari. Na pék'au ejādepemaarā jip'aarā pari chupiria iidi-e bi. Pia jirit'eradaarā mide ijāadamerā, māirā párita chupiria iidimaa bi, āra pichideerā perā. ¹⁰Michideerā pichideerā auk'a. Ichiaba pichideerā māchideerā auk'a. Ārapa ne-inaa oodak'ari mia oopi bik'a, ak'ipipata mi waibiara bi apemaarā k'āyaara.

¹¹Mi na pék'au ejāde waa ba-e pait'ee. Mamida āra p'aneedit'ee, mi pi ome banaru misa. Mapa Ak'ore, pi jōmaarā k'āyaara tāri piara bairā, āra ak'i baparifji pichi juapa pia mimaa teeda juapa, āra tāri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā, pi mi ome baparik'a. ¹²Mi na pék'au ejāde āra ome bak'ari, āra ak'i bapachi pi k'ap'ia pari, apida atuanaadamerā. Aba chi atuait'ee bita atuait'ee, p'asamerā pi ūraa chonaarāweda p'ādade jaradak'a.

¹³Irá mi wāit'ee pimaa. Na pék'au ejāde bide mia nāgí pedee jara bi, ārapa o-ia ūridamerā māik'aapa tāri o-īadaidamerā, mi tāri o-ia bik'a.

¹⁴Mia āramaa pi ūraa jarateeji. Mide ijāadak'ari, na pék'au ejādepema ijāadak'aa beerāpa āra k'iraunuamia iru p'aneejida, mik'a māirā eere p'ani-e perā. ¹⁵Mia iidi-e bi pia āra na pék'au ejādeepa uchia atamerā. Ma k'āyaara iidi bi āra chi k'achia ooyaa bi juadeepa k'aripa atamerā.

¹⁶Mi māgí jua ek'ari bak'aak'a, āra jida māgí jua ek'ari p'anada-e, iru eere p'ani-e perā. ¹⁷Mapa āra awara bīji pi wāarata bide tāri pia p'anapataadamerā pi baparik'a. Māga p'anapataadai pi ūraa k'awaadak'ari, wāara bairā. ¹⁸Pia mi na pék'au ejādee pēidak'a, māgá ichiaba mia āra na pék'au ejādepemaarāmaa pēiji. ¹⁹Āra k'aurepa mia ne-inaa jōma oopari

pia oopi bik'a, michi k'ap'ia piuru pijida māga oo k'iniapa. Mia māga oopari ārapa pida auk'a wāara ne-inaa jōma pia oopi bik'a oopataadamerā.

Jesús it'aa t'ida ichideerā jōmaarā pari

²⁰—Āra—it'ee aupai mia iidi-e bida aji. Ichiaba iidimaa bi jōmaarā eperāarā pari, chi t'ēepai mide ijāadait'erā ārapa jarateepata k'aurepa. ²¹Ak'ore, mia iidi bi māgí ijāapataarā ichiaba t'āri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā, pí mi ome t'āri a-ba, chik'inia baparik'a. Māgá p'anapataadak'āri, jōmaarāpa ijāadait'ee wāara pia mi pēiji na p'ek'au eujādee. ²²Pia mīmaa pia oodak'a mia ichiaba āramaa pia ooji, t'āri a-ba p'anapataadamerā, pí mi ome t'āri a-ba baparik'a. ²³Mi t'āri a-ba bapari āra ome, pí mi ome baparik'a, āra māgá t'āri a-ba p'anapataadamerā āchi k'ōp'āyorā ome. Māgapí na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadait'ee wāara pia mi pēiji māik'aapa pia āra auk'a k'inia iru bapari, mi k'inia iru baparik'a.

²⁴Ak'ore, pia āra jirit'eraji mide ijāapataadamerā. Mia k'inia bi āra p'anapataadamerā mi ome, mi wārumaa. Māgá jōma mi k'ira wāree unudait'ee, pia mīmaa teeda mi k'inia iru bapachi perā na p'ek'au eujā bai naaweda. ²⁵Ak'ore, pí jōmaarā k'āyara t'āri piara bi. Na p'ek'au eujādepemaarāpa pi k'awada-e p'ani mīda, mia pi k'awa bi māik'aapa nāgiirāpa pida k'awa p'ani pia mi pēida. ²⁶Mia pi āramaa k'awapijji māik'aapa at'āri k'awapijji'ee, mi āra t'āride bapariit'ee perā. Māgá pia mi k'inia iru baparik'a, āra jida ichiaba k'inia iru bapariit'eeda aji, ārapa jōdee awaraarā k'inia iru p'anapataadamerā.

Jesús jita atapidap'edaa

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 ¹Māgá it'aa t'ip'eda, Jesús chi k'ōp'āyorā ome Cedrón to chak'e sīajida. Mama t'iujida olivo k'āide.

²Judas, Jesús traicionaait'ee badapa k'awa bají āra t'iudap'edaamāi, Jesús chi k'ōp'āyorā ome mama chip'epatap'edaa perā. ³Mapa Judapa mamaa ateeji Romadepema soldorā chok'ara māik'aapa Tachi Ak'ore te waibia jiapataarā, judiorā p'aareerā poroorāpa pēidap'edaa; ichiaba fariseorāpa pēidap'edaa. Espada pak'uru ome, lámpara, ípirā paara anipajida. ⁴Jesupa k'awa bajíichi p'asait'ee bada. Mapa māirācherutaunu atak'āri, uchiají ma ne-uu k'āideepa māik'aapa iidiji:

—¿K'aita jirí p'anima? aji.

⁵Āchia p'anaujida:

—Jesús Nazaretdepema.

Jesupa māgaji:

—Mida aji.

Judas, chi traicionaait'ee bada mama bainí bají ma chedap'edaarā ome.

⁶Jesupa “mīda” ak'āri, āchi jōma āpithee jītijida māik'aapa eujāde baainajida.

⁷Māpai Jesupa waya iidiji:

—¿K'aita jirí p'anima? aji.

Waya p'anaujida:

—Jesús Nazaretdepema.

⁸ Māpai Jesupa māgaji:

—Mia jaraji mi Jesús Nazaretdepema. Mita jiri p'ani pirā, mi ome p'aniirā ichiak'au wāpítí.

⁹ Jesupa māga jaraji p'asamerā ichia naaweda jaradak'a. “Pia mi juade bidaarā apida atuada-e paitee.” ¹⁰ Māpai Simón Pedropá espada iru bada ee atap'eda, t'uij māirādepema aba, t'ijarapatap'edaa Malco. Māgí k'iiri juaraarepema orp'et'aaji.

Māgí p'aareerā poro waibia esclavo paji. ¹¹ Māpai Jesupa māgaji Pedromaa:

—iPichi espada ata bījí ichi badamāi! ¿Mia choo-e paik'ā aji, mi Ak'ōrepa miapiru?

Jesús p'aareerā poro waibia Anás k'írapite bada

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Māpai ma soldaorā see nībada āchi poro ome māik'aapa judiorā, chi Tachi Ak'ore te waibia jiapataarā paara, Jesús jita atadachida. Māpai jī nībijida.

¹³ Naapiara ateejida Anás temaa, ichi Caifás chāure pada perā. Aí naaweda Anás p'aareerā poro waibia paji. Mamīda ma año Caifás āchi poro waibia paji. ¹⁴ Caifás paji chi jarada: “Piara bi eperā aba piumerā tachi judiorā p'uuru pidaarā pari.”

Pedropá naapiara Jesús k'awa-e bida ada

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Jesús jita atadak'āri, Simón Pedro awaraa k'ōp'āyo ome āra t'ee wājida. P'aareerā poro waibiapa māgí k'ōp'āyo k'awa bada perā, t'iupiji ma te t'iak'au badamāi Jesús ome. ¹⁶ Mamīda Pedro taawa bainī beeji puerta t'aide. Mapa chi apema k'ōp'āyo Caifás k'awa badapa pedeenaji awēra puerta jiapari ome Pedro ichiaba t'iupimerā. Māgá Pedro ichiaba t'iupi. ¹⁷ Ma puerta jiapari Pedromaa iidiji:

—¿Pi jā eperā k'ōp'āyo-ek'ā? aji.

Māpai Pedropá p'anauji:

—Mi-edá aji.

¹⁸ Jīsua nībada perā, p'aareerā poro waibia mimiapataarāpa māik'aapa te jiapataarāpa t'iipi orojida māik'aapa k'ara p'aimaa p'aneejida. Bainī p'anide t'ipitau ik'aawa, Pedro ichiaba āchi ome k'ara p'aimaa beeji.

P'aareerā poro waibiapa Jesumaa iidida

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-65; Lc 22.66-71)

¹⁹ Māimisa p'aareerā poro waibiapa Jesumaa iidiji:

—¿K'airāma aji, pi k'ōp'āyoorā? Pia, ¿k'āata jarateeparima? aji.

²⁰ Jesupa p'anauji:

—Mi jíp'a pedeeparida aji, jōmaarā taide Ak'ore te waibiade māik'aapa Tachi Ak'ore Úraa jarateepata te beede. Judiorā chepatamāi mia jarateepari.

Maarepida chīara āpite pedee-e bi. ²¹ ¿Sāap'eda mimaa māga iidi bīma? aji. Mi pedee ūridap'edaarāmaa iidináji. Ārapa jaradaipi, k'awa p'anadairā mia jarapari.

²² Jesupa māga jarak'āri, te jīaparipa iru k'īramaa sīji māik'aapa māgaji:
—¿Jāgata p'anauparik'ā aji, p'aareerā poro waibiamaa?

²³ Jesupa māgaji:

—Mia pedee k'achia jaraji pīrā, jarapáde aji, k'āare pedeeta k'achia baji.
Mamīda mia jarada wāara pīrā, ¿sāap'eda mi sījima? aji.

²⁴ Māpai Anapa Jesús jua jīp'eda, Caifamaa pēiji. Maapai Caifás p'aareerā poro waibia paji.

Pedropo waya Jesús k'awa-e bida ada

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Māimisa taawa Simón Pedro bainī baji t'ipitau ik'aawa k'ara paimaa.
Arii p'anadap'edaarāpa iidijida:

—¿Pi jā eperā k'ōp'āyo-ek'ā? ajida.

Pedropo meraji:

—iMi iru k'ōp'āyo-edā! aji.

²⁶ Mamīda awaraa eperāpa Pedro k'īra k'awa ataji. Māgí p'aareerā poro waibia mimiapari paji. Ëreerā paji Pedropo k'īri orp'et'aada ome. Māgipa māgaji:

—¿Pi-ek'ā mia ne-uu k'āide Jesús ome unuda?

²⁷ Māpai Pedropo waya meraji. Aramata et'erre k'ariji.

Jesús Pilato k'īrapite

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Tap'eda weda judiorā poro waibiarāpa Jesús ateejida Caifás tedeepa Pilato palaciodee. Pascua fiesta īri pada perā, ai tede t'īuda-e paji. K'awa p'anajida judio-eerā tede t'īudap'edaa paara, Pascua chik'o p'oyaa k'oda-e pak'aji. Māga k'awajida āchi ūraade jara bairā. ²⁹ Maperā Pilato uchiaji pedeete āchi ome:

—¿K'āare k'aurepata na eperā nāgá iru p'anīma? aji.

³⁰ P'anaujida:

—Na eperā t'āri k'achia-idaa-e bada paara, pimaa aneeda-e pak'ajida ajida.

³¹ Māpai Pilatopa māgaji:

—Māgara pāchia atadarítī māik'aapa iru ak'īti pāchi ūraade jara bik'a.

Maap'eda óoti pāchia oo k'iniata.

Mamīda ma judiorāpa p'anaujida:

—Pāchi Romadepemaarā ūraade jara bī tai judiorāpa chīara peedaik'araa bī irua ne-inaa k'achia ooda k'aurepa.

³² Māga jarajida uchiamerā Jesupa ai naaweda jaradak'a, irua jarak'āri sāga ichi piut'ee. ³³ Pilato waya ichi palaciode t'īup'eda, Jesús tī ataji māik'aapa iidiji:

—¿Pik'ā aji, Judiorā Rey?

³⁴ Jesupa māgaji:

—¿Pichi k'iradoopapai māga iidi bik'ā, maa-e pirā awaraarāpa pimaa māga jaradap'edaa perā?

³⁵ Pilatopa p'anauji:

—iMi judio-epi! Pichi auk'aarāpata māik'aapa p'aareerā poroorāpata pi mīmaa aneejida. ¿Pia k'āata oojima? aji.

³⁶ Jesupa p'anauji:

—Mi rey-edo aji, na p'ek'au eujādepema reyrāk'a. Āchik'a pada paara, mi ome nipapataarā chōok'ajida, judiorā poro waibiarāpa mi jitanaadamerā. Mamīda mi rey-e na p'ek'au eujādepema reyrāk'a.

³⁷Māpai Pilatopa iidiji:

—¿Wāara pi reyk'ā? aji.

Jesupa p'anauji:

—Pichia jarajipi. Mi reypī. Ma-it'ee mi t'oji māik'aapa cheji na p'ek'au eujādee; Tachi Ak'ore wāarata jarait'ee. Wāarata k'awa k'inia p'aniirā jōmaarāpa mi pedee ūripatada aji.

³⁸Māpai Pilatopa māgaji:

—¿K'aima wāarata k'awayama? aji.

Jesús pēida peedamerā

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

Māga jarap'eda, Pilato taawaa uchiaji waya pedeede ma judiorā poro waibiarā ome:

—Mia maarepida k'achia unu-edo aji, na esperāde. ³⁹Mamīda k'irāpāti año chaa Pascua fiestade mia preso aba k'ena pēipari. Mapa Ʉkinia p'anik'ā aji, mia Judiorā Rey apata k'ena pēimerā?

⁴⁰Māpai arii p'anadap'edaarā jōmaweda waya biajida:

—iJāgí k'ena pēináaji! iBarrabata k'ena pēiji!

Barrabás nechiayaa bapachi māik'aapa chōoyaa bapachi

Romadepemaarā ome, āchi jua ek'ariipa uchia k'inia bada perā.

19 ¹Māpai Pilatopa Jesús wipiji soldaorāmaa. ²Soldaorāpa poro jīra pak'uru jua ne-iiri-idaa bidee oodap'eda, Jesús porode jī bijida māik'aapa p'aru p'oree teesoo, k'īra p'āimap'āimaa bi, jī bijida. ³Maap'eda irumaa chejida māik'aapa māgajida:

—iAk'īti Judiorā Rey!

māik'aapa k'iramaa sīpachida.

⁴Pilato waya tedeepa uchiak'āri, māgaji:

—Ak'īti. Mia iru nama aneero parā taide. K'awapi k'inia bi parāmaa mia maarepida ne-inaa k'achia unu-e na esperāde.

⁵Jesús uchiak'āri, ma poro jīra jī baji māik'aapa p'aru teesoo. Māpai Pilatopa māgaji:

—iNama bi chi esperā!

(San Juan 18.38-40)

6 Jesúsu unu atadak'āri, p'aareerā poroorāpa māik'aapa Tachi Ak'ōre te waibia jīapataarāpa biapachida:

—iKurusode peepit'āaji! iKurusode peepit'āaji!

Mamīda Pilatopa māgaji:

—Māgara pāchia atadaidapáde aji, māik'aapa peet'aanadapáde aji. Mīa maarepida unu-e bī ne-inaa k'achia ooda ma k'aurepa peepiit'ee.

7 Mamīda ma judiorā poro waibiarāpa p'anaujida:

—Tai ūraade jara bī eperāpa ichi Tachi Ak'ōre Warrada aru pīrā, piupia bī. Māga ooji jāgí eperāpa.

8 Māga ūrik'āri, Pilato waapiara p'eradachi. 9 Waya ichi palaciode t'iiji māik'aapa Jesumaa iidiji:

—¿Pi, sāpemama? aji.

Mamīda Jesupa maarepida p'anauk'aa paji. 10 Māpai Pilatopa māgaji:

—¿Mi pedee p'anau-ek'ā? aji. ¿K'awa-e bik'ā aji, mīa pī kurusode peepi k'inia bait'eera peepit'aai, maa-e pīrā peepi k'inia-e bait'eera k'ena pēi?

11 Māpai Jesupa p'anauji:

—Pīa mimaa maarepida oo-e pak'aji, it'ari baparipa pī eperāarā poro waibia papi-e pada paara. Maperā chi eperā mi nama pēidapa ne-inaa k'achiara oo bida aji, pī k'āyaara.

12 Maadak'āriipa Pilatopa k'īsiapachi sāga Jesúsu k'ena pēii. Mamīda judiorāpa biapachida:

—iJāgí eperā peepi-e pirā, pi César k'ōp'āyo-edá! apachida. iEperāpa ichi reyda a bi pirā, māgipa César k'īra unuamaa iru bida! ajida.

¹³ Pilatopa māga ūrik'āri, Jesús taawaa ateeiji māik'aapa ichi su-ak'i beeji charra su-ak'i beeparimāi, hebreo pedeede Gabatá apatap'edaa, griego pedeede “Māu Choma P'ep'edee Bimāi”. ¹⁴ Māgí ewate Pascua fiesta norema paji. Imat'ipa Pilatopa māgají ma judiorā poro waibiarāmaa:

—iAk'iti! iNama bida aji, pāchi rey!

¹⁵ Mamīda āchia biapachida:

—iĀyaa ateeipi! iĀyaa ateeipi! iKurusode peepit'āaji!

Pilatopa iidiji:

—¿K'inia p'anik'ā aji, mia pāchi rey peepimerā?

P'aareerā poroorāpa p'anaujida:

—iTaipa rey awaraa wēe p'anida ajida, César k'āyaara!

¹⁶ Māpai Pilatopa Jesús teeji ichi soldaorāmaa kurusode peet'aanadamerā.

Jesús peet'aadap'edaa

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesumaa kuruso ateepidap'eda, uchiahida p'uurrudeepa taawaa wādait'ee “Tachi Poro Biiri” apatap'edaaamaa. (Hebreo pedeede Gólgota apachida.) ¹⁸ Mama merap'edap'eda, ma kurusode bajira bijida piumerā. Iru ik'aawa bijida awaraarā omé, aba juaraare, aba juabi eere.

¹⁹ Pilatopa letrero pāji Jesús kurusode bidamerā. Nāga pāji: JESÚS NAZARETDEPEMA, JUDIORĀ REY. ²⁰ Judiorā chok'araarāpa leejida ma pāda, Jesús peedap'edaamāi p'uuru k'ait'a bada perā. Ma pāda pā baji hebreo pedeede, latín pedeede māik'aapa griego pedeede. ²¹ Ma pāda leedak'āri, p'aareerā poroorāpa māgajida Pilatomaa:

—P'ānāaji Judiorā Rey. Ma k'āyaara nāga p'āpáde ajida. Na eperāpa jaraji ichita Judiorā Rey.

²² Mamīda Pilatopa p'anauji:

—Mia pāda perā jāgá pā beeit'eeda aji.

²³ Soldaorāpa Jesús kurusode bajira bidap'eda māik'aapa iru p'aru atadap'eda, āchi k'imariirāmaa jedet'aajida. Mamīda chi edupema p'aru teesoo baji, k'aat'i-ee; jip'a k'a baji. ²⁴ Mapa māgajida:

—Jēnaadáma. Ma k'āyaara suerte jemedáma k'awaadait'ee k'aipata atait'ee.

Māga oojida uchiamerā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bīk'a:

‘Mīchi p'aru jedyjida māik'aapa suerte jemedap'eda, mīchi p'aru jitajida’.
(Sal 22.18)

²⁵ Soldaorāpa māga oo p'ani misa, kuruso k'ait'a bainī p'anajida Jesús nawe chi nawe īpewēra ome, awaraa María, māgí Cleofás wēra pada, māik'aapa María Magdalena. ²⁶ Jesupa unuk'āri chi nawe k'ait'a bainī bi mi, chi k'ōp'āyo k'inia iru bada ome, chi nawemaa māgají:

—Nawe, jā pichi warrapi.

²⁷ Maap'eda mīmaa māgají:

(San Juan 19.17)

—Jā pichi nawepi.

Maadak'āriipa mía María iru bapachi mi tede michi nawek'a.

Jesús jai-idaada

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Ma t'ēepai Jesupa k'awaak'āri jōmaweda ichia ooit'ee bada auparu, māgaji:
—‘Opisia nībida aji.’

(Sal 69.21)

Māga jaraji uchiamerā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ädade jara bik'a. ²⁹ Mama
iru p'anajida vino achuchua chok'ode. Aide esponjak'a p'eesap'eesaa
bi topa atadap'eda, jōi bijida hisopo k'īde māik'aapa it'aimāi t'i atajida.
³⁰ Sōp'eda, Jesupa māgaji:

—Írá jōma aupajida aji,
māik'aapa ichi poro ūjaabaip'eda, jai–idaaji.

Miasupa Jesús orro sudap'edaa

³¹ Ma ewate Pascua fiesta ūipata ewate norema paji. Judiorāpa māgí ewate iapata perā, k'iniada–e p'anajida piuda k'ap'ia kurusode p'aneedamerā. Maperā iidijida Pilatomaa kurusode p'anadap'edaarā jíru k'ōrapik'oomerā, māgá isapai piudamerā. Māgá chi piuda k'ap'ia kurusodeepa irabai atapidai. ³² Pilatopa ooji āchia iididap'edaak'a. Romadepema soldaorā wādap'eda, Jesús ik'aawa baijira p'anadap'edaarā jíru k'ōrak'oonaajida, waide piuda–e p'anadap'edaa perā.

³³ Mamīda Jesús k'ait'a panadak'ari, piu bī unujida. Maperā iru jíru k'ōrada–e paji.

³⁴ Ma k'āyaara soldaopa Jesús orrode miasupa sut'aaji. Aramata uchiahia waa pania ome. ³⁵ Mi, chi māga unudapa nepírimaa bī mia unuda. Mia k'awa bī wāarata jara bi, mia māga unuda perā. Mia nāga jara bi parāpa pida ichiaba ijāadamerā. ³⁶ Māga p'asaji uchiamerā Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Iru biiri apida biada–e paji’.

(Sal 34.20)

³⁷ Ichiaba māga p'asaji uchiamerā pedee awaraa Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a:
‘Ak'īdait'ee eperā āchia sut'aadap'edaa’.

(Zac 12.10)

Jesús iadap'edaa

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸ Ma t'ēepai Josepa Pilatomaa Jesús k'ap'ia iidinaji, ichimaa iapimerā. Ichi Arimatea p'uurudepema paji māik'aapa Jesude ijāa bapachi. Mamīda judiorā poro waibiarā waidoopaa, awaraarāmaa k'awapi–e paji. Pilatopa Josemaa jaraji Jesús k'ap'ia atanamerā. ³⁹ José ome cheji Nicodemo, chi naaweda Jesús ome pārik'ua pedeenada. Māgipa aneeji treinta kilos mirra k'era áloe k'era ome p'oirada Jesús piuda k'ap'ia ūri p'odait'ee. ⁴⁰ Judiorāpa oopatak'a piuda iadak'ari, āchia Jesús k'ap'ia ma k'era ome pi–ia pirat'aajida lienzode. ⁴¹ Jesús peedap'edaamāi ne–uu eujā k'ait'a baji. Mama baji māu te uria ewaa k'orodap'edaa piuda iadait'ee. Mamīda waide apida iada–e p'anajida. ⁴² Jesús k'ap'ia mama binajida, ma māu te uria k'ait'a bada perā māik'aapa judiorā ūipata ewate ūri bada perā.

Jesús chok'ai p'irabaida

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 ¹ Tomia ewate tap'eweda, María Magdalena wāji Jesús k'ap'ia iadap'edaamāa. Panak'ari, unuji chi māu te uria t'ai māupa t'ap'a bada awara āi bi. ² Mapa p'ira cheji Simón Pedromaa māik'aapa mi, chi apema k'ōp'āyo Jesupa k'inia iru badamaa. Māpai māgaji:

—iTachi Waibia k'ap'ia ateejidada! aji. iK'awada–e p'ani sāma ata binajida!

³ Māga ūridak'ari, Pedro mi ome araa wājida ak'ide. ⁴ O mee weda auk'a p'ira wājida. Mamīda mi Pedro k'āyaara isapaira p'iradachi. Mapa naapiara panaji Jesús iadap'edaamāi māu te uriade. ⁵ ūjaabaik'ari ak'iit'ee edaa, chi

p'aru aupai unuji. Mamīda t'iū-e paji. ⁶Māga nide Simón Pedro pacheji māik'aapa t'iūji edú. Ma lienzo ichiaba unuji. ⁷Ma awara unuji Jesús poro píra bada p'aru, bedap'eda awara āi bi. ⁸Māpai mi auk'a t'iūji. Ak'ik'āri, ijāaji Jesús chok'ai p'irabaida, aí naaweda taipa ijāada-e paji mīda. ⁹Waide k'awada-e paji Tachi Ak'ore Úrraa p'ādade jara k'inia bi Jesús piup'eda, chok'ai p'irabaiit'eeda ak'āri. ¹⁰Maap'eda tai omeet weda temaa wājida.

**María Magdalena p'ara Jesúsu unuda
(Mr 16.9-11)**

¹¹Mamīda María beeji māu te uria k'ait'a jēemaa. Māgá jēe nībide ijāabajji edaa ak'iit'ee. ¹²Unuji angeleerā omé p'aru t'o-t'oo jī p'ani. Suak'i p'anajida Jesús k'ap'ia badamāi, aba chi poro bada eere, aba chi jīru bada eere. ¹³Āchia iidijida Mariamaa:

—Wēra, ēsāap'eda jēemaa bima? ajida.

Māpai Mariapa māgaji:

—Michi Waibia k'ap'ia ateejidada aji. K'awa-eda aji, sāmaapi binajida.

¹⁴Mata āpītee ak'ik'āri, unuji Jesús mama bainī bi. Mamīda iru k'īra k'awa-e paji. ¹⁵Māpai Jesupa iidiji:

—Wēra, ēsāap'eda jēe nībima? aji. īK'aita jīri bima? aji.

Mariapa k'īsiaji ma eperā chi jāiradepema ne-uu ak'ipari. Mapa māgaji:

—Mi chupiria k'awāaji. Pia Jesús k'ap'ia ateeji pīrā, jaráji sāma iru bi.

Mia atanait'eeda aji.

¹⁶Māpai Jesupa māgaji:

—iMaría!

Ichi t'ījarak'āri, waya āpītee ak'iji māik'aapa hebreo pedeede māgaji:

—iRabuni! (Jara k'inia bi "Tachi Jarateepari").

¹⁷Jesupa māgaji:

—Mi k'ena pēiji waide mi Ak'oremaa wā-e bairā. Jaranapáde aji, mi k'ōp'āyoorāmaa: "Mi wāit'ee mi Ak'oremaa; iru ichiaba parā Ak'ore. Mi wāit'ee mi Ak'ore Waibiamaa; iru ichiaba parā Ak'ore Waibia."

¹⁸Māpai María Magdalena wāji Jesús k'ōp'āyoorāmaa nepiride ichia unuda māik'aapa Jesupa jarada.

**Jesús chi k'ōp'āyoorāmaa cheda
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)**

¹⁹Māgí ewate tomia ewate paji. K'eupodopa Jesús k'ōp'āyoorā teeda p'anajida. Puerta jīa iru p'anajida judiorā poro waibiarā waidoopa. Māga nide Jesús āra esajīak'a bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—P'eranáati. K'āiwee p'anapatáati.

²⁰Māga jarap'eda, āramaa ak'ipiji ichi jua māik'aapa ichi orro. Jesús k'awaadak'āri, t'āri o-īadachida. ²¹Waya Jesupa māgaji:

—iK'āiwee p'anapatáati! Mi Ak'orepa mi pēidak'a, mia parā jida auk'a pēiru.

²²Māga jarap'eda, jārap'uaji āchi ūri māik'aapa māgaji:

—Ak'ore Jaure auteebáiti, parā ome ba chemerā. ²³Eperāarāpa āchia p'ek'au k'achiaoopata ooamaarutapirāmideijāadait'ee,parāpāāramaaajaradai: "Tachi Ak'orepa pāchia p'ek'au k'achiaoopata wēpapiit'ee," māik'aapa Ak'orepaooit'ee parāpājaradap'edaak'a. Jōdee eperāarāpa mideijāadaamaarutapirā,parāpāāramaaajaradai: "Tachi Ak'orepa pāchia p'ek'au k'achiaoopata wēpapi-e pait'ee," māik'aapa Ak'orepaooit'ee parāpājaradap'edaak'a.

Tomapa Jesús unuda

²⁴Tomás,ichiaba t'ījarapatap'edaa Me-iso, Jesús k'ōp'āyoorā docedepema paji. Mamīda māgí wē-e paji Jesús chek'āri apemaarāmāi.

²⁵Mapa chi k'ōp'āyoorāpa irumaa māgajida:

—Taipa Tachi Waibia unujidada ajida.

Māga ūrik'āri, Tomapa māgaji:

—Mia unuk'āri clavopa merap'edap'edaamāi iru juade māik'aapa aide mi jua k'ī t'ik'āri, maap'eda iru orrode sudamāi mi jua t'ik'āri, ijāayada aji, Jesús chok'ai bi. Māga-e pirā, ijāa-edaa aji.

²⁶Tomia abaamaa waya Jesús k'ōp'āyoorā ma tede p'anadak'āri, Tomás jida baji. Puerta jīa baji mīda, Jesús āchi t'āide bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—iK'āiwee p'anapatáati!

²⁷Māpai Tomamaa māgaji:

—Ak'i chéji mi jua, māik'aapa pichi jua k'ī t'it'āji. Ichiaba pichi jua mi orrode t'it'āji. ijāa-edaa ai k'āyaara, ijāa bida aparíiji!

²⁸Māpai Tomapa māgaji:

—iMichi Waibia, ūrā mia ijāa bipi. Pi Tachi Ak'ore Waibia!

²⁹Māpai Jesupa māgaji:

—Pia ijāa bi mi unuda perā. iT'āri o-īa p'ani chi mide ijāa p'aniirā, mi unuda-e p'ani mīda!

Sāap'eda nāgí p'āda

³⁰Wāara chi k'ōp'āyoorā taide Jesupa awaraa ne-inaa chok'ara ooji, ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Mia na p'ādade ma jōma p'ā-e paji. ³¹Mamīda nāgí p'āji parāpā ijāapataadamerā Jesús Tachi Ak'ore Warra; irua pēida eperāarā k'aripamerā. Jesude ijāa p'ani pirā, it'aa wādait'ee jai-idaadak'āri.

Jesupa chi k'ōp'āyoorā ūk'uruurāmaa unupida

21 ¹Ma t'ēepai Jesupa ichi waya unupiji chi k'ōp'āyoorāmaa, Tiberias Lago ik'aawa. Nāga paji. ²Ma lago ik'aawa p'anajida Simón Pedro; Tomás ichiaba t'ījarapatap'edaa Me-iso; Natanael, Caná p'uurudepema Galilea eujāde bi; Zebedeo warrarā omé māik'aapa Jesús k'ōp'āyoorā awaraarā omé. ³Mama p'anide Simón Pedropā māgaji:

—Mi to–ianait'eeda aji.

Apemaarāpa p'anaujida:

—Tai jida wādait'eeda ajida, pi ome.

Māgá wājida māik'aapa barcode batauk'oodachida. Mamīda ma ewate p'ārik'ua maarepida peeda–e paji. ⁴Taujaaweda unujida Jesús bainī bi lago ide. Mamīda iru k'awada–e paji. ⁵Māpai Jesupa iidiji:

—Warrarā, ¿Peeda–ek'ā? aji.

Āchia p'anaujida:

—Maarepida peeda–eda ajida.

⁶Māpai Jesupa māgaji:

—Barco juaraare t'iri t'aadapáde aji. Māgara peedayada aji.

Irua jaradak'a oodak'āri, ma t'iri p'oyaa jirada–e paji chik'o chik'iapa.

⁷Māpai mi, chi k'ōp'āyo Jesupa audú k'inia iru badapa Pedromaa māgaji:

—iJāgí Tachi Waibia!

Simón Pedropo “Tachi Waibia” ūriruta, ichi ūripema p'aru jī beeji, ma p'aru ērapachi perā ma mimia ook'āri. Māpai toidú jítidachi. ⁸Jōdee chi apemaarā k'ōp'āyorā barcode chejida. T'iri jidiu aneejida chik'o ome, mak'īara t'imia–e bada perā lago ideepa; cien metropai bají. ⁹Ipude bataudak'āri, unujida ok'ok'ira urua nībi chik'o ome māik'aapa pan. ¹⁰Māpai Jesupa māgaji:

—Chik'o ūk'uru anéeti parāpa et'ewa peedap'edaadepema.

¹¹ Simón Pedro barcode bataudaip'eda, t'iri ipu idee jidiu aneeji. Aide ciento cincuenta y tres chik'o waibia bee p'aneejida. Mamīda ma t'iri jē–e paji. ¹²Jesupa māgaji:

—Nek'o chéti.

Chi k'ōp'āyorā apidaapa iididak'aa paji k'aita iru, Jesuta k'awa p'anadap'edaa perā. ¹³Māpai Jesús āra k'ait'aara cheji. Ma pan chik'o paada ome atap'eda, āramaa jedet'aaji.

¹⁴ Ma Jesupa unupida ūpee paji chi k'ōp'āyorāmaa, iru chok'ai p'irabaida t'ēepai.

Jesupa Simón Pedromaa iidida

¹⁵ Nek'odap'edaa t'ēepai, Jesupa Simón Pedromaa iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿piá mi k'inia iru baparik'ā aji, apemaarāpa mi k'inia iru p'anapata k'āyaara?

Pedropo p'anauji:

—Tachi Waibia, piata k'awa bi. Mia pi k'inia iru bi.

Māpai Jesupa māgaji:

—Ewaa ijāa p'aniirā ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa oveja chak'erā ak'iparik'a.

¹⁶ Jesupa waya iidiji:

—Simón, Juan warra, ¿piá mi k'inia iru baparik'ā? aji.

Pedropo p'anauji:

—Tachi Waibia, piata k'awa bi. Mia pi k'inia iru bi.

Jesupa māgaji:

—Mide ijāapataarā ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa ovejaarā ak'iparik'a.

¹⁷Waya iidida ōpee iidiji:

—Simón, Juan warra, čpia mi k'inia iru bīk'ā? aji.

Pedro k'īra pia–ee baji Jesupa iidida ōpee māgá iidida perā. P'anauji:

—Tachi Waibia, pia jōma k'awa bi. K'awa bida aji, mia pi k'inia iru bi. Jesupa māgaji:

—Mide ijāapataarā ak'ipariipáde aji, oveja ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a.

¹⁸Mia wāarata jararu. Pi k'ūtrāa bak'āri māik'aapa ãyaa wāit'ee pak'āri, pichi p'aru pichi juadoopa jī beepachi. Mamīda pi chonaa pak'āri, pichi jua eratiit'ee māik'aapa awaraapa pi p'aru jī biit'ee, maapēda pi ateeit'ee pi wā k'inia–e bimaa.

¹⁹Jesupa māga jarak'āri, jara k'inia baji sāgá Pedro piut'ee paji, māga p'asak'āri, eperāarāpa jaradamerā Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Māga jarap'eda, Jesupa Pedromaa māgaji:

—Māga p'asait'ee mīda, mide ijāaparíiji.

Jesús k'ōp'āyo k'inia iru bada

²⁰Apítee ak'ik'āri, Pedropo unuji mi, chi k'ōp'āyo Jesupa audú k'inia iru bada. (Pascua chik'o k'odak'āri, mi Jesús ik'aawa baji iru k'ōp'āyoorā ome. Mi paji chi iidida: “Tachi Waibia, ġk'āipapi pi traicionaait'eema?” ada.)

²¹Pedropo mi unuk'āri, Jesumaa iidiji:

—Tachi Waibia, ġk'āata p'asait'eema aji, iru ome?

²²Jesupa p'anauji:

—Mia k'inia bī pirā iru chok'ai bamerā mi waya cherumaa, pi–it'ee p'ua–e bida aji. Mide ijāaparíiji.

²³Jesupa māga jarada perā irude ijāapataarāpa k'īsiapachida māgí k'ōp'āyo piu–e pait'ee. Mamīda Jesupa māga jara–e paji. Jīp'a jaraji: “Mia k'inia bī pirā iru bamerā mi waya cherumaa, pi–it'ee p'ua–e bida” aji.

²⁴Māgí “k'ōp'āyo” et'ewa jarada mi, Juanpa nāgí pedee nepirimaa bi parāmaa. Na jōma mia pāji. Mapa k'awa p'ani jōma nepirida na pādade wāara.

²⁵Jesús na p'ek'au eujāde bak'āri, awaraa ne–ināa chok'ara oopachi. Ma ne–ināa jōma aba–abaa p'ādap'edaa paara, mia k'īsiā bi ma p'āda jōmaweda araa–e pak'aji na eujāde.

HECHOS

Jesucristopa Jirit'eradaarāpa Oodap'edaa

San Lucapa na historia pāji. Irua pedee pia pāda ome oodak'a pā pēiji ichi k'ōp'āyo Teofilomaa, nepiri aupait'ee Jesús bapata māik'aapa ichideerā p'anapatap'edaa iru it'aa wāda t'ēepai. Na pādade Lucapa jara bi Ak'ōre Jaure chep'eda, sāga Jesude ijāapataarāpa iru ūraa jaratee wāpachida judiorāmaa māik'aapa judio–eerāmaa paara. Audú jara bi Jesús ome nipapatap'edaa rā p'anapat māik'aapa Pablo bapata.

Naapiara jara bi Jesús it'aa wāda chi k'ōp'āyoorā taide māik'aapa angeleerāpa iru waya cheit'eeda adap'edaa (cap. 1.1-11). Jara bi Matías jirit'eradap'edaa Judas Iscariote pari (cap. 1.12-26); Tachi Ak'ōre Jaure ba cheda Jesude ijāapataarā ome māik'aapa ārapa jarateedap'edaa judiorā t'āide (cap. 2); Pedro Juan ome jaratee nipapata (caps. 3.1–4.31); Cristode ijāapataarā p'anapatap'edaa (caps. 4.32–5.11) māik'aapa irua jirit'eradaarā carcelde t'i nībidap'edaa (cap. 5.12-42); siete k'aripapataarā bidap'edaa (cap. 6.1-7); Esteban jita atadap'edaa māik'aapa peedap'edaa (caps. 6.8–7.60); ijāapataarā erreudap'edaa Israel eujā jōmaade māik'aapa Felipepea jaratee nipapata (cap. 8.1-40); Saulo Jesude ijāa beeda (cap. 9.1-31); Pedropo jaratee nipapata (caps. 9.32–11.18); judio–eerā chip'epatap'edaa Antioquía p'uurude (cap. 11.19-30); Herodepa ooda māik'aapa piuda (cap. 12); Pablo naapiara wāda Jesús ūraa jarateede judio–eerāmaa (caps. 13.1–14.28); ijāapataarā poro waibiarā chip'edaidap'edaa Jerusalende (cap. 15.1-35); Pablo waya wāda judio–eerāmaa jarateede (caps. 15.36–18.22); Pablo t'ēepai wāda judio–eerāmaa (caps. 18.23–21.16) māik'aapa ijāadak'aa beerāpa Pablo carcelde t'i nībidap'edaa Jesude ijāa bada k'aurepa (caps. 21.17–28.31).

Tachi Ak'ōrepa jarada ichi Jaure pēiit'ee

1 ¹Teófilo, naapiara k'art'a pādade pimaa mīa pāji Jesupa ne–inaa ooda māik'aapa jarateeda it'aa wārumaa. ²Wāi naaweda, Ak'ōre Jaure k'ap'ia pari jaraji ichia jirit'eradaarāmaa k'āataoopataadait'ee. ³Piuda t'ēepai chi k'ōp'āyoorāmaa cheji māik'aapa unupiji wāara ichi chok'ai bi. Kāima cuarenta wāyaaru misa, ichi k'ap'ia unupipachi māik'aapa jarateepachi Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi ichide ijāapataarāmaa.

⁴Ewari aba chi k'ōp'āyoorā ome bak'āri, māgaji:

(Hechos 1.10-11)

—Wānaadapáde aji, Jerusalendeepa awara ãyaa. Nidapáde aji, mi Ak'õrepa jarada oorumaa, mia parãmaa jaradak'a ooit'ee perã. ⁵Juan Bautistapa poro choopachi paniapa. Mamïda taarã—e Tachi Ak'õrepa ichi Jaure ba chepiit'ee parã k'ap'iade.

Jesús it'aa wâda

⁶Ma t'ëepai Olivo Eede p'anadak'äri, Jesús k'öp'äyooräpa iidijida:

—Tachi Waibia, ñiraweda Israel pidaarã p'uuru waibia papiit'eek'ã ajida, ai naawedapemak'a, chïara juá ek'ari p'anada—ee?

⁷Irua p'anauji:

—Parâpa k'awadaik'araa bida aji, sääpai Tachi Ak'õrepa ne—inaa ooit'ee, parã—it'ee—e perã. Irua aupaita mägee net'aa k'awa bi. ⁸Mamïda Tachi Ak'õrepa Jaure parã ome ba chek'äri, ichia k'aripait'ee nejõmaata oodamerã Ak'õrepa oopi k'inia bik'a. K'awapiit'eeda aji, jõmaweda mia ooda

eperāarā k'aripait'ee, parāpa jarateenadamerā Jerusalén p'uurude, Judea eujāde, Samaria eujāde, awaraa eujā t'imí beede paara.

⁹Mäga jarap'eda, Tachi Ak'orepa iru it'aa ateeji. Ächia ak'i jõnide jiararade t'iudachi mäik'aapa waa unuda-e paji.

¹⁰Mägá it'aa ak'i jõni misa, angeleerā omé ächi ik'aawa bainí p'ana chejida. P'aru t'o-t'oo jí p'anajida. ¹¹Mäiräpa mägajida:

—Galilea pidaarā, ¿sääp'eda it'aa ak'i jõnima? ajida. Jägí Jesús parā ome bada mäik'aapa it'aa wāda waya cheit'eeda ajida, parāpa iru it'aa wāru unudap'edaak'a.

Matías jirit'eradap'edaa Judas Iscariote pari

¹²Maap'eda Olivo Eedeepa Jesús ome nipapatap'edaarā waya chejida Jerusalendee. Íipata ewate paji mäik'aapa ächi ūraade jara bi ma ewate t'imí wādaik'araa bi. Mamida t'imia-e bada perā, chejida. ¹³P'uurude panadak'ari, wājida ächi p'anapatap'edaamaa it'ipema pisode. Ma chedap'edaarā paji Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo warra Santiago, Simón Celote apatap'edaa mäik'aapa Santiago warra Judas. ¹⁴Mama ächi it'aa t'ipachida Jesús ipemaarā ome mäik'aapa Jesús nawe María ome, ichiaba awaraa wēraarā ome.

¹⁵Ewari aba Jesucristode ijäapataarā ciento veinte see níbide Pedro bainí beeji mäik'aapa mägaji:

¹⁶—Ípemaarā Cristo k'aurepa, chonaarāweda Ak'ore Jaurepa jarajida aji, Rey David it'aideepa eperā abaapa Jesús peepiit'ee. Mäga jara bi Tachi Ak'ore Úraa p'ädade. Írá Davidpa jaradak'a uchiaji Judas ome. ¹⁷Judas tachi k'öp'ayo paji mäik'aapa tachi ome auk'a mimiapachi. ¹⁸Mamida k'achia ooda pari p'arat'a p'aadap'edaapa irua eujā neto ataji. Mama iru baaidachi mäik'aapa chi jisi chedachi. ¹⁹Jerusalende p'anapatap'edaarāpa iru piuda k'awaadak'ari, ma eujā t'i bijida *Hacéldama*, ächi pedeede jara k'inia bi "Waa Eujā". ²⁰Mäga p'asada perā Judas ome, awaraa jiridaipia bi iru mimia oomerā. Mäga oodaipia bi Tachi Ak'ore Úraa p'ädadepema Salmode jara bairā:

'Pi tede apida p'anada-e. Mapa ichita te tuma bait'ee.' (Sal 69.25)
mäik'aapa awaraa äi ichiaba jara bairā:

'Awaraapa pi mimia atait'ee.' (Sal 109.8)

²¹Nama p'anida aji, eperāarā tachi ome nipapatap'edaarā, Jesús tachi ome niparu weda. ²²Juan Bautistapa iru poro choodak'ariipa it'aa wārumaa mägá nipapachida. Judas pari ächidepema jiridaipia bi aba tachi ome auk'a Jesús unuda chok'ai p'irabaip'eda.

²³Mäpai madepema omé jirijida aba jirit'eradait'ee. Aba paji José. Mägí ichiaba t'ijarapachida Barsabás, maa-e pírā Justo. Chi apema t'ijarapachida Matías. ²⁴Ma omé jiridap'eda, it'aa t'ijsida:

—Tachi Waibia, pía jömaarā t'ari k'awa bida ajida. Maperā k'awapíji na omeedepema k'aita pía k'inia bi. ²⁵Mägipa pi ūraa jarateenait'eeda aji, Judas pari, irua k'achia ooda k'aurepa ichi wāit'ee padamaa wāda perā.

²⁶ Māga it'aa t'īdap'eda, suerte jemenejida jirit'eradait'ee. Māpai Matiata uchiaji. Ma ewate weda apemaarā once Cristopa jirit'eradaarā ome mimiamaa beeji.

Tachi Ak'ōre Jaure cheda

2 ¹Jerusalén p'uurude Pentecostés fiesta ewate pak'āri, jōmaweda Cristode ijāapataarā abaamaa see nībaji. ²Māga nīde nāumia pururua jīwaaparik'a ūrijida it'ariipa cheru āchimaa. ³Māpai unujida t'ipitauk'a jērajēraa cheru āchi ūri. Maap'eda āchi chaachaa ūri urua jērajēraa nībeeji. ⁴Jōmaweda Ak'ōre Jaure ome p'aneejida māik'aapa Ak'ōre Jaurepa pedeepiji ichia k'inia badak'a. Pedeepachida āchia ai naaweda k'awada-e p'anadap'edaa pedeede.

⁵Maapai Jerusalende p'anajida judiorā Tachi Ak'ōrede ijāapataarā fiesta—it'ee chedap'edaarā awara āipi. ⁶Āchia māgí nāu pururua jīwaaparik'a ūridak'āri, jōmaweda seedachida ma ciento veinte ijāapataarā p'anadap'edaamāi. K'awadak'aa paji k'āata k'isiadai, ūripachida perā āchi t'dop'edaa pedeede. ⁷Mapa āchi ak'itrua para beeji māik'aapa māgapachida:

—¿Jōmaweda na eperāarā pedee para bi Galileadepemaarā—ek'ā?

⁸ ¿Sāgapí k'īra t'ādoo pedee para bima ajida, eperāarā nama para bi pedee chaa? ⁹Nama eperāarā p'ani Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto māik'aapa Ásia eujādepemaarā. ¹⁰Ma awara chejida Frigiadepemaarā, Panfiliadepemaarā, Egiptodepemaarā, ichiaba Libiadepemaarā Cirene p'uuru k'ait'a p'anapataarā. Ichiaba Roma p'uurudepemaarā ūk'uru chejida. ¹¹Judiorā ūk'uru māga t'odap'edaa perā māik'aapa ūk'uru judiorā pak'oodaidaarā, judiorā ūraade ijāadap'edaa perā. Ichiaba chejida Creta isladepemaarā māik'aapa Arabia eujādepemaarā. Nāgiirā Galilea eujādepemaarā mīda, tachi chaachaa t'odap'edaa pedeede tachia ūri p'anida ajida. Āchia pedee para bida ajida, jaradait'ee Tachi Ak'ōrepa ne—inna pia ooda.

¹² Māgá āchi t'odap'edaa pedeede ūridap'edaa perā, jōmaarāta ak'itrua para beeji māik'aapa k'awadak'aa paji k'āata k'isiadai. Āchi pitapai māgapachida:

—Na ik'āata jara k'inia bima? apachida.

¹³ Mamīda ūk'uru, chīara oo k'iniapa, māgapachida:

—iVinopata piu para bi! iMapa pariatua pedee p'anida! apachida.

Pedropa jarada Jerusalende p'anadap'edaarāmaa

¹⁴ Māpai Pedro, it'a ak'īnī beep'eda chi k'ōp'āyoorā once ome, golpe pedeeji: —Tachi auk'aarā māik'aapa jōmaweda nama Jerusalende p'aniirā, mia jararu pia ūriti. ¹⁵At'āri tap'eda nībairā tai vinopa piuda—e p'anida aji, parāpa k'īsia p'anik'a. Parāpa pia k'awa p'ani tai judiorā tap'eda weda todak'aa. ¹⁶Parāpa nama unu p'ani chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Joelpa nāga jaradak'a:

¹⁷ 'Tachi Ak'ōrepa jara bi: Na ewari na eujā jōi naaweda, eperāarā chok'araarāmaa mi Jaure pēiit'eeda aji. Parā warrarā māik'aapa parā k'aurāpa jaradait'ee mia jarapiruk'a. K'ūtrāarāpa k'āimok'araa pik'a bide mia ooru unudait'ee māik'aapa chonaarā k'āimok'araadait'ee mi ome. ¹⁸ Wāara, maapai mia oopi bik'a oopataarāmaa mi Jaure pēiit'e; imik'iraarāmaa, wēraarāmaa auk'a. Mia ooru ārapa jarapataadait'ee. ¹⁹ Pajāde māik'aapa eujāde ne-inaa eperāarāpa waide unudak'aa unupiit'ee: waa, t'ipitau māik'aapa nari jīrak'awaa nībi. ²⁰ Ak'ōrejīru k'īdariit'ee māik'aapa atane k'īra p'oree waak'a padariit'ee. Māgá pait'ee Ak'ōre ewari waibia ewate, na eujā jōi naaweda. ²¹ Mamīda ai naaweda Tachi Ak'ōrepa ichimaa chupiria iidirutaarā k'aripa atait'eeda aji, atuanaadamerā.' *(Jl 2.28-32)*

²² Māpai Pedropo māgaji:

—K'awa p'anida aji, Joelpa jaradak'a wāara uchiaru idi, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure taimaa pēida perā. Israel pidaarā, ūriti mia jararu. Tachi Ak'ōrepa Jesús Nazaretdepema pēiji tachi t'āide. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa irumaa oopipachi perā ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa. ²³ Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru badak'a, parāpa iru jita atadachida, maap'eda ijāadak'aa beerāmaa peepijida. Māirāpa kurusode bajjira bijida mama piumerā. ²⁴ Mamīda Tachi Ak'ōrepa chok'ai p'irabai ataji. Māgá chok'ai p'irabai atada perā, waa piu-e; ichita chok'ai bait'ee. ²⁵ Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa Jesús ome ooit'ee bada jaraji Rey David it'aideepa:

'Ichita mi Ak'ōre Waibia unupachida aji, mi k'īrapite. Ichi mi ome bairā, maarepida mi waawee-e. ²⁶ Mapa mi t'āri o-īa nībi, māik'aapa k'ari k'inia bi, k'awa bairā Tachi Ak'ōrepa mi k'aripapari. ²⁷ Ak'ōre, pia mi k'ap'ia beraupi-e pait'ee mi iarutamāi, mia oopari perā pia oopi bik'a. ²⁸ Ak'ōre eujādee wāpari o mīmaa ak'ipiji. Mapa mi o-īa bait'eeda aji, pi k'īrapite.' *(Sal 16.8-11)*

²⁹ Maap'eda Pedropo māgaji:

—Tachi auk'aarā nama see nībi, ūriti. Tachi chonaarāwedapema Rey David jai-idaaji māik'aapa īajida. Iru k'ap'ia at'āri jāirade bi tachi t'āide. ³⁰ K'awa p'ani David chok'ai bak'āri, Ak'ōre pedee jarapari pají. Mapa irua k'awa bají Tachi Ak'ōrepa jarada irumaa, irudeepa rey uchiapiit'ee. ³¹ Māgá, wāara Davidpaunu pik'ají māik'aapa jaraji sāga Cristo p'irabaiit'ee iru iadap'edaamāiipa māik'aapa iru k'ap'ia berau-e pait'ee. ³² K'awa p'ani na pedee Jesudeta jara bi, Tachi Ak'ōrepa iru p'irabai atada perā māik'aapa taipa unudap'edaa perā. ³³ Tachi Ak'ōrepa iru it'aa ateeji ichi juaraare ak'i banamerā. Maap'eda ichia jaradak'a ichi Jaure teeji Jesumaa, irua pēimerā irude ijāapataarāmaa. Māgita parāpa et'ewa unujida māik'aapa ūrijida. ³⁴ Tachi Ak'ōrepa Rey David k'ap'ia piuda chok'ai p'irabaipi-e pají it'aa ateeit'ee. Mamīda Davidpa jaraji:

‘Tachi Ak’orepa jaraji Tachi Waibiamaa: “Pi mi ome auk’ a waibia bairā, su–ak’ i beepáde aji, mi juaraare,³⁵ mia pi k’iraunuamaa iru p’anapataarā p’oyaaru misa.”’³⁶ (Sal 110.1)

³⁶ Israel pidaarā, pia k’awáati māgí Jesús parāpa kurusode peepidap’edaa Tachi Ak’orepa Tachi Waibia papiji. Iruta Tachi Ak’orepa pēijida aji, tachi rey pamerā.

³⁷ Māga ūridak’āri, arii p’anadap’edaarā k’isia p’uadachida. Mapa iidijida Pedromaa māik’ aapa chi k’op’ayoorāmaa:

—¿K’āata oodayama ajida, taipa?

³⁸ Pedropo p’anaudi:

—P’ek’au k’achia oo amáati, Tachi Ak’orepa parā p’ek’au k’achia wépapik’oomerā māik’ aapa Jesucristo t’ide poro choopíti. Māga ooruta píra, Ak’orepa ichi Jaure pēit’ee parā ome bapariimerā.³⁹ Māgí jarada parā–it’ee aupai–eda aji; ichiaba pāchi warrarā–it’ee māik’ aapa t’imí p’aniirā–it’ee; pia jarait’era, Tachi Ak’ore Waibiapa ichi odee atee k’inia biirā–it’ee.

⁴⁰ Māgí pedee jōma jarap’eda, Pedropo ūraaji:

—P’ananáati Jesús peedap’edaarāk’ a; jíp’ a ijāati māik’ aapa óoti Tachi Ak’orepa oopi bik’ a.

⁴¹ Ma ewate weda Pedro pedee ijāadap’edaarāpa poro choopijida māik’ aapa apemaarā Cristode ijāapataarā ome t’uijida. Ma ijāadap’edaarā Pedro k’arepa eperāarā tres mil paji. ⁴² Mamāik’ aapa āchia ūri k’inia p’anapachida Cristopa jirit’eradaarāpa jarateepata māik’ aapa jedepachida āchia ne–innaa iru bee. Ichiba jōmaweda cheepurupachida it’aa t’idait’ee māik’ aapa ne–innaa jedek’odait’ee, māgá k’irāpadait’ee Cristo piuda āchi pari.

Chi naa ijāadap’edaarā

⁴³ Maapai eperāarā p’era pik’ a para bapachi, Tachi Ak’orepa oopipachi perā Cristopa jirit’eradaarāmaa ne–innaa eperāarāpa p’oyaa oodak’aa. ⁴⁴ Ma awara Cristode ijāapataarā chik’inia para bapachi māik’ aapa chi wēebeerāmaa āchi ne–innaa jedepachida. ⁴⁵ Pia jarait’era, netopachida āchi net’aa iru p’ani māik’ aapa ma p’arat’ a t’oopachida teedit’ee chi wēebeerāmaa. ⁴⁶ Ewari chaa cheepurupachida Ak’ore te waibiade it’aa t’idait’ee māik’ aapa t’āri o–īapa ne–innaa jedek’opachida āchi tede. ⁴⁷ Ak’oremaa it’aa t’ipachida jaradait’ee iru t’āri pia bi. Jerusalén pidaarāpa pia pedeepachida āra āpite. Maperā ewari chaa chok’araara o k’achiadeepa uchiapachida āchi k’arepa.

Pedropo eperā chiwa bi jipada

3 ¹Ewari aba Pedro Juan ome wājida Tachi Ak’ore te waibiadee a las tres, ma hora judiorā it’aa t’ipatap’edaa hora pada perā. ²Mama Ak’ore te waibiade baji eperā chiwa bi, ichi t’oru weda. Ewari chaa eperāarāpa māgí ateepachida māik’ aapa binapachida Ak’ore tede chi T’iupata Pi–ia apatamāi, p’arat’ a iidipariimerā chi mama t’iurutaarāmaa.

³Māgí eperāpa unuk'āri Pedro māik'aapa Juan Ak'ōre tede t'iū wāda, p'arat'a iidiji. ⁴Māpai āchia ak'ijida irumaa māik'aapa Pedropo māgaji: —Taimaa ak'ipáde aji.

⁵Māgí eperāpa ak'iji, p'arat'a teedai jiak'aapa. ⁶Mamīda Pedropo māgaji: —Mia wēe bida aji, p'arat'a, nēe jida. Mamīda mia pi k'aripait'ee.

Jesucristo Nazaretdepemapa mīmaa nāga oopi bairā, iru t'ide mia jararu: p'irabáiji māik'aapa wāji.

⁷Māga jararuta, Pedropo juaraarepema juade jitap'eda, p'irabai ataji. Aramata ma chiwa bada biiri pia beeji ⁸māik'aapa p'inajīti bainī beeji. Maap'eda p'irria beeji. Ma t'ēepai ichi bīripa t'iūji Ak'ōre tede āchi ome. Jitjītia wāji māik'aapa o-īapa it'aa tī wāji Ak'ōremaa. ⁹Māga unudak'āri, jōmaweda arii p'anadap'edaarā ¹⁰p'era pik'a para beeji. Māgá p'anajida aī naaweda āchia unupatap'edaa perā ma eperā su-ak'i bi p'arat'a iidimaa Ak'ōre tede, chi T'iupata Pi-ia apatamāi.

(Hechos 3.2-7)

Pedropo jarada Tachi Ak'ore tede p'anadap'edaarāmaa

¹¹Mägí chiwa bada jipa beeda perā, Pedro mäik'aapa Juan ik'aawaapa äyaa wák'aa paji. Ächi p'anajida Ak'ore te waibia äuk'idaa, Salomón Pórtico apatap'edaamāi. Ächimaa eperāarā jómaweda p'era pik'a p'ira erreujida. ¹²Pedropo mäga unuk'ari, mägaji:

—Israel pidaarā, ¿sääp'eda parā p'era para bima? aji. ¿Sääp'eda tai k'ira ak'i jönima? ¿Parāpa k'isia p'anik'ä taipa tachi juadoopa na eperā jipajida? ¹³Tachi chonaarā Abraham, Isaac mäik'aapa Jacob ijāadap'edaas Ak'ore Waibiapa ichi Warra Jesús waibiara papiji jömaarā k'ayaara, ichia oopi badak'a oopachi perā. Mamīda parāpa mägí Jesús jita atadap'eda, charraarāmaa teenajida. Maap'eda Pilatopa uchia pëiit'ee pak'ari, parāpa k'iniada-e paji. ¹⁴Eperā t'ari pia bi p'ek'au k'achia wée k'ena pëidai k'ayaara, chīara peeparita parāpa uchiapit'aajida. ¹⁵Mägá peepit'aajida Tachi Ak'ore o ak'ipipari. Mamīda parāpa peepidap'eda, Tachi Ak'orepa chok'ai p'irabai ataji. Taipa mäga unujida tachi taupa. ¹⁶Nägí eperā jipa beeji ichia ijääda perā Jesupa jipai. Maperäpi jipa beeji, parāpa unu p'anik'a. Jesús jömaarā k'ayaara waibiara bairā, k'ayaa beerā jipai.

¹⁷Michi auk'aarā, mia k'awa bi pachi poroorāpa mäik'aapa parāpa Jesús peepidak'ari, k'awada-e paji iru Tachi Ak'orepa pëida tachi k'aripamerā.

¹⁸Mamīda parāpa mäga oo p'anipa Tachi Ak'orepa uchiapijji ichia jaradak'a, ichi pedee jarapataarā it'aideepa: ichia pëida piut'ee. ¹⁹Mäpai Tachi Ak'orepa k'isia iru badade pia k'isiadap'eda, k'achia oo amáati mäik'aapa irude ijääti, irua pachi p'ek'au k'achia wépapik'oomerā. ²⁰Mäga ooruta pirā, Ak'orepa parā k'äiwee p'anapiit'ee mäik'aapa pëiit'ee Jesucristo, ichia jirit'erada parā k'aripapariimerā. ²¹Mamīda Jesús at'ari Ak'ore eujäde bait'ee, Ak'orepa ne-inaa jómaweda chiwidi pik'a ooru misa, chonaarāweda ichi pedee jarapataarā it'aideepa jaradap'edaak'a. ²²Maapai Moisepa tachi chonaarāmaa mägaji:

‘Ak'orepa ichi pedee jarapari uchiapiit'ee parā t'aide mi jíak'a.

Oopatáati irua jara bik'a. ²³Mägí Ak'ore pedee jaraparipa jara bi pedee ūri k'iniada-e p'aniirā Ak'ore eperāarā p'animāipiä äyaa jérek'ooit'ee mäik'aapa peek'ooit'ee.’ *(Dt 18.15-19)*

²⁴Ichiaba Samuel beedak'äriipa jöma apemaarā Ak'ore pedee jarapataarāpa jarapachida tachia irá unu p'ani. ²⁵Mapa parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'orepa jarada chonaarāweda ichi pedee jarapataarā it'aideepa parā irapemaarā-it'ee. Ichiaba ichia jarada Abrahammaa parā irapemaarā-it'ee. Mägaji Abrahammaa:

‘Mía na p'ek'au eujädepemaarā jómaweda k'aripait'eeda aji, pideepa uchiadait'erā k'ap'ia pari.’ *(Gn 22.18)*

²⁶Ichia jaradak'a Abrahammaa Tachi Ak'orepa parā pia ooji, ichi Warra piup'eda chok'ai p'irabai atak'ari parā t'aide. Mäga ooji k'inia bada perā parāpa naapiara ijäädamerā mäik'aapa pächia k'achia oopata oo amaadamerā.

Pedro Juan ome judiorā poroorā k'írapite

4 ¹At'āri Pedro Juan ome pedeemaa p'aní misa, judiorā p'aareerā pachejida Ak'ore te waibia jíapataarā poro ome. Ichiaba āchi ome chejida saduceorā. ²K'írau p'anajida Pedropo māik'aapa Juanpa jaratee p'anadap'edaa perā eperāarā piudap'eda chok'ai p'irabaidai, Jesús p'irabaidak'a. ³Mapa jita atadachida. K'ewara bada perā, carcelde t'it'aanajida, ai norema ma nepira ak'ídait'ee. ⁴Māga oojida mīda, eperāarā chok'araarāpa Cristode ijāajida, ārapa jarateedap'edaa k'aurepa. Ijāapataarā jōmaweda imik'íraarā aupai cinco mil pají.

⁵ Ai norema Jerusalende abaamaa see nībaji judiorā poro waibiarā, āchi chonaarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā. ⁶Mama baji ichiaba Anás, judiorā p'aareerā poro waibia pada. Ichiaba baji p'aareerā poro waibia Caifás, Juan, Alejandro māik'aapa Anás ēreerā awaraarā. ⁷Pedro Juan ome atapijida māik'aapa āchi k'írapite bainī beepidap'eda, iidijida: —¿K'ai juapa parāpa jāgee net'aa oo p'anima? maa-e pirā ¿k'aipa jāgá oopi bima? ajida.

⁸ Ak'ore Jaure Pedro ome bada perā, pia p'anauji:
—Judiorā poro waibiarā māik'aapa chonaarā, ⁹parāpa taimaa idiruta, sāga nāgí k'ayaa bada k'aripajida māik'aapa sāga jípa beeji. ¿Māga-ek'ā? aji. ¹⁰Pia bi. Taipa parā k'írapite jaradait'ee, jōmaweda Israel pidaarāpa k'awaadamerā. Nāgí eperā parā jōmaarā k'írapite bainī bi, jípa beeji Jesucristo Nazaretdepema juapa, parāpa kurusode peepidap'edaa māik'aapa Tachi Ak'orepa chok'ai p'irabai atada. ¹¹Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi:

‘Teoopataarāpa māu k'iniada-e padap'edaa pipiara padachi.’ (Sal 118.22)

¹²Mapa Jesucristodepai ijāa p'aní pirā, it'aa wādait'ee, maarepida awaraa eperā wē-e perā iruk'a na p'ek'au eujāde, tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

¹³ Judiorā poroorā arii p'anadap'edaarāpa unudak'āri Pedro māik'aapa Juan jíp'a pedeemaa p'aní waaweeda-ee, māik'aapa k'awaadak'āri āchi eperā jíp'aarā, mak'iara k'art'a tau k'awada-ee, ak'ítrua para beeji. K'awaajida Jesús ome nipapatap'edaa perā, māga pedeejida. ¹⁴Ma awara chiwa bada āchia jipadap'edaa arii baji. Mapa judiorā poroorāpa p'oyaa p'anaudak'aa pají. ¹⁵Māpai āchia Juan, Pedro, ma chiwa bada ome taawaa uchiapijida. Maap'eda pedee para beeji āchi pitapai:

¹⁶—¿K'āata oodait'eema ajida, jā eperāarā ome? Jōmaweda Jerusalendepemaarāpa k'awa p'aní ārapa ne-inaa pia oodap'edaa, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Tachia p'oyaa merada-e.

¹⁷Mamīda írá jaradáma ajida, ma eperāarāmaa jarateenaadamerā Jesupa ne-inaa oopata, māga-e pirā miapidai.

¹⁸ Māpai waya t'í p'e atajida māik'aapa jarajida waa jarateenaadamerā Jesupa ne-inaa oopata. ¹⁹Mamīda Pedropo Juan ome p'anaujida:

—Pia k'ísífati parāpa. ¿K'áare piata bayama ajida, Ak'órepaa jara bi ooda-e pait'ee, parā pedee ūri k'iniapa? ²⁰Taipa unudap'edaa mäik'aapa ūridap'edaa p'oyaa nepíri amaada-edaa ajida.

²¹Judiorā poroorā arii p'anadap'edaarāpa áchi juade iru p'anajida mīda miapidait'ee, arajágaa péijida eperäära waidoopa. Jōmaweda eperäära o-íia it'aa t'ímaa p'anapachida Tachi Ak'óremaa, ²²Jesús Jaurepa ma eperä jipat'aada perā, cuarenta años audú iru bita.

Ijääpataaarāpa Tachi Ak'óremaa k'aripa iididap'edaa

²³K'ena péidap'eda, Pedro Juan ome chejida áchi k'óp'ayoora p'anadap'edaamaa. Nepirijida judiorā p'aareerā poroorāpa mäik'aapa awaraa judiorā poro waibiarāpa áchimaa jaradap'edaa. ²⁴Mägí pedee ūridap'eda, jōmaweda auk'a it'aa t'íjida:

—Tachi Waibia, pia pajá, na eujá, p'usa mäik'aapa ne-inaa jōmaweda aide níbi ooji. ²⁵Pi Jaurepa tachi chonaa Davidmaa nága pedeepiji irua pide ijää bada perá:

‘¿K'áare-it'ee awaraa eujádepemaarā k'írau p'anapatama? Michi eperäära paara pariatua k'ísipata. ²⁶Na p'ek'au eujádepema reyrā mäik'aapa poro waibiarā audua p'anadairā, pedeeteepata k'achia oodait'ee. Pedee k'achia jarapata Tachi Ak'óre ápite mäik'aapa ichia rey péida ápite.’ (Sal 2.1-2)

²⁷Tachi Waibia, pia jaradak'a David it'aideepa, mäga uchiaji. Rey Herodes, Poncio Pilato mäik'aapa awaraarā judio-eerā na p'uurdude pedeeteejida Israel pidaarā ome k'achia oodait'ee Jesús, pia péida oo chemerā pia oopi k'inia bi. ²⁸Mäga oojida pia naaweda k'isia iru badak'a. ²⁹Irá Tachi Waibia, ak'íji pi ápite k'achia pedee p'aniirā mäik'aapa taimaa waapiara pi ūraa waawee-ee jarateepiji, taipa oo k'inia p'anadairā pia oopi bik'a. ³⁰Ichiaba tai k'aripáji k'ayaa beerā jipapataadamerā mäik'aapa ne-inaa eperäära p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa oopataadamerā Jesús t'íde. Iruata pichia oopi bik'a ichita oopari.

³¹It'aa t'í aupadak'ári, áchi p'anadap'edaamäi wirriwirria níbeeji. Mäpai jōmaweda Ak'óre Jaurepa oopi bik'a oo k'inia p'aneejida mäik'aapa Tachi Ak'órepa ooda Jesús piuda k'aurepa waawee-ee jarateepachida.

Ijääpataaarāpa áchi net'aa jedepatap'edaa

³²Maapai ijääpataaarā jōmaweda auk'a k'ísipachida mäik'aapa chik'aripa p'anapachida. Apidaapa áchi net'aa iru p'ani áchi-it'ee aupaida adak'aa pají. Jíp'a jōmaarā-it'ee pají. ³³Mapa Ak'órepaa áchi pia oopachi. K'aripají Cristopa jirit'eradaarāpa jarateedamerā Jesús chok'ai p'irabaida mäik'aapa oodamerā ne-inaa eperäära p'oyaa oodak'aa áchi juadoopa. ³⁴Áchi chupiria p'anadak'aa pají. Chi eujá iru beerāpa mäik'aapa ne-inaa awaraa iru beerāpa netot'aapachida. ³⁵Mäpai ma p'arat'a Cristopa jirit'eradaarāmaa teepachida, jedenadamerā wée beerāmaa. ³⁶Mäga ooji Leví éreerádepema Josepa. Mägí eperä Chipre isladelpema pají. Mägímaa Cristopa jirit'eradaarāpa pedida t'í bijida Bernabé (jara k'inia bi “T'ári O-íapipari”). ³⁷Mägí eperāpa eujá iru bada netot'aaji mäik'aapa ma p'arat'a Cristopa jirit'eradaarāmaa teeji.

Ananías chi wēra Safira ome ne-inaa k'achia ooda

5 ¹Mamīda Bernabepa oodak'a ooda-e paji Ananías chi wēra Safira ome. Māgiirāpa āchi eujā netot'aajida. ²Mamīda māgí esperā chi wēra ome pedeeteejida p'arat'a jōma teeda-e pait'ee Cristopa jirit'eradaarāmaa. Ananiapa māgí p'arat'a ūk'urupai teenak'āri, ³Pedropo māgaji:

—Ananías, ¿pi seewa cheruk'ā aji, Ak'ōre Jauremaa, p'arat'a jōma tee che-ee? ¿Sāap'eda oojima Satanapa oopi bik'a? ⁴¿Jā eujā pichide paji-ek'ā netot'aai naaweda? ¿Ma p'arat'a pichide paji-ek'ā netot'aap'eda? ¿Sāap'eda nāga oo k'iniadachima? Pia esperāarāmaa seewa-e paji. Ak'ōremaata seewajida aji.

⁵Māga ūriruta, Ananías eujāde piu baainaji. Arii p'anadap'edaarāpa unudak'āri, p'erak'ooodachida. ⁶Māpai k'utrāarā ūk'uruurāpa chi piuda beda atajida māik'aapa ateejida iade.

⁷Hora ópeemaa Ananías wēra t'iiji, chi imik'ira piuda k'awa-ee.

⁸Māpai Pedropo irumaa iidiji:

—¿Wāara nāgí p'arat'a pari eujā netot'aajidak'ā? aji.

Ichia p'anauji:

—Netot'aajidapi.

⁹Pedropo māgaji:

—¿Sāap'eda parā pedeeteejida Ak'ōre Jauremaa seewadait'ee? Ara cherutada aji, pi imik'ira iadeepa. Naade pi jida auk'a ateedait'eeda aji.

¹⁰Aramata Safira piu baainaji Pedro biiri ik'aawa. K'utrāarā t'iudak'āri, unujida piu bi. Maap'eda ianajida chi imik'ira ik'aawa. ¹¹Jōmaweda ijāapataarā māik'aapa awaraarā māga k'awadap'edaarā p'era para beeji.

Ak'ōre Jaurepa k'aripap'eda, Cristopa jirit'eradaarāpa oopatap'eda

¹²At'āri Jerusalende p'anide Cristopa jirit'eradaarāpa oopachida ne-inaa esperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Maapai jōmaweda Cristode ijāapataarā cheepurupachida Salomón Pórtico apatapledaamāi, Tachi Ak'ōre te waibia āuk'idaa. ¹³Apemaarā judiorā Tachi Ak'ōre te waibiade t'iupataarā waaweeapa araa p'anada-e paji āchi ome. Mamīda pia pedeepachida āchi āpite, apemaarā Jerusalendepemaarā ome. ¹⁴Māirā māgá t'iuda-e paji mīda āchi ome, Cristode ijāapataarā iwjajida, wēraarā māik'aapa imik'iraarā. ¹⁵Cristopa jirit'eradaarāpa ne-inaa pia oo p'anadap'edaa perā, esperāarāpa āchi k'ayaa beerā calle jā ik'aawa uchia atapachida joip'aruk'a bi īri, Pedro wāyaa wāk'āri, chi jaurepa pida āra t'obaimerā māik'aapa jipamerā. ¹⁶Ichiaba p'uuru k'ait'a beerāpa Jerusalendee k'ayaa beerā chok'ara aneepachida māik'aapa ichiaba esperā netuara merātia bee aneepachida. Tachi Ak'ōrepia jōmaweda jipak'oopachi Cristopa jirit'eradaarā juapa.

Cristopa jirit'eradaarā jiridap'edaa miapidait'ee

¹⁷Unudak'āri jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa oopata, judiorā p'aareerā poro waibia māik'aapa ūk'uru saduceorā iru ome nipapatap'edaarāpa Cristopa

jirit'eradaarā k'iraunuamaa iru p'aneejida. ¹⁸ Mapa Tachi Ak'ore te waibia jiapataarāmaa atapijida carcelde t'ik'oonañadamerā. ¹⁹ Mamīda pārik'ua angelpa carcelde t'iupata ewat'aa cheji. Maapeda āchi taawaa uchiapik'ooji. Māpai māgaji:

²⁰ —Wāti Tachi Ak'ore te waibiadee māik'aapa arii p'aniirāmaa jarateeti Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee it'aa wādamerā.

²¹ Māgá aí norema tap'eweda t'iujida Ak'ore tede māik'aapa jarateemaa p'aneejida.

Māimisa ma p'aareerā poro waibiapa māik'aapa ichi ome p'anadap'edaarāpa t'i pējida Junta Supremadepemaarā jōmaweda.

Ichiba carceldeepa Cristopa jirit'eradaarā atapijida. ²² Mamīda Ak'ore te jiapataarāpa carcelde jirinadak'āri, unuda-e paji. Maperā nepiri chejida:

²³ —Ununajidada ajida, carcel te pia jīa nībi, māik'aapa chi jiapataarā aí t'aide jīa p'ani. Mamīda ewa atadak'āri, apida unuda-e paji.

²⁴ Māga ūridak'āri, ma p'aareerā poro waibia apemaarā p'aareerā poroorā ome māik'aapa Ak'ore te jiapataarā poropa k'awada-e paji k'āata oodai. ²⁵ Māga nide eperā pacheji māik'aapa māgaji:

—Parāpa carcelde t'ik'ooodap'edaarā Ak'ore te waibiade eperāarāmaa jarateemaa p'anida aji.

²⁶ Aramata Ak'ore te waibia jiapataarā poro apemaarā jiapataarā ome wājida jita p'e atade. Mamīda k'ira jīp'a p'e aneejida, eperāarāpa āchimaa māupa bat'adai jīak'aapa. ²⁷ Pachedak'āri, ak'inī p'aneepijida Junta Suprema k'īrapite. Māpai ma p'aareerā poro waibiapa māgaji:

²⁸ —Taipa parāmaa jarajida waa jarateenaadamerā jā eperāpa oopata. Mamīda māga ooda-e p'ani. Waapiara jōmaweda Jerusalén pidaarāmaa jarateemaa p'ani. Ma awara tāipata jā eperā peet'aajidada a jōni.

²⁹ Apemaarā pari Pedropap'anaui:

—Taipa ichita Ak'orepa oopi bik'a oodait'eeda aji, eperāpa jara bik'a oodai k'āyaara. ³⁰ Tachi chonaarāwedapema Ak'orépata Jesús, parāpa kurusode peepidap'edaa, chok'ai p'irabaipiji. ³¹ Tachi Ak'orepa iru p'irabai atap'eda, su-ak'i biji ichi juaraare, jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. Mama biji eperāarā ak'ipariimerā māik'aapa o k'achiadeepa k'aripa atamerā. K'inia baji Jesús piuda k'aurepa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā. Māgá iruwa wēpapik'ooi ārapa p'ek'au k'achia oopata. ³² Tachi Ak'ore Jaurepa ma jōma k'awa bida aji. Taipa pida ichiaba māga k'awa p'anida aji, Cristode ijāadak'āri, Ak'orepa ichi Jaure taimaa pēida perā.

³³ Judiorā poroorāpa māga ūridak'āri, Cristopa jirit'eradaarā peek'oo k'iniadachida. ³⁴ Mamīda āra t'āide baji fariseo t'ijarapatap'edaa Gamaliel. Māgí Gamalielpa Moisepa p'āda pia k'awaa baji. Mapa eperāarāpa iru t'o p'anapachida. Māgí bainī beep'eda, Cristopa jirit'eradaarā arak'atia taawaa uchia atapiji. ³⁵ T'ēepai māgaji apemaarā judiorā poroorāmaa:

—Israel pidaarā, pia k'isiatí ne-inaa oodai naaweda jā eperāarāmaa.

³⁶ K'irāpátí mak'ara taarā-e bi eperā Teudas apatap'edaapa k'isiasi ichita

jómaarā k'āyaara waibiara pai. Māgí eere cuatrocientos iimik'īraarā p'anajida. Mamīda māgí peet'aadak'āri, iru ome nipapatap'edaarā jīchoodachida. Māgá āchia k'īsia iru p'anadap'edaa jōdachi. ³⁷Ai t'ēepai, Romadepemaa rāperāarā tī p'āpimaa p'anadak'āri, ichiaba Judas Galileadepemapa māga k'īsiaji. Eperāarā ūk'uruurāpa iru pedee ijāajida. Mamīda ichiaba peet'aadak'āri, iru ome nipapatap'edaarā ãyaa erreudachida. ³⁸Mapa mia parāmaa ūraait'ee jā eperāarā k'achia oonaadamerā. Āchia jaratee p'ani pirā āchi k'īsiadeepa māik'aapa ne-inaa oo p'ani pirā āchi juadoopa, āchia oopata jōdariyada aji. ³⁹Mamīda Tachi Ak'ōrépata āchimaa māga oopi bi pirā, parāpa p'oyaada-edā aji. K'īrak'aupai, Tachi Ak'ōre ome chōomaa p'aneedai.

Āchia Gamaliel ūraa ijāajida. ⁴⁰Maap'eda Cristopa jirit'eradaarā tī p'e atajida māik'aapa wik'ooida. Jarajida waa jarateenaadamerā Jesupa ooda. Maap'eda kena pējjida. ⁴¹Mamīda Cristopa jirit'eradaarā judiorā poroorā k'īrapiteepa o-ā uchiajida, Ak'ōrepa āchi ita-aria miapida perā Jesús k'aurepa. ⁴²Maap'eda ewari chaa jarateepachida Jesucristota Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Māga jaratee wāpachida Tachi Ak'ōre te waibiade māik'aapa te bee chaa.

**Ijāapataarā siete jirit'eradap'edaa
Cristopa jirit'eradaarā k'aripadamerā**

6 ¹Maapai ijāapataarā chok'arapiara īwajida. Judiorā griego pedee pedeepataarāpa imiateejida judiorā hebreo pedee pedeepataarāmaa, āchia griego pedee pedeepataarā p'ētrāarā pia ak'idak'aa pada perā ewari chaa ne-inaa jededak'āri k'aripadait'ee. ²Maperā chi doce jirit'eradaarāpa tī pējjida jōmaweda Cristode ijāapataarā cheepurudamerā. See nībeek'āri, māgajida:

—K'ōp'āyyorā, tai juu araada-e ijāapataarā jōmaweda ak'idak'ait'ee. Pia-e bida ajida, taipa waa jarateeda-e pait'ee Ak'ōrepa jara pēida Jesucristo k'ap'ia pari, chi ne-inaa wēe beerā ak'ī k'inipa. ³Mapa eperāarā siete jirit'eráti ma mimia oodamerā. Jiridaipia bi nāgee eperāarā: k'īsia k'awaa beerā, t'āri pia beerā māik'aapa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oo k'inia beerā. ⁴Tai jōdee it'aa tīmaa p'anadait'ee māik'aapa Ak'ōrepa jara pēida jarateedait'eeda ajida.

⁵Māpai āchia p'anaujida:

—Pia bida ajida.

Maap'eda jirit'erajida Esteban. Ma eperā Cristode pia ijāaji māik'aapa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oopachi. Ichiaba jirit'erajida Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas māik'aapa Nicolás Antioquiadepema. Naaweda māgí Nicolás Tachi Ak'ōrede ijāak'aa bap'eda, judiorāpa ijāapatade ijāa baji. ⁶Ma t'ēepai ateejida Cristopa jirit'eradaarā p'anadap'edaamaa. Māgiirā it'aa tījida āchi pari māik'aapa juu bijida āchi īri. Māga oojida ak'ipidait'ee ma mimia āchimaa teeruta.

⁷Ma t'ēepai, Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa waapiara jarateepachida māik'aapa ijāapataarā waapiara īwapachida Jerusalende. Judiorā ūk'uru, p'aareerā jida ichiaba Cristode ijāajida.

Judiorā poroorāpa Esteban jita atadap'edaa

⁸ Maapai Jerusalendepemaarā t'aide Estebanpa oopachi ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oopachi Tachi Ak'orepa iru k'aripa bada perā. ⁹ Mamīda ewari aba pachejida judiorā Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tedepema. Ma te t'ijarapachida Esclavoorā P'anadapleda Uchiadap'edaa. Māirāpa nepira jiri chejida Estebanmaa. Āchi ome chejida auk'a Cirene p'uurudepemaarā, Alejandría p'uurudepemaarā, Cilicia eujādepemaarā māik'aapa Ásia eujādepemaarā.

¹⁰ Mamīda aupedeedak'āri, Esteban p'oyaa k'iupleepidak'aa pají, Ak'ore Jaurepa iru k'isia k'awaapida perā āchia iidida p'anaut'ee. ¹¹ Mapa awaraarāmaa p'aajida seewa jaradamerā ichia pedee k'achia pedeemaa bi Moisés āpite māik'aapa Tachi Ak'ore āpite. ¹² Māgá p'uuru pidaarā, judiorā poro waibiarā māik'aapa Moisepa p'āda jarateepataarā k'iraupik'oojida Esteban ome. Māirāpa Esteban jita atadapleda, atadachida Junta Suprema k'irapite Tachi Ak'ore te waibiade. ¹³ Māpai ma p'aadap'edaarā aneejida seewa jaradamerā. Māirāpa māgajida:

—Nāgí eperāpa ik'achia pedeeparida ajida, Tachi Ak'ore te āpite māik'aapa Moisepa p'āda āpite. ¹⁴ Jara bi Jesús Nazaretdepemapa nāgí te t'eet'aait'ee māik'aapa tachimaa waa oopi-e pait'ee Moisepa p'ādade jaradak'a, tachia oodamerā.

¹⁵ Judiorā poroorāpa māik'aapa arii p'anadap'edaarāpa Esteban ak'idak'āri, chi k'ira ángel k'irak'a unujida.

Estebanpa p'aare poro waibia k'irapite p'anauda

7 ¹ Māpai p'aareerā poro waibiapa iidiji Estebanmaa:
—¿Wāarak'ā aji, na eperāarāpa jara p'ani?

² Irua p'anauji:
—Michi auk'aarā māik'aapa chonaarā, ūrīti. Tachi Ak'ore k'ira wāree bipa ichi unupijida aji, tachi ak'ochona Abrahamaa Mesopotamia eujāde bak'āri, Harande banai naaweda. ³ Ak'orepa jaraji:

‘Atabéipáde aji, pi eujā pi éreerā ome māik'aapa wāpáde aji, mia ak'ipiit'ee eujāmaa.’ (Gn 12.1)

⁴ Māpai Abraham uchijadi Caldea eujādeepa māik'aapa banaji Harande. T'ēepai chi ak'ore piuk'āri, Tachi Ak'orepa Abraham aneeji na eujādee tachi irá p'animāi. ⁵ Mamīda na eujā maarepida waide tee-e pají irumaa; biiri aba t'iait'ee pida. Jíp'a jaraji teeit'ee irudeepa uchiadait'erāmaa iru piuda t'ēepai, Abraham waide warra wēe bají mīda. ⁶ Ma awara Ak'orepa jaraji:

‘Pideepa uchiadait'erā p'anapataadait'eeda aji, awaraa eujāde mimiamaa chīara-it'ee. Mama esclavoorā p'anadait'ee māik'aapa jāpemaaarāpā āra miapi iru p'anadait'ee cuatrocientos años.’ (Gn 15.13)

⁷ Mamīda Ak'orepa ichiaba jaraji:

‘Mia k'achia ooit'eeda aji, ãra esclavoorã papirutaarã. T'ëepai ãra mamäik'aapa uchiadait'ee mäik'aapa mîmaa it'aa t'ïdait'eeda aji, na eujâde.’
(Gn 5.14)

⁸ Mägá pedee nîbide Abraham ome, Ak'õrepa jaraji Abrahampa tauchaa bimerä ichi warra k'ap'iade. Tachi Ak'õrepa k'inia baji mäga oodamerä ichi eperäarãpa ak'ipidait'ee ichide ijää p'ani. Mapa Abraham warra Isaac t'ok'äri, k'äima ocho parumaa iru k'ap'iade tauchaa biji. Isaaccpa mäga ooji ichi warra Jacob ome. Ichiaba Jacobpa mäga ooji chi warrarã doce ome. Mäirädeepa Israel pidaarã ëeererã doce uchiajida.

⁹ Mägí Jacob warrarã pada, tachi chonaarãpa, ãchi ïpema José k'íra unuamaa iru p'anapachida. Maperä netot'aajida esclavok'a Egiptodee wäyaa wädap'edaarãmaa. Mamîda Tachi Ak'õre José ome baji. ¹⁰ Maperä k'aripa ataji jömweda ne-inaa k'achiadeepa. Ma awara k'isia k'awaapiji mäik'aapa k'inia iru bapiji rey Egiptodepema Faraonmaa. Mägipa José Egiptodepemaarã poro waibia papiji ichi palaciode.

¹¹ Ma t'ëepai jarra oojida Egípto eujâde mäik'aapa Canaán eujâde. Maperä mak'íara nek'odait'ee wë—e paji. ¹² Mamîda Jacobpa k'awaak'äri Egiptode ne—inaa k'oit'ee paraa, jâmaa pëiji ichi warrarã, ne—inaa netode. Mägí paji tachi chonaarã naapiara wädap'edaa. ¹³ Ai t'ëepai wädak'äri, Josepa ichi ïpemaarãmaa k'awaapiji. Madeepa Faraónpa José ëeererã k'awaji. ¹⁴ T'ëepai, Josepa jara pëiji chi ak'õre Jacob mäik'aapa chi ëeererã jömweda chedamerä Egiptodee. ãchi setenta y cinco paji. ¹⁵ Mägapí Jacob banaji Egiptode. Mama jai—idaaji. Ichiaba mama tachi chonaarã jai—idaajida. ¹⁶ Jacob biiri mäik'aapa chi warrarã biiri ateejida Siquem p'uurudee mäik'aapa mama iajida Abrahampa Hamor ëeererã juak'aawa netoda jâirade.

¹⁷ Ewari k'ait'a pak'äri Tachi Ak'õrepa uchiapii'tee Abrahameepa uchiadap'edaarã Egiptodeepa ichia jaradak'a, ãchi chok'ara p'anajida, ïwa p'anadap'edaa perä. ¹⁸ Maapai Egiptodepema reypa José k'awa—e pada Faraón paji. ¹⁹ Mägí reypa tachi chonaarã k'ûraji waa ïwanaadamerä. ãchi chupíria ooji. Jaraji ãchi warrarã ewaa t'o k'edeerã ita—aria piupidamerä. ²⁰ Maapai t'oji Moisés. Tachi Ak'õrepa mägí warra chai pia ak'iji. Mapa chi ak'õreeräpa atane õpee warimaa iru p'anajida ãchi tede. ²¹ Mamîda p'oyaa waa merada—e paji. Mapa ituuba atabëidak'äri, Faraón k'aupaunu ataji mäik'aapa wari ataji ichi warrak'a. ²² Mägapí Moisés wariji Egípto pidaarã t'äide mäik'aapa k'awaa wâji ne—inaa k'íra t'ădoo Egiptodepemaarãpa k'awa p'anadap'edaak'a. Mäpái jömaarãpa iru k'awajida, irua pedeeda k'aurepa mäik'aapa ooda k'aurepa.

²³ “Cuarenta años iru bak'äri, k'isiaji wäit'ee Israel pidaarã ak'ide, ichi auk'aarã pada perä. ²⁴ Mamîda unuk'äri Egiptodepemapa ichi auk'aa sîmaa bi, Moisepa k'aripanaji mäik'aapa ma Egípto pida pee atapëiji.”
(Ex 2.11-12)

²⁵ Moisepa k'isiaji ichi auk'aarãpa ijäädai Tachi Ak'õrepa ichi pëida ãchi k'aripamerä. Mamîda ãchia mäga ooda—e paji.

26 'Ai norema unuji Israel pidaarā omé chōomaa p'ani. Māgá chōonaadamerā māgaji: "¿Pāchi auk'aarā-ek'ā aji, jāgá chōo jōnadaitee?" 27 Māpai chi k'ōp'āyo sīmaa badapa Moisés siat'aaji māik'aapa māgaji: "¿K'aipa pī tai porok'a bijima aji, taipa oopata ak'imerā? 28 ¿Mi peet'aa k'inia bik'ā aji, nuweda Egipto pida peet'aadak'a?"' (Ex 2.13-14)

29 Māga ūrik'āri, Moisés mirudachi. Maap'eda t'imí wāji Madián eujādee. Mama banaji k'ira tewaraak'a. Ariipema wēra atap'eda, warrarā omé paraají.

30 Cuarenta años wāyaap'eda, ewari aba Moisés baji eujā pania wēe bimái Sinaí ee k'ait'a. Mama bide unuji pak'uru jep'eda t'ipitauk'a urua nībi, angelpa aíde ichi unupi bada perā. 31 Māgá urua unuk'āri, Moisés k'ait'aara wāji pi-iara ak'iit'ee k'āata māga bi. Māga nide ūriji Tachi Ak'ōrepa māgaru:

32 'Mí pi chonaaarā Ak'ōre Waibia; Abraham, Isaac, Jacob ijāadap'edaan Ak'ōre Waibia.' (Ex 3.6)

Māga ūrik'āri, Moisés biiri wēre nībeeji p'era nībipa māik'aapa p'oyaa ak'ik'aa paji ma pak'urumaa. 33 Māpai Tachi Ak'ōrepa māgaji:

(Hechos 7.30-32)

‘Pichi chancla ērat'aapáde aji, nama pi mi k'īrapite bainī bairā. ³⁴ Mia k'awa bi mi eperāarā chupiria chitooni Egiptode. Úri bi āchi bia chitooni. Mapa cheji k'aripait'ee. Pia auk'a k'aripanáji. Mia pi Egiptodee pēiit'eeda aji.’ *(Ex 3.5-10)*

³⁵ ‘Ai naaweda āchia Moisés pedee ūri k'iniada-e paji nāga p'anauada perā: ‘¿K'aipa pi tai porok'a bijima ajida, taipa oopata ak'imerā?’ *(Ex 2.14)*
Māgá yiaraa pik'a iru p'anajida mīda, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pak'uru iiri-idaade unupida k'ap'ia pari Moisés pēiji āchi porok'a. Tachi Ak'ōrepa k'inia bají Moisepa āchi uchia atamerā Egípto pidaarā juadeepa. ³⁶ Māgá Moisepa tachi chonaarā uchia p'e ataji Egiptodeepa. Ichia ne-inaa ooji eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māgí eujāde, Mar Rojode māik'aapa cuarenta años wāyaaruta misa eujā pania wēe bide. ³⁷ Māgá Moisepa jaraji Israel pidaarāmaa:

‘Parādeepa Ak'ōrepa uchiapiit'ee ichi pedee jarapari mi jīak'a.’ *(Dt 18.15)*
³⁸ P'anadak'āri eujā pania wēe bide, Israel pidaarā pari Moiseta pedeeji ángel ome Sinaí eede. Ichiata Ak'ōrepa jarada naapiara p'āji, tachi chonaarāpa māik'aapa tachia māgí ūraa ijāadap'eda, ichita p'anapataadamerā.

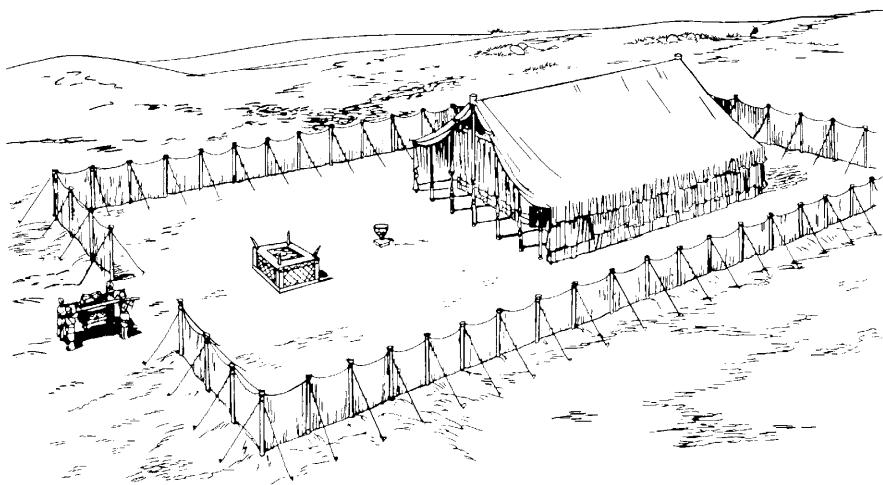
³⁹ ‘Mamīda tachi chonaarāpa iru pedee ijāa k'iniada-e paji. Ma k'āyaara waya Egiptodee wā k'iniadachida. ⁴⁰ Mapa Moisés wē-e pak'āri, ichi īpema Aaronmaa māgajida:

‘Tachi-it'ee ak'ōre waibiarā oopáde ajida, tachi naa o jaratee wādamerā, k'awada-e p'anadairā sāgataji jā Moisés ome, Egiptodeepa tai āyaa aneeda.’ *(Ex 32.1)*

⁴¹ Māpai oojida p'ak'a chak'ek'a ai k'īrapite it'aa tīdait'ee. Ne-animalaarā peejida ai k'īrapite paadait'ee māik'aapa fiesta oojida o-īapa, ma p'ak'a chak'ek'a ooda-it'ee. ⁴² Maperāpi Tachi Ak'ōre āchi ik'aawaapa āyaa wāji. Mapa pajāde nībi ne-inamaa it'aa tīpachida, Tachi Ak'ōremaa it'aa tīdai k'āyaara. Oojida Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a:

‘Israel pidaarā, parā cuarenta años eujā pania wēe bide p'anadak'āri, ¿mi-it'ee ne-animalaarā peedap'eda, paapachidak'ā, mide ijāa p'anadap'eda perā?’ ⁴³ Ma k'āyaara parāpa it'aa tīpachida Canaandepemaarā ak'ōre waibia Molocmaa māik'aapa Egiptodepemaarā ak'ōre waibia Refanmaa. Mia māga k'awa bi ne-inaa pāchi juapa oodap'edaade atee p'anadap'eda perā pāchi wārutamaa. Mapa mia parā āyaa jērek'ooit'eeda aji, Babilónia p'uuru k'āyaara t'imira.’ *(Am 5.25-27)*

⁴⁴ ‘Tachi chonaarā eujā pania wēe bide p'anadak'āri, ateepachida Tachi Ak'ōre te ne-edee ooda, k'irāpadait'ee Tachi Ak'ōre arii bi āchi ome. Māgí te oojida Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ak'ipidak'a. Oojida aide it'aa tīpataadait'ee Tachi Ak'ōremaa. ⁴⁵ Ma t'ēepai tachi chonaarā māgí tede it'aa tīpachida āchi chonaarāpa oodap'edaak'a. Mapa Tachi Ak'ōrepa awaraa p'uuru ome jura chōo p'oyaapik'āri, Josué ome chedap'edaarāpa āchi ome aneejida māgí te ne-edee ooda. Māgá iru p'anapachida David rey parumaa. ⁴⁶ Tachi Ak'ōrepa Rey David k'inia iru bapachi. Mapa Davidpa iidiji Tachi Ak'ōremaa te waibia

(Hechos 7.44-45)

oo teeit'ee, te pia oo k'inia bada perā Jacobpa ijāadap'edaa Ak'ōre-it'ee.

⁴⁷Mamīda David warra Salomonpa Tachi Ak'ōre te waibia ooji. ⁴⁸Salomonpa māgí te ooji mīda, k'awa p'aní Tachi Ak'ōre Waibia bak'aa te eperāarā juapa oodade. Māga k'awa p'aní Ak'ōre pedee jaraparipa jarada perā:

⁴⁹'Mī, Jōmaarā Rey, it'arita baparida aji, māik'aapa eujā mi jua ek'ari bi. ¿Te k'āaredeteeta mimaa oo teedait'eeema? ¿Sāmata mi iinait'eeema? ⁵⁰¿Michi juadoopa jōmaweda ooji-ek'ā? aji.' (Is 66.1-2)

⁵¹Māpai Estebanpa māgaji:

—Parāpa Tachi Ak'ōrede ijāa p'anida apata mīda, t'āri k'achia-idaa p'anapatada aji, ijāadak'aa beerāk'a. Ma awara k'iiri k'isua p'anapata, oo k'iniadak'aa perā Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Pāchi chonaarāk'api p'ani.

⁵²Parā chonaarāpa ichita Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā jirijida peedait'ee. Peejida chi p'ek'au k'achia wēe bi cheit'ee bida apatap'edaarā. Maap'eda chi p'ek'au k'achia wēe bi chek'āri Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ooit'ee, iruichiaba jita atapidap'eda, peepijida parāpa. ⁵³Parāpata Ak'ōre Ūraa iru p'anapata angeleerā k'aurepa. Mamīda at'āri ooda-e p'anida aji, māgí ūraa jara bik'a.

Esteban peedap'edaa

⁵⁴Māga ūridak'āri, t'āri k'achiapa Esteban peet'aa k'inia p'aneejida.

⁵⁵Mamīda Ak'ōre Jaure ichi ome bada perā, it'aa ak'iji māik'aapa unuji Ak'ōre k'ira wāree māik'aapa Ak'ōre juaraare Jesús bainī bi. ⁵⁶Māpai māgaji: —Ak'īdapáde aji. Mīa unu bi pajā ewa nībi māik'aapa unu bi Eperā Ak'ōre Truadepema Ak'ōre Waibia juaraare.

⁵⁷Mamīda āchi k'iiri t'ap'ak'oodachida māik'aapa golpe biadap'eda, jōmaweda iru ūri wājida. ⁵⁸Jerusalén p'uurudeepa uchia atadap'eda,

māupa bat'amaa p'aneejida iru peet'aadait'ee. Auk'a k'aripajida Esteban imiateedap'edaarāpa. Āchi ūripema p'aru jípatap'edaa ata bijida eperā Saulo apatap'edaa biiri ik'aawa irua ak'ímerā, āchia māu bat'aruta misa.

⁵⁹Māupa bat'amaa p'anide Esteban it'aa t'íji:

—Tachi Waibia Jesús, mi jaure pichimaa atéeji.

⁶⁰T'íepai bedabají māik'aapa golpe it'aa t'íji:

—Tachi Waibia, āchi chupiria k'awáaji, mi nágá k'achia oo p'aní mīda. Māga jarap'eda, piuji.

Saulopa ijāapataarā miapiit'ee jírida

8 ¹⁻²Esteban peedak'āri, Saulo mama baji ak'iit'ee, ichi judiorā poroorā eere bada perā. Esteban piup'eda, ūk'uru Tachi Ak'orede ijāapataarāpa iajida; ichiaba audú jēejida iru-it'ee.

Ma ewatedeepa Jerusalende Cristode ijāadak'aa beerāpa irude ijāapataarā jírijida peedait'ee. Mapa jōmaweda miruk'oodachida Judea eujádee māik'aapa Samaria eujádee. Cristopa jirit'eradaarā aupai miruda-e pají. ³Māgá jiri p'aní misa, Saulopa Cristode ijāapataarā auk'a jíripachi. Te chaa t'iu wāpachi wēraarā imik'iraarā ome jita p'eit'ee. Maap'eda carcelde t'ípik'oopachi.

Samariade jarateedap'edaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee

⁴Saulopa māga oo baji mīda, chi Jerusalendeepa mirudap'edaarāpa jaratee wāpachida Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee āchi wārutamaa.

⁵Felipe wāji Samaria eujádee māik'aapa Cristopa ooda jarateepachi.

⁶Arii p'anadap'edaarāpa māga ūridak'āri māik'aapa unudak'āri irua ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, waapiara k'awa k'inia p'anajida. ⁷Mama Felipepa uchiapik'oopachi netuaraarā merātia bee eperāarā chok'ara k'ap'iadeepa. Māgí netuaraarā āra k'ap'iadeepa bia uchia wāpachida. Ma awara Felipepa jípak'oopachi eperāarā chok'ara chiwa beerā māik'aapa p'oyaa āchi biiripa pia nipadak'aarā. ⁸Maperā ma p'uurudepemaarā o-ña p'anapachida.

⁹Mamīda mama bapachi eperā t'íjarapatap'edaa Simón. Māgipa petau tau k'awaa baji māik'aapa ma eujádepemaarā k'ūra p'e iru bapachi ichia oo bi kaurepa. Mapa āchi t'āide eperā waibiak'a bapachi. ¹⁰Waibiara beerā, ek'ariara beerāpa paara iru pedee ūri k'inia p'anapachida māik'aapa māgapachida:

—Tachi Ak'orépata irumaa nāga oopi bi.

¹¹Irua jararu ijāapachida, ichi petau taupa k'ūrap'e iru bada perā.

Taarāji ma k'apite bi. ¹²Mama bide Felipepa jarateeji: Jesucristo Tachi Ak'orepa pēida māik'aapa iru k'aurepa Tachi Ak'orepa eperāarā p'ek'au k'achia wēpapik'oopari. Māga ijāadak'āri, māpema imik'iraarā māik'aapa wēraarā poro choopijida. ¹³Simonpa pida ijāaji. Maap'eda poro choopiji māik'aapa nipaji Felipe ome. Unuk'āri Felipepa ne-inaa oo bi eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, ichia k'awa-e bapachi sāga k'isiasi.

¹⁴ Cristopa jirit'eradaarā Jerusalende p'anadap'edaarāpa ūridak'āri Samaria pidaarāpa ijāaruta Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa, mamaa pēijida Pedro Juan ome. ¹⁵ Arii panadak'āri, it'aa t̄ijida Samaria pidaara Cristode ijāapataarā pari, Tachi Ak'ōre Jaure āra ome ba chemerā, ¹⁶ waide Ak'ōre Jaure āra k'ap'iade ba che-e bada perā. Jīp'a poro choopijida Tachi Waibia Jesūs t̄ide, ak'ipidait'ee irude ijāadap'edaa. ¹⁷ Māpai Pedropo māik'aapa Juanpa jua bidak'āri āra īri, māgá Ak'ōre Jaure ba cheji āra ome.

¹⁸ Simonpa unuk'āri Ak'ōre Jaure che bi Cristopa jirit'eradaarāpa jua birutade eperāarā īri, p'arat'a teeit'ee paji, ichia auk'a māga ooit'ee. ¹⁹ Māgaji: —Mimaa k'awaapidapáde aji, ichiaba mia jua bīk'āri eperā īri, Ak'ōre Jaure iru ome ba chemerā.

²⁰ Māpai Pedropo p'anauji:

—iPichi p'arat'a ome atua baibeepáde aji, kīisia bairā neto atai Tachi Ak'ōrepa oopipari ichi jirit'eradaarāmaa! ²¹ Pia na mimia p'oyaa oo-e, Ak'ōre kīrapite kīra jīp'a kīisia-e bairā. ²² Māgá kīisia amáaji māik'aapa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidiji. Māga oorura, Tachi Ak'ōrepa perdonaapi pia k'achia oo k'inia bi. ²³ Mia māga jara bi k'awa bairā pi tāride tai ome kīrau bi, waibiara paruta perā pi k'āyaara nāpemaarā kīrapite. Wāara pi atāri p'ek'au k'achia jua ek'ari bi.

²⁴ Māpai Simonpa p'anauji:

—Parāpa Ak'ōremaa chupiria iidipadáde aji mi pari, mi baainaamerā parāpa mimaa jaradap'edaade.

²⁵ Maap'eda Pedropo Juan ome ma p'uurudepemaarāmaa jarajida āchia unudap'edaa Jesūs ome nipadak'āri. Ichiaba Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateejida. Ma t'ēepai chejida Jerusalendee. Mamida ode Samariade p'uuru bee chaa jaratee che wāpachida Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode.

Felipe Etiopía eujādepema poro ome unuda

²⁶ Ma t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēiji Felipemaa jaramerā: —Wāji barree, Jerusalendeepa chonaarāwedapema Gaza p'uurudee wāpari ode. Māgí o wāyaapari eujā pania wēe bide.

²⁷ Māpai Felipe wāji māik'aapa ode unuji eperā Etiopía eujādepema. Māgí Etiopiadepemaarā poro waibiara paji. Āchi reina p'arat'a jīapari paji. Ichi wā baji Jerusalendee Tachi Ak'ōremaa it'aa t̄ide. ²⁸ Mata waya che wāji ichi eujādee. Su-ak'i baji ichi caballopá jidiupata carrode māik'aapa lee wāji chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa p'āda.

²⁹ Māgá wāde, Ak'ōre Jaurepa māgaji Felipemaa:

—Wāji jā carro k'ait'a.

³⁰ Felipe ma carro ik'aawa pak'āri, ūriji Etiopiadepemapa Isaíapa p'āda leemaa bi. Māpai iidiji:

—¿K'awa bīk'ā aji, k'āata jara k'inia bi pia leemaa bi?

³¹ Etiopiadepemapa p'anauji:

—¿Sāga mia k'awaayama aji, apidaapa mimaa jarateeda-eeta?

Māpai Felipemaa chupiria iidiji bataumerā māik'aapa ichi ik'aawa su-ak'i beemerā. ³² Isaíapa p'ādadepema ichia leemaa badade nāga p'ā bají:

'Iru ateejida oveja ateeptak'a chi peepatamaa. Ara oveja k'īup'ee baparik'a chi k'ara t'iimaa p'anadak'āri, māga pik'a iru k'īup'ee bají. ³³ Iru k'īra nejasapijida māik'aapa maarepida chupiria k'awada-e pají. Āchi audú t'āri k'achia-idaa p'anadap'edaa perā, pee atapējida. Maperā irudeepa warra apida uchiada-e pají.

Māgá iru peedak'āri, uchiapijida na p'ek'au eujādeepa.' (Is 53.7-8)

³⁴ Māpai Etiopiadepemapa Felipemaa iidiji:

—Mi chupiria k'awáaji. ¿K'aideta pedeemaa bima aji, na Ak'ōre pedee jaraparipa; ichide wa awaraa eperāde?

³⁵ Māpai Felipepa ma Etiopiadepemamaa māgaji:

—Pia leemaa bi Tachi Ak'ōre Warrade; Jesús p'asada.

Māpai Felipepa jarateemaa beeji jōma Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee. ³⁶ Maap'eda waawipai ode wāyaadak'āri pania paraamāi, māgí eperāpa māgaji:

—Nama pania paraa. ¿Sāap'eda mi poro choo-ema? aji.

³⁷ [Felipepa p'anauji:

—Pia wāara Jesucristode ijāa bi pírā, pia bida aji.

Ma eperāpa māgaji:

—Mia ijāa bida aji, Jesucristo Tachi Ak'ōre Warra.]

(Hechos 8.31-36)

³⁸ Ma carro t'ibaipip'eda, āchi omeed weda irabaijida māik'aapa wājida pania paraamaa. Mama Felipepa poro chooji. ³⁹ Paniadeepa uchiadak'āri, Felipe wēpadachi Tachi Ak'ōre Jaurepa ateeda perā. Ma Etiopiadepemapa waa unu-e paji. Mamīda ichi o-ia wāji ichi eujādee. ⁴⁰ Māimisa Ak'ōre Jaurepa Felipe uchiapijii Azoto p'uurude. Mamāik'aapa p'uuru bee chaa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaratee wāpachi Cesarea p'uurude panarumaa.

Saulopa Cristode ijāada
(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 ¹ Felipepa māga oo bi misa, Saulopa Cristode ijāapataaraā peek'ooit'eeda apachi. Mapa wāji judiorā p'aareerā poro waibiamaa ² māik'aapa iidiji k'art'a p'ā teedamerā. K'isia iru baji wāit'ee Damasco p'uurudee Tachi Ak'ōre Ode P'aniirāda apata jiride, imik'iraarā wēraarā ome, māgiirā jita p'e ateeit'ee Jerusalendee. Ma k'art'a p'ādap'edaade jaraji Saulopa oo k'inia bi, judiorā poroorāpa Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata te bee chaa k'awaadamerā māik'aapa k'aripadamerā. ³ Ma k'art'a p'ādap'edaa atap'eda, Saulo wāji. Damasco k'ait'a pa wāk'āri, it'ariipa ichi ūri iidaa jēra t'iudachi. ⁴ Māga unuk'āri, Saulo eujāde baainaji. Maap'eda pedee ūriji:

—Saulo, Saulo ḷsāap'eda michideerā jiri nima? aji.

⁵ Saulopa iidiji:

—¿Pí, k'aima? aji.

Chi pedee badapa p'anauji:

—Mi Jesupi, pia jiri ni eperāarā poro waibia. ⁶ P'irabáji māik'aapa wāji p'uurudee. Mama jaradai pia k'āata ooit'ee.

⁷ Saulo ome wānipadap'edaarā pedee wēe ak'inī p'aneejida p'era jōnipa, ārapa pedee ūridap'edaa perā. Mamīda unuda-e paji k'aipata pedee bi.

⁸ Ma t'ēepai Saulo p'irabaidachi. Mamīda tau ēek'āri, maarepida unuk'aa paji. Māgá juade jitadap'eda, ateejida Damascodee. ⁹ K'āima ūpee mama baji tau p'āriu; maarepida ne-inaa to-ee māik'aapa nek'o-ee.

¹⁰ Ma p'uurude bapachi eperā Cristode ijāapari, t'ijarapatapledaa Ananías. Saulo māga bi misa, Ak'ōrepa k'āimok'araa pik'a bide Ananías t'ijaraji. Ichia p'anauji:

—Tachi Waibia, mi nama bida aji.

¹¹ Ak'ōrepa māgaji:

—Wāji calle t'ijarapata Derechamaa māik'aapa Judas tede iidiji Tarso pida, t'ijarapata Saulo. Māgipa mīmaa it'aa t'īmaa bida aji. ¹² Māgimaa k'āimok'araa pik'a bide mia unupijida aji, eperā t'ijarapata Ananías wāru irumaa māik'aapa juu biru iru ūri, waya pia unumerā.

¹³ Māga ūrik'āri, Ananiapa māgaji:

—Tachi Waibia, mia ūridooda aji, jā eperāpa pide ijāapataaraā miapida Jerusalende. ¹⁴ ūrā nama che bi p'aareerā poroorāpa k'aripa k'inia p'anadairā. Maperā pējjidada aji, pide ijāapataaraā jita p'e atade.

¹⁵ Mamīda Ak'ōrepa p'anauji:

—Wāpáde aji, mia iru jirit'erada perā mi ūraa jarateenamerā awaraa eujādepemaarāmaa māik'aapa āchi reyrāmaa, ichiaba Israel pidaarāmaa.

¹⁶ Mia irumaa k'awapiit'eeda aji, sāgapí iru mia iru p'anapataadait'ee, mia ooda jaratee k'inia bi k'aurepa.

¹⁷ Maap'eda Ananías wāji Saulo badamaa. Teeda panap'eda, juu biji iru ūri māik'aapa māgaji:

—K'ōp'āyo Saulo, pia unuda ode che wāk'āri, Tachi Waibia Jesupata mi pējida aji, pia waya unumerā māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaure ome beemerā.

¹⁸ Aramata Saulo taudeepa chik'o escamak'a baajida māik'aapa waya pia unu beeji. Maap'eda poro choopiji Ananiamaa. ¹⁹ T'ēepai nek'oji waya juatau paraait'ee. Ewari chok'ara—ee beeji Damascodepemaarā Cristode ijāapataarā ome.

Saulopa Damasco p'uuruude jarateeda

²⁰ Saulopa jarateenapachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede. Jarapachi Jesuta Tachi Ak'ōre Warra. ²¹ Māga ūridak'āri, jōmaarāpa ak'ītrua para beepachi māik'aapa māgapachida:

—¿Nāgí paji—ek'ā ajida, Jerusalende jirī nipapata peeit'ee jōmaweda Jesude ijāapataarā? ¿Ichiaba nama cheji—ek'ā ajida, ijāapataarā jita p'e ateede p'aareerā poroorāmaa?

²² Māga jarapachida mīda, Saulopa ewari chaa waapiara jarateepachi Jesuta Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Mapa judiorā Damascode p'anapatap'edaarāpa k'awadak'aa paji k'āata k'īsiadai.

Saulo judiorā juadeepa uchiada

²³ Ma t'ēepai taarā pak'āri, judiorāpa pedeeteejida Saulo peet'aadait'ee.

²⁴ Mamīda ichia k'awaa ataji. Åstaawa māik'aapa p'ārik'ua p'uuru t'īupata chaa ot'ewa p'anapachida uchiak'āri jita atadait'ee. ²⁵ Mamīda ijāapataarāpa k'oraa choma bide t'i atajida māik'aapa chi p'uuru ik'aawa t'iak'au jēra bi ūriipa irabai pējida. Māgá mirudachi.

Saulo Jerusalende

²⁶ Mamāik'aapa Saulo Jerusalendee wāji. Mama ijāapataarā ome k'ōp'āyo meraa k'inia baji. Mamīda jōmaarāpa iru waawee p'anapachida. Ijāadak'aa paji wāara irua Cristode ijāa bi. ²⁷ Awaraa ijāapataarā māga p'anajida mīda, Bernabepa ateeji Cristopa jirit'eradaarāmaa. Nepiriji Saulopa Tachi Waibia unuda Damasco ode māik'aapa Jesupa irumaa pedeeda. Maap'eda nepiriji Saulo Damascode bak'āri, waawee—ee jarateemaa bada Jesupa ooda. ²⁸ Māgá Saulo beeji Jerusalende māik'aapa nipapachi Cristode ijāapataarā ome. Mama bide Cristopa ooda waawee—ee jarateepachi judiorāmaa. ²⁹ Ichiaba aupedepachi judiorā griego pedee pedeepataarā ome. Mapa ārapa iru peet'aa k'inia p'anapachida. ³⁰ Cristode ijāapataarāpa māga k'awaadak'āri, ateejida Cesarea p'uurudee. Mamāik'aapa pējida Tarso p'uurudee.

³¹ Maapai ijāapataarā Judeadepemaarā, Galileadepemaarā māik'aapa Samariadepemaarā k'āiwee p'anapachida. Ak'ōre Jaurepa āchi k'aripapachi perā, waapiara oo k'awaa wāpachida Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bī māik'aapa chok'araara īwa wāpachida.

Pedropa eperā t'ijarapatap'edaa Eneas jipada

³² Maapai Pedropa Cristode ijāapataarāmaa p'asia nipak'āri, panaji Lida p'uurude. ³³ Mama ununaji eperā t'ijarapatap'edaa Eneas. Māgí ocho años iru baji chiwa bi. ³⁴ Ma eperā unuk'āri, Pedropa irumaa māgaji:

—Eneas, Jesucristopa pī jiparupi. P'irabaipáde aji, māik'aapa pichi p'aru bedáji. Aramata Eneas p'irabaidachi. ³⁵ Chok'ara Lida p'uurude p'anapatap'edaarāpa māik'aapa Sarón eujāde p'anapatap'edaarāpa Eneas jiipa bī unudak'āri, Jesucristode ijāajida.

Dorcas piup'eda, chok'ai p'irabaida

³⁶ Maapai Jope p'uurude baji wēra Cristode ijāapari, t'ijarapachida Tabita; griego pedede Dorcas apata. Māgí wērapa awaraarā k'aripapachi māik'aapa chupiria beerāmaa ne-inaa teepachi. ³⁷ Ma wēra k'ayaadachi māik'aapa jai-idaaji. Judiorāpa oopatap'edaak'a iru k'ap'ia k'uit'adap'eda, te it'ipema pisode binajida. ³⁸ Maapai Pedro Lida p'uurude baji. Lida Jope p'uuu k'ait'a bada perā, ijāapataarāpa eperārā omé pēijida irumaa. Māganajida:

—Isapai chepáde ajida, Jopedee.

³⁹ Pedro wājī āchi ome māik'aapa panadak'āri, ateejida piuda bimaa. Jōmaweda pētrāarā jēe para baji iru ik'aawa māik'aapa Pedromaa ak'ipijida Dorcapa p'aru k'aat'ida chok'ai bak'āri. ⁴⁰ Pedropa jōmaweda taawaa uchiapik'ooji. Māpai bedabaip'eda, it'aa tīji. T'ēepai jai-idaa badamaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—iTabita, p'irabáiji!

Iru tau ēeji māik'aapa Pedro unuk'āri, su-ak'i beeji. ⁴¹ Pedropa juadeepa p'irabai ataji māik'aapa tī p'oji chi pētrāarā māik'aapa awaraa ijāapataarā, āchimaa ak'ipiit'ee chok'ai bi. ⁴² Jopedepemaarāpa māga k'awaadak'āri, chok'ara Cristode ijāajida. ⁴³ Maperā Pedro k'āima chok'ara beeji ma p'uurude, ne-e p'oopari t'ijarapatap'edaa Simón tede.

Corneliopi Pedro tī pēida

10 ¹ Pedro Jope p'uurude bī misa, Cesarea p'uurude baji eperā t'ijarapatap'edaa Cornelio. Māgí Romadepema soldaorā batallonddepema poro paji. Ma batallón t'ijarapachida Italiadepema. ² Māgí eperā t'āri pia bapachi. Ichi tedepemaarā ome Tachi Ak'ōrede ijāapachida. Ichiaba p'arat'a teepachi judiorā k'aripait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōremaa it'aa tīpachi.

³ Ewari aba a las tres, k'āimok'araa pik'a bide taawapemak'a unuji it'aripema ángel ichimāi t'īuru māik'aapa jararu:

—iCornelio!

⁴ Cornelio waaweede māgí ángel k'íra ak'i níbeep'eda, iidiji:
—¿K'áata k'inia bima? aji.

P'anauji:

—Tachi Ak'orepa ūrijida aji, pia it'aa iidida māik'aapa unu bi pia p'arat'a teepari chupiria beerāmaa. Pia pia oo bi iru k'írapite. ⁵ Eperā péiji Jope p'urudee aneemerā Simón Pedro apata. ⁶ Irúa pímaa Ak'ore net'aa jarateeit'ee. Awaraa Simón, ne-e p'oopari tede bi. Māgí p'usa ide baparida aji.

⁷ Ma ángel ichi ome pedeemaa bada wāk'ári, Cornelio t'í péiji ichi mimiapataarā omé māik'aapa Romadepema soldao aba Ak'orede ijāa bada. ⁸ Ichia k'aimok'araa pik'a bide unuda nepirip'eda, áchi péiji Jopedee.

⁹ Ai norema imat'ipa áchi Jope p'uuru k'ait'a wārutade, Pedro wājí terrazade it'aa t'ide. ¹⁰ Mama bide jarrapisia níbeeji. Nejoomaa p'aní misa, ichia k'aimok'araa pik'a bide ¹¹ unuji pajá ewadaru. Madeepa it'ariipa che wājí lienzok'a bi. Ma kí chaa jí beeji. ¹² Māgí p'arude ne-animalaarā k'íra t'ādoo p'anajida: būripa nūuteepata, bipa nūuteepata māik'aapa wāabaipata. ¹³ Pedropa māga ak'i bide pedee ūriji:

—Pedro, p'irabáiji. Péiji māik'aapa k'opáde aji.

¹⁴ Pedropa p'anauji:

—Tachi Waibia, k'o-edá aji, michi t'oru weda waide k'ok'aa perā jāgee ne-animalaarā, pia k'oik'araa bida ada.

¹⁵ Waya pedee ūriji:

—Ak'orepa k'oipia papida k'oik'araa bida anaapáde aji.

¹⁶ Jarada òpee māga jarap'eda, māgí lienzok'a bi waya it'aa wājí.

¹⁷ Pedropa k'isia beeji k'áata jara k'inia bají ichia unuda māgí k'aimok'araa

(Hechos 10.11; 11.6)

pik'a badade. Mäga nide Simón te iidi wādapa Cornelio mimiapataarā pachejida te t'iupata t'aide. ¹⁸Arii panadak'ari, iidijida:

—¿Nama bik'ā ajida, eperā t'ijarapata Simón Pedro?

¹⁹At'ari Pedro k'isiamaa bide ichi k'āimok'araa pik'a badade, Ak'ore Jaurepa māgaji irumaa:

—Eperā ūpeeraapa pi jiri nidada aji. ²⁰P'irabáiji māik'aapa īrabáiji. Wāji ãra ome k'isia—ee, miata ãra pēida perā.

²¹Pedro īrabaip'eda, māgaji ma eperāarāmaa:

—Mida aji, parāpa jiri p'ani. ¿K'āata oo che p'anima? aji.

²²P'anaujida:

—Tai chejida Cornelio, Romadepema soldaorā poropa pēida perā. Iru Tachi Ak'orede ijāapari māik'aapa t'ari pia bapari. Mapa jōmaweda Cesareadepema judiorāpa iru k'inia iru p'anapata. It'aripema angelpa jaraji irumaa tai pēimerā pi atade, pi iru temaa wāmerā jarateede.

²³Māpai Pedropo teeda t'iupip'eda, nek'opiji māik'aapa p'aru teeji k'āidamerā. Aí norema, Pedro wāji ãchi ome. Jopedepema ijāapataarā ūk'uruurāpa iru k'öp'āyanajida.

²⁴Ai norema panajida Cesareade, Cornelio pāmaa badamāi, ichi te pidaarā ome māik'aapa ichia t'í pēida k'öp'āyoorā k'iniarā ome. ²⁵Pedro ai temaa panak'ari, Cornelio taawaa cheji māik'aapa Pedro k'īrapite bedabaidachi, irumaa it'aa t'iit'e. ²⁶Mamīda Pedropo p'irabaipiji, māik'aapa māgaji:

—Mi jida pik'a, eperā jíjp'aada aji.

²⁷Maap'eda pedee wādapa teeda t'iujida eperāarā see nībadamāi.

²⁸Māpai Pedropo māgaji:

—Parāpa k'awa p'anida aji, tai judiorā t'iudaik'araa bi judio—eerā tede māik'aapa k'öp'āyo meraadaik'araa bi parā ome. Mamīda Tachi Ak'orepa mīmaa k'awapijida aji, jōmaarā ome k'öp'āyo meraaipia bi. ²⁹Maperā jararutata mi cheji, k'isia—ee. Írá k'awa k'inia bida aji, ¿k'āare—it'eeta mi t'í pēiji?

³⁰Cornelio p'anauji:

—Kāima k'īmari paruda aji, na horak'a k'ewara, mi it'aa t'īmaa bi misa, eperā p'aru uchiterree jí bi mi k'īrapite bainí ba cheji. ³¹Jaraji ma eperāpa: "Cornelio, Ak'orepa ūrijida aji, pia it'aa iidida māik'aapa unu bida aji, pia p'arat'a teepari chupiria beerāmaa. Pia pia oo bi iru k'īrapite. ³²Eperā pēipáde aji, Jope p'uurudee eperā t'ijarapata Simón Pedro atade. Iru baparida aji, awaraa Simón ne—e p'oopari tede p'usa ide." ³³Maperā mia isapai pēiji pi jiride māik'aapa pi t'ari pia bairā, cheji. Írá nama jōmaweda p'ani misa Ak'ore k'īrapite, taipa ūri k'inia p'anida aji, jōma Tachi Ak'orepa pimaa jarapiru.

Pedropo Cornelio tede jarada

³⁴Māpai Pedro pedeemaa beeji:

—Írá wāara mia k'awaaruda aji, Tachi Ak'orepa mi auk'aarā apemaarā k'āyaara pipiara ak'i—e bi. ³⁵Awaraa eujādepemaarā jida k'inia iru bapari

ichide ijāadak'āri māik'aapa ne-inaa pia oodak'āri. ³⁶Tachi Ak'ōrepa k'awapijī Israeldeepa uchiadap'edaarāmaa ichia āchi k'āiwee p'anapiit'ee Jesucristo k'aurepa, iru jōmaarā Waibia perā. ³⁷Parāpa pia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ooda Galilea eujāde māik'aapa Judea eujāde, Juanpa poro chooipia bida a nipada t'ēepai. ³⁸Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Jesús Nazaretdepema pēida ichia oopi bik'a oomerā, ichi Jaurepa k'aripap'eda. Māgí Jesupa ne-inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa oo nipaji māik'aapa jipapachi eperāarā netuara merātia beerā. Māga oopachi Tachi Ak'ōre iru ome bada perā. ³⁹Tai iru ome nipapatap'edaarāpa unujida jōmaweda irua ooda Judea eujāde māik'aapa Jerusalén p'uurude. Ichiaba p'anajida iru kurusode peedak'āri. ⁴⁰Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru chok'ai p'irabai ataji k'āima ūpeemaa, maap'eda taimaa unupiji. ⁴¹Judiorā jōmaarāmaa unupi-e paji. Jip'a taimaaapaita unupiji, Tachi Ak'ōrepa ai naaweda tai jīrit'erada perā iru unudamerā. Chok'ai p'irabaida t'ēepai iru tai ome nek'ojoj ak'ipiit'ee wāara chok'ai bi. ⁴²Ai t'ēepai irua tai pēiji judiorāmaa jaranadamerā taipa unudap'eda māik'aapa jarateenadamerā iruta Tachi Ak'ōrepa bida jōmaarā Waibia. Ak'ōre ewari waibia ewate chok'ai p'aniirāpa oopata māik'aapa piudap'edaarāpa oopatap'edaak'iiit'ee. ⁴³Jōmaweda Ak'ōre pedee jarapataarāpa irua ooit'ee bada k'awa p'anajida māik'aapa jarapachida Tachi Ak'ōrepa iru k'aurepa wēpapipariit'ee irude ijāarutaarāpa p'ek'au k'achia oopata.

Tachi Ak'ōre Jaure judio–eerāmaa cheda

⁴⁴At'āri Pedro pedeemaa bide, Ak'ōre Jaure cheji chi ūrimaa p'anadap'edaarāmaa. ⁴⁵Judiorā ijāapataarā Pedro ome chedap'edaarā ak'itrua para beeji, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure ba chepida perā judio–eerā k'ap'iade. ⁴⁶Ūripachida pedee para bi āchia k'awada–e p'ani pedeede māik'aapa Ak'ōremaa it'aa iidi para bi. ⁴⁷Māpai Pedropo māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa na eperāarāmaa ichi Jaure pēiru taimaa pēidak'a. Māga bita, cik'aipa poro choonaapáde adayama? aji.

⁴⁸Māpai Pedropo jaraji Jesucristo t'ide poro choopidamerā. Maap'eda Cornelioja chupiria iidiji Pedromaa āchi ome taarā beemerā.

Pedropo nepirida ijāapataarā Jerusalende p'anadap'edaarāmaa

11 ¹Cristopoa jīrit'eradaarā māik'aapa apemaarā ijāapataarā Judea eujāde p'aniirāpa ūrijida judio–eerāpa Tachi Ak'ōrepa jara pēida ūridap'eda, ichiaba Cristode ijāadap'eda. ²Mapa Pedro waya chek'āri Jerusalendee, ūk'uru judiorā Cristode ijāa p'anadap'edaarā k'īrau p'anajida irua ooda k'aurepa judio–eerā t'āide. ³Iidijida:

—¿Sāap'eda judio–eerā ak'inajima? ajida. ¿Sāap'eda āra ome nek'ojojima? ajida.

⁴Māpai Pedropo nepirimaa beeji jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ichimaa k'awapida:

5 —Mi bajida aji, Jope p'uurude. It'aa t'ímaa bide k'áimok'araa pik'a bide unuji lienzok'a bi it'ariipa mimaa che wā. Ma k'í chaa jí beeji. 6 Pi-ia ak'iji k'awaaite'ee k'áata edajáde paraaji. Unuji ne-animalaara k'íra t'ádoo, biiripa níuteepata, k'achia beepata, bipa níuteepata mäik'aapa wáabaipata. 7 Maap'eda pedee ūriji: "Pedro, p'irabáiji. Peep'eda, k'óji." 8 Mäpai mia p'anauji: "Waide jägee ne-animalaara pia k'oik'araa bida adadepema k'ok'aada" aji.

9 'Mäpai it'ariipa waya pedeeji: "Ak'órepa k'oipia papida k'oik'araa bida anáaji." 10 Jarada õpee mäga jaraji. Maap'eda ma lienzok'a bi waya it'aa jidiu ataji. 11 Aramata eperáarä õpee péidap'edaa Cesareadeepa mi jiri chejida mi te badamäi. 12 Tachi Ak'ore Jaurepa mimaa jaraji wámerä ãra ome, k'ísia-ee. Na k'öp'ayoorä seis wájida ichiaba mi ome. Jómaweda t'iujida ma eperä ichi mimiapataarä pëi bada temäi. 13 Ma eperápa taimaa nepiriji ichia ángel unuda mäik'aapa ma angelpa jarada: "Eperá pëipáde aji, Jope p'uurudee eperá t'íjarapata Simón Pedro atanadamerä. 14 Irua jarayada aji, ságä Ak'órepa pi o k'achiadeepa k'aripa atai pichi te pidaarä ome."

15 'Mí pachep'eda, pedeemaa beek'ári, Ak'ore Jaure ãramaa cheji, naaweda tachi judiorámaa chedak'a. 16 Mäga pak'ári, mia k'irápaji Tachi Waibiapa jarada: "Wáara Juan Bautistapa poro choopachi paniapa. Mamída Tachi Ak'órepa ichi Jaure ba chepiit'ee parä k'apiade." 17 Mägá mia k'awaaaji Tachi Ak'órepa ichi Jaure ba chepi k'inia bi ãra ome tachi ome ba chepidak'a, auk'a ijääpata perä Tachi Waibia Jesucristode. Mäga bita  ságä mia Tachi Ak'órepa ooda k'achia bida ayama? aji.

18 Jerusalendepema ijääpataaräpa mäga ūridak'ári, k'íup'ee para beeji. Maap'eda it'aa t'íjida Tachi Ak'óremaa. Mägajida:

—iMägara Tachi Ak'órepa ichi Jaure judio-eerä k'ap'iade ichiaba ba chepiit'ee, k'achia oodaamaa p'aneedak'ári mäik'aapa Jesucristode ijäädak'ári! iMägá ichita iru ome chok'ai p'anapataadait'ee!

Ijääpataarä Antioquía p'uurude chip'epatap'edaa

19 Esteban piuda t'ëepai, Jesucristode ijääpataarä jirimaa p'anadak'ári peedait'ee, ük'uru miruk'oodachida Fenicia eujádee, Chipre isladee mäik'aapa Antioquía p'uurudee. Áchi wádap'edaa chaa Cristopa ooda eperáarä k'aripait'ee jarateepachida judiorámaa aupai. 20 Mamída Cristode ijääpataaräpa Chipreddepemaarä mäik'aapa Cirene p'uurudepemaarä chedap'eda Antioquía p'uurude, Jesupa ooda eperáarä k'aripait'ee jarateepachida judio-eerámaa. 21 Tachi Ak'órepa ãra k'aripaji. Mapa judio-eerä chok'ara Jesucristode ijää p'aneejida.

22 Ijääpataarä Jerusalendepemaaräpa mäga ūridak'ári, Bernabé péijida Antioquiadee. 23 Panak'ári, Bernabepa unuji Tachi Ak'órepa ãra k'aripada. Mapa o- adachi.  raaji t'áripa Cristode ijäädamerä mäik'aapa irua oopi bik'a oodamerä. 24 Bernabé eperá t'ári pia bapachi. Cristode pia ijääpachi mäik'aapa oopachi Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a. Maperä eperáarä chok'ara Cristode ijääjida iru k'aurepa.

25 Ma t'ëepai Bernabé w ji Tarso p'uurudee Saulo jiride. 26 Unu atak'ári, ateeji Antioquiadee. Mama p'aneejida año aba ijääpataarä ome jarateemaa Cristopa

ooda eperāarā k'aripait'ee. Eperāarā chok'araarāpa āchia jarateeda ūripachida. Antioquía p'uurude naapiara Cristode ijāapataarā t̄ bijida Cristodeerā.

²⁷Maapai Ak'ore pedee jarapataarā ūk'uru wājida Jerusalendeepa Antioquiadee. ²⁸Mama p'anide māirādepema aba t̄'jarapatap'edaa Agabo, ijāapataarā k'irapite bain̄ beep'eda, Tachi Ak'ore Jaurepa jarapiji jarra oodait'ee jōmaweda Roma jua ek'ari p'aniirā ejāde. Wāara, ai t̄'epai māgipa jaradak'a p'asaji César Claudio Romadepema reyrā poro waibia bak'ari. ²⁹Antioquiadepema Cristode ijāapataarāpa māga ūridak'ari, pedeeteejida Judeadepema ijāapataarā k'aripadait'ee, āchia p'arat'a teedai pitapai. ³⁰Māgí p'arat'a p'edap'eda, Judeadepema ijāapataarā ak'ipataarāmaa tee pēijida Bernabé ome māik'aapa Saulo ome.

Santiago peedap'edaa māik'aapa Pedro carcelde t̄'i nībidap'edaa

12 ¹Bernabé Saulo ome Antioquía p'uurude at'ari p'ani misa, Rey Herodepa Cristode ijāapataarā ūk'uru jirimaa beeji miapiit'ee. ²Jaraji Juan īpema, Santiago espadapa peet'aadamerā. ³Herodepa k'awaak'ari judiorā o—ia p'ani ichia oo bi unudap'eda, ichiaba Pedro jita atapiji. Māga ooji judiorāpa fiesta pan levadura wēe k'opata oo p'anide. ⁴Pedro jita atadap'eda, Herodepa carcelde t̄'i nībipi. Mama Romadepema soldaorā dieciséis p'epachida k'imirik'imirri carcel jīadamerā. Herodepa k'isia iru baji Pedro imiateeit'ee eperāarā taide Pascua fiesta t̄'epai. ⁵Māgá Pedro baji carcelde jīapari paraa. Mamīda awaraa Cristode ijāapataarāpa ewari chaa it'aa t̄'ipachida iru pari.

Tachi Ak'orepa Pedro uchiapida carceldeepa

⁶Herodepa Pedro imiateeit'ee pada ewate ai noreweda p'ārik'ua, Pedro juu cadenapa soldao juu k'iraichaa jīp'eda, k'āi baji āchi esajīak'a. Māimisa apemaarā soldaorā taawa jīamaa p'anapachida chi t̄'upatamāi. ⁷Māga nīde Pedromāi īdaadachi māik'aapa it'aripema ángel bain̄ ba cheji. Māgipa Pedro orromāi t̄'obaiji māik'aapa māgaji:

—iIsapai p'irabáji!

Māga jararuta, cadena baaik'oodachida Pedro juadeepa. ⁸Māpai ma angelpa māgaji:

—P'aru jī beep'eda, pichi chancla jī béeji.

Māga ooji Pedropo. Maap'eda māgaji angelpa:

—Pichi īripema p'aru jī beep'eda, mi ome chéji.

⁹Pedro uchiapida iru t̄'ee, k'awa—ee wāara wa seewa angelpa oo bi. Ichi k'isia—it'ee k'aimok'araa pik'a baji. ¹⁰Mamīda wāyajida chi jīapari naapema, maap'eda araarepema ichiaba. Carcel puerta hierrodee ooda badamāi pachedak'ari calle jādee uchiadait'ee, ma puerta ichi itu ewadachi. Uchiadap'eda, calle jāde wājida māik'aapa ma angelpa ituuba atabéiji.

¹¹Māpai Pedropo k'awaaji k'aimok'araa—e bi. Mapa māgaji:

—Írá mia k'awa bida aji, wāara Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēiji mi k'aripait'ee Herodes juadeepa māik'aapa judiorā pororā k'achia oodait'ee padadeepa.

12 Māga k'awaak'āri, Pedro wāji María temaa. Māgí Juan nawe pají. Ma Juan ichiaba t'ījarapachida Marcos. Arii ijāapataarā chok'ara it'aa t'īmaa p'anajida Pedro pari. 13 Ma te t'īupata taawaik'a eereepa Pedropa t'īji. Māpai te ak'ipari awēra Rode apatap'edaapa ak'i cheji k'awaait'ee k'aita māga ni. 14 Pedro otau k'awaak'āri, o-īadachi. O-īapa puerta ewa-ee, edaa p'iradachi jarade Pedro taawa bi. 15 Māga ūridak'āri, māgajida:

—¿K'ira k'awa-ee nībik'ā? ajida.

Mamīda ichia wāarada ak'āri, áchia māgapachida:

—Iru-epi, Tachi Ak'ōre angelpi; iru ome nipaparida ajida.

16 Māimisa Pedropo taawaik'a eereepa t'īmaa bapachi. Māpai puerta ewadap'eda, unudak'āri, p'eradachida. 17 Mamīda ichi juapa jaraji k'īup'ee p'aneedamerā māik'aapa nepiriji sāga Tachi Ak'ōrepa ichi carceldeepa uchia atada. Maap'eda māgaji:

—Nepiride wāti Santiagomaa māik'aapa apemaarā Cristode ijāapataarāmaa.

T'ēepai Pedro wāji awara ãyaa.

18 Ewarik'āri, carcelde k'īraupik'a para beeji, k'awada-e pada perā sāmaa wāji Pedro. 19 Herodepa k'awaa atak'āri, jaraji jirinadamerā.

Mamīda p'oyaa unuda-e pada perā, chi soldaorā jīa p'anadap'edaarāmaa iidip'eda, jita p'e atapijí māik'aapa peepik'ooji. Ma t'ēepai Herodes uchiaji Judeadeepa māik'aapa Cesarea p'uurude banaji.

Herodes piuda

20 Maapai Herodes k'īrau bají Tiro p'uurudepemaarā ome māik'aapa Sidón p'uurudepemaarā ome. Mapa āchi wājida iru ome pedeede.

Mamīda panadak'āri, p'aajida Herodes mimiapataarā poro aba, Blastomaa, irua naapiara chupiria iidinamerā āchi pari, chōoda-e pait'ee. Māga oojida áchia ne-inaa k'odait'ee netonapachida perā Herodes juá ek'ari p'anadap'edaarā eujāde. 21 Ma eperāpa iidinak'āri, Herodepa jaraji ichia jararu ewate chedamerā. Ma ewate pak'āri, ichi p'aru pia jī beep'eda, rey su-ak'i beeparide su-ak'i banaji māik'aapa pedeemaa beeji. 22 Ichi pedeemaa ūridak'āri, eperārā biuk'a nībeeji māik'aapa māgapachida:

—Nāgí eperā nama pedeemaa bi eperā-edá ajida. Ak'ōre waibfák'ata bida apachida.

23 Aramata, angelpa Herodes k'ayaapit'aaji, irua ítria-e pada perā māga jaradak'āri. Mapa mok'it'a k'ida p'uapa piuji.

24 Maapai ijāapataarā chok'araara īwa wāpachida. T'īmipiara jaratee wāpachida Tachi Ak'ōrepa ooda Cristo piuda k'aurepa.

25 Bernabé Saulo ome Jerusalendepema ijāapataarāmaa tee chejida ma p'arat'a ijāapataarāpa teedap'eedaa Antioquiade. Maap'eda waya wājida Antioquiadee. Āchi ome ateejida Juan. Māgí ichiaba t'ījarapachida Marcos.

Tachi Ak'ore Jaurepa Bernabé Saulo ome awara bida

- 13** ¹Antioquiadepema Cristode ijāapataarā t'aide paraaji Ak'ore pedee jarapataarā māik'aapa jarateepataarā. Māgiirā paji Bernabé, Simón (ichiaba t̄ijarapata Nerro), Lucio Cirene p'uurudepema, Menahem (auk'a warida Galilea pidaarā poro Herodes ome) māik'aapa Saulo.
- ²Ewari aba māirā it'aa t̄imaa p'anide nek'oda—ee, Ak'ore Jaurepa māgaji: —Awara bidapáde aji, Bernabé māik'aapa Saulo, mia ãra jirit'erada perā oodamerā mimia mia k̄isia iru bi āchi—it'ee.
- ³It'aa t̄idap'eda nek'oda—ee, māgiirā ūri juu bijida, maap'eda pējida.

Saulo Bernabé ome Chipre islade

- ⁴Tachi Ak'ore Jaurepa māgā pēida perā, Bernabé Saulo ome wājida Seleucia p'uurudee. Mama barcode bataudap'eda, Chipre isladee wājida.
- ⁵Salamina p'uurude panadak'ari, Tachi Ak'orepa ooda Cristo piuda k'aurepa judiorāmaa jarateemaa p'aneejida, Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede. Ichiaba Juan Marcos mama nipaji āchi ome k'aripait'ee.

⁶Chipre isla jōmaweda bīripa wāyaa wādapa, jaratee wājida Pafos p'uurude panarutamaa. Mama ununajida judío t̄ijarapatap'edaa Barjesús. Māgipa petau tau k'awaa baji. Seewa—idaa bapachi, ichia Tachi Ak'ore pedee jaraparida apachi perā. ⁷Māgí Romadepema poro Sergio Paulo k'ōp'ayo paji. Sergio Paulo k̄isia k'awaa baji. Mapa t̄i pēiji Bernabé māik'aapa Saulo, ūri k'inia bada perā āchia jarateepata Tachi Ak'orepa ooda Cristo piuda k'aurepa. ⁸Mamīda āchia jarateemaa p'ani misa, māgí petau tau k'awaa bipa, (griego pedeede Elimas apatap'edaa) jarapachi Romadepema poromaa irua ijāanaamerā āchia jaratee p'ani. ⁹Māpai Saulo, ichiaba Pablo apatap'edaapa, Ak'ore Jaure iru ome bapachi perā, māgí petau tau k'awaa bi k̄ira pia ak'iji māik'aapa māgaji:

¹⁰—iSeewa—idaa, netuara warra! iK'achia oyaa bi! ¿Chīara k'ūra k'inia bi—ek'ā seewa jara bipa? ¿Sāap'eda Ak'orepa jarateepida pia seewada aparima? ¹¹Raweda Ak'orepa pi k'achia ooit'ee. Pi tau p'āriu baibeeit'ee. Taarā māgā nipait'eeda aji, ak'orejiruunu—ee.

Aramata Elimas tau pāriudachi māik'aapa pariatua jiri nipapachi ichi juadeepa jidibai ateedamerā. ¹²Romadepema poropā māga unuk'ari māik'aapa āchia jaratee p'ani ūrik'ari, k'awaaaji wāarata pedee p'ani. Mapa Cristode ijāaji.

Pablo Bernabé ome Antioquía p'uurude

- ¹³Pablo māik'aapa ichi ome nipapatap'edaarā Pafos p'uurudeepa barcode wājida Perge p'uurudee. Māgí p'uuru Panfilia eujāde bi. Mama p'anide Juan Marcopa āchi atabēiji māik'aapa āpītee wāji Jerusalendee.
- ¹⁴Mamīda āchi Pergedepa wājida Antioquía p'uurudee. Māgí p'uuru Pisidia eujāde bi. Mama p'anide ūipata ewate t̄iujida judiorā Tachi Ak'ore

Ũraa jarateepata tede māik'aapa su–ak'i p'aneejida. ¹⁵Māgí tedepema judiorā poroorāpa Moisepa p'āda māik'aapa Ak'ore pedee jarapataarāpa p'ādap'eda pedeedap'eda, jara pēijida Pablomaa māik'aapa Bernabemaa:

—Tachi auk'aarā, parāpa eperāarāmaa pedee pia jara k'inia p'ani pīrā, ūraweda jaradapáde aji.

¹⁶Māpai Pablo it'a ak'īnī beep'eda māik'aapa juapa jarap'eda k'īup'ee p'aneedamerā, māgaji:

—Ūrtí Israel pidaarā māik'aapa parā awaraa eujādepemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāa p'aniirā. ¹⁷Tai Israel pidaarāpa ijāa p'anida aji, chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa tai chonaarā jirit'erají ichi–it'ee. Āchi ūwipiji Egipkode, at'āri awaraa eujādepemaarāk'a p'anajida mīda. Ichi juapa āchi mamāik'aapa uchiapijí, ichi jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ¹⁸Ma awara āchi ak'ipachi cuarenta años eujā pania wēe bide wāyaadak'āri. ¹⁹Canaán eujāde panadak'āri, ichia Canaandepema awara–awaraa to pidaarā siete k'inipiiji, āra eujā tai judiorā chonaarāpa atadamerā. ²⁰Ak'ōrepa tai judiorā jirit'eradak'āriipa māgí eujā Canaández atarutamaa cuatrocientos cincuenta años pají.

'Ma t'ēepai Tachi Ak'ōrepa eperāarā charraarāk'a biji aba–abaa, āchi ak'ipataadamerā, ichi pedee jarapari Samuel āchi poro waibia parumaa. ²¹Māpai āchia iidijida Samuelmaa rey bimerā āchi ak'ipari. Mapa Tachi Ak'ōrepa Saúl āchi rey papiji cuarenta años. Māgí Quis warra pají, Benjamín ēreerādepema. ²²Ai t'ēepai Saúl uchiapipledá, Tachi Ak'ōrepa Rey David biji iru pari. Māgaji:

'Mía Jesé warra David unujida aji, mía k'inia bik'a. Ichiaba mía k'awa bida aji, irua ooit'ee mia oopi k'inia bik'a.' (1 S 13.14)

²³'Rey David ēreerādeepa uchiapijí Tachi K'aripapari. Māgí Jesús, Tachi Ak'ōrepa pēida Israel pidaarā k'aripamerā, ichia naaweda jaradak'a ichi pedee jarapataarā it'aideepa. ²⁴Māgí Jesús chei naaweda, Juan Bautistapa jarateepachi jōmaweda Israel pidaarāmaa āchi p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa poro choopidamerā. ²⁵Māpai Juanpa, ichi mimia aupa wāk'āri, māgaji:

'Mi parā poro waibia–e, parāpa k'isia p'anik'a. Mamīda mi t'ēepai cheit'eeda aji, eperāarā poro waibiara bī. Mía iru chancla jida ēraik'araa bida aji, iru mi k'āyaara waibiara bairā.' (Mr 1.7)

²⁶'Michi auk'aarā, Abrahamdeepa uchiadap'edaarā, ichiaba parā judio–eerā, iūrítí! Tachi Ak'ōrepa tachi jōmaarāmaa jara pēi bi sāga ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi. ²⁷Eperāarā Jerusalende p'anapatap'edaarāpa māik'aapa āchi poroorāpa k'awada–e p'anajida Jesús Tachi Ak'ōrepa pēida eperāarā k'aripamerā. Ichiaba k'awadak'aa pají Tachi Ak'ōrepa jara k'inia bada chonaarāwedapema Ak'ore pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade, ūipata ewari chaa judiorāpa māgí leepata mīda Ak'ore ūraa jarateepata tede. Maperā āchiata oojida ma ūraade jaradap'edaak'a Jesús peepidak'āri. ²⁸Irua maarepida k'achia oo–e pají. Mamīda āchia iru pee k'inia p'anajida. Mapa Pilatomaa iidinajida peepit'aamerā. ²⁹Maap'eda jōma oodap'eda iru ome Tachi Ak'ore ūraa p'ādade jara badak'a, awaraarāpa kurusodeepa ūrabai atadap'eda,

ianajida. ³⁰Mamīda Tachi Ak'ōrépata chok'ai p'irabaipiji. ³¹Ai t'ēepai iru ome chedap'edaarāpa Galileadeepa Jerusalendee unuda chok'ara unupachida, māik'aapa ūrā tai auk'aarāmaa āchia unuldap'edaa jara p'ani.

³²'Mapa taipa parāmaa nāgí pedee pia jara k'inia p'ani. Tai judiorā chonaarāmaa Tachi Ak'ōrepa jaraji ³³aba pēit'ee eperāarā k'aripade. Mamīda ichia māgí pēi-e paji tai chonaarā chok'ai p'ani weda. Jip'a pēiji āchideepa uchiadap'edaarā, tachi ūrapemaa chok'ai p'anide. Māgí pēida paji ichi Warra Jesús, ichia chok'ai p'irabaipida. K'awa p'ani ichi Warra pēiji ichi ūraa p'ādadepema Salmode jara bairā:

‘Mia idi jōmaarāmaa jara bī pī mi Warra.’ *(Sal 2.7)*

³⁴Tachi Ak'ōrepa jaraji ichi Warra chok'ai p'irabaipiit'ee, waa piu-e pait'ee ichi ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Rey Davidmaa jaradak'a mia ooit'ee, mia wāarata jarapari perā.’ *(Is 55.3)*

³⁵Ichiaba jara bī awaraa Salmo p'ādade:

‘Pia mi k'ap'ia beraupi-e pait'ee, mia oopari perā pia mimaa oopi bik'a.’ *(Sal 16.10)*

³⁶Wāara na eujāde bak'āri, Rey Davidpa ooji Tachi Ak'ōrepa k'isīa iru badak'a. Maap'eda jai-idaaji. Iajida chi ak'ōreerā ik'aawa māik'aapa ichi k'ap'ia beraudachi. ³⁷Mamīda Tachi Ak'ōrepa Jesús chok'ai p'irabaipida k'ap'ia berau-e paji. ³⁸Maperāpi, tachi auk'aarā, k'awaadaipia bī Tachi Ak'ōrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapipari Jesús piuda k'aurepa. ³⁹Ma k'aurepa ichide ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite. Moisepa p'ādak'a oodap'edaa k'aurepa p'ek'au k'achia wēpak'aa paji mīda, Tachi Ak'ōrepa Jesude ijāapataarā p'ek'au k'achia wēpapipari, Jesupa ooda k'aurepa. ⁴⁰K'irak'aupai p'anadai Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a:

⁴¹‘Urítí parā chi oo iru p'anapataarāpa Tachi Ak'ōrepa jara bī. Ak'ítí māik'aapa ak'ítrua para báti. Parā at'āri chok'ai p'anide mia ooit'ee ne-inaa parāpa ijāada-e pai, ai naaweda abaapa parāmaa māga jararu pijida.’ *(Hab 1.5)*

⁴²Pablo Bernabé ome judiorā Ak'ōre ūraa jarateepata teddeeapa uchiadak'āri, chi waa k'awa k'inia p'anadap'edaarāpa chupiria iidijida ūipata ewate pak'āri waya jaratee chedamerā. ⁴³Judiorā māik'aapa judio-eerā Tachi Ak'ōrede ijāapataarā uchiadap'eda, chok'ara wājida Pablo māik'aapa Bernabé t'ee. Maperā āchia ma Ak'ōrede ijāapatap'edaarāmaa ūraajida k'irāpadamerā Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripada Cristo piuda k'aurepa.

⁴⁴Apema tomiade ūipata ewate, perá jōmweda p'uuru pidaarā cheepurujida Ak'ōrepa jarapida ūride. ⁴⁵Mamīda judiorāpa unudak'āri eperāarā chok'ara see nībi, k'iraudachida māik'aapa Pablomaa ik'achia jaramaa p'aneejida, Cristo apíte paara. ⁴⁶Māpai Pablopia Bernabé ome waawee-ee p'anaujida:

—Tachi Ak'ōrepa tai naapiara pēijida ajida, parā judiorāmaa ichia jara pēida Cristode jarateedamerā. Mamīda parāpa ūri k'iniada-e p'anadairā,

pāchi k'iradoopa atuadait'ee. Māga p'anadairā, tai wādait'ee judio-
eerāmaa jarateede. ⁴⁷Māga oodait'ee Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bairā:

'Kōp'ayoorā ome lámpara pēipatak'a īdaamerā ode p'ārik'ua
nipadak'ari, māga pik'a mia pi pēiru mi o ak'ipimerā na p'ek'au
eujādepemaarāmaa. Mia māgá pēiru k'inia bairā pia chi t'imiarā
beerā paara o k'achiadeepa k'aripa atamerā.' *(Is 49.6)*

⁴⁸Judio-eerāpa māga ūridak'ari, o-ia para beeji māik'aapa Tachi Ak'orepa
jara pēida pia bida apachida. Māpai Cristode ijāajida chi Tachi Ak'orepa k'isia iru
bada ichita chok'ai p'anapataadamerā. ⁴⁹Māgħirāpa Tachi Ak'orepa ooda jaratee
wāpachida āchi warutamaa. Cristo piuda k'aurepa irua tachi o k'achiadeepa
k'aripa ataji. ⁵⁰Mamīda judiorāpa pedeejida wēraarā āchik'a Tachi Ak'ore
waaweeptaaarā ome. Pablo Bernabé ome āpite ik'achia pedeejida. Maperā ma
p'arat'ara beerāpa māik'aapa imik'iraarā chi p'uuru pidaarā poroorāpa Pablo
Bernabé ome ma eujādeepa jēret'ajjida. ⁵¹Māirāpa māga oodak'ari, Pablo
Bernabé ome āchi biiri p'ora nēep'ejida ak'ipidait'ee waa jarateeda-e pait'ee
ma judiorāmaa, Cristode ijāadak'aa p'anadap'edaa perā. Maap'eda wājida
Iconio p'uurudee. ⁵²Pablo Bernabé ome māgá jērek'oojida mīda, chi Cristode
ijāapataarā ma eujāde o-ia p'anajida, Tachi Ak'ore Jaure āchi ome bada perā.

Pablo Bernabé ome Iconio p'uurude

14 ¹Iconiode panadak'ari, oojida Antioquiade oodap'edaak'a. T'iujida
judiorā Ak'ore Ūraa jarateepata tede māik'aapa jarajida Tachi Ak'ore
Jaurepa jarapidak'a. Mapa judiorā chok'ara Cristode ijāajida, judio-eerā jida
ichiaba. ²Mamīda judiorā Cristode ijāa k'iniada-ee p'anadap'edaa rāpa pedee
k'achia jaramaa p'aneejida Pablo māik'aapa Bernabé āpite. Mapa judio-eerā
k'iraudachida āra ome. ³Māga p'anajida mīda, āchi omé arii taarājida
māik'aapa waawee-ee jarateepachida Tachi Ak'orepa jarapidak'a, Cristopa
āchi k'aripa bapachi perā. Jarateepachida Tachi Ak'orepa eperāarā pia ooda
Cristo piuda k'aurepa. Maperā Ak'orepa āchimaa oopiji ne-inaa eperāarāpa
p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ⁴Mamīda, māga oo p'anajida mīda, ma p'uuru
pidaarā k'isia awara-awaraa p'anajida. Ūk'uru judiorā eere p'anajida, jōdee
chi apemaarā Cristopa jirit'eradaarā eere. ⁵Maapai ūk'uru judiorā māik'aapa
judio-eerā pedeeteejida āchi poroorā ome miapidait'ee; māupa bat'a peedait'ee.
⁶Mamīda Pablopia Bernabé ome k'awaadak'ari, mirudachida Licaonia eujādee,
Listra p'uurude māik'aapa Derbe p'uurude, ichiaba ma p'uuru ik'aawa. ⁷Mama
ichiaba Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateepachida.

Listrade Pablooma māupa bat'adap'edaa

⁸Listra p'uurude p'anide unujida eperā p'oyaa t'ik'aa bi, ichi t'oru weda
chiwa bada perā. Ma eperā su-ak'i baji ⁹ūrimaa Pablopia jarateemaa bi.
Pablopia irumaa ak'ik'ari māik'aapa unuk'ari wāara ijāa bi, k'awaji jipaipia
bi. ¹⁰Mapa ma eperāmaa golpe pedeeji:

—P'irabáiji māik'aapa jíp'a bainī béeji.

Aramata ma eperā p'inajíti bainī beeji māik'aapa p'irria beeji. ¹¹ Pablopia ooda unudak'ari, arii p'anadap'edaarā biuk'a nībeeji Licaonia pidaarā pedeede. Mamīda Pablopia Bernabé ome ārapa jara p'ani k'awada-e paji. Ārapa māgajida:

—iNāgiirā ak'ore waibiarā, it'ariipa edaa che p'ani tachi t'aide eperāarāk'a!

¹² Māpai Bernabé tī bijida Greciadepemaarā ak'ore waibia Zeus.

Jōdee Pablo tī bijida Hermes, ichiata pedee bapachi perā. ¹³ Ma p'uuru t'iupata k'ait'a Zeumaa it'aa t'ipata te iru p'anajida. Maperā atapijida Zeus p'aaremaa aneemerā p'ak'a imik'ira, paadait'ee Pablo māik'aapa Bernabé k'irapite; ma awara nep'ono aneemerā teedait'ee Pablomaa māik'aapa Bernabemaa, āchi ak'ore waibiarā jīak'aapa. ¹⁴ Mamīda Bernabé Pablo ome k'awaadak'ari māgá oo p'ani it'aa t'ídait'ee āchi k'irapite, āchi p'aru jēt'aajida t'āri p'uapa. Maap'eda nāga bia t'iudachida eperāarā t'aide:

¹⁵—Eperāarā, ̄sāap'eda nāga oorutama? ajida. Tai ichiaba eperāarāpi parāk'a. Ma-it'eepi tai che p'ani jaradait'ee nāgee net'aa vale-ee baibide ijāa amaadamerā; ma k'āyaara Tachi Ak'ōrede ijāadamerā, iru ichita bapari perā. Tachi Ak'ōrepa ooji pajā, na eujā, p'usa māik'aapa ne-inaa jōmaweda aide nībi. ¹⁶ Naaweda Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarāmaa ita-aria āchia oo k'iniata oopiji. ¹⁷ Mamīda ichia āra ak'i baji. Māga oo bipa ak'ipiji ichi Tachi Ak'ore. Ichiata parā-it'ee k'oi chepipari ne-uu pia chaumerā. Māgá iru p'ani nek'odait'ee māik'aapa o-ña p'anadait'ee.

¹⁸ Pablopia Bernabé ome ma jōma jarajida mīda, perā p'oyaada-e paji eperāarā p'ak'a imik'ira peenaadamerā māik'aapa it'aa t'īnaadamerā āchi k'irapite.

¹⁹ Ai t'ēepai pachejida judiorā Antioquía p'uurudeepa māik'aapa Iconio p'uurudeepa. Eperāarā āchi eere pa atadap'eda, Pablomaa māupa bat'ajida peet'aadait'ee. Piu bi jīak'aapa, p'uuru k'idaa jidiu baibinajida. ²⁰ Mamīda Cristode ijāapataarā Pablomāi seedaidak'ari, waya p'irabaiji. Maap'eda waya wāji p'uurudee māik'aapa aī norema wāji Bernabé ome Derbe p'uurudee.

²¹ Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateedak'ari Derbede, eperāarā chok'ara ijāajida. Mama bap'eda, āpītee chejida Listradee, Iconiodée māik'aapa Antioquiadee. ²² Ma nipadap'edaa chaa ūraajida Cristode ijāapataarā waapiara ijāa p'aneedamerā māik'aapa māgajida:

—It'aa wādai naaweda, tachi ichita miadait'eeda ajida, Cristode ijāapataarā perā.

²³ Ichiaba ijāapataarā para bee chaa ūk'uru jirit'erajida ijāapataarā ak'i p'anapataadamerā. Māpai it'aa t'īdap'eda nek'oda-ee, ijāapataarā jōmaweda Ak'ore juade bijida.

Pablo Bernabé ome Antioquía p'uurudee wādap'edaa

²⁴ Maap'eda Pisidia eujāde wāyaaajida Panfilia eujāde panarutamāa.

²⁵ Mama bide Ak'ōrepa jarapidak'a jarateejida Perge p'uurude. Mamāik'aapa

wājida Atalía p'uurudee. ²⁶Mama barcode bataudap'eda, wājida Antioquía p'uurudee, chi ijāapataarāpa Ak'ore juade bīdap'edaamāi, irua āchi pia ak'i bapariimera. Māgá irua k'aripapachi perā, āchia oojida jōma irua k'inia badak'a oodamerā ma wādade. ²⁷Pachedak'āri Antioquiade, Cristode ijāapataarā tī p'ejida māik'aapa nepirijida Tachi Ak'orepa āchi pari ooda. Ichiaba nepirijida Ak'orepa judio–eerāmaa ijāapida. ²⁸Maap'eda Pablo Bernabé ome mama taarā p'aneejida Cristode ijāapataarā ome.

Ijāapataarā Jerusalende chip'edaidap'edaa

15 ¹Maapai eperāarā Judeadeepa chejida Antioquiadee. Māgiirāpa Jesude ijāapataarāmaa jarateemaa p'aneejida. Māgajida:

—Pachi imik'iraarā k'ap'iade tauchaa bida–e pīrā Moisepa p'ādade jara bik'a, it'aa wāda–e pait'eeda ajida.

²Māpai Pablo Bernabé ome ijātī pedeejida āchi ome. Maap'eda Jesude ijāapataarāpa Pablo, Bernabé māik'aapa awaraarā pējjida Jerusalendee māgí jarateeda iidinadamerā Cristopa jirit'eradaarāmaa māik'aapa Jerusalendepema ijāapataarā ak'ipataarāmaa.

³Antioquiadepema ijāapataarāpa āchi pēidap'eda, Fenicia eujāde māik'aapa Samaria eujāde wāyaajida. Nepirijida judio–eerāpa Cristode ijāa p'anadap'edaa. Māga ūridak'āri, māpema Cristode ijāapataarā o–īadachida.

⁴Pablo Bernabé ome Jerusalende pachedak'āri, awaraa ijāapataarāpa āra auteebaijida Cristopa jirit'eradaarā ijāapataarā ak'ipataarā ome. Chip'edaidap'eda āra ome, Pablo māik'aapa Bernabé nepirijida jōma Tachi Ak'orepa ooda āchi pari. ⁵Mamida ūk'uru fariseorā Cristode ijāapataarā, p'irabajida māik'aapa māgajida:

—Judio–eerā ijāa p'aniirāmaa tauchaa bipidaipia bī āchi imik'iraarā k'ap'iade māik'aapa oopidaipia bida ajida, Moisepa p'ādade jara bik'a.

⁶Māpai seedachida Cristopa jirit'eradaarā māik'aapa ijāapataarā ak'ipataarā k'īsiadait'ee ma pedee jaradade. ⁷Taarā aupedee jōnide, Pedro p'irabajida māik'aapa māgaji:

—Ipemaarā Cristo k'aurepa, parāpa k'awa p'anida aji, taarāru Tachi Ak'orepa mi jirit'erají Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaranamerā judio–eerāmaa, āchia auk'a Jesude ijāadamerā. ⁸Tachi Ak'orepa āchi tāride iru p'anadap'edaa k'awa bada perā, ak'ipiji ichia āchi jida k'inia iru bī, tachi k'inia iru bik'a. Māga ak'ipiji āchimaa pēik'āri ichi Jaure, tachimaa pēidak'a. ⁹Tachi Ak'orepa āchi auk'a ak'ipari tachik'a. Māga k'awa p'ani āchia p'ek'au k'achia oopata auk'a wēpapik'oooda perā Cristode ijāadak'āri, tachi ome oodak'a. ¹⁰Irā, tachia sāga oodaima? ¿Oodaipia bik'ā Tachi Ak'orepa jara–e padata? ¿Jōma ijāapataarāmaa oopidaik'ā māgee ne–ināa chaaree Moisepa p'ādade jara bik'a? Tachia māik'aapa tachi chonaarāpa māgee ne–ināa jōmaweda p'oyaa ooda–e paji. ¹¹Maperā māga oodaik'araa bī. Tachia ijāa p'ani Tachi Waibia Jesucristo tachi ome tāri pia bairā, tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee it'aa wādamerā. Āchia auk'a māga ijāa p'anida aji.

12 Maap'eda jōma k'īup'ee para beeji Bernabé Pablo ome nepirimaa p'aneedak'āri Tachi Ak'ōrepa oopida āchimaa judio—eerā t'āide, eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. 13 Pedee aupadak'āri, Santiagopa māgaji:

—Ipemaarā, mi pedee ūriti. 14 Simón Pedropa et'ewa nepirijida aji, Tachi Ak'ōrepa judio—eerā k'aripada. Tachi Ak'ōrepa āchi jida jiripari ichideerā p'aneedamerā. 15 Māga bi iru pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bik'a:

16 'Nāga bap'eda, mia Rey David trua waya papiit'ee irudeepa uchiada juua ek'ari. Mia ooit'ee Israel pidaarā t'āidepema te k'arawapataarāpa oopatak'a. Te t'eedaik'āri, ārapa t'eedeechoo jēra bada araa p'epata te chiwidik'a bainñ bidait'ee. 17 Māga pik'a Rey Daviddeepa uchiadap'edaarā mide ijāa p'ani mia araa p'eit'ee apemaarā mide ijāa p'aniirā ome. Maap'eda ma jōmaweda michideerā papiit'ee mi Warra k'aurepa. Māga ooit'ee chi mide ijāa p'aniirā, Daviddeepa uchiada—e paji mīda. 18 Chonaarāweda mia k'awapidak'a eperāarāmaa, māga ooit'ee. Mi, Tachi Ak'ōre Waibiapa māga jara bi.' (Am 9.11-12)

19 Māpai Santiagopa māgaji:

—Tachi Ak'ōrepa māga jara bairā, mia nāga k'īisia bida aji. Tachia Moisepa p'ādade jara bik'a oopidaik'araa bi judio—eerāmaa, māgiirā Tachi Ak'ōrede ijāadak'āri. 20 Ma k'āyaraa k'art'a p'ā pēidáma jaradait'ee k'onaadamerā nechiara ata bidap'edaa ne—inaa juapa ooda k'īrapite, ai k'īrapite it'aa t'īpata; wēra apai ome p'anadamerā; ne—animal iyapa jīa piuda chiara k'onaadamerā, aide waa paraa perā māik'aapa ne—animal waa k'onaadamerā. 21 Māgí ūraa aupai pēidaipia bi. Awaraa ūraa k'awa k'inia p'ani pirā, iipata ewari chaa ūridai Tachi Ak'ōre ūraa jarateepata tede. Chonaarāweda Moisepa p'āda jarateepachidada aji, māgee tede māik'aapa ūrá at'āri māga oopata.

Judio—eerāmaa k'art'a p'ādap'edaa

22 Māpai Cristopa jirit'eradaarā, ijāapataarā ak'ipataarā māik'aapa jōmaweda Jerusalendepema ijāapataarāpa pedeeteejida ūk'uru jirit'eradait'ee māik'aapa pēidait'ee Antioquiadee Pablo ome māik'aapa Bernabé ome. Nāgí eperāarā jirit'erajida: Judas, ichiaba t'īpatap'edaa Barsabás māik'aapa Silas. Apemaarā ijāapataarāpa māgí omé pia ak'i p'anapachida āchi poroorāk'a. 23 K'art'a p'ādap'edaade nāga jara pēijida:

Tai, Cristopa jirit'eradaarāpa, ijāapataarā ak'ipataarā ome na k'art'ade salute pēiruta parā judio—eerāmaa Cristode ijāa p'aniirā Antioquía p'uurudepema, Siria eujādepema māik'aapa Cilicia eujādepemaarā—it'ee.

24 Taipa ūrijida nāpemaarā ūk'uru parāmaa wādap'edaa, mamīda taipa pēida—eeta. Māgiirāpa pariatua āchi k'īradoopa jaratee nipajida. Maperā parāpa k'awada—e paji ijāadait'ee Moisepa p'ādade wa Pablopaa jarateedade.

25 Mapa taipa pedeeteejida taidepemaarā ūk'uru jirit'eradait'ee māik'aapa pēidait'ee parāmaa tai k'ōp'ayoorā k'iniarā Bernabé Pablo ome. 26 Taipa k'awa p'ani Pablo Bernabé ome waaweedak'aa piudait'ee Tachi Waibia Jesucristode

ijāa p'ani k'aurepa. ²⁷Mapa āchi ome parāmaa pēiruta Judas Silas ome. Āchia parāmaa jōma taipa k'isiadap'edaa na pādade jara bik'a nepiridait'ee. ²⁸Tachi Ak'ore Jaurepa tai k'aripaji parāmaa ne-inaa audú chaaree oopinaadamerā. Nāgapai jara k'inia p'ani parāpa oodamerā. ²⁹K'onáati nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'irapite, aí k'irapite it'aa tīpata. Ne-animal īyapa jīa piuda chiara k'onáati māik'aapa ne-animal waa k'onáati. Ma awara p'ek'au oonáati. Taipa jara p'anik'a ooruta pīrā, pia oodait'ee.

Māgapai paji.

³⁰Māpai ma k'art'a p'ādap'eda, pēijida Antioquiadee wādap'edhaarā ome. Mama panadap'eda, ijāapataarā jōmaweda tī p'ejida māik'aapa ma k'art'a āchimaa teejida. ³¹Ijāapataarāpa ma k'art'a leedak'āri, o-īadachida, āchi-it'ee ūraa pia bada perā. ³²Judas Silas ome Tachi Ak'ore Jaurepa jarapiru jarapataarā pada perā, ichiaba ma ijāapataarāmaa ūraajida t'āri o-īa p'aneedamerā. ³³Mama p'anadap'eda, ijāapataarāpa āchi despedijida k'āiwee wādamerā. ³⁴[Mamīda Silas arii beeji.] ³⁵Pablo Bernabé ome ichiaba p'aneejida awaraa ijāapataarā ome Antioquiade, Tachi Ak'orepa pedee pia jara pēida Cristode jarateedait'ee.

Pablo waya wāda ichi naaweda wāda ode

³⁶Māga p'anadap'eda, ewari aba Pablopā māgaji Bernabemaa:
—Waya wādāma aji, ijāapataarā ak'ide, Tachi Ak'orepa jara pēida Cristode jaratee nipayadap'edaa p'uuru chaa. Ak'īdait'eeda aji, at'āri ijāa p'ani wa māga-e.

³⁷Bernabepa ichiaba atee k'inia baji Juan; māgí Juan ichiaba tījarapatap'edaa Marcos. ³⁸Mamīda Pablopā atee k'inia-e paji, āchi ik'aawaapa uchiada perā Panfilia eujāde, āchi mimia at'āri aupada-eeta. ³⁹Ijīati pedeedap'eda, āchi o chaachaa jitak'oodachida. Bernabé wāji Chipre isladee Marcos ome. ⁴⁰Jōdee Pablopā jirit'eraji Silas ichi k'ōp'āyo pamera. Ijāapataarāpa āchi omé Ak'ore juade bijida irua āchi pia ak'i bapariimerā. Māpai Pablo ichi k'ōp'āyo ome wāji. ⁴¹Wāyaajida Siria eujāde māik'aapa Cilicia eujāde. Ijāapataarā ūraa wājida āchi para bee chaa.

Timoteopa Pablo Silas ome k'ōp'āyaada

16 ¹Mamāik'aapa Pablo Silas ome panajida Derbe p'uurude māik'aapa Listra p'uurude. Mama unujida ijāapari tījarapatap'edaa Timoteo. Chi nawe judío wēra Cristode ijāapari paji. Jōdee chi ak'ore Greciadepema paji. ²Ijāapataarā Listradepemaarā māik'aapa Iconiodepemaarāpa Timoteo pia t'o p'anadap'edaa perā, ³Pablopā ichi ome ateeji mamāik'aapa. Mamīda uchiadai naaweda, iru k'ap'iade tauchaa biji māpemaarā judiorā k'aurepa. Ma eujādepema jōmaarāpa k'awajida Timoteo ak'ore Greciadepema paji māik'aapa ārapa tauchaa bidak'aa paji āchi warrarā k'ap'iade. ⁴P'uuru bee chaa wāyaa wādak'āri, jara bēi wāpachida Cristopa jirit'eradaarāpa māik'aapa ijāapataarā ak'ipataarāpa jara pēidap'edaa Jerusalendeepa. ⁵Māgá ijāapataarāpa pipiara

k'awaajida Cristopa oopi k'inia bi āchimaa māik'aapa waapiara ijāajida irude. Ma awara ewari chaa ijāapataarā chok'araara īwa wājida.

Pablo k'āimok'araa pik'a bada Troas p'uurude

⁶Ma wārutade wāyaajida Frigia eujāde māik'aapa Galacia eujāde, Tachi Ak'ore Jaurepa jarateepi-e pada perā Ásia eujāde. ⁷Misia eujāde panadak'āri, wādait'ee paji Bitinia eujādee. Mamīda Jesúz Jaurepa wāpi-e paji. ⁸Mapa Misia eujāde wāyaajida Troas p'uurude parutamaa. ⁹Panadap'edaa ewate p'ārik'ua, Pablo k'āimok'araa pik'a bide unuji Macedonia eujādepema īmīk'ira bainī bi. Māgipa chupiria iidiji Pablo wāmerā ichi eujādee. Māgaji:

—Chéji Macedoniadee tai k'aripade.

¹⁰Pablo māgá k'āimok'araa pik'a bap'eda, aramata net'aa p'e atajida wādait'ee Macedoniadee, k'īsia p'anadap'edaa perā Tachi Ak'orepa jarateepi k'inia bi Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee ma eujāde. Ma wādap'edaade mi jida auk'a wāji.

Pablo Silas ome Filípos p'uurude

¹¹Troas p'uurudeepa tai barcode bataujida. Mata Samotracia islade panajida. Mamāik'aapa ai norema Neápolis p'uurude panajida. ¹²Neapolideepa wājida Filipodee. Māgí p'uuru waibia Macedonia eujāde bi. Ma p'uurude Romadepemaarā chok'ara p'anapachida. Mama k'āima chok'ara-ee p'anajida. ¹³Tipata ewate tai wājida p'uurudeepa to idee, ma p'uurudepema judiorā it'aa t'ipatamāi unudai jīak'aapa. Unu atadak'āri, su-ak'i p'aneejida māik'aapa jarateemaa p'aneejida wēraarā cheepurudap'edaarāmaa. ¹⁴Ma wēraarā t'āide baji aba t'ijaratap'edaa Lidia. Ma wēra Tiatira p'uurudepema paji. Māgipa netopachi p'aru pia t'ida p'up'uchia. Māgí wērapa Tachi Ak'oremaa it'aa t'ipachi. Mapera Ak'orepa irumaa ūripiji Pablopaa jaratee bi. Pia ūrik'āri, Cristode ijāa beeji. ¹⁵Iru poro choopip'eda ichi te pidaarā ome, taimaa māgaji:

—Parāpa unu p'ani pirā mi wāara ijāa bi Jesucristode, mi tede p'ana chéti. Māga jara bipa wājida ichi temaa.

Filípos p'uurude carcelde p'anadap'edaa

¹⁶Ewari aba tai waya it'aa t'ide wādak'āri it'aa t'ipatap'edaamaa, unujida awēra. Māgí awēra esclava paji. Māgipa ne-inaa p'asait'ee bi jarapachi, ichi k'ap'iade netuara merātia bada perā. Mapa ma awēra chiparipa p'arat'ara jitapachi ichi k'aurepa. ¹⁷Māgí awēra tai t'ēe bia wāpachi:

—Nāgí eperāarā Tachi Ak'ore Waibiapa pēida jarateedamerā sāga eperāarā it'aa wādai.

¹⁸Ewari chok'ara māga oopachi tai wārutamaa. Mata ewari aba Pablopaa ūriamaadaik'āri, āpithee ak'iji māik'aapa māgaji ma netuara k'ap'iade merātia badamaa:

—Jesucristo jōmaarā poro waibia perā, ichi t̄ide mia pimaa jara bi uchiadaimerā jā wēra k'ap'iadeepa.

Aramata ma netuara uchiadachi.

¹⁹ Ma awēra chipariirāpa māga unudak'āri, k'awaajida āchi p'arat'a waa p'oyaa jitada-e iru k'ap'ia. Mapa Pablo Silas ome jita atadap'eda, ateejida āchi p'uurudepema poroorāmaa, māgiirā chip'edaipatap'edaamāi. ²⁰ Ma Romadepema poroorāmaa ateedap'eda, māgajida:

—Na judiorāpa tachi p'uuru pidaarā k'iraupirada ajida, ²¹ māik'aapa ne-inaa jarateemaa p'ani tachi Romadepemaarāpa oopata awara. Taipa māga ūri k'iniada-e p'anida ajida.

²² Māpai p'uuru pidaarā chok'ara seedachida. Āchi poroorāpa Pablo Silas ome p'aru ērapijida māik'aapa wipijida pak'urupa. ²³ Pia wipit'aadap'eda, carcelde t'it'aajida māik'aapa carceldepema jiaparimaa jarajida pia jiāmerā, carceldeepa uchiapiamaapa. ²⁴ Chi jiaparipa māga ūrik'āri, calabozo edupiara badade t'i nībijī māik'aapa āchi biiri t'ik'oiji cepode.

²⁵ Māgá iru p'anajida mīda, Pablo Silas ome it'aa t̄imaa māik'aapa k'arimaa p'anajida Tachi Ak'ōremaa. Jödee chi apemaarā carcel pidaarāpa

(Hechos 16.24)

ürri p'anajida. ²⁶Esapite pak'āri, awērachai golpe wëre nībeeji. Ma carcel perá t'eedachi. Aramata chi puerta jōmaweda ewak'oodachida. Presoorā juade nībada cadena māik'aapa cepo ichiaba jōma ēt'ak'oodachida. ²⁷Ma carceldepema jīaparipa unuk'āri chi puerta jōma ewa jēra bī, ichi espada ēt'a ataji ichi juadoopa piudariit'ee, carcel pidaarā jōma uchiadai p'ani jīak'aapa. ²⁸Mamīda Pablopia biaji ichi badamāiipa māgí jīaparimaa:

—iJāgá oonáaji! iTai jōma nama p'anipí!

²⁹Māpai carceldepema jīaparipa lámpara aneepip'eda, t'īudachi Pablo māik'aapa Silas p'anadap'edaamāi. Āchi k'īrapite wirriwirria bedabají nībanaji p'era nībipa. ³⁰Uchia p'e atap'eda calabozo edupiara bideepa, māgaji:

—Jarateepataarā, īk'āata ooipia bima aji, mi it'aa wāit'ee?

³¹Māpai p'anaujida:

—Jesucristode ijāaji. Māgara pi, pichi tedepemaarā ome it'aa wādayada ajida.

³²Māpai Tachi Ak'ōrepa jara pēida Cristode jarateejida ma jīaparimaa māik'aapa ichi tede p'anadap'edaarāmaa. ³³Aramata ma carceldepema jīaparipa Pablo Silas ome ateeji siik'ooit'ee āchi k'ap'iade t'udak'a jēra bada. Maap'eda iru ichi tedepemaarā ome poro choopijida. ³⁴Māpai teedaa p'e ateep'eda, nek'opiji. Ma carcel jīapari ichi tedepemaarā ome o-īa p'anajida Tachi Ak'ōrede ijāadap'edaa perā.

³⁵Ai norema tap'eda Romadepema poroorāpa āchi jīapataarā pēijida ma carceldepema jīaparimaa, Pablo Silas ome uchia pēimerā. ³⁶Maperā carceldepema jīaparipa māgaji Pablomaa:

—Mi poroorāpa jara pēi p'anida aji, parā uchia pēimerā. Mapa k'āiwee wāti namāik'aapa.

³⁷Mamīda Pablopia māgaji Romadepema poroorāpa pēidap'edaarāmaa:

—Tai auk'a Romadepemaarā p'anita, wijidada aji, jōmaarā k'īrapite, charramaa ateeda-ee. Maap'eda carcelde t'ipijida. Írá jōdee, īmerā uchiapi k'inia p'ani-ek'ā? iMāga-epi! Namāik'aapa wāda-eda aji, āchia uchia pēi cheda-emāi āchi k'īradoopa.

³⁸Pablopia jarada āchi poroorāmaa jaranadak'āri māik'aapa jā eperāarā auk'a Romadepemaarāda adak'āri, māirā poroorā p'eradachida, āchia wipidap'edaa perā māik'aapa carcelde t'i nībidap'edaa perā. ³⁹Mapa chedap'eda, chupiria iidijida Pablomaa Silas ome perdonaadamerā āchia oodap'edaa. Māpai uchiapijida carceldeepa māik'aapa p'uuru deepa. ⁴⁰Pablo Silas ome ma carceldeepa uchiadap'eda, wājida Lidia temaa. Mama ijāapataarā jōmaarāmaa ūraajida t'āri o-īa p'aneedamerā. Maap'eda wājida ma p'uuru deepa.

Tosalónica p'uuru pidaarā k'īrauk'oodaidap'edaa Pablo Silas ome

17

¹Mamāik'aapa āchi wādade Pablo Silas ome wāyajida Anfípolis p'uuru māik'aapa Apolonia p'uuru. Maap'eda Tesalónica p'uuru panajida.

Māgí p'uuru bají Tachi Ak'ōre Úraa jarateepata te. ²Maperā Pablo ichia oopatak'a

p'uurude panak'ari, jāmaa wāji. Mama beeji tomia ōpee māik'aapa iipata ewari chaa aupedeeji arii p'anadap'edaarā ome. ³Ak'ore Ūraa pādade ak'ipipachi sāga Cristo chupiria nībaait'ee māik'aapa piup'eda, p'irabaiit'ee. Jarapachi:

—Nāgí Jesús parāmaa mia jaratee bī Cristota, Tachi Ak'orepa pēida eperāarā k'aripamerā.

⁴Māga ūridak'ari, judiorā ūk'uru Cristode ijāajida māik'aapa araa nipapachida Pablo māik'aapa Silas ome. Ichiaba ijāajida judio-eerā; Tachi Ak'orede ijāa p'anadap'edaarā chok'ara māik'aapa wēaarā p'arat'ara beerā. ⁵Judiorā Cristode ijāada-ee p'anadap'edaarāpa māga unudak'ari, k'iraudachida. Mapa jirijida eperāarā mimiadak'aa p'anadap'edaarā, p'uuru pidaarā k'iraupit'aadamerā Pablo māik'aapa Silas ome, pedee jōnipa āra āpite. Māgá p'uuru pidaarā jōma k'iraupit'aadap'eda, Jasón tede t'iudachida, Pablo Silas ome uchia atadap'eda, p'uuru pidaarāmaa teedait'ee. ⁶Mamīda māgí tede āra unuda-e pak'ari, uchia atajida Jasonta māik'aapa awaraa ijāapataarā. Maap'eda āchi p'uurudepema poroorāmaa ateejida. Mama panadak'ari, biapachida:

—iñrá eperāarā Roma jua ek'ari p'aniirā k'isia awarapipataarā nama che p'anida! ajida. ⁷Ma awara māgiirā Jasonpa ichi tede auteebjiji. Māirāpa oodak'aa Cesarpa oopi bik'a. Jip'a jara p'ani ichi k'āyaara rey aba waibiara bida ajida, t'jarapata Jesús.

⁸Māga ūridak'ari, ma p'uuru pidaarā māik'aapa āchi poroorā k'iraupik'a para beeji. ⁹Mamīda Jasonpa apemaarā ijāapataarā ome p'aajida āchi uchia pēidamerā. Māpai k'ena pēijida.

Pablo Silas ome Berea p'uurude

¹⁰Ma p'ārik'ua weda ijāapataarāpa Pablo Silas ome Berea p'uurudee pēijida. Mama panadak'ari, t'uijida judiorā Ak'ore Ūraa jarateepata temāi. ¹¹Māpema judiorā Tesalonicadepema k'āyaara k'isia k'awaara p'anajida. Mapa Pablopā jaratee bī ūri k'inia p'anajida. Māga ūridap'eda, ewari chaa Tachi Ak'ore Ūraa p'āda ak'ipachida k'awaadait'ee wāara jara bī Pablopā jara bik'a maa-e pirā awara jara bi. ¹²K'awaadak'ari wāarata jara bi, māgidepemaarā judiorā chok'ara ijāajida. Ichiaba judio-eerā wēaarā p'arat'ara beerā chok'ara ijāajida, imik'iraarā jida ichiaba. ¹³Mamīda Tesalonicadepema judiorāpa ūridak'ari Pablopā Tachi Ak'orepa jara pēida jarateemaa bī Bereade, wājida ma p'uuru pidaarā k'iraupit'aade. ¹⁴Aramata māpema ijāapataarāpa Pablo pēijida k'ōp'āyoorā ūk'uru ome p'usa idee. Jōdee Silas Timoteo ome Bereade p'aneejida. ¹⁵Chi Pablo ome wādap'edaarāpa iru ateejida Atenas p'uurudee. Waya āpitez uchiadait'ee pak'ari, Pablopā jara pēiji Silamaa Timoteo ome taarā-ee chedamerā ichimaa.

Pablo Atenas p'uurude

¹⁶Atenas p'uurude Pablopā Silas māik'aapa Timoteo nīmaa beeji. Mama bide unuk'ari chok'ara ne-inaa iru p'ani eperā juapa ooda aī k'irapite it'aa t'ipata, t'āri ariidachi. ¹⁷Mapa aupedeebacha judiorā ome māik'aapa judio-eerā Tachi Ak'ore waaweeptataarā ome Ak'ore Ūraa jarateepata temāi. Ichiaba māgaoopachi

ewari chaa chi unuru ome ma p'uurude net'aa netopatamāi. ¹⁸ Mama ūk'uru poro wēsa beerā t̄ijarapatap'edaa Epicúreo eerepemaarā māik'aapa Estoico eerepemaarā aupedee p'aneejida Pablo ome. Māirā ūk'uruurāpa māgapachida:

—¿K'āata jara k'inia bima apachida, na pedee–idaa bipa?

Awaraarāpa māgapachida:

—Awaraa eujādepemaarā ak'ore waibiapa ooda jaratee bida apachida.

Māga jarapachida Pablopia jarateemaa bada perā Tachi Ak'ōrepa ooda Jesús piuda k'aurepa māik'aapa jarateepachi perā tachi piuda t'ēepai waya chok'ai p'irabaidait'ee. ¹⁹ Māpai āchia Pablo ateejida Areopagomaa, āchi poro wēsa beerā cheepurupatamaa ūraa ūride. Mama iidijida:

—¿Taipa pia jaratee bi k'awaadaik'ā? ajida. ²⁰ Taipa waide ūrida–e p'anida ajida, pedee pia jaratee bik'a. Mapa k'awa k'inia p'anida ajida.

²¹ Ma Atenas pidaarā māik'aapa awaraarā arii p'anadap'edaa mimiada–e p'anadak'āri, p'anapachida ne–innaa chiwidī pedeemaa māik'aapa ūrimaa.

²² Māpai Pablo bainī beeji āchi k'īrapite Areopagode māik'aapa māgaji:

—Atenas p'uuru pidaarā, mia unu bi parāpa ak'ore waibia k'īra t'ādoo waaweeepata. ²³ Mi wāyaak'āri parā it'aa t̄ipatamāi, unuji net'aa chok'ara iru p'ani ai k'īrapite it'aa t̄ipata. Mama bide unuji parā altar bide p'ā bi: *Tachi Ak'ōre Waibia k'awada–e p'ani–it'ee*. Parāpa k'awada–eda a p'ani Ak'ōrepa ooda mia jaratee bi.

²⁴ Nāgí Ak'ōrépata ooji na eujā māik'aapa jōma aide nībi. Nāgīta, Tachi Ak'ore, jōmaarā Waibia na p'ek'au eujāde māik'aapa pajāde. Nāgí Ak'ore eperāarāpa te oodade bak'aa, ²⁵ ichi–it'ee p'ua–e bairā ne–innaa eperāarāpa oopata ichi–it'ee. Ichiata eperāarāpa chok'ai p'anapipari, īyapaapipari māik'aapa tachimaa ne–innaa jōmaata teepari pia p'anapataadamerā.

²⁶ Eperā abaadeepa eperāarāpa k'īra t'ādoo uchiapijji, na p'ek'au eujā jōmaade p'anapataadamerā. Ai naaweda k'īisia iru baji sāapai uchiapijji'ee māik'aapa sāmaata p'anapijji'ee. ²⁷ Tachi Ak'ōrepa māga ooji eperāarāpa iru jiridamerā. Tachi taupa nāgí Ak'ore unuda–e p'ani mīda, iru k'awadai, wāara tachimāipa t'īmia–ee bairā. ²⁸ Iru k'aurepa tachi chok'ai p'ani; p'irriapata māik'aapa na eujāde p'anapata. Pāchi k'arik'a p'āpataarāpa jaradap'edaa māga bi: "Tachi, Tachi Ak'ore Waibiapa ooda". ²⁹ Maperā k'īsiadaik'araa bi Tachi Ak'ore santok'a bi, eperāarāpa k'īsiadap'eda oopatak'a nēedee, p'arat'adee maa–e pirā māudee. ³⁰ Naaweda Tachi Ak'ōrepa miapi–e paji māgee k'īrapite it'aa t̄ipatap'edaa, iru waide k'awada–e p'anadap'edaa perā. Mamīda ūrā jōmaarāmaa jara bi plek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa ichide ijāadamerā. ³¹ Ichia māga jara bi na ewari na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata jōmaweda ak'ii't'ee perā, k'awaa'it'ee pia wa k'achia. Māga ooit'ee ichia pēida Jesucristopa. Cristopa eperāarāpa oopata māgā ak'ii, ichia k'achia ool'aa pada perā na eujāde nipak'āri. Tachia k'awa p'anida aji, Ak'ōrepa iru jīrit'eraji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipida perā.

³² Arii p'anadap'edaa ūridak'āri eperā piup'eda chok'ai p'irabaidā, ūk'uru ēi para beeji māik'aapa ūk'uruurāpa māgajida:

—Na ewari waya ūridayada ajida, pi pedee.

³³ Māpai Pablo uchiaji mamāik'aapa. ³⁴ Mamīda ūk'uruurāpa ijāajida Pablopa jarada māik'aapa Cristode ijāa p'aneejida. Ma ijāadap'edaarā tāide baji imik'ira tījarapatap'edaa Dionisio. Māgí Areópago poro wēsaa beerā cheepurupatadepema paji. Ichiaba baji wēra tījarapatap'edaa Dámaris māik'aapa awaraarā.

Pablo Corinto p'uurude

18

¹ Ma tēepai Pablo wāji Atenas p'uurudeepa Corinto p'uurudee. ² Mama ununaji judío tījarapatap'edaa Áquila. Māgí Ponto eujādepema paji.

Ewaa pache baji chi wēra Priscila ome Italia eujādeepa, César Claudiopa judiorā jōmaweda jērek'ooda perā Roma p'uurudeepa. ³ Pablo p'asiade wāk'āri ma judío badamaa, k'awaa ataji ichi jīak'Aquilapa carpa oopari. Mapa Pablo āra ome beeji ma mimia oomaa. ⁴ Mama bide iipata ewari chaa wāpachi Ak'ore Úraa jarateepata temaa jarateede judiorāmaa māik'aapa judio—eerāmaa Cristode ijāadamerā.

⁵ Silas Timoteo ome pachedak'āri Macedoniadeepa, Pablopa ewari chaa Tachi Ak'orepa jara pēida Cristode jarateemaa bapachi, judiorāpa ijāadamerā Jesuta Cristo, Tachi Ak'orepa pēida. ⁶ Mamīda judiorā, ichi pedee ijāa k'iniada—ee p'anadap'edaarāpa ik'achia jaramaa p'aneejida. Mapa Pablopa ichi p'aru jī bada jīap'ejí ak'ipiit'ee āchimaa waa jaratee—e. Maap'eda māgaji:

—Pāchi k'iradoopa atuadait'eeda aji, piudak'āri. Idideepa mi wāit'eeda aji, judio—eerāmaa Tachi Ak'orepa jarapi bī jarateede.

⁷ Māga jarap'eda, Pablo wāji Ticio Justo apatap'edaa temaa jarateede. Māgí eperāpa Tachi Ak'oremaa it'aa tīpachi. Ichi te baji Tachi Ak'ore Úraa jarateepata te ik'aawa. ⁸ Pablopa mama jarateemaa bide, Cristode ijāaji ma Ak'ore Úraa jarateepata tedepema poro, tījarapatap'edaa Crispo.

(Hechos 18.4)

Chi te pidaarā jida auk'a ijāajida māik'aapa apemaarā Corinto pidaarā chok'ara Pablopaa jarateeda ūridap'edaarā ichiaba ijāajida. Mapa māirā jōma poro choopijida. ⁹At'āri Corinto p'uurude p'anide ewari aba pārik'ua kāimok'araa pik'a bide Tachi Ak'orepa māgaji Pablomaa:

—Waawee—ee jaratēeji na p'uurude ¹⁰michideerā nama chok'ara nībairā. Mi pi ome bairā, apidaapa pi k'achia ooda—e.

¹¹Tachi Ak'orepa māga jarada perā, Pablo mama beeji año aba ap'eda esa—auk'a, Tachi Ak'orepa jara pēida Cristode jarateemaa.

¹²Mamīda, mama bide, Romadepema Galión apatap'edaa Acaya eujādepema poro waibia bak'āri, judiorā chok'ara pedeeteejida māik'aapa Pablo jita ateejida iru k'īrapite. ¹³Mama māgajida:

—Na eperāpa jaratee bi Tachi Ak'orede ijāadamerā māik'aapa irumaa it'aa tīpataadamerā. Mamīda jaratee—eda ajida, Moisepa pādade jara bik'a oodamerā.

¹⁴Māpai Pablo pedeeit'ee arude, Galionpa māgaji ma judiorāmaa:

—Na eperāpa ne—inaa k'achia oo bada paara maa—e pirā chīara pee bada paara, mia ak'ik'ajida aji. ¹⁵Mamīda jara p'anadairā chīara tī māik'aapa parāpā ūraa pādade, pāchi pitapai ma nepira ak'īdapāde aji. Mia parā nepira ak'i k'inia—eda aji.

¹⁶Aramata jērek'oiji ichimāipi. ¹⁷Māpai arii ak'i p'anadap'edaarāpā Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tedepema poro Sóstenes jita atadap'eda, wijida Galión k'īrapite. Mamīda iru—it'ee maarepida p'ua—e paji.

Pablo waya Antioquía p'uurudee wāda

¹⁸Ai t'ēepai Pablo taarā beeji Corinto p'uurude. Māpai ijāapataarāmaa despediip'eda, Siria eujādee wāji Priscila māik'aapa Áquila ome. Cencrea p'uurude barcode batau naaweda, Pablopaa ichi poro bi—si wēt'aaji. Māga ooji ak'ipiit'ee ichia Tachi Ak'oremaa ooit'eeda ada ooda. ¹⁹Ma wārutade Éfeso p'uurude panadak'āri, Pablo t'iunaji Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata tede judiorā ome pedeeit'ee. ²⁰Ichia jarateeda ūridak'āri, chupiria iidijida āchi ome taarā beemerā. Mamīda Pablopaa k'inia—e paji. ²¹Māgaji:

—Irā wāit'eeda aji. Mamīda waya cheit'eeda aji, Tachi Ak'orepa k'inia bi pirā.

Māpai Pablo batauji māik'aapa wāji. Jōdee Priscila Áquila ome mama p'aneejida. ²²Pablo Cesarea p'uurude panak'āri, mamāik'aapa wāji Jerusalendee ijāapataarā ak'ide. Maap'eda wāji Antioquía p'uurudee. Māgí p'uuru Siria eujāde bi.

²³Antioquiade bap'eda, wāji ijāapataarā para bee chaa āchi ak'ide māik'aapa ūraade. Māga oo wāji Galacia eujāde māik'aapa Frigia eujāde.

Apolopa Éfeso p'uurude jarateeda

²⁴Maapai judío t'ijarapatap'edaa Apolo pacheji. Māgí Alejandría p'uurudepema paji. Māgí p'uuru Egipto eujāde bi. Māgí judiopa Tachi Ak'ore Ūraa pāda pia k'awa baji. Ma awara pia jarateepachi. ²⁵Māgipa o—i—ia jarateepachi Juan Bautistapa jarateedak'a, eperārāpā āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā māik'aapa poro choopidamerā ak'ipidait'ee Tachi Ak'orede ijāa p'ani. Ichiaba jarateepachi

Jesucristo Tachi Ak'orepa pëida. ²⁶Apolo Éfeso p'uurude pachek'ari, waawee–ee jarateemaa beeji judiorā Ak'ore Úraa jarateepata temai. Mäga üridak'ari, Priscila Áquila ome ächi temaa ateejida. Mäpai Apolomaa jarateejida jöma ächia k'awadap'edaa, Tachi Ak'orepa ooda Jesucristo k'aurepa. ²⁷Maap'eda, Apolo Acaya eujädee wä k'inia bak'ari, Efesodepema ijääpataaarāpa k'art'a p'ajida jäpemaarāmaa iru auteebaidamerā. Mägá mama panak'ari, irua k'aripai Cristode ijääpataaarā waapiara ijäädamerā. Tachi Ak'ore t'ari pia bapari perä, ächimaa Cristode ijääpajji, Apolo mamaa wäi naaweda. ²⁸Apolo mama bide jömaarā taide Tachi Ak'ore Úraa p'äda ak'ipachi mäik'aapa jarateepachi Jesucristo Tachi Ak'orepa pëida eperäarā k'aripamerā. Mapa judiorāpa maarepida p'oyaa p'anauda–e paji.

Pablo Éfeso p'uurude

19 ¹Apolo Corinto p'uurude bi misa, Pablo wäyajji Galacia mäik'aapa Frigia eujäde Éfeso p'uurude parumaa. Mama Cristode ijääpataaarā ununaji. ²Mäpai Pablopia iidiji:

—Parāpa Cristode ijäädak'ari, ¿Tachi Ak'ore Jaure parā k'ap'iade ba chejik'ä? aji. P'anaujida:

—Taipa k'awada–eda ajida, Tachi Ak'ore Jaure ba chepari ijääpataaarā k'ap'iade.

³Mäpai Pablopia iidiji:

—Parāpa poro choopidak'ari, ¿k'äare–it'ee poro choopijidama? aji. P'anaujida:

—Juanpa jaradak'a poro choopijida ak'ipidait'ee p'ek'au k'achia oo amaa k'inia p'ani.

⁴Mäpai Pablopia mägaji:

—Juanpa wäara poro choojida aji, waa p'ek'au k'achia oo k'iniada–e p'anadap'edaarā. Mamida Juanpa ichiaba jarapachi ijäädamerā ichi t'eecheru eperäde. Mägí eperä Jesucristo.

⁵Ma eperäarāpa mäga üridak'ari, aramata ächi poro choopijida Tachi Waibia Jesús t'ide ak'ipidait'ee irude ijää p'ani. ⁶Maap'eda Pablopia juu biji ma poro choodap'edaarā ūri. Mägá bik'ari, Tachi Ak'orepa ichi Jaure ūra k'ap'iade ba chepiji. Mägipa äramaa pedeepipachi k'awada–e p'ani pedeede. Mägá jarajida Tachi Ak'orepa jarapidak'a. ⁷Chi mägá poro choodap'edaa eperäarā doce paji.

⁸Maap'eda Pablo wäji Tachi Ak'ore Úraa jarateepata tedee. Mama üipata ewari chaa atane öpee Tachi Ak'ore Úraa waawee–ee jarateeji. Jaraji Tachi Ak'orepa pia ooda Jesucristo pëik'ari, judiorāpa irude ijäädamerā. ⁹Mamida ūk'uruurāpa ijää k'iniada–e paji Pablopia jaratee bada mäik'aapa waapiara pedee k'achia jarajida Tachi Ak'ore Ode P'anirärä äpite. Maperä Pablo mamäik'aapa äyaa wäji ijääpataaarā ome. Jaratee banaji eperä t'ijarapatap'edaa Tirano escuelade. Mama ewari chaa jarateepachi. ¹⁰Irua Tachi Ak'ore Úraa jarateeji año omé. Mägá judiorā mäik'aapa judio–eerä Ásia eujäde p'anapatap'edaarāpa ūrijida Tachi Ak'orepa jara pëida Jesude. ¹¹Ichiba Tachi Ak'orepa Pablomaa oopipachi ne–inää eperäarāpa

p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. ¹²Pablo k'ap'iade p'aru t'ōbaidapapai, k'ayaa beerā jipapachida. Ichiaba netuara eperāarā k'ap'iade merātia bee uchiapachida.

Netuarapa Esceva warrarāmaa ooda

¹³⁻¹⁴Māpema judiorā ūk'uru Cristode ijāada-e p'anadap'edaarāpa netuara merātia bee eperāarā k'ap'iadeepa uchiapik'oopachida. Māga oo nipajida judiorā p'aareerā poro Esceva warrarā. Āra siete paji. Māirāpa k'awaadak'āri netuaraarā uchia p'ani Pablo k'aurepa ichia Tachi Waibia Jesús tī jarak'āri, auk'a oo k'inia p'aneejida. Mapa jarajida netuara merātia bimaa:

—iPablopaa jara bī Jesús t'īde uchíati!

¹⁵Mamīda māga oodak'āri, ma netuara eperā k'ap'iade merātia badapa māgaji:

—Mia k'awa bida aji, Jesús. Ichiaba k'awa bī k'aita Pablo. Mamīda parā ēk'airāma? aji.

¹⁶Māpai ma netuara k'ap'iade merātia bada eperāpa āchi ūri cheji māik'aapa āchi jōmaweda sīk'ooji. Māgá p'u oop'eda, chi netuara uchiapi chedap'edaarā mamaik'aapa āk'adaa p'ira uchiak'oodachida. ¹⁷Éfeso p'uurude p'anapataarā, judiorā māik'aapa judio-eerāpa māga ūridak'āri, jōmaarāta p'erajida māik'aapa Tachi Waibia Jesús tī pia t'o p'anajida.

¹⁸Māpemaarā ūk'uru Cristode ijāa p'aneejida. Maap'eda Pablomaa jara chepachida āchia k'achia oopatap'edaa, aī naaweda ijāa p'anadap'edaa perā petau tau k'awaa beerāpa oo p'anadap'edaade. ¹⁹Ichiaba ūk'uru petau tau k'awaa beerāpa aneepachida āchi libro jōmaarā taide paak'oodait'ee. Māgí libro valor p'arat'ade juasiadak'āri, uchiajī p'arat'a tau cincuenta mil. ²⁰Ma jōma oo p'anadap'edaa k'aurepa ma eujādepemaarāpa waapiara ijāapachida Tachi Ak'ōrepa jarapidade.

²¹Ma t'ēepai, Tachi Ak'ōre Jaurepa Pablomaa k'īsiapiji wāit'ee Jerusalendee, wāyaap'eda Macedonia eujāde māik'aapa Acaya eujāde. Ichiaba Jerusalendeepa Pablo wā k'inia baji Romadee. ²²Māga k'īsiap'eda, Pablopaa chi k'ōp'āyoorā Timoteo Erasto ome naa pēiji Macedonia eujādee. Jōdee ichi Ásia eujāde jarateemaa beeji. Maap'eda wāji āra t'ēe.

Éfeso p'uurudepemaarā k'īraudaidap'edaa

²³Maapai Tachi Ak'ōre Ode P'aniirā k'aurepa, Éfeso p'uurudepemaarā jōma k'īraupik'a para baji ²⁴ne-inaa p'arat'adee oopari Demetrio apatap'edaapa āra āpite pedee k'achia jarada perā. Māgí eperāpa ne-inaa ma-āri santok'a p'arat'adee oopachi, āchi it'aa t'īpata nawe Artemisa te waibia k'irāpapataadamerā. Māga oo bipa ichia māik'aapa apemaarā ne-inaa oo k'awaa beerāpa p'arat'a waibia jitapachida. ²⁵Maperāpi Demetriopaa māgiirā māik'aapa awaraa ne-inaa oo k'awaa beerā tī p'e atap'eda, māgaji:

—K'ōp'āyoorā, parāpa k'awa p'anida aji, nāgí mimia oo p'anipa tachi p'arat'a jitapata. ²⁶Ma awara parāpa unu p'ani māik'aapa ūri p'ani Pablopaa jaratee bī, ne-inaa ooda eperāarāpa ai k'īrapite it'aa t'īpata ak'ōre waibiarā-e. Māga jara bipa eperāarā chok'ara ichi eere ūraa p'e iru bi. Māga jara-e bī nama

Éfeso p'uurudepai. Ichiaba māga jara bi jōma Ásia eujāde. ²⁷Iru pedee ijāaruta pīrā, tachia ooda neto amaadai māik'aapa tachia p'arat'a waa jitada-e pai. Ma awara tachi nawe Artemisade ijāada-e pai māik'aapa ichiaba waa iru īgreste ak'ida-e pai. Māgí tede na Ásia eujādepemaarā māik'aapa jōmaweda Roma jua ek'ari p'aniirā irumaa it'aa tīpata. ¿Wāara-ek'ā aji, mia jara bi?

²⁸Arii p'anadap'edaarāpa māga ūridak'āri, k'īraudachida māik'aapa biuk'a nībeeji:

—iArtemisa Waibia; tachi Éfeso pidaarā nawe!

²⁹Māpai eperāarā waapiara cheepuru nībeeji māik'aapa p'uuru pidaarā jōma k'īraupik'a para beeji. Māpai Gayo, Aristarco ome jita atajida māik'aapa atadachida āchi chip'edaipatamaa. Ma eperāarā omé Macedonia eujādepemaarā paji. Ichiaba Pablo ome nipapachida. ³⁰Pablo wāit'ee paji ma p'uuru pidaarā k'īrapite pedeede. Mamīda ijāapataarāpa wāpida-e paji. ³¹Ichiaba Asiadepema pororā ūk'uru Pablo ome kōp'āyo meraadap'edaa perā, jara pējida wānaamerā ma eperāarā k'īraupik'a para bimaa. ³²Māimisa, chi cheepurudap'edaarā waapiara k'īraupik'a para beeji. Ūk'uruurāpa ne-inaa jarapachida; awaraarāpa biapachida. Mapa biuk'a nībaji. Ūk'uruurāpa k'awada-e p'anajida sāap'eda cheepurudap'edaa. ³³Judiorā arii p'anadap'edaarāpa Alejandromaa nepiridap'eda, jōmaarā taide ateejida. Māpai Alejandropia juapa jaraji k'īup'ee p'aneedamerā, āchi k'ap'ia pedeet'ee perā. ³⁴Mamīda eperāarā k'īraupik'a para badaarāpa ichi judío k'awaadak'āri, perá hora omé waapiara biuk'a nībeeji. Māgapachida:

—iArtemisa Waibia; tachi Éfeso pidaarā nawe!

³⁵Māpai aí p'uurudepema secretariopa eperāarā k'īup'ee p'anapiji māik'aapa māgaji:

—Éfeso pidaarā, jōmaarāpa k'awa p'anida aji, na p'uuru pidaarāpata tachi nawe Artemisa jīak'a it'ariipa baaida ichi īgrestede jīapata. ³⁶Apidaapa nāgí p'oyaa merada-e perā, k'īra jīp'a p'anéeti, ne-inaa k'achia pariatua ooda-ee. ³⁷Na eperāarā parāpa anee p'ani tachi īgrestedepema net'aa maarepida chiada-e p'ani māik'aapa tachi nawe āpite pedee k'achia jarada-e p'ani. ³⁸Demetrio wa chi k'ōp'āyoorā nepira iru p'ani pirā awaraa ome, Romadepema charraarāmaa wāti. Arapa ak'idaipi, ma-it'ee p'anadairā. ³⁹Mamīda jōmaarāpa awaraa nepira iru p'ani pirā, k'īra jīp'a cheepurudak'āri, ma nepira jō pēidai. ⁴⁰Idipema oodap'edaa k'aurepa Romadepemaarāpa k'īsiadait'ee tachi chōoyaa p'ani. Nāga bide āchia iidi p'ani pirā sāap'eda idi nāga oojida, ¿sāga p'anaudayama? aji.

⁴¹Māga jarap'eda, eperāarā jōmaweda āchi te chaa pēik'ooji.

Pablo Macedonia eujādee māik'aapa Grecia eujādee wāda

20 ¹Eperāarā āchi te chaa wādap'edaa t'ēepai, Pablopia ijāapataarā tī p'ejí ūraait'ee. Maapleda wājí Macedonia eujādee. ²Mama ijāapataarā ūraa nipap'eda, panaji Grecia eujāde. ³Atane ōpee mama beeji. Mamāik'aapa barcode wāit'ee bide Siria eujādee, k'awaají judiorāpa ichi peedait'ee ot'ewa p'ani. Mapa waya ūpítée p'irrabaidachi. Mata wāyaaji Macedonia eujāde.

⁴Ma wādade iru k'ōp'āyaajida nāgí ijāapataarāpa: Pirro warra Sópatro, Berea p'uurudepema; Aristarco māik'aapa Segundo, Tesalónica p'uurudepema; Gayo, Derbe p'uurudepema; Timoteo, Tíquico māik'aapa Trófimo, Ásia eujādepema.

⁵Māirā tai naa wājida māik'aapa ninajida Troas p'uurude. ⁶Ma t'ēepai tai wājida Filipos p'uurudeepa, fiesta pan levadura wēe k'opata wāyaap'eda. Barcode wānipadap'edaa perā, k'āima joisomaamaa panajida Troas p'uurude. K'irachuunadap'eda apemaarā ome, mama k'āima siete p'aneejida.

Pablopota ooda Troas p'uurude

⁷Tomia ewate tai chip'ejida apemaarā ijāapataarā ome nek'odait'ee māik'aapa Cristo piuda k'irāpadait'ee. Pablopota ijāapataarāmaa jarateemaa baji esapite parumaa, ichi aī norema wāit'ee pada perā. ⁸Te piso it'ipema cuartode chip'e p'anajida māik'aapa lamparara īdaa nībaji. ⁹Pablo jarateemaa bi misa, k'utrāa Eutico apatap'edaa su-ak'i baji ventanade ūrimaa. Mamīda Pablopota taarā jarateeda perā, ma k'utrāa k'āidaip'eda, tudú padachi piso ūpeedeepa. Aramata piu jira atanajida. ¹⁰Māpai Pablo īrabaip'eda, ma k'utrāa k'ap'ia wēre ataji māik'aapa māgaji chi k'ōp'āyoorā arii p'anadap'edaa rāmaa:
—iP'eranáati! iIru chok'ai bipi!

(Hechos 20.9)

¹¹Māpai Pablo waya teedaa wāk'āri, nek'ojida māik'aapa Cristo piuda k'irāpajida. Mata waya ichi jarateemaa beeji ewarirumaa. Ewarik'āri, wāji ichi ode. ¹²Ma k'ūtrāa piu bada chok'ai ateedap'edaa perā ichi temaa, ijāapataarā o-ia p'aneejida.

Troas p'uurudeepa Mileto p'uurudee wāda

¹³Pablo ode wā k'inia bajji. Mapa tai naa wājida barcode Aso p'uurudee. Mama nijida iru batau atadait'ee. ¹⁴Aso p'uurude unudak'āri, batauji tai ome māik'aapa wājida Mitilene p'uurudee. ¹⁵Mamāik'aapa uchiadap'edaa, ai norema Quío isla k'īrapite wāyaajida. Ma norema Samos p'uurude panajida. Mamāik'aapa panajida Mileto p'uurude. ¹⁶Mágá oojida Pablo waa wā k'inia-e bada perā Ásia eujādee. Ma awara Éfeso p'uurude wiibai k'inia-e pajji, Jerusalende isapai pana k'inia bada perā, Pentecostés fiesta ewate pai naaweda.

Pablopaa jarada Éfeso p'uurudepema ijāapataarā ak'ipataarāmaa

¹⁷Mágá Éfeso p'uurude wiibai k'inia-e pajji taarāi jīak'aapa. Mamīda Mileto p'uurude pachedak'āri, Pablopaa tī pēiji Efesodepema ijāapataarā ak'ipataarā. ¹⁸Āchi pachedak'āri, ichia māgaji:

—Parāpa k'awa p'anida aji, sāgata mi nipapari parā t'aide, na Ásia eujāde ewaa pachedak'āriipa. ¹⁹Taarāru parā ome Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oomaa bi, chupiria nībide māik'aapa nepirade nībide judiorā juapa. ²⁰Mamīda jōmaarā taide waawee-ee jarateeji, parā te chaa paara. Māga ooji parā ūraait'ee māik'aapa k'aripait'ee. ²¹Auk'a jarateeji judiorāmaa māik'aapa judio-eerāmaa, āchia p'ek'au k'achia oopata oodaamaa p'aneedamerā māik'aapa Tachi Waibia Jesucristode ijāadamerā. ²²Irā wāru Jerusalendee, Tachi Ak'ōre Jaurepa māga k'inia bairā. Wāit'ee k'awa-e bi mīda k'āata mi ome oodait'ee mama. ²³Nāgapai k'awa bi. P'uuru bee chaa wāyaarude Tachi Ak'ōre Jaurepa mīmaa k'awapiru mi miait'ee māik'aapa carcelde chupiria nībanait'ee. ²⁴Mamīda mia p'ua-e bi, piuru pijida Jesupa oopi bik'a oo k'inia bairā. Jīp'a jaratee k'inia bi na pedee pia: Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'inia iru bairā, tachi k'aripaji Jesucristo piuda k'aurepa.

²⁵Māga jarateeji parā t'aide. Ma awara Tachi Ak'ōrepa parāmaa jarateeji ichia oopi k'inia bi Cristode ijāapataarāmaa. Mia k'awa bi parāpa mi k'īra waa unuda-e pait'ee. ²⁶Mapa idi weda Tachi Ak'ōre k'īrapite mia jara bi: parādepema aba piuk'āri atuaru pīrā, mi k'aurepada ada-e pait'ee. ²⁷Māga jara bi mia jarateeda perā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a. ²⁸Mapa īpemaarā, chik'aripa p'anapatāati māik'aapa ijāapataarā pia ak'i p'anapatāati, ma-it'ee Tachi Ak'ōre Jaurepa parā jīrit'erada perā. Tachi Waibiapa k'inia bi parāpa ak'idamerā ichide ijāapataarā, ichia āra o k'achiadeepa k'aripa atada perā, ichi waa bat'ada k'aurepa. ²⁹Mia k'awa bi ne-animal k'achia beerā atu chepatak'a eperāarā peede, māga pik'a mi nāik'aapa wāda t'ēepai awaraarā chedait'ee Cristode ijāapataarā ijāa amaapide. ³⁰Ichiaba pāchi t'aideepa pida uchiadait'ee seewa jarapataarā. Māgiirāpa ijāapataarā āchi eere atee k'inia

p'anadait'ee. ³¹ Mapa k'ira ibia p'anáti mäik'aapa k'irápáti sága mi chupiria níbaji año õpee, parã ūraa bi misa p'ärík'ua mäik'aapa ástaawa.

³² Írá ípemaarã, mia parã biru Tachi Ak'ore juade, ichia parã pia ak'i bapariimerã ichi ūraa p'ädade jara bik'a. Ichi aupaita parámaa oopii ichia oopi k'inia bik'a, mägá iru-it'ee p'anapataadamerã chi apemaarã awara bidaarák'a. ³³ Mia chíara p'arat'a, née mäik'aapa p'aru k'ia-e bi. ³⁴ Parápa pia k'awa p'ani michi juadoopa mimiapari mäik'aapa ne-inaa atapari michi-it'ee mäik'aapa mi ome p'aniirã-it'ee. ³⁵ Mia parámaa at'apai jarateedoo, auk'a mimiadamerã mäik'aapa chik'aripa para bamerã. K'irápáti Tachi Waibia Jesupa jarada: "Pipiara bi teeit'ee, jitai k'áyaara."

³⁶ Mäga jarap'eda, Pablo bedabaidachi mäik'aapa it'aa t'iji Tachi Ak'oremaa jõmaarã ome. ³⁷ Mäpai jõmaweda jõejida t'ári p'uapa mäik'aapa Pablo wëre atapachida. ³⁸ K'ira pia-ee para baji, Pablota ichi k'ira waa unuda-edda ada perã. Maap'eda, barco badamaa k'óp'áyanajida.

Pablo Jerusalendee wâda

21 ¹ Mägá despediidap'eda, barcode tai bataujida mäik'aapa wâjida Cos isladee. Aí norema wâjida Rodas isladee. Mamäik'aapa panajida Pátara p'uurude. ² Mama barco Fenicia eujádee wâ nipadade bataujida mäik'aapa wâjida. ³ Ma wâdade Chipre isla unujida tai juabi eere. Mata wâjida Siria eujáde Tiro p'uurude panarutamaa, mama net'aa barcode atee wâdap'edaa atabéidait'ee pada perã. ⁴ Mama ijääpataarã jíridak'ári, unu atajida mäik'aapa ewari siete p'aneejida ára ome. Mama bide Tachi Ak'ore Jaurepa ma ijääpataarãmaa k'awapiji Pablo Jerusalende p'asait'ee. Mapa irumaa jarajida wânaamerã. ⁵ Mäga jarajida mida, tomiamaa tai mamäik'aapa uchiajida. Mäpai ijääpataarã áchi wëra mäik'aapa chi warrarã ome p'uurudeepa taawaa tai k'óp'áya tee chejida p'usa ide. Ma ipude bedabajida mäik'aapa jõmaweda Tachi Ak'oremaa it'aa t'jida. ⁶ Maap'eda, despediidap'eda, tai wâjida barcode. Jõdee, ma ijääpataarã áchi te chaa erreujida.

⁷ Tiro p'uurudeepa tai wâjida. Mata panajida Tolemaida p'uurude. Mama ijääpataarã ome ewari aba p'aneejida. ⁸ Aí norema uchiadak'ári, panajida Cesarea p'uurude. Mama panadak'ári, wâjida Tachi Ak'ore ūraa jarateepari Felipe temaa. Mägí Felipe Cristopa jírit'eradaarã k'aripapataarã sietedepema paji. Mama p'aneejida. ⁹ Felipepa k'au k'ímarí iru baji, at'ári imik'ira wëe. Mäiräpa jarapachida Tachi Ak'ore Jaurepa jarapidak'a. ¹⁰ Mama taarã p'anide Judea eujádeepa cheji Tachi Ak'ore pedee jarapari, t'íjarapatap'edaa Agabo. ¹¹ Taimaa pachek'ári, Pablo k'irride jípari éra ataji. Mäpai Agabopa ichi jua biiri ome p'äräjí ak'i beeji mäik'aapa mägaji:

—Tachi Ak'ore Jaurepa jara bi: "Jerusalende judiorápa nágá oodait'ee nágí k'irride jípari chipari ome, iru judio-eerã poroorã jua ek'ari bidak'ári."

¹² Taipa mäik'aapa Cesareadepema ijääpataarãpa mäga ūridak'ári, Pablomaa enenee jõneejida Jerusalendee wânaamerã. ¹³ Mamida irua mägaji:

—¿K'ääre—it'ee jäk'iara jée p'anima? aji. Mi t'äri p'uapit'aaruta. Ichita mi wäit'ee Jerusalendee jí nñbiruta pijida, ma awara peet'aaruta pijida, mia Cristopa ooda jaratee bi k'aurepa.

¹⁴Tai pedee ūri-e pada perä, ichiak'au bijida. Jíp'a Tachi Ak'ore juade bijida, Tachi Ak'orepa ichiak'au oomerä ichia oo k'inia.

¹⁵Maap'eda, net'aa p'e atadap'eda, wäjida Jerusalendee.

¹⁶Cesareadepema ijääpataarä ük'uru wäjida tai ome, ateedait'ee Chipre isladepema Mnasón apatap'edaa temaa, Jerusalende bi. Mägí eperä taarä weda Cristode ijää bapachi.

Pablo Santiagomaa p'asiade wäda

¹⁷Jerusalende panadak'äri, ijääpataaräpa o-ña tai auteebajida. ¹⁸Ai norema Pablo tai ome Santiagomaa wäji. Mama ichiaba ijääpataarä ak'ipataarä p'anajida. ¹⁹Pabllopa saludaap'eda, nepiriji jöma Tachi Ak'orepa ooda ichi k'ap'ia pari judio-eerä t'aide. ²⁰Mäga ūridak'äri, o-ña para beeji mäik'aapa it'aa t'ijida Tachi Ak'oremaa jaradait'ee iruta jömaarä k'ayaara waibiara bi. Mäpai Pablomaa mägajida:

—Ípema Pablo, pia k'awa bida ajida, näpema judiorä cho-k'ara Cristode ijää p'ani. Mamäda at'äri k'isia p'ani Moisepa p'ädade jara bik'a oodaipia bi. ²¹Mägiiräpa ūri p'ani pia judiorä awaraa eujäde p'aniirämaa jaratee ni Moisepa p'ädade jara bik'a oonaadamerä, mäik'aapa warra k'apiade tauchaa binaadamerä, ma awara ne-inaa chonaaräweda oopatap'edaa oonaadamerä. ²²Maperä, ñtaipa säga oodaima? Arapa pi nama che bi k'awaa atadait'ee.

²³Mapa näga oopáde aji: nama ijääpataarä k'imiräräpa Tachi Ak'oremaa jaradap'edaak'a ewaa oodait'ee, waya iru tede t'iu pia p'aneedamerä. ²⁴Pichi ome p'e ateepáde aji, mäik'aapa p'aapáde aji, ächimaa p'aapipataaräpa iidi p'ani. Oodapáde aji, Tachi Ak'ore Üraade jara bik'a; puda t'ipidamerä mäik'aapa Tachi Ak'ore tede t'iu pia p'aneedamerä. Mägá ooru pirä, jömaaräpa k'awaadai pi ãpite seewa nepiri p'ani. Ma awara pia mägä äramaa ak'ipi Moisepa p'ädade jara bik'a ichiaba oopari. ²⁵Jödee mäga oopi k'iniada-e judio-eerämaa, ichiaba Cristode ijäädak'äri. Jíp'a taipa äramaa p'ä pëi p'ani: k'onaadamerä nechiara ata bidap'edaa ne-inaa eperäpa ooda k'irapite, aï k'irapite it'aa t'ipata; k'onaadamerä ne-inaa waa maa-e pirä ne-animalyapa jia piuda chiara mäik'aapa pariatua p'ek'au oonaadamerä.

Pablo Tachi Ak'ore te waibiade kita atadap'edaa

²⁶Ai norema Pabllopa ma eperäärä k'imirä ateeji Tachi Ak'ore temaa. Oojida Moisepa p'ädade jara bik'a t'iu pia p'anadamerä Tachi Ak'ore te waibiade. Maap'eda Pablo t'iuji Tachi Ak'ore tede jarait'ee sääpaita Tachi Ak'oremaa ächia jaradap'edaa jödait'ee mäik'aapa sääpaita ächia ne-animalaarä ateedait'ee p'aareerämaa peedap'eda, paadamerä Tachi Ak'ore-it'ee.

²⁷Ewari siete jōit'ee nībide ma eperā k'īmari jōdait'ee paji āchia oodait'ee bada t'iū pia p'aneedamerā Tachi Ak'ore te waibiade. Mama p'anide Ásia eujādepema judiorāpa Pablo unu atajida Tachi Ak'ore te waibiade. Mapa āchia arii p'anadap'edaarā k'īraupik'oojida. Pablo jita atadap'eda, biajida:

²⁸—Israel pidaarā, tai k'aripáti. Nāgí eperāpa p'uuru bee chaa ne-inaa k'achia jaratee ni tachi judiorā āpite. Jaratee bi Moisepa p'ādade jara bik'a oonaadamerā māik'aapa pedee k'achia jara bi na te āpite. Ma awara judio-eerā t'iupiji nama, māgeerā Tachi Ak'orepa t'iupiik'araa bida a bi mīda. Māgá Tachi Ak'ore te waibia k'achia oomaa bi.

²⁹Māga biapachida aí naaweda Pablo unudap'edaa perā p'uuru jāde ni Trófimo ome. Māgí Éfeso p'uurudepema paji. Ma omé unudap'edaa perā māgá, judiorāpa k'īsiajida Pablopma ma eperā auk'a t'iupiji Tachi Ak'ore tede.

³⁰Ma k'aurepata p'uuru pidaarā jōmaweda k'īrau para beeji. Māpai eperāarā p'īsua cheepuru nībeeji. Pablo jita atajida māik'aapa jidi babataa atadachida Tachi Ak'ore temāiipa. Aramata Tachi Ak'ore te jiapataarāpa chi t'iupata jōmaweda jiajida. ³¹Māga nīde taawa Pablo peet'aadait'ee pak'āri, Romadepema soldaorā poro waibiamaa jaranajida p'uuru pidaarā jōma k'īrau para nībi. ³²Aramata ichi soldaorā p'e atap'eda, awaraa poroorā ome p'ira chejida see nībadamaa. Ma soldaorā poro waibia chi soldaorā ome cheruta unudak'āri, eperāarāpa Pablo ichiak'au bijida. ³³Māpai ma soldaorā poro waibia chep'eda, Pablo jita ataji māik'aapa cadena omeepa jī nībipiji. Maap'eda eperāarāmaa iidiji k'asaa t'iupapata jā eperā māik'aapa k'āare k'achiata ooji. ³⁴Biuk'a nībeeji; abaapa ne-inaa jarapachi, awaraapa ne-inaa awara. Mapa chi soldaorā poro waibiapa p'oyaa k'awa-e paji k'asaa jara para bi. Maperā jaraji soldaorāmaa āchi temaa ateedamerā. ³⁵Soldaorā temāi tomede panadak'āri, Pablo it'í jira ateejida eperāarā waidoopa, ³⁶eperāarā t'ēe bia wādap'edaa perā: —iPeet'áati!

Pablopma judiorāmaa jarada

³⁷Mamīda teeda panadai naaweda, griego pedeede Pablopma māgaji ma soldaorā poro waibiamaa:

—Mi pí ome arak'atia pedee k'inia bida aji.

Māpai māgí poro waibiapa p'anauji:

—¿Pia griego pede k'awa bi-ek'ā? aji. ³⁸¿Māgara pi-ek'ā aji, jā Egipto pidapa mēepemaarā cuatro mil ateeda eujā pania wēe bimaa?

³⁹Pablopma p'anauji:

—Māga-edo aji. Mi judiopi Tarso p'uurudepema. Māgí p'uuru Cilicia eujāde bi. Mi ma p'uuru pipiara bidepemapi. Mi chupiria pedeepipáde aji, eperāarāmaa.

⁴⁰Māpai māgí soldaorā poro waibiapa pedeepiji. Pablo tomede bainī beep'eda, juapa eperāarāmaa jaraji k'īup'ee p'aneedamerā. Eperāarā k'īup'ee para beek'āri, Pablo hebreo pedeede pedeeji.

(Hechos 21.37)

22 Māgaji:

—Michi auk'aarā māik'aapa chonaarā, ūrítí mia jararu.
2 Hebreo pedeede pedeelu ūridak'ari, eperāarā k'iup'ee para beeji.
Māpai Pablopā māgaji:

3 —Mī judiopi, Tarso p'uuruude t'oda. Māgí p'uuru Cilicia eujáde bī. Mamida mī nama Jerusalende estudiaji Tachi Ak'ore Ūraa jarateepari Gamaliel ome. Iru k'aurepa mia k'awaaji Moisepa p'āda, tachi chonaarāpa bēidap'edaa. Ma awara mia oo k'inia bapachi Tachi Ak'orepa oopi k'inia bīk'a, parāpa idi oo p'anik'a. 4 Mapa naaweda mia Tachi Ak'ore Ode P'aniirā apata miapipachi. Āchi jita atap'eda, carcelde t'i nībipachi. Wēraarā māik'aapa īmik'īraarā auk'a māgá oopachi. 5 P'aareerā poro waibipa māik'aapa jōma nāpema poro waibiarāpa k'awa p'ani na jara bī wāara. Ārapa k'art'a p'ājida māik'aapa

mi ome pëijida judiorāmaa Damascode, mia ijāapataarā mama p'ani p'e aneemerā nama miapiit'ee. Mamīda mi k'isia awara k'isiajì.

Pablopá jarada sāga ichi Cristode ijāada
(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶—Mi Damasco k'ait'a pa wāde, imat'ipa it'ariipa ñdaa jēra t'íudachi mi ñri. ⁷Mäpai mi eujāde baainaji mäik'aapa ûriji pedeero: “Saulo, Saulo, ¿sāap'eda michideerā jiri nima?” aji. ⁸Mäpai mia iidiji: “¿Kaima pi?” P'anauji: “Mi Jesúz Nazaretdepema, pia jiri ni eperāarā poro waibia.” ⁹Mi ome wādap'edaarāpa ma ñdaa jēra t'íuda unujida. Mamīda ûrida-e pají mi ome pedeemaa bada. ¹⁰Mäpai mia māgaji: “Tachi Waibia, ¿mia k'āata ooipia bimá?” aji. Mäpai ichia p'anauji: “P'irabáiji mäik'aapa wāji Damasco p'uurudee. Jāma jaradai pia k'āata ooit'ee.” ¹¹Ma ñdaa jēra t'íudapa mi tau p'āriudachi. Mapa mi k'ōp'ayoorāpa juadeepa jidiu ateejida Damascodee.

¹²Mama bají eperā t'íjarapatap'edaa Ananías. Māgipa oopachi Moisepa p'ädade jara bik'a. Mapa Damascodepema judiorāpa iru pia unupachida. ¹³Irua mi ak'i chek'āri, māgaji: “Ipema Saulo, waya unupáde” aji. Aramāgá tau eratidachi mäik'aapa mia iru unuji. ¹⁴Mäpai irua māgaji: “Tachi chonaarā Ak'ore Waibiapa pi jirit'eraji k'awaamerā ichia pimaa oopi k'inia bì. Ma awara pi jirit'eraji unumerā Jesucristo, chi p'ek'au k'achia wēe bì mäik'aapa ûrimerā pedee ichi it'aideepa. ¹⁵Māga ooji pita jōmaarā taide irua jararu jarateepari pait'ee perā, jarak'āri na unuda mäik'aapa ûrida. ¹⁶Mapa ñraweda poro choopipáde aji, mäik'aapa Jesumaa it'aa t'ipáde aji, irua pichi p'ek'au k'achia wēpapimerā.”

Tachi Ak'orepa Pablo jirit'erada judio-eerāmaa jarateenamerā

¹⁷—Wayá Jerusalendee chek'āri, wāji Tachi Ak'ore te waibiadée it'aa t'ide. Mama k'āimok'araa pík'a bide unuji Jesúz. ¹⁸Ichia mīmaa māgaji: “Isapai uchiapáde aji, Jerusalendeepa, nama pia jarateek'āri mia ooda, ûri k'iniada-e pait'ee perā.” ¹⁹Mäpai mia p'anauji: “Mamīda jōmaarāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ore Ùraa jarateepata te chaa wāk'āri, mia ijāapataarā p'e aneepachi carcelde t'ik'oode mäik'aapa p'u oopide. ²⁰Ma awara pi mimiapari Esteban peedak'āri, mi arii baji mäik'aapa iru peedap'edaarā p'aru ak'i baji. ñrá pide ijāa bita, ¿ûridaik'ā mia ãramaa nepirik'āri mi pi ome unuda?” ²¹Mamīda ichia mīmaa māgaji: “Namäik'aapa uchiapáde aji, mia pi pëit'ee perā awaraa eujādee judio-eerāmaa jarateenamerā.”

²²Mägapai eperāarāpa Pablo pedee ûrijida. Mäpai ma ûri para badarāpa biamaa p'aneejida:

—iJā eperā chok'ai baik'araa bida! ajida. iPeet'aadapáde! ajida.

²³Eperāarā waapiara biuk'a nñbeeji. Ächi p'aru jiap'ejida mäik'aapa eujā p'ora it'aa bat'apachida, k'írau para bada perā.

(Hechos 22.11)

Pablo soldaorã poro waibia juade

²⁴Mäpai chi soldaorã poro waibiapa jaraji Pablo ateedamerã soldaorã temaa mäik'aapa widamerã. Mäga ooji ichia ūri-e pada perã Pablopã jarada judiorã pedeede. K'isiaji Pablo widak'ari, jarapidai sääp'eda eperäärã jäga k'irau para bi iru ome. ²⁵Mamida jímaa p'anide widait'ee, Pablopã iidiji chi widait'ee p'anadap'edaarã poromaa:

—Mi Romadepema. ¿Pia wipiipia bik'ä aji, eperã Romadepema, ateedai naaweda charraaräpa ak'ídamerã?

26 Māgí capitarpa māga ūrik'āri, isapai wāji āchi poro waibiamaa māik'aapa māgaji:

—¿Pia, k'lāata ooit'eema aji, jā eperā Romadepema ome?

27 Māpai āchi poro waibia chek'āri, Pablomaa iidiji:

—¿Wāara pī Romadepemak'ā? aji.

Pablopap'anauji:

—Wāarada aji.

28 Māpai soldaorā poro waibiapa māgaji:

—Mia p'arat'a waibia p'aajida aji, eperā Romadepema pait'ee.

Māpai Pablopap'anauji:

—Mi Romadepema, mi ak'ore māga bada perā.

29 Māpai chi wīdait'ee p'anadap'edaarāpa ichiak'au bijida. Āchi soldaorā poro waibia jida p'eraji Pablo jīpi bada perā wīpiit'ee, Romadepema bita.

Pablo Junta Suprema k'īrapite

30 Aí norema soldaorā poro waibiapa Pablo cadenapa jī bada ērapiji māik'aapa uchia ataji carceldeepa, k'awa k'inia bāda perā sāap'edata judiorāpa Pablo perá peejida. Mapa p'aareerā poroorā māik'aapa Junta Supremadepemaarā jōmaweda tī p'e atap'eda, Pablo uchiapiji āchi k'īrapite.

23 ¹ Pablopap Junta Supremadepemaarā see nībadamaa ak'iji māik'aapa māgaji:

—Michi auk'aarā, mi at'āri k'īsia p'ua—ee ni Tachi Ak'ore k'īrapite, mia oo k'inia bairā irua oopi bi'k'a.

2 Māga ūrik'āri, p'aareerā poro waibia Ananiapa Pablo it'aimaa wīpiji iru k'ait'a p'anadap'edaarāmaa. ³ Mamīda Pablopap māgaji:

—iTachi Ak'orépata pi k'achia ooyada aji, t'āri k'achia—idaa bairā! Pi jāma su—ak'i bi mia ooda ak'iit'ee Moisepa p'ādade jara bi'k'a. Mamīda irua p'ādak'a oo—e bi. Moisepa p'ādade jara bi chupiria k'awaamerā.

Mamīda pia mi chupiria k'awa—e bi. iMa k'āyaara mi it'ai wīpiru!

⁴ Māpai arii p'anadap'edaarāpa māgajida:

—¿Jāgata ik'achia jararuk'ā ajida, Tachi Ak'ore p'aareerā poro waibiamaa?

⁵ Māpai Pablopap'anauji:

—Michi auk'aarā, mia k'awa—e pajida aji, iru p'aareerā poro waibia. Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi:

‘Pedee k'achia jaranáati pāchi p'uuru pidaarā poroorā āpite.’ (Ex 22.28)

⁶ Maap'eda Pablopap unuk'āri ma see nībide para bi saduceo eerepemaarā māik'aapa fariseo eerepemaarā, ichi t'āridepai k'īsiaji. Maap'eda golpe pedeeji:

—Michi auk'aarā, mi fariseop; fariseorādeepa uchiada. Mia ijāa bi tachi piup'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. Maperāta nāgá parā k'īrapite mi anee p'ani, mia ijāapari ak'īdait'ee.

⁷ Pablopap māga jarak'āri, fariseo eere p'anadap'edaarā māik'aapa saduceo eere p'anadap'edaarā āchi pitapai aupedee para beeji. ⁸ Māga

oojida saduceorāpa jarapata perā piudap'edaarā chok'ai p'irabaida-e, angeleerā wē-e māik'aapa tachi jaure wē-e. Jōdee fariseorāpa ijāapachida māgí jōma paraa. ⁹Maperāpi biuk'a nībeeji. Úk'uru Moisepa p'āda jarateepataarā fariseo eere p'anadap'edaarāpa māgajida:

—Na eperāpa ne-inaa k'achia oo-e bida ajida. ¿Eperā jaurepa maa-e pirā angelpa irumaa pedeeji-ek'ā? ajida.

¹⁰Audupai biuk'a nībeek'āri, soldaorā poro waibiapa, ewaa Pablo peet'aadai jīak'aapa, t'īji chi soldaorā iru uchia atadamerā ma biuk'a nībadadeepa māik'aapa ateedamerā āchi temaa.

¹¹Ai norema p'ārik'ua Tachi Waibia Jesúis Pablo ik'aawa bainī ba cheji māik'aapa māgaji:

—iWaaweenáají! Mía ooda eperāarā k'aripait'ee pia jarateedak'a Jerusalende, jāgá ichiaba jarait'ee Roma p'uurude.

Judiorāpa pedeeteedap'edaa Pablo peet'aadait'ee

¹²Ai norema judiorā ūk'uruurāpa pedeeteejida Pablo peet'aadait'ee. Māgiirāpa Tachi Ak'ore k'īrapite nek'oda-edo ajida, Pablo peet'aarutamaa. ¹³Māgí pedeeteedap'edaarā cuarenta imik'iraarā audú paji. ¹⁴Āchi wājida p'aareerā pororāmaa māik'aapa judiorā poro waibiarāmaa māik'aapa māgajida:

—Taipa Tachi Ak'ore k'īrapite juraajida nek'oda-e pait'ee Pablo peeda-emāi. ¹⁵Frá parāpa māik'aapa awaraa Junta Supremadepemaarāpa jara p'éiti soldaorā poro waibiamaa nu Pablo aneedamerā, seewata parāpa pipiara k'awa k'inia p'anadairā k'āare k'achiata oo bī irua. Ma aneerutade taipa ode peet'aadayada ajida.

¹⁶Mamída Pablo īpewēra warrapa k'awaak'āri māga pedeeteeruta, wāji soldaorā temaa jarat'aade Pablo maa. ¹⁷Maap'eda Pablopia soldaorā poro t'īji māik'aapa māgaji:

—Atéiji nāgí warra pichi poro waibiamaa, ne-inaa jara k'inia bairā.

¹⁸Mapa ma soldaorā poropa ateeji ichi poro waibiamaa māik'aapa māgaji:

—Pablo preso bīpa mi t'īji na warra pimaa aneemerā ne-inaa jara k'inia bairā.

¹⁹Chi soldaorā poro waibiapa warra juade jita atap'eda, áyaa ateeji māik'aapa iidiji:

—¿K'āata mimaa jara k'inia bima? aji.

²⁰Māpai ma warrapa māgaji:

—Judiorāpa pedeeteejida pimaa iididait'ee Pablo nu ateemerā Junta Suprema k'īrapite, pipiara k'awaadait'ee iru nepira. ²¹Mamída ijāanaapáde aji, imik'iraarā cuarenta audú ot'ewa p'anadait'ee perā. Ma awara āchia Tachi Ak'ore k'īrapite juraajida nek'oda-e pait'ee Pablo peet'aarutamaa. Mapa taarā-e māga iididi chedait'ee, pia Pablo āchimaa ateepimerā.

²²Māpai soldaorā poro waibiapa māgaji:

—K'īrak'aupai chīaramaa jarai pia mimaa nepiri cheda.

Maap'eda ma warra pēiji ichi temaa.

Pablo Romadepema poro Félix k'írapite pëida

²³ Aramata soldaorā poro waibiapa t'í p'oji soldaorā poro omé. Māirāmaa māgaji:

—P'e atadapáde aji, doscientos soldaorā biíripa wādamerā, ma awara setenta caballo īri wādamerā, ma awara doscientos miasu ome, uchiadamerā p'ārik'ua a las nueve. Wādait'ee Cesarea p'uurudee. ²⁴ Ichiaba Pablo—it'ee caballo anéeti ai īri wāmerā. K'íra jíp'a ateedapáde aji, Roma jua ek'ari eujā ak'ipari Felixmaa.

²⁵ Ma soldaorā poro waibiapa ichiaba k'art'a p'ā tee pëiji. Made jara pëiji:

²⁶ “Claudio Lisiapa nāga p'āru Felixmaa.

Mia salude pëiru pimaa. Pi Roma jua ek'ari eujā ak'ipari pipiara bi. Mapa na nepira mia jara k'inia bì pimaa.

²⁷ Na eperā mia pëiru pimaa judiorāpa jita atajida māik'aapa perá peet'aajida. Mamīda mia k'awaak'āri iru Romadepema, michi soldaorā ome wādap'eda, āra juadeepa k'aripa ataji. ²⁸ Mia k'awa k'inia bají k'āare—it'eeta ārapa iru imiatee p'anajida. Mapa iru ateeji judiorā nepira ak'ipataarā k'írapite. ²⁹ Mamīda mama bide k'awaaji na eperā ne-inaa k'achia oo-e bi. Jíp'a āra chonaarāwedapema ūraa p'ādade jara p'anajida. Pedee k'achia jarajida iru āpite. Mamīda irua ne-inaa k'achia oo-e bada perā, mia k'awaji iru peepiik'araa bi, ma awara carcelde pida baik'araa bi. ³⁰ Ai t'ēepai mia k'awaaji judiorāpa pedeeteedap'edaa iru peet'adait'ee. Mapa pimaa pëiru. Jara pëiji iru imiatee p'anadap'edaarāmaa pi k'írapite wādamerā āchi nepira jarade.

Māgapai paji.”

³¹ Māpai ma soldaorāpa Pablo p'ārik'ua ateejida Antípatris p'uurudee āchi poro waibiapa jaradak'a. ³² Ai norema soldaorā biíripa wādap'edaarā chejida āchi temaa. Jōdee chi caballo īri wādap'edaarā wājida Pablo ome. ³³ Cesarea p'uurude panadak'āri, ma Roma jua ek'ari eujā ak'ipari Felixmaa ma k'art'a teejida, ichiaba Pablo teenajida. ³⁴ Felixpa k'art'a leep'eda, iidiji Pablomaa sāmapema māik'aapa k'awaak'āri Cilicia eujādepema, ³⁵ māgaji:

—Pi pedee ūriyada aji, pi imiateepataarā chedak'āri.

Maap'eda preso jīapataarāmaa jaraji jīa paraa bidamerā Rey Herodepa oopida palaciode.

Pablopia Felixmaa ichia ooda nepirida

24 ¹ K'āima joisomaa t'ēepai, p'aareerā poro waibia Ananías pacheji Cesarea p'uurude judiorā poro waibiarā ome. Āchi ome cheji Romadepemaa abogado t'ījarapatap'edaa Tértulo. Ma jōmaweda Roma jua ek'ari eujā ak'iprimaa chejida Pablo imiateedait'ee. ² Māpai Pablo ma see nībadamāi aneedak'āri, Tertulopa jōmaarā k'írapite Felixmaa māgaji:

—Aai, tachi waibia, pi k'aurepa tai k'āiwee p'anapata na eujāde māik'aapa ūrá ne-inaa pipiara jēra bi na eujāde, pi k'īsia k'awaa bairā. ³Tai o-ña p'ani pi ome, ne-inaa jōma pipiara oo bairā. ⁴Mak'īara taarā pedee k'inia-e bairā, pi ewari atuapiamaapa, chupiria k'awāaji mi pedee ūrimerā. ⁵Jāgí eperā nepira jiriyaa bapari ichi wārumaa na eujāde, judiorā chōopi nipapari perā āchi auk'aarā ome. Ma awara ichi nazareno eere p'aniirā poro. ⁶Ichiaba Tachi Ak'ōre te waibiade ne-inaa k'achia ooit'ee paji. [Mapata taipa iru jita atapijida ateedadit'ee tai nepira ak'ipataarāmaa. ⁷Mamīda soldaorā poro waibia Lisias pachek'āri, tai juadeepa jāri ataji, māik'aapa jaraji pi k'īrapite chedamerā.] ⁸Ūrá pia jā eperāmaa iidiopia bi k'awāait'ee taipa seewa jarada-e p'ani.

⁹Judiorā arii see nībadaarāpa wāarada ajida. ¹⁰Maap'eda ma Roma jua ek'ari eujā ak'iparipa Pablomaa juapa jaraji pedeemerā. Māpai Pablopa māgaji:

—Mi o-ña bida aji, pi k'īrapite pedeeit'ee perā michi k'ap'ia pari. Mia k'awa bi pi taarāru na eujādepemaarā charra. ¹¹Pichia k'awa k'inia bi pīrā, iidjīi sāaweda mi pache bi. Mi k'āima docepai iru bi Jerusalende pacheda Tachi Ak'ōremaa it'aa tīde. ¹²Judiorāpa mi unuda-e paji chīara ome aupedee pedeemaa wa eperāarā chōopimaa Tachi Ak'ōre te waibiade. Ichiaba māga unuda-e paji Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepata tede pida, wa awara āi. ¹³Na eperāarāpa pīmaa p'oyaa ak'ipida-e āchia wāarata jara p'ani. ¹⁴Wāara mia ijāa bi Tachi Ak'ōre Ode P'aniirā apata ijāa p'anik'a. Mi it'aa tīpari tachi chonaarāwedapema Ak'ōremaa māik'aapa ijāa bi Moisepa p'ādade jara bi, ichiaba Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaade jara bi. Nata mia k'achia ooda a p'ani nama p'anik'a. ¹⁵Mia ijāa bi āchik'a; Tachi Ak'ōrepa piudap'edaarā chok'ai p'irabapiit'ee, eperā t'āri pia beerā māik'aapa eperā t'āri k'achia-idaa beerā. ¹⁶Mapa mia jōma oopari k'īsia p'ua-ee bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite māik'aapa eperāarā k'īrapite.

¹⁷Mamīda taarā nipap'eda to bee chaa, cheji michi auk'aarāmaa Jerusalende, teeit'ee p'arat'a p'edap'edaa chupiria beerā k'aripait'ee. Ma awara cheji ne-animalaarā teeit'ee p'aareerāpa peedap'eda, paadamerā Tachi Ak'ōre-it'ee. ¹⁸Māpai jōma oop'eda Tachi Ak'ōre tede tīu pia beeit'ee, mama tīuji. Maap'eda Tachi Ak'ōre-it'ee ne-inaa teemaa bide, Asiadepema judiorāpa mi unujida. Mamīda chīara ome pida chōo-e paji. ¹⁹Maperā āchita pi k'īrapite chek'ajida mi imiateede, wāara k'achia oo baji pirā. ²⁰Maa-e pīrā nama see nībiirāmaa iidjīi k'āare k'achiata unujida mi wāk'āri Junta Suprema k'īrapite Jerusalende. ²¹«K'achia ooji-epaama aji, āchi k'īrapite mia golpe pedeek'āri: "Idipema ewari parā k'īrapite mi aneeruta ijāa bairā tachi piup'eda chok'ai p'irabaidait'ee?"

²²Felixpa māga ūrik'āri, jaraji ma nepira ichiak'au bidait'ee soldaorā poro waibia Lisias cheru misa. Māga jaraji pia k'awa bada perā sāga p'anapata Tachi Ak'ōre Ode P'aniirā.

²³Māpai Felixpa soldaorā poromaa jaraji Pablo jā paraa bidamerā, mamīda ichiak'au ak'i chepipataadamerā chi k'ōp'āyoorāmaa.

²⁴ Maap'eda taarāpai Félix waya pacheji chi wēra Drusila ome. Māgí judío wēra paji. Pachedak'ari, Felixpa Pablo t̄í pēiji k'awaait'ee irua ijāada Jesucristode. ²⁵ Mamīda Pablopia jaramaa bide t̄ari pia nipapariimerā Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa k'ira jip'a bapariimerā, ichiaba tachi piuda t̄eepai Tachi Ak'orepa ak'iit'ee tachia pia oodap'edaa māik'aapa k'achia oodap'edaa, Félix p'eradachi. Māpai māgaji:

—Jāgapai pia bida aji. Na ewari juua pari bak'ari, waya pi t̄í pēiit'eeda aji.

²⁶ Ma t̄eepai, Felixpa Pablo ip'ii t̄í pēipachi, k'isia bada perā Pablopia p'arat'a p'aai, ichi juadeepa uchia pēimerā. ²⁷ Año omé māgá wāyaaji. Ma t̄eepai Félix pari t̄iuji awaraa eujā ak'ipari, t̄ijarapatap'edaa Porcio Festo. Mamīda Félix judiorā ome pia bee k'inia bada perā, Pablo preso bēiji.

Pablo Festo k'irapite

25 ¹Festo pachek'ari Cesarea p'uuruude ma eujā ak'ipari bade, k'āima ūpee mama baji, Jerusalendee wāi naaweda ma p'uuru k'awade. ²Mama bide p'aareerā poroorāpa māik'aapa judiorā poro waibiarāpa Pablo āpite pedeejida. ³Chupiria iidijida Festomaa Pablo Jerusalendee pēimerā. Māga oojida pedeetee p'anadap'edaa perā ode peet'aadait'ee. ⁴Mamīda Festopa māgaji:

—Pablo preso bida aji, Cesarea p'uuruude. Taarā—ee mi araa wāit'ee.

⁵Mapa parā poro waibiarā mi ome pēiti. Māgá ma eperāpa ne-inaa k'achia ooji pīrā, iru k'irapite āchi nepira jaradayada aji.

⁶Festo Jerusalende baji tomia aba maa—e pīrā k'āima diez. Maap'eda cheji Cesarea p'uuruudee. Ma pacheda norema charra mimiapari tede su-ak'i beeji māik'aapa Pablo atapiji. ⁷Pablo pak'ari, judiorā Jerusalendeepa cheepurudap'edaaarāpa imiateejida Festomaa. Mamīda ācholia jara p'anadap'edaa p'oyaa ak'ipida—e paji. ⁸Jōdee Pablopia p'anauji:

—Mia pedee k'achia jara—e bida aji, judiorā ūraa Moisepa pāda āpite maa—e pīrā Tachi Ak'ore te waibia āpite. Ma awara César āpite pedee k'achia jara—e bida aji.

⁹Mamīda Festo, judiorāpa ichi t'o p'anadamerā, Pablomaa māgaji:

—¿Wā k'inia bik'ā aji, Jerusalendee, mia jāma pi nepira ak'imerā?

¹⁰Pablopia p'anauji:

—Nama mi nepira ak'idaipia bida aji, nama mi César charra k'irapite bairā. Pia k'awa bi mia judiorāmaa ne—inaa k'achia oo—e bi. ¹¹K'achia oo bi pīrā, mi peedaipia bi. Waawee—ee piut'ee. Mamīda k'achia oo—e bi pīrā, apidaapa mi āchimaa teedaik'araa bi. Mapa mia k'inia bida aji, Cesarpa mi nepira ak'imerā.

¹²Māpai Festo pedeeji ichi ūraapataarā ome māik'aapa māgaji Pablomaa:

—Cesarmaa wā k'inia bairā, pi irumaa wāit'ee.

Festopa Pablo nepira jarada Rey Agripamaa

¹³Maap'eda, taarāpai Rey Agripa chi īpewēra Berenice ome Festomaa p'asiade wājida Cesarea p'uuruudee. ¹⁴Taarā p'anadap'edaa perā, Festopa Pablo nepira nepiriji reymaa:

—Nama bida aji, Felixpa preso bëida. ¹⁵ Jerusalende nipak'äri, p'aareerä porooräpa mäik'aapa judiorä poro waibiaräpa mîmaa jarajida Pablo ome nepira iru p'anî. Maap'eda jarajida peepit'aamerä. ¹⁶ Mamîda mia p'anauji Romadepema charraaräpa chîara peepidak'aa, ma presopa ichi k'ap'ia pedee-emaa ichi imiateepataarä k'irapite. ¹⁷T'ëepai ãra nama pachedak'äri, ai norema mi charra tede wâji maap'eda aneepiji ma preso. ¹⁸Mamîda iru imiateepataaräpa p'oyaa wâarada ada-e paji ma preso k'irapite. Mia k'isia bajî Pablopâ k'achia oo bi. Mamîda mäga-e paji. ¹⁹Jip'a jara p'anapachida ächia ijää p'anî Ak'ore Waibiapa ooda mäik'aapa Jesuda a p'anî piuda; mägita Pablopâ chok'ai bida a bi. ²⁰Mia k'awa-e pada perä sâga ooi, Pablomaa iidiji wâ k'inia bi pirâ Jerusalendee, jâma mia na nepira waya pia ak'imerä. ²¹Mamîda ichia chupiria iidiji Tachi Rey Waibia Cesarpa na nepira ak'imerä. Mapa mia jaraji at'âri preso bamerä, Romadee pëiru misa.

²²Mäga ūrik'äri, Rey Agripapa mägaji Festomaa:

—Mia ma eperâ pedee ūri k'inia bida aji.

Mäpai Festopa p'anauji:

—Nu iru pedee pia ūriyada aji.

²³Ai norema Agripa Berenice ome, reyrâ chi-oo jõmaweda jïdap'eda, t'üjida eperaarä chip'edaipata tede. Ichiaba t'üjida soldaorä poroorä mäik'aapa ma p'uurudepema poro waibiarä. Mäpai Festopa Pablo aneepiji ächi k'irapite. ²⁴Festopa mägaji:

—Rey Agripa mäik'aapa k'öp'äyoorä nama see nîbi, pâchi k'irapite na eperâunu p'anî. Judiorâ jõmaaräpa ichi imiatee chepata Jerusalendeepa mäik'aapa Cesarea p'uurudeepa. Jõmaarâta biuk'adaipata mia ichi peepit'aamerä. ²⁵Mamîda mi-it'ee irua k'achia oo-e bi piumerä. Ma awara ichia chupiria iidida perä Cesarpa ichi nepira ak'imerä, mapa mia mamaa pëiit'ee. ²⁶Ichi nepirade mia ne-inaa k'achia unu-e pada perä, p'â pëiit'ee wêe bi michi poro waibia Cesarmaa. Mapata mia aneero na eperâ parâ k'irapite mäik'aapa ma k'âyaara pi k'irapite, Rey Agripa. Taipa k'awaadak'âri k'âare k'achiata oo bi, mia p'â pëiit'ee reyrâ poro waibiamaa. ²⁷Mi-it'ee pia-e pik'a bi pëiit'ee preso, jara-ee k'âare k'achiata ooji.

Pablopâ Rey Agripamaa jarada

26

¹Mäpai Agripapa Pablomaa mägaji:

—Pedéeji pichi k'ap'ia pari.

Pablopâ ichi juu it'aa iaji mäik'aapa mägaji:

—Tachi Rey Waibia Agripa, mi o-ia bida aji, idi pi k'irapite pedeero perä. Wâarata jarait'ee michi k'ap'ia pari, judioräpa mi âpite seewa jara jõnapata perä. ³O-ia bi pedeet'ee pi k'irapite, pia k'awa bairâ tai judiorâ p'anapata mäik'aapa k'isiapata. Mapa pimaa chupiria iidiit'ee ūrimerä mi pedeero misa.

Pablo bapata Cristode ijääi naaweda

4—Judiorā jōmaarāpa k'awa p'ani mi bapata āra ome michi tote māik'aapa Jerusalende. 5 Ichiaba k'awa p'ani mi k'ütrāa weda fariseorā eerepema paji, māirāpa jōmaarā k'āyaara pipiara oopata perā Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a. Ārapa māga jara k'inia p'ani pirā, wāarada adai. 6 Maperāta mi parā k'irapite anee p'ani, ijāa bairā Tachi Ak'orepa jaradade tai chonaarāmaa. 7 Tai Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā docedepemaarāpa ni p'ani Tachi Ak'orepa oomerā ichia jaradak'a. Maperāta ewari chaa tai Tachi Ak'oremaa it'aa t'ipata māik'aapa oopata iru ūraa p'ādade jara bik'a. Mia auk'a ijāa bi mīda, mi imiatee p'ani judiorāpa, imichi auk'aarāpa pida! 8 ¿K'āata k'isia p'anima? ¿Eperā piup'eda, Tachi Ak'orepa p'oyaa p'irabaipi-e paik'ā?

Pablopia nepirida ichia Cristode ijääpataarā peepida

9—Naaweda mia pida k'isia baji judiorāpa k'isia p'anik'a. Mapa Jesús Nazaretdepema t'i de ijääpataarā miapipachi. 10 Māga oopachi Jerusalende. Ijääpataarā chok'ara carcelde t'i nībipachi, p'aareerā poroorāpa māga oopidap'edaa perā. Ma awara ārapa ijääpataarā peepidak'ari, mi o-ia beepachi. 11 Ichiaba at'apai mia ijääpataarā miapipachi Cristode ijää amaadamerā. Māga oopachi Tachi Ak'ore Ūraa jarateepata te chaa, āra unuamaa p'e iru bada perā. P'uuru t'ímí beemaa, judio-eerā t'āide paara, āra jiri nipapachi.

Pablopia waya jarada ichia sāga Cristode ijääada

12—Māga ooit'ee paji mi wāk'ari Damasco p'uurudee, p'aareerā poroorāpa mi k'aripadap'eda. 13 Mamīda ode wāde imat'ipa unuji it'ariipa īdaa jēra t'iudaru ak'orejiru k'āyaara īdaara, mi īri māik'aapa mi ome wādap'edaa īri. 14 Tai jōmaweda eujäde baainajida. Māpai mia ūriji tai hebreo pedeede pedeero: “Saulo, Saulo ¿sāap'eda michideerā jiri nima? aji. Pichi k'iradoopa k'achia oomaa bi, p'ak'apa ooparik'a āpitezee t'īak'ari chipari nek'ida misuamaa.”

15“Māpai mia iidiji: “¿Pi, k'aima?” aji. P'anauji: “Mi Jesupi, pia esperārā jiri ni poro waibia. 16 P'irabaipáde aji, mi mimiapari pait'ee perā. Eperārā k'irapite pia jarait'ee mi idu unuda māik'aapa ichiaba jarait'ee mia ne-inaa na ewari ak'ipiit'ee pimaa. 17 Ma-it'ee pi pēiit'eeda aji, judiorāmaa māik'aapa judio-eerāmaa. Mamīda pi k'aripa atait'ee āchi juadeepa. 18 Achimaa pēiit'eeda aji, k'awaadamerā sāga uchiadai o k'achia p'āriu pik'a bideepa māik'aapa Satanás juadeepa. Māgá nipadai īdaa pik'a bide Tachi Ak'ore juade. Mide ijāa p'ani pirā, Tachi Ak'orepa āchi p'ek'au k'achia wēpapiit'eeda aji, māik'aapa āchia it'ari iru panadait'ee jōma Tachi Ak'orepa k'isia iru bi ichia awara bidaarā-it'ee.”

Pablopia ooda Tachi Ak'orepa oopi k'inia bik'a

19—Mapa Rey Agripa, mia ooji mi ome pedee badapa jaradak'a. 20 Naapiara jaranaji Damasco p'uurude, maap'eda Jerusalende māik'aapa Judea eujäde.

Ichiaba judio—eerāmaa jarateeji. Ma jōmaarāmaa jaraji k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā Tachi Ak'ōrepa oopi bił'a, māgá awaraarāmaa ak'ipidait'ee wāara Tachi Ak'ōrede ijāa p'ani. ²¹ Maperāpi judiorāpa mi jita atajida māik'aapa perá peejida Tachi Ak'ōre te waibiade. ²² Tachi Ak'ōrepa mi k'aripapari perā, at'āri nama ak'inī bi jarateeit'ee k'ira jíp'aarāmaa māik'aapa waibiarāmaa. Mia jarateepari Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa māik'aapa Moisepa jarada, māgí aupai. ²³ Ārapa jarajida Cristo piut'ee māik'aapa naapiara chok'ai p'irabaiit'ee. Māgá p'irabaik'āri, ak'ipiji judiorāmaa māik'aapa judio—eerāmaa āchi ichiaba it'aa wādai, māgá āchi uchiadamerā pāriu pik'a bideepa ñidaa bidee.

Pablop Rey Agripamaa jarada Cristode ijāamerā

²⁴ Pablop at'āri māga jaramaa bide, Festopa golpe pedeeji:

—Pablo, pi k'ira k'awa—ee baibida aji, audú estudia bipa.

²⁵ Māpai Pablop p'anauji:

—iMāga—epi, tachi poro waibia Festo! Mi k'ira pia bida aji. K'ira jíp'a nepirimaa bi māik'aapa wāarata jara bi. ²⁶ Rey Agripapa pia k'awa bi mia jara bi. Mapa waawee—ee mia nepirimaa bi ichi k'irapite, k'awa bairā nāgí net'aa mera ooda—e pají. ²⁷ Tachi Rey Waibia Agripa, pia ijāa bida aji, Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa jaradap'edaa. ¿Māga—ek'ā?

²⁸ Māpai Agripapa māgaji:

—¿Taarā—e weda mi Cristode ijāapi k'inia bik'ā? aji.

²⁹ Pablop p'anauji:

—Taarā pedeerupa maa—e pirā mak'iara pedee—eepa, Tachi Ak'ōremaa mia chupiria iidi bi pi pari māik'aapa nama jōma see nībi pari, parā mik'a papimerā, mamīda na cadena wēe.

³⁰ Māpai Rey Agripa māik'aapa eujā ak'ipari Festo p'irabaidap'eda, uchiajida Berenice māik'aapa awaraa mama su—ak'i p'anadap'edaarā ome.

³¹ Maap'eda āchi pitapai māgapachida:

—Na esperāpa k'achia oo—e bi piumerā maa—e pirā carcelde bamerā.

³² Māpai Rey Agripapa māgaji Festomaa:

—Iru carceldeepa uchia pēik'ajida aji, César k'irapite wā k'inia—e bida ada paara.

Pablo Romadee pëida

27 ¹ Pedeeteedap'eda, tai pēijida Italiadee. Pablo awaraa presoorā ome bijida soldaorā poro juade, Julio apatap'edaa. Māgí baji soldaorā batallonde t'ijarapatap'edaa Reyrā Poro Waibiadeerā. ² Bataujida Adramitio p'uurudepema barcode, māgí wāit'ee pada perā Ásia eujādee, p'usa ide p'uuru bee chaa. Tai ome ichiaba nipají Aristarco, Tesalónica p'uurudepema. Māgí p'uuru Macedonia eujāde bi. ³ Tai uchiadap'edaa norema Sidón p'uuru wiibainajida. Mama soldaorā poro Juliopa Pablo chupiria k'awaap'eda, ichiak'au chi k'ōp'ayoorāmaa p'asiapiji, ārapa iru ak'idamerā māik'aapa k'aripadamerā.

⁴ Waya bataudak'āri, uchiajida Sidón p'uurudeepa. Mata Chipre isla ãpite

wāyaajida, taimaa nāu p'ua nībada perā. ⁵P'usa jāde wāyaajida Cilicia māik'aapa Panfilia eujā k'irapite. Mata panajida Mira p'uurude. Māgí p'uuru Licia eujāde bi.

⁶Mama soldorā poropa unuji barco Alejandría p'uurudepema wāru Italiadee. Mapa tai jōma ma barcode bataupiji. Māgá wājida tai wādap'edaa ode. ⁷Mamīda nāu golpe p'ua nībada perā, taarājida piak'āa wādapa. Mata panajida Cnido p'uuru k'irapite. At'āri nāu taimaa p'ua nībada perā, Creta isla āpite wādade wāyaajida punto Salmona k'irapite. ⁸Māgá isla k'ait'a piak'āa wādapa, t'iujida Buenos Puertos bahiade. Māgí Lasea p'uuru k'ait'a bajī.

⁹Maapai judiorā fiesta nek'odak'aa ewari wāyaa bajī. Ewari chok'ara atuadai bajī nāu k'aurepa. Maperā k'achia bajī p'usa jāde wāyaadait'ee, p'usa t'ojara pait'ee nībada perā. Mapa Pablopā ūraaji:

¹⁰—K'ōp'āyoorā, ūraweda ucharuta pīrā namāik'aapa, k'achia wādait'eeda aji. Net'aa, barco māik'aapa eperāarā paara atuadariita unu bida aji.

¹¹Mamīda ma soldorā poropa Pablo pedee ūri k'inia-e pajī. Ma k'āyaara barco chipari pedee māik'aapa barco p'erapari pedeeta ūriji.

¹²Āchi panadap'edaamāi pia-e bada perā p'usa t'ojara wāyaaít'ee, perā jōmaarāpa k'isijida wāyaanadait'ee Fenice p'uurude. Māgí puerto bajī Creta islade. Māgideepa unupachi noroeste māik'aapa suroeste.

Nāumiapa p'usa jāde atuapit'aada

¹³Ewari aba baarek'aapa nāu p'ua nībeeji. Mapa ancla jira atajida māik'aapa uchiajida, āchia k'isija p'anadap'edaak'a. Isla k'ait'a wājida tok'esaa wādaamaapa. ¹⁴Mamīda taarā-e nide nāumia golpe p'uaijī barcomaa, nok'oorepa māik'aapa ak'ōrejīru uchiapari eereepa. ¹⁵Mapa barco t'imí atadachi. Chi p'erapataarāpa p'oyaa k'irapa nāumaa bida-e pajī. Maperā ichiak'au nāumaa ateepijida. ¹⁶Māgá wādapa Cauda isla āpite wāyaajida. Māpai waa nāu golpe p'ua-e pak'āri, barco ātauwaare japa jī ateedap'edaa, it'í barcode jidiu atajida āripiamaapa. ¹⁷Māgí japa it'í jira atadap'eda, barcode mimiapataarāpa barco ek'ari p'irrabai jī nībijida jīk'arapa, barco t'oop'epiamaapa. Ma awara waawee p'anajida, p'ooni p'ananadai jīak'aapa p'usa jāde ipu t'ijarapatap'edaa Sirte ūri. Maperā chi vela pirat'aajida. Maap'eda, ichiak'au nāumaa ateepijida. ¹⁸Ai norema at'āri p'usa waapiara t'o nībada perā nāumiapa, barcode mimiapataarāpa net'aa nībada bat'amaa p'aneejida. ¹⁹Ai norema k'āima ūpeemaa ma nāumia p'ua nībide, vela, jīk'ara, pak'uru paara toidaa āchi juadoopa bat'amaadachida. ²⁰K'āima chok'ara ak'ōrejīru māik'aapa lucero unuda-e pajī, eu k'achia nībada perā. Mapa k'isija p'anajida tai k'iniidait'ee.

²¹Barco pidaarā jua araadak'aa pajī nek'odait'ee pida, audú mimia p'anadap'edaa perā. Mapa Pablo bainī beep'eda āchi esajīak'a, jōmaarāmaa māgaji:

—K'ōp'āyoorā, mia jarajida aji, uchiada-e pait'ee Creta isladeepa. Mi pedee ūridap'edaa paara, nāga p'asada-e pak'aji. Net'aa chok'ara āridai wā māik'aapa

atuadai wā. ²²Mamīda k'isia p'uanáati. Tachi nama p'aniirādepema apida piuda-e. Mamīda tachi barco atuadait'ee. ²³Mia māga k'awa bi Tachi Ak'ōrepa mimaa jarada perā ichi ángel it'aideepa. Māga ooji mī ichide ijāapari perā māik'aapa ichia oopi k'inia bīk'a oopari perā. P'ārik'ua mimaa ichi ángel pēiji. ²⁴Māgipa mimaa māgaji: "Pablo, p'eranaapáde aji, ichita pi César k'irapite wāit'ee perā. Tachi Ak'ōre tāri pia bairā, ūriji pia chupiria iidida na barcode p'aniirā pari. Mapa maarepida piuda-edá" aji. ²⁵Maperā k'ōp'ayoorā, k'isia p'uanáati mia ijāa bairā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a uchiait'ee. ²⁶P'usapa isla bimaa tachi jira bat'ak'ooit'eeda aji.

²⁷Māgá wādapa k'āima catorcema tai p'anajida Adriático p'usa jāde. Ma ewate p'ārik'ua esapite barco p'erapataaarāpa k'isiajida eujā k'ait'a pa p'ani.

²⁸Mapa chaajida chi nāpia. Chaadak'āri, juachama veinte baji chi nāpia. Ma waapai waya chaadak'āri, juachama quince baji. ²⁹Barcode mimiapataaarāpa māu īri p'ooni p'ananasdai jīak'aapa, barco ātauwaare ancla k'īmari t'aak'oojida. Maap'eda it'aa t'iija Tachi Ak'ōrepa isapai ewaripimerā. ³⁰Mamīda k'isia atajida barcodeepa jirabododait'ee. Mapa japa jira atajida māik'aapa toidaa bat'at'aajida, seewata k'īmaapema ancla toidú bat'arutak'a. ³¹Mamīda Pablopá māga k'awaak'āri, māgaji soldaorā poromaa māik'aapa chi soldaorāmaa:

—Jā esperāarā barcode p'aneeda-e pirā, parā nāik'aapa chok'ai uchiada-edá aji.

³²Mapa soldaorā japa jīk'ara t'iit'aajida māik'aapa toidú bat'at'aajida, esperā wēe.

³³Tap'eda pa wāk'āri, Pablopá jaraji nek'odamerā.

—Tomia omé paruta pia nek'oda-ee, k'isia jōnipa. ³⁴Mapa nek'ōti ma-āri pida, juatau paraadamerā. Mamīda k'isia p'uanáati, apida piuda-e pait'ee perā.

³⁵Māga jarap'eda, Pablopá pan ichi juade atap'eda, jōmaarā taide Tachi Ak'ōremaa it'aa t'iija māik'aapa ma pan t'ook'oop'eda, k'oji. ³⁶Māpai ma jōma barcode nipadap'edaarāpa māga unudak'āri, auk'a k'ojida. ³⁷Tai ma barcode wādap'edaarā doscientos setenta y seis paji. ³⁸Jōmaweda nek'odap'eda, bi jāwaadaidak'āri, barcode atee wādap'edaa trigo toidú bat'ak'oojida barco wēsaatimerā.

Barco t'oop'edarida

³⁹Ewarik'āri, barco pidaarāpa ma eujā k'awada-e paji mīda, unujida ipu i joobai nībi. Mapa k'isiajida barco ipude p'oo atadait'ee. ⁴⁰Māpai ancla jī bāda jōmaweda t'iik'oodap'eda, toida atabaibeejida. Ichiabi chi timón jī nībāda ērat'aajida māik'aapa chi vela k'īmaapema bainī bijida. Māpai barco to idee sirria nībeeji. ⁴¹Mamīda barco p'oo nībanaji ipu at'āri p'oo-ee badamāi. Barco k'ī pia p'oo nībeeji ipude, p'oyaa ãyaa mimik'a-ee. Māpai chi tru t'odochook'oodachi p'usapa.

⁴²Aramata soldaorāpa k'isiajida presoorā jōma peek'oodait'ee, ipudee mirudaridai jīk'aapa k'ui wādapa. ⁴³Mamīda āchi poropa māga oopi-e paji, Pablo peepiamaa bada perā. Ma k'ayaara jaraji chi k'ui k'awaa beerā toidú jīchoodamerā, māgá to idee naapiara panadamerā. ⁴⁴Jōdee jaraji chi k'ui atua beerā tabla īri maa-e pirā barco pak'uru pite īri wādamerā. Māgá tai jōma pia to ide panajida.

Pablo Malta islade

28

¹Tai jōma ipude panadak'āri, k'awaajida ma isla t'ijarapata Malta.

²Ariipema eperāarāpa tai pia ak'ijida. K'oi che nībada perā māik'aapa jisua nībada perā, t'ipitau oro jira bijida. Maap'eda taimaa jarajida t'ipitau ik'aawa k'ara p'ai chedamerā. ³Pablop'a t'ipi juu p'ūasaa p'e atap'eda, t'ipitaude oromaa baji. Māga nide t'ipi wāsiapa taama uchiadaip'eda, Pablo juade k'aa jira ba cheji. ⁴Māga unudak'āri, ma isladepema eperāarāpa āchi pitapai māgajida:

—¿Na eperā chīara peepari-ek'ā? ajida. P'usa jādeepa uchiaji mīda, tachi eperāarāpaoopata ak'iparipa chok'ai bapi-e pajida ajida.

Māga jarajida Pablo piudariit'ee jiak'aapa. ⁵Mamīda Pablop'a taama t'ipitaude jīap'et'aaji māik'aapa k'āiwee beeji. ⁶Jōmaarāpa ni jōnapachida

(Hechos 28.3-5)

sāapaita Pablo jua oorodarii maa-e pirā piudarii. Mamīda maarepida māga p'asa-e pak'āri, k'īsia awara k'īsiadachida. Jarajida Pablo ak'ōre waibiak'a.

⁷Tai p'anadap'edaa k'ait'a bají ma isladepemaarā poro waibia ejā. Māgí poro waibia t'ijarapachida Publio. Māgipa tai pia ak'iji ichi tede k'āima ōpee. ⁸Tai mama p'anide Publio ak'ōre k'ayaa bají k'īamiapa māik'aapa amipa. Mapa Pablopaa ak'īnak'āri, it'aa t'iji māik'aapa ichi jua bijí ma k'ayaa bada īri. Māgá jipa beeji. ⁹Māga k'awaadak'āri, ma isladepemaarāpa āchi k'ayaa beerā p'e ateejida māik'aapa Pablopaa jōma jipak'ooji. ¹⁰Māgá jipa p'aneedap'edaa perā, māpema eperāarāpa tai pia ak'ijida māik'aapa ne-inaa tee chejida tai-it'ee. Ichiaba mama māik'aapa barcode uchiadak'āri, net'aa jōmaata taimaa teejida ateedamerā.

Pablo Romade panada

¹¹Atane ōpee ma islade p'anadap'eda, bataujida barco p'usa t'ojarā wāyaapimaa badade. Māgí barco Alejandría p'uurudepema paji. Ma barco k'īmaa bají santok'a, Romadepemaarā ak'ōre waibiarā Cástor māik'aapa Pólux apatap'edaa. ¹²Ma barcode wājida Siracusa p'uurudee. Mama k'āima ōpee p'aneejida. ¹³Ma p'uurudeepa wājida to i k'ait'a. Mata wiibainajida Regio p'uurude. Ai norema tai āpiteik'a eereepa nāu p'ua nībeeji. Mapa ma norema wiibainajida Pozzuoli p'uurude. ¹⁴Mama unujida ijāapataarā. Mārāpa tai āchi temaa ateejida p'anade tomia aba. Maap'eda, wājida Romaderee. ¹⁵Romadepema ijāapataarāpa k'awa p'anajida tai wā nidā. Mapa tai k'īrachuu chejida Romadepema, ūk'uru Foro de Apio apatap'edaamāi, jōdee ūk'uru Tres Tabernas apatap'edaamāi. Pablopaa āchi unuk'āri, Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ip'eda, o-īadachi. ¹⁶Roma p'uurude panadak'āri, Pablo te jip'aade bijida jīapari abaa ome.

Pablo judiorā ome Romade unuda

¹⁷Mama panadap'eda, k'āima ōpeemaa Pablopaa Roma p'uurudepema judiorā poroorā t'ī p'eqi. Jōma pachedak'āri, māgaji:

—Michi auk'aarā, maarepida mia ne-inaa k'achia oo-e bida aji, judiorā k'īraupiit'ee maa-e pirā tachi chonaarāpa oodap'edaak'a oo amaadamerā. Mamīda Jerusalende mi jita atadap'eda, Romadepemaarā juade bijida. ¹⁸Romadepemaarāpa mimaa iididak'āri k'āare k'achiata oo bi, k'ena pēidait'ee paji, maarepida k'achia oo-e pada perā mi peedait'ee. ¹⁹Mamīda judiorāpa k'iniada-e paji mi uchia pēidamerā. Mapa mia chupiria iidiji Cesarpa mi nepira ak'imerā. Māga ooji michi auk'aarā āpite jarai wēe bi mīda. ²⁰Irá parā t'ī pēiji jara k'inia bairā mi nāgā cadenapa jī nībi, tachi Israel pidaarāpa ijāa p'ani k'aurepa.

²¹Māpai ma judiorāpa p'anaujjida:

—Taipa k'art'a p'āda apida waide jitada-e p'anida ajida, Judea pidaarāpa tee pēidap'edaa. Ichiaba araapa pache p'anadap'edaarāpa pi āpite maarepida k'achia jarada-e p'ani. ²²Mamīda taipa k'awa k'inia p'anida ajida, pia k'īsia bi, k'awa p'anadairā jōmaarāpa pedee k'achia jara p'ani pichi eere p'aniirā āpite.

²³Māpai ewari aba bijida Pablo pedee ūridait'ee. Ma ewate pak'āri, eperāarā cheepurujida Pablo badamāi. Tap'eda weda k'ewara parumaa Pablopaa jarateeji Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a, k'awaadamerā sāga Tachi Ak'ōredereera p'aneedai. Jarateeji k'aita Jesús, Moisepa p'ādadeepa māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarāpa p'ādap'edaadeepa. ²⁴Māga ūridak'āri, ūk'uruurāpa ijāajida Pablopaa jarateeda Jesude. Mamīda ūk'uru ijāada-e paji. ²⁵Āchi pitapai k'isia auk'a p'anada-e paji. Māpai erreudait'ee pak'āri, Pablopaa māgaji:

—Wāarata jarajida aji, Tachi Ak'ōre Jaurepa ichi pedee jarapari Isaías it'aideepa parā chonaarāmaa jarak'āri:

²⁶'Jā eperāarāmaa jaranapáde aji: Parāpa ūridait'ee mi pedee. Mamīda k'awada-e pait'ee k'āata jara k'inia bi. Mīa oo bī unudai mīda, k'awada-e pait'ee. ²⁷Na eperāarā k'īri k'isua p'anadairā, pia ūridak'aa. Ma awara tau p'ārajī pik'a jēra bi ununaadamerā; k'īri jida t'ap'a pik'a jēra bi ūrinaadamerā. Maperāpi mīmaa chedak'aa, mīa āchi t'āri pia p'anapimerā māik'aapa āchi o k'achiadeepa k'aripa atamerā.' (*Is 6.9-10*)

²⁸Māpai Pablopaa māgaji:

—Idi wāara uchiajida aji, ma et'ewa jarada, parāpa ijāa k'iniada-e p'anadairā Ak'ōrepa mīmaa jarapida. K'awāatī Tachi Ak'ōrepa it'aa wāpiit'ee judio-eerā, ārapa parā k'āyaara ūridait'ee perā Tachi Ak'ōrepa jara pēi bi.

²⁹[Pablopaa māga jarap'eda, judiorā uchiajida. Aupedee erreu wājida āchi pitapai.]

³⁰Pablo año omé beeji Romade, te alquilaata ata badade. Mama bide irumaa p'asianarutaarā jōmaweda auteebaipachi. ³¹Jarateepachi Tachi Ak'ōrepa jara pēida ijāadamerā Tachi Waibia Jesucristode, māgá it'aa wādait'ee. Maapai apidaapa irumaa jarateenaapáde ada-e paji.

ROMANOS

San Pablopá K'art'a P'āda Romade P'aní Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a pāji. Pablo judío paji. Tachi Ak'orepa Moisemaa ūraa pāpida pia k'awa baji, fariseo pada perā. Irua na k'art'a pā peiji Romade p'aní ijāapataarāmaa; judiorā, judio—eerāmaa paara. Na k'art'a p'ādade Pablopá jara bi ichia k'isia iru bi wāit'ee Romadee māik'aapa Espanyadee. Jesucristopa jirit'eradaarā waide mamaa wāda—e pada perā jarateede, na k'art'aade Pablopá jara bi sāga eperārā ijāapataadaipia bi Jesucristode, irua ára o k'achiadeepa k'aripa atamerā. Ichiaba jaratee bi judiorápā ijāapata judio—eerāpa ijāapata ome; sāga p'anapataadaipia bi Cristode ijāadak'ari.

Naapiara Pablopá jara bi ichi Jesupa jirit'erada; ichia it'aa t'ipari Romadepema ijāapataarā pari māik'aapa sāapleda na k'art'a pāji ãaramaa (cap. 1.1-17). Jara bi eperārā jōmaweda p'ek'au k'achia oopata jua ek'ari p'anapata perā, atuadait'ee. Maperāpi chupiria iididaipia bi Jesupa ára ma o k'achiadeepa k'aripa atamerā (caps. 1.18–3.20). Jara bi sāga Jesude ijāadak'ari, Tachi Ak'orepa eperārāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari māik'aapa ichi t'ari auk'a bipari áchi t'ari ome (caps. 3.21–5.11); Adán k'aurepa p'ek'au k'achia oopata; jödee Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia oo amaadai (caps. 5.12–6.23); ijāapataarā araa p'anadak'ari Cristo ome, Tachi Ak'ore Jaure jua ek'ari p'anapata (caps. 7–8); judiorápā Jesucristode ijāa k'iniada—e pada perā, Tachi Ak'orepa ichi ūraa chiwidí k'awapiji tachi judio—eerāmaa, mamida judiorā jida auk'a Ak'ore truadee wādai Cristode ijāaruta pirā (caps. 9–11). Jara bi sāga Cristode ijāapataarā p'anapataadaipia bi: chik'inia p'anapataadaipia bi māik'aapa oodaipia bi Ak'orepa k'inia bik'a; áchi poro waibiarā waawee p'ani; k'ira jüp'a nipa p'ani awaraarā ome (caps. 12.1–15.13). T'epai na k'art'a pā aupa wāk'ari, Pablopá salude pēiru ichi k'ira k'awa p'aniirāmaa (caps. 15.14–16.27).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablopá oopari Jesucristopa oopi bik'a. Mapa nāgí k'art'a p'āru. Tachi Ak'orepa mi jirit'eraji māik'aapa awara biji jarateemerā irua pedee pia jara pēida Jesucristode.

²Chonaarāweda Tachi Ak'orepa jaraji ma pedee pia jara pēida ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari, árapa māgí p'ādamerā māik'aapa jīadamerā awaraa ūraa p'āda ome. ³Ma jara pēidade Ak'orepa jaraji

ichi Warra uchiait'ee chonaarāwedapema Rey Daviddepa, eperā jīp'aa uchiaparik'a. ⁴Mamīda ichi warra eperā jīp'aa-e paji. Tachi Ak'ōre Warra paji. Ak'ipit'ee Jesucristo wāara ichi Warra, Tachi Ak'ōrepia iru jōmaarā k'āyaara waibiara papiji, iru piup'eda, chok'ai p'irabaipik'āri. Māga ooji jōmaarāpa k'awaadamerā wāara Jesucristota Tachi Waibia.

⁵Cristopa mī pia ooji mī pēik'āri māga jarateenamerā. Mapa mia jarateepari judio-eerā jōmaarāmaa, irude ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ⁶Parāpa ichiaba ma jarateeda ijāajida. Tachi Ak'ōrepia parā jida jīrīji Cristodeerā papiit'ee.

⁷Maperā mia na k'art'a pāru parā Roma p'uurudepemaarāmaa k'irāpapiit'ee Tachi Ak'ōrepia parā k'inia iru bī māik'aapa parā awara bi k'inia bi ichideerā p'aneedamerā. Mia it'aa iidi bi irua māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Pablo Romadee wā k'inia bada

⁸Naapiara mia jara k'inia bi Jesucristo k'aurepa mia gracias jarapari mī Ak'ōre Waibiamaa parā jōmaarā pari. Mia māgá gracias jarapari, ijāapataarā para bee chaa nepiripata perā parāpa wāara Jesucristode ijāa p'ani. ⁹Tachi Ak'ōrepata k'awa bi mi ichita it'aa tīpari parā pari, tāripa oo k'inia bairā irua oopi bik'a. Mapa jarateepari iru Warrapa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁰Enenee nībi Tachi Ak'ōremaa mī k'aripamerā wāit'ee parā ak'ide, irua māga k'inia bi pīrā. Taarāru mi wā k'inia bi. ¹¹Parā k'ira ak'i k'inia bi, parāmaa waapiara k'awaapiit'ee Ak'ōre Jaurepa oopi bi. Māgá parāpa pipiara oodai Ak'ōrepia k'inia bik'a. ¹²Ma awara māgá tachi jōmaweda chik'ariпа p'anadai pipiara Cristode ijāadait'ee.

¹³Ipemaarā Cristo k'aurepa, mia parāmaa k'awapi k'inia bi mi wā k'inia bada parā ak'ide. Mamīda p'oyaa-e paji. Parā auk'a k'aripa k'inia bi apemaarā judio-eerā k'aripaparik'a. K'inia bi parā tāidepemaarā ichiaba Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. ¹⁴Wāara Tachi Ak'ōrepia mi jīrit'eraji ichia jara pēida jarateenamerā jōmaarāmaa: Grecia eujādepema pedee pedeepataarāmaa; aī pedee pedeedak'aarāmaa ichiaba; k'isia k'awaa p'aniirāmaa māik'aapa k'isia k'awa-ee p'aniirāmaa paara. ¹⁵Maperā parā Roma p'uurudepemaarāmaa ichiaba mia jaratee k'inia bi Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee.

¹⁶Mi k'ira nejasia-ee jarateeit'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, Tachi Ak'ōre, ichi juapa aide ijāapataarā k'aripait'ee perā atuanaadamerā. Naapiara māgá jara pēiji judiorāmaa māik'aapa īrá māga ichiaba jara pēiru judio-eerāmaa. ¹⁷Māgí jara pēida k'aurepa k'awa p'ani eperāarāpa k'awaadak'āri Cristopa ooda āchi-it'ee māik'aapa irude ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepia āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipariit'ee. Tachia māgá k'awa p'ani Tachi Ak'ōre ūraa pādade jara bairā:

'Eperā Tachi Ak'ōrede wāara ijāapari ichita bapariit'ee iru ome,
p'ek'au k'achia wēe bairā iru k'īrapite.' (Hab 2.4)

P'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadait'ee

¹⁸ It'ariipa Tachi Ak'ōrepa ijāapataarā māgá p'ek'au k'achia wēe ak'i bi mīda, ichia jōmaarāmaa k'awapi k'inia bi māgá ak'i-e ichide ijāadak'aa beerā. K'īrau bi āchi ome p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapata perā māik'aapa ne-inaa k'achia oopata perā apemaarāpa ijāanaadamerā irua wāarata jara pēidade. ¹⁹ Āchia māgá oopata, āchi tāride pia k'awa p'ani mīda Tachi Ak'ōre bapari. Māga k'awa p'ani ichi juu at'apai āchimaa ak'ipidoo perā. ²⁰ Tachi Ak'ōrepa na eujā, pajā māik'aapa ne-inaa jōma aide nībi oodak'āriipa, eperāarāpa ma ooda ak'i p'anapachida. Māgá k'awaa wāpachida iru ichita bapari māik'aapa jōmaweda irua ooda, eperāarāpa poyaa oodak'aa perā māgee net'aa āchi juadoopa. Māga k'awa p'anajida mīda, āchi k'inia p'ek'au k'achia oo wāpachida. ²¹ Māgá Tachi Ak'ōre k'awa p'anide at'āri irude ijāa k'iniadak'aa pajī māik'aapa it'aa tī k'iniadak'aa pajī gracias jaradait'ee, irua āchi pia ak'i bapachi mīda. Ak'ōre net'aade k'isiadak'aa pajī. Maperāpi eperāarā k'īra k'awa-ee pik'a p'anapachida, pia māik'aapa k'achia k'awada-ee. ²² "Tachia ne-inaa jōma k'awa p'anida" apachida. Mamīda wāara k'īsia k'awadak'aa pajī, Ak'ōrede ijāadak'aa pajī perā. ²³ Unupachida Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'īra wāree ooda. Mamīda it'aa tīdai k'āyaara Ak'ōre k'īra wāreemaa, irua oodadepema ne-inaa māgee jīak'a juapa oopachida ai k'īrapite it'aa tīpataadait'ee. Māgá it'aa tī p'anepachida eperā jīak'a ooda k'īrapite; ipana, ne-animal maa-e pirā eujāde bipa nīuteepata, māgee jīak'aa ooda k'īrapite. Māga oopachida māgee net'aa chook'aa mīda, eperāpa ooda perā. Jōdaipari eperāk'a. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita bapari.

²⁴ Māga oo k'inia p'anapachida perā, Tachi Ak'ōrepa ichiak'au bēiji k'achia oodamerā chīara ome. Māgá āchia k'achia oo k'iniata oo wāpachida, k'īra nejasia-ee. ²⁵ Tachi Ak'ōrepa wāara ne-inaa jōmaweda ooji mīda, ma wāarata ijāadai k'āyaara, seewa ijāapachida. Mapa it'aa tīpachida irua oodamaa, irumaa it'aa tīdai k'āyaara. iMamīda tachi ooda ichita Ak'ōre Waibia pait'ee! iMāgita Tachi Ak'ōre Waibia! Amén.

²⁶ Āchia māgá Tachi Ak'ōrepa oodamaa it'aa tī p'anadap'edaa perā irua ichiak'au bēiji āchia oo k'iniata oodamerā. Māgá ne-inaa k'achia k'īra tādoo oo wāpachida. Wēraarā awaraa wēraarā ome k'āi k'inia p'anapachida, wēra chi imik'īra ome k'āiparik'a. ²⁷ Ichiaba imik'īraarāpa awaraa imik'īraarā audú jīripachida āchi ome auk'a araa k'āidait'ee, wēraarā ome k'āidai k'āyaara. Māga oo p'anipa k'īra nejasia wēe, āchi k'ap'ia miapipachida, Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a eperārāmaa oodaamaa p'anadap'edaa perā.

²⁸ Ma awara Tachi Ak'ōre k'awadaamaa p'anadap'edaa perā, irua āchi ichiak'au atabēiji ne-inaa k'achia k'īra tādoo oo p'anepachida. Māgee eperārā nāgá p'anapata: pariatua awaraarā jīripata ai ome k'āidait'ee; ik'awaa ne-inaa k'achia oodait'ee; chīara net'aa k'īyaa; chīara k'achia oyaa; chīara k'īraunuamaa iru bee ne-inaa k'aurepa; chīara jīriyaa peedait'ee; chōo jīriyaa; chīara k'ūrayaa; tāri k'achia-idaa; chīara āpite k'achia pedeeyaa; ³⁰ ik'achia jarayaa; Tachi Ak'ōre k'īraunuamaa;

auduuyaa; āchia oopata nepiriyyaa awaraarāpa āchi t'o p'anadamerā; ne-inaa k'achia oodai'tee k'īsiayaa; āchi ak'ōreerā pedee ūridaamaa; ³¹k'īsia k'awadak'aa; oodak'aa āchia oodai'teeda apatak'a; āchideerā paara k'īra unuamaa; k'īra jōdak'aa; chupiria k'awaadak'aa. ³²Māgeerāpa āchi t'āridepai k'awapata plek'au k'achia oo p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma awara k'awapata Tachi Ak'ōrepa atuapiit'ee māgee plek'au k'achia ooi awaa beerā. Mamīda ichi k'inia māgee ne-inaa k'achia oo wāpata māik'aapa pia ak'ipata awaraarā āchi ome auk'a oo wāpataaraā.

Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate

2 ¹Māgee k'achia oopataaraā ak'īk'āri, parādepema abaapa k'īsiai: "Mia māga oo-e pak'āji". Mamīda pia pida ne-inaa k'achia oopari Tachi Ak'ōre k'īrapite. Maperā k'īrak'aupai jarai Tachi Ak'ōrepa māgee k'achia oopataaraā miapiipiia bi. Auk'a Ak'ōrepa pi miapii, pia k'achia oopata k'aurepa. ²Wāara, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'achia chook'aa ichi bimāi. Maperāpi ichia ne-inaa pia oopari, jarak'āri māgeerā miapiit'ee āchia plek'au k'achia oopata k'aurepa. ³Māga bita ȳk'īsia bik'ā irua pi miapi-e pait'ee, auk'a ne-inaa k'achia oopari mīda? ⁴Maa-e pīrā ȳnāga k'īsia bik'ā? "Tachi Ak'ōre audú t'āri pia bairā, chooit'ee mia ne-inaa k'achia ook'āri." ȳK'awa-e bik'ā Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari pi ome, k'inia bairā pia plek'au k'achia oo amaamerā? ⁵Mamīda pia oo-e bi Ak'ōrepa k'inia bik'ā, k'īri k'isua bapari perā. Maperā Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua pi audupiara miapiit'ee awaraa k'achia oopataaraā k'āyaara. Māga ook'āri, ne-inaa pia ooit'ee, Tachi Ak'ōrepa ichita ne-inaa pia oopari perā. ⁶Ma ewate Tachi Ak'ōrepa ak'ii'tee eperāarā jōmaarāpa oopatap'edaa jarait'ee pia wa k'achia. ⁷Ichi truadēe wāpiit'ee nāgee eperāarā: ne-inaa pia oopataaraā, k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'īmerā, māik'aapa ichita p'ana k'inia p'anapataaraā iru ome iru trua k'īra wāreedee. ⁸Jōdee nāgee eperāarā atuapiit'ee: audua p'anapataaraā māik'aapa ooda-e p'āniirā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a, ma k'āyaara ne-inaa k'achia oo k'inia p'anadairā. Māirāpa Tachi Ak'ōre k'īraupipata. Mapa ma ewate irua āchi k'achia ooit'ee. ⁹Ma ewate jōmaweda plek'au k'achia oopataaraā miadait'ee māik'aapa chupiria chitoonadait'ee, naapiara judiorā, maap'eda judio-eerā. ¹⁰Jōdee pia oopataaraā k'āiwee p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'ii'tee perā māik'aapa ichi trua k'īra wāreedee wāpiit'ee perā. Māga p'anadait'ee naapiara judiorā, maap'eda judio-eerā. ¹¹Tachi Ak'ōrepa judiorāpa oopatap'edaa, judio-eerāpa oopatap'edaa auk'a ak'ii'tee.

¹²Mia māga jara bi Ak'ōrepa judio-eerā atuapiit'ee perā āchia plek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awada-e p'ani mīda. Jōdee judiorā auk'a atuapiit'ee āchia plek'au k'achia oopata k'aurepa, Moisepa p'āda k'awa p'ani mīda, ooda-e p'anadairā jōmaweda ma p'ādade jara bik'ā. ¹³Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida ūrirutapapai, eperā plek'au k'achia wēe bee-e pai Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mamīda eperā plek'au k'achia wēe bee Tachi Ak'ōre k'īrapite, oruu pirā jōmaweda ma p'ādade jara bik'ā. ¹⁴K'awa p'ani judio-eerāpa ichiaba oodai Moisepa p'ādade jara bik'ā, ma p'āda k'awada-e p'ani mīda. Māga oodai oodak'āri

Tachi Ak'orepa k'isia pia bëidak'a eperäarä t'äride, ewaa weda eperäarä ook'ari.

¹⁵Mágá pia oodak'ari, jömaarämaa ak'ipipata ächi t'äride bëida auk'a bee Ak'orepa päpida ome. Ma k'isia pia bëida l'aurepa ne-inaa pia k'awapata. Mapa ne-inaa pia oodak'ari, k'äiwee p'anapata. Jödee ne-inaa k'achia oodak'ari, k'isia p'ua p'anapata. ¹⁶Tachi Ak'orepa mi jirit'eraji jarateemerä ichi Warra Jesucristopa ooda eperäarä k'aripait'ee. Irua ak'iit'ee eperäaräpa oopatap'edaa Ak'ore ewari waibia ewate. Iruata k'awapari jömaaräpa ächi t'äride oo k'inia p'ani, pia wa k'achia. Mapa k'await'ee chisägiirä wäpii Ak'ore truadee mäik'aapa chisägiirä atuapii.

Judioräpa Moisepa p'äda iru p'ani

¹⁷Paräpa jarapata: "Tai judiorä." Mamïda parä audua p'ani Tachi Ak'orepa oopi k'inia bi eperäarämaa k'awa p'anida apata perä. Mäga jarapata pächi auk'aaräpa Moisepa p'äda iru p'anadairä. ¹⁸Wäara Moisepa p'äda k'aurepa k'awa p'ani säga oodaipia bi mäik'aapa säga oodaik'araa bi, Tachi Ak'orepa parä pia ak'i bamerä. Ma awara ijää p'ani Ak'ore Üraa pädade jara bik'a wäara oodaipia bi jömaaräpa, ma pädade jara bi ūraa pia bairä. ¹⁹K'isia p'ani paräpata Tachi Ak'orepa oopi k'inia bi eperäarämaa jarateedai Moisepa p'äda k'awa—ee beerämaa, ächia Ak'ore Üraa k'awada—e p'anadairä. ²⁰Parä—it'ee ächi k'isia k'awa—ee beeräk'a p'ani maa—e pirä warra chak'eeräk'a p'ani. Parä judioräpa ächimaa jarateeda—e p'ani pirä, isäga k'awaadaima Ak'orepa oopi k'inia bi ächimaa? ¿Paräpa wäarata k'awa p'ani—ek'ä, Ak'ore Üraa k'awa p'anapata perä? ²¹Paräpa awaraarämaa jarateepata Ak'ore Üraa pädade jara bik'a oodaipia bi. ¿Mäga—ek'ä? Mamïda paräpa pida ooda—e p'ani ma pädade jara bik'a. Üraapata awaraarämaa nechiianaadamerä. Mamïda edaare paräpa mäga oopata. ²²Jarapata tachi wéra omepai k'äipia bi. Mamïda parädepema ülk'uruuräpa chiara wéra jiripata, ai ome k'aidait'ee. K'iraunuamia iru p'anapatada apata ne—inaa k'ira tädoo juapa ooda, ai k'irapite it'aa t'ipata. Mamïda parädepemaarä ülk'uru t'iupata mägee ne—inaa iru p'ani tede nechiadait'ee. ²³Jara p'ani: "Táipata Tachi Ak'ore Üraa k'awa p'anida" apata. Mamïda wäara ooda—e p'ani Ak'orepa jara bik'a ma ūraade. Mapa parä k'aurepa awaraaräpa pedee k'achia jarapata Tachi Ak'ore äpite, ²⁴Ak'ore Üraa pädade näga jara bik'a:

'Parä k'aurepa Tachi Ak'orede ijäadak'aa beeräpa k'achia pedeepata
iru äpite.'

(Is 52.5)

²⁵Tachi Ak'orepa oopidak'a chonaaräweda, tauchaa bijida parädepema imik'iraarä k'ap'iade, ak'ipidait'ee parä Tachi Ak'ore eperäarä. Mamïda paräpa Tachi Ak'ore Üraa pädade jara bik'a wäara ooda—e p'ani pirä, auk'a p'aneepata tauchaa wée beerä ome. ²⁶Jödee, ma tauchaa wée beeräpa wäara oo p'ani pirä Ak'ore Üraade jara bik'a, Tachi Ak'orepa ichideerä papiit'ee, tauchaa wée p'ani mäda. ²⁷Mágá Tachi Ak'ore k'irapite mäirä pipiara uchiadait'ee parä judiorä k'äyaara. Ak'orepa oopi bik'a oo p'anipa ärapa ak'ipipata Ak'orepa parä miapiipi bi, irua oopi bik'a oo k'iniada—e p'anadairä. Mäga p'anapata, parä judioräpa iru ūraa päda k'awa p'ani mäda mäik'aapa pächi k'ap'iade tauchaa iru p'ani mäda. ²⁸Ma jöma jara aupadade k'isiadak'ari, k'awa p'ani Tachi Ak'orepa ichideerä

papi-e judiorāda apataarā, ne-inaa oopata perā irua ūraa p'ādade jara bik'a maa-e pirā āchi k'ap'iade tauchaa bipata perā. ²⁹ Ma k'āyaara ichideerā papipari chi t'āripa irude wāara ijāapataarā. Jaradai āchia tauchaa pik'a iru p'anī āchi t'āride, k'ap'iade iru p'anadai k'āyaara. Māgá t'āripa wāara ijāadak'āri, Ak'ore Jaure āchi ome ba chepari. Māgí pipiara bi Ak'ore Ūraa p'ādade iru p'anadai k'āyaara, iruata k'awapipari perā jōma Tachi Ak'orepa oopi k'inia bi. Tachi Ak'orepa māgee wāara ijāapataarā pia ak'ipari, awaraarāpa ãra māgá ak'ida-e p'anī mīda.

Tachi Ak'orepa ichita oopari ichia jara bik'a

3 ¹Māgara, Ʉk'āare-it'ee eperā k'ap'iade tauchaa bii judío pamerā? ²iMāga-epi! Tachi Ak'orepa judiorāta naapiara jirit'eraji ichia jarada jīadamerā māik'aapa awaraarāmaa jarateedamerā. ³Made Ak'orepa ichi ūraa jaraji judiorāmaa. Mamīda āchidepema ūk'uruurāpa ma ūraa ijāada-e p'anapachida. Maperā ooda-e paji irua oopi k'inia bik'a. Ārapa māgá ijāada-e p'anadap'edaa perā, ɄAk'orepa oo amaa beejik'ā ichia jaradak'a ma ūraa p'ādade? ⁴iMāga-epi! Ak'orepa seewa jarak'aa eperāarāk'a. Jip'a oopari ichia jara bik'a. Ichi ūraa p'ādade chonaarāwedapema Rey David it'aideepa jaraji:

'Ak'ore, mia ne-inaa k'achia oopata ak'ip'eda, pia wāarata jarapari "k'achia bida" ak'āri. Pi imiateepataarā ichita p'oyaapariit'ee, pia aupaita ak'iit'ee perā eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia.' (Sal 51.4)

⁵Mamīda tai judiorāpa ne-inaa k'achia oo p'anadak'āri, ak'ipipata Tachi Ak'ore pipiara bi eperāarā k'āyaara, irua maarepida k'achia ook'aa perā. Māgara Ʉk'āata jaradaima? "Tachi Ak'ore, tachi ooda t'āri k'achia bik'ā, k'achia oopataarā atuapiit'ee perā?" (Mia māga iidik'āri parāmaa, pedeemaa bi eperā k'īsia k'awa-ee bik'a.) ⁶iTachi Ak'ore t'āri k'achia-epi! Māga bada paara tachi ome, Ʉsāga ak'ik'ajima na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia?

⁷Mia māga k'īsia bada paara, eperā k'īsia k'awa-ee bipa jarak'ajik'a ichiaba mia māga jarai: "Mia seewa jarak'āri, ak'ipimaa bi Tachi Ak'ore pipiara bi mi k'āyaara, irua seewa jarak'aa perā." Māgara mia k'īsiak'ají seewa jara bipa jōmaarāpa Tachi Ak'ore pipiara ak'īdait'ee, irua wāarata jarapari perā. Māga pada paara Ʉsāap'eda Ak'orepa mi atuapiima ma seewa jarada k'aurepa? ⁸Wāara judiorā ūk'uruurāpa mi āpite jara p'anida a p'ani, mia jarateepari ne-inaa k'achia oodaipia bi, jōmaarāpa Tachi Ak'ore pipiara ak'īdamerā. iMia māga jarateek'aapi! Ak'orepa k'awa bi k'airāpa māga jarateepata māik'aapa ichia māgiirā miapiit'ee ma k'aurepa.

Jōmaarāpa p'ek'au k'achia oopata

⁹Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani tai judiorā pipiara p'ani-e judio-erā k'āyaara, Ak'orepa ichi ūraa p'āda tai ome bēida perā. Et'ewa mia ak'ipiji parāmaa tachi jōmaarāpa p'ek'au k'achia oopata, pek'au k'achia juu ek'ari p'anapata perā; judiorā, judio-erā auk'a. ¹⁰Ichiaba Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperā apida p'ek'au k'achia wēe bi—e Tachi Ak'ōre k'īrapite. ¹¹ Eperā apidaapa wāara k'awa—e bi ne—inaa pia ooit'ee. Eperā apidaapa jiri—e bi Tachi Ak'ōre wāara k'awaait'ee. ¹² Jōmaarāta o k'achiade p'ani āchia oo k'iniata oo p'anapata perā. Apidaapa oodak'aa Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, ne—inaa pia wāara p'oyaa oodak'aa perā.’ (Sal 14.1-3; 53.1-3)

¹³ ‘Nāga pik'a p'ani. Ara piuda k'ap'ia pia iada—e pak'āri, mik'ia uchiaparik'a ma iadap'edaamāipi, māga pik'a pedee k'achia uchiapari āchi it'aideepa, t'āri k'achia—idaa p'anapata perā. Āchi it'aideepa seewa aupai uchiapari.’ (Sal 5.9)

‘Ara taamapa neera mera iru baparik'a chi k'idade eperā k'aait'ee, māga pik'a āchi imeraa pedeepa eperāarā k'ūrapata ne—inaa k'achia oopidait'ee.’ (Sal 140.3)

¹⁴ ‘Ik'achia pedeepata t'āri k'achia p'anapata perā.’ (Sal 10.7)

¹⁵ ‘Chīara audú pee k'inia p'anapata. ¹⁶ Māirā wārutamaa ne—inaa k'achia oo wāpata awaraarāmaa māik'aapa awaraarā t'āri p'uapipata. ¹⁷ K'aiwee p'anadak'aa māik'aapa k'awadak'aa awaraarā māgā p'anapidait'ee.’ (Is 59.7-8)

¹⁸ ‘Tachi Ak'ōre waaweedak'aa, irude ijāadak'aa perā.’ (Sal 36.1)

¹⁹ Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'āpiji ma et'ewa pedeeda judiorā—it'ee, ichia bēida perā ichi ūraa pāda tai chonaarā ome. Ma ūraa p'āpiji apidaapa jaranaadamerā “miata ne—inaa k'achia oo—e” māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarāpa k'awaadamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi atuapiit'ee. ²⁰ Maperā k'awa p'ani eperā apida p'ek'au k'achia wēe bait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite Moisepa pāda k'awapari perā maa—e pirā ma pādade jara bik'a oopari perā. Jīp'a ma ūraa pāda k'aurepa k'awapata tachia k'achia oopata.

Eperāarā o k'achiadeepa uchiapata Cristode ijāadak'āri

²¹ Mamīda īrá eperāarāmaa Tachi Ak'ōrepa ak'ipimaa bi p'ek'au k'achia wēe p'aneedai iru k'īrapite, ooda—e p'ani mīda jōmaweda irua jara bik'a ichi ūraa pādade. Māga k'awa p'ani irua māga ak'ipida perā tai chonaarāmaa, Moisepa pādade māik'aapa Ak'ōre pedee jarapataarāpa pādap'edaade. ²² Tachimaa ak'ipimaa bi ichia naaweda k'isia iru bada: jōmaarāta wāara Jesucristode ijāa p'aniirā p'ek'au k'achia wēe p'anapata Tachi Ak'ōre k'īrapite, judiorā māik'aapa judio—eerā paara. ²³ Jōmaarāpa p'ek'au k'achia oopata. Eperā apida wē—e wāara ne—inaa jōmaweda oopari Ak'ōrepa oopi bik'a. ²⁴ Mamīda Tachi Ak'ōre audú t'āri pia bapari perā māik'aapa eperāarā k'inia iru bapari perā, pēiji ichi warra Jesucristo p'ek'au k'achia oopataarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā iru k'īrapite. ²⁵ Jesucristopa eperāarā māgā k'aripai Tachi Ak'ōrepa iru piupida perā eperāarā pari. Chonaarāweda eperāarāpa p'ek'au k'achia oodak'āri, Tachi Ak'ōrepa choopachi māik'aapa irua ma k'achia āyaa bipachi. Mamīda ma k'achia wēpapi—e pají. Jōdee eperāarā taide ichi warra kurusode piuk'āri, iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa

eperāarā p'ek'au k'achia jōmaweda wēpapiji, chonaarāpa chonaarāweda oopatap'edaa paara. ²⁶Māga ooji ak'ipiit'ee ichi wāara tāri pia bapari. Maperāpi eperā Cristode wāara ijāa bī p'ek'au k'achia wēe bapari Tachi Ak'ōre k'irapite.

²⁷Mamīda eperāpa jarai: “Tachi Ak'ōrepa mita pia ak'i bapariit'ee mia ne-inaa pia oopari perā”. Mamīda māga-e. Tachi Ak'ōrepa pia ak'i bapariit'ee chi wāara Jesucristode ijāa bī aupai. ²⁸Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'ani eperāarā p'ek'au k'achia wēe p'oyaa p'anadak'aa oo p'anadairā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Jīp'a p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite, Jesucristode ijāa p'anadairā.

²⁹Tachi Ak'ōre jōmaarā Ak'ōre Waibia; judiorā Ak'ōre Waibia, ichiaba judio-erā Ak'ōre Waibia. ³⁰Tachi Ak'ōre apai. Maperā k'awa p'ani judiorā p'ek'au k'achia, judio-eerā p'ek'au k'achia auk'a wēpapipari, Cristode wāara ijāadak'āri. ³¹Māga jaradak'āri, ijara k'inia p'anik'ā Ak'ōre Ūraa p'āda vale-ee pik'a bī? iMāga-e! Tachia Cristode wāara ijāadak'āri, oopata ma ūraa p'ādade jara bik'a.

Abrahampa ijāada

4 ¹K'isiadáma tai judiorā chonaarāwedapema Abrahampa oodade. ²K'āata oojima Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'imerā? ²Tachi Ak'ōrepa jaradak'a jōmaweda ooda paara Abrahampa, ichia jarak'aji awaraarāmaa: “Tachi Ak'ōrepa mi pia ak'ipari ne-inaa oopari perā iru-it'ee.” Mamīda Tachi Ak'ōre-it'ee māga jara-e pak'aji, ne-inaa jōmaweda oo-e pada perā Ak'ōrepa k'inia badak'a. Māga bita, ̄sāapeda Tachi Ak'ōrepa Abraham pia ak'ijima? ³Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bī:

‘Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

⁴K'isiadáma nāgide. Eperā mimiak'āri awaraa pari, ma mimia aupap'eda, ichi p'arat'a iidinapari mimia chiparimaa. Māgā tachia oopata p'arat'a jitadait'ee.

⁵Mamīda māga-e Tachi Ak'ōre ome. Irua eperā pia ak'i-e, ma eperāpa māga iidi bairā ichia ne-inaa pia oopari k'aurepa. Jīp'a p'ek'au k'achia oopataarā pia ak'ipari, māirāpa wāara ijāadak'āri irua āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. ⁶Chonaarāweda Rey Davidpa ichiaba k'awaji Ak'ōrepa eperā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari, ne-inaa pia oo-e bī mīda iru-it'ee. Jaraji māgee eperā tāri o-īa bapari, Ak'ōrepa iru māgā k'aripapari perā. Māgaji:

⁷‘P'ek'au k'achia oopataarā o-īa p'anapata Tachi Ak'ōrepa āchi p'ek'au k'achia āyaa bik'āri māik'aapa wēpapik'āri. ⁸Māgee eperā o-īa bapari Tachi Ak'ōrepa iru p'ek'au k'achia wēe ak'ik'āri.’ (Sal 32.1-2)

⁹Davidpa māga jarada perā, ̄k'āata jaradaima? ⁹Tachi Ak'ōrepa wēpapiik'ā tauchaa iru beerāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa aupai? Tauchaa wēe beerāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa auk'a wēpapiit'ee, o-īa p'anapataadamerā Davidpa jaradak'a. Waya pedeedáma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bī:

‘Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.’ (Gn 15.6)

¹⁰Tachi Ak'ōrepa māga jarak'āri, Abrahampa at'āri ichi k'ap'iade tauchaa bi-e baji.
¹¹Ma t'ēepaita Abrahampa māga ooji. Māga ook'āri, ak'ipiji ichia wāara ijāa bi Tachi Ak'ōrepa iru k'achia wēe ak'ida, ma ijāa bi k'aurepa. Tachi Ak'ōrepa Abraham māgá ak'ida perā ma tauchaa bii naaweda, k'awa p'ani tauchaa wēe beerā auk'a p'ek'au k'achia wēe p'aneedai Tachi Ak'ore k'rapite, ijāadak'āri Abrahampa ijāadak'a. Māgá ijāadak'āri, Abraham warrarāk'a padaipata, āchi k'ap'iade tauchaa wēe p'ani mīda. ¹²Jōdee tauchaa iru beerā ichiaba Abraham warrarā. Māga p'ani-e tauchaa iru p'anadairā āchi k'ap'iadepai. Jip'a māga p'ani ijāapata perā tai judiorā chonaarāwedapema Abrahampa ijāadak'a, ichi waide tauchaa wēe bide.

Tachi Ak'ōrepa jaradak'a oopari ijāapataarā ome

¹³Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpii naaweda, Abrahammaa jaraji irudeepa uchiadap'edaarāpa Tachi Ak'ōrepa ooda jōmweda iru p'aneedait'ee āchi jua ek'ari, māik'aapa āchi k'aurepa Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā pia ak'it'ee. Ak'ōrepa māga jara-e paji Abrahampa ne-inaa oo bada perā iru ūraade jaradak'a. Māga jaraji Abrahampa irude ijāa bada perā. Maperāpi Abraham p'ek'au k'achia wēe baji iru k'rapite. ¹⁴Tachi Ak'ōrepa māga jarada paara ichi ūraa p'ādade jara bik'a oopataarāmaa aupai, ik'āare-it'ee irude ijāadaima? Māga bada paara, oo-e pak'aji ichia jaradak'a Abrahammaa. Mamīda māga-e. Tachi Ak'ōrepa k'awa bi eperā apidaapa p'oyaa ooda-e jōmweda iru ūraa p'ādade jara bik'a. ¹⁵Ma awara eperāarāpa ooda-e pak'āri ma ūraa p'ādade jara bik'a, ne-inaa k'achia oopata. Māgá Tachi Ak'ore k'iraupipata māik'aapa ma k'aurepa atuapata. Ma ūraa wē-e pada paara, k'awada-e pak'aji āchia ne-inaa k'achia oo p'ani.

¹⁶Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa jaradak'a, ichia Abrahamdeepa uchiadap'edaarā pia ak'ipariit'ee, ārapa ijāapata perā Abrahampa ijāadak'a; ma k'aurepapai. Maperā k'awa p'ani Abraham jōmaarā ak'ōchona, judiorā ak'ōchona māik'aapa judio-eerā ak'ōchona, ijāadak'āri irua ijāadak'a. ¹⁷Tachi Ak'ōrepa Abrahammaa jara bi ichi ūraa p'ādade:

'Mīa pi eujā awara-awaraadepemaarā ak'ōchona papiit'ee.' (Gn 17.5)
 Māgá k'awa p'ani Tachi Ak'ore k'rapite Abraham tachi ijāapataarā ak'ōchona, irudeepa uchiada-e paji mīda. Abrahampa ijāapachi Tachi Ak'ōrepa piudap'edaarā chok'ai p'irabaipipari. Ichiaba ijāapachi Ak'ōrépata jarak'āri ichia ooit'ee bi, māga ooit'ee, waide oo-e bi mīda.

¹⁸⁻¹⁹Abraham perá cien años iru baji Tachi Ak'ōrepa jarak'āri:

'Pideepa uchiadait'erā cho-k'ara pait'ee.' (Gn 15.5)

Māgá taarā-ee piut'ee baji māik'aapa chi wēra Sara, chōtrāa bita, warra t'ok'aa paji mīda, Abrahampa ijāaji Tachi Ak'ōrepa jarada; chi wērapa warra t'oit'ee. Māga ijāaji k'awa bada perā Tachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a. Māgá ijāada perā, Ak'ōrepa Abraham awara-awaraa eujādepemaarā ak'ōchona papiji. ²⁰Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāa amaa-e paji māik'aapa awaraa ne-inaa k'isia-e paji. Jip'a ijāaji Tachi Ak'ōrepa ooit'ee ichia jaradak'a. Maperā Abraham it'aa t'iji Tachi Ak'ōremaa ²¹jarait'ee iruta

jómaarā k'āyaara waibiara bi. K'awaji ne-inaa wē-e Tachi Ak'ōrepa p'oyaa ook'aa. ²²Maperāpi Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' (Gn 15.6)

²³Tachi Ak'ōrepa māga jara-e paji Abraham-it'ee aupai. ²⁴Ichiaba māga jaraji tachi-it'ee, irude ijāapata perā. Iruata Tachi Waibia Jesucristo chok'ai p'irabaipiji.

²⁵Tachi Ak'ōrepa Jesucristo pējji piumerā tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Maap'eda iru chok'ai p'irabaipiji tachi p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā iru k'īrapite.

Cristode ijāapataarā k'āiwee p'anapata Tachi Ak'ōre ome

5 ¹Tachi Cristode ijāapataarā māgá p'ek'au k'achia wēe p'anapata perā Tachi Ak'ōre k'īrapite, k'āiwee p'anapata, k'awaa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa tachi atuapi-e pait'ee. Ma k'āyaara tachi pia ak'ipari Tachi Waibia Jesucristo k'aurepa. ²Irude ijāapata k'aurepata Tachi Ak'ōrepa tachi k'aripapari. Maperā t'āri o-ia p'anapata. K'awa p'ani irua ichi k'īra wāree unupiit'ee tachimaa. ³Ma awara īraweda t'āri o-ia p'anapata, mia p'ani pijida. Māga p'anadai k'awa p'anadairā māgá miadak'āri, k'awaa wāpata choodait'ee. ⁴Māgá choodak'āri, k'awaapata Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'ipari māik'aapa waapiara ijāapata ewari cherude iru k'īra wāree unudait'ee. ⁵K'awa p'ani ma ewate irua tachi k'ūra-e pait'ee, ichi Jaure pēida perā tachi ome ba chemerā. Māgipa tachi t'āride k'awapipari Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bi.

⁶Naaweda tachia p'ek'au k'achia p'oyaa oo amaada-e paji tachi k'īrandoopa. Maperā Ak'ōrepa ewari aba jirit'eraji Cristo piumerā k'achia beerā pari.

⁷Eperā jip'aapa māga oo-e pak'aji awaraa pari. ¿K'aita chiara t'āri k'achia-idaa bi pari piuk'ajima? Piu-e pak'aji pia oopataarā pari pijida. Piuk'ajisk'a eperā t'āri pia bi pari. ⁸Mamīda Tachi Ak'ōrepa ak'ipiji ichiata tachi audú k'inia iru bi, Cristo pēik'āri piumerā p'ek'au k'achia oopataarā pari.

⁹Ichia māga ooda perā tachi-it'ee, ijāapata Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe papipari ichi k'īrapite. Ma awara k'awapata Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi miapi-e pait'ee ichi ewari waibia ewate. ¹⁰Naaweda tachi jida Tachi Ak'ōre k'īraunuamaa iru p'anapataarāk'a p'anajida, o k'achiade p'anapachida perā. Mamīda Cristo piuda k'aurepa tachi pari, Tachi Ak'ōrepa ichi t'āri auk'a biji tachi t'āri ome. Ma awara Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perā, īrá audupiara tachi k'aripapari ichi ode wārutade, māik'aapa māgá k'aripapariit'ee tachi wārutamaa ichi truadee. ¹¹Tachi Waibia Jesucristopa tachi māgá k'aripapari perā, īrá tachi t'āri auk'a p'anapata Tachi Ak'ōre ome. Maperāpi tachi t'āri o-ia p'anapata.

Adán badak'āriipa Cristo parumaa

¹²Adanpa oodade k'isiadáma. Chi naapema eperāpa naapiara p'ek'au k'achia ooji, oo-e pada perā Tachi Ak'ōrepa jaradak'a. Piuji ma k'achia ooda k'aurepa. Ma k'achia oodak'āriipa jōmaweda ichideepa uchiadap'edaarāpa p'ek'au k'achia

oo p'aneejida. Mágá Adanpa naapiara k'achia ooda k'aurepa, maadamāiipa eperāarā piupata. ¹³ Mágá paji Ak'orepa ichi ūraa p'āpii naaweda Moisemaa. Ma ūraa p'āpida k'awada-e p'anapachida mīda, eperāarāpa pariatua p'ek'au k'achia oopachida Tachi Ak'ore k'irapite. Mamīda Tachi Ak'orepa áchi miapi-e paji áchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁴ Jip'a piujida Adanpa ne-inaa k'achia ooda k'aurepa, auk'a ooda-e paji mīda irua oodak'a. Írá k'isiadáma Adanpa oodade māik'aapa Cristo, chi cheit'ee bada apatapa oodade.

¹⁵ Tachi Ak'orepa eperāarā chupiria k'awaada māik'aapa pia ooda Cristo k'aurepa, Adanpa oodak'a bi-e. Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda piupata māik'aapa pia-ee p'anapata Tachi Ak'ore k'irapite. Mágá p'anapata mīda Ak'ore k'irapite māik'aapa p'ek'au k'achia oopata mīda, Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'orepa eperāarā chupiria k'awaapari māik'aapa ārapa p'ek'au k'achia oopata wēpapipari. Mágá Cristopa ooda k'aurepa Ak'orepa ma eperāarā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari. ¹⁶ Ma awara Adanpa k'achia ooda k'aurepa Tachi Ak'orepa na p'ek'au eujādepemaarā pia ak'i-e paji māik'aapa ma k'aurepa āra atuapii'ee paji. Jōdee Cristopa pia ooda k'aurepa Tachi Ak'orepa na eujādepemaarā pia ak'ipari irude ijāadak'āri. ¹⁷ Ma et'ewa jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'āni Adanpa ooda k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā piupata. Mamīda ma k'āyaara Jesucristopa ooda pipiara bi. Ma k'aurepa Tachi Ak'orepa eperāarā k'aripapari, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā iru truade, ārapa irude ijāapata perā.

¹⁸ Ichiaba Adanpa k'achia ooda k'aurepa, jōmaweda atuadait'ee paji. Jōdee Jesucristopa pia ooda k'aurepa jōmaweda p'ek'au k'achia wēe p'anadai Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa iru truadee wādai. ¹⁹ Mápā jaradai eperā abaapa oo-e pada perā Ak'orepa jaradak'a, eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oo p'aneejida. Jōdee chi apemapa ooda perā Ak'orepa jaradak'a, eperāarā chok'ara p'ek'au k'achia wēe p'āni Tachi Ak'ore k'irapite.

²⁰ Tachi Ak'orepa ichi ūraa Moisemaa p'āpiji ak'ipiit'ee eperāarāmaa áchia ne-inaa k'achia oopata. Ma ūraa k'awaadak'āri, audupiara k'achia oopachida. Mamīda Tachi Ak'orepa māgee eperāarā audú k'inia iru bada perā, áchi ma o k'achiadeepa k'aripa ataji. ²¹ Waide Tachi Ak'orepa māgá k'aripa-e bak'āri, tachi eperāarā piudap'eda, atuapachida tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda Tachi Ak'orepa tachi p'ek'au k'achia oopataarā k'aripak'āri Jesucristo k'aurepa, p'ek'au k'achia wēe p'aneejida iru k'irapite māik'aapa iru ode p'aneejida. Ma ode p'anadak'āri, tachi k'ap'ia piuruta pijida, Ak'ore truade p'ananaadait'ee.

Cristodeerāpa p'ek'au k'achia oodaamaa p'anapata

6 ¹ Parādepemapa iidii: "Tachi Ak'orepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ak'i bi pirā, ¿p'ek'au k'achia waapiara oodaipia bi-ek'ā, māgá Ak'orepa waapiara tachi pia ak'imerā?" ² iMágá-e! Cristode ijāadak'āri, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji. Mágá bita, ̄sāga waapiara p'ek'au k'achia oodaima? ³ ¿K'awada-e p'anik'ā? Jesucristode

ijāadak'āri, poro choopijida ak'ipidait'ee iru ome araa p'aní. Māgá araa p'anadairā iru ome, iru piuk'āri tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee, tachi jida auk'a piu pik'ajida. ⁴Ma awara tachi ijāapataarāpa poro choopidak'āri māgá ak'ipidait'ee tachi piu pik'adap'edaa Cristo ome, jaradai tachi auk'a ia pik'ajida iru ome. Ichiaba jaradai Tachi Ak'ore Waibiapa tachi auk'a p'irabai pik'apiji iru p'irabaipidak'a, māgá awara p'anapataadamerā irua k'inia bik'a.

⁵Cristo ome araa p'ani k'aurepa, tachi auk'a piu pik'ajida pīrā iru ome, māgara auk'a p'irabaidait'ee māik'aapa iru ome p'ek'au k'achia wēe p'anapataadait'ee, irua k'inia bik'a. ⁶K'awa p'ani Cristode ijāadai naaweda p'ek'au k'achia ooyaa p'anapachida. Mamīda ijāadak'āri māik'aapa araa p'aneedak'āri iru ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'ajī iru k'ap'ia ome. Māgá uchiajida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia juu ek'ariipa, waa tachimaa k'achia oopinaamerā. ⁷Tachi eperā k'ap'ia piuk'āri, ne-inaa waa tachimaa oopi-e pai, pia wa k'achia. Māga pik'a tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'āri Cristo k'ap'ia ome, ne-inaa k'achia waa tachimaa oopi-e pai. ⁸Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia māgá piu pik'ada perā Cristo k'ap'ia ome, ijāa p'ani Cristopa tachi karipait'ee p'anapataadamerā irua k'inia bik'a, auk'a p'irabai pik'adap'edaa perā iru ome. ⁹Tachi ijāapataarāpa k'awa p'ani Cristo piup'eda chok'ai p'irabaida perā, waa piu-e pait'ee. ¹⁰Piuda apai piuji p'ek'au k'achia jōmaweda wēpapiit'ee. Ma piudak'āriipa ichita chok'ai bapari ooit'ee Ak'orepa oopi bik'a. ¹¹Parā ichiaba māgá p'anapataadaipia bi, parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ada perā Jesucristo k'ap'ia ome. Mapa ichita iididaipia bi Jesucristomaa, irua parā k'aripamerā oodait'ee Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. Māgá ne-inaa k'achia oo amaadaipi.

¹²Oonáati ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia paa oopi k'inia bik'a parāmaa. Māgí k'aurepa ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oopata. Mamīda ma k'ap'ia jōit'eepi. ¹³Ne-inaa k'achia oopináati pāchi juamaa, biirimaa, it'aimaa, taumaa. Jīp'a pāchi k'ap'ia bīti Tachi Ak'ore juu ek'ari, irua ne-inaa pia oopimerā ma k'ap'iamaa. P'anapatáati k'ap'ia chiwidi iru p'anik'a, parā auk'a p'irabai pik'adap'edaa perā Cristo ome, iru k'ap'ia chiwidi p'irabaik'āri. ¹⁴Māga ooruta pīrā, waa p'ana k'iniada-e pait'ee pāchia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia juu ek'ari. Cristopa parā uchiapidak'a Tachi Ak'ore Ūraa p'āda juu ek'ariipa, auk'a uchiapii ma k'achia ooyaa bi k'ap'ia juu ek'ariipa. Māgá Tachi Ak'orepa parā k'aripa k'inia bi, parā k'inia iru bapari perā.

Pi, k'ai esclavo

¹⁵Parādepemapa jarai: "Māgara, Cristopa ooda k'aurepa it'aa wādait'ee pīrā, oonaadáma Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a. Oodáma tachia oo k'iniata." iMāga-e! ¹⁶¿K'awada-e p'anik'ā esclavopa oopari chiparipa oopi bik'a? Ne-inaa k'achia oopiru pīrā, k'achia oopari māik'aapa k'achiade baaipari. Māga pik'a bi parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia juu ek'ari p'anadak'āri. Jōdee ma esclavo chiparipa chi esclavomaa ne-inaa pia oopiru pīrā, pia oopari māik'aapa chiparipa k'achia wēe ak'ipari. Māga

pik'a bi Tachi Ak'õre jua ek'ari p'anadak'ari. Pi Ɂk'ai esclavoma; p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia esclavo wa Tachi Ak'õre esclavo? ¹⁷Mia gracias jarapari Tachi Ak'õremaa, ūra irua oopiparik'a oo k'inia p'anadairā pâchi t'âripa. Mäga oo k'inia p'ani Tachi Ak'õrepa pedee pia jara pëida Cristode ūridap'edaa perä iru mimiapataarā it'aideepa mäik'aapa irude ijäädap'edaa perä. ¹⁸Mägä uchiajida ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa mäik'aapa Tachi Ak'õre jua ek'ari p'aneejida. ¹⁹(Nägí jarateerude mia "esclavo" jara bi parâpa pipiara k'awaadamerâ k'âata mia jara k'inia bi.) Naaweda pâchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoorâk'a p'anapachida. Mamîda ūra pâchi k'ap'iamaa oopidaipia bi ne-inaa pia k'ira t'âdoo, Tachi Ak'õrepa k'iniata, ma-it'ee Ak'õrepa parâ awara bida perä.

²⁰Parâ at'âri pâchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ari esclavoorâk'a p'anadak'ari, ūridaamaa p'anapachida Ak'õrepa oopi k'inia bada parâmaa. Jip'a oo k'inia p'anapachida k'achia beerâpa oopatak'a. ²¹ɁK'âare piata atajidama mäga p'anadap'edaa pari? Mäga p'anadap'edaa paara pâchi piurutamaa, atuak'ajida k'achia beerâ atuapatak'a. Ma awara ūra ijääpata perä, k'ira nejasia p'ani k'isiadak'ari ma k'achia oopatap'edaade. ²²Mamîda Tachi Ak'õrepa parâ ichideerâ papiji mäik'aapa parâ uchia ataji ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa, waa esclavoorâk'a p'ananaadamerâ. Ichia parâ mägä awara bida perä, ichia k'inia bik'a p'anapataadai mäik'aapa it'aa wâdai pâchi jai-idaadak'ari. ²³Wâara p'ek'au k'achia oopataarâ piudak'ari, atuadait'ee. Mamîda Cristode ijääpataarâ it'aa wâdait'ee mäik'aapa ichita p'anapataadait'ee Tachi Waibia Jesucristo ome, Tachi Ak'õrepa mäga k'inia bairâ.

Chonaarâwedapema ūraa mäik'aapa Cristode ijääpataarâ

7 ¹Ipemaaarâ Cristo k'aurepa, parâpa k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa Moisemaa ūraa p'âpida. K'awa p'ani tachi ma ūraa jua ek'ari p'anapata chok'ai p'ani misa. ²K'isiadâma nägide. Tachi Ak'õre Úraade jara bi wêrapa awaraa imik'ira jiriik'araa bi, ichi imik'ira chok'ai bi misa. Mamîda chi imik'ira jai-idaak'ari, chi wêra uchiai mägí ūraa jara bi jua ek'ariipa. Awaraa imik'ira atai. ³Pia jarait'eera, chi imik'ira chok'ai bide, araa beeru pirâ awaraa imik'ira ome, p'ek'au oo bi Tachi Ak'õre k'irapite. Mamîda chi k'ima jai-idaap'eda, awaraa ome araa paru pirâ, p'ek'au oo-e bi Tachi Ak'õre k'irapite.

⁴Mäga pik'a bi parâ ome, michi ipemaaarâ Cristo k'aurepa. Parâ p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia kurusode piu pik'ak'ari Cristo k'ap'ia ome, Moisepa p'âda ūraa jara bideepa uchiajida. Parâpa Cristode ijäädak'ari, araa p'aneejida iru ome, ichideerâ p'aneedamerâ mäik'aapa oodamerâ irua oopi bik'a. ⁵Araa p'anadai naaweda Cristo ome, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia pa ne-inaa k'achia k'ira t'âdoo oopipachi tachimaa, oo k'inia bada perä Ak'õre Úraa p'âdade jara bi eperâarâpa oonaadamerâ. Mäga oopida perä, Tachi Ak'õrepa tachi atuapiit'ee pají. ⁶Mamîda Cristode ijäädak'ari mäik'aapa ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'ak'ari Cristo ome, tachi uchiajida ma ūraa jara

bí juu ek'ariipa oodait'ee Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a. Naaweda ma ūraa tachi chipari pik'a baji. Mamida Cristo ome araa p'aneedak'ari, Tachi Ak'ore Jaure tachi chipari beeji p'anapataadamerā Ak'orepa k'inia bik'a.

**Chonaarāwedapema ūraa
māik'aapa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia**

⁷Māgá Tachi Ak'ore Jaure tachi chipari beeji pirā, ḷjaradaik'ā, Tachi Ak'orepa ūraa p'āpida k'achia bi? iMāga-e! Ma ūraa wē-e pada paara, mia k'awa-e pak'aji k'āare net'aata k'achia bí Ak'ore k'īrapite. Ma ūraade jara-e pada paara:

'Chīara net'aa k'īanāaji',

(Ex 20.17)

mia k'īsia-e pak'aji chīara net'aa k'īait'ee. ⁸Mamida tachia Ak'ore Ūraa p'āda iru p'ani. Maperā mi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia waapiara mīmaa chīara net'aa k'īapipari, māgipa oopi k'inia bairā ma ūraade jara bí eperāarāpa oonaadamerā. Ma ūraa wē-e pada paara, ḷsāga oopik'ajima ma ūraade jara bí oonaadamerā? iMaarepida oopi-e pak'aji! ⁹Mia ma ūraade jara bí waide k'awa-e bak'āri, k'īsia p'ua wēe bapachi Ak'ore k'īrapite. Mamida ma ūraa k'awaadak'āriipa k'īsia p'ua beeji, k'awada perā chīara net'aa k'īa bí k'aurepa mi atuait'ee. ¹⁰Ak'orepa ma ūraa p'āpiji ak'ipiit'ee sāga iru ode t'iudai. Mamida mia ma ūraa ooik'araa bida adade ook'āri, iru ode t'iū k'āyaara, o k'achiade t'iūji. ¹¹Mi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia mi k'ūrat'aaji. Oopii k'āyaara Ak'orepa Ūraa p'āpidade jara bik'a, oopiji ma ūraade jara bí oonaadamerā, māgá mi atuapiit'ee.

¹²Tachi Ak'orepa Moisemaa ūraa p'āpida pia bí, ichia ūraa jarada chaa. Mia māga jara bi ma ūraa uchiada perā Tachi Ak'ore tāri pia bideepa. Iru k'achia wēe bapari. Mapa ma ūraa k'aurepa Ak'orepa ak'ii eperāarāpa oopata k'awaait'ee pia wa k'achia.

¹³Māga pirā, ḷjaraik'ā Tachi Ak'ore Ūraa k'aurepa mi atua baji? iMāga-e! Mi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia mi atuapiji oopik'āri Ak'ore Ūraa pia jara bí eperāarāpa oonaadamerā. Tachi Ak'orepa k'īsia iru baji ichi ūraa k'aurepa mia k'awaamerā wāara mi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia audú k'achia bi.

¹⁴Tachia k'awa p'ani Ak'ore Ūraa jōmaweda uchiaji ichi Jauredeepa. Mamida mia p'oyaa oo-e ma ūraade jara bik'a, mi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia mi chiparik'a bairā. Māgipa mīmaa ichita k'achia oopipari. ¹⁵K'awa-e sāgap'eda oopari māgipa oopi bik'a. Mia oo-e wāara michi tāripa oo k'inia bik'a. Ma k'āyaara oopari ne-inaa mia ooamaa bí. ¹⁶Māga ook'āri, ak'ipi bí Tachi Ak'ore Ūraade wāarata jara bí. ¹⁷Oo k'inia bí Cristopa oopi bik'a. Mamida mi p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia ne-inaa k'achia mīmaa oopipari. ¹⁸K'awa bí na p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'iade pia wē-e, michi k'īradooopa pia p'oyaa oo-e bairā, māga oo k'inia bí mīda. ¹⁹Oo-e ne-inaa pia, mia oo k'inia bí. Jīp'a oopari ne-inaa k'achia, mia oo k'inia-e bí. ²⁰Māga oopari perā, k'awa bí p'ek'au k'achia ooyaa bí k'ap'ia mīmaa māgá oopipari.

²¹ Ne-inaa pia oo k'inia bak'āri Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, ma p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īpa māga oopi k'inia-e. ²² Mi t'āri o-īa bi Tachi Ak'ōre Ūraa k'awa bairā. Tāripa oo k'inia bapari made jara bik'a.

²³ Mamīda mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īa presok'a bi. Māgí chōo pik'a bi michi t'āri ome, at'āri mi chipari ba k'inia bairā.

²⁴ ¿Sāgapí ooima? iMi chupiria chi! ¿K'aipa mi k'aripa ataima na p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īa jua ek'ariipa? Māgipa mi waya o k'achiade t'īupi k'inia bi. ²⁵ iMamīda mia gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa, Tachi Waibia, Jesucristopata, mi k'aripa atada perā mi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īa jua ek'ariipa! Michi t'āripa oo k'inia bi Ak'ōre ūraade jara bik'a. Mamīda mi k'achia ooyaa bi k'ap'īpa at'āri k'achia oopi k'inia bi.

Sāga p'anapata Tachi Ak'ōre Jaure ome

8 ¹ Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Jesucristo ome araa p'aniirā atuapi-e pait'ee. ² Cristode wāara ijāadak'āri, Tachi Ak'ōre Jaure ba chepari tachi ome. Iruata tachi uchiapipari tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īa jua ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerā. ³ Tachi Ak'ōre ūraa Moisemaa p'āpidapa eperāarā p'oyaa k'aripa ata-e paji, eperāarāpa p'oyaa ooda-e p'anadairā ma ūraade jara bik'a, āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īa jua ek'ari p'ani misa. Mapa Tachi Ak'ōrepa ichi Warra pēiji eperā jīp'aak'a bapariimerā māik'aapa piumerā tachi pari, tachia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiit'ee. Māgapi Cristopa tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īa p'oyaaji. ⁴ Māga ooji tachi ijāapataarā p'anapataadamerā Ak'ōre ūraa p'ādade jara bik'a. Māgá p'anadai oodak'āri Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īpa oopii k'āyaara.

⁵ Chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īpa oopi bik'a, māga oopata jīripata perā āchia oo k'inia p'ani aupai. Mamīda chi oo k'inia p'anapataarāpa Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, māga oopata jīripata perā Tachi Ak'ōrepa k'inia bi. ⁶ Ma awara chi oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īpa oopi bik'a o k'achia jīripata. Māgá atuadait'ee. Mamīda chi oo k'inia p'anapataarāpa Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a, k'āiwee p'anapata Ak'ōre k'īrapite, iru ode p'anadairā māik'aapa it'aa wādait'ee perā. ⁷ Māgee oo k'inia p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īpa oopi bik'a Tachi Ak'ōre k'īra unuamaa iru p'anapata. Mapa oo k'iniadak'aa iru ūraa p'ādade jara bik'a. Wāara māgá p'oyaa oodak'aa, Ak'ōre Jaure wēe p'anadairā. ⁸ Ma awara ne-inaa wē-e māgee eperāarāpa oodai Tachi Ak'ōrepa āchi pia ak'īmerā.

⁹ Jōdee Ak'ōre Jaure pāchi t'āride baparida a p'ani. Māga pirā, parāpa oo k'inia p'anapataadaipia bi iru Jaurepa oopi bik'a. Tachia k'awa p'ani Cristo Jaure wēe beerā Cristodeerā-e. ¹⁰ Mamīda Cristo pāchi t'āride bapari pirā, parā jaure ichita chok'ai bapariit'ee. Maperā parā k'ap'īpa piudaruta pijida p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Cristo k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parā p'ek'au k'achia wēe ak'īpari. ¹¹ Ma awara Tachi Ak'ōre Jaure pāchi t'āride bapari pirā, parā jai-idaadak'āri,

irua parā k'ap'ia chok'ai p'irabaipiit'ee ichita p'anapataadamerā. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Cristo ome, iru piup'eda p'irabaipik'āri.

¹² Māpai īpemaarā, Tachi Ak'ōrepa tachi Cristode ijāapataarā māgá k'aripapari perā ichi Jaure k'ap'ia, p'anapataadaipia bi iru Jaurepa p'anapi bik'a. īrā tachi ijāapataarā Cristo jua ek'ari p'anapata. Māga bita ćsāga oodaima tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a? ¹³ Parā p'anaruta pirā māgí p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'anapi k'inia bik'a, atuadait'ee. Mamīda māgipa oopi bik'a oo amaaruta pirā māik'aapa Ak'ōre Jauremaa oopiruta pirā irua oopi bik'a, parā p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaadait'ee māik'aapa Ak'ōre truade p'ananaadait'ee.

¹⁴ Jōmaweda Tachi Ak'ōre Jaurepa p'anapi bik'a p'anapataarā Tachi Ak'ōre warrarā. ¹⁵ Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēi-e pají parā p'era p'anapataadamerā esclavoorāk'a, irua parā miapii jīak'aapa. Jīp'a pēiji ichi warrarā padamerā. Maperāpi Tachi Ak'ōremaa it'aa tīdak'āri, jarapata: "iAbbá! iMi Ak'ōre!" ¹⁶ Māga jaradai Ak'ōre Jaurepa tachi tārimaa k'awapipari perā wāara Tachi Ak'ōre warrarā. ¹⁷ Māgá Tachi Ak'ōre warrarā p'anadairā, iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'isia iru bi ichideerā-it'ee it'ari p'ananaadak'āri. Ne-inaa iru p'anadait'ee iru Warra Cristopa iru bik'a. Iru na eujāde bi misa, ijāadak'aa beerāpa iru jiripachida miapidait'ee. Māgá tachi auk'a jiripata. Mapa it'ari panadak'āri, Tachi Ak'ōrepa tachi Cristok'a papiit'ee, auk'a iru k'ira wāreede p'anapataadamerā.

Tachi Ak'ōre k'ira wāree unudait'ee

¹⁸ Michi tāride mia nāga k'awa bi. Na p'ek'au eujāde p'ani misa, tachi mak'iaru miada-e p'ani k'isiadak'āri jōma Tachi Ak'ōrepa tachimaa unupiit'ee ichi k'ira wāree eujāde. ¹⁹ Na p'ek'au eujāde māgá mia jōni jida, o-ia ni p'ani iru ewari waibia ewate. Jōma ne-inaa Tachi Ak'ōrepa ooda jida nimaa bi irua ak'ipimerā ichi warrarā Cristo cheru ewaride. ²⁰ Chi naapema eperāpa oo-e pak'āri Tachi Ak'ōrepa jaradak'a, k'achiade baaiji. Maperā Ak'ōrepa ichia ooda jōmaweda auk'a k'achiade baaipiji, ma ne-inaa Ak'ōrepa ooda māgá k'inia-e baji mīda. ²¹ Mamīda īrā ma ooda jōmaweda nimaa bi ma ewari cherude ma k'achia baaidadeepa auk'a uchiait'ee perā Tachi Ak'ōre warrarā ome. Iru warrarā waa piuda-e pait'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre k'ira wāree eujāde p'ananaadait'ee. ²² K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ooda jōmaweda at'āri mia nībi, wēra mia nībaparik'a ichi warra ewaa t'oit'ee pak'āri. ²³ Tachi ijāapataarā jida mia chitooni na p'ek'au eujāde p'ani misa, ne-inaa pipiara bi iru p'ani mīda, Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bidepema teeit'ee Cristode ijāapataarāmaa. Māgí iru Jaure. Māgá iru Jaure tachi ome iru p'ani mīda, tachi tāride k'isia paraa p'anapata na p'ek'au eujāde p'ani misa. Auk'a o-ia nipata Tachi Ak'ōrepa tachi k'ap'ia chiwidi p'irabaipimerā māik'aapa it'ari tachi ichi warrarāk'a p'anapimerā. ²⁴ Ichia tachi o k'achiadeepa k'aripa atadak'āriipa, k'awajida ewari cherude wāara māgá k'ap'ia chiwidide p'anapataadait'ee iru k'ira wāree truade. Ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadap'edaa paara, nida-e pak'ajida k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee. ²⁵ Mamīda wāara ijāa p'ani pirā ma k'ap'ia chiwidi iru p'anadait'ee, waide unuda-e p'ani mīda, choodait'ee tachia ni p'anide.

²⁶ Māgá choodai Tachi Ak'ōre Jaurepa tachi k'aripapari perā, audú k'isia paraa p'anadak'āri maa-e pīrā tachi t'āride juatau wēe pik'a p'anadak'āri. Māga p'anide tachi k'īradoopa p'oyaa it'aa t'īda-e pak'āri Ak'ōremaa, iru Jaurepa enenee nībi tachi pari iyapaa bidepae, pedee wēe. ²⁷Māpai Tachi Ak'ōrepa tachi ijāapataarā t'āride iru bi k'awapari perā, ūripari ichi Jaurepa jara k'inia bi tachi k'ap'ia pari. Ichi Jaurepa ichita iidipari irua k'inia bik'a.

²⁸ Mapa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa pia uchiapiit'ee jōmaweda ne-inaa p'asaru ichi k'inia iru p'aniirāmaa. Māga ooit'ee ichiata māirā jirida perā Cristode ijāadamerā. ²⁹Eperāarā ooi naaweda, Tachi Ak'ōrepa k'awaji māirāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa k'isia iru baji māirā ichi warra jīak'a papiit'ee. Cristo chi Warra naapema paji. Maap'eda irude ijāapataarā iru īpemaarāk'a p'aneejida. ³⁰Pia jarait'eera, naaweda Tachi Ak'ōrepa k'awaji eperāarā ūk'uuruurāpa iru k'inia iru p'anadait'ee. Mapa māirā jīripari Cristode ijāadamerā. Māpai, ijāadak'āri, irua āchi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari ichi warra Cristo ak'iparik'a. Maperāpi āra p'anapiit'ee ichi trua k'īra wāree bide.

Cristode ijāapata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari

³¹ K'isiadak'āri jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ooparide tachi ijāapataarā k'aripait'ee, īk'āata waa jaradaima? Tachi Ak'ōrepa tachi māgá k'aripapari pīrā, īk'āipa tachi k'achia ooima? ³²Tachi Ak'ōrepa wāak'a-e paji pīrā ichi Warra piupik'āri tachi pari, audupiara wāak'a-e pait'ee ne-inaa awaraa ichia jara bi teeit'ee tachi Cristode ijāapataarāmaa. ³³ īK'āipa Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā imiateeima, irua āra pia-ee ak'imerā? Tachi Ak'ōrépata tachi p'ek'au k'achia wēe ak'ipari Cristopa ooda k'aurepa. ³⁴Māga-e pīrā, īk'āipa Cristode ijāapataarā atuapiima? Jesucristo piuji māik'aapa chok'ai p'irabajji tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Maap'eda it'ari Tachi Ak'ōre juaraare banaji chupiria iidiit'ee Ak'ōremaa tachi pari. ³⁵Māga-e pīrā, īk'āipa tachi īyaa ataima Cristo juadeepa, irua tachi k'inia-ee iru bamerā? Māgá īyaa wāda-e pai nepirade baairuta pijida maa-e pīrā audú k'isia jōni pijida maa-e pīrā awaraarāpa tachi k'achia ooruta pijida Cristode ijāapata perā maa-e pīrā jarrapisia jōni pijida maa-e pīrā p'aru wēe p'ani k'aurepa chupiria chitooni pijida maa-e pīrā awaraarāpa tachi jiriruta pijida miapidait'ee wa peedait'ee. iNe-inaa apidaapa tachi īyaa wāpida-e Cristo juadeepa! ³⁶Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Ak'ōre, taipa pi k'inia iru p'anapata perā, k'achia beerāpa tai ip'ii jīripata peedait'ee. Oveja peepataarāpa oveja iru p'anapatak'a ateedak'āri peedait'ee, māga pik'a māgee k'achia beerāpa tai iru p'ani.’ (*Sal 44.22*)

³⁷K'achia beerāpa tachi ijāapataarā at'āri māgá iru p'ani mīda, tachia ne-inaa jōmaade āchi p'oyaapata, tachi k'inia iru bapari k'aripapari perā. ³⁸Cristopa tachi māgá k'inia iru bapari perā, michi t'āripa mia nāga ijāa bi. īyaa wāda-e iru juadeepa piuruta pijida maa-e pīrā mia jōni pijida na eujāde p'ani misa. Cristo juadeepa tachi īyaa wāpida-e pai angeleerāpa, netuaraarāpa, na p'ek'au eujādepemaarā waibiarāpa pida. Apidaapa māgá

wāpida-e pai ne-inaa īrapema wa t'ēepema ewari cherude. ³⁹ It'i piara wāruta pijida pajāde maa-e pirā edupiara wāruta pijida eujā ek'ari maa-e pirā t'imipiara wāruta pijida na p'ek'au eujāde, āyaa wāda-e pai iru juadeepa. Mia māga jara bi wē-e perā ne-inaa tachi āyaa wāpiit'ee Tachi Ak'ore juadeepa Tachi Waibia, Jesucristopa, tachi k'inia iru bapari perā.

Tachi Ak'orepa Israel pidaarā jirit'erada

9 ¹Mi Cristode ijāadak'āriipa, araa bi iru ome. Tachi Ak'ore Jaurepa k'awapipari mia wāarata jararu. Ma awara michi t'āripa ichiaba k'awa bi seewa jara-e nāga jarak'āri. ²Mi audú t'āri p'ua nībi michi auk'aarā, judiorāpa Cristode ijāadak'aa perā. ³Piara bak'aji Cristopa mi yiaraa iru bada paara, michi auk'aarā atuadai k'āyaara. ⁴Āra Israeldeepa uchiajida. Chonaarāweda Tachi Ak'orepa āra jirit'erají ichideerā p'aneedamerā. Māgá ichi warrarāk'a p'aneejida. Iru bapachi āra chonaarā tāide. Māgá nide iru k'īra wāree unujida. Ara chonaarāmaa jaraji ichia ooit'ee Abrahamdeepa uchiadap'edaarā k'ap'ia pari. Ichi ūraa p'āpiji āra chonaarāmaa māik'aapa māirādepema ūk'uru awara biji mimiadamerā ichi-it'ee. Jaraji āra chonaarāmaa sāga it'aa iidipataadaipia bi. Ara chonaarāmaa jarada chok'ara jaraji āra pia ak'i bapariit'ee māik'aapa eperā pēiit'ee āra k'aripade. ⁵Āra uchiajida tai chonaarā Abrahamdeepa, Isaacdeepa, Jacobdeepa. Maap'eda Tachi Ak'ore Waibia Jesucristo, chi ne-inaa jōmaweda ak'ipari t'ok'āri eperā k'ap'iade, āchi auk'aa paji, ichiaba ma chonaarādeepa uchiada perā. iMaperā ichita gracias jaradáma irumaa! iAmén!

⁶Māgara ¿k'āata jaraima? ¿Tachi Ak'orepa oo-e pajik'ā ichia ooit'eeda adak'a Israel pidaarā ome? iMāga ooji! Mamīda ichi-it'ee jōmaweda Israeldeepa uchiadap'edaarā wāara Israel pidaarā-e. ⁷Ichiaba ichi-it'ee jōmaweda Abrahamdeepa uchiadap'edaarā wāara Abraham warrarā-e. Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'eerā pia ak'iit'ee, pi mide ijāapari perā.' (Gn 21.12)

⁸Ak'orepa māga jarada perā, k'awa p'ani iru-it'ee Isaacdeepa uchiadap'edaarā aupai Abraham warrarā, Abrahampa awaraa warrarā ooji mīda. Tachi Ak'orepa Isaacdeepa uchiadap'edaarā māga ak'ipachi, āra uchiadap'edaa perā irua Abrahammaa jarada k'aurepa. ⁹Tachi Ak'orepa māgaji Abrahammaa:

'Añomaa mi waya cheit'ee māik'aapa Sarapa warra t'oit'ee.' (Gn 18.10)

¹⁰Ma awara ai t'ēepai tai judiorā chonaa Isaacpa me-iso ooji chi wēra Rebeca ome. ¹¹Mamīda ma me-iso t'odai naaweda, Tachi Ak'orepa k'īsia iru baji aba jirit'erait'ee māik'aapa waibiara papiit'ee chi apema k'āyaara. Ak'orepa māga ooji ma warrarāpa waide ne-inaa pia wa k'achia ooda-e p'anajida mīda. Māga ook'āri, k'awapiji ichiata eperā jirit'erapari oomerā ichia oopi bik'a. ¹²Jirit'era-e ma eperāpa ne-inaa pia oopari perā. Jip'a jirit'erapari ichia k'inia bik'a. Māga k'awa p'ani Ak'orepa Rebecamaa nāga jarada perā:

'Chi naapema chi t'ēepema juu ek'ari bait'ee.' (Gn 25.23)

- ¹³Tachi Ak'õre pedee jarapataarãpa p'âdap'edaade ichiaba jara bi:
 ‘Jacob jirit'eraji. Jõdee Esaúunuamaa iru baji.’ (Mal 1.2-3)
- ¹⁴Mägara ñk'âata jaradaima? ¿Tachi Ak'õrepa pia oo-e bik'ã, aba
 pipiara ak'ipari perã chi apema k'âyaara? iMäga-e! ¹⁵Mia mäga jara bi
 Tachi Ak'õrepa Moisemaa nãga jarada perã:
 ‘Mia chupiria k'awaat'ee mia chupiria k'awaa k'inia biirã. Pia
 ak'iit'ee mia pia ak'í k'inia biirã.’ (Ex 33.19)
- ¹⁶Mäga jarada perã, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa eperãarã jirit'erapari
 k'aripait'ee, ichia ãchi chupiria k'awaa k'inia bairã. Jirit'era-e ãchia mäga
 k'inia p'anadairã maa-e pírã ne-inaa pia wa k'achia oo p'anadairã. ¹⁷Ichiaba
 Ak'õrepa ichi ûraa p'âdade jaraji Egiptodepemaarã poro waibia Faraonmaa:
 ‘Mia pi rey papiji mäik'aapa pi k'írapite ooji ne-inaa eperãarãpa
 p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Mäga ooji mia pi nepirade
 baaipida k'aurepa, na p'ek'au eujâdepemaarãpa k'awaadamerã
 Mita, jõmaarã Ak'õre Waibia.’ (Ex 9.16)
- ¹⁸Mäga jarada perã, k'awa p'ani Tachi Ak'õrepa chupiria k'awaapari ichia chupiria
 k'awaa k'inia biirã mäik'aapa k'íri k'isuapipari ichia mägá oopi k'inia biirãmaa.
- ¹⁹Mamida parâdepemapa mimaa iidii: “Mäga pírã, ñsâgap'eda Tachi
 Ak'õrepa k'íri k'isua p'aniirã miapiit'eema? ñIru k'aurepa mägá p'anapata-
 ek'ã?” ²⁰Mia ma iidida nãga p'anaut'ee. Pi na p'ek'au eujâdepema. Mäga
 bita, ¿Tachi Ak'õrepa ne-inaa oopari iidiopia bik'ã?
 ‘Ma awara pi, Ak'õrepa ooda, iidiopia bik'ã: “ñSâap'eda mi nãgá
 oojima?”’ (Is 29.16; 45.9)
- ²¹K'isíaji nãgide. Chok'o k'aparipa ichi yoro p'e iru bidee chok'o k'ira
 t'âdoo k'apari, ichia k'inia bik'a. Ma yoorodee k'ai chok'o pi-ia fiestadee
 ateeit'ee mäik'aapa ai yoorodee k'ai chok'o jíp'aa teeda iru bait'ee.
- ²²Tachi Ak'õrepa mäga pik'a oopari na p'ek'au eujâdepemaarã ome.
 Ichia k'isia iru bi mïda p'ek'au k'achia ooyaa p'aniirã jöpiit'ee, choopari ãra
 ome ichi ewari waibia ewate paru misa. Mägá choo k'inia bi pirã, ñk'âata
 jaradaima? ²³Mägá chooru pírã k'isia iru bada perã eperãarãmaa ichi
 k'ira wâree unupiit'ee, ñk'âata jaradaima? Irua mäga ooji tachi chupiria
 k'awaak'ari mäik'aapa tachi k'ap'ia ichi k'ira wâree unupik'ari awaraarãmaa.
- ²⁴Tachi Ak'õrepa tachita jirihi judiorã t'aideepa mäik'aapa judio-eerã
 t'aideepa, tachi jõmaweda auk'a Cristode ijâadamerã. ²⁵K'awa p'ani
 Ak'õrepa mäga k'isia iru baj, iru pedee jarapari Oseamaa jarapida perã:
 ‘Michi eperãarã-ee p'anadap'edaarã t'ijaradait'ee “michi eperãarã”
 mäik'aapa eperãarã mia k'inia-e badaarã t'ijaradait'ee “eperãarã
 mia k'inia iru biirã.”’ (Os 2.23)
- ²⁶Awara ãi Ak'õre Úraa p'âdade Oseapa ichiaba jaraji:
 ‘Mia eperãarãmaa jara badamai: “parã michi p'uuru pidaarã-e”,
 mägiirâmäi ãchideepa uchiadap'edaarãmaa “Ak'õre ichita chok'ai
 bapari warrarâda” adait'ee.’ (Os 1.10)

27 Ma awara Tachi Ak'ore pedee jarapari Isaíapa jaraji:

'Israel pidaarā ipu tau năusaak'a p'usa ide chok'ara p'anī mīda, Tachi
Ak'orepa āra chok'ara–ee uchiapiit'ee k'achia beerā juadeepa.

28 Taarā–e nide Tachi Ak'orepa eperāarā chok'ara jōpiit'ee.' (Is 10.22-23)

29 Mamīda aī naaweda Isaíapa ichiaba jara bají:

'Jōmaarā Ak'ore Waibiapa tachi warrarā chok'ara–ee p'aniirā
k'aripa–e pada paara, k'iniik'ajida Sodoma pidaarāk'a māik'aapa
Gomorra pidaarāk'a.' (Is 1.9)

Judiorā Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaa

30 Tachia ćk'āata k'awaadaima k'isiadak'āri Ak'orepa māga oodade Israel
pidaarā ome? K'awa p'anī judio–eerāpa Tachi Ak'ore jiriða–e p'anajida.

Mamīda ūrā p'ek'au k'achia wēe p'anapata Tachi Ak'ore k'irapite, Cristode
ijāapata perā. 31 Jōdee Israel pidaarāpa Tachi Ak'ore jiri p'anajida māik'aapa
oo k'inia p'anajida iru ūraa p'ādade jara bik'a, irua āchi pia ak'imerā.

Mamīda p'oyaa ooda–e paji jōmaweda ma ūraade jara bik'a. 32 ćSāgap'eda
māga p'anajida? Cristode ijāa p'aneedai k'āyaara Tachi Ak'orepa āchi pia
ak'imerā, Ak'ore Ūraa Moisemaa p'āpidak'a oo k'inia p'anapachida. Mamīda
Ak'orepa Cristo pēiji ichi o ak'ipimerā. Mapa irude ijāa k'iniada–e pak'āri,
ma o atuajida. 33 Oojida Ak'orepa jaradak'a chonaarāweda ichi ūraa p'ādade:

'Judiorā tāide Sión p'uurude mia eperā māu pipiara bik'a papiit'ee.
Ara eperā t'ūtīparik'a māumaa, māga pik'a eperāarā chok'ara t'ūti
pik'adait'ee ma māu pipiara bī k'aurepa. Mamīda chi irude ijāa bi
t'āri o-ia bapariit'ee Ak'ore k'irapite.' (Is 8.14; 28.16)

10 1 ćIpemaarā Cristo k'aurepa, tāripa mia k'inia bi judiorāpa Cristode
ijāadamerā. It'aa tāpari Tachi Ak'oremaa āra chupiria k'awaamerā,
māgā o k'achiadeepa uchiadamerā. 2 Michi taupa unu bi ārapa Ak'ore
net'aa k'awa k'inia p'anī. Mamīda wāara iru k'awadak'aa. 3 K'awa
k'iniadak'aa Ak'orepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe beepipari.
K'isiapata ne–ināa pia oo p'anipa Tachi Ak'orepa āchi pia ak'iit'ee. Maperā
Cristode ijāa k'iniada–e. 4 Mamīda Cristopata ichideerā uchiapipari Tachi
Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi juu ek'ariipa, oopataadamerā irua jara bik'a.
Maperā Tachi Ak'orepa Cristode ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ak'ipari.

5 Moisepa p'ādade jara bi:

'Eperāpa ook'āri jōmaweda Ak'ore Ūraade jara bik'a, ichita
bapariit'ee ma ūraade jara bik'a.' (Lv 18.5)

6 Mamīda p'ek'au k'achia wēe beerā Cristode ijāa p'anī k'aurepa, māgiirāpa
auk'a jaradai Moisepa jaradak'a Tachi Ak'ore k'awa k'inia p'anadap'edaařamaa:

'K'isiánáati pāchi tāridepai: "¿K'aita wāima Ak'ore ejūjādee irua k'inia
bi k'awaade?"' (Dt 30.12)

(pia jarait'eera, Cristo chemerā Ak'ore ejūjādeepa.) 7 Maa–e pirā:

'"¿K'aita piudap'edaařamaa wāima Ak'orepa k'inia bi k'awaade?"' (Dt 30.13)

(pia jarait'eera, Cristo chemerā iru iadap'edaamāiipa.) ⁸ Māga k'isiadai k'āyaara, jaradaipia bi Ak'ore Ūraade jara bik'a:

'Nāgaweda Tachi Ak'orepa jara pēida k'awa p'anī, māgí pāchi it'aideepa jarapata perā māik'aapa pāchi t'āride k'awapata perā.' (Dt 30.14)
Māgí pedee Moisepa p'ādadepemak'a ichiaba taipa jarateepata jōmaarāmaa: t'āripa Cristode ijāapataadamerā. ⁹ Eperāpa jara bi pirā: "Jesucristo Michi Waibia" māik'aapa t'āripa wāara ijāa bi pirā Tachi Ak'orepa Cristo chok'ai p'irabaipiji, Tachi Ak'orepa ma eperā wāpiit'ee ichi truadee. ¹⁰ T'āripa Cristode wāara ijāadak'āri, p'ek'au k'achia wēe p'aneepata Ak'ore k'īrapite. Ma awara tachi it'aideepa jaradak'āri, "Jesucristo Michi Waibia", ak'ipipata irua tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji.

¹¹ K'irāpāti Ak'ore Ūraa p'ādade ichiaba jara bi:

'Eperā Cristode ijāa bi k'īra pia-ee ba-e pait'ee Ak'ore k'īrapite.' (Is 28.16)
¹² Māga jara bairā k'awa p'anī judiorā, judio-eerā ome auk'a p'anī Tachi Ak'ore k'īrapite, Cristode ijāadak'āri. Iruta Jōmaarā Waibia. Auk'a k'aripapari chi chupiria iidirutaarā ichimaa, āchi auk'a k'inia iru bapari perā. ¹³ Maperā k'awa p'anī na Ak'ore Ūraa wāarata jara bi:

'Tachi Ak'orepa ichimaa chupiria iidirutaarā k'aripa atait'eeda aji, atuanaadamerā.' (Jl 2.32)

¹⁴ Mamida ̄sāga chupiria iididaima, irude ijāada-e p'ani pirā? Ichiaba ̄sāga irude ijāadaima, irua ooda āchi-it'ee ūrida-e p'ani pirā? Ma awara ̄sāga ūridaima irua ooda āchi-it'ee, eperāpa māga jara-e pirā ̄chimaa? ¹⁵ Māgí eperā, ̄sāga wāima jarateede, awaraarāpa iru pēida-e p'ani pirā? Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperāarā o-̄iadaipata awaraarāpa pedee pia ̄chimaa jara chedak'āri.' (Is 52.7)

¹⁶ Mamida jōmaarāpa ūri k'iniada-e p'ani, Ak'ore pedee pia jara chedak'āri. Māga k'awa p'anī Tachi Ak'ore pedee jarapari Isaíapa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'ore, ̄k'aipa ijāajima aji, taipa jarateedap'edaa?' (Is 53.1)

¹⁷ Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'anī eperāarāpa ūridak'āri Cristopa ooda āchi-it'ee, māgapí irude ijāapata.

¹⁸ Māga pirā, ̄sāgap'eda judiorāpa ijāada-e pají? ̄Ūrida-e pajik'ā Cristopa ooda āchi-it'ee? iŪrijidapi! Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'orepa ooda jarateepachida jōmaarāmaa; na p'ek'au eujādepema t'imí beerāmaa paara k'awapijida irua ooda.' (Sal 19.4)

¹⁹ Māga pirā, waya iidiit'ee: ̄sāgap'eda ijāada-e pajima? ̄K'awada-e pajik'ā ̄chia ūridap'edaa? iK'awajidapi! Naapiara mia k'irāpapi k'inia bi Moisepa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'orepa nāga jara bi ichi eperāarāmaa: Mia parā k'īra unuamaa iru p'anapiit'ee michi eperāarā-eerāmaa, āra mide ijāa k'inia p'anadairā. Ma awara parā k'īraupiit'ee māgiirā ome, chi parāpa k'isiapata k'īsia k'awa-ee beerā.' (Dt 32.21)

²⁰ Ichiaba Isaíapa p'ādade jīp'a jara bi:

'Mi jirida-e p'anadap'edaarāpa mi unujida. Mia unupiji mi k'awa
k'iniada-eerāmaa.' *(Is 65.1)*

21 Jõdee Israel pidaarā ãpite jara bi:

'Ichita mia Israel pidaarā k'aripa k'inia baji. Mamīda ãchia oodaamaa
p'anapachida mia jara bik'a, mide ijää k'iniada-e p'anadap'edaa
perā.' *(Is 65.2)*

Tachi Ak'orepa Israel pidaarā jirit'erada

11 ¹ Israel pidaarā mägá p'anadap'edaa perā, 'Tachi Ak'orepa ichi
eperāarā yiaraa iru bik'ä? iMäga-e! iMita Israel pida, Abrahamdeepa
uchiada, Benjamín ēreerādepema! Tachi Ak'orepa mi yiaraa-e bi. ² Irua
Israel pidaarā naaweda jirit'eraji ichi eperāarā papiit'ee. 'Frá sāga ãchi yiaraa
iru baima? 'K'iräpa p'ani-ek'ä Ak'ore Úraa p'ädade jara bi iru pedee jarapari
Elías it'aideepa? Israel pidaarā ãpite mägipa Tachi Ak'oremaa jaraji:

³ 'Ak'ore, tai poro waibiaräpa pi pedee jarapataarä peepachida.
Ichiaba pia altar oopida ãrik'oojida. Mi aupai pide ijääpari
mäik'aapa írá mi jida jiri p'ani peedait'ee.' *(1 R 19.10, 14)*

⁴ Mamīda Tachi Ak'orepa Eliamaa p'anauji:

'Mi jua ek'ari eperāarā siete mil iru bi, at'äri mimaa aupai it'aa t'ipata. Pi'ka,
ära jida bedabaidak'aa já ne-inaa juapa ooda Baal k'irapite.' *(1 R 19.18)*

⁵ Tachi Ak'orepa ichi eperāarā ük'uru ichi jua ek'ari iru badak'a Elías na
p'ek'au eujäde bak'äri, auk'a írapema Cristode ijää p'aniirä jirit'eraji ichi jua
ek'ari iru bapariit'ee. Mäga oopari ãchi k'inia iru bapari perā. ⁶ Maperäpi
ma ijääpataarä jirit'eraji. Eperāarä jirit'erada paara ãchia ne-inaa oopata
k'aurepa, ãchia Tachi Ak'oremaa jirit'erapik'ajida ma ne-inaa oo p'ani pari.
Mamīda mäga-e. Irua ãchi jirit'erapari ãchi k'inia iru bapari perā.

⁷Mägara ñk'äata k'isiadaima Israelde? Jõmaweda Israel pidaaräpa unuda-e
paji ãchia jiridap'edaa. Jíripachida Tachi Ak'orepa ãchi pia ak'imerä, p'ek'au
k'achia wée. Mamīda ük'urupai, chi Tachi Ak'orepa jirit'eradaarä Cristode
ijäädamerä, wäara mäga p'aneejida iru k'irapite. Jõdee chi apemaarä k'íri
k'isua p'aneeepachida. ⁸ Mapa Ak'ore Úraa p'ädade jara bi:

'Tachi Ak'orépata ãchi t'äri chaareepiji. Tau iru p'anajida mäda, unuda-e paji
Tachi Ak'orepa ãchimaa unupida. Ichiaba k'íri iru p'anajida mäda, ürida-e
paji Tachi Ak'orepa ãchimaa jarapida. At'äri mäga p'anapata.' *(Dt 29.4)*

⁹ Ichiaba Ak'ore Úraa p'ädade Rey David it'aideepa jara bi:

'Ak'ore Waibia, pi eperāaräpa k'isiapata Ak'ore ewari ia p'anipapai pia
ãchi pia ak'ipariit'ee. Mäga k'isia p'anadairä, taawa pia ãchi k'achiade
baapii mäik'aapa miapii. ¹⁰ Ichita ne-inaa oopata pi-it'ee ãchia k'isia
p'anik'a, pia wäara oopi k'inia bi k'ayaara. Maperä taawa pia ãchi tau
p'äriu pik'apii ununaadamerä pia oo bi mäik'aapa ãchi eburuk'ul'ua
pik'adaidamerä ãchia ne-inaa k'achia oopata k'aurepa.' *(Sal 69.22-23)*

Tachi Ak'õrepa judio–eerã k'aripada

¹¹ Waya iidiit'ee: ¿Tachi Ak'õrepa ichi eperãař yiaraa iru bik'ã? iMäga–e! Wäara ijäada–e pada perã Tachi Ak'õrepa k'inia badak'a, k'achiade baajida. Mamïda ächia mägá ijäada–e pada k'aurepa judio–eerã Cristode ijää p'aneejida mäik'aapa Ak'õre ode t'iujida. Ak'õrepa mägá judio–eerã o k'achiadeepa k'aripa ataji. Mäga ooji judioräpa mäirä ijää p'aní unudak'ãri, auk'a Cristode ijäädamerä mäik'aapa ichi ode t'iudamerä. ¹² Judiorä Cristode ijääadaamaa p'anadap'edaa perã, na p'ek'au eujädepemaaräpa k'awaadai Cristopa ooda eperãař k'aripait'ee mäik'aapa judio–eeräpa iru p'anadai jöma Tachi Ak'õrepa k'isìa iru bi Cristode ijääpataarä–it'ee. Judioräpa auk'a Cristode ijääadak'ãri, ijääpataarä jömweda audupiara o–ia p'anadait'ee.

¹³ Írá parã judio–eerämaa ne–inaa jarait'ee. Tachi Ak'õrepa mi jirit'eraji parã judio–eerämaa jarateemerä irua pedee pia jara pëida Cristode. Mi o–ia bi ma–it'ee Ak'õrepa mi jirit'erada perã. ¹⁴ Na mimia oo bipa Tachi Ak'õre–it'ee, k'inia bi michi auk'aaräpa parã ijääpata unudak'ãri, auk'a Cristode ijäädamerä mäik'aapa Ak'õre ode t'iudamerä. ¹⁵ Mamïda Cristode ijääda–e p'anadap'edaa perã, na p'ek'au eujädepemaarä awaraaräpa irude ijäädai mäik'aapa t'ãri auk'a p'anapataadai Tachi Ak'õre ome. Tachi Ak'õrepa ma judiorä at'ãri p'oyaa pia ak'i–e, mäga ijääda–e p'anadairä. Mamïda ijäädak'ãripi, Ak'õrepa ächi pia ak'ipariit'ee. Ak'õrepa chok'ai p'irabaipidaaräk'a p'anadait'ee.

¹⁶ K'isiadáma nágide. Judioräpa trigo naapiara ewadak'ãri, mägí awara bipata aïdee masa oodap'eda, pan oodait'ee Tachi Ak'õre–it'ee. Mamïda Ak'õrepa trigo jömweda waripipari perã, wäara ma masa jömweda ichi–it'ee. Mäga pik'a Tachi Ak'õrepa judiorä chonaaräwedapema Abraham awara biji ichi–it'ee, Abrahampa ijää bada perã irua jarada. Mamïda wäara Abrahamdeepa uchiadap'edaarä jömweda ichi–it'ee, mäga ijääadak'ãri.

¹⁷ Abraham pak'uru k'arrak'a bi judiorä–it'ee. Mamïda olivo biiri uupataaräpa chi jua t'iap'epatak'a ma pak'uru pipiara chaumerä, mäga pik'a Tachi Ak'õrepa Israel pidaarä ük'uru t'iap'e pik'aji, Cristode ijääadaamaa p'anadap'edaa perã. Mäpai pak'uru ak'ipataaräpa ma pak'uru jua t'iap'edap'edaamäi awaraa pak'uru jua t'i bipatak'a mägee jida chaumerä, mäga pik'a Tachi Ak'õrepa parã judio–eerã t'i pik'a biji judiorä k'äyaara, Cristode ijääpata perã. ¹⁸ Tachi Ak'õrepa parã judio–eerã ome mägá ooji mïda, k'isiadaik'araa bi parã pipiara p'aní judiorä k'äyaara. Ara parã naaweda ma pak'uru k'arradepema juak'a p'anajida. Ma pak'uru k'arrak'a bi chok'ai–e bi parã, chi jua t'i pik'a bida k'aurepa. Parã chok'ai p'aní ma pak'uru k'arrak'a bi k'aurepa. Judiorä k'aurepata paräpa Tachi Ak'õre k'awa p'aní.

¹⁹ Parädepemapa jarai: "Mamïda Tachi Ak'õrepa mi t'i pik'a biji ma k'arrak'a bide judiorä k'äyaara." ²⁰ Pia bi. Mamïda k'iräpäji Ak'õrepa ma judiorä t'iap'e pik'aji Cristode ijääadaamaa p'anadap'edaa perã. Pi Cristode ijääpari peräta, t'i pik'a biji. Audua bai k'äyaara, jip'a Tachi Ak'õre waaweeipia bi. ²¹ Tachi Ak'õrepa ichi eperãař t'iap'e pik'aji pirä Cristode ijääadaamaa p'anadap'edaa

perā, audupiara parā t'iap'e pik'ait'ee ijāa amaadaruta pirā. ²²Tachi Ak'ore t'ari pia bapari Cristode ijāapataarā ome. Mamīda Cristode ijāadaamaa p'aniirā pia ak'i-e. Maperā pi ijāa beeru pirā, t'ari pia bapariit'ee pi ome. Mamīda ijāa amaru pirā, waa pia ak'i-e. Pi t'iap'e pik'ait'ee ijāadak'aa beerā omeooparik'a. ²³Jōdee, naaweda Cristode ijāadaamaa p'anadap'edaarāpa ijāaruta pirā, Tachi Ak'orepa āchi pia ak'iit'ee Cristodeerā ak'iparik'a. Āra waya t'i pik'a biit'ee āra naaweda p'anadap'edaak'a. Mäga ooi Tachi Ak'ore-it'ee ne-inaa audú chaaree wē-e perā. ²⁴Irua pi, judio-ee bita, o k'achiadeepa k'aripa ataru pirā Cristode ijāapari perā, audupiara judiorā mägå k'aripait'ee, Cristode ijāadak'āri. Mäga ooit'ee āchi uchiadap'edaa perā irua eperā jirit'erada Abrahamdeepa.

Tachi Ak'orepa Israel pidaarā k'aripait'ee

²⁵Ipemaarā Cristo k'aurepa, irā mia parā judio-eerāmaa ne-inaa awaraarāpa waide k'awadak'aa k'awapi k'inia bi, k'sianaadamerā judiorā k'āyaara pipiara p'ani. Tachi Ak'orepa Israel pidaarā ūk'uru k'iiri k'isuapiji judio-eerāpa irua jara pēida pia ūridap'eda, Cristode ijāadamerā mäik'aapa Tachi Ak'ore ode t'iudamerā. Mamīda ichita mäga-e pait'ee. Jip'a mäga p'asait'ee ijāarutamaa jōma judio-eerā irua k'isia iru bi ijāadamerā. ²⁶Ma t'ēepai, Israel pidaarā chok'ara auk'a Cristode ijāadait'ee mäik'aapa Ak'orepa āra o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, iru ūraa p'ädade jara bik'a:

'Tachi K'aripapari uchiait'ee Israel pidaarā t'āideepa, Sión
p'uurudeepa. Jacobdeepa uchiadap'edaarā o k'achiadeepa k'aripa
atait'ee. ²⁷Maapai mia jaradak'a Jacobmaa, ichideerā pia ooit'ee
āchi p'ek'au k'achia wēpapik'āri.' *(Is 59.20-21)*

²⁸Parā judio-eerā k'aurepa irā Tachi Ak'orepa Israel pidaarā yiaraa iru bi, āchi ijāada-e p'anadairā irua pedee pia jara pēida Cristo k'ap'ia pari. Mamīda Ak'orepa naaweda Israel pidaarā jirit'eraji. Mapa at'ari āchi k'inia iru bapari mäik'aapa pia ak'i bapari. Mäga oopari mäga ooit'eeda ada perā āchi chonaarāmaa. ²⁹Tachi Ak'orépata ichita oopari ichia jara bik'a. Mapa ichi eperāarā atabēi-e pait'ee. Ichita āchi pia ak'i bapariit'ee ichia jaradak'a āchi chonaarāmaa. ³⁰Naaweda parā judio-eerāpa oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'orepa jara bik'a. Mamīda judiorā Ak'ore Waibiapa ichi Warra pēidade ijāadaamaa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'orepa parā judio-eerā chupiria k'awaaji. ³¹Irāpema judiorā at'ari oodaamaa p'anapata Ak'orepa jara bik'a. Mamīda Tachi Ak'orepa parā judio-eerā chupiria k'awaadak'a Cristode ijāadak'āri, auk'a chupiria k'awaait'ee judiorā, mägå ijāadak'āri. ³²Tachi Ak'orepa na p'ek'au eujādepemaarā judiorā mäik'aapa judio-eerā ichiajau biji āchia oo k'iniata oodamerā. Mäga ooji ak'ipiit'ee ichia chupiria k'awaapari p'ek'au k'achia oopataarā, judiorā, judio-eerā paara.

Pedee pia jarada Tachi Ak'orede

³³ iWāara Tachi Ak'ore k'isia k'awaa bapari! Jōmaweda pia oopari ichia ne-inaa jōma k'awapari perā. Tachi eperāarāpa k'awada-e irua k'isia iru bi. Ichiaba k'awada-e sāgap'eda irua eperāarāmaa ne-inaa oopipari.

- 34 ¿Ak'ore ūraa p'ādade nāga jara bi-ek'ā? ¿K'aipa k'awaaima Tachi Ak'ore k'isia māik'aapa k'aipa iru ūraaima? Iruata ne-inaa jōma k'awapari.' (Is 40.13)
- 35 ¿K'aipa ne-inaa teeima Tachi Ak'oremaa, irua jōdee ma pari ne-inaa awara teemerā?' (Job 41.11)
- 36 Eperāpa māgá p'oyaa tee-e, Tachi Ak'ore juadeepa ne-inaa jōmaweda uchiapari perā. Ichiata ne-inaa jōmaweda ak'i bapari. Ne-inaa jōmaweda nībi ichi-it'ee. Mapa ichita jaradaipia bi: "Ak'ore, ipi jōmaarā k'āyaara waibiara bi! iAmén!"

Cristodeerā sāga p'anapataadaipia bi

12 ¹Ipemaarā, mia nāga ūraait'ee: Tachi Ak'orepa eperāarā chupiria k'awaapari perā, at'ari chok'ai p'ani misa, oopiti Tachi Ak'oremaa irua k'inia bik'a pi ome. Māgá pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia p'oyaadai, p'anapataadait'ee Ak'orepa k'inia bik'a. Ichiaba māgá ak'ipidai parāpa wāara Tachi Ak'ore k'inia iru p'ani. ²Oonāti na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa oopatak'a. Māirāpa k'isiapata āchia oo k'inia p'anidepai. Parā jōdee, k'isiadaipia bi Ak'orepa k'inia bik'a. Māgá k'awaadait'ee Ak'orepa k'inia bi ne-inaa pia, k'achia wēe; ne-inaa irua pia ak'ipari.

³Tachi Ak'orepa mi pia ooji mi jirit'erak'ari parāmaa jarateemerā. Maperā mia ūraait'ee parādepema apidaapa k'isianaadamerā: "Mi pipiara bi awaraarā k'āyaara". Ma k'āyaara k'ira jip'a jiriipia bi Ak'orepa oopi k'inia bi māik'aapa tāripa māga ooipia bi, it'aa iidi bi misa irua k'aripamerā. ⁴Tachi k'ap'iade nāgee ne-inaa chok'ara iru bi; biiri t'ait'ee; juu ne-inaa jitait'ee; māgee ne-inaa. Ma chaachaa ne-inaa awara-awaraa oopari. Auk'a oodak'aa. ⁵Māga pik'a bi tachi Cristode ijāapataarā. Tachi jōma araa p'ani irua ome. Mapa auk'a araa p'ani apemaarā ijāapataarā ome k'ap'ia apai bik'a.

⁶Mamīda Tachi Ak'orepa k'aripak'ari, ne-inaa awara-awaraa oopata, irua oopi k'inia bik'a tachi chaachaa.

Ichi ūraa jarapiru pirā tachidepema abaamaa, māgipa māga ooipia bi tāripa, Ak'oremaa k'aripa iidi bi misa. ⁷Awaraamaa ijāapataarā k'aripapiru pirā, māga ooipia bi. Awaraamaa jarateepiru pirā, ichiaba māga ooipia bi. ⁸Awaraa k'ariparu pirā chīara tāri o-īapii'ee, māga ooipia bi. Awaraamaa p'arat'arapiru pirā, tāri pia p'arat'a waibia teeipia bi chupiria beerā k'aripait'ee. Awaraamaa eperā waibia papiru pirā, pia ak'ipia bi ijāapataarā ichi juu ek'ari p'aniirā. Awaraa k'ariparu pirā chīara chupiria k'awaamerā, tāri o-īa māga ooipia bi.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁹Awaraarā tāri jip'a k'inia iru p'anadaipia bi. Ne-inaa k'achia k'ira tādoo oodaik'araa bi. Māgee ne-inaa unuamaa iru p'anapatāati. Pia aupaita jiridaipia bi oodait'ee. ¹⁰Chik'inia p'anapataadaipia bi, tachi

ëererā ome p'anapatak'a. Audua p'anadaik'araa bi. Ma k'äyaara awaraa ijääpataarā pipiara ak'idaipia bi tachi k'äyaara.

¹¹ K'oo-idaa p'anadaik'araa bi. T'äripa oodaipia bi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a. Mägá oodait'ee Tachi Waibia Jesucristopa oopi k'inia bik'a.

¹² O-ña p'anadaipia bi ni p'ani misa Tachi Ak'õre eujädee wädait'ee. Choodaipia bi nepirade baaidak'ari. Ichita it'aa t'ipataadaipia bi Tachi Ak'õremaa.

¹³ Awaraa ijääpataarā chupiria k'awaadaipia bi mäik'aapa ne-inaa wée p'ani pirā, ãramaa teedaipia bi. Awaraarā pächi t'äide p'asia chedak'ari, t'äri pia auteebaidaipia bi. Käidait'ee wée p'ani pirā, pächi tede k'äipiti.

Awaraarā ome k'äiwee p'anapataadaipia bi

¹⁴ Awaraaräpa parä jiridak'ari ne-inaa k'achia oodait'ee, it'aa iidíti Ak'õrepa ãra chupiria k'awaamerä mäik'aapa bendiciamerä. Iidináati Ak'õrepa ãra maldiciamerä.

¹⁵ Awaraarä o-ña p'anadak'ari, auk'a o-ña p'anadaipia bi. Jõdee t'äri p'ua p'anadak'ari, auk'a jeedaipia bi.

¹⁶ T'äri auk'a p'anadaipia bi awaraa ijääpataarä ome. Jip'a jiridaipia bi Ak'õrepa parämaa oopi k'inia bi. K'isiadaik'araa bi parä awaraarä k'äyaara pipiara p'ani. Auk'a k'õp'äyo meraadaipia bi chupiria beerä ome mäik'aapa p'arat'ara beerä ome. Audua p'anadaik'araa bi.

¹⁷ Awaraaräpa parä k'achia oodak'ari, auk'a oonáati. Ichita ne-inaa pia óoti awaraaräpa unudamerä Cristo k'aurepa paräpa ne-inaa pia oopata.

¹⁸ Awaraarä nepira jiriyya p'ani mïda, parä jõdee k'äiwee p'anapatáti chïara ome. ¹⁹ Ìpemaarä k'iniarä, k'ira jö-ee p'ananáati. Ma k'äyaara ichiak'au bítì, Tachi Ak'õrepa ãrapa oodap'edaa ak'imerä mäik'aapa miapimerä ichia k'inia bik'a. Mia mäga jara bi Ak'õre Ùraa p'ädade jara bairä:

'Mia aupaita eperääräpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia.

Miata p'ek'au k'achia oopataarä miapiit'ee.' (Dt 32.35)

²⁰ Awara ãi ichiaba jara bi:

'Eperäpa pi k'iraunuamaa iru bi pirä, nägá ooipia bi. Mägí jarrapisia bak'ari, nek'opíji mäik'aapa opisia bak'ari, ne-inaa topíji. Mägá ooru pirä, iru k'ira nejasiapiit'ee mäik'aapa irua pímaa k'achia oo k'inia bi oo-e pai.' (Pr 25.21-22)

²¹ K'irak'aupai ne-inaa k'achia oodai. Ma k'äyaara k'achia p'oyáati ne-inaa pia oo p'anipa.

Tachi poro waibiaräpa jara p'anik'a oodaipia bi

13 ¹ Ìrá mia üraait'ee parä jõmaaräpa pächi poro waibiarä waaweedamerä. Oopatáti charraaräpa jara p'anik'a. Mäga oodaipia bi Tachi Ak'õrepa pächi waibiarä papida perä parä ak'ídamerä. Tachi Ak'õrepata eperäärä poro waibiarä jõmaweda mäga papipari. ² Maperä ooda-e pirä ãrapa jara p'anik'a, ichiaba ooda-e pai Tachi Ak'õrepa oopi k'inia bi parämaa. Ma awara ma

charraarāpa parā miapidait'ee, māga ooda-e pirā. ³Tachi charraarāpa ne-inaa piaoopataarā p'erapida-e. Ne-inaa k'achia oopataarāta p'erapipata. Maperā k'aiwee p'ana k'inia p'ani pirā charraarā ome, pia óotí. Māgá ãrapa parā pia ak'ipataadait'ee. ⁴Tachi Ak'orepa ma charraarā biji parā k'aripadamerā k'achia beerā juadeepa. Mamīda pia ne-inaa k'achia ooru pirā, wāara waaweedaipia bi, ma charraarāpa pi ome oodait'ee perā k'achia beerā ome oopatak'a. Āchi juu ek'ari p'aniirā pēidait'ee pi atade. Ma-it'ee espada anipapata. Māpai pi atadak'āri, miapide ateedait'ee, māga oopi k'inia bairā Tachi Ak'orepa k'achia oopataarāmaa. ⁵Maperā óoti pāchi poro waibiarāpa jara p'anik'a. Māga oodaipia bi k'isia p'ua wēe p'anadait'ee ãra k'rapite māilk'aapa Tachi Ak'ore k'rapite. Ichiaba māga oodaipia bi ãrapa parā miapinaadamerā. ⁶Parāpa impuesto p'aapataadaipia bi māgí poro waibiarāmaa, ãra mimia oopata pari, Ak'orepa māirā māgá bida perā parā k'aripadamerā. ⁷Pāchi poro waibiarā jōmaweda waaweedaipia bi. Parāmaa impuesto p'aapiruta pirā, p'āati. Parāmaa ne-inaa aneedap'edaa pari awaraa eujādeepa p'aapiruta pirā, ichiaba p'āati, aupedeeda-ee.

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipia bi

⁸Tewe paraa p'ananaáati. Ma k'āyaara, chik'inia p'anapataadaipia bi. Māga p'anaruta pirā, oodait'ee Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Miak'āi p'aniirā k'aináati awaraarā ome; eperā peenáati; chīara net'aa chianáati; chīara te, wēra, mimiapataarā, ne-animal wa net'aa k'ianáati.' *(Ex 20.13-17)*

Ūraa awaraa ichiaba paraa ak'ipiit'ee sāga p'anapataadaipia bi chīara ome. Mamīda ma jōmaweda uchiapata ūraa abaade:

'Awaraarā k'inia iru p'anapatáati, pāchi k'ap'ia k'inia iru p'anapatak'a.'

(Lv 19.18)

Māga ooruta pirā, oodait'ee jōma Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a.

¹⁰Māgá awaraarā k'inia iru p'anadak'āri, maarepida ãramaa k'achia ooda-e. Maperāpi māga oodak'āri, oopata jōma Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a.

Ídaa pik'a bide p'anapataarā

¹¹Ma jōma oo p'ani misa, k'irāpáti jōmasaa taarāru tachi Cristode ijāadap'edaa deepa. Írá naawedapema k'āyaara k'ait'aara p'ani it'aa wādait'ee. Maperā k'āi pik'a p'ananaadáma. Ma k'āyaara oodáma Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. ¹²Na p'ek'au eujāde p'ani misa, tachi p'āriu pik'a bide p'ani. Mamīda taarā-ee Cristo waya chek'āri, ewari chiwidi pik'a unudait'ee. Mapa oo amaadáma ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo, na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata māilk'aapa soldaopa armadura jíparik'a chōode wāi naaweda, māga pik'a oodáma Cristopa oopi bik'a. ¹³P'anadáma Ak'ore ídaa pik'a bide p'anapataarā p'anapatak'a, ne-inaa k'achia ooda-e. Oonaadáma p'āriu pik'a bide p'anapataarāpa oopatak'a. Āchi piudaipata it'uapa māilk'aapa pariatua pedee nipapata. Ichiaba pariatua

wēraarā jiripata ai ome k'āidait'ee. Ma awara chōo jiripata chīara ome māik'aapa net'aa k'aurepa chīara k'īra unuamaa iru p'anapata. ¹⁴ Parā, jōdee, Tachi Waibia Jesucristode ijāapata perā, p'anapatāti iru na p'ek'au eujāde badak'a. K'isianāti parā p'ek'au k'achia oyaa bi k'ap'īpa oo k'inia bide.

**Awaraa ijāapataarā āpite
pedee k'achia jaradaik'araa bi**

14 ¹Cristode ijāapari auk'a parāk'a ijāa-e bi pirā, pia ak'īti, awaraa ijāapataarā ak'ipatak'a. īrua māgā ijāa-e bipaa at'āri Ak'ore Ūraa pia k'awa-e bairā? Mapa iru ome aupedeedaik'araa bi. ² Abaapa ijāai chik'o k'īra tādoo k'opipia bi. Jōdee chi pia k'awa-e bipa k'īsiai nechiara k'oik'araa bi, ma k'aurepa Tachi Ak'orepa iru pia ak'i-e pai jīak'aapa. ³ Maperā ma chik'o k'īra tādoo k'oparipa pia-ee ak'īlk'araa bi ma nechiara k'ok'aa bi. Jōdee ma nechiara k'ok'aa bipa k'achia pedeeik'araa bi chi apema āpite. Māga oodaik'araa bi Tachi Ak'orepa āchi auk'a pia ak'ipari perā Cristode ijāa p'ani k'aurepa. ⁴ ¿K'aipa pi bijima chīara mimiapari ak'imerā jarait'ee irua oopata pia wa k'achia? Mimia chiparipapai ichi jua ek'ari mimiapataarā māgā ak'īpia bi. Māga pik'a bi Cristo ichideerā ome. Tachi Waibia Cristopata ichideerāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Ichiata ichideerāmaa ne-inaa pia oopipari.

⁵ Ne-inaa awaraa jarait'ee parāpa aide k'īsiadamerā. Ijāapari abaapa ijāai ewari aba īapipia bi apema k'āyaara. Jōdee awaraapa ijāai ewari chaa auk'a bi. Tachi ijāapataarā chaachaa jiridaipia bi tachi t'āride ijāa p'ani, k'awaadait'ee wāara māgā ijāa p'ani wa māgā-e. ⁶ Ma ewari aba īaparipa apema k'āyaara, māgā oopari Tachi Ak'ore-it'ee. Ichiaba ma chik'o k'īra tādoo k'oparipa māgā oopari Tachi Ak'ore-it'ee, gracias jarapari perā Ak'oremaa ma chik'o k'ok'āri. Jōdee ma nechiara k'ok'aa bipa auk'a māgā oopari Tachi Ak'ore-it'ee, ichiaba gracias jarapari perā Ak'oremaa nek'ok'āri.

⁷ Tachi ijāapataarā apida ituuba p'anadak'aa tachia oo k'iniata oodait'ee. Ichiaba apida ituuba piudak'aa, ak'ipari wēe. ⁸ Chok'ai p'ani misa, p'anapata oodait'ee Cristopata oopi bik'a, irua tachi ak'ipari perā. Mamīda jai-idaaruta pijida, at'āri Cristopata tachi ak'ipari. Mapa jaradai tachi chok'ai p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. Ichiaba jai-idaa p'ani misa, Cristo Tachi Waibia. ⁹ Ma-it'ee Cristo piuji māik'aapa chok'ai p'irabaiji, jōmaweda ijāapataarā Ak'ore Waibia pait'ee; chi chok'ai p'aniirā, jai-idaadap'edaarā paara.

¹⁰ Māga bita īsāap'eda pia, Ak'ore Ūraa pia k'awa-e bita, pedee k'achia pedee bima awaraa ijāapataarā āpite? Maa-e pirā, īsāap'eda pia, Ak'ore Ūraa k'awa bita, pia-ee ak'iparima ma ijāapari pia k'awa-e bi? Tachi jōmaweda p'anadait'ee Tachi Ak'ore k'īrapite Ak'ore ewari waibia ewate.

¹¹ Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bairā:

'Mi ichita chok'ai baparida a bi Tachi Ak'orepa. Eperā chaa bedabaidait'ee mi k'īrapite māik'aapa jaradait'ee: "Pita Jōmaarā Ak'ore Waibia." ' (Is 45.23)

¹² Mapa k'awa p'aní tachi chaachaa panadait'ee Tachi Ak'ore k'irapite mäik'aapa jaradait'ee tachia k'isiadap'edaa, jaradap'edaa mäik'aapa oodap'edaa na p'ek'au eujäde p'aní misa.

Ne-inaa k'achia oopináati awaraa ijääpataaarämaa

¹³ Maperä ak'inaadáma awaraa ijääpataaräpa oopata pedee k'achia pedeedait'ee ära äpite. Ma k'äyaara jöma öotí awaraa ijääpataarä pipiara ijäädamerä, mäik'aapa oodamerä Cristopa oopi k'inia bik'a. ¹⁴ Mi jida araa bi Cristo ome. Ijää bi chik'o k'ira täddoo k'oipia bi, Ak'orepa ma chik'o k'oit'ee ooda perä. Mamäda awaraapa ijää bi pirä chik'o k'ira aba k'oik'araa bi, ichi-it'ee k'oik'araa bi. ¹⁵ Maperä k'irak'aupai pi ipema Cristo k'aurepa t'äri p'uapii. Iru k'irapite pia k'oru pirä ne-inaa irua k'ok'aa, iru t'äri ärii beeí pi ome maa-e pirä Tachi Ak'ore ome, Cristode ijää amaadarumaa. Cristo ichiaba piuij ma esperä k'aripait'ee. Mapa chik'inia p'anapatäati.

¹⁶ K'irak'aupai awaraaräpa pedee k'achia jaradai pia ne-inaa pia oopata äpite, pia ijää bairä chik'o k'ira täddoo k'oipia bi. ¹⁷ Tachi Cristode ijääda-e p'aní irua chik'o k'ira täddoo k'opipari perä wa chik'o k'ira apai k'opipari perä. Ijääda-e ne-inaa topipari perä wa topik'aa perä. Jip'a tachi Cristode ijääpata mäik'aapa iru juu ek'ari p'anapata, iru Jaurepa k'aripak'äri, oopataadai perä Tachi Ak'orepa k'inia bik'a mäik'aapa k'äiwee p'anapataadai perä. ¹⁸ Tachi Ak'orepa pia ak'ipari mägä ijää p'aniirä, oo k'inia p'anadairä Cristopa oopi k'inia bik'a. Mäga oodakäri, k'achia ooda-e p'aní. Mapa ära ik'aawa p'aniiräpa ichiaba ära pia ak'ipata.

¹⁹ Maperä ne-inaa pia oodáma k'äiwee p'anapataadait'ee awaraa ijääpataarä ome. Chik'aripa p'anadáma, tachi jömweda pipiara Cristode ijäädait'ee.

²⁰ K'irak'aupai awaraarä t'äri äripii Tachi Ak'ore ome, paräpa ne-inaa k'opata k'aurepa. K'iräpäti Tachi Ak'orepa chik'o jömweda ooji k'odamerä. Mamäda pia chik'o k'ira täddoo k'o bipa awaraa ijääpari k'achiade baaipiru pirä, Tachi Ak'ore k'irapite ne-inaa k'achia oomaa bi. ²¹ Piara bi chik'o k'ira täddoo k'o-e pait'ee maa-e pirä ne-inaa k'ira täddoo to-e pait'ee maa-e pirä ne-inaa awaraa oo-e pait'ee, ma k'aurepa k'achiade baaipii k'äyaara pi ipema Cristo k'aurepa.

²² Maperä pia ijää bi pirä chik'o k'ira täddoo k'oipia bi, mäga ijää béeji pichi t'äridepai. Mäpai awaraa ijääpari mäga ijää-e bi ome nipak'äri, jaraik'araa bi pichi t'äride iru bi. Tachi Ak'orepa k'awa bi ne-inaa jöma pia ijää bi pichi t'äride. Chi mäga oo p'aniirä o-ña p'aní Ak'ore k'irapite, k'isia p'ua-ee.

²³ Mamäda pia ijää bi pirä chik'o k'ira aba k'oik'araa bi, k'isia p'uadarii ma chik'o k'ok'äri. Mägä k'isia p'uadaik'äri, ne-inaa k'achia oomaa bi Ak'ore k'irapite ma chik'o k'oru pirä. Mapa mia ūraapari ijääparipa k'awa-e bi pirä ne-inaa ooi wa oo-e pai, ooik'araa bi, ichi t'äripa ijäärumaa ooipia bi.

Tachia k'aripadaipia bi Tachi Ak'ore Ūraa pia k'awada-e beerä

15 ¹ Tachi Ak'ore Ūraa pia k'awaa beeräpa choodaipia bi Ak'ore Ūraa pia k'awada-e beerä ome ne-inaa awara ijäädak'äri. Tachia oo k'iniati oodai k'äyaara, oodaipia bi ärapa k'inia p'anik'a. ² Mäga ooruta pirä, ächi t'äri äriipida-e

pait'ee. Jip'a āchi k'aripadait'ee waapiara k'awaadamerā Cristopa āchimaa oopi k'inia bi. ³Oodaipia bi Cristopa oodak'a. Ne-inaa oo-e paji irua māga oo k'inia bada perā. Jip'a oopachi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, nepirade baapachi mīda māga ooda k'aurepa. Choopachi Tachi Ak'ōre Ūraa pādade jara bik'a:

'Ak'ōre, k'achia beerāpa ik'achia jaradap'edaak'a pi āpite, auk'a mimaa jarajida, mia ooda perā pia oopidak'a.' *(Sal 69.9b)*

⁴Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'āpiji, ma k'aurepa tachi īrapemaarāpa irua jara pēida k'awaadamerā. Māga k'awaa wādak'āri, t'āri o-ī-īadaipata tachia ijāa p'anide, choo k'awaa wāpata nepirade p'anide māik'aapa nīpata Ak'ōrepa tachi k'aripamerā ichi ūraade jara bik'a.

⁵Mia it'aa iidi bi Ak'ōrepa parā māgá k'aripamerā māik'aapa choopimerā nepirade jōnide. Ichiaba iidi bi irua parā k'aripamerā t'āri a-ba p'anapataadamerā apemaarā ijāapataaarā ome, Jesucristopa māga oopi k'inia bairā. ⁶Māgá t'āri a-ba p'anadak'āri, otau aba pik'a parā jōmaweda o-īa it'aa t'īpataadait'ee māik'aapa k'aripataadait'ee. Māgá ak'ipidait'ee wāara ijāa p'ani Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōrede.

⁷Maperā awaraa ijāapataarā pia ak'īti, Cristopa parā pia ak'iparik'a. Cristopa māga ooda perā na eujāde bi misa, awaraarāpa pia jarapachida Tachi Ak'ōre āpite. Auk'a pia jaradai iru āpite, parāpa māga oo p'ani pirā. ⁸Tachi Ak'ōrepa Cristo pēiji tai judiorā k'aripade, ichia jaradak'a tai chonaarāmaa. Māga ooji ak'ipiit'ee wāara ichia oopari ichia jara bik'a. ⁹Ichiaba Ak'ōrepa Cristo pēiji ak'ipiit'ee ichia judio-eerā auk'a k'aripa k'inia bi. Ichia āchi māgá chupiria k'awaa bapari perā, judio-eerā auk'a irumaa it'aa tī k'inia p'ani, iru ūraa pādade jara bik'a:

'Maperā awaraa eujādepemaarā t'aide mi it'aa t'īt'ee māik'aapa pimaa k'ariit'ee.' *(2 S 22.50; Sal 18.49)*

¹⁰Awara āi Ak'ōre ūraa pādade ichiaba jara bi:

'Awaraa eujādepemaarā, o-īa it'aa tīt'i Tachi Ak'ōre eperāarā ome.' *(Dt 32.43)*

¹¹Awara āi ichiaba jara bi:

'Parā jōmaarā eujādepemaarā, it'aa tīt'i māik'aapa k'arīti Tachi Waibiaamaa.' *(Sal 117.1)*

¹²Tachi Ak'ōre pedee jarapari Isaíapa pādade ichiaba jara bi:

'Eperā uchiait'ee Jesedeepa. Māgí jōmaarā ak'ipari pait'ee. Israel pidaarā-eerāpa pida ijāadait'ee irua āchi k'aripait'ee atuanaadamerā.' *(Is 11.10)*

¹³Mia it'aa iidi bi parā pari auk'a ijāadamerā. Māgá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā o-īa p'anapiit'ee māik'aapa k'āiwee p'anapiit'ee. Iidi bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa k'awaapimerā Ak'ōrepa k'īsia iru bi Cristodeerā-it'ee, t'āri o-īa ni p'anadamerā irumaa wārutamaa.

Pablo judio-eerā ome mimiada

¹⁴İpemaarā, mia k'awa bi parā Cristode wāara ijāa p'ani. Ne-inaa pia oopata awaraarā k'aripadait'ee. Ak'ōre net'aa pia k'awapata māik'aapa ūraa para bapari, chik'aripa p'ani misa. ¹⁵Māga p'anapata mīda, na pādade mia ne-inaa ūk'uru

jip'a jaraji Tachi Ak'orepa jarapidak'a. Mágá jaraji parāpa k'irāpadamerā Ak'orepa ichideerāmaa oopi k'inia bi. Ma-it'ee pi Ak'orepa mi jirit'eraji, mi chupiria k'awaap'eda. ¹⁶Mi jirit'eraji judio—eerāmaa jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ma-it'ee mi Jesucristo mimiapari papiji. P'aareerā awara bidak'a iru mimia oopataadamerā, mágá pik'a mi awara biji iru pedee pia jara pēida Cristode jaratepariimerā judio—eerāmaa. Mia mágá jarateepari ārapa ijāadak'āri, primisiak'a p'aneedamerā Tachi Ak'ore—it'ee māik'aapa irua āra pia ak'ipariimerā Cristode ijāapata k'aurepa. Mágapi ichi Jaurepa āra ichideerā papii'tee.

¹⁷Mi mágá mimiapari perā Tachi Ak'ore—it'ee, o—ia jara bi Cristopa oomaa bi michi k'ap'ia pari. ¹⁸Ne—inaa ooda michi k'iradoopa jara—e. Jesucristopa mimaa oopi bi Tachi Ak'ore Jaure k'ap'ia pari jarait'ee; mimaa ne—inaa jarapiru māik'aapa ne—inaa oopiru judio—eerā ijāadamerā. ¹⁹Ārapa mágá ijāajida, unudak'āri Tachi Ak'ore Jaurepa mimaa oopi bi ne—inaa eperāarāpa ployaa oodak'aa āchi juadoopa. Māpai iru Jaurepa mi t'imí wāpiji judio—eerāmaa jarateenamerā. Jerusalén p'uurudeepa Iliria eujāde parumaa, p'uuru bee chaa mia Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jaratee nipapachi, Ak'orepa mimaa oopidak'a. ²⁰Mágá mia jaratee k'inia bi. Wā k'inia bi Cristo at'āri k'awada—e p'aniirāmaa, jarateede irua ooda eperāarā k'aripait'ee. Eperāpa te chiwidi ook'āri, oo—e awaraapa te biiri suda ūri. Mágá pik'a mia jaratee k'inia—e Cristopa ooda chi ūridap'edaarāmaa awaraa jarateepari it'aideepa. ²¹Jip'a mia jaratee k'inia bi k'awada—e p'aniirāmaa, āra p'anadamerā Ak'ore Ūraa p'ädade jara bik'a:

‘Waide irua ooda ūrida—e p'aniirāpa iru unudait'ee māik'aapa waide
irude ūrida—e p'aniirāpa iru k'awaadait'ee.’ (Is 52.15)

Pablo wā k'inia bada Romadepema ijāapataarā ak'ide
(1 Co 16.5-9)

²²Mi mágá t'imí wāpari perā awaraarāmaa jarateede, waide p'oyaa wā—e paji parā ak'ide, ichita wā k'inia baji mīda. ²³Mamīda ūrā, waa wē—e perā na tote at'āri Cristopa ooda ūrida—ee māik'aapa año chok'ara paru mi wāit'ee bada parā ak'ide, ūrā wāit'ee. ²⁴Españadee wāk'āri, paramāi wiibaiit'ee. Parāpa mi k'ariparuta pīra, jāma panait'ee, p'asia nipap'eda parā t'aide. O—ia bi parā unuit'ee perā, mak'ara ployaa taarā ba—e mīda parā ome. ²⁵Mamīda wāi naaweda parā ak'ide, mi wāit'ee Jerusalén p'uurudee. P'arat'a ateet'ee ijāapataarā mama p'aniirāmaa. ²⁶Mágá ooit'ee Macedonia eujādepema māik'aapa Acaya eujādepema ijāapataarāpa k'aripa k'inia p'anadairā Jerusalendepema ijāapataarā chupiria chitooniirā. Ma—it'ee p'arat'a p'ejida tee pēidait'ee mi ome. ²⁷Judio—eerā paji mīda, āchi k'iradoopa mágá oojida t'āri pia p'anadap'edaa perā. Mamīda mágá ooda—e pada paara āchi k'iradoopa, k'aripadaipia p'anak'ajida, judiorā k'aurepa āchia Ak'ore net'aa k'awa p'anadairā. Maperāpi āchi net'aa teedaipia bi chi wēe p'aniirāmaa judiorā t'aide. ²⁸Māpai mia āchi p'arat'a p'edap'edaa Jerusalendee ateep'eda māik'aapa teep'eda ma chupiria beerāmaa, mi wāit'ee Españadee māik'aapa ma wārude wiibaiit'ee

parā ak'iiit'ee. ²⁹Mägá unudak'āri, mia k'awa bi parā o-āia p'anadait'ee, mia jarait'ee perā ne-inaa pia Cristopa oo k'inia bi ichideerāmaa.

³⁰Mamida, īpemaarā, māga paru misa, mia k'inia bi parāpa it'aa tīpataadamerā mi pari. K'ira jīp'a it'aa iidipatāati Ak'ōrepa mi k'aripamerā, mi unuk'āri Cristopa ooda ūridaamaa p'aniirā ome. Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bi tachi māgá chik'aripa p'anadamerā. Mapa Ak'ōre Jaurepa Cristodeerā jōmaweda chik'inia p'anapipari. ³¹Maperā it'aa tīpatāati Tachi Ak'ōrepa mi baaipinaamerā Judeadepema Cristode ijāadak'aa beerā juade, māirāpa mi k'ira unuamamaa iru p'anapata perā, mia jaratee bi k'aurepa. Ichiaba it'aa tīpatāati Jerusalendepema judiorā Cristode ijāapataarāpa tāri o-āia jitadamerā ma p'arat'a mia ateero teeit'ee āramaa. ³²Mägá it'aa tīpatāati mi parā t'aide o-āia panamerā, Ak'ōrepa māga k'inia bi pirā. Jāma panak'āri, iiit'ee māik'aapa pedee sia pedeeit'ee parā ome. ³³Mägá paru misa, mia it'aa iidiit'ee Ak'ōrepa parā jōma kāiwee p'anapimerā. Amén.

Pablopia salude pēida

16 ¹Mia k'inia bi parāpa auteebaidamerā tachi īpewēra Cristo k'aurepa, tījarapata Febe. Irua Cencrea p'uurudepema ijāapataarā ak'ipataarā k'aripapari. ²Iru parā t'aide panak'āri, pia óoti Cristopa oopi bik'a jōmaweda ichideerāmaa. Febe k'aripáti parāmaa ne-inaa iidiru pirā, irua ijāapataarā chok'ara k'aripadoo perā, mi paara.

³Mia salude pēiru Priscilamaa māik'aapa Aquilamaa. Mi ome āra auk'a mimiapata Jesucristo-it'ee. ⁴Perá piujida mi k'aripadait'ee. Maperā mia gracias jara k'inia bi āramaa māik'aapa ijāapataarā jōmaweda judio-eerā tāidepemaarāpa pida.

⁵Ichiaba salude pēiru jōmaweda ijāapataarāmaa, āra tede it'aa tī chepata. Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia, Epenetomaa. Iru awaraarā k'āyaara naapiara Cristode ijāaji Ásia eujáde.

⁶Salude pēiru Mariamaa. Pia oopari Cristopa oopi bik'a parā t'aide.

⁷Salude pēiru michi auk'aarā Andronicomaa māik'aapa Juniamaa. Āra carcelde p'anajida mi ome. Ārapa mi k'āyaara naapiara ijāajida. Jōmaweda Cristopa jirit'eradaarāpa āra pia t'o p'ani, pia mimiapata perā Cristo-it'ee.

⁸Salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia Ampliatomaa. Tachi ome auk'a ijāa bi Cristode.

⁹Salude pēiru Urbanomaa. Irua tachi jōma k'aripapari mimia p'ani misa Cristo-it'ee. Ichiaba salude pēiru mi k'ōp'āyo k'inia, Estaquimaa.

¹⁰Salude pēiru Apelemaa. Nepirade baaiji mīda Cristode ijāapari perā, choopari ijāa bide. Ichiaba salude pēiru Aristóbulo te pidaarāmaa, āra ichiaba Cristode ijāapata perā.

¹¹Salude pēiru michi auk'aa Herodionmaa māik'aapa Narciso tedepema ijāapataarāmaa.

¹² Salude pēiru Trifenamaa māik'aapa Trifosamaa. Ma wēraarāpa pia oopata Cristopa oopi bik'a. Ichiaba salude pēiru mi īpewēra Cristo k'aurepa Persidemaa. Mīa iru k'inia iru bi. Irua ichiaba pia oopari Cristopa oopi bik'a.

¹³ Salude pēiru Rufomaa. Ak'ōrepa iru jirit'erajī parā t'āide waibia papiit'ee. Auk'a salude pēiru iru nawemaa. Māgí wērapa mi ak'ipari michi nawek'a.

¹⁴ Salude pēiru Asincritomaa, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, māgiirāmaa māik'aapa apemaarā īpemaarāmaa, āra ome it'aa tī chepata.

¹⁵ Ichiaba salude pēiru Filologomaa Julia ome, Nereamaa iru īpewēra ome, Oimpamāa māik'aapa apemaarā ijāapataarāmaa, āra ome it'aa tī chepata.

¹⁶ Salude tee para báti pāchi pitapai ak'ipidait'ee chik'inia p'anapata Cristopa k'inia bik'a. Nāpema ijāapataarāpa parāmaa auk'a salude pēiruta.

¹⁷ īpemaarā, mia enenee nībi parā k'iirichaa p'anadamerā, ūk'uru seewa jarateepata paraa perā. Māirāpa awara jarateepata Tachi Ak'ōre Ūraa wāara jarateepataarāpa parāmaa jarateedap'edaa k'āyaara māik'aapa ijāapataarā k'īsia awara-awaraa papipata. Maperā Cristode ijāapataarā ūk'uru ijāa amaadaipata āchi k'aurepa. Āyaa p'anéeti māirā ik'aawaapa. ¹⁸ Māgeerāpa oodak'a Cristopa oopi bik'a. Jip'a āchi-it'ee aupai mimiapata. Pedee sia, iwarraa pedee jaratee p'anipa k'ūrapata ijāapataarā, chi pia k'īsia k'awada-e p'aniirā. ¹⁹ Jōmaarāpa jara p'ani parā Cristode pia ijāapata māik'aapa p'anapata irua pēida eperārāpa jarateepatak'a. Māga ūrik'āri, mi o-īadaipari. Māgā ne-inaa pia k'awaa wāk'āti wātī. Mamīda k'īrak'aupai ne-inaa k'achia oodai. ²⁰ Parāpa ma seewa jarateepataarāpa jara p'ani ūrida-e pirā, Tachi Ak'ōrepa isapai p'oyaaai Satanás, chi āchimaa māga oopi bi. Māgā parā k'āiwee p'anadai, k'īsia awara-awaraa p'anadai k'āyaara. Mīa it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesupa made parā k'aripamerā.

²¹ Timoteopa parāmaa ichiaba salude pēiru. Ichia mi k'aripapari na mimia ome. Ichiaba salude pēiruta michi auk'aarā Luciopa, Jasonpa māik'aapa Sosipatropaa.

²² Mi, Terciopa na k'art'a p'āmaa bi Pablo k'ap'ia pari. Mīa pida Tachi Waibiade ijāa bi. Mapa parāmaa ichiaba salude pēi k'inia bi.

²³ Gayopa parāmaa ichiaba salude pēiru. Irua tai auteebaiji ichi tede māik'aapa tai pia ak'īmaa bi. Māga oopari jōma Cristode ijāapataarā ome nama chedak'āri. Erasto, na p'uurudepema p'arat'a jīaparipa ichiaba salude pēiru. Ma awara tachi īpema Cristo k'aurepa, Cuartopa salude pēiru.

²⁴ [Mi, Pablopaa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i bapariimerā.]

²⁵ īrá it'aa t'īdáma Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Irua parā k'aripapariit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a oodamerā. Mīa māga jōmaarāmaa jara bi jarateek'āri Tachi Ak'ōre Ūraa Pia jara pēida. Ma ūraade jara bi jōmaweda Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee. Ma pedee Ak'ōrepa chonaarāweda k'awapi-e paji. ²⁶ Mamīda Tachi Ak'ōre ichita baparipa, ma k'īsia iru bada īrá k'awapimaa bi michi it'aideepa māik'aapa awaraa jarateepataarā it'aideepa. Taimaa k'awaapiji ichia wāarata jara k'inia bada ichi ūraa p'ādade chonaarāweda, ma pedeeta jara bairā Cristopa ooit'ee

bada jõmaarā k'aripait'ee. Mäga k'awaapida perā taimaa, jõmaweda taipa jarateepata ūri p'aniiräpa Cristode ijäädai mäik'aapa oodai irua oopi bik'a.

27Tachi Ak'ore aupaita wäära k'isia k'awaa bapari. Ichia Jesucristo pëiji tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerā. iMapa ichita it'aa tīdáma irumaa! Amén.

Mägapai paji.

1 CORINTIOS

San Pablop'a K'art'a Naapiara P'āda Corinto P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji, Éfeso p'uurude bak'āri. P'ā pēiji Corinto p'uurudepema ijāapataarāmaa. Pablo Jesucristo ūraa jaratee nipak'āri judio—eerā tāide Corinto p'uurude, māirā ūk'uru Cristode ijāa p'aneejida. Corinto p'uuro waibia baji Grecia eujāde. Mama eujā k'ira t'ādoodeepa net'aa aneedap'edaa netopachida. Ichiaba mama p'anapachida awaraa ak'ore waibia apatade ijāapataarā k'ira t'ādoo. Maperā Cristode ijāapataarā nepira k'ira t'ādoode baaipachida. Pablop'a na k'art'a p'āji āra ūraait'ee, jip'a Jesucristode ijāapataadamerā; ächi p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa chik'inia p'anapataadamerā Cristopa k'inia bik'a.

Naapiara Pablop'a gracias jara bi Tachi Ak'ōremaa ma Corintodepemaarā pari, Jesucristode wāara ijāapata perā (cap. 1.1-9). Mamīda t'ēepai āra itria bi k'isia awaraa p'anapata perā, chik'inia p'anada—ee (caps. 1.10—4.21). Ichiaba āra itria bi ächi tāide p'ek'au oopataarā ichiak'au bipata perā māik'aapa charraarāmaa nepira ateepata perā, t'āri auk'a bidai k'āyaara Cristopa k'inia bik'a (caps. 5—6). Jara bi sāga miak'āi p'aniirā p'anapataadaipia bi (cap. 7) māik'aapa sāga p'anapataadaipia bi ijāadak'aa beerā ächi ik'aawa p'anapataarā ome (caps. 8.1—11.1). P'anau bi Corintodepemaarāpa iidi pēidap'edaa, k'awa k'inia p'anadak'āri sāga oodaipia bi chip'edaidak'āri it'aa t'ipataadait'ee (cap. 11.2-16). Ichiaba jara bi ijāapataarā nek'opatade Cristo piuda k'irāpadak'āri (cap. 11.17-34); sāga p'anapata wāara chik'inia iru p'anapataarā (cap. 13) māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa ijāapataarāmaa ne—innaa oopiparide (caps. 12 y 14). Jara bi k'āata jara k'inia bi Jesús piup'eda chok'ai p'irabaida irude ijāapataarā—it'ee (cap. 15). T'ēepai jara bi sāga p'arat'a p'edaipia bi awaraa ijāapataarā k'aripadait'ee māik'aapa ichia k'isia iru bi ooit'ee (cap. 16).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablo, tachi ñepema Cristo k'aurepa Sóstene ome na k'art'a p'āruta. Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. ²Mia na k'art'a p'āru parā ijāapataarāmaa Corinto p'uurude p'ani. Parāpa Jesucristode ijāa p'aneedak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā awara biji

ichideerā p'aneedamerā. Māga oopari jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarā ome, Jesucristomaa it'aa t'īdak'āri. Māgá Tachi Poro Waibia Jesucristo āra Poro Waibia pai ichiaba.³ Mia k'inia bi Tachi Ak'orepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'aiwee p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'orepa Cristode ijāapataarā pia ak'i bapari

⁴ Ichita Tachi Ak'oremaa it'aa t'ī bak'āri parā pari, mia jarapari: "Ak'ore, pi t'āri pia bi Jesucristode ijāapataarā pia ak'ipari perā."

⁵ Cristode ijāa p'ani k'aurepa Tachi Ak'orepa ne-inaa jōmaade parā Corinto pidaarā k'aripaji. Pia pedeepiji iru ūraa jarateedamerā. Ichiaba poro wēsaapiji k'awaadamerā irua oopi k'inia bi ichide ijāapataarāmaa. ⁶ Tachi Ak'orepa māga ooda perā, parāpa waapiara Cristode ijāajida, taipa naaweda jarateedap'edaa k'āyaara. ⁷ Ma awara Tachi Ak'orepa ma jōma ooda perā parā-it'ee, parāpa oodai ne-inaa jōmaweda iru Jaurepa oopi bik'a ichideerāmaa, Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee ewari ni p'ani misa. ⁸ Tachi Ak'orepa parā pia ak'i bapariit'ee Cristo cherumaa, ma ewate iru k'aurepa parā k'achia wēe p'anadamerā. ⁹ Māga ooit'ee ichia jaradak'a oopari perā. Parā jiriji ichi Warra Jesucristo ome araa p'anapataadamerā.

Ijāapataarā k'īsia awara-awaraa p'anadap'edaa

¹⁰⁻¹¹ Ma jara aupada jōmaweda wāara mīda, Cloe tedepemaarāpa mīmaa k'awapijida parā nepirade para bi, auk'a k'īsiada-e p'anadairā. Īpemaarā, Tachi Waibia Jesucristopa mi pēida perā, iūrīti mi ūraal! T'āri auk'a p'anapatāati, aupedeeda-ee, Cristode ijāapata perā. Óoti irua oopi bik'a ichideerāmaa. ¹² Nāga mīmaa nepirijida. Ijāapataarā ūk'uruurāpa māgapata: "Mi Pablo eere bi"; awaraarāpa: "Mi Apolo eere bi"; awaraarāpa: "Mi Pedro eere bi"; jōdee apemaarāpa: "Mi Cristo eere bida" apata. ¹³ Cristopa ichide ijāapataarāmaa māgá awara-awaraa k'īsiapik'aa. Mi, Pablo kurusode piu-e pají parā pari, p'ek'au k'achia wēpapiit'ee. Parā poro choopidak'āri, mi t'īde poro chooda-e pají. ¹⁴ Mi o-īa bi Tachi Ak'ore k'īrapite parādepema Crispo māik'aapa Gayo aupai poro chooda perā. ¹⁵ Māgá mia chok'ara-ee poro chooda perā, parādepema apidaapa p'oyaa jarada-e mi t'īde poro choopiji. ¹⁶ Ichiaba Estéfanas te pidaarā poro chooji. Māgiirā awara mia waa k'īrāpa-e. ¹⁷ Cristopa mi pēi-e pají poro choode. Jip'a ichia ooda māik'aapa ūraada jarateedeta pēiji. Māgí ūraa mia k'īsia k'awaa pik'a jaratee-e, ijāadamerā mi pedee wēsaa jaratee bipa. Ma k'āyaara t'āri pia jarateepari k'awaadamerā Jesucristo kurusode piuji erperārā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara k'īsia k'awaara bi

¹⁸ Māgí jarateeda maarepida ūri k'iniada-e p'ani Cristode ijāadak'aa beerāpa, āchi-it'ee māgí jarateepataarā pariatua pedee p'anadairā. Mamīda tachi ijāapataarāpa māgí jarateeda ūridak'āri, p'ek'au k'achia oo

k'iniada-e p'anapata, k'awa p'anadairā Cristopata tachi ma o k'achiadeepa k'aripa atapari. ¹⁹Mäga k'awa p'ani Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bairā:

'Mia ak'ipiit'ee na p'ek'au eujädepema k'isia k'awaan beerāda apata wāara mäga p'ani-e, ächia k'isia iru p'anik'a mia oopi-e pak'ari.' (Is 29.14)

²⁰Tachi Ak'orepa mägi p'ädade nāga jara k'inia bi. Eperāarā īrapemaarāk'a, poro wēsaa p'ani jida mäik'aapa pedee wēsaa pedee p'ani jida, k'isia k'awada-ee pik'a p'ani Tachi Ak'ore k'irapite, iru jōmaarā k'äyaara k'isia k'awaara bapari perā. ²¹Tachi Ak'ore mäga bapari perā, na p'ek'au eujädepemaarāpa iru p'oyaa k'awada-e ächi k'isiadoopa. Maperāpi Tachi Ak'orepa Cristopa ooda eperāarā k'aripit'ee taimaa jarateepiji, ük'uruurāpa k'isia p'ani mīda tai k'isia k'awada-ee p'ani. Mamīda chi ijāarutaarā taipa jarateepatade o k'achiadeepa uchiadait'ee.

²²Judiorāpa taipa jarateepata ūri k'iniada-e p'ani, ak'i k'inia p'anadairā ne-inaa Tachi Ak'orepa ooru eperāarāpa p'oyaa oodak'aa. Jōdee judio-eerāpa ūri k'iniada-e p'ani, k'isia k'awaan bipa jarateedata jiri p'anadairā. ²³Mamīda tāipata jarateepata Cristo kurusode piuda p'ek'au k'achia wēpapiit'ee, judiorāpa ijāadaamaa p'ani pijida mäik'aapa judio-eerāpa ichiaba ijāa k'iniada-e p'ani pijida, tachi k'isiaideepa pariatua jarateedai jīak'aapa. ²⁴Taipa mäga jarateepata k'awa p'anadairā Tachi Ak'orepa jīrimaa bi judiorā mäik'aapa judio-eerā paara Cristode ijāadamerā. Irude ijāadak'ari, k'awa p'aneepata iruata k'awapipari Tachi Ak'orepa k'isia iru bi mäik'aapa oopipari Ak'orepa oopi k'inia bik'a eperāarāmaa. ²⁵Tachi Ak'orepa mäga k'isia iru baji na p'ek'au eujädepemaarāpa k'isia p'ani mīda irua ne-inaa pariatua ooji Cristo piupik'ari. Tachi Ak'orepa Cristo peedap'edaarā ome p'oyaa-e pajida apata. Mamīda irua mäga oopik'ari, ak'ipiji ichi wāara jōmaarā k'äyaara k'isia k'awaara bapari mäik'aapa ak'ipiji ne-inaa jōma p'oyaii, mägá tachi o k'achiadeepa k'aripa atada perā.

Tachi Ak'orepa eperāarā jirit'erada

²⁶İpemaarā Cristo k'aurepa, k'isiatí parā p'anapatap'edaade, Tachi Ak'orepa parā jiri naaweda. Parā t'aide Tachi Ak'orepa eperāarā jirk'ari ichide ijāadamerā, chok'ara jiri-e paji nāgee: k'isia k'awaan beerā na p'ek'au eujädepemaarāpa jiripatak'a; p'arat'ara beerā maa-e pirā eperāarā poro waibiarā. ²⁷Mägerā jirit'erai k'äyaara, Tachi Ak'orepa jirit'erají eperāarā mak'ara k'isia k'awada-ee beerā, na p'ek'au eujädepema k'isia k'awaan beerā k'ira nejasia p'aneedamerā ūridak'ari irua jarapida mäirāmaa. Ichiba jirit'erají eperā jip'aarā, na p'ek'au eujädepema poro waibiarā k'ira nejasia p'aneedamerā ūridak'ari irua oopi bi mäirāmaa. ²⁸Jirit'erají na p'ek'au eujädepema eperāarā chupiria beerāda apata. Mäga ooji ak'ipiit'ee pipiara bi Cristode ijāaru, k'isia k'awaan bai k'äyaara, p'arat'ara bai k'äyaara mäik'aapa eperā waibia bai k'äyaara. ²⁹Mäga ooji Tachi Ak'orepa, apida audua p'ananaadamerā ichi k'irapite. ³⁰Tachi Ak'ore jōmaarā k'äyaara k'isia k'awaara bapari perā, tachimaa k'awaapiji Cristopa ooda tachi k'aripit'ee atuanaadamerā. Cristopa tachi neto pik'a ataji uchiadamerā p'ek'au k'achia juu ek'ariipa. Mäpai irude ijāadak'ari, Tachi Ak'orepa tachi awara biji

araa p'anapataadamerā iru ome. Māgá p'ek'au k'achia wēe p'aneejida Tachi Ak'ore k'irapite. Ma awara māgá Cristopa tachimaa k'awapiji Tachi Ak'orepa oopi kinia bi. ³¹Maperāpi Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bi:

'Eperāpa jara k'inia bi pīrā ichiata ne-inaa k'awaara bi awaraarā k'āyaara, māga jaraipia bi ichia k'awaa bairā Tachi Ak'orepa iru pia ak'i bapari.' *(Jer 9.23-24)*

K'isia k'awaa bipa ichi k'iradoopa apida Cristode ijääpi-e pai

2 ¹Ipemaarā, mi parāmaa wāk'āri, jarateeji Tachi Ak'orepa jara pēida; irua naaweda k'isia iru bada ooit'ee Cristo piuda k'ap'ia. Māga jaratee-e paji poro wēsaan bipa jarateeparak'a maa-e pirā k'isia k'awaa bipa jarateeparak'a. ²Ma k'āyaara jarateeji Jesucristo kurusode piuda tachi p'ek'au k'achia wēpapiit'ee. ³Māga jaratee bide mi p'era bají, parāpa mia jararu ūri k'iniada-e pai jiak'aapa. ⁴Jaratee-e paji k'isia k'awaa bipa jarateeparak'a, ichi pedee ijäädamerā. Māga-e. Tachi Ak'ore Jaurepata mia jarateeda parāmaa ijääpiji, ichia jōmaweda p'oyaapari perā. ⁵Ak'ore Jaurepa māga ooji parāpa k'sianaaadamerā eperāpa jarateeda k'aurepa ijää p'ani. Jip'a ijää p'ani Tachi Ak'ore Jaurepata ijääpida perā.

Tachi Ak'ore Jaurepata k'awapipari ichia k'isia iru bi

⁶Taipa parāmaa jarateeda-e paji k'isia k'awaa beerāpa jarateepatak'a. Mamida māgá jarateepata Tachi Ak'ore pipiara k'awa k'inia p'aniirāmaa. Jarateedak'aa ijäädak'aa beerā k'isia k'awaa beerāk'a maa-e pirā ijäädak'aa beerā waibiarāk'a. Āchi piudak'āri, āchia jarateedap'edaa mak'iarā k'irāpadak'aa. ⁷Āchia jarateepatak'a jarateedai k'āyaara, taipa jarateepachida Tachi Ak'orepa k'awapida taimaa; ai naaweda ne-inaa eperāarāmaa k'awapi-e pada. K'awapiji ichia k'isia iru bada ooit'ee Jesucristo k'ap'ia pari na eujā ooi naaweda. Ichia k'awapiji jōma ichia k'isia iru bi tachi-it'ee, it'ari panadak'āri. ⁸Tachi Ak'orepa ichia k'isia iru bada k'awapi-e paji eperā waibia beerāmaa, māgiirāpa ijääda-e pada perā. Āchia māga k'awadap'edaa paara, Tachi Waibia kurusode peeda-e pak'aji. K'awak'ajida iru chejí Tachi Ak'ore k'ira wāree unupide na p'ek'au eujādepemārāmaa. ⁹Ma awara tachia k'awa p'ani Tachi Ak'orepa māgiirāmaa k'awapi-e paji ichia k'isia iru bi ichide ijääpataarā-it'ee, iru ūraa p'ädade jara bairā:

'Tachi Ak'orepa nāgí ne-inaa k'isia iru bi teeit'ee ichi k'inia iru p'aniirāmaa: ne-inaa eperāarāpa waide unudak'aa; waide ūridak'aa; māik'aapa waide k'isiadak'aa.' *(Is 64.4)*

¹⁰Chonaarāweda Tachi Ak'ore Ūraa p'ādak'āri, k'awada-e p'anapachida irua k'isia iru bada. Mamida Tachi Ak'ore Jaurepa ne-inaa jōma k'awapari perā, māgí k'isia paara tachimaa k'awapii.

¹¹Eperāpa ichi k'isia k'awapari ichi tāridepai. Māga pik'a Tachi Ak'ore Jaurepa k'awapari Tachi Ak'ore k'isia. ¹²Mapa tachi ijääpataarāpa Ak'orede ijäädak'aaarāpa k'isiapatak'a k'isiadak'aa. Tachi Ak'orepa ichi Jaure pēiji tachimaa k'awapimerā ne-inaa jōma irua ooit'ee bi tachi-it'ee Jesucristo k'ap'ia pari.

Ak'ōrepa māga oo-e paji tachia ne-inaa pia oopata perā. Jip'a ooji tachi k'inia iru bapari perā. ¹³Maperā taipa jaratededak'aa tachi k'isiadoopa. Jip'a Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateepi bik'a jarateepata. Māga ūridak'āri, ijāapataarāpa k'awaa wāpata Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi āchi-it'ee, ichi Jaure āchi ome bapari perā.

¹⁴Mamīda ijāadak'aa beerāpa māga ūri k'iniadak'aa, āchi-it'ee tachi k'isiadoopa pariatua pedee p'anadairā. Ma awara āchia Tachi Ak'ōre k'isia p'oyaa k'awadak'aa, Tachi Ak'ōre Jaure wēe p'anapata perā. ¹⁵Tachi Ak'ōre Jaure iru p'aniirāpa ne-inaa jōma ak'idai k'awaadait'ee pia wa k'achia Tachi Ak'ōre k'irapite. Māga oodai Ak'ōre Jaurepa āra k'aripapari perā. Jōdee Tachi Ak'ōre Jaure wēe beerāpa māgá p'oyaa ooda-e. Ma awara āchia p'oyaa k'awada-e p'ani Tachi Ak'ōre Jaure tachi ijāapataarā ome bapari wa māga-e, iru Jaure wēe p'anadairā. ¹⁶Tachia k'awa p'ani ijāadak'aa beerāpa Tachi Ak'ōre net'aa p'oyaa k'awadak'aa, iru ūraa p'ādade jara bairā:

'K'aipa k'awaima Tachi Ak'ōre k'isia māik'aapa k'aipa iru ūraaima?
Iruata ne-inaa jōma k'awapari.' (Is 40.13)

Mamīda māga-e tachi ijāapataarā ome. Tachiata k'awaadai Tachi Ak'ōre k'isia, iru Jaurepa tachi k'isiapipari perā Cristopa k'isia bik'a.

Tachi Ak'ōre ūraa jarateepataarā auk'a mimiapata iru-it'ee

3 ¹Ipemaarā, k'irāpāti mia jaratee nipada parā ome bak'āri. Ara nawepa ichi warra chai ewaa t'odamaa chik'o k'opi-e bik'a, chik'o waide p'oyaa k'o-e bairā, māga pik'a mia jaratee-e paji Tachi Ak'ōre Jaure taarā iru beerāmaa jarateeparik'a. Māga oo-e paji parā at'āri pia ijāada-e p'anadap'edaa perā. ²Maperāpi nawepa ichi warra chai jutopiparik'a chik'o waide p'oyaa k'o-e bairā, māga pik'a mia jip'a jarateepachi Cristo piuda eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Jaratee-e paji jōma irua k'isia iru bi tachi-it'ee, k'awa bada perā parāpa waide māga p'oyaa k'awada-e pai. ³Māga p'ani pāchia oo k'iniata oo p'anadairā, Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi k'inia bi ooda-ee. Iru Jaurepa jarateepi bik'a oodai k'āyaara, aupedeepata, Tachi Ak'ōrepa jarateepataarā pēida audú k'ā p'anadairā. ⁴¿Jara p'ani-ek'ā: "Mí Pablo eere bi?" maa-e pirā "Mí Apolo eere bi?" iParā ijāadak'aarāk'api k'isia p'ani!

⁵Mí, Pablo Apolo ome eperāarā poro waibiarā-epi; jip'a Tachi Ak'ōre mimia oopataarā, parāmaa jaratededap'edaa Cristode ijāadamerā. Taipa Cristopa oopidak'a jarateejida. ⁶Eperāpa ichi eujāde ne-uuparik'a, mia naapiara parāmaa jaranaji Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māpai ne-uu ak'iparipa ooparik'a, Apolopa waapiara jarateepachi k'awaadamerā Tachi Ak'ōrepa parāmaa oopi k'inia bi. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ne-uu jōmaata waripiparik'a, iruata taipa jaratededap'edaa parāmaa ijāapiji. ⁷Ne-uuparipa māik'aapa ne-uu ak'iparipa ma ne-uuda p'oyaa waripidak'aa. Maperā ma ne-uuda waripipari āra k'āyaara waibiarā bi. Māga pik'a Tachi Ak'ōre waibiarā bi tai jarateepataarā k'āyaara, irua aupaita eperāarāmaa ijāapipari perā. ⁸Ma ne-uuparipa ma ne-uu ak'ipari ome auk'a mimiapachida chaumerā. Māga pik'a tai mimiapataarāpa auk'a jarateepata eperāarāpa Tachi

Ak'ōrede ijāadamerā. Mamīda Tachi Ak'ōrepa tai chaachaa p'aait'ee ichia k'inia bik'a, taipa oodap'edaa pari. ⁹Tai ma mimiapataarāk'ata p'ani. Jōdee parā ma ne-uwudák'ata p'ani. Mamīda Tachi Ak'ōreta ma ejā chipari. Parā ijāapataarā ichiaba te choma pik'a bi; te Tachi Ak'ōrepa oopimaa bi ichi mimiapataarāmaa. ¹⁰Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi pēiji ma te choma ewaa oomerā. Maap'eda awaraarā mi tēe chejida ne-inaa awaraa parāmaa jarateede. Mamīda pia jarateedaipia bi. ¹¹Mia māga jara bi Tachi Ak'ōrépata ichi Warra Jesucristo bida perā ma te choma te basak'a bamerā. Irua aupaita tachi o k'achiadeepa k'aripa atai. Mapa apidaapa awaraa basa jiridaik'araa bi. ¹²Ma basade te oodai nāgí net'aa pi-ia bidee: nēedee, p'arat'adee, wa māu pi-iadee. Maa-e pirā ma te oodai pak'urudee, p'ūajara p'oo bidee wa siadee. ¹³Mamīda Ak'ōre ewari waibia ewate irua ma te oopataarāpa oodap'edaa ak'ii'tee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Pia jarait'eera, irua taipa oodap'edaa chaa māik'aapa jarateedap'edaa chaa ak'ii'tee. Ma ewate ma ne-inaa jōmaweda t'ipitaude wāyaaitee. ¹⁴Cristopa taimaa oopida māik'aapa jarateepida paa-e pait'ee. Chooit'ee. Tachi Ak'ōrepa māgí pia ak'ii'tee māik'aapa māgí pari teeit'ee ichia k'isia iru bi teeit'ee Cristopa oopidak'a oodap'edaarāmaa. ¹⁵Mamīda eperāarāpa āchi k'isiadoopa oodap'edaa maa-e pirā jarateedap'edaa jōma paaitee wēparumaa. Mamīda net'aa ēt'a atadak'a t'ipitaudeepa, ma jarateepari atua-e pait'ee. Jip'a beeit'ee Tachi Ak'ōre ome. Mamīda Ak'ōrepa ne-inaa teeit'ee pada ichimaa wēe bait'ee.

Tachi Ak'ōrede ijāapataarā iru ték'api p'ani

¹⁶Tachi Ak'ōre ichi te waibiade baparik'a, ichi Jaure bapari parā ome. Maperā parā iru ték'api p'ani. ¹⁷Maperā apidaapa parāmaa ijāa amaapiruta pirā Cristode maa-e pirā oo amaapiruta pirā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi, Tachi Ak'ōrepa māgí k'achia ooit'ee. Māga ooit'ee, parā jirit'era atada perā ichi-it'ee, ichi te waibiak'a p'anadamerā.

Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a p'anapataadaipia bi

¹⁸Pāchi itu k'ūrapināati. Parādepema apidaapa k'isiadaik'araa bi āchi k'isia k'awaa p'ani na p'ek'au ejādepema k'isia k'awaa beerāk'a. Ma k'āyaara k'isia k'awa-ee pik'a p'anadaipia bi na ejādepemaarā k'irapite, Tachi Ak'ōrepa ichi k'isia parāmaa k'awapimerā. ¹⁹Na p'ek'au ejādepema k'isia k'awaa beerāpa jaradak'āri āchia ne-inaa k'awa p'ani, Tachi Ak'ōre-it'ee āchi k'isiadoopa pariatua pedeepata. Tachia māga k'awa p'ani iru Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Tachi Ak'ōrepa k'awa bi na p'ek'au ejādepema k'isia k'awaa beerāpa k'isia iru p'ani chīara k'ūradait'ee.’ *(Job 5.13)*

²⁰Ichiaba iru ūraa p'ādade jara bi:

‘Na p'ek'au ejādepema k'isia k'awaa beerāpa jōmaweda k'awa p'ani choo-e pait'ee.’ *(Sal 94.11)*

²¹Tachi Ak'ōrepa māga jara bairā, apida audua p'anadaik'araa bi k'isia p'anadairā āchi eerepema jarateeparita pipiara bi apemaarā jarateepataarā

k'āyaara. Jōmaarāpa parā auk'a k'aripapata, ma-it'ee Ak'ōrepa āra pēida perā parāmaa.²² Irua mi, Pablo, Apolo māik'aapa Pedro pēiji taipa Cristopa ooda jarateedamerā. Māga ooji parā awaraa Cristode ijāapataarā ome pipiara p'anapataadamerā Cristopa k'inia bik'a. Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā ooji tachi aide p'anapataadamerā. Tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji it'aa wādamerā jai-idaadak'āri māik'aapa pipiara p'anapataadamerā na eujāde p'ani misa.²³ Ma jōma ooji tachi-it'ee, tachi Cristodeerā perā māik'aapa Cristo iru Warra perā.

Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarā ichiaba Cristo-it'ee mimiapata

4 1 Parāpa tai Cristo-it'ee mimiapataarāk'a iru p'anadaipia bi, iruata tai jarateede pēida perā Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada; ne-inaa eperārāmaa naaweda jara-e pada.² Irua tai māgá pēida perā, chok'ek'ee p'anadaipia bi.³ Parā maa-e pirā awaraarāpa mia ooda māik'aapa jarateeda ak'i k'inia p'ani pirā k'awaadait'ee pia wa k'achia, ak'idaipia bi. Mia p'ua-e bi. Mamīda michia pida mia ooda māgá ak'i-e bi.⁴ Cristopa jarateepidak'a parā tāide jarateepachi perā, k'īsia p'ua-e bi Tachi Ak'ōre k'irapite. Māga jarak'āri, jara k'inia-e mia maarepida ne-inaa k'achia ook'aa. Tachi Waibiapata miaoopata ak'iit'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia.⁵ Māgá mia ooda Cristopata ak'iit'ee perā, ̄sāap'eda taipa oopata ak'i k'inia p'anima parāpa, Cristo cheit'ee ewate pai naaweda? Ma ewate ichiata k'awapiit'ee ne-inaa jōma eperārāpa waide k'awada-e p'ani; ne-inaa eperārāpa āchi tāridepai k'īsia p'anadap'edaa paara, na p'ek'au eujāde nipayadak'āri. Maap'eda ne-inaa pia oodap'edaa pari teeit'ee ichia k'īsia iru bi.

6 ̄pemaarā Cristo k'aurepa, ma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani mi Apolo ome ak'idaipia bi Tachi Ak'ōre ūraa p'ādade jara bik'a, pāchi k'iradoopa ak'idai k'āyaara. Mia māga jara bi parāpa pedee audua pedeenaadamerā pāchi jarateepari āpite, pedee k'achia pedee p'ani misa awaraarā jarateepari āpite.⁷ ̄K'aipa parā bijima chīara ak'ipataarā? Tachi Ak'ōrepata parā k'īsia k'awaapipari māik'aapa ne-inaa oo k'awaapipari. Pāchi k'iradoopa māga oodak'aa. Māga bita, ̄sāap'eda audua pedeepatama?

8 Parā audua p'anadaik'araa bi. Mamīda māgá p'ani. Mi-it'ee parā p'arat'ara beerāk'ata p'ani, ne-inaa jōma iru p'anadairā; maarepida faltada-ee. Ma awara nāgaweda reyrāk'ata p'ani Cristo ome. Mapa iru jarateepataarāpa jarateeruta waa ūri k'iniadak'aa. iTaawa reyrāk'a p'anak'ajida, tai jida māga p'anadait'ee auk'a!⁹ Mamīda māga-e. Mi-it'ee Tachi Ak'ōrepa tai, ichia jirit'eradaarā, ek'ariara papiji. Eperārāpa awaraarā peedait'ee p'anik'a jōmaarā taide, māga pik'a p'ani tai. Jōmaarāpa ak'i k'inia p'anapata jāgí eperārā miapiruta. Māga pik'a na p'ek'au eujādepema jōmaarāpa tai chupiria jōni ak'ipata, angeleerāpa paara.¹⁰ Tai k'īra k'awa-ee pik'a p'ani, Cristo-it'ee mimiapata perā. Jōdee parā k'īsia k'awaara pik'a p'ani Cristode ijāa p'anida apata perā. Taipa mak'iarā k'awada-e p'ani Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi, tai k'īsiadoopa k'īsia p'anadairā. Mamīda parāpa jōmaweda k'awa p'anida apata. Jōmaarāpa parā k'īnia iru p'ani, tāri pia p'anadairā. Jōdee tai k'īra unuamāa iru p'ani, jōmaarā ek'ariara

p'anadairā. ¹¹ Taipa Tachi Ak'ore Ūraa jaratee p'aneedak'āriipa, mata at'āri jarraoopata māik'aapa opisia choopata; p'aru sore jīpata. Ma awara ijāadak'aa beerāpa tai p'ua oopata. Te jida wēe p'ani, awara āi jarateede nippapata perā.

¹² Tachi juadoopa mimiaopata, iida—ee. Awaraarāpa taimaa ik'achia jaradak'āri, chōo jiridak'aa. Jip'a Tachi Ak'oremaa it'aa t'iipata āchi pari. Tai jiridak'āri miapidait'ee, taipa choopata. ¹³ Tai āpite pedee k'achia jaradak'āri, āchimaa t'āri pia pedeepata. Mamīda tai k'iraunuamaa iru p'anapata. Āchi—it'ee tai ne-inaa mik'ik'a p'ani. Māgá tai iru p'anajida. Mata at'āri māgá iru p'ani.

¹⁴ Ma et'ewa jarada p'ā—e paji parā k'ira nejasapiit'ee. Ūraait'eeta p'āji ak'orepa ichi warra k'inia iru bī ūraaparik'a. ¹⁵ Mīa māgá jara bī mi—it'ee parā mi warrarāk'a p'anadairā. Jarateepataarā chok'araarāpa jarateedai Cristopa parāmaa oopi k'inia bi. Mamīda mia naapiara jarateenaji Cristo parā pari piuda. Māgá irude ijāajida. Maperāpi mi parā ak'orek'a bī.

¹⁶ Maperā oodaipia bī mia oo bik'a.

¹⁷ Mapa Timoteo pēiru parā k'aripanamerā. Iru mi warra k'iniak'a ichiaba, mia naapiara jarateeda perā Cristo iru pari piuda. Irua oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa iru parāmaa pēiru, k'irāpapimerā mi sāga bapari Cristo jua ek'ari. Mia oopari Cristopa oopi bik'a māik'aapa ijāapataarā para bee chaa jarateepari jōmaarāpa māgā oodamerā.

¹⁸ Parādepemā ūk'uru audua p'ani k'isīa p'anadairā mi waa parāmaa wā—e. Mamīda māgā—e. ¹⁹ Ak'orepa k'inia bī pīrā, mak'iara taarā—e jāmaa wāit'ee. Pak'āri, mia k'awaait'ee māgí audua beerāpa jara jōni. Mamīda ma k'āyaara waapiara mia nāga k'awa k'inia bi. Āchimaa oo p'anik'ā wa ooda—e p'ani Cristopa oopi bik'a? ²⁰ Parāpa k'awadaipia bī Cristode ijāa p'anida apataarāpa oodaipia bī irua oopi bik'a. Māgá oodak'āri, ak'ipipata pedeepapai ijāa k'iniada—e. Jip'a p'ana k'inia p'anapata Cristo jua ek'ari. ²¹ Mi parāmaa wāk'āri, k'āata k'inia p'ānima; itriamerā wa pedee sia pedeemerā?

K'āata oodaipia bī pariatua p'ek'au oopataarā ome

5 ¹ ūk'āta mīa jarait'ee mīmaa nepiridap'edaa. Parā t'aide abaapa ichi nawek'aa chi wērak'a iru bī. Iljāadak'aa beerāpa pida māgee k'achia oodak'aa!

² Mamīda parā at'āri audua p'ani, k'isīa p'anadairā Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a oo p'ani. Audua p'anadai k'āyaara, k'isīa p'ua p'anadaipia bī māgí k'achia oomaa bairā parā ijāapataarā t'aide. Ma eperā pāchi ik'aawaapa āyaa pēidaipia bī. ³ Mi parā ome ba—e pait'ee mīda, mi k'isīa parā ome bait'ee. Tachi Waibia Jesupa mīmaa k'awapiji k'āata oodaipia bi ma eperā ome. ⁴ Mapa mi k'isīa aupai bait'ee mīda parā ome, irua auk'a māgá k'awapiit'ee parāmaa chip'edaidak'āri irumaa it'aa t'iidai't'ee. ⁵ Jōma ijāapataarā see nībak'āri, ma eperā pāchimāiipa āyaa wāpiti, Satanapa iru k'ap'ia k'achia ooyaa bi miapimerā maa—e pīrā piupimerā. Māgá Tachi Ak'orepa iru jaure it'aa ateei Tachi Waibia Jesús cheit'ee ewate.

⁶ Audua p'anadaik'araa bi ma k'achia oomaa bi misa parā t'aide. Jōmaarāpa nāgí pedee k'awa p'ani: "Levadura ma—āriipa pan masa jōmaweda waridaipari."

⁷Tai judiorāpa Pascua fiesta oodai naaweda, levadura jōmweda iru p'ani tai tede bat'ak'oopata, ma fiestade pan levadura wēe k'odait'ee. Māga pik'a parāpa p'ek'au k'achia jōmweda unu p'ani parā t'aide oo amaadaipia bi, k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. Wāara parā p'ek'au k'achia wēe p'ani Tachi Ak'ore k'īrapite, Cristo piuda perā pāchia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee. Pascua fiestadepema oveja chak'ek'a bi piuji Tachi Ak'orepa tachi miapinaamerā tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ⁸Cristo māgá piuda perā, p'anadáma irua oopi bik'a. Apidaapa k'achia oodaik'araa bi Cristode ijāadai naaweda oopatap'edaak'a. Ma k'āyaara k'īra jīp'a p'anapataadaipia bi māik'aapa wāarata jarapataadaipia bi.

⁹Mia naaweda k'art'a p'ādade jaraji k'ōp'āyo meraanaadamerā wēraarā maa-e pirā īmik'īraarā pariatua p'ek'au ooyaa beerā ome. ¹⁰Māga jarak'āri, jara k'inia-e baji ãyaa p'aneedamerā nāgee ijāadak'aa beerā ik'aawaapa: pariatua p'ek'au oopataaarā; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'aniirā; nechiapataarā maa-e pirā awaraa ak'ore waibia apatade ijāapataarā. Māgeerā ik'aawaapa ãyaa p'aneedap'edaa paara, ichita uchiadait'ee pají na p'ek'au eujādeepa. ¹¹Nāgí p'ārupa mia jarait'ee k'āata jara k'inia baji apema k'art'ade. K'ōp'āyo meraanáati ijāapataarāda apata mīda, nāga oopataarā ome: pariatua p'ek'au ooyaa beerā; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'aniirā; awaraa ak'ore waibia apatamaa it'aa t'ipataarā; awaraarā ãpíte ik'achia jarapataarā; it'ua toyaa beerā maa-e pirā nechiapataarā ome. Māgeerāmaa p'asianáati māik'aapa pāchimaa chepináati. Nek'ode paara t'iudaik'araa bi māgeerā ome. ¹²⁻¹³Māga jara bi Tachi Ak'orepa tachi bi-e pada perā ijāadak'aa beerāpa oo p'ani ak'īdamerā. Ichiata māirāpa oopatap'edaa ak'īt'ee māik'aapa āchi miapiit'ee. Mamīda tachia ak'īdaipia bi awaraarāpa oo p'ani tachi ijāapataarā t'aide, ijāadak'aa beerāk'a p'anaruta pirā. Maperāpi parāpa chi k'achia ooyaa beerā ãyaa wāpidaipia bi pāchi ik'aawaapa, Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Jéret'āti chi k'achia ooyaa beerā pāchi ik'aawaapa.'

(Dt 17.7)

Ijāapataarā nepirade p'anadak'āri

6 ¹Írá mia jarait'ee k'āata oodaipia bi parā nepirade p'anadak'āri. Parādepema nepira iru bak'āri awaraa ijāapari ome, ijāadak'aa beerā charraarāmaa wāik'araa bi. Ma k'āyaara ijāapataarāmaa wāipia bi. ²¿Parāpa k'awada-e p'anik'ā tachi Cristo ome araa p'aniirāpa iru pari ak'īdait'ee ijāadak'aa beerāpa ne-inaa oopatap'edaa jaradait'ee pia wa k'achia? Māga bita, ¿sāap'eda p'oyaa ak'īda-ema ijāapataarā nepira mak'īara waibia-e bita parā t'aide? ³¿K'awada-e p'anik'ā tachia ichiaba angeleerā ak'īdait'ee? Māga pirā, iīrapema nepira pāchi pitapai ak'īdai! ⁴Māgá parā awaraa ijāapataarā ome nepirade baaidak'āri, charraarā ijāadak'aa beerāmaa wādai k'āyaara, wādaipia bi charraarā ijāapataarāmaa. ⁵⁻⁶Nāgí jararupa parā k'īra nejasapi k'inia bi. ¿Pia bik'ā chōopik'a para bait'ee pāchi pitapai, ma awara māgee charraarā k'īrapite wādait'ee? ¿Apida parādepemapa ijāapataarā nepira p'oyaa ak'īda-ek'ā?

⁷iParā māgá chōo pik'a para bairā, k'achia oomaa p'an! Ma k'āyaara piara bak'aji awaraarāpa parā nepirade baaipidamerā. Maa-e pirā piara bak'aji awaraarāpa parā k'ūradamerā. ⁸Mamīda māga-e. iParāpata nepira jiripata awaraarā ome māik'aapa awaraarā k'ūrapata, parā īpemaarā mīda Cristo k'aurepa!

⁹¿Parāpa k'awada-e p'anik'ā k'achia oopataaarā wāda-e pait'ee Ak'ore eujādee ichideerā ome? K'īrak'aupai ijāadak'aa beerāk'a p'anadai, nāgeerā wādak'aa perā Tachi Ak'ore eujādee: prostitutaarā; it'aa t'ipataarā awaraa ak'ore waibia apatamaa; miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āipataarā; imik'īraarā awaraa imik'īraarā ome k'āipataarā, imik'īra wēra ome k'ai bik'a; ¹⁰nechiapataarā; p'arat'a waapiara iru p'ana k'inia p'aniirā; it'ua toyaa beerā; ik'achia jarapataarā awaraarā āpite maa-e pirā k'ūrayaa beerā awaraarā net'aa atadait'ee. ¹¹Ijāadai naaweda, parā ūk'uru māgá p'anapachida. Mamīda Tachi Waibia Jesucristode ijāadak'āri, iru piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa wēpapiji parāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa. Ichiaba parā awara biji ichi-it'ee, ichi Jaure pēik'āri parā ome bapariimerā māik'aapa oopimerā Cristopa oopi k'inia bik'a. Māga ooji parā ichi k'īrapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā.

Tachi Ak'orepa ijāapataarā k'ap'ia awara bida ichi-it'ee

¹²Eperāarāpa jarapata: “Ne-inaa jōma ooi michia oo k'inia bik'a.” Mamīda ma ne-inaa k'achia bī pirā, maarepida mi k'aripa-e pait'ee. Ne-inaa jōma ooi. Mamīda māga oo k'inia bī k'aurepa mia oo-e pirā Cristopa oopi bik'a, ma ne-inaa jua ek'ari bapariit'ee, Cristo jua ek'ari bai k'āyaara. ¹³Ichiaba jarapata: “Chik'o iru p'ani k'odait'ee māik'aapa bi iru p'ani ma chik'o aide banamerā.” Mamīda na ewari Tachi Ak'orepa ma oomee weda jōpiit'ee. Wāara Tachi Ak'orepa bi ooji chik'o aide banamerā. Mamīda tachi k'ap'ia oo-e paji pariatua p'ek'au oodamerā. Jīp'a ooji ichi Jaure ma k'ap'iae bapariimerā māik'aapa tachia oodamerā Cristopa oopi bik'a. ¹⁴Maperāpī Tachi Ak'orepa tachi k'ap'ia jōpi-e pait'ee. Ma k'āyaara ichi ewari waibia ewate tachi k'ap'ia chok'ai p'irabaipiit'ee Jesucristo k'ap'ia p'irabaipidak'a. Māga ooi jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā.

¹⁵¿Parāpa k'awada-e p'anik'ā tachi ijāapataarā araa p'aneepata Cristo ome irude ijāadak'āri? Tachi Ak'orepa tachi k'ap'ia ooji ichi Jaure aide bapariimerā. Mapa tachi k'ap'ia araa p'anapidaik'araa bi prostitutaarā ome. ¹⁶¿K'awada-e p'anik'ā eperā araa paru pirā prostituta ome, māgí wēra ome eperā apai pik'a paru? Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Māga eperā ome weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee.’ (Gn 2.24)
¹⁷Jōdee eperā Cristode ijāak'āri, araa beepari iru ome māik'aapa ma eperā jaure apai pik'a beepari Tachi Ak'ore Jaure ome. T'āri a-ba p'anapata.

¹⁸Maperāpī p'ek'au oonáati awaraarā ome. Eperāpa awaraa p'ek'au k'achia ook'āri, ichi k'ap'ia araa bapik'aa awaraa eperā k'ap'ia ome. Mamīda

awaraa ome p'ek'au ook'āri, ichi k'ap'ia k'achiade baaipipari, ichi k'ap'ia araa bi Cristo ome bipari perā awaraa eperā jua ek'ari, Cristo jua ek'ari bii k'āyaara. ¹⁹ ¿K'awada-e p'anik'ā Cristode ijāadak'āriipa Ak'ōre Jaure tachi k'ap'iade bapari, Tachi Ak'ōre ichi te waibiade baparik'a? Mapa Tachi Ak'ōreta tachi k'ap'ia chipari. ²⁰ Iruata tachi neto pik'a ataji ichi Warra apai iru bada pēik'āri piumerā tachi pari. Mapa parā ichideerā perā, k'achia oo amáati. Māgá ooruta pirā, ak'ipidai wāara oo k'inia p'ani irua oopi bik'a.

Ũraa miak'āidait'ee k'īsia p'aniirā-it'ee

7 ¹Írá mia p'anaut'ee parāpa k'art'a p'ādap'edaade iidi péidap'edaa. Naapiara iidijida chisāgita pipiara bi ijāapari-it'ee, miak'āiti'e maa-e pirā tuu bait'ee. Mi-it'ee piara bi tuu bait'ee. ² Mamīda imik'īra tuu bak'āri, wēraarā ome pariatua p'ek'au oo nipai. Maperā imik'īrapa ichi wēra iru baipia bi; wērapa pida ichi imik'īra iru baipia bi. ³ Imik'īrapa ichi k'ap'ia wāak'aik'araa bi chi wēramaa; wērapa pida ichiaba ichi k'ap'ia wāak'aik'araa bi chi imik'īramaa. ⁴ Māgá p'anapataadaipia bi wēra k'ap'ia chi imik'īra-it'ee perā māik'aapa imik'īra k'ap'ia chi wēra-it'ee perā. ⁵ Jíp'a Tachi Ak'ōremaa it'aa t'f k'iniapa pedeeteeruta pirā, ma ewate araa k'āida-e pait'ee. Māga p'anadak'āri, āra k'ap'ia wāak'adai. Mamīda ai t'ēepai waya k'āidaipia bi, Satanapa k'achia oopiamamaapa awaraa ome, p'oyaa chooda-e p'anadairā.

⁶ Mia māga k'īsia bi. Pāchia jiridaipia bi Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi parāmaa. ⁷ Mi-it'ee pipiara bak'ají jōmaweda mik'a p'anadamerā. Mamīda k'awa bi Tachi Ak'ōrepa k'aripai ijāapari chaa k'awaamerā miak'āipia bi wa māga-e.

⁸ Mia ūraait'ee imik'īra tuu beerāmaa, wēra tuu beerāmaa māik'aapa p'etrāa tuu beerāmaa mik'a p'anadamerā. ⁹ Mamīda miak'āi k'inia p'ani pirā, miak'āiti, p'ek'au oo k'inia p'anadai k'āyaara.

¹⁰⁻¹¹ Ichiaba Tachi Waibiapa jarapi bik'a mia jara bi: wērapa ichi imik'īra amaaik'araa bi. Auk'a imik'īrapa ichi wēra amaaik'araa bi. Mamīda māga ooruta pirā, miak'āidaik'araa bi awaraarā ome. Ma k'āyaara waya araa padaipia bi āchi naaweda p'anadap'edaak'a.

¹² Írá mia ūraait'ee ijāapataarā miak'āi p'anadap'edaa ijāadak'aa beerā ome, Cristode ijāadai naaweda. Cristopa jaratee-e pají k'āata oodaipia bi. Mamīda mia nāga ūraait'ee. Eperā Cristode ijāapariipa wēra ijāak'aa bi iru bi pirā, amaaik'araa bi, chi wēra iru ome ba k'inia bi pirā. ¹³ Ichiaba wērapa imik'īra ijāak'aa bi iru bi pirā, amaaik'araa bi, chi imik'īrapa iru ome ba k'inia bi pirā. ¹⁴ Ijāapari araa bak'āri ijāak'aa bi ome, eperā apai pik'a p'ani. Māga bita, Tachi Ak'ōrepa chi ijāak'aa bi pia ak'ipari ma ijāapari k'aurepa. Māgá ichiaba Ak'ōrepa āchi warrarā pia ak'ipari ma ijāapari k'aurepa. ¹⁵ Mamīda ma ijāak'aa bipa chi Cristode ijāapari amaa k'inia bi pirā, māga oonaapáde adaiik'araa bi, iru k'īra unuamaa iru bapiamaapa. Tachi Ak'ōrepa k'inia bi ichideerā k'āiwee p'anapataadamerā. ¹⁶ Jōdee ma ijāapariipa chi ijāak'aa bi pēi k'inia-e bi pirā, chooipia bi. Māga ooru pirā, ai t'ēepai iru k'aurepa māgipa Cristode ijāai. Parā ijāapataarāpa k'awada-e p'ani chisāgí ijāadak'aa beerāpa ijāadai parāpa k'aripapata perā. Tachi Ak'ōrepapai k'awa bi.

Sāga p'anapataadaipia bī ijāada t'ēepai

17 Ÿrá mia nāga ūraait'ee. Parāpa jiridak'āri Cristopa oopi k'inia bī parāmaa, p'anadaipia bī parā p'anadap'edaak'a Tachi Ak'ōrepa ijāapik'āri. Mia māga jarateepari ijāapataarā jōmaarāmaa. 18 Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāapiru pirā imik'īra tauchaa iru bī ichi k'apiade, ma eperāpa meraik'araa bī ma tauchaa iru bī. Jōdee ichi k'apiade tauchaa wēe bī pirā ijāak'āri, tauchaa bipiik'araa bī. 19 Mia māga jara bī Tachi Ak'ōre-it'ee p'ua-e bairā eperāpa tauchaa iru bī wa wēe bī. Jīp'a Ak'ōrepa k'inia bī tachia oodamerā ichia jara bik'a. 20 Maperā awara baik'araa bī pichi naaweda bada k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa ijāapik'āri. 21 Esclavo pajī pirā ijāa beek'āri, k'āsianāaji pi eperā juu ek'ari bī perā. Jōdee chiparipa pi pēi k'inia bī pirā, k'āiwee uchíaji. 22 Esclavopa Cristode ijāak'āri, at'āri chipari iru bī mīda, esclavo-ee pik'a beepari, Cristopa iru uchia atada perā p'ek'au k'achia juu ek'ariipa. Jōdee esclavo-ee bipa Cristode ijāak'āri, Cristo esclavok'a beepari, irua oopi bik'a oopari perā. 23 Cristopa parā neto pik'a ataji ichi waa kurusode bat'ak'āri. Māgá ichi piuji parāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee māik'aapa parā o k'achiadeepa k'āripa atait'ee atuanaadamerā. Maperāpī parā ichideerā. Maperā óotī irua oopi bik'a, oodai k'āyaara eperāarāpa oopi k'inia p'anik'a. 24 Mapa ipemaarā, mia et'ewa jaradak'a p'anadaipia bī pāchi ijāadai naaweda p'anadap'edaak'a.

Tuu beerāpa iidi pēidap'edaa p'anauda

25 Ÿrá mia p'anaut'ee tuu beerāpa iidi pēidap'edaa. Mia p'oyaa jara-e Cristopa jarapida, irua nāgí jaratee-e pada perā. Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi chupiria k'awaap'eda, Cristode ijāapiji māik'aapa iru ūraa mimaa jarateepiji. Maperā parāpa na ūraa ūridaipia bī. 26 Ÿrapema ijāapataarā miapi iru p'anadairā, mi-it'ee pipiara bī tuu bait'ee. 27 Wēra iru bī pirā, yiaraa iru baik'araa bī. Jōdee wēe bī pirā, jiriik'araa bī. 28 Mamīda miak'āiru pirā, p'ek'au k'achia oo-e bī Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ichiaba wēra tuu bipa imik'īra ataru pirā, p'ek'au k'achia oo-e bī. Mamīda chi miak'āirutaarā audú miadait'ee na p'ek'au eujāde p'ani misa. Mapa mia jara bī pipiara bī tuu bait'ee.

29 Ipemaarā, mia māga jara bī k'īsia bairā taarā-e Cristo cheit'ee. Māga ni p'anide miak'āi p'aniirā p'anadaipia bi tuu beerāk'a; chi Cristopa oopi bik'a oo p'aniirāk'a. 30 Ma awara t'āri p'ua p'aniirā maa-e pirā o-īa p'aniirāpa k'īsiadaipia bī Cristopa āchimaa oopi k'inia bī, āchi k'īsiade iru p'ani k'āyaara. Ichiaba ne-inaa neto atapataarāpa k'irāpadaipia bī āchia net'aa atada ateeda-e pait'ee Tachi Ak'ōre eujādee. 31 Ma awara ne-inaa netopataarāpa k'irāpadaipia bī āchia p'arat'a jitadap'edaa ne-inaa neto pēidap'edaa pari it'aa ateeda-e pait'ee. Ma p'arat'a māik'aapa net'aa jiridai k'āyaara, Cristopa oopi k'inia bī jiridaipia bī, na p'ek'au eujā māik'aapa jōma aide nībi Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee perā.

32 Mia nāga ūraait'ee k'īsia jōnanaadamerā. Imik'īra tuu bipa jiripari ooit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a. 33 Mamīda miak'āi bī k'īsia nībapari na

p'ek'au eujādepema net'aade māik'aapa chi wēra o-ia bapiit'ee. ³⁴ Māgí imik'írapa auk'a oo k'inia bairā Cristopa oopi k'inia bi māik'aapa chi wērapa oopi k'inia bi, audú k'isia níbi chi tuu bi k'āyaara. Ichiāba wēra imik'íra wēe bipa k'awa k'inia bi Tachi Ak'orepa k'isia iru bi ooit'ee ichi ome. Mamīda chi miak'āi bipa k'awa k'inia bi chi imik'írapa oopi k'inia bi, māga ooit'ee chi k'ima o-ia bamerā.

³⁵ Māga jaraji parā k'aripait'ee pia p'anapataadamerā māik'aapa pāchi t'aripa Cristopa oopi bik'a oodamerā.

³⁶ Imik'íra tuu bipa pedeero pirā miak'āiit'ee māik'aapa k'ap'iapa choo-e bi pirā wēra wēe bait'ee maa-e pirā ma wēra pedeeteeda t'āri p'uapi k'inia-e bi pirā, miak'āipia bi. Māga ooru pirā, p'ek'au k'achia oo-e bi. ³⁷ Mamīda ichi t'āride miak'āi k'inia-e bi pirā māgí wēra ome māik'aapa k'ap'iapa choo bi pirā, miak'āik'araa bi. ³⁸ Māpai ma miak'āi k'inia bipa pia k'isia bi. Mamīda ma miak'āi k'inia-e bipa pipiara k'isia bi.

³⁹ Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi wēra miak'āi bipa awaraa jiriik'araa bi, ichi imik'íra chok'ai bi misa. Jōdee ichi k'ima piuk'āri, pia bi waya jiriimerā, mamīda Cristode ijāapari jiriipia bi. ⁴⁰ Mamīda mia k'isia bi ma p'etrāa t'āri o-īara bai miak'āi-ee beeru pirā. Māga k'isia bi mia. Mimaa Tachi Ak'ore Jaurepa ichiaba k'isiapipari.

Nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'írapite

8 ¹írá mia p'anaut'ee parāpa iidi pēidap'edaa k'awaadait'ee k'odaipia bi wa k'odaik'araa bi nechiara ata bidap'edaa primisiak'a awaraa ak'ore waibia apata k'írapite. Mamīda māgí p'anau naaweda, k'inia bi parāpa k'irāpadamerā audua p'anadaik'araa bi k'awa p'anadairā ne-inaa ooda ai k'írapite it'aa t'ipata Tachi Ak'ore-e. Audua p'anadai k'āyaara, tachia k'inia iru p'anadaipia bi māgee net'aade at'āri ijāa p'aniirā, Tachi Ak'ore pia k'awada-e p'anadairā. Māgá oo p'ani pirā, āchi k'aripadai Tachi Ak'ore pipiara k'awaadamerā. ²Eperāpa k'isia bi pirā ichiata ne-inaa k'awa bi, wāara mak'īara k'awa-e bi Tachi Ak'orepa ichimaa k'awapi k'inia bi. ³Mamīda eperāpa Tachi Ak'ore k'inia iru bi pirā, Tachi Ak'orepa k'awa bi ma eperā wāara irude ijāapari.

⁴Māgara ik'odaipia bik'ā wa k'odaik'araa bi nechiara ata bidap'edaa ne-inaa ak'ore waibia apata k'írapite? Tachi ijāapataaarā pia k'awa p'ani māgee ne-inaa juapa ooda Tachi Ak'ore-e, ai k'írapite eperāarā it'aa tī p'ani mīda, āchi ak'ore waibia jiak'aapa. K'awa p'ani māgee ne-inaa Tachi Ak'ore-e, iru apai perā. ⁵Ijāadak'aa beerāpa ijāapata atanede maa-e pirā ak'orejirude maa-e pirā awaraa ne-inaa, na p'ek'au eujādepema wa pajādepema, āchi ak'ore waibiarā jiak'aapa. (Māga pada paara, "ak'ore waibiarā" chok'ara paraak'aji.) ⁶Mamīda tachi ijāapataaarā-it'ee Tachi Ak'oreta Ak'ore Waibia. Ijāapata irua ne-inaa jōmaweda ooji, eperāarā paara. Ma jōmaweda oopiji ichi Warra Jesucristomaa, tachia irude ijāadamerā māik'aapa irua oopi bik'a oodamerā.

K'irak'aupai ne-inaa k'achia oopidai ewaa ijāa p'aniirāmaa

⁷Tachia k'awa p'ani ne-inaa ai k'irapite it'aa t'ipata Tachi Ak'ore-e. Mamīda awaraarāpa waide pia k'awada-e p'ani. Ewaa ijāa p'aniirāpa māgee ne-inaa at'āri iru p'ani āchi naawedapema iru p'anapatap'edaa ak'ore waibiak'a. Maperā āchidepemapa k'oru pirā nechiara awaraarāpa bidap'edaa māgee ne-inaa k'irapite, māgí k'isia p'uadarii, ma nechiara k'orupa māgí ak'ore waibia apata at'āri waawee bai jīak'aapa. Ma awara k'isia p'ua bai waide k'awa-e bairā Cristode ijāa bide pia wa k'achia k'oit'ee māgee nechiara. ⁸Parā, chi k'awa beerāpa māgee ne-inaa Tachi Ak'ore-e, k'awa p'ani Tachi Ak'orepa ma nechiara k'o beerā pipiara beerāk'a ak'i-e pait'ee. Ichiaba ma nechiara k'oamāa beerā ek'ariara beerāk'a ak'i-e pait'ee. Tachi Ak'orepa tachi ijāapataarā jōmaweda auk'a ichideerāk'a ak'ipari. ⁹Mamīda, māga k'awa p'anide, k'irak'aupai k'isia p'uapidai maa-e pirā ne-inaa k'achia oopidai chi māga waide pia k'awada-e p'aniirāmaa. ¹⁰K'isíati nāgide. Chi māga pia k'awa-e bipa parā unuru pirā māgee ne-inaa bimāi nek'omaa p'ani, auk'a k'o k'iniadarii. Māpai k'oru pirā, k'achiade baaii, k'isia bairā ne-inaa k'achia oomaa bi. ¹¹Māgá parāpa ak'ipi k'inia p'anadairā k'awa p'ani māgee ne-inaa Tachi Ak'ore-e, chi waide māga pia k'awa-e bi k'achiade baaipidai. K'irak'aupai pāchi īpemamaa ne-inaa k'achia oopidai, Cristo ichiaba piuda perā iru k'aripait'ee. ¹²Māgá pāchi īpemaarāmaa ne-inaa k'achia oopidak'āri, k'achia oomaa p'ani Cristo k'irapite. ¹³Maperā mi īpema k'achiade baairu pirā ne-inaa k'oparii k'aurepa, māgara mia waa nechiara k'o-e pait'ee. Ne-inaa k'achia oopi k'inia-e bi michi īpemaarāmaa mia nechiara k'o bi k'aurepa.

Pablo pedee ūripataarāpa iru k'aripadaipia bi

9 ¹Ne-inaa jōmaweda ooi michia oo k'inia bik'a. Mamīda jīp'a oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, irua mi ichi ūraa jarateede pēida perā. Awaraa Cristopa jirit'eradaarāk'a, mia ichiaba Tachi Waibia Jesú unuji michi taupa. Parāpa pida Cristode ijāapata, mia parāmaa jarateenada perā irua ooda parā k'aripait'ee. ²Ūk'uruurāpa ijāada-e p'ani mi Cristopa pēida. Māirāpa ak'i k'inia p'ani mia oopata māik'aapa jarateepata mi imiateedait'ee. Mamīda parā tāidepema mia jarateeda ijāadap'edaaarāpa k'awa p'ani Cristopa mi pēiji, mi k'aurepa Cristo ome araa p'anapata perā. ³Chi ijāada-e p'aniirāpa k'awa k'inia p'ani pirā Cristopa mi pēida wa māga-e, parā p'anapata ak'idaipia bi.

⁴Cristopa mi wāara pēida perā, irude ijāapataarāpa chik'o māik'aapa pania mimaa teedaipia bi. ⁵Wāara-ek'ā? Awaraa Cristopa pēida eperāarā, Pedropa māik'aapa Cristo īpemaarāpa āchi wēraarā Cristode ijāa p'ani ateepata awara āyaa wādak'āri. Māga wādak'āri, ijāapataarāpa āra k'aripapata. ⁶Parāpa auk'a mi ome māgá ook'ajida-ek'ā, wēra iru bada paara? ⁷¿Pia bik'a mi Bernabé ome mimiadamerā chik'o iru p'anadait'ee? ⁸Pia-e bak'ajik'ā taipa jarateepata ūrirutaarāpa k'aripadamerā?

⁷iK'isíati! Eperā soldao pak'ari, chik'o mäik'aapa awaraa net'aa irumaa pari teepata. Ichiaba eperäpa ne-uuda chauk'ari, ichia madepema pari k'opari. Ichiaba ne-animalaarā wariparipa k'opari ichia wari bidepema. Mägapi p'ani tai jida ichiaba. ⁸Michi k'isiadoopa mäga jara-e bi. Tachi Ak'ore Úraa Moisemaa p'apidade ichiaba mäga jara bi:

⁹'P'ak'a it'ai jináati trigo t'iamaa bak'ari. Ita-aria k'opíti.' (Dt 25.4)
Tachi Ak'orepa mäga jarak'ari, p'ak'a aupai ichi k'isiade iru ba-e paji.

¹⁰Jíp'a tai, ichi mimiaoopataaarāta, ichi k'isiade iru baji, k'inia bairā awaraa ijääpataaarāpa tai k'aripadamerā ne-inaa wēe p'anadak'ari. Ne-uupataaarāpa ne-uu chauda p'epataarā ome auk'a jita k'inia p'ani ächi mimia pari. ¹¹Mäga pik'a taipa jarateedak'ari Cristopa ooda parā k'aripait'ee, auk'a jita k'inia p'ani chik'o mäik'aapa pania parā juadepema. ¹²Awaraa rāmaa tee p'ani pirā, &ichiaba taimaa teedaipia bi-ek'ā?

Mamida tachi juadoopa mimiapata, parāmaa ne-inaa iidida-e pait'ee. Mäga oopata parāpa k'isianaadamerā taipa jarateepata ne-inaa falta p'ani atadait'ee. ¹³Parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ore te waibiadepema altarmäi mimiapataarāpa mäik'aapa ne-animalaarā paapataaarāpa k'opata eperäärāpa aneepatadepema paapidait'ee Tachi Ak'ore-it'ee. ¹⁴Mäga pik'a Cristopa jaraji ichi úraa jarateepataarāpa ne-inaa jitadaipia bi awaraa ijääpataaarā juadeepa.

(1 Corintios 9.9; 1 Timoteo 5.18)

¹⁵ Mamīda mia parāmaa maarepida iidi-e paji māik'aapa at'āri iidi-e bi. Ma k'āyaara piu baibeei jarrapa parāmaa k'isiapii k'āyaara mia Cristo mimia oo bi ne-inaa atait'ee.

¹⁶ Mamīda mi pipiara bi-e apemaarā pēida eperāarā k'āyaara, ne-iidi-e bairā. Cristopata mi pēiji ichi ūraa jaratee. Maperāpi mia jarateepari. Waawee bak'aji, jaratee-e pada paara irua oopi bik'a, irua mi miapii jīak'aapa. ¹⁷ Ma awara michi k'inia jarateeda paara, ne-inaa ata k'inia bak'aji na mimia pari. Mamīda māga-e. Mia na mimia oopari Cristopa oopi bik'a. Mapa maarepida mimaa teeda-e p'ani mīda, jīp'a jarateeit'ee, ma-it'eeta Cristopa mi jirit'erada perā. ¹⁸ Mia maarepida parāmaa teepi-e pait'ee. Nāgapai mia k'inia bi. Michi t'āripa na mimia oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a.

¹⁹ Mia jōmaweda ooi Cristopa oopi bik'a, eperāarā esclavo-e perā. Mamīda mi eperāarā esclavok'a padaipari nāga perā. Ba k'inia bi mia jaratee bi ūri p'aniirā p'anapatak'a, ma jaratee bi ūridak'āri, Cristode ijāadamerā. ²⁰ Judiorā t'āide jaratee nipak'āri, ārapa oopatak'a oopari. Ichiaba Moisepa p'ādade jara bik'a oopari. Cristode ijāadak'āriipa mi māgí ūraa p'āda juu ek'ari bi-e mīda, māga oopari ārapa irude ijāadamerā. ²¹ Jōdee judio-eerā t'āide jaratee nipak'āri, oopari ārapa oopatak'a. Mamīda Cristopa oopi k'inia bik'a oopari, ārapa ichiaba Cristode ijāadamerā. ²² Ma awara Cristode pia ijāada-e p'aniirā jarateek'āri, jarateek'aa k'īsia k'awaa bipa jarateeparik'a. Ārapa k'īsia p'anik'a mia k'isiapari māik'aapa jīp'a jarateepari, ārapa Tachi Ak'ōre pipiara k'awaadamerā māik'aapa waapiara Cristode ijāadamerā. Michi wārumaa māga oo bi, k'inia bairā mia jaratee bi ūrirutaarāpa Cristode ijāadamerā. ²³ Ma k'aurepa ijāa p'ani pirā, mi ome au'ka l'awaadai jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi ichideerā-it'ee.

²⁴ Parāpa k'awa p'ani p'irapataarā p'iradak'āri, jōmaweda isapai p'irapata, ata k'inia p'anadairā ne-inaa teepata chi naapiara panarumaa. Māga pik'a parā p'anadaipia bi, ne-inaa oomaa p'anide Cristopa oopi bik'a. Māgá atadai Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi teeit'ee Cristode ijāapataarāmaa. ²⁵ Eperā p'irait'ee pak'āri, ichi k'ap'ia pia ak'ipari. Ewari chaa p'irapari iyapaa-e pait'ee apemaarā ome p'irak'āri. P'irapataarā jōmaarāpa māgá oopata, naapiara pana k'inia p'anadairā atadait'ee poro jīra k'irudee ooda; taarā chook'aa bita. Māga pik'a tachia oo k'inia p'ani oo amaapata māik'aapa Cristopa oopi bik'a oopata atadait'ee it'aripema poro jīra; Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi teeit'ee ichideerāmaa; māgí ne-inaa jōk'aa bi. ²⁶ Mapa mia ook'aa p'irapari pariatua p'iraparik'a maa-e pirā boxeo chōparik'a nāu aupai sīk'āri. Jīp'a t'āripa mia oopari Cristopa oopi bik'a. ²⁷ Michi p'ek'au k'achia oyoyaa bi k'ap'ia ne-inaa oo k'inia bak'āri, māga oopik'aa nāga perā. Michi k'iniapai ooru pirā, k'īra nejasia bai'tee it'ari panak'āri Tachi Ak'ōre k'īrapite. Ma awara māga ooru pirā, Cristopa ne-inaa k'īsia iru bi teeit'ee ichideerāmaa mimaa tee-e pait'ee, mia awaraarāmaa jaratee baji mīda na p'ek'au eujāde bi misa.

**Ūraa it'aa t̄inaadamerā
awaraa ak'ore waibia apatamaa**

10 ¹ ūrá ūpemaarā, k'irāpapiit'ee sāga chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa tachi judiorā chonaarā ak'ipachi. Jiararadeepa āra jōmaweda ak'i bapachi Egiptodeepa uchiadak'āri. Ma awara āra jōmaweda sīapiji Mar Rojo esajāk'a p'oodade. ² Ma jiararadeepa Tachi Ak'ōrepa o jara wājī āramaa Moisés k'ap'ia pari māik'aapa iru k'ap'ia pari āra k'aripaji Mar Rojo sīadamerā. Māgá Tachi Ak'ōrepa āra jōmaweda Moisés juu ek'ari biji, tachi ijāapataarā Cristo juu ek'ari biparik'a ijāadap'eda, poro choopidak'āri. ³ Ma awara Tachi Ak'ōrepa maná pēida it'ariipa jōmaarāmaa k'opipachi ⁴māik'aapa topiji pania māudeepa uchiapida. Cristo māgí māuk'ata baji, ichideepa uchiapachi perā Tachi Ak'ōre Jaure k'aripade āra wārutamaa. ⁵ Tachi Ak'ōrepa ma jōma oopachi mīda āra k'aripait'ee, ooda-e p'anapachida irua oopi k'inia badak'a. Mapa Tachi Ak'ōrepa perā jōmaweda piupiji, eujā pania wēe bide wāyaarutade.

6 Tachia māgí chonaarāpa oodap'edaade k'isiadak'āri, k'awaadaipia bī ārapa oodap'edaa k'achia baji Tachi Ak'ōre k'irapite. Mapa k'irak'aupai māgá oodai ārapa oodap'edaak'a. iOonaadáma tachia ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oo k'inia p'anik'a! ⁷It'aa t̄ināati ne-inaa juapa ooda k'irapite, chonaarā ūk'uruurāpa oopatap'edaak'a. Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

‘Eperārāpa fiesta oojida ne-inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite it'aa t̄ipata. Ma-it'ee nek'ojida, ne-inaa tojida, maap'eda pēirajida.’(Ex 32.6)
⁸ Ichiaba pariatua p'ek'au oonāati, ma k'aurepa ewari abaade Tachi Ak'ōrepa āradepemaarā veintitrés mil k'iniipida perā. ⁹ Ichiaba Tachi Ak'ōre k'iraupināati āradepemaarāpa oodap'edaak'a, jaradak'āri Tachi Ak'ōrepa āra p'oyaa pia ak'i-e paji. Maperā Tachi Ak'ōrepa taamaarā pēiji k'aak'oodamerā. Mapa chok'ara piujida. ¹⁰ Ichiaba Tachi Ak'ōre āpīte ik'achia pedeenāati āradepemaarāpa oodap'edaak'a. Māga oodap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa it'ariipa ichi ángel pēiji; māgipa chok'ara peemerā.

¹¹ Tachi chonaarā māgá p'anadap'edaa perā, pia ak'idaipia bī ārapa oodap'edaa, Tachi Ak'ōrepa māgí oodap'edaa p'āpida perā ichi ūraa p'ādade, tachia k'awaadamerā māik'aapa auk'a oonaadamerā, ni p'ani misa na p'ek'au eujā jōru. ¹² Māpai parā t'aidepemapa k'isia bī pīrā ichiata oopari Cristopa oopi bik'a, k'irak'aupai ne-inaa k'achia ooi. ¹³ Edaare tachi t'āridepai k'isia p'aneepata ne-inaa k'achia oodait'ee. Ma awara netuarapa k'isiapipari ne-inaa k'achia oodamerā. Māga p'asapari jōmaarā ome. Mamīda māga p'asak'āri parā ome, ijāadaipia bī Tachi Ak'ōrepa k'aripait'ee choodamerā, k'achia ooda-ee.

¹⁴ Maperā, ūpemaarā k'iniarā, parāpa k'isiaruta pīrā wādait'ee awaraa ak'ore waibia apata k'irapite it'aa t̄ide, imāgá oonāati! ¹⁵ Parā k'isia k'awaa p'ani. Mapa k'isiadaipia bī mia jara bide k'awaadait'ee seewa maa-e pīrā wāara. ¹⁶ iK'isiati! c'K'aata jara k'inia bima tachia oopata, vino todak'āri māik'aapa pan k'odak'āri k'irāpadait'ee Jesucristo piuda tachi pari? Todai naaweda māik'aapa k'odai

naaweda, it'aa t̄ipata Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iru t̄āri pia bi Cristo tachi pari piupida perā. Ma vino todak'āri, k'irāpa p'anī Cristo waa bat'ada k'aurepa, tachi araa p'anapata iru ome. Ichiaba ma pan k'odak'āri, k'irāpa p'anī Cristo k'ap'ia piuda k'aurepa tachi araa p'anapata apemaarā Cristode ijāapataarā ome. ¹⁷Tachi choc'ara p'anī mīda, māgí pan k'odak'āri, eperā apai pik'a p'anapata Cristo piuda k'aurepa, iru ome tachi chaachaa araa p'anapata perā.

¹⁸ iK'isíati! Israel pidaarāpa ne-animalaarā ateedak'āri paapidait'ee Tachi Ak'ōre altarmāi, ak'ipipata irude ijāa p'ani. Ma awara māgí ne-animalaarādepema k'odak'āri, ak'ipipata āchi Tachi Ak'ōreddeerā. ¹⁹ Ma jaradapa mīa jara k'inia-e bī ne-inaa aī k'irapite it'aa t̄ipata Tachi Ak'ōrek'a bī. Ichiaba jara k'inia-e bī nechiara ata bidap'edaa ma k'irapite pipiara bī awaraa nechiara k'āyaara. ²⁰ Ma k'āyaara jara k'inia bī Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerāpa nechiara k'doi naaweda, biruta pirā ne-inaa juapa ooda k'irapite, ak'ipipata māgide ijāa p'ani, tachia Cristode ijāapatak'a. Mamīda māga oodak'āri, wāara ooda-e āchi ak'ōre waibia apata-it'ee. Jíp'a oopata netuaraarā-it'ee, māgee ne-inaa juapa ooda k'irapite it'aa t̄ipata netuaraade perā. Maperā parā wānāati māgí ne-inaa aī k'irapite it'aa t̄ipatamaa k'odait'ee nechiara ata bidap'edaa ma ne-inaa k'irapite. Māga ooruta pirā, ak'ipi p'anī araa p'ana k'inia p'anī netuaraarā ome. iMia māga k'inia-e bī! ²¹ ¿Parā araa p'anadaipia bik'ā netuara ome? iMāgá oodaik'araa bī, Cristo waa bat'ada k'aurepa iru ome araa p'anapata perā! ¿Netuara eere p'aniirā ome k'odaipia bik'ā nechiara netuaramaa teeda? Māga oodaik'araa bī, Cristode ijāapataarā ome araa p'anapata perā iru piuda k'aurepa.

²² iTachi Ak'ōre k'iraupināati o mee weda oo k'inia p'anipa! ¿K'isia p'anik'ā Tachi Ak'ōre p'oyaadai, irua parā miapinaamerā?

Apemaarā ijāapataarā ijāa amaapidaik'araa bī

²³ "Michia oo k'iniata ooit'eeda" apata. Mamīda ma ne-inaa k'achia bī pirā, tachia apida k'aripada-e pait'ee. Tachia ne-inaa oodaipia bī jōmaarāpa Tachi Ak'ōre Ūraa pipiara k'awaadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. ²⁴ Apidaapa ne-inaa oodaik'araa bī ichi-it'ee aupai. Ichiaba ooipia bī awaraarā k'aripait'ee.

²⁵ Nechiara netodak'āri chi netopatamāi, iidināati māgí nechiara ata bijida ne-inaa k'irapite wa māga-e. K'awaa ataruta pirā ma nechiara ata bidap'edaa ne-inaa k'irapite, k'isia p'uadariit'ee. ²⁶ Māga iididaik'araa bī Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Na p'ek'au eujā māik'aapa jōmaweda aide nībī Tachi Ak'ōre-it'ee,
ichiata ooda perā.' (Sal 24.1)

²⁷ Tachi Ak'ōre Ūraade māga jara bairā, Cristode ijāak'aa bipa parādepema aba atee k'inia bī pirā ichi temaa nek'ode, māik'aapa pi wā k'inia bī pirā, wājī māik'aapa k'óji ārapa teeruta. K'isianáaji māik'aapa iidināaji ma nechiara ata bijida ne-inaa k'irapite wa māga-e. ²⁸ Mamīda mama bide awaraapa pimaa jarai: "Nāgí nechiara ata bijida ne-inaa juapa ooda k'irapite, aī k'irapite it'aa

t'ipata". Māga jararu pirā, pia ma nechiara k'oik'araa bi, māgí eperā k'isia p'uapiamaapa. ²⁹ Mia māga jara-e bi pi k'isia p'ua bai jiak'aapa; jíp'a chi apemamaa k'isiapiamaapa parāpa k'achia oodai māgí nechiara k'oruta pirā.

Mamida pia iidii: "¿K'aare-it'ee mia ooipia bima awaraarāpa oopi k'inia p'anik'a, āchi k'isia p'ua p'anadairā? ³⁰ ¿Pia-e bik'ā, Tachi Ak'ōremaa gracias jarap'eda k'oit'ee ne-inaa k'ira t'ādoo? Pia bi pirā, ¿mia, sāap'eda ooima awaraapa oopi k'inia bik'a?" Mia jarait'ee sāap'eda māga oodaipia bi. ³¹ Tachia ne-inaa k'odak'āri maa-e pirā todak'āri maa-e pirā ne-inaa awaraa oodak'āri, jōmaweda oodaipia bi Tachi Ak'ōre-it'ee, jōmaarāpa iru waaweedamerā. ³² Mapa parāpa piata oodaipia bi judiorā k'irapite māik'aapa judio-erā k'irapite māik'aapa awaraa ijāapataarā k'irapite, ne-inaa k'achia oo k'inia p'ananaadamerā parā k'aurepa. ³³ Mia jīripari māga ooit'ee. Ne-inaa oo-e michi-it'ee aupai. Jōma oopari awaraarā k'aripait'ee, ārapa Cristode ijāadamerā. Māgá irua āra o k'achiadeepa k'aripa atai.

11 ¹Óoti mia ooparik'a, mia oopari perā Cristopa jarateedak'a na p'ek'au eujāde nipak'āri.

Sāga oodaipia bi ijāapataarā it'aa t'īdait'ee pak'āri

²Írá mia jara k'inia bi parāpa pia oo p'ani, k'irāpa p'anadairā mi sāga bapari parā ome bak'āri. Mi o-ia bi parā ome, at'āri oopata perā mia jarateedak'a.

³ Mamida k'inia bi parāpa pipiara k'awaadamerā Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibīra bi. Cristo iru jua ek'ari bi māik'aapa imik'iraarā Cristo jua ek'ari p'ani māik'aapa wēraarā āchi imik'iraarā jua ek'ari p'ani. ⁴ Maperā parā ijāapataarā chipedaidak'āri, imik'irapa ichi poro wāk'aik'araa bi it'aa t'īmaa bak'āri maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa jarapiru jaramaa bak'āri. Ichi poro wāk'aru pirā, ak'ipiit'ee ichia waawee-e ichi poro waibia Cristo. ⁵ Jōdee wērapa ne-inaa ichi porode jīpiia bi, it'aa t'ik'āri maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa jarapiru jarak'āri. Ichia wāk'apari jī-e bi pirā, ak'ipiit'ee wēra piak'a, wēra poro wēpida pia ak'idak'aa perā. ⁶ Māgí ijāapari wērapa ichi porode ne-inaa wāk'apari jī k'inia-e bi pirā, ¿pipiara bak'aji-ek'ā ichi puda jida t'ipit'aamerā maa-e pirā wēpit'aamerā, wēra k'achia beerā ome oopatok'a? Mamida k'ira nejasia bi pirā māgá bait'ee jōmaarā k'irapite, māgara puda t'iipiik'araa bi. Ma k'āyaara ne-inaa wāk'apari ichi porode jīpiia bi.

⁷ Pia jarait'eera, imik'irapa ichi poro wāk'aik'araa bi ichi Tachi Ak'ōre k'irak'a bairā māik'aapa ichi Tachi Ak'ōrepa bida perā na p'ek'au eujāde nībi poro waibia bamerā. Jōdee wērapa ichi poro wāk'aipia bi ak'ipiit'ee imik'ira ichi poro waibia. ⁸ Mia māga jara bi Tachi Ak'ōrepa eperā ook'āri, imik'ira naapiara ooda perā, maap'eda wēra ooji māgí imik'ira orrodeepa. ⁹ Tachi Ak'ōrepa māgí imik'ira oo-e paji wēra k'aripamerā; jíp'a wērata ooji imik'ira k'aripamerā. ¹⁰ Maperā wēra Cristode ijāapari pirā, ichi poro wāk'aipia bi. Māga ook'āri, ak'ipiipari Tachi Ak'ōre k'irapite māik'aapa iru angeleerā k'irapite, ichi bapari imik'ira jua ek'ari māik'aapa Cristo jua ek'ari.

¹¹ Mamīda Cristode ijāadak'āri, wēra imik'īra ome auk'a p'anī Tachi Ak'ōre k'īrapite. Mapa chik'aripa p'anapataadaipia bi. ¹² Tachia k'awa p'anī māgá auk'a p'anī omeē weda uchiadap'edaa perā Tachi Ak'ōre juadeepa. Chi naapema wēra uchiaji chi naapema imik'īradeepa. Mamāik'aapata imik'īraarā uchiapata wēraarādeepa t'odak'āri.

¹³ Māpai, parāpata ak'īdaipia bi k'awaadait'ee pia bi wa pia-e bi ijāapari wēra ne-inaa wālk'apari wēe porode it'aa t'īmerā Tachi Ak'ōremaa. ¹⁴ Ma awara pāchia oopatade k'īsiadak'āri, k'awa p'anī pia-e bi imik'īra puda waree bamerā. ¹⁵ Jōdee wēra puda waree bak'āri, k'īra wāree unupata. Mamīda Tachi Ak'ōrepa māgá waripi-e pajī k'īra wāree aupai ak'īdamerā; jīp'a ak'īpiit'ee wēra ichi imik'īra jua ek'ari bi. ¹⁶ Apidaapa mia jara aupada ijāa k'iniada-e p'anī pirā, ijāanāati. Mamīda k'awaadaipia bi taipa jōmaarāmaa māga jarateepata. Ma awara ijāapataaarā apemaarāpa oopata ma jarateepatak'a.

Sāga oodaipia bi Jesucristo piuda k'irāpadait'ee

¹⁷ Írá ūraait'ee sāga oodaipia bi parā ijāapataaarā cheepurudak'āri Cristo piuda k'irāpadait'ee. Ai naawedapemak'a p'oyaa jara-e pāchia pia oomaa p'anī, māgá ooda-e p'anadairā. Cristopa oopi k'inia bik'a oodai k'āyaara, ne-inaa k'achia oomaa p'anī. ¹⁸ Māga jara bi mimaa nepiridap'edaa perā parādepemā ūk'uru cheepurudak'āri, ne-inaa jedek'odak'aa auk'a k'īsiada-e p'anadairā. Mapa awara-awaraa nek'opata. K'īsia bi wāara ūk'uru mimaa nepiridap'edaa. ¹⁹ Mamīda māgá parādepemā ūk'uruurāpa pāchia oo k'iniata ooda-e pada paara, k'awa-e pak'aji chisāgiirāpa wāara oopata Cristopa oopi bik'a, iru k'inia iru p'anapata perā. ²⁰ Māgá pariatura k'o p'anik'a k'odaik'araa bi. iMāgá Cristo piuda k'irāpadak'aa! ²¹ Mimaa nepirijida parādepemaa ūk'uru cheepurudak'āri ne-inaa jedek'odait'ee, apemaarā ijāapataaarā nida-ee. Maperāpi ijāapataaarā ūk'uru jarra oopata. Jōdee awaraarāpa k'opata bi jāwaadarutamaa māik'aapa vino topata piu p'aneerutamaa. ²² Chi māga oopataarāmaa iidi k'inia bi: ¿Pāchi te wēe p'anik'ā nek'odait'ee māik'aapa todait'ee? ¿Waaweeda-e p'anik'ā pāchi īgreste, chi araa che p'aniirā jida ichiaba? ¿Chupiria chedeerā k'īra nejasapi k'inia p'anik'ā? ¿K'āata parāmaa jaraima? ¿Pia oo p'anik'ā? iMāgá-epi!

Jesupa ooda k'irāpapiit'ee ichide ijāapataarāmaa

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Jesucristopa mimaa jarateeda, mia jōdee parāmaa jarateeji. Ai ewate p'ārik'ua Jesús traicionaadai naaweda, nek'omaa p'anide ichia pan ataji ²⁴ māik'aapa it'aa t'īji gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ma pan k'ōrat'aaji jedeit'ee māik'aapa māgaji:

—Nāgí pan mi k'ap'ia, mi peepiit'ee perā parā k'aripait'ee. Nāgá pan k'odak'āri, k'opatáati k'irāpadait'ee mi piuda parā pari.

²⁵ Māgá ichiaba, nek'o aupadap'eda, Jesupa vino copa jitaji māik'aapa māgaji:

—Nāgí vino mi waa, michi waa bat'ait'ee perā mi piuk'āri eperāarā pari. Tachi Ak'ōrepa nāgí ūraa chiwidi jara bi. Michi waa bat'ada k'aurepa irua wēpapiit'ee parāpa p'ek'au k'achia oopata māik'aapa michideerā papiit'ee. Nāgá vino todak'āri, topatáati k'irāpadait'ee mia ooit'ee bi eperāarā pari.

26 Māga jarada perā Jesucristopa, tachia ma pan k'odak'āri māik'aapa ma vino todak'āri, k'irāpapata Cristo piuda tachi pari. Māgá oo p'anadait'ee, iru waya cheru misa.

K'īrak'aupai pan vino ome pariatua k'odai

27 Māga jōmaarāmaa ak'ipipata perā, eperāpa ma pan pariatua k'oru pīrā maa-e pīrā ma vino pariatua toru pīrā, k'achia oomaa bī, ichi-it'ee p'uā-e bairā Cristo piuda jōmaarā pari. **28** Maperāpi Cristode ijāapari chaa ma pan k'oi naaweda māik'aapa ma vino tuo naaweda, ichi tāridepai k'isaiapia bī k'awaat'ee wāara k'oru māik'aapa toru k'irāpait'ee Cristo piuda ichi pari wa māga-e.

29 Māgá ooipia bi Tachi Ak'ōrepa miapiit'ee perā ma pan pariatua k'opataarā māik'aapa ma vino pariatua topataarā, chik'o jīp'aa k'opatak'a. **30** Parādepema chok'ara māgá pariatua k'opata perā, k'ayaa p'ani māik'aapa ūk'uru jai-idaa p'ani.

31 Mamīda māgí k'odai naaweda māik'aapa todai naaweda, k'isiaruta pīrā oo amaadait'ee tachia p'ek'au k'achia oopata, Tachi Ak'ōrepa tachi miapi-e pait'ee.

32 Māga oodak'āri, pariatua k'oda-e pait'ee. Tachi Ak'ōrepa miapipari ma pan pariatua k'opataarā māik'aapa ma vino pariatua topataarā, āchia k'awaadamerā irua oopi k'inia bi. Māga k'awaadak'āri māik'aapa oodak'āri, irua āchi k'aripait'ee atuanadamerā ijāadak'aa beerāk'a, eperāarā jōmaweda panadak'āri iru k'irāpite.

33 Mapa īpemaarā, cheepurudak'āri pan k'odait'ee māik'aapa vino todait'ee Cristo piuda k'irāpadait'ee, nipatáati jōmaweda cherutamaa, chik'inia ne-inaa jedek'odait'ee. **34** Apida jarrapisia bi pīrā, chei naaweda, ichi temāi nek'oipia bi. Parāpa māga ooruta pīrā, Tachi Ak'ōrepa miapi-e pait'ee pariatua k'o p'ani k'aurepa.

Mi parāmaa wāk'āri, waapiara jarateeit'ee.

Tachi Ak'ōre Jaurepa ne-inaa oopipari Cristode ijāapataarāmaa

12 **1** īrá īpemaarā, p'anaut'ee parāpa iidi pēidap'edaa. Iidijida k'āata oopipari Tachi Ak'ōre Jaurepa Cristode ijāapataarāmaa. Nāgí jarateeit'ee pia k'awaadamerā.

2 K'irāpa p'ani parā p'anapatap'edaa Cristode ijāadai naaweda. Tachi Ak'ōre k'irāpitate k'achia oopachida it'aa tīpatap'edaa perā ne-inamaa, Tachi Ak'ōre awara. Māga oopachida māgee ne-inaa pedeedak'aa beemaa, chok'ai-e p'ani mīda. **3** Māga oopachida pia k'awadak'aa pada perā sāga Cristode ijāadait'ee māik'aapa sāga oodait'ee irua parāmaa oopi k'inia bik'a. K'awapatáati Tachi Ak'ōre Jaurepa eperāarāmaa nāga jarapik'aa: "Jesús Tachi Ak'ōre Warra-e". Jīp'a jarapipari: "Jesús Tachi Poro Waibia."

⁴Parāpa k'awaadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa Cristode ijāapataarāmaa ne-inaa k'īra t'ādoo oopipari chik'aripa p'anapataadamerā. Māga oopipari ne-inaa pia oo k'inia bairā ijāapataarā-it'ee. ⁵Ichia ma ne-inaa jōma oopipari Cristo, Tachi Poro Waibiapa oopi k'inia bik'a. ⁶Ijāapari chaa ma ne-inaa awara ooi ichi kōp'āyo k'āyaara. Mamīda Tachi Ak'ōrepata ma ne-inaa ichita āramaa oopipari. ⁷Māgá Tachi Ak'ōre Jaurepa ma ne-inaa awara-awaraa oopipari Cristode ijāapataarāmaa, āchi chik'aripa p'anapataadamerā. ⁸Abaamaa k'īsia k'awaapihari jarateemerā ne-inaa Tachi Ak'ōrepata k'awapi k'inia bi. Awaraarāmaa pipiara k'awapihari Tachi Ak'ōrepata wāarata jara pēida, māga jarateemerā. ⁹Ichiaba Tachi Ak'ōre Jaurepa waapiara ijāapipari Cristode ijāa bimaa, k'awaamerā wāara uchiait'ee Tachi Ak'ōrepata jara bik'a, waide unu-e bi mīda. Ichiaba awaraarāmaa k'ayaa beerā jipapipari. ¹⁰Ma awara awaraarāmaa ne-inaa oopipari eperāarāpa poyaa oodak'aa āchi juadoopa. Awaraarāmaa jarapipari Tachi Ak'ōrepata jarapi bik'a. Awaraarāmaa k'awapihari eperāpa wāara jaratee bi Cristopa oopi bik'a wa netuarapa oopi bik'a. Awaraarāmaa pedeepipari irua k'awa-e bi pedeede, jarateemerā Tachi Ak'ōre Ūraa māgá pedee bipa. Awaraarāmaa k'awapihari kāata jara bi ma eperāpa, pedee irua k'awa-e bita pedeek'āri, jōmaarāpa k'awaadamerā irua jara k'inia bi. ¹¹Māgá oopipari Tachi Ak'ōre Jaurepa. Irua aupaita k'awapihari Cristopa oopi k'inia bi ichide ijāapataarāmaa.

Cristode ijāadak'āri, tachi k'ap'ia apai pik'a p'ani

¹²Irá jarait'ee sāap'eda Tachi Ak'ōre Jaurepa māgá ne-inaa awara-awaraa oopipari Cristode ijāapataarāmaa. Tachi k'ap'ia apai bi mīda, aide nāgee paraa: biiri, poro, juia, t'āri; jāga bee chok'ara. Māga pik'a Cristo apai bi mīda, irude ijāapataarā araa p'anapata iru ome. K'ap'ia apai pik'a p'ani, chok'ara p'ani mīda. ¹³Tachi ijāapataarā māga p'ani ijāapari chaa Cristode ijāa beek'āri, Tachi Ak'ōre Jaurepa iru araa bapipari perā apemaarā ijāapataarā ome. Auk'a oopipari judiorā ome, judio-eerā ome, esclavoorā ome, esclavo-eerā ome. Māga oopipari, chok'ara p'ani mīda, apai pik'a p'anadamerā Cristo ome. Mapa tachia poro choopipata ak'ipidait'ee araa p'ani Cristo ome Tachi Ak'ōre Jaurepa k'aurepa.

¹⁴Tachi eperā k'ap'iade bi poro, juia, biiri māik'aapa t'āri. Jāgee jōmaarāpa k'aripapata tachia ne-inaa oodamerā. Māga pik'a tachi ijāapataarā chok'ara p'ani mīda, chik'aripa p'anapata Cristo-it'ee ne-inaa oodait'ee. ¹⁵K'īsiadáma nāgide. Tachi biiri pedeeda paara, jarak'aji: "Juapa mi k'āyaara ne-inaa chok'araara oopipari perā, mi mak'ara servi-e bi na k'ap'iade." Māga jarak'aji mīda, at'āri tachi k'ap'iade bi. ¹⁶Maa-e pirā tachi k'īri pedeeda paara, jarak'aji: "Tau mi k'āyaara pipiara bairā, mi mak'ara servi-e bi na k'ap'iade." Māga jarak'aji mīda, at'āri tachi k'ap'iade bi. ¹⁷Tachi k'ap'ia jōma tau pada paara, k'īri wē-e pak'aji ūridait'ee māik'aapa jōma k'īri pada paara, k'ī wē-e pak'aji ūdait'ee. ¹⁸Mamīda māgá-e. Tachi Ak'ōrepata tachi k'ap'iade nībi jōmaweda biji māgí bimāi, ichia k'īsia iru badak'a. ¹⁹Tachi k'ap'ia jōmaweda biiri maa-e pirā juia maa-e pirā tau pada paara, k'ap'ia wēe p'anak'ajida. ²⁰Mamīda māgá-e. Ne-inaa k'īra t'ādoo paraa mīda, ichita k'ap'ia apai bi.

²¹Tachi k'ap'ia māga bi perā, tachi tau pedee k'awaa bada paara, p'oyaa jara-e pak'aji juamaa: "Mia pi k'inia-e". Poropa pida p'oyaa jara-e pak'aji biirima: "Mia pi k'inia-e." ²²Ma k'āyaara ne-inaa jōma tachi k'apiade, mak'iara p'oyaa ooda-e pik'a k'edee paara, auk'a k'aripapata tachi k'ap'ia chok'ai bamerā māik'aapa k'ap'ia pia bamerā. ²³Ma awara tachi k'apiade nībi ūk'uru pia chi-oopata tachi piara unudamerā. Mamīda ūk'uru awaraarāmaa unupi k'iniadak'aa. Mapa wāk'apata p'arupa. ²⁴Jōdee chi unupi k'inia bita taawa iru p'anapata. Māga oopata Tachi Ak'orépata tachi k'ap'ia māga ooda perā, pipiara iadamerā aide nībi mak'iara p'oyaa oo-e pik'a k'edee māik'aapa pia-e pik'a k'edee. ²⁵Māga ooji tachi k'apiade nībi jōma chik'aripa p'anadamerā. ²⁶Tachi k'apiade bī apida p'ua nībeeru pirā, k'ap'ia jōmaweda miapari ma k'aurepa. Jōdee tachi k'apiade nībi apida pi-ia unuruta pirā, k'ap'ia jōmaweda o-īadaipari.

²⁷Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'ani tachi ijāapataarā Cristo k'ap'ia k'pani, iru ome araa p'anapata perā. ²⁸Tachi Ak'orepa tachi k'apiade nībi chaa mimia awara-awaraa biji tachi k'aripamerā māik'aapa k'ap'ia pia p'anadamerā. Māga pik'a ichi Jaurepa Cristode ijāapataarāmaa mimia awara-awaraa bipari, ma mimia oo p'anide chik'aripa p'anapataadamerā. Naapiara bipari Jesucristopa jirit'eradaarā pēii'tee ichi ūraa jarateede; ai eere bipari Tachi Ak'orepa jarapi bik'a jarapataarā; māgī t'ee bipari Tachi Ak'ore Ūraa jarateepataarā; maap'eda ne-inaa oopataarā eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa; k'ayaa beerā jipapataarā; ijāapataarā k'aripapataarā; ijāapataarā ak'ipataarā; pedeepataarā āchia k'awada-e p'ani pedeede. ²⁹Tachi Ak'orepa ijāapataarā jōmaweda jirit'era-e Cristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. Ichiaba jōmaarāmaa ichia jarapi bik'a jarapi-e; jōmaarāpa iru ūraa jarateeda-e; jōmaarāpa ne-inaa ooda-e eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa; ³⁰jōmaarāpa k'ayaa beerā jipada-e; jōmaarāpa pedeeda-e āchia k'awada-e p'ani pedeede; jōmaarāpa k'awada-e chi pedeerupa jara k'inia bī ma k'awada-e p'ani pedeede. ³¹Maperā parāpa iididaipia bī Tachi Ak'ore Jaurepa parāmaa madepema pipiara bita bimerā. Māgá pipiara p'anapataadait'ee.

Māgá oo p'ani mīda, mia ak'ipiit'ee sāga wāara pipiara p'anapataadai.

Chik'inia p'anapataadaipia bī

13 ¹Pipiara p'ana k'inia p'ani pirā, chik'inia p'anapataadaipia bi. Tachia eperāarā pedee k'ira t'ādoo pedee p'ani mīda māik'aapa angeleerā pedee paara pedeeruta pijida, pari māga oopata t'āripa awaraarā k'inia iru p'anada-e p'ani pirā. Māga p'anaruta pirā, tachi ma pedeede pedeedak'āri, awaraarāpa ūridai campana pariatua chaaparik'a. ²Ichiaba Tachi Ak'orepa jarapi bik'a jara p'ani mīda māik'aapa k'awa p'ani mīda ne-inaa k'ira t'ādoo, Tachi Ak'orepa waide jara-e bī paara eperāarāmaa, páripí p'anapata awaraarā k'inia iru p'anada-e p'ani pirā. Ma awara audú ijāaruta pijida ee ãyaa birutamaa tachia jararutapa; awaraarā t'āripa k'inia iru p'anada-e p'ani pirā, ichi k'inia māga oo p'ani. ³Ma awara tachia net'aa iru p'ani jōmaweda tee p'ani

mīda chupiria chedeerāmaa māik'aapa tachi k'ap'ia paara paapeepiruta pijida Cristode ijää p'ani k'aurepa, t'āripa awaraarā k'inia iru p'anada-e p'ani pirā, tachi-it'ee wē-e pait'ee Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bidepema, it'ari panadak'āri.

⁴Tachia wāara awaraarā k'inia iru p'anadak'āri, nāga p'anapata. T'āridepai choopata. Awaraarāmaa ne-inaa pia oopata. Awaraarāunuamaa iru p'anadak'aa, ārapa ne-inaa iru p'ani k'aurepa. Ichiaba tachia ooda jōmaarāmaa jaradak'aa, ārapa k'isiadamerā tachia ne-inaa oo k'awaa p'anapata. Audua p'anadak'aa.

⁵Chīara k'īraupidak'aa māik'aapa k'īra nejasiapidak'aa. Tachi-it'ee ne-inaa pipiara jīridak'aa. Isapai k'īraudak'aa. K'īra p'u-ua p'anadak'aa tachimaa chīrapa ne-inaa k'achia ook'āri. ⁶O-ia p'anadak'aa unudak'āri awaraapa ne-inaa k'achia oomaa bi. Jīp'a o-īadaipata irua ook'āri Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a. ⁷Ma awara chīrapa tachi miapidak'āri, choopata ijääpata perā Ak'ōrepa tachi k'aripait'ee. Ijääpata k'achia p'oyaadai. T'āride ichita choopata awaraarā k'inia iru p'anadairā.

⁸Māgá awaraarā k'inia iru p'anadak'āri Cristopa oopi bik'a, ichita chik'inia para bait'ee. K'awāati na ewari Tachi Ak'ōrepa jarapi bi waa wē-e pait'ee. Ma awara chi pedee bipa k'awada-e p'ani pedee waa ūrida-e pait'ee. Ichiaba k'isia k'awaa p'āniirāpa jarateepata auk'a waa wē-e pait'ee. ⁹Māgí jōma na ewari wē-e pait'ee, jōdait'ee perā. Tachia waide k'awada-e p'ani jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jarapi bi māik'aapa k'isia k'awaa beerāpa jaratee p'ani. ¹⁰Mamīda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi jōmaweda oo aupak'āri, waa k'awa k'iniada-e p'anadait'ee irua jarapi bi māik'aapa k'isia k'awaa beerāpa jaratee p'ani, jōmaweda Cristok'a k'awadait'ee perā.

¹¹Warra weda mi pedeeji māik'aapa k'isia iru baji ne-inaa ooit'ee warrarāpa oopatak'a. Mamīda chona pak'āri, oo amaaji māgee warra weda ne-inaa oopata. ¹²Na p'ek'au eujāde p'ani misa, jīp'a espejo k'īra t'awaa bide ak'i p'anik'a bi, jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi k'awada-e p'anadairā. Mamīda Cristo ome p'ananaidak'āri, jōmaweda k'awadait'ee Cristopa k'awa bik'a, k'awadait'ee perā Tachi Ak'ōrepa tachi k'awa bik'a.

¹³Maperā ichita ijäädaipia bi Tachi Ak'ōrepa oopari ichia jara bik'a. Ichita ijäädaipia bi Tachi Ak'ōrepa tachimaa teeit'ee ne-inaa jōmaweda ichia k'isia iru bi tachi-it'ee, it'ari panadak'āri. Ichita awaraarā k'inia iru p'anadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia iru baparik'a. Tachi Ak'ōre-it'ee ma jarada öpeedepema chi t'ee jara aupadata pipiara bi jōma apema jara aupada k'āyaara.

Chik'aripa p'anadaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a oodait'ee

14 ¹Māga pipiara bairā Tachi Ak'ōre-it'ee, parāpa awaraarā k'inia iru p'anadaipia bi. Māga oo p'ani misa, iididaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa jarapimerā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a. ²Ma k'āyaara, iidiruta pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa parā pedeepimerā k'awada-e p'ani pedeede, māgá jarateedak'āri, chi ūrirutaarāpa k'awada-e p'anadai māgí jarateeruta. Tachi Ak'ōrepapai k'await'ee. ³Jōdee Tachi Ak'ōre Jaurepa jarapiru pirā irua jarapi bik'a, chi ūrirutaarāpa pia k'awaadait'ee, āchi pedeede ūridait'ee perā. Mapa oo k'inia p'anadait'ee māgí

jarateeruta jara p'anik'a māik'aapa t'āri o-ia p'anadait'ee oodak'āri Cristopa oopi bik'a. ⁴Chi pedee bipa ichia k'awa-e bi pedeede pia oo bi ichi-it'ee. Mamīda Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaraparipa apemaarā ijāapataarā k'aripapari.

⁵Parā jōmaweda pedeeda paara k'awada-e p'ani pedeede, pia bak'aji. Mamīda pipiara bi Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradamerā, wē-e pirā apidaapa māgí pedee ūridamerā māik'aapa k'awapidamerā apema ijāapataarāmaa.

⁶Mapa īpemaarā, mi parāmaa wāru pirā jarateede k'awa-e bi pedeede, parā k'aripa-e pait'ee. Jōdee wāru pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarade maa-e pirā Cristo ūraa jarateeru pirā, māgá k'awaadai Cristopa oopi k'inia bi.

⁷Parāpa k'awa p'ani siru chaa k'awaa beerāpa māik'aapa arpa chaa k'awaa beerāpa pia chaapata chi ūri p'aniirāpa k'awaadamerā chisāgí sirupa chaada māik'aapa chisāgí arpapa chaada. Mamīda pia chaa k'awa-e bipa chaak'āri, k'achia ūridai māik'aapa pia k'awada-e pai chisāgí siru wa chisāgí arpa.

⁸Ichiaba soldaorāpa trompeta ateeppata jura chōonadak'āri. Chi chaa k'awaa bipa chaapari soldaorā chōode uchiadamerā. Mamīda māgipa pia chaa-e pirā, soldaorā chōode uchiada-e pai, k'awada-e p'anadairā āchia ūri p'ani k'āata jara k'inia bi. ⁹Māga pik'a bi parā ome. K'awada-e p'ani pedeede pedee p'anadak'āri, chi ūrirutaarāpa k'awada-e pai parāpa jaratee k'inia p'ani. Pipiara bak'aji pāchi ituuba pedeedap'edaa paara. ¹⁰Wāara na p'ek'au eujāde eperāarā pedee chok'ara awara-awaraa pedee p'ani. Ma pedee pedeepataarāpa pia k'awapata āchi pedee ūridak'āri. ¹¹Mamīda mia māgí pedee ūri-e bi pirā, k'ira tewaraak'a bai māgí pedeepari ome, p'oyaa ūri-e bairā māgí pedee. ¹²Māga bi parā ome ichiaba. Maperāpi iidi k'inia p'ani pirā Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa ne-inaa oopimerā, iididaipia bi ne-inaa k'aripadait'ee apemaarā ijāapataarā.

¹³Mamīda iidi k'inia p'ani pirā Ak'ōrepa pedeepimerā k'awada-e p'ani pedeede, māgara ichiaba iididaipia bi k'awapimerā k'āata jara k'inia bi māgí pedee. Māgá awaraarāmaa jarateedai. ¹⁴Mia it'aa tīru pirā k'awa-e bi pedeede, mi jaurepapai k'awa bi k'āata jara k'inia bi, araa bapari perā Tachi Ak'ōre Jaure ome. Mamīda michi k'isiade k'awa-e bi. ¹⁵Māgara mia īsāga ooima? Jaurepapai it'aa tīit'ee māik'aapa k'ariit'ee mia k'awa-e bi pedeede. Mamīda ma k'āyaara pipiara it'aa tīpariit'ee māik'aapa k'aripariit'ee mia k'awa bi pedeede. ¹⁶Pia pida māga ooru pirā, esperā pi ik'aawa su-ak'i bipa auk'a k'awaait'ee pia gracias jara bi māik'aapa k'ari bi. Māgá pi ome auk'a iru it'aa tīi gracias jarait'ee Tachi Ak'ōremaa. ¹⁷Jōdee pia it'aa tīru pirā k'awa-e bi pedeede, pia bi mīda Tachi Ak'ōre k'īrapite, pi ik'aawa p'aniirā maarepida k'aripa-e bi.

¹⁸Tachi Ak'ōre k'īrapite mi o-ia bi, mia parā k'āyaara pedee chok'araara pedeepari perā, mia k'awa-e bi pedeede. Māgá ooi Tachi Ak'ōre Jaurepa māga oopipari perā. ¹⁹Mamīda apemaarā ijāapataarā ome bak'āri it'aa tīit'ee Tachi Ak'ōremaa, mi-it'ee pipiara bi pedeeit'ee pedee joisomaapai arii p'aniirā pedeede, pedee diez mil pedeei k'āyaara ārapa k'awada-e p'ani pedeede.

²⁰ Maperā īpemaarā, warra chak'eerāk'a k'īsianáati. Ārak'a p'ania k'inia p'ani pirā, p'anadaipia bi warra ewaa t'odak'a; audua-ee. Pia k'īsíati chonaarāpa k'īsiapatak'a. ²¹ K'irāpati Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

Tachi Ak'ōrepa jara bi: "Mia Israel pidaarāmaa pedeeit'ee k'awada-e p'ani pedeede k'īra tewaraarā it'aideepa. Mamīda ma Israel pidaarāpa k'awa p'anadait'ee mīda mia māga oopi bi, at'āri mi pedee ūri k'iniada-e p'anadait'ee." ^(Is 28.11-12)

²² Tachi Ak'ōrepa māga jarada perā, nāga k'awaadai. Ijāadak'aa beerāpa unuruta pijida Tachi Ak'ōre Jaurepa parāmaa pedeepimaa bi pāchia k'awada-e p'ani pedeede, ma Israel pidaarāk'a ārapa ūri k'iniada-e pait'ee. Jōdee ijāapataarāpa māga unudā'āri, ūridait'ee, k'awada-e p'ani mīda k'āata jara k'inia bi. Mamīda ma k'āyaara parāpa jararuta pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a āchi pedeede, audupiara ūri k'inia p'anadait'ee, ūridait'ee perā āramaa Cristopa oopi k'inia bi. Māga bi ijāadak'aa beerā ome ichiaba. ²³ K'īsíati nāgide. Parā cheepurudak'āri it'aa t'īdait'ee, parādepema ūk'uru pedeemaa p'aneeruta pirā k'awada-e p'ani pedeede māik'aapa māga p'anide t'īuru pirā eperā ijāak'aa bi maa-e pirā Tachi Ak'ōre Ūraa waide k'awa-e bi, ichia k'īsiai parā jōmaweda k'īra k'awa-ee para bi. ²⁴ Jōdee eperā ijāak'aa bi maa-e pirā Ak'ōre Ūraa waide k'awa-e bi t'īuru pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jara p'anide, ūrii ichia p'ek'au k'achia oopari Tachi Ak'ōre k'īrapite. ²⁵ Maap'eda māgide k'īsiak'āri, t'āri p'uadarii māik'aapa ijāai, wa ijāa-e pai. Maap'eda bedabaidarii Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īt'ee māik'aapa jarait'ee: "Wāara Tachi Ak'ōre nama parā ome bapari."

Chip'edaidak'āri, ne-inaa jōma k'īra jīp'a oodaipia bi

²⁶ Māpai īpemaarā, nāga oodaipia bi chip'edaidak'āri it'aa t'īdait'ee. ūk'uruurāpa Ak'ōre k'ari k'aridaipia bi. Awaraarāpa Cristo ūraa jarateedaipia bi maa-e pirā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradaipia bi. Awaraarāpa k'awada-e p'ani pedeede pedeedaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Awaraarāpa māgí pedee jara k'inia bi jōmaarāmaa k'awapidaipia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Ma jōmaweda oodaipia bi ijāapataarā chik'aripa p'anadamerā. ²⁷ Ma k'awada-e p'ani pedeede pedeepataarā pedeedaipia bi aba-abaa, omé maa-e pirā ūpee pedee auparutamaa. Maap'eda māgí pedee k'awapataarā jōmaarāmaa k'awapidaipia bi ārapa jaradap'edaa. ²⁸ Apida wē-e pirā māgí pedee k'awaapii'ee k'āata jara k'inia bi, māgara chi māgá pedee bi waa pedeeik'araa bi. Ma k'āyaara ichi t'āridepai pedeeipia bi ichi-it'ee māik'aapa Tachi Ak'ōre-it'ee. ²⁹ Māgá ichiaba Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jarapataarāpa pedee k'inia p'ani pirā, pedeedaipia bi aba-abaa, omé maa-e pirā ūpee pedee auparutamaa. Apemaarāpa ūridaipia bi ārapa jararuta, k'awaadait'ee wāara Tachi Ak'ōrepa jarapida wa māga-e. ³⁰ Abaapa Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jara bi misa, awaraapa pedee k'inia bi pirā jarapida awara, māgara ma naa pedee badapa chi t'ēepemamaa pedeepiipia bi. ³¹ Māga oo p'ani pirā, jōmaarā pedee k'inia p'aniirā pedeedait'ee, apemaarā ijāapataarāpa k'awaadamerā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa āramaa jara k'inia bi. ³² Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a

jara bipa pariatua pedeeik'araa bi. Jip'a pedeeipia bi Tachi Ak'ore Jaurepa mäga oopi bak'ari. ³³Mäga oodaipia bi Tachi Ak'orepa ne-inaa pariatua oopik'aa perä. Oodaipia bi awaraa p'uurudepema ijääpataaräpa oopatak'a.

³⁴Mapa ichiaba chip'edaidak'ari it'aa t'idak'ee, wëraarä k'üp'ee p'anadaipia bi, jarateepataarä mäik'aapa Tachi Ak'orepa jarapi bik'a jarapataarä pedee p'ani misa, Tachi Ak'ore Ùraa p'ädade jara bairä ächi imik'iraarä jua ek'ari p'anapataadaipia bi. ³⁵Mapa ärapa ne-inaa iidi k'inia p'ani pirä, iididaipia bi ächi imik'iramaa teeda panadak'ari. Pia-e bi pariatua pedeedamerä, awaraarä pedee p'ani misa.

³⁶Auk'a k'isiada-e p'ani pirä, k'iräpäti parämaa ijääpi naaweda Tachi Ak'orepa awaraarämaa ijääpijä mäik'aapa k'awapiji ichia oopi k'inia bi chip'edaidak'ari. Maperä k'irak'aupai pächia oo k'iniata oodai, Tachi Ak'orepa k'awapida oodai k'ayaara. ³⁷Apida k'isia bi pirä ichiata Tachi Ak'orepa jarapi bik'a jarapari, maa-e pirä ne-inaa awara oopari Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a, k'awaaiapia bi Tachi Ak'orepa mimaa jarapiji jöma na p'ädade jara bi. Mapa ooipia bi na ùraade jara bik'a. ³⁸Mamäda mägí eperäpa jara bi pirä mia na pä bide jarateemaa bi michi k'isiadoopaa, irua jara bi üridaik'araa bi.

³⁹Mäpai ipemaarä, audupiara iididaipia bi Tachi Ak'ore Jaurepa jarapimerä Ak'orepa jara k'inia bi ijääpataarämaa. Mäga nide abaapa pedee k'inia bi pirä ichia k'awa-e bi pedeede, pedeenapáde adaik'araa bi. ⁴⁰Mamäda ne-inaa jöma oodaipia bi Tachi Ak'orepa oopi bik'a, pariatua oodai k'ayaara.

Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaida

15 ¹Írá ipemaarä, k'iräpapiit'ee mia naaweda jarateeda; jöma Jesucristopa ooda tachi k'aripait'ee atuanaadamerä. Paräpa mägí jarateeda ijääjida; mägita at'ari ijää p'ani. ²Ma jarateeda k'aurepa Tachi Ak'orepa parä o k'achiadeepa k'aripa ata wä. Mapa aide ijääpataadaipia bi. Mäga-e pirä, pächi k'inia ijääjida.

³Ma jarateeda k'awaap'eda, mia parämaa jarateeji, jarateeda pipiara bairä. Näga bi: Cristo piuji tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee, Tachi Ak'ore Ùraa p'ädade jara bik'a. ⁴Ma piuda t'ëepai, mäu te uriade iajida mäik'aapa ewari öpeemaa chok'ai p'irabaiji, Tachi Ak'ore Ùraa p'ädade jara bik'a. ⁵Ma t'ëepai ichia unupiji Pedromaa, maap'eda chi apemaarä k'op'ayoorämaa, ichi ome nipapatap'edaa na p'ek'au eujäde bi misa. ⁶Ai t'ëepai unupiji quinientos audú see nïbada ijääpataarämaa. Mägidepema ük'urupai jai-idaa p'ani, mamäda chi apemaarä at'ari chok'ai p'ani. ⁷Ai t'ëepai unupiji Santigomaa. Maap'eda unupiji ichia ùraa jarateede pëida eperäärämaa.

⁸Maap'eda, jömaarä t'ëe, mimaa ichiaba unupiji, ai naaweda mi k'achia baj miäda. ⁹Mäga ooji mi jömaweda apemaarä pëida k'ayaara ek'ariara bi miäda. Mi-it'ee piara bak'aji Tachi Ak'orepa mi jirit'era-e pada paara, mia Cristode ijääpataarä miapipachi perä. ¹⁰Mamäda Tachi Ak'ore t'äri pia bapari perä, mi k'aripaji. Maperä mi apemaarä pëida k'ayaara mimiara bapari. Mimiak'aa michi k'iradoopaa. Jip'a Tachi Ak'orépata mimaa nägí mimia oopipari Cristo-

it'ee. ¹¹Mi āra k'āyaara audú mimiapari mīda, taipa auk'a jarateepata, ma-it'ee Cristopä tai pëida perä. Mägi jarateedata paräpa ijääjida.

Tachi Ak'ōrepa piudap'edaarä chok'ai p'irabaipipari

¹²Paräpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Cristo chok'ai p'irabaipiji, taipa mäga jarateedap'eda perä. Mäga bïta, ɬsääpeda ūk'uru parä t'äide p'aniiräpa jara p'anima eperääärä piudap'eda chok'ai p'irabaidak'aa? ¹³iK'isíati! Tachi Ak'ōrepa eperääärä p'oyaa p'irabaipi-e pirä, mägara Cristo jida p'irabaipi-e pak'aji.

¹⁴Mägara páripi taipa jarateepata Jesucristopä ooda eperääärä k'aripait'ee. Paräpa pida pâchi k'inia irude ijää p'ani. ¹⁵Ma awara mäiräpa jara p'ani wäara pirä, tai seewa-idaa p'ani, parämaa jarateedap'eda perä Tachi Ak'ōrepa Cristo p'irabaipiji. ¹⁶Mäiräpa k'isia p'aniik'a Tachi Ak'ōrepa eperääärä p'oyaa p'irabaipi-e pirä, mägara Cristo jida p'oyaa p'irabaipi-e pak'aji. Mägara Cristo at'äri piu bak'aji. ¹⁷Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo p'irabaipi-e pají pirä, mägara paräpa páripi ijää p'ani Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa pâchia p'ek'au k'achia oopata wëpapii. ¹⁸Mägara awaraa Cristode ijääpatataarä jai-idaadap'edaarä auk'a atuak'ajida. ¹⁹Ma jöma wäara pirä mäik'aapa na p'ek'au eujädepai Cristode ijää p'ani pirä, itachi jömaarä k'āyaara chupiriara p'ani!

²⁰Mamïda mäga-e. iTachi Ak'ōrepa wäara Cristo chok'ai p'irabaipiji! Cristo naapiara ichita chok'ai bapariit'ee, piup'eda mäik'aapa p'irabaip'eda. Ma awara Tachi Ak'ōrepa mäga ooda perä Cristo ome, k'awa p'ani tachi jida ichiaba chok'ai p'irabaipiit'ee, Cristode ijääpatataarä perä. ²¹K'isiadáma nãgide. Eperäpa k'achia ooda k'aurepa, na p'ek'au eujädepemaarä jömweda piupata. Jödee Tachi Ak'ōrepa awaraa eperä chok'ai p'irabaipida k'aurepa, jömweda irude ijääpatataarä auk'a chok'ai p'irabaipiit'ee. ²²Pia jarait'eera, Adán k'aurepa jömaaräta piupata. Jödee Cristo k'aurepa jömweda irude ijääpatataarä jai-idaadap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. ²³Mamïda p'irabaidait'ee Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bik'a. Cristo naapiara p'irabaipiji. Maap'eda Cristo cheru ewate irude ijääpatataarä auk'a p'irabaipiit'ee. ²⁴Ma t'ëepai na p'ek'au eujä jöit'ee. Cristopä netuaraarä mäik'aapa Tachi Ak'ore k'iraunuamaa iru p'aniirä, chi na p'ek'au eujädepema poro waibiarä jömweda p'oyaak'äri, mägiirä ichi Ak'ore jua ek'ari biit'ee. ²⁵Mäga pait'ee Cristo na eujä poro waibia pait'ee perä, Tachi Ak'ore k'iraunuamaa iru p'aniirä jöma birumaa ichi Ak'ore jua ek'ari. ²⁶Mägá ook'äripi, eperääärä waa piuda-e pait'ee. ²⁷K'awa p'ani Cristota na p'ek'au eujä poro waibia, Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa p'ädade jara bairä:

'Ne-inaa jömweda pi jua ek'ari biji: eperääärä, angeleerä mäik'aapa netuaraarä paara.' (Sal 8.6)

Tachi Ak'ore aupaita Cristo jua ek'ari ba-e. ²⁸Mägá Tachi Ak'ore k'iraunuamaa iru p'aniirä p'oyaap'eda, Tachi Ak'ore Warrapa ooit'ee ichi Ak'ōrepa oodak'a ichi ome, nejömaata iru jua ek'ari bik'äri. Irua nejömaata biit'ee ichi Ak'ore jua ek'ari, ichi k'ap'ia paara, Tachi Ak'ore jömaarä k'āyaara waibiarä beemerä.

²⁹ Ichiaba nāga k'awa p'ani Cristode ijāapataarā jai–idaadap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. P'irabaida–e pirā, ḷsāap'eda eperāarā ūk'uruurāpa poro choopipatama ijāapataarā jai–idaadap'edaarā pari, chi araada–e padap'edaarā poro choopidait'ee jai–idaadai naaweda? iMāgí jai–idaadap'edaarā p'irabaida–e pirā, páripí ãra pari poro choopipat! ³⁰ Ma awara ijāapataarā p'irabaida–e pirā, ḷsāap'eda tai jarateede wāpatama, chi wārutamaa tai k'iraunuunamaa iru p'ani mīda? ³¹ Wāara ewari chaa mi peedait'ee iru p'ani, jarateepari perā Cristopa ooda jōmaarā k'aripait'ee. Mamīda wāara mi o–ia bi k'awa bairā parāpa Jesucristode ijāa p'ani. ³² Ma awara Cristode ijāapataarā p'irabaida–e pirā, páripí mi perá piuji Efeso p'urudepemaarā juapa. Māghirā ne–animalaarā k'achiarák'api p'ani. Wāara chok'ai p'irabaida–e pirā, māgara p'anadáma nāgí jarapatak'a:

‘Nek'odáma, ne–ināa todáma māik'aapa tachia oo k'iniata oodáma,
taarā–e perā jōdait'ee.’

(Is 22.13)

³³ iMāgá–e! Apidaamāa k'ūrapināti. Wāara jara p'ani nāga jaradak'āri: “Köpāyo meraa bi pirā k'achia oopataarā ome, auk'a oodai.” ³⁴ iPia k'isiatí māik'aapa ak'iti k'isia k'awaa pik'a p'aniirā parā t'āide! P'ek'au k'achia oonāti ãchia oo p'anik'a jaradak'āri Cristode ijāapataarā p'irabaida–e pait'ee. iMāgá jaratee p'aniirāpa waide Cristode ijāada–e p'ani! Mia māgara jara bi parā k'ira nejasiapit'ee.

Sāga Tachi Ak'orepa piudap'edaarā p'irabaipiit'ee (2 Co 5.1-5)

³⁵ ¿Nāga iidi k'inia p'ani–ek'ā? “¿Sāga Tachi Ak'orepa piudap'edaarā p'irabaipiit'eeema? ¿Sāga baima chi k'ap'ia p'irabaida?” ³⁶ Wāara māga iidi k'inia p'ani k'isia k'awada–e p'anadairā. ¿Parāpa nāgí k'awada–e p'anik'ā? Trigo tau maa–e pirā awaraa net'atau uudak'āri, eujāde beraudaipari, t'ono wāru misa. ³⁷ Chi k'arra uudak'aa. Jip'a chi tauta uupata, trigodee wa awaraa net'ataudee. ³⁸ Māgí uup'eda, Tachi Ak'orepa t'onopipari trigo k'arra wa ne–ināa awaraa, ichia k'isia iru badak'a net'atau k'ira t'ādoo ewaa ook'āri. ³⁹ Māga ooji awaraa ne–ināa chok'ai bee ome ichiaba. Ichia k'isia iru badak'a k'ap'ia k'ira t'ādoo ooji eperāarāde, ne–animalaarāde, ipanaarāde māik'aapa chik'ode, māgá ãchi k'ap'ia awara–awaraa iru p'anadamerā. ⁴⁰ Ichiaba biji ne–ināa pajāde ichia k'isia iru badak'a, na p'ek'au eujādepema ne–ināa awara. Māgí chaachaa ichi k'ira wāree biji. Mamīda auk'a bi–e paji. ⁴¹ Ma k'ira wāree awara–awaraa biji nāgá: ak'orejiru urua awara bi atane īdaa ome māik'aapa atane īdaa lucero īdaa ome awara bi. Ichiaba lucero chaa urua awara bee.

⁴² Māgá Tachi Ak'orepa ne–ināa awara–awaraa oodak'a na eujādepema māik'aapa pajādepema, māga pik'a ichiaba awara ooit'ee eperā piuda k'ap'ia chok'ai p'irabaipik'āri. Piuda k'ap'ia iadak'āri, mik'iadaipari. Jōdee chok'ai p'irabaida k'ap'ia waa piuk'aa. ⁴³ Ma awara māgí piuda k'ap'ia k'achia bapari mik'iadaipari perā. Jōdee chi chok'ai p'irabaida k'ap'ia k'ira wāree bait'ee. Piuda k'ap'ia p'oyaa mimik'ak'aa. Jōdee chok'ai p'irabaida k'ap'iapa ne–ināa k'ira t'ādoo ooit'ee, Cristopa chok'ai p'irabaida t'ēe oodak'a. ⁴⁴ Eperāpa

k'ap'ia iru bairā na p'ek'au eujāde bī misa, māgara ichiaba k'ap'ia iru bait'ee Ak'ore truade. Na eujādepema k'ap'ia piuk'āri, iapata mik'iadaimerā. Mamīda tēepai Tachi Ak'orepa p'irabaipik'āri, it'aripema k'ap'ia papiit'ee.

45 Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bī:

'Tachi Ak'orepa eperā ook'āri, iru kīde jārap'uaji chok'ai beemerā.' (Gn 2.7) Ma eperā Adán paji. Mamīda Cristo jida tījarapata Adán chi t'ēepema, Tachi Ak'orepa ichiaba iru chok'ai p'irabaipida perā ichi truade ichita bapariimerā. Ma awara Tachi Ak'orepa Cristo biji irude ijāapataarā chok'ai p'anapipariimerā. **46** Tachi k'ap'ia naapema Adán k'ap'iaak'a bi, na p'ek'au eujādepema perā. Jōdee tachi t'ēepema k'ap'ia bait'ee chi t'ēepema Adán apata k'ap'iaak'a, Ak'ore truadepema perā. **47** Chi naapema Adán yoorodee ooda paji. Mapa na p'ek'au eujādepema paji. Jōdee chi t'ēepema Adán it'aripema paji. Mata cheji na p'ek'au eujādee. **48** Na p'ek'au eujādepemaa rāpa k'ap'ia iru p'ani naapema Adanpa iru badak'a, irudeepa uchiadap'edaa perā. Jōdee it'aa wārutaarāpa k'ap'ia iru p'anadait'ee Cristopa iru bik'a, ichideerā perā. **49** Māgá na eujādepema k'ap'iade p'ani misa, Adán bapatak'a p'anapata. Mamīda it'aripema k'ap'iade p'anadak'āri, Cristo baparik'a p'anapataadait'ee.

50 Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, parāpa k'awaadaaipia bī na p'ek'au eujādepema k'ap'ia p'oyaa t'iuk'aa Tachi Ak'ore eujāde, ne-inaa mil'idaipari mama t'iuk'aa perā.

51 Mamīda ūrīti, mia jarait'ee perā ne-inaa Tachi Ak'orepa eperāarāmaa waide jara-e bi. Ijāapataarā jōmaweda piuda-e pait'ee. Mamīda wāara jōmaweda k'ap'ia awara padait'ee. **52** Māgá padait'ee isapai, tachi tau p'inaru jiak'aata. Māga nide it'aripema trompeta jiwaak'āri, Cristode ijāa jai-idaadap'edaa rāja jōmaweda p'irabaidait'ee māik'aapa tachi chok'ai p'aniirā k'ap'ia jida awara pak'ooodaridait'ee. **53** Māga pait'ee na p'ek'au eujādepema k'ap'ia p'oyaa wā-e perā Tachi Ak'ore eujādee. Mapa māgá it'aripema k'ap'iata padait'ee, aide uchiadamerā iru eujāde. **54** Māgá tachi k'ap'ia jōmaweda it'aripema k'ap'ia padaik'āri, unudait'ee Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Tachi Ak'orepa jōmaweda p'oyajji. Maperāpi ichia chok'ai p'irabaipidaarā waa piuda-e pait'ee.' (Is 25.8)

55 Mapa ijāapataarāpa jōmaweda jaradaaipia bī Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Tachi Ak'ore jōmaarā k'āyaara waibiara bī, tachi chok'ai p'anapipari perā, waa piuda-e pait'ee. Ma awara waa k'isia p'ua k'isiadak'aa, waaweeda-e p'anadairā miadait'ee tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.' (Os 13.14)

56 Māga jaradaaipia bī eperāarā piupata perā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. K'awa p'ani jōmaweda p'ek'au k'achia eperāarāpa oopata, ma jōma jara bairā Tachi Ak'ore Ūraa Moisemaa p'āpidade. **57** Mamīda Jesucristo piuda perā tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee, māik'aapa chok'ai p'irabaida perā, tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji. Maperā it'aa tīpata Tachi Ak'oremaa gracias jaradait'ee. iRuta jōmaarā k'āyaara waibiara bī, irua k'isia iru bada perā Tachi Waibia Jesucristo pēiit'ee tachi k'aripade!

⁵⁸ Maperā īpemaarā k'iniarā, mia jarateeda ijāa p'anapatáati. Ma awara ichita óotí Cristopa oopi bik'a, k'awa p'anadairā māga oodak'āri, pari ne-inaa ooda-e pait'ee.

Ijāapataarā-it'ee p'arat'a p'edap'edaa

16 ¹Irá jarait'ee sāga p'arat'a p'edaipia bi pēidait'ee apemaarā ijāapataarā-it'ee. Óoti mia jaradak'a Galacia eujādepema ijāapataarāmaa, āchi it'aa t'ipata chaa. ² Tomia ewate parā chaachaa p'arat'a awara bidaipia bi, parāmaa p'aa p'anidepema. P'arat'a waibia p'aa p'ani pirā, waibia awara bítí. Mamīda mak'īara p'aada-e p'ani pirā, ma jīak'a awara bídai. Māga oodaipia bi ewaa p'arat'a p'enaadamerā mi panak'āri. ³ Ma awara jirit'eradaipia bi parā t'āidepemaarā, ma p'arat'a p'edap'edaa ateedamerā Jerusalendee. Māpai mi parāmāi panak'āri, k'art'a p'ā pēiit'ee āra ome Jerusalendee, ijāapataarāpa k'awaadamerā wāara māirā parāpa jirit'erada. ⁴ Māga-e pirā, mi jida auk'a āra ome wāi.

Pablopia k'isia iru bada Corinto p'uurudee wāit'ee

⁵ Mi wāit'ee Macedonia eujādee ijāapataarā ak'ide. Ma t'ēepai wāk'inia bi Corinto p'uurudee parā ak'ide. ⁶ K'isia bi taarāit'ee parā ome p'usa t'ojara wāyaarumaa. Māga ooru pirā, k'inia bi mi k'aripadamerā jāmāik'aapa wāk'āri. ⁷ Arak'atia wiibai k'inia-e parāmāi. Jip'a taarā bee k'inia bi, Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bi pirā. ⁸ Nāgaweda k'isia bi beeit'ee nama Éfeso p'uurude Pentecostés fiesta parumaa. ⁹ Nama at'āri bee k'inia bi nāpema chok'araarāpa mia jaratee bi ūri k'inia p'anadairā. Mapa jaratee nībait'ee, chok'ara Tachi Ak'ōre k'ira unuamaa iru p'aniirāpa māgá jarateepi k'iniada-e p'ani mīda.

¹⁰ Timoteo panak'āri parāmaa, auteebai pedéeti iru ome, iru mi ome auk'a Cristo mimia oopari perā. ¹¹ Iru oo iru p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara pia ak'i p'anáti māik'aapa k'aripáti, o-ia chemerā apemaarā ijāapataarā ome mia nimaa bimāi.

¹² Parāpa iidi pēijida sāapai tachi īpema Cristo k'aurepa Apolo parāmaa wāit'ee. Mia jaraji wāmerā apemaarā ome parā ak'ide. Mamīda na wādade wāk'inia-e paji. Jua pari bak'ārita wāit'ee.

Pablopia jarada na k'art'a p'ā auparude

¹³ K'irak'aupai apidaapa parā k'achiade baaipidai. Cristode ijāapatáati mia jarateedak'a māik'aapa oopatáati Cristopa oopi bik'a. Pia choopatáati Cristode ijāa p'anide. ¹⁴ Ma awara parāpa oo p'ani jōmaweda chik'inia oopatáati.

¹⁵ K'awa p'ani Estéfanias ichi te pidaarā ome naapiara Cristode ijāajida Acaya eujāde. Ārapa apemaarā ijāapataarā k'aripapata. ¹⁶ Maperā mia k'inia bi āra pāchi poroorāk'a iru p'anadamerā māik'aapa māgá ichiaba iru p'anadamerā apemaarā ijāapataarā ārak'a k'aripapata.

¹⁷Mi o-ĩa bì chedap'edaa perā Estéfanas, Fortunato mäik'aapa Acaico mi k'aripade parā pari. ¹⁸Ārapa mi o-ĩapi chejida parā o-ĩapidap'edaak'a. Mapa ãra pari Tachi Ak'õremaa gracias teedáma.

¹⁹Ásia eujádepema ijääpataarāpa salute pëiruta. Ichiaba salute pëiruta Aquilapa Priscila ome mäik'aapa āchi tede cheepurupata ijääpataarāpa. ²⁰Näpema ijääpataarāpa auk'a salute pëiruta. Parā saludaadak'ari, chik'inia saludaapatáati.

²¹Mi, Pablopá nãgí salute p'aru michi juadoopa.

²²Eperā apidaapa Jesucristo k'iniada-e p'ani pírā, Tachi Ak'õrepa mágí k'achia ooit'ee. Tachi Waibia Cristo, iisapai chéji!

²³Mía k'inia bì Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i bapariimerā.

²⁴Parā jõmaweda k'inia iru bì Jesucristodeerā perā.

Mágapai paji.

2 CORINTIOS

San Pablopka K'art'a T'ēepema P'āda Corinto P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Na k'art'a p'āk'āri Corintodepema ijāapataarāmaa, Macedonia eujāde baji. Na k'art'a p'āji k'awaak'āri Corintodepema ijāapataarā tāide pedee k'achia jaradap'edaa iru āpite. K'irāpapi bi ichi Cristopa jirit'erada māik'aapa k'ira jip'a nipada āra tāide jaratee nipak'āri. Awaraa k'art'a p'āda k'āyara, na k'art'ade Pablopka jip'a jara bi ichi tāridepai k'isia iru bada.

Naapiara jara bi ichi chupiria nībada, Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee jarateepari k'aurepa (cap. 1.1-11). Jara bi sāap'eda audū itria pedee p'āji āramaa (caps. 1.12–2.4); irā sāga o-ia bi āradepepema ne-inaa k'achia oopata oo amaada perā māik'aapa iru ūraadak'a oodap'edaa perā (cap. 2.5-17). Jara bi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēida Cristo k'ap'ia pari (caps. 3.1–4.6); sāap'eda ijāapataarāpa waaweedaik'araa bi piudat'ee (caps. 4.7–5.10); sāga Ak'ōrepa ichi tāri auk'a bipari ijāapataarā tāri ome (caps. 5.11–6.13) māik'aapa Corinto p'uurudepemaarāpa ijāadap'edaa (caps. 6.14–7.16). Ma Corintodepema ijāapataarā nepirade p'anadak'āri, k'isiada-e paji awaraa ijāapataarā k'aripadait'ee. Maperā Pablopka jara bi p'arat'a p'e atadamerā tee pēidait'ee Judeadepema chupiria beerāmaa (caps. 8–9). Ma eere Pablopka p'anau bi ichi imiateedap'edaa. Jara bi sāga Cristopa ichi jirit'eraji māik'aapa sāap'eda Corintodepema ijāapataarāpa iru ūraa ūridaipia bi, āchi tāidepema seewa jarateepataarā ūridai k'āyara (caps. 10.1–13.10). T'ēepai jara bi ichia k'inia bi āra k'aiwee, chik'inia p'anapataadamerā (cap. 13.11-14).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablopka na k'art'a p'ā pēiru Jesucristode ijāapataarāmaa, Corinto p'uurude p'ani māik'aapa jōma Acaya eujāde p'ani. Tachi ūpema Cristo k'aurepa, Timoteopa ichiaba salude pēiru parāmaa. Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa mi pēimerā jarateede ichia oopi k'inia bi eperārāmaa. ²Mapa mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa Tachi Waibia Jesucristo ome parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá parā k'aiwee p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'orepa Cristode ijääpataarā k'aripapari

³Wäara, Tachi Ak'ore, Tachi Waibia Jesucristo Ak'ore, jõmaarā k'äyaara waibiara bi! Ichia tachi chupiria k'awaapari mäik'aapa ichiata tachi t'äri o-ñapipari. ⁴Mägá oopari tai jarateepataarāmaa, chupiria jõnide. Ichia tai mägá k'aripapari, taipa, jõdee, awaraarā auk'a k'aripadamerā ära chupiria jõnadak'äri. ⁵Eperäära ūk'uruuräpa Cristo k'iraunuunamaa iru p'anajida irua jarada k'aurepa. Mägá irá awaraaräpa tai auk'a k'iraunuunamaa iru p'ani taipa jarateepata k'aurepa. Mamida Cristopa tai k'aripapari choodamerā. Waapiara ächia tai mäga iru p'ani pírā, waapiara Cristopa tai t'äri o-ñapiit'ee. ⁶Wäara, chupiria jõneeruta pijida Cristopa jarada jarateepata k'aurepa parāmaa, tai o-ña p'ani. Tai mägá p'anadai ma jarateepata k'aurepa parā o k'achiadeepa uchiadap'edaa perä. Ma awara Tachi Ak'orepa tai t'äri o-ñapi bik'a chupiria jõnide, auk'a parā t'äri o-ñapiit'ee parā auk'a chupiria jõneedak'äri. Irua mäga ooit'ee parāpa choodak'äri taipa choopatak'a. ⁷Maperä taipa k'awa p'ani Tachi Ak'orepa tai k'aripaparik'a chupiria jõnide, parā auk'a k'aripait'ee mägá jõnadak'äri.

⁸Ipemaarā, parāmaa mia k'irápapi k'inia bi mi chupiria níbada Ásia eujäde. Mäga níbak'äri, perä choo-e paji. T'äri ma-äri níbaji. ⁹Wäara, k'isiajimadeepa chok'ai uchia-e pai. Mamida irá k'awa bi mäga paji mia ijääanaamerā michi k'iradoopa chupiria níbideepa uchiai. Jíp'a Tachi Ak'orépata uchiapii. Ichia mägá k'aripai ichi jõmaarā k'äyaara waibiara bairā. Irua aupaita piudap'edaa chok'ai p'irabaipipari! ¹⁰Wäara, mi piudak'a baji. Mamida Ak'orepa mi k'aripa ataji madeepa. Mapa mia k'awa bi waya mägadaru pírā, waya mi k'aripait'ee, mi k'op'äyoorä jida auk'a. ¹¹Parāpa ichiaba tai k'aripadai, it'aa t'iruta pirā tai pari. Mäga ooruta pírā, chok'araaräpa o-ña gracias jaradait'ee Tachi Ak'oremaa, unudak'äri irua ne-inaa pia ooru tai k'aripait'ee parāpa it'aa t'ípata k'aurepa.

Pablo p'oyaa wä-e pada Corinto pidaarā ak'ide

¹²Parādepema ūk'uruuräpa jara p'ani taipa esperäära k'üra nipapata. Mamida mäga-e. Tai o-ña p'ani jõmaarā t'äide jaratee nippadak'äri, k'ira jíp'a nippapata perä. Mägá nippajida parā t'äide. Audua nippadak'aa paji parāpa k'isiajamerā tai k'isia k'awaara p'ani awaraarā k'äyaara. Mäga-e. Parā t'äide t'äri pia p'anapachida, Tachi Ak'orepa tai k'aripa bada perä. Mäga ooji ichia tai k'inia iru bapari perä. ¹³Taipa parāmaa k'art'a pää pëidak'äri, jíp'a p'äpata taipa jara k'inia p'ani aupai. Mägá p'äpata parāpa tai k'art'a leedamerā mäik'aapa pia k'awaadamerā jõmaweda aïde jara bi. ¹⁴Wäara parādepema ūk'uruuräpa mäga k'awapata. Mamida mia k'inia bi parā jõmaaräpa k'awa k'inia p'anadamerā taipa oopata mäik'aapa jarateepata. Mägá Tachi Waibia Jesús waya chek'äri, tachi jõma o-ña p'anadait'ee iru k'irapite. Tai o-ña p'anadait'ee parāpa taipa jarateeda ijäädap'edaa perä. Jõdee parā o-ña p'anadait'ee tai it'aideepa ūridap'edaa perä Cristopa ooda esperäära k'aripait'ee.

¹⁵ Mia k'isiajī parāpa pedeejida taipa k'art'a pā pēidap'edaa māik'aapa ijāajida wāara Cristopa tai pēiji jarateedamerā irua oopi k'inia bī eperāarāmaa. Mapa wāit'ee paji parā ak'ide. Wāda omé wāit'ee paji parā o-ia p'anadamerā mi unudak'ari. ¹⁶ Naapiara Macedonia eujādee wāk'ari, mi parāmāi wiibaiit'ee paji māik'aapa waya āpitez chek'ari, auk'a parāmaa p'asianait'ee paji. Ma t'ee wādade parāpa mi k'aripak'ajida Judea eujādee wāit'ee. ¹⁷ Marmida parāpa k'awa p'ani mi parāmaa wā-e paji. ¿Mapa parā tāidepema ūk'uruurāpa jara p'ani-ek'ā mi t'ari auk'a bi-e parā ome? ¿K'isia p'ani-ek'ā michia oo k'iniata oopari awaraarāpa oopatalak'a? iMia māga ook'aapi! ¹⁸ Tachi Ak'orépata k'awa bi tai jarateepataarā māgá p'anadak'aa. Ichiaba māgá jarateedak'aa, jarateedak'ari iru Warra, Jesucristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Jip'a taimaa jarateepata irua jarapi bik'a. Tachi Ak'orépa ichita oopari ichia jara bik'a. Māga oopata tai jida ichiaba, ichideerā perā. ¹⁹ Parā tāide Silvano, Timoteo mi ome jarateedak'ari Jesucristo Tachi Ak'oré Warra, tai k'isiadoopapai jarateedak'aa paji. Jip'a jarateepachida Tachi Ak'orépa taimaa jarapidak'a. Jesucristo māgá bapachi. Ichita ooji ichi ak'orépa jaradak'a. ²⁰ Chonaarāweda Tachi Ak'orépa jaraji Jesucristopa ooit'ee bada. Māga jaraji Cristo t'oi naaweda. Māpai iru t'opleda, wāara ooji jōmaweda Ak'orépa jaradak'a. Maperā k'awa p'ani Cristo wāara Tachi Waibia. Māgá Cristode ijāapata perā, tachia "Amén" apata Tachi Ak'ore Ūraa ūridak'ari. ²¹ Tachi Ak'orépata tai Cristode ijāapipari, parā jida auk'a. Ichiata tachi jirit'eraji ichideerā papiit'ee. ²² Tachia k'awaadamerā wāara ichideerā p'ani, ichia tauchaa pik'a biji tachi t'āride. Ichi Jaure pēiji tachi ijāapataarā ome bapariimerā. Māga ook'ari, tachimaa ak'ipiji ichia wāara tachi pia ak'uit'ee māik'aapa t'epai teet'ee jōmaweda ichia k'isia iru bi tachi-it'ee.

**Pablopā jarada sāap'eda wā-e paji
Corintodepema ijāapataarā ak'ide**

²³ Ak'ore k'irapite mia jara k'inia bī sāap'edata wā-e paji parā ak'ide. Tachi Ak'orépa k'awa bī michi t'āride iru bī māik'aapa mi miapii seewa jararu pirā. Mi waa wā-e paji Corinto p'uurudee parā itriade, parā t'ari p'uapiamaapa. ²⁴ Tai, chi jarateepataarāpa, parāmaa ijāapi k'iniada-e taipa k'inia p'anik'a. Parāpa auk'a Cristode ijāapata. Iruata parāmaa ichia k'inia bik'a oopii. Taipa jōdee parā k'aripa k'inia p'ani waapiara ijāapataadamerā māik'aapa t'ari o-ia p'anapataadamerā.

2 ¹ Naaweda mi parā ak'ide wāk'ari, parā t'ari p'uapiiji. Maperā waya wāit'ee pak'ari, nāga k'isiajī: "Mi naapai waya wā-e āra t'ari p'uapide." ² Mia parā t'ari p'uapiro pirā, parādepema apida wē-e pai mi t'ari o-ia p'apiit'ee. ³ Mapa wāi k'āyaara, k'art'a pā pēiji parāpa aide jara bī ūridamerā māik'aapa oodamerā mia ūraadak'a. Mi parāmaa wāru pirā parāpa māga oodai naaweda, audupiara parā t'ari p'uapii. Waya unudak'ari, mia k'inia bī parāpa mi t'ari p'uapii k'āyaara, t'ari o-ia pidamerā. Mia nāga k'awa bi: mi t'ari o-ia bak'ari, parā jida māga p'ani. ⁴ Ma k'art'a pāk'ari, michi t'āride k'isia nībjaji, parā māgá itria k'inia-e pada perā. Jēedachi parā t'ari p'uapi k'inia-e bada perā. Ma k'art'a pāk'ari, mia jip'a ak'ipi k'inia bajī parā audú k'inia iru bi.

Pablopaa ūraada perdonaa k'awaadamerā

5 Wāara parā t'āidepemapa, k'achia oo k'iniapa, mi t'āri p'uapiji māik'aapa parā ūk'uru audupiara māgapiji. Ichia tachimaa māgá ooji mīda, mia iru waa imiatee k'inia-e. 6 Parā chok'araarāpa iru t'āri p'uapimaa p'ani, iru yiaraa iru p'anadairā. Jāgapaipi. Waa māgá yiaraa iru p'anadaik'araa bi. 7 Ma k'āyaara, irua ooda perdonadaipia bi māik'aapa t'āri o-īapidaipia bi waya t'iumerā awaraa ijāapataarā ome. Parāpa māga ooda-e pirā māik'aapa iru at'āri yiaraa iru p'anaruta pirā, iru audupiara t'āri p'ua bai, Ak'ōrede ijāa-edarumaa. 8 Maperā ūrā mia parāmaa enenee nībi ak'ipidamerā wāara iru k'inia iru p'ani. 9 Ma-it'ee ma k'art'a p'āji. K'inia baji irua ma k'achia oo amaamerā. Mamīda ma k'āyaara waapiara mia k'awa k'inia baji parāpa oodai wa ooda-e pai mia jaradak'a. 10 Parāpa ma eperāpa k'achia ooda perdonaa p'anik'a, mia pida perdonaa bi. Wāara, Cristopa k'awa bi abaapa mi ome nepira jiri baji pirā, mia ma nepira perdonaaaji. Mia māga ooji parā waya t'āri o-īa p'anadamerā. 11 Tachi jōmaarāpa chīrapa k'achia ooda māgá perdonaaruta pirā, Netuara Poro Waibia juade baaida-e pait'ee ne-inaa k'achia oo k'iniapa ma eperāmaa. Ma awara ma ne-inaa k'achia ooda k'aurepa netuara juade baai-e pait'ee, audú k'īsia p'ua nībairā. Tachia pia k'awa p'ani netuarapa oopari ichi juade baaidamerā.

Pablo Troas p'uurude nipada

12 Mia jaradak'a mi wā-e paji parā ak'ide. Ma k'āyaara Troas p'uurudee wājji jarateede. Mama nipak'āri, Tachi Waibiapa k'aripaji māpemaarāpa ūri k'inia p'anadamerā Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee. 13 Mamīda, mama bide mi k'īsia nībeejiunu-e pada perā Tito, tachi ipema Cristo k'aurepa, mia pēida parā ak'ide. Iru parāmāipi chep'eda, mama tai unudait'ee paji. Māgá unuda-e pada perā, mia Troadepemaarā atabēiji māik'aapa cheji Macedonia eujādee, nama Tito ome unui jīak'aapa.

Pablopaa jarada Titopa nepirida ūrip'eda

14 Taipa gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa, iruata Netuara Poro Waibia p'oyaapari perā Cristo juapa. Maperāpi netuara apidaapa tai Cristodeerā p'oyaada-e pai. Māgá ichideerā perā irua tai k'aripapari jarateedamerā jōmaarā t'āide. 15 Ara k'era t'ūa aubaiparik'a ewat'aak'āri, māga pik'a tai ijāapataarā t'imí wāpata jarateede Cristopa oopi k'inia bi eperārāmaa. Tachi Ak'ōrepa unuk'āri taipa māga jarateemaa p'ani, o-īa beepari. Cristopa tai jarateepataarā pēipari jarateedamerā chi ūri k'inia p'aniirāmaa māik'aapa chi ūridaamāa p'aniirāmaa paara. 16 Taipa jarateepata mik'ia pik'a bi chi ūridaamāa p'aniirā-it'ee, ma k'aurepa āra atuadait'ee perā. Mamīda chi ūri k'inia p'aniirā-it'ee ne-inaa t'ūa baparik'a bi, ma jarateeda k'aurepa āra wādait'ee perā Ak'ōre truadee. Māga bita, c'k'aipa jarateeima chi ūri p'aniirāpa wāara k'awaadamerā Cristopa oopi k'inia bi eperārāmaa? 17 Tāipata māga jarateedai. Ma-it'ee Tachi

Ak'õrepa tai jirit'eraji. Tai k'isiadoopa jarateedak'aa. Tachi Ak'õrepa ichi ūraa taimaa jarapipari. Tai nipadak'aa awaraarãk'a. Ächi k'isiadoopa Ak'õre net'aa jaratee nipapata, eperäaräpa ächi pia ak'ídamerä mäik'aapa ächimaa p'arat'a teedamerä. Taipa jõdee mäga oodak'aa. Tachi Ak'õrepa tai ichita ak'ipari perä, k'ira jõp'a jarateepata irua oopi bik'a. Mägá jarateedai Cristo tai ome bapari perä.

Tachi Ak'õrepa ūraa chiwidi Pablooma k'awapida

3 ¹Mia jarak'äri tai k'ira jõp'a jarateepata, jara k'inia-e bi taita pipiara ak'idaipia bi awaraa jarateepataarä k'äyaara. Taipa k'art'a p'äda iididak'aa ijääpataaaräpa parämaa jara pëidamerä táipata pia jarateepata, jarateepataarä ūk'uruuräpa oopatak'a. Ichiaba iidida-e paräpa mägee k'art'a awaraa ijääpataaarämaa pëidamerä. ²Awaraaräpa k'awa k'inia p'ani pírä tai wäara Jesucristopa pëida jarateede wa mäga-e, ächia parä ijääpataaarä ak'idaipia bi. Parä taipa k'art'a p'ädák'ata p'ani, Cristode ijääpata perä taipa jarateedap'edaa k'aurepa. Michi t'äride k'awa bi mia wäärata jara bi. ³Jömaaräpa k'awaadai Cristopa tai pëiji parä ak'idak'äri, säga p'anapata Cristode ijäädak'äriipa. Awaraaräpa oo k'inia p'anapata Tachi Ak'õre ūraa mäude p'ädade jara bik'a. Tachi Ak'õrepa k'inia-e baji mäda eperäaräpa ichita ijäädamerä ma ūraa Moisemaa p'äpidade, ūk'uru aide at'äri ijää p'ani. Mamäda parä mäga p'anadak'aa. Ma k'äyaara pipiara paräpa oo k'inia p'ani Cristopa oopi bik'a, Tachi Ak'õre Jaure parä t'äride bapari perä. Ma awara Ak'õrepa mäga ichita oopiit'ee, ichita bapari perä.

⁴Taipa ak'idak'äri paräpa oomaa p'ani Cristopa oopi bik'a, k'awa p'ani wäara Tachi Ak'õrepa taimaa jarapi baji. ⁵Tai k'isiadoopa eperäärä p'oyaa Cristode ijääpidak'aa. Tachi Ak'õrepapai mäga ooi. Ichia aupaita tai k'aripapari iru ūraa pia jarateedamerä. ⁶Ichia taimaa nágí ūraa chiwidi k'awapiji. Cristopa p'ek'au k'achia oopataarä o k'achiadeepa k'aripa atai. Mäga k'awapiji taipa jömaarämaa jarateenadamerä. Na ūraa chiwidi awara bi chi naawedapema ūraa k'äyaara. Eperääräpa ma naawedapema ūraa p'ädade ijääruta pírä, atuadat'ee. Jõdee na ūraa chiwidide ijääruta pírä, Ak'õre Jaurepa ächi Ak'õre ode t'iupiit'ee.

Ūraa chiwidi piara bi naawedapema ūraa k'äyaara

⁷K'isiadáma nágide. Chonaaräweda Tachi Ak'õrepa ichi ūraa mäude p'äpiji Moisemaa. Na eujäde bi misa, Moisés Tachi Ak'õre ome unuk'äri, Tachi Ak'õre k'ira wäree iru ome beeji. Mapa Moisés waya chek'äri Israel pidaarämaa, ärapa iru k'ira p'oyaa ak'idak'aa paji, audü idaa bada perä. Mäga baji mäda, taarä-e nide ma idaa wépa wäji. Ak'õrepa ichi k'ira wäree mägá ächimaa unupiji mäda, ma ūraa p'äda k'aurepa eperääräpa k'awaa p'aneejida ächia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa atuadat'ee. ⁸Irá jõdee, ma k'äyaara pipiara Tachi Ak'õrepa ūraa chiwidi jara pëida k'aurepa tachi ijääpataaräpa k'awapata Cristode ijäädak'äri, wädai Tachi Ak'õre truadee. Mäga k'awapata Ak'õre Jaure k'aurepa, iru tachi ome bapari perä. ⁹Mäpai nágä jaradai. Pia baji Tachi Ak'õrepa eperäärämaa k'awapik'äri

ichi ūraa p'āda, māgide jaraji mīda āchi atuadait'ee p'ek'au k'achia oopata perā. Mamīda ma k'āyaara pipiara bī ichia ūraa chiwidi jara pēida. Māgí ūraade ichi Jaurepa tachi ijāapataarāmaa k'awapipari Cristo k'aurepa tachi p'ek'au k'achia wēe p'ani Ak'ore k'rapite.¹⁰ Maperāpi k'awa p'ani pipiara bī ijāadait'ee Tachi Ak'orepa ūraa chiwidi jara pēidade, ijādai k'āyaara māgí chonaarāwedapema ūraa pādade jara bide.¹¹ Wāara Ak'ore ūraa pāda pia bajī, Ak'orepa māgí jarada perā. Mamīda ichia k'inia-e paji eperāarāpa ichita aide ijāadamerā. Mapa ūraa chiwidi jara pēiji. Nāgí ūraa pipiara bī chi naawedapema k'āyaara, jōk'a perā.

¹² K'awa p'anadairā Ak'orepa ūraa chiwidi jara pēida māgá pipiara bī chi naawedapema jarada k'āyaara, taipa māgí ūraa jīp'a jarateepata, waaweeda-ee.¹³ Mamīda māga-e paji Moisés ome. Moisepa ichi k'ira wāk'aji Israel pidaarāpa ununaadamerā Tachi Ak'ore k'ira wāree wēpa wāk'ari. Māgá ma īdaa Moisés k'irade wēpa wādak'a, ma chonaarāwedapema ūraa wēpa pik'a wājī.¹⁴ Mamīda ma Israel pidaarāpa māga ijāa k'iniada-e paji, k'iiri k'isua p'anadap'edaa perā. At'ari māga p'ani Moisepa pāda leepataarā ūridak'ari. Moisepa ichi k'ira wāk'a iru badak'a, āchi t'āri wāk'a pik'a iru p'ani ūraa chiwidide ijāa k'iniada-e p'anadairā. At'ari āchia ijāapata Ak'ore ode t'iudai ma chonaarāwedapema ūraa pādade jara bik'a oo p'anipa. Māga ijāapata Tachi Ak'orepa āchimaa ichi ūraa chiwidi k'awapi bi mīda. Nāgá k'isia awara k'isiadai: Cristode ijāadak'ari māik'aapa ichideerā padaidak'ari.¹⁵ Māgá Ak'ore ūraa Moisepa pādade ijāapata perā, idi ewate at'ari ma ūraa ūridak'ari, āchi t'āri wāk'a pik'a iru p'ani.¹⁶ Mamīda āchidepemapa ma ūraa chiwidi ūrik'ari māik'aapa Cristode ijāak'ari, ma t'āri wāk'a pik'a bada wēpait'ee.¹⁷ Māgá p'aneedait'ee Cristode ijāadak'ari, eperāarā uchiapata perā Ak'orepa naawedapema ūraa pāda juu ek'ariipa. Māga oodai Cristo āra ome bapari perā ichi Jaure k'ap'ia pari. Cristo ichi Jaure ome apai, auk'a Tachi Waibia perā.¹⁸ Māgá ma naawedapema ūraa juu ek'ariipa tachi uchiadap'edaa perā, tachi t'āri waa wāk'a pik'a p'ani-e. Ara espejode tachi k'ira unuparik'a, māga pik'a Tachi Ak'ore k'ira wāree unupata iru ūraa chiwidi jara pēidade Cristo k'ap'ia pari. Ma awara Cristo Jaurepa oopi bik'a oodak'ari, t'āri pia padaipata iruk'a. Waapiara iru Jaurepa oopi bik'a oodai, waapiara t'āri pia padaridai iruk'a.

Pablopə pedee pia jarateeda

4 ¹Tachi Ak'orepa tai chupiria k'awaa bairā, ichi ūraa chiwidi taimaa jarateepi bī. Maperāpi waaweeda-ee p'anapata, awaraarāpa tai ome nepira jīrī p'ani mīda.² Taipa oodaamaa p'anapata ne-inaa k'achia awaraarāpa mera oopata; ne-inaa eperāarā jīp'aarā k'ira nejasia p'anapata oodait'ee. Madepema ūk'uruurāpa imeraa jarateepata chīara k'ūradait'ee. Maa-e pirā āchi k'isia p'oirapata Ak'orepa jarapi bi ome, irua jara k'inia bī awara uchiamerā. Mamīda taipa māga ooda-e. Ak'orepa wāarata jara pēida k'ira jīp'a jarateepata. Māga oo p'anipa k'inia p'ani jōmaarāpa k'awaadamerā Tachi Ak'ore k'rapite taipa wāarata jarateepata.³ Wāara, Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateedak'ari, ūk'uru eperāarā-it'ee

ma jarateepata wāk'a bi, māirāpa ma wāarata k'awadaamaa p'anapata perā. Mapa o k'achiadee wāruta. ⁴ Āchi māga p'ani na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā ak'ore, Netuara Poro Waibiapa, āchi tau pāriu pik'a iru bairā ichi juu ek'ari. Ichia k'inia-e āchia k'awaadamerā t'iudai īdaa pik'a bide k'awaadak'āri Cristopa ooda āchi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Ichia k'awa bi māga ijāaruta pirā, unudai Cristo k'ira wāree, iru Tachi Ak'ore k'irak'a bairā. ⁵ Mapa taipa jarateedak'āri, jarateeda-e tachi k'isiadeepa tai ak'idamerā pāchi poroorāk'a. Jip'a jarateepata Jesucristo, Tachi Waibiapa oopi k'inia bi eperāarāmaa. Taipa irua oopi bik'a oo k'inia p'anapata perā, tai mimiapata parā-it'ee. ⁶ K'awa p'ani Jesucristo tachi jōmaarā waibia nāga perā. Ewaa weda jōma pāriu nībak'āri, Tachi Ak'orepa jaraji īdaamerā. Māpai īdaa beeji. Māga pik'a ijāadai naaweda, tai pāriu pik'a bide p'anapachida, k'awada-e p'anadap'edaa perā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Mamīda Tachi Ak'orepa taimaa māga k'awapik'āri, tai t'āride īdaa pik'apiji. Mapa Cristode ijāa p'aneejida māik'aapa k'awaa p'aneejida Tachi Ak'ore k'ira wāree.

Tachi Ak'orepa wāarata jarateepataarā k'aripapari

⁷Tachi k'ap'ia chok'o sorek'api bi. Mamīda Tachi Ak'orepa aide nēe bidák'api bi ichi k'ira wāree taimaa unupik'āri māik'aapa tai jirit'erak'āri Cristopa ooda jarateedamerā eperāarā k'aripait'ee. Māga eperāarāpa ijāadak'āri taipa jarateepata k'aurepa, jōmaarāpa k'awaadai Tachi Ak'orépata taimaa jarapi bi. iRuta tai k'āyaara waibiara bi! ⁸Māga jaratee p'ani misa iru-it'ee, tai wārutamaa ijāadak'aa beerāpa nepira jiripata tai ome. Mamīda āramaa p'oyaapidak'aa. Māga p'anadai Tachi Ak'orépata tai k'aripapari perā choodamerā. Edaare k'awada-e sāgapí oodai. Mamīda ijāa p'ani Ak'orepa taimaa ichia k'inia bi k'awapiit'ee. ⁹Edaare awaraarāpa tai k'iraunuamaa iru p'anapata. Mamīda Tachi Ak'orepa tai atabaibēk'aa. Ichiaba edaare tai p'ua oopata. Mamīda Tachi Ak'orepa tai k'aripapari chok'ai uchiadamerā āchi juadeepa. ¹⁰Tai wārutamaa jiripata peedait'ee Jesús peedap'edaak'a. Mamīda Tachi Ak'orepa tai k'aripapari āchi juadeepa, eperāarāpa k'awaadamerā irua aupaita tai k'aripapari. Māga oopari Jesucristo Jaure tai ome bapari perā. ¹¹Wāara, na p'ek'au eujāde p'ani misa, tai māgá pee k'inia p'anadait'ee taipa jarateepata perā Jesucristopa oopi k'inia bi eperāarāmaa. Mamīda māga p'oyaao ooda-e, irua ak'ipi k'inia bairā ichi wāara chok'ai p'irabaiji māik'aapa at'āri tai t'āride chok'ai bi. ¹²Māpai tai māgá jirí p'ani mīda, taipa jarateepata Ak'orepa jarapi bik'a, parā awaraarā ome Cristode ijāadap'eda, Tachi Ak'ore truade ichita p'anapataadamerā.

¹³Taipa auk'a jaradai Tachi Ak'ore chonaarāwedapema ūraa pādade jara bik'a:

'Ijāaji Tachi Ak'orepa mi k'aripai. Maperā irumaa jaraji michi t'āride k'īsia bada.' (Sal 116.10)

Taipa ichiaba māga ijāapata. Maperāpi jarateepata Tachi Ak'orepa jarapi bik'a.

¹⁴K'awa p'ani Tachi Ak'orepa Jesucristo chok'ai p'irabaipidak'a, tai jida auk'a p'irabaijiit'ee parā ome māik'aapa tachi ateeit'ee Jesucristo bimaa ichi truade. Māga ooit'ee tachi Cristodeerā perā. ¹⁵Māga k'awa p'anadairā, choopata parā māik'aapa awaraarā k'aripadait'ee Cristode ijāadamerā. Māgá chok'araarāpa

k'awaadait'ee Ak'orepa áchi k'inia iru bi mäik'aapa o k'achiadeepa uchiapi k'inia bi. Mäpai mäiräpa Cristode ijäädak'ari, gracias jaradait'ee Tachi Ak'oremaa mäik'aapa áchi it'aa tñ p'anide ak'ipidait'ee wäara irude ijääpata.

¹⁶ Maperäpi tai chupiria jõneedak'ari, k'isia p'ua jõnadak'aa. Tai k'ap'ia jõdaruta pijida, ewari chaa t'aride audupiara Tachi Ak'orede ijääpata. ¹⁷ Ma awara na eujäde p'ani misa, taarädak'aa chupiria jõnide. Tai-it'ee mak'iarra p'ua-e. Jõdee taipa ne-inaa unudait'ee Tachi Ak'ore truade p'oyaa jarada-e, audú pi-ia bairä. Ilchita p'anapataadait'ee iru ome! ¹⁸ Maperäpi audú k'isia jõnada-e na p'ek'au eujäde unu p'ani k'aurepa. Jip'a k'isiapata ne-inaa waide unuda-e p'anide; it'aripema net'aade. Na eujädepema net'aa taarä-ee jöpari. Mamida it'aripema net'aa ichita bapariit'ee.

**Ijääpataaarä it'aripema k'ap'ia chiwidide
p'anapataadait'ee**
(1 Co 15.35-58)

5 ¹Taipa k'awa p'ani tachi esperä k'ap'ia piuru pijida Cristo chei naaweda, Tachi Ak'orepa tai p'anapiit'ee ichia ooit'ee bi it'aripema k'ap'ia chiwidide. Na p'ek'au eujädepema k'ap'ia jöpari. Mamida chi it'aripema k'ap'ia jõk'aa, Tachi Ak'orepa mägá oopari perä. ²Na p'ek'au eujädepema k'ap'iade p'ani misa, chupiria jõnapata mäik'aapa audú k'isia jõnapata, ma it'aripema k'ap'iade p'ana k'inia p'anadairä. ³Eperäpa p'aru jí k'inia bik'a, mäga pik'a tai p'ana k'inia p'ani ma it'aripema k'ap'iade. Eperä äk'adää ba k'inia-e bik'a, tai k'ap'ia wëe p'ana k'iniadak'aa. ⁴Maperäpi piu k'iniada-e Cristo chei naaweda. Iru mägá cheru misa, na p'ek'au eujädepema k'ap'iade p'anide, k'isia jõnapata ne-inaa k'achia p'asai jiak'aapa. Mägá na p'ek'au eujädepema k'ap'ia chupiria nïbairä, atabëi k'inia p'ani Tachi Ak'ore ome p'ananadait'ee. ⁵Ma-it'ee Tachi Ak'orepa it'aripema k'ap'ia ooit'ee ichideerä-it'ee, aide p'anapataadamerä iru truade. Mäga k'awa p'ani irua ichi Jaure pëida perä tachi chaachaa bapariimerä. Ichi Jaurepata k'awapipari ichia k'isia iru bi ichideerä-it'ee.

⁶Tachi Ak'orepa mägá ne-inaa k'isia iru bapari perä ichideerä-it'ee, na p'ek'au eujäde p'ani misa, tachi k'äiwee p'anapataadai. Wäara k'awa p'ani na p'ek'au eujädepema k'ap'iade p'ani misa, Tachi Waibia ik'aawaapa t'imí pik'a p'ani. ⁷Tachi taupa iru unuda-e p'ani mäda, irude ijääpata. ⁸Maperäpi k'äiwee p'anapata. Piara bak'aji aweda uchiadait'ee na p'ek'au eujädepema k'ap'iadeepa mäik'aapa iru truade p'ananadait'ee tachi it'aripema k'ap'iade. ⁹Mamida at'ari wäda-e. Mapa näga k'isiapata. Na p'ek'au eujädepema k'ap'iade p'ani misa, oo k'inia p'ani Cristopa oopi bik'a mäik'aapa na eujädeepa uchiadak'ari, auk'a oo k'inia p'anadait'ee irua oopi bik'a näga perä. ¹⁰Ewari cherude tachi ijääpataaarä jõmaweda iru k'irapite panadait'ee irua ak'imerä tachia oopatap'edaa na p'ek'au eujäde p'ani misa. Eperä Cristopa oopi k'inia bik'a oodapa atait'ee Tachi Ak'orepa ne-inaa k'isia iru bi ichideerä-it'ee. Ma awara Cristopa mägimaa pedee pia jarait'ee. Mamida chi mäga oo-e badapa maarepida ata-e pait'ee mäik'aapa Cristopa irumaa pedee pia jara-e pait'ee.

Cristo k'aurepa Tachi Ak'ore k'awadai
(Ro 5.9-11; Col 1.19-22)

¹¹ Cristopa tachia oopata māgá ak'iit'ee perā, iru waawee p'anapata. Mapa taipa eperāarāmaa jarateepata Cristode ijāadamerā māik'aapa tai p'anapata k'awaadamerā. Taipa ne-inaa oodak'ari wa ne-inaa jaradak'ari, māga oopata eperāarā k'aripadait'ee. Tachi Ak'orepa k'awa bi tai tāride iru p'ani. Mia k'inia bi parāpa tai ichiaba māgá k'awaadamerā. ¹² Mia māga jarak'ari, jara k'inia-e bi tai pipiara ak'idamerā awaraarā k'āyaara. Jip'a k'inia bi parā o-ia p'anadamerā taipa ne-inaa pia oopata k'aurepa. Māgá o-ia p'anaruta pirā, parāpa p'anaudai chi audua beerāpa tai āpite jara jōni. Ma jarateepataarāpa k'isiapata āchia aupaita pia jarateepata. ¹³ ¿Māirāpa jara p'ani-ek'ā tai parā tāide nipadak'ari, oojida k'ira k'awa-ee p'aniirāpa oopatak'a? Mamīda māga-e pají. Taipa māga oojida awaraarāpa unudak'ari, k'awaadamerā Tachi Ak'ore jōmaarā waibia. Ma awara tai k'ira jip'a nipadak'ari, māga oopata parā k'aripadait'ee, auk'a Tachi Ak'ore pipiara k'awaadamerā. ¹⁴ Jesucristopa tai k'inia iru bapari. Maperāpi tai jaratee nippapata irua oopi k'inia bik'a. Wāara na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda k'inia iru bapari perā, kurusode piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māgá piuji jōmaarā k'ap'ia pari. Ara Cristo piudak'a jōmaarā pari, iru k'ap'ia pari eperā chaachaa piu pik'aji. ¹⁵ Cristo piuji eperāarā pari māik'aapa chok'ai p'irabiji, k'inia bada perā ichide ijāa p'aniirā p'anapataadamerā irua k'inia bik'a. Tachi māga p'anadak'ari, oodai'ee irua oopi k'inia bik'a, tachia oo k'iniata oodai k'āyaara.

¹⁶ Māga k'awaadak'ariipa, taipa eperāarā unudak'aa, Cristode ijāadai naaweda unupatap'edaak'a. Maapai Cristo jida eperā jip'aak'a unupachida. iMamīda ūrá iru māgá unuda-e p'ani! Ichideerā ichiaba māgá unuda-e nāga perā. ¹⁷ Eperā araa bak'ari Cristo ome ijāapari perā irude, māgi eperā tāri awaradaipari. iPia k'isíati! Cristode ijāa naaweda, ma eperā k'achiade nippapachi. Mamīda irude ijāadak'ariipa waa māgá nipa k'inia-e. Jip'a nipa k'inia bi Cristopa oopi bik'a.

¹⁸ Māgá nipa Tachi Ak'orepa māga oopipari perā. Tachi auk'a p'anapachida ma eperāk'a. Cristode ijāadai naaweda, taipa Tachi Ak'ore pia k'awa k'iniada-e p'anapachida. Ichiaba maapai Tachi Ak'orepa tachi pia-ee ak'ipachi. Mamīda ijāadak'ari, Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa ichi tāri auk'a biji tachi tāri ome. Maperāpi tai jirit'eraji jōmaarāmaa jarateenadamerā. Māgá taipa jarateepata ūrirutaarāpa Cristode ijāadak'ari, Tachi Ak'orepa ichi tāri auk'a bipari āchi tāri ome ichiaba. ¹⁹ Pia jarait'eera, Cristo piuda k'aurepa eperāarā pari, Tachi Ak'orepa ichi tāri auk'a bi k'inia bi āchi tāri ome. Ma awara āchia p'ek'au k'achia oopata wēpapi k'inia bi. Ma pedeeta Tachi Ak'orepa taimaa jarapi bi. ²⁰ Ma-it'ee Cristopa tai pējji, ichi k'ap'ia pari taipa jaradamerā irua jara k'inia bi. Mapa taipa parā jōmaarāmaa enenee jōni: Ijāati Jesucristode, Tachi Ak'orepa ichi tāri auk'a bimerā parā tāri ome. ²¹ Cristopa p'ek'au k'achia maarepida ook'aa pají. Mamīda kurusode bak'ari tachi p'ek'au k'achia

oopataarā pari, Tachi Ak'ōrepa iru pia–eeunuji. P'ek'au k'achia oopataarā unuparik'a unuji. Írá jōdee, ma piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi pia unupari.

6 ¹Māpa tai Tachi Ak'ōre ome mimia p'anide, parā ūraa k'inia p'ani k'īsiadamerā Tachi Ak'ōrepa parāmaa pia ooda. Parā ijāadak'āri, Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ichi t'āri auk'a biji parā t'āri ome. Maperā k'īrak'aupai Tachi Ak'ōre yiaraa iru p'anadai awaraarāpa jarateepata ūri k'iniapa. ²Ma k'āyaara óoti Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

'Mia pide k'īisia bak'āri, ūriji pia mīmaa it'aa iidida. Pia chupiria iidida ewate, mia pi o k'achiadeepa k'aripa ataji.' *(Is 49.8)*

Corinto pidaarā, iūrīti! Nāgaweda Tachi Ak'ōrepa ūriit'ee parāpa chupiria iidiruta. Nāgaweda parā k'aripait'ee ichide wāara ijāadamerā.

Pablopā ne-inaa k'achia chooda

³Tai parā tāide jaratee nipayak'āri, maarepida ne-inaa oo k'iniada–e paji parāpa ma jarateepata oo iru p'anadamerā, wa Cristode ijāadaamaa p'anadamerā taipa oopata k'aurepa. ⁴Māga–e. Jip'a oo k'inia p'anapachida jōmaweda Tachi Ak'ōrepa oopidak'a, parāpa tai pia ak'īdamerā, Ak'ōrepa tai pia ak'īparik'a. Tai jōmaarā tāide māgā nipapata. Māimisa, tāridepae choopata audú k'īisia jōnide; ne-inaa wēe chitoonide; nepirade jōnide; ⁵awaraarāpa tai wimaa p'anide; carcelde chitoonide; tai pee k'iniapa awara āyaa jēret'aa jōnide; mimia chaaree oo jōnide; k'āi–ee ewari jōnide; jarra oo jōnide. ⁶Ichiaba ak'īpipata tai Tachi Ak'ōrepa pēida nāga oo p'anipa. K'ira jip'a nipapata, ne-inaa k'achia ooda–ee. Taipa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa wāarata jara k'inia bī tai it'aideepa. K'irau–ee choopata awaraarāpa taimaa ik'achia jaradak'āri maa–e pirā tai oo iru p'anadak'āri. T'āri pia p'anapata awaraarā ome, Tachi Ak'ōre Jaure tai ome bapari perā. Mapa tāripa awaraarā k'inia iru p'ani Tachi Ak'ōrepa ichideerā k'inia iru baparik'a. ⁷Jaratedak'āri, chi ūri p'aniirā maarepida k'ūradak'aa. Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oopata. Mapa irua tai pia ak'īpari. Iruata tai k'aripapari waaweeda–ee jarateedamerā māik'aapa taimaa k'īisia k'awaapipari pia p'anaudamerā awaraarāpa tai imiateedak'āri. ⁸Eperāarā ūk'uruurāpa tai pia ak'īpata. Jōdee awaraarāpa tai k'īra unuamaa iru p'anapata. Ichiaba eperāarā ūk'uruurāpa tai āpīte ik'achia pedeepata. Jōdee awaraarāpa tai āpīte pia pedeepata. Eperāarā ūk'uruurāpa jara p'ani taipa seewa jarateepata. Mamīda māgā–e. Taipa wāarata jarateepata. ⁹Eperāarā ūk'uruurāpa jara p'ani: "Jā Pablo eperā jip'aa. ¿Kāare–it'ee iru pedee ūridaima?" Mamīda Tachi Ak'ōrepa mi k'īra Cristodeerāmaa pia k'awapipari. Taipa k'awa p'ani atu p'anide piudai k'achia beerā juapa. Mamīda at'āri chok'ai p'ani. Awaraarāpa tai p'ua oopata māik'aapa miapipata. Mamīda tai peeda–e. ¹⁰Wāara, edaare tai k'īra pia–ee p'ani. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ichita waya tai t'āri o–īapipari. Ma awara tai net'aa mak'īara wēe p'ani. Mamīda ne-inaa pia teepata awaraarāmaa jaratedak'āri Cristopa ooda āchi k'aripait'ee. Na p'ek'au eujādepema net'aa wēe chitooni mīda, iru p'ani jōma Tachi Ak'ōrepa k'īisia iru bi ichideerā–it'ee.

¹¹Ípemaarā Corinto p'uurude p'aniirā, taipa parāmaa jip'a jaramaa p'ani jōma tai tāride iru p'ani. ¹²Atāri taipa parā k'inia iru p'ani. Jōdee parāpa tai k'inia iru p'anada-e naawedapemak'a. ¹³Mia parā ūraait'ee ak'orepa ichi warra ūraaparik'a. Tāripa tai k'inia iru p'anapatāati taipa parā k'inia iru p'anapatak'a.

Ijāadak'aa beerā ome k'öp'äyo meraadaik'araa bi

¹⁴Köp'äyo meraanáati Cristode ijāadak'aa beerā ome. Eperäpa Cristode ijääk'ari, ne-inaa pia oo k'inia bapari. Mamida Cristode ijää-e bak'ari, ne-inaa k'achia oo k'inia bapari. Auk'a p'anadak'aa. Chi pia oo k'inia bipa mäga oopari k'awa bairā Cristopa mäga oopipari. Mamida chi k'achia oo k'inia bipa mäga oopari Tachi Ak'ore k'awa-e bairā. Ídaa pik'a bide p'aniirā auk'a nipadak'aa p'ariu pik'a bide p'aniirā ome. ¹⁵Cristo k'öp'äyo-e Netuara Poro Waibia Beliál apata ome. P'oyaa auk'a nipadak'aa. Ichiaba Cristode ijääpari p'oyaa auk'a nipak'aa ijāadak'aa beerā ome. ¹⁶Tachi Ak'ore ichita chok'ai bapari. Iru Cristode ijääpataarā ome bapari. Mapa tachi iru ték'api p'ani. Iru ba k'iniak'aa ne-inaa ai k'rapite it'aa t'ipata tede, ma te ijāadak'aa beerāde perā. Ba k'iniak'aa ijāadak'aa beerā ome. Maperäpí ära ome k'öp'äyo meraadaik'araa bi. Tachia k'awaadai Ak'orepa mäga k'inia bi ichi chonaarāwedapema ūraa p'ädade jara bairā:

'Mi ära t'äide ära t'äri chaa bapariit'ee. Mi ära Ak'ore pait'ee.'

Jōdee ära michideerā padait'ee.'

(Lv 26.12)

¹⁷Tachi Ak'ore wāara mägá bapari perā ichideerā ome, ichiaba jara bi awara äi ma ūraa p'ädade:

'Ayaa wāti ijāadak'aa beerā ik'aawaapa. Oonáati ächia ne-inaa k'achia oopatak'a. Mäpaipí mia parā pia ak'ipariit'ee.' (Is 52.11)

¹⁸ 'Mi parā Ak'ore pait'ee. Jōdee parā mi warrarā padait'ee.' (2 S 7.14) Mäga jara bi Tachi Ak'ore Waibiapa.

7 ¹Ípemaarā k'iniarā, Tachi Ak'orepa mäga jarada perā, oo amaadáma ne-inaa k'achia k'ira t'ädo; tachi k'ap'iapa oopata mäik'aapa tāridepai k'isiapata oodait'ee. Ma k'achia oodai k'äyaara, ne-inaa jōmaweda oodáma Ak'orepa oopi bik'a. Mäga oodak'ari, Tachi Ak'oremaa ak'ipidai iru wāara waawee p'ani.

Corinto pidaaräpa Pablo pedee ūridap'edaa

²Taimaa k'awapítí wāara tai k'inia iru p'ani. Parā t'äide nipadak'ari, taipa apidaamaa ne-inaa k'achia ooda-e paji. Ichiaba apidaamaa jarateedak'aa paji Ak'orepa jarapida awara, mägide ijäädamerā. Ma awara eperä apida k'üradak'aa paji. ³Mia mäga jarak'ari, jara-e bi parā k'isia p'uapiit'ee. Mia et'ewapai jaradak'a na k'art'a p'ä bide, t'äripa taipa parā k'inia iru p'ani. Tai chok'ai p'ani misa mäik'aapa piuruta pijida, parā mägá k'inia iru p'anadait'ee, parā tai ome auk'a Cristodeerā perā. ⁴Tāripa mia näga jara k'inia bi. Mi t'äri o-ña bi parā ome, k'awa bairā parāpa oo k'inia p'ani mia ūraa bik'a. Tachi Ak'orepa mi mägá o-ñapi bi, tai at'äri chupiria chitooni mäda.

⁵ Nama Macedonia eujāde pachedak'āri, p'oyaa k'āiwee p'anadak'aa paji. Tai wārutamaa awaraarāpa tai ome nepira jīripachida. Ma awara tāridepai tai k'īsia jōnapachida. ⁶ Mamīda Tachi Ak'ōrepa chi k'īsia jōniirā tāri o-īapipari pipiara bī. Māgā tai tāri o-īapiji Tito nama pachek'āri. ⁷ Ichiaba tai tāri o-īapiji Titopa nepirida ūridak'āri. Irua taimaa jaraji parāpa iru tāri o-īapidap'edaa parā tāide bak'āri. Jaraji parāpa mi unu k'inia jōni. Ichiaba jaraji parā k'īsia p'ua jōni, parādepema ūk'uruurāpa mi āpite pedee k'achia jaradap'edaa perā. Maap'eda Titopa jarak'āri parāpa mia ūraadak'a wāara oo k'inia p'ani, mi audupiara o-īa beeji.

⁸ Mia k'awa bī chi awaraa k'art'a parāmaa pā pēidade parā k'īsia p'uapiji. Māga ooji mīda, mi k'īsia p'ua-e. Wāara ma k'art'a pēik'āri, mi k'īsia p'ua bak'āji, k'awada perā ma k'aurepa parā k'īsia p'ua p'anadai, taarā-e māgā p'anajida mīda. ⁹ Mamīda ūrā k'īsia p'ua bai k'āyaara, mi o-īa bī. O-īa-e bī parā māgā k'īsia p'ua p'anadap'edaa perā. Mi o-īa bī parāpa ma k'īsia k'achia mi āpite iru p'anadap'edaa ūrā k'īra atuadap'edaa perā. Wāara mia parā k'īsia p'uapi-e paji. Ak'ōrépata mīmaa māga p'āpiji parāpa oodamerā irua oopi k'inia bik'a. ¹⁰ Wāara Tachi Ak'ōrepa esperārā k'īsia p'uapij'āri, māga oopari āchia ne-inaa k'achia oo amaadamerā māik'aapa Cristode ijāadamerā. Māgā irude ijāadak'āri, k'īsia p'ua p'anada-e. Jōdee awaraarā, āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa k'īsia p'ua jōni mīda, ma p'ek'au k'achia oo amaada-e. Maperāpi atuadait'ee. ¹¹ Taipa k'awa p'ani wāara Tachi Ak'ōrépata parā k'īsia p'uapi baji, parāpa tai ome isapai tāri auk'a bī k'inia p'anadap'edaa perā. Ichiaba jōma k'awapijida taimaa, parā pia ak'īdamerā. Ichiaba parā k'īrau p'anajida chi nepira jīri p'anijirā ome. Ma awara waawee p'anajida, māgiirā k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parāmaa ne-inaa k'achia ooi jīak'aapa. Ichiaba iidijida mia waya parā ak'īnamerā. Parāpa ne-inaa pia oo k'inia p'ani Ak'ōrepa oopi bik'a, yiaraa iru ba k'inia p'anadairā chi nepira jīridap'edaa. Ma jōma oo p'ānipa taimaa k'awapi p'ani parā wāara ma nepirade tīu k'iniada-e paji. ¹² Ma k'art'a parāmaa p'āk'āri, k'īsia-e paji chi k'achia oo badade. Ichiaba k'īsia-e paji chi apema ma k'achia oodapa tāri p'uapidade. Ma k'art'a p'āk'āri, mia k'inia baji Tachi Ak'ōre k'īrapite k'awaadamerā parāpa tai wāara pia ak'ipata Ak'ōrepa pēidak'a. ¹³ K'awaadak'āri parāpa tai wāara māgā ak'ipata, tai tāri o-īa p'aneejida.

Mamīda audupiara o-īa p'ani Tito auteebaidap'edaa perā iru parāmaa wāk'āri. Māga oodak'āri, iru ichiaba tāri o-īapipida. ¹⁴ Tito nāik'aapa parāmaa wāi naaweda, mia irumaa jaraji parāpa māgā oodai. Wāara oojida mia jaradak'a. Mi k'īra nejasiapida-e paji. Mia wāarata parāmaa jaraji ma p'ādade māik'aapa parāpa wāara oojida mia Titomaa jaradak'a. ¹⁵ Māga oodap'edaa perā, Titopa parā audupiara k'inia iru bī naawedapema k'āyaara. K'īrāpa bī parāpa oojida jōmaweda irua oopidak'a. Māga oojida waawee p'anadap'edaa perā, pāchia oo k'iniata oodait'ee. Jīp'a oo k'inia p'anajida Ak'ōrepa jarapidak'a Tito it'aideepa. ¹⁶ Maperāpi mi o-īa bī. Mia k'awa bī ne-inaa jōmaade parāpa mia jara bik'a oo k'inia p'ani.

**Cristode ijāapataarāpa p'arat'a teedaipia bī
awaraarā k'aripadait'ee**

8 ¹Ipemaarā, parāmaa mia nepiri k'inia bi Tachi Ak'orepa ne-inaa pia ooda Macedoniadepema ijāapataarā t'āide. ²Nepirade p'anajida mīda, Tachi Ak'orepa āra o-īapipachi. Māgá o-īa p'anapachida mak'īara p'arat'a wēe chitoonajida mīda. Māgá chitoonide āchi p'arat'a iru p'anidepema waibia teejida awaraarā k'aripadait'ee. ³Teejida āchia p'oyaarutapai māik'aapa ai īri waa teejida. Mia māga jara bī michi taupa māga unuda perā āra t'āide nipak'āri. Eperā apidaapa āramaa jarada-e paji māgá teedamerā. Teejida t'āripa tee k'inia p'anadap'edaa perā. ⁴Māgá k'aripa k'inia p'anadap'edaa perā, taimaa enenee jōnajida āchia p'e aneedap'edaa jitadamerā māik'aapa ateedamerā ijāapataarā Judea eujāde chupiria beerāmaa. ⁵Mamīda ma teedap'edaa k'āyaara ne-inaa piara oojida. Taipa k'isiada-e paji māga oodai. It'aa t'ijida Tachi Waibiamaa jaradait'ee āchia oo k'inia p'ani irua oopi bik'a. Māpai jarajida taimaa āchia oo k'inia p'ani taipa oopirutak'a. Māga oojida ijāa p'anadap'edaa perā āramaa Ak'orepa māga oopi bajii.

⁶Macedoniadepemaarāpa oo p'ani unudap'eda, taipa Titomaa chupiria iidijida iru waya parā k'aripade wāmerā, t'āri piapa parāpa p'arat'a ichiaba p'eruta misa tee pēidait'ee. Irua naaweda k'aripadak'a ewaa ma p'arat'a p'e wādak'āri, īrā auk'a k'aripait'ee jōma p'e aupadamerā. ⁷Parāpa Cristode pia ijāapata. Ichiaba awaraarāmaa pia jarateepata Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Pia k'awapata Cristopa oopi k'inia bī parāmaa māik'aapa pia k'isiapata awaraarā k'aripadait'ee. Ma awara taimaa pia ak'ipipata tai k'inia iru p'ani. Ma jōma ne-inaa pia oopatak'a taipa k'inia p'ani auk'a chupiria beerā pia k'aripadamerā pāchi p'arat'a tee p'anipa.

⁸Māga jarak'āri, mia jara k'inia-e: "Waibia téeti." Jīp'a nepiriji Macedoniadepema ijāapataarāpa oodap'edaa parāpa auk'a teedamerā, t'āripa māga oo k'inia p'anadairā. Māgá teeruta pīrā, jōmaarāmaa ak'ipidait'ee awaraa ijāapataarā auk'a k'inia iru p'ani, āra k'īra k'awada-e p'ani mīda.

⁹Parāpa k'awa p'ani Tachi Waibia Jesucristopa ooda ak'ipiit'ee parā k'inia iru bi. It'ari Tachi Ak'ore k'īra wāreede bapachi mīda, eperāarā chupiria k'awaa bapachi. Maperā ichia Ak'ore eujāde iru bada jōmaweda atabēiji chupiria nība cheit'ee na p'ek'au eujāde. Māga ooji parā o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bada perā, irude ijāadap'eda, Ak'ore truade iru ome p'anadanadamerā.

¹⁰Īrā mia parā ūraait'ee apema año p'arat'a p'e wādap'edaa p'e aupadamerā. Parāpa apemaarā ijāapataarā k'āyaara naapiara k'īsia iru p'anajida p'arat'a p'e teedait'ee chupiria beerāmaa. O-īa p'anajida māgá k'aripa k'inia p'anadap'edaa perā. ¹¹Māgá t'āripa tee k'inia p'anadap'edaak'a, īrā auk'a t'āri o-īa tee k'inia p'anadaipia bi, p'arat'a mak'īara wēe p'ani jida pēidait'ee. ¹²Tachi Ak'orepa ak'ipari tachi t'āride iru bi. Ichia k'inia bī t'āripa tee k'inia p'anadamerā. Ma-āri iru p'ani pīrā, ma-āri teedai t'āri piapa. Jōdee waibia iru p'ani pīrā, waibia teedai t'āri piapa. Teedait'ee wēe p'ani pīrā, ȳsāga teedai?

¹³Mia k'inia-e parā chupiria p'aneedamerā awaraarā k'aripa k'iniaapa.

¹⁴Nägapai mia k'inia bi: auk'a iru p'anadamerā te, chik'o mäik'aapa p'aru. ũrá parāpa awaraarā k'ayaara waapiara iru p'ani pirā, teedai ãra k'aripadait'ee. Jõdee parā chupiria jõnadak'ari, ãrapa parāmaa teedai.

¹⁵K'awa p'ani Tachi Ak'orepa ichia jirit'erada eperārāmaa teepari mägá jededamerā, iru chonaarawedapema ūraa p'ädade jara bairā:

'Chi maná waibiara p'edap'edaarāpa waibiara jitada-e paji. Jõdee ma-ãriara p'edap'edaarāpa ma-ãriara jitada-e paji. Jedekdak'ari, auk'a kita wājida.'

(Ex 16.18)

Pablopia Tito Corinto p'uurudee pëiit'ee bada

(1 Co 16.1-4)

¹⁶Mia gracias jara bi Tachi Ak'oremaa irua parā k'aripamaa bairā Titopa oo bi k'aurepa. Mia ooparik'a Titopa auk'a parā k'aripa k'inia bi.

¹⁷Mia mäga k'awa bi iru o-ña bada perā chupiria iididak'ari irumaa parā ak'ide wāmerā. Audú wā k'inia nñbaji. Wāara taipa mäga iididai naaweda, k'isia iru baji wāit'ee. Mapa wāit'ee mäga k'inia bairā.

¹⁸Tito ome awaraa ipema auk'a pëidait'ee. Ijääpataarā bee chaa nama Macedonia ejäde jõmaarāpa mägí k'awa p'ani, Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee pia jarateepari perā. ¹⁹Ma ijääpataarāpa mägí jirit'erajida auk'a tai ome nipamerā, p'arat'a p'e atee wärutade Judeadepema chupiria beerāmaa. Ma p'arat'a tee pëi p'anipa tachia jõmaarāmaa ak'ipidai oo k'inia p'ani Tachi Ak'orepa oopi bik'a. Irua ne-inaa tachimaa teepari, tachia jõdee teedamerā chupiria beerā k'aripadait'ee, ma awara ak'ipidait'ee ma ijääpataarā chupiria beerāmaa tachia wāara ãra k'aripa k'inia p'ani. ²⁰Ma ipema mägá Tito ome pëidait'ee irua k'aripamerā ma p'arat'a waibia p'e ateeru misa. Mägá tai imiateepataarāpa pedee p'anada-e pai tai ãpite, p'arat'a ūk'uru chiadai jïak'aapa. ²¹Ichita ne-inaa k'ira jip'a oo k'inia p'ani Ak'ore k'irapite mäik'aapa eperārā k'irapite.

²²Ipema awaraa ichiaba pëidait'ee ãra ome. Irua tai ichita k'aripa k'inia bi mäik'aapa ne-inaa pia oopari taipa oopipatak'a. Irua k'awaak'ari Tito parāmaa wāru mäik'aapa parā t'ari piapa auk'a p'arat'a tee pëidait'ee, o-ña auk'a wā k'inia baji. ²³Parā t'äidepemapa Tito k'awa-e bi pirā, jaráti iru mi k'öp'ayo pia na mimiade. Mi ome mimiapari parā k'aripait'ee. Iidiruta pirā apema omé nidaarā pari, jaráti nãpema ijääpataarāpa ãchi pari pëidap'edaa, ichiaba auk'a k'aripadamerā. Mäirā wärutamaa k'awapipata jõmaarāmaa Cristota Tachi Waibia. ²⁴Mäirā araa panadak'ari, ak'ipiti ãra k'inia iru p'ani tai k'inia iru p'anik'a. Mägá waya wādak'ari ãchi p'anapatamaa, nepiridai parāpa ãra pia ak'i p'anadap'edaa. Mägá ãra pëidap'edaarāpa k'awaadai wāara taipa jaradak'a parāpa wāara nejõmaata pia oo k'inia p'ani.

Ijääpataaräpa awaraarämaa p'arat'a teedaipia bï

9 ¹Wäara na p'ädade mia parämaa waa jara-e pijida, k'awa bï paräpa ma p'arat'a p'e tee pëidait'ee ijääpataarä chupiria beerämaa. ²Mäga k'awa bï paräpa wäara chupiria beerä k'aripa k'inia p'anadairä. Año aba paru parä Acaya eujädepema ijääpataaräpa ma p'arat'a p'emaa p'aneedap'edaa. Mäga oo p'aneedak'äri, taipa o-ña nepirijida na Macedoniadepema ijääpataarämaa. Mäga ūridak'äri, ärapa auk'a k'aripa k'inia p'aneejida. ³Maperäpi taipa Macedoniadepema ïpemaarä omé auk'a pëiruta Tito ome, paräpa äramaa ak'ipidamerä wäara oojida taipa jaradak'a. Mia k'inia bï ma p'arat'a p'e iru p'anadamerä, aramägá tee pëidait'ee. ⁴Mi jäma panak'äri, awaraa Macedoniadepema ïpemaarä auk'a cheruta pírä mi ome mäik'aapa paräpa waide ooda-e pírä taipa jaradak'a ächimaa, tai k'ira nejasia p'aneedai; parä jida ichiaba. ⁵Mapa mia chupiria iidiji Titomaa iru chi apema ïpemaarä ome mi naa wädamerä. Mägá ärapa parä k'aripadai paräpa k'isia iru p'anadap'edaak'a; p'arat'a jõmaweda p'e iru p'anadamerä mi panaru misa. Mägá ichiaba apidaapa jarada-e pai mia parämaa teepida. Mia k'inia bï paräpa t'äri pia teedamerä pächia tee k'iniata.

⁶ iK'iräpät! Eperäpa eujä ma-äriide ne-uuk'äri, mak'iara ewa-e. Jödee chi eujä waibiade ne-uu bïpa waibia ewapari. ⁷Eperä chaachaa teeipia bï ichi t'äride k'isia bik'a. Teeik'araa bï teeamaa bide wa awaraapa irumaa teepi bairä. Tachi Ak'orepa chi t'äri pia teepari k'inia iru bï. ⁸Paräpa mägá t'äri piapa teeruta pírä, Tachi Ak'örépata parä k'aripai iru p'anadamerä te, chik'o mäik'aapa p'aru. Ma awara irua k'aripai audupiara iru p'anadamerä k'aripadait'ee awaraarä parä k'äyaara chupiriara chedee. ⁹Tachi Ak'ore chonaaräwedapema ūraa p'ädade jara bï:

‘Eperä t'äri pia bïpa ne-inaa pia oopari chupiria beerämaa t'äri pia bairä.
Maperäpi Tachi Ak'orepa mägí ichita pia ak'ipariit'ee.’ (Sal 112.9)

¹⁰Tachi Ak'ore, chi net'atau oodapa ne-uu chaupipari, jõmaaräpa iru p'anadamerä k'odait'ee. ¿Audupiara tee-ek'ä chi t'äri pia p'aniirämaa ächia awaraarä k'aripadamerä? ¹¹Tachi Ak'orepa mägä oopari perä, parämaa auk'a teeit'ee, parä auk'a t'äri pia p'anadairä. Mägá paräpa waibia iru p'anadait'ee tai ome tee pëidait'ee Judeadepema chupiria beerämaa. Mäpai o-ña pa ächia gracias jaradait'ee Tachi Ak'oremaa ma p'arat'a tai juadepema jitadak'äri. ¹²Mägá paräpa k'aripadait'ee ärapa iru p'anadamerä k'odait'ee mäik'aapa jidait'ee. Mamida ichiaba k'aripadait'ee ärapa Tachi Ak'oremaa gracias jaradamerä. ¹³Ma awara nägá pia tee p'aniipa awaraarämaa mäik'aapa äramaa, k'awaadait'ee paräpa Jesucristode wäara ijääpata mäik'aapa oo k'inia p'ani irua oopi bik'a. ¹⁴Ichiaba ärapa parä k'awa k'inia p'anadait'ee mäik'aapa it'aa t'í k'inia p'anadait'ee parä pari, Tachi Ak'orepa parä mägä k'aripapari perä. ¹⁵Gracias jaradáma Tachi Ak'oremaa irua jõmaarä k'äyaara ne-inaa pipiara bi teeda perä, ichi warra pëik'äri tachi k'aripade. Pedee wëe pik'a p'ani ma pari irumaa gracias jaradait'ee.

Pablopá jarada ichi wāara Cristopá pēida

10 ¹Írá mi, Pablopá parā ūraait'ee Cristopá ūraadak'a na eujáde nipak'ári. Irua t'ári pia, k'írau—ee ūraaji. Mia k'awa bi parā t'āidepema ūk'uruurápa jara p'ani mi waawee pik'a bi parā k'írapite bak'ári, jödee kart'a pâk'ári, audú itria pedee jarapari. ²¿Mâirápa jara p'ani—ek'á michi k'isiadoopapai jaratee nipapari, jarateepataarā jíp'aarápa oopatak'a? Mapa parámaa mia enenee níbí mäirá ik'aawaapa uchiadamerá mi jáma pai naaweda. Mâga jara bi mia wāara áchi itriait'ee perā, Ak'orepa mîmaa mágá pedeepiru pirá. ³Wāara, tai na eujáde p'anapata eperáarā jíp'aarák'a. Mamîda mäirák'a tai aupedeedak'aa. ⁴Mâirá pedee wésaa, imeraa pedeepata. Mamîda tai jíp'a pedeepata Ak'orepa pedeepi bik'a. Mágá jöipata jôma áchia k'isia iru p'ani Cristode ijääpataarā ijää amaapidait'ee. ⁵Taipa jöipata áchia seewa jarapata, Ak'orepa tai it'aideepa wāarata jarak'ári. Ma awara Ak'orepa tai k'aripapari p'anaudamerá jôma áchia Cristo ápite seewa jarapata. Mágá áchia wāara k'awaadai Ak'orepa k'isia iru boda ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Ichiba taipa Cristopá ooda áchi—it'ee jarapata, áchia auk'a wāara irude ijäädamerá. ⁶Mamîda mágá ijää k'iniada—e p'ani pirá, áchi t'ári p'uapidai Ak'orepa oopi bik'a. Taipa mágá oodait'ee parápa ak'ipidak'ári wāara oo k'inia p'ani taipa jara p'anik'a.

⁷Pará Corintodepemaaarápa eperáarā íripai ak'ipata. Áchi k'íra ak'ipata mäik'aapa áchia audua pedee jara jöni ūripata, áchi t'áride iru p'ani k'awa k'inia p'anadai k'áyaara. ⁸¿Mâga—ek'á? Pará t'āidepemapa k'isia bi pirá ichita wāara Cristopá pēida jarateemerá, auk'a k'awaaiapia bi tai jida Cristopá pēida. ⁹K'íra nejasia—ee mia nága jarait'ee. Tachi Waibiapa wāara jarapari tai it'aideepa mäik'aapa parā biji tai juu ek'ari, taipa pará k'aripadamerá iru pari. Mapa taipa maarepida parámaa ijää amaapidak'aa. Jíp'a k'aripapata pipiara Cristode ijäädamerá. ¹⁰Mia pará p'erapi k'inia—e bi k'art'a p'ädade pedee bipa. ¹¹¿Mi ápite pedeepataarápa jara p'ani—ek'á: “Pablopá k'art'a parámaa pâk'ári, audú itria pedee jarapari. Mamîda ichi pará k'írapite bak'ári, waawee pik'a níbeeparida” a jöni—ek'á? ¹²Mâirápa k'awaadaipia bi áchia jaradak'a, mia wāara itria pedee jarait'ee, mamîda áchi k'írapite panak'ári.

¹²Taipa ooda—e áchia oopatak'a. Áchia mágapata: “Taipa jara p'anik'a, Cristopá pēida eperáarā mágá p'anadaipia bida” apata. Mâpai áchi pitapai mágapata: “Táipata jômaará k'áyaara Ak'ore net'aa pipiara k'awa p'anida” apata. Mâirápa awaraará ak'ida—e Tachi Ak'orepa ak'iparik'a. Irua k'awapari eperá t'áride iru bi. Jödee áchia íripai ak'ipata. Chi mágá oo p'aniirá k'isia k'awada—e p'ani. ¹³Tachi Ak'orepa k'awa bi tai t'áride iru p'ani. Taipa pida ichiba k'awa p'ani. Iruata tai pëiji judio—eerá t'āidee Cristopá ooda jarateede chi waide ūrida—ee p'aniirámaa. Maperápi pará t'āide jaratee nipajida. Oojida Ak'orepa oopidak'a. ¹⁴Ak'orepa tai parámaa pëi—e pada paara, maarepida jarateeda—e pak'aji. Mamîda mágá—e pají. Irua tai naapiara pëiji pará t'āidee, jarateedamerá Cristopá ooda eperáarā k'aripait'ee. ¹⁵Mamîda ¿mi ápite pedeepataarápa jara

jōni–ek'ā āchiata Ak'ōre net'aa pia jarateepata? Māga jarapata parāpa āchi mi k'āyaara pipiara ak'īdamerā. Taipa māgá oodak'aa. Jīp'a taipa k'inia p'ani parāpa pipiara k'awaa k'inia p'anadamerā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi. Māga k'awaadak'āri māik'aapa wāara oodak'āri irua oopiparik'a, parāpa tai audupiara k'aripadai na mimia ome. ¹⁶ Tai māgá k'ariparuta pirā, parā tāideepa t'imipiara wādai jarateede. Tīu k'iniada–e awaraa jarateepataarā mimia p'animāi, tai nipada–e perā awaraa jarateepataarā nipapatak'a. Āchia ne–innaa ooda–eeta jara nipapata ne–innaa oodak'a.

¹⁷Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Eperāpa jara k'inia bi pirā ichiata ne–innaa k'awaara bi awaraarā k'āyaara, māga jaraipia bi ichia k'awaa bairā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipari.' *(Jer 9.23-24)*

¹⁸Parāpa chi pedee audua pedeepari pia ak'īdaik'araa bi. Jīp'a pia ak'īdaipia bi eperā Tachi Ak'ōrepa pia ak'ipari.

Pablopia jarada ichi āpite pedeepataarā Cristopa pēida–e

11 ¹Frá mia k'inia bi parāpa choodamerā mi k'isia k'awa–ee pik'a pedee bi misa. Mi chupiria k'awáati. Mamīda māgá pedeei naaweda, mia nāga jara k'inia bi. ²Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bik'a, mia pida parā k'inia iru bi. Ara eperāpa ichi k'au jiwaaparik'a iru araa pai naaweda chi imik'ira ome, māga pik'a mia parā jiwaaparik'a. K'inia bi Cristodepai ijāadamerā mia parāmaa jarateedak'a. ³Mamīda mia waawee bi Netuara Poro Waibiapa chi naapiara wēra Eva k'ūradak'a, parā jida auk'a k'ūrai jīak'aapa. Irua imeraa pedeeji Evamaa taama it'aideepa, Evapa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāa amaamerā. Frá auk'a parāmaa imeraa pedee bi mi āpite pedeepataarā it'aideepa, parā Cristode ijāa amaa wādamerā. ⁴Jarateepari tai awara parā tāide panak'āri, ¿parā k'īri ēsesa p'ani–ek'ā ūridait'ee māgipa jara bi? Parā māga p'ani, māgipa jaratee ni mīda Jesús awara bi taipa jarateedap'edaa k'āyaara. Ichiaba māgá ūri k'inia p'ani, māgipa jaratee bi mīda Tachi Ak'ōre Jaure awara bi taipa jarateedap'edaa k'āyaara. ¿Taipa parāmaa jarateeda–e pajik'ā Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari iru piuda k'aurepa? Māga bita, ¿sāap'eda parāpa ūri k'inia p'anima māgipa jaratee bi? ⁵Parāpa māgí 'Cristopa pēida pipiara b' chi k'ōp'āyoorā ome pipiara ak'i p'ani mīda Ak'ōrepa pēida k'āyaara, mia āchi māga ak'i–e. Mi āchi k'āyaara ek'ariara bi–e, Ak'ōrepa mi na mimia oode pēida perā. ⁶Wāara, mia pedee wēsa pedeek'aa āchia oopatalk'a. Mamīda pia k'awa bi mia jaratee bi. Parāpa pia k'awa p'ani taipa ichita ne–innaa jōmaweda k'ira jīp'a jarateepata.

Pablopia Corinto pidaarā juadepema p'arat'a jita k'inia–e pada

⁷¿Parāpa k'isia p'anik'ā mia ne–innaa k'achia ooji parā juadepema p'arat'a jita–e pak'āri? Parā tāide bak'āri, michi juadoopa mimia bapachi p'arat'a jitait'ee chik'o–it'ee. Jōdee mia Tachi Ak'ōre pedee pia jarateeji parāpa pipiara k'awaadamerā Cristopa parāmaa oopi k'inia bi. Jaratee–e paji parā p'arat'a

jita k'iniapa. ⁸ Ma k'āyaara p'arat'a jitaji awaraa ijāapataarā juadepema. Āra p'arat'a järi pik'a ataji parā k'aripait'ee. ⁹ Ma awara parā t'aiide bak'āri, p'arat'a wa ne-inaa wē-e pak'āri, mia parāmaa maarepida iidi-e paji. Macedoniadepema īpemaarā mimaa chedak'āri, mi k'aripajida. Mamīda mia parāmaa iidi-e paji māik'aapa iidi-e pait'ee waya parā ak'ide wāk'āri. ¹⁰ Mia wāarata jara bi Cristopa wāarata jaradak'a. Acaya eujādepema apidaapa mia jarada awara mimaa oopida-e pait'ee. ¹¹ K'isianáati mia parā p'arat'a jita k'inia-e paji, parā k'inia-e bada perā. Tachi Ak'ōrépata k'awa bi mia parā k'inia iru bi. ¹² Mia parā p'arat'a jita k'inia-e nāga perā. ¿Mi āpite pedeepataarāpa jara p'ani-ek'ā āchi wāara Cristopa parāmaa pēida, parāpa p'arat'a p'aapata perā āchi mimia pari? P'arat'a iidi wāpata āchi wārutamaa. Mamīda taipa māga oodak'aa. ¿Jara p'ani-ek'ā āchi auk'a p'ani tai ome? Mamīda taipa p'arat'a iigidak'aa tai jarateepata pari.

¹³ Māgee eperāarā Cristopa pēida-e. Āchita Cristopa pēidada a p'ani mīda, māga p'ani-e. Jip'a k'ūrayaa p'ani. Seewata jaratee nipapata Cristopa pēida eperāarāk'a. ¹⁴ Parā p'era pik'a p'anadaik'araa bi k'awaadait'ee āchia māgá k'ūra nipapata. Netuara Poro Waibia seewata it'aripema ángel k'ira wāree pik'a padaipari eperāarā k'ūrait'ee. ¹⁵ Māgá ichi mimiapataarā auk'a seewata Cristopa pēidak'a padaipata. Māga oopata eperāarāmaa ijāapidait'ee āchia jara p'anik'a oodaipia bi Ak'ōre eujādee wādait'ee. Mamīda ma jara p'ani k'aurepa Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate irua māgiirā miapiit'ee, iru k'īrapite panadak'āri.

¹⁶ Waya chupiria iidiit'ee parāpa mi pedee ūridamerā. Parādepema ūk'uruurāpa mi k'isia k'awa-ee pik'a ak'i p'ani mīda, mi ita-aria pedeepítí. ¹⁷ Tachi Waibiapa mimaa jarapi-e mia irā jarait'ee. K'isia k'awa-ee pik'a mia nāgí pedee audua pedeet'ee ma seewa jarateepataarāpa oopatak'a. ¹⁸ Māgiirāpa jarai awaa p'anadairā āchia oo p'ani, mia auk'a jarait'ee mia ooda. ¹⁹ Māgiirāpa parā k'isia k'awaa p'anida a jōnapata. ¿Māga-ek'ā? Mamīda parā pia choopata ūridak'āri ma k'isia k'awa-ee beerāpa jara jōni. ²⁰ Wāara pia choopata āchia parā choc'a p'ani mīda āchi esclavoorāk'a. Ichiaba choopata āchia parā k'ūra p'ani mīda imeraa pedee p'anipa, p'arat'a teedamerā maa-e pirā ijāadamerā āchia jaratee p'ani. Ichiaba māgá choopata āchi audua nida mīda pāchi t'aide, k'isia p'anadairā parā k'āyaara ne-inaa jōma pipiara k'awa p'ani. Ma awara parā māgá choopata āchia parāmaa ik'achia jara p'ani mīda. ²¹ Mi k'ira nejasia pik'a bi taipa māga ooda-e p'anadap'edaa perā parāmaa wādak'āri. Mamīda tai waawee pik'a p'anadairā, māga ooda-e paji. ¿Wāara-ek'ā?

Írata mi k'isia k'awa-ee pik'a pedeeit'ee. Mi āpite pedeepataarāk'a mia ooda jarait'ee.

Pablo chupiria nībada Jesucristopa pēida perā

²² Ma seewa jarateepataarāpa māgapata: "Táipata hebreo pedee pedeepata." Mi jida auk'a. Ichiaba māgapata: "Taita Ak'ōre eperāarā; Israel pidaarā." Mi jida auk'a. Māgapata: "Taita Abrahamdeepa uchiadap'edaarā." Mi jida auk'a.

²³ ¿Jarapata—ek'ā? “Taita Cristo—it'ee mimiapata.” Mi āchi k̄āyaara Cristo—it'ee pipiara mimiapari. Írata mi eperā k̄íra k'awa—ee bik'a pedeemaa bi. Āchi k̄āyaara mi audupiara ne—inaa k'achia p'asapari: Cristode ijāadak'aa beerāpa mi carcelde t'i n̄ibijida; mi wi iru p'anajida; mi perá piuji. ²⁴ Mi wāda joisomaa wāru chaa judiorā waibiarāpa mi wipipachida. Wida treinta y nueve wijida soopa. ²⁵ Wāda òpee wāru chaa Roma pidaarā waibiarāpa mi pak'urupa wipijida. Wāda abaade mi perá piuji judiorāpa māupa mimaa bat'adak'āri. P'usade wāda òpeede barco pirubaaidachi māik'aapa ma wāda abaade barco pirubaai'eda, tok'esá mi pak'uru ñri bataudachi k̄áima aba. ²⁶ Mi ode wā nide perá nāgá piuji: to choma n̄ibide s̄ia wāde; nechiapataarāpa mi net'aa chia ata cherutade; m̄ichi auk'aarajudiorāpa mi wawamaa p'anide; judio—eerāpa mi p'ua oomaa p'anide. Ma awara p'uurude bide māik'aapa eperāarā p'anadak'aamāi ode wāde, mi jirijida peedait'ee. P'usade wādade nāumiapa barco atadachi. Edaare Cristode ijāapatada apataarāpa paara pedee k'achia jarajida mi ápite, mia jarateepari perā ûraa chiwidi Moisepa p'āda k̄āyaara. ²⁷ K̄áima chok'ara mi ñik'aa pají māik'aapa p'oyaa k'ái—e pají mimia n̄ibipa maa—e pirā jaratee n̄ibipa. Edaare jarrapisia n̄ibaji maa—e pirā opisia. Ewari chok'ara mi nek'o—e pají. Ma awara jisua n̄ibaji, p'aru pia wēe bada perā. ²⁸ Ma ne—inaa k'achiade māik'aapa awaraa ne—inaa k'achia mia nama jara—e bide, mi ichita k̄isia n̄ibaji ijāapataarā bee chaa, ãrapa ijāa amaadai jíak'aapa. ²⁹ Ijāapari aba juatau wēedaru pirā, mi jida māgadaipari. Jōdee awaraapa ma ijāapari p'ek'au k'achiade baaipiru pirā, mi k̄íraudaipari māgí ome.

³⁰ Mi pedee audua wāara jara k'inia bi pirā, māgara jarai mi juatau wēe bada, ijāadak'aa beerāpa mi miapidait'ee pak'āri. ³¹ Tachi Ak'ore, Tachi Waibia Jesucristo Ak'orepa k'awa bi mi seewa—e bi na jōma jarak'āri. iJōmaarāpa irumaa ichita o—ña it'aa t'idaipia bi, irua ne—inaa jōmaweda oopari perā ichi juapa! ³² Wāara mi Cristode ewaa ijāa bak'āri, Tachi Ak'orepa mi uchiapiji mi miapidait'ee p'anadap'edaarā juadeepa. Māga pají mi Damasco p'uurude bak'āri. Rey Aretapa jaraji ma p'uuru pidaarā ak'iparimaa p'uuru jīa paraa bidamerā mi jita atadait'ee. ³³ Mam̄ida mi k'op'ayoorāpa mi k'aripajida. K'oraa choma bide t'i atajida māik'aapa chi p'uuru ik'aawa t'ik'au jēra bi uria badadeepa mi írabai pēijida. Māgá mi māirā juadeepa uchiaji.

Tachi Ak'orepa Pabloamaa unupida

12 ¹ Michi k'inia ne—inaa awaraa nepiriit'ee, parāpa k'awaadamerā michi ituaba na mimia p'oyaa ook'aa. Jarait'ee Tachi Waibiapa unupida mimaa k̄aimok'araa pik'a bide. Ne—inaa eperāarāpa waide k'awada—e p'anadap'eda mimaa k'awaapiji. ²⁻³ Mia Cristode ijāapari k'awa bi. Catorce años paru Tachi Ak'orepa iru ateeji ichi ejüjädee. K'awa—e bi ságá wājí, k'ap'iade wa jauredepai. Tachi Ak'orépata k'awa bi. Iru māgá ateeji ichide wāara ijāa bada perā. ⁴ Mama it'ari bide irua ûrijí ne—inaa Tachi Ak'orepa apidaamaa jarapik'aa. ⁵ Pedee audua wāara jara k'inia bada paara, mia waapiara ma it'aa wādade jarak'aji. Mam̄ida jíp'a jara k'inia bi michi ituabaapa p'oyaa oo—e pada. ⁶ Ak'orepa mimaa unupida

audua jarak'aji, k'íra k'awa—ee pik'a, wāara mia māga unuda perā. Mamīda mia māga oo—e pait'ee. K'inia—e bi awaraarāpa mi pia ak'ídamerā, Ak'ōrepa ichi eujā mīmaa unupida perā. Ma k'āyaara k'inia bi mi pia ak'ídamerā mia jaratee bi k'aurepa māik'aapa mi t'āri pia bi k'aurepa jōmaarā ome.

⁷Ma awara audua banaamerā ma ne—inaa pi—ia unuda k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa mi miapiji Netuara Poro Waibia eere bi juapa. Ne—iiri tachi k'apiade awa nībik'a, māga pik'a ma netuarapa mi miapipari. Māgá mia nībide, maarepida mi pedee audua pedee—e bi, michi ituaba aideepa p'oyaa uchia—e bairā. ⁸Chupiria iidida ūpee enenee nībajī Tachi Waibiamaa mi waa māgá miapinaamerā. ⁹Mamīda irua p'anauji: "Māgá—eda aji. Mia pi k'aripait'eeda aji, choomerā. Pi chupiria nībak'āri māik'aapa choo—e pak'āri, mia pi k'aripait'eeda aji, choomerā." Tachi Ak'ōrepa māga jarada perā mi k'íra nejasia—e bi jarait'ee mi chupiria nībada. Māgá jarai Cristopa mi k'aripapari perā choomerā. ¹⁰Wāara t'āri o—ia bi Cristo k'aurepa mi nāgá chupiria nībak'āri: mīmaa awaraarāpa ik'achia jaradak'āri; net'aa wēe bak'āri; mi imiatee iru p'anadak'āri; mi k'isía nībak'āri; māgá nībak'āri. Māgá t'āri o—ia bai k'awa bairā michi ituuba p'oyaa choo—e pak'āri, Cristopa mi k'aripait'ee.

Pablopá Corintodepema ijāapataarā k'inia iru bada

¹¹Parā k'aurepa mi eperā k'íra k'awa—ee pik'a pedee audua pedeemaa bi. Parápata mi t'o p'anadaipia bi, michi itu t'o bai k'āyaara. Mi maarepida ek'ariara bi—e ma Cristopa pēida apataarā k'āyaara, āchia mi k'awada—e p'anida a p'ani mīda. ¹²¿Parápata k'irápada—e p'anik'ā Tachi Ak'ōrepa ooda mi k'ap'ia pari parā t'āide nipak'āri? Ma ooda k'aurepapai parápata ijāadaipia bi mita wāara Cristopa pēida. Mamīda māga ooda—e paji. Mi k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa oo bi misa ne—inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, mi choopachi parādepema ūk'uruurāpa mīmaa imiateedap'edaa. ¹³Jōma mia ooda apemaarā ijāapataarā t'āide auk'a ooji parā t'āide. ¿K'isía p'anik'ā parā apemaarā ijāapataarā ek'ariara p'ani, mia parā juadepema p'arat'a jita—e pada perā? Māgá k'isía p'ani pirā, imi perdonáati!

Pablo waya Corinto pidaarā ak'ide wāit'ee bada

¹⁴iÚriti! Na wārupa parāmaa wāda ūpee pait'ee. Et'ewa jaradak'a mia maarepida iidi—e pait'ee parā juadepema. Parā p'arat'a k'inia—e. Jíp'a k'inia bi parāpa wāara Cristode ijāadamerā. Warrarāpa āchi ak'ōreerā ak'ídak'aa. Ak'ōreerāpata āchi warrarā ak'ipata. ¹⁵Mi parā ak'orek'a bairā, mia iru bi jōmaweda teei, michi k'ap'ia paara, t'āripa parápata Cristode ijāadamerā. Mia parā māgá audú k'inia iru bi. Jōdee parápata mi mak'íara k'iniada—e iru p'ani. ¿Wāara—ek'ā?

¹⁶Wāara mia maarepida p'arat'a iidi—e paji parā t'āide bak'āri. Mamīda ¿mi apite pedeepataarāpa jara jōni—ek'ā mia parā k'üraji? ¹⁷¿Parápata k'isía p'ani—ek'ā mia parā k'üraji mi k'ōp'ayoorā pēida k'aurepa? ¡Mamīda māgá—el! ¹⁸Wāara mia chupiria iidiji Titomaa parā ak'ide wāmerā māik'aapa iru ome awaraa

ÿipema pëiji. Mamïda paräpa pia k'awa p'aní Titopa parä k'ûra-e paji, iru auk'a mik'a t'äri pia bapari perä parä ome. Auk'a parä k'aripa k'inia p'anapata.

19 ¿Paräpa k'isìa p'anik'ä mia ma jöma jara aupada jaraji p'anaut'ee mi äpite pedeepataarämaa, mägä paräpa mi pia ak'idamerä? Mäga-e. Tachi Ak'orepa k'awa bi mi t'äride iru bi, Cristo mi ome bapari perä. Iruata mimaa mäga jarapiji. ïpemaarä k'iniarä, mia ma jöma jaraji parä k'aripait'ee pipiara Cristode ijäädamerä. 20 Mamïda waawee bi mi jämaa wäk'äri, parä mäga unu-e pai jïak'aapa. Wäara parä waide pia ijääda-e p'aní pirä, paräpa ichiaba mi unu k'iniada-e p'anadai. Mi jäma panak'äri, unu k'inia-e paräpa näga oomaa p'aní: nepira jirimaa chiara ome; chiara k'ira unuamaa net'aa k'aurepa; k'irau jöni chiara ome; jöma k'ia jöni pächi-it'ee; ik'achia jaramaa chiaramaa maa-e pirä chiara äpite pedeemaa; audua jöni; pariatua ne-inaa oomaa p'aní. 21 Ma awara mia waawee bi mi jämaa wäk'äri, Tachi Ak'orepa mi waya k'ira nejasapiit'ee, paräpa waide k'achia oo amaada-e p'anadairä. Wäara mi jeedariit'ee unuru pirä parädepemaarä ük'uru at'äri k'isìa k'achia nipapata, k'ira nejasia wëe. ¿Parä at'äri wëraarä ome pariatua k'äi jöni-ek'ä, waide oo amaa k'iniada-e p'anadairä paräpa naawedapema k'achia k'ira t'ädoopatap'edaa?

Pablopä jarada ichia ooit'ee bi Corinto p'uurude

13 1 Mia et'ewa jaradak'a nägf wärupa parä ak'ide wäda öpee pait'ee. Jäma panak'äri, parä at'äri k'achiade p'aní pirä, mia ooit'ee Tachi Ak'ore Üraa chonaaräweda p'ädade jara bik'a:

'Eperäpa chiara imiateek'äri, iru miapii naaweda, irua k'achia ooda unudap'edaarä omé wa öpee jiridaipia bi, auk'a jaradamerä ärapa unudap'edaa.' *(Dt 19.15)*

2 Mi parämaa wäda omeede jaraji chi k'achia oo p'anadap'edaarämaa mia ächi chupiria k'awa-e pait'ee, ma k'achia oo amaada-e p'aní pirä, mi pai naaweda. ïrä jömaarämaa mia jara pëiru wäara ächi chupiria k'awa-e pait'ee mi jäma panak'äri.

3 Paräpa k'inia p'anida a p'aní mia ak'ipimerä Cristopa pedeepari mi k'ap'ia pari. K'awaadait'ee mi jäma panak'äri. Cristo eräpä juatau wëe bik'a bi-e. Jöma oopari ichia k'inia bik'a, jömaarä k'ayaara waibiara bairä. Mägä auk'a ooit'ee parä t'aide, k'achia oo amaada-e p'aní pirä. 4 Wäara iru juatau wëe pik'a baji kurusode piuk'äri. Mamïda ïrä ichita chok'ai bi Tachi Ak'orepa iru chok'ai p'irabaipida perä. Tai jida juatau wëe pik'a p'aní. Mamïda iru ome araa p'anapata perä, ichiaba ichita chok'ai p'anapataadait'ee iru ome. Maperä taipa parä nepira ak'ida irua k'aripak'äri.

5 Pia k'isìati parä t'äri chaachaa. ¿Wäara Jesucristode ijääpatak'ä? Mägä ijää p'aní pirä, k'awa p'aní Cristo bapari parä ome. Mamïda p'oyaa ooda-e p'aní pirä irua oopi bik'a, wäara iru ba-e parä ome. ¿Wäara-ek'ä? 6 Paräpa taipa oopata pia ak'idak'äri, k'awaadai wäara Cristopa tai pëiji, taipa oopata perä irua oopi bik'a. 7 Mamïda paräpa tai at'äri ak'ida-e p'aní mäda Cristopa pëidak'a, taipa it'aa iidimaa p'aní Tachi Ak'orepa parä k'aripamerä ne-inaa k'achia oonaadamerä. Iidida-e irua parä t'äri p'uapimerä tai juapa. Jip'a iidi p'aní

parāpa ne-inaa pia oodamerā irua ichideerāmaa oopi k'inia bik'a. Mäga ooruta pirā, taipa apida t'ari p'uapida-e Tachi Ak'orepa taimaa oopiparik'a. ⁸ Wāara Tachi Ak'orepa tai pēipari itriadamerā chi p'ek'au k'achia oopataara ijāapataara tāide p'ani. Mamīda māgiirāpa Ak'oremaa chupiria iididak'ari, ma k'achia oo amaa p'ani pirā, māgá itriada-e pait'ee, Ak'orepa chi chupiria iidirutaara p'ek'au k'achia wēpapipari perā. ⁹ Tai o-ia p'ani Tachi Ak'orepa tai pēi-e pak'ari ijāapataara itriade. Mapa irumaa iidi p'ani parāpa pipiara ijāadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. ¹⁰ Ma-it'ee mia na k'art'a parāmaa pāji mi wāi naaweda. Mia parā itria k'inia-e bi māik'aapa apida t'ari p'uapi k'inia-e bi, Ak'orepa mīmaa māga oopi bi mīda. T'ari p'uapii k'āyara, mia parā k'aripa k'inia bi pipiara ijāadamerā. Ma-it'eepi Tachi Ak'orepa mi parāmaa pēiji.

Pablopá jarada na k'art'a p'ā upa wāde

¹¹ Ŧrá ipemaarā, na k'art'a upa k'inia bi. K'inia bi parā o-ia p'anapataadamerā māik'aapa ne-inaa jōmaweda oo k'inia p'anapataadamerā Cristopa oopi bik'a. T'ari auk'a, k'āiwee, chik'inia p'anapatáati mia ūraadak'a. Māgá Tachi Ak'orepa parā pia ak'iit'ee, irua esperāarā k'āiwee p'anapipari perā māik'aapa chik'inia p'anapipari perā.

¹² Ŧpemaarā ome chik'inia saludaapatáati parāpa ichita oopatak'a. Nāpema Cristode ijāapataarāpa parāmaa salute pēiruta.

¹³ Taipa k'inia p'ani Tachi Waibia Jesucristopa parā k'aripamerā. Ichiaba k'inia p'ani Tachi Ak'orepa parā chik'inia p'anapimerā māik'aapa Tachi Ak'ore Jaurepa parā jōmaarāmaa k'awapimerā wāara Cristodeera. Māgapai paji.

GÁLATAS

San Pablopka K'art'a P'āda Galacia Eujādepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Na k'art'ade Pablopka irāpapi bi Galacia eujādepema ijāapataarāmaa, ichiata āchi t'āide naapiara jaratee nipapachi Jesucristopa ooda āchi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. P'anau bi judiorā, chi mama jarateepataarāpa Cristode ijāapataarā tauchaa bipidaipia bi āchi imik'iraarā k'ap'iade maa-e pirā atuadait'ee. Pablopka jīp'a jara bi eperāarā it'aa wādait'ee wāara Cristode ijāapata perāpai.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopka ma Galacia eujādepema ijāapataarā itria bi Cristodepai ijāadai k'āyaara, awara ijāa k'inia p'anadairā (cap. 1.1-10). Jara bi wāara ichi Jesucristopa jirit'erada māik'aapa pēida ichi ūraa jarateede; awaraa Cristopa jirit'eradaarā Jerusalende p'aniirāpa irua jarateepata pia ak'ipata (caps. 1.11-2.21); sāap'eda Cristodepai ijāapataadaipia bi māik'aapa sāap'eda jiridaik'araa bi oodait'ee Moisepa pādade jara bik'a, Ak'ōrepa āra pia ak'imerā (caps. 3.1-4.31). Ūraa bi jīp'a oopataadamerā Cristopa oopi bik'a māik'aapa chik'inia p'anapataadamerā (caps. 5.1-6.10). Tēepai jara bi Tachi Ak'ōrepa eperāarā pia ak'i-e, āchi k'ap'iade tauchaa iru p'anadairā maa-e pirā wēe p'anadairā. Jīp'a pia ak'ipari tāri chiwidi pik'a p'anadak'āri Jesucristode ijāapata k'aurepa (cap. 6.11-18).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablopka na k'art'a p'āru parā Galacia eujādepema Cristode ijāapataarāmaa. Eperāarāpa mi jirit'erada-e paji. Ichiaba mi pēida-e paji. Tachi Ak'ōre, Cristo chok'ai p'irabaipidapata mi jirit'eraji māik'aapa Cristopa mi pēiji. ²Jōma tachi ūpemaarā Cristo k'aurepa nama mi ome auk'a p'aniirāpa salude pēiruta parā Cristode ijāapataarā it'aa t'ūpata chaa. ³Taipa it'aa iidipata Tachi Ak'ōre Tachi Waibia Jesucristo ome parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee. ⁴Tachi Ak'ōrepa k'isia iru badak'a Cristo piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Ichi ita-aria peepiji tachi k'aripa atait'ee na

p'ek'au eujādepemaarāpa k'achia oopatadeepa.⁵ Maperā ichita it'aa t'ídáma Tachi Ak'ōremaa jaradait'ee iru jōmaarā k'āyaara t'āri piara bapari. Amén.

K'īrak'aupai ijäädai awaraarāpa jaratee p'aní

⁶Mamīda mi p'era pik'a bi taarā-e weda parāpa ijää amaadaruta perā Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru badade ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa parā chupiria k'awaaji māik'aapa jiriji irude ijäädamerā māik'aapa it'aa wādamerā. Mamīda parāpa māga ijää k'iniada-e p'ani. Ma k'āyaara ijää k'inia p'ani awaraa ne-inaa k'aurepa it'aa wādai.⁷ Mamīda māga-e! Eperāarā ūk'uruurāpa parāmaa k'īsia awara-awaraapiruta. Māirāpa ne-inaa awara jaratee k'inia p'ani, Tachi Ak'ōre pedee pia jarateedai k'āyaara.⁸ Mapa taipa wa it'aripema angeleerāpa paara jarateeruta pijida taipa naaweda jarateeda awara, Tachi Ak'ōrepa māirā attuapiapia bi.⁹ Parāpa ijääjida taipa naaweda jarateedap'edaa. Mapa mia waya jarai ma et'ewa jarada. Abaapa jarateeru pirā taipa Cristode jarateeda k'āyaara awara, māgí attuapiapia bi.

¹⁰ Mia jara k'inia-e bi eperāarāpa mi pia ak'ídamerā mia jaratee bi k'aurepa. Māga ooda paara, p'oyaa oo-e pak'aji Cristopa oopi bik'a. Cristode ijääi naaweda, māga ooji mīda, ūrá jíp'a na mimia oo k'inia bi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, iruata mi pia ak'ímerā.

Tachi Ak'ōrepa Pablo jírit'erada Jesupa ooda jarateemerā

¹¹ ūpemaarā Cristo k'aurepa, mia nāga k'awapi k'inia bi parāmaa. Mia Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee parā t'āide jaratee nipak'āri, jaratee-e paji michi k'īsiadoopa¹² maa-e pirā awaraapa mīmaa jarateeda. Jara-e paji eperāpa jara pēida. Jíp'a jaraji Jesucristopa mīmaa k'awapida.

¹³ Parāpa k'awa p'ani mia ooda at'āri judiorāpa ijääpatade ijää bak'āri. Tachi Ak'ōredeerā audú jíri nipapachi peeit'ee, māirā jöpi k'inia bada perā.¹⁴ Maapai judiorāpa ijääpata audupiara k'awaa wāji, mi ome año auk'a iru p'anadap'edaarā k'āyaara. Jōmaarā k'āyaara pipiara oo k'inia baji judiorāpa oopata, chonaarāweda ūraapatap'edaak'a.

¹⁵ Māga baji mīda, ūrá mia k'awa bi Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru baji mi jírit'erait'ee oomerā ichia oopi bik'a. Māga ooji mi t'oi naaweda, ichi wāara t'āri pia bapari perā.¹⁶ Maperā ichi Warra k'awapiji mīmaa, judio-eerā t'āide mia jarateenamerā ichi Warrapa ooda eperāarā k'aripait'ee. Mamīda māga k'awapik'āri, mi apidaamaa wā-e paji ūraa iidide.¹⁷ Ichia baji ūrā paji Jerusalendee Cristo ome nipapatap'edaarāmaa ne-inaa iidide, Cristopa āra mi naa pēiji mīda jarateede. Ma k'āyaara, ma t'ēepai wāji Arabia eujādee it'aa t'īde michi ituuba. Maap'eda waya cheji Damasco p'uurudee.

¹⁸ Wāara, Cristode ijäädak'āriipa año ūpee parumaa, mi Jerusalendee wāji Pedro ak'ide māik'aapa tomia omé mama beeji.¹⁹ Mamīda mama bide Cristopa jírit'eradaarā awara unu-e paji. Tachi Waibia Jesucristo ūpema, Santiago aupaita unuji.²⁰ Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mia na pā bide seewa jara-e bi. Wāarata jara bi.

²¹ Ma t'ëepai Jerusalendeepa wāji Siria eujädee mäik'aapa Cilicia eujädee. ²² Maapai Cristode ijääpataarā Judea eujädepemaa rāpa mi waide k'awada-e p'anajida. ²³ Aba na pedee ūrijida awaraarā ijääpataarā it'aideepa: “Tachi jiri nipadapa ūrā jarateemaa bī Cristopa ooda eperäarā k'aripait'ee, naaweda irude ijää amaapi k'inia bají mīda.” ²⁴ Mäga ūridak'āri, ma ijääpataarā o-ña it'aa t'ijida gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa mi pari.

Ak'ōrepa jirit'eradaarā awaraarāpa Pablo pia ak'ipatap'edaa

2 ¹ Ma naa wāda t'ëepai Jerusalendee, catorce años parumaa waya wāji tachi ipema Cristo k'aurepa Bernabé ome. Mía tachi ipema Tito auk'a ateeji. ² Wāji Tachi Ak'ōrepa mimaa k'awapida perā wāipia bī. Mama bide ijääpataarā ak'ipataarā taide mia jaraji pedee pia jōma mia Cristode jarateepari judio-eerā t'āide nipak'āri. Mäga oojí k'awa k'inia bada perā ārapa pia ak'ida-e pai mia jarateepari judio-eerāmaa. Mäga k'awa k'inia bají pariatura na mimia oo k'inia-e bada perā. ³ K'isia nībají mīda ārapa jaradait'ee, mäga uchia-e pají. Mi k'ōp'āyo, Tito, judio-ee pají mīda, maarepida jarada-e pají ichí k'ap'iade tauchaa bipimerā. ⁴ Ma-it'eeta wājida āramaa iidide. Ūk'uru wāara Cristode ijääda-e p'anadap'edaa rāpa mera t'ūjida judio-eerā ijääpataarā t'āide, tachi ijääpata Cristode pia k'awaade. Jarajida tauchaa bipidaipia bī judio-eerā ijääpataarā imik'iraarā k'ap'iade. Mägeerāpa k'iniada-e tachi ijäädamerā Jesucristodepai, Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā. Tachi auk'a esclavoorāk'a p'anapi k'inia p'ani Moisepa p'āda juá ek'ari, judiorā chonaarāweda p'anapatap'edaak'a. ⁵ Taipa maarepida k'isiada-e pají oodait'ee mägeerāpa oopi k'inia p'anadap'edaak'a. Cristopa ooda eperäarā k'aripait'ee, ma pedee wāara jīa k'inia p'anajida parā-it'ee.

⁶ Ma awara tachi waibiarāda apataarāpa ne-inaa awara jarada-e pají mia jarateemerā. Mia jara bī “tachi ijääpataarā waibiarāda apata” ūk'uruurāpa at'āri jarapata perā Cristo ome nipapatap'edaa rāpa awaraa ijääpataarā k'āyaara waibiarā p'ani. Mamīda mia p'ua-e bī chisāgí ijääpari waibiarā bi mäik'aapa chisāgí ijääpari ek'ariara bi. Tachi Ak'ōrepa ichideerā jōmaweda auk'a pia ak'ipari. ⁷⁻⁸ Mägí ijääpataarā waibiarāpa ne-inaa awara jarateepidai k'āyaara mimaa, mi bijida Tachi Ak'ōre juade waapiara judio-eerā t'āide jarateenamerā Cristopa ooda eperäarā k'aripait'ee. K'awajida Tachi Ak'ōrepa mi ma-it'ee jirit'eraji, Pedro jirit'eradak'a judiorāmaa jarateenamerā.

⁹ K'awaadak'āri Tachi Ak'ōrepa wāara mi k'aripa bī judio-eerāmaa jarateenamerā, Santiago, Pedro Juan ome, chi ijääpataarā ak'ipataarā waibiarāda apata, āchi juá teejida mimaa mäik'aapa Bernabemaa. Mäga oojida ak'ipidait'ee auk'a k'ōp'āyoorāk'a taipa Cristopa ooda eperäarā k'aripait'ee judio-eerā t'āide jarateedaipia bi. Jödee āchia judiorā t'āide jarateedai. ¹⁰ Jip'a āchia taimaa iidijida k'ira atuanaadamerā k'aripadait'ee chupiria chedeerā āchi t'āide. Mia pida auk'a mäga oo k'inia bi.

Antioquía p'uurude Pablopa Pedro itriada

11 Māgá ára t'āideepa t'āri o-ia uchiajida mīda, Pedro Antioquía p'uurudee chek'āri, ijāapataarā taide mia iru itriaji judio—eerāmaa ne—inaa k'achia oo bada perā. 12 Nāga ooji. Naa pachek'āri, iru auk'a nek'opachi judio—eerā ijāapataarā ome. Mamīda aí t'ēepai ūk'uru judiorā Santiago ome p'anadap'edaarā Jerusalendeepa pachejida. Māirāpa ijāapata judiorā nek'odaik'araa bī judio—eerā ome. Ma awara ijāapata tauchaa bipidaipia bi judio—eerā k'ap'iade. Maperā awara nek'ojida. Pedropo māga unuk'āri, auk'a awara nek'omaa beeji, māirāpa k'achia pedeenaadamerā iru āpite. 13 Māpai Pedropo māga ooru unudak'āri, awaraa judiorā ijāapataarā Antioquiadepemaarā auk'a k'ira jip'a—eedachida. Judio—eerā p'anadap'edaamāipi awara nek'ojida, Bernabé paara. 14 Mia áchi māga unuk'āri, k'awaaaji áchia ooda—e pajī Tachi Ak'orepa wāarata jara pēidak'a. Mapa jōmaarā ijāapataarā taide Pedromaa jaraji:

—Pichi t'oru weda pi judío mīda, nama bīde judiorāk'a ba—e pajida aji. Māga bita, ɻsāap'eda pia judiorāpa oopata oopi k'inia bīma aji, judio—eerāmaa?

Cristode ijāa p'anipapai it'aa wādai

15 Wāara, tachi t'oru weda tai judiorāpa iru p'anapachida Tachi Ak'orepa Moisemaa ūraa p'āpida. Tai Tachi Ak'orede ijāadak'aa beerā—e, judio—eerāk'a. 16 Mamīda Tachi Ak'ore ūraa p'āda māgá iru p'ani mīda, taipa pida k'awa p'ani eperā apida p'ek'au k'achia wēe bait'ee Tachi Ak'ore k'irapite māgipa oopari perā ma ūraa p'ādade jara bik'a. Moisepa p'ādade jara bik'a oo p'anipapai eperāarā p'oyaa wādak'aa Tachi Ak'ore truaddee. Jip'a eperā iru truaddee wāit'ee Jesucristode ijāapari perā. Maperāpi tai auk'a Cristode ijāajida, iru k'aurepa Tachi Ak'orepa tai p'ek'au k'achia wēe ak'imerā.

17 Māgá Cristode ijāajida, p'ek'au k'achia wēe p'ana k'inia p'anadap'edaa perā Tachi Ak'ore k'irapite. Uchiajida ma ūraa p'ādade jara bī jua ek'ariipa māik'aapa judio—eerāk'a pajida. Māga oodak'āri, ɻne—inaa k'achia oojidak'ā? Māgá ne—inaa k'achia ooda paara, māgara Cristopa taimaa ne—inaa k'achia oopik'aji. iMamīda māga—e! 18 Michi k'inia wāara ne—inaa k'achia ook'aji eperāarāmaa waya oopida paara Moisepa p'ādade jara bik'a, oopii k'āyaara Tachi Ak'orepa jara pēidak'a Cristo k'ap'ia pari. 19 Mia māga jara bī mia p'oyaa oo—e pada perā jōma ma p'ādade jara bik'a. Ma k'aurepa mi piudak'a baji, ne—inaa oo—ee Tachi Ak'ore—it'ee. Mamīda Cristode ijāak'āri, irua mi uchiapiji ma p'ādade jara bī jua ek'ariipa, wāara oomerā Tachi Ak'orepa oopi k'inia bik'a. 20 Cristopa māga ooji, kurusode piuk'āri. Maperā mia jarai mi jida auk'a kurusode piu pik'aji Cristo ome, māgá uchiait'ee ma ūraa p'āda jua ek'ariipa māik'aapa araa bapariit'ee iru ome. ūrā iruta bapari mi ome māik'aapa iru mi poro waibia. Mapa mi chok'ai bī misa, ijāa bī Tachi Ak'ore Warrade māik'aapa oo k'inia bī irua oopi bik'a. Māga oo k'inia bī irua mi audú k'inia iru bap'eda, piuda perā mi pari. 21 Mia eperāarāmaa ijāapi k'inia—e bī ne—inaa awara, Tachi Ak'orepa pedee pia

Cristode jara pëida k'āyaara. Cristo piuji tachi o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, māgá Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā. Tachi Ak'ōrepa eperāarā pia ak'ida paara oo p'anadap'edaa perā Moisepa p'ādade jara bik'a, Cristo pari piuk'aji.

Chiságide ijāadaipia bi; Moisepa p'ādade wa Cristode

3 ¹iAai, Galacia pidaarā! iParā k'īsia k'awada–ee beerák'api p'anil! ²¿Apidaapa parā poro p'erebaipit'ajāida–ek'ā? ³¿K'irāpada–e p'anik'ā taipa jarateedap'edaa parā t'aide nidadak'āri? Jesucristo kurusode piuda pia jarateejida parā jōmaarāmaa. ⁴Jīp'a mia nāga k'awa k'inia bi. ⁵¿Tachi Ak'ōre Jaure ba chejik'ā parā ome, oo p'anadap'edaa perā Moisepa p'ādade jara bik'a maa–e pirā ijāadap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa jara pëida Cristo k'ap'ia pari? ⁶¿Parā wāara k'īsia k'awada–ee p'anik'ā? Naaweda Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee ūridak'āri, Cristodepai ijāajida māik'aapa p'aneejida iru Jaure ome. ⁷¿Irā k'isiapatak'ā Tachi Ak'ōrepa parā pipiara ak'iit'ee oo p'ani pirā judiorā ūraa p'ādade jara bik'a maa–e pirā ne–ināa oo p'ani pirā pāchi juadoopa? ⁸¿Jōma Tachi Ak'ōre Jaurepa pia ooda parā it'ee pari oojik'ā? iWāara māga pari ook'aji, parā ijāa k'inia p'ani pirā ma ūraa p'ādade, Cristodepai ijāadai k'āyaara! ⁹Mia waya iidiit'ee. Tachi Ak'ōrepa ichi Jaure pēik'āri parā ome bapariimerā māik'aapa parā t'aide ne–ināa oopimerā eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa, ¹⁰¿sāap'eda māgá pēiparima? Pēi–e parāpa oopata perā irua Moisemaa ūraa p'āpida jara bik'a. Ma k'āyaara pēipari Cristodepai ijāapata perā.

Tachi Ak'ōrepa Abraham pia ak'ida

(Ro 4.1-3)

⁶K'īsiadáma judiorā chonaarāwedapema Abrahamde. Tachi Ak'ōrepa ūraa p'āpidade chonaarāmaa jara bi:

'Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.' ^(Gn 15.6)

⁷Mapa k'awaadaipia bi eperāarāpa Tachi Ak'ōrede ijāadak'āri, āchi wāara Abrahamdeepa uchiadak'āpi. Iruk'a Tachi Ak'ōrepa jarada ijāapata māik'aapa iru k'īrapite pia p'anapata. ⁸Tachi Ak'ōrepa naaweda k'īsia iru baji judio–eerā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, wāara ijāadak'āri. Māga k'awapiji Abrahammaa. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Moisemaa nāga p'āpida perā:

'Tachi Ak'ōrepa na pedee pia Abrahammaa māgaji: "Mia na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda k'aripait'eeda aji, pi k'ap'ia pari." ' ^(Gn 12.3)

⁹Ak'ōrepa māga jarada perā, tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa Abraham bendiciadak'a irua ijāada perā, awaraarā auk'a bendiciait'ee irude ijāadak'āri.

¹⁰Jōdee eperāarā k'achia ooit'ee, ichi ūraa p'ādade jara bik'a ooruta pirā irua āchi pia ak'imerā. Āchi atuapiit'ee p'oyaa ooda–e perā jōma ma ūraade jara bik'a:

'Eperāpa oo–e bi pirā jōma Ak'ōre ūraa p'ādade jara bik'a, atuait'ee.' ^(Dt 27.26)

11 Ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, pia k'awa p'anī Tachi Ak'ōrepa pia ak'i-e chi oo k'inia bipapai iru ūraa p'ādade jara bik'a. Jip'a pia ak'ipari eperā irude ijāa bita. ¿Iru ūraa p'ādade nāga jara bi-ek'ā?

'Eperā Tachi Ak'ōrede wāara ijāapari ichita bapariit'ee iru ome,
p'ek'au k'achia wēe bairā iru k'īrapite.' (Hab 2.4)

12 Eperā ijāa-e bipa ooda paara jōma Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a, it'aa wāk'ají ichi k'īradoopa. Māga k'awa p'anī Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Eperāpa ook'āri jōmaweda Ak'ōre Ūraade jara bik'a, ichita
bapariit'ee ma ūraade jara bik'a.' (Lv 18.5)

13 Mamīda tai judiorāpa oodak'aa jōmaweda Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Mapa o k'achiade p'anajida māik'aapa atuadait'ee paji. Mamīda Cristopa tai uchiapijí ma ūraa p'ādade jara bi juu ek'ariipa, ma k'aurepa atuanaadamerā. Māga ooji kurusode piuk'āri. Tachi Ak'ōrepa iru k'achia ooji, tai k'achia ooi k'āyaara. Māgá tai k'aripaji. K'awa p'anī Cristo k'achiade baji Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

'Eperā pak'urude bajira bi k'achiade banait'ee.' (Dt 21.23)

14 Jesucristopa māgá tai k'aripaji parā judio-eerā paara ijāadamerā Abrahampa ijāadak'a. Ma awara māgá tai k'aripaji tachi jōmaweda ichiaba ijāadak'āri, iru Jaure tachi ome iru p'anadamerā. Māgá Tachi Ak'ōrepa ooji ichia jaradak'a Abrahammaa, jarak'āri Abraham k'ap'ia pari ne-inaa pia ooit'ee na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāmaa.

Moisepa p'āda Tachi Ak'ōrepa jarada ome

15 ñpemaarā, k'isiadáma eperārāpa oopatade. Eperāpa p'āk'āri k'airāpa ichi net'aa atadait'ee ichi piuk'āri, chi firma pāp'eda, eperā awaraapa ne-inaa awaraa p'ā-e pai ai p'ādade, chi p'āda chiparipa jara-ee. Maa-e pirā chipari piuk'āri, awaraa eperāpa ne-inaa awaraa p'ā-e pai ai p'ādade. Ichiaba ichi k'inia ma p'āda jōpi-e pai. 16 Tachi Ak'ōrepa jara bēiji Abraham ome irudeepa uchiadait'erā k'aurepa na p'ek'au eujādepema jōmaarāmaa ne-inaa pia ooit'ee. Māga jarak'āri, jara k'inia-e baji jōmaweda Abrahamdeepa uchiadait'erā k'ap'ia pari ma ne-inaa pia ooit'ee. Jip'a jara k'inia baji irudeepa uchiabit'ee abaa k'ap'ia pari māga ooit'ee. Māgí Jesucristo. 17 Ma jara aupadade mia nāga jara k'inia bi: eperāpa p'āda bēiparik'a k'awaadamerā k'āipa ichi net'aa atait'ee, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa ichia jarada bēiji Abraham ome, iru t'ee uchiadap'edaarāpa auk'a māga k'awaadamerā. Jōdee, cuatrocientos treinta años wāyaada t'ēepai, ichi ūraa Moisemaa p'āpiji. Mamīda ma ūraa p'āpik'āri, ichia jara bēida Abraham ome at'āri beeji. Ma ūraa p'ādapa jōpi-e pají ichia naapiara jarada Abrahammaa. 18 Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā k'aripa k'inia bada paara Moisepa ūraa p'ādade jara bik'a oopata k'aurepa, māgara ichia jarada jara bēi-e pak'ají Abraham ome. Mamīda māga-e pají. Ichia jarada bēiji Abraham ome, k'inia bada perā Abrahampa ma jarada ijāamerā. Ma ijāada k'aurepa na p'ek'au eujādepemaarā auk'a ijāadak'āri, pia p'anapataadai Ak'ōre k'īrapite.

K'ääre-it'ee Moisemaa ma ūraa p'äpida

¹⁹ ¿K'ääre-it'ee ichi ūraa Moisemaa p'äpiji? Mäga p'äpiji eperäärapa k'awaadamerä ächi p'ek'au k'achia ooyaa p'anapata iru k'irapite. Ma ūraa pëiji ichi angeleerä ome eperäämaa, mägipa p'ämerä eperäärapa it'ee. Tachi Ak'örepä k'isia iru baji eperäärapa ma ūraa p'äda iru p'anadamerä, ma Abrahamdeepa uchiada na eujädee cheru misa na eujädepemaarä k'aripait'ee, Ak'örepä naaweda jaradak'a. ²⁰ Mägä tee pëiji mïda ichi ūraa Moisés k'ap'ia pari, mäga oo-e paji jarak'äri Abrahammaa. Ichi it'aideepa jaraji ichia ooit'ee bada Abrahamdeepa uchiada k'ap'ia pari.

²¹ Maperä eperäpa k'isiai Tachi Ak'örepä k'isia awara--awaraa iru baji eperäärapa o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. iMamïda mäga-e! Ichi ūraa tee pëidapa eperäärapa o k'achiadeepa uchiapida paara, wäara p'ek'au k'achia wëe p'anak'ajida iru k'irapite mäik'appa it'aa wäk'ajida ma ūraa k'aurepa. ²² Mamïda iru ūraa p'ädade jara bi eperäärapa jõmaweda p'ek'au k'achia juu ek'ari p'anapata. Ara presoorä p'oyaa uchiada-e p'anik'a carceldeepa ächi juadoopa, mäga pik'a eperäärapa p'oyaa uchiada-e p'ek'au k'achia juu ek'ariipa ächi juadoopa. Aba uchiadai Jesucristode ijäädak'äri, iru k'ap'ia pari Tachi Ak'örepä eperäärapa perä, ichia jaradak'a Abrahammaa.

²³ Cristo chei naaweda, tai judiorä ichiaba presooräk'a p'anapachida Moisepa p'ädade jara bi juu ek'ari. Ma ūraa carcel jääparik'a baji. Tai ak'i baji Tachi Ak'örepä unupiru misa ichia Abrahammaa jaradak'a. ²⁴ Mimiaparipa warra ak'iparik'a, ma ūraa p'ädapa tai ak'i pik'apachi Cristo cheru misa, tai jida irude ijäädamerä mäik'appa p'ek'au k'achia wëe p'anadamerä Ak'öre k'irapite. ²⁵ Irá, Cristo cheda perä, mägä irude ijäädak'äri, tai waa p'anadak'aa Moisepa p'äda juu ek'ari.

²⁶ Ma k'äyaara pipiara, parä jõmaweda Tachi Ak'öre warrarä, Jesucristode ijääpata perä. Mägä araa p'anapata Cristo ome. ²⁷ Jõmaweda araa p'anapataarä Cristo ome Tachi Ak'öre warrarä iruk'a. Ma-it'ee tachia poro choopipata; ak'ipidait'ee araa p'anapata Cristo ome. ²⁸ Mägä Cristo ome p'anapata perä, Tachi Ak'örepä tachi ichi warraräk'a auk'a unupari. Mäga unupari judiorä mïda, judio-erä mïda, esclavoorä mïda, esclavo--eerä mïda, imik'iraarä mïda, wëraarä mïda. Jõmaweda auk'a p'ani iru k'irapite Jesucristo ome araa p'anadak'äri. ²⁹ Ma awara tachi Cristo ome araa p'anapataarä wäara Abrahamdeepa uchiadap'edaarä, Tachi Ak'örepä jara pëida ijääpata perä Abrahampa ijäädak'a. Maperä iru p'anadait'ee jõma Tachi Ak'örepä k'isia iru bi ichideerä-it'ee.

Tachi Ak'öre warrarä

4 ¹Piara k'awaadait'ee mia jara k'inia bi, k'isiaati nägide. Eperä piuk'äri warra k'aipeepai iru bi, ma-äri weda ma warrapa atak'aa chi ak'örepä net'aa atabëida. Awaraarä juu ek'ari chi ak'öre esclavok'a bapari, net'aa mak'iera wëe, chonaa paru misa. ²Mäimisa chi ak'ipataaräpa nipata chi ak'örepä año jara bëida parumaa, ma net'aa teedai naaweda mäik'appa chi

te chipari papii naaweda. ³Māga pik'a tachi jida esclavoorāk'a p'anapachida, Cristo na eujādee chei naaweda Tachi Ak'orepa jara bēidak'a. Maapai chonaarāwedapema ūraa jua ek'ari p'anapachida māik'aapa k'isia p'anapachida warrarāk'a. K'isia p'anapachida tachia ne-inaa k'awa p'anipa maa-e pirā ma ūraa jara bik'a oo p'anipa it'aa wādai. ⁴Mamīda Tachi Ak'orepa k'iniak'āri, ichi Warra pēiji na p'ek'au eujādee judío wērapa t'omerā. Māgá chi Warra bapachi Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi juu ek'ari māik'aapa jōma oopachi ma ūraade jara bik'a. ⁵Māga ooda perā ichia aupai tai judiorā uchiapii ma ūraa p'ādade jara bi juu ek'ariipa. Ma-it'eeta Tachi Ak'orepa ichi Warra pēiji; tai judiorā uchiapimerā ma ūraa jara bi juu ek'ariipa māik'aapa Tachi Ak'ore warrarā papimerā iruk'a. ⁶Tachi Cristode ijāapataarāpa k'awaadamerā tachi wāara iru warrarā, Tachi Ak'orepa pēiji ichi Warra Jaure tachi tāride bapariimerā. Māgí Jaurepa ichita Tachi Ak'oremaa jarapari: "Abbá, Mi Ak'ore." ⁷Mapa parāpa k'awaadai ūrá esclavoorā-e. Ma k'āyaara Tachi Ak'ore warrarā. Māgá iru warrarā perā, iru p'anadait'ee jōma irua k'isia iru bi ichideerā-it'ee.

Pablo ijāapataarā-it'ee k'isia nībada

⁸Naaweda parāpa Tachi Ak'ore waide k'awada-e p'ani weda, Tachi Ak'ore-ee beemaa it'aa t'ipachida māik'aapa ma juu ek'ari p'anapachida esclavoorāk'a.

⁹Mamīda ūrá parāpa Tachi Ak'ore k'awa p'ani; pia jarait'eera, Tachi Ak'orepa parā k'awa bi. Māga bita, ḥsāap'eda waya t'iū k'inia p'anima ma naawedapema ne-inaa vale-ee baibi juu ek'ari, waya esclavoorāk'a p'aneedait'ee? ¹⁰Parāpa iapata ewari, atane māik'aapa aña, iipata ewate pak'āri maa-e pirā fiesta ewate pak'āri. ¹¹K'isia p'ani k'āyaara? ¹²Mi waawee bi, pari parā tāide jaratee nipaji jīak'aapa.

¹²Ūpemaarā, mia parāmaa enenee nībi mik'a uchiadamerā Tachi Ak'orepa ūraa Moiseara p'āpida juu ek'ariipa. Naaweda parā ma juu ek'ari p'anada-e paji. Mapa parā tāide nipak'āri, mia ma ūraa jaratee-e paji. Mama pak'āri, parāpa mi auteebaijida māik'aapa pia ak'ijida. ¹³Parāpa k'awa p'ani mi k'ayaa bada perā, ma naa wāyaa wādade parā tāide, mama beeji jarateeit'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. ¹⁴Ma k'ayaa k'aurepa parāpa mi yiaraa iru p'anak'ajida, maa-e pirā mi āpite pedee k'achia jarak'ajida. Mamīda māga ooda-e paji. Ma k'āyaara mi pia auteebaijida, Jesucristo wa it'aripema ángel auteebaik'ajidak'a. ¹⁵Maapai parā o-ia p'anajida. Mia k'awa bi parāpa mi k'aripa k'iniapa pāchi tau paara ēek'oook'ajida mi k'aripadait'ee. Mamīda ūrá māga p'ani-e. ¹⁶Parā sāgajidama? ¹⁷Ūrá c'mi k'ira unuamaa iru p'aneeruta-ek'ā, mia wāarata jara bairā parāmaa?

¹⁷Awaraa Ak'ore Ūraa jarateepataarāda apataarāpa ne-inaa awara ijāapi k'inia p'ani, mia jaratee bi k'āyaara. Mapa parā tāide tāri pia māik'aapa iwarraa pedee nipapata. K'inia p'ani parāpa āchi ak'idamerā Cristode wāara ijāapataarāk'a. Mamīda māga p'ani-e. Mia jaratee bideepa parā ãyaa atee k'inia p'ani āchi eere t'iudamerā. ¹⁸Mia māga jarak'āri, jara k'inia-e k'achia bi awaraarā tāri pia nipadamerā parā tāide mi wē-e pak'āri. Pia bi ne-inaa pia

oo k'iniadak'ari parā ome. ¹⁹ Michi warrarā, ara wēra bi p'irapa mia nībik'a ichi warra t'orumaa, māga pik'a mi k'isia nībipa waya mia nībi parāpa wāara oorutamaa Cristopa oopi k'inia bīk'a. ²⁰ Naapai mi parā ome bada paara, k'awa bak'aji k'āata jarait'ee parāmaa. Wāara mia k'awa-e sāgapí ooit'ee.

Pablopia jarateeda Agarde māik'aapa Sarade

²¹ ¿Parā ūk'uruurāpa Moisepa p'ādade jara bi juu ek'ari p'ana k'inia p'ani–ek'ā? ¿K'isia p'ani–ek'ā ma ūraa juu ek'ari p'anaruta pirā, Tachi Ak'orepa parā piara ak'iit'ee? ¿Parāpa wāara k'awa p'anik'ā ma ūraade jara bi? ²² Nāga jara bi. Abrahampa warra omé iru baj; aba chi wēra esclava Agarpa t'oda, aba chi wēra Sarapa t'oda. ²³ Chi wēra esclava Agar ome ma warra ooji eperā jīp'aapa warra ooparik'a. Mamida māga–e paji chi wēra Sarapa warra t'oda ome. Naaweda Tachi Ak'orepa jarají Abrahampa warra ooit'ee chi wēra ome. Māgí warra t'oji Ak'orepa jaradak'a, Abraham chi wēra ome audú chonaa p'anajida mīda warra oodait'ee. Tachi Ak'orepa k'aripaji māgí warra oodamerā. ²⁴ iK'isfati nāgide! Ma wēra chaa jara k'inia bi Tachi Ak'orepa jara bēida aba. Irua jara bēida aba Sinaí eedepema paji, mama iru ūraa jarada perā Moisemaa, ichia ma ūraa p'āmerā eperāarā–it'ee. Māga jarap'eda, eperāarā esclavoorāk'a p'aneejida ma ūraa jarada juu ek'ari. Māgí jara bēida jara k'inia bi Agar. ²⁵ Maperā Abraham wēra esclava Agar jara k'inia bi Sinaí ee, Arabia eujāde bi. Agardeepa uchiadap'edaarā ichik'a esclavoorā p'anapachida. Māga pik'a ūra Jerusalén p'uuruude p'aniirā esclavoorāk'a p'ani, Tachi Ak'ore ūraa jarada Sinaí eede, ma juu ek'ari at'āri p'anapata perā. ²⁶ Jōdee Abraham wēra jara k'inia bi it'aripema Jerusalén. Tachi Cristode ijāapataarā it'aripema Jerusalendepemaarā. Maperā p'anadak'aa ma Sinaí eede jarada juu ek'ari. ²⁷ Tachi Ak'ore pedee jarapari Isaíapa ichiaba jarají ma Jerusalén omeede, chonaarāweda nāgí pedee p'āk'āri:

'Pi, chi warra t'ok'aa bita, o-īa báji. O-īapa bíaji warra t'oru p'ua senti–e bi mīda māik'aapa pi k'imapa pi yiaraa iru bi pijida. Na ewari pideepa uchiadait'erērā chok'araara pait'ee chi warra naa t'odadeepa uchiadait'erērā k'āyaara.' *(Is 54.1)*

²⁸ ūpemaarā, tachi Abraham warra Isaack'a. Tachi chi naa warra t'ok'aa badadeepa uchiadak'a p'ani, wāara ijāapata perā Tachi Ak'orepa jara bide, Abrahampa ijāadak'a. ²⁹ K'irāpátí chi warra naapema Agarde t'oda eperā jīp'aak'a t'oji. Jōdee chi warra t'ee t'oda Sarapa t'oji Tachi Ak'ore Jaurepa t'opidak'a. Māga bají mīda, chi naapiara t'oda, Ismaelpa, nepira jiriji Isaac, chi t'ee t'oda ome. ūra māga pik'a Moisepa p'ādade oo k'inia p'aniirāpa nepira jiripata tachi Cristode ijāapataarā ome. ³⁰ Mamida māga bají mīda Agar warra ome, Tachi Ak'ore ūraa p'ādade jara bi:

'Ayaa pēipáde aji, ma esclava ichi warra ome. Ma warrapa chi ak'orepa bēida ata–e pait'ee chi wēra warrapa ataparik'a.' *(Gn 21.10)*

31 Māpai īpemaarā, Tachi Ak'ōrepa tachi jēre-e pait'ee. Tachi Cristode ijāapataarā chi esclavadeepa uchiadap'edaarāk'a-e. Jip'a chi esclava-e badadeepa uchiadap'edaarāk'api p'anī. Mapa tachiata Tachi Ak'ōre truadee wādait'ee.

Cristodeerā Moisepa p'āda jua ek'ari p'anadak'aa

5 ¹Cristopa māgá tachi uchia atada perā Tachi Ak'ōre Ūraa Moisemaa p'āpida jua ek'ariipa, chōoti irude ijāa p'anide. T'iunāati ma ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari, waya esclavoorāk'a p'anadait'ee.

² iŪriti mi, Pablopia jara bi! Parāpa pāchi k'ap'iade tauchaa bipiruta pirā, k'isia p'anadairā māga oo p'ānipa it'aa wādai, Cristopa parā waa k'aripa-e pait'ee it'aa wādamerā. ³Ichiaba waya jarait'ee. Parāpa pāchi k'ap'iade tauchaa bipiruta pirā, t'iudait'ee jōmaweda Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari. Māga ooruta pirā, oodaipiā bi jōma ma ūraade jara bik'a, Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'imerā. ⁴Parā, ma ūraade jara bik'a oo p'āniirā Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'imerā, Cristode ijāa amaadaruta māik'aapa waa ichideerā p'anada-e pait'ee. ⁵Mamīda tachi Cristode ijāapataarāpa ijāa p'anī Cristopa tachia p'ek'au k'achiaoopata wēpapipari, Tachi Ak'ōre Jaurepa tachimaa māga k'awapipari perā. Maperāpi ni p'anī p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite iru ewari waibia ewate. ⁶Māga ni p'anī k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa tauchaa iru beerā apemaarā k'āyaara pipiara ak'i-e. Ma awara pipiara ak'i-e tauchaa bipida-eerā. Jip'a pipiara ak'ipari eperā awaraarā k'inia iru bipa, Jesucristode ijāapari perā.

⁷Naaweda parāpa māga ijāa p'anajida. īK'aipa ma wāara ijāa amaapijima, Cristopa oopi bi awara oo p'aneedamerā? ⁸iTachi Ak'ōrepa-e paj! Iruata parā jiriji ichideerā p'aneedamerā. ⁹Levadura ma-āriipa pan masa jōmaweda waridaiparida apata. ¹⁰Mamīda mia ijāa bi parāpa mi ūraa ūridait'ee māik'aapa ooda-e pait'ee seewa jarateepari apidaapa oopi k'inia bik'a. Māga ijāa bi Tachi Waibia Cristo māgeerā k'āyaara māik'aapa jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā. Ichi k'aurepata tachi ijāapataarā araa p'anapata. Jōdee māgeerāpa jarateepata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee.

¹¹ īpemaarā, īmāgee jarateepataarāpa jarada-e p'anik'a mia auk'a jarateepari eperārāpa āchi k'ap'iade tauchaa bipidaipiā bi, Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a? Wāara Cristode ijāai naaweda, mia māga jarateepachi. Mamīda at'āri māga jarateeda paara, āchia mi ichiak'au bik'ajida, aupedeeda-ee. Mamīda māga ooda-e p'āni. Ūridaamaa p'anī mia jarateek'āri Cristo kurusode piuda, ma k'aurepapai tachi it'aa wādai. ¹² īArapa k'isia p'anī-ek'a Tachi Ak'ōrepa piara ak'ipari chi k'ap'ia t'iipidap'edaarā? iMāgara, āchi k'āratau paara t'iap'epidaipiā bi!

Cristode ijāapataarā chik'inia p'anapataadaipiā bi

¹³ īpemaarā, k'irāpāti Tachi Ak'ōrepa parā jiriji p'anapataadamerā Cristo jua ek'ari, ma chonaarāweda ūraa p'ādade jara bi jua ek'ari p'anapataadai k'āyaara. Mamīda k'isiadaik'araa bi oodait'ee pāchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi k'inia bik'a. Jip'a k'isiadaipiā bi awaraarā k'inia iru

p'anadait'ee māik'aapa k'aripadait'ee. ¹⁴ Nāgí ūraa jara bik'a ooruta pirā, Tachi Ak'ore Úraa chonaarāweda p'ādade jara bī jōmaweda oodait'ee:

'Awaraarā k'inia iru baparijji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.'(Lv 19.18)
¹⁵ Ma k'āyaara, awaraarā k'iraunuamaa iru p'anaruta pirā māik'aapa nepira jiriruta pirā ãra ome chōodarutamaa, jōpidait'ee Cristopa oomaa bī parā t'āide māik'aapa waa t'āri auk'a p'anada-e pait'ee.

Oodaipia bī Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a

¹⁶ Maperā oo wāk'āti wātī Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a. Māga ooruta pirā, ooda-e pait'ee parā p'ek'au k'achia ooyaa bī k'ap'ia oopi bik'a.
¹⁷ Oodak'āri tachi p'ek'au k'achia ooyaa bī k'ap'ia oopi bik'a, p'oyaa ooda-e Tachi Ak'ore Jaurepa oopi k'inia bik'a. Jōdee oodak'āri Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a, ooda-e pait'ee ne-inaa tachia oo k'iniata. O mee weda auk'a p'oyaa oodak'aa. Mapa parāpa oodaipia bī Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a, pāchia oo k'iniata oopiamamaapa. ¹⁸ Māga ooruta pirā, p'anada-e pait'ee Tachi Ak'ore Moisemaa ūraa p'āpida juua ek'ari. Ma k'āyaara Ak'ore Jaurepata oopiit'ee Tachi Ak'orepa oopi bik'a.

¹⁹ Jōmaarāpa k'awa p'ani eperārāpa oodak'āri āchi p'ek'au k'achia ooyaa bī k'ap'ia oopi bik'a, nāga p'anapata: miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āipata; k'isiapata chīara ome k'achia oodait'ee; awaraarā jiripata āchi ome k'achia oodait'ee; ²⁰ ne-inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ipata; petau tau k'awaa beerāmaa wa jaipanaarāmaa wāpata chīara k'achia oodamerā; awaraarā k'iraunuamaa iru p'anapata; nepira jiripata chīara ome; awaraarā net'aa ata k'inia p'anapata āchi-it'ee; k'irauyaa p'anapata; jōma k'inia p'ani āchi-it'ee aupai; t'āri auk'a bidak'aa awaraarā ome; k'isia awarapipata eperārāmaa ãyaa ateedait'ee awaraarā ik'aawaapa; ²¹ awaraarā net'aa k'inia p'anapata maa-e pirā āchik'a pa k'inia p'anapata, āchimaa ne-inaa k'achia oo k'iniadarutamaa; chīara peepata; it'ua toyaa p'anapata; pariatus nek'oyaa, toyaa, k'achia oodait'ee jiriyaa p'anapata fiestade; māga bee. Mia naaweda jaradak'a waya jarait'ee. K'irak'aupai māgā p'anadai. Māgee ne-inaa oopataarā p'oyaa wāda-e Tachi Ak'ore truadēe.

²² Jōdee chi oopataarāpa Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a nāga p'anapata: awaraarā k'inia iru p'anapata; t'āri o-ia p'anapata; k'āiwee p'anapata awaraarā ome; k'irau-ee choopata awaraarā ome, nepirade p'ani mīda; awaraarā chupiria k'awaapata; t'āri pia p'anapata awaraarā ome māik'aapa awaraarā k'ūradak'aa; jip'a oopata āchia jara p'anik'a; ²³ audua nipadak'aa; ne-inaa pariatus oo k'iniadarak'āri, māga oodak'aa. Ūraa wē-e jarait'ee māgee ne-inaa oonaadamerā, pia p'anadairā. ²⁴ Ma et'ewa jara aupadade k'isiadak'āri, k'awa p'ani Jesucristode ijāapataarāpa oo amaapata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oopata. ²⁵ Tachi Ak'ore Jaurepa tachi Cristode ijāapataarā k'aripapari perā, ichita oodáma irua oopi k'inia bik'a. Māgā wāara pia p'anapataadait'ee Tachi Ak'ore k'irapite.

²⁶ Tachi k'inia nāga p'ananaadáma: audua; pedee-idaa; nepira jiriyaa; chīara k'iraunuamaa ne-inaa iru bī k'aurepa.

Chik'aripa p'anapatáati

6 ¹Ipemaara, mia ichiaba nāga ūraait'ee. Parādepema k'achiade baairu pirā, parā chi oopataarāpa Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a, t'āri pia māgí k'aripadaipia bī ma k'achia oo amaamerā. Mamīda k'irak'aupai parāpa ne-inaa k'achia oodai, iru k'aripa p'ani misa.
2 Chik'aripa p'anapatáati. Māgá jōmweda choodait'ee nepirade baaidak'āri. Māgá chik'aripa p'anadak'āri, oopata Cristopa oopi bik'a.

3 Ijāapari k'isia bi pirā ichi pipiara bī awaraarā k'āyaara, ichi itu k'ūraru, jōmweda auk'a p'anadairā Tachi Ak'ore k'irapite. **4** Ijāapari chaa k'isiaipia bī ichia ooparide. Pia oo bī pirā, t'āride o-ia baipia bi. Mamīda awaraarāpa oopata ak'iik'araa bī k'awaaitee auk'a pia wa mak'iarā pia-e bī ichia oo bī jiak'a. Tachia oo p'anidepaei k'isiadaipia bi. **5** Mia māga jara bī tachi chaachaa panadait'ee perā Tachi Ak'ore k'irapite, irua tachia ne-inaa oodapledaa ak'imerā.

6 Ijāapataarā jarateepari it'aideepa parāpa ūridak'āri Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee, ma jarateepari pia ak'i p'anadaipia bī māik'aapa ne-inaa pia teedaipia bī irumaa, iru mimia pari.

7 K'ūranātī pāchi itu. Tachi Ak'ore oo iru p'anadaik'araa bi. Ne-uuparipa ne-uuk'āri, ma ne-uuda jiak'a ewait'ee. **8** Māga pik'a k'achia k'ira tādoo ooparipa ichia k'iniata oopeda, ma k'achia jiak'a atait'ee, atuait'ee perā. Jōdee Tachi Ak'ore Jaurepa oopi bik'a ooparipa ne-inaa pia oop'eda, ma jiak'a atait'ee, it'aa wāit'ee perā. **9** Maperā sēnaadáma ne-inaa pia oo p'ani misa. Māgá choo p'ani pirā, na ewari atadait'ee jōmweda Tachi Ak'orepa iru bī ichideerā-it'ee. **10** Maperā tachi na p'ek'au eujāde p'ani misa, eperārā jōmweda k'aripadáma. Mamīda naapiara tachi ipemaara Cristo k'aurepa k'aripadaipia bi.

Pablopā ūraada māik'aapa salute tee pēida

11 Ak'iti mia nāgí letra waibiapa p'āru michi juadoopa. **12** Ma tauchaa bipi k'inia p'aniirāpa parā k'ap'iade māga oopi k'inia p'ani judiorāpa āchi pia ak'iderā. Jara p'ani judio-eerāpa māga ooruta pirā Tachi Ak'ore Ūraa chonaarāweda pādade jara bik'a, pia p'anadai judiorā k'irapite. Mamīda wāara māga oopi p'ani judiorā waidoopa. K'iniada-e judiorāpa āchi jiridamerā miapidait'ee, Cristodepai ijāapata perā. **13** Arapa paara ne-inaa jōma ooda-e Tachi Ak'ore Ūraa chonaarāweda pādade jara bik'a, āchi k'ap'iade tauchaa iru p'ani mīda. Māga bita, īat'āri parāmaa tauchaa bipi k'inia p'ani-ek'ā? Māgá awaraarāmaa audua jaradai āchiata parā k'ap'iade tauchaa bipidap'eda. **14** Taawa mia maarepida māga oo-e pai. Jīp'a mia nāgí audua pedee jarai: Tachi Waibia Jesucristo kurusode piuda k'aurepapai mi it'aa wāit'ee. Ma k'aurepata irá maarepida mia p'ua-e bī na p'ek'au eujādepema ne-inaa tachia oo k'iniata k'ira tādoo. Māgee ne-inaa piu pik'a bi mi-it'ee. Jōdee na p'ek'au eujādepema ne-inaa oo k'inia p'aniirā-it'ee mi piu pik'a bi, māgee ne-inaa waa oo k'inia-e bairā. **15** Ma awara Tachi Ak'ore-it'ee p'ua-e bī tachia tauchaa iru p'ani tachi k'ap'iade wa wēe p'ani. Jīp'a irua k'inia bī Cristode

ijääadamerā, māgá eperā chiwidi pik'a padaidamerā, araa p'anapata perā Cristo ome. ¹⁶Mapa mia parāmaa ūraapari ijääpataadamerā Cristodepai. Mi it'aa t̄ipari Tachi Akōremaa irua parā chupiria k'awaamerā māik'aapa k'āiwee p'anapimerā jōmaweda nāgí ūraa jara bik'a oopataarā, wāara ichideerā perā.

¹⁷Mäpai na pedeepapai na k'art'a p'ā aupait'ee. Waa apidaapa mi ome nepira jiridaik'araa bi. Mi k'ap'iade jidik'ada–idaa unurutapa k'awaadai mia oopari Jesucristopa oopi bik'a.

¹⁸Ípemaarā, mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristomaa irua parā pia ak'i bapariimerā, parā t'āride bi misa. ¡Amén!

EFESIOS

San Pablopá K'art'a P'āda Éfeso P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. K'isiapata na k'art'a p'āji Romade, carcelde bak'āri. Na k'art'ade Pablopá jara bi Ak'orepa k'isia iru bi ichideerā-it'ee, na eujāde p'ani misa māik'aapa it'ari panadak'āri. Pablopá k'inia baji na k'art'a pedeepidamerā jōmaweda ijāapataarāmaa chip'epata chaa.

Salude jarap'eda, naapiara jara bi Tachi Ak'orepa eperārā audú k'inia iru bapari (caps. 1.1-2.10). Maperā judiorā, judio-eerā paara jiripari Cristode ijāapataadamerā māik'aapa araa p'anapataadamerā iru ome (cap. 2.11-22). Jara bi ichi mimiapari Cristo-it'ee, Cristopa jōmaweda k'inia iru bapari perā (cap. 3). Jara bi Cristode ijāapataarā k'ap'ia apai pik'a p'ani māik'aapa iru ma k'ap'ia porok'a bi (cap. 4.1-16). Maperā p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi (cap. 4.17-32). Jara bi ijāapataarā īdaa pik'a bide p'anapataadaipia bi (caps. 5.1-6.9) māik'aapa sāga chōodaipia bi netuara ome (cap. 6.10-20). T'ēepai jara bi ichia na k'art'a tee pēit'ee Tíquico ome (cap. 6.21-24).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablopá na k'art'a p'āru Jesucristode wāara ijāapataarāmaa, Éfeso p'uuruude p'ani. Tachi Ak'orepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. ²Mia k'inia bi Tachi Ak'orepa Tachi Waibia Jesucristo ome parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'aiwee p'anapataadait'ee.

Cristo k'ap'ia pari Tachi Ak'orepa tachi k'aripapari

³ iT'āri o-īa gracias jaradáma Tachi Ak'oremaa! iIru Tachi Waibia Jesucristo Ak'ore! Iruata tachi bendiciaji tachi araa p'anapik'āri Cristo ome, irude ijāapata perā. Cristo k'ap'ia pari irua it'aripema ne-inaa pia k'ira t'ādoo ooji tachi k'aripait'ee, it'aa wādamerā piudak'āri. Nāgee ne-inaa pia ooji tachi-it'ee. ⁴Na eujā ooi naaweda, Tachi Ak'orepa tachi jirit'eraji Cristode ijāadamerā. Māga ooji

tachi awara bi k'inia bada perā, ichi k'irapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā.

⁵ Ma awara iru tāri pia bapari perā māik'aapa tachi k'inia iru bapari perā, k'isia iru baji tachi ichi warrarā papiit'ee ichi Warra Jesucristode ijāapata k'aurepa.

⁶ Māgá tāri piara bapari perā jōmaarā k'āyaara, tāri o-ia gracias jaradáma irumaa. Maperā tachia ne-inaa oo-eeta, ichideerā papiji ichi Warra k'inia iru bi k'ap'ia pari. Māga ooji ichi Warra pēik'āri piumerā tachi pari. ⁷Ichi warra waa bat'ada k'aurepa tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā māik'aapa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiji. ⁸iMāga ook'āri, wāara tachi pia ooji! Mamīda māgapai-e. ⁹Māga ook'āri, ichiaba tachi k'isia k'awaapiji ne-inaa pia oo k'awaadamerā irua oopi bik'a. Ichiaba k'awapiji ne-inaa awaraarāmaa waide k'awapi-e pada. K'awapiji ichia atāri k'isia iru bi ooit'ee Cristo k'ap'ia pari.

¹⁰Nāga k'isia iru bi. Irua k'inia bak'āri, ewari cherude ne-inaa jōmaweda na p'ek'au eujādepema māik'aapa it'aripema biit'ee Cristo jua ek'ari.

¹¹Tachi Ak'orepa ne-inaa jōmaweda oopari ichia k'inia bik'a. Mapa ichia k'isia iru badak'a, tai judiorā naapiara jirit'eraji ichideerā papiit'ee. Māga ooji Cristode ijāadak'āri. Tai māgá ichideerā p'anadairā, iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'isia iru bi ichideerā-it'ee. ¹²Tai judiorā māgá naapiara jirit'eraji, ni p'anadap'edaa perā Cristo waya cheit'ee na eujādee. Tachi Ak'orepa k'inia baji taipa jōmaarāmaa jaranaadamerā iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. ¹³Māpai taipa māga oodak'āri, parāpa ūrijida Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida Cristode. Māgá k'awaadak'āri Cristopa eperārā o k'achiadeepa k'aripa atai, parāpa ichiaba irude ijāajida. Mapa Tachi Ak'orepa parā auk'a ichideerā papiji māik'aapa parā k'ap'iade ichi Jaure ba chepiji, irua ooit'eeda adak'a. Eperāpa tauchaa biparik'a ichi net'aade jōmaarāpa k'awaadamerā ichi ma net'aa chipari, māga pik'a Tachi Ak'orepa ichi Jaure ba chepiji ichideerā k'ap'iade, jōmaarāpa k'awaadamerā ichita āchi chipari. ¹⁴Ma Jaure k'aurepata tachia k'awa p'ani wāara iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'isia iru bi ichideerā-it'ee. Ma awara k'awa p'ani ichideerā perā ewari cherude tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iadeepa aweda uchiadait'ee, wādak'āri iru truadee. Māga pak'āripi, wāara tāri o-ia gracias jaradait'ee irumaa, iru k'ira wāree pia k'awadait'ee perā.

Pablopia it'aa iidida Cristode ijāapataarā pari

¹⁵Tachi Ak'orepa ma jōma ooda perā tachi-it'ee, mia k'awaadak'āriipa parā wāara ijāa plani Tachi Waibia Jesude māik'aapa parāpa jōma Tachi Ak'oredeerā k'inia iru p'ani, mia nāga oopari. ¹⁶H'aa t'ik'āri Tachi Ak'oremaa, ichita gracias jarapari parā pari. ¹⁷Iidipari Tachi Waibia Jesucristo Ak'ore k'ira wāree bimaa, irua parā k'isia k'awaapimerā ichi Jaure k'ap'ia pari. Māgá iru wāara pipiara k'awadait'ee. ¹⁸Parāpa māgá iru pipiara k'awa wādak'āri, t'āride k'awadait'ee Tachi Ak'orepa parā jiriji ichideerā papiit'ee. Māga ooji, jai-idaadak'āri iru trua k'ira wāreedee wādamerā māik'aapa iru p'anadamerā jōmaweda irua k'isia iru bi ichideerā-it'ee. ¹⁹Ichiaaba parāpa k'awaadait'ee Tachi Ak'orepa ne-inaa jōmaweda oopari. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā, tachi ijāapataarā

k'aripai Cristo k'aripadak'a. ²⁰ Cristo piup'eda, chok'ai p'irabaipiji māik'aapa su-ak'i beepiji it'ari ichi juaraare. ²¹ Mama biji ak'ipi k'inia bada perā Cristo jōmaaraā k'āyaara waibāra bi. Jōmaweda iru jua ek'ari ichita p'anapataadai'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida. Na p'ek'au eujādepema poro waibiarā jōmaweda iru jua ek'ari p'anadait'ee, jōmaweda charraarā māik'aapa reyrā paara. Ichiaba na p'ek'au eujādepema—erā iru jua ek'ari p'anadait'ee, angeleerā māik'aapa netuara eere p'aniirā paara. ²² Tachi Ak'ōrepa ma jōmaweda Cristo jua ek'ari māgá bida perā, iru ne—inaa jōma poro waibia; tachi ijāapataarā poro waibia ichiaba. ²³ Iru tachi porok'a bi; jōdee tachi ijāapataarā iru k'ap'ia apai pik'a p'ani, chok'ara p'ani mīda. Tachi ijāapataarā wēe, Cristopa oo—e pai Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a na p'ek'au eujāde. Jōdee tachia pida p'oyaa ooda—e pai Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, Tachi Poro Waibia Cristo wēe. Cristo k'aurepata ne—inaa jōmaweda nībi.

**Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari perā,
atuada—e pait'ee**

2 ¹Cristode ijāadai naaweda, Tachi Ak'ōre—it'ee parā piu pik'a p'anajida, irua oopi bik'a oodaamaa p'anapatap'edaa perā māik'aapa p'ek'au k'achia ooi awaa p'anapatap'edaa perā. ² Parāpa na p'ek'au eujādepemaarāpa ne—inaa k'achia oopata k'īra tādoo oo wāpachida. Oo k'inia p'anapachida jaure k'achia beerā poro waibiapa oopidak'a. Māgí Netuara Poro Waibiapa k'isiapipari Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oodaamaa p'aniirāmaa, audupiara māga p'anadamerā. ³ Wāara Cristode ijāadai naaweda, tachi jōmaweda māgee k'achia oopataarāk'a p'anapachida. Oopachida tachia oo k'iniata, tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ipa oopidak'a māik'aapa tachia pariatua k'isiadap'edaaak'a. Māgá p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōre k'īraupi p'anapachida māik'aapa atuadait'ee paji apemaarā p'ek'au k'achia oopataarā ome. ⁴ Māgá piu pik'a p'anajida mīda tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, Tachi Ak'ōrepa tachi audú chupiria k'awaaji. Tachi k'inia iru bada perā, ⁵ araa p'anapiji Cristo ome, maadamāiipa ichita chok'ai p'anapataadamerā iru k'īrapite. Irua māgá parā pia oo k'inia bada perā, parā o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. ūtā tachi ichita chok'ai p'ani Tachi Ak'ōre k'īrapite. ⁶ Tachi Ak'ōrepa tachi Jesucristo ome araa p'anapida perā, jaradai irua Cristo chok'ai p'irabaipik'āri, tachi auk'a māgá chok'ai p'irabai pik'apiji. Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo su-ak'i beepik'āri ichi juaraare it'ari, tachi auk'a mama su-ak'i p'anee pik'apiji, Cristo ome araa p'anapata perā. ⁷ Māga ooji jōma t'ee cherutaarāmaa ak'ipiit'ee ichia tachi Jesucristode ijāapataarā pia oopari, ichi t'āri pia bapari perā. ⁸ Maperāpi parā Cristode ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. Pāchi k'īradoopa ma o k'achiadeepa p'oyaa uchiada—e paji. Tachi Ak'ōrepapai eperāarā madeepa uchiapii. ⁹ Eperāarā āchi k'īradoopa madeepa uchiada paara, māgak'ajida: "Tachia pia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa k'aripaji." Mamīda māga—e. Tachi Ak'ōrepapai tachi ijāapataarā māgá o k'achiadeepa k'aripa atapari, apida pedee audua pedeenaaadamerā. ¹⁰ Iruata tachi

ooji Cristode ijāadamerā māik'aapa iruata tachi araa p'anapiji Cristo ome. Māga ooji Jesucristo k'ap'ia pari ne-inaa pia oodamerā, irua naaweda kīisia iru badak'a.

Cristo ome araa p'anapataarā k'āiwee p'anapata

¹¹Kīsīati parā ijāadai naaweda p'anapatap'edaade. Naaweda parā Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa paji. Judio-eerā perā, k'awada-e paji Ak'ōrepa jarada judiorāmaa, imik'īraarā k'apiade tauchaa bidamerā. Mapa judiorā, "chi tauchaa iru beerāda" apataarāpa atāri parā judio-eerā k'īra unuamaa iru p'anapata māik'aapa parā āpite "chi tauchaa wēe beerā" apata. ¹²Ichiaba Cristode ijāadai naaweda, parāpa k'awada-e paji Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā jirit'erada ichi p'uuru pidaarā papilt'e. Mapa maarepida k'awada-e paji Tachi Ak'ōrepa jarada āra chonaarāmaa: aba pēiit'eeda aji, eperāarā k'aripare. Māgá Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anadap'edaa perā, ichiaba k'awada-e paji sāga o k'achiadeepa uchiadai. Māgá p'anapachida na p'ek'au eujāde. ¹³Mamīda īrá māgá p'anada-e. Ijāapata perā Jesucristo piuji parā pari, araa p'anapata iru ome māik'aapa Tachi Ak'ōredeerā p'ani iruk'a. Naaweda t'imí pik'a p'anapachida Tachi Ak'ōre ik'aawaapa. Mamīda īrá Jesucristo waa bat'ada k'aurepa parā Tachi Ak'ōre kait'a pik'a p'ani, ichideerā perā.

¹⁴Maperā parā k'āiwee p'anadai judiorā ome, āra auk'a Cristode ijāadak'āri parāk'a. Ichi k'aurepa waa k'īrau p'anada-e. Jīp'a araa p'anapata p'uuru apai pik'a. ¹⁵Naaweda Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa Moisemaa p'āpiji, judiorāpa ma ūraade jara bik'a oodamerā. Ma ūraa k'aurepa judiorā awara p'anapachida parā judio-eerā k'āyaara. Mamīda Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi jara pēiji Cristo k'ap'ia pari. Mapa Cristo piuk'āri, Ak'ōrepa chi judiorā irude ijāa p'anadap'edaara uchiapiji ma naawedapema ūraa jarada juu ek'ariipa. Māga ooji Cristo k'aurepa judiorā judio-eerā ome p'uuru apai pik'a p'anadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. Tachia māga oodak'āri, wāara k'āiwee p'anapata. ¹⁶Ma awara Cristo kurusode piuk'āri, tachi tāri auk'a bipiji Tachi Ak'ōre ome. Naaweda tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'i-e paji. Mamīda Cristode ijāadak'āri, araa p'aneejida iru ome, k'ap'ia apai pik'a. Mapa īrá Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'ipari. Ichiba tachi k'īrau-ee para bapari.

¹⁷Cristo cheji na pedee pia jarait'e: ichiata eperāarā k'āiwee p'anapipari. Māga oopari parā Tachi Ak'ōre ik'aawaapa t'imí pik'a p'anadap'edaarāmaa māik'aapa tai k'ait'a pik'a p'anadap'edaarāmaa paara. ¹⁸Īrá irude ijāapata perā, tachi jōmaweda Tachi Ak'ōre k'ait'a p'anapataadai iru Jaure k'ap'ia pari.

¹⁹Maperāpi parā waa p'anadak'aa k'īra tewaraarāk'a. Ma k'āyaara auk'a p'anapata awaraarā Cristode ijāapataarāk'a, auk'a Tachi Ak'ōredeerā perā. ²⁰Parā te māudee oodak'api p'ani. Tai chi jirit'eradaarā Cristopaa ooda jarateenadamerā basadepema māuk'api p'ani Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā ome. Jōdee Jesucristo chi te k'idaadepema māu pi-iara pik'a bi, ichi k'aurepa jōma ijāapataarā araa p'anapata perā. ²¹Tachi Ak'ōrepa parā ijāapataarā araa p'anapipari Cristo ome māik'aapa awaraa ijāapataarā ome. Māgá tachi ichi tek'a oo wāpari māik'aapa tachi awara bi wāpari ichi-it'ee,

irumaa it'aa t̄ipataadamerā. 22 Tachi māgá araa p'anapata perā Cristo ome, tachita Tachi Ak'ore te waibiak'a p'ani, iru Jaure tachi ome bapari perā.

Tachi Ak'orepa Pablo jiriða judio–eerāmaa jarateenamerā

3 1 Maperā mi, Pablopia jarateepari Jesucristopa ooda, parā judio–eerā ichiaba araa p'anapataadamerā iru ome. Ma k'aurepata ūrā mi carcelde bi. 2 ¿Parāpa nāga k'awa p'ani–ek'ā? Tachi Ak'ore tāri pia bapari perā, parā pia oo k'inia bi. Mapa mi jirit'eraji na mimia oomerā parā–it'ee. 3 Naaweda Tachi Ak'orepa k'isia iru baji māgá parā pia ooit'ee. Mamīda māga k'awapi–e paji naawedapemaarāmaa. Jip'a mimaa k'awapiji, mia pedee chok'ara–eepa et'ewa jaradak'a na p'ādade. 4 Ma pedee waya leedak'āri, k'awaadai Tachi Ak'orepa wāara mimaa k'awaapiji ichia k'isia iru bada ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. 5 Naaweda eperā apidaapa ma k'isia iru bada k'awada–e paji. Mamīda ūrā k'awaapiji ichia awara bidaarāmaa; māgiirā ichia jirit'eradaarā māik'aapa ichi pedee jarapataarā. Māgá k'awaapiji ichi Jaure k'ap'ia pari. 6 Nāga k'isia iru baji. Judio–eerāpa ijāadak'āri Cristo piufigi āchi k'aripait'ee, auk'a p'ani judiorā ijāapataarā ome. Tachi Ak'orepa āchi auk'a araa p'anapipari Jesucristo ome, p'uuru apai pik'a p'anadamerā judiorā ome. Irua ooda k'aurepa āchi auk'a it'aa wādait'ee māik'aapa auk'a iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'orepa jarada teeit'ee ichideerāmaa.

7 Tachi Ak'orepa k'inia bada perā, mi pia ooji jirit'erak'āri jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Iruata mimaa māgí jarateepipari. 8 Cristode ijāai naaweda, mi apemaarā k'āyaara k'achiara bapachi. Mapa mi–it'ee, mi apemaarā ijāapataarā ek'ariara bi. Mamīda Tachi Ak'orepa mi jiriji. Irua mi pia oo k'inia bada perā, mi jirit'eraji judio–eerāmaa jarateenamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee māik'aapa irua ne–inaa pia oo k'inia bi irude ijāa p'aniirā–it'ee. 9 Maperāpi mia jōmaarāmaa jarai Tachi Ak'orepa na eujā ooi naaweda, k'isia iru bada parā judio–eerā k'aripait'ee. Awaraarāmaa māga k'awapi–e paji mīda, Tachi Ak'ore, chi ne–inaa jōmaweda nībi oodapa, mimaa māga k'awapiji. 10 Naawedapemaarāmaa k'awapi–e paji ichia k'isia iru bada judio–eerā–it'ee. K'inia baji ūrapemaarāpa māga k'awaadamerā. Ichiaba k'inia baji it'aripemaara, ichi angeleerāpa māik'aapa netuaraarāpa paara k'awaa wādamerā iru jōmaarā k'āyaara k'isia k'awaara bi eperāarā k'aripait'ee. Māgiirāpa māga k'awaadait'ee unudak'āri judiorā judio–eerā ome p'uuru apai pik'a bi, Cristode ijāapata perā. 11 Wāara Tachi Ak'orepa ooji ichia ichita k'isia iru badak'a ooit'ee Tachi Waibia Jesucristo k'ap'ia pari. 12 Maperāpi tachi Cristode ijāajida. Iru ome araa p'anapata perā, waaweeda–e Tachi Ak'ore k'ait'a wādait'ee it'aa t̄idak'āri. 13 Tachi Ak'orepa ma jōma jara aupada ooda perā tachi ijāapataarā k'aripait'ee, o–īa para bāti. Mi nama carcelde chupiria nībi mīda parā judio–eerāmaa jaratee k'iniapa, parā pia–ee, k'isia paraa p'anadaik'araa bi. Ma k'āyaara o–īa p'anadaipia bi Tachi Ak'orepa parā judio–eerā ichiaba pia oo k'inia bairā Cristo k'ap'ia pari.

Cristo k'aurepa Tachi Ak'orepa tachi k'inia iru bapari

¹⁴ Mia made k'isiak'ari, Tachi Ak'ore k'irapite bedabaipari mäik'aapa it'aa t'ipari irumaa. ¹⁵ Iruta na p'ek'au ejüjädepema éreerä mäik'aapa it'aripema éreerä ak'ore, ichia ãra ooda perä. ¹⁶ Tachi Ak'ore jömaarä k'âyaara waibiara bapari perä, ne-inaa jömweda k'awapari. Mapa mia it'aa iidi bi irua parä choopimerä pâchi târicle iru Jaure k'ap'ia pari, mägá oodamerä irua oopi bik'a. ¹⁷ Iidi bi Cristo bamerä pâchi târicle, irude ijää p'aní misa. Mägá paräpa Tachi Ak'ore mäik'aapa awaraarä k'inia iru p'anadait'ee. ¹⁸ Ma awara mägá parä mäik'aapa awaraa ijääpataaräpa k'awaadait'ee Cristopa tachi audú k'inia iru bapari. Ara to t'ai audú jet'ee bik'a, audú teesoo bik'a, audú nãpia bik'a, mäga pik'a Cristopa tachi audú k'inia iru bapari. ¹⁹ P'oyaa k'awada-e p'ani mïda Cristopa tachi mägá audupai k'inia iru bi, mia iidi bi Tachi Ak'orepa parämaa mägá pipiara k'awapimerä. Paräpa wâara mägá k'awadak'ari, ne-inaa jömaade Tachi Ak'orek'a p'anadait'ee.

²⁰ iWâara Tachi Ak'ore jömaarä k'âyaara waibiara bi! Ichi tachi ome bak'ari, tachimaa ne-inaa piara bi oopipari, irumaa iidipata k'âyaara mäik'aapa tachia k'isiapata k'âyaara. ²¹ Mapa tachi Jesucristode ijääpataaarä, irapemaarä mäik'aapa t'ee cherutaarä, o-ia it'aa t'ídâma Tachi Ak'oremaa jaradait'ee iru ichita jömaarä k'âyaara waibiara bi. iAmén!

Cristode ijääpataaarä k'ap'ia apai pik'a p'ani

4 ¹ Naaweda jaradak'a, mi carcelde bi parä judio–eerämaa Tachi Waibia Cristopa ooda jarateepari perä. Maperäpi mia parä enenee nîbi p'anapataadamerä Tachi Ak'orepa k'inia badak'a parä naa jirik'ari Cristode ijäädamerä. ² Näga p'anapataadaipia bi: maarepida auduada–ee; t'ari pia jömaarä ome; choopari nepirade bi mïda mäik'aapa k'irau–ee choopari, awaraaräpa parä ome nepira jiri p'ani pijida. Mägá p'anapataadaipia bi chik'inia p'ana k'inia p'anadairä. ³ Mägá chik'inia p'anapataadak'ari, Tachi Ak'ore Jaurepa parä k'âiwee p'anapiit'ee, wâara araa p'anapataadamerä awaraa ijääpataaarä ome. Mapa ne-inaa jöma pia oodaipia bi mägá p'anapataadamerä. ⁴ Jöma Cristode ijääpataaarä k'ap'ia apai pik'a p'anapata mäik'aapa Tachi Ak'ore Jaure apai iru p'anapata. Tachi Ak'orepa parä jirik'ari Cristode ijäädamerä, auk'a ijää p'aneejida Cristo k'aurepa parä wâdaait'ee Ak'ore truadée. Ma-it'ee aupai Tachi Ak'orepa parä jiriji. ⁵ Cristo apai iru p'ani. Iruta Tachi Waibia. Mapa irudepai ijääpatä mäik'aapa poro choopipata ak'ipidait'ee iru ome araa p'ani. ⁶ Tachi Ak'ore apai iru p'ani. Iru tachi jömaarä Ak'ore. Iru Tachi Waibia. Irua ne-inaa pia oopipari tachimaa, tachi ome bapari perä.

⁷ Mamida tachi ijääpari chaa Cristopa ne-inaa pia awara–awaraa oo k'awaapipari, mägá awaraarä k'aripadamerä. Tachi chaachaa auk'a oo k'awaapi–e. Oo k'awaapipari ichia k'inia bik'a. ⁸ Mägá ook'ari, oopari Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara bik'a:

‘It'aa wāk'āri, p'oyaaji ichi k'ira unuamaa iru p'anadap'edaarā
māik'aapa eperārāmaa ne-inaa pia tee pēiji.’ (Sal 68.18)

⁹Ma ūraa p'ādade “it'aa wāk'āri” ak'āri, jara k'inia bi ai naaweda edaa cheji na p'ek'au ejūjādee chupiria nībade eperā jip'aak'a. ¹⁰Māgí eperā edaa cheda chi it'aa wāda. Ichi it'aa wāji Tachi Ak'ōre bimaa, jōmaarā k'āyaara waibiara bade. Maperāpi iru k'aurepa ne-inaa jōmaweda nībi.

¹¹Ichiata tee pēiji ichi Jaure, māgipa ichideerāmaa oo k'awaapimerā ne-inaa pia awara-awaraa. Ūk'uru jirit'eraji jarateenadamerā irua ooda māik'aapa jarada. Ūk'uru biji jarapataadamerā irua jarapi bik'a. Ūk'uru pēiji jōmaarāmaa jarateepataadamerā irua ooda eperārā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee atuanaadamerā. Awaraarā biji ichideerā ak'ipataadamerā māik'aapa jarateepataadamerā irua eperārāmaa oopi k'inia bi. ¹²Ma jōma oo k'awaapiji ichideerāmaa, iru mimia oo wāk'āti wādamerā. Māgá ijāapataarā jōmaweda irude pipiara ijāadait'ee māik'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadait'ee. ¹³Tachi jōmaarāpa māga oo k'awaadak'āri, wāara araa p'anapataadait'ee, auk'a Tachi Ak'ōre Warrade ijāadait'ee perā māik'aapa iru auk'a k'awadait'ee perā. Māga p'anapataadak'āri, ne-inaa jōma oo k'awaadait'ee Cristopa oopi bik'a. Chonaarāpa ne-inaa pariatua ooda-e p'anik'a warra chak'eerāk'a, māga pik'a tachi ijāapataarā ne-inaa pariatua waa ooda-e pait'ee. ¹⁴Māgá p'anapataadak'āri, waa p'anada-e pait'ee warra chak'eerāk'a. Ma k'āyaara ik'awaa beerāpa Tachi Ak'ōre Ūraa awara jaratee chedak'āri, tachia ijāadak'aa pait'ee āchia jaratee p'ani. Pia k'awaa p'anadait'ee āchia jaratee nipapata wāara-e. Mapa k'ūrapida-e pait'ee ma k'isia k'achia iru beerāmaa. ¹⁵Ma k'āyaara tachia ne-inaa wāara ijāapataadait'ee. Maperā p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidak'a. Ichita wāarata jarapataadaipia bi chik'inia p'ana k'inia p'anadairā. Māga p'anapataadak'āri, wāara jōma oodait'ee tachi poro Cristopa k'inia bik'a māik'aapa tachi jōmaweda iru k'ap'ia apai pik'a p'anadait'ee. ¹⁶Tachi ijāapataarā jōma araa p'ani, Cristo k'ap'ia ome apai pik'a p'anadairā. Chik'aripa p'anadak'āri māik'aapa chik'inia p'anapataadak'āri, oo k'awaa wāpata tachi poro Cristopa oopi k'inia bik'a.

Cristo ome sāga p'anapataadaipia bi

¹⁷Tachi Waibiapa mimaa nāga jarapiru. Waa p'ananaatī ijāadak'aa beerāk'a. Āchi pariatua k'isiapata. ¹⁸Āchi p'āriu pik'a bide p'anadairā, k'awa k'iniada-e Tachi Ak'ōre net'aa. Mapa ijāadak'aa Tachi Ak'ōrepa eperārā k'aripai atuanaadamerā. Āchi k'isia k'awada-ee, k'iiri k'isua p'anadairā. ¹⁹K'ira nejasia wēe pak'ooodaida perā, āchia k'achia oo k'iniata ooi awaa p'anapata. Nāgee ne-inaa k'achia oopata: awaraarā wēra k'īapata māirā ome p'ek'au oodait'ee māik'aapa pariatua p'ek'au oo wāpata awaraarā ome.

²⁰Mamida taipa parāmaa māga jaratedak'aa paji, jaratedak'āri Cristopa oopi k'inia bi eperārāmaa. ²¹Parāpa māgí jarateeda ūrijida. ?Wāara-ek'ā? Ma awara

irude ijāajida māik'aapa k'awaajida Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida irude. ²² Ma k'aurepata k'awaajida parāpa naaweda oopatap'edaa k'achia bajī Ak'ōre k'īrapite. Mapa waa māga p'anapataadaik'araa bī. Oo amáati parā pēk'au k'achia oyaa bī k'ap'iapa oo k'inia bik'a. Ma k'aurepa k'achiade p'anapachida māik'aapa pāchi itu k'ūrapipachida k'achia oo k'iniapa. ²³ Ma k'āyaara pāchi t'āri chiwidi pik'a papīti Tachi Ak'ōremaa māik'aapa k'īsiati irua k'īsiapi k'inia bik'a. ²⁴ P'anapatáati k'ap'iā chiwidi iru p'anika, Tachi Ak'ōrepa ichideerā māga p'anapi k'inia bairā. Tachi ooi naaweda, Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bajī tachi ichik'a p'anadamerā, p'ek'au k'achia wēe. Māga p'anadai, jōma oodak'āri irua wāarata jara pēida jara bik'a.

²⁵ Māga p'anadait'ee waa seewa jaranáati. Ichita wāarata jarapatáati awaraarāmaa, tachi jōmaweda k'ap'iā apai pik'a araa p'anadairā tachi poro Cristo juu ek'ari.

²⁶ 'K'īraudaruta pīrā, ne-inaa k'achia oonáati.' (Sal 4.4)
K'īrau p'ananaáti ak'ōrejiru baairumaa, ²⁷ Netuara Poro Waibiapa eperā taarā k'īrau bi k'achiade baaipipari perā.

²⁸ Ichiaba mia jara bi chi nechiayaa bīmaa waa nechianaamerā. Ma k'āyaara mimia piata ooipia bī, ne-inaa iru bamerā pichi juadoopa. Māgā pia chupiria chedeerāmaa teei.

²⁹ Ik'achia pedee p'ananaáti. Ma k'āyaara pedee pia aupai jarapatáati, chi ūrirutaarāpa pia k'īsiadamerā māik'aapa pia oodamerā. Māgā parāpa āchi k'aripadait'ee. ³⁰ Tachi Ak'ōre Jaure t'āri p'uapináati, parāpa māgee ne-inaa k'achia oo p'anipa. K'īrapáti iru k'aurepata k'awa p'ani tachi Tachi Ak'ōredeera. Iruta tachi ome bapariit'ee na eujādepema k'ap'iadeepa ucharutamaa Cristo cheru ewate.

³¹ Mapa parādepema apida nāgā baik'araa bī: t'āri ārii; k'īrauyaa; t'āri k'achia; chōoyaa; ik'achia pedeeyaa maa-e pīrā awaraarā āpite pedee k'achia jarayaa; awaraarā k'īraunuamaa iru p'anapata. ³² Ma k'āyaara, t'āri pia para bāti māik'aapa chupiria k'awaa para bāti. Apemaarāpa ne-inaa k'achia oodak'āri, perdonaapatáati, Tachi Ak'ōrepa tachia k'achia oopata perdonaaparik'a Cristo piuda k'aurepa tachi pari.

Sāga Tachi Ak'ōre warrarā p'anapata

5 ¹Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bapari ichi warrarā perā. Mapa k'awaa wāk'āti wātī awaraarā k'inia iru p'anadait'ee irua tachi k'inia iru baparik'a. ² Chik'inia p'anapatáati Cristopa tachi k'inia iru baparik'a. Tachi māgā k'inia iru bāda perā, piuji tachi k'aripait'ee. Ichi k'ap'iā paara peepiji ak'ipiit'ee Tachi Ak'ōre k'inia iru bī māik'aapa eperāarā ichiaba k'inia iru bī. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa irua ooda pia ak'iji.

³Tachi Ak'ōrepa parā awara bida perā Cristok'a p'anapataadamerā, nāgee p'ek'au k'achia eperāarāpa oopata jida jaradaik'araa bī: miak'āi p'anirā awaraarā ome k'āipata; k'īra nejasia wēe awaraarā jiripata p'ek'au oodait'ee āchi ome; awaraarā wēra wa net'aa k'īpata. ⁴Ichiaba parāpa nāgee k'achia oopata apida oodaik'araa bī: bīsi pedeepata; pariatura pedeepata maa-e pīrā

bisi pedee pedeepata ëidamerā. Cristopa apidaamaa mägá pedeepik'aa. Mägá pedeedai k'äyaara, gracias jarapataati Tachi Ak'oremaa. ⁵ Paräpa k'awaadaipia bì chi nägee k'achia oopataarā Cristodeerā-e: pariatua p'ek'au oo wäpata awaraarā ome; k'ira nejasia wée awaraarā jiripata k'achia oodait'ee ächi ome; awaraarā wëra wa net'aa k'rapata. Mägeerā ne-inaa juapa ooda k'rapite it'aa t'ipataarāk'api p'ani. Ne-inaa awaraa k'iniara iru p'ani Tachi Ak'ore k'äyaara. Mapa wäda-e pait'ee iru truadee. ⁶ Mägee p'ek'au k'achia oopataarā atuadait'ee, Tachi Ak'ore k'raupipata perä ächia k'achia oo jönipa mäik'aapa oodaamaa p'anapata perä irua oopi bik'a. K'rapinatáti mägee pariatua pedeepataarā apidaamaa, seewa jarateepata perä. ⁷ K'öpäyo meraanáati mägee eperäerā ome.

⁸ Wäara naaweda ichiaba parä mägeeräk'a p'ariu pik'a bide p'anapachida, k'achiade p'anapataadap'edaa perä. Mamida irá parä araa p'anadairā Tachi Waibia ome, idaa pik'a bide p'anapata. Mapa p'anapatáti Cristodeeräk'a. ⁹ Eperä idaa pik'a bide bak'ari, näga bapari: t'ari pia jömaarā ome; oopari Tachi Ak'orepa oopi bik'a; ichita wäarata jarapari. ¹⁰ Mapa k'awaa wäk'äti wäti mägá p'anapataadait'ee. Mägá Tachi Waibia o-ia bait'ee parä ome. ¹¹ Ijäädak'aa beeräpa ne-inaa k'achia oodak'ari, t'unáati ächi ome, ächi p'ariu pik'a bide p'anapata perä. Ma k'äyaara ächi ūrapatáati k'awaadamerā atuadait'ee ächia k'achia oopata k'aurepa. ¹² Tachi k'ira nejadarii nepiriit'ee ächia ne-inaa k'achia mera oopata. ¹³ Mamida Tachi Ak'orepa mägee p'ek'au k'achia oopata paara wépapii, ma eperäaräpa ūriduta pirä chi idaa pik'a bide p'aniiräpa Tachi Ak'ore Üraa jaradak'ari. Mäga ūridap'eda, k'awaadai ächia ne-inaa k'achia oopata. ¹⁴ Mäpai Cristode ijäaruta pirä, ächi ichiaba idaa pik'a bide t'üdai. Mapa k'aride jara bi:

“Irimáti parä k'äi pik'a p'aniirä, k'achia oomaa p'anadairä.

P'irabáiti parä piu pik'a p'aniirä, ijäädak'aa perä. Cristopa parä k'aripai idaa pik'a bide t'üdamerä.”

¹⁵ Maperä k'irak'aupai p'anadai k'isia k'awa-ee beeräk'a. Ma k'äyaara k'ira jip'a, k'isia k'awaa p'anapatáti. ¹⁶ Ichita jiripatáti ne-inaa pia oodait'ee, ūrapemaarā k'achia ooyaa p'anapata perä. ¹⁷ K'ira k'awa-ee p'aniiräk'a p'ananaáti. Ma k'äyaara jiripatáti k'awaadait'ee Tachi Ak'orepa parämaa oopi k'inia bi. ¹⁸ It'uapa piu nipanáati, jägipa eperäerä k'achiade baaipipari perä. Ma k'äyaara Tachi Ak'ore Jaure ome o-ia nipapatáati oodait'ee irua parämaa oopi k'inia bik'a. ¹⁹ Awaraa ijäapataarā ome p'anadak'ari, k'ari para báti salmos Tachi Ak'ore Üraa p'ädadepema mäik'aapa Ak'ore k'ari. K'aripatáati Tachi Ak'ore Jaurepa k'aripi bik'a. T'ariipa k'aripatáati Tachi Waibiamaa, paräpa iru k'inia iru p'anapata perä. ²⁰ Tachi Waibia Jesucristode ijäapata perä, ichita gracias jarapataati Tachi Ak'oremaa, jöma irua oo bì pari tachi-it'ee.

Säga p'anapataadaipia bì awaraa ijäapataarā ome

²¹ Ak'ipidait'ee Cristo wäara pächi poro waibia, ūripatáati awaraa ijäapataaräpa ūraa p'ani mäik'aapa oopatáati ärapa jara p'anik'a.

²² Wēraarāpa oopataadaipia bī āchi imik'īraarāpa jara p'anik'a, Tachi Waibiapa māga k'inia bairā. ²³ Imik'īra chi wēra poro waibia, Cristo tachi ijāapataarā poro waibiak'a. Tachi ijāapataarā Cristo k'ap'ia apai pik'a p'ani. Iruata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. ²⁴ Mapa ijāapataarā Cristo jua ek'ari p'anapata. Māgá ichiaba wēraarā nejōmaade āchi imik'īraarā jua ek'ari p'anapataadaipia bi.

²⁵ Imik'īraarāpa jōdee āchi wēraarā k'inia iru p'anapataadaipia bī, Cristopa ijāapataarā k'inia iru baparik'a. Irua tachi ijāapataarā audupai k'inia iru bada perā, piuji tachi pari. ²⁶ Māgá tachi ijāapataarā p'ek'au k'achia oopata wēpapiji. Tachi siī pik'aji panliapa irude ijāa p'ānida adak'āri, iru ūraa ūridapēda. Māgá tachi ijāapataarā awara biji ichi-it'ee. ²⁷ Ara imik'īrapa wēra awēra k'īra wāree, tāri pia, k'inia bik'a ai ome miak'āiit'ee, māga pik'a Cristopa k'inia bi tachi ijāapataarā Tachi Ak'ōre k'īra wāreek'a, tāri pia, maarepida k'achia wēe p'anapataadamerā ichi-it'ee. Ma-it'eteeta tachi awara biji. ²⁸ Cristopa tachi ijāapataarā, ichi k'ap'ia apai pik'a p'aniirā, māgá k'inia iru bapari perā, imik'īraarāpa āchi wēraarā ichiaba k'inia iru p'anapataadaipia bī āchi k'ap'iaak'a. Imik'īrapa ichi wēra wāara k'inia iru bak'āri, pia ak'i baparii'ee, ichi k'ap'ia ak'i baparik'a. ²⁹ Eperā apidaapa ichi k'ap'iaunuamāa iru bak'aa. Ma k'āyaara nek'opari māik'aapa ichi k'ap'ia pia ak'i bapari, Cristopa tachi ijāapataarā ak'i baparik'a. ³⁰ K'awa p'āni Cristopa tachi ijāapataarā māgá ak'i bapari, tachi iru k'ap'ia apai pik'a p'anadairā. ³¹ Tachi Ak'ōre ūraa pādade jara bi:

'Mapa imik'īrapa atabēit'ee chi ak'ōre chi nawe ome, araa p'anapataadait'ee chi wēra ome. Māgá eperā omee weda eperā apai pik'a p'aneedait'ee.'

(Gn 2.24)

³² Māgí jarada k'aurepa tachia ne-inaa wāarata k'awaadai, waide k'awada-e p'anadap'edaa. Mi-it'ee nāga bi. Cristo tachi ijāapataarā ome, imik'īra chi wēra ome bik'a bi. ³³ Mapa waya jara k'inia bi parāmaa: Imik'īra chaa ichi wēra k'inia iru baipia bi ichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a. Jōdee wēra chaa ichi imik'īra waaweeipia bi ichi poro waibiak'a.

Ūraa warrarā māik'aapa ak'ōreerā-it'ee

6 ¹ Írá mia ūraait'ee warrarāmaa: Warrarā, parāpa Tachi Waibia k'inia iru p'anadairā, oopatāti pāchi ak'ōreerāpa jara p'anik'a. Māga k'inia bi Tachi Ak'ōrepa parāpa oodamerā. ² Iru ūraa pādade jara bi: 'Pichi ak'ōre māik'aapa pichi nawe k'inia iru baparíiji māik'aapa āra pedee ūriparíiji.'

(Ex 20.12)

Tachi Ak'ōrepa jarak'āri warrarāpa māga oodamerā, ichiaba jaraji sāga k'aripait'ee chi ma jaradak'a oopataarā. ³ Māgaji:

'Pāchi ak'ōreerā pedee ūriruta pīrā, pia p'anapataadait'ee māik'aapa taarā nipapataadait'ee na p'ek'au eujāde.'

(Ex 20.12)

⁴ Ak'ōreerā, pāchi warrarā k'īraupināati. Ma k'āyaara pia ak'i p'anapatāti. Māga oo p'āni misa, ūraapatāti ne-inaa k'achia oonaadamerā. Ma awara jarateepatāti Tachi Waibiade ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua oopi bik'a.

Ũraa esclavoorā-it'ee māik'aapa āchi chipariirā-it'ee
(Col 3.22-25; Tit 2.9-10; 1 P 2.18-20)

⁵ Esclavoorā, oopatáati parā na p'ek'au eujädepema chipariirāpa jara p'anik'a. Āra waaweepatáati māik'aapa k'īra jīp'a mimiapatáati, Cristo-it'ee mimiak'ajidak'a. ⁶ Edaare esclavo k'īra jīp'a mimiapari chiparipa ak'i bi misa aupai, ichi mimiayaa bida amerā. Mamīda parāpa māga oodaik'araa bi. Ma k'āyaara auk'a k'īra jīp'a mimiapataadaipia bi, chipariirāpa ak'ida-e p'ani pijida. Māga tāripa ichiaba oopatáati Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, Cristo parā chipari jōmaarā k'āyaara waibiara bairā. ⁷ Maperāpi parā mimiadai k'āyaara chi mimia chipariirāpa parā pia ak'idamerā, tāripa mimiadaipia bi Tachi Waibia—it'ee. ⁸ Māga oodaipia bi k'awa p'anadairā chi mimia pia oo bipa iru bait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa. Esclavoorā, esclavo—eerā auk'a māga iru p'anadait'ee āchi mimia pia oopata pari.

⁹ Parā, chi esclavoorā chipariirā ichiaba pia p'anapatáati pāchi esclavoorā ome. Ijīati pedeenáati p'eradamerā. K'irāpapatáati parā it'ari chipari ichiaba iru p'ani. Māgí Tachi Waibia Jesucristo. Iruata esclavo chipari pipiara ak'ik'aa chi esclavo k'āyaara, ichideerā jōmaweda iru k'īrapite auk'a p'anadairā.

Armadura Tachi Ak'ōrepa teepari
Cristode ijāapataarāmaa

¹⁰ ũpemaarā Cristo k'aurepa, īrā mia parā ūraait'ee tāridepai choopataadamerā, araa p'anadairā Tachi Waibia ome. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, parā k'aripait'ee oodamerā irua k'inia bik'a. ¹¹ Nāgá tachi k'aripait'ee. ūrapema soldaorāpa armadura jīpatak'a, Tachi Ak'ōrepa armadura teeda jīpatáati, Netuara Poro Waibiapa parā k'ūranaamerā. ¹² Tachi chōoda-e p'ani eperāarā jīp'aarā ome. Jīp'a chō p'ani na p'ek'au eujädepema—eerā ome; chi Netuara Poro Waibia eere p'aniirā ome. Māgiirā jua ek'ari na p'ek'au eujädepema ijāadak'aa beerā jōmaweda p'āriu pik'a bide p'anapata. ¹³ Maperā Tachi Ak'ōrepa teeda armadura jōmaweda jīpatáati. Māga Netuara Poro Waibia eere p'aniirā chedak'āri parā k'achiade baaipidait'ee, parāpa māga oopida-e pait'ee. Mapa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo wāk'āti wāti, māgiirā p'oyaadait'ee āchi cheruta chaa.

¹⁴ Māga p'anadait'ee nāga oopatáati: soldaorāpa ne—inaa k'irride jīpatak'a, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida k'awāati māik'aapa ichita wāarata jarapatáati. Soldaorāpa camisa hierrodee ooda jīpatak'a, māga pik'a Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ichita oopatáati, netuara eere p'aniirāpa maarepida parāmaa k'achia oonaadamerā. ¹⁵ Soldaorāpa chancla jīpatak'a awara ãyaa wādait'ee pak'āri, māga pik'a k'awāati jarateedait'ee Cristopa

(Efesios 6.11-17)

bik'a. It'aa iidipatáati Tachi Ak'orepa parā k'aripamerā ne-inaa jōmaade. K'irak'aupai it'aa t̄ida-ee p'anapataadai. Ma k'āyaara jōmaarā ijāapataarā pari it'aa t̄ipatáati. ¹⁹ Ichiaba it'aa t̄ipatáati mī pari, Tachi Ak'orepa ichia jara k'iniata mimaa jarapimerā. Iidipatáati mīa jōmaarāmaa waawee-ee k'awapimerā Tachi Ak'orepa k'isia iru bada eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee, ichi Warra pēik'āri piumerā eperāarā pari. ²⁰ Cristopa mī pēiji māga jarateemerā. Ma jaratee bi k'aurepata mī nama carcelde bi. Mamīda it'aa t̄ipatáati, mīa at'āri waawee-ee māga jarateemerā Tachi Ak'orepa k'inia bik'a.

Pablopá salute tee pēida na k'art'a p̄ā aupa wāk'āri

²¹ Mīa na k'art'a pēiru tachi ipemá Cristo k'aurepa Tíquico ome. Mīa iru k'inia iru bi, k'ōp'āyo pia perā. Irua mī ichita k'aripapari, Tachi Ak'orepa oopi bik'a oo k'inia bairā. Irua parāmaa nepirinait'ee mīa k'isia bi māik'aapa mīa oomaa bi, parāpa ma jōma k'awaadamerā. ²² Ma-it'ee mīa iru pēiru, parāpa pia k'awaadamerā tai p'anapata māik'aapa t'āri o-īa p'aneedamerā irua jararu ūridak'āri.

²³ Írá mīa it'aa iidi bi Tachi Ak'orepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā k'āiwee p'anapimerā jōmaarā ijāapataarā ome māik'aapa chik'inia p'anapimerā, Cristode ijāapata perā. ²⁴ Ichiaba iidi bi ārapa pia ak'i p'anadamerā jōmaarā t'āripa Tachi Waibia Jesucristo k'inia iru p'anapataarā.

Māgapai paji.

tachi o k'achiadeepa k'aripa atak'āri, k'āiwee p'anapata, netuara eere p'aniirāpa nepirade baapi cheruta pijida. ¹⁶ Soldaorāpa escudo ateeptak'a, māga pik'a waapiara Cristode ijāapatáati. Māgá jaut'i pik'a p'anadai Netuara Poro Waibiapa k'achia oopi k'inia bi parāmaa. ¹⁷ Soldaorāpa casco jipaták'a, māga pik'a wāara ijāapatáati Tachi Ak'orepa parā o k'achiadeepa k'aripa ataji. Ma awara soldaorāpa espada ateeptak'a, Tachi Ak'ore Uraa jara pēida ichi Jaure k'ap'ia pari tāride atéeti.

¹⁸ Oodait'ee ma jōma et'ewa jarada, ichita it'aa t̄ipatáati Tachi Ak'ore Jaurepa oopi

FILIPENSES

San Pablopá K'art'a P'āda Filipos P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopá jirit'eradapa na k'art'a p'āji. K'isiapata na k'art'a jida p'āji Romade, carcelde bak'āri. Pablo naapiara jaratee nipapachi Filipos p'uuru. Ma p'uuru Macedonia eujāde bi. Mapa māpema ijāapataarā k'inia iru bapachi. Na k'art'a p'āji gracias jarait'ee āramaa, ichi k'aripadap'edaa perā primisia tee pēidak'āri. Ichiaba k'irāpapiji ichia Ak'orepa wāarata jarateeda ãra t'aide, k'ūrapinaadamerā seewa jaratee nipapataarāmaa.

Naapiara jara bi ichia it'aa t'ipari ãra pari māik'aapa ichi bapata (cap. 1.1-11). Jara bi ichi bapari ooit'ee Cristopá oopi bik'a māik'aapa waawee-e piut'ee, Cristo ome araa bapari perā (cap. 1.12-26). Úraa bi ārapa waaweenaaadamerā miadait'ee Cristode ijāa p'ani k'aurepa; oopariidamerā iru ūraade jara bik'a māik'aapa nipapataadamerā iruk'a: audua-ee, chupiria k'awaa (caps. 1.27-2.18). Jara bi ichia k'isia iru bi oopiit'ee ichi k'aripapataarā Timoteoma māik'aapa Epafroditomaa (cap. 2.19-30). Nepiri bi ichi bapata Cristode ijāai naaweda. K'isia baji mīda Tachi Ak'orepa iru pia ak'ii Moisepa p'ādade jara bik'a oopachi perā, irá k'awa bi Cristode ijāapata k'aurepapai Ak'orepa eperārā pia ak'ipari. Ichiaba jara bi Cristode ijāapataarā deporte jemene pataarāk'api p'ani maa-e pirā carrera p'rapataarāk'a (cap. 3). T'ēepai ūraa bi ijāapataarā t'āri o-īa p'anapataadamerā māik'aapa gracias jara bi ārapa tee pēidap'edaa pari (cap. 4).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablo Timoteo ome oopata Jesucristopá oopi bik'a. Mapa na k'art'a pēiruta parā Jesucristode ijāapataarāmaa, Filipos p'uuru p'ani. Ichiaba salude pēiruta parā ak'ipataarāmaa ãra k'aripapataarā ome. ²K'inia p'ani Tachi Ak'orepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopá parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Pablopia it'aa t̄ida Filipodepema ijāapataarā pari

³Mia parā k'irāpak'āri, ichita gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa, iru mi Ak'ōre Waibia perā. ⁴H'aa t̄ru chaa parā jōmaarā pari, mia t̄āri o—ia gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa ⁵parāpa mi k'aripapachida perā mia jaratee bi misa Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māgá oopata Cristode ijāadak'āriipa. ⁶Māgá ijāadak'āri, Tachi Ak'ōrepa parā t̄āri pia p'anapiji ichia k'isia iru badak'a. Mia t̄āride k'awa bi Tachi Ak'ōrepa māgá oo wāk'āti wāit'ee, iruk'a t̄āri pia parutamaa Cristo waya chek'āri. ⁷Pia bi mia māga k'isiait'ee, t̄āripa mia parā k'inia iru bapari perā. Tachi Ak'ōrepa parā k'aripamaa bi mi k'aripaparik'a. Maperāpi parāpa mi k'aripapata nama carcelde bi misa māik'aapa tachi ijāapataarā imiatee p'aniirāmaa p'anaumaa bi misa. Ichiaba mi k'aripapata jip'a jarateemaa bi misa Tachi Ak'ōre pedee pia jara pēida Cristode. ⁸Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mia t̄āripa parā k'inia iru bi, Jesucristopa audú k'inia iru baparik'a. Mapa parā audú unu k'inia bi.

⁹H'aa t̄ipari parā pari, parāpa audupiara Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anadamerā māik'aapa chik'inia p'anapataadamerā. Ichiaba it'aa t̄ipari parāpa Tachi Ak'ōre pipiara k'awa wādamerā māik'aapa ne—inaa jōmaade oo k'awaa wādamerā irua oopi bik'a. ¹⁰Māga k'awaadak'āri, ichita jiridait'ee ne—inaa pipiara oodait'ee irua oopi bik'a. Māpai māga ooruta pīrā, Cristo cheru ewate p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee eperāarā k'irapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'irapite. ¹¹Ma ewate ni p'ani misa, mia it'aa iidipari, Jesucristo k'ap'ia pari parāpa oodamerā ne—inaa pia k'ira tādoo, Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Māga ooruta pīrā, awaraarāpa jaradait'ee wāara iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi, irua parā māgá k'aripapari perā.

Pablo bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a

¹²Ipemaarā Cristo k'aurepa, mia nāga k'awapi k'inia bi parāmaa. Mi nepirade nībi mīda, ma k'aurepata chok'araarāpa k'awaa wāpata Cristopa ooda āchi k'aripait'ee atuanaadamerā. ¹³Mi nama carcelde nībairā, jōma César palacio jīapataarāpa awaraarā ome k'awa p'ani mi nama bi Cristode ijāapari perā māik'aapa irua oopi bik'a oopari perā. ¹⁴Ma awara mi māgá choo bairā nama, na p'uurudepema Cristode ijāapataarā chok'araarāpa waapiara waawee—ee jarateemaa p'ani Tachi Ak'ōrepa Cristode jara pēida.

¹⁵Wāara, ūk'uruurāpa Cristopa ooda jarateepata eperāarā k'aripait'ee, eperāarāpa mi k'āyaara āchi t'o p'anadamerā. Mamīda awaraarāpa māga jarateepata t̄āri pia p'anadairā. ¹⁶Māgiirāpa mi k'inia iru p'anapata perā, Cristopa ooda jarateepata. K'awa p'ani Tachi Ak'ōrépata mi jirit'eraji jōmaarāmaa jarateenamerā irua Cristode jara pēida māik'aapa p'anaumerā tachi imiateepataarāmaa. ¹⁷Mamīda chi apemaarāpa k'ira jip'a jarateedak'aa. Imeraa jarateepata eperāarāpa ijāadamerā āchia jarateeruta aupai. Māga oopata mi k'isia p'uapiit'ee nama carcelde nībide. ¹⁸Mamīda mia p'ua—e bi. Wāara mi o—ia bi eperāarā ūk'uruurāpa Cristopa ooda

eperāarā k'aripait'ee k'īra jīp'a jarateedak'āri. Mamīda awaraarāpa k'īra jīp'a-ee jarateeruta pijida, mi o-ia bī Cristopa oodata jaratee p'anadairā.

Ma awara mi audupiara o-ia bait'ee nāga perā. ¹⁹K'awa bī mi nama p'asa nībi pia uchit'ee, parāpa it'aa tī p'anadairā mi pari māik'aapa Jesucristo Jaurepa mi k'aripamaa bairā. ²⁰Mia ne-inaa oo k'inia-epi, ma k'aurepa k'īra nejasia bait'ee. Ma awara ne-inaa jōmaade ichita waawee-ee oo k'inia bī Cristopa oopi bik'a, naapai chupiria nībik'a māik'aapa chupiria wēe nībak'āri. Māga oo k'inia bī awaraarāpa k'awaadamerā Cristo mi ome bapari. Ma awara māga oo k'inia bi, chok'ai uchiaru jida na chupiria nībideepa maa-e pirā piuru pijida. ²¹Mia nāga ijāapari. Mi bapari ooit'ee Cristopa oopi bik'a. Mamīda mia k'awa bī jai-idaak'āri pipiara bapariit'ee, it'ari Cristo ome ichita bapariit'ee perā. ²²Maperāpi k'awa-e chisāgita pipiara bak'aji. Chok'ai uchiaru pirā na carceldeepa, mia waapiara ooi awaraarāpa Cristo k'awaadamerā. Jōdee jai-idaaru pirā, Cristo ome it'ari banai. ²³K'īsia nībi o mee weda oo k'inia bairā. Audū uchia k'inia bi na p'ek'au eujādeepa banait'ee Cristo ome. Ma pipiara bak'aji mi-it'ee. ²⁴Mamīda na k'ap'iade beeru pirā, ma pipiara bak'aji parā-it'ee. ²⁵Maperā k'awa bī Tachi Ak'ōrepa mi uchiapiit'ee na carceldeepa, at'āri beemerā parā ome. Māgá parā k'aripai pipiara ijāadamerā māik'aapa o-ia p'anadamerā, māgá ijāapata perā. ²⁶Ichiaba mia k'īsia bī Ak'ōrepa mi uchiapiit'ee nadepa mi waya unudak'āri, parā audupiara o-ia p'anadamerā māik'aapa t'āri o-ia it'aa tīdamerā Jesucristomaa gracias jaradait'ee mi pari.

²⁷Mia nāgapai k'inia bī: parāpa oodamerā Tachi Ak'ōrepa jara pēidak'a Jesucristo k'ap'ia pari māik'aapa p'anapataadamerā Cristodeerāk'a. Mi na chupiria nībideepa uchiaru pirā, parā māgá unui jāmaa wāk'āri. Mamīda uchia-e pijida, mia ūri k'inia bi parā t'āri a-ba choo p'ani Cristode ijāa p'ani Tachi Ak'ōre Jaure k'ap'ia pari. Ichiaba ūri k'inia bi parā auk'a jirimaa p'ani awaraarāpa auk'a ijāadamerā Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode. ²⁸Māgá oo p'ani misa, mia ichiaba ūri k'inia bi parā maarepida waawee-ee p'ani, Cristo k'aurepa parā k'īraunuamaa iru p'anapataarāpa parā jiridak'āri miapidait'ee. Māgá waawee-ee choodak'āri, parā k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa māirāmaa k'awapiit'ee āchi atuadait'ee. Jōdee parāmaa k'awapiit'ee parā it'aa wādait'ee, wāara ichideerā perā. ²⁹Mia māgá jara bī Tachi Ak'ōre t'āri pia bapari perā parā ome. Parātā jiriji Cristode ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua oopi k'inia bik'a. Parā jiri-e paji jīp'a ijāadamerā. Ichiaba jiriji miadamerā Cristo k'aurepa. ³⁰Ma-it'ee Tachi Ak'ōre k'īraunuamaa iru p'aniirāpa tachi auk'a jirimaa p'ani miapidait'ee. Tachi chōomaa pik'a p'ani māgiirā ome. Parāpa unujida māirāpa mīmaa oodap'edaa mi parā t'aide nipak'āri māik'aapa ūrā waapiara k'awaa wāda mi nama ichiaba miapi iru p'ani.

Tachi Ak'ōrepa Cristo jōmaarā k'āyaara waibiara papida

2 ¹Wāara parā māgá choo p'ani pirā Cristodeerā perā, māik'aapa t'āri o-ia p'ani pirā irua parā k'inia iru bapari perā, māik'aapa parā t'āri auk'a bapari pirā Tachi Ak'ōre Jaure ome, māik'aapa parā k'ōp'āyoorā chupiria

k'awaa p'aní pírā t'āripa k'inia iru p'anadairā; ² māgara mi audupiara o-īapítí nāga oo p'anipa. T'āri auk'a p'anapatáati oodait'ee Cristopa oopi bīk'a. Chik'inia p'anapatáati māik'aapa t'āri a-ba p'anapatáati. Māgá p'anadai Tachi Ak'ore Jaurepa parā k'aripapari perā. ³ K'isianáati pāchia oo k'iniata oodait'ee, audua p'anadairā. Ma k'āyaara, audua-ee awaraarā pipiara ak'íti. ⁴ Jirináati ne-inaa oodait'ee awaraarāpa parā piara ak'ídamerā. Ma k'āyaara jiríti awaraarā k'aripadait'ee, āchita jōmaarāpa pipiara ak'ídamerā.

⁵ K'isia p'anapatáati Jesucristopa k'isia badak'a na eujáde nipak'āri. Irua oo k'inia bají chi Ak'orepa oopidak'a. ⁶ Bapachi Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bīk'a:

- Iru Tachi Ak'orek'a bapachi mīda, Tachi Ak'orek'a ba k'inia-e paji.
- ⁷ Māga ooji jōma ichia iru bada it'ari atabéik'āri, t'o cheit'ee na p'ek'au eujáde. Jirit'eraji t'oit'ee na eujádepema k'ap'iade, eperā jīp'aak'a. Mimiaparipa eperā k'aripaparik'a, irua eperāarā k'aripapachi Tachi Ak'orepa oopidak'a.
- ⁸ Māpai eperāarā t'aide ma k'ap'iade chupiria nībap'eda, audupiara chupiria nībaji kurusode piu k'achia piuk'āri, eperā k'achia piuparik'a. Māgá piuji oo k'inia bada perā Tachi Ak'orepa oopidak'a.
- ⁹ Ichi itu māgá chupiria papida perā, Tachi Ak'orepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papiji māik'aapa irumaa t'í pipiara biji, jōmaarā t'í k'āyaara.
- ¹⁰ Tachi Ak'orepa ma jōma ooji Jesús t'í ūridak'āri, eperāarā jōmaweda bedabaidaidamerā iru k'irapite ak'ipidait'ee iru waawee p'aní. Māga oodait'ee it'aripemaarā, na p'ek'au eujádepemaarā māik'aapa piudap'edaarā eujā ek'ari p'aní paara.
- ¹¹ Ma jōmaarāpa jaradait'ee: 'Jesucristota jōmaarā poro waibia.' Māga jaradak'āri, ak'ipidait'ee wāara Tachi Ak'ore waawee p'aní.

Cristode ijāapataarā idaa pik'a p'aní na p'ek'au eujáde

¹² Ípemaarā k'iniarā, mia parā t'aide jaratee nipak'āri, parāpa ichita oopachida mia ūraadak'a, ijāadap'edaa perā Tachi Ak'orepa mi pēida. Māga oodap'edaak'a irá audupiara māgá oodaipia bi, mi t'imí bi mīda. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa parā chaachaa k'aripaji atuanaadamerā. Maperā jiríti oodait'ee Cristopa oopi bīk'a, iru cheru misa. K'íra jīp'a māga óoti, Tachi Ak'ore waawee p'anadairā. ¹³ Māga oodai, Tachi Ak'ore parā ome bapari perā. Iruata parā k'aripait'ee oo k'inia p'anadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bīk'a. Māgá k'aripait'ee, t'āripa tachi ijāapataarā k'aripa k'inia bapari perā.

¹⁴ Mamīda māga oo p'aní misa, nejōmaata óoti aupedeeda-ee māik'aapa pedee k'achia pedeeda-ee Tachi Ak'ore ápite maa-e pírā awaraarā ápite. ¹⁵ Māga ooruta pirā, t'āri pia māik'aapa k'achia wēe p'anadait'ee,

Tachi Ak'ore warrarā p'anadaipia bik'a. Māgá p'anapataadai īrapema k'achia beerā t'aide p'ani mīda. Māgiirā chīara k'ūrayaa; t'ari k'achia-idaa p'anapata. Jōdee parañ pia p'anapata Ak'orepa k'inia bik'a. Lucero īdaa pik'a p'ani na p'ek'au eujā p'āriu pik'a nībide. ¹⁶ Māga p'ani parāpa awaraarāmaa jarapata perā Tachi Ak'orepa eperāarā k'aripait'ee it'aa wādamerā āchia Cristode ijāadak'āri. Māga p'anapata perā Cristo cheru ewate parā k'aurepa mia o-ia jarai wāara na mimia ichi k'inia oo-e paji.

¹⁷Nāgaweda mi o-ia bi parā ome, Cristode ijāapata perā. Maperāpi parāpa ne-inaa pia oomaa p'ani Tachi Ak'ore-it'ee. Mapa ijāadak'aa beerāpa mi peeruta pijida mia jarateeda k'aurepa parāmaa māik'aapa awaraarāmaa, māgá ichita o-ia bait'ee. ¹⁸Parā jida o-ia p'anadaipia bi mi ome.

Timoteo Epaafroditō ome

¹⁹Mamīda mia ijāa bi Tachi Waibia Jesupa mi k'aripait'ee taarā-ee Timoteo pēimerā parā ak'ide. Māgá irua mi o-īapii ichiaba, nepiri chek'āri parāpa oopata māik'aapa p'anapata. ²⁰Nama awaraa eperā iruk'a wē-e pēit'ee. Iru mi ome t'ari auk'a bapari. Auk'a parā k'inia iru bapari māik'aapa ne-inaa jōmaade parā k'aripa k'inia bapari. ²¹Apemaarāpa jirimaa p'ani oodait'ee ne-inaa āchia oo k'inia p'ani, oodai k'āyaara Jesucristopa oopi k'inia bik'a. ²²Mamīda māga-e Timoteo ome. Parāpa pia k'awa p'ani irua oo k'inia bapari Cristopa oopi bik'a, māga unupata perā. Warra chok'ek'ee baparik'a chi ak'ore ome, māgá bi Timoteo mi ome. Taipa auk'a jīripata jarateedait'ee Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. ²³Māpai mia k'awaa atak'āri mi jīapataarāpa k'īsia iru p'ani oodait'ee mi ome, aramata Timoteo pēit'ee parāmaa. ²⁴Mamīda mia at'ari ijāa bi Tachi Waibiapa mi k'aripait'ee ichiaba taarā-ee wāmerā.

²⁵Māgá nimaa bi misa, mia k'īsia iru bi tachi īpema Epaafroditō pēit'ee parāmaa. K'īsia bi iru wāipia bi parā ak'ide. Iru mi ome auk'a mimiapari Cristo-it'ee māik'aapa soldao chooparik'a chōo nībide, māga pik'a iru mi ome choopari, ijāadak'aa beerāpa tai imiatee jōnide Cristo k'aurepa. Wāara parāpa iru nama pēijida mi k'aripamerā. ²⁶Mamīda iru parāmaa audú wā k'inia nībeeji māik'aapa k'īsia p'ua nībeeji, ūrik'āri parāpa iru k'ayaa bada k'awaadap'edaa. ²⁷Wāara iru perā jai-idaaji māgí k'ayaapa. Mamīda Tachi Ak'orepa iru chupiria k'awaap'edaa, jipa beeji. Ak'orepa māga ook'āri, mi jida ichiaba chupiria k'awaajii, mi waapiara chupiria nībeepiamaapa. ²⁸Irā Epaafroditō māgá jipa beeji perā, mia parāmaa isapai pēit'ee, parā waya o-ia p'aneedamerā iru unudak'āri. Māgá mi jida mak'iara waa k'īsia nība-e pait'ee ma k'aurepa. ²⁹Iru o-ia auteebāiti Cristodeerāpa āchi īpemaarā auteebaidaipia bik'a. Iru māik'aapa iru jīak'aarā pia ak'i p'anati. ³⁰Iru perā piuji Cristo mimia oo k'iniapa nama mi ome. K'ayaadachi oomaa bada perā parāpa p'oyaa ooda-e p'anadap'edaa mi k'aripadait'ee. Parā pari iru māgá chupiriadaida perā, parāpa iru pia ak'i p'anadaipia bi.

**Ak'ōre ewari waibia ewate
p'ek'au k'achia wēe p'anadait'ee**

3 ¹Māpai īpemaarā, t'āri o-īa p'anapatáati, Tachi Waibia parā ome bapari perā. īrá mia parāmaa waya ūraait'ee naaweda ūraadak'a. Sē-ee māga ooi, parāpa waya ūridaipia p'anadairā. Nāgá ūraa bipa mia parā k'aripa k'inia bi apidaamaa k'ūrapinaadamerā. ²Tauk'a p'anapatáati parā t'āide t'iu k'inia p'aniirā ome. Tauchaa bipipataarā imik'īraarā k'ap'iade jōmaarā t'āide nipapata, ijāapataarā k'ap'ia t'ipi k'inia p'anadairā. Māgí jarateepataarā k'achia p'ani, mimia k'achia oomaa p'anadairā. ³Tachia, jōdee, ne-inaa piara iru p'ani tauchaa iru p'anadai k'āyaara tachi k'ap'iade, Tachi Ak'ōre Jaure bapari perā tachi t'āride. Iru k'ap'ia pari it'aa t'ipata Tachi Ak'ōremaa māik'aapa t'āri o-īa p'anapata Jesucristodeerā perā. K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa tachi piara ak'i-e pait'ee tauchaa bipiruta pirā tachi k'ap'iade. Mapa jiripata oodait'ee irua oopi bik'a, jiridai k'āyaara ne-inaa eperāarāpa jiripata pia p'anadait'ee iru k'īrapite.

⁴Māirāk'a mi audua bai, mi k'ap'iade tauchaa iru bairā māik'aapa oopari perā Moisepa p'ādade jara bik'a. Apidaapa k'isia bi pirā ichiata ma ne-inaa unu iru bi, mia audupiara māga k'isiai. ⁵Mi t'op'eda, k'āima ocho parumaa judiorāpa mīchi k'ap'iade tauchaa bijida. Mi Israel pidaarā p'uurudepema; Benjamín ēreerādeepa uchiada. Mi ak'ōreerāk'a māik'aapa āchi ēreerā naa p'anadap'edaarāk'a mi hebreo pedee pedeepari. Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa p'āpida pia k'awa bi māik'aapa judiorāpa ijāapata pia k'awa bi, mi fariseo pada perā. ⁶Maapai ne-inaa jōma auk'a ooji ma ūraa p'ādade jara bik'a. Māga ooji p'ek'au k'achia wēe ba k'inia bada perā Tachi Ak'ōre k'īrapite. Māgá audú ijāa bada perā tai judiorāpa ijāapatade, mia Cristode ijāapataarā jiri ji miapiit'ee. ⁷Mamīda ma jōma jiri bada Tachi Ak'ōrepa mi piara ak'imerā, īrá mia maarepida p'ua-e bi, Cristo ome bapari perā. ⁸Ma ne-inaa aupai mia p'ua-e bi. īrá jōmaweda mia ooda t'āri pia beeit'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite nejarrak'a bi mi-it'ee, ne-inaa piara apida wē-e perā Michi Waibia Jesucristo k'awai k'āyaara ⁹māik'aapa araa bai k'āyaara iru ome. Mapa waa jiri-e bi p'ek'au k'achia wēe pait'ee Moisepa p'ādade jara bik'a oo bipa. Ma k'āyaara k'awa bi Cristode ijāa bipapai mi p'ek'au k'achia wēe bapari Tachi Ak'ōre k'īrapite. Pia jarait'eera, Tachi Ak'ōrépata mi p'ek'au k'achia wēe bapipari, mia Cristode ijāapari perā. ¹⁰Tachi Ak'ōrepa mi māgá bapii, Cristopa p'ek'au k'achia jōmaweda p'oyaada perā, Ak'ōre juapa chok'ai p'irabaik'āri. Maperā Cristo pipiara k'awa k'inia bi. Mia ne-inaa jōmaweda oo k'inia bi irua oopi bik'a, ma k'aurepa mi jiriruta pijida miapidait'ee, maa-e pirā mi piuru pijida iruk'a. ¹¹Ma jōma oo k'inia bi iruk'a chok'ai bapariit'ee p'irabaip'eda.

**Cristode ijääpataaräpa
jiridaipia bì iruk'a p'anadait'ee**

¹² Wäära, waide mia ne-inaa jömweda oo-e Cristopa oopi bik'a. Mamïda mia jiri bì mäga ooit'ee, ma-it'ee Jesucristopa mi jirit'erada perä. ¹³ Ìpemaarä, mia michi bapata k'iräpak'äri, k'awa bì mi waide mäga ba-e. Mamïda näga oomaa bi. Eperä äpithee ak'i-e bik'a p'ira wäk'äri ne-inaa jitait'ee, mäga pik'a mia waa k'isia-e mia naaweda oopatade. ¹⁴ Jíp'a jiri bì iru k'await'ee iruk'a parumaa, chok'ai p'irabaidak'äri. Ma-it'ee Tachi Ak'orepa mi jiriji, it'aa wämérä Jesucristo k'aurepa.

¹⁵ Tachi jöma Cristo pia k'awa p'aniiräpa auk'a k'isiadaipia bì et'ewa jara aupadak'a. Paräpa mägí k'isia awara k'isia p'ani pirä, Tachi Ak'orepa k'awapiit'ee parämaa. ¹⁶ Mamïda, mia jarada waide pia k'awada-e p'ani mïda, p'anapatáati Tachi Ak'orepa naaweda k'awapidak'a parämaa.

¹⁷ Ìpemaarä, ne-inaa jöma oopatáati mia ooparik'a. Pia ak'ítí ijääpataarä tai jíak'a p'anapata mäik'aapa auk'a p'anapatáati. ¹⁸ Mia mäga jara bì parä t'äide nipapataarä chok'ara mägá p'anadak'aa perä. At'apai mia jaradoo määräpa ne-inaa k'achia oopata. Ìrá taubade waya auk'a jarait'ee määrä p'anadak'aa Cristopa k'inia bik'a. Oo amaa k'iniadak'aa ächia p'ek'au k'achia oopata, Cristo kurusode piuji mïda ächi p'ek'au wëpapiit'ee. Mäga p'anapata perä, Cristo k'ira unuamaa iru p'aniiräk'ata p'ani. ¹⁹ Määrä atuadait'ee. Ächi k'ap'ia ächi ak'ore waibiak'a iru p'ani. Mia mäga jara bì oopata perä ächi p'ek'au k'achia ooyaa bì k'ap'ia oopi bik'a. Mäga oopata k'ira nejasia wée. Jíp'a k'isia p'anapata na p'ek'au eujädepema net'aade. ²⁰ Jödee tachi it'aripema p'uuru pidaarä, it'aripema net'aade k'isia p'anapata perä. Nímaa p'ani Tachi O K'achiadeepa K'ariipa Atapari it'ariipa chemerä. Mägí Tachi Waibia Jesucristo. ²¹ Ichi chek'äripi, tachi chupiria nïbi k'ap'ia ichi it'aripema k'ap'ia jíak'a papiit'ee; k'ap'ia k'ira wäree. Ichi jömaarä k'äyaara waibiara bairä, mäga ooi. Ma awara ne-inaa jömweda ichi juu ek'ari papii.

O-ña p'anapataadaipia bì

4 ¹ Ìpemaarä, mia parä k'inia iru bì. Mapa parä audú unu k'inia bì. Jömaarämaa mia o-ña jara k'inia bì paräpa wäära Cristode ijääpata. Ìpemaarä k'iniarä, mia oomaa bik'a chöötí paräpa Tachi Waibiade ijää p'anide.

² Ìrá mia enenee nïbi nägí wëraarä, Evodia Síntique ome, t'äri auk'a p'anapataadamerä Cristodeerä p'anapataadaipia bik'a. ³ Ichiaba pímaa, michi k'öp'äyo k'iniara, chupiria iidi bì mägí wëraarä k'ariramerä. Pi mi ome auk'a wäära mimiapari Cristo-it'ee. Mapa mia k'awa bì pia ära k'aripit'ee. Mik'a ächia jirijida jarateedait'ee Tachi Ak'orepa jara pëida Jesucristode. Ichiaba mägá oojida Clemente mäik'aapa awaraa mimiapataarä Cristo-it'ee. Tachi Ak'orepa mägiirä tì p'ä iru bì it'ari, Cristopa chok'ai p'anapidaarä tì p'ä jëra bì librode.

⁴O-ña p'anapatáati parā Tachi Waibiadeerā perā. Waya auk'a jarait'ee; o-ña p'anapatáati. ⁵T'āri pia p'anapatáati jōmaarā ome. Māga p'anapataadaipia bi, iru taara-e perā cheit'ee.

⁶Mak'ara k'īsianáati. Ma k'āyaara ne-inaa jōma p'asarutade it'aa t'īpatáati Tachi Ak'ōremaa. Māgá it'aa t'ī bide gracias jaráti irumaa māik'aapa iidíti irua parā k'aripamerā. ⁷Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōrepa parā k'āiwee p'anapiit'ee. Tachi k'īradoopa pia k'awada-e pai mīda, irua māgá ooi Tachi Ak'ōre perā. Iruata parā k'īsia māik'aapa t'āri jīapari Jesucristo k'ap'ia pari. Māgá audú k'īsia jōnada-e pait'ee.

Ne-inaa pia aupai k'īsiadaipia bi

⁸Ipemaarā, at'āri falta bi na ūraa jarait'ee. K'īsiapatáati nāgí ne-inaa: wāara pedede; awaraarāde pedee pia jararutade; ne-inaa Tachi Ak'ōrepa tachimaa oopi k'inia bide; ne-inaa p'ek'au k'achia wēe bide; ne-inaa tachia k'inia iru p'anide; ne-inaa pia jōmaade; māgee ne-inaa. Pia jarait'eera, k'īsiadaipia bi ne-inaa piadepai; ne-inaa jōmaarāpa pia ak'ipata.

⁹Parāpa ma ūraa ijāajida māik'aapa awaraa jarateeda chok'ara ūrijida michi it'aideepa. Mi parā t'āide nipai naaweda, awaraarāpa mi bapata parāmaa nepiripachida. Ma awara pāchi taupa unujida mia oopata jāma nipak'āri. Mapa oo wāk'āti wāti mia ooparik'a māik'aapa p'anapatáati mi baparik'a. Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōre parā ome bait'ee māik'aapa parā k'āiwee p'anapiit'ee.

Filipos p'uurudepema ijāapataarāpa primisia tee pēidap'edaa Pablooma

¹⁰Tachi Ak'ōrepa mi t'āri o-ñaapi bi parāpa waya mi k'aripa p'aneedap'edaa perā. Gracias jara bi irumaa parāpa k'īsia p'aneedap'edaa perā mi waya k'aripadait'ee. Mia jara k'inia-e parāpa mi k'īra atua iru p'anajida. K'awa bi mi p'oyaa k'aripada-e p'anajida. ¹¹Ichiaba jara k'inia-e parāpa mimaa ne-inaa teedaipia bi, mia ne-inaa falta bairā. Ne-inaa faltak'āri, mia k'īsia-e, k'awaa wāru perā t'āri o-ña bait'ee michia ne-inaa iru bi omepai. Ma awara māgá bai ne-inaa jōma mimaa p'asarude. ¹²K'awaa wāji māgá t'āri o-ña bait'ee chupiria nībide māik'aapa net'aara iru bide. Jōma mimaa p'asada k'aurepa mia nāga k'awaa wāji. Mi auk'a t'āri o-ña bapari bi jāwaa bak'āri chik'o paraa perā māik'aapa jarra ook'āri chik'o wē-e perā. Māgá ichiaba mi auk'a t'āri o-ña bapari, net'aara bak'āri māik'aapa net'aa wēe bak'āri. ¹³Mia ne-inaa jōma ooi Cristo k'ap'ia pari, irua mi k'aripapari perā. ¹⁴Māgá choo bi mīda, parāpa piata oojida mi chupiria k'awaadak'āri mi chupiria nībide.

¹⁵Parā Filipodepema ijāapataarāpa nāga pia k'awa p'ani. Mia parā k'aripají parā tāide jaratee nipak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Māgá k'aripap'eda, parā eujā, Macedoniadepa uchiak'āri, parāpata jōdee mi k'aripajida. Parāpapai māga oojida, ewaa ijāa p'aneedap'edaa rā paji mīda. Awaraa p'uurudepema ijāapataarāpa

Tachi Ak'ore Ūraa auk'a k'awaajida mia jarateeda k'aurepa. Mamīda mimaa primisia tee pēida-e paji, parāpa oodap'edaak'a. ¹⁶Mi Tesalónica p'uurude bak'ari pida, at'apai parāpa mimaa tee pēijida ne-inaa falta bada. ¹⁷Mäga jara-e bi k'inia bairā parāpa mimaa primisia tee pēipataadamerā. Jip'a k'inia bi Tachi Ak'orepa parāmaa waapiara teemerā ne-inaa ichia k'isiade iru bi teeit'ee Cristodeerāmaa; chi awaraarā k'aripadap'edaarāmaa. ¹⁸Wāara, parāpa primisia tee pēidap'edaa k'aurepa Epafroditō ome, īrá mia audú iru bi mia falta bada k'āyaara. Ma primisia tee pēidak'ari mimaa, Tachi Ak'oremaa tee pik'a p'anajida. Ne-inaa t'ūa baparík'ata bi, eperāarāpa paapatap'edaa iru-it'ee. Mägí īk'ari, o-ña baji ãra ome. Mäga pik'a parāpa primisia teedak'ari mimaa, iru auk'a o-ña bapari parā ome. ¹⁹Parāpa mäga oopata perā, mi Ak'ore Waibiaapa parāmaa ne-inaa falta p'ani jōmaweda teeit'eepi, ichia ne-inaa k'ira wāree iru bidepema. Mägí ne-inaa teeit'ee Jesucristo k'ap'ia pari. ²⁰iTachi Ak'ore ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bait'ee! iAmén!

Pablopia salute tee pēida

²¹Mia salute tee pēiru jōma Jesucristo k'ap'ia Tachi Ak'orede ijāapataarāmaa. Tachi īpemaarā nama mi ome p'aniirāpa parāmaa auk'a salute tee pēiruta. ²²Na p'uurudepema César palaciode mimiapataarāpa apemaarā ijāapataarā ome ichiaba parāmaa salute pēiruta.

²³Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristomaa irua parā pia ak'i bapariimerā.

Mägapai paji.

COLOSENSES

San Pablopá K'art'a P'āda Colosas P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. K'īsiapata na k'art'a ichiaba p'āji Romade, carcelde bak'āri. Ai naaweda Pablopá jaratee nipak'āri Éfeso p'uurude, Colosas p'uurudepema Epafras Cristode ijāa beeji. Māgipa Cristo ūraa jarateenaji ichi p'uuru pidaarāmaa. Māgá ijāapataarā paraaji Colosas p'uurude. Pablopá Colosas p'uurudepema ijāapataarā ūraa k'inia bají, ichi juá ek'ari ijāapataarā Éfeso p'uurudepemaarāpa ma ijāapataarā k'aripapatap'edaa perā.

Naapiara jara bi ichi Timoteo ome o-ia p'ani ma Colosas p'uurudepema ijāapataarā Cristode pia ijāapata perā (cap. 1.1-14). Ūraa bi ūrinaadamerā seewa jarateepataarāpa nāga jarateepata: Moisepa p'ādade jara bik'a oopataadamerā māik'aapa angeleerāmaa it'aa t'ipataadamerā. Cristodepai ijāadaipia bida a bi, iruta jōmaarā k'āyaara waibiara bairā (caps. 1.15-2.19). Jara bi Cristode ijāapataarā awara p'anapataadaipia bi, chiwidi pik'a p'anadairā Cristo k'aurepa (caps. 2.20-4.6). T'eeepai jara bi chi k'ōp'āyoorā mimiapatade māik'aapa salute tee pēi bi ipemaarā Cristo k'aurepa, Colosas p'uurude māik'aapa Laodicea p'uurude p'aniirāmaa (cap. 4.7-18).

Salude pēida

1 1-2 Mi, Pablopá na k'art'a p'ā pēiru Tachi Ak'ōredeerāmaa, Colosas p'uurude p'ani. Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi jirit'erají Jesucristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. Na k'art'ade tachi īpema Cristo k'aurepa Timoteopa ichiaba salute pēiru parāmaa.

Īpemaarā Cristo k'aurepa, taipa k'awa p'ani parāpa wāara ijāapata Cristode. Mapa it'aa iidipata Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bapariimerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Pablopia it'aa t'ida ijääpataarā pari

³Tachi Ak'õre Tachi Waibia Jesucristo Ak'õre. Irumaa it'aa t'idak'ari parã pari, taipa ichita gracias jarapata, ⁴üripata perã parâpä wäära Jesucristode ijääpata mäik'aapa jõma Ak'õredeerä k'inia iru p'anapata. ⁵Parä mäga p'anapata ijääpata perä it'aa wädait'ee mäik'aapa iru p'anadait'ee ne-inaa jõma Tachi Ak'õrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerämaa. Cristopa jirit'eradaaräpa irua wäärata jara pëida naa jarateedak'äriipa parâmaa, mäga ijääpata. ⁶Ma jarateedak'a parâmaa at'ari jarateemaa p'ani to bee chaa. Mapa eperäarä chok'araara ichiaba ijää p'ani parä ijää p'anadap'edaak'a naa ijäädak'ari. Maapai parâpä k'awaajida wäära Tachi Ak'õre jõmaarä k'äyaara t'ari piara bapari. ⁷Tachi ipema k'inia Epafrapa mäga jarateeji parâmaa. Tai pari irua oopachi Cristopa oopi bik'a parä t'äide. ⁸Taimaa nepiriji säga parâpä mi mäik'aapa awaraa ijääpataarä k'inia iru p'ani, Tachi Ak'õre Jaurepa oopi bik'a.

⁹Maperä taipa mäga ūridap'edaadeepa it'aa t'ipata parä pari. Mäga oomaa p'anide iidipata Tachi Ak'õrepa parâmaa k'awaapimerä jõma ichia oo k'inia bi parä k'ap'ia pari. Ichiaba iidi p'ani Ak'õrepa ichi Jaure k'ap'ia pari nejõmaade k'isia k'awaa papimerä. ¹⁰Taipa mäga iidipata k'inia p'anadairä parä p'anapataadamerä Tachi Waibiadeeräk'a, ne-inaa jõma oomaa p'ani irua k'inia bik'a. Mäga p'anadak'ari, ne-inaa pia k'ira t'ädooodait'ee mäik'aapa Tachi Ak'õre pipiara k'awaadait'ee. ¹¹Mamîda mäga ooda-e pai irua k'aripa-e bi pirä. Iru jõmaarä k'äyaara waibiara bapari. Mapa ichiaba iidipata irua parä k'aripamerä. Mägä t'ari o-ia choodai, nepirade baairuta pijida. ¹²Maperä gracias jaradaipia bi irumaa. Iruata parä jirit'eraji jõma iru p'anadamerä irua k'isia iru bi teeit'ee ichideerämaa, it'ari iru ūdaade t'uidak'ari. ¹³Ma awara, iruata tachi uchiapiji na p'ek'au eujädepema p'ariu pik'a bideepa mäik'aapa biji it'aripema ūdaa pik'a bide, ichi Warra k'inia iru bi juu ek'ari. ¹⁴Ichi Warra piuda k'aurepata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerä mäik'aapa tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiji.

Cristo piuda k'aurepa tachi t'ari auk'a p'anadai Tachi Ak'õre ome

¹⁵Eperääräpa Tachi Ak'õre p'oyaa unudak'aa. Mamîda irua unupiji ichi Warra k'ap'iaade. Cristo Tachi Ak'õre k'irak'a bi. Jõmaarä k'äyaara waibiara bi, ne-inaa jõma ooda perä. ¹⁶Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'õrepa ooji ne-inaa jõmaweda it'ari nîbi, mägî unudak'aa mîda. Ooji jõmaweda angeleerä poro waibiarä, netuaraarä poro waibiarä paara, ma jõmaweda tachi k'äyaara waibiara bee. Ichiaba ooji ne-inaa jõmaweda na p'ek'au eujäde nîbi tachia unupata. Tachi Ak'õrepa ma jõma ooji Cristo k'ap'ia pari, iru-it'ee nîbamerä. ¹⁷Cristo ichita bapari. Bapachi ne-inaa jõma ooi naaweda. Iru k'aurepata ne-inaa jõma nîbi. ¹⁸Iru jõmaarä ijääpataarä poro waibia. Ma ijääpataarä iru k'ap'ia apai bik'a p'ani. Jõdee iru ma k'ap'ia porok'a. Iru k'aurepata ijääpataarä paraa. Jõmaarä ijääpataarä naa iru piup'eda chok'ai p'irabaiji, jõmaarä k'äyaara waibiara bait'ee. ¹⁹Cristo mäga

bi Tachi Ak'ore ba k'inia bada perā ichi k'ap'iade. ²⁰ Ichi Warra k'ap'ia pari Tachi Ak'orepa ne-inaa jōma k'äiwee bapi k'inia baji ichi jua ek'ari. Eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa Tachi Ak'orepa waa p'oyaa pia ak'i-e paji ichia ooda; na p'ek'au eujädepema ne-inaa, it'aripema ne-inaa paara. Mamīda kurusode ichi Warra waa bat'ak'ari, ma piuda k'aurepa ūrá ma ne-inaa jōma waya pia ak'ipari. Ma awara ichi t'āri auk'a bipari eperāarā ome Cristode ijāadak'ari.

²¹ iK'isiatí nāgide! Parā ijāadai naaweda, t'imí pik'a p'anapachida Tachi Ak'ore ik'aawaapa. Tachi Ak'ore k'iraunuunamaa iru p'anapachida. T'āri k'achia p'anapachida parāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ²² Mamīda ūrá Cristo chupiria piuda k'aurepa parā pari, t'āri auk'a p'anapata Tachi Ak'ore ome. Irua parā māgá t'āri auk'a biji Ak'ore ome p'ek'au k'achia wēe, maarepida imiateeda wēe p'anadamerā Ak'ore k'irapite, iru waya chek'ari. ²³ Wāara māga p'anadait'ee, ijāa wāruta pirā Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida eperāarāmaa. Ma jara pēida naa ijāadak'ari, k'awaajida parā piudak'ari, wāara it'aa wādait'ee. Māga ijāapatāati. Chok'araarāpa ūrimaa p'ani ma ūraa Tachi Ak'orepa jara pēida. Ma ūraata mi, Pablopia jarateepari, Cristopa mi pēidak'ariipa jarateemerā.

Pablo mimiada Cristode ijāapataarā k'aripait'ee

²⁴ ūrá mi chupiria nībī mīda, o-ia bi k'awa bairā mi nāga bi parā k'aripa k'iniapa. K'awa bi mi, awaraa ijāapataarā ome waapiara chupiria jōnadait'ee Cristo k'aurepa, iru k'ap'ia, chi irude ijāapataarā, k'aripa p'ani misa. ²⁵ Tachi Ak'orepa mi na mimiade biji, parā Cristode ijāapataarā k'aripamerā. Mapa jarateepari jōma Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida Cristode. ²⁶ Tachi Ak'orepa ma jara pēida k'awapi-e paji naawedapemaarāmaa. Mamīda irua k'inia bairā, ūrapema ijāapataarāmaa k'awapiji. ²⁷ K'awapi k'inia baji ichia ne-inaa pi-ia k'isia iru bada parā judio-eerā-it'ee. K'isia iru baji Cristo parā t'āride bapiit'ee. Iru wāara jāma bapari perā, parāpa k'awa p'ani na ewari iru k'ira wāree wāara unudait'ee.

²⁸ Maperā irua oodata māik'aapa jaradata jarateepata jōmaarāmaa. Ūrapata eperāarā k'ira t'ādoo, āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadamerā. Ma awara iididap'eda Tachi Ak'orepa taimaa k'isia k'awaapimerā, jarateepata Cristode ijāadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a. Taipa māga oopata āchi ijāadak'ari, araa p'anadamerā Cristo ome māik'aapa p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā. Māgá Tachi Ak'ore k'irapite panadait'ee tai ome iru ewari waibia ewate. ²⁹ Ma-it'eeta mi mak'iarā sē-ee mimiapari. Jiripari jōmaarāpa ijāadamerā Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida Cristode. Māga ooi Cristo, chi jōmaarā k'āyaara waibiara bipa, mi k'aripapari perā.

2 ¹ Ma awara mia nāga k'awapi k'inia bi parāmaa. Mia ichiaba jiripari parā pipiara ijāadamerā Cristode. Mia māgá parā k'aripa k'inia bi. Ichiaba māgá k'aripa k'inia bi Laodicea p'uurudepema ijāapataarā māik'aapa jōma ijāapataarā, mi k'ira waide k'awada-e p'aniirā paara. ² K'inia bi parā jōmaweda t'āri o-ia Cristode ijāadamerā māik'aapa t'āri a-ba, chik'inia p'anapataadamerā. Māga p'anadak'ari, wāara k'awaa wādait'ee jōmaweda

Tachi Ak'õrepa eperääramaa k'awapi k'inia bi Cristode. Naawedapemaarämaa mäga k'awapi-e paji. Mamïda ñrapemaarämaa Cristo k'awapiji. ³Iru k'äyaara ne-inaa pipiara wë-e k'awadait'ee, iruta jõmaarä k'äyaara k'isia k'awaara bapari perä. Mapa irua aupaita k'isia k'awaapii parämaa. ⁴Mia mäga jara bi paräpa k'ürapinaadamerä apidaamaa, ne-inaa awara iwarraa jaratee p'ani mïda. ⁵Mi parä ome bi-e mïda, mi k'isia parä ome bi. O-ña bi k'awa bairä parä k'ira jip'a p'anapata mäik'aapa wäara Cristode ijääpatata.

Cristodeeräk' a'panapatäati

⁶Ijäädak'äriipa paräpa wäara ijääpatata perä Jesucristo Tachi Waibia, t'äri a-ba p'anapataati iru ome. ⁷Parämaa jarateedap'edaak'a naa ijäädak'äri, waapiara ijääpatäati Cristode mäik'aapa k'awaa wäk'äti wäti oodait'ee irua k'inia bik'a. Ma jarateedap'edaa k'ira atuanäati. Ma k'äyaara ichita gracias jarapatäati Tachi Ak'õremaa, irua mägä Cristo k'awapida perä parämaa.

⁸K'irak'aupai ijäädai seewa jarateepataaräpa jara p'ani. Ächia jarateeda-e Cristopa ooda mäik'aapa jarada. Ma k'äyaara ächi k'isiadeepa seewa jarateepata, chonaaräweda k'isia k'awaa beeräda apatap'edaaräpa jarateedap'edaak'a. Määräpa jarateepachida eperäära ne-inaa oo p'anipa Tachi Ak'õre k'awadai.

⁹Mamïda mäga-e. Cristo k'ap'iadeta Tachi Ak'õre bapari. ¹⁰Mapa nägaweda paräpa Tachi Ak'õre k'awa p'ani, araa p'anapata perä Cristo ome. iIruta jõmaarä k'äyaara waibiara bi! Na p'ek'au eujädepema poro waibiarä, if'aripema poro waibiarä, netuaraarä poro waibiarä paara irua jua ek'ari p'ani. ¹¹Parä mägä araa p'anapata perä Cristo ome, jaradai irua tauchaa pik'a biji parä t'äride. Mia jara k'inia-e tauchaa biji parä k'ap'ide eperääraäpa oopatak'a. Ma k'äyaara pipiara ooji parä ome. Uchiapiji parä p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia jua ek'ariipa, t'äripa oodamerä irua k'inia bik'a. ¹²Ma awara parä araa p'anapata perä Cristo ome, jaradai Cristo k'ap'ia piuda iadak'äri, parä auk'a ia pik'ajida. Ichiaba iru chok'ai p'irabaik'äri, parä auk'a p'irabai pik'ajida, ijääpatata perä Tachi Ak'õre, chi jõmaarä k'äyaara waibiara bipa, Cristo p'irabaipiji. Al'ipijida Cristo ome araa p'anapata poro choopidak'äri. ¹³Ma awara parä araa p'anapata perä Cristo ome, jaradai Tachi Ak'õrepa Cristo chok'ai bapik'äri, parä auk'a chok'ai p'anapiji. Cristode ijäädai naaweda, Tachi Ak'õre-it'ee parä piu pik'a p'anajida paräpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Ichiaba piu pik'a p'anajida, Tachi Ak'õre Üraa k'awada-e p'anadap'edaa perä. iMamïda ñrá mäga p'ani-e! Tachi Ak'õrepa tachi ijääpatataarä chok'ai p'anapik'äri Cristo ome, tachia p'ek'au k'achia oopata jõmaweda wëpapiji. ¹⁴Ma p'ek'au k'achia oopata k'aurepa tachi tewe paraa pik'a p'anapachida Tachi Ak'õre ome. Ooda-e p'anapachida irua jaradak'a iru üraa p'ädade. Mapa atuadait'ee paji. Mamïda Tachi Ak'õrepa tachi chok'ai p'anapik'äri Cristo ome, ma tewe paraa pik'a bada jöpiji. Mäga ooji Cristo kurusode piulk'äri tachi pari. ¹⁵Ma awara ma tewek'a bi kurusode jöpik'äri Cristo ome, Tachi Ak'õrepa ichiaba netuaraarä poro waibiarä jõmaweda p'oyaaji mäik'aapa jõmaarä taide ächi Cristo jua ek'ari biji.

K'írak'aupai ūridai seewa jarateepataarāpa jara p'aní

¹⁶ Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooda perā tachi k'aripait'ee, k'īsianáati awaraarāpa parā āpítē pedee k'achia jararuta pirā ne-inaa k'opata k'aurepa maa-e pirā topata k'aurepa. Ichiaba k'īsianáati māga ooruta pirā, parāpā iada-e p'anadairā ewari, atane māik'aapa año, ārapa ma īipata ewate māik'aapa fiesta ewate īapatak'a. ¹⁷Māgee fiesta ewate, īipata ewate, awaraa chonaarāwedapema ūraa ome Cristopa ooit'ee bada tauchaa pik'a baji. Mamīda ūra Cristo bapari tachi ome. ¹⁸Mapa k'īsianáati awaraarāpa jara p'aní mīda parā atuadait'ee it'aa t'īdaik'aa perā angeleerāmaa āchia oopatak'a. ēĀchia jara p'aní-ek'ā tachia jīp'a it'aa t'īdaik'araa bi Tachi Ak'ōremaa, māga ooruta pirā audua p'anida a p'anadairā? Angeleerāmaata it'aa t'īdaipia bida a p'aní, māirāpa pedeedamerā Tachi Ak'ōremaa tachi pari. Ichiaba nepiri p'aní āchia unupatada a p'aní; ne-inaa k'āimok'araa pik'a bide. Mamīda ijāanáati āchi audua pedee, āchi k'īsiadeepapai māga jara p'anadairā. ¹⁹Māgee ne-inaaade audú k'īsiapata perā, k'īsiadak'aa Cristopa āchimaa oopi k'inia bide. Iruta tachi ijāapataarā poro waibia. Jōdee tachi iru k'ap'ia apai pik'a. Maperā oo k'awaa wāpataadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a.

²⁰ Parā Cristo ome araa p'anapata perā, iru piuk'āri, parā jida piu pik'ajida. Māgá uchiqjida eperāarāpa ne-inaa k'īra t'ādoo oopipata juu ek'ariipa. Māga bita, parāpā ēsāap'eda at'āri ma ne-inaa oo k'inia p'anima? ²¹Eperāarāpa jarapata "Jāgí t'obaináati; jāgí k'onáati; jāgí jitanáati." ²²Jōma "jāgí" jarada taarā-ee iru bap'eda jōdait'ee, na p'ek'au eujādepema perā. Ichiaba jōma ma jarada tachia oonaadamerā jōit'ee, jīp'a eperāarāpa jarateepata perā. ²³Ūk'uruurāpa jaratee p'aní jīp'a it'aa t'īdaik'araa bi Tachi Ak'ōremaa, tachi audú k'achia p'anadairā. Ichiaba jaratee p'aní tachi k'ap'ia pia ak'idaik'araa bi, mak'īara pia-e bairā. Wāara eperāarā ūk'uruurāpa māgee ne-inaa jaratee p'aní pia ak'ipata, pia pik'a ūripata perā. Mamīda tachia jōma ooruta pijida māirāpa jaratee p'anik'a, at'āri uchiada-e pai tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia juu ek'ariipa. Cristopapai tachi māgideepa uchiapii.

Cristode ijāapataarāpa it'aripema ne-inaaade k'īsiadaipia bi

3 ¹Mia naaweda jaradak'a parā p'irabai pik'ajida Cristo ome, iru chok'ai p'irabaik'āri. Māgá eperā chiwidi pik'a p'aneejida; p'ek'au k'achia oo amaa p'anapataarāk'a. Mapa jīripatáati it'aripema ne-inaa, Cristo mama bapari perā. Tachi Ak'ōrepa Cristo ichi juaraare biji, tachi jōmaweda ak'i bamerā. ²Maperā it'aripema ne-inaaade k'īsia p'anapatáati, na p'ek'au eujādepema net'aadepai k'īsiadai k'āyaara. ³Cristo piuk'āri, parā jida piu pik'ajida. Ma awara Tachi Ak'ōrepa Cristo waya chok'ai bapik'āri, parā auk'a chok'ai p'anapiji, ichita p'anapataadamerā iru ome. ⁴Maperā Cristo, chi ichita chok'ai p'anapipari waya chek'āri, parā auk'a chedait'ee iru ome iru k'īra wāree unupide jōmaarāmaa.

**Ne-inaa k'achia oopatap'edaa Cristode ijäädai naaweda
oo amaadaipia bi**

⁵ Parā māgá ichita chok'ai p'anadairā Cristo chok'ai bik'a, oo amáati ne-inaa k'achia k'ira tādoo parāpa oopatap'edaa irude ijäädai naaweda. P'ek'au oonáati awaraarā ome. Awaraarā jirináati ãra ome k'achia oodait'ee. K'isianáati ne-inaa pāchia k'achia oo k'iniata oodait'ee. Pāchia net'aa iru p'ani omepai k'āiwee p'anapatáati, waapiara ata k'inia p'anada--ee. Chi net'aa k'iniayaa bipa net'aa k'iniara iru bi Tachi Ak'ore k'inia iru bai k'āyaara. ⁶Eperāarāpa māgee ne-inaa k'achia oodak'āri, Tachi Ak'ore k'iraupipata. Mapa ewari cherude irua māgee ne-inaa k'achia oopataarā miapiit'ee. ⁷Naaweda parāpa pida māgee ne-inaa k'achia oopachida, oo k'iniadak'aa pada perā Tachi Ak'orepa oopi bik'a. ⁸Mamida ūrā māga p'anadaik'araa bi. Mapa nāgee jōmaweda oo amáati. K'irau māik'aapa tāri k'achia p'ananaáati. K'isianáati chiara k'achia oodait'ee. Pedee k'achia pedeenáati awaraarā āpite māik'aapa ik'achia pedeenáati. ⁹Seewa jaranaáti awaraa ijääpataarāmaa, parāpa māgee ne-inaa k'achia oodaamaa p'anadap'edaa perā Cristode ijäädak'āri. Irude ijäädak'āri, oo amaajida ne-inaa jōmaweda pāchi p'ek'au k'achia oyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. ¹⁰Ma k'āyaara p'ana k'inia p'aneejida eperāarā chiwidi p'anik'a, Tachi Ak'ore, tachi oodapa parā ichi k'irak'a papimerā. Māga p'anadai iru wāara k'awa wādak'āri. ¹¹Tachi Ak'orepa māga oopari jōmaarā Cristode ijääpataarā--it'ee: judiorā--it'ee, judio--eerā--it'ee auk'a; chi k'ap'iade tauchaa iru beerā--it'ee, chi tauchaa wēe beerā--it'ee; k'ira tewaraarā--it'ee māik'aapa sīpanaarā--it'ee, esclavoorā--it'ee, esclavo--eerā--it'ee paara. Ak'orepa māga oopari ma jōmaarā--it'ee, Cristo bapari perā jōmaweda irude ijääpataarā ome. Iruata ma jōmaweda k'aripapari, jōmaarā k'āyaara waibiara bapari perā.

¹²Tachi Ak'orepa parā māgá jirit'eraji ichideerā papii't'ee. Parā k'inia iru bapari perā, parā awara biji nāga p'anapataadamerā awaraarā ome; chupiria k'awaa; tāri pia; audua--ee; k'irau--ee; tāripa choo, nepirade baairuta pijida. ¹³Mapa choopatáati awaraarāpa nepira jiri p'ani pijida parā ome. Parādepemapa awaraa imiateeru pirā, ma imiateeda perdonáati, Tachi Waibiapa perdonaaparik'a parāpa k'achia oopata. ¹⁴Ma awara chik'inia p'anapatáati. Māga p'anapataadak'āri, wāara oodai ma jōma et'ewa jarada Tachi Ak'oredeerāpa oopataadamerā. ¹⁵Oopiti Cristomaa irua oopi k'inia bik'a pāchi tāride. Irua parā tāri o--iapi k'inia bi, k'āiwee para bamerā. Ma--it'eeta Tachi Ak'orepa parā jiriji, k'ap'iapa pik'a, k'āiwee p'anapataadamerā. Mapa gracias jarapatáati Tachi Ak'oremaa.

¹⁶Tāripa jiripatáati Cristopa jarateeda waapiara k'awaadait'ee māik'aapa p'anapatáati ma jarateedade jara bik'a. Iidíti Tachi Ak'orepa parā k'isia k'awaapimerā māik'aapa jaratéeti ma jarateeda awaraarā pāchi tāidepemaarāmaa. Ichiaba ūráati oodamerā Cristopa oopi k'inia bik'a. Ma jōma oodai cheepurudak'āri k'aride salmos Tachi Ak'ore ūraa p'ādadepema, Ak'ore k'ari māik'aapa Tachi Ak'ore Jaurepa k'aripiru. Māgí k'aridak'āri, tāripa k'aridaipia bi Tachi Ak'oremaa, iru jōmaarā k'āyaara tāri piara bapari

perā. ¹⁷Wāara jōmaweda parāpa oopata oodaipia bi Tachi Waibia Jesupa oopi bik'a. Ichiaba jōmaweda parāpa jarapata jaradaipia bi irua jarapi bik'a. Māga oodak'āri, iru k'ap'ia pari gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa.

Sāga p'anapataadaipia bi awaraa ijāapataarā ome
(Ef 5.22-33; 1 P 3.1-7)

¹⁸Wēraarā, imik'ira paraa beerā, chok'ek'ee p'anapatáati pāchi k'ima ome, Tachi Waibiapa k'inia bairā wēraarā irude ijāa p'ani māga p'anapataadamerā. ¹⁹Jōdee imik'iraarā wēra paraa beerā, pāchi wēra k'inia iru p'anapatáati. K'rau p'ananaatí ãra ome. Ma k'ayaara t'āri pia p'anapatáati.

²⁰Warrarā, ichita oopatáati pāchi ak'ōreerāpa jara p'anik'a, Tachi Ak'ōrepa k'inia bairā māga oodamerā. ²¹Ak'ōreerā, pāchi warrarā k'iraupináati, k'ra pia-ee p'ananaadamerā.

²²Esclavoorā, ichita oopatáati pāchi chipariirāpa jara p'anik'a. Oonáati esclavoorā ūk'uruurāpa oopatak'a. Māirā k'ira jīp'a mimiapata āchi chipariirāpa ak'i p'ani misa aupai, āchi mimiayaa beeda adamerā. Mamida parāpa māga oodaik'araa bi. Ma k'ayaara auk'a k'ira jīp'a mimiapataadaipia bi, pāchi chipariirāpa ak'ida-e p'ani pijida. Māgá ak'ipidai Tachi Waibia wāara waawepata. ²³Mimiapataadai k'ayaara eperāarā-it'ee aupai, t'āripa ne-inaa jōma oopatáati Tachi Waibia Cristo-it'ee, iru parā chipari waibiara bairā. ²⁴K'awa p'ani parāpa mimiapata pari iruata parāmaa atapiit'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa. ²⁵Mamida māga oo-e pait'ee chi ne-inaa k'achia oopari ome. Ma ne-inaa k'achia oopata pari Tachi Ak'ōrepa ichiaba māgimaa ne-inaa k'achia ooit'ee. Ichia māga k'isia iru bi ooit'ee jōma k'achia oopataarā ome; esclavoorā ome, esclavo-eerā ome auk'a, eperāarā jōmaweda auk'a p'anadairā iru k'rapite.

4 ¹Esclavoorā chipariirā, pāchi esclavoorā pia ak'i p'anapatáati, Cristopa k'inia bik'a. K'irapati it'ariipa pāchi chiparipa parā ak'ima bi.

²Frá parā jōmaarāmaa mia ūraait'ee: Ichita it'aa t'ipatáati. K'irak'apai k'ira atuadai it'aa t'idak'ee. Parā it'aa t'i p'anide ichita gracias jarapatáati Tachi Ak'ōremaa. ³Māgá it'aa t'idak'āri, ichiaba it'aa t'iti tai pari. Iidipatáati Tachi Ak'ōrepa taimaa waapiara jarateepimerā irua eperāarāmaa naaweda k'awapi-e pada: Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, irude ijāadak'āri atuanaadamerā. Māgí jaratee bi k'aurepata mi nama carcelde bi. ⁴It'aa iidipatáati mia māgí pi-ia jarateemerā Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a, māgá jarateeipia bairā.

⁵K'isia k'awaa p'anapatáati ijāadak'aa beerā ome. Unuruta chaa ne-inaa jōma óoti āchimaa Cristode ijāapidait'ee. ⁶Ichita t'āri pia pedeepatáati, āchia o-ia ūri k'inia p'anadamerā parāpa jara p'ani. Māga ooruta pirā, parāpa k'awaa wādai pia p'anaudait'ee āchia ne-inaa iidiruta chaa.

Salude tee pëida na k'art'a p'ã aupa wãk'ãri

⁷Mia na k'art'a pëiru tachi ñpema Cristo k'aurepa Tíquico ome. Mia iru k'inia iru bi, k'öp'äyo pia perä. Irua mi ichita k'aripapari, Tachi Ak'orepa oopi bik'a oo k'inia bairä. Parämaa nepirinait'ee mia k'isia bi mäik'aapa oomaa bi, ma jõma k'awaadamerä. ⁸Ma-it'ee mia iru pëiru; pia k'awaadamerä tai p'anapata mäik'aapa t'äri o-ña p'aneedamerä irua jararu ûridak'äri. ⁹Tíquico ome parä p'uurudepema Onésimo auk'a wäru. Taipa iru auk'a k'inia iru p'ani ñpema pia perä mäik'aapa oo k'inia bairä Tachi Ak'orepa oopi bik'a. Mapa ära wäruta parä ak'ide mäik'aapa nãpema ijääpataaräpa oopata nepiride.

¹⁰Tachi k'öp'äyo Aristarco ichiaba nama carcelde bi mi ome Jesucristo k'aurepa. Irua salude pëiru ichiaba. Bernabé primo Marcopa ichiaba salude pëiru. Mia naaweda jara pëidak'a, Marcos wäru pirä parämaa, pia auteebáiti. ¹¹Ichiba salude pëiru Jesupa; mägí ichiaba tijarapata Justo. Ma judiorä õpeeräpapai mi k'aripamaa p'ani na mimia ome. Ärapa ichiaba k'inia p'ani eperääräpa Tachi Waibia Cristode ijäädamerä, Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. Ärapa mi mägá k'aripa p'anadairä, mi t'äri o-ña bapari.

¹²Parä p'uurudepema Epafrapa ichiaba salude pëiru. Irua pia oopari Jesucristopa oopi bik'a. T'äripa it'aa t'ipari parä pari, Tachi Ak'orepa k'aripamerä. K'inia bi paräpa wäädamerä jõma Tachi Ak'orepa jara pëida parämaa mäik'aapa t'äripa oo k'inia p'anadamerä irua oopi bik'a, ma awara choodamerä mägá ijää p'anide, pariatua awaraa ne-inaa ijääada-ee. ¹³Michi taupa unudoo säga Epafrapa jiripari k'aripait'ee parä jõmaweda; chi ijääpataarä Colosas p'uurudepemaarä, Laodicea p'uurudepemaarä mäik'aapa Hierápolis p'uurudepemaarä. ¹⁴Ichiba Doctor Lucapa salude pëiru. Taipa iru k'inia iru p'ani, ichiaba k'öp'äyo pia perä. Tachi k'öp'äyo Demapa ichiaba salude pëiru.

¹⁵Mia parämaa chupiria iidi bi, mi pari saludaadamerä tachi ñpemaarä Cristo k'aurepa, Laodicea p'uurude p'ani. Ichiba salude pëiru Ninfamaa mäik'aapa jõma Cristode ijääpataarämaa iru tede it'aa t'í chepata.

¹⁶Paräpa na k'art'a leedap'eda, Laodiceadepema ijääpataarämaa pëiti auk'a leedamerä. Jõdee paräpa atadak'äri chi apema k'art'a äramaa p'ä pëida, mägí leedaipia bi. ¹⁷Arquipomaa näga jaráti: "K'ira jíp'a aupáji mimia Tachi Ak'orepa awara bida pi-it'ee, Cristo ome araa bapari perä."

¹⁸Mi, Pablopä nägí p'äru michi juadoopa. It'aa t'ídak'äri, k'irápáti iididait'ee mi pari nama carcelde nïbairä. Mia pida it'aa t'ípariit'ee parä pari, Tachi Ak'orepa parä pia ak'i bapariimerä.

Mägapai paji.

1 TESALONICENSES

San Pablopka K'art'a Naapiara P'āda Tesalónica P'uurudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. K'isiapata iru Corinto p'uuruude baji na k'art'a p'āk'āri. Tesalónica p'uurudepema ijāapataarāmaa p'āji. Tesalónica p'uuru waibiara baji Macedonia eujāde. Pablopka naapiara Jesucristo ūraa jarateeji ma p'uuruude. Mamīda mama taarā ba-e pajī, iru k'ira unuamaa iru p'anapataarāpa peet'aadait'ee jiridap'edaa perā. Ma t'ēepai Timoteopa ma Tesalonicadepema ijāapataarāde pedee pia jara chek'āri, Pablo o-īa beeji.

Naapiara jara bi ichi o-īa bi k'awa bairā āra pia nipapata Ak'ōre ode. Jara bi ichia it'aa t'ipata āra pari māik'aapa ne-inaa ichia k'irāpa bi āra t'āide nipak'āri (caps. 1.1–2.16). Jara bi ichi wā k'inia bi āra ak'ide māik'aapa Timoteopa ichimaa nepiri cheda, āra t'āideepa chek'āri (caps. 2.17–3.13). Ūraa bi audupiara ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā Cristopa oopi bik'a. Ichiaba jara bi sāga pait'ee Cristo waya chek'āri māik'aapa ijāa jai–idaadap'edaa chok'ai p'irabaidak'āri (caps. 4.1–5.11). T'ēepai jara bi ūraa awara–awaraa māik'aapa iidi bi it'aa t'ipataadamerā iru pari (cap. 5.12–28).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablo Silvano ome māik'aapa Timoteopa paara na k'art'a p'ā pēiruta parā Cristode ijāapataarāmaa, Tesalónica p'uuruude p'ani. Taipa k'awa p'ani parā Tachi Ak'ōredeerā māik'aapa Tachi Waibia Jesucristodeerā, wāara ijāapata perā. Mapa it'aa iidi p'ani ārapa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Tesalónica p'uurudepema ijāapataarāpa ne-inaa pia oopata

²Tai it'aa t̄idak'āri Tachi Ak'ōremaa, ichita gracias jarapata parā jōmaarā pari. ³Māgá irumaa gracias jara p'anide, k'irāpa p'ani parāpa ne-inaa pia oopata Ak'ōrepa oopi bik'a, Cristode wāara ijāapata perā. Parā audú mimiapata awaraarā k'aripadait'ee, Cristo k'aurepa āra k'inia iru p'anapata perā. Māga oo p'anide choopata, ijāapata perā Tachi Waibia Jesucristo unudait'ee, ichideerā ata chek'āri. ⁴Ipemaarā Cristo k'aurepa, taipa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa parā k'inia iru bapari. Mapa ichia parā jirit'erají ichideerā papiit'ee. ⁵Taipa parāmaa jaratee nípadak'āri Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode, pedeepapai wa tai k'iradoopapai jarateeda-e paji. Ma k'āyaara Tachi Ak'ōre Jaurepata taimaa māgá jarateepiji. Ichia tachi t̄āride k'awapiji taipa wāarata jarateepata. Parāpa k'awa p'ani tai nípapatap'edaa parā t̄āide, Cristode ijāadamerā.

⁶Taipa jarateedap'edaa ijāadak'āriipa parā p'ana k'inia p'aneejida tai p'anapatak'a māik'aapa Tachi Waibia Jesús baparik'a. Ma k'aurepa awaraarāpa parā miapijida mīda, Tachi Ak'ōre Jaurepa parā t̄āri o-īapiji. ⁷Ma awara, parā māgá p'anapata perā, ijāapataarā Macedonia eujādepema māik'aapa Acaya eujādepema auk'a p'ana k'inia p'ani parāk'a. ⁸Āchia awaraarāmaa ichiaba jara p'ani parā p'anapata, Tachi Ak'ōredē ijāadak'āriipa. Māgá taipa maarepida jarada-eeta, awaraa eujādepemaa rāpa k'awa p'ani Cristopa oomaa bī parā t̄āide. ⁹Māirāpa nepiripata parāpa tai pia autēbaidap'edaa, jaratee nípadak'āri parā t̄āide. Ichiaba nepiripata parā ne-inaa juapa oodade ijāa amaadap'edaa, ijāa p'aneedait'ee Tachi Ak'ōre chok'ai bide, taipa jarateeda ūridap'eda. Māgá Ak'ōre wāarade ijāadak'āriipa, oo k'inia p'aneepachida irua oopi bik'a. ¹⁰Ma awara parā māgá ijāadak'āriipa, ni p'ani unudait'ee Tachi Ak'ōre Warra, ichi chek'āri it'ariipa ichideerā atade. Tachi Ak'ōrepa ichi Warra Jesús chok'ai p'irabaipiji eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā. Mapa Ak'ōre ewari waibia ewate pak'āri, Tachi Ak'ōre waa k'irau-e pait'ee tachi ome, tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Pablo Tesalónica p'uurude mimiada

2 ¹Ipemaarā, parāpata k'awa p'ani tai wādak'āri parā ak'ide, pia uchiaji taipa oo k'inia p'anadap'edaa parā t̄āide. ²Ichiaba k'awa p'ani ma wādade parā ak'ide, Filípos p'uurude jaratee nípadak'āri, jā p'uurudepemaarāpa taimaa ik'achia jara wājida māik'aapa miapijida. Filípode māga paji mīda, Tachi Ak'ōrepa tai k'aripiji ichia jara pēida waawee-e jaradanadamerā parāmaa. Taipa māga oojida eperāarā ūk'uruurāpa jarateepiamaa jōnajida mīda. ³Mama p'anide parā t̄āide, wāarata jarateejida. Parā ūraadak'āri, iwarraa pedee jarada-e paji parā k'achiade baaipidait'ee. Ma awara seewa jarada-e paji parā k'ūradait'ee. ⁴Ma k'āyaara jip'a jarateejida Tachi Ak'ōrepa taimaa jarateepidak'a. Tachi Ak'ōrépata tai jirit'erají jarateenadamerā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee. Maperāpi māga jaratee nípapata. Jarateeda-e eperāarāpa tai t'o p'anadamerā. Jip'a jarateepata Tachi Ak'ōrepa tai pia ak'ipariimerā. Iruata k'awa bī tai t̄āride k'isia iru p'ani. ⁵Parāpa

k'awa p'ani taipa imeraa pedee jaradak'aa paji, parāpa tai k'inia iru p'anadamerā awaraarā k'āyaara. Ichiaba imeraa pedee jarateedak'aa paji, parā k'ūradait'ee, taimaa parat'a teedamerā. ⁶Tachi Ak'ōrepa k'awa bi mia wāarata jara bi! ⁶Ichiaba audú k'awaa beerāk'aa jarateedak'aa paji parāpa wa awaraarāpa k'isiadamerā taipa pipiara jaratee p'ani awaraarā k'āyaara. ⁷Jesucristopa tai wāara pēida perā jarateede, parāmaa māga k'isiapik'ajida māik'aapa tai k'aripapik'ajida. Mamīda māga ooda-e paji. Tāri pia p'anapachida parā t'aide. Ara nawepa ichi warrarā pia ak'iparik'a, māga pik'a taipa parā ak'ipachida. ⁸Taipa parā k'inia iru p'anapata perā, Ak'ōrepa jara pēida parāmaa jarateenajida, ma k'aurepa piuk'ajida mīda. ⁹Parāpa k'irāpa p'ani tai mimia patap'edaa mama p'anadak'āri. Ewari chaa parāmaa Tachi Ak'ōrepa jara pēida jarateepachida. Sē jónide pida, p'ārik'ua pida tai mimia oopachida nek'odait'ee. Māga p'anapachida parā p'arat'a jita k'iniada-e p'anadap'edaa perā tai chik'o k'odait'ee.

¹⁰Parāpa k'awa p'ani māik'aapa Tachi Ak'ōrepa pida k'awa bi parā ijāapataarā t'aide nidadak'āri, ne-inaa k'achia ooda-ee nipapachida. Ne-inaa oopachida Tachi Ak'ōrepa oopidak'a. Maperā apidaapa jarada-e pai taipa ne-inaa k'achia oojida. ¹¹Ara ak'ōrepa ichi warra pia ūraaparik'a, māga pik'a taipa parā ūraapachida. ¹²Māga ūraa p'anide parā k'aripapachida ne-inaa jōma oo k'inia p'anadamerā Ak'ōrepa k'inia bik'a. Tachi Ak'ōrépata parā jīriji ichideerā papiit'ee māik'aapa ichi trua k'īra wāreedee wāpiit'ee ewari cherude.

¹³Maperā taipa ichita gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa. Taipa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee, ma pedee ūri k'inia p'anajida māik'aapa Cristode ijāajida. Ijāada-e paji tai pia pedee p'anadap'edaa perā. Jīp'a ijāajida ma pedee Tachi Ak'ōrepa jara pēida perā. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa parā ijāapataarā k'aripamaa bi oodamerā ichia oopi bik'a. ¹⁴Māga oopata perā, parā auk'aarāpa parā jiripachida miapidait'ee, judiorāpa Judea eujādepema Jesucristode ijāapataarā auk'a jīrī p'anadap'edaak'a. ¹⁵Māgee judiorāpa Tachi Waibia Jesūs peepijida, āchi auk'aarāpa chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā peepidap'edaak'a. Jesūs peepidap'eda, tāri k'achiapa tai jida jiripachida miapidait'ee māik'aapa t'imí jērek'oodait'ee āchi eujādeepa. Tachi Ak'ōrepa māgee eperāarā pia ak'i-e. Māgeerāpa eperāarā jōmaweda k'īra unuamaa iru p'ani. ¹⁶Mia māga jara bi āchia taimaa jarateepidaamaa p'anadairā Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee; judio-eerā t'aide paara. K'iniada-e apida o k'achiadeepa uchiadamerā Cristo k'aurepa. Māga oo p'ani k'aurepa, Tachi Ak'ōre audupiara k'īraupiruta, iru naaweda k'īraupidap'edaa k'āyaara, āchia ne-inaa k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Maperāpi irua āchi k'achia ooit'ee.

Pablo waya wā k'inia bada Tesalonicadepema ijāapataarāmaa

¹⁷Ipemaarā, taarā-e bi mīda tai unudap'edaa, parā ichita iru p'anapata tai k'isiade māik'aapa waya wā k'inia p'anajida parā ak'ide. ¹⁸Mamīda p'oyaa wāda-e paji. Michi ituuba wāda choch'ara wāit'ee paji. Mamīda Satanapa

taidepema apida wāpi-e paji. ¹⁹ Parāpa pia ijāadak'āri, jōmaarāmaa ak'ipipata wāara Jesucristo Tachi Waibia. Mapa tai o-ña p'ani parā ome māik'aapa taipa awaraarāmaa jara k'inia p'ani parāpa ne-inaa piaoopata. Ichiaba parāpa māgaoopata perā, tachi jōmaweda o-ña p'anadait'ee Jesucristo k'irapite, iru na eujādee waya chek'āri. ²⁰ iWāarapi! Parā māgá ijāapata k'aurepa tai o-ña p'ani. Ma awara parā k'aurepata awaraarāpa tai āpite pia pedeepata.

3 ¹Māpai tai waa chooda-e pak'āri parā ak'ida-ee, k'isajida: “*¿sāga oodait'ee?*” Tai jōma p'oyaa wāda-e pada perā parā ak'ide, mi ituaba beeji Atenas p'uurude. ²Jōdee tachi ūpema Timoteo pējida tai pari. Iru pia mimiapari Tachi Ak'ōre-it'ee, Cristopa ooda jarateepari perā. Iru pējida Ak'ōre Ūraa pipiara jarateemerā parāmaa māik'aapa parā ūraamerā. Māgá parā waapiara ijāadai, irua jara bī k'aurepa. ³Māgá ijāadak'āri, chupiria jōneeruta pijida, apidaapa parā k'ūrada-e pai ijāa amaadamerā. Parāpa pia k'awa p'ani Cristode ijāa p'ani k'aurepa, awaraarāpa tachi ichita jiridait'ee miapidait'ee. ⁴Taipa māga jarajida naaweda parā ome p'anadak'āri. Parāpa k'awa p'ani wāara uchiaji taipa jaradak'a. ⁵Maperāpi mia Timoteo pēji irua k'awaamerā parā Tachi Ak'ōre ome nipapata. Mia waa choo-e paji parā unu k'iniapa māik'aapa k'isia nībipa. Māgá k'isia nībaji Netuara Poro Waibiapa parā Cristode ijāa amaapii jiak'aapa. Māga pada paara, tai mimia parā t'aide atuak'aji.

⁶ Mamīda māga-e paji. Parā ak'inapeeda, Timoteo waya chek'āri, pedee pia nepiri cheji. Jaraji parā Tachi Ak'ōre ome pia nidá māik'aapa chik'inia p'anapata. Ichiaba jaraji parāpa tai k'irāpapata māik'aapa tai unu k'inia jōnapata, taipa parā unu k'inia jōnik'a. ⁷Mapa ūpemaarā, ūra tai jiri jōni mīda miapidait'ee, k'aiwee p'ani Timoteo it'aideepa ūridap'edaa perā parā at'āri Cristode pia ijāa p'ani. ⁸Parā māgá choo p'anadak'āri Cristode ijāa p'anide, audupiara taipa jōmaarāmaa jaratee k'inia p'ani, awaraarāpa Cristode ijāadamerā parāk'a. ⁹ *¿Sāga gracias jaradaima Tachi Ak'ōremaa parā pari?* Parā k'aurepa tai t'āri o-ña p'ani Tachi Ak'ōre k'irapite. ¹⁰Ewari chaa, p'ārik'ua pida, it'aa iidi p'ani Tachi Ak'ōremaa, irua tai waya wāpimerā parā ak'ide. Jaratee k'inia p'ani Ak'ōre net'aa parāpa waide k'awada-e p'ani. Māgá parāpa pipiara oodai Ak'ōrepa k'inia bik'a.

¹¹ Māgá it'aa iidi p'ani misa, iidipata Tachi Ak'ōre Tachi Waibia Jesucristo ome tai waya pēidamerā parā ak'ide. ¹² Ichiaba iidipata Tachi Waibia Jesucristopa parā waapiara chik'inia p'anapimerā. Ma awara iidipata irua parāmaa awaraarā k'inia iru p'anapimerā, taipa parā k'inia iru p'anik'a. ¹³Iidipata irua parāchoopimerā pāchi t'āride. Māgá chooruta pirā, k'achia wēe p'anadait'ee Tachi Ak'ōre k'irapite, Tachi Waibia Jesús chek'āri jōma ichideerā it'ari p'aniirā ome.

Sāga p'anapataadaipia bī Tachi Ak'ōrepa tachi pia ak'imerā

4 ¹Māpai ūpemaarā, Cristopa tai jirit'erada perā ichi ūraa jarateedamerā, nāga ūraa p'ani parāmaa. Taipa māik'aapa Tachi Waibia Jesupa k'inia p'ani parā p'anapataadamerā taipa jarateedap'edaak'a. Māgá p'anadak'āri,

Tachi Ak'orepa parāpa oopata pia ak'iit'ee. Írá wāara māgá p'anapata.

Mamīda taipa k'inia p'ani waapiara oodamerā Cristopa oopi bik'a parāmaa.

²Parāpa k'awa p'ani taipa jarateedapedaa, parā tāide nipayadak'ari. Jarajida Tachi Waibia Jesucristopa jarapidak'a. ³Tachi Ak'orepa k'inia bi awara p'anapataadamerā ijāadak'aa beerā k'āyaara. Kinia bi parāpa ne-inaa jōmaweda oodamerā irua oopi bik'a. Mapa taipa nāga ūraa p'ani. P'ek'au oonāti awaraarā ome. ⁴Ma k'āyaara k'awaadaipia bi nāga oodait'ee. Wēra k'inia bi pirā, ma wēra ome bēeji māik'aapa tāri pia baparifiji iru ome. Ai ome k'āiparifiji, awaraa jiri—ee. Parāpa māgá ooruta pirā, pia oodait'ee Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa awaraarā k'irapite. ⁵P'ananaatī ijāadak'aa beerā p'anapatak'a. Āchi pariatua p'ek'au oo wāpata chīara wēra ome, Tachi Ak'ore k'awada—e p'anadairā. ⁶K'irak'aupai pāchi ipemaarā Cristo k'aurepa k'ūradai, māga oo p'anipa āchi wēraarā ome. Māgá k'achia ooruta pirā, Tachi Ak'orepa parā miapii'tee, taipa naaweda jaradap'edaak'a. ⁷Tachi Ak'orepa tachi jiri—e paji k'achiade p'anapataadamerā. Jiriji p'anapataadamerā ichia k'inia bik'a. ⁸Maperā na ūraa jara aupada ijāa k'iniada—e pirā, mia jara bi pedee ijāadaamaa p'ani—e. Jip'a Tachi Ak'orepa pedee jarada ijāadaamaa p'ani. Ak'orépata ichi Jaure ba chepipari parā ijāapataarā ome, ijāadamerā ichia jara bi.

⁹Taipa parā ūraada—e pait'ee chik'inia p'anapataadamerā awaraa ijāapataarā ome, parāpa māgá oo p'anadairā, Tachi Ak'ore Jaurepa k'aripap'eda. ¹⁰Māgá chik'inia p'anapata Macedonia eujādepema jōmaarā ijāapataarā ome. Mapa ipemaarā, mia ūraa k'inia bi audupiara māga p'anapataadamerā. ¹¹Tachi Ak'orepa parāmaa oopi k'inia bide k'isiadap'eda, jiripatāati k'āiwee p'anapataadait'ee. Pedee—idaa bipa chīaramaa ooparik'a ichita jaranāti āchia ne—inaa oodaipia bi māik'aapa k'oo—idaa p'ananaatī. Ma k'āyaara pāchi mimia óoti pāchi juadoopa, taipa jaradap'edaak'a parā tāide nipayadak'ari. ¹²Māga p'anaruta pirā, nida—e pait'ee awaraarāpa teedamerā pāchi nek'odait'ee. Ma awara ijāadak'aa beerāpa parā pia unudait'ee.

Jesús waya chek'ari

¹³Írá, ipemaarā, taipa nāgí wāarata k'awapi k'inia p'ani parāmaa. Tachi Jesucristode ijāapataarā jai—idaadak'ari, k'āi pik'a p'ani. Maperā parā ipemaarā Cristo k'aurepa jai—idaadak'ari, mak'īara jēedaik'araa bi ijāadak'aa beerāk'a. Māirā Cristode ijāada—e p'anadairā, ijāada—e āchi k'ōp'āyoorā piudap'eda chok'ai p'irabaidait'ee māik'aapa p'ananaadait'ee Ak'ore eujāde. Mapa audú tāri p'ua p'ani āchi k'ōp'āyoorā piudak'ari. ¹⁴Mamīda māga—e tachi ijāapataarā ome, tachia ijāapata perā Jesús piup'eda chok'ai p'irabaiji. Mapa ijāa p'ani Jesús k'aurepa Tachi Ak'orepa irude ijāapataarā auk'a chok'ai p'irabaiji'tee. Māga ooit'ee Jesús waya chek'ari āchi jaureerā ome.

¹⁵Tachi Waibiapa parāmaa nāga jara pēiru: ichi na p'ek'au eujādee waya chek'ari ichideerā atade, tachi ijāapataarā atāri chok'ai p'ani wāda—e pait'ee jai—idaadap'edaarā naa. ¹⁶Ma ewate Tachi Waibia chek'ari, naapiara chok'a pēiru pedeeta ūridait'ee māik'aapa angeleerā poro waibia pedee ūridait'ee māik'aapa

Tachi Ak'ore trompeta jīwaa nībi ūridait'ee. Māga nide Cristo it'ariipa cheru unudait'ee. Mamata Cristode ijāa jai–idaadap'edaarā k'ap'ia naapiara chok'ai p'irabaidait'ee jāiradeepa. ¹⁷Māpai Tachi Waibiapa āchi it'aa ateeit'ee tachi chok'ai p'aniirā ome jīararade, iru ome unudait'ee pajāde. Māgá tachi jōma ichita p'anapataadait'ee iru ome. ¹⁸O–ia para bátí ma jara pēida ūridap'eda.

Cristo cheit'ee ewate nidaipia bi

5 ¹Ipemaarā, taipa jarada–e jōmasaa taarāit'ee Jesús cheit'ee.

Naaweda jaradap'edaak'a, apidaapa k'awada–e sāapaита iru cheit'ee.

²Parāpa pia k'awa p'ani ma ewate pait'ee eperāarā atu p'anide. Nechiapari p'ārik'ua cheparik'a eperā temāi chi te chipari atu bide, māgá pait'ee.

³Cristode ijāadak'aa beerāpa jara p'ani misa: "Tachi k'āiwee p'ani, nepira wēe," atu p'anide ma ewate cheit'ee māik'aapa Tachi Ak'orepa āchi ūri ne-inaa k'achia pēiit'ee, ichia k'īsia iru bi ooit'ee āchimaa. Ara wēra biak'oo bi atu baparik'a bi p'iradaik'āri warra t'oit'ee, māga pik'a ijāadak'aa beerā atu p'anadait'ee. Ma ewate apida uchiada–e pait'ee Tachi Ak'ore juadeepa.

⁴Mamīda ipemaarā, parā p'āriu pik'a bide p'anadak'aa ma ijāadak'aa beerā p'anapatak'a, Tachi Waibia atu p'anide cheit'ee perā. ⁵Ma k'āyaara ma ewate nimaa p'ani Tachi Ak'ore ūdaa pik'a bide p'anapata perā, Jesucristode ijāadap'eda. Irude ijāadak'āriipa tachi waa p'āriu pik'a bide p'anadak'aa. ⁶Ma et'ewa jarada wāara perā, k'āi pik'a p'anadaik'araa bi awaraarāk'a. Ma k'āyaara k'īra jīp'a p'anadáma, Cristo cheit'ee ewate ni p'ani misa. ⁷P'ārik'ua eperāarā kāipata māik'aapa it'ua topata, Tachi Ak'ore net'aa k'īsiada–ee. ⁸Mamīda tachi ijāapataarā māgá pariatua p'anadak'aa, Ak'ore ūdaa pik'a bide p'anadairā. Mapa k'īra jīp'a p'anapataadaipia bi. Waapiara Tachi Waibiade ijāadaipia bi māik'aapa audupiara chik'inia p'anapataadaipia bi, k'awa p'anadairā Cristopa tachi ata chek'āri, ichi ome p'ananadait'ee Tachi Ak'ore truade. ⁹Tachi Ak'orepa tachi jirit'era–e paji tachi k'achia ooit'ee ma ewate. Jīp'a jirit'eraji ichi truade ichita p'ananadamerā Tachi Waibia Jesucristo k'aurepa. ¹⁰Ma–it'ee Jesucristo piiji tachi ijāapataarā pari, ichi ome araa p'anapataadamerā, chok'ai p'ani mīda wa piu p'ani pijida. ¹¹Maperā o–ia para bátí māik'aapa chik'aripa p'anapatáati oodait'ee irua oopi bik'a, parāpa nāga weda oomaa p'anik'a.

Pablopia jarada na k'art'a p'ā aupa wāk'āri

¹²Ipemaarā, taipa enenee jōni waaweedamerā pāchi ijāapataarā poro waibiarā, āchi audú mimiapata perā parā–it'ee. Āchia parā ūraapata māik'aapa ak'ipata Tachi Waibiapa k'inia bik'a. ¹³Mapa parāpa āchi pia ak'idaipia bi māik'aapa k'inia iru p'anadaipia bi. K'āiwee p'anapatáati āchi ome māik'aapa jōmaarā ijāapataarā ome.

¹⁴Ichiaba ipemaarā, taipa parā ūraadait'ee jaradamerā chi mimia k'iniada–ee p'aniirāmaa mimiadamerā. K'aripáti chi pia chooda–ee p'aniirā nepira k'aurepa. Ichiaba k'aripáti chi Cristode ijāadai naaweda

ne-inaa k'achia oodap'edaarā, māirāpa īrá oodamerā Cristopa oopi bik'a. Māimisa t'āri pia p'anapatáati jōmaarā ome.

¹⁵ Pia p'anapatáati parādepema apidaapa ne-inaa k'achia oonaadamerā. Māga p'anadaapia bī awaraarāpa parāmaa ne-inaa k'achia ooruta pijida. Ichita jiripatáati ne-inaa pia oodait'ee pāchi tāidepema ijāapataarāmaa māik'aapa jōmaarāmaa.

¹⁶ Ichita t'āri o-ña p'anapatáati. ¹⁷ Ichita it'aa t'īpatáati. ¹⁸ Ichita Tachi Ak'ōremaa gracias jarapatáati, Ak'ōrepa māgata k'inia bairā Jesucristode ijāapataarāpa oodamerā.

¹⁹ Tachi Ak'ōre Jaurepa ijāaparimaa ne-inaa jarapiru pīrā maa-e pīrā ne-inaa oopiru pīrā, ita-aria oopitī. ²⁰ Pia ūriti apidaapa jaradak'āri: "Tachi Ak'ōre Jaurepa mimaa na pedee jarapimaa bī." ²¹ Māgī pedee ūridap'eda, pia k'īsati k'awaadait'ee ūraa pia wa k'achia. Ūraa pia bī pīrā, óoti ma ūraade jara bik'a. Mamīda pia-e bī pīrā, Tachi Ak'ōre Jauredepema-e. Mapa ne-inaa jōma māgá ak'idaipia bi k'awaadait'ee wāara Ak'ōrepa oopi bik'a wa māga-e. ²² Ne-inaa k'achia apida oonáati.

²³ īrá it'aa iidi k'inia p'ani Tachi Ak'ōremaa parā pari. Iruata tachi k'āiwee p'anapipari. Mapa iidi p'ani irua parā awara bimerā pāchi t'āride, oo k'inia p'anadamerā irua oopi bik'a; pāchi k'ap'iade, p'ek'au k'achia oo amaadamerā; pāchi jaurede, parāpa iru Jauremaa oopidamerā irua oopi k'inia bik'a parāmaa. Māgá irua parā pia ak'it'ee Tachi Waibia Jesucristo waya chek'āri. ²⁴ Tachi Ak'ōre, parā jiridapa māga ooit'ee parā ome, oopari perā ichia jara bik'a.

Salude pēida

²⁵ īpemaarā, ichiaba tai pari it'aa t'īpatáati.

²⁶ Tai pari saludaa para bátí ak'ipidait'ee chik'inia p'ani.

²⁷ Tachi Waibia Jesucristopa mīmāa jarapiru na k'art'a leedamerā tachi īpemaarā jōmaarā taide.

²⁸ Mia it'aa iidi bī Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i bapariimerā.

Māgapai pajī.

2 TESALONICENSES

San Pablopka K'art'a T'eeepema P'ada Tesalónica P'uuruudepema Ijāapataarāmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ā pēiji Tesalónica p'uuruudepema ijāapataarāmaa. Úriji irua naapiara k'art'a pedeedak'ári, māpemaarā ūk'uru p'era pik'a p'aneejida. K'isiajida Cristo taarā-e cheit'ee ichideerā atade. Mapa mimia amajida ma cheru nidait'ee. Na k'art'a Pablopka p'anau bi ma ijāapataarāpa jara p'ani.

Naapiara jara bi ichi o-īapa gracias jarapari Ak'ōremaa ãra pari, Cristode pia ijāapata perā māik'aapa audupiara chik'inia p'anapata perā (cap. 1.1-12). Jara bi wāara Cristo waya cheit'ee na p'ek'au eujādee māik'aapa Tachi Ak'ōrepa wāara ak'iit'ee na p'ek'au eujādepemaarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. Mamīda ai naaweda p'ek'au k'achia ooi awaa bapari uchiaeit'ee na p'ek'au eujāde. Māgipa eperārā k'ūrait'ee ijāadaamaa p'aneedamerā Tachi Ak'ōrede māik'aapa Jesucristode (cap. 2). T'eepai iidi bi ārapa it'aa t'ipataadamerā ichi pari māik'aapa k'ira jip'a mimiapataadamerā Cristopka k'inia bik'a (cap. 3).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablo Silvano ome māik'aapa Timoteo paara na k'art'a p'ā pēiruta parā ijāapataarāmaa, Tesalónica p'uuruude p'ani. Taipa k'awa p'ani parā Tachi Ak'ōredeerā māik'aapa Tachi Waibia Jesucristodeerā, wāara ijāapata perā. ²Taipa k'inia p'ani Tachi Ak'ōrepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Sāga Tachi Ak'ōrepa ijāadak'aa beerā ak'iit'ee Cristo waya chek'ári
³Ipemaarā Cristo k'aurepa, ichita gracias jarapata Tachi Ak'ōremaa parā jōmaarā pari. Taipa wāara māga oodaipia bi, ūrá parā waapiara Cristode ijāapata perā, naaweda ijāa p'anadap'edaa k'āyaara. Ichiaba ūrá

audupiara chik'inia p'anapata awaraa ijāapataarā ome.⁴ Māgá p'anapata perā, taipa māga o-ña nepiripata awaraa Ak'ōrede ijāapataarāmaa, ãra t'aide nipayadak'āri. Nepiripata sāga parā choopata Cristode ijāa p'anide. Māgá choopata ijāadak'aa beerāpa parā jiri p'ani mīda miapidait'ee, ma ijāa p'ani k'aurepa. Ichiaba māgá choopata chupiria chitooni mīda.⁵ Māgá choopata perā ãchia parā miapi iru p'ani misa, ak'ipipata wāara Tachi Ak'ōrepa parā k'aripapari māik'aapa parā pia ak'ipari. Ma awara irua parā māgá pia ak'ipari perā, parāpa k'awa p'ani ewari cherude wāara iru truadee wādait'ee.

⁶K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa eperāarāpa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia. Maperā ichiaba k'awa p'ani irua parā miapi p'aniirā auk'a miapiit'ee.⁷ Jōdee parā waa nepira unuda-e pait'ee, tai jida ichiaba, irua tachi auk'a k'āiwee p'anapik'āri ichi truade. Māga ooit'ee Tachi Waibia Jesús it'ariipa chek'āri ichi angeleerā ome. Ma ewate jōmaarāpa ãra unudait'ee t'ipitau urua pik'a nībide.⁸ Ma ewate Jesupa miapiit'ee Tachi Ak'ōre k'awa k'iniada-e p'aniirā māik'aapa ijāadaamaa p'aniirā Tachi Ak'ōrepa jara pēida Tachi Waibia Jesude.⁹ Māirā atuadait'ee. Ichita k'achiade p'anadait'ee māik'aapa t'ímí p'anadait'ee Tachi Waibia bimāipi. Ak'ōre Waibia truadee wāda-e pait'ee. Unuda-e pait'ee iru k'ira wāree māik'aapa irua ne-inaa pi-ia oo bi.¹⁰ Ma ewate Jesús chek'āri, ichi k'ira wāree unupiit'ee ichideerā k'ap'ia pari. Jōma irude ijāa p'aniirā o-ña it'aa t'ídait'ee irumaa, wāara k'awaadait'ee perā iru k'ira wāree. Ma ewate parā jida auk'a p'anadait'ee, taipa jarateepata ijāadap'edaa perā.

¹¹ Maperā tai ichita it'aa t'ipata Tachi Ak'ōremaa, irua parā pia ak'ímerā. Iruata parā jiriji Cristode ijāapataadamerā māik'aapa irua k'inia bik'a p'anapataadamerā. Iidi p'ani irua oopimerā jōmaweda parāpa ne-inaa pia oo k'inia p'ani iru Jaure k'ap'ia pari.¹² Māga iidi p'ani parāpa māgá ne-inaa pia oodak'āri, awaraarāpa Tachi Waibia Jesús t'í pia t'o p'anadamerā parā k'aurepa. Ma awara ãrapa parā jida pia ak'idait'ee, Tachi Ak'ōre Tachi Waibia Jesucristo ome parā māgá k'aripapata perā.

Tachi Waibia Jesucristo waya chei naaweda

2 ¹Frá ipemaarā, taipa waapiara jaratee k'inia p'ani sāga pait'ee Tachi Waibia Jesucristo chek'āri ichideerā atade.² Parā enenee jōni isapai k'isia awara k'isianaadamerā maa-e pírā p'eranaadamerā, ūriruta pírā Tachi Waibia ewaa pacheji. Ijāanáatí jara p'ani pijida Ak'ōre Jaurepa apidaamaa māga k'awapiji, maa-e pírā mi it'aideepa māga jaraji maa-e pírā taipa k'art'ade māga p'ajida.³ K'ūrapináati apidaamaa. Cristo che-e pait'ee nāga p'asai naaweda. Naapiara eperāarā chok'araarāpa Tachi Ak'ōre k'iraunuamaa iru p'aneedait'ee. Ma awara eperāarā t'aide eperā aba waibia uchiat'ee. Māgipa p'ek'au k'achia ooi awaa bait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa iru t'ímí pēiit'ee k'achiade mianamerā.⁴ Mamīda iru na eujāde bi misa, Tachi Ak'ōre k'iraunuamaa iru bait'ee. Ma awara k'iraunuamaa iru bait'ee ne-inaa k'ira t'ādoo, jōmaweda aí k'irapite na p'ek'au eujādepemaarā it'aa t'ipata. K'isiait'ee ichi

jómaarā k'āyaara waibiara bi. Māga k'īsiait'ee perā, su-ak'i beeit'ee Tachi Ak'ōre te edupiara bi cuartode māik'aapa jarait'ee ichita Tachi Ak'ōre.

5 ¿Parāpa k'irāpada-e p'anik'ā mia jarateeda parā ome bak'āri? 6 Parāpa k'awa p'ani sāgap'eda māgí eperā waide che-e. Abaapa ichi t'īdik'a iru bi chepiamaapa, Tachi Ak'ōrepa ewari awara bida ma-it'ee paru misa. 7 Māgí eperā waide che-e bi mīda, ichi waibiapa nāgaweda eperārāmaa mera k'achia oomaa bi, Tachi Ak'ōredē ijāadaamāa p'aneedamerā. Mamīda tachia k'awa p'ani ma ewari awara bida chi k'achia ooi awaa bee-it'ee che-e pait'ee chi t'īdik'a iru bipa na p'ek'au eujāde bi misa. 8 Māpai chi t'īdik'a iru bi na p'ek'au eujādeepa uchiak'āri, māgí k'achia ooi awaa bi pait'ee k'achia oode. Mamīda Tachi Waibia Jesupa ichi pedeepapai māgí peeit'ee, ichi k'īra wāreede chek'āri māgí jōit'ee. 9 Satanapa māgí eperā chok'a pēit'ee eperārā k'ūramerā. Māga ooit'ee ne-inaa eperārāpa waide unudak'aa ak'ipi bipa māik'aapa ne-inaa eperārāpa p'oyaa oodak'aa oo bipa. Satanapa ma seewa oopiit'ee māgí eperāmaa, eperārāpa ijāadamerā māgita Tachi Ak'ōre. 10 Māgá k'achia oo bipa wāara māgipa Tachi Waibiade ijāadaamāa p'aniirā k'ūrait'ee. Māgí ome āchi auk'a k'achiadee wādait'ee, Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāa k'iniada-e p'anadairā. Wāarata ijāaruta pirā, Cristopa āchi ma o k'achiadeepa k'aripa atai. Mamīda māga k'iniada-e pait'ee. 11 Maperāpi Tachi Ak'ōrepa māgí eperā chepiit'ee āchi k'ūramerā ne-inaa oo bipa Satanás k'ap'ia pari. Māgá Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāadai k'āyaara, seewa ijāa p'aneedait'ee. 12 Māgá wāarata ijāadaamāa p'anadait'ee perā māik'aapa k'achia ooi awaa p'anadait'ee perā, Tachi Ak'ōrepa āchi t'īmí k'achiadee pēit'ee, eperārāpa oopatap'edaa ak'ik'āri ichi ewari waibia ewate.

Cristopa ichideerā o k'achiadeepa k'aripa atapari

13 Ípemaarā, ijāadak'aa beerā ome māga p'asait'ee mīda, parā āchik'a p'ana k'iniada-e, Cristode ijāapata perā. Mapa taipa ichita gracias jara k'inia p'ani Tachi Ak'ōremaa parā pari. Tachi Waibiapa parā k'inia iru bi. Maperā na eujā ooi naaweda, Tachi Ak'ōrepa parā jirit'eraji ūridamerā Cristopa ooda eperārā k'aripait'ee māik'aapa ijāadamerā iruata parā o k'achiadeepa k'aripa atai. Ak'ōrepa ichi Jaure pēi k'inia baji parā awara bimerā ichi-it'ee, ma wāarata ijāadak'āri. 14 Ma-it'eeta ichia tai pēiji parāmaa jarateede. Ichia parā jiri baji ijāadamerā taipa jarateepata Cristode. Ichiaba parā jiriji tai ome auk'a iru p'anadamerā jōma ichia k'īsia iru bi ichideerā-it'ee, Tachi Waibia Jesucristok'a it'ari k'īra wāree p'aneedak'āri.

15 Ípemaarā, maperā chóoti Cristode ijāa p'anide māik'aapa k'īra atuanáati taipa parāmaa jarateepatap'edaa, pedee jaradapa wa k'art'ade p'ādapa.

16 Taipa it'aa iidi p'ani Tachi Waibia Jesucristopa māik'aapa Tachi Ak'ōrepa parā k'aripadamerā na eujāde p'ani misa. K'irāpáti Tachi Ak'ōrepa tachi Cristode ijāapataarā audú k'inia iru bapari perā, tachi ichita k'aripapari na eujāde p'ani misa. Ichiaba tachi t'āri o-īapipari k'īsiapik'āri tachia ne-inaa unudait'ee na p'ek'au eujādeepa uchiadap'eda, wādak'āri iru

truadee. ¹⁷Irua parā t'āridepai choopipari ijāa p'anide, māgá ichita pedee pia jaradamerā māik'aapa ne-inaa jōmaweda pia oodamerā.

Pablopia iidida ichi pari it'aa t'ipataadamerā

3 ¹Írá ìpemaarā, parāmaa chupiria iidi k'inia p'ani tai pari it'aa t'ipataadamerā. Iidítí Tachi Ak'orepa tai k'aripamerā, jōmaarāmaa irua jara pēida isapai jaratee k'inia p'anadairā. Iidítí ma jaratee p'ani ūrirutaarā t'āripa Cristode ijāadamerā, parā ijāadap'edaak'a. ² Ichiaba iidítí Tachi Ak'orepa tai k'aripa atamerā k'achia beerā juadeepa, chok'araarāpa tai jiripata perā miapidait'ee. Jāgiirāpa Tachi Waibia Jesucristode ijāa k'iniadak'aa. ³ Mamīda k'awa p'ani Tachi Waibiapa oopari ichia jara bik'a. Iruata parā k'aripait'ee choodamerā parā ijāa p'anide māik'aapa k'achiadeepa k'aripait'ee k'achia beerā poro, Satanapa parā k'achiade baaipi k'inia bak'ari. ⁴ Tachi Waibiapa ichideerā māgá k'aripapari perā, taipa ijāa p'ani parāpa wāara oomaa p'ani taipa jarapatak'a māik'aapa māga oopataadait'ee. ⁵ Maperāpi iidi p'ani Tachi Waibiapa parāmaa k'awapimerā sāga Tachi Ak'ore k'inia iru p'anadai, irua parā audú k'inia iru baparik'a. Māga k'awaadak'ari, chupiria jōneeruta pijida, pāchi t'āridepai choodait'ee, Cristopa māga oopipari perā.

Cristode ijāapataaarā mimiadaipia bi

⁶ Ìpemaarā, Tachi Waibia Jesucristopa jara pēiru ichide ijāapataaarā mimiadaipia bi, taipa naaweda jarateedap'edaak'a. Ijāparipa ma ūraa ūriamaa bi pirā, iru ik'aawaapa ãyaa p'anéeti. ⁷ Pächia k'awa p'ani p'anadaipia bi tai p'anadap'edaak'a parā t'āide nipadak'ari. K'oo-idaa p'anadak'aa paji. ⁸ Apidaamaa iidida-e paji taimaa chik'o pari teedamerā. Ma k'ayaara ãstaawa, p'ärlik'ua pida mimiapachida tai chik'o neto k'odait'ee. Māga oopachida parāpa chik'o tai-it'ee netonaadamerā. ⁹ Tai mimiapata perā Cristo-it'ee, māga iidik'ajida. Mamīda māga ooda-e paji. Ak'ipi k'inia p'anapachida Cristode ijāapataaarā sāga p'anapataadaipia bi. ¹⁰ Parā ome p'anadak'ari, na ūraa jarajida: "Nek'opidaik'araa bida ajida, mimia k'inia-e bimaa." ¹¹ Mamīda ìrá taipa ūri p'ani parā t'āidepemaarā ūk'uru mimiadak'aa. Jip'a nipapata k'awaadait'ee awaraarāpa oomaa p'ani māik'aapa jara p'ani. ¹² Maperāpi Tachi Waibia Jesucristopa taimaa jarapiru: māgee eperāarā k'āiwee mimiadaipia bi māik'aapa chik'o atadaipia bi āchi juadoopa.

¹³ Ichiaba apemaarā ìpemaarāmaa ūraa p'ani ichita ne-inaa pia oopataadamerā, sēda-ee. ¹⁴ Mamīda parā t'āidepemapa na k'art'ade ūraa jara bik'a oo k'inia-e pirā, awaraa ijāapataarāmaa nepirítí māik'aapa māgí ik'aawaapa ãyaa p'anéeti, k'ira nejasia beemerā. ¹⁵ Mamīda k'irak'aupai māgí ìpema Cristo k'aurepa k'iraunu amaa iru p'anadai. Jip'a ūráati pāchi ìpema ūrapatak'a, irua oomerā Cristopa k'inia bik'a.

¹⁶ Taipa k'inia p'ani Tachi Waibiapa parā ichita k'āiwee p'anapimerā. Ichiata ichideerā māgá bapipari, nepira wēe p'anide māik'aapa nepirade

p'ani pijida. Taipa it'aa iidi p'ani Tachi Waibia parā jōmaarā ome ichita bapariimerā.

17 Mi, Pablopá nágí salute p'āru michi juadoopa k'awaadamerā mia na k'art'a pēiru. Nágá p'āpari michi juapa mia k'art'a jōma pēi bide.

18 Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

1 TIMOTEO

San Pablopka K'art'a Naapiara P'āda Timoteomaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji Timoteomaa pēiit'ee. Ai naaweda Timoteo jaratee nipapachi Pablo ome judio-eerā t'aide. Mamīda Pablopka iru atabēiji Éfeso p'uurude, ijāapataarā k'aripamerā ichi pari. Na k'art'ade Pablopka Timoteo ūraa bi ma mimia pipiara oo k'awaamerā. Timoteo Listra p'uurudepema paji. Chi ak'ore judio-e paji; Grecia eujādepema paji. Jōdee chi nawe Judea eujādepema paji. Pablo Listrade jaratee nipak'āri, Timoteo k'utrāa weda Cristode ijāa beeji. Mamāik'aapa Timoteo nipapachi Pablo ome. K'aripapari pia paji.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopka ūraa bi Timoteo t'iunaamerā seewa jarateepataarā ome, aupedeedak'āri judiorāpa ijāapata k'ap'ia (cap. 1.1-11). Jara bi Tachi Ak'orepa iru chupiria k'awaada Cristode ijāai naaweda (cap. 1.12-17). Ūraa bi Timoteo jip'a Cristode ijāapariimerā (cap. 1.18-20). Jara bi k'āata oodaipia bi ijāapataarā chip'edaidak'āri it'aa t'īdait'ee (cap. 2); sāga ijāapataarā ak'ipataarā p'anapataadaipia bi (cap. 3) māik'aapa k'āata oodaipia bi seewa jarateepataarā ome. Māirāpa jarateejida Cristode ijāapataarāpa chik'o k'ira t'ādoo k'odaik'araa bi māik'aapa miak'āidaik'araa bi. Ichiaba jarajida na p'ek'au eujādepema net'aa, tachi esperā k'ap'ia paara, k'achia baji. Mapa esperārāpa Tachi Ak'ore k'awada-e pai. Jip'a oodak'āripi ārapa jaradap'edaak'a, Tachi Ak'orepa esperārā pia ak'iyada ajida (cap. 4). Ichiaba Pablopka jara bi sāga Timoteopa k'aripai ijāapataarā k'utrāarā, chonaarā, wēraarā, esclavoorā paara (cap. 5.1-20). T'ēepai ūraa bi Timoteo pia choomerā iru ijāa bide māik'aapa ijāapataarā k'aripamaa bide, k'utrāa bi mīda (caps. 5.21-6.21).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablopka na k'art'a p'ā pēiru Timoteomaa. Tachi Ak'orepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa pēimerā ichi ūraa jarateede. K'awa p'ani esperārāpa Jesucristode ijāadak'āri, Tachi Ak'orepa āra k'aripait'ee atuanaadamerā. Mapa tachia ijāapata māik'aapa nipata irua jaradak'a oomerā. ²Timoteo, pi mīchi warrak'a, Cristode ijāapari perā mi k'aurepa. Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'orepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerā māik'aapa chupiria k'awaadamerā. Māgá pi k'āiwee bapariit'ee.

K'írak'aupai seewa jarateepataarāpa jarateepata ijāadai

³ Naaweda mia enenee níbaji pi beemerā Éfeso p'uurude, mi mamāik'aapa uchiak'āri wāit'ee Macedonia eujädee. At'āri k'inia bi jāma beemerā, jāpemaarā ūk'uruurāpa ne-inaa awara jarateemaa p'anadairā mia jaratee ni k'āyaara. Jaráji ma seewa waa jarateenaadamerā. ⁴ Ichiaba ūráaji jarateenaadamerā judiorā chonaarāpa chonaarāweda nepiridap'edaa. Jiridaik'araa bi āchi chonaarādeepa uchiadap'edaa tñ p'p'e iru p'ani ak'ipidait'ee jōmaarāmaa. Māga oodak'āri, aupedeepipata ijāapataarāmaa māik'aapa maarepida k'aripada-e waapiara ijāadamerā māik'aapa oodamerā Tachi Ak'orepa k'inia bik'a.

⁵ Mia jaraji māirā māgá ūraamerā k'inia bairā ijāapataarā chik'inia p'anapataadamerā. Māga p'anapataadai wāara ijāadak'āri māik'aapa t'āripa oo k'inia p'anadak'āri Tachi Ak'orepa oopi bik'a, k'isia p'ua wēe. ⁶ Mamīda īrá jāpemaarā ūk'uruurāpa māga ooda-e p'ani. Ma k'āyaara awaraa k'isia atajida. Mapa pariatua pedee wāpata. ⁷ Tachi Ak'ore Ūraa jaratee k'inia p'aniða a p'ani. Mamīda wāara k'awada-e p'ani irua jara k'inia bada ma ūraa Moisemaa p'āpik'āri. K'isia k'awaa beerāk'a jaratee p'ani mīda, māga p'ani-e.

⁸ Tachia k'awa p'ani Tachi Ak'orepa Moisemaa ūraa p'āpida pia bi, ma ūraade ijāa p'ani pirā Ak'orepa k'inia bik'a. ⁹ Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'orepa ichi ūraa p'āpi-e pají t'āri pia beerā-it'ee. Ma k'āyaara p'āpiji nāgeeraa-it'ee: oodaamaa p'aniirā iru ūraade jara bik'a; t'āri k'achia-idaa beerā; p'ek'au k'achia oyoyaa beerā; irude ijāadak'aa beerā; ak'oreerā peepataarā māik'aapa eperā peepataarā; ¹⁰ miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āipataarā; imik'iraarā awaraa imik'ira ome k'āipataarā wēraarā ome k'āirutak'a; chīara atapataarā esclavo papidait'ee; seewa-idaa beerā; seewa wāarak'a jarapataarā awaraarā k'irapite ijāadamerā; māgeeraa-it'ee māik'aapa jōma irua jara pēidak'a oodaamaa p'aniirā-it'ee. ¹¹ Irua pedee pia jara pēiji ichi Warra Jesucristo k'ap'ia pari. Mapa Cristopata Tachi Ak'ore k'ira wāree unupiji na p'ek'au eujäde nipak'āri. Tachi Ak'ore, chi audú t'āri pia baparipa, mi jirit'eraji Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee jarateenamerā.

Tachi Ak'orepa Pablo chupiria k'awaada

¹² Mía gracias jara bi Tachi Waibia Jesucristomaa. Ichiata mi k'aripapari k'awa bairā mia ooit'ee ichia oopi bik'a. Mapa mi jirit'eraji na mimia oomerā. ¹³ Mi chupiria k'awaaji, naaweda mia ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo ooji mīda. Iru āpite māik'aapa irudeerā āpite ik'achia jarapachi. Ma awara irudeerā jiriji miapiit'ee. Māga ooji waide k'awa-e bada perā iru cheji eperāarā k'aripait'ee māik'aapa waide irude ijāa-e bada perā. ¹⁴ Mamīda iru audú t'āri pia bapari perā, māga k'awapiji mimaa. Māgá mia irude ijāa beeji māik'aapa iru k'aurepa k'awaaji awaraarā k'inia iru bait'ee.

¹⁵ Jōmaarāpa nāgí pedee ijāadapia bi wāara perā. Jesucristo na p'ek'au eujädee cheji p'ek'au k'achia oopataarā k'aripait'ee atuanaadamerā. Mia ma pedee pia k'awa bi, mi chi p'ek'au k'achia oopari k'achiara bairā. ¹⁶ Maperāpi Jesucristopata

mi chupiria k'awaaaji ak'ipiit'ee ichia mi ome chooda. Māgá chooit'ee jōma p'ek'au k'achiaoopataarā ome, irude ijāaruta pīrā. K'inia bi jōmaarāpa ijāadamerā māik'aapa ichita ichi ome p'anapataadamerā.¹⁷ Maperā o-ia it'aa tīdáma Tachi H'aripema Reymaa. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Iru trua ichita bapari. Iru aupaita Tachi Ak'ore. Ichita bapari. Eperāarāpa iru unudak'aa. iAmén!

¹⁸ Timoteo, pi michi warrak'a bairā, mia na ūraa jararu. K'irāpáji Tachi Ak'orepa jarapida pimaa ichi pedee jarapataarā it'aideepa. Ma jaradap'edaak'a ook'āri, k'isía p'ua-ee chooit'ee wāarata ijāa bide, soldaopa chooparik'a āpitez wā-ee chōo jōnide.¹⁹ Ūk'uruurāpa māga ooda-e p'ani. Māirāpa k'awa p'ani Cristopa oopi bīk'a oodaipia bi. Mamida irude ijāa amaa p'aneejida. Barco k'uadák'api p'ani, jōdait'ee perā.²⁰ Himeneo māik'aapa Alejandro māga p'ani. Mapa mia āchi biji Satanás juade ichia oo k'iniata oomerā āchi ome. Māgá k'awaadai ik'achia jaradaik'araa bi Tachi Ak'ore āpite.

Sāga it'aa tīdaipia bi chip'edaidak'āri

2 ¹Naapiara ūraait'ee parā Cristode ijāapataarā chip'edaidak'āri, jōmaarā pari it'aa tīdamerā, Tachi Ak'orepa āra k'aripamerā. Chupiria iiditi pāchi pari māik'aapa awaraarā pari māik'aapa gracias jaratí Tachi Ak'oremaa irua ne-inaa jōma ooda pari.² Ichiaba it'aa tīdaipia bi na p'ek'au eujādepemaarā poro waibiarā pari māik'aapa jōmaweda eperāarā ak'ipataarā pari. Māgá tachi k'āiwee p'anapataadait'ee. Ma awara māgá oodait'ee Tachi Ak'orepa k'inia bīk'a māik'aapa jōmaarā taide k'īra jīp'a nipaadt'ee.³ Māgá it'aa tīdak'āri, pia oopata māik'aapa Tachi Ak'ore, Tachi K'aripapari, o-īapipata.⁴ Ichia eperāarā jōmaweda o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi. K'inia bi jōmaarāpa ichi wāarata k'awaadamerā.⁵ Tachi Ak'ore apai māik'aapa eperā apaipa eperāarā tāri auk'a bipii iru ome. Māgí eperā Jesucristo.⁶ Tachi Ak'orepa k'isía iru bada ewate Cristo ita-aria peepiji jōmaarā pari, eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māga ooji eperāarā uchiapit'ee ma p'ek'au k'achia jua ek'ariipa it'aa wādamerā. Tachi Ak'orepa k'inia bi jōmaarāpa māga k'awaadamerā.⁷ Ma-it'eepi ichia mi biji māga jarateemerā. Mí jīrit'eraji Cristopa pēimerā ichi ūraa jarateeede. Audú k'inia bi mia ma wāara pedee jarateenamerā judio-eerāmaa, āchia ichiaba ijāadamerā. Wāara jara bi; seewa-e.

⁸ Mia k'inia bi ijāapataarā chip'edaidak'āri, imik'īraarā tāri pia beerāpa āchi jua it'aa iadap'eda, it'aa tīdamerā jōmaarā pari. Mamida āchidepema k'īrau bi pīrā maa-e pīrā nepirade bi pīrā awaraa eperā ome, it'aa tīik'araa bi.

⁹ Ichiaba k'inia bi ijāapataarā wēraarāpa p'aru jīdamerā wēra p'aru jīp'a jīpataarāpa jīpatak'a. K'īra wāree p'anadait'ee mak'iara chi-oodaik'araa bi jīdait'ee net'aa nēedee ooda, perladee ooda, p'aru īpiadee ooda maa-e pīrā puda pi-ia bida p'anipa.¹⁰ Ma k'āyaara p'anadaipia bi Tachi Ak'orede wāara ijāapata wēraarāk'a; ne-inaa pia oomaa awaraarā k'aripadait'ee.

¹¹ Ijāapataarā chip'edaidak'āri Tachi Ak'ore ūraa ūridait'ee, wēraarāpa k'īup'ee ūridaipia bi, āchi k'isía jarada-ee. Āchi jarateepataarā ichita waawee

p'anadaipia bi. ¹²Mia wēraarāmaa imik'iraarā jarateepik'aa maa-e pirā chok'a pēipik'aa. K'iup'ee p'anadaipia bi ijāapataarā see jōni misa. ¹³Mia māga jaraji Tachi Ak'orepa eperāarā ook'ari, naapiara Adán oop'eda, Eva ooda perā. ¹⁴Ma awara Netuara Poro Waibiapa Adán k'ūra-e paji. Evata k'ūrat'ajji. Māgá Evata naapiara k'achiade baaiji. ¹⁵Ma k'aurepa eperāarā jōmaweda o k'achiade p'aneejida. Mamīda wēraarā paara ma o k'achiadeepa uchiadai Cristode ijāaruta pirā māik'aapa k'ira jip'a ooruta pirā Tachi Ak'orepa k'inia bik'a; āchideerā pia ak'ipataadamerā māik'aapa awaraarā k'inia iru p'anapataadamerā.

Sāga ijāapataarā ak'ipataarā p'anapataadaipia bi

3 ¹Eperāarāpa wāarata jarapata jaradak'āri: "Eperā ijāapataarā ak'ipari pa k'inia bi pirā, pia bida" apata. ²Maperā ijāapataarā ak'ipari jōmaarā kīrapite tāri pia baipia bi; wēra apai iru baipia bi; k'ira jip'a; ne-inaa pariatua oo-ee; awaraarā auteebai k'awaa ichi temāi; pia jaratee k'awaa; ³toyaa bak'aa; k'irauyaa māik'aapa nepira jiriyaa bak'aa; ma k'āyaara ne-inaa pia oopari; p'arat'a ata k'iniayaa bak'aa. ⁴Ichii te pidaarā pia ak'i baipia bi, chi warrarāpa ichi waaweedamerā māik'aapa chok'ek'ee p'anadamerā. ⁵Imik'irapa ichi te pidaarā p'oyaa pia ak'i-e bi pirā, sāga Tachi Ak'orede ijāapataarā ak'iima? ⁶Eperā ewaa Cristode ijāa bi pirā, ijāapataarā ak'ipari paik'araa bi, auduadarii perā māik'aapa Tachi Ak'orepa atuapii perā Netuara Poro Waibia atuapidak'a. ⁷Ijāapataarā ak'ipari tī pia t'o p'anadaipia bi, Cristode ijāadak'aa beerāpa paara. Māga-e pirā, Netuara Poro Waibiapa iru āpite ne-inaa k'achia nepiripi eperāarāmaa, jōmaarāpa ma k'aurepa iru pia-e ak'idamerā.

Sāga ijāapataarā k'aripapataarā p'anapataadaipia bi

⁸Ijāapataarā k'aripapataarā diácono apata auk'a tāri pia p'anadaipia bi; k'ira jip'a; jip'a pedeepata; seewa jaradak'aa māik'aapa chīra āpite pedee k'achia pedeedak'aa; toyaa p'anadak'aa; p'arat'a ata k'iniayaa p'anadak'aa. ⁹Tachi Ak'orepa wāarata k'awapida Cristo k'ap'ia pari tāripa ijāadaipia bi, k'isia p'ua-ee. ¹⁰Āchi mimiade tīudai naaweda, awaraa ijāapataarāpa āchi p'anapata pia ak'idaipia bi k'awaadait'ee wāara p'anapata Tachi Ak'orepa k'inia bik'a wa māga-e. Imiateeda wēe ucharuta pirā, ijāapataarā k'aripapataarā p'aneedai. ¹¹Wēraarā ijāapataarāpa awaraa ijāapataarā ichiaba k'aripapataadai. Āchi tāri pia p'anadaipia bi; k'ira jip'a; chīra āpite pedee k'achia pedeeda-ee; ne-inaa pia oopata māik'aapa ichita oopata āchia jara p'anik'a. ¹²Ijāapataarā k'aripaparipa wēra apai iru baipia bi. Pia ak'ipia bi ichi warrarā māik'aapa awaraarā ichi tede p'anapata. ¹³Māgí k'aripapataarāpa āchi mimia pia ooruta pirā, ijāapataarāpa āra tī t'o p'anadait'ee. Māpai ārapa waawee-ee jaradait'ee āchia Jesucristode ijāa p'ani.

Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida

¹⁴Taarā-ee mi wā k'inia bi pi ak'ide. ¹⁵Mamīda taarāru pirā, na p'ādapa pia k'awaaait'ee sāga p'anapataadaipia bi apemaarā ijāapataarā ome. K'irāpapijī tachi

ijääpataarā jōmaweda Tachi Ak'ōredeerā. Iru ichita bapari tachi ome mäik'aapa iru wāarata jara pēji tachimaa jiadamerā mäik'aapa jōmaarāmaa jarateedamerā.¹⁶ Wāara, awaraarāpa ma wāarata jara pēida k'awada-e p'anī mīda, tachia k'awa p'anī ma k'āyaara ne-inaa pipiara wē-e. Mapa Tachi Waibiamaa nāga k'aripata:

Na p'ek'au eujädepemaarāmaa pia unupipachi eperā jīp'aak'a. K'achia oo-ee bapachi Ak'ōre Jaure k'aurepa. Angeleerāpa pi unupachida. Na p'ek'au eujädepemaarāpa ūripachida pia ooda eperāarā k'aripait'ee mäik'aapa chok'araarāpa pide ijääpachida. Tachi Ak'ōrepa pi ateeji it'aa, ichi trua k'ira wāree nībide ichita bapariimerā.

Ũraa p'āda ijää amaadap'edaarāde

4 ¹Mamīda Tachi Ak'ōre Jaurepa jīp'a jara bi: Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda, eperāarā ūk'uru ma wāarade ijää amaadait'ee. Cristode ijäädai k'āyaara, k'ūrapidait'ee netuaraarāmaa mäik'aapa ijäädait'ee ma netuaraarāpa jarateepirutade. ²Ma netuaraarā juu ek'ari jarateepataarāpa jarapata: "Tachi Ak'ōre ũraa jarateemaa p'anida" apata. Mamīda seewamaa p'anī. Āchi-it'ee p'ua-e bi ijääpataarā k'ūradait'ee. Tachi Ak'ōre Jaurepa jarateepi bik'a p'oyaa jarateeda-e, netuaradeerā perā. ³Jägiirāpa ūrapata miak'āidaik'araa bi mäik'aapa chik'o ūk'uru k'odaik'araa bi. Mamīda tachia Ak'ōre ũraa wāarade ijääpata perā, k'awa p'anī irua ne-inaa jōma ooji, gracias jaradap'eda k'odamerā. ⁴Jōmaweda Tachi Ak'ōrepa ooda pia bi. Maperā tachia it'aa t'iruta pirā gracias jaradait'ee Tachi Ak'ōremaa nek'opata pari, chik'o jōmaata k'odaipia bi. ⁵Tachi Ak'ōre k'īrapite tachi nek'opata pia bi, irua māga jarada perā mäik'aapa tachia gracias jarapata perā irumaa ma chik'o pari.

Sāga ooit'ee Cristopa oopi k'inia bik'a

6 Arii p'anī ūpemaarāmaa mi ūraa jaratēeji. Māga ooru pirā, pia ooit'ee Jesucristopa oopi k'inia bik'a. Iru mimiapari pia bait'ee ijää bi misa Tachi Ak'ōrepa jara pēida iru k'ap'ia pari mäik'aapa k'awaa wāru misa irua jarapida ichia jirit'eradaarāmaa.

7Mamīda t'iunāaji ma chonaarāweda nepiridap'edaa jarateepataarā ome. Jägiirāpa jarateeda-e Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a. Jarateepata chōtrāarāpa ūri k'inia p'anapata cuentok'a. Āchi ome aupderee i k'āyaara, jiriji pipiara k'awaaait'ee Tachi Ak'ōrepa jara pēida mäik'aapa ūoji irua oopi bik'a. ⁸⁻⁹Jōmaarāpa nāgī pedee ijäädaipia bi, wāara perā. Tachi p'iradak'ari juatura p'aneedait'ee, tachi k'ap'ia k'aripapata. Mamīda Tachi Ak'ōrepa jara pēida k'awaa wādak'ari, tachi jaure paara k'aripapata. Māgā na p'ek'au eujäde p'anī misa, k'āiwee p'anapata mäik'aapa k'awaaapata tachi piudak'ari, it'aa wādait'ee. ¹⁰Ma -it'eeta tachi choopata na mimiade, eperāarāpa ma ūraa jara pēidade ijäädamerā. Eperāarā ūk'uruurāpa tachia jarateepata ūridaamaa p'anī mīda, ijää p'anī Tachi Ak'ōre ichita bapari mäik'aapa irua aupaita na p'ek'au eujädepemaarā jōmaweda ak'ipari. Wāara, tachi Cristode ijääpataarā pipiara ak'ipari, tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari perā.

¹¹ Mía jómáa jara aupada jaratéejí jápemaař ijääpataarámaa mäik'aapa jaráji mágá oodamerá. ¹² K'isiapináaji apidaamaa pi pedee ūridaik'araa bi, pi mak'iara chonaa-e bairā. Ma k'áyaara ak'ipíji pia wäära oo k'inia bi Cristopa oopi bik'a, árapa auk'a oodamerá. Nágá baparíiji: ne-inaa pia jarapari; k'ira jíp'a nipapari jómáará ome; awaraará k'inia iru bapari; nepirade bi mïda, Cristode ijääpapi; ne-inaa k'achia oo-ee bapari; jómáa oopari Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. ¹³ Mi jámáa wäru misa, ijääpataará chip'edaidak'ári, léeji Tachi Ak'ore Ūraa p'ädap'edaa. Jaratéejí k'asaa jara k'inia bi mäik'aapa ūráaji ijääpataará p'anapataadamerá ma jara bik'a. ¹⁴ K'irápáji Tachi Ak'ore pedee jarapataarápa jaradap'edaa pímaa, ijääpataará ak'ipataarápa áchi juu bidak'ári pi íri. Mágá oodak'ári, Tachi Ak'ore Jaurepa ne-inaa oopiji pímaa k'awaamerá k'ääre mimia ooit'ee Tachi Ak'ore-it'ee. Mágá óoji Ak'ore Jaurepa oopi bik'a.

¹⁵ K'isiáji mia ūraadade na k'art'a pädade mäik'aapa tärípa óoji aide jara bik'a. Mágá ooru pírā, awaraarápa ak'idaitee pia naawedapema k'áyaara pipiara oomaa bi. ¹⁶ K'ira jíp'a óoji Cristopa k'inia bik'a mäik'aapa jaratéejí irua jarapi bik'a. Chóoij mágá oo bide k'awa bairā mágá oo bipa, pi Ak'ore truadee wäit'ee mäik'aapa pia jaratee bi ūrirutaará auk'a wädat'ee, pi k'aurepa Cristode ijäädak'ári.

Säga Timoteo baipia bi ijääpataará ome

5 ¹ Ijääpataará t'aidepema chonaapa ne-inaa k'achia ooru pírā, itrianáaji. Ma k'áyaara pedéejí iru ome, pichi ak'ore ome

pedeeparik'a. Jödee, k'uträará ūráaji pichi ipemaař ūraak'ajik'a. ² Chöträará ak'ipia bi pichi nawe ak'iparik'a. Mágá ichiaba awëraará ak'ipia bi pichi ipewéraará ak'ik'ajik'a, ára ome k'achia oo-ee.

³ Pia k'aripáji pëträerá éreerá wée chitooni. ⁴ Mamïda pëträapa warrará wa áichak'erá iru bi pírā, áchiata naapiara áchideerá ak'idaipia bi Tachi Ak'ore Ūraade jara bik'a. Mágá áchi nawe wa awela k'aripadai irua áchi k'aripadak'a áchi wari wák'ári. Ma awara mágá oodak'ári, Tachi Ak'orepa áchi pia ak'ipari.

⁵ Jödee pëträa éreerá wée k'iriipa nipari Tachi Ak'orepa k'aripamerá. Ástaawa, pärík'ua pida it'aa t'ípari Tachi Ak'oremaa k'aripamerá. Mägee pëträa k'aripaipia bi. ⁶ Mamïda mágée pëträará ük'uruurápa Tachi Ak'ore net'aade k'isiadai k'áyaara, áchia k'iniata oo wäpata. Mägeerá chok'ai p'ani mïda, piudap'edaarák'api p'ani. Mapa mägeerá k'aripaik'araa bi. ⁷ Jaráji ijääpataará pi ek'ari p'aniirámaa oodamerá mia et'ewa jaradak'a. Mágá ooruta pírā, awaraarápa poyaa k'achia pedeeda-e pai tachi ijääpataará ãpíte. ⁸ Ijääparipa ichi éreerá wa audupiara ichideerá ak'i-e pírā, baamaa bi Cristopa k'inia bik'a mäik'aapa ijäädak'aa beerá k'áyaara k'achiara bi.

⁹ P'ëträa t'í p'ädai naaweda awaraa p'ëträará t'í ome, iru bapata ak'idaipia bi. Mágí p'ëträa imík'íra apai ome miak'ai bap'eda, sesenta añodeepa waa iru baipia bi. ¹⁰ Awaraarápa iru t'í pia t'o p'anadaipia bi, irua ne-inaa pia oopata k'aurepa nágée jíak'a: ichi warrará pia warida perá; eperäará pia auteebaida perá; ijääpataará p'asia chedak'ári, ára biiri siida perá; chupiria chedeerá k'aripada perá; jägee ne-inaa pia k'íra t'ádoo ooda perá ichi t'áripa.

¹¹ P'ētrāarā sesenta años waide wēe beerā tī p'ādaik'araa bi awaraa p'ētrāarā tī ome, imik'ira waya k'iniadarii perā māik'aapa miak'āidarii perā, Cristo—it'ee mimiadai k'āyaara. ¹² Māgee p'ētrāarāpa jaradap'eda Cristopa oopi k'inia bik'a oodait'ee, imik'ira ataruta pirā, Tachi Ak'orepa k'isia p'uapii maa—e pirā awaraarāpa pedee k'achia jaradai āra āpite. ¹³ Ma awara, māgee p'ētrāarā k'oo—idaadaipata, ne—inaa pia mak'iara ooda—ee. Māgá te chaa chīara āpite jara nipaipata māik'aapa pedee—idaa p'anadairā, ūraa wāpata āchi k'isiadeepa. Māgá pedee k'achia jaradaik'araa bita jara wāpata. ¹⁴ Maperā mia k'inia bi māgee p'ētrāarā mak'iara chōtrāa—ee p'aniirā, waya miak'āidamerā māik'aapa warra todamerā. Māgá mimiadait'ee āchi temāi, āchideerā ak'ima p'ani misa. Māgá oo p'ani pirā, tachi ijāapataarā k'iraunu amaa iru p'anapataarāpa p'oyaa k'achia pedeeda—e pai tachi āpite ma p'ētrāarā k'aurepa. ¹⁵ Māgee p'ētrāarā ūk'uruurāpa oo amaa jida Cristopa oopi k'inia bi oodait'ee Satanapa oopi k'inia bik'a.

¹⁶ Waya mia jara bi: Cristode ijāapari ēreerādepema p'ētrāa paraa pirā, ma ijāaparipa chi p'ētrāa k'aripaipia bi. Pēik'araa bi ijāapataarāmaa k'aripa iidide, ārapa ne—inaa iru p'ani araa—e pai perā audú chok'araarā—it'ee. Ijāapataarāpa ak'idaipia bi p'ētrāarā ēreerā wēe chitooni aupai.

Sāga ijāapataarā chonaarā ak'idaipia bi

¹⁷ Ijāapataarā chonaarā waaweedaipia bi māik'aapa p'aadaipia bi āchi jua ek'ari p'aniirā pia ak'idak'āri māik'aapa k'aripadak'āri. Waapiara p'aadaipia bi awaraa ijāapataarā ak'ipataarā k'āyaara, Tachi Ak'orepa jara pēida jarateedak'āri māik'aapa ijāapataarā ūraadak'āri. ¹⁸ Tachi Ak'ore Ūraa p'ädade jara bi:

'P'ak'a it'ai jināatí trigō t'iamaa bak'āri. Ita—aria k'opíti.' (Dt 25.4)
Ichiaba awara āi jara bi:

'Mimiaparipa p'arat'a ataipia bi chi poro waibia juadepema.' (Lc 10.7)

¹⁹ Eperāpa ijāapataarā ak'ipari imiateeru pirā, ijāanāatí māgipa jara bi. Jip'a ma pedee ak'idaipia bi eperāarā omé wa ūpee auk'a jararuta pirā.

²⁰ Mamīda ijāapataarā ak'ipataarā k'achiade baai jōnaruta pirā, jōmaarā taide itriak'ōoji. Māgá awaraarāpa ne—inaa k'achia ooda—e pait'ee waaweeapa.

²¹ Tachi Ak'ore k'irapite māik'aapa Jesucristo k'irapite, angeleerā jirit'erada k'irapite paara, mia jara bi: óoji mia et'ewa jaradak'a. Mamīda pichi k'inia aba pipiara ak'ināaji awaraa k'āyaara. ²² K'irak'aupai ijāapari audú isapai awara bii ijāapataarā ak'ipari mimia—it'ee. Ma—it'ee pi juu bii naaweda māgí ūri, iru bapata pia ak'iipia bi. Iru ne—inaa k'achiade ni pirā, awaraarāpa iru āpite k'achia pedeedai māik'aapa pi āpite auk'a māgadai, irua oopata pia pia ak'ii jīak'aapa. Mapa maarepida ne—inaa k'achia oonāaji. Ichita óoji Cristopa oopi bik'a.

²³ Pania aupai toik'araa bi. Pi ip'ii k'ayaa bapari perā, ichiaba vino mā—āri toipia bi bi p'irapiamaapa.

²⁴ Jōmaarāpa k'awa p'ani eperāarā ūk'uruurāpa ne—inaa k'achia oopata, tau taawa oopata perā. Taarā—e nide pia k'awaai māgeerāpa oopata māik'aapa āchi jirit'era—e pait'ee ijāapataarā ak'ipari mimia—it'ee. Jōdee, awaraa eperāarā

p'anapata ewaa ak'ik'āri, t'āri pia pik'a p'ani. Mamīda taarā pak'āri, pia k'awaa atai āchia ne-inaa k'achia mera oopata māik'aapa āchi jida jirit'era-e pait'ee ma mimia-it'ee. ²⁵ Māgá ichiaba taarā-ee eperāarā ūk'uruurāpa ne-inaa pia oopata k'awaai, tau taawa oopata perā. Mamīda ne-inaa pia mera ooruta pijida, taarā-ee pia māga k'awaa atai, Tachi Ak'ōre Jaurepa k'awaapiit'ee perā. Māgeerāta jirit'eraipia bi ma mimia-it'ee.

Esclavoorā sāga p'anadaipia bi

6 ¹Esclavo Cristode ijāa bipa chipari waaweeipia bi, ichi k'aurepa ijāadak'aa beerāpa ik'achia pedeenaadamerā Tachi Ak'ōre āpite māik'aapa taipa jarateedap'edaade. ²Chipari ichiaba Cristode ijāa bi pīrā, ma esclavopa k'isiaik'araa bi oo-e pait'ee jōma chiparipa oopi bik'a, ichi īpema perā Cristo k'aurepa. Ma k'āyaara audupiara t'āripa ooipia bi chiparipa oopi bik'a iru k'aripait'ee māik'aapa ak'ipiit'ee iru k'inia iru bi Cristo k'ap'ia pari. Ma jōma jara aupada jāpema ijāapataarāmaa jaratēeji māik'aapa ūráaji māga oodamerā.

Seewa jarateepataarā māik'aapa p'arat'a audú ata k'inia p'aniirā

³Timoteo, abaapa jarateeru pīrā Tachi Waibia Jesucristopa pedee wāara jarateeda awara maa-e pīrā iru jirit'eradaarāpa jaratee p'ani awara, māgipa ooamaa bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ⁴Jāgee eperā audua bi māik'aapa wāara maarepida k'awa-e bi. Aupedeei awaa bapari Ak'ōre Ūraade pedee jara k'inia bi k'aurepa māik'aapa ichi t'āridepai k'achia k'isiaipari. Ichi jaratee bi k'aurepa ijāapataarā k'īraunuamāa para beepari; k'īraupik'a para beepari; ik'achia pedee para beepari māik'aapa chīara pedee ijāada-e para beepari. ⁵Ichi māik'aapa ichi jiak'aarā k'isia k'awada-ee p'ani. Jīp'a aupedee k'inia p'ani, Tachi Ak'ōre wāarata waa k'awa k'iniada-e p'anadairā. Jara wāpata "taita ijāa p'anida" apata, p'arat'a ata k'inia p'anadairā āchia jaratee p'ani pari.

⁶Jōdee Cristode wāara ijāapataarā nāga p'anapata: t'āri o-īa; k'āiwee; awaraarā k'inia iru p'anapata. P'arat'a iru p'ani jida wa wēe p'ani pijida, auk'a t'āri o-īa p'anapata. ⁷Tachi t'odak'āri, maarepida net'aa wēe t'ojida māik'aapa waya māga p'anadait'ee piudak'āri. ⁸Maperā ne-inaa k'opari māik'aapa p'aru jīpari iru p'ani pīrā, tachi ijāapataarā t'āri o-īa p'anadait'ee. ⁹Mamīda eperāarā ūk'uru, audú p'arat'a ata k'iniapa, k'isia k'awa-eedaipata māik'aapa k'achiade baaipata. Maap'eda bigi p'oyaa lazodeepa uchia-e bik'a, māga pik'a āra ma k'achiadeepa p'oyaa uchia-e p'aneepata. Māgapi eperāarā atua wāpata. ¹⁰Mapa chi audú p'arat'a ata k'inia bipa k'achia k'īra t'ādoode baa'iit'ee. Wāara, p'arat'a ata k'iniapa ūk'uru ijāapataarāpa paara Cristode waa ijāa k'iniada-e. Māirā k'isia p'ua p'anapata māik'aapa āchi t'āride mia chitooni, k'achiade baaidap'eda perā.

Pablopa t'ee ūraada Timoteomaa

¹¹Timoteo, oonáaji māirāpa oopatak'a, Tachi Ak'ōrepa pi jirit'erada perā ichi-it'ee. Jip'a óoji Cristopa oopi bik'a, irude wāara ijāa bairā. Chóoji Tachi Ak'ōrepa jara pēida k'awa bide māik'aapa t'āri pia ma wāarata jaratéejí ãaramaa. Āra k'inia iru báji Tachi Ak'ōrepa ãra k'inia iru bik'a. ¹²Ara chōoparipa jiriparik'a p'oyaat'ee, māga pik'a jiriji pipiara ijāapariit'ee Cristode māik'aapa oopariit'ee irua oopi bik'a, ijāapari perā māga oop'eda ichita bapariit'ee Tachi Ak'ōre truade. Ma-it'eeta Tachi Ak'ōrepa pi jiriji, eperāarā chok'ara nībi taide waawee--ee jarak'āri pi Cristode ijāa bi. ¹³Frá mia na ūraa jarait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. Irua ne-inaa jōmaweda chok'ai bapipari. Ichiaba nāga jarait'ee Jesucristo k'īrapite. Irua Poncio Pilatomaa waawee--ee pedeeji. ¹⁴Nejōmaata óoji mia pimaa jaradak'a. Māga oo bi misa, parā ijāapataaarā t'āide t'iupináaji k'īsia awara wa jarateeru awara apida. Chóoji māga oo nībide Tachi Waibia Jesucristo waya cheru misa na eujādee. Māgá apidaapa pi itriada--e pai. ¹⁵Tachi Ak'ōre Waibiapa iru pēi k'inia bak'āri, cheit'ee. Tachi Ak'ōre aupai t'āri piara bi māik'aapa jōmaarā k'āyaara waibiara bi; jōmaweda reyrā k'āyaara māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepemaarā poro waibiarā k'āyaara. ¹⁶Iru aupai ichita bapari. Apida iru k'ait'a wāda--e pai, iru k'īra wāree ñdaa chooda--e pai perā. Mapa apidaapa iru unuda--e pai. iTachi Ak'ōre k'īra wāree! Jōmaweda iru juu ek'ari ichita p'anadait'ee. iAmén!

Ūraa ijāapataaarā p'arat'ara beerā--it'ee

¹⁷Jaráji p'arat'ara beerāmaa na p'ek'au eujāde māgá p'arat'ara p'ani misa, k'īsianaadamerā āchi pipiara p'ani awaraarā k'āyaara. Ichiaba jaráji ijāadai k'āyaara āchi ne-inaa k'īra t'ādoo jōparide, ijāadamerā Tachi Ak'ōredede, iru jōk'aa perā. ilru t'āri pia bapari perā tachi ome, teepari jōma tachia iru p'ani o-ña p'anadamerā! ¹⁸Maperā jaráji ãramaa t'āri pia teedamerā awaraarāmaa māik'aapa t'āripa ne-inaa pia oodamerā awaraarā k'aripait'ee. ¹⁹Māga ooruta pirā, t'ēepai ne-inaa pipiara iru p'anadait'ee p'arat'a k'āyaara. ilchita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome māik'aapa iru p'anadait'ee jōmaweda irua k'īsia iru bi ichideerā--it'ee!

²⁰Timoteo, jíaji Tachi Ak'ōrepa wāarata pimaa jara pēida. Ūrináaji jā pariatua pedee wāpataarā, āchi k'īsiadeepa seewa jarateepata perā. “K'īsia k'awaa p'anida” a p'ani. Mamida māga p'ani--e. ²¹K'īsia k'awaa p'anadai k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidade ijāa amaa p'ani, awaraa k'īsiade ijāa k'inia p'anadairā.

Mia k'inia bi Tachi Ak'ōrepa pi pia ak'i bapariimerā māik'aapa nejōmaade k'aripamerā.

Māgapai pají.

2 TIMOTEO

San Pablopá K'art'a T'eeepema P'ada Timoteomaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji Romade, carcelde bak'āri. Mama bide k'isiaji madeepa chok'ai uchia-e pait'ee. Mapa waya p'ā k'inia bají ichi k'ōp'āyo pia bimaa.

Salude jarap'eda, naapiara gracias jara bi Tachi Ak'ōremaa Timoteo pari, waapiara Cristode ijāapari perā māik'aapa oopari perā irua k'inia bik'a. K'irāpapi bi Tachi Ak'ōrepa iru jirit'erada māik'aapa jara bi ichi chupiria, ituuba pik'a carcelde bi (cap. 1). Úraa bi Timoteopa choomerā soldaopa chōomaa bide chooparik'a maa-e pirā deporte jemeneparipa chooparik'a, jemenemaa bide jemene k'awaa beerāpa oopatak'a. Úraa bi Timoteopa ichi mimia pia oomerā Cristo-it'ee (cap. 2). Jara bi sāga na p'ek'au eujādepemaarā p'anapataadait'ee Cristo ewaa chei naaweda māik'aapa úraa bi Timoteopa choomerā ichi ijāa bide, ma k'aurepa miapiruta pijida (cap. 3). T'eepai úraa bi Timoteopa ichita jarateemerā Cristopa k'inia bik'a māik'aapa jara bi ichi k'isia t'āridepai: taarā-e piut'ee. Maap'eda chupiria iidi bi māga p'asai naaweda, Timoteo mama carcelde ichi ak'ide wāmerā (cap. 4).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablopá na k'art'a p'ā pēiru Timoteomaa. Tachi Ak'ōrepa k'inia bada perā, mi jirit'eraji Jesucristopa pēimerā ichi úraa jaratee. Ma pedee jaratee bi k'aurepa eperāarā Cristode ijāapata māik'aapa it'aa wāpata. ²Timoteo, mia pi k'inia iru bi mīchi warrak'a. It'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerā māik'aapa chupiria k'awaadamerā. Mágá pi k'āiwee bapariit'ee.

Pablopá Timoteo úraada

³Michi chonaarā judiorāpa oopatap'edaak'a, k'ira jip'a mia oo bi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Mapa ichita pi k'irāpapari it'aa t'ik'āri; āstaawa, p'ārik'ua pida māik'aapa ichita gracias jarapari Tachi Ak'ōremaa pi pari. ⁴K'irāpa bi pi jée nībada mi uchiak'āri pi ik'aawaapa. Mapa pi waya unu

k'inia bi. Unuruta pirā, mi wāara o-īa bait'ee. ⁵ Ichiaba mia k'irāpa bi pi Jesucristode ijāak'āri, t'āripa ijāaji pi awela Loida māik'aapa pi nawe Eunice ijāapatap'edaak'a. K'awa bi ūrā pi auk'a wāara ijāa bi ārak'a.

⁶ Mapa k'irāpapi k'inia bi Tachi Ak'ōre Jaurepa pimaa oopida, mi jua pi ūri bik'āri. Irua ichita māga oopi k'inia bi pimaa. Mapa t'āripa óoji irua oopi bik'a. Māgá ijāapataarā pi jua ek'ari p'aní pipiara k'aripait'ee. ⁷ Tachi Ak'ōrepaa ichi Jaureba chepi-e paji tachi ijāapataarāmaa waawee-idaa p'anadamerā. Ma k'āyaara ichi Jaure pēiji māgí juapa tachia choodamerā irude ijāa p'anide; awaraarā k'inia iru p'anadamerā māik'aapa k'awaadamerā ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo oo amaadait'ee. ⁸ Maperā k'īra nejasianáaji jarateet'ee Tachi Waibiapa ooda eperāarā k'aripait'ee. Ichiaba k'īra nejasianáaji mi pi kōp'āyo perā, mi carcelde nībi mīda Cristo k'aurepa. Ma k'āyaara, chóoji Cristode ijāa bide, awaraarāpi i chiaba miapiruta pijida ma ijāa bi k'aurepa. ⁹ Tachi Ak'ōrepaa pi k'aripait'ee! ⁹ Ichiata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji māik'aapa tachi jiriji ichideerā papiit'ee. Tachi māgá k'aripa-e paji ne-inaa pia oopata perā. Jip'a māga ooji na eujā ooi naaweda, ichia kīsia iru bada perā tachi pia ooit'ee Jesucristo k'aurepa. ¹⁰ Māgí kīsia iru bada k'awapijji, Tachi K'aripapari Jesucristo pēik'āri na p'ek'au eujādee. Iru chok'ai p'irabaik'āri, ak'ipiji tachi jida māga oodai, irude ijāaruta pirā. Ma awara irua jarateeda k'aurepa k'awa p'aní na p'ek'au eujāde p'aní misa, irua k'inia bik'a p'anadai māik'aapa ai t'ēepai, it'ari ichita p'anadait'ee iru ome.

¹¹ Ma jara pēidata jarateemerā Tachi Ak'ōrepaa mi jirit'eraji māik'aapa Jesucristopa mi pēiji. ¹² Ma k'aurepata mi mia nībi nama carcelde. Mamīda mi k'īra nejasia-e, k'awa bairā k'aideta ijāa bi. Māgí Jesucristo. Irua ne-inaa jōmaweda oopari. Mapa mia k'awa bi irua jarateepida mīmaa jīait'ee, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate paru misa.

¹³ Ma jarateepidata pimaa jaraji. K'irāpáji wāara perā. Ichiaba awaraarāmaa ma jīak'a jaratéejí. Māga ooru misa, chóoji Jesucristode ijāa bide māik'aapa awaraarā k'inia iru báji iru k'ap'ia pari. ¹⁴ Jíaji Tachi Ak'ōrepaa wāarata pimaa jara pēida. Tachi Ak'ōre Jaure, tachi ome baparipa pi k'aripait'ee.

¹⁵ Pia k'awa bi perá jōma Asiadepema ijāapataarāpi mi yiaraa iru p'aní; Figelo, Hermógenes paara. ¹⁶ Onesiforopa aupaita māga oo-e paji. At'apai mi k'aripa cheji. Mi carcelde nībi mīda, k'īra nejasia-ee bají mi k'aripa cheit'ee. Mapa mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepaa Onesifordeerā chupiria k'awaamerā. ¹⁷ K'īra nejasia bai k'āyaara, Onesiforo Romade pachek'āri, ii-ee mi jiri cheji unu atarumaa. ¹⁸ Irua mi chupiria k'awaadak'a, mia iidi bi Tachi Ak'ōrepaa iru auk'a chupiria k'awaamerā iru ewari waibia ewate pak'āri. Pia pia k'awa bi jōmaweda Onesiforopa ooda ichiaba mi k'aripait'ee, Éfeso p'uurplede bak'āri.

Pablopia Timoteo ūraada waawee-ee oomerā Cristopaa oopi bik'a

2 ¹ Timoteo, pi michi warrak'a bi. Jesucristopa ichideerā k'aripapari perā, waapiara óoji irua oopi bik'a. ² Mia iru ūraa jaratee bak'āri

ijääpataarā chok'ara nībī taide, pia pida ūri baji. Auk'a jaratēji k'īra jīp'aarāmaa; chi jaratee k'awaa p'aniirā awaraarāmaa.

³ Mi awaraa ijääpataarā ome mia jōni Jesucristopa oopi bik'a oopata perā. Waaweenāaji auk'a mia nībait'ee. ⁴ Ooipia bī soldaopa ooparik'a. Soldao t'īu-e eperāarā jīp'aarāpa ne-inaa oopatade. Jīp'a oopari ichi poro waibiapa jara bik'a. ⁵ Ichiaba deporte jemeneparipa ooparik'a ooipia bī. Māgipa oopari ma jemene pia k'awaa beerāpa jarapatak'a, ata k'inia bairā ne-inaa teepata chi p'oyaarutaarāmaa. ⁶ Ichiaba ooipia bi ne-uuparipa ooparik'a. Māgí ichi ne-uude sē-ee mimiapari naapiara ata k'inia bairā made chauru. ⁷ K'isíaji mia et'ewa jaradade. Tachi Waibiapa k'awapiit'ee ma jōmaweda k'āata jara k'inia bi pi-it'ee.

⁸ K'irāpáji Jesucristo chonaarāwedapema Rey Daviddeepa uchiada paji. Cristota piup'eda, chok'ai p'irabiji. Mia māga jarateepari jōmaarāmaa jarateek'āri irua oodata eperāarā k'aripait'ee. ⁹ Maperāpi k'achia ooyaa beerā carcelde t'i nībipatak'a, mi nama carcelde t'i nībijida, mia nībapariimerā. Mamīda, mi cadenapa jī iru p'ani mīda, p'oyaa jarateepida-e pait'ee awaraarāpa jarateedamerā Tachi Ak'ōrepa pedee pia jara pēida Cristode. ¹⁰ Maperāpi mia ne-inaa jōma choopari, mia nībī mīda. Māgá choopari eperāarā Tachi Ak'ōrepa jirit'erada Jesucristode ijäädamerā, o k'achiadeepa uchiadamerā māik'aapa ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'ōre k'īra wāree eujäde.

¹¹ Na pedee jōmaarāpa ijäädaipia bī, wāara perā:

Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia piu pik'aji Cristo ome, iru ome araa p'anadairā. Maperā jai-idaadak'āri, auk'a chok'ai p'irabaidait'ee iru p'irabaidak'a māik'aapa iru ome ichita p'anapataadait'ee.

¹² Tachi chooruta pīrā irude ijää p'anide, Ak'ōre truade iru ik'aawa p'anadait'ee ne-inaa jōmaweda ak'īmaa. Mamīda iru meraruta pīrā, irua auk'a tachi merait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite.

¹³ Tachia jara p'anik'a ooda-e p'ani pijida, irua jara bik'a ichita ooit'eepi, ichita māga oopari perā.

Mimiapari Tachi Ak'ōrepa pia ak'ipari

¹⁴ Mia jara bī k'irāpapījī ijääpataarāmaa. Ma awara Tachi Ak'ōre k'īrapite ūráaji aupedeaadamerā Tachi Ak'ōrepa jara pēida pedee jara k'inia bi k'ap'ia. Māga oodak'āri, apemaarā maarepida k'aripada-e p'ani. Ma kāyaara ijää amaapi p'ani āchia jara p'ani ūrirutaarāmaa. ¹⁵ Pia, jōdee, jōmaweda t'āripa óoji, Tachi Ak'ōrepa pi ak'imerā mimiapari piak'a. Māga ooru pīrā, k'īra nejasia-e pait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite, irua wāarata jara pēida pia jarateepari perā. ¹⁶ Mamīda ãyaa bēeji pariatua pedee wāpataarā ik'aawaapa. Āchia Tachi Ak'ōrepa jarapi bik'a jaradak'aa. Māgá pariatua pedee p'ani k'aurepa audupiara k'achiade baairuta. ¹⁷ Aida k'ayaa waibiara wariparik'a tachi chiara mik'apiit'ee, māga pik'a āchia jarateepata wari pik'adaipari ijääpataarā chok'araara ijää amaapiit'ee. Māgá jaratee p'ani

Himeneopa māik'aapa Filetopa. ¹⁸ Āchia Tachi Ak'ōre wāarata jarateeda-e p'ani, jara p'anadairā tachi Cristode ijāapataarā ūk'uru ichita chok'ai p'ani Tachi Ak'ōre-it'ee. Maperā piudak'āri, chok'ai p'irabaida-e pait'eeda apata k'ap'ia chiwidide Cristopā oodak'a. Ma seewa jarateepata k'aurepa ijāapataarā ūk'uru ijāa amaadaruta.

¹⁹ Mamīda wāara Cristode ijāapataarāpa māga ooda-e pait'ee. Āchia choodait'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāa p'anide. Irua jōmaarāmaa k'awaapiipari ichi ijāapataarā chipari ichi ūraa p'ädade. Māga k'awa p'ani ma p'ädade jara bairā:

'Ak'ōre Waibiapa ichideerā k'awa bi.' (Nm 16.5)

Awara āi ichiaba jara bi:

'Jōmaweda jara p'aniirāpa: "Cristo Tachi Ak'ōre Waibia" ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oo amaadaipia bi.' (Sal 34.14)

²⁰ K'isiadáma nāgide. P'arat'ara bi te choma bide paraa p'arat'u k'ira t'ādoo, ūk'uru nēedee ooda maa-e pīrā p'arat'adee ooda. Ma te chiparipa māgee jirit'erapari ichi-it'ee māik'aapa chi k'ōp'ayoorā-it'ee nek'odait'ee pak'āri. Jōdee p'arat'u pak'urudee ooda maa-e pīrā yoorodee ooda iru bi ichi ek'ariirā-it'ee. ²¹ Māga bi ichiaba tachi ijāapataarā ome. Apidaapa ne-inaa k'achia oo amaaruta pīrā ooit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, iru, tachi ijāapataarā chiparipa, ma ijāapari jirit'erapari oomerā ne-inaa pia k'ira t'ādoo.

²² Maperā oonāaji ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo k'ūtrāarāpa oo k'inia p'anik'a. Ma k'āyaara jirīji ne-inaa jōma ooit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. T'āri jīp'a nipaparīiji Cristode ijāapari perā. Awaraarā k'inia iru bāji māik'aapa k'āiwee baparīiji jōmaarā ome. Māga ooru pīrā, ooit'ee jōma Cristomaa it'aa tīpataarāpa oopatak'a, wāara tāripa irude ijāapata perā. ²³ Aupedeenāaji k'īsia k'awa-ee beerā ome, pariatura pedee wāpata perā. Pia k'awa bi māga ooru pīrā, nepira jiridai pi ome. ²⁴ Tachi Waibia mimiapari nepirade baaik'araa bi awaraarā ome. Ma k'āyaara t'āri pia baipia bi jōmaarā ome; awaraarā jaratee k'awaapiipia bi māik'aapa chooipia bi, k'īrau-ee, awaraarāpa ne-inaa k'achia ooruta pijida. ²⁵ T'āri pia ūraipia bi Tachi Ak'ōre wāarata jarateeda-ee p'aniirā. Jaraipia bi āchia pia jarateeda-e p'ani. Pi ūraa ūriruta pīrā, Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripai ma k'achia oo amaadamerā māik'aapa irua jara pēida wāara k'awaadamerā. ²⁶ Māgapí uchiadai Netuara Poro Waibia juadeepa. Ichia āra atap'eda, trampade biji oodamerā ichia oopi k'inia bik'a. Mamīda Tachi Ak'ōrepa āra uchiapii māgí juadeepa, wāara oodamerā ichia oopi bik'a.

Tachi Ak'ōre ewari waibia k'ait'a pak'āri

3 ¹ Timoteo, Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda, eperāarā audupiara k'achiade baaidait'ee māik'aapa nepira jiridait'ee ijāapataarā ome. ² Nāga p'anadait'ee: āchi-it'ee aupai ooyaa; p'arat'a ata k'iniayaa āchi-it'ee; auduayaa; ik'achia pedeeyaa; t'āri k'achia-idaa; āchi ak'ōreerā pedee ūriamaa; gracias jaradak'aa apidaamaa; oodak'aa Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a; ³ āchideerā paara chupiria k'awadak'aa; k'ira jō-ee awaraarā ome; chiara āpite pedee k'achia jarayaa; pariatura ne-inaa k'achia ooyaa; chiara k'ira unuamāa; ne-inaa pia k'ira

tādoo ooamaa; ⁴āchi kōpāyoorā paara traicionaapata; kīsiadak'aa ne-inaa ooi naaweda; auduayaa, pedee-idaa nipayata; āchia oo k'iniata ooi awaa p'ani ne-inaa oodai kāyaara Tachi Ak'ore-it'ee, iru k'inia iru p'anadairā. ⁵Māgeera chip'edaipata Cristode ijāapataarā ome it'aa tīde. Mamīda seewata māga oo p'ani, oo k'iniadak'aa perā Cristopa oopi bik'a. iĀyaa bēeji māgeerā ik'aawaapa!

⁶īraweda māgeerā jīak'a imeraa jara p'anipa eperāarā tede tīupata. Maap'eda iwarraa pedee p'anipa kūrapata wēraarā pia kīisia k'awa-ee beerā. Ma wēraarā kīisia p'ua p'anapata āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda k'achia oo amaadak'aa. Ma kāyaara oopata āchia oo k'iniata, ne-inaa k'achia bi mīda. ⁷Ma wēraarā māga p'anadairā, ūri k'inia p'ani ne-inaa kīra tādoo eperāarāpa jaratee p'ani. Kīisia p'ani māga ūridak'āri, kīisia k'awaa padaridai. Mamīda ma kāyaara, audupiara k'awada-ee p'anapata Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida. ⁸Māgee jarateepataarāpa kīsiapata chonaarāwedapema petau tau k'awaa beerā, Janes, Jambrés ome kīsiadap'edaak'a. Moisepa oo bak'āri Tachi Ak'orepa oopidak'a Egiptode, māirāpa irua jarada ūridaamaa p'anajida. Māga pik'a p'ani māgee ūrapema jarateepataarā. Āchia ūridaamaa p'ani Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida jarateepataarā pedee. Jip'a kīisia k'awada-ee p'ani, wāara k'awa k'iniada-e p'anadairā Tachi Ak'orepa jara pēida, māga jaratee p'anida a p'ani mīda. ⁹Mamīda ichita māgá jarada-e pait'ee, Tachi Ak'orepa jōmaarāmaa k'awapiit'ee perā āchi kīisia atua p'ani. Tachia māga k'awa p'ani chonaarāweda Ak'orepa māga ooda perā māgí omeerā ome, p'oyaada-e p'anadak'āri Moisés ome.

Pablopia Timoteo ūraada

¹⁰Jōdee piata k'awa k'inia bi Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida. Mapa mimia bi Tachi Ak'ore-it'ee mi mimiaparik'a. Mi bapata unudoo. K'awa bi mia jaratee bi māik'aapa mia kīisia iru bi ooit'ee Tachi Ak'ore-it'ee. K'awa bi mia wāara ijāapari Tachi Waibia Cristode māik'aapa mia choopari māgá ijāa bide, awaraarāpa nepira jirī p'ani mīda mi ome. K'awa bi mia awaraarā k'inia iru bi Tachi Ak'orepa āra k'inia iru bik'a. Maperāpi chooi. ¹¹Ichiba pia k'awa bi mi jiridap'edaa māik'aapa miapidap'edaa Cristopa ooda jaratee bi k'aurepa. Māga oojida mi nipayata Antioquia p'uuru, Iconio p'uuru māik'aapa Listra p'uuru. Māgá mia nībaji mīda, choopachi māik'aapa Tachi Waibiapa mi k'aripa ataji ma nepira jōmaadeepa. ¹²Wāara, Jesucristodeerāpa oo k'inia p'anadak'āri irua oopi bik'a, ijāadak'aa beerāpa āra ichita jiridait'ee māik'aapa miapidait'ee. ¹³Māgí ijāadak'aa beerā māik'aapa awaraa seewata: "taita Ak'ore Waibiapa pēida" a p'aniirā, k'achiade baaidait'ee. Maap'eda audupiara māga baaidait'ee, āchi kūrapatak'a awaraarā kūrapata perā.

¹⁴Pi, jōdee, k'irāpājí pimaa jarateeda māik'aapa aide ijāaji naaweda ijāa badak'a. Pia k'awa bi ma jarateeda Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida. Ichiba k'awa bi k'arī it'aidepata ma jarateeda ūrīji. ¹⁵Warra weda pia Tachi Ak'ore ūraa pāda ūripari māik'aapa k'awa bi aide jara bi. Ma ūraa k'aurepata k'awa bi Tachi Ak'orepa eperāarā o k'achiadeepa k'aripa ata k'inia bi, Jesucristode ijāadak'āri.

¹⁶Tachi Ak'ōrépata ichi ūraa jōmaweda p'āpiji ichideerāmaa ichi Jaure k'ap'ia pari. Maperā k'awa p'ani ma ūraa p'āda pia bi nāgee ne-inaa-it'ee: jarateeit'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida; eperāarāmaa k'awapiit'ee āchia p'ek'au k'achia oopata; k'aripait'ee eperāarā āchia p'ek'au k'achia oo amaadamerā; k'awapiit'ee Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa, māga oodamerā māik'aapa pia p'anapataadamerā iru k'īrapite. ¹⁷Māgee jōma k'awaak'āri māik'aapa Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo k'inia bak'āri, eperā wāara mimiait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee māik'aapa ooit'ee ne-inaa pia k'īra tādoo awaraarā k'aripait'ee.

4 ¹Jesucristo Tachi Rey Waibia. Iru cheit'ee ichideerā atade. Cheit'ee eperāarāpa oopatap'edaa ak'ide, jarait'ee pia wa k'achia. Māga ooit'ee piudap'edaarā ome māik'aapa ma ewate chok'ai p'aniirā ome. Ichi k'īrapite māik'aapa Tachi Ak'ōre k'īrapite mia jara bi: ²Jaratéeji Tachi Ak'ōrepa jara pēida Jesucristo k'ap'ia pari. Māga óoji pia jaratee bi ūri k'inia p'anadak'āri māik'aapa ūri k'inizada—ee p'ani pijida. Eperāarāpa ne—innaa k'achia oodak'āri, māga k'awaapíji āchimaa. Ichiaba ūráaji ma k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā Cristopa oopi bik'a. Ichita jaratéeji tāri pia, k'īrau—ee. ³Ewari cherude eperāarāpa ūraa pia jōmaweda ūridaamāa p'anadait'ee. Ma k'āyaara jiridait'ee āchia ūri k'inizada jaratee p'ani. Māgá k'awaadait'ee eperāarāpa jaratee p'ani k'īra tādoo. Mamida āchia oo k'inizada oodait'ee. ⁴Wāarata ūri k'inia p'anadai k'āyaara, chonaarāwedapema cuento nepiripatap'edaata ūri k'inia p'anadait'ee. ⁵Pi, jōdee, ichita k'īra jīp'a báji. Waaweenáaji mia nībait'ee Cristo k'aurepa. Pichi wārumaa jaratéeji Cristopa ooda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Jōma óoji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a ichi mimiapataarāmaa.

⁶Mia māga jara bi taarā—e nīde mi wē—e pait'ee perā. Ara vino jōdaiparik'a altarde weedak'āri Tachi Ak'ōre—it'ee primisiak'a, māga pik'a mi jōit'ee. Ara barco uchiaparik'a to ideepa jīk'ara ērat'aadak'āri, māga pik'a mi uchiait'ee na p'ek'au eujādeepa. ⁷Mamida mia k'īsia—e, nama bak'āri, pia oopachi perā p'iraparipa ooparik'a jīp'a p'irak'āri tauchaa bidap'edaamāa, awaraarā p'oyaa k'iniapa. Jīp'a oopachi Cristopa mimaa oopi bik'a. Ma awara p'irapari naapiara panarupa p'oyaaparik'a, māga pik'a mia p'oyaaru, ooji perā jōma Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada mia oomerā ichi—it'ee. ⁸Frá p'irapari naapiara panarupa poro jīra ataparik'a, māga pik'a mia atait'ee Tachi Waibiapa k'īsia iru bi mimaa teeit'ee. Iru tachi ak'ipari pipiara bairā, ne—innaa pia teeit'ee irua oopi bik'a oodap'edaarāmaa. Māga ooit'ee Ak'ōre ewari waibia ewate. Mimaa aupai ma ne—innaa pia tee—e pait'ee. Jīp'a māga teeit'ee jōmaweda iru cheru nīmaa p'aniirāmaa, iru k'inia iru p'anapata perā.

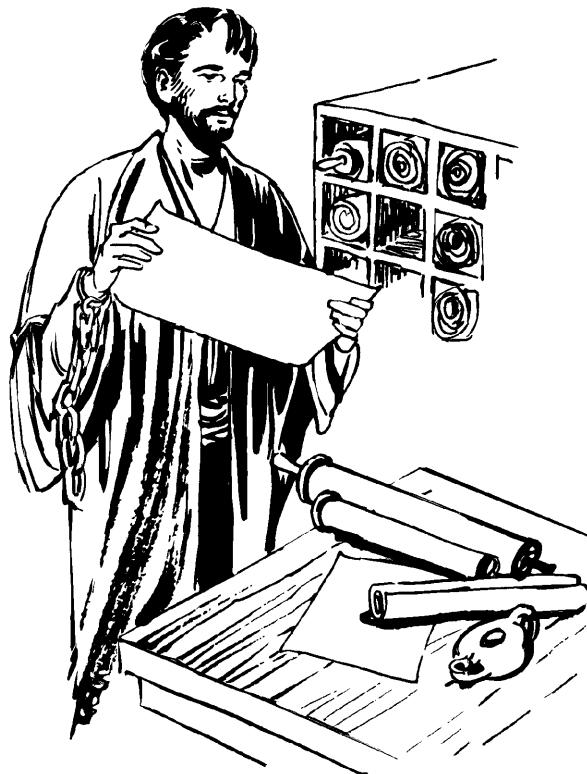
Pablopā ūraa jarada Timoteopa oomerā

⁹Taarā—ee chéji mimaa. ¹⁰Demapa mi atabaibēji wāit'ee Tesalónica p'uurudee, na p'ek'au eujādepema ne—innaa audú k'inia bairā. Ma awara Crescente wājī Galacia eujādee māik'aapa Tito wājī Dalmacia eujādee. ¹¹Lucas aupai nama bi mi ome. Pi chek'āri, Marcos atanáji pi ome chemerā. Irua mi k'aripai nama mimia bi misa Tachi Ak'ōre—it'ee. ¹²Mia Tíquico pēiji Éfeso p'uurudee. ¹³Pi chek'āri, anéiji

mi ūripema p'aru jípari. Mia māgí atabéiji Carpo tede Troas p'uurude nipak'ári. Ichiaba anééji mi libro jōmaweda, chi ne-animal ede p'áda paara.

¹⁴ Alejandro, chi ne-inaa metaldee oopari, mímaa ne-inaa k'achia ooji. Tachi Ak'orepa māga k'awa bi māik'aapa ichiata k'awa bi sāga ooi iru ome, ma k'achia ooda pari. ¹⁵ K'irak'aupai jágí eperā ome. Jágipa apidaamaa ūripiamaa bi tachia jarateepata pedee.

¹⁶ Naapiara mi ateedak'ári Romadepema poro waibiarã k'irapite p'anaumerã mi imiateedap'edaa, eperā apidaapa mi k'óp'ayada-e paji k'aripadait'ee. Jōma mi k'óp'ayoorã nama p'anadap'edaarãpa mi ituaba atabaibéijida. Taawa Tachi Ak'orepa miapi-e pai, áchia oodap'edaa pari. ¹⁷ Áchia mi māgá atabéijida mida, Tachi Waibia Jesucristopa mi k'aripa bají. Mímaa jarapiji jōmaweda ichia ooda eperārā k'aripait'ee, arii p'anadap'edaa ijāadak'aa beerā jōmaarãpa Tachi Ak'orepa jara péida pia k'awaadamerã. Māgá ma ewate Ak'orepa mi chok'ai uchiapiji áchi juadeepa. León it'aideepa eperā chok'ai uchiak'ajik'a, māga pik'a mi uchiaji. ¹⁸ Wāara, Tachi Waibiapa mi uchiapiit'ee jōmaweda

(2 Timoteo 4.13)

k'achia beerā juadeepa māik'aapa mi jaure jīait'ee, iru truadee wāru misa.
iJesucristo, chi Tachi Ak'ore kīra wāree unupipari, ichita bapari! iAmén!

Awaraarāmaa salute pēida

¹⁹Mia salute pēiru Priscilamaa Áquila ome. Ichiaba Onesiforodeerāmaa salute pēiru. ²⁰Mi nama che wāde awaraa k'ōp'āyoorā ome, Erasto beeji Corinto p'uurude. Jōdee mīa Trófimo bēji Mileto p'uurude, iru k'ayaa bada perā. ²¹K'inia bī pi chemerā, p'usa t'ojara pai naaweda.

Ichiaba salute pēiruta Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, jōmaweda tachi ipemaara Cristo k'aurepa ome.

²²Mia it'aa iidi bī Tachi Waibia Jesucristopa pi k'aripamerā māik'aapa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

TITO

San Pablopka K'art'a P'āda Titomaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a Titomaa p'āji. Titopa Cristode ijāaji Pablopka jarateeda k'aurepa. Maap'eda nipapachi Pablo ome judio-eerā t'āide. Pablopka iru atabēiji Creta islade māpema ijāapataarā k'aripapariimerā. Na k'art'a p'āji Titopa ma mimia piara oo k'awaamerā.

Salude jarap'eda, naapiara Pablopka jara bi sāap'eda ichia Tito Cretade bēida: imik'iraarā bimerā ijāapataarā ak'ipataarā mimia oodait'ee. Jara bi jarateepinaamerā tauchaa bipi k'inia p'aniirāmaa ijāapataarā imik'iraarā k'ap'iade (cap. 1). Jara bi sāga ijāapataarā p'anapataadaipia bi (cap. 2); k'ira jip'a nipapataadaipia bi āchi poro waibiarā juu ek'ari māik'aapa awaraarā k'rapite (cap. 3.1-11). T'ēepai jara bi Titopa ichi k'irachuunamerā Nicópolis p'uurude (cap. 3.12-15).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pablo mimiapari Tachi Ak'ōre-it'ee. Jesucristopa mi pēiji ichi ūraa jarateede, Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarā irude ijāadamerā māik'aapa iru wāarata jara pēida k'awaadap'eda, chok'ek'ee p'anadamerā. ²Ma awara ichideerāpa k'awaadait'ee piudak'āri, ichita it'ari p'ananadait'ee ichideerā perā. Tachi Ak'ōrepa māga jaraji na p'ek'au eujā bai naaweda. Wāarapi; seewa jarak'aa. ³Tachi Ak'ōreta Tachi K'aripapari. Irua k'inia bak'āri, ma ūraa k'awapiji eperāarāmaa. Ichiaba mi jirit'eraji māgí jarateenamerā.

⁴Tito, na k'art'a pimaa p'āru. Pi k'inia iru bi michi warrak'a, Cristode wāara ijāapari perā mik'a. It'aa iidipari Tachi Ak'ōrepa māik'aapa Tachi K'aripapari Jesucristopa pi pia ak'i p'anadamerā. Māgá pi k'aiwee bapariit'ee.

Pablopka Titomaa mimia teeda

⁵Pi Creta islade atabēiji, ne-inaa mia jōma oo-e pada oomerā. Mia naaweda jaradak'a, jirit'eraipia bi imik'iraarā p'uuru bee chaa ijāapataarā ak'ipataadamerā. ⁶Ijāapataarā ak'ipari t'āri pia baipia bi Tachi Ak'ōre k'rapite. Ichiaba k'achia wēe baipia bi eperāarā k'rapite. Wēra abapai iru baipia bi. Chi warrarā Cristode

chok'ek'ee ijäädaipia bi. Ichiaba tāri pia p'anadaipia bi, awaraarāpa jaranaadamerā ãra k'achia-idaa p'ani, maa-e pirā k'iiri k'isua p'ani. ⁷Ichia Tachi Ak'oredeerā ak'ipariit'ee. Maperā jirit'eraipia bi eperā k'ira jip'a, k'achia wēe apemaarā k'irapite. K'iiri k'isua baik'araa bi; k'irauyaa; toyaa; chōoyaa; chīara k'ūrayaa p'arat'a jitait'ee. ⁸Ma k'āyaara awaraarā auteebaipia bi, ichi temaa chedak'āri. Ichiaba ne-inaa pia o-ia ooipia bi; k'isia k'awaa baipia bi ne-inaa ooit'ee; tāri pia awaraarā ome; pia bapari Tachi Ak'ore k'irapite; pia k'isiapari ne-inaa ooi naaweda. ⁹Ichita Ak'ore Ūraade ijääipia bi tachia jarateedap'edaak'a, ma ūraa wāara perā. Ma ūraa k'āyaara Tachi Ak'orepa ūraa awara bik'aa. Mäga ijääk'āri, k'aripait'ee ijääpataarāpa oodamerā Tachi Ak'ore Ūraa chiwidi k'awa beerāpa jarateedap'edaak'a. Ma awara ma ūraa ūridaamaa beerāmaa k'awapii ārapa k'achia oopata.

Pablopia jarada seewa jarateepataarāde

¹⁰Mia mäga jara bi, mägee ūridaamaa p'aniirā chok'ara paraa perā parā tāide. Seewa āchi k'isiadeepa pariatua jarateepata mäik'aapa eperāarā k'ūrapata. Mägiirāpa jarateepata Cristo eere p'aniirāpa at'āri oodaipia bi Moisés eere p'aniirāpa oopatak'a; tauchaa bipidaipia bi imik'iraarā k'ap'iade. ¹¹Tito, mäirāmaa jarateepināaji. Āchia jarateedaik'araa bi, ma k'aurepa imik'iraarā, wēraarā, āchi warrarā paara k'ūrapata perā. Mägeerāpa k'ira nejasia wēe seewa jarateepata p'arat'a atadait'ee āchi-it'ee.

¹²Chonaarāweda Creta isladelpema k'isia k'awaapari, āchi auk'aapa mägaji: “iCreta pidaarā, seewa-idaa beerā, k'oo-idaa beerā, waibia nek'oyaa beerā! Parā jōmaweda tāri k'achia-idaa p'anapata ne-animalaarā k'achiarāk'a.” ¹³Ma eperā k'isia k'awaaparipa jaradak'a, mäga p'ani ma seewa jarateepataarā. Maperā āchi mäik'aapa chi seewa ūri k'inia p'aniirā paara ietriak'ōoji jip'a ijäädamerā. ¹⁴Mägá waa ijääda-e pait'ee chonaarāwedapema judiorāpa seewa nepiridap'edaajā. Ichiaba waa ooda-e pait'ee Jesucristo ūraa wāara ūridaamaa p'aniirāpa jara p'anik'a.

¹⁵Cristo k'aurepa p'ek'au k'achia wēe p'anadak'āri, ne-inaa jōmaweda pia bi tachi-it'ee; chik'o k'odait'ee mäik'aapa it'abarreepema net'aa. Jōdee jägee p'ek'au k'achia oopataarā-it'ee mäik'aapa Cristo ūraade ijäädak'aa beerā-it'ee, maarepida ne-inaa pia wē-e. Āchi-it'ee jōmaweda k'achia bi. Āchi k'isia paara k'achia bi, Ak'orepa k'inia bik'a k'isiadak'aa perā. ¹⁶“Taipa Tachi Ak'orede ijää p'anida” apata. Mamida seewata mäga jarapata. Tachia āchia oopata unudak'āri, k'awapata āchia tāripa ijäädak'aa. Tāri k'achia-idaa p'anadairā, Tachi Ak'ore k'ira bi āchi ome. Oodak'aa irua oopi k'inia bik'a. Mägeerāpa ne-inaa pia apida p'oyaa oodak'aa.

Säga ijääpataarā p'anapataadaipia bi

2 ¹Pi jōdee, jarateeipia bi jip'a uchiamerā Jesucristo ūraa Pia jara bik'a. ²Ūráaji ijääpataarā chonaarāmaa: ne-inaa oodai naaweda pia k'isiadaipia bi p'ek'au k'achiade baainaadamerā; k'ira jip'a p'anadaipia bi apemaarā k'irapite, pia k'isiadamerā āchide; ne-inaa pariatua oodaik'araa

bi; wāara Cristode ijāadaipia bi; awaraarā wāara k'inia iru p'anadaipia bi Tachi Ak'orepa k'inia iru bik'a; chupiria jōni jida, Cristode ijāadaipia bi.

³Māga pik'a chōtrārāmaa ūráaji: Tachi Ak'ore ome ewari chaa chok'ek'ee p'anadaipia bi; chīara āpite ik'achia pedeedaik'araa bi; it'uapa piudaik'araa bi. Āchi māgá pia p'anadaipia bi apemaarā wēraarā ne-inaa pia oo k'awaa wādamerā. ⁴Māgá ijāapataarā chōtrārāpa awēraarāmaa jarateedai āchi k'ima māik'aapa āchi warrarā k'inia iru p'anapataadamerā. ⁵Ma awēraarāpa ne-inaa pariatua oodaik'araa bi; āchi imik'ira k'āyaara awaraa imik'ira ome t'iudaik'araa bi; k'achia oodait'ee k'isiadaik'araa bi; tāri pia mimiadaipia bi āchi te pidaarā ak'īdait'ee; āchi imik'ira juu ek'ari chok'ek'ee p'anadaipia bi. Māgá p'anaruta pirā, ijāadak'aa beerāpa k'achia pedeeda-e pait'ee Tachi Ak'ore Ūraade āra k'aurepa.

⁶Auk'a ūráaji k'ūtrārā chok'ek'ee p'anadamerā māik'aapa ne-inaa pariatua oonaadamerā. ⁷Tito, pi ichiaba nejōmaade ichita ne-inaa pia ooipia bi. Māgá āramaa ak'ipiit'ee sāga p'anapataadaipia bi. Āramaa Tachi Ak'ore Ūraa jarateek'āri, k'ira jīp'a jarateeipia bi āra pipiara p'anapataadamerā māik'aapa Jesucristo k'inia iru p'anadamerā. Jarateeik'araa bi pi waibiara pait'ee āra k'īrapite. ⁸Pia jarateeru ichita wāara baipia bi. Māgá jarateeru pirā, apidaapa jarada-e pai pia pariatua jarateepari. Ma k'āyaara, pia jaratee bi ūridaamaa beerā k'ira nejasia p'anadai k'awaadak'āri pia ichita oopari pia ūraa bik'a. Ne-inaa k'achia maarepida unuda-e pai tachi āpite jaradait'ee.

⁹Ūráaji esclavoorā ijāa p'aniirāmaa: āchi chipariirā juu ek'ari chok'ek'ee p'aneedaipia bi; ne-inaa jōmaata tāri pia oodaipia bi chipariirāpa oopi p'anik'a; pedee k'achia p'anaudaik'araa bi mimiade chok'a pēidak'āri. ¹⁰Chipariirā net'aa maarepida chiadaik'araa bi. Ma k'āyaara ak'ipidaipia bi ichita oodait'ee chipariirāpa k'inia p'anik'a, seewa jarada-ee. Māgá ewari chaa chok'ek'ee p'anaruta pirā, chipariirā awaraarā ome Tachi Ak'ore Ūraa pi-ia k'isiadai māik'aapa iru ode t'iu k'iniadai tachi ome, tok'arradee atuapiamaapa.

Sāap'eda k'ira jīp'a p'anadaipia bi

¹¹Tachi Ak'orepa ak'ipiji eperārā jōmaweda k'inia iru bi māik'aapa k'inia bi o k'achiade atuanaadamerā. ¹²Tachia iru ūraade jara bik'a oodak'āri, oo amaadait'ee ijāadak'aa beerāpa ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo oopata. Māgá jīp'a ijāadak'āri, pia k'isia k'awaa wāpata māik'aapa k'ira jīp'a oopata tachia oodaipia bik'a Tachi Ak'ore k'īrapite. Tachi māga p'anapata pirā na p'ek'au eujāde p'ani misa, pia p'anapataadait'ee iru k'īrapite, ichiaba awaraarā k'īrapite. ¹³Māga p'anapataadaipia bi Tachi Ak'ore Waibia waya cheru misa. Tachi K'aripapari Jesucristo unu k'iniapa ewari chaa iru nipata. Iru k'ira wāree unudak'āri, tāri o-ña ak'ītrua para nībeeit'ee. ¹⁴Ichi ita-aria peepiji tachi pari. Māgá tachi k'aripa ataji p'ek'au k'achia juu ek'ariipa. Māgá piuk'āri, tachia k'achia oopatap'edaa jōmaweda wēpapiji ichideerā p'aneedamerā. Maperā tāripa ichi-it'ee ne-inaa pia k'ira t'ādoo oo k'inia p'ani.

¹⁵ Māpai Tito, māgee ūraa mia jarada pia jaratēeji Creta isladepema ijāapataarāmaa. Tāri pia ūráaji, jōmaweda pia jara bik'a oodamerā. Ūri k'iniada–ee p'ani pīrā, k'awapíji āchia ne–inaa k'achia oo p'ani. Tachi Ak'orepa pi jirit'eraji āra ak'ipariimerā. Maperā māgá pedeeipia bi. Pi yiaraa iru p'anadaik'araa bi.

Sāga Cristode ijāapataarā ijāadak'aarā awara p'anapataadaipia bi

3 ¹K'irāpapíji jāpema ijāapataarāmaa āra ichiaba p'anapata Creta isladepema poro waibiarā juu ek'ari. Maperā oodaipia bi māgí poroorāpa oopi p'anik'a. Ichita oo k'inia p'anadaipia bi ne–inaa pia awaraarā k'aripadait'ee. ²Jaráji chīara āpite k'achia pedeenaadamerā māik'aapa aupedeenaadamerā awaraarā ome. Ma k'āyaara tāri pia p'anadaipia bi māik'aapa pedee pia pedeedaipia bi jōmaarā ome. iMamida, audua p'anadaik'araa bi!

³Naaweda tachia Cristo k'awada–e p'anadak'ari, k'achia p'anapachida. Oodaamaa p'anapachida Tachi Ak'orepa jara pēidak'a. Atua p'anajida, seewa jara p'anipa tachi itu kūra p'anadap'edaa perā. Esclavoorāk'a p'anapachida, tachia oo k'iniata ne–inaa k'achia k'īra tādoo oo nipapatap'edaa perā. Tāri k'achia–idaa p'anapachida. Awaraarā unuamaa iru p'anapachida, ne–inaa iru p'anadap'edaa k'aurepa. Chik'īra unuamaa p'anapachida. ⁴Māgá p'anapachida mīda, Tachi Ak'ore, Tachi K'aripaparipa ichi warra tachimaa pēiji, tachi chupiria k'awaada perā. Peepiji tachi p'ek'au k'achia wēe p'aneedamerā. Māgá k'awaapíji ichia tachi k'inia iru bi. ⁵Ichiata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. Māga oo–e pají tachia ne–inaa tāri pia oopata perā. iMāga–e! Tachi k'aripají tachi chupiria k'awaada perā. Tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpapíji māik'aapa ichi Jaure ba chepiji tachi k'ap'iade. Tachi piu pik'a p'anajida mīda p'ek'au k'achia k'aurepa, irua waya chok'ai p'anapíji ichi Jaurepa. Māga oop'eda, tachi p'aneepachida warra chai ewaa t'dok'a māik'aapa paniade k'uipidak'a. ⁶Tachi Ak'orepa ichi Jaure ba chepik'āri tachimaa, pania waibia pik'a weeji tachi k'ap'ia ūri. Māga ooji Jesucristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa atak'ari. ⁷Ūri Tachi Ak'orepa jarai: "Mi Warra piuda k'aurepa parā p'ek'au k'achia wēe p'ani mi k'īrapite." Tachi Ak'orepa māga ooji tāri pia bapari perā. Tachia ne–inaa pia p'oyaa oodak'aa irua tachi chupiria k'awaamerā. Ma awara eperā piuda net'aa ome beeruk'a, māga pik'a tachi, Tachi Ak'ore warrarā p'aneeruta Cristo k'aurepa. Mapa k'awapata piudak'ari, wāara it'aa wādait'ee.

Titomaa ūraada

⁸ Mia et'ewa p'āda wāarapi. Maperā māgí ūraa ip'ii jarateeipia bi ijāapataarāmaa, māga ūridak'ari, ne–inaa pia k'īra tādoo oo p'anadamerā. Māga oodak'ari, eperāarā jōmaweda k'aripadait'ee, Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. ⁹Mamida Tito, pariatua aupedeeyaa baik'araa bi audua beerā ome āchi chonaarāwedapema ēreerā k'ap'ia. Ichiaba t'ūk'araa bi nepira jiri p'aniūrā ome, āchi aupedeeyaa p'anadak'ari Moisepa p'āda jara k'inia bi

k'ap'ia. K'irak'aupai t'iu māgee ijaraapataarā ome. Māgee ne-inaa ooruta pirā, maarepida k'aripada-e. ¹⁰Eperāpa ijāapataarāmaa k'iraupik'āri, tachi ijāapataarā awara—awaraadaipata. Māgee eperā parā t'aide paraa pirā, k'ira jīp'a ūráaji māgí k'achia oo amaamerā. Üri k'inia—e bī pirā, waya ūráaji. Māga ūraap'eda, at'āri ūriamaa bī pirā, ijāapataarā t'aide waa t'iupináati. ¹¹Māgee eperāarā ne—innaa k'achia oomaa p'ani, ijāa amaadaruta perā Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida. Jōmaarāpa k'awapata āchi k'achia uchiadait'ee Ak'ore k'irapite, ūridaamaa p'anapata perā.

Pablopna k'art'ade t'ēepai p'āda

¹²Tito, mia Artemas maa—e pirā Tíquico pimaa pēit'ee. Jāma panak'āri, p'oyaa bī pirā, isapai wáji Nicópolis p'uurudee mi k'irachuude. Mi jāma banait'ee p'usa t'ojara bī misa. ¹³Abogado t'ijarapata Zenas, Apolo ome jāmāik'aapa uchiadak'āri, k'aripáji nejōmaade pia wādamerā āchi ode. ¹⁴Māgá tachi ūpemaarā jāma p'aniirāpa ip'ii pia oodaipia bī awaraarā k'aripadait'ee māik'aapa chupiria chedeerā k'aripadait'ee chik'o, p'aru iru p'anadamerā. Māga oodaipia bī pariatua p'anapataadai k'āyaara, apida k'aripada—ee.

Pablopna awaraarā ome salute pēida

¹⁵Jōmaweda ijāapataarā nama mi ome p'aniirāpa pimaa salute pēiruta. Taipa ichiaba salute tee pēiruta tai k'op'āyoorā Cristo k'aurepa k'iniarāmaa. Mia it'aa iidi bī Ak'oremaa irua parā jōma pia ak'i bapariimerā.

Māgapai pajī.

FILEMÓN

San Pablopá K'art'a P'āda Filemonmaa

San Pablo, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Carcelde baji na k'art'a pāk'āri. P'āji Colosas p'uurudepema ijāapari tijārapatap'edaa Filemonmaa. Chupiria iidi bi Filemonpa ichi esclavo t'āri pia auteebaimerā, aí naaweda iru juadeepa uchiaji mīda. Māgí esclavo, tijārapatap'edaa Onésimo, Cristode ijāa beeji Pablopá jarateeda kaurepa carcelde bak'āri.

Salude teep'eda, naapiara Pablopá gracias jara bi Tachi Ak'ōremaa, k'awada perā Filemón Cristode wāara ijāapari perā māik'aapa bapari perā irua k'inia bik'a (vs. 1-7). Jara bi Filemón esclavo bada pia bapata Cristode ijāadak'āriipa māik'aapa chupiria iidi bi Filemonpa ichi esclavo t'āri pia auteebaimerā iru pēik'āri (vs. 8-22). T'ēepai salude pēi bi chi k'ōp'āyoorā carcelde p'anirā pari (vs. 23-25).

Salude pēida

¹Mi, Pablo carcelde bi mia oopari perā Jesucristopa oopi bik'a. Mi tachi īpema Cristo k'aurepa Timoteo ome na k'art'a p'ā pēiruta Filemonmaa. Filemón, pi k'inia iru p'anipi, auk'a Cristode ijāapari perā māik'aapa auk'a iru-it'ee mimiapari perā. ²Ichiaba na k'art'a p'ā pēiruta tachi īpewēra Apiamaa māik'aapa tachi īpema Arquipomaa. Ijāadak'aa beerāpa nepira jiri p'aní mīda iru ome, taik'a iru choopari Cristode ijāa bairā māik'aapa oomaa bairā Cristopa oopi bik'a. Ichiaba p'ā pēiruta jōmaweda ijāapataarā pi tede it'aa tī chepataarāmaa. ³It'aa iidipata Tachi Ak'ōrepa māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa parā pia ak'i p'anadamerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Filemonpa awaraa ijāapataarā k'inia iru bapari

⁴Filemón, mia it'aa tīk'āri pi pari, ichita gracias jarapari mi it'aripema Ak'ōremaa. ⁵Ūridoo pi wāara ijāapari Tachi Waibia Jesude māik'aapa iru k'inia iru bapari. Ichiaba ūridoo pia jōma ijāapataarā k'inia iru bapari. ⁶Pi māgá chik'inia bapari perā tachi ijāapataarā ome, mia it'aa iidipari Tachi Ak'ōrepa pimaa k'awapimerā ne-inaa pia jōma tachi Cristdeerāpa oodai irua k'aripak'āri.

⁷Mi ūpema Cristo k'aurepa, mi o-ia bi pia awaraarā māgá k'inia iru bapari perā. Māga oo bipa pia mi t'ari māik'aapa awaraa Cristodeerā t'ari o-ūapipari.

**Pablopá chupiria iidida
Filemón esclavo Onésimo pari**

⁸Pi māga bapari perā, mia ne-inaa iidi k'inia bi pia mi-it'ee oomerā. Pia nāga ooipia bi, ne-inaa pia bairā. Ma awara Cristopa mi jirit'erada perā, mia waawee-ee na iidiru oopii pimaa. ⁹Mamīda k'awa bairā pia jōma ijāapataarā k'inia iru bapari, mia pimaa chupiria iidit'ee. Taawa pia ūrii mia iidiru, mi chonaa bairā māik'aapa na carcelde bairā Jesucristopa oopi bik'a oopari k'aurepa. ¹⁰K'inia bi pia auteebaimerā eperā nama bi mi ome. Iru michi warrak'a bi, mi k'aurepa iru Cristode ijāada perā mi nama carcelde bi misa. Na eperā pi esclavo iru bada, Onésimo.

¹¹Mia k'awa bi naaweda irua pi k'aripa-e paji. Mamīda ūrá māga-e bi. ūrá audú chok'ek'ee bapari mi ome. Mia k'awa bi auk'a bait'ee pi ome. ¹²Mia iru pimaa pēiru. Iru audupai k'inia iru bi. Mapa k'inia bi pia iru auteebaimerā mi auteebaik'ajik'a. ¹³Mia k'inia bak'aji iru mi ome beemerā, mi nama carcelde bi misa, Jesupa ooda jarateeda k'aurepa. Māga irua mi k'aripak'aji pi pari. ¹⁴Mamīda māga oo-e paji, pia jara-e pada perā iru nama baipia bi mi ome. Mia k'inia-e pia iru auteebaimerā mia māga oopiru perā. Pia mi māgá k'aripa k'inia bi pīrā, k'aripaipia bi pichi k'ūradoopa.

¹⁵K'isíaji nāgide. Onésimo mak'iarra taarā-e baji pi ik'aawaapa uchiada. *¿Tachi Ak'orepa iru māgá wāpiji-ek'ā aji, Cristode ijāap'eda, ūrá pi ome ichita bapariimerā?* ¹⁶Ma awara ūrá iru auteebairu pīrā, iru pipiara bai esclavo k'āyaara. Pi ūpema pia bait'ee auk'a Cristode ijāa bairā. Mia iru k'inia iru bi. Mamīda pia iru audupiara k'inia iru baipia bi, iru chok'ek'ee bairā māik'aapa iru pi ūpema Cristo k'aurepa perā.

¹⁷Māpai pia mi iru bi pīrā pichi k'ōp'āyo piak'a, Onésimo auteebáiji mi auteebaik'ajik'a. ¹⁸Irua pimaa ne-inaa k'achia ooji pīrā maa-e pīrā pi net'aa chiaji pīrā, jara pēiji. Mia p'aait'ee. ¹⁹Mi, Pablopá nāgí p'āru michi juapa: miata p'aait'ee. Mamīda mia pimaa nāga k'irāpapi k'inia bi. Onésimo pi ome tewe iru bai k'āyaara, pia tewe waibiara iru bi mi ome, mi k'aurepa pia Cristode ijāada perā. ²⁰Maperā ūpema, ūrá mia k'inia bi pia jōdee mi k'aripamerā, Tachi Waibiapa pimaa oopi k'inia bik'a. Chupiria k'awāaji māik'aapa Onésimo auteebáiji. Māga pia mi t'ari o-ūapiit'ee.

²¹Mia ijāa bi pia ooit'ee mia iidi bik'a. Mapa na k'art'a pimaa p'āmaa bi. Wāara mia k'isíja bi pia waapiara ooit'ee mia iidida k'āyaara. ²²Māga oo bi misa, cuarto awara bījí mi-it'ee, mi jāma panak'āri. Mia māga jara bi ijāa bairā parā it'aa t'ipata k'aurepa Tachi Ak'orepa mi uchiapiit'ee na carceldeepa māik'aapa waya pēit'ee parāmaa.

Awaraarāpa salute tee pēidap'edaa

²³Tachi k'ōp'āyo Epafras ichiaba nama carcelde bī mī ome, Jesucristopa oopi bīk'a oopari perā. Irua pimaa salute tee pēiru. ²⁴Marcos, Aristarco, Demas māik'aapa Lucapa salute tee pēiruta. Āra mī ome auk'a mimiapata Cristo-it'ee.

²⁵Mia it'aa iidi bī Tachi Waibia Jesucristopa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā.

Māgapai paji.

HEBREOS

K'art'a P'āda Hebreo Pedee PedEEPATAARĀMAA

K'awada-e p'ani k'aipa nāgí k'art'a p'āji. Tachi Ak'ore Ūraa p'āda pia estudia beerā ūk'uruurāpa k'isia p'ani Pablopaa p'āda; awaraarāpa k'isia p'ani Bernabepa p'āda; awaraarāpa Apolopaa p'āda. Mamida jōmaarāpa k'isia p'ani nāgí ūraa p'āji judiorā Cristode ijāadap'edaarā-it'ee. Jōmaweda judiorāpa hebreo pedee pedeepatadap'edaa perā, nāgí p'āda t'i bijida Hebreos. Nāgí ūraa p'āji ūk'uru judiorā Cristode ijāapataarāpa ijāa amaadait'ee k'isia p'anadap'edaa perā, jīp'a naawedapemak'a ijāapataadait'ee chonaarāwedapema Moisepa p'ādade. Chi na ūraa p'ādapa jara bi māga oonaadamerā, Jesucristo jōmaarā k'āyaara waibiara bairā.

Naapiara k'irāpapi bi k'aita Jesucristo; chi Tachi Ak'ore k'ira wāree unupida (cap. 1.1-3). Jara bi Tachi Ak'ore k'irāpitate Cristo waibiara bi angeleerā jōmaarā k'āyaara (caps. 1.4-2.18) māik'aapa Moisés k'āyaara (cap. 3.1-6). Ūraa bi k'iiri k'isua p'ananaadamerā āchi chonaarāk'a; ma k'āyaara k'āiwee p'anapataadamerā Cristode ijāa p'anide (caps. 3.7-4.13). Jara bi Jesús tachi ijāapataarā it'aripema P'aareerā Poro Waibia (caps. 4.14-5.10) māik'aapa ūraa bi Cristode ijāa amaanaadamerā, ma k'aurepa atuadai perā (caps. 5.11-6.12). K'irāpapi bi Tachi Ak'orepa Cristode ijāapataarā pia ak'ipari (cap. 6.13-20). Jara bi Jesús chonaarāwedapema p'aare poro waibia Melquisedec jiak'a (cap. 7) māik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'orepa ūraa chiwidi eperārāmaa jara pēida awara bi, chonaarāwedapema ūraa p'āda k'āyaara (cap. 8). Jara bi it'aripema Ak'ore Waibia tede māik'aapa jara bi Cristopa waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa eperārāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee (caps. 9.1-10.18). Jara bi Cristode ijāapataarāpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi māik'aapa iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ore k'ait'a wādaipia bi it'aa t'i p'anide (cap. 10.19-39). K'irāpapi bi Tachi Ak'orepa chonaarāwedapema ijāapataarā pia ak'ida, irua jaradade ijāapatap'edaa perā māik'aapa oopatap'edaa perā irua k'inia bik'a (cap. 11). Jara bi Cristode ijāapataarā jīp'a ijāapataadamerā āchi piurutamaa (cap. 12). T'ēepai ūraa k'ira t'ādoo jarap'eda, jara bi ichia k'inia bi Cristopa ãra pia oomerā māik'aapa k'aripamerā (cap. 13).

**Tachi Ak'ōrepa
ichi Warra it'aideepa jarada**

1 Chonaarāweda Tachi Ak'ōre pedeepachi tachi chonaarāmaa ichi pedee jarapataarā it'aideepa. Mägiirāpa jarateepachida Ak'ōrepa oopi k'inia bi eperāarāmaa. At'apai jarateepachida; ūraade māik'aapa k'aride. **2** Mamīda Tachi Ak'ōre Warra, Jesucristo chedak'āriipa na p'ek'au eujādee, Tachi Ak'ōre pedeepari iru k'ap'ia pari. Ichi Warramaa ne-inaa jōmaweda it'í nībi māik'aapa eujāde nībi oopiji. K'īsia iru bajī ma jōmaweda teeitee chi Warramaa ichi-it'ee iru bamerā. **3** Chi Warra chi ak'ōre jīak'a bi. Iru bi jōma chi ak'ōre k'īra wāree. Iru pedeerupapai ne-inaa jōma iru juade nībi. Piup'eda Tachi Ak'ōrepa tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapiit'ee, it'aa wājī māik'aapa Tachi Ak'ōre juaraare it'ari su-ak'i banajī.

Jesucristo angeleerā k'āyaara waibiara bi

4 Tachi Ak'ōrepa ichi angeleerāmaa “chok'apariiirā” apari. Mamīda chi warramaa “Warra” apari. K'awa p'ani eperā warra chi mimiapari k'āyaara waibiara bi. Māgá ichiaba Tachi Ak'ōre Warra waibiara bi ichi angeleerā k'āyaara. **5** Tachi Ak'ōrepa waide jara-e paji ichi angeleerā apidaamaa:

‘Mia idi jōmaarāmaa jara bi pi mi Warra.’ *(Sal 2.7)*

Ma awara ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

‘Mi pi ak'ōre pait'ee. Jōdee pi mi warra pait'ee.’ *(2 S 7.14)*

6 Mamīda chi Warra naapema jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, iru na p'ek'au eujādee pēik'āri, jaraji ichi angeleerāmaa:

‘Bedabáiti mi Warra k'īrapite māik'aapa it'aa t'īti irumaa.’ *(Sal 97.7)*

7 Angeleerā nāga p'anida a bi ichi ūraa p'ādade:

‘Irua ichi angeleerā nāuk'a papipari māik'aapa wēpapipari maa-e pirā t'ipitauk'a uruapipari māik'aapa k'īipipari.’ *(Sal 104.4)*

8 Mamīda nāga bida a bi chi Warra:

‘Tachi Ak'ōreda, a bi, pi ichita jōmaarā rey bapariit'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida. K'achia wēe bapari perā, pia pia ak'i bapari pi jua ek'ari p'aniirā. **9** Ne-inaa pia aupai oo k'inia bapachi. P'ek'au k'achia ooamaa bada perā, p'ek'au k'achia wēe bi. Maperā pi Ak'ōre, Tachi Ak'ōrepa pi jirit'eraji waibiara pamerā pi k'ōp'āyoorā k'āyaara. Māga ook'āri, pi o-īapiji.’ *(Sal 45.6-7)*

10 Tachi Ak'ōrepa chi Warramaa ichiaba māgaji:

‘Eperāarā Ak'ipari Waibia, ewaa weda piata pichi juadoopa ooji na p'ek'au eujā māik'aapa pajā. **11** Ma jōmaweda p'aru sorek'a pak'oodaridait'ee māik'aapa jōdaridait'ee. Mamīda pi ichita bapariit'ee, na p'ek'au eujā jōru pijida. **12** Na eujā pari pia eujā māik'aapa pajā chiwidi ooit'ee. Mamīda pi jō-e; ichita bapari perā.’ *(Sal 102.25-27)*

13 Tachi Ak'ōrepa ichi ángel apidaamaa jara-e paji:

'Pi mi ome auk'a waibia bairā, mi juaraare su–ak'i béeji, mia pi k'īra unuamaa iru p'anapataarā p'oyaaru misa.' (Sal 110.1)

¹⁴Mäga jara–e paji, Tachi Ak'ōrepa ichi angeleerā jōmaweda pēipari perā na eujādee eperāarā k'aripade. Āra eperā k'ap'ia wēe p'ani mīda, Tachi Ak'ōrepa āra pēipari ichimaa wādait'eerā k'aripadamerā.

Jesucristopa jarada ūri k'iniada–e p'anadap'edaarā

2 ¹Mägá Cristo waibiara bairā angeleerā k'āyaara, tachia pia k'awadaipia bi Tachi Ak'ōrepa jara pēida iru k'ap'ia pari, Ak'ōre odeepa uchiada–e pait'ee. ²Tachi Ak'ōre Ūraa jarada Moisemaa ichi angeleerā it'aideepa wāara paji. Mapa Tachi Ak'ōrepa mägí ūraa ūri k'iniada–e p'anadap'edaarā miapiji. ³Mägá miapiji pirā ichi ūraa ūri k'iniada–e p'anadap'edaarā naaweda, ̄sāgá tachi irumaa wādaima, iru ūraa jara pēida Cristo k'ap'ia pari ūri k'iniada–e p'ani pirā? Tachi Waibia Jesucristota naapiara cheji jarait'ee Tachi Ak'ōrepa ūraa chiwidi iru bi irude ijāpataarā–it'ee. T'ēepai ma ūraa ūridap'edaarāpa tachimaa jarateejida. ⁴Ma ūraa chiwidi jaratee p'anide Tachi Ak'ōrepa āramaa oopipachi ne–inaa eperāarāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa māik'aapa Tachi Ak'ōre Jaurepa ichia oopi k'inia bik'a āramaa oopipachi.

Jesucristo eperā jīp'aak'a bada

⁵Tachi Ak'ōrepa Jesucristota jīrit'eraji jaramerā ma ūraa chiwidi mia jaramaa bi na p'ādade. Maperā ma ūraade ijāa p'anadap'edaarā bi–e paji ichi angeleerā jua ek'ari. ⁶Mägá k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā: 'Ak'ōre, ̄eperā pi–it'ee k'āarema, pia ichi ak'i bapariimerā māik'aapa k'inia iru bapariimerā? ⁷Na p'ek'au eujāde bi misa, pia ichi ek'ariara biji pichi angeleerā k'āyaara. Mägá biji mīda, ichi waibia papiji māik'aapa k'īra wāree papiji pik'a. ⁸Ne–inaa jōma nībi ichi jua ek'ari biji.' (Sal 8.4-6)

Mägá ooji mīda, waide ne–inaa jōma ichi jua ek'ari bi–e. ⁹Mamīda Jesús jua ek'ari bi. Tachi Ak'ōrepa Jesús ek'ariara biji ichi angeleerā k'āyaara, taarā–e nīde eperā jīp'aak'a bapariimerā. Eperāarā k'inia iru bairā, Jesús piupiji jōmaarā pari. Mägá chupiria piuda perā, Tachi Ak'ōrepa iru tachi rey waibia papiji māik'aapa k'īra wāree papiji.

¹⁰Ne–inaa jōma nībi Tachi Ak'ōre–it'ee. Ichiata pia k'īsia iru bají ichi Warra piuda k'aurepa awaraa warrarā chok'ara ichi ome p'anapataadamerā, ichi eujā k'īra wāree bide. Mapa chi Warra chupiria piupiji. Cristopa jōma ooji ichi Ak'ōrepa oopidak'a, mia nībají mīda mäga ooit'ee. Mapa ichia wāara Tachi Ak'ōre o ak'ipi eperāarāmaa, aide tīudap'eda, it'aa wādamerā. ¹¹Ma–it'eeta Tachi Ak'ōrepa Jesucristo jīrit'eraji, iru k'aurepa eperāarā tīudamerā māik'aapa Ak'ōre ode panapataadamerā. Jōma eperāarā Tachi Ak'ōre ode p'aniirā chi Warra k'aurepa ichiaba ichi warrarā. Mapa Tachi Ak'ōre Warra k'īra nejasia–e bi māgiirāmaa ̄pema ait'ee. ¹²Mägá k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bairā:

‘Tachi Ak'ore, mia pi k'awapiit'ee mi ipsismaarāmaa māik'aapa pimaa
it'aa t'iit'ee k'ari nībide ãra taide.’ (Sal 22.22)

¹³ Ichiaba awara ãi jara bi:

‘Mia Tachi Ak'orede ijāait'ee.’ (Is 8.17)

Ichiaba jara bi:

‘Mī nama bida aji, pia warrarā mīmaa teeda ome.’ (Is 8.18)

¹⁴ Māgí warrarā tachik'a p'anadairā, k'awa p'ani Jesucristo auk'a eperā paji. Māga pa k'inia baji k'awada perā ichi piuda k'aurepa eperāarā irude ijāa p'ani uchiapiit'ee Netuara Poro Waibia jua ek'ariipa. Māgipa eperāarā peepii awaa bapari. ¹⁵ Māgí jua ek'ari eperāarā esclavorāk'a p'anapata, piudaiit'ee waawee p'anadairā. Mamida Jesucristopa aweda Netuara Poro Waibia p'oyaada perā piuk'ari, ichia eperāarā uchiapii māgí jua ek'ariipa waa waaweenaadamerā piut'ee. ¹⁶ Maperāpi tachia k'awa p'ani Jesucristo che-e paji na p'ek'au eujādee angeleerā k'aripait'ee. Ma k'āyaara cheji k'aripait'ee Tachi Ak'orede ijāapataarā Abrahampa ijāadak'a. ¹⁷ Cristo māgá cheda perā ichi ipsismaarā k'aripade, tachik'a baji na p'ek'au eujāde bak'ari. Mapa P'aareerā Poro Waibiapa ooparik'a, tachi chupiria k'awaapari māik'aapa it'aa t'ipari tachi pari. Iru piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa wēpapipari tachia p'ek'au k'achia oopata, ma k'aurepa atuanaadamerā. ¹⁸ Jesucristo tachik'a bada perā, auk'a chupiria nībaji Netuara Poro Waibiapa irumaa ne-inaa k'achia oopi chek'ari. Mapa ichia tachi k'aripai auk'a choodamerā māik'aapa ne-inaa k'achia oonaadamerā.

Jesús Moisés k'āyaara waibiara bi

3 ¹ ipsismaarā Cristo k'aurepa, Tachi Ak'orepa tachi awara bida perā ichi ome it'ari p'anapataadamerā, k'isíati Jesucristopa oo bide tachi k'aripait'ee. Tachi Ak'orepa iru pēiji jarateemerā iru ūraa chiwidi māik'aapa P'aareerā Poro Waibiak'a it'aa iidipariimerā tachi pari, irude ijāapata perā. ² Tachi Ak'orepa Jesucristo pēiji iru Ak'orepa oopi bik'a oo k'inia bada perā, Moisepa oo k'inia badak'a, chonaarāweda Ak'ore eperāarā k'aripak'ari. ³ Mamida Jesús Moisés k'āyaara waibiara bi. K'isiadáma nāgide. Eperāarāpa te oopataarā pipiara ak'ipata, māirāpa te oodap'edaa k'āyaara. ⁴ Eperāarāpa te chok'ara oodai. Mamida Tachi Ak'orépata ooji ne-inaa jōma nībi. ⁵ Moisés Tachi Ak'oredeerā ak'ipari pia paji, oo k'inia bada perā Ak'orepa jaradak'a. Eperāarāmaa jarateepachi Tachi Ak'orepa t'eepai ooit'ee bada. ⁶ Mamida Cristo Tachi Ak'ore Warra perā, ichideerā pipiara ak'ipari Ak'orepa k'inia bik'a. Tachita irudeerā ichiaba, Cristode ijāa amaada-e p'ani pirā māik'aapa o-ia unu k'inia p'ani pirā ne-inaa pia Tachi Ak'orepa k'isia iru bi tachi-it'ee.

Tachi Ak'orepa ichide ijāapataarā k'āiwee p'anapipari

⁷ Maperā pia ūridaipia bi Tachi Ak'ore Jaurepa jara bi iru ūraa p'ādade: ‘Idi Tachi Ak'ore pedee ūriruta pirā, ⁸ k'iiri k'isua p'ananaatā pāchi chonaarāk'a, āchi wāyaa wādak'ari eujā pania wēe bide. Tachi Ak'ore jua ek'ari p'ana k'iniada-e paji, āchia oo k'iniata oo k'inia p'anadap'edaa perā. ⁹ Mapa Ak'orepa jaraji: “Cuarenta años pāchi

chonaarāpa unupachida mia oo bada āchi k'aripait'ee. Mamīda atāri mia jarada oo k'iniada-e p'anapachida.¹⁰ Maperāpi mi k'iraudachi ma eperāarā ome." Māpai jaraji: "Na eperāarāpa āchia oo k'iniata oopata. Oodak'aa mia oopi bik'a, mi o k'awada-e p'anadairā." ¹¹ Māpai mi k'irau bada perā āchi ome, juraaji: "Wāda-edā aji, mia k'āiwee p'anapiit'eeda ada eujādee." ¹ (Sal 95.7-11)

¹²Frá ipemaarā, māga bada perā tachi chonaarā ome, Tachi Akōre ichita bapari odeepta uchianaadamerā, tāri k'achia-idaa p'ananáati māik'aapa k'iiri k'isua p'ananáati. ¹³Ma k'āyaara, chok'ai p'ani misa, ewari chaa chik'aripa p'anapatáati waapiara ijāadait'ee, apida Tachi Akōre odeepta uchianaadamerā, p'ek'au k'achia oo k'iniapa. ¹⁴Tachi Akōredē ijāadaipia bi tachi piurutamaa. Māga ooruta pirā, unudait'ee irua ne-inaa pia k'isia iru bi tachi-it'ee, Cristo tachi ome bapari perā.

¹⁵Tachi Akōre Ūraa p'ādade jara bi:

'Idi Tachi Akōre pedee ūriruta pirā, k'iiri k'isua p'ananáati pāchi chonaarāk'a, āchi wāyaa wādak'āri eujā pania wēe bide. Tachi Akōre juu ek'ari p'ana k'iniada-e paji, āchia oo k'iniata oo k'inia p'anadapedaa perā.' (Sal 95.7-8)

¹⁶Maperā k'isiadáma tachi chonaarāde. Moisés āchi poro waibia paji Egiptodeepa uchiadak'āri. Maapai Tachi Akōrepā āchimaa jip'a pedeeji ichi it'aideepa. Mamīda irua jaradak'a oo k'iniada-e paji. ¹⁷Maperāpi piuk'oodachida ma eujā pania wēe bide, wādai naaweda ma eujādee Tachi Akōrepā p'anapiit'ee padamāi. Cuarenta años āchia oo k'iniata oo p'anipa Tachi Akōre k'iraupijida. ¹⁸Mapa irua nāga jaraji:

'Frá parā wāda-edā aji, mia k'āiwee p'anapiit'eeda ada eujādee.' (Nm 14.22, 30, 35)

¹⁹Ma chonaarā wāda-e paji ma eujādee, Tachi Akōrepā jarada ijāada-e pada perā.

4 ¹Atāri Tachi Akōrepā tachi k'āiwee p'anapi k'inia bi. Maperā pia p'anapataadáma irua k'inia bik'a, apidaamaa irua jaranaamerā: "Mia k'āiwee bapi-e." ²Mia māga jara bi Tachi Akōrepā tachimaa ichiaba jara pēida perā ichia ooda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee. Māga ijāadak'āri, k'āiwee p'anapataadait'ee. Ichia chonaarāmaa jara pēidak'a, māgā ichiaba tachimaa jara pēiji. Mamīda āchi-it'ee pia uchia-e paji, k'iiripapai ūridap'edaa perā, tāride ijāada-ee. ³Tachia āchik'a oodaik'araa bi. Ijāada-e p'ani pirā, Tachi Akōrepā tachi jida k'āiwee p'anapi-e. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

'K'irau bada perā āchi ome, juraaji: "Wāda-edā aji, mia k'āiwee p'anapiit'eeda ada eujādee." ¹ (Sal 95.11)

K'awa p'ani na p'ek'au eujā ooi naaweda Tachi Akōrepā k'isia iru bají tachi k'āiwee p'anapiit'ee ichi ome. ⁴Ma awara k'awa p'ani iru k'āiwee bapari, awara āi iru ūraa p'ādade jara bairā:

'K'āima sieteede Tachi Akōrepā ichi mimia oo aupak'āri, ūji māik'aapa k'āiwee beeji.' (Gn 2.2)

⁵Mamīda waya ūtíti irua naaweda jarada ichi ūraa p'ādade: 'Wāda-edā aji, mia k'āiwee p'anapiit'eeda ada eujādee.' (Sal 95.11)

⁶Mäga jaraji ma naa ūridap'edaarāpa irua jara pëida ijāada-e p'anadap'edaa perā. Mamīda irua at'ari ichide ijāapataarā k'āiwee p'anapi k'inia bi. ⁷Ma-it'ee ewari awara biji. Mäga k'awa p'ani mägí chonaarā piudap'edaa t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa jarada perā Rey David it'aideepa:

'Idi Tachi Ak'ōre pedee ūriruta pirā, k'iiri k'isua p'ananaatī.' (Sal 95.7-8)
⁸Josuépa mägí chonaarā k'āiwee p'anapida paara, ai t'ēepai David it'aideepa Tachi Ak'ōrepa "idi" jara-e pak'aji. ⁹Mägara irude ijāapataarā idipema ewari ūidai ichiaba, Tachi Ak'ōre ūidak'a na p'ek'au eujā oo aupak'āri. ¹⁰Tachia oo k'iniata oopata oo amaadak'āri oo k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, wāara iruk'a ūidait'ee mäik'aapa k'āiwee p'anapataadait'ee. ¹¹Maperā jiridaipia bi iruk'a ūidait'ee. K'iiri k'isua p'anadaik'araa bi tachi chonaarāk'a.

¹²Iru ūraa ūridaipia bi Tachi Ak'ōre ūraa chok'ai pik'a bairā. Ma k'aurepa eperāarā ichita p'anapataadai. Ma awara iru ūraa waibiara bi awaraa ūraa k'āyaara, irua jara bik'a mägá p'asapari perā. Espada k'iraichaa weda p'ewedee bik'a, mäga pik'a iru ūraa ichiaba p'ewedee pik'a bi, ma ūraa tachi t'āride t'ūupari perā. K'awapipari tachia k'isia bi mäik'aapa oo k'inia bi, pia wa k'achia. ¹³Ne-inaa apida wē-e Tachi Ak'ōrepa k'awa-e pari. Iru-it'ee ne-inaa jōma ewaraa jēra bi. Ewari cherude tachi jōmaweda p'anadait'ee iru k'īrapite mäik'aapa irumaa tachia oopatap'edaa jōmaweda jaradait'ee.

Jesús awara bida ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia pamerā

¹⁴Irá mia waya k'irāpapi k'inia bi parāmaa: Tachi Ak'ōrepa Jesús awara biji waibia pamerā mäik'aapa it'aa t'ipariimerā tachi pari. Maperā Tachi Ak'ōre Warra Jesús tachi ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia. It'ari bapari ichi Ak'ōre ome. Mama it'aa t'īmaa bairā tachi pari, t'āripa irude ijāadáma. ¹⁵Nägí P'aareerā Poro Waibiapa k'awapari tachi t'āride k'isia p'ani, tachik'a na p'ek'au eujāde bapachi perā. Mamīda mägá bapachi mīda, maarepida p'ek'au k'achia oo-e pají. ¹⁶Mägá P'aareerā Poro Waibia iruk'a iru p'anadairā, waaweenaadáma wādait'ee Tachi Ak'ōre Waibia k'ait'aara, tachi it'aa ūididak'āri. Ne-inaa jōma Cristo juu ek'ari nībi mäik'aapa irua tachi k'aripa k'inia bi. Maperā chupiria ūididáma, irua jara bik'a ooda-e pak'āri. Ichiaba tachi k'iradoopa irua k'inia bik'a p'oyaa ooda-e pak'āri, ūididáma irua k'aripamerā, tachi k'inia iru bapari perā.

5 ¹P'aareerā poro waibia chaa tachi ome auk'a bi mīda, Tachi Ak'ōrepa mägí eperā awara bipari, ichimaa it'aa ūidipariimerā eperāarā pari. Ma awara irua jitapari ne-inaa eperāarāpa aneepata teedait'ee Tachi Ak'ōremaa. Ichiaba ne-animalaarā peek'āri, irua paapari Tachi Ak'ōre-it'ee, eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ²Mägí p'aareerā poro waibiapa tachik'a ne-inaa k'achia oopari perā, irua chupiria k'awaai chi ne-inaa k'achia oo p'aniirā, k'awada-e p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchimaa oopi k'inia bi. ³Maperāpi irua chupiria ūidipari, ne-inaa teepari mäik'aapa ne-animalaarā peep'eda, paapari Tachi Ak'ōre-it'ee, naapiara ichi k'ap'ia pari, maap'eda apemaarā pari.

⁴Eperā apida ichi k'iradoopa p'aareerā poro waibia pa-e pai. Tachi Ak'örépata māgí mimiade bipari, chonaarāweda Aarón bidak'a. ⁵Māgapí Cristo ome bají ichiaba. Ichi k'iradoopa waibia pa-e pají. Tachi Ak'örépata iru bijí tachi ijāapataaraā P'aareerā Poro Waibia pamerā. Māga k'awa p'ani Ak'ōre Ūraa p'ädade jara bairā:

'Mia idi jōmaarāmaa jara bi pi mi Warra.' (Sal 2.7)

⁶Ichiaba awara āi jara bi:

'Pi ichita P'aareerā Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.' (Sal 110.4)

⁷Jesucristo na p'ek'au eujáde bak'āri, at'apai taubade chupiria iidiji Tachi Ak'ōrepa ichi k'aripamerā. K'awaji ichi piut'ee māik'aapa Tachi Ak'örépata ichi madeepa uchiapii. Tachi Ak'ōrepa ma chupiria iidida ūriji, Cristopa oo k'inia bada perā chi Ak'ōrepa oopidak'a. ⁸Tachi Ak'ōre Warra pají mīda, mia nībide Tachi Ak'ōrepa k'iniata oo k'awaa wā nipají. ⁹Mapa chi Ak'ōrepa oopi k'inia bada oo aupak'āri, Tachi Ak'ōrepa iru bijí tachi o k'achiadeepa k'aripa atamerā. Māga bijí irude ijāapataarā Ak'ōre truade ichita p'anapataadamerā iru ome, waa piuda-ee. ¹⁰Irua māgá ooi Tachi Ak'ōrepa iru bida perā tachi ijāapataarā P'aareerā Poro Waibia pamerā Melquisedeck'a.

K'irak'aupai naapiara jarateedap'edaa ijāa amaadai

¹¹Mia pipiara jaratee k'inia bi sāga Jesucristopa ooda Melquisedecka oodak'a. Mamīda māga ooru pīrā, parāpa pia k'awada-e pai, wāara ūri k'iniada-e p'anadairā. ¹²iPāchita Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepataarā pak'ajida, taarāruta perā Cristode ijāa p'ani! Mamīda māga-e. At'āri awaraarāpa parāmaa jarateepata, waide pia k'awada-e p'anadairā Tachi Ak'ōre Ūraa jarateedap'edaa, ewaa irude ijāadak'āri. Māga p'ani ma ūraa pipiara k'awa k'iniada-e p'anadairā. ¹³Ara warra chak'e juto bi chik'o k'o atua bik'a, māga pik'a parāpa ijāa p'ani mīda, k'awada-e p'ani chisāgí ne-inaa pia māik'aapa chisāgí ne-inaa k'achia Tachi Ak'ōre k'irapite. ¹⁴Jōdee Tachi Ak'ōre Ūraa pipiara k'awa p'aniirā k'īsia k'awaa p'ani, pia māik'aapa k'achia k'awapata perā.

6 ¹Mapa oodáma Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a māik'aapa iru ūraa pipiara k'awaa wādáma. O-ia p'ananaadáma tachimaa naapiara jarateedap'edaa ome. Nāga jarateejeida tachimaa: Eperāarāpa p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi, ma kaurepa Tachi Ak'ōrepa erēarā ichi bimāi t'iupi-e pait'ee perā. Ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa Jesucristo pēiji erēarā o k'achiadeepa k'aripa atamerā, māgá āra p'anapataadamerā Ak'ōre truade iru ome, waa piuda-ee. ²Poro choopidaipia bi ak'ipidait'ee āchi Cristodeerā. Ma t'ēepai, tachi naawedapemaarāpa oodap'edaa'k'a, ijāapataarā poroorāpa juu bidaipia bi āra ūri, Tachi Ak'ōrepa āramaa ichi Jaure pēimerā. Ichiaba ijāadaipia bi Cristo waya chek'āri, ichide ijāa jai-idaadap'edaa'arā Tachi Ak'ōrepa chok'ai p'irabaipiit'ee, k'ap'ia chiwidi p'anapataadamerā, waa piuda-ee. Jōdee Ak'ōre ewari waibia ewate jai-idaadap'edaa'arā Cristode ijāada-ee, ichimāiipa pēiit'ee awara āyaa, chupiria p'anapataadamerā, waa piuda-ee.

³Māga pají ma naapiara jarateedap'edaa. Mamīda ma ūraa k'āyaara waa k'awaadai, Tachi Ak'ōrepa tachi k'ariparu pīrā.

⁴Mia māga jara bi eperāarāpa Cristode ijāa amaadap'eda, waya p'oyaa ijāada-e perā. Māgiirāmaa Tachi Ak'ōrepa k'awaapiji Cristopa ooda āchi-it'ee. Maap'eda āchia ijāajida iru piuji āchi k'aripait'ee it'aa wādamerā. Māga ijāadap'eda, Tachi Ak'ōrepa Jaure ba cheji āchi ome, Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bi āchimaa pia k'awaadamerā. ⁵Ichiaba k'awaajida Tachi Ak'ōrepa jarak'āri ichia ne-inaa pia ooit'ee, māga oopari. Unujida Tachi Ak'ōrepa ne-inaa ooda eperāarāpa p'oyaa oodak'aa, tau p'āriu bada māik'aapa chiwa bada jipak'āri. K'awaajida māgá ooit'ee na p'ek'au eujā jōrumaa. ⁶Māga k'awa p'anide, Cristode ijāa amaaruta pirā, ne-inaa awaraa wē-e āchi k'aripait'ee, waya āchi p'ek'au k'achia oo amaadamerā māik'aapa it'aa wādamerā. Māgá ijāa amaaruta pirā, oodai Tachi Ak'ōrepa Warra peedap'edaarāpa oodap'edaak'a, iru kurusode bidak'āri arii p'anadap'edaarāpa oo iru p'anadamerā.

⁷Mia jarait'ee sāga p'ani Cristode ijāa amaa p'āniirā. Koi chek'āri, eujā p'ūasaade t'iupari māik'aapa madeepa ne-uuda uchiapari. Ma ne-uuda pia chauk'āri, eperāarāpa p'epata k'odait'ee. Māga bak'āri, Tachi Ak'ōrepa ma eujā pia ak'iparida apata. ⁸Mamīda k'oi che bi mīda, ne-iiri uchiaru pirā, Tachi Ak'ōrepa ma eujā pia ak'i-e bida apata, māik'aapa ma eujā atabailbēipata, paa atapēidamerā.

⁹Ipemaarā Cristo k'aurepa k'iniarā, māga jara bi mīda, k'awa bi parāpata Cristode ijāa amaada-e p'ani, Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oo p'anadairā. Māgá ak'ipipata parāpa wāara p'ek'au k'achia oo amaa jida Cristode ijāapataadait'ee. ¹⁰K'irāpāti Tachi Ak'ōrepa ichita pia oopari. Ichia k'ira atua-e bi parāpa irudeerā k'aripadap'edaa māik'aapa at'āri māga oo p'ani, iru k'inia iru p'anadairā. ¹¹Mia k'inia bi parā māga p'anapataadamerā piurutamaa. Māga p'anaruta pirā, pia k'awaadait'ee Cristo k'aurepa iru p'anadait'ee jōma Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi parā-it'ee. ¹²K'inia-e bi k'oo-idaa p'anadamerā. Ma k'āyaara k'inia bi parāpa ijāadamerā tachi chonaarāk'a, chi irua jarada pedee ijāa p'anadap'edaarā āchi piurutamaa. Choojida unurutamaa jōma Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bada āramaa teeit'ee.

Tachi Ak'ōrepa ichia jaradak'a ooit'ee

¹³Tachi Ak'ōrepa ichi pedee Abrahammaa jarak'āri, awaraa ichi k'āyaara waibiara wē-e paji ma k'irapite jarait'ee. Mapa ichi t'ide jaraji: ¹⁴'Mia pi pia ak'i bapariit'ee. Pideepa warrarā chok'ara uchiapiiit'ee.'

(Gn 22.16-17)

¹⁵Abrahampa ijāaji Tachi Ak'ōrepa jarada, taarāji mīda ooit'ee ichia jaradak'a. Abrahampa māgá ijāada perā, Ak'ōrepa wāara ooji ichia jaradak'a.

¹⁶K'awa p'ani eperāarā nepirade p'anide ak'ipi k'inia p'anadak'āri wāarata jara p'ani, juraapata eperā āchi k'āyaara waibiara bi k'irapite, chi ūri p'āniirāpa ijāadamerā. ¹⁷Māga pik'a Tachi Ak'ōrepa ak'ipi k'inia bak'āri wāara ooit'ee ichia jaradak'a Abrahammaa māik'aapa iruk'a ijāapatap'edaarāmaa, māga jaraji ichi t'ide, awaraa ichi k'āyaara waibiara wē-e pada perā. ¹⁸Tachi Ak'ōrepa ma pedee jarada perā māik'aapa ichi t'ide jarada perā, k'awa p'ani iru seewak'aa. Irua jara bik'a, ichita māga oopari. Mapa tachi o k'achiadeepa

uchiapata Cristode ijāadait'ee. K'awa p'aní irua tachi k'aripait'ee p'ek'au k'achia juua ek'ariipa, t'āri a-ba p'anapataadamerā iru ome māik'aapa iru p'anadamerā ne-inaa jōma irua k'isia iru bi tachi-it'ee. ¹⁹Maperā tachia ijāapata; ijāa amaada-ee. Ara anclapa barco pia jita iru bik'a ãyaa wāpiamaapa, māga pik'a tachia pia ijāapata, k'awa p'anadairā Tachi Ak'orepa tachi ateeit'ee ichimaa, Jesupa ooda k'aurepa. ²⁰Jesuta tachi k'āyaa naapiara wāji Tachi Ak'ore baparimaa, t'ēepai tachi auk'a wādamerā. Mama bak'āri, Jesús tachi P'aareerā Poro Waibia beeji, ichita tachi pari it'aa t'ipari perā, Melquisedecpa oodak'a.

P'aare waibia Melquisedec bapata

7 ¹Māgí Melquisedec Salem p'uurudepema rey pají. Tachi Ak'ore Waibiapa iru p'aare waibia papiji. Abraham chek'āri awaraarā reyrā p'oyaap'eda, Melquisedec iru k'irapite uchiaji māik'aapa bendiciaji. ²Māpai Abrahampa Melquisedecmaa teeji net'aa diezdepema chaa aba, irua net'aa jōmaweda jāri atadadepema ma reyrā juak'aawa. Melquisedec jara k'inia bi: "reypa ichi jua ek'ari p'aniirā ak'ipari Tachi Ak'orepa oopi bik'a". Ichiaba Salem p'uurudepema rey jara k'inia bi: "reypa ichi jua ek'ari p'aniirā k'āwiee p'anapipari". ³Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara-e bi Melquisedec nawe, chi ak'ore, chi ak'ochonaarā, chi t'oda, chi piuda. Ma awara jara-e bi chi p'aare mimia jōda. Iru Tachi Ak'ore Warrak'a, ichita p'aare waibia bapari perā.

⁴iK'īsíati nāgide! Melquisedec eperāarā poro waibia pají. Ichiaba tachi chonaarāwedapema ak'ochona Abraham tachi chonaarā poro waibia pají, Tachi Ak'orepa irumaa naapiara jarada perā. Mamida Melquisedecmaa Abrahampa teeji net'aa ma reyrā juak'aawa jāridadepema; ma net'aa jōmaweda diezdepema chaa, aba. ⁵Tachi Ak'orepa Ūraa Moisemaa p'āpidade jaraji Israel pidaarā poro waibiarāpa Leví ēreerādepemaarā ūk'uru awara bidamerā, p'aareerā mimia oodamerā. Ma ūraade ichiaba jaraji ma p'aareerāpa iidipataadamerā net'aa diezdepema chaa aba āchi auk'aarāmaa, māirā ichiaba Abrahamdeepa uchiadap'edaa pají mīda āchi jiak'a. ⁶Jōdee Melquisedec Leví ēreerādeepa uchia-e pají mīda, Abrahammaa iidiji net'aa jārida diezdepema chaa, aba. Ma awara Abraham waibia pají, Tachi Ak'orepa irumaa jarada perā ichia k'isia iru bada warrarā chok'ara teeit'ee. Māgá Abraham waibiara pik'a bají mīda Melquisedec k'āyaa, irua Abraham bendiciaji. ⁷Jōmaarāpa k'awa p'aní p'aare waibia, chi it'aa t'ipari awaraarā pari, waibiara bi eperā jīp'aa k'āyaara. ⁸Ma awara ūrapema net'aa diezdepema chaa aba iidipataarā jai-idaapata. Jōdee Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara-e bi Melquisedec piuda. ⁹Ma ewate Abrahampa Melquisedecmaa teek'āri net'aa jārida diezdepema chaa aba, jōma Leví ēreerādepema p'aareerā k'ap'ia pari teeji, āra at'āri t'oda-e p'anajida mīda. ¹⁰At'āri Leví uchia-e bají mīda Abraham k'ap'iadeepa, jaradai ma ewate Levideerāpa teejida Melquisedecmaa Abraham pari, ai t'ēepai Abraham āichak'e Jacobdeepa uchiadait'ee pada perā.

Jesucristopa p'aare waibia mimia oopari Melquisedecpa oodak'a

¹¹Moisepa Tachi Ak'ore Ūraa p'āda teek'āri Israel pidaarāmaa, awara biji Leví ēreerā, Aarondeepa uchiadapedaarā p'aareerā mimia oodamerā. Māgiirāpa Tachi Ak'orepa jaradak'a oopipachida eperāarāmaa. Mamīda, māga oo p'anajida mīda, ma p'aareerāpa p'oyaa wēpapida-e paji eperāarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, Tachi Ak'ore k'ait'aara wādamerā. Māga oodap'edaa paara, Tachi Ak'orepa awaraa pēi-e pak'aji Melquisedec jīak'a. ¹²Mamīda Tachi Ak'orepa awaraa p'aare biji māga oomerā. Nāgí bi-e paji Aarón bidak'a. Ma kāyaara Melquisedeck'a biji. Nāgí p'aarepa ichi mimia ook'aa Aarondeepa uchiadap'edaa rāk'a. Oopari Tachi Ak'ore ūraa chiwidide jara bik'a. ¹³K'awa p'ani nāgí p'aare, mia jara bi, uchia-e paji Leví ēreerādeepa. Wāara, na p'aare ēreerādeepa p'aare apida uchiadak'aa paji. ¹⁴Māga k'awa p'ani Tachi Waibia Jesuta uchiada perā Judá ēreerādeepa. Moisepa apida Judá ēreerā eerepema t'jara-e paji, apemaarā p'aareerā awara bik'āri.

¹⁵Ichiaiba nāga perā audupiara k'awa p'ani Jesuta tachi īrapema p'aare waibia, Melquisedeck'a. ¹⁶Tachi Ak'ore ūraa p'ādade jara bi Leví ēreerādepeamaarā awara bidamerā p'aareerā mimia-it'ee. Ma mimia oodait'ee paji na p'ek'au eujāde p'ani misa. Mamīda māga-e paji Jesús ome. Iru Leví ēreerādeepa uchia-e paji awaraa p'aareerāk'a, taarā-e weda ma mimia oomerā. Māga-e. Tachi Ak'orépata Jesús awara biji ichita ma mimiade bapariimerā. ¹⁷Māga k'awa p'ani irumaa jara bairā Tachi Ak'ore ūraa p'ādade:

'Pi ichita P'aareerā Poro Waibia pait'ee, Melquisedeck'a.' (Sal 110.4)

¹⁸Naaweda Tachi Ak'orepa Moisemaa pāpiji ichia oopi k'inia bada ichi eperāarāmaa. Jaraji ne-animalaarā p'aareerāmaa ateedamerā, āchia peedamerā māik'aapa paadamerā ichi-it'ee. Mamīda ma p'aareerāpa ma p'āpidak'a oo p'anipa, eperāarā p'ek'au k'achia oopata p'oyaa wēpapida-e paji. ¹⁹Maperā Tachi Ak'orepa ma p'āpidak'a oodap'edaa waa oopi-e paji. Ma kāyaara ichi ūraa chiwidi tachimaa k'awaapiji, ichi k'īrapite p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Cristode ijāadak'āri. Ma awara māgí ūraa chiwidi k'aurepa īrá Tachi Ak'ore k'ait'aara wā p'ani it'aa t'īdak'āri.

²⁰Tachi Ak'orepa Leví ēreerādepema p'aareerā awara bik'āri, awaraarā k'īrapite pedee-e paji. ²¹Jōdee, īrapema p'aare awara bik'āri, Tachi Ak'orepa ichi t'īde pedeeji. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'orepa ichi t'īde nāga jara bairā, awaraa ne-inaa oo-e pait'ee. "Pi ichita p'aareerā poro waibia pait'ee." ' (Sal 110.4)

²²Tachi Ak'orepa Jesumaa māga jarada perā māik'aapa Jesús k'aurepa ūraa chiwidi paraa perā, k'awa p'ani ma ūraa chiwidide jara bi tachimaa pipiara bi irua Moisemaa jarada k'āyaara.

²³Tachi Ak'orepa apemaarā p'aareerā chok'ara bipachi. Mamīda āra māgí mimiade ichita p'anadak'aa, piupata perā. ²⁴Jōdee Jesús piuk'aa perā, Tachi Ak'orepa awaraa p'aareerā poro waibia bi-e pait'ee iru pari. ²⁵Mapa irua k'aripai ichide ijāapataarā, p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā Tachi Ak'ore k'īrapite. Ichita bapari perā, ichita Tachi Ak'oremaa chupiria iidipariit'ee tachi pari.

²⁶Nāgí Jesús P'aareerā Poro Waibia tachia k'inia p'ani. Irua p'ek'au k'achia ook'aa, k'achia wēe bairā. K'īsia k'achia k'īsiak'aa. Na p'ek'au eujāde bak'āri, bapachi mīda eperāarā k'achia oopataarā t'iide, māgá ook'aa paji. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa iru jōmaarā k'āyaara waibiara papiji. ²⁷Cristo apemaarā P'aareerā Poro Waibiarāk'a bi-e. Māgiirāpa chok'apata apemaarā p'aareerā ewari chaa ne-animalaarā peedamerā paadait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee. Ma awara ne-animalaarā peedak'āri paadait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, naapiara māga oopata āchi pari, maap'eda apemaarā pari, p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Jōdee Cristo piuda aba piuji, tachia p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiit'ee. ²⁸Ma jōma jara aupadade k'īsiadak'āri, k'awa p'ani Moisepa pādade jara bi p'aareerā poro waibia mimia-it'ee awara bidamerā eperā tachik'a, p'ek'au k'achia oopari. Mamīda, ma p'āpida t'ēepai, Tachi Ak'ōrepa ichi t'iide pedee bipa, biji ichi Warra, chi p'ek'au k'achia ook'aa bita, ichita tachi P'aareerā Poro Waibia pamerā.

Tachi Ak'ōre Ūraa chiwidide jara bi Jesús tachi P'aareerā Poro Waibia

8 ¹Mia na pedee jara che wā, nāgata jara k'inia bi. Cristota tachi P'aareerā Poro Waibia. Iru Tachi Ak'ōre juaraare su-ak'i bapari Ak'ōre truade. ²Ichi bimāi it'ari, mamata Tachi Ak'ōre te waibia. Eperāarāpa māgí te ooda-e paji. Tachi Ak'ōrépata ooji. Mama Jesupa P'aareerā Poro Waibia mimia oopari tachi pari.

³Jōma P'aareerā Poro Waibiarā bipata, āchia teedamerā Tachi Ak'ōremaa ne-inaa eperāarāpa aneepata iru-it'ee. Māgá Cristopa pida ne-inaa teepari Tachi Ak'ōremaa, ichi tachi P'aareerā Poro Waibia perā. ⁴At'āri Cristo na p'ek'au eujāde bada paara, Tachi Ak'ōre te waibiade p'aare pa-e pak'aji, māgee p'aareerā at'āri paraa perā. Māirāpa oomaa p'ani Moisepa pādade jara bik'a. Cristo nama bi-e perā eperā k'ap'iade, tachia k'awa p'ani iru mimia oomaa bi Ak'ōre truade. ⁵Mamīda na eujādepema p'aareerāpa ne-inaa oo p'ani jip'a Cristopa oo bik'a it'ari. Māga k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa jarada perā ichi te oopiit'ee pak'āri Moisemaa:

‘Ooji ne-inaa jōmaata mia ak'ipidak'a, pi ee nok'ode bak'āri mi ome.’

(Ex 25.40)

⁶K'awa p'ani tachi P'aareerā Poro Waibiapa oo bi it'ari pipiara bi na p'ek'au eujādepema p'aareerāpa oopata k'āyaara. Māga bi Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa chiwidide jara bairā tachi pia ak'ipariit'ee Cristo k'aurepa.

⁷Tachi Ak'ōrepa naa ūraa jarada k'aurepa eperāarā p'ek'au k'achia wēe p'aneedap'edaa paara, awaraa ūraa chiwidi jara-e pak'aji. Mamīda ma naa ūraa jarada māga-e pada perā, tachi chonaarāpa ūraa chiwidi jiri p'anajida. ⁸Ma awara Tachi Ak'ōrepa unuk'āri eperāarāpa p'oyaa ooda-e ma naawedapema ūraade jaradak'a, jaraji:

—‘Mi, Ak'ōre Waibiapa jara bi: iŪriti! Ewari cherude ne-inaa chiwidi ooiit'ee. Ūraa chiwidi jarait'ee Judá ēreerādepemaarāmaa māik'aapa awaraa Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerādepemaarāmaa.

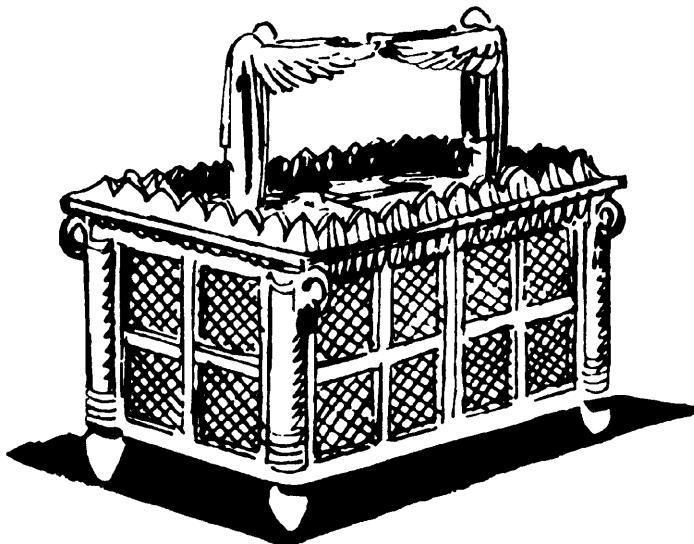
- 9 Nāgí ūraa chiwidi awara bi. Israel pidaarā chonaarāmaa jaradak'a mia aneek'āri Egiptodeepa, māga bi-e. Michi juadoopa āchi aneeji mīda, āchia oo k'inuada-e paji mia jaradak'a. Mapa mia āchi ak'i k'inia-e paji. iMi, Ak'ōre Waibiapa māga jara bi!
- 10 Mamīda ewari cherude Israel pidaarā jōmaarāmaa ūraa chiwidi jarait'ee. iMi, Ak'ōre Waibiapa māga jara bi! Nāgata ooit'ee. Ma ewatedeepa āramaa k'awapiit'ee mia oopi k'inia bi, māik'aapa māga oo k'inia p'anadait'ee, t'āripa k'inia p'anadairā. Mapa mimaa aupai Tachi Ak'ōreda adai, māik'aapa mia āra pia ak'i bapariit'ee, michi eperārā perā.
- 11 Māga bak'āri, apidaapa chiaramaa, chi klop'āyoorāmaa māik'aapa chi ēreerāmaa jarateeda-e pait'ee Tachi Ak'ōre k'awaadamerā māik'aapa irude ijāapataadamerā. Jōmaarāpa mi k'awa p'anadait'ee āchi Ak'ōre Waibiak'a, chupiria beerādeepa p'arat'ara beerāmaa.
- 12 Ārapa p'ek'au k'achia oopata chupiria k'awaait'ee māik'aapa wēpapiit'ee. Maap'eda waa k'irāpa-e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.' (Jer 31.31-34)

13 Tachi Ak'ōrepa "ūraa chiwidida" ak'āri, jara k'inia bi ma naa ūraa jarada Moisemaa sore pik'a bi. Ne-inaa soredaiparik'a, māga pik'a ma naa ūraa jarada soredai wā.

Jesupa ichi waa it'aripema te waibiade bida

9 ¹Naapiara Moisemaa ūraa jarak'āri Tachi Ak'ōrepa jaraji sāgata irude ijādai māik'aapa irua jaradak'a oodai. Ma awara Tachi Ak'ōre te ne-edee ooda oopiji. ²Ma te ne-edee oodade chi naapema cuartode baji lámpara bipata māik'aapa mesa pan p'epari Tachi Ak'ōre-it'ee. Māgí Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'ōre Net'a-it'ee. ³Araarepema Cuarto Awara Bida apachida Tachi Ak'ōre-it'ee. Māgí t'īak'au baji p'aru teesoo bipa. ⁴Ma p'aru teesoo bi k'ait'a baji altar nēepa p'eeda. Ai ūri ne-inaa t'ūa bapari paapachida. Ma p'aru teesoo bi edupema eere baji baaltek'a bi nēepa p'eeda. Ma baaltek'a bi eperārāmaa k'irāpapi baji Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jarada. Māgí edajāde baji maná chok'o nēedee oodade. Ichiaba baji Aarón pak'uru juu t'ono bada chonaarāweda māik'aapa Tachi Ak'ōrepa Moisemaa ūraa māude p'āpida. ⁵Ma baaltek'a bada t'ap'a ūri bainī p'anajida santok'a bee omé isia paraa. Māgí jiapataarā k'īra wāree, Tachi Ak'ōre ik'aawa p'anapata iru truade. Maperā santo māgí jīak'a bijida ma t'ap'ade ak'ipiit'ee Tachi Ak'ōre mama bi. Ma t'ap'ade p'aareerā poro waibiapa ne-animalaarā waa jiap'eli Tachi Ak'ōrepa eperārā miapinaamerā āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamīda mia naapai p'oyaa jōma jara-e.

⁶Israel pidaarāpa Tachi Ak'ōre te cuarto omeede oodap'eda, p'aareerā ewari chaa t'iupachida naapema cuartode āchi mimia oode, Tachi Ak'ōrepa Moisemaa jaradak'a. ⁷Mamīda chi araarepema cuartode p'aareerā poro waibia aupaita t'iupachi, año chaa t'iuda aba. T'iuk'āri, ateepachi ne-animal waa biit'ee ma

(Hebreos 9.3-5)

baaltek'a bi ūri. Māimisa Tachi Ak'ōremaa chupiria iidiji ichia p'ek'au k'achia oopata pari māik'aapa Israel pidaarāpa p'ek'au k'achia oopatap'edaa pari; āchia ne-inaa k'achia k'awada-ee oopatap'edaa paara. ⁸Māga oopida k'aurepa Tachi Ak'ōre Jaurepa eperāarāmaa k'awapi baji māgí tede Tachi Ak'ōre k'ait'a wādaik'araa bi. ⁹Ma jōma oopida k'aurepa ma eperāarāmaa, Tachi Ak'ōrepa jarateemaa baji ichia āramaa k'awapi k'inia bada māik'aapa tachi ūrapemaarāmaa paara. Nāga k'awapi k'inia baji. Net'aa teedak'āri māik'aapa ne-animalaarā peepidap'eda, paapidak'āri Tachi Ak'ōre-it'ee, eperāarā at'āri k'īsia p'ua p'anapachida āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. ¹⁰Chi māga oopataarāpa ne-inaa k'odak'āri, k'ap'ia siidak'āri māik'aapa ne-inaa todak'āri Tachi Ak'ōrepa Moisemaa p'āpidak'a, ūripai o-īa p'aneepachida, Tachi Ak'ōrepa pipiara k'awapirumaa ichia k'īsia iru bada āchi-it'ee.

Cristo waa bat'ada

¹¹Ma-it'ee Cristo cheji, tachi P'aareerā Poro Waibia pait'ee. Ichia k'awapipari Tachi Ak'ōredē ijāapataarāmaa Ak'ōrepa k'īsia iru bi āchi-it'ee. Māga ooi ichi bapari perā Tachi Ak'ōre it'aripema te waibiade. Māgí te waibia pipiara bi na p'ek'au eujādepema te waibia k'āyaara, eperāarāpa ooda-e pada perā. Jīp'a Tachi Ak'ōrépata ooji. ¹²Ma awara na eujādepema p'aareerā poro waibia ma edupiara bi cuartode t'ūuk'āri, ne-animalaarā waa ateepari. Mamīda Cristo t'ūuk'āri ma it'aripema tede chi cuarto edupiara bide, t'ūuda aba t'ūuji ichi waa bat'adata bide Tachi Ak'ōre bimāi. Māgá tachi neto p'ik'a ataji uchiadamerā tachia p'ek'au k'achia oopata juu ek'ariipa māik'aapa atuanaadamerā. ¹³K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa naa ūraa jaradadeepa Moisemaa eperāarā t'ūudaik'araa p'anadak'āri

Tachi Ak'ore te waibia bimāi, nāga oojida waya t'iudaipia p'anadamerā. Chivo chak'erā māik'aapa p'ak'a chak'erā ateejida p'aareerāmaa peedamerā māik'aapa chi waa jiap'edamerā āchi ūri. Māga-e pīra jiap'epipachida it'abarre p'ora p'ak'a wēra chak'e paadap'edaa p'oirada pania ome. Ma ne-animalaarā waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa eperāarā ūripema k'achia aupai wēpapiji. ¹⁴Mamīda Cristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa ne-inaa pipiara oopari. Cristopa p'ek'au k'achia maarepida oo-e paji mīda, Tachi Ak'ore Jaurepa k'aripaji iru tachi pari piumerā. Māgā iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa wēpapipari ne-inaa k'achia jōmaweda tachi atuapipari, ne-inaa tachi k'isia p'uapipari paara. Tachi Ak'ore ichita baparipa māga oopari k'inia bairā tachia irude ijāapataadamerā māik'aapa oopataadamerā irua k'inia bik'a.

Cristopa ooda Tachi Ak'ore Ūraa chiwidide jara bik'a

¹⁵Tachi Ak'orepa māga k'inia bairā, Cristo pēiji irua oomerā Ak'ore Ūraa chiwidide jara bik'a. Māgā chonaarāwedapema Tachi Ak'orede ijāapatapedaarāpa auk'a iru p'anadait'ee ne-inaa jōma irua k'isia iru bada āchi-it'ee. Cristo piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa wēpapiji ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa, tachide ome auk'a. Māga ooji Cristo piuda perā jōmaarā pari, p'ek'au k'achia wēe ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'ore k'irapite.

¹⁶K'isiadáma nāgide. Eperāpa k'art'ade pā iru bak'ari k'aimaa ichi net'aa bēit'ee ichi piuk'ari, chi net'aa atait'ee bipa ma net'aa atak'aa chipari chok'ai bi misa. Mamīda ma k'art'a pā iru bi eperā piuk'ari, apemapa iru net'aa atapari. ¹⁷Māga pik'a Cristo piuji ooit'ee Tachi Ak'ore Ūraa chiwidi jara bik'a. Piu-e pada paara, tachia iru p'anada-e pak'aji Tachi Ak'orepa jarada tachimaa teeit'ee. ¹⁸Māga baji ichiaba chonaarāweda, ne-animalaarā peedak'ari Tachi Ak'orepa oomerā ichia Moisemaa naa jaradak'a. ¹⁹Moisepa Tachi Ak'ore Ūraa jōmaweda jarap'eda ichi p'uuru pidaarāmaa, p'ak'a māik'aapa chivo peejida. Māpai madeepa waa ataji māik'aapa p'oiraji pania ome. Oveja k'ara p'oree t'idapa hisopo juu chak'erā k'orajīma abaade jīk'ooji. Mamāik'aapa māgipa waa jiap'eji Tachi Ak'ore Ūraa p'āda ūri māik'aapa eperāarā ūri. ²⁰Māga oo bi misa, māgaji:

‘Nāgí waa jara k'inia bi Tachi Ak'orepa mīmaa jaradak'a parā pia ak'iit'ee, irua oopi bik'a ooruta pirā.’ (Ex 24.8)

²¹Ichiaba Tachi Ak'ore te ne-edee ooda edajāde māik'aapa chi ne-inaa jōma aide nībada ūri ma waapa jiap'eji. ²²Māga ooji aī naaweda Tachi Ak'orepa irumaa jarada perā māgí te māik'aapa net'aa jiap'emerā ne-animalaarā waapa. Māga ook'ari, Ak'orepa ne-inaa k'achia ma tede nībada waa ak'i-e paji. Māga bada perā ne-animalaarā waa ome, k'awa p'ani Tachi Ak'orepa eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapi-e pait'ee, aba piu-e pīra āchi pari.

²³Moisepa ne-animalaarā waapa jiap'eji na p'ek'au eujādepema te waibiade, Tachi Ak'orepa Israel pidaarā pia ak'imerā. Mamīda Tachi Ak'orepa ma ne-animalaarā waa k'āyaara pipiara k'inia baji jiap'emerā ichi it'aripema

te waibiade, ichia eperāarā jōmaweda pia ak'ímerā. Mapa Cristo pëiji eperāarā pari piumerā. Cristo chok'ai p'irabaik'ari, ma it'aripema te waibiade ichi waa jiap'ejji eperāarā p'ek'au k'achia wée p'aneedamerā Ak'ore k'írapite.

Cristo it'aripema te waibiade t'iuda

²⁴Cristo t'iū-e paji ma it'aripema jíak'aa tede; eperāarāpa te oodap'edaade. Ma kăyaara it'aripema te waibiadeta t'uiji Tachi Ak'ore k'írapite, chupiria iidiit'ee tachi pari. ²⁵Ma it'aripema tede t'iuk'ari, oo-e paji judiorā p'aareerā poro waibiapa ooparik'a. Mägipa año chaa ne-animal waa ateepari Tachi Ak'ore te waibia edupiara bì cuartode. Mamida Cristopa ateeda apai ichi waa ateeji it'aripema te waibiade. ²⁶Mäga-e pada paara, Cristo piuda chok'ara piuk'ajji, Tachi Ak'orepa na p'ek'au ejā ooru weda. Mamida Cristo cheda aba cheji mäik'aapa kurusode piuda aba piiji na p'ek'au ejā jörumaa, tachi p'ek'au k'achia wépapiit'ee. ²⁷Eperā chaa piuda aba piut'ee. Maap'eda Tachi Ak'orepa ak'iiit'ee ma eperāpa pia maa-e pirā k'achia ooda na p'ek'au ejāde bì misa. ²⁸Mäga pik'a Cristo piuda aba piiji eperāarā chok'araarāpa p'ek'au k'achia oopata wépapiit'ee. Waya cheit'ee. Mamida ma cherude tachia p'ek'au k'achia oopata wépapide che-e pait'ee. Jip'a cheit'ee ichi cheru ni p'aniirāmaa teede jöma Tachi Ak'orepa k'isia iru bì ächi-it'ee.

Jesude ijääpataarā Tachi Ak'ore k'írapite p'ek'au k'achia wée p'anadait'ee

10 ¹Tachi Ak'orepa Moisemaa p'äpidak'a oopataarāpa waide k'awada-e jōmaweda Tachi Ak'orepa k'isia iru bì ooit'ee Cristo k'ap'ia pari. Maperā ip'ipai ne-animalaarā peedap'eda, paa p'ani mida Tachi Ak'ore-it'ee, iru k'írapite p'oyaa p'ek'au k'achia wée p'anadak'aa. ²Moisepa p'ädade jara bik'a oo bipa p'ek'au k'achia wépapida paara, waa ne-animalaarā peedap'eda, paada-e pak'ajji ächia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa. Mamida at'ari mäga oopata. Mapa k'awa p'ani ächi at'ari k'isia p'ua jönapata. ³Año chaa ma ne-animalaarā peedak'ari, ächia k'achia oopata waapiara k'irāpapata, ⁴p'ak'a waa mäik'aapa chivo waapa p'ek'au k'achia wépapik'aa perā.

⁵Maperäpi Cristo na p'ek'au ejädee chek'ari, ichi Ak'oremaa mägaji:
—Ne-animalaarā peepachida mida pi-it'ee mäik'aapa ne-inaa ateepachida mida pimaa teedait'ee, wäara pia mäga k'inia-e paji. Maperä mi na ejädepemaaäräk'a t'opiji piumerā eperāarā pari. ⁶Ichiaba pi o-ia-e bají ne-animalaarā peedap'eda, paadak'ari ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani, maa-e pirā chupiria iididait'ee ärapa p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.
⁷Mapa mia mägaji: "Pichá, Ak'ore, mi nama bipi ooit'ee pia k'inia bik'a. Pichi üraa p'ädade jara bik'a mia ooit'ee." ⁸(Sal 40.6-8)

⁸Cristopa mäga jarak'ari, naapiara mägaji:
—K'inia-e paji ne-animalaarā peedamerā mäik'aapa ne-inaa ateedamerā pimaa teedait'ee. Pi o-ia-e bajida aji, ne-animalaarā peedak'ari ak'ipidait'ee pi k'inia iru p'ani maa-e pirā chupiria iididait'ee ächia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Cristopa māga jaraji Tachi Ak'ōrépata Moisemaa jaraji mīda ne-animalaarā peedamerā ma-it'ee. ⁹Maap'eda Cristopa māgaji:

—Ak'ore, mi nama bi ooit'ee pia k'inia bik'a.

Māga jarada perā tachia k'awa p'anī chi naaweda oopatap'edaa Moisepa p'ādak'a jōru, Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa chiwidipida perā Cristo k'aurepa.

¹⁰Cristopa ooda perā Tachi Ak'ōrepa k'inia badak'a, kurusode piuda aba piu chek'ari tachi k'ap'ia pari, Tachi Ak'ōrepa tachi p'ek'au k'achia wēpapiji. Maperāpi ūrá tachi ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe p'anī Tachi Ak'ore k'irapite.

¹¹Moisepa p'ādade jara bik'a, ewari chaa judiorā p'aareerāpa ne-animalaarā paapata. Māgá ip'iipai oopata, māga oopata k'aurepa p'oyaa p'ek'au k'achia wēpapidak'aa pai mīda. ¹²Jōdee Cristo piuda abaade p'ek'au k'achia wēpapiji. Maap'eda su-ak'i beeji Tachi Ak'ore truade iru juaraare. ¹³Mama Cristopa nimaan bi Tachi Ak'ōrepa iru k'ira unuamaa iru p'anapataarā ichi jua ek'ari birumaa. ¹⁴Cristo piuda aba piuda perā tachi k'ap'ia pari, irude ijāapataarā p'ek'au k'achia wēe ichita p'anadait'ee Tachi Ak'ore k'irapite.

¹⁵Tachi Ak'ore Jaurepa ichiaba made jara bají jarak'ari:

¹⁶'Ewari cherude mia Israel pidaarāmaa ūraa chiwidi jarait'ee. iMi, Ak'ore Waibiapa māga jara bi! Ma ewatedeepa k'awaapiit'ee mia āramaa oopi k'inia bi māik'aapa māga oo k'inia p'anadait'ee, t'aripa k'inia p'anadairā.'

(Jer 31.33)

¹⁷Māga jarap'eda, ichiaba jaraji:

'Mia waa k'irāpa-e pait'ee ārapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa.' (Jer 31.34)

¹⁸Tachi Ak'ōrepa māgá p'ek'au k'achia waa k'irāpa-e pait'eeda ada perā, k'awa p'anī Jesús piuda k'āyaara ne-inaa pipiara wē-e p'ek'au k'achia wēpapiit'ee.

It'aa t'ídak'ari, Tachi Ak'ore k'ait'a wādai

¹⁹Māpai ūpemaarā, Jesucristo waa bat'ada k'aurepa nāgaweda tachi panadai Tachi Ak'ore bimaa. ²⁰¿Sāga jāma panadaima? K'irāpáti Ak'ore te waibiade chi cuarto edupiara t'iak'au bají p'aru teesoo bipa, eperāarā t'uunaadamerā Tachi Ak'ore badamāi. Mamūda Jesucristo kurusode piuk'ari, Tachi Ak'orepa ma p'aru teesoo bi jēpiji ak'ipiit'ee ma k'āyaara ne-inaa chiwidi biit'ee, ma k'aurepa eperāarā t'iudamerā ichi bimāi. Māgí Jesús k'ap'ia chok'ai p'irabaida.

Ma k'aurepata tachi it'aa t'ídak'ari, it'ari t'iudai Tachi Ak'ore bimāi. ²¹Ma awara Cristo, tachi P'aareerā Poro Waibia perā, irua Tachi Ak'ore it'aripema te ak'ipari.

²²Mapa it'aa t'īmaa bide t'āri pia wādāma Tachi Ak'ore k'ait'a. Irua oopi bik'a oo k'inia p'anadáma māik'aapa ijāadáma irua tachi p'ek'au k'achia wēe ak'í bi. K'isia p'ua p'anaadáma tachia p'ek'au k'achia oopatap'edaa k'aurepa, Cristo waapa ma jōma wēpapida perā māik'aapa ne-inaa k'achia oo amaa k'inia p'anida ada perā paniapa siidak'ari. ²³Māgapai-epi. Ichita p'anadáma tachi p'anadap'edaak'a naa t'aripa ijāadak'ari, k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa teeit'ee ne-inaa jōma ichia k'isia iru bi tachi-it'ee. iTachi Ak'ōrepa ichita oopari ichia jara bik'a! ²⁴Jiridáma chik'aripapataadait'ee, tachi jōmweda chik'inia p'anapataadait'ee māik'aapa ne-

(Hebreos 6.19-20; 9.3; 10.20; San Mateo 27.51)

ināa pia oopataadai'tee. ²⁵P'ananaadáma awaraarāk'a, chi cheda-e p'aniirā Tachi Ak'ore Úraa ūride. Ma k'āyaara chip'edaidap'eda, chik'aripa p'anadáma pipiara ijāadait'ee, Tachi Ak'ore ewari waibia ewate paru misa. Ma ewate Tachi Ak'orepa ak'iit'ee eperāarāpa pia māik'aapa k'achia oopatap'edaa.

²⁶Ijāadak'āri Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida Cristode, tachia oo k'iniata oo wāruta pirā, ijāa amaa k'iniapa, k'isiadaik'araa bi awaraa ne-inaa wē-e tachia p'ek'au k'achia oopata wēpapii'tee. ²⁷Chi māga ijāada-e p'aniirāpā āchi piuda waaweedaipia bi, ai t'eepai Tachi Ak'orepa āchia k'achia oopatapledaa ak'ik'āri, āchi pēiit'ee perā t'ipitau jērajēraa jira bide. Mamaata wādait'ee jōma Tachi Ak'ore jua ek'ari p'ana k'iniadak'aa p'aniirā. ²⁸Chonaarāweda eperāpa ooamaa bak'āri Moisepa p'lādade jara bik'a, māgipa p'ek'au k'achia oo bi unudap'edaarāpa, omé maa-e pirā ōpee, jarapachida āchi pororāmaa. Māga k'awaadak'āri, peet'aapachida, chupiria k'awada-ee. ²⁹Chonaarāweda māga pají pirā, c'audupiara Tachi Ak'orepa nāgiirā miapi-e paik'ā? Ijāa amaa wāda Jesucristota Tachi Ak'ore Warra māik'aapa Tachi Ak'ore Jaurepa oo bi eperāarā k'aripait'ee Tachi Ak'oredepema-e. Ma awara jara p'ani ichi Úraa chiwidi jara bik'a Cristo waa bat'ada k'aurepa eperāarā p'ek'au

k'achia wēpapi-e māik'aapa māgá p'ek'au k'achia wēe p'anada-e Ak'ōre k'irapite.

³⁰K'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa māgiirā miapiit'ee ichia jarada perā:

'Miata p'ek'au k'achia oopataarā miapiit'ee. Miata āchi k'achia ooit'ee
āchia ne-inaa k'achia oopata pari.' *(Dt 32.35)*

Ichiaba ichi ūraa p'ādade jara bi:

'Tachi Ak'ōrépata ak'iit'ee ichi eperāarāpa ne-inaa pia māik'aapa
k'achia oopatap'edaa.' *(Dt 32.36)*

³¹Tachi Ak'ōre Waibia ichita bapari. Ichi k'īraudaru pirā tachi ome,
tachia waaweeapa p'oyaa chooda-e pai.

³²Mamīda k'irapati parāpa naa Cristode ijāadak'āri, chupiria jōnadap'edaa.
Tachi Ak'ōrepa parāmaa k'awapiji ichi ūraa chiwidide jara bi Cristode. Maap'eda
awaraarāpa parā miapijida mīda, choopachida ijāa p'anadap'edaa perā. ³³Edaare
choopachida ijāadak'aa beerāpa ik'achia jarapatap'edaa māik'aapa parā oo
iru p'anapataadap'edaa apemaarā taide. Ma awara parāpa unudak'āri pāchi
ipemaarā Cristo k'aurepa māgá chupiria chitooni, k'aripapachida. ³⁴Ichiaba
chupiria k'awaa jōnapachida ijāapataarā carcelde p'ani māik'aapa āra k'aripajida.
Parā o-ia p'anapachida ijāadak'aa beerāpa pāchi net'aa jōma jāri atadak'āri,
k'awa p'anadap'edaa perā it'ari iru p'ani ne-inaa pi-iara. Ma ne-inaa jōma Tachi
Ak'ōrepa k'īsia iru bi tachi-it'ee jō-e pait'ee. ³⁵Jōma ma et'ewa jarada wāara perā,
waaweenāati. Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi parāmaa ne-inaa pi-ia teeit'ee. ³⁶Mapa
choo p'anapatāati pāchi ijāa p'anide Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oodait'ee. Māga
ooruta pirā, unudait'ee jōma irua jarada teeit'ee parāmaa. ³⁷K'irapati irua jarada:

'Taarā-e nide chi cheit'ee bita cheit'ee. Taarā-e pait'ee. ³⁸P'ek'au k'achia wēe
p'aniirā mide ijāapata perā, mi ome p'anadait'ee. Mamīda waya naa para
badak'a ijāada-e p'aneeruta pirā, mi o-ia ba-e pait'ee āra ome.' *(Hab 2.3-4)*

³⁹Tachi Ak'ōrepa māga jaraji mīda, tachita atuada-e pait'ee ma ijāada-eerāk'a,
Cristode wāara ijāapata perā. Maperāpi irua tachi k'aripait'ee irumaa parutamaa.

Chonaarāpa ijāapatap'edaak'a ijāadaipia bi

11 ¹¿K'āata jara k'inia bima Tachi Ak'ōrede ijāapari? Ijāapata perā
k'awa p'ani wāarata uchiat'ee Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, waide
māga unuda-e p'ani mīda. ²Tachi chonaarāpa māgá ijāa p'anapatap'edaa
perā, Tachi Ak'ōrepa āra pia ak'iji.

³Ijāapata perā tachia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā
māik'aapa pajā ooji ichi pedeepapai. Mapa ūrā tachia jōmaweda unu p'ani
irua ooda ne-inaa wē-e padadeepa.

⁴Abelpa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōremaa ne-inaa pipiara teeji Caínpa teeda
k'āyaara. Mapa Tachi Ak'ōrepa pia ak'iji Abelpa teeda māik'aapa irumaa jaraji:
"Pi pia bapari mi k'irapite." Abel piuji mīda, at'āri tachimaa k'awaapipari Tachi
Ak'ōrede ijāadaipia bi māik'aapa oodaipia bi irua k'inia bik'a.

⁵Enocpa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōrepa ateeji na p'ek'au eujādeepa, piu-
ee. Maperā iru ik'aawa p'anapatap'edaarāpa waa unuda-e paji. Ma ateei

naaweda Ak'orepa jaraji: "Enocpa mi t'āri o-īapiparida aji, mi k'īrapite pia bapari perā." ⁶ Mamīda eperāpa Tachi Ak'orede ijāa-e bi pirā, Tachi Ak'ore p'oyaa t'āri o-īapi-e. Mapa eperā it'aa t'īmaa bak'āri, Tachi Ak'oremaa k'ait'aara wā k'inia bi pirā, ijāaipia bi Tachi Ak'ore ichita bapari. Ichiaba ijāaipia bi Tachi Ak'orepa k'aripapari ichide pipiara ijāarutaarā.

⁷Noépa ijāaji Tachi Ak'orepa jarak'āri na p'ek'au eujā jōma paniapa ūut'aait'ee, māga waide unuda-e paji mīda. Tachi Ak'ore waawee bada perā, ooji barco choma ichi ēreerā ome bataudait'ee, māgá piuda-e pait'ee. Ma barco māgá ook'āri, apemaarāmaa ak'ipiji ichia ijāa bi. Māga unujida mīda ijāada-e paji. Maperāpi k'inijida. Mamīda Noépa ijāa bada perā, Ak'orepa jaraji: "Noé pia bapari mi k'īrapite."

⁸Abrahampa ijāa bada perā, Tachi Ak'orepa jarak'āri wāmerā ichia teeit'ee pada eujādee, Abraham uchiajī ichi eujādeepa. Mamīda k'awa-e paji sāmaa wāru. ⁹Abrahampa ijāa bada perā, banaji ma eujā jaradade. Bapachi te ne-edee oodade awaraa eujādepemārāpa oopatap'edaak'a. Ichiaba māgá p'anapachida Isaac māik'aapa Jacob, ijāadap'edaa perā Tachi Ak'orepa jarada; ma eujā teeit'ee āchi ēreerāmaa. ¹⁰Abraham māgá bapachi ijāa bada perā Tachi Ak'orepa ichi ateeit'ee ichia p'uuru oodamaa; ma p'uuru jō-e pait'ee.

¹¹Abraham audú chonaa baji warra ooit'ee. Ichiaba Sara warra t'ok'aa paji. Mamīda Tachi Ak'orepa warra oopiji Abrahammaa, ijāa bada perā Tachi Ak'orepa ooit'ee ichia jaradak'a. ¹²Māpai Abraham eperā piudak'a baji mīda, warrarā chok'ara irudeepa uchiajida, lucero pajāde nībik'a māik'aapa p'usa ide ipu tau nāusaa nībik'a.

¹³Ma eperāarā jōmaarāpa ijāa p'anapachida āchi piurutamaa, at'āri jōma Tachi Ak'orepa jarada teeit'ee āramaa unuda-e paji mīda. Mamīda ijāa p'anadap'edaa perā, k'awa p'anajida Tachi Ak'orepa ooit'ee ichia jaradak'a. Mapa o-īa k'isiadak'āri āchia ne-inaa iru p'anadait'ee Ak'ore juadeepa, apemaarāmaa jarajida ma eujā āchi p'anadap'edaamāi wāara āchide-e paji. ¹⁴Māga jarajida it'aripema eujāde k'isīa p'anadap'edaa perā. ¹⁵Āchi uchiadap'edaa eujāde k'isīa p'anadap'edaa paara, waya āpithee wāk'ajida. ¹⁶Mamīda wā k'inia p'anajida p'anapataade it'aripema eujāde, māgí na p'ek'au eujā k'āyaara pipiara bairā. Māga k'isīa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ore k'ira nejasia-e āchi Ak'ore Waibia pait'ee. Irua āra-it'ee p'uuru oo iru bi ichi truade.

¹⁷Tachi Ak'orepa k'awaa k'inia baji Abrahampa irude wāara ijāa bi wa māgá-e. Maperā jaraji Abrahammaa chi warra Isaac peemerā māik'aapa paamerā ichi-it'ee. ¹⁸Abrahampa ijāa bada perā, māgá peeit'ee paji chi warra apai Sara ome iru bada, Tachi Ak'orepa aī naaweda Abrahammaa jaraji mīda:

'Mia Isaacdeepa uchiadait'erērā pia ak'iit'ee pi mide ijāapari perā.' (Gn 21.12)
¹⁹Abrahampa ijāaji Tachi Ak'orepa eperā piuda chok'ai p'irabaipii. Wāara māgá pik'a baji Isaac ome. Piuda p'irabaidak'a baji, chi ak'orepa peeii naaweda, Tachi Ak'orepa peenaapáde ada perā.

²⁰Isaacpa ijāa bada perā, Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a jaraji Jacobmaa māik'aapa Esaumaa. It'aa iidiji Tachi Ak'ōrepa Jacob Esaú ome pia ak'i bapariimerā.

²¹Jacobpa Ak'ōrede ijāa bada perā, ichi piut'ee pak'āri, it'aa iidiji Tachi Ak'ōrepa José warrarā bendiciamerā. Chonaa bada perā, ichi bordonde t'īdik'aji māga ook'āri.

²²Josepa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāada perā, ichi piut'ee pak'āri, chi arii p'anadap'edaarāmaa jaraji Israel pidaarā Egipro eujādeepa uchiadait'ee. Ichiaba jaraji māga p'asak'āri, ārapa ichi biiri auk'a ateedamerā.

²³Moisés ak'ōreerāpa ijāa p'anadap'edaa perā, Moisés t'ok'āri māik'aapa k'īra wāree unudak'āri, atane ōpee mera bijida. Rey pedee waaweeda-e paji, irua jaraji mīda imik'īra warra chak'eerā jōmaweda peepiit'ee.

²⁴Moisepa ijāa bada perā, chonaa pak'āri, Faraón k'au warrak'a pa k'inia-e paji. ²⁵Ma k'āyaara apemaarā Israel pidaarā chupiria chitooni ome auk'a ba k'inia baji mimia chaaree oomaa, p'ek'au k'achia ode o-īa nipai k'āyaara.

²⁶K'isiasi pipiara bai chupiria nībait'ee Tachi Ak'ōredeerā ome, ni p'ani misa Tachi Ak'ōrepa pēit'ee bi āchi k'aripamerā, Egiptodepema ne-inaa pia iru bai k'āyaara. Māga k'isiasi k'awa bada perā Tachi Ak'ōrepa teeit'eeda ada pipiara bi.

²⁷Moisepa ijāa bada perā wāji Egipro eujādeepa, rey k'īrau bi waawee-ee. K'awa baji Tachi Ak'ore ichi ome bi, ichi taupa unu-e paji mīda. ²⁸Moisepa ijāa bada perā Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā k'aripai, āramaa Pascua fiesta oopiji. Māgide oveja peepiji, maap'eda āra te t'īupata i chaa waa jiālepipi hisopo juu chak'eerāpa. Māga oojida āchi warrarā naapemaarā peepiamaapa, Tachi Ak'ōrepa jarada perā ichi ángel pēit'ee Egipro pidaarā warrarā naapemaarā peede.

²⁹Israel pidaarāpa ijāa p'anadap'edaa perā, Mar Rojo p'oo bide wāyaajida eujā pania wēe bik'a. Mamīda Egipro pidaarā auk'a wāyaadait'ee pak'āri, jōma toida k'inijida.

³⁰Israel pidaarāpa ijāa p'anadap'edaa perā, ewari siete parumaa ewari chaa p'irrabajida Jericó p'uuru ik'aawa, Tachi Ak'ōrepa jaradak'a oodamerā. Māgá oodap'eda, Tachi Ak'ōrepa muralla choma ma p'uuru t'īak'au bada baaipiji.

³¹Prostituta Rahabpa Tachi Ak'ōrede ijāa bada perā, ichi temāi o-īa t'īupiji Josuépa esperāarā omé pēida; ma p'uuru ak'ide chedap'edaarā. Maperā piu-e paji apemaarā ma p'uuruude ijāadak'aa beerāk'a, Israel pidaarāpa ma p'uuru jōt'aa chedak'āri.

³²¿K'āata waa jaraima? P'oyaa jōma jara-e jua araa-e perā jarait'ee Gedeónpa ooda, Baracpa, Sansonpa, Jeftepa, Davidpa māik'aapa Samuelpa oodap'edaa, Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa oodap'edaa paara. ³³Māgiirāpa ijāa p'anadap'edaa perā, Tachi Ak'ōrepa āchi k'aripaji nāga oodamerā. Úk'uru jura chōo p'oyaajida; awaraarāpa pia ak'ijida āchi jua ek'ari p'anadap'edaarā; awaraarāpa unujida Tachi Ak'ōrepa ooiteeda ada āchi chonaarā k'aripait'ee; awaraarāpa león it'ai jiāpijida, Tachi Ak'ōrepa k'aripap'eda; ³⁴Awaraarā t'īpitaudeepa paa-ee uchijajida; awaraarā chok'ai uchijajida espadapa pee k'inia p'anadap'edaarā juadeepa; úk'uru juatau t'ūmaa p'anadak'āri, Tachi Ak'ōrepa juataura papiji; awaraarā

Tachi Ak'orepa sōcharra papip'eda, chōojida āchi k'īraunuamaa iru p'anapataarā ome; ūk'uruurāpa āchi eujādeepa jērek'oojida awaraa eujādepema chōode chedap'edaarāpa. ³⁵ Ichiaba wēraarā ūk'uruurāpa Tachi Ak'orede ijāa p'anadap'edaa perā, unujida āchia k'inia iru p'anadap'edaa piudap'edaarā chok'ai p'irabairuta.

Jōdee, ijāa p'anajida mīda, ūk'uru piu k'achia piujida. Ijāadak'aa beerāpa māgiirā jita atadak'āri, māgapachida: "Pēida—eda apachida, Cristode ijāa amaarutamaa". Mamīda māga ooda—e paji. Maperā piujida. Āchia k'awajida piudap'eda, Tachi Ak'orepa āchi waya chok'ai p'irabaipii'ee iru ome p'anapataadamerā, waa piudae. ³⁶ Ichiaba ijāadak'aa beerāpa ūk'uru imik'īraarāmaa ik'achia jarajida māik'aapa wijida. Ma awara cadenapa jīdap'eda, carcelte t'i nībijida. ³⁷ Awaraarā māupa bat'a peejida maa—e pīrā serruchopa esajāk'a t'opee peejida. ūk'uru peejida espadapa. ūk'uru chupiria oveja e maa—e pīrā cabra e jī nipapachida; jarra oopachida māik'aapa chīrapa ūra k'achia ooruta choopachida. ³⁸ Na p'ek'au eujāde ichita p'anadaik'araa bajī, āchi ik'aawa p'anadap'edaarā kāyaara pipiara p'anadap'edaa perā. Māga p'anajida Tachi Ak'orede ijāa p'anadap'edaa perā. Nipapachida eujāpania wēe bide māik'aapa mēe, eera jēra bīmāi. Maapai p'anapachida yoro te uriade māik'aapa māu te uriade.

³⁹ Ma jōmaarāpa Tachi Ak'orede ijāa p'anadap'edaa perā, irua ūra k'aripaji māik'aapa pia ak'iji. Mamīda piudai naaweda, Tachi Ak'orepa āramaa teeit'eeda ada maarepida unuda—e paji. ⁴⁰ Irua k'inia bajī ārapa ne—innaa pipiara iru p'anadamerā tachi ome auk'a. Iru ūraa chiwidi k'aurepa wēpapiji ūrapa p'ek'au k'achia oopatap'edaa tachide ome auk'a, jōmaweda p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā ichi k'īrapite.

Choodaipia bi Cristode ijāa p'anide

12 ¹Māpai ma ijāa p'anadap'edaarā chok'araarāpa tachi ak'ima p'anadairā Ak'ore truadeepa, p'anapataadáma ūra p'anapatap'edaak'a. Ara p'irapataarā jīp'a p'irapatak'a panadait'ee āchi p'ira wārutamaa, māga pik'a Cristode ijāadáma. Oo amaadáma p'ek'au k'achia māik'aapa ne—innaa Tachi Ak'orepa oopi—e bi. Jīp'a oodáma Tachi Ak'orepa k'inia bik'a, irumaa p'ananaruta misa. ²Māga oo p'anide k'isiadáma Jesucristode, irua naapiara ijāa bada perā ichi piurumaa. ūra ichia māgá tachi k'aripapari, pipiara ijāa wādamerā piurutamaa. Ichi kurusode chupiria piuk'āri, k'īra nejasia—e paji māgá piut'ee, k'awa bada perā chupiria nībap'eda, o—ia bait'ee. Māgá ūra su—ak'i bi Tachi Ak'ore su—ak'i beepari juaraare.

³ Parāpa k'isiadaipia bi Jesús chupiria nībada ijāadak'aa beerā k'aurepa. Āchia ijāadaamaa p'anajida irua ooda unudak'āri māik'aapa irua jarada ūridak'āri. Māgá oojida mīda, iru choopachi. Māgá parā auk'a choodaipia bi irude ijāa p'anide. Sēdaik'araa bi māik'aapa p'oyaa choo—eda adaik'araa bi.

⁴ Parā māgá choo jōnide, waide p'ek'au k'achia oopi k'inia paniirāpa parā peeda—e p'ani Jesús peedap'edaak'a. ⁵ K'īra atua p'ani k'ā Tachi Ak'orepa parā ūraada, eperāpa chi warra ūraa bik'a? Iru ūraa p'ādade jara bi:

'Warra, pia k'isíaji Tachi Ak'orepa jarateek'ari itria pik'a bide. Irua k'irápapik'ari pia ne-inaa k'achia oopata, k'ira pia-ee beenáaji. ⁶Tachi Ak'orepa mágá itria pik'a bide ak'ipipari pi k'inia iru bi mäik'aapa wimaa pik'a bide miapik'ari, ak'ipipari wāara pi ichi warra.' (Pr 3.11-12)

⁷Mapa choo p'anadaipia bi mia jónide, Tachi Ak'orepa jarateemaa bairā na eujádepema ak'orepa ooparik'a. Mäga oopari ichia k'inia bita oo k'awaadamerā. Na eujádepema ak'oreerāpa ächi warrarā ūrapata mäik'aapa itriapata ne-inaa k'achia oodak'ari. ⁸Mägá ichiaba Tachi Ak'orepa oopari. Mäga oo-e pirā, parā ichi warrarā-e; jip'a awaraa ak'oredepema. ⁹Tachi k'aipee p'anadak'ari, ak'oreerāpa itriapachida ne-inaa k'achia oodak'ari. Mapa tachia ära waawee p'anapachida. Mägá bi pirā ak'oreerā na eujádepema ome, Tachi Ak'ore audupiara waaweedaipia bi irua tachi wimaa pik'a iru bak'ari, iru ome ichita p'anapataadait'ee perā. ¹⁰Taarā-e nide tachi k'aipee weda tachi ak'oreerāpa ūrapachida mäik'aapa itriapachida tachimaa ne-inaa oopi k'inia p'anadak'ari. Jödee Tachi Ak'örépata ichita pia ūrapari mäik'aapa itriapari pipiara p'anapataadamerā, t'ari pia ichik'a. ¹¹Tachi Ak'orepa tachi itriamaa bi misa, k'ira pia-ee p'anapata. Mamida ma t'ëpai pia k'isia p'aneedak'ari, oo k'awaa wāpata irua oopi k'inia bik'a mäik'aapa k'aiwee p'anapata.

¹²Maperā t'ärídepai choopatáati ijää p'anide. Parā ük'uru p'irapataarák'ata p'ani. Mäirā iyapaadaidak'ari, juatau t'ümaadaipata mäik'aapa biiri wëredaipata. iMägá p'ananáati! ¹³Ma k'ayaara naawedapema oodap'edaak'a pia oopatáati Tachi Ak'orepa parämaa oopi bik'a. Mäga ooruta pirā, pia ijääda-e p'aniirā pia ijääpidai. Paräpa oo p'anapatak'a ächia auk'a oo k'inia p'anadai.

K'irak'aupai Tachi Ak'ore Ūraa ūri k'iniada-e pai

¹⁴Jiridaipia bi k'aiwee p'anapataadait'ee jömaarā ome mäik'aapa oo p'anapatáati Tachi Ak'orepa oopi bik'a. Mäga oodaipia bi k'awa p'anadairā Tachi Ak'orepa oopi bik'a ooda-e p'aniirā irumaa p'oyaa wāda-e.

¹⁵iK'irak'aupai ijää amaa p'aneedai Ak'orepa Jesucristo pëida, ichia tachi k'inia iru bairā! Ichiaba apidaapa ūridaik'araa bi ijää amaapi k'inia p'aniirāpa jaratee p'ani Jesucristopa oodade. Ma jaratee p'ani neera k'achfak'ata bi, todak'ari, chok'ara peepari perā. ¹⁶Apida awaraa ome k'äik'araa bi, miak'äi-e bi pirā. Ichiaba oodaik'araa bi Esaúpa oodak'a. Ichia Tachi Ak'ore waaweek'aa paji. Jacobmaa teeji chi ak'ore net'aa atait'ee pada mäik'aapa Tachi Ak'orepa iru pia ak'iit'ee pada, warra naapema pada perā. Mäga teeji chik'o p'arat'u abaa pari. ¹⁷Paräpa k'awa p'ani ma t'ëpai pia k'isiak'ari, chi ak'orepa teeit'ee pada net'aa audú ata k'inia bají mäik'aapa audú k'inia bají Tachi Ak'orepa ichi pia ak'imerā. Mamida audupai jéeji mida, mäga uchia-e paji, ai naaweda chi ak'orepa jarada perä Tachi Ak'orepa jarapidak'a; Jacob pipiara ak'iit'ee Esaú k'ayaara.

¹⁸iK'isiati! Tachi Ak'ore Ūraa chiwidi k'aurepa, parā iru k'ait'aara wāpata Israel pidaarā wādap'edaak'ayaara, irua Moisemaa jarada k'aurepa. Naaweda irua Moisemaa pedeeji ee it'ia bideepa, mama bada perä. Maapai tachi chonaarā

mägí ee it'ia bi k'ait'a wādap'eda, t'ipitau it'aa urua nībik'a unujida. Ichiaba unujida pāriu jiararak'a ma ee aneu cheru. Ma awara ūrijida nāumia pururua nībi māik'aapa pa jiwaan nībi. ¹⁹Māga unudak'āri, ichiaba ūrijida trompeta jiwaan nībi māik'aapa Tachi Ak'ōre āchimaa pedeemaa bi. Chi māga ūridap'edaarā audú p'era jōnipa chupiria iidijida Moisemaa, Tachi Ak'ōrepa āchimaa waa pedeenamerā. ²⁰Māga oojida p'oyaa chooda-e pada perā Tachi Ak'ōrepa jarak'āri:

'Chi t'iaru na eede, ne-animal paara, peet'āati māupa.' (Ex 19.12-13)

²¹Ma ewate jōmaarāta p'era para baji. Mapa Moisepa pida māgaji:

'Mi audú p'era nībida aji.' (*Dt 9.19*)

²²Jōdee māga-e para ome. Jip'a it'aa tīmaa bide k'ait'a wā p'ani Tachi Ak'ōre bimaa it'ari pema eede t'ijarapata Sión māik'aapa Tachi Ak'ōre, chi ichita chok'ai bi, k'irapite panapata it'ari pema p'uuru Jerusalende. Mama unu p'ani angeleerā cho-k'ara see jōni, o-ña k'ari para bi. ²³Ichiaba mama unu p'ani Tachi Ak'ōre warra, naapemaarāk'a, Jesucristode ijāapata perā. Mama ichiaba unu p'ani Tachi Ak'ōre, na p'ek'au eujādepemaarāpia māik'aapa k'achia oopata ak'ipari. Ma awara unu p'ani chonaarāwedapema ijāa p'anapatap'edaarā, p'ek'au k'achia wēe p'ani Cristo k'aurepa. ²⁴Mama unu p'ani Jesús, Tachi Ak'ōrepa pēida ichi ūraa chiwidi jaramerā. Mama iru waa jīap'eda k'aurepa Tachi Ak'ōre bimāi, parā p'ek'au k'achia wēe p'ani iru k'irapite. Ma waa awara bi Abel waa k'āyaara. Tachi Ak'ōrepa Abel waa unuk'āri, chi Abel peeda k'achia oo k'inia baji. Mamīda Cristo waa unuk'āri, irude ijāapataarā p'ek'au k'achia wēpapida perā māgí waapa, k'achia oo k'iniak'aa Tachi Ak'ōrepa.

²⁵Mapa parāpia Tachi Ak'ōre ūraa ūridaipia bi. Ma ee it'ia bideepa pedeek'āri, Tachi Ak'ōrepa chupiria k'awa-e pají pirā ichi ūraa ūridaamia p'anadap'edaarā, audupiara tachi iru juadeepa uchiada-e pai, ūridaamia p'ani pirā iru ūraa jara pēida it'ari pia ichi Warra k'ap'ia pari. ²⁶Ma ewate Tachi Ak'ōrepa pedeek'āri, euja wēre jira ataji. Mamīda ūrapema ewari jara bi:

'Ewari cherude euja waya wēre jira atai'eeda a bi, pajā paara.' (*Hag 2.6*)

²⁷Māgí pedee waya jara k'inia bi ma wēre jira atarude Tachi Ak'ōrepa jōt'ait'ee ichia ooda na p'ek'au eujāde nībi māik'aapa pajāde nībi. Jōdee ne-inaa it'ari pema māik'aapa ichide ijāapataarā ichiak'au biit'ee. ²⁸Māgá tachi, Tachi Ak'ōre trua wērek'aade p'anadait'ee perā, gracias jaradáma irumaa māik'aapa oodáma irua oopi bik'a, tāripa māga oo k'inia p'anadairā. Ma awara Tachi Ak'ōre waaweedáma, irua māga k'inia bairā. ²⁹Ma jōma oodáma Tachi Ak'ōrepa ichi ūraa ūri k'iniadak'aa p'aniirā k'achia ooit'ee perā. Ooit'ee t'ipitaupa ne-inaa paa jōt'aaparik'a.

Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oodaipia bi

13 ¹Chik'inia p'anapatáati. Māga p'anapataadaipia bi Cristode ijāapataarā, iru k'aurepa ūrapemaarā p'anadairā. ²Parāmaa te iidi chedak'āri, wāak'anáati. Tachi chonaarāpia te wāak'ada-ee, t'ūupipachida āchi temāi pacherutaarāmaa. Ūk'uruurāpia k'awada-ee, angeleerā k'āipijida.

³K'irāpáti māik'aapa k'aripapatáati carcelde p'aniirā Cristo k'aurepa. Chupiria k'awáati parā jida māga p'aneedai perā. Ichiaba ijāadak'aa beerāpa parā k'öp'äyoorā miapi p'anadak'äri Cristo k'aurepa, k'aripapatáati, parā jida māga p'anadap'edaa perā.

⁴Miak'äi p'aniirā awaraarā ome k'äináati, Tachi Ak'örepia jara bairā chi miak'äidapa awaraa iru baik'araa bi. Ichiaba tuu bipa awaraarā jiriik'araa bi māirā ome k'äiit'ee. Tachi Ak'örepia chi māga oo p'aniirā k'achia ooi'eeda a bi.

⁵P'arat'a waibia ichita jirináati waa k'inia bairā. O-ña p'anáti pächia iru p'ani omepai, Tachi Ak'örepia jara bairā:

'Mía pi ak'i amaa-e. Ewari apida ituuba atabéi-e.' (Dt 31.8)

⁶Mapa waawee-ee tachia jaradaipia bi:

'Tachi Ak'örépata mi k'aripapari. Mapa mía eperäarā juua waawee-e bi.' (Sal 118.6)

Ijäädaipia bi naawedapema jarateepataaräpa jarateedap'edaa

⁷Naawedapema jarateepataarä k'irāpáti. Mägiiräpa ächi piurutamaa ijääpachida Jesucristopapai eperäarä o k'achiadeepa k'aripa atai. Mäga parämaa pia jarateepachida, auk'a ijää p'anapataadamerä. Mapa ärak'a ijääpatáati.

⁸Jesucristo awara pa-e pait'ee. Naawedapemaarä o k'achiadeepa k'aripa ataji, irapemaarä auk'a k'aripapari mäik'aapa waide t'oda-e p'anadait'erä auk'a k'aripait'ee. ⁹Parämaa naawedapema jarateepataaräpa jarapachida Tachi Ak'örepia Jesucristo pëiji eperäarä o k'achiadeepa k'aripa atade, tachi k'inia iru bapari perä. Ma wäara perä, t'aripa waapiara ijäädáma irude. Ijäänáati awaraa ne-inaa k'ira t'ädo jarateepataarä pedee. Mäiräpa jara p'ani Tachi Ak'örepia eperäarä k'aripapari k'o p'anadairä ne-animalaarä peedap'eda, paadap'edaa altarde. Mamäda mäga oo bipa apida p'ek'au k'achia wée bak'aa Tachi Ak'ore k'irapite.

¹⁰Moisepa p'ädade jara bik'a oo p'aniiräpa p'oyaa k'awada-e Cristopa ächi pari kurusode ooda. ¹¹Ma jara bik'a oodak'äri, p'aareerä poro waibiapa ne-animal waa atap'eda, ateepari ma cuarto edupiara bide Tachi Ak'ore te waibiade. Mägí waa bipari Tachi Ak'ore bimäi eperäarä miapinaamerä ächia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Mamäda ma ne-animal peeda k'ap'ia p'uurpleepa taawaa ateepata paadait'ee. ¹²Jódee Jesús p'uurpleepa taawaa ateejida mäik'aapa mama miapijida piurumaa. Mägá piuda perä eperäarä pari, ächia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wëpapji ichi waa bat'ada k'aurepa. Mäga ooji ächi p'ek'au wée p'aneedamerä Tachi Ak'ore k'irapite. ¹³Moisepa p'ädade jara bi k'achia bají piut'ee p'uurpleepa taawa. Mäga bají mäda, Cristo mägá piugi k'iraunuamia iru p'anadap'edaa perä. Mamäda irua mägide k'isia-e pají k'awa báda perä piut'ee tachi pari. Mapa wädáma iru ome p'uurpleepa taawaa pik'a. Uchiadáma ma chonaaräwedapema üraa juua ek'ariipa p'ananadait'ee üraa chiwidí juua ek'ari, tachi k'iraunuamia iru p'ani mäda Cristo iru p'anadap'edaak'a. K'isiada-ee, waapiara irude ijäädáma. ¹⁴Na p'ek'au eujäde p'uuru apida ichita ba-e pait'ee. Maperä tachia k'isia p'ani it'aripema p'uuru k'ira wäreede. Mamata p'anapataadait'ee Tachi Ak'ore ome. ¹⁵Mäpai Jesucristo mägá piuda perä

tachi pari māik'aapa tachi k'aripapari perā, it'aa tīmaa bide ip'ii jaradáma: "Ak'ore, pi ichita tāri pia bapari, Jesús tai k'aripamerā pēida perā." ¹⁶ Ichiaba k'ira atuanáati chik'aripa pānapanataadait'ee māik'aapa wēe beerāmaa teedait'ee pāchia iru pāni net'aadepema, Tachi Ak'orepa māgata k'inia bairā. Māga oodakāri, Tachi Ak'ore tāri o-īapidai.

¹⁷ Ma awara oopatáati pāchi ak'ipataarāpa jara p'anik'a, āchia parā ak'i p'anadairā māik'aapa parā k'aripa p'anadairā Tachi Ak'ore Ūraa k'awaadamerā. It'aa tīmaa p'anide ārapata jaradait'ee āchia parā ak'i p'anadap'edaa māik'aapa parāpa oodap'edaa. Maperā oo p'ani pirā āchia jara p'anik'a, āchi o-īa p'anadait'ee Tachi Ak'ore k'irapite, parāpa ijāapata perā. Mamida māga ooda-e pirā, āchi k'īsia p'ua p'anadait'ee iru k'irapite.

¹⁸ It'aa tīpatáati Tachi Ak'oremaa tai pari. Taipa k'awa p'ani irua pia p'anaut'ee. Tachi Ak'orepa tai k'īsia p'ua k'īsiapi-e, irua oopi bik'a oo p'anadairā māik'aapa māga oo k'inia p'ani jai-idaarutamaa. ¹⁹ Ichiaba mia enenee nībi it'aa tīpataadamerā mi pari Tachi Ak'orepa mi k'aripamerā, waya isapai wā k'inia bairā parā ak'ide.

Na k'art'a p'ā aupak'āri ūraada

²⁰ Tachi Ak'orépata tachi k'āiwee p'anapipari. Jesús waa bat'ada k'aurepa ichia eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapiji, māik'aapa Jesucristo chok'ai p'irabaipiji. Maap'eda ichi ūraa chiwidi k'aurepa Cristo biji tachi ak'ipari waibia, irude ijāapataarā ichita ak'i bamerā māik'aapa k'aripamerā, oveja ak'iparipa ichi ovejaarā ak'iparik'a. ²¹ It'aa tīmaa bide parā pari mia jara bi: "Ak'ore, āra pia ak'i bapariiji, pia oopi bik'a oo k'awaa wādamerā. Tachia māgá oodai māik'aapa pi tāri o-īapidai Jesucristopa k'aripak'āri. Ak'ore, iirua pi k'ira wāree ichita iru bapariit'ee! iAmén!"

²² Īpemaarā, mia k'inia bi parāpa na k'art'a pia leedamerā māik'aapa aide jara bik'a oodamerā. Na k'art'a mak'iarra teesoo-e bi, ne-inaa waa atāri p'āi paraa perā.

²³ Mia parāmaa k'awapi k'inia bi tachi īpema Timoteo uchiaji carceldeepa. Nama mi bimāi isapai pacheru pirā, iru ome parā ak'ide wāit'ee.

²⁴ Salude téeti parā ak'ipataarāmaa māik'aapa awaraa Cristode ijāapataarāmaa. Italiadepema ijāapataarāpa parāmaa salude tee pēiruta.

²⁵ Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'orepa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā. Māgapai paji.

SANTIAGO

Santiagopa K'art'a P'āda Judiorā Ijāapataarāmaa

Santiago, Jerusalendepema ijāapataarā poro waibiapa na k'art'a p'āji. Cristo chok'ai p'irabaip'eda, unupiji nágí Santiagomaa (1 Co 15.7). Santiagopa na k'art'a p'ā pēiji judiorā Cristode ijāadap'edaarā, eujā awara–awaraade p'anadanadap'edaarāmaa. Ma ijāapataarā ūraaji ichita ijāapataadamerā Cristopha k'inia bik'a.

Salude jarap'eda, naapiara Santiagopa jara bi ijāapataarāpa jiridamerā k'isia k'awaa p'anadait'ee māik'aapa ijāa–ijāa p'ananaadamerā (cap. 1.1-18). Jara bi oopataadamerā Ak'ore Ūraade jara bik'a; jip'a ma ūraa ūridai k'āyaara (cap. 1.19-27) māik'aapa eperāarā ūk'uru piara ak'inaadamerā awaraarā k'āyaara, Tachi Ak'orepa ijāapataarā jōmaweda auk'a pia ak'ipari perā Cristo k'aurepa (cap. 2.1-13). Jara bi k'āata jara k'inia bi Tachi Ak'orede ijāapari (cap. 2.14-26). Jara bi tachi k'iramede; sāga ma k'aurepa k'achiade baaidai (cap. 3.1-12). Jara bi wāara k'isia k'awaa p'aniirāde (cap. 3.13-18) māik'aapa sāap'eda ijāapataarā chik'inia p'anada–e (cap. 4.1-12). Jara bi audua pedeenaadamerā (cap. 4.13-17) māik'aapa p'aratara beerā ūraa bi (cap. 5.1-6). T'epai jara bi choodamerā āra ijāa p'anide māik'aapa it'aa t'ipataadamerā k'ayaa beerā pari (cap. 5.7-20).

Salude pēida

1 ¹Mi, Santiagopa oopari Tachi Ak'orepa k'inia bik'a māik'aapa Tachi Waibia Jesucristopa k'inia bik'a. Na k'art'a pēiru parā Israeldeepa uchiadap'edaa ēreerā docedepema ijāapataarāmaa, t'imí na p'ek'au eujāde p'ani chaa. Pia p'anáti.

Ijāapataarā nepirade p'ani pijida, o-ia p'anadaipia bi

²Ípemaarā Cristo k'aurepa, parā nepirade p'anadak'āri maa–e pirā chupiria jōnadak'āri, waapiara Cristode o-ia ijāa p'anáti. ³Māgá choodak'āri, k'awa p'ani ne-inaa k'ira t'ādoo choodai. ⁴Māgá choo p'ani misa, ichiak'au Tachi Ak'oremaa oopítí irua k'inia bik'a. Māgá parāpa ne-inaa apida faltada–e pait'ee irua oopi k'inia bi parāmaa. Pia k'isiapataadai māik'aapa jōma pia oopataadai, irua k'aripa bairā.

⁵Mamida parādepemapa k'awa–e bi pirā k'āata ooipia bi chupiria nībide, it'aa t'íji Tachi Ak'orepa k'awapimerā. Tachia chupiria iidiruta pirā, iru k'irau–epi. Ma

kāyaaara k'aripait'eepi, ne-inaa jōmaade tachi k'aripa k'inia bapari perā. ⁶Mapa Tachi Ak'ōremaa it'aa t'ik'āri, ijāaji wāara irua ooit'ee pia iidi bik'a. K'isianáaji: “⁷Mia oo k'inia baik'ā irua k'inia bik'a wa māga-e?” Māgee eperā k'isia nāga bi: ara p'usa abaamāi bak'āak'ata bi. ⁸Māgee eperāpa ijāa-e Tachi Ak'ōrepa ichi k'aripai. ⁸Idi ne-inaa aba ijāapari māik'aapa nu ne-inaa awaraa ijāapari. K'ira jīp'a ijāak'aa.

Chupiria beerā p'arat'ara beerā ome

⁹Piara k'awaadamerā sāga oodaipia bi chupiria jōnide, parāmaa nāga nepiriit'ee. Ijāapari aba chupiria bi pīrā p'arat'a wēe, o-ia baipia bi Tachi Ak'ōrepa iru auk'a pia ak'ipari perā apemaara ijāapataarāk'a. Ma awara o-ia baipia bi it'ari banait'ee perā. ¹⁰Jōdee ijāapari p'arat'ara bi o-ia baik'araa bi p'arat'ara bairā. Eperā p'arat'ara bi taarā chook'aa, nep'ono ewaraade bik'a. ¹¹Māgee nep'ono pi-ia bi t'ok'āri tap'eda. Mamīda ai īri ak'ōrejīru jēra nībeek'āri, piidaipari wāsiapa. Taarā-e nide ma nep'ono pi-ia jōdaipari. Māga pik'a bi eperā p'arat'ara bee. Mimia oomaa p'aniide pida, jōma āchia iru p'ani jōdarii.

Tachi Ak'ōrepa k'isia k'achia k'isiapik'aa

¹²Tachi Ak'ōrepa o-īapipari eperā chupiria nībide maa-e pīrā nepirade nībide, chook'āri Cristode ijāa bairā. Māgá chook'āri, Tachi Ak'ōrepa ma eperāmaa it'aripema poro jīra teet'ee; pia jarai'eera, ichita ichi ome bapiit'ee. Ichia māga oopari jōma ichi k'inia iru p'aniirā ome, chonaarāweda māga jarada perā. ¹³Mamīda māgá nepirade jōnide abaapa k'isiaru pīrā k'achia ooit'ee, jarai'k'araa bi: “Tachi Ak'ōrépata māga oopi bi”. Māga jarai'k'araa bi Tachi Ak'ōrepa k'isiak'aa perā ne-inaa k'achia ooit'ee. Ma awara eperāmaa māga k'isiapik'aa. ¹⁴Jip'a tachi t'ārideepata k'isia k'achia uchiapari. Maap'eda ne-animal trampade t'iuparik'a carnada k'oit'ee, māga pik'a eperā ichia k'isia k'achia oo k'iniadaik'āri, ¹⁵ma ne-inaa k'achia oopari. Chi māga ooyaa bi atuait'ee.

¹⁶Maperā ipemaarā k'iniarā, pāchi itu k'ūrapināati. K'īrak'aupai k'isiadai Tachi Ak'ōrepa k'isiapii ne-inaa k'achia ooit'ee. ¹⁷Māgá-epi. Tachia ne-inaa pia jōmaweda iru p'ani Tachi Ak'ore k'aurepata iru p'ani. Irua ooji ak'ōrejīru, atane māik'aapa lucero. Māgí edaare īdaapata, edaare īdaadak'aa. Tachi Ak'ōre māga bada paara, edaare k'isiapik'aji k'achia ooit'ee; edaare k'isiapik'aji pia ooit'ee. Mamīda māgá-e. Ichita pia oopari. ¹⁸Māgá pia oopari perā, apemaarāpa irude waide ijāadai naaweda, tachi judiorāmaa k'awapiji ichia wāarata jara pēida, ma ūraa wāarade ijāadap'eda, atuanaadamerā. Māga ooji k'inia bairā ichi k'īrapite pia nipadamerā.

Tachi Ak'ōre ūraa ūripataarāpa oopata

¹⁹Ipemaarā k'iniarā, Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā tachi-it'ee, k'īri ēesaa p'anāti iru ūraa ūridamerā. Mamīda pia k'isití pededadai naaweda. Ma awara isapai k'īraunāati. ²⁰Mia māga jara bi chi isapai k'īrauyaa bipa ook'aa perā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. ²¹Maperā k'achia k'īra t'ādoo k'isia amāati. P'ananaāti

naaweda p'anapatap'edaak'a, waide ijāada-e p'anadak'āri. Ma k'āyaara audua-ee óoti Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ichiaba k'isiapatáati irua wāarata jara pēidade, ma k'aurepata ijāapata perā māik'aapa it'aa wādai'e perā.

²²Māga ooda-e pirā, pāchi k'inia ijāa p'anifik'ata bi. Mia māga jara bi ūk'uruurāpa k'isiadai perā Tachi Ak'ōre Ūraa ūri bipapai oo p'ani irua k'inia bik'a. Mamīda pāchi itu k'ūrapi p'ani. Tachi Ak'ōre Ūraa ūridak'āri, oodaipia bi irua jara bik'a. ²³Chi māga oo-e bipa ara eperāpa espejode ichi k'īra ak'iparfk'ata bi. ²⁴Jāgí eperāpa espejode ak'i bak'āri, ichi k'īra pia unupari. Mamīda ma espejodeepa āyaa wāk'āri, espejode unuda k'īra atuadaipari. ²⁵Māga pik'a bi eperā ome Ak'ōre Ūraa ūrik'āri. Ūrii Tachi Ak'ōrepa ichimaa oopi k'inia bi. Mamīda, ai t'ēepai ichia ūrida k'īra atuadaru pirā, oo-e pai Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Jōdee chi ooparipa Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a nāga bi. Tachi Ak'ōrepa Ūraa Pia jara pēida Cristode ūrik'āri, aide k'īsia wāpari māik'aapa Cristode ijāapari. K'īra atua-ee māgí jara pēida, Cristopata k'aripapari perā ichia oomerā ma ūraade jara bik'a. Māga ook'āri, t'āri o-ia bapariit'ee.

²⁶Eperāpa k'īsiai Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a oo bi, it'aa t'īpari perā maa-e pirā primisia teepari perā. Mamīda ik'achia pedeero pīrā awaraarā āpite maa-e pirā audua pedeero pīrā, ichi itu k'ūramaa bi, wāara Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a oo-e bairā. ²⁷Wāara Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a ooparipa ooamaa bapari ijāadak'aa beerāpa k'achia oopata k'īra t'ādoo. Ma awara k'aripapari ak'ōre wēe beerā māik'aapa p'ētrāa beerā āchi chupiria jōnide.

Sāgá awaraarā ak'īdaipia bi

2 ¹Ípemaarā, parāpa k'awa p'ani net'aa jōma Tachi Waibia Jesucristo jua ek'ari nībi. Iruata Tachi Ak'ōre k'īra wāree iru bi. Māga k'awa p'anita māik'aapa irude ijāa p'anita, ḷsāap'eda parāpa aba k'iniara iru p'anapatama apemaarā k'āyaara? Tachi Ak'ōrepa māga oopik'aa. ²¿Sāga pak'ajima parāpa mia jararuk'a oodap'edaa paara? Parā cheepurudak'āri it'aa t'īdait'ee, pachei aba p'arat'ara bi māik'aapa aba chupiria bi. ³Chi p'aru pi-ia jī bi māik'aapa sortija nēedee jī bi pipiara ak'īdai chi p'aru sore jī bi k'āyaara. Jaradai ma p'arat'ara bimaa: "Nama su-ak'i ba chéji su-ak'i beepata pipiara bide." Jōdee ma chupiria chimaa jaradai: "Jāma bainī banají, maa-e pirā jāma su-ak'i banají." ⁴Māga oodap'edaa paara, Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a ooda-e p'anak'ajida. Mapa parāpa māgá oo p'ani pirā, pia ooda-e p'ani. Cristo Tachi Waibiada a p'ani mīda, jara p'ani chisāgita k'iniadaipia bi apemaarā k'āyaara. Māga oodak'āri, k'achia k'īsia p'ani.

⁵Ípemaarā k'iniarā, iūrīti! Tachi Ak'ōrepa audú jīrit'erajipi chupiria chedeerā, Cristode ijāadap'eda, o-ia p'anapataadamerā na p'ek'au ejūjade, k'awa p'anadairā irua āchi k'aripapari. Ma awara āchi jīrit'eraji it'aa wādamerā. Tachi Ak'ōrepa māga oopari āchi-it'ee māik'aapa jōma iru k'inia iru p'aniirā-it'ee, chonaarāweda māga jarada perā. ⁶Tachi Ak'ōrepa māgá chupiria beerā jīrit'eraji mīda, parāpa p'arat'ara beerā pipiara ak'īpata chupiria beerā k'āyaara. ¿K'awada-e p'anik'ā p'arat'ara beerāpata parā chupiria oo iru p'anapata māik'aapa charraarā k'īrapite atadaipata?

⁷Ma awara āchia Jesucristo tī ichi k'inia ik'achia jarapata. Māga oopata Tachi Waibia Jesucristopa jōmaarāmaa pia oopari mīda. ilru tīdetra parā poro choopijida! Māga bita, ̄sāga ārata pipiara ak'īdaima chupiria beerā k'āyaara?

⁸ Ma k'āyaara oodaipia bī Tachi Ak'ōrepa ūraa waibīara bide jara bik'a ichi ūraa p'āpidade:

'Awaraarā k'inia iru baparíiji pichi k'ap'ia k'inia iru baparik'a.'(Lv 19.18)

⁹Māgá parāpa eperāarā ūk'uru ak'i p'ani pirā pāchi k'ap'ia ak'ipaták'a, mamīda māga ooda-e p'ani pirā jōmaarā ome, k'achiata oomaa p'ani Tachi Ak'ore k'īrapite. Māgá oodak'āri, ooda-e p'ani iru ūraa p'ādade jara bik'a. ¹⁰Eperāpa Tachi Ak'ōrepa ūraa jaradadepema aba oo-e pirā, ichita iru ūraade jara bik'a jōmaweda oo-e bi. ¹¹Iruata jaraji:

'Miak'āi bī awaraarā ome k'āināaji.'

Ichiaba jaraji:

'Eperā peenāaji.'

(Ex 20.13-14)

Mapa awaraa jīri-e pijida, eperā peeru pirā, ichita oo-e bi jōmaweda Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. ¹²Mamīda parāpa Cristode ijāadak'āri, ma ūraa p'āda juu ek'ariipa uchiajida. Mapa parāpa pia pedeedaipia bī awaraarāde māik'aapa jōmaarā auk'a ak'īdaipia bi, ewari cherude Tachi Ak'ōrepa ak'iit'ee perā ichide ijāapataarāpa oopatap'edaa māik'aapa pedeepatap'edaa. Māgá k'awaait'ee ichia jaradak'a oojida wa ooda-e paji. ¹³Māgá Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, chupiria k'awa-e pait'ee awaraarā chupiria k'awada-e p'anadap'edaarā. Jōdee chupiria k'awaait'ee awaraarā chupiria k'awaadap'edaarā. Māirā o-ia uchiadait'ee iru k'īrapite, oodap'edaa perā irua jaradak'a.

Tachi Ak'ōrede wāara ijāapataarāpa oopata irua k'inia bik'a

¹⁴Māpai ̄pemaarā, k'īsīati mia jararude. Eperāpa Tachi Ak'ōrede ijāa bida ai. Mamīda māgipa chīara k'aripak'aa pirā Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, ichi k'inia māga jara bi. Māga jara bipapai it'aa wā-e pait'ee. ¹⁵Pia jarait'eera, ijāapari abaapa unuru pirā awaraa ijāapari p'aru wēe bi jīsua-it'ee, māik'aapa chik'o wēe bi k'oit'ee, ̄sāgak'ajima nāga jarada paara? ¹⁶"P'aru mōtaapa pira bēeji jīsuapiamaapa māik'aapa nek'ōji bi jāwaa beerumaa. Maap'eda pia wāji Tachi Ak'ore ome." Māga jara bide maarepida tee-e pirā ma ijāapari chupiria chimaa, ̄k'āare piata baima? Ichi k'inia māga jaraji. ¹⁷Māga pik'a bi chi jara bipa: "Mia Tachi Ak'ōrede ijāapari." Mamīda māgí eperāpa ook'aa pirā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a ichi ūraade, ma eperāpa ichi k'inia māga jara bi.

¹⁸Ewaa eperāpa jarai: "Pia Tachi Ak'ōrede ijāa bi māik'aapa mia ne-inaa oopari irua jara bik'a. Mamīda pia ne-inaa oo-e pirā irua jara bik'a, māgara wāara ijāa-e bi. Jōdee mia māgā irua jara bik'a oopari perā, pia k'awaai mia wāara ijāa bi." ¹⁹K'awa bi pia ijāa bi Tachi Ak'ore apai. Wāarapi, mamīda māga ijāa bipa tachi it'aa wā-e pait'ee. Netuaraarāpa ichiaba māga k'awa p'ani. Mamīda p'era p'anapata k'awa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee.

²⁰ Pariatua k'isianáaji. Ma k'āyaara óoji Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. K'awáaji wāara Tachi Ak'ōrede ijāa bipa oopari irua oopi bik'a. ²¹ Chonaarāweda auk'a māga paji. Tachi chonaarāwedapema Abrahampa ichi warra ateeji ee nok'ode biit'ee altar īri māik'aapa peeit'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, Tachi Ak'ōrepa irumaa māga jarada perā. Māgá Abrahampa chi warra wāak'a-e pada perā, wāara p'ek'au k'achia wēe beeji Tachi Ak'ōre k'īrapite. ²² Aí naaweda Abrahampa Tachi Ak'ōrede ijāaji. Mamīda ichia ook'āri Ak'ōrepa jaradak'a, ak'ipiji wāara ijāa bi.

²³ Ma awara māga ook'āri, wāara uchiaji Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a:

‘Abrahampa Tachi Ak'ōrepa jarada ijāaji. Maperā Tachi Ak'ōrepa iru pia ak'ipachi.’ *(Gn 15.6)*

Abrahampa ichia wāara ijāada māgá ak'ipida perā, Tachi Ak'ōre k'ōp'āyoda apachida.

²⁴ Māpai īpemaarā, Tachi Ak'ōrepa māga ooda perā Abraham ome, parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia wēe ak'ipari eperā irude wāara ijāa bi māik'aapa irua jara bik'a oo bi. Mamīda māgá ak'i-epi eperā irude ijāa bida apari, māgipa oo-e bi pirā irua jara bik'a.

²⁵ Tachi Ak'ōrepa Abraham ome oodak'a ichiaba ooji Rahab ome. Māgí prostituta bají. Mamīda Israel pidaarā chedak'āri iru baparimāi ma p'uuru ak'ide, irua ma Israel pidaarā k'aripaji ichi auk'aarāpa jita atanaadamerā. Māga ooji Tachi Ak'ōrede ijāa bada perā. Māgá ooda perā māik'aapa wāara ijāada perā, Tachi Ak'ōrepa māgí wēra p'ek'au k'achia wēe ak'iji. ²⁶ Māpai ma jōma jara aupadade k'isiadak'āri, parāpa k'awaadai Tachi Ak'ōrede ijāa bida aparipa ook'aa pirā irua jara bik'a ichi ūraade, wāara ijāa-e bi. Iru tachi piuda k'ap'íak'ata bi.

Pariatua pedeedaik'araa bi

3 ¹ īpemaarā, parādepemá Ak'ōre Ūraa jarateepari pa k'inia bi pirā, k'awaaipia bi apemaarā ijāapataarāpa oopatap'edaa ak'ii k'āyaara, Tachi Ak'ōrepa taipa oopatap'edaa audupiara ak'iit'ee jarait'ee pia wa k'achia. Māgá irua k'awaait'ee taipa jarateedap'edaak'a p'anapachida wa māgá p'anadak'aa paji. ² Māgá jara bi tai chi jarateepataarāpa chīara k'īraupidai perā taipa jarapata k'aurepa. Wāara tachi ijāapataarā jōmaarāpa edaare māgá oopata māik'aapa awaraa ne-inaa k'achia pariatua oopata. Eperā pada paara chīara k'īraupik'aa ichi pedeepa, māgipa awaraa ne-inaa k'achia apida ook'aa pak'ají.

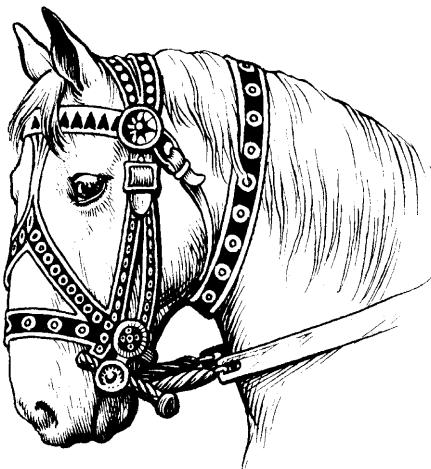
³ K'isiadáma nāgide. Ne-inaa ma-āri hierrodee ooda caballo it'aide bipata. Māgipa wāpipata chi wāpi k'iniamaa. ⁴ Ichiaba barco choma tok'esaa wāk'āri, nāupa golpe p'ua nībi mīda ãyaa wāpiit'ee, ma barco p'eraparipa ichia atee k'iniamaa ateeperi chi timonpa. Māga oopari ma barco k'āyaara timón ma-āriara bi mīda. ⁵ Māga pik'a bi tachi k'īrame ome. Tachi k'ap'iade ma-āri bi mīda, māgipa ne-inaa k'īra tādoo audua jarapata eperārāpa. Ma awara k'awa p'ani t'ipitau ma-āriipa eujā ãree paat'aai. ⁶ Ma t'ipitauk'ata bi tachi k'īrame. Tachi k'ap'iade ma-āri bi mīda, nepira waibiade baaipipari māik'aapa ne-inaa k'achia oopipari, madeepa na p'ek'au eujādepemá pedee k'achia k'īra tādoo uchiapari perā. Ma

awara madeepa netuarapa pedeepida uchiapari. Mapa k'awa p'ani tachi k'iramepa māgá nepirade baaipipariit'ee tachi toru wedapema piurumaa.

⁷K'awa p'ani eperāarāpa taunomaapata nāgee ne-animalaarā mēepema k'ira t'ādoo: wāabaipata; eujāde nīuteepata; eujāde bipa urt'iū nīuteepata; p'usa jādepema; jāgee.

⁸Māga oopata mīda ne-animalaarā ome, apidaapa āchi k'iradoopa k'irame p'oyaa t'īdik'adak'aa. Māga p'oyaada-e tachi k'iramedeepa pedee k'achia k'ira t'ādoo pariatua uchiapari perā. Madeepa uchiada pedee k'achia neera k'achíak'ata bi, chīara miapipari perā.

⁹Tachi k'iramepa pedee pia jarapari Tachi Ak'ōremaa it'aa t'īdak'āri. Mamīda māgipa ichiaba ik'achia pedee jarapari chīaramaa. Māgá pedee k'achia jaradak'āri awaraarāmaa, ik'achia jara p'anfk'ata bi Tachi Ak'ōremaa, irua eperāarā jōma ooda perā. ¹⁰Ipemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāapataarā it'aideepa pedee pia pedee k'achia ome māgá uchiaik'araa bi. ¹¹Pania poatri uchia bimāi eujā ek'ariipa asia naap'ee ome uchiak'aapi. Ichiaba pania k'iyaa uchiaparimāipi naap'ee uchia-epi. ¹²Ma awara higuera biirideepa orodak'aa olivo, māik'aapa uva k'arradeepa p'edak'aa higojō. Mapa ipemaarā, Tachi Ak'ōrede ijāapataarāpa pedee k'achia k'ira t'ādoo jaradaik'araa bi; jīp'a pia aupaita jarapataadaipia bi.

(Santiago 3.3)

Wāara k'isia k'awaa beerā

¹³Parādepema k'isia k'awaa bi pirā, k'awaa wāipia bi ooit'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māik'aapa māga ak'ipiipia bi apemaarāmaa. Chīara ome tāri pia baipia bi māik'aapa k'ariipaipia bi, audua-ee. Māgata p'anapata wāara k'isia k'awaa beerā.

¹⁴Mamīda māgá p'anapataadai k'āyaara, parāpa Tachi Ak'ōre Úraa jaratee k'inia p'ani pirā apemaarā k'āyaara waibiara pa k'iniapa, wāara Tachi Ak'ōre-it'ee k'isia atua p'ani, irua māgá oopik'aa perā. ¹⁵Chi māgá k'isia p'aniirā ijāadak'aarāk'api k'isiapata, āchia oo k'iniata oo k'inia p'anadairā. iNetuarapata māgá k'isiapipari!

¹⁶Eperā aba waibiara pa k'inia bak'āri apemaarā k'āyaara, jōmaarāpa ichi pedee aupai ūridamerā, nāgee ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo ooi: nepira jiriyaa bai, pedee audua bai, maa-e pirā apemaarā k'aripak'aa bai. ¹⁷Mamīda chi wāara k'isia k'awaa bi Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a māgá niapk'aapi. Ne-inaa awaraa k'āyaara jōma oopari oo k'inia bairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Nepira jirik'aa chīara ome; jīp'a k'āiwee bapari. Chīara k'irau chok'ak'aa māik'aapa pia ūripari ne-inaa iidide chedak'āri. K'irau-ee oopari ichi poropa oopi bik'a. Awaraarā chupiria k'awaapari

mäik'aapa k'aripapari. Eperā aba pipiara ak'ik'aa apemaarā k'āyaara. Oopari ichia jara bik'a; seewata ne-inaa ook'aa. Mägeepa ne-inaa k'ira tādoo oopari chiara k'aripait'ee. ¹⁸ Chi māga ooparipa k'inia bapari jōmaarā k'aiwee p'anapataadamerā ichik'a, Tachi Ak'ore k'irapite mäik'aapa apemaarā k'irapite. Mapa pia nipapari. Māgá ichi ik'aawa p'aniirā iruk'a p'ana k'iniadaipi.

4 ¹ Ma k'īisia k'awaa bi māga bapari mīda, parādepema chok'ara k'aiwee p'anadak'aa. ¿Wāara-ek'ā? Aupedee para bapari mäik'aapa k'irau para bapari, pāchi t'āride k'īisia k'achia iru p'anadairā. ¿K'āare k'aurepata māga para bapari? Pāchia oo k'inia p'ani k'aurepa-ek'ā?

Tachi Ak'orepa jara bik'a oodak'aarā

² Nāga oo p'ani. Parā waibiara pa k'inia p'anapata apemaarā k'āyaara maa-e pirā chīara net'aa k'īapata. T'ēepai ma net'aa p'oyaa atada-e pak'āri, ma net'aa chipari k'iraunuamāa iru p'aneepata, peet'aa k'iniadarutamaa. Māga oo p'ani mīda, atadak'aa parāpa k'inia p'ani, Tachi Ak'oremaa iididak'aa perā. ³ Jōdee Tachi Ak'oremaa iididak'āri, pāchi-it'ee aupaita iidipata. Mapa Tachi Ak'orepa teek'aa pāchia iidi p'ani, māgá k'achia iidi p'anadairā. ⁴ Pāchia oo k'iniata oo k'inia p'anadairā, Tachi Ak'orepa jara bik'a oo k'iniada-e. Ara wērapa chi k'ima amaaparik'a awaraa ome banait'ee, māga pik'a parāpa oodaamaa p'ani ne-inaa Tachi Ak'orepa oopi bi, oonadait'ee irude ijāadak'aa beerāpa oopatak'a. ¿K'awada-e p'anik'ā māga oodak'āri, t'iū p'ani Tachi Ak'ore k'iraunuamāa iru p'anapataarā eere? ⁵ ¿K'āata k'īisia p'anima? ¿Tachi Ak'orepa ichi ūraa p'ādade nāga pariatua jara bik'ā?

'Mia jaure bida esperā k'ap'īade k'inia bi michi-it'ee.' (Dt 4.24)

i Tachi Ak'orepa pariatua māga jara-e pají! ⁶ Māga jaraji tachi pia ak'i k'inia bairā mäik'aapa k'aripa k'inia bairā. Mamīda wāara k'inia p'ani pirā irua māga oomerā, pāchia k'inia p'ani oo amaadaipia bi mäik'aapa irua jara bik'a oodaapia bi. Māga k'awa p'ani iru ūraa p'ādade jara bairā:

'Tachi Ak'orepa k'aripa-e audua p'anapataarā, mamīda t'āri pia k'aripapari audua-ee beera.' (Pr 3.34)

⁷ Mapa ipemaarā, oopití Tachi Ak'oremaa irua oo k'inia bik'a pāchi t'āride mäik'aapa pāchi k'īsiade. Ma awara netuarapa k'īisia k'achia k'īsiapik'āri, oonáati ichia k'inia bik'a. Ma k'āyaara chóotí mäik'aapa Tachi Ak'oremaa it'aa tīti. Māgá oodak'āri, ma netuara ãyaa wāit'ee. ⁸ Parādepema ne-inaa k'achia oo p'aniirāpa jaráti Tachi Ak'oremaa jōma k'achia oodapledaa, irua māgí wēpapik'oomerā. Maap'eda k'achia k'ira tādoo oo amáati. Māga ooruta pirā, irumaa it'aa tīdak'āri, irua waya ūriipi. Ichiaba pariatua k'īisia p'aniirāpa māga oodaapia bi. Mägeerā eda k'īsiapata "mia ooit'ee Tachi Ak'orepa oopi bik'a" mäik'aapa eda k'īsiapata "mia ooit'ee michia oo k'iniata". Tachi Ak'orepa māgá pariatua k'īsiapik'aa. ⁹ Parā wāara pia nipa k'inia p'ani pirā Tachi Ak'ore k'irapite, k'īsíati pāchia oopatap'edaade. Maap'eda k'īisia p'ua p'anáti. Èidai k'āyaara, t'āri p'ua p'anáti mäik'aapa jéeti, pāchia

k'achia oopatap'edaa k'aurepa. ¹⁰Māga ooruta pirā, Tachi Ak'ōremaa ak'ipidai wāara oo k'inia p'ani irua jara bik'a. Ma awara māgá oodak'āri, irua parā pia ak'ii.

**Ak'idaik'araa bi chīrapa oo p'ani
ma t'ēepai ãra ãpīte ik'achia jarait'ee**

¹¹Mamīda īpemaarā, k'īrak'aupai chīara ãpīte pedee k'achia pedeedai, k'īsia p'anadairā ãchia ooda-e p'ani Tachi Ak'ōre Ūraa p'āpidade jara bik'a. Māgá eperāpa pedee k'achia pedeek'āri, ichiaba oo-e bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, ichi ūraade jara bairā chīara ãpīte pedee k'achia pedeeik'araa bi. Ma awara ijāapataarāpa māgá oodak'āri, ak'ipipata k'īsia p'ani ãchia Tachi Ak'ōre k'āyaara pipiara k'awa p'ani chīrapa oo p'ani ak'idait'ee. ¹²Māgá k'īsiadaik'araa bi. Tachi Ak'ōrepapaita eperāarāpa oopata ak'ipari, ichiata jarada perā sāga p'anapataadaipia bi. Ichia aupaita eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atapari ichi ome p'ananadamerā. Ma awara ichia aupai jarapari chisāgiirā ichimāiipa ãyaa pēiit'ee. Mapa apidaapa ak'idaik'araa bi chīrapa oopata, jarait'ee pia wa k'achia.

Ūraa audua pedeenaadamerā

¹³Ūrīti parādepema jarapataarā: "Idi maa-e pirā nu wādait'ee jāgí p'uurudee net'aa netode māik'aapa año aba mama p'aneedait'ee mimiamaa p'arat'a jitadait'ee." ¹⁴Māga jaradaik'araa bi parāpa k'awada-e p'anadairā nu chok'ai p'anadai wa p'anada-e pai. Parā nāupa jīarara taarā-ee ãyaa p'ua ateeparik'api p'ani. ¹⁵Idi wa nu ne-inaa oodait'eeda adai k'āyaara, jaradaipia bi: "Tachi Ak'ōrepa k'inia bi pirā māik'aapa chok'ai p'ani pirā, ne-inaa oodait'ee." ¹⁶Mamīda parāpa māgadak'aa. Audua pedeepata, pāchi k'īradoopa ne-inaa jōmaweda oo k'inia p'anadairā. Mamīda māgá audua pedeedaik'araa bi, tachi jōmaweda Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'anadairā. ¹⁷Māpai eperāpa k'awa bi pirā ne-inaa pia ooipia bi, mamīda māgá oo-ee, k'achia oomaa bi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

Ūraa p'arat'ara beerā-it'ee

5 ¹Írá ūrīti p'arat'ara beerā. Jéeti māik'aapa bīti, parā miadait'ee perā Tachi Ak'ōrepa ak'ik'āri na p'ek'au eujādepemaarāpa oopatap'edaa. ²Ma ewate pāchia ne-inaa iru p'ani jōmaweda servi-ee baibeeit'ee. Jōma pāchia kodait'ee ia bidap'edaa mik'ia bait'ee. Ma awara parāpa p'aru pi-ia p'e iru p'ani jīdait'ee wiwirria jēra bait'ee, polillapa k'ok'ooda perā. ³Parā nēe māik'aapa p'arat'a p'e iru p'ani mogosia jēra bait'ee hierrok'a. Tachi Ak'ōrepa ma net'aa jōmaweda jōpiit'ee, ichi k'īrapite servi-e bairā. Parāpa ma nēe p'arat'a ome māgá mogosiadaida unudak'āri, k'awaadait'ee pāchi k'ap'ia paara jōdait'ee, t'ipitaupa ne-inaa paa jōparik'a. Írá parāpa māgee net'aa at'āri p'emaa p'ani. Mamīda taarā-e Tachi Ak'ōrepa ooit'ee mia jara bik'a. ⁴ÍUrīti! Parāpa mimiapataarā jīripata pāchi ne-uudap'edaa chauda p'edamerā. Mamīda ma mimiapataarāmaa p'aadak'aa. Mapa chupiria iidipata abaapa ãchi k'aripamerā. Jōmaarā Ak'ōre Waibiapa ãra chupiria iidida ūri bi. ⁵Na p'ek'au eujāde p'ani

misa, jōmaweda pāchia oo k'iniataoopata māik'aapa net'aa k'iniata p'e wāpata. P'ak'a poreepidák'api p'ani. Mamīda taarā-e ewari cherude p'ak'a ateepatak'a chi peepatamaa, Tachi Ak'ōrepa parā k'achia ooit'ee, ooda-e p'anadairā irua k'inia bik'a. ⁶Ma awara parāpa eperā tāri pia p'aniirā charraarāmaa ateepata, ne-inaa k'achia maarepida ooda-e p'ani mīda. Maap'eda charraarāmaa p'aapata ma chupiria chitoonirā peepidamerā. ¿K'aipa p'oyaima parā ome?

Choodaipia bi chupiria jōnide

⁷Ipemaarā, Tachi Ak'ōrepa māgá ooit'ee perā māgeerā ome, choopatáati chupiria jōnadak'āri āra k'aurepa. Māga oodaipia bi Tachi Waibia Jesucristo cheit'ee perā. Iru māgá cheru misa, p'anapataadaipia bi ne-uupataarāk'a. Māirāpa ne-inaa uudap'eda, k'āiwee nipata ijāa p'anadairā k'oi chek'āri, āchi ne-uudap'edaa t'onoit'ee māik'aapa warii't'ee. Ai t'ēepai waya nipata k'oi waya chek'āri, ma ne-uudap'edaa chaumerā. ⁸Māga pik'a parā k'āiwee nīdaipia bi māik'aapa ijāapataadaipia bi Tachi Waibiade, iru taarā-ee cheit'ee perā, jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide.

⁹Mamīda ipemaarā, māgá k'āiwee ni p'ani misa ma chupiria jōnide, k'īrak'aupai jaradai: "Jāgí ijāapari k'aurepa mi nāgá chupiria nībi." Tachi Ak'ōrepa māgá k'achia k'īsiapataarā pia ak'i-e pait'ee, iru chek'āri jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ide. Taarā-ee iru waya cheit'ee na p'ek'au eujādee. ¹⁰Piara k'awaadamerā sāga choodaipia bi nepirade jōnide, mia k'īrapapi k'inia bi Tachi Ak'ore pedee jarapataarā chonaarāweda p'anapatap'edaa. Tachi Ak'ōrepa āra pējji jarade irua oopi k'inia bāda eperāarāmaa. Mamīda ma eperāarāpa āra miapijida, ārapa jaradap'edaa ūri k'iniada-e p'anadap'edaa perā. Māgá iru p'anajida mīda, choopachida. ¹¹Tachi ijāapataarāpa pia pedeepata āra āpite, waapiara ijāapatap'edaa perā Tachi Ak'ōrede āra chupiria jōnadak'āri. Parāpa k'awa p'ani sāga chooji chonaarāwedapema Job, chupiria nībide. Māgá bajī mīda, Tachi Ak'ōrede ijāapachi. Maap'eda ma chupiria nībideepa uchiak'āri, Tachi Ak'ōrepa Job k'aripaji pipiara bapariimerā naawedapema k'āyaara. Tachi Ak'ōrepa māga ooji chupiria jōniirā chupiria k'awaapari perā.

¹²Irā ipemaarā, ne-inaa awaraa k'awapi k'inia bi parāmaa. Juraadaik'araa bi ne-inaa apida k'īrapite: pajā k'īrapite, na eujā k'īrapite, wa ne-inaa awaraa k'īrapite. Tachi Ak'ōrepa jōmaarāpa oopatap'edaa ak'ik'āri, pia ak'i-e pait'ee māgá pariatua jarapataarā, chīrapa ijāadamerā āchia jara p'ani. Māgá juraadai k'āyaara parāpa jaradaipia bi: "ooit'epi" jaradak'āri ne-inaa oodait'ee māik'aapa "oo-epi" jaradak'āri ne-inaa ooda-e pait'ee.

¹³Māpai ipemaarā, parādepema aba chupiria nībak'āri, it'aa tīipia bi. Jōdee o-ia bak'āri, Tachi Ak'ōremaa k'ariipia bi. ¹⁴Ma awara parādepema aba k'ayaa bak'āri, jara pēidaiapia bi tachi ijāapataarā ak'ipataarāmaa, āra chedamerā māik'aapa it'aa tīdamerā iru pari. Iru ik'aawa pachedak'āri, ārapa it'aa tīdaipia bi Jesucristopa iru jipamerā. Māimisa āradepemapa iru k'ap'ia p'uruipia bi aceitepa. ¹⁵Mamīda it'aa tīdak'āri, wāara ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa jipai. Māga ooruta

pirā, Ak'ōrepa ooit'ee ārapa iidi p'anik'a. Ma k'ayaa wēpait'ee māik'aapa k'ayaa baji pirā p'ek'au k'achia ooda k'aurepa, ma p'ek'au k'achia wēpait'ee.¹⁶ Tachi Ak'ōrepa māga oopari perā, k'ayaa beerāpa jaradaipia bi ūachia k'achia oodap'edaa awaraa ijāapataarāmaa, māirāpa it'aa t'īdamerā ūachi pari. Māgá Tachi Ak'ōrepa ūra jipaipi. Mía māga jara bi irua oopari perā ichi k'irapite pia nipapataarāpa iidi p'anik'a, wāara ijāadak'āri. Māga oopari ūrapa ne-inaa chaaree iidi p'ani pijida.¹⁷ Māga ooji chonaarāweda ichi pedee jarapari Elías ome. Elías eperā paji tachik'a. Mamīda it'aa iidik'āri Tachi Ak'ōremaa irua k'oi chepinaamerā, Tachi Ak'ōrepa māga ooji, Eliapa wāara ijāa bada perā. Año ūpee esa-auk'a k'oi che-e paji.¹⁸ Ma t'ēepai waya it'aa iidik'āri, Tachi Ak'ōrepa k'oi chepiji māik'aapa ma eujāde ne-uudap'edaa t'onop'eda māik'aapa warip'eda, chauji.

¹⁹ Māpái ūpemaarā, mía et'ewa jaradak'a chik'aripa p'anapatáati. Māgá parādepema aba k'achiade baairu pirā oo k'inia-e bairā Tachi Ak'ōrepa oopi k'inia bik'a, awaraarāpa iru k'aripadai, waya wāara ijāamerā māik'aapa k'achia oo amaamerā.²⁰ K'awadaipia bi chi māgá k'ariparupa māgí eperā o k'achiadeepa uchiapiit'ee. Māgá Tachi Ak'ōrepa irua k'achia ooda jōmaweda wēpapii.

Māgapai paji.

1 SAN PEDRO

San Pedropo K'art'a Naapiara P'āda

San Pedro, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ā pēiji Cristode ijāapataarā Ásia eujāde awara–awaraa p'anapatap'edaa perā ijāadak'aa beerā juade, Pedropo ūraa bi choodamerā āchi ijāa p'anide.

Salude jarapeda, naapiara Pedropo k'irāpapi bi sāga Tachi Ak'ōrepa āra chupiria k'awaa ji māik'aapa k'aripaji Cristode ijāadamerā. Jara bi chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapataarāpa, iru angeleerāpa paara māga k'awa k'inia p'anajida, mamida p'oyaada–e pají (cap. 1.1-12). Jara bi Ak'ōrepa ijāapataarā māgá o k'achiadeepa k'aripa atada perā, p'ek'au k'achia oo amaadaipia bi māik'aapa irua oopi bik'a p'anapatadaipia bi (caps. 1.13–2.3). Jara bi Jesucristopa āra jirit'erají p'aareerāk'a p'anadamerā ichideerā tāide māik'aapa awara p'anapataadamerā na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā k'āyaara (cap. 2.4-12). Jara bi āchi poro waibiarā waaweedamerā. Ichiaba jara bi Cristo miada āra k'aripait'ee (cap. 2.13-25). Ūraa bi miak'āi p'aniirāpa k'awaadamerā sāga p'anapataadaipia bi Cristo juu ek'ari (cap. 3.1-7). Waya jara bi ijāapataarāpa naawedapema ne-inaa k'achia oopata oo amaadamerā māik'aapa ne-inaa pia oopataadamerā, ma k'aurepa miaruta pijida (caps. 3.8–4.19). T'ēepai ūraa awara–awaraa jara bi ijāapataarā it'ee (cap. 5.1-11) māik'aapa āramaa salude pēi bi (cap. 5.12-14).

Salude pēida

1 ¹Mi, Pedro Jesucristopa pēida ichi ūraa jarateede. Mia na k'art'a p'ā pēiru parā, Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarāmaa Cristode ijāadamerā; chi awara–awaraa p'anapataarā k'ira tewaraarāk'a nāgí eujāde: Ponto, Galacia, Capadocia, Ásia māik'aapa Bitinia; māgí eujāde. ²Tachi Ak'ōrepa naaweda k'isia iru badak'a, parā jirit'erají. Iru Jaurepa parā awara biji oodamerā Jesucristopa oopi bik'a māik'aapa p'ek'au k'achia wēe p'anadamerā iru waa bat'ada k'aurepa. Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa parā audú pia ak'i bapariimerā. Māgá k'āiwee p'anapataadait'ee.

Cristode ijāapataarāpa it'ari ne-inaa pia iru p'anadait'ee

³O–ia it'aa t'ídáma Tachi Ak'ōremaa. Iru Tachi Waibia Jesucristo Ak'ōre. Tachi audú chupiria k'awaada perā, ichi Jaurepa tachi waya t'o pik'apiji

ichideerā p'aneedamerā. Māga ooji Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaipik'āri. Ma k'aurepata k'awa p'anī tachi jida ichiaba chok'ai p'irabaidait'ee.⁴ Ma awara k'awa p'anī tachia iru p'anadait'ee ne-inaa jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerāmaa. Māgí ne-inaa ia iru bi it'ari parā-it'ee. Māgí ne-inaa pi-ia bi. Jōk'aa māik'aapa sore pak'aa, ne-inaa it'aripema perā.⁵ Parāpa wāara Tachi Ak'ōrede ijāapata perā, irua parā ak'i baparii'ee māgí ne-inaa unurutamaa. Iru jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, parā ak'ipari atuanaadamerā ichi ewari waibia ewate, na p'ek'au eujā jōk'āri. Ma ewate irua unupiit'ee jōma ichia k'isia iru bi ichideerā-it'ee.

Ijāapataarā o-īa p'anapata

⁶ Tachi Ak'ōrepa māga oopari perā parā-it'ee, t'āri o-īa p'anapata. Mamīda ūrā, taarā-e nide k'isia p'uadaridai, nepira k'ira t'ādoode baaidak'āri. ⁷ Parā nepirade baaipata k'awaadait'ee wāara Cristode ijāapata wa māga-e. K'isiatī nāgide. Eperāarāpa t'ipitaude nēe torrabipata, nejarra uchiamerā. Māga pik'a parā nepirade baaipata, audupiara Cristode ijāapataadamerā. Nēe pi-ia bi, mamīda pipiara bi Cristode ijāait'ee. Nēe jōdaipari na eujādepema perā. Mamīda eperāpa wāara Cristode ijāak'āri, jō-e pait'ee. Mapa chōotī parā ijāa p'anide, nepirade baairuta pijida. Māga ooruta pirā, Jesucristo waya chek'āri, Tachi Ak'ōrepa pia pedeeit'ee parāmaa.

⁸ Parāpa Cristo waide unuda-e p'anī mīda, iru k'inia iru p'anī. Ma awara ūrā unuda-e p'ani mīda, irude ijāapata. Mapa t'āri o-īa p'anapata. Pedee wē-e jarait'ee sāga parā audupai o-īa p'anī. ⁹ Parāpa k'awa p'anī wāara ijāapata perā, Tachi Ak'ōrepa parā k'aripamaa bi atuanaadamerā.

Chonaarāwedapemaarāpa k'awa k'inia p'anadap'eda

¹⁰ Chonaarāweda Ak'ōre pedee jarapataarāpa pi-ia ak'ijida Tachi Ak'ōre ūraa p'āda k'awaadait'ee sāga Tachi Ak'ōrepa eperāarā k'aripait'ee atuanaadamerā, parā ome oomaa bik'a. Māgá ak'i p'anī misa, āchia jōma pia k'awada-e pajī mīda, Tachi Ak'ōrepa jarapiji āramaa sāga irua parā ūrapemaarā k'aripait'ee bajī, eperāarā jōmaweda k'inia iru bairā. ¹¹ Cristo Jaurepa āramaa jarapipachi iru cheit'ee bada, chupiria nībait'ee bada māik'aapa k'ira wāree bait'ee bada, jōmaarā k'āyaara waibiara pak'āri. Mapa ārapa audú k'awa k'inia p'anapachida sāga māik'aapa sāapai ma jōma p'asait'ee pajī. ¹² Mamīda Tachi Ak'ōrepa āramaa k'awapiji māgí pedee jaradak'āri irua jarapidak'a, āchi-it'ee-e pajī. Ma k'āyaara parā ūrapemaarā-it'ee pajī. Māgí pedee parāpa ūrijida Tachi Ak'ōre ūraa jarateepataarāpa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda parā o k'achiadeepa karipa atait'ee. Māga jarateejiida Tachi Ak'ōre Jaure it'ariipa āra ome ba cheda perā. iAngeleerāpa paara māgí net'aa jōma k'awa k'inia p'anapata! Mamīda k'awada-e tachia k'awa p'anik'a.

**Cristode ijääpataarā
k'achia wēe p'anapataadaipia bī**

¹³ Maperā k'īra jīp'a p'anapatáati. Ichita k'īsíati Tachi Ak'ōrepa ooit'ee bide parā k'aripait'ee Cristo waya chek'āri. ¹⁴ Warrarā chok'ek'ee p'anapatak'a p'anapatáati. Ijäädai naaweda p'anapatap'edaak'a p'ananaáti. Maapai Tachi Ak'ōre k'awada-e p'anadap'edaa perā, ne-inaa k'achia pariatura oopachida; pāchia oo k'iniata. ¹⁵ Ma k'āyaara ne-inaa jōmaade k'achia wēe p'anapatáati, Tachi Ak'ōre k'achia wēe bapari perā. Iruata parā jīriji māga p'anapataadamerā. ¹⁶ Iru ūraa p'ādade auk'a jara bī:

‘K'achia wēe p'anapatáati, mi māga bapari perā.’ (Lv 19.2)

Tachi Ak'ōre waaweedaipia bī

¹⁷ Tachi Ak'ōre, “Ak'ōreda” a p'ani pirā, iru waaweedaipia bī na p'ek'au eujāde p'ani misa k'īra tewaraarāk'a. Iru waaweedaipia bī irua jōmaarāpa ne-inaa oopata auk'a ak'ipari perā jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁸ Pariatura parāpa ne-inaa k'achia oo wāpachida pāchi chonaarāpa oo p'anadap'edaak'a. Pia k'awa p'ani Tachi Ak'ōrepa parā k'aripa-e paji ma naaweda o k'achiade wādadeepa, apidaapa irumaa p'aadap'edaa perā ne-inaa jōparipa, nēek'a maa-e pirā p'arat'ak'a. ¹⁹ Ma k'āyaara Tachi Ak'ōrepa parā ma o k'achiadeepa k'aripa ataji Cristo waa bat'ada k'aurepa. Ma waa pipiara bajī ne-inaa awaraa k'āyaara, oveja chak'e waak'a bada perā. Chonaarāweda eperāarāpa oveja chak'e maarepida t'uda anida wēe ateedak'āri peepidait'ee māik'aapa paadait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee, irua āra pia ak'ipachi. Māga bī Cristo waa ome. Iru maarepida k'achia wēe bajī. Mapa iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'ōrepa irude ijääpataarā pia ak'ipari. ²⁰ Na eujā ooi naaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bajī Cristopa ichi waa bat'amerā eperāarā k'aripait'ee. Mamīda īrapaita, na p'ek'au eujā jōi naaweda, irua Cristo pēiji parā īrapemaarā k'aripade. ²¹ Ma awara Cristo chok'ai p'irabaipiiji māik'aapa it'aa ateeji ichi k'īra wāree eujādee. Mapa Cristo k'aurepa parāpa Tachi Ak'ōrede wāara ijääpata māik'aapa k'awapata jai-idaadak'āri, irua parā ichiaba chok'ai p'irabaipiit'ee.

Chik'inia p'anapataadaipia bī

²² Parāpa ūridap'eda Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida Cristode, t'āripa ijääjida māik'aapa Ak'ōrepa parā p'ek'au k'achia wēpapiji. Mapa īrá wāara pāchi īpemaarā Cristo k'aurepa k'inia iru p'anadai. Mapa jīp'a pāchi t'āripa chik'inia p'anapatáati. ²³ Māga p'anadaipia bī Tachi Ak'ōre Jaurepa parā waya t'o pik'apida perā ichideerā p'aneedamerā. Māga padaida-e paji pāchi ak'ōreerā k'aurepa, ewaa t'odak'a. Māgee ak'ōreerā piupata. Mamīda Tachi Ak'ōre ichita chok'ai bapari. Iruata parā ichideerā papiji ichi pedee k'aurepa. Māgí pedee jōk'aa. Ichita bapari Tachi Ak'ōrek'a. Mapa parā jida ichita p'anapataadait'ee. ²⁴ Tachi Ak'ōre ūraa p'ādade jara bī:

'Eperāarā jōmaweda p'ūajarak'a p'ani. P'ūajara bap'eda, taarā—ee piidaipari.

 Ichiaba p'ūajara p'ono t'onop'eda, pi-ia unupata mīda, piu baaipari eujāde.

²⁵Mamīda māga—e Tachi Ak'ore pedee ome. Māgí ichita bapari.' (*Is 40.6-8*)

Parāpa māgí pedee ūrijida Tachi Ak'ore Ūraa jarateepataarāpa parāmaa jarateedak'āri Cristopa ooda parā k'aripait'ee atuanaadamerā. Māgí pedee pia k'aurepata parā jida ichita p'anapataadait'ee.

Tachi Ak'ore Ūraa audú k'awaa k'inia p'anadaipia bi

2 ¹Maperā oo amáati ne—inaa k'achia k'ira t'ādoo. Seewanáati mālk'aapa seewata ne—inaa oonáati. Awaraarā k'ira unuamaa iru p'ananaatí ãrapa net'aa iru p'ani k'aurepa. Pedee k'achia apida chiara āpite jaranaatí. ²Ma k'āyaara, ara warra ewaa t'oda juto k'inia bik'a, k'awaa k'inia p'anapataatí Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida. Māgá oo wādait'ee irua oopi bik'a it'aa wārutamaa. ³Irá k'awa p'ani Tachi Waibia t'āri pia bapari.

Jesucristo ijāapataarā poro waibia

⁴Mapa óotí irua k'inia bik'a. Irua tachi k'aripapari ichita chok'ai p'anapataadamerā. Eperāarāpa iru yiaraa iru p'anapachida te oopataarāpa māu orp'e—ee yiaraa iru p'anapatak'a, māu basa—it'ee jirit'eradak'āri. Mamīda Tachi Ak'ore k'irapite iru chi māu pipiara pik'a bi, Tachi Ak'orepa iru jirit'erada perā. ⁵Parā jida ma ichita bapari tedepema māuk'api p'ani ichita p'anapataadait'ee perā. Mapa oopítí Tachi Ak'oremaa irua k'inia bik'a. Māga oodak'āri, parāpa mimia oodait'ee p'aareerāpa oopatak'a ne—animalaarrā peedap'eda, paadak'āri Tachi Ak'ore—it'ee. Mamīda ma k'āyaara ne—inaa pipiara oodait'ee, Cristo k'ap'ia pari ne—inaa oodait'ee perā ichi Jaurepa oopi bik'a. ⁶Chonaarāweda Tachi Ak'orepa māga jaraji ichi Ūraa p'ādade:

 'Mia aba pi—ia bita jirit'eraji biit'ee michi it'aripema Sión p'uurdude, parāpa irude ijāadamerā. Irude ijāapataarā k'ira nejasia p'anada—e pait'ee ma p'uurdude panadak'āri, ichideerā perā.' (*Is 28.16*)

⁷Wāara parā ijāapataarā—it'ee iru jōmaarā k'āyaara pipiara bi. Mamīda māga—e ijāadak'aa beerā—it'ee. Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

 'Te oopataarāpa māu k'iniada—e padap'edaai pipiara padachi.' (*Sal 118.22*)
⁸Ichiaba awara āi Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade jara bi:

 'Ara esperā māumaa t'ūtiparik'a, māga pik'a esperāarā chok'ara t'uti pik'adait'ee ma māu pipiara papida k'aurepa.' (*Is 8.14*)
Māgí māu Jesucristo. Wāara ijāadak'aa beerā t'uti pik'apata, Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida Cristo k'ap'ia pari ijāadaamaa p'anadap'eda, atuadait'ee perā Tachi Ak'orepa k'isia iru badak'a.

⁹Mamīda Ak'orepa parāta jirit'eraji ichideerā p'anadamerā. Ichiaba jōmaarā reypa parā awara biji mimia oodamerā ichi pari, p'aareerāpa Ak'ore mimia oopatak'a. Ak'orepa k'inia bi parā ichi p'uuru pidaarā p'anadamerā

ichik'a, k'achia wēe. Ichideerā papiji parāpa jōmaarāmaa jaradamerā irua ooda eperāarā k'aripait'ee. Iruata parā jīrīji uchiadamerā ijāadak'aa beerā p'āriu pik'a p'anideepa t'iudait'ee ūdaa pik'a pi-ia bidee iru ome.¹⁰ Naaweda parā Tachi Ak'ōre p'uuru pidaarā-e paji. Mamīda ūrá iru p'uuru pidaarā. Naaweda Tachi Ak'ōrepa parā chupiria k'awa-e paji, ijāadak'aa p'anadap'edaa perā. Mamīda ūrá parā chupiria k'awaa bi, ichideerā perā.

Oopatáati Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a

¹¹ Mapa ūpemaarā k'iniarā, mia enenee nībi oonaadamerā pāchi p'ek'au k'achia oyooa bi k'ap'īapa oopi k'inia bik'a. Māgipa chōo pik'apari tachi t'āri ome. Parā k'īra tewaraarāk'a p'anapata ijāadak'aa beerā t'āide. Mapa oodaik'araa bi āchia oopatak'a.¹² Ma k'āyaara āchi t'āide k'īra jīp'a p'anadaipia bi. Māgá p'ananuta pirā, āchia "k'achia beerāda" aruta pijida parā ūpīte, unudait'ee parāpa ne-inaa pia oo p'ani māik'aapa Tachi Ak'ōre cheru ewate jaradait'ee iruata parāmaa māga oopiji.

¹³ Na p'ek'au eujāde p'ani misa, óoti eperāarā poroorāpa jara p'anik'a, apidaapa Tachi Waibia ūpīte k'achia pedeenaadamerā parā k'aurepa. Māga oodaipia bi César ome, iru waibiara bairā apemaarā poro waibiarā k'āyaara.¹⁴ Ichiaba māga oodaipia bi iru ek'ari p'aniirā ome. Irua āra pēipari k'achia beerā atadamerā māik'aapa miapidamerā; jōdee t'āri pia p'aniirāmaa pia pedeedamerā.¹⁵ Tachi Ak'ōrepa k'inia bi parāpa ne-inaa pia aupai oodamerā. Māga ooruta pirā, chi k'īsia k'awa-ee p'aniirāpa parā ūpīte pariatura pedeeda-e pai. K'īup'ee p'anadait'ee.

¹⁶ Parā esclavoorā-e. Mapa p'anapatáati esclavo-eerāk'a. Mamīda māimisa k'īsianáati oodait'ee pāchia oo k'iniate, ne-inaa k'achia oorutamaa. Ma k'āyaara p'anapatáati Tachi Ak'ōre esclavoorāk'a, oomaa irua oopi bik'a.¹⁷ T'āri pia p'anapatáati jōmaarā ome. K'inia iru p'anapatáati pāchi ūpemaarā Cristo k'aurepa. Tachi Ak'ōre waaweepatáati māik'aapa César waaweepatáati, eperāarāpa āchi poro waibiarā waaweeptak'a.

P'anadaipia bi Cristo mimiapataarāk'a

(Ef 6.5-9; Col 3.22-25; Tit 2.9-10)

¹⁸ Teeda mimiapataarā, pāchi poro waibiarā waaweepatáati māik'aapa oopatáati ūrapa jara p'anik'a. Māga oodaipia bi āra t'āri pia p'ani pirā, maa-e pirā t'āri k'achia p'ani pijida.¹⁹ Ūrapa parā miapidai, ne-inaa k'achia ooda-e p'ani mīda. Mamīda k'īrau-ee chooruta pirā oo k'inia p'anadairā Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, irua parā pia ak'ii't'ee.²⁰ Jōdee māgá ak'i-e pait'ee parāpa ne-inaa k'achia oodap'eda, k'īrau-ee chooruta pirā miapidak'āri ma k'achia oodap'edaa k'aurepa. Mamīda parā k'īrau-ee chooruta pirā miapidak'āri ne-inaa pia oodap'edaa perā, māgara Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'ii't'ee.²¹ Ma-it'ee Tachi Ak'ōrepa parā jīrīji, Cristo jīak'a p'anapataadamerā. Iru miaji parā k'aripait'ee. K'inia bi parāpa awaraarā auk'a k'aripadamerā, miaruta pijida māga oo p'ani k'aurepa. Tachi Ak'ōre pedee jaraparipa irude nāga jaraji:

²² 'Irua p'ek'au k'achia ook'aa paji. Seewa apidaamaa jarak'aa paji.' (Is 53.9)

²³ Cristomaa ik'achia jaradak'āri, māgá p'anauk'aa paji. Miapidak'āri, maarepida jarak'aa paji k'achia ooit'ee iru imiateedap'edaarāmaa. Ma k'āyaara ma nepira ichiak'au biji Tachi Ak'ōrepa oomera ichia oo k'iniata. K'awajj Tachi Ak'ōrepapai ak'ii eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. ²⁴ Kurusode bak'āri, Cristopa ichi itu tachia p'ek'au k'achia oopata iru baji ichi k'ap'iade. Māgá piuji tachia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa, tachi uchiadaidamerā p'ek'au k'achia jua ek'ariipa māik'aapa k'achia wēe p'anapataadamerā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a. Ma p'ek'au k'achia oopatap'edaa perā, parā k'ayaa pik'a p'anapachida. Mamīda Cristo miapida kaurepa parā pari, jiipa pik'a p'aneejida. Maperāpi ūrā parā ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome. ²⁵ Parāpa ijāadai naaweda, p'anapachida oveja o atua bik'a, Tachi Ak'ōre k'awada—ee p'anadap'edaa perā. Mamīda ūrā, ma oveja āpitée cheruk'a ichi ak'ipari waya unu atarumaa, māga pik'a parā o k'achiade wādap'edaadeepa āpitée chejida unu atarutamaa pāchi ak'ipari, Cristo ome. Iruata parā tāri ak'ipari.

Ūraa miak'āi p'aniirā-it'ee (Ef 5.22-23; Col 3.18-19)

3 ¹Mia parā wēraarā miak'āi beerā ūraait'ee oodamerā pāchi imik'iraarāpa jara p'anik'a. Māga ooruta pīrā, chi imik'iraarā ijāadak'aa p'aniirāpa Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida ijāadai parā k'aurepa. Cristopa ooda āchimaa jarada—e p'ani mīda, āchia irude ijāadai, ²unudak'āri parāpa Tachi Ak'ōre waaweeepata māik'aapa ne—inaa k'achia oodaamaa p'anapata. ³Parā wēraarā Cristode ijāapataarāpa jiridaik'araa bī k'ira wāree p'anadait'ee ūripai, pāchi poro pi—ia bida p'anipa maa—e pīrā ne—inaa nēedee ooda jī p'anipa maa—e pīrā p'arū pi—ia jī p'anipa. ⁴Ma k'āyaara jiridaipia bī tāride k'ira wāree p'anadait'ee, awaraarāpa māgee k'ira p'oyaa unuda—e p'ani mīda. Tachi Ak'ōre—it'ee piara bī tāri pia māik'aapa kāiwee p'anapataadamerā, ne—inaa ūripai oopata k'āyaara. Māgee ne—inaa jōpata, mamīda ne—inaa tāride ichita bapari. ⁵Māgá p'anapachida chonaarāwedapema wēraarā, Tachi Ak'ōredē ijāapatap'edaa. Tāride k'ira wāree p'anapachida ijāapatap'edaa perā Tachi Ak'ōrepa āchi karipait'ee māik'aapa oopatap'edaa perā āchi imik'iraarāpa jaradap'edaak'a. ⁶Māga paji Abraham wēra Sara. Ichia oopachi Abrahampa jaradak'a māik'aapa irumaa: "michi poro waibiada" apachi. Parā Sara k'aurāk'a p'ani, iruk'a ne—inaa pia ooruta pīrā māik'aapa ne—inaa apidaamaa p'erapida—e p'ani pīrā.

7Ichiaba ūraait'ee parā imik'iraarā Cristode ijāapataarā k'isia k'awaa p'anadamerā p'anapataadait'ee pāchi wēraarā ome. Ara k'aripapatāati juatau mak'iarā wēe p'anadairā imik'iraarāk'a. Ma awara āra pia ak'ipatāati, auk'a Cristode ijāapata perā māik'aapa it'aa wādait'ee perā Tachi Ak'ōrepa k'aripap'eda. Ara māgá pia ak'idaipia bī Tachi Ak'ōrepa parāpa it'aa iidipata p'anaumerā.

Sāga p'anapataadaipia bī awaraarā ome

⁸ Ma awara parā jōmaarāmaa ūraait'ee auk'a k'isia p'anapataadamerā oodait'ee Cristopa oopi bik'a. Tāri auk'a p'anapatāati māik'aapa chik'inia p'anapatāati

ÿipemaarā perā Cristo k'aurepa. Awaraarā chupiria k'awaa p'anapatáati mäik'aapa audua-ee p'anapatáati. ⁹ Awaraarāpa parāmaa ne-inaa k'achia oodak'ari, auk'a oonáati. Parāmaa ik'achia jaradak'ari, auk'a jaranaati. Ma käyaara ächimaa pia pedéeti mäik'aapa it'aa iidití Tachi Ak'orepa ächi k'aripamerā. Ma-it'ee Tachi Ak'orepa parā jiriji, parā jida k'aripa k'inia bada perā. ¹⁰ Iru ûraa pädade jara bi:

'Eperā t'ari o-ña taarā ba k'inia bi pirā na p'ek'au eujäde, awaraarā äpíte pedee k'achia jara amaaipia bi mäik'aapa seewa amaaipia bi.

¹¹ Ne-inaa k'achia k'ira t'ädoo oo amaaipia bi mäik'aapa ne-inaa pia ooipia bi. Jiriipia bi k'äiwee bapariit'ee jömaarā ome. ¹² Ma jöma ooipia bi Tachi Waibiapa ak'i bapari perā ne-inaa piaoopataarā mäik'aapa üripari perā ärapa it'aa iidipata. Mamida mäga oo-e ne-inaa k'achia oopataarā ome. Mäirā k'aripa-epi.' *(Sal 34.12-16)*

¹³ Parāpa jiriruta pirā oodait'ee ne-inaa pia aupai, ñk'airäpa parāmaa k'achia oodaima? ¹⁴ Mamida awaraarāpa parā miapiruta pijida ne-inaa pia oo p'ani k'aurepa, o-ña p'anadaipia bi. Ma miapida k'aurepa Tachi Ak'orepa parā pia ak'ii'tee. Mapa p'erapináati parā jiripataarāmaa mäik'aapa k'isia jönanáati ächi k'aurepa.

¹⁵ Ma käyaara k'irápáti Tachi Waibia Cristo bapari pächi t'ärde mäik'aapa irumaa it'aa t'iti. Apidaapa parāmaa iidiruta pirā sääp'eda Cristode ijääpata, ichita p'anauti.

¹⁶ Mamida mäga óoti t'ari pia, audua-ee, Tachi Ak'ore waaweeepata perā. Ne-inaa pia aupaita oopatáati. Mäga ooruta pirā, k'isia p'ua p'anada-e pait'ee. Ma awara parā imiateepataarāpa parā äpíte pedee k'achia jaradak'ari, awaraarāpa ächi k'ira nejasapidait'ee, parā wäara p'anapata perā Cristopa oopi bik'a.

¹⁷ Piara bi miadait'ee ne-inaa pia ooda k'aurepa, mäga k'inia bi pirā Tachi Ak'orepa, miadai k'äyaara ne-inaa k'achia ooda k'aurepa. ¹⁸ Ichiaba Cristo miaji piuk'ari tachia p'ek'au k'achia oopata wëpapiit'ee. Iru p'ek'au k'achia wëe baji mäda, piuda aba piuji p'ek'au k'achia oopataarā pari, mägä tachi ijääpataarā t'üdamerā Tachi Ak'ore ode iru ome. Eperääräpa iru peejida. Mamida aramata Tachi Ak'ore Jaure waya araa paji iru jaure ome. ¹⁹ Mäpai iru wäji angeleerā, chi k'achia oodap'edaarā, jää paraa bimaa. Jaraji mäirämaa irua ächi p'oyaada piuk'ari eperäärä k'aripait'ee atuanaadamerā. ²⁰ Mäga jaraji mäiräpa oodak'aa p'anadap'edaa perā Ak'orepa oopi bik'a, chonaaräweda Noé na p'ek'au eujäde bak'ari. Mäirä k'aurepa Tachi Ak'orepa na eujädepemaarā k'achia beerä audú miapi k'inia baji. Mamida chooji Noépa barco choma ooru misa, aide bataut'ee ichi éreerā ome. Ära ochopai p'anajida. Mamida ma barcode bataudap'edaa perā, Tachi Ak'orepa ära k'aripajji k'iniinaadamerā awaraarā ome. Jaradai ma pania pëidapa k'achia beerä jöpiit'ee, Tachi Ak'orepa Noé ichideerā ome k'aripajji chok'ai uchiadamerā. ²¹ Tachi Ak'orepa ära k'aripadak'a chok'ai uchiadamerā ma pania k'aurepa, mäga pik'a ïrá pania k'aurepa Ak'orepa parā jida k'aripapari ichita chok'ai p'anapataadamerā iru ome. Mäga oopari parā poro choopidak'ari paniapa. Mäga oodak'ari, ïripai ooda-e, ma paniapa jaik'oo pächi k'ap'iade siimerä mäik'aapa wëpapimerā. Ma k'äyaara poro choopipata ak'ipidait'ee Jesucristo chok'ai p'irabaida k'aurepa t'ariipa irude ijää p'ani

mäik'aapa iidi p'ani Tachi Ak'õrepa pâchia p'ek'au k'achia oopata wêpapimerã. ²²Cristo chok'ai p'irabaik'ari, wâji it'aa su-ak'i bapariit'ee Tachi Ak'õre juaraare. Mama bide jôma na p'ek'au eujâdepema—eerã iru jua ek'ari p'anadait'ee; angeleerã mäik'aapa Netuara Poro Waibia eere p'aniirã paara.

Ne-inaa oodaipia bi Cristopa oopi bik'a

4 ¹Parâpa k'awa p'anadairã Cristo miada mägá iru k'ap'iade, sôcharra p'anapatáati mäik'aapa auk'a k'isia p'anapatáati iruk'a. Miadak'ari, p'ek'au k'achia oonáati. ²Oodai k'âyaara pâchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a, óoti Tachi Ak'õrepa oopi bik'a parâ piurutamaa. ³Cristode ijâadai naaweda parâpa audupai oopachida ijâadak'aa beerâpa nâgee ne—innaa k'achia ooi awaa p'anapatak'a: pariatura p'ek'au ooyaa; ne—innaa k'achia ooyaa; it'ua toyaa; wêraarã pariatura jîriyaa mäirã ome k'achia oodait'ee; k'ira nejasia wêe it'aa tñi awaa ne—innaa juapa oodamaa; mägee ne—innaa k'achia. ⁴Irâ mägee ijâadak'aa beerâpa k'awada—e p'ani k'âata k'isiadai, parâ waa wâdak'aa perâ ãchi ome mägee ne—innaa k'achia oode. Maperâpi pedee k'achia jarapata parâ ãpite. ⁵Mamida ewari cherude Tachi Ak'õrepa iidik'ari ãchia ne—innaa jömweda oopatap'edaa pari, ichita p'anaudait'ee. Ma ewate iruata ak'iit'ee jömaarâpa oopata jarait'ee pia wa k'achia; chok'ai p'aniirâpa oopata mäik'aapa piudap'edaa râpa oopatap'edaa paara. ⁶Ma piudap'edaa râpa chok'ai p'anadak'ari, miapachida k'ap'iade mäik'aapa piujida k'ap'iade eperâarârã jömaarâk'a. Mamida ijâadap'edaa râpa Tachi Ak'õrepa pedee pia jara péida Cristode ichita chok'ai p'anapataadait'ee iruk'a, ma ijâadap'edaa kaurepa ãra jaure araa padaida perâ iru Jaure ome. Ma—it'epi Tachi Ak'õrepa jara péiji Cristopa ooda eperâarârã k'aripait'ee.

⁷Taarâ—e na p'ek'au eujâ jöit'ee. Mapa it'aa tñi k'awaadait'ee Tachi Ak'õrepa k'inia bik'a, k'ira jîp'a p'anapatáati mäik'aapa k'isia k'awaa p'anapatáati.

⁸Ma awara nâga óoti awaraa ne—innaa jömweda oodai naaweda. T'âripa chik'inia p'anapatáati, mägá p'anadak'ari, maarepida k'irâpada—e pait'ee perâ awaraarâpa parâmaa ne—innaa k'achia oopata mäik'aapa jarapata. ⁹Awaraa ijâapataarârã p'asianadak'ari parâmaa, t'âri pia auteebâiti, maarepida k'achia pedeeda—ee. ¹⁰Tachi Ak'õre Jaurepa ne—innaa awara—awaraa oopipari parâ chaachaa, mägá awaraarârã k'aripadamerã. Mapa mägí ne—innaa pia oopatáati irua oopi bik'a. ¹¹Tachi Ak'õre Ùraa jarateeparipa jarateeipia bi Tachi Ak'õrepa jarapi bik'a. Ichiaba ne—innaa ooparipa awaraarârã k'aripait'ee, mäga oopipia bi Tachi Ak'õrepa oopi bik'a. Ne—innaa jömaade mäga ooruta pîrâ, ak'ipidait'ee Tachi Ak'õre jömaarârã k'âyaara waibiara bi, Jesucristo k'ap'iada pari ne—innaa pia oopipari perâ parâmaa. iIru ichita Tachi Waibia pait'ee! iAmén!

Cristode ijâapataarârã miadak'ari

¹²Ípemaarârã k'iniarârã, p'eranáati awaraarâpa parâ jiridak'ari miapidait'ee. Mägá chupiria p'anadak'ari, parâpa k'awaa atadai wâara Cristode ijâa p'ani wa mak'iarâ ijâada—e p'ani. K'isiaanáati parâ miadaik'araa bi ichideerã perâ. ¹³Ma k'âyaara

o-ña p'anáti parā miapidak'ari Cristo miapidap'edaak'a, ne-inaa pia oo p'ani k'aurepa. O-ña p'anadai mágá miaruta misa na eujáde, k'awa p'anadairā na ewari wāara t'ari o-ña p'anadait'ee Cristo chek'ari ichi k'ira wāree unupide jōmaarāmaa.

¹⁴ Ichiaba o-ña p'anáti ik'achia jaradak'ari parāmaa Cristode ijāapata perā. Mágá p'anadai k'awa p'anadairā Tachi Ak'ore Jaure, chi jaure pipiara bi, parā ome bapari perā. ¹⁵ Awaraarāpa parā miapidait'ee. Mamida k'irak'aupai miapidai parā t'āidepemapa nāgee ne-inaa k'achia ooda pari: chiara peeda perā; chiara net'aa chiada perā maa-e pirā awaraa ne-inaa k'achia ooda perā chīaramaa; maa-e pirā pedee-idaa bapari perā; ne-inaa mággee pari. ¹⁶ Jödee parā t'āidepema ijāapari miapiruta pirā Cristode ijāapari perā, k'ira nejasia baik'araa bi. Ma k'ayaara Tachi Ak'oremaa gracias jaraipia bi, parā 'Cristodeerā' apata perā.

¹⁷ Taarā-e Tachi Ak'orepa na p'ek'au eujādepemaa rāpa oopata ak'iit'ee māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Apemaarā k'ayaara ichideerā naapiara mágá ak'iit'ee māik'aapa miapiit'ee chi ne-inaa k'achia oo p'aniirā, mágí k'achia oo amaadamerā. Irua tachi ome mágaa ooru pirā, audupiara irua jara pēida ūridaamaa p'aniirā uchiada-e pait'ee iru juadeepa.

¹⁸ 'Tachi Ak'ore k'irapite k'achia wēe p'aniirā it'aa wādai naaweda, Cristo k'aurepa miaruta pirā Ak'ore juade, audupiara miadait'ee p'ek'au k'achia oyoyaa p'aniirā, irude ijāadak'aa perā. Mágíirā atuadait'ee.' (Pr 11.31)

¹⁹ Maperā parā miadak'ari Tachi Ak'orepa mágaa k'inia bairā, audupiara irude ijāadaipia bi māik'aapa ichita ne-inaa pia oodaipia bi. Mágaa oodaipia bi k'awa p'anadairā iru, tachi oodapa oopari ichia jara bik'a. Tachi ak'i bapariit'ee ichimaa wāruta misa.

Uraa Cristode ijāapataarā-it'ee

5 ¹ Írá mia ūraait'ee parā t'āidepema ijāapataarā chonaarā. Parā chonaarā jīak'a mia pida ijāapataarā ak'ipari. Michi taupa unuji Cristo miada tachi k'aripait'ee māik'aapa michi it'aipa mágaa jarapari eperāarāmaa. Cristo waya chek'ari, mimaa ichiaba Tachi Ak'orepa ichi k'ira wāree unupiit'ee. ² Mapa ak'i p'anapatáati ijāapataarā parā juu ek'ari p'ani. Ára ak'i p'anadaipia bi oveja ak'ipari p'aipa ichi ovejaará ak'iparik'a. Mágaa oodaik'araa bi apidaapa mágaa oopi p'anadairā parāmaa. Ára ak'i p'anadaipia bi, t'aripta oo k'inia p'anadairā Tachi Ak'orepa oopi bik'a. Ichiaba ma mimia oodaik'araa bi p'arat'a atadait'ee. Ma k'ayaara óoti awaraarā k'aripa k'inia p'anadairā. ³ Parā juu ek'ari p'aniirā chipariirák'a p'ananaáti. Ma k'ayaara t'ari pia p'anapatáati ára ome, ára parā jīak'a p'ana k'inia p'aneedamerā. ⁴ Mágá p'anaruta pirā, tachi ak'ipari waibiara bipa ichi waya unupik'ari jōmaarāmaa, parápata atadait'ee iru k'ira wāree māik'aapa ichita p'anapataadait'ee iru ome. Mágí pipiara bi na p'ek'au eujādepema poro jīra atai k'ayaara, Cristo k'ira wāree jök'aa perā.

⁵ Chonaarāmaa ūraadak'á ichiaba parā t'āidepema k'utrāarāmaa ūraait'ee. Oopatáati chonaarāpa jara p'anik'a. Parā ijāapataarā t'āidepema apida audua baik'araa bi, Tachi Ak'ore Uraa p'adade jara bairā:

‘Tachi Ak’ōrepa k’aripa–e audua p’anapataarā, mamīda t’āri pia
k’aripapari audua–ee beerā.’ (Pr 3.34)

6 Maperāpi audua–ee p’anapatáati Tachi Ak’ōre jua ek’ari, irua k’inia bi ewaride
irua parā awaraarā k’āyaara waibiara papimerā. **7** Parā k’īsia jōnadak’āri, ma
k’īsia jōmaweda jaráti Tachi Ak’ōremaa, irua parā pia ak’i bapari perā.

8 K’ira jīp’ a p’anapatáati māik’ aapa tauk’ a nipapatáati, Netuara Poro
Waibiapa parā k’iraunuamaa iru bapari perā. Ichia eperāarā jīri nipapari
Cristode ijāa amaapiit’ ee, león bia nipaparik’ a ne–ināa jīri nipak’āri k’oit’ ee.
9 Ichia parā māgá jīri chek’āri, chótí Cristode ijāa p’aniðe māik’ aapa oonáati
māg’ ipa oopi k’inia bik’ a. K’irāpáti ichia auk’ a jīripari parā īpemaarā Cristo
k’ aurepa miapiit’ ee, na p’ek’ au eujāde para bee chaa. **10** Mamīda taarā–e, parā
miadap’eda, Tachi Ak’ōrepa k’aripait’ ee ichia k’inia bik’ a p’anapataadamerā
māik’ aapa pipiara choodamerā pāchia Cristode ijāa p’aniðe. Tachi Ak’ōrepa
māgá parā k’aripait’ ee tachi k’inia iru bapari perā māik’ aapa tachi jīrida perā,
Jesucristo k’ aurepa ichita p’anapataadamerā iru eujā k’ira wāreede. **11** iTachi
Ak’ōre ichita jōmaarā k’āyaara waibiara bait’ ee! iAmén!

Salude pēida

12 Tachi īpema Cristo k’ aurepa, Silvano, nama bi mi ome. Mía k’awa bi
irua pia oopari Cristopa oopi bik’ a. Mapa mia na k’art’ a k’ak’at’ ua p’āpiji
irumaa. P’āpiji parāpa k’awaadamerā mia et’ewa jaradak’ a Tachi Ak’ōrepa
parā k’inia iru bapari māik’ aapa wāara parā k’aripait’ ee. Mapa mia ūraait’ ee
parā choodamerā Cristode ijāa p’aniðe, maarepida ijāa amaada–ee.

13 Nama Babilónia p’uurude Tachi Ak’ōrepa ichiaba eperāarā jirit’ eraji
Cristode ijāadamerā, parā ome oodak’ a. Māirāpa parāmaa salude pēiruta.
Ichiaba salude pēiru Marcopa. Iru mi warrak’ a bi, mi ome nipapari perā
Cristopa ooda jarateede. **14** Chik’inia saludaa para báti.

Mía it’aa iidi bi parā Cristdeerā jōmaarā pari, k’āiwee p’anapataadamerā.
Māgapai paji.

2 SAN PEDRO

San Pedropo K'art'a T'ẽepema P'ãda

San Pedro, Jesucristopa jírit'eradapa na k'art'a p'äji pëiiit'ee jõmaweda Cristode ijääpataarämaa. Úraa k'inia bají seewa jarateepataaräpa jarateepata ûrinaadamerä.

Salude jarap'eda, naapiara Pedropo jara bi sãga Cristode ijääpataaräpa waapiara oopataadai irua oopi bik'a (cap. 1.1-15) mäik'aapa k'iräpapi bi ichia Cristo unuda k'ira awaradaik'ari. Ichiaba jara bi k'iräpadamerä chonaaräwedapema Ak'ore pedee jarapataaräpa jaradap'edaa ichita uchiapari, Ak'ore Jaurepa jarapida perä (cap. 1.16-21). Jara bi Tachi Ak'orepa pia-ee ak'ipari seewa jarapataarä, ichide ijääpataarä k'ûrapata perä (cap. 2). Jara bi sãga pait'ee Cristo cheru ewate; na p'ek'au eujä jõ chek'ari. Úraa bi audupiara oopataadamerä Cristopoa oopi bik'a mäik'aapa apidaamaa k'ûrapinaadamerä (cap. 3).

Salude pëida

1 ¹Mi, Simón Pedropo oopari Jesucristopa oopi bik'a. Irua mi pëiji ichi úraa jarateede.

Mapa na k'art'a p'äru parä Cristode ijääpataarä, tai jíak'a ijää p'aniirämaa. Jesucristo Tachi Ak'ore. Irua tachi o k'achiadeepa k'aripa atapari. Audú t'äri pia bapari perä, tachi auk'a k'aripaji irude ijääpataadamerä. ²Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'orepa parä audú pia ak'i bapariimerä. Mägá k'äiwee p'anapataadait'ee iru mäik'aapa Tachi Waibia Jesús ome k'awa wädade.

P'anapataati Tachi Ak'orepa k'inia bik'a

³Tachi Ak'ore jõmaarä k'äyaara waibiara bairä, tachimaa teepari ne-inaa jõma falta p'ani p'anapataadamerä irua k'inia bik'a. Mägá p'anapataadait'ee iru wâara k'awaadak'ari. Iruata tachi jiriji k'awapiit'ee ichi k'ira wâree mäik'aapa t'äri pia, mägá p'anapataadamerä ichik'a. ⁴Iru mägá bapari perä, tachimaa jaraji jõmaweda ne-inaa pi-ia ichia ooit'ee tachi k'aripait'ee. Mäga jaraji paräpa ma jarada ijää p'anipa iruk'a padaidamerä mäik'aapa uchiadaidamerä na p'ek'au eujädepema ijäädad'aa beeräpa ne-inaa k'achia oopata juu ek'ariipa. Ächia

p'ek'au k'achia k'íra t'ādoo oopata, āchia oo k'iniata oopata perā. ⁵Tachi Ak'ōrepa ma jōma ooda perā parā k'aripait'ee, jiripatáati Cristode wāara ijāapataadait'ee. Ma awara jiripatáati t'āri pia, k'īsia k'achia wēe p'anapataadait'ee. Ma awara jiripatáati k'īsia k'awaa p'anapataadait'ee. ⁶Ma awara jiripatáati oo amaadait'ee tachi p'ek'au k'achia ooyaa bī k'ap'iapa oopi bik'a. Ma awara jiripatáati choodait'ee pāchi ijāa p'anide, nepirade baairuta pijida. Ma awara jiripatáati Tachi Ak'ōre k'inia iru p'anapataadait'ee. ⁷Ma awara jiripatáati chik'inia p'anapataadait'ee pāchi īpemaarā Cristo k'aurepa ome. Ma awara jiripatáati eperāarā jōmaweda k'inia iru p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōrepa āchi k'inia iru baparik'a.

⁸Parāpa ichita waapiara jiriruta pīrā māgá p'anapataadait'ee, Tachi Waibia Jesucristo wāara k'awa wādait'ee māik'aapa p'anapataadait'ee irua k'inia bik'a. Oodait'ee irua oopi bik'a. ⁹Mamīda chi jiri-e bipa māgá bapariit'ee k'īsia k'awee bi. Eperā tau t'awaa pik'a bi, k'ait'apai unupari perā. Māgipa na p'ek'au eujādepema net'aa audupiara k'awa k'inia bi, Cristo k'awai k'āyaara. K'irāpa k'inia-e ichia naawedapema p'ek'au k'achia ooda Tachi Ak'ōrepa wēpapiji.

¹⁰Maperā michi īpemaarā, jīp'a jiripatáati p'anapataadait'ee mia et'ewa jaradak'a. Māga ooruta pīrā, ak'ipidait'ee Tachi Ak'ōrepa parā jirip'eda, wāara jīrit'eraji ichideerā papiit'ee. Ma awara māga ooruta pīrā, k'achiade baaida-e pait'ee. ¹¹Ma k'āyaara ewari cherude Tachi Ak'ōrepa parā o-īa auteebaiit'ee māik'aapa wāpiit'ee Tachi Waibia, Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari Jesucristo truadee. Māgí trua jōk'aa Tachi K'aripapari mama bapari perā.

¹²Ma jōma jara aupada mia parāmaa ip'ii k'irāpapiit'ee, māgí ūraa k'awa p'ani mīda māik'aapa ijāa p'ani mīda jōma Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēida parāmaa. ¹³Wāara, mia k'inia bi parāpa māgí ūraa k'irāpadamerā, mi-it'ee Tachi Ak'ōrepa māga k'inia bairā. Mia māga ooit'ee choc'ai bi misa, ¹⁴Tachi Waibia Jesucristopa mimaa k'awapida perā taarā-e mi na k'ap'iadeepa uchiahit'ee piuk'āri. ¹⁵Mamīda jīriit'ee parāpa mi ūraa ichita k'irāpa p'anapataadamerā, mi piuda t'ēepai.

Cristo k'íra awaradaida unudap'edaarā

¹⁶Taipa parāmaa jarateejida Tachi Waibia Jesucristopa ooda māik'aapa iru waya cheit'ee. Maapai jarateeda-e paji eperāarāpa oopatak'a, āchi k'īsiadeepa nepiridak'āri awaraarā k'ūradait'ee. Ma k'āyaara tachi taupa taipa iru k'íra wāree unujida. ¹⁷Māga unujida Tachi Ak'ōrepa taimaa ak'ipik'āri irua Cristo pia ak'ipari. Māga ooji iru k'íra wāree eujādeepa pedeek'āri:

'Nāgita mi Warra k'inia, mia jirit'erada. Irua mi t'āri o-īapipari.' (*Mt 17.5; Mr 9.7; Lc 9.35*)

¹⁸K'hīripa taipa māgí otau it'ariipa pedeeda ūrijida, māga nide tai p'anadap'eda perā Tachi Waibia ome ee awara bidade Tachi Ak'ōre-it'ee.

¹⁹Tachi Ak'ōrepa māgí pedee jarai naaweda, chonaarāweda ichi pedee jarapataarāpa iru Warrade jarajida māik'aapa p'ājida. Mapa taipa māgí pedee ūridak'āri tachi k'hīripa, k'awaajida wāara Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a, māgá ichita p'asait'ee. Tachi Ak'ōre Ūraa pāda lámpara p'āriude bik'a bi,

īdaaru misa; pia jarait'eera, Cristo waya cheru misa. Ma ewate irua na p'ek'au eujādepema pāriu pik'a bi wēpapiit'ee māik'aapa Tachi Ak'ore wāarata jōmaweda k'awaapiit'ee tachi t'ārimaa.²⁰ Mamīda Tachi Ak'ore Ūraa pāda māgá ak'īdai naaweda, parāpa na pedee k'awaadaipia bi. Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa jaradap'edaa leedap'eda Ak'ore Ūraa pādade, apidaapa jaradaik'araa bi ichi k'īsiadeepa ma pedee k'āata jara k'inia bi, jarateei awaraarāmaa.²¹ Tachi Ak'ore pedee jarapataarāpa pedee apida āchi k'īrandoopa jaradak'aa paji. Ma k'āyaara Tachi Ak'ore pedee jarapachida Tachi Ak'ore Jaurepa jarapidak'a.

Seewa jarateepataarā

2 ¹Mamīda maapai Israel pidaarā, tachi chonaarā t'āide ichiaba seewa jarateepataarā paraaji. “Tai ichiaba Tachi Ak'ore pedee jarapataarāda” apachida mīda, māga-e paji. Māirā jīak'a parā t'āide ichiaba seewa jarateepataarā paraait'ee. Māirāpa āchi k'īsiadeepa ijāapataarāmaa seewa imeraa jarateedait'ee. Meradait'ee Jesucristo tachi chipari, irua āchi neto pik'a ataji mīda āchi pari piuk'āri, atuanaadamerā. Ma meraruta k'aurepata, atu p'anide Tachi Ak'orepa āchi jōpiit'ee. ²Chok'araarāpa ma seewa ijāadait'ee māik'aapa pariatua p'ek'au oo p'anapataadait'ee māirā jīak'a. Ma k'aurepa jōmaarāpa pedee k'achia jaradait'ee Tachi Ak'ore o wāara bide. ³Ma awara māirāpa p'arat'a audú ata k'inia p'anadairā, parā k'ūradait'ee seewa jaratee p'anipa. Taarā weda Tachi Ak'orepa k'īsia iru bi māgeerā atuapiit'ee. Tachia k'awa p'ani iru sēk'aa māik'aapa k'āik'aa. Irua wāara āchi jōpiit'ee.

⁴K'īsiadáma nāgide. Tachi Ak'orepa ichi angeleerāpa k'achia oodap'edaa wēpapi-e paji. Āchi péiji eperāarā k'achia beerā piudap'edaa rāmāipi waawí māik'aapa jīa paraa biji uria audú nāpia bide, mama iru ewari waibia ewate nidamerā. ⁵Ichiaba chonaarāweda Tachi Ak'orepa wēpapi-e paji eperāarāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa. Āchi jōpiji na p'ek'au eujā jōma ūupirupa. Māga ooji ijāadak'aa p'anapatap'edaa perā. Jíp'a Noé awaraa eperāarā siete ome chok'ai uchia ataji, Noépa jarateepachi perā eperāarā Tachi Ak'orepa k'inia bik'a p'anapataadamerā. ⁶Ichiaba Tachi Ak'orepa wēpapi-e paji Sodoma p'uurudepemaarāpa ne-inaa k'achia oodap'edaa māik'aapa Gomorra p'uurudepemaarāpa ne-inaa k'achia oodap'edaa. Ma p'uuru omeed weda k'achia ooji t'ipitaupa jōpik'āri. Māga ooji māirā t'ēepai ijāadaamaa p'anadait'erāpa k'awaadamerā irua k'achia beerā k'achia oopari. ⁷Māga ooji mīda ma p'uurudepemaarāmaa, ma p'uuru jōt'aai naaweda irude ijāa bada, Lot chok'ai uchiapiji. Māgí eperā pia bají Ak'ore k'īrapite. Iru audupai k'īsia nībapachi, p'ek'au oyaa p'anapatap'edaa t'āide bapachi perā. ⁸Ma p'uuru pidaarāpa oodak'aa paji Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. Ma k'āyaara ne-inaa k'achia aupai oopachida. Mapa māgí eperā pia bita ichi t'āride miapachi, ewari chaa ma k'achia beerāpa oopata unupachi perā māik'aapa ūripachi perā.

⁹Mamīda Tachi Ak'orepa Lot uchiapiji ma k'achia beerā t'āideepa. Tachi Ak'orepa k'awa bi sāga k'aripait'ee ichide ijāapataarā, ne-inaa k'achia oonaadamerā

mäik'aapa irua k'inia bik'a oodamerā. Jödee ichia k'awa bi sāga jīa pik'a biit'ee k'achia oopataarā āchi miapirumaa mäik'aapa atuapirumaa ichi ewari waibia ewate.¹⁰ Audipiara miapiit'ee oo p'anapataarāpa āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Mäirāpa oodaamaa p'anapata Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a.

Mägí seewa jarateepataarāpa āchia oo k'iniata oopata. K'iiri k'isua p'anapata mäik'aapa audua p'anapata. Waaweeda—ee pedee k'achia jaradait'ee angeleerā āpite.¹¹ Jödee angeleerā, mäirā k'āyaara waibiara p'ani mīda, maarepida pedee k'achia jarada—e, k'achia beerā imiateenadak'āri Tachi Ak'ōre k'irapite.¹² Ma seewa jarateepataarā ne-animalaarāk'api p'ani. Ne-animalaarā k'isiadak'aa eperaarāk'a. Oopata āchi k'ap'iapa oopi bik'a. T'opata eperāarāpa jita atadamerā mäik'aapa peedamerā. Mäga pik'a p'ani ma seewa jarateepataarā. Pedee k'achia jarapata ne—innaa jōma āchia k'awada—e p'ani āpite. Ma k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āchi jöpii'tee, eperāarāpa ne-animalaarā jöpipatak'a.¹³ Āchi miadait'ee ne—innaa k'achia oopata perā. Astaawa pida oo k'inia p'anapata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Parā ijāapataarā t'aide paara mäga oopata, t'iudak'āri nek'odait'ee parā ome. Mägá parā k'ūrapata auk'a oo k'inia p'anadamerā āchia oopatak'a. Āchi k'aurepata awaraarāpa parā pia ak'ida—e p'ani.

¹⁴ Āchia wēraarā unudak'āri, audú k'āi k'inia p'anapata mäirā ome. Ichita k'isia p'anapata ne—innaa k'achia oodait'ee. K'ūrapata pia ijāada—e p'aniirā, auk'a k'āi k'inia p'anadamerā āchi ome. Jiripata waapiara ne—innaa k'achia oodait'ee mäik'aapa k'iapata ne—innaa jōma āchia iru p'anadaik'araa bi. Maperāpi Tachi Ak'ōrepa āchi k'achia ooit'ee, ichia ooda mīda.¹⁵ Mägá p'ana k'iniapa āchia Tachi Ak'ōre o atuajida. Oodai k'āyaara Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a, oopata chonaarāwedapema Bosor warra Balaampa oodak'a. Mägipa ne—innaa k'achia ooit'ee paji, p'arat'a audú ata k'inia bada perā mäga oorumaa.¹⁶ Mamīda Tachi Ak'ōrepa iru burromaa pedeepiji itriat'aamerā. Ne-animal paji mīda, mägí burropata pedeeji mäik'aapa oopi—e paji chiparipa ma ne—innaa k'achia k'ira k'awa—ee, pariatura oomerā.

¹⁷ Ma seewa jarateepataarā pozo p'oo bīk'api p'ani maa—e pirā jīarara pania wēe bīk'api p'ani, parā k'aripada—e p'anadairā. Mapa Tachi Ak'ōrepa āchi pēii'tee p'āriudee.¹⁸ Ma seewa jarateepataarāpa iwēsa, pedee audua, pariatura nāga jarateepata: ijāapataarāpa oodai jōma āchia p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Ma awara āchia ijāapataarā jiripata k'achia oodait'ee āra ome. Mägá k'ūrapata ewaa ucharutaarā ijāadak'aa beerā p'anapatadeepa.¹⁹ Jarapata āchi eere t'iurutaarā apida juu ek'ari p'anapataadait'ee. Mamīda āchita p'ek'au k'achia juu ek'ari p'anapata esclavoorāk'a, oopata perā āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Mägimaa p'oyaapijidapi.²⁰ Mäirāpa Tachi Waibia, Tachi K'aripapari Jesucristo k'awadak'āri, oo amaajida na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa oopata mäik'aapa ucharajida p'ek'au k'achia juu ek'ariipa. Mamīda mäga oodap'eda, waya baajida p'ek'au k'achiade, p'oyaapidap'eda perā āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iamaa. Maperāpi irá k'achiara p'ani āchi ijāadai naaweda p'anadap'eda k'āyaara.²¹ Piara bak'aji k'awada—e pada paara sāga p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, mäga k'awa p'anadap'eda, ucharajida k'āyaara iru juu ek'ariipa,

ijāadaamaa p'anadairā irua ūraa pia jara pēida eperāarāmaa. ²²Mamīda māgiirā p'anapata nāgí wāara pedee eperāarāpa jarapatak'a:

'Usapa āp'op'eda, waya k'o chepari ichi āp'oda.' (Pr 26.11)
māik'aapa 'Sina pania bēisāade k'ui'eda, waya yoorode t'iupari.'

Tachi Waibia waya cheit'ee

3 ¹Ípemaarā k'iniarā, na k'art'ade māik'aapa apema k'art'a mia parāmaa pā peidade, nāgí ne-inaa jōma k'irāpapiji. Ma awara ūraaji jip'a k'isiadamerā Tachi Ak'orepa k'inia bik'a. ²K'irāpáti chonaarāwedapema Ak'ore pedee jarapataarāpa jaradap'edaa, jaradak'āri Tachi Ak'orepa ooit'ee bada āchi tēepai. Ichiaba k'irāpáti Tachi Waibia, Tachi K'aripaparipa jarada tai k'ap'ia pari. Irua tai parāmaa pēiji jarateedamerā, māgá parāpa iru ūraa pia k'awaadamerā.

³Mamīda ma jōma jaradap'edaade k'isiadap'eda, nāgí audupiara k'irāpáti pia k'awaadamerā. Tachi Waibia waya chei naaweda, parā ijāapataarā tāide Tachi Ak'ore Ūraa oo iru p'anapataarā uchiadait'ee. Māgiirāpa oodait'ee āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'ia oopi bik'a māik'aapa parā oo iru p'anadait'ee. ⁴"Sāgajima adait'ee, Tachi Ak'orepa Cristo waya pēit'eeda ada? Ma jarada ūridap'edaarā jai-idaadak'āriipa, na eujā aide nībi ome auk'a bi naawedapemak'a, Tachi Ak'orepa ewaa ook'āri. iCristo waya che-e pait'eedal!" adait'ee. ⁵Māirāpa māga jarapata k'irāpa k'iniada-e p'anadairā Tachi Ak'orepa naaweda ooda. Ichi pedeepapai pajā beeji māik'aapa auk'a ichi pedeepapai pania ūk'uru āyaa pēiji eujā uchiamerā paniadeepa. ⁶Ichiaba ichi pedeepapai ma p'ek'au eujā jōpiji paniapa ūupik'āri. ⁷Ma awara auk'a ichi pedeepapai pajā māik'aapa eujā jīa iru bi ichi ewari waibia ewate t'ipitaupa jōpirumaa. Ma ewate ijāadak'aa beerā jōmaweda atuapiit'ee.

⁸Ípemaarā k'iniarā, ichiaba k'irāpáti nāgí pedee. Tachi-it'ee k'āima aba mak'īara taarā-e; jōdee mil años taarāpari. Mamīda Tachi Ak'ore-it'ee k'āima aba auk'a bi mil años ome. Jōdee mil años auk'a bi k'āima abaa ome. ⁹Eperāarā ūk'uruurāpa k'isia p'aní Cristo waide che-e bairā, Tachi Ak'orepa oo-e pait'ee ichia jaradak'a. Mamīda māgá-e. Iru choo nībi māik'aapa parā chupiria k'awaa nībi, k'inia-e bairā apida atuadamerā. Ma k'āyaara k'inia bi jōmaarāpa ne-inaa k'achia oo amaadamerā māik'aapa oodamerā irua oopi bik'a, iru ewari waibia ewate pai naaweda.

¹⁰Tachi Ak'ore māgá choo nībi mīda, ichi ewari waibia ewate pait'ee. Ara nechiapari pārik'ua tachi atu p'anide paruk'a, māga pik'a eperāarā atu p'anide iru ewari waibia ewate pait'ee. Ma ewate golpe pururua nībide pajā wēpadariit'ee māik'aapa Tachi Ak'orepa jōmaweda aide nībi atane, ak'orejiru, māgee t'ipitaupa jōpiit'ee. Auk'a na p'ek'au eujā māik'aapa aide nībi jōmaweda jōpiit'ee.

¹¹Māgá Tachi Ak'orepa ne-inaa jōmaweda jōpiit'ee perā, c̄sāga parā p'anapataadaipia bīma? K'achia wēe p'anapataadaipia bi irua k'inia bik'a. ¹²Ni p'anadaipia bi iru ewari waibia ewate pamerā māik'aapa oodaipia bi irua oopi bik'a, ma ewate isapaira pamerā. Ma ewate pajā jōit'ee t'ipitaupa. Jōmaweda aide

nībi māik'aapa na p'ek'au eujāde nībi auk'a jōit'ee. ¹³Mamīda irua jaraji ma t'ēepai pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi ooit'ee. Māgí eujāde eperāarāpa irua oopi bik'a oodait'ee, aide ne-inaa k'achia wē-e perā. Māgí eujāta tachia nīmaa p'ani.

¹⁴Maperā ipemaarā k'iniarā, parā ni p'ani misa Ak'ōrepa oomerā ichia jaradak'a, jiripatāti k'achia wēe p'anapataadait'ee iru k'īrapite. Māgá tāri auk'a p'anapataadai iru ome. ¹⁵K'īrapatí Tachi Waibia choo nībi k'inia bairā jōmaarāpa ichide ijāadamerā māik'aapa t'iudamerā Tachi Ak'ōre ode, ichi waya chei naaweda. Tachi ipema k'inia Pablopa ma ūraa ichiaba pā pēiji parāmaa, Tachi Ak'ōrepa iru k'isia k'awaapida perā. ¹⁶Irua k'art'a jōma pādade ma ūraa jaradoo, madepema pedee ūk'uru tachia pia poyaa k'awada-e p'ani mīda. K'isia k'awa-ee p'aniirāpa māik'aapa waide pia ijāada-e p'aniirāpa oopata māgí pedee ome, awaraa Tachi Ak'ōrepa ūraa pāpida ome oopatak'a. Āchi k'isiadeepa ma ūraa seewa papipata māik'aapa awaraarāmaa ma seewa jarateepata. Maperāpi āchi atuadait'ee.

¹⁷Māpai ipemaarā k'iniarā, irá parāpa k'awa p'anadairā māgee seewa jarateepataarā uchiadait'ee ijāapataarā tāide, k'īrak'aupai ijāadai ārapa jarateepata. Ichiaba k'īrak'aupai oodai ārapa oopatak'a, oodak'aa perā Tachi Ak'ōre ūraade jara bik'a. Irá parāpa pia ijāapata. Mamīda k'ūrapiruta pīrā āramaa, parā ãyaa atadaridai Cristo ik'aawaapa. ¹⁸Ma k'āyaara pipiara k'awa wātti Tachi Waibia, Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari Jesucristo māik'aapa irumaa iidítí parā k'aripamerā. Māgá p'anapataadait'ee irua k'inia bik'a. iIrua Tachi Ak'ōre k'ira wāree ichita unupiit'ee, na eujā jōru pijida! iAmén!

Māgapai paji.

1 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a Naapiara P'āda

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'āji. Pēiji jōmaweda Cristode ijāapataarāmaa. Úraa k'inia baji jīp'a ijāapataadamerā Ak'orepa jirit'eradaarāpa jarateedap'edaak'a, seewa jarateepataarāpa ijāapataarā k'ūra nipapatap'edaa perā. Na k'art'ade Juanpa audú jara bi sāga Tachi Ak'orepa ijāapataarā k'inia iru bapari.

Naapiara jara bi ichia unuda Jesucristo, Tachi Ak'ore pedee chok'ai pik'a bi (cap. 1.1-4). Jara bi Tachi Ak'ore ūdaa pik'a bi māik'aapa Cristode ijāapataarā iru ūdaa pik'a bide p'anapataadaipia bi (caps. 1.5-2.6). Jara bi ūraa chiwidí Cristopa jarateedak'a: chik'inia p'anapataadamerā. Úraa bi warrarā chonaaarā ome (cap. 2.7-17). Jara bi ijāapataarāpa k'irāpadamerā naaweda jarateeda ūridap'edaa māik'aapa k'ūrapinaadamerā seewa jarateepataarāmaa (caps. 2.18-3.10). Jara bi Cristode ijāapataarā Tachi Ak'ore warrarā perā, p'ek'au k'achia jōmaweda oo amaadaipia bi māik'aapa chik'inia p'anapataadaipia bi, k'īsia p'ua-ee (cap. 3.11-24). Jara bi sāga k'awaadai Ak'ore Jaurepa jarapi bi pedee māik'aapa seewa pedee (cap. 4.1-6). Jara bi chik'inia p'anapataadamerā, Tachi Ak'orepa ijāapataarā k'inia iru bapari perā (cap. 4.7-21). Jara bi jōmaweda Tachi Ak'ore Warrade ijāapataarāpa p'oyaapata na p'ek'au eujādepemaarāpa ne-inaa k'achia oopata (cap. 5.1-5). Jara bi Tachi Ak'orepa ichita oopari ichia jara bik'a māik'aapa ichi Warrade ijāapataarā o k'achiadeepa k'aripa atapari atuanaadamerā (cap. 5.6-12). T'ēepai jara bi chik'aripa p'anapataadamerā, p'ek'au k'achia p'oyaa wāruta misa (cap. 5.13-21).

Jesucristopa ichi k'ap'ia eperā k'ap'iade unupida

1 ¹Tai Jesucristo ome nipapatap'edaa nepiripata k'aita iru. Mía na k'art'a p'ā pēiru parāpa pida māgá k'awaadamerā. Na p'ek'au eujā bai naaweda, Tachi Ak'ore Pedetea bapachi. Māgí Jesucristo. Iru k'aurepata eperāarā ichita p'anapataadai Tachi Ak'ore ome iru truade. Jesucristo na p'ek'au eujāde nipak'āri, taipa iru unujida eperā jīp'aak'a. Taipa iru t'obajjida tachi juapa. Ichiaba ūrijida irua ūraa jarada. ²Cristo Tachi Ak'ore ome ichita bapachi mīda, tai ūrapemaarāmaa eperā k'ap'iade unupiji. Irua Tachi Ak'ore Úraa jarateepachi eperāarāmaa, ma ūraa ijāadap'eda ichita p'anapataadamerā

iru ome Tachi Ak'ore truade. Cheji na p'ek'au eujädee. Taipa unujida irua ooda mäik'aapa jömaarämaa ma ooda nepiripata. ³ Parämaa jarapata taipa unudap'edaa mäik'aapa taipa ūridap'edaa, paräpa mäga k'awaadap'eda, araa p'anapataadamerä tai ome, tai araa p'anapatak'a Tachi Ak'ore ome mäik'aapa iru Warra Jesucristo ome. ⁴ Tachi jömaaräta mäga p'anapataadak'ari, wäära o-ia p'anadait'ee. Ma-it'eeta mia parämaa na k'art'a p'ämaa bi.

Tachi Ak'ore ñdaa pik'a bi

⁵ Jesucristo k'ap'ia pari Tachi Ak'orepa taimaa näga jara pëiji. Tachi Ak'ore ñdaa pik'a bi. ñdaade maarepida päriu unuda-e p'anik'a, mäga pik'a Tachi Ak'orede maarepida k'achia unuda-e. ⁶ Tachidepemapa jarai ichi araa bapari Tachi Ak'ore ome. Mamäda ma eperäpa at'ari ne-inaa k'achia oomaa bi pirä, seewamaa bi. Ichia oo-e bi Tachi Ak'orepa wääarata jara pëidak'a. ⁷ Mamäda eperä wäära ñdaa pik'a bide bapari pirä Tachi Ak'orepa k'inia bik'a, araa bapariit'ee Tachi Ak'ore ome mäik'aapa awaraa ijäapataarä ome. Ma awara Tachi Ak'orepa ma eperä p'ek'au k'achia jömweda wëpapiit'ee, iru Warra Jesús waa bat'ada k'aurepa.

⁸ Tachidepemapa jararu pirä ichi täríde k'isia k'achia wëe bi, ichi itu k'üramaa bi, seewamaa bairä. Mägipa k'awa-e bi Tachi Ak'orepa wääarata jara pëida. ⁹ Mamäda mägipa ichia p'ek'au k'achiaoopata jömweda jararu pirä Tachi Ak'oremaa, tachi täríde k'awa p'ani Tachi Ak'orepa chupiria k'awaait'ee. Ooit'ee ichia jara bik'a ichi üraa jara pëidade. Ma eperä p'ek'au k'achia jömweda wëpapiit'ee. ¹⁰ Mamäda abaapa jararu pirä ichia ne-inaa k'achia ook'aa, jömaarämaa ak'ipi bi ichia Tachi Ak'ore Üraade ijää-e. Mägi eperäpa k'isia bi pirä ichia p'ek'au k'achia ook'aa, mägara ichiaba k'isia bi Tachi Ak'orepa seewa jara bi ichi üraade.

Cristo Tachi K'aripapari

2 ¹ Warrarä, mia na k'art'a p'aru parämaa ne-inaa k'achia oonaadamerä. Mamäda tachia ne-inaa k'achia ooruta pirä, Tachi K'aripapari iru p'ani irua chupiria iidimerä Tachi Ak'oremaa tachi pari. Mägi Jesucristo, chi p'ek'au k'achia ook'aa bi. ² Iru waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa tachia p'ek'au k'achiaoopata wëpapii atuanaadamerä. Wäära tachia p'ek'au k'achiaoopata wëpapii. Mamäda mägapai-e. Ichiaba wëpapii jömweda na p'ek'au eujädepemaaräpa p'ek'au k'achiaoopata.

³ Tachia k'awadai Tachi Ak'ore wäära k'awa p'ani, iru üraade jara bik'a oodak'ari. ⁴ Awaraa eperäpa jarai ichia Tachi Ak'ore wäära k'awa bi. Mamäda mägipa oo-e bi pirä Ak'orepa jara bik'a, seewamaa bi. K'awa-e bi Tachi Ak'orepa wääarata jara pëida. ⁵ Mamäda eperäpa ook'ari Tachi Ak'ore Üraade jara bik'a, Tachi Ak'ore wäära k'inia iru bi mäik'aapa chik'inia bapari iru ome. Nágá k'awa p'ani tachi, Tachi Ak'oredeerä. ⁶ Eperäpa jara bi pirä wäära Tachi Ak'ore k'awa bi, ma eperä baipia bi Jesucristo badak'a.

Juanpa jarada Cristode ijāapataarāpa oodamerā

7 Ipemaarā k'iniarā Cristo k'aurepa, mia na jararu parāpa oodamerā īrapema-e, parāpa ūridooda perā Cristode ijāadak'āriipa. Chonaarāweda paara Tachi Ak'ōrepa jara pēiji eperāarāpa awaraarā ichiaba k'inia iru p'anapataadamerā. 8 Mamīda na k'art'ade mia ma jarada chiwidi pik'a jara bi. Chik'inia p'anapatāati. Cristo wāara māga bapachi ichideerā ome. Parāpa pida k'awaa wāda māga p'anapataadait'ee. Parā Cristode ijāadai naaweda, p'āriu pik'a bide p'anapachida, awaraarā k'iniada-e p'anadap'edaa perā. Mamīda īrá ma p'āriu pik'a bideepa uchia wāda īdaa pik'a bidee.

9 Ma jara aupada wāara mīda, parādepemapa jarai ichia awaraarā k'inia iru bi Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Mamīda chi ipema Cristo k'aurepa k'īra unuamaa iru bi pirā, wāara māga oo-e bi. At'āri ne-inaa k'achia oomaa bi, p'āriu pik'a bide ook'ajik'a. 10 Jōdee abaapa chi ipema Cristo k'aurepa k'inia iru bak'āri, māgipa wāara oopari Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Wāara māgí eperā k'achiade baaipi-e. 11 Mamīda ma eperāpa chi ipema Cristo k'aurepa unuamaa iru bi pirā, ichi k'īradoopa k'achiade bi, oo-e bairā Tachi Ak'ōrepa jara bik'a. Wāara māgí eperāpa k'awa-e Tachi Ak'ōrepa jara bi. Ma awara māgá ne-inaa k'achia oomaa bairā, p'oyaa oo-e Tachi Ak'ōrepa jara bik'a.

12 Warrarā, mia parāmaa p'āru, Jesucristo piuda k'aurepa Tachi Ak'ōrepa parāpa p'ek'au k'achia oopata wēpapida perā.

13 Chonaarā, mia parāmaa p'āru, parāpa wāara Jesucristo k'awa p'anadairā. Iru bapachi na p'ek'au eujā bai naaweda.
K'ūtrāarā, mia parāmaa p'āru, parāpa Netuara Poro Waibia p'oyaa wāda perā.

14 Warrarā, mia parāmaa p'āmaa bi, parāpa Tachi Ak'ōre wāara k'awapata perā.

Chonaarā, parāmaa p'āmaa bi, parāpa wāara k'awapata perā chi na p'ek'au eujā ooi naaweda ichita bapari.

K'ūtrāarā, ichiaba parāmaa p'āmaa bi, parā Cristode wāara ijāapata perā māik'aapa oopata perā Tachi Ak'ōre Ūraa p'ādade jara bik'a. Ma awara parāmaa p'āmaa bi Netuara Poro Waibiapa oopi bik'a oodak'aa perā.

15 P'ananaatí na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'anapatak'a. Jirináti ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo na p'ek'au eujāde paraa. Māga jiriruta pirā, chik'inia p'anada-e pai Tachi Ak'ōre ome. 16 Mia māga jara bi na p'ek'au eujāde tachia unupata perā nāgee ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo: ne-inaa k'achia oo k'inia p'ani tachi t'āridepai; ne-inaa k'achia unudak'āri tachi taupa, auk'a oo k'inia p'ani; pedee audua p'anapata ne-inaa iru p'anadairā. Tachi Ak'ōrepa māgee ne-inaa k'achia apida oopik'aa eperāarāmaa. 17 Māgee ne-inaa māik'aapa jōma ne-inaa k'achia na p'ek'au eujādepemaarāpa oo k'inia p'ani jōdaridait'ee. Mamīda chi Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a oopataarā ichita p'anapataadait'ee iru ome.

**Wāara Cristode ijääpataarāpa k'ürapida-e
seewa jarapataarāmaa**

¹⁸ Warrarā, taarā-e na p'ek'au eujā jōdariit'ee. Parāpa ūrijida Anticristo cheit'ee. Wāara māgí jīak'aarā paraa tachi tāide. Mapa k'awa p'ani na p'ek'au eujā taarā-e jōdariit'ee. ¹⁹ Māgiirā tachi tāideepa uchijida Cristode wāara ijääda-e pada perā tachia ijääpatak'a. Wāara māgá ijäädap'edaa paara, wāda-e pak'aji. Mamīda uchiadak'āri, unupijida āchidepema apida Cristode wāara ijääda-e paji.

²⁰ Jōdee parā jōmaweda Cristode wāara ijää p'ani. Parāpa k'awa p'ani Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida, Jesucristo, chi p'ek'au k'achia wēe bipa māga k'awapida perā ichi Jaure pēik'āri parā ome bapariimerā. ²¹ Mia na k'art'a p'ärupa jara k'inia-e bi parāpa k'awada-e Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida. Jīp'a mia p'āmaa bi parāpa k'awa p'anadairā ma wāarata jara pēidade seewa apida unudak'aa, Tachi Ak'orépata ma wāara jarada perā. ²² Maperā abaapa jara bi pirā Tachi Ak'orepa Jesús pēi-e paji esperāarā rey pamerā, māgí esperā seewamaa bi. Ma esperā Anticristo, jara bairā Jesús Tachi Ak'ore Warra-e māik'aapa Tachi Ak'ore Jesús Ak'ore-e. ²³ Chi māga jara bipa wāara Jesucristode ijää-e bi māik'aapa Tachi Ak'ore wāara k'awa-e bi. Jōdee chi jara bipa Jesucristo Tachi Ak'ore Warra, Tachi Ak'ore wāara k'awa bi.

²⁴ Maperā k'irāpāti parāpa naaweda ūridap'edaa, ewaa Cristode ijäädak'āri. Maapai k'awaajida Tachi Ak'orepa wāarata jara pēida esperārāmaa māik'aapa t'āripa oo k'inia p'aneejida irua oopi bik'a. Māgá oo wāk'āti wāti. Māga ooruta pirā, t'āri a-ba p'anapataadait'ee Tachi Ak'ore ome māik'aapa ichi Warra Jesucristo ome. ²⁵ Cristopa māga jara baji, jarak'āri ichita p'anapataadai Tachi Ak'ore ome.

²⁶ Mia naa jaradak'a māgee Cristo k'īraunuamāa iru p'anii'rā tachi tāide paraa. Māgiirāpa parā k'ūra k'inia p'ani. ²⁷ Mamīda parāpa ūrida-e pait'ee māgeerāpa jarateepata, Cristopa ichi Jaure pēida perā parā ome bapariimerā. Ma Jaurepa parāmaa ne-inaa wāara jōmaweda jarateepari. Seewa jarateek'aa. Mapa irua jaratee bik'a oo wāk'āti wāti. Māgá wāara t'āri a-ba p'anapataadait'ee Cristo ome.

²⁸ Warrarā, māgá t'āri a-ba p'anaruta pirā Cristo ome, parāpa waaweeda-e pait'ee iru waya chek'āri na p'ek'au eujādee. Ma ewate iru k'īrapite k'īra nejasia-ee p'anadait'ee.

²⁹ Parāpa k'awa p'ani Jesucristo, Tachi Ak'ore Warrapa ichita oopari ichi Ak'orepa jara bik'a. Ichiaba k'awadaipia bi chi Tachi Ak'orepa jara bik'a ooparipa auk'a Tachi Ak'ore warra.

Tachi Ak'ore warrarā

3 ¹ iK'isati! Tachi Ak'orepa tachi audú k'inia iru bapari perā, jarapari tachi ichi warrarā. iWāarapi! Mamīda na p'ek'au eujādepema ijäädak'aa beerāpa māga p'oyaa k'awada-e, wāara Tachi Ak'ore k'awadak'aa perā.

²Ipemaarā k'iniarā, ūra tachi wāara Tachi Ak'ore warrarā. Mamīda waide k'awada-e sāga p'anadai Cristo cheda t'epai. Aba k'awa p'ani Cristo waya chek'āri, iruk'a p'anadait'ee, iru k'ira wāree k'awadait'ee perā.

³Tachi jōmaweda māga k'awa p'aniirā nimaa p'ani iru cherumaa. Mapa māgá ni p'ani misa, ne-inaa k'achia jōmaweda oo amaadaipia bi, iruk'a p'anadait'ee, k'awa p'anadairā iru p'ek'au k'achia wēe bapari.

⁴Tachia k'awa p'ani chi ne-inaa k'achia oo bipa oo-e bi Tachi Ak'orepa jara bik'a. Māga oo-e bak'āri, k'achiade bi. ⁵Parāpa ichiaba k'awa p'ani Jesucristo na p'ek'au eujādee cheji eperārāpa p'ek'au k'achia oopata jōmaweda wēpapiit'ee. Irua maarepida k'achia ook'aa pají. ⁶Mapa wāara oo k'inia p'aniirāpa irua oopi bik'a t'āri a-ba p'anapata iru ome. Ne-inaa k'achia oo k'iniadak'aa, ichideerā perā. Mamīda chi ne-inaa k'achia oopataarā t'āri a-ba p'anadak'aa iru ome, irude wāara ijāadak'aa perā māik'aapa wāara iru k'awadak'aa perā.

⁷Warrarā, k'ūrapináati apida seewapataarāmaa. Chi ooparipa Tachi Ak'orepa oopi bik'a t'āri pia bapari Tachi Ak'orek'a. ⁸Jōdee chi ne-inaa k'achia ooparipa oomaa bi Netuara Poro Waibiapa oopi bik'a. Tachi Ak'orepa na p'ek'au eujā oodak'āriipa, Netuara Poro Waibiapa p'ek'au k'achia k'ira t'ādoo oopari. Ma-it'ee cheji Tachi Ak'ore Warra na p'ek'au eujādee: jōpiit'ee Netuara Poro Waibiapa ne-inaa k'achia oopata.

⁹Tachi Ak'ore warrarāpa p'ek'au k'achia oo k'iniadak'aa, Tachi Ak'ore Jaure āchi ome bapari perā. Wāara k'achiade poyaa p'anadak'aa, Tachi Ak'ore warrarā perā.

¹⁰Nāga k'awa p'ani chisāgí Tachi Ak'ore warrarā māik'aapa chisāgí Netuara Poro Waibia warrarā. Chi oo-e bipa Tachi Ak'orepa oopi bik'a Tachi Ak'ore warra-e. Ma awara chi ipema Cristo k'aurepa k'ira unuamaa iru bipa Tachi Ak'ore warra-e.

Chik'inia p'anapataadaipia bi

¹¹Cristode ijāadak'āriipa parāpa nāga ūridooda: chik'inia p'anapataadaipia bi.

¹²Tachia māga k'awa p'anadairā, oonaadáma Caínpa oodak'a. Ichia ooji Netuara Poro Waibiapa oopidak'a. Chi ipema k'ira unuamaa iru bap'eda, peet'aaji. ¿Sāap'eda māga ooji? Ichi t'āri k'achia bapachi. Jōdee chi ipema t'āri pia bapachi.

¹³Maperā ipemaarā, k'isianáati na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa parā k'ira unuamaa iru p'anadak'āri. ¹⁴Naaweda tachi jida āchik'a attuadait'ee pají, Tachi Ak'orepa jara bik'a oodak'aa pada perā. Mamīda Cristopa tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji, ichita p'anapataadamerā Tachi Ak'ore ome māik'aapa oopataadamerā irua oopi bik'a. K'awa p'ani tachia wāara māga oomaa p'ani, tachi ipemaarā Cristo k'aurepa k'inia iru p'anapata perā. Chi ipemaarā k'ira unuamaa iru p'anapataarā attuadait'ee. ¹⁵Tachi Ak'ore-it'ee eperāpa ichi ipema k'ira unuamaa iru bi pirā, auk'a bi eperā chīara peepari ome. Parāpa k'awa p'ani chīara peepataarā it'aa wādak'aa. ¹⁶Nāgá k'awa p'ani Tachi Ak'orepa tachi k'inia iru bapari. Jesucristo piiji tachi pari. Māga ooji tachi audú k'aripa k'inia bada perā. Māgá tachia pida tachi ipemaarā Cristo k'aurepa k'aripa k'inia p'anadaipia bi, piuruta pijida ma k'aurepa. ¹⁷Mapa chi net'aa iru bipa ichi ipema

Cristo k'aurepa chupiria nībi unuru pirā, mamīda chupiria k'awa-e bi pirā, ma eperāpa ak'ipimaa bi ichia Tachi Ak'ore k'inia-e bi. ¿Sāga ichia Tachi Ak'ore k'inia iru bida aima, chi īpema Cristo k'aurepa k'aripa-e bi pirā? ¹⁸ Warrarā, pedeepapai tachi īpemaarā k'inia iru p'anadaik'araa bi. Ára k'aripadaipia bi. Māgá ooruta pirā, ak'ipidai wāara ãra māik'aapa Tachi Ak'ore k'inia iru p'ani.

Inejasia—ee it'aa tīpataadaipia bi Tachi Ak'oremaa

¹⁹ Māgá tachi īpemaarā k'inia iru p'anadak'āri, tachia nāgí wāarata k'awaadait'ee. Tachi, Tachi Ak'oredeerā. T'āride māga k'awadak'āri, inejasia—ee it'aa tīpataadait'ee irumaa. ²⁰ Mamīda inejasiadarii tachi t'āridepai k'isiaruta pirā: "Aai, mia wāara mi īpemaarā Cristo k'aurepa mak'īara k'aripa—e." Māga k'isiaruta pirā, k'irāpadaipia bi Tachi Ak'orepa ne—inaa jōmaweda k'awa bi. Tachi k'āyaara k'awaara bi tachia wāara oo k'inia p'ani ichi—it'ee. ²¹ Jōdee, īpemaarā k'iniarā, tachia māgá k'isiada—e p'ani pirā, wāara inejasia—ee it'aa tīpataadait'ee Tachi Ak'oremaa. ²² Ma awara it'aa iididak'āri Tachi Ak'oremaa, irua ooit'ee jōmaweda tachia iidi p'ani. Māga ooit'ee tachia oopata perā irua jara bik'a. ²³ Tachi Ak'orepa jara bi tachia nāga oodamerā: Ijāadaipia bi Jesucristo wāara Tachi Ak'ore Warra māik'aapa chik'inia p'anapataadaipia bi irua jaradak'a. ²⁴ Chi ooparipa Tachi Ak'orepa jara bik'a t'āri a—ba bapari iru ome. Chik'inia p'anapata. Tachia māga k'awa p'ani Tachi Ak'ore Jaurepa tachimaa māga k'awapipari perā. Ma—it'ee ichi Jaure pēiji tachi ome bapariimerā.

Sāga seewa jarapataarā k'awadai

4 ¹ īpemaarā k'iniarā, na p'ek'au eujāde seewa—idaa beerā chok'ara paraa. Mārāpa "Tai Tachi Ak'ore Ūraa jarateepataarāda" apata mīda, ijāanāati āchia jara p'ani. Pia ūridaipia bi jōmaarāpa jaramaa p'ani, k'awaadait'ee wāara jara p'ani Tachi Ak'orepa jarapi bik'a wa māga—e. ² Parāpa k'awaadai chisāgí eperāpa wāara jara bi Tachi Ak'ore Jaurepa jarapi bik'a. Chi jara bipa: "Jesucristo eperā jīp'aak'a na p'ek'au eujāde ba cheji" jara bi Tachi Ak'ore Jaurepa jarapi bik'a, wāara Cristode ijāapari perā. ³ Mamīda chi māga jara—e bipa p'oyaa jara—e Tachi Ak'ore Jaurepa jarapi bik'a, māgí eperāpa ijāak'aa perā Jesús, Cristo paji. Anticristo na p'ek'au eujāde bada paraa, māgí pedeeparik'a pedeek'āji. Parāpa k'awa p'ani iru cheit'ee t'ēepai. Mamīda nāgaweda iru jīak'ārarā na p'ek'au eujāde paraa.

⁴ Warrarā, parā Tachi Ak'oredeerā. Mapa parāpa oodak'aa māgí seewa—idaa beerāpa jara p'anik'a. Parāpa āchi māgá p'oyaadai chi parā ome bapari, Tachi Ak'ore waibiarā bairā chi na eujādepema ijāadak'aa beerā ome bapari, Netuara Poro Waibia k'āyaara. ⁵ Āchi māik'aapa jōmaweda na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā Netuara Poro Waibia juá ek'ari p'anapata. Maperā na p'ek'au eujādepema k'īsia k'īra t'ādoo jara wādak'āri, awaraarāpa ma seewa ūripata māik'aapa aide ijāapata. ⁶ Mamīda māga—e tai ome, tai Tachi Ak'oredeerā perā. Taipa wāarata jarateepata Tachi Ak'ore Jaurepa jarapi bik'a. Mapa chi Tachi Ak'ore k'awa beerāpa ūri k'inia p'anapata taipa jarapata. Mamīda chi Tachi

Ak'ore k'awa-e beerāpa ūri k'iniadak'aa taipa jarateepata. Āchia ūri k'inia p'ani seewa jarateepataarā, Netuara Poro Waibiapa jarapi bik'a. Nāga k'awaadai chisāgí wāarata jarateepataarā māik'aapa chisāgí seewa jarateepataarā. Tachi Ak'ore k'awa beerāpa wāarata jarateepataarā ūri k'inia p'anapata. Jōdee Tachi Ak'ore k'awa-e beerāpa seewa jarateepataarā ūri k'inia p'anapata.

Tachi Ak'orepa esperāarā jōmaweda k'inia iru bapari

⁷Ipemaarā k'iniarā, chik'inia p'anapataadáma, Tachi Ak'orepa māga oopi bairā. Jōmaarāpa awaraarā k'inia iru p'anapata māgá p'anapataadai, Tachi Ak'ore warrarā perā māik'aapa Tachi Ak'ore k'awa p'anapata perā. ⁸Chi awaraarā k'inia-e bipa Tachi Ak'ore k'awa-e bi, Tachi Ak'orepa jōmaweda k'inia iru bapari perā. ⁹Nāgá Tachi Ak'orepa unupiji tachi audú k'inia iru bapari. Na p'ek'au eujādee pēiji ichi Warra apai iru bada, māgí k'aurepa tachi ichita p'anapataadamerā iru ome. ¹⁰Tachi Ak'orepa ichi Warra māgá pēik'ari, ak'ipiji tachi wāara k'inia iru bapari. Tachia iru māgá k'iniada-e paji. Iruata tachi k'inia iru baji. Mapa ichi Warra pēiji piumerā tachia p'ek'au k'achiaoopata wēpapiit'ee.

¹¹Ipemaarā k'iniarā, Tachi Ak'orepa tachi māgá audú k'inia iru bapari perā, tachi jida chik'inia p'anapataadaipia bi. ¹²Apidaapa Tachi Ak'ore k'ira unuda-e p'ani. Mamīda tachi chik'inia p'anaruta pirā, t'ari a-ba p'anapataadait'ee Tachi Ak'ore ome. Māgá tachi k'ap'ia pari irua jōmaarāmaa unupiji ee wāara irua āra jida k'inia iru bapari. ¹³Nāgá k'awa p'ani tachi t'ari a-ba p'anapata Tachi Ak'ore ome. Irua ichi Jaure pēiji tachi ome bapariimerā. ¹⁴Ma awara taipa Tachi Ak'ore Warra bapata unujida tachi taupa. Mapa jōmaarāmaa nāga nepiripata: Tachi Ak'orepa ichi Warra pēiji na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atade. ¹⁵Mapa chi jara bipa Jesús Tachi Ak'ore Warra t'ari a-ba bapari Tachi Ak'ore ome.

¹⁶Māgá tachia Tachi Ak'ore k'awa p'ani māik'aapa ijāa p'ani irua tachi k'inia iru bapari. Tachi Ak'orepa esperāarā jōmaweda k'inia iru bapari perā, esperāpa auk'a Tachi Ak'ore k'inia iru bak'ari, t'ari a-ba bapari iru ome. ¹⁷Tachia Tachi Ak'ore māgá k'inia iru p'anadak'ari, oomaa p'ani irua k'inia bik'a. Irua k'inia bi waawee-ee p'anadamerā ichi k'rapite, ichi ewari waibia ewate pak'ari. Wāara ma ewate māga p'anadait'ee, na p'ek'au eujāde p'ani misa iru ome t'ari a-ba p'anapata perā, Jesucristo iru ome t'ari a-ba baparik'a. ¹⁸Wāara Tachi Ak'ore k'inia iru baparipa maarepida waawee-ee bapari, k'awa bairā Tachi Ak'orepa iru auk'a k'inia iru bapari māik'aapa maarepida iru k'achia oo-e pait'ee. Mamīda chi waide māga k'awa-e bipa Tachi Ak'ore waawee bapari, k'isia bairā Tachi Ak'orepa ichi k'achia ooi. Mapa tachia nāga k'awadai. Esperāabaapa waawee bi pirā Tachi Ak'orepa iru k'achia ooit'ee, ma esperāpa waide pia k'awa-e bi Tachi Ak'orepa iru audú k'inia iru bapari.

¹⁹Tachia Tachi Ak'ore k'inia iru p'ani, irua naapiara tachi k'inia iru bada perā. ²⁰Tachidepemapa jarai ichia Tachi Ak'ore k'inia iru bapari. Māga jara bi mīda, ichi t'āride chi ipema Cristo k'aurepaunuamaa iru bi pirā, māgí esperā seewamaa bi. Ichi ipema unu bita k'inia-e bi pirā, sāga k'inia iru bai

Tachi Ak'ore, unu-e bita? ²¹Maperāpi Jesucristopa jaraji chi Tachi Ak'ore k'inia iru bipa ichi īpemaarā Cristo k'aurepa auk'a k'inia iru baipia bi.

**Ne-inaa k'achia k'īra t'ādoo
oo amaa wāk'āti wāpataarā**

5 ¹Jōmaweda Tachi Ak'ore warrarāpa nāga ijāapata: Jesús, Cristo, ichi ai, Tachi Ak'orepa pēida eperāarā rey pamerā. K'isiadáma nāgide. Tachia k'awa p'ani eperā abaapa awaraa eperā k'inia iru bak'āri, ma eperā warrarā paara k'inia iru bapariit'ee. ²Māga bi ichiaba Tachi Ak'ore ome. Tachia Tachi Ak'ore k'inia iru p'anadak'āri māik'aapa oodak'āri irua jara bik'a, k'awa p'ani iru warrarā jida k'inia iru p'anadait'ee. ³Oodak'āri Tachi Ak'orepa jara bik'a, ak'ipimaa p'ani wāara iru k'inia iru p'ani. Irua iidi-e bi oodamerā ne-inaa tachia p'oyaa oodak'aa. ⁴Tachia oodai Tachi Ak'orepa jara bik'a, iru warrarā perā. Jōmaweda Tachi Ak'ore warrarāpa na p'ek'au eujādepema k'achia k'īra t'ādoo oo amaa wāk'āti wāpata, oo k'inia p'anapata perā irua jara bik'a. Tachia ne-inaa k'achia māgá oo amaadai Cristode ijāapata perā. ⁵Mapa jaradai: "Tachia ijāadak'āri Jesús Tachi Ak'ore Warra, irua k'aripapari tachia na p'ek'au eujādepema ne-inaa k'achia jōma oo amaa wāk'āti wādamerā."

Tachi Ak'orepa jarada Jesús ichi Warra

⁶ Jesucristo na p'ek'au eujādee chek'āri, ak'ipiji ichi Tachi Ak'ore Warra. Māga ooji paniapa poro choopik'āri māik'aapa ichi waa bat'ak'āri. Jesús, ichi ai, Cristo paji poro choopik'āri paniapa māik'aapa ichi waa bat'ak'āri. Tachi Ak'ore Jaurepata ichiaba tachimaa k'awapipari Jesús Tachi Ak'ore Warra. Ma Jaurepa ichita wāarata k'awapipari. Maperā ijāa p'ani wāara Jesús Tachi Ak'ore Warra. ⁷Māpai jaradai nāgí ne-inaa ūpeepa auk'a tachimaa k'awapi p'ani Jesús wāara Tachi Ak'ore Warra: ⁸Tachi Ak'ore Jaurepa ma wāarata k'awapipari perā tachimaa; Jesupa ooda perā Tachi Ak'orepa oopidak'a poro choopik'āri paniapa māik'aapa Jesupa ooda perā Tachi Ak'orepa oopidak'a iru waa bat'ak'āri. ⁹K'isiadáma nāgide. Eperāarāpa charraarā k'īrapite ne-inaa jaradak'āri, ijāapata māirāpa jara p'ani. Maperā audupiara ijāadaipia bi Tachi Ak'orepa ne-inaa jarak'āri, ichi jōmaarā kāyaara waibiara bapari perā. Ichia jaramaa bi Jesucristo ichi Warra ma jarada ūpeepa. ¹⁰Mapa chi Tachi Ak'ore Warrade ijāaparipa k'awa bi iru wāara Tachi Ak'ore Warra, Tachi Ak'ore Jaurepata ma eperā t'āride māga k'awapipari perā. Mamīda chi māga ijāa-e bipa jōmaarāmaa ak'ipimaa bi ichi k'isiade Tachi Ak'orepa seewa jara bi. ¹¹Tachi Ak'orepa jara bi tachia iru Warrade wāara ijāadak'āri, ichita p'anapataadait'ee iru ome. ¹²Mapa jaradai: "Chi Tachi Ak'ore Warrade wāara ijāapari it'aa wāit'ee. Mamīda chi Tachi Ak'ore Warrade ijāa-e bi it'aa wā-e pait'ee. Māgí atuait'ee."

Juanpa awaraa ūraa jarada

¹³Mia jōma jara aupada na k'art'ade p'āji parā, Tachi Ak'ōre Warrade ijāapataarā, k'awaadamerā wāara ichita p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre ome.

¹⁴Maperā tachi inejasia—ee it'aa iidipata Tachi Ak'ōremaa. T'āride k'awa p'ani tachia iidiruta pirā Tachi Ak'ōrepa ne—inaa oomerā ichia oo k'inia bik'a eperāarā k'aripait'ee, tachia iidiruta irua ūriit'ee. ¹⁵Ma awara k'awa p'anadairā irua ūripari māgá iididak'āri, ichiaba k'awa p'ani irua ooit'ee tachia iidi p'anik'a.

¹⁶Parādepemapa unuru pirā pí ñpema Cristo k'aurepa ne—inaa k'achia oomaa bī, it'aa t'iipia bī ma ñpema pari, Tachi Ak'ōrepa iru chupiria k'awaamerā. Māgá pía ma ñpema k'aripai, Tachi Ak'ōrepa iru it'aa wāpimerā. Māga ooi ma ñpemapa oo bi pirā ne—inaa k'achia, ma k'aurepa tachi atuapi—e. Mamida ne—inaa k'achia paraa, ma k'aurepa tachi atuapipari. Irua māgí oo bi pirā, mia parāmaa jara—e it'aa t'īdamerā iru pari. ¹⁷Wāara eperāarāpa ooda—e p'anadak'āri Tachi Ak'ōrepa jara bik'a, ne—inaa k'achia oomaa p'ani iru k'īrapite. Mamida p'ek'au k'achia jōmaapa tachi atuapi—e.

¹⁸K'awa p'ani Tachi Ak'ōre warrarāpa p'ek'au k'achia oo amaa wāk'āti wāpata, Tachi Ak'ōre Warra, Jesucristopara ãra k'aripapari perā. Irua ãra ak'ipari Netuara Poro Waibiapa ãramaa ne—inaa k'achia oopinaamerā. ¹⁹K'awa p'ani tachi Cristode ijāapataarā Tachi Ak'ōredeerā. Jōdee apemaarā na p'ek'au eujādepemaarā Netuara Poro Waibia juu ek'ari p'anapata. ²⁰Ichiaba k'awa p'ani Tachi Ak'ōre Warra na p'ek'au eujādee cheji Tachi Ak'ōre k'awapiit'ee tachimaa, māgá k'awaadamerā k'aita wāara Tachi Ak'ōre. Tachi ijāapataarā chaa t'āri a—ba bapari ma wāara Ak'ōre ome, t'āri a—ba bapari perā iru Warra Jesucristo ome. Māgita wāara Tachi Ak'ōre. Iru k'aurepata it'aa wādait'ee. ²¹Chi māga ijāada—e p'aniirā seewadeta ijāa p'ani. Āchia ijāapata chi ne—inaa juapa ooda k'īrapite it'aa t'īpataarāk'a. Mapa ijāanáati āchik'a.

Māgapai pají.

2 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a T'ẽepema P'ãda

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na k'art'a p'ãji. Ichia "mi Cristode ijãapataarã ak'ipari waibiada" apari, taarã ijãada perã, Cristo ome nipadak'ãriipa. Na k'art'a pëiji "Ak'orepa jirit'eradaarãmaa"; pia jarait'eera, jirit'erada Cristode ijãapataadamerã.

Naapiara Juanpa jara bi ãra k'inia iru bi mäik'aapa o-ia bi ülk'uru Ak'ore ode pia nipapata perã. Üraa bi chik'inia p'anapataadamerã (vs. 1-6). K'irâpapi bi Cristo na p'ek'au eujäde nipada eperã jíp'aak'a; mapa ūrinaadamerã seewa jarateepataarãpa jara p'ani mäik'aapa ächi t'aide mäirã auteebainaadamerã (vs. 7-11). T'ẽepai jara bi ichi wã k'inia bi ächi ak'ide mäik'aapa salute pëiru (vs. 12-13).

Tachi Ak'orepa wãarata jara pëidade jara bik'a p'anapataadaipia bi

¹Mi, Juan, Cristode ijãapataarã ak'ipari waibia. Mia na k'art'a p'ãru parã ijãapataarãmaa, Tachi Ak'orepa parã jirit'erada perã Cristode ijãapataadamerã. Wãara mia parã k'inia iru bi. Mia aupaita parã mägá k'inia iru bi-e. Jõma Tachi Ak'orepa wãarata jara pëida k'awa p'aniirãpa parã auk'a k'inia iru p'ani. ²Mia parã mägá k'inia iru bi ma wãarata ïraweda tachi t'ãride bapari perã mäik'aapa ichita bait'ee perã tachi ome. ³Wãara Tachi Ak'ore mäik'aapa iru Warra Jesucristo t'ãri pia p'anapata tachi ome. Mapa ãrapa tachi pia ak'i p'anadait'ee. Ma awara tachi chupiria k'awaadait'ee mäik'aapa k'äiwee p'anapidait'ee. Mägá wãara p'anadai Tachi Ak'orepa k'inia bik'a mäik'aapa chik'inia p'anapataadai iru ome.

⁴Mi o-ia beeji k'awaak'ari parãdepemaarã ülk'uru p'anapata Tachi Ak'orepa wãarata jara pëidade jara bik'a. ⁵Frá, ipemaarã Cristo k'aurepa, mia parãmaa enenee nãbi tachi chik'inia p'anapataadamerã. Mia mäga jarak'ari, jara-e bi ne-inaa parãpa waide k'awada-e p'ani. Tachia naa Cristode ijãadak'ãriipa ma jarada ūridooda. ⁶Nägá tachia ak'ipidai Tachi Ak'ore mäik'aapa awaraarã k'inia iru p'ani: oodak'ari Tachi Ak'orepa jara bik'a. Iruata jara bi tachi chik'inia p'anapataadamerã. Parãpa mäga ūrijida naaweda Cristode ijãadak'ari.

K'írak'aupai seewa jarateepataarã t'iupidai parã t'aide

⁷Ma Tachi Ak'orepa jarada mia parãmaa k'irãpapi k'inia bi, na p'ek'au eujâde seewa–idaa beerã chok'ara paraa perã. Mägiirâpa ijäädak'aa Jesucristo na p'ek'au eujâde ba cheji eperã jip'aak'a. Jaradak'aa Jesucristo Tachi Ak'ore Warra. Mägá tachia k'awa p'ani ächia seewa jaratee nipapata. Ächi Anticristo jíak'aarã. ⁸K'írak'aupai ijäädai ächia jara p'ani. Mäga ijääruta pirã, jöpidait'ee jöma parãpa oomaa p'ani Tachi Ak'ore–it'ee. Mia k'inia bi parãpa atadamerã jöma Tachi Ak'orepa k'isia iru bi teeit'ee ichideerãmaa it'ari, oopatap'edaa perã irua oopi bïk'a.

⁹Eperãpa jararu pirã Cristopa jarateedak'a oo–e pait'ee, ichia ma jarateeda k'äyaara Tachi Ak'ore net'aa waapiara k'awa bairã, mägí eperãpa wãara Tachi Ak'ore k'awa–e bi. Jödee chi Cristopa jarateedak'a oo bipa wãara ijääpari Tachi Ak'ore Warrade mäik'aapa Tachi Ak'ore k'awa bapari. ¹⁰Maperã mägee Cristopa jarateedak'a ooda–e p'aniirädepema aba parã t'aide cheru pirã, iru auteebaidaik'araa bi. Mägee jarateepataarã parãmaa chepidaik'araa bi. ¹¹Parädepema abaapa mägee eperã auteebairu pirã, k'aripait'ee irua waapiara k'achia oomerã ijääpataarãmaa, irua seewa jaratee bi k'aurepa.

¹²Mia parãmaa waa jara k'inia bi, mamïda k'art'a p'âdade mäga oo k'inia–e. Parã ak'ide wã k'inia bi, k'írapite pedeedait'ee. Mägá tachi o–ña p'anadait'ee.

¹³Parã ïpemaarã Cristo k'aurepa, chi nãpema Tachi Ak'orepa jirit'eradaarã Cristode ijäädamerã, parãmaa ichiaba salute tee pëiruta.

Mägapai paji.

3 SAN JUAN

San Juanpa K'art'a Araarepema P'āda

San Juan, Jesucristopa jírit'eradapa na k'art'a p'āji. Na k'art'a pēiji Cristode ijāapari Gayomaa. P'āji jarait'ee ichia jarateepataarā pēida auteebaidamerā ijāapataarā chip'epatamāi.

Naapiara Juanpa pedee pia jara bi Gayomaa, Tachi Ak'orepa iru pia oomerā. Jara bi ichi o-ia beeda nepiri chedak'āri Gayo pia ijāapari Cristode. Gayomaa chupiria iidi bi ichia jarateepataarā pēida auteebaimerā māik'aapa āra k'aripamerā pia ijāapata perā Cristode (vs. 1-8). Jara bi jāpema Diotrefepa iru ūraa ūriamaa bi māik'aapa irua pēida eperārā auteebai k'inia-e bi. Ūraa bi Gayopa māga oonaamerā; ma k'āyaara jāpema Cristode ijāapari pia Demetriok'bamerā (vs. 9-12). T'ēepai jara bi ichi wā k'inia bi Gayo ak'ide māik'aapa salute pēiru jāpema k'ōp'āyoorāmaa (vs 13-15).

Juanpa Gayomaa jarada

¹K'ōp'āyo Gayo mia wāara k'inia iru bapari,

Mi, Juan, Cristode ijāapataarā ak'ipari waibiapa na k'art'a pimaa p'āru. Wāara mia pi k'inia iru bi.

²Ipema k'inia Cristo k'aurepa, mia it'aa t̄bi ne-inaa jōmaade pi pia wāmerā māik'aapa k'ap'ia pia bamerā pi t̄ride Tachi Ak'ore k'irapite pia baparik'a.

³Ūk'uru tachi ipemaarā Cristo k'aurepa nama chedak'āri, nepirijida pia wāara oopari Tachi Ak'orepa wāarata jara pēidak'a, māgide ijāapari perā. Māga ūrik'āri, mi o-ia beeji. ⁴Wāara mi ichita o-ia beepari k'awaak'āri ijāapataarā michi warrarāk'a p'ani p'anapata Tachi Ak'orepa wāarata jara pēidade jara bik'a. Mi-it'ee māga k'awaai k'āyaara, ne-inaa awaraa pipiara wē-e mi o-īapiit'ee.

⁵Ipema k'inia, pia Tachi Ak'orepa k'inia bik'a pia oomaa bi k'aripak'āri tachi ipemaarā Cristo k'aurepa, chi awara āi jaratee nipapataarā. Wāara pia āra auteebaipari, āra k'awa-e bi mīda. ⁶Mapa nama chedak'āri, jōmaarā ijāapataarā taide nepiripata pia āra k'aripada, āra k'inia iru bapari perā. Māgá k'aripaparíiji āchi ode pia wādamerā. Āra k'aripáji Tachi Ak'orepa k'inia bik'a, ārapa iru mimia oomaa p'anadairā. ⁷Āra uchiajida āchi

tāideepa jarateedait'ee Cristopa ooda māik'aapa irua jarada. Ma wādade ne-inaa maarepida iidi k'iniada-e paji ijāadak'aa beerā juadepema.⁸ Mapa tachia āra auteebaipa bī māik'aapa k'aripadaipa bī. Māga ooruta pīrā, āra ome auk'a mimiadait'ee awaraarāpa Tachi Ak'ōre wāarata k'awaadamerā.

Diotrefepa k'achia ooda; jōdee Demetriopa pia ooda

⁹ Mia auk'a jaraji awaraa k'art'a pēidade pi tāidepema ijāapataarāmaa. Mamīda Diotrefepa mi pedee ūri k'inia-e, ichi audua bairā. Ichi ijāapataarā poro waibia pa k'inia bi.¹⁰ Ichia mi pedee māgá ūri k'inia-e bairā, mī wāk'āri parā ak'ide, k'īrapite pedeeit'ee ichi ome. Mia k'irāpapiit'ee ichia pedee k'achia jaramaa bī tai Ak'ōrepa jīrit'eradarā āpite. Māgapai oo-e ichia. Ichiaba tachi īpemaarā Cristo k'aurepa jaratee nipa dāk'āri ijāapataarā tāide ichi k'ait'a, ichia māgiirā auteebaik'aa. Ma awara, awaraa ijāapataarāpa āra auteebai k'inia p'anadak'āri, ichia māga oopik'aa māik'aapa jērepari ma auteebai k'inia p'aniirā awaraa ijāapataarā ik'aawaapa.

¹¹ Gayo, mī īpema k'inia, oonāji ichia oo bik'a, ne-inaa k'achia oomaa bairā. Ma k'āyaara pia óoji. Nāgí k'irāpáji. Chi ne-inaa pia oo bipa oopari Tachi Ak'ōrepa oopi bik'a. Mamīda chi k'achia oo bipa Tachi Ak'ōre k'awa-e bi.

¹² Wāara Diotrefepa māgá ne-inaa k'achia oomaa bī. Mamīda Demetriopa māga oo-e bī. Ijāapataarā jōmaarāpa nepiripata irua ne-inaa pia oopari. Iru bapari Tachi Ak'ōrepa wāarata jara pēidade jara bik'a. Tai nāpemaarāpa ichiaba jara p'ani iru tāri pia bapari. Piata k'awa bī taipa seewadak'aa.

¹³ Mia pimaa waa jara k'inia bi, mamīda k'art'a p'ā bide māga jara k'inia-e. ¹⁴ Taarā-e nīde mī wā k'inia bi pi ak'ide. Māgá k'īrapite pedeedai.

¹⁵ Gayo, mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa pi k'āiwee bapimerā. Tachi k'ōp'āyoorā nāpemaarāpa ichiaba pimaa salute tee pēiruta. Tai pari salute tēeji jāma p'ani k'ōp'āyo chaa.

Māgapai paji.

SAN JUDAS

San Judapa K'art'a P'āda

San Judapa na k'art'a p'āji. K'isia p'ani na Judas Jerusalendepema ijāapataarā poro waibia Santiago ipema paji. Na k'art'a Cristode ijāapataarāmaa pēiji.

Salude teep'eda māik'aapa pedee pia jarap'eda (vs. 1-2), Judapa naapiara ūraa bi ūrinaadamerā seewa jarateepataarāpa jaratee nipapata āchi t'aide. Jara bi Tachi Ak'ōrepa ooda chonaarāweda māgeerā ome (vs. 3-7). Ichiaba jara bi ma seewa jarateepataarāpa oodak'aa Cristopa oopi bik'a. Jīp'a oopata āchi p'ek'au k'achia oyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a (vs. 8-16). K'irāpapi bi māga pait'ee perā Cristo chei naaweda, k'ira jip'a p'anapataadamerā irua k'inia bik'a (vs. 17-23). T'ēepai iidi bi Ak'ōrepa ãra pia ak'i bapariimerā māik'aapa pedee pia jara bi Jesucristode (vs. 24-25).

Salude pēida

¹Mi, Judas, Santiago ipema, mimiapari Jesucristo—it'ee. Na k'art'a p'āru Tachi Ak'ōrepa jirit'eradaarāmaa. Irua parā k'inia iru bapari. Ma awara, Jesucristopa parā ak'i bapari atuanaadamerā ichi waya cheru misa.

²Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa parā audú chupiria k'awaamerā, k'aiwee p'anapimerā māik'aapa k'inia iru bamerā.

Sāap'eda na k'art'a p'āda

³Ipemaarā k'iniarā, mia t'āripa p'āit'ee paji jarait'ee sāga Cristopa tachi ijāapataarā jōmaweda o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā. Mamīda, ma k'āyaara, pāru ūraait'ee parāpa ijāa amaadamerā awaraarāpa seewa jarateepata māik'aapa t'āripa Cristopa k'inia bik'a ijāadamerā, tai naapema ijāapataarāpa naaweda jarateedap'edaak'a. ⁴Māga jara bi ijāadak'aa beerā mera t'ūdap'edaa perā parā t'aide Tachi Ak'ōrede ijāapataarāk'a. Tachi Ak'ōrepa p'ek'au k'achia wēpapipari perā, pia bida a p'ani oodait'ee ne-inaa jōma tachi p'ek'au k'achia oyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. iMamīda māga-e! Ichiaba merapata Jesucristo Tachi Waibia, tachi ijāapataarā chipari. Tachi Ak'ōre ūraa chonaarāweda p'ādade jara bi māgeerā jōdait'ee iru juapa.

**Tachi Ak'õrepa ooda
naawedapema ijäädak'aa beerā ome**

⁵ Parāpa nāgí k'awa p'ani mīda, mia k'irāpapiit'ee. Tachi Waibiapa Israel pidaarā jōmaweda Egipto eujädeepa uchiapiji. Mamīda t'ēepai ijāa amaa p'anadap'edaarā jōmaweda ichi juapa jōpiji. ⁶ Ma awara aī naaweda angeleerā ūk'uru uchiajida Ak'ore jua ek'ariipa, āchi awaraa angeleerā poro waibiarā p'anajida mīda. Irua āchi p'anapatap'edaamāiiipa pēik'ooji p'āriudee. Mama at'āri cadenapa jīa iru bi, ichi ewari waibia ewate nīmaa. Māgí ewate irua jōmaarā k'īrapite āchia k'achia oodapedaa jarait'ee. ⁷ Awaraarā ichiaba ma angeleerā k'achia beerāk'a. Sodoma pidaarā māik'aapa Gomorra pidaarā awaraa p'uuru k'ait'a p'anadap'edaarā ome āchi k'ap'īapa p'ek'au k'achia oopachida; ne-inaa eperāarā jīp'aarāpa yiaraa iru p'anapata. Maperāpi Tachi Ak'õrepa ma p'urudepemaarā jōpiji t'ipitaupa. Māgá apemaarāmaa ak'ipiji sāga tāri k'achia-idaa beerā jōpit'aait'ee t'ipitau k'ūk'aa bipa.

**Ne-inaa Tachi Ak'õrepa ooit'ee
ichi ewari waibia ewate**

⁸ Māgí ijäädak'aa beerā parā tāide p'aniirāpa auk'a oopata. Tachi Ak'õrepa ma k'achia beerāmaa māga ooji mīda, īrapema seewa jarateepataarāpa māirā jīak'a āchia oo k'iniata oopata. K'aimok'araa pik'apata perā, āchia oopata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'īapa oopi bīk'a. Ma awara merapata Tachi Waibia āchi chipari māik'aapa angeleerā āpite pedee k'achia jarapata. ⁹ Jōdee Miguel, angeleerā poro waibia mīda, ak'ipiji ichi Tachi Ak'ore jua ek'ari bapari. Ik'achia pedee-e paji Satanamaa aupedeedak'āri Moisés k'ap'īa piuda pari; k'aipa atait'ee. Māgaji:

‘Tachi Ak'õrépata pi itriait'ee.’ (Zac 3.2)

¹⁰ Mamīda māgí seewa jarateepataarāpa māga ooda-e. Ne-inaa Tachi Ak'õredē pia k'awada-e pak'āri, oo iru p'anapata pedee k'achiapa. Ne-animalaarāk'a āchi k'ap'īapa oopi bīk'a oopata, k'isiadak'aa perā Tachi Ak'õrepa k'īsiapiparik'a. Mapa mia jōnipa āchi itu jōk'oodait'ee p'ek'au k'achia ooyaa k'aurepa.

¹¹ iAai, Tachi Ak'õrepa āchi k'achiadee pēiit'ee! P'ek'au k'achiade nipapata Caínpa oodak'a. Ichiaba oopata Balaampa oodak'a. P'arat'a jita k'iniapa ichia Tachi Ak'ore eere p'anadap'edaarā p'ek'au k'achiade baaipiji. Ma awara āchi poroorā ome chōo jīri p'ani, Corepa oodak'a ichi eere p'anadap'edaarā ome. Maperāpi Tachi Ak'õrepa āchi ichiaba k'enak'ooit'ee iru k'īrapite panadak'āri.

¹² Parā chip'edaidak'āri ne-inaa jedek'odait'ee, k'ira nejasidaipata māgí seewa jarateepataarā k'aurepa. Mamīda āchi k'ira nejasia wēe, waibia k'opata māik'aapa waibia topata, āchita poro waibiarāk'a Tachi Ak'ore k'īrapite. Māgá oodak'āri, chupiria chitooniirā ak'idak'aa. Jōmaweda āchi-it'ee aupai oopata. Jīarara pania wēe bīk'api p'ani, nāupa ateeperi eujā p'ūasaaddee. Ichiaba nejō biirīk'api p'ani chauk'aa bak'āri, chaujara bi mīda. Āchi piu pik'a p'ani ma pak'uru ēt'adak'a māik'aapa p'oodak'a. ¹³ P'usa tōjara pak'āri, k'īraudaihari māik'aapa k'ōp'ep'ee nejarra k'achia ome ipu ide atabéipari. Māga pik'a māgeerā. Golpe pedeepata

eperāarā waibiarāk'a. Mamīda tachia unudai ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo āchia oopata. Lucero Ak'ōrepa bidamāiipa uchiadák'api p'ani, awaraarāmaa Tachi Ak'ōre o atuapipata perā. Mapa irua āchi atuapiit'ee, ichita pāriude jīa paraa p'anadamerā.

Enocpa seewa jarateepataarāde jarada

¹⁴Enoc Adandeepa uchiadap'edaarā sietede uchiaji. Tachi Ak'ōrepa Enocmaa pedeepiji māgeerāde:

—iÚriti mia jararu! Tachi Waibia cheit'ee ichi angeleerā cho-k'ara ome. ¹⁵Ak'i cheit'ee jōmaweda eperāarāpa oopatap'edaa, jarait'ee pia wa k'achia. Tachi Ak'ōrede ijāadak'aa beerā k'achiadee pēiit'ee. Māga ooit'ee āchi irude ijāadak'aa p'anadairā; ne-inaa k'achia oopatap'edaa perā māik'aapa iru āpite pedee k'achia jarapatap'edaa perā.

¹⁶Māgiirā t'āri o-īa p'anadak'aa. Ik'īati pedeepata awaraarāmaa, ne-inaa oodak'āri. T'āride oodaamaa p'anadairā Tachi Ak'ōrepa k'inia bik'a, oopata āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a. Audua pedeepata awaraarāpa pia ak'īdamerā māik'aapa pedee pia jara p'anipa k'ōp'āyo meraa pik'apata, jōmaweda pia uchiamerā āchi-it'ee aupai.

Jesucristo k'ōp'āyorāpa naaweda jaradap'edaa

¹⁷Mamīda īpemaarā k'iniarā, parā māga p'anadak'aa. Mapa k'irāpāti Tachi Waibia Jesucristopa jirit'eradaarāpa jaradap'edaa:

¹⁸—Tachi Ak'ōre ewari waibia ewate pai naaweda, ijāapataarā t'āide uchiadait'ee Tachi Ak'ōre ūraa oo iru p'anapataarā. Māgiirāpa oodait'ee āchi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'iapa oopi bik'a.

¹⁹Parā t'āide māgá p'asa bi. Māgee seewa jarateepataarāpa parā k'īraupipata pāchi auk'ārā ome. Mapa awara-awaraadaipata. Āchia oopata na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerāpa oopatak'a, Tachi Ak'ōre Jaure wēe p'anadairā.

Ūraada Cristode wāara ijāapataarā-it'ee

²⁰Jōdee parā, īpemaarā k'iniarā, māga p'anadak'aa. Mapa chik'aripa p'anapatāati waapiara Cristode ijāadait'ee māik'aapa pipiara k'awaadait'ee Tachi Ak'ōrepa wāarata pedee jara pēida. Ma awara it'aa t'īpatāati Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. ²¹K'ira k'aupai k'ira atuadai Tachi Ak'ōrepa tachi k'inia iru bapari māik'aapa p'anapatāati ichia k'inia bik'a. K'aiwee nipatāati Tachi Waibia Jesucristopa chupiria k'awaaru ewate, ichita p'anapataadait'ee perā iru ome.

²²Pia ijāa-e beerā chupiria k'awāati waapiara Cristode ijāadamerā.

²³Eperāarā netuara o k'achiade nipapataarā k'āripāti ijāadamerā māik'aapa uchiadamerā t'īpitau urua nībideepa uchiak'ajidak'a. Eperā p'ek'au k'achia ooyaa bak'āri, ichiaba chupiria k'awāati. Mamīda ichia p'ek'au k'achia oopata unuamaa iru p'anadaipia bi, p'aru mik'ia jo bik'a. Mapa k'īrak'aupai oodai āchia oopatak'a.

It'aa t̄ida ijāapataarā pari

²⁴Tachi Ak'ōrépata parā k'aripai māirā k'achiade baainaadamerā. Ma awara ichia parā ateei ichimaa ichi k̄ira wāree unudamerā māik'aapa t̄ari o-ña, p'ek'au k'achia wēe bainñ p'anadamerā ichi k̄rapite. Mapa o-ña irumaa it'aa t̄idáma. ²⁵Ichita Tachi Ak'ore; awaraa Ak'ore Waibia iru k'āyaara wē-e. Ichi Tachi O K'achiadeepa K'aripa Atapari. Maperā t̄aripa o-ña it'aa t̄ipata: “Jesucristo, pi jōmaweda na p'ek'au eujāde nñbi Rey Waibia K̄ira Wāree. Ne-inaa jōmaweda pi jua ek'ari iru bi. Ewaa weda ne-inaa jōmaweda chok'aji; at̄ari chok'apari māik'aapa ichita māga bapariit'ee. Amén.”

APOCALIPSIS

Tachi Ak'õrepa k'awapida San Juanmaa

San Juan, Jesucristopa jirit'eradapa na libro Apocalipsis apata p'āji. Apocalipsis jara k'inia bì Tachi Ak'õrepa k'awapida. Juanpa na pedee p'āji Cristode ijāapataarā ūraait'ee, Cesarpa ãra miapi iru bada perā ichi jua ek'ari. Na p'ādade Juanpa jara bi Tachi Ak'õrepa unupida ichimaa k'aimok'araa pik'a bide, Patmos islade bak'āri. Made Ak'õrepa unupiji ichia ooit'ee bi netuara eere p'aniirā p'oyaait'ee.

Naapiara Juanpa jara bì Jesucristopa na pedee k'awapida ichi ángel k'ap'ia pari (cap. 1.1-3). Ijāapataarāmaa saludaap'eda, jara bi ichia Jesucristo unuda mäik'aapa ichia Cristopa jara pëida p'ā bi Ásia eujádepema Cristode ijāapataarā chip'epata siete p'aniirāmaa (caps. 1.4–3.22). Jara bi ichia Tachi Ak'õre rey su–ak'i beepari unuda (cap. 4); joip'aruk'a bi pirat'ida unuda mäik'aapa Oveja Chak'e unuda (cap. 5). Jara bi ma joip'aruk'a bi k'arada siete unuda mäik'aapa ichia unuda ma Oveja Chak'epa ma k'arada chaa ogat'aak'āri (caps. 6.1–8.1). Jara bi ichia unuda angeleerāpa trompeta seis chaadak'āri, Tachi Ak'õrepa ne–inaa k'achia oopii naaweda na p'ek'au eujádepemaarāmaa (caps. 8.2–9.21); ichia ángel unuda joip'aruk'a k'aipee bi ome (cap. 10) mäik'aapa ichia unuda Ak'õre pedee jarapataarā omé it'ariipa chedak'āri na p'ek'au eujádee mäik'aapa ma seis eerepema trompeta chaak'āri (cap. 11). Jara bi wēra je choma bi ome pajáde unuda (cap. 12); nemisia ne–animal k'achia ome unuda (cap. 13); Oveja Chak'e unuda ciento cuarenta y cuatro mil judiorā ome (cap. 14.1-5); angeleerā unuda ãrapa na p'ek'au eujádepemaarā k'achia oodak'āri (cap. 14.6-20); k'ari ūrida mäik'aapa angeleerā siete unuda (cap. 15). Unuji awaraa ne–inaa siete p'asadap'eda na p'ek'au eujádepemaarāmaa, angeleerāpa p'arat'u weedak'āri mäirā ñiri (cap. 16). Jara bi Babilónia p'uuru unuda (cap. 17) mäik'aapa Tachi Ak'õrepa ma p'uuru jöpida (caps. 18.1–19.5). Jara bi Oveja Chak'e miak'āida fiesta unuda mäik'aapa sâga pait'ee Cristo waya chek'āri (cap. 19.6–21). Jara bi Tachi Ak'õrepa Netuara Poro Waibia p'oyaada (cap. 20.1-10) mäik'aapa sâga jõmaweda esperārā panadait'ee Tachi Ak'õre su–ak'i beepari t'orroo bì k'irapite (cap. 20.11-15). Ichiaiba jara bi sâga pait'ee Tachi Ak'õrepa ooit'ee bi eujá chiwidi mäik'aapa Jerusalén p'uuru chiwidi (caps. 21.1–22.5). T'ëepai jara bi na p'âda leerutaarāpa oopataadamerā na ūraade jara bik'a mäik'aapa ichita Cristode ijāapataadamerā (cap. 22.6-21).

Jesucristopa k'awapida

1 ¹Na p'ādade mi, Juanpa jara bi Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'awapida Jesucristomaa. K'awapiji ichia na ewari ooit'ee bi, Jesucristopa jödee ichideerāmaa mäga k'awapimerā. It'ariipa Cristopa pëiji ichi ángel mimaa, mi iru mimiapari perā. ²Na p'ādade mia jara bi Tachi Ak'ōrepa mimaa unupida, ichia mimaa jara pëida mäik'aapa Jesucristopa mimaa jarada.

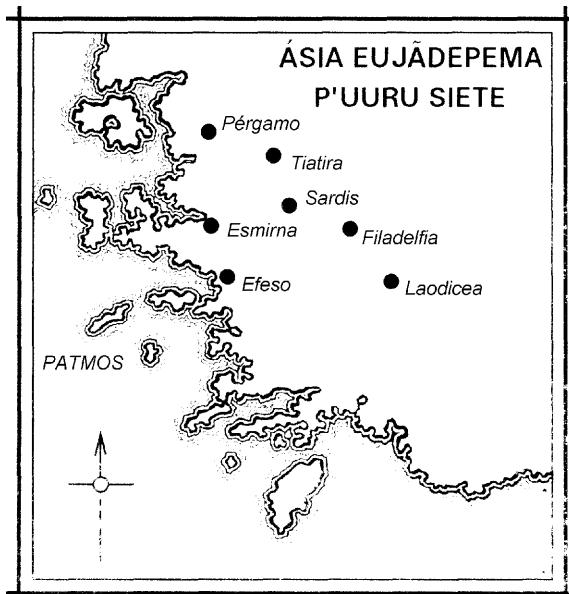
³Tachi Ak'ōrepa pia ak'iit'ee na p'āda leerupa awaraarā taide, ichia jara pëida perā. Ichiaba pia ak'iit'ee na p'ādade jara bi ūridap'eda, oo p'anipa aide ūraa bik'a, ma jōma ooit'ee taarā-e perā.

Juanpa Ásia eujādepema ijāapataarāmaa jarada

⁴Mi, Juanpa nāga p'ā pëiru parā Ásia eujādepema ijāapataarāmaa, siete chip'epataarā chaachaa.

Mia it'aa iidi bi Tachi Ak'ōrepa parā pia ak'i bapariimerā. Mägá k'āiwee p'anapataadait'ee. Tachi Ak'ōre ichita bapari; ichita bapachi mäik'aapa ichita cheit'ee. Mia ichiaba iidi bi Tachi Ak'ōre Jaurepa parā k'aripamerā. Iru jaure siete pik'a bi Tachi Ak'ōre su-ak'i beepari k'írapite.

5 Ichiaba mia iidi bi Jesucristopa parā k'aripamerā. Iruata wāara jarapari Tachi Ak'ōrepa jara bi. Iruta piup'eda, naapiara choc'ai p'irabaji ichita bapariit'ee. Na p'ek'au eujādepema reyrā

(Apocalipsis 1.4; 2-3)

jōmaweda p'anapata iru jua ek'ari. Iruata tachi k'inia iru bapari. Mapa tachi uchiapiji tachia p'ek'au k'achia oopata jua ek'ariipa. Māga ooji iru waa bat'ada k'aurepa kurusode piuk'āri tachi pari.

- 6 Iruata tachi ichideerā papiji ichi Ak'ōremaa p'aareerāk'a it'aa t'ipataadamerā eperāarā pari. Mapa jaradáma: "Jesucristo ichita jōmaarā k'āyaara waibiara bapariit'ee." iAmén!
- 7 "iŪrití! Iru chei'ee jiārarade. Maapai jōmaarāpa iru unudait'ee; iru supidap'edaarā paara. Na p'ek'au eujādepema to bee chaa eperāarā jarajēedait'ee waaweepa, irua āchi miapiit'ee jiak'aapa āchia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa. Māga pait'ee. Amén." (Dn 7.13)

8 Tachi Ak'ōre Waibiapa jara bi:

—Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ee. Mita jōmaarā Waibia. Mi ichita bapari; ichita bapachi māik'aapa ichita cheit'ee.

Juanpa Jesucristo unuda k'āimok'araa pik'a bide

9 Mi, Juan, parā ūpema Cristo k'aurepa, parāk'a mi t'āri a-ba bapari perā iru ome. Mi ichiaba parā k'ōp'āyo, tachi auk'a wādait'ee perā Ak'ōre truadee māik'aapa īraweda tachi auk'a choopata perā Jesude ijāa p'anide, tachi jiri p'ani mīda miapidait'ee ma k'aurepa. Mi Patmos islade pēijida Tachi Ak'ōre Ūraa jarateepachi perā māik'aapa Jesupa ooda jarateepachi perā. 10 Mama bide tomia ewate it'aa t'īmaa baji Tachi Ak'ōre Jaurepa oopi bik'a. Māga nide k'āimok'araa pik'adachi. Mi āpiteik'a eereepa ūriji eperā golpe pedeero, trompetta golpe jiwaaparik'a. 11 Māgaji:

—P'āji pia unuru maap'eda pēiji ijāapataarā chip'epata bee chaa nāgí siete p'uurdude: Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia, Laodicea p'uurdude auk'a.

12 Māga ūrik'āri, p'irrabaiji ak'ii'tee k'aipata mimaa māga jara bi. Unuji lámpara bipata siete, awara-awaraa bainī bi. Māgí chaachaa nēedee ooda pají. 13 Māgí esajāk'a unuji eperāk'a. P'aru teesoo jí baji. K'irride ne-inaa nēedee ooda jí baji. Nérabai baji ichi t'ūade. 14 Ichi puda t'o'-too baji, oveja k'arak'a maa-e pirā nievek'a. Chi tau urua nībaji t'ipitauk'a. 15 Chi biiri jida urua baji, bronce irradak'āri uruaparik'a. Chi otau ūriji to k'ida chaaree jiwaaparik'a. 16 Ichi juu juaraare lucero siete iru baji. Chi it'aideepa uchiapij espada choma, k'īraichaa weda p'ewedee bi. Chi kīra urua nībaji ak'ōrejiru imat'ipa urua nībaparik'a.

17 Mia iru unuk'āri, eujāde baainaji iru k'īrapite māik'aapa piudak'a baibeeji. Māpai irua mi t'ōbaiji ichi juarapa māik'aapa mimaa māgaji:

—P'eranáaji. Mi nejōmaata naa māik'aapa nejōmaata t'ee. 18 Miata eperāarā chok'ai p'anapipari. Na p'ek'au eujāde bide mi jai-idaaji. Mamīda chok'ai p'irrabaiji, maadak'āriipa ichita bapariit'ee. Mia llavek'a iru bi piudap'edaarāmāi ewait'ee. Madeepa eperāarā uchiapij māik'aapa āra k'aripai ichiaba chok'ai p'irabaidamerā ichita p'anapataadait'ee mi ome. Maa-e pirā, k'inia-e pirā, āra māgá uchiapi-e pait'ee. 19 Maperā p'āji pia unuru, ūrā ne-inaa wāyaa nībi māik'aapa ne-inaa t'ēepai wāyaa it'ee bi. 20 Pia unu bi ne-inaa Tachi Ak'ōrepa waide unupi-e pada

apidaamaa: na lucero siete mi jua juaraare māik'aapa jā lámpara bipata siete nēedee ooda. Na lucero siete jara k'inia bi angeleerā siete bida ijāapataarā chip'epata siete aba-abaa ak'ídamerā. Jōdee jā lámpara bipata siete jara k'inia bi ma ijāapataarā chip'epatamāi siete.

**Cristopa jara pēida
Éfeso p'uurudepema ijāapataarāmaa**

2 ¹Māpai irua mimaa māgaji:

—Nāgí pedee p'ā péiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēidamaa Éfeso p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi ma lucero siete iru bipa ichi juaraare, bi misa ma lámpara bipata siete nēedee ooda ome. ²Mia k'awa bi parā Efesodepemaarā p'anapata. Pia mimiapata seewa-idaa beerā t'iunaadamerā pāchi t'aide māik'aapa pia choopata mide ijāa p'anide. K'awa bi parāpa chooda-e, tāri k'achia-idaa beerā t'iū k'inia p'anadak'āri pāchi t'aide. Māirāpa seewata taita Cristopa pēidada adak'āri, parāpa ak'ipachida āchia jarateepata, k'awaa atarutamaa āchi seewa-idaa bee. ³Maapai parāpa choopachida, māirāpa nepira jiripachida mīda parā ome. Sē-ee māgá choopachida, nepirade baajida mīda mide ijāa p'ani k'aurepa.

⁴Māgá choopachida mīda, mia pia ak'i-e nāgí ne-inaa parāpa oopata. Mi māik'aapa pāchi k'ōp'āyoorā k'inia iru p'anada-e naawedapemak'a. ⁵K'irāpátí sāga p'anapachida ewaa mide ijāadak'āri. Parāpa ne-inaa k'achia oopata oo amáati māik'aapa tāripa jōma oopatáati naawedapemak'a, mi k'inia iru p'anadairā māik'aapa pāchi k'ōp'āyoorā k'inia iru p'anadairā. Māga ooda-e pīrā, mia pāchi lámpara bipata ãyaa atait'ee. Māgá mi waa parā ome ba-e pait'ee. ⁶Mia māgá jara bi mīda, parāpa nāgí ne-inaa pia oopata. Mik'a parāpa auk'aunuamaa iru p'anapata Nicolaíta pidaarāpa k'achia oopata. ⁷K'íri eesaa p'anáti ūridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bi ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarāmaa mia k'opit'ee eperāarā chok'ai p'anapipari pak'urudepema; māgí pak'uru Tachi Ak'ōre ejāde bi.

Cristopa jara pēida Esmirna p'uurudepema ijāapataarāmaa

8 Māpai irua māgaji:

—Írá nāgí pedee p'ā péiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēidamaa Esmirna p'uurudepema ijāapataarā ak'imerā:

Nāga jara bi nejōmaata naa, nejōmaata t'ee; chi jai-idaap'eda chok'ai p'irabaidapa. ⁹Mia k'awa bi parā Esmirnadepemaarā nepirade p'anapata eperāarāpa parā jiripata perā miapidait'ee. Unu bi parā chupiria jōnapata, wāara chupiria-ee p'ani mīda, it'ari iru p'anadairā jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bi parā-it'ee. K'awa bi pedee k'achia judiorā apataarāpa jara jōni parā ãpite. Māirā Tachi Ak'ōre ūraa jarateepata tede chip'epata mīda, wāara Tachi Ak'ōredeerā-e, michideerā jiripata perā.

Tachi Ak'õredeerák'a p'anapataadai k'âyaara, Satanadeerák'api p'anapata.

¹⁰ Waaweenáati mägeeräpa parämaa ooruta. iÜriti! Mägeerä k'ap'ia pari Satanapa parä ūk'uru t'ipiit'ee carcelde, mide ijää amaadai jiak'aapa ma k'aurepa. Ewari diez mama p'anadait'ee. Mamïda chóoti mide ijää p'anide, mama parä peeruta pijida. Mágá chooruta pirä, mia it'aripema poro jíra teeit'ee parämaa, ichita p'anapataadamerä mi ome michi truade.

¹¹ K'iiri ëesaa p'anáti ūridamerä Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijääpataarämaa, ächi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarä piuda aba piudait'ee. Atuada-e pait'ee Cristode ijäädak'aa beerák'a.

Cristopa jara pëida Pérgamo p'uurudepema ijääpataarämaa

¹² Mäpai irua mägaji:

—Írá nágí pedee p'á péiji Tachi Ak'õrepa ichi ángel pëidamaa Pérgamo p'uurudepema ijääpataarä ak'imerä:

Nágä jara bi espada choma k'iraichaa weda p'ewedee iru bipa. ¹³ Mia k'awa bi parä Pergamodepemaarä p'anapatamäi. Satanás rey su-ak'i beeparík'api bi, jämpemaarä chok'ara ichi jua ek'ari p'anapata perä. Mamïda parämaa ik'achia Cristodeeräda adak'ari, mi merada-e paji. Ma awara parä choopachida mide ijää p'anide, parä k'öp'ayo Antipas peejida mïda mia ooda jarateeda perä. Parä mágá choojida, iru peejida mïda pächi t'aide, Satanás baparimäi.

¹⁴ Parä mágá choopachida mïda, mia pia ak'i-e nágí ne-inaa paräpa oopata. Pächi t'aide ūk'uruuräpa jarateepata Balaampa chonaaräweda jarateedak'a. Mágipa Balacmaa jaraji sâga k'urai Israel pidaarä, ärapa k'odamerä nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'irapite, ai k'irapite ererääräpa it'aa t'ipata. Ichiaba k'uraiji ärapa k'achia oodamerä awaraarä ome. Israel pidaaräpa ma ne-inaa omé oodak'ari, Tachi Ak'õrepa ära pia ak'i-e paji. ¹⁵ Ma jiak'a pächi t'aide ichiaba ūk'uruuräpa jarateepata Nicolaíta pidaaräpa jarateepatak'a. ¹⁶ iMa k'achia choonáati pächi t'aide! Mairäpa jarateepata choodai k'âyaara, ma jarateepata k'iraunuamiaa iru p'anapatáati, mia k'iraunuamiaa iru baparik'a. Maa-e pirä mia mäirä miapiit'ee mi it'aideepa uchia bi espada choma bipa; mágí mi pedee.

¹⁷ K'iiri ëesaa p'anáti ūridamerä Tachi Ak'õre Jaurepa jara bi ijääpataarämaa, ächi chip'epata chaa. K'achia p'oyaapataarämaa mia k'opiit'ee it'aripema chik'o mera iru bi maná apata. Ma awara parä chaachaa mia teeit'ee mäu t'orroo; t'í chiwidí aide p'äda ome. Ma mäu jitarupapai paräpa k'awaait'ee ichi t'í aide p'ä bi.

Cristopa jara pëida Tiatira p'uurudepema ijääpataarämaa

¹⁸ Mäpai irua mägaji:

—Írá nágí pedee p'á péiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pëidamaa Tiatira p'uurudepema ijääpataarā ak'ímerā:

Nágá jara bi Tachi Ak'ōre Warrapa; chi tau urua níbi t'ipitauk'a mäik'aapa biiri urua bi bronce irradak'ári uruaparik'a.¹⁹ Mia k'awa bi parā Tiatiradepemaarāpa oopata mide ijääpata perā. Chik'inia p'anapata mäik'aapa choopata mide ijää p'anide. Mapa awaraarā k'aripapata mäik'aapa choopata, nepirade baairuta pijida. Audupiara mäga oomaa p'ani naawedapema k'āyaara, mide ewaa ijää p'aneedak'ári.

²⁰Írá mäga oomaa p'ani mïda, mia pia ak'i-e nágí ne-inaa parāpa oopata. Ichiak'au bïpata jā chonaaråwedapema wéra Jezabel jiak'aa, ichia ne-inaa k'achia jarateemerā pâchi t'âide. Ichi Tachi Ak'ōre pedee jaraparida apari. Mamïda mäga-e. K'ürayaa bapari. Ichia jarateepari pia bi michideeräpa p'ek'au oodamerä mäik'aapa pia bi ãrapa k'odamerä nechiara ata bidap'edaa ne-inaa juapa ooda k'írapite, aï k'írapite eperääräpa it'aa t'ípata.²¹ Mia jaraji ma k'achia oopata oo amaamerä. Mamïda mäga oo k'inia-e.²² Mapa mia ichi k'ayaapiit'ee; ichi ome k'achia oo p'aniirä paara. Mäirä auk'a miapiit'ee, oo amaada-e pirä ma k'achia ichia oopida.²³ Ma awara mia peeit'ee ichia jaratee bide ijääpataarā, ichi warraräk'a p'anadairä. Mägapí mide ijääpataarä jõmaaräpa k'awaadait'ee mia nejömaata k'awa bi; eperäpa t'âridepai k'isia bi mäik'aapa t'âripa oo k'inia bi paara. Miata ak'iit'ee pâchia oopata mäik'aapa ne-inaa teeit'ee eperä chaachaa irua ne-inaa oopata pari na p'ek'au eujäde bi misa; ne-inaa pia irua pia oopata pari maa-e pirä ne-inaa k'achia irua k'achia oopata pari.

²⁴Írá mia nágá jara bi parā apemaarämaa Tiatira p'uurude p'ani. Paräpa pia oo p'ani k'awa k'iniadak'aa perā ma wêrapa jaratee bi. Jiridak'aa Satanás net'aa k'awaadait'ee; jâgee net'aa eperääräpa k'awadaik'araa bi. Parä ma k'achiade t'iu k'iniadak'aa perā, mia ne-inaa awaraa iidi-e pait'ee paräpa oodamerä.²⁵ Jíp'a k'inia bi parä choodamerä mide ijää p'anide mäik'aapa ne-inaa pia oo p'anide, mi waya cheru misa.

²⁶Parädepema k'achia p'oyaapataarä pia ak'iit'ee mia oopi bik'a oo p'anadak'ári parä jai-idaarutamaa. Parä biit'ee eperäärä p'uuru ak'ipataadamerä, reypa ooparik'a.

²⁷Mi Ak'ōrepa eperäärä bidak'a mi jua ek'ari, mägá mia eperäärä biit'ee parä jua ek'ari. Paräpa ma p'uuru pidaarä pâchi jua ek'ari iru p'anadait'ee mäik'aapa chupiria k'awaada-ee mi k'íra unuamaa iru p'anapataarä jöt'aadait'ee. Reypa tuma hierrodee juade iru bipa ooparik'a, mäga pik'a paräpa oodait'ee.

'Mäirä ome oodait'ee eperäpa chok'o pak'urupa wik'ári ooparik'a.' (Sal 2.9)

²⁸Ichiaba mia ïdatipodopa lucero teeit'ee parämaa, mi jiak'a ïdaa pik'a p'anapataadamerä.²⁹ K'íri éesaa p'anáti úridamerä ma pedee Tachi Ak'ōre Jaurepa jarada ijääpataarämaa, ächi chip'epata chaa.

**Cristopa jara pëida
Sardes p'uurudepema ijääpataarāmaa**

3 ¹Mäpai irua mägaji:
—Irá nágí pedee p'á péiji Tachi Ak'orepa ichi ángel pëidamaa
Sardes p'uurudepema ijääpataarā ak'ímerā:
Näga jara bi Tachi Ak'ore Jaure siete pik'a iru bipa; chi lucero
siete iru bi ichi juade. Mia k'awa bi parā Sardedepemaarāpa ne-
inaa oopata. Eperaarāpa jarapata: "Já ijääpataarā chok'ai p'anida"
apata, parāpa wāara mide ijääpata jääk'aapa. Mamida mäga-e.
Piudap'edaarāk'api p'ani, wāara ijääda-e p'anadairā. ²iMapa ūriti!
Parāpa mide ijääpata jöi naaweda, jiripatáati oodait'ee mia oopi
bik'a. Mia unu bi parāpa ne-inaa oopata pia-e bi Michi Waibia
k'írapite. ³K'isíati parāpa naaweda ūridap'edaade Tachi Ak'orepa jara
pëida jaratee chedak'ari. Parāpa ma jarateedap'edaa ijääjida. Mapa
irá oopatáati ma jaradak'a. Parāpa ne-inaa k'achia oopata oo amáati.
Mäga ooda-e pírā, atu bide nechiapari cheparik'a, mäga pik'a mi
cheit'ee. Parāpa k'awada-e ewari mi cheit'ee parā miapide.

⁴Mamida parā Sardedepema ijääpataarā jömaweda nipadak'aa
ijäädak'aa beerák'a. Chok'ara-ee p'ani mida, ük'uru p'anadak'aa
mäirák'a. Mapa parā it'ari mi ome nipapataadait'ee. P'aru t'o-t'oo
jí p'anadait'ee, pia p'anapata perā Tachi Ak'ore k'írapite. ⁵Wāara
jomaweda k'achia p'oyaapataarā p'aru t'o-t'oo jípataadait'ee. Mia mäirā
t'i wépapik'aa pait'ee Tachi Ak'ore ome ichita it'ari p'anapataadait'ee
t'i p'a jéra bi librodeepa. Ma k'ayaara michideerā ait'ee mi Ak'oremaa
mäik'aapa ichi angeleerāmaa. ⁶K'íri éesaa p'anáti ūridamerā Tachi
Ak'ore Jaurepa jara bi ijääpataarāmaa, ächi chip'epata chaa.

**Cristopa jara pëida
Filadelfia p'uurudepema ijääpataarāmaa**

⁷Mäpai irua mägaji:
—Irá nágí pedee p'á péiji Tachi Ak'orepa ichi ángel pëidamaa Filadelfia
p'uurudepema ijääpataarā ak'ímerā:

Näga jara bi plek'au k'achia wée bi, chi wāara aupaita jaraparipa.
Chonaarawedapema Rey David jömaarā poro waibia badak'a, mi jömaarā
poro waibia. Mia aupaita llavek'a iru bi eperaarā wäpiit'ee Ak'ore truaddee.
Mi awara apidaapa wäpida-e pai mäik'aapa apidaapa jarada-e pai
wānaadamerā. ⁸Mia k'awa bi parā Filadelfiadepemaarāpa oopata. K'awa
bi awaraarā k'írapite parā mak'ara waibia-ee p'ani mida, p'anapata mia
jarateedak'a mäik'aapa choopata mide ijää p'anide, mi merada-ee. Mäga
p'anapata perā parā k'írapite mia o ooji, aide wādamerā. Miata ma o ooda
perā, apidaapa jarada-e pai parā aide wānaadamerā.

⁹ ¡Úrítí mia ooit'ee Satanadeerāmaa! Māirāpa tai wāara judiorāda apata; Tachi Ak'ōredeerā. Mamīda seewamaa p'ani. Mia māirā bedabaipiit'ee parā k'īrapite. Māga ooit'ee āchia k'awaadamerā mia parā k'inia p'le iru bapari. ¹⁰ Parāpa oojida mia jaradak'a. Choopata mide ijāa p'anide, ma k'aurepa nepirade baaijida mīda. Maperāpi mia parā k'aripait'ee Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā miapik'āri ichia ewari awara bidade ma-it'ee. Ma ewate ichia ak'ipiit'ee chisāgiirā wāara ichide ijāapata māik'aapa chisāgiirā ijāadak'aa.

¹¹ Taarā—e mī cheit'ee. Chóotī mide ijāa p'anide. K'īrak'aupai apidaapa atuapidai it'aripema poro jīra Tachi Ak'ōrepa parāmaa teeit'ee bī, ichita mī ome chok'ai p'anapataadamerā. Māgá atuapidai mide ijāa amaapiruta pirā parāmaa. ¹² K'achia p'oyaapataaarā mia te biiri māudee oodak'a papiit'ee mi Ak'ōre tede. Ichita p'anapataadait'ee jāma mi Ak'ōre ome. Mia mi Ak'ōre tī p'āit'ee ma p'oyaapataaarā īri, jōmaarāpa k'awaadamerā mi Ak'ōre āchi chipari. Ma awara mia p'āit'ee mi Ak'ōre p'uuru tī, Jerusalén chiwidi, āchi īri, jōmaarāpa k'awaadamerā āchi ma p'uurudepemaarā. Māgí p'uuru Ak'ōrepa pēiit'ee it'ariipa. Ma awara āchi īri mia p'āit'ee michi tī chiwidi, jōmaarāpa k'awaadamerā āchi michideerā. ¹³ K'īri ēesaa p'anatī ūridamerā Tachi Ak'ōre Jaurepa jara bī ijāapataaarā jōmaarāmaa.

Cristopa jara pēida Laodicea p'uurudepema ijāapataaarāmaa

¹⁴ Māpai irua māgaji:

—Írá nāgí pedee p'ā péiji Tachi Ak'ōrepa ichi ángel pēidamaa Laodicea p'uurudepema ijāapataaarā ak'imerā:

Chi nāga jara bī Amén apata. Irua ichitaoopari ichia jara bik'a māik'aapa Tachi Ak'ōre wāarata jara pēida jarapari. Iru k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa ne-inaa jōma ooji. ¹⁵ Mia k'awa bī parā Laodiceadepemaarāpa oopata. K'awa bī parā k'ūrasaa pik'a p'ani—e ijāada—e p'aniirāk'a. Mamīda ichiaba wāsia pik'a p'ani—e wāara ijāapataaarāk'a. Taawa parā k'ūrasaa pik'a p'anapataadai maa—e pirā wāsia pik'a p'anapataadai. ¹⁶ Mamīda māga p'ani—e. Ma k'āyaara parā jīria pik'a p'ani; ijāa—ijāa pik'a p'ani. Mapa mi choo—e parā ome. Parā yiaraa iru bait'ee. ¹⁷ Mia parā choo—e pāchia māgapata perā: “michi juadoopa nejōmaata iru bi. Mapa maarepida falta—eda” apata. Māga jaradak'āri, pariatua pedeepata. P'arat'ara p'ani mīda, Tachi Ak'ōre—it'ee parā wāara chupiria chitooni; tau pāriu pik'a p'ani, māik'aapa ãk'adaa pik'a p'ani. ¹⁸ Māga p'anadairā mia ūraait'ee mīmaata neto atadamerā ne—ināa nēe ewaa atadak'a t'ipitaudeepa. Ichiaba mīmaa neto atatī p'aru t'orroo jīdait'ee mia jīparik'a. Māgá waa k'īra nejasia p'anada—e, parā ãk'adaa pik'a p'anadairā. Ma awara mīmaa neto atatī neera

pāchi tau-it'ee. Māgá Tachi Ak'ore
wāarata pia unudai.

19 Mia itriapari māik'aapa
miapipari mia k'inia iru biirā
jōmaweda. Maperā k'ira jip'a
ijāapatáati. Pāchi audua pedee
pedee amáati māik'aapa óoti mia
oopi bik'a. **20** iUríti! Eperā puerta
t'aide t'ijaramaa bainī beeparik'a,
māga pik'a mia parā t'ijaramaa bi.
Chi mi pedee ūrik'ari, ichi puerta
ewaru pirā, mi t'iut'ee iru tede
māik'aapa t'ari a-ba p'anadait'ee.

21 K'achia p'oyaapataarā mia
su-ak'i beepiit'ee mi ik'aawa,
mi su-ak'i beeparik'a mi Ak'ore
ik'aawa. Mi mama su-ak'i
beepari, k'achia p'oyaapari perā.

22 K'iiri ēesaa p'anáti ūridamerā
Tachi Ak'ore Jaurepa jara bi
ijāapataarāmaa, āchi chip'epata
chaa.

(Apocalipsis 3.20)

Tachi Ak'orepa it'aripema ne-inaa Juanmaa unupida

4 **1** Ma t'ēepai awaraa k'āimok'araa pik'aji. Unuji puerta Tachi Ak'ore
eujāde t'īupata ewa nībi. Māpai ūriji ma otau naaweda ūrida golpe
pedeero trompeta jīwaaparik'a. Māgaji:

—Chéji it'aa. Mia ak'ipiit'ee ne-inaa Tachi Ak'orepa na ewari ooit'ee bi.

2 Aramata Tachi Ak'ore Jaurepa mi ateeji. Mama it'ari mia unuji rey
su-ak'i beepari bainī bi. Ai ūri Tachi Ak'ore su-ak'i bají. **3** Iru k'ira wāree
bají. Urua bají māu pi-ia bēisāa jaspek'a māik'aapa māu pi-ia p'oree
cornalinak'a. Chi su-ak'i beepari t'īak'au bají euma p'itria pik'a bipa;
p'āwaraa bi māu pi-ia esmeraldak'a. **4** Ma su-ak'i beepari wap'ira bají
awaraa su-ak'i beepari veinticuatropa. Ai ūri su-ak'i p'anajida chonaarā
poro waibiarā veinticuatro. P'aru t'o-t'oo jī p'anajida māik'aapa poro
jīra nēedee ooda jī p'anajida. **5** Tachi Ak'ore su-ak'i beeparideepa pa tau
p'orep'orepari nībají māik'aapa pa jīwaa nībají pedee ome. Ma su-ak'i
beepari k'īrapite lámpara siete urua p'anajida. Māgí lámpara Tachi Ak'ore
Jaure siete pik'a bi. **6** Ichiaba ma su-ak'i beepari k'īrapite mia unuji ne-
inaa lago bēi-sāak'a vidriodee oodak'a.

Ma su-ak'i beepari k'ait'a; ai ik'aawa, āpite māik'aapa k'īrapite bainī p'anajida
ne-inaa chok'ai bi k'īmari; aba ik'aawa chaa. Māgiirā k'īrapite māik'aapa ek'arra

eere tau–idaa baji. ⁷Aba león k'írak'a baji; awaraa p'ak'a chak'e k'írak'a; awaraa eperá k'írak'a mäik'aapa chi apema nejipi wāabai wāk'a baji. ⁸Ma chaachaa paraaji isiak'ara seis. Ma isiak'ara ichiaba tau–idaa baji taawaik'a eere, edaik'a eere paara. Mäirāpa ãstaawa, p'ärík'ua pida Tachi Ak'õremaa ïida–ee nāga k'aripata:

—‘P'ek'au wēe, p'ek'au wēe, p'ek'au wēe bapari Tachi Ak'õre Waibia.
Ichita bapachi; ichita bapari; ichita cheit'ee.’ (Is 6.2-3)

⁹Mäirāpa k'aridak'āri, jarapata ma rey su–ak'i beeparide su–ak'i bi k'íra wāree. Ichiaba jarapata iru ichita bapari mäik'aapa jõmaarā k'āyaara waibiara bi. Mägá k'ari p'anide ichiaba gracias jarapata irumaa. ¹⁰Mäirāpa mäga k'ariruta chaa, ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro bedabaipata ma rey su–ak'i beeparide su–ak'i bi k'írapite mäik'aapa it'aa t'ipata irumaa, iru ichita bapari perā. Mäga oo p'anide ächi poro jíra ēradak'āri, bipata iru k'írapite mäik'aapa jarapata:

¹¹ —Tachi Ak'õre Waibia, pimaa aupaita jaradaipia bi: Pi jõmaarā k'āyaara k'íra wāreera bi mäik'aapa jõmaarā k'āyaara waibiara bi. Nejõmaata pi juu ek'ari níbi, pia nejõmaata ooda perā. Pia k'inia bada perā, nejõmaata mäga ooji.

Juanpa pedee p'äda mäik'aapa Oveja Chak'e unuda

5 ¹Ma rey su–ak'i beeparide su–ak'i bi juu juaraare mia unuji joip'aruk'a bi pirat'ida pedee p'äda ome. P'ä baji taawaik'a eere, edajäde paara. Tauchaada siete tauchaa baji jirri torrabaidapa. ²Ichiaba unuji angeleerā poro waibia aba. Mägí golpe pedee baji. Iidiji:

—¿K'aipata nāga k'isia bíma? “Michia jā tauchaada ogat'aai mäik'aapa ewai jägí joip'aruk'a bi.”

³Mamída apidaapa ma joip'aruk'a bi ewada–e pai; it'aripemaarā apidaapa, na p'ek'au eujädepemaarāpa pida mäik'aapa piudap'edaarā eujā ek'ari p'aniirāpa pida. ⁴Mäpai mi jeedachi apida wē–e pada perā ma joip'aruk'a bi ewadait'ee mäik'aapa ma pedee p'äda leedait'ee. ⁵Mamída ma chonaarā poro waibiarā veinticuatrodepemapa mimaa mägaji:

—Jéenáaji. iAk'íji! León apata Judá éererädepema; chonaaråwedapema Rey Daviddeepa uchiadapa k'achia p'oyaaji. Iruata jā tauchaada siete ogat'aai mäik'aapa jā joip'aruk'a bi ewat'aai.

⁶Ak'íri, mia unuji Oveja Chak'e apata eperääräpa peedap'edaak'a. Ichi bainí baji ma rey su–ak'i beepari k'írapite mäik'aapa ma ne–inää choc'ai bi k'ímari k'írapite, mäirā ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro esajíak'a. Ichia cacho siete iru baji. Ichiaba tau siete iru baji. Ma tau siete jara k'inia bi Tachi Ak'õre Jaure, jaure siete pik'a pëida na p'ek'au eujā jõmaade. ⁷Ma Oveja Chak'e wāji ma rey su–ak'i beeparide su–ak'i bi k'ait'a mäik'aapa mägí juu juaraareepa ataji ma joip'aruk'a bi pirat'ida. ⁸Mäga ook'āri, ma ne–inää choc'ai biirā k'ímari weda mäik'aapa ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro weda bedabaaidachida iru k'írapite. Ma chonaa chaachaa iru baji arpa mäik'aapa p'arat'u nēedee ooda. Ma p'arat'u chaa

ipuru bají ne-inaa bajúbak'a t'úa bipa. Mágí jara k'inia bi Cristodeerápa it'aa t'ípata.
⁹Mäga nide ma bedabaidap'edaarā jömaarāpa k'ari chiwidi k'arijida:

—‘Piata ma joip'aruk'a bi atai mäik'aapa ma tauchaada ogat'aai,
eperāarāpa pi peet'aadap'edaa perā.

Pichi waa mágá bat'ada k'aurepa eperāarā uchiapiji p'ek'au k'achia
jua ek'ariipa.

Mágá Tachi Ak'ore—it'ee neto pik'a ataji eperāarā k'íra t'ádoor nággee
chaadepema: éreerā, pedee, p'uuru, eujā, mággee chaadepema.

- 10 Pia ára Tachi Ak'ore jua ek'ari biji p'aareerák'a irumaa it'aa t'ípataadamerā
Ichiaba pia ára reyrák'a papiit'ee na p'ek'au eujádepemaarā
ak'ípataadamerā.’

(Ex 19.6)

11 Mápai mia unuji ma rey su-ak'i beepari, ma ne-inaa chok'ai bi
k'ímari mäik'aapa ma chonaarā poro waibiarā angeleerápa wap'ira ata
p'ani. Audú cho-k'ara paraaji; tachia p'oyaa juasiada-e. 12 Máirapa otau
apai pik'a bide golpe pedeejida:

—Oveja Chak'e peedap'edaa; irumaapaita jaradaipia bi:

Jömweda pi jua ek'ari p'anapata, nejömaata péré perā.

Pi k'íra wâreera bi; jömaarā k'áyaara k'íisia k'awaara bapari; jömaarā
k'áyaara juataura bapari; jömaarā k'áyaara waibiarā bi.

Mapa pimaa it'aa t'ípata, awaraáríamaa it'aa t'ídai k'áyaara.

13 Mápai mia ūriji jöma ne-inaa chok'ai p'aniirā it'aripema, na p'ek'au
eujádepema, na p'ek'au eujā ek'aripema mäik'aapa p'usadepema; ne-inaa
jömweda Tachi Ak'orepa ooda. Máirapa mágajida:

—Rey su-ak'i beeparide su-ak'i bimaa mäik'aapa Oveja Chak'emaa
jömaarāpa ichita it'aa t'ídaipia bi mäik'aapa ichita jaradaipia
bi parā jömaarā k'áyaara waibiarā bi, ne-inaa jömweda
parā jua ek'ari bapari perā.

14 Mágá jaradak'ári, ma ne-inaa chok'ai bi k'ímariirápa p'anaujida:
—iAmén!

Ma awara ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro waya
bedabaidachida ma su-ak'i bi k'írapite mäik'aapa Oveja Chak'e k'írapite.

K'áata jara k'inia bi ma tauchaada siete

6 1 T'íepai mia unuji ma Oveja Chak'epa ogat'aaru chi naapiara
tauchaada, ma tauchaada siete joip'aruk'a bide k'ara bada. Mágä nide
ma ne-inaa chok'ai bi k'ímariidepema abaapa pa jíwaaparik'a pedeeji:

—Chepáde aji.

2 Mia ak'ík'ári, unuji caballo t'orroo. Ai íri su-ak'i badapa ichi juade
ematrima ateeji. Angelpa teeji choo p'oyaapataarā poro jíra irumaa,
wâmerā na p'ek'au eujádee jura p'oyaade. Wâjí.

3 Mápai ma Oveja Chak'epa araarepema tauchaada ogat'aaji. Mágä
ook'ári, mia ūriji awaraa ma ne-inaa chok'ai bi k'ímariidepemapa jararu:

—Chéji.

⁴Ak'ik'āri, unuji caballo p'oree. Ai ūri su-ak'i bimaa Tachi Ak'ōrepa espada choma teeji māik'aapa māgí juade biji na p'ek'au eujādepemaarā jōmaweda, māgí k'aurepa waa eperāarā k'āiwee p'ananaadamerā. Maperā eperāarāpa chīara pee para beeji.

⁵Māpai ma Oveja Chak'epa omé eerepema tauchaada ogat'aak'āri, mia ūriji awaraa ma ne-inaa chok'ai bi k'īmariidepemapa auk'a jararu:

—Chéji.

Ak'ik'āri, unuji caballo p'āimaa. Ai ūri su-ak'i bipa net'aa chaapari iru baji ichi juade. ⁶Māpai nāgí pedee uchiají ma ne-inaa chok'ai bi k'īmari t'aideepa:

—Jarra óoji trigo kilo apai t'erabaidamerā ewari aba mimiada pari; maa-e pīrā cebada kilo öpeepai t'erabaidamerā ewari aba mimiada pari. Mamida olivo māik'aapa uva t'ōbaináaji, aceite paraamerā māik'aapa vino paraamerā.

⁷Māpai ma Oveja Chak'epa öpee eerepema tauchaada ogat'aak'āri, mia ūriji awaraa ma ne-inaa chok'ai bi k'īmariidepemapa jararu:

—Chéji.

⁸Ak'ik'āri, unuji caballo k'uarak'uaraa bi. Ai ūri su-ak'i bada Piuda apachida. Māgí t'ee cheda Piudaarā P'anapatamāi apachida. Māgiirā juade Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujādepemaarā k'īmariidepemapa chaa aba biji, ma eperāarā piudamerā jura chōo jōnipa, jarra oo jōnipa, k'ayaapa māik'aapa ne-animal k'achia beerāpa.

⁹Māpai ma Oveja Chak'epa k'īmari eerepema tauchaada ogat'aak'āri, mia unuji altar bainí bi māik'aapa ai ek'ari unuji jai-idaadap'edaarā jaureerā.

Ijāadak'aa beerāpa ma eperāarā peejida, Cristode ijāapatap'edaa perā māik'aapa iru ūraa jarateedap'edaa perā. ¹⁰Māirāpa otau apai pik'a bide golpe pedeejida:

—Tachi Waibia, pia nejōmaata k'awapari. Pi k'achia wēe bapari māik'aapa ichita oopari pia jara bik'a. ¿Sāapai ak'iit'eema eujādepemaarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia? ¿Sāapai tai peedap'edaarā miapiit'eema? ajida.

¹¹Māgiirā chaachaa Tachi Ak'ōrepa p'aru teesoo t'orroo bi teeji. Māpai jaraji āchimaa taarāpai ūidamerā māik'aapa nidamerā āchi ūpemaarā, chi Cristopa oopi bik'a oopataarā Tachi Ak'ōrepa awara bida ma-it'ee, auk'a piudamerā k'achia beerā juapa.

¹²Māpai ma Oveja Chak'epa joisomaa eerepema tauchaada ogat'aak'āri, unuji na p'ek'au eujā golpe wēre nībi awērachaipa. Ak'ōrejīru k'ii pik'adachi. P'āi-maa baji p'aru cabra k'aradee oodak'a; māgee p'aru jipata chi-iadak'āri. Ma awara atane p'oreedachi tachi waak'a. ¹³Lucero pajādeepa jurruk'oodachida na eujāde, higojō chik'aa jurrupatak'a higuera biirideepa nāumia p'uak'āri. ¹⁴Pajā pirat'idaji joip'aru pirat'ipatak'a. Māpai wēpadachi. Ma awara eera, isla ome áyaa wājida ma badamāiipa. ¹⁵Māga unudak'āri, na p'ek'au eujādepema reyrā, eperāarā poro waibiarā, soldaorā poro waibiarā, p'arat'ara beerā, juataura beerā, esclavoorā, esclavo-eerā; ma jōmaweda mirudachida māu te uriade māik'aapa eera jēra bi eujāde māu-idaa bimāi. ¹⁶Mama p'anide biajida eemaa māik'aapa māu-idaa bimaa:

—iTai ūri baai chéti, rey su-ak'i beeparide su-ak'i bipa māik'aapa Oveja Chak'epa tai ununaadamerā, tai jiripata perā miapidait'ee! ¹⁷Tachi Ak'ore ewari waibia ewate paji. Apidaapa iru k'īrau chooda-e payada ajida.

**Ciento cuarenta y cuatro mil Israel pidaarā
Tachi Ak'orepa jirit'erada**

7 ¹Ma t'ēepai mia unuji angeleerā k'īmari; aba bainī bi norte eere; aba sur eere; aba ak'orejiru uchiapari eere; chi apema chi baaipari eere. Māgiirāpa madepema nāu t'īdik'a p'anajida p'uanaamerā eujā ūri, p'usa ūri wa pak'uru ūri. ²Ichiaba unuji ángel awaraa ak'orejiru uchiapari eereepa uchia cheru. Māgipa ne-inaa tauchaa bipari iru baji ichi juade. Ma ne-inaaa tauchaa bidak'ari eperāarā ūri, jara k'inia bi ma eperāarā Tachi Ak'ore ichita chok'ai baparideerā. Māgí ángel golpe pedeeji apema k'īmariirāmaa; māgí jirit'eradaarāmaa eujā māik'aapa p'usa āripidamerā:

³—Waide āripináati eujā, p'usa māik'aapa pak'uru, waide taipa tauchaa bida-e perā Tachi Ak'oredeerā tau biiride.

⁴Mia ūriji jaradak'ari jōmasaa eperāarā ūri ma tauchaa bidap'edaa. Israel pidaarā éeerādepemaarā ciento cuarenta y cuatro mil paji.

- 5 Judá éeerādepema doce mil paji;
Rubén éeerādepema doce mil paji;
Gad éeerādepema doce mil paji;
- 6 Aser éeerādepema doce mil paji;
Neftalí éeerādepema doce mil paji;
Manasés éeerādepema doce mil paji;
- 7 Simeón éeerādepema doce mil paji;
Leví éeerādepema doce mil paji;
Isacar éeerādepema doce mil paji;
- 8 Zabulón éeerādepema doce mil paji;
José éeerādepema doce mil paji
māik'aapa Benjamín éeerādepema doce mil paji.

Eperāarā chok'ara p'aru t'orroo jí p'anadap'edaa

⁹Ma t'ēepai unuji eperāarā audú chok'ara nāgí chaadepema: eujā, éeerā, p'uuru, pedee; māgí chaadepema. Bainī p'anajida ma rey su-ak'i beepari k'īrapite māik'aapa ma Oveja Chak'e k'īrapite. Apidaapa ãra p'oyaa juasiada-e, audú chok'ara p'anadap'edaa perā. P'aru t'orroo jí p'anapachida māik'aapa palma k'iru ateepeachida ãchi juade ak'ipidait'ee o-ña p'ani. ¹⁰Jōmaarāpa golpe pedeejida:

—Tachi Ak'ore, ma rey su-ak'i beeparide su-ak'i bipa māik'aapa Oveja Chak'epa eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atajida atuanaadamerā.

¹¹Angeleerā, chi wap'ira atadap'edaa ma rey su-ak'i beepari, ma chonaarā poro waibiarā māik'aapa ma ne-inaa chok'ai bi k'īmari; māgí angeleerā

bedabaidachida tau biiri te jāde t'ōbairutamaa ma rey su–ak'i beepari k'īrapite māik'aapa it'aa tīpachida Tachi Ak'ōremaa. ¹² Māgapachida:

—iAmén! apachida. Jōmaarāpa it'aa tīdaipia bī Tachi Ak'ōremaa māik'aapa jaradaipia bī: “Pī jōmaarā k'āyaara waibira bapari; jōmaarā k'āyaara k'īsia k'awaara bapari; jōmaarā k'āyaara t'āri piara; jōmaarā k'āyaara juataura; jōmaweda pī juua ek'ari p'anapata. Māga ichita jaradait'ee, jō–ee. iAmén!”

¹³ Māpai ma chonaarā poro waibiarādepema abaapa mimaa iidiji:

—¿K'airāma na p'aru t'orroo jī p'ani? ¿Sāmāik'aapa chejidama? aji.

¹⁴ Mia p'anauji:

—Piata k'awa bida aji, mi k'āyaara.

Irua māgaji:

—Āchi jai–idaadak'āri, uchiajida audú miapi iru p'anadap'edaarā juadeepa. P'aru t'orroo jī p'ani, āchi p'aru t'ōdap'edaa perā ma Oveja Chak'e waade. Māgapi āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpjida.

¹⁵ ‘Maperāpi Tachi Ak'ōre su–ak'i beepari k'īrapite bainī p'ani. Astaawa, p'ārik'ua pida āchia oopata Tachi Ak'ōrepaa oopi bik'a ichi it'aripema te waibiade.

Ma rey su–ak'i beeparide su–ak'i bipa āra ichita ak'i bapariit'ee, ichita āra ome bapariit'ee perā.

¹⁶ Waa jarra ooda–e pait'ee māik'aapa waa opisiada–e pait'ee.

Ichiaba ak'ōrejīrupa waa paada–e pait'ee māik'aapa waa wāsiapa jia cheda–e pait'ee.’ *(Is 49.10)*

¹⁷ Māga pait'ee ma Oveja Chak'e, rey su–ak'i beepari k'īrapite bainī bipa, āra pia ak'i bapariit'ee perā.

Āramaa ak'ipiit'ee pania poatri uchia bimāi, māgí pania todak'āri, ichita p'anapataadamerā iru ome.

Ma awara Tachi Ak'ōre āra ome bapariit'ee perā, waa t'āri p'ua p'anadak'aa pait'ee.

Seis eerepema tauchaada ogat'aada

8 ¹Oveja Chak'epa ma seis eerepema tauchaada ogat'aak'āri, it'aripemaarā jōmaweda k'īuu nībeeji. Māgá p'aneejida perá hora esa–auk'a. ² Ma t'ēepai mia unuji angeleerā siete, iru k'īrapite bainī p'anapataarā. Māgí chaa trompeta āchi chaachaa jitajida. ³ Māpai ángel awaraa cheji māik'aapa bainī beeji altar k'ait'a. Ichi juade k'uuruk'a bi nēedee ooda iru bají. Aide ne–inää t'ūa bapari paapachida Tachi Ak'ōre–it'ee. Awaraapa irumaa ne–inää t'ūa bapari waibia teeji, p'oiramerā Cristodeerā it'aa tīpata ome māik'aapa bimerā ma altar īri Tachi Ak'ōre–it'ee. Māgí biji altar nēedee ooda īri; ma altar rey su–ak'i beepari k'īrapite bainī bi. ⁴ Ma ne–inää t'ūa bapari paak'āri, chi nari Cristodeerā it'aa tīpata ome ma ángel juadeepa it'aa wājí Tachi Ak'ōre baparimāi. ⁵ Māpai ma angelpa t'ipitau atap'eda altardeepa, ma k'uuruk'a bi ipurut'aaji. Māpai bat'at'aaji

na p'ek'au eujādee. Mäga oo bide mia ūriji pa jīwaa nībi pedee ome. Ichiaba unuji pa tau p'oreporepari mäik'aapa na p'ek'au eujā wēre nībi awērachaipa.

Angeleerāpa trompeta chaadap'edaa

⁶Mäpai ma angeleerā sieteerāpa trompeta iru p'aní ãchi juade ewaa jirajida chaadait'ee.

⁷Chi naapiara angelpa ichi trompeta chaak'āri, angeleerāpa hielo k'oi tauk'a bat'ajida na p'ek'au eujādee. Ma hielo p'oira baji t'ipitau ome mäik'aapa waa ome. Perá eujā esajīak'a paadachi. Ichiaba pak'uru öpeedepema chaa aba mäik'aapa p'ūajara jōmaweda paadachi.

⁸Araarepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, māu choma t'ipitau ome urua nībi bat'ajida p'usa jādee. Mäpai perá p'usa jā esajīak'a waa padachi. ⁹Ma awara p'usadepema ne-inaa chok'ai bi öpeedepema chaa aba piudachida. Ichiaba barco p'usade wā nipadapledaa, māgí öpeedepema chaa aba jōdachida.

¹⁰Ma omé eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, lucero choma t'ipitau ome urua nībi pajādeepa baaidachi na eujādepema to mäik'aapa pania poatri uchiapata ūri; ma öpeedepema chaa aba ūri. ¹¹Mägí t'ijarapata Lucero Asia. Mägí baaik'āri, to mäik'aapa pania poatri uchiapata öpeedepema chaa aba ūri, pania asia ūu beeji. Eperārāpa ma pania todak'āri, chok'ara piujida.

¹²Ma öpee eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, ak'ōrejīru, atane, lucero āridachida. Perá ak'ōrejīru k'ira esajīak'a k'iidachi. Perá atane k'ira esajīak'a auk'a k'iidachi. Ichiaba perá lucero esa-auk'a k'iidachida. Mapa āstaawa hora öpeedepema chaa aba ak'ōrejīru jēra-e paji. Ichiaba p'ārik'ua hora öpeedepema chaa aba atane lucero ome ūdaada-e paji.

¹³Mäpai mia unuji nejīpi pajāde it'í wāabai ni. Ūriji ma nejīpi paje pedeero:

—iAai, eperārā at'āri eujāde p'aní audú chupiria jōnadait'eeda aji, apema angeleerā öpeerāpa ãchi trompeta chaadak'āri!

K'īmari eerepema trompeta chaada

9 ¹Mäpai ma k'īmari eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, mia unuji lucerok'a pajādeepa baai cheda na eujāde. Mägipa llave jitaji ewait'ee arii uria bi, chi t'ai jāa nībada perā. Ma uria audú nāpia baji. ²Ma uria t'ai ewak'āri, narira uchia nībeeji, nari waibia uchiaparik'a t'ipitau waibiadeepa. Ma nari k'aurepa pāriudachi. Ak'ōrejīru mäik'aapa pajā perá unu-e paji nari jīrak'awaa nībipa. ³Ma nari ome netuaraarā sisí k'ap'īak'a uchiadachida mäik'aapa wāaichoo chejida na p'ek'au eujādee. Eujāde pa wādak'āri, mia unuji ne-inaa Tachi Ak'ōrepa māirāmaa bida; māgí ne-inaa tusōrepa iru bik'a eperārā k'aaít'ee. ⁴Tachi Ak'ōrepa māirāmaa jaraji p'ūajara apida; pak'uru jida ārinaadamerā. Jip'a p'ua oodaipia bida aji, chi Tachi Ak'ōre tauchaa wēe beerā ãchi tau biiride. ⁵Mamida jaraji eperārā k'aa peenaadamerā. Jip'a p'ua oodaipia bida aji, atane joisomaa wāyaaru misa. Māirāpa k'aada golpe p'ua nībaji tusōrepa k'aada p'ua nībaparik'a.

6 Māgá eperāarā k'aa jōnide, ma eperāarā audú piu k'inia p'anadait'ee. Mamīda piuda-e pait'ee.

7 Mia sisira unuji caballoorā uchiapatak'a jura chōode. Ne-inaa poro jīra nēedee oodak'a jī p'anajida āchi porode. Āchi k'īra eperā k'īrap'a beeji. 8 Āchi puda waree beeji; wēraarādek'a māik'aapa āchi k'ida león k'idak'a beeji. 9 Āchi t'ūade ne-inaa jī p'anajida armadura hierrodee oodak'a. Wāaichook'oodaidak'āri, āchi isia jīwaapachida carro caballop'a jidiupata jīwaapatak'a, chok'ara uchiadak'āri jura chōode. 10 Āchi trude ne-inaa awapari iru p'anajida, tusōreerāpa iru p'anapatak'a. Māgipa eperāarā k'aadait'ee atane joisomaa wāyaaru misa. 11 Āchi rey Satanapa āra chok'apari. Ichi ma uria nāpia bī jīapari. Hebreo pedeede ichi t'ījarapata Abadón; griego pedeede Apolión; jara k'inia bī Eperāarā Peepari.

12 Ma naapiara ne-inaa k'achiara wāyaaji. Ne-inaa k'achiara omé at'āri falta bī.

Joisomaa eerepema trompeta chaada

13 Māpai ma joisomaa eerepema angelpa ichi trompeta chaak'āri, mia pedee ūriji altar nēedee oodadeepa. Ma altar Tachi Ak'ōre k'īrapite bainī baji. Ma altar āuk'idaa k'īmariide cacho paraa. Madeepa ma pedee uchia baji. 14 Jaraji ma angelpa trompeta iru badamaa:

—K'ena péiji angeleerā k'īmari Éufrates to ide jīa paraa p'ani.

15 Māgí angeleerā k'ena péik'āri, uchiajida peenadait'ee na p'ek'au eujādepemaarā ūpeedepema chaa aba. Aī naaweda jīa paraa p'anajida nī p'ani misa año, atane, ewari māik'aapa hora Tachi Ak'ōrepa awara bidamaa paru misa. 16 Mia ūriji jaradak'āri jōmasaa soldaorā p'e atadap'edaa caballok'a bī ūrī wādamerā āchi ome. Audú chok'ara; doscientos millones paji.

17 Ma caballok'a bi māik'aapa māgí ūrī wādap'edaaarā mia unuji k'āimok'araa pīk'a bide. Āchi t'ūade armadura jī p'anajida. Ma armadura p'oree baji, t'ipitauk'a. Ichiaba p'āp'āraa baji māu pi-ia jacintok'a. Ichiaba k'uaraa baji māu azufrek'a. Ma caballoorāk'a beeda poro león porok'a beeji. Māirā it'aideepa uchiaji t'ipitau, nari māik'aapa azufrepa p'ora. 18 Ma ne-inaa k'achia ūpeepa; t'ipitaupa, naripa māik'aapa azufrepa na p'ek'au eujādepemaarā ūpeedepema chaa aba piuji. 19 Ma caballoorāk'a beerāpa eperāarā māgá p'oyaa jida āchi it'aipa māik'aapa āchi trupa, āchi tru taama porok'a beeda perā. Māgipa auk'a eperāarā p'ua oopachida.

20 Māgá eperāarā chok'ara piujida mīda ma k'achiapa, chi waide peeda-e p'anadap'edaaarāpa āchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'iniada-e paji. It'aa tī amaa k'iniadak'aa paji netuaraarāmaa. Ichiaba it'aa tī amaa k'iniadak'aa paji āchia ne-inaa juapa ooda k'īrapite; ne-inaa nēedee ooda, p'arat'adee ooda, broncedee ooda, māudee ooda, pak'urudee ooda. Māgí k'īrapite it'aa tī k'inia p'anapachida māgee ne-inaa p'oyaa ak'ik'aa mīda, p'oyaa ūrik'aa mīda māik'aapa p'oyaa t'īak'aa mīda. 21 Ichiaba awaraarā pee amaa k'iniadak'aa paji. Jaipanaarāpa oopatak'a oo amaa k'iniadak'aa paji. P'ek'au oo amaa k'iniadak'aa paji māik'aapa nechia amaa k'iniadak'aa paji.

Joip'aruk'a bì pirat'ida k'aipee

10 ¹Māpai mia unuji angeleerā poro waibia awaraa. Māgí it'ariipa cheji jīarara pirat'i nībide. Euma paraa baji ichi poro īri. Chi k'ira urua baji ak'orejiruk'a māik'aapa chi jīru t'ipitau urua nībik'a baji. ²Ichi juade iru baji joip'aruk'a pirat'ida k'aipee. Māgí ewat'i baji. Ma angeleerā poro waibia na eujāde bainī ba chek'āri, chi jīru juaraarepema biji p'usa īri. Jōdee chi jīru juabi eerepema biji eujā īri. ³Golpe biaji león biaparik'a. Māgá biak'āri, pa siete jīwaa nībeeji pedee ome. Māgá iru biak'āri, papa p'anauji. ⁴Mia māga ūrik'āri, ma pedee p'ait'ee paji. Mamīda it'ariipa pedee ūriji:

—Apidaamaa jaranáaji pía ūrida māik'aapa ma pedee apida p'ānáaji.

⁵Māpai ma ángel bainī bada p'usa īri māik'aapa eujā īri ichi juua juaraarepema iaji pajāmaa. Ooji eperāarāpa oopatak'a ne-inaa juraadak'āri Tachi Ak'ore k'īrapite, awaraarāpa ijāadamerā wāarata jara bi. ⁶Māpai ma angelpa ne-inaa jaraji Tachi Ak'ore ichita chok'ai bapari k'īrapite. Iruata ooji pajā māik'aapa ne-inaa jōma aide nībi; na eujā māik'aapa ne-inaa jōma aide nībi; p'usa māik'aapa ne-inaa jōma aide nībi. Iru k'īrapite ma angelpa māgaji: —iTaarā-ee Tachi Waibiapa k'achia beerā jōpiit'eeda! aji.

⁷Angeleerā seis eerepemapa ichi trompeta chaak'āri, aupait'ee Tachi Ak'orepa k'īisia iru bada eperāarā-it'ee. Jōmaarāmaa māga k'awapi-e paji. Ichi mimiapataarāmaa; ichi pedee jarapataarāmaa aupaita k'awapiji ichia k'īisia iru bada.

⁸Māpai ma naaweda it'ariipa pedee badapa waya mimaa ne-inaa jaraji:

—Atanáji ma joip'aruk'a pirat'ida k'aipee ewat'i bi, jāma bainī bi p'usa īri māik'aapa eujā īri iru bi ichi juade.

⁹Aramāgá mi wāji ma angelmaa ma joip'aruk'a bì iidide. Ichia p'anauji:

—Jitáji māik'aapa k'ot'āaji. Pichi it'aide k'ū-ūa bait'ee mielek'a. Mamīda pichi bimaa pak'āri, asia bait'ee.

¹⁰Irua jaradak'a mia ma joip'aruk'a bì atanaji māik'aapa k'o pēiji. Wāara, michi it'aide k'ū-ūa baji. Mamīda mit'aap'eda, michi bide pak'āri, mi t'āri urati nībeeji. ¹¹Māpai mimaa māgaji:

'Pia waya jaraipia bi Tachi Ak'orepa jarapi bik'a. Jaraipia bida aji, irua ooit'ee bi p'uuru pidaarā chok'ara ome, eujādepemaarā chok'ara ome, pedee chok'ara awara-awaraa pedeepataarā ome māik'aapa reyrā chok'ara ome.

Tachi Ak'orepa eperāarā omé pēida ichi pedee jaranadamerā

11 ¹Māpai pak'uru sīautaa mimaa teeji, māgipa ne-inaa chaamerā. Māgaji: —Wāji chaade Tachi Ak'ore te waibia chi altar ome. Ma awara ai tede it'aa t'ipataarā juasíaji. ²Mamīda chaanáaji ma te ātaude t'iak'au bimāi, māgimāi Tachi Ak'orepa awara bida perā ijāadak'aa beerā-it'ee. Atane cuarenta y dos wāyaaru misa, māgiirāpa áchi juua ek'ari iru p'anadait'ee Tachi Ak'orepa p'uuru jirit'erada ichi-it'ee.

³Māpai Tachi Ak'ōrepa māgaji:

—Mia omé pēit'eeda aji, chi-iapata p'aru jī p'anik'a p'ani. Māirāpa jaradait'ee mia jarapi bik'a, ma k'aima mil doscientos sesenta wāyaaru misa.

⁴Māgiirā omé olivo biirik'a p'ani māik'aapa lámpara bipatak'a p'ani; Tachi Waibia, chi na p'ek'au eujā ooda k'írapite p'ani. ⁵Apidaapa ma omé jiriruta pirā miapidait'ee, t'ipitau uchia bi āchi it'aideepa paapeeit'ee āra k'íra unuamaa iru p'anapataarā. Māgá piudait'ee jōmaweda āra miapi k'inia p'aniirā. ⁶Tachi Ak'ōrepa ne-inaa k'íra t'ādoo āramaa oopiji. Mapa ārapa pajā jīa pik'adai k'oi chenaamerā, Tachi Ak'ōrepa jarapidak'a jara p'ani misa. Ma awara ārapa k'iniadak'āri, pania tachi waa papidai māik'aapa eperārā miapidai.

⁷Mamīda jara aupadak'āri jōmaweda Tachi Ak'ōrepa k'īsia iru bada jarapiit'ee āramaa, nemīsia uchiait'ee ma uria nāpia bideepa māik'aapa āra ome chōo jiriit'ee. Māgipa āra p'oayait'ee māik'aapa peek'ooit'ee. ⁸Āra k'ap'ia piuda calle jāde baip'aneedait'ee p'uuru waibia Jerusalende; āchi waibia kurusode peedap'eedaa p'uurude. Māgí p'uuru ichiaba Sodoma maa-e pirā Egípto apata. ⁹Mama p'aneedait'ee k'āima ūpee ap'eda esa-auk'a. Mama p'aniide eperārā eujā k'íra t'ādoodepema, p'uurudepema, pedee k'íra t'ādoo pedeepataarā māik'aapa ēreerā k'íra t'ādoorāpa āra k'ap'ia piuda ak'ídait'ee māik'aapa jaradait'ee āra ianaadamerā. ¹⁰Na p'ek'au eujādepemaarāpa āra piuda ūridak'āri, o-īa p'aneedait'ee māik'aapa regalo tee para bait'ee o-īapa, ma Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā omeerāpa āra miapidap'eedaa perā.

¹¹Mamīda k'āima ūpee ap'eda esa-auk'a wāyaap'eda, Tachi Ak'ōrepa ma omé chok'ai p'anapiji. Māgá āra p'irabaidachida. Jōmaweda māga unudak'āri, p'eradachida. ¹²Māpai ma omé ūrijida it'ariipa golpe pedeeri: —iH'aa chéti!

Aramāgá it'aa wājida jiārarade, āra k'íra unuamaa iru p'anadap'edaarā taide.

¹³Aramata awērachai golpe wēre nībeeji. Ma p'uuru pidaarā diezdepema chaa aba jōdachi; māgá eperārā siete mil k'iniidachida. Chi p'aneedap'edaarā p'erarutapa āchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'inia p'aneejida. Mapa jarajida Tachi Ak'ōre it'ari baparimaa, iruta wāara jōmaarā k'āyaara waibiarā bi.

¹⁴Ma ne-inaa k'achia aba eerepema aupaji. Mamīda omé eerepema taarā-e pait'ee.

Trompeta seis eerepema chaada

¹⁵Māpai ángel seis eerepemapa ichi trompeta chaak'āri, it'ariipa mia golpe pedee ūriji. Chok'araarāpa jara p'anajida:

—Frá wāara na p'ek'au eujādepemaarā Tachi Ak'ōre jua ek'ari p'ani māik'aapa Tachi Waibia Jesucristo jua ek'ari p'ani. Tachi Ak'ōre ichita jōmaarā rey bapariit'ee.' (Ex 15.18; Dn 2.44)

¹⁶Māpai ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro su-ak'i p'ani āchi rey su-ak'i beeparide Tachi Ak'ōre k'írapite bedabaidachida irumaa it'aa t'īdait'ee. ¹⁷Māgapachida:

—Tachi Ak'ore Waibia, pita ichita bapari māik'aapa ichita bapachi.

Gracias jara p'aní pimaa.

¡Pita jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, jōmaarā rey paru!

¹⁸ Na p'ek'au eujādepema p'uuru pidaarā t'āri k'achia p'anapachida pi ome.

Írá jōdee, pi k'írau bait'ee ãra ome.

Írapi pia ak'iit'ee piudap'edaarāpa oopatap'edaa māik'aapa jarait'ee pia wa k'achia pi k'írapite.

Írá teeit'ee ne-inaa pia jōmaweda pia k'isia iru bidepema teeit'ee pi mimiapataarāmaa, chi pi pedee jarapatap'edaarāmaa;

pichideerā jōmaarāmaa māik'aapa pi waaweeepataarā

jōmaarāmaa, ek'ariara beerāmaa, waibiara beerāmaa paara.

Ichiaba írapi eujāde ne-inaa k'achia oopatap'edaarāmaa pia k'achia ooit'ee.

Juanpa Tachi Ak'ore it'aripema te waibiade unuda

¹⁹ Māpai Tachi Ak'ore it'aripema te waibia ewadachi māik'aapa ma edajāde miaunuji baaltek'a bi Tachi Ak'orepa ūraa Moisemaa p'āpida ome. Māga nide pa tau p'orep'orepari unuji māik'aapa pa jīwaa nībaji. Ichiaba paraaji awērachai māik'aapa hielo k'oi tauk'a baajji.

Juanpa wēra je ome unuda

12 ¹ Māpai mia ne-inaa awaraa waide unuk'aa pada unuji. Pajāde unuji wēra ak'orejīru urua nībik'a jī bi. Bainī baji atane īri. Poro jīra lucero docedee ooda jī baji. ² Māgí wēra biak'oo baji. Bi p'ira baji chi warra ewaa t'oit'ee bada perā. Mapa bia nībaji.

³ Māpai ne-inaa awaraa waide unuk'aa pada padachi pajāde. Unuji je choma. P'oree baji māik'aapa poro siete iru baji. Ma chaachaa poro jīra jī baji. Ichiaba cacho diez iru baji. ⁴ Māgí jepa ichi tru wirawiraarupa pajāde nībi lucero perá esa-auk'a baaipiiji eujādee. Māgí bainī banaji ma wēra k'írapite māik'aapa nīmaa beeji iru warra t'omerā, ma warra chai k'o atapēit'ee pada perā. ⁵ Māpai ma wērapa imik'īra warra t'oji. Ma warrapa reyk'a na eujādepemaarā ichi jua ek'ari iru bapariit'ee. Reypa tuma hierrodee juade iru bipa ooparik'a, māga pik'a irua ooit'ee. Māgí je choma mama baji mīda, ma warra chai p'oyaa k'o-e paji, Tachi Ak'orepa ãyaa ateepida perá ichi baparimaa ichi rey su-ak'i beeparide. ⁶ Jōdee ma wēra mirudachi eperāarā mak'īara wēe jēra bimaa; Tachi Ak'orepa k'isia iru badamaa. Mama angeleerāpa nek'opijida māik'aapa pia ak'i p'anajida k'āima mil doscientos sesenta.

⁷Māpai it'ari jura paraaji. Angeleerā poro waibia Miguel awaraa angeleerā ome chōo jirijida māgí je choma bi ome. Māpai jepa ichideerā p'e atap'eda, chōojida. ⁸ Mamīda ma je choma bi eerepemaarā chooda-e paji. Angeleerāpa ãra it'ariipa jērek'oojida. ⁹ Māgá bat'at'aajida ma je choma bi na p'ek'au eujādee. Māgí je choma chonaarāwedapema taama; Netuara

Poro Waibia maa-e pirā Satanás apata. Māgípata na p'ek'au eujādepemaaraā k'ūrapari. Māgí bat'at'aajida na p'ek'au eujādee ichideeraā ome.

10 Māpai mia ūriji Tachi Ak'ōredeerā it'ariipa golpe pedee p'ani:

—̄rapi Tachi Ak'ōrepa k'achia p'oyaaji māik'aapa aupaji tachi o k'achiadeepa k'aripa atada atuanaadamerā.

̄rapi jōmaaraā rey beeji māik'aapa ichia pēida, Cristo jua ek'ari jōmaweda p'aneejida.

Māga bi jéret'aadap'edaa perā ma imiateeparipa tachi īpemaaraā Cristo k'aurepa.

Māgí ū-ee tachi imiateepachi Tachi Ak'ōre k'īrapite.

11 Mamīda tachi īpemaarāpata iru p'oyaapachida Cristopa ichi waa bat'ada perā āra pari.

Ichiaba iru p'oyaapachida Cristopa ooda eperāarā k'aripait'ee awaraarāmaa jaradap'edaa perā.

Eperāarāpa āra peedait'ee pak'āri, waaweedak'aa paji piudait'ee ma jaradap'edaa k'aurepa.

12 iO—ia p'anadáma angeleerā, it'ari p'anapata perā!

Mamīda chupiria p'ani parā eujāde p'anapataarā māik'aapa p'usade p'anapataarā Netuara Poro Waibia parā t'āide bapari perā.

Ichi audú k'īrau bi k'awa bairā taarā-e Tachi Ak'ōrepa jōpiit'ee irua ne-inaa k'achia oopari.

13 Māgí je choma bipa k'awaa atak'āri ichi na p'ek'au eujāde bi, ichi jéredap'edaamāi, ma wērapa warra t'oda jirimaa beeji. **14** Mamīda Tachi Ak'ōrepa nejipi tapia isia k'ara omé teeji ma wēramaa, māgá ma je choma badamāiipa t'ímí wāabaimerā ichia k'īsia iru badamaa; eperāarā mak'īara wē—emaa. Mama nek'opidai māik'aapa pia ak'i p'anadai año ūpee ap'eda esa-auk'a wāyaaru misa.

15 Māga unuk'āri, ma je choma bi it'aideepa pania jīchooji to chomadarumaa, to chomaapa ma wēra to barree ateei jīak'aapa. **16** Mamīda eujāpa ma wēra k'aripaji. Ewadachi māik'aapa ma to choma je choma bipa jīchooda weedachi ai uriade.

17 Māga unuk'āri, ma je choma bi audupiara k'īraudachi ma wēra ome. Mapa chōo jirinaji ma wēradeepa uchiadap'edaarā ome; chi na eujāde at'āri nībiirā ome. Māirāpa oopata Tachi Ak'ōre Úraade jara bik'a māik'aapa ijāapatá Jesupa jarateeda ūraade. **18** Māpai māgí je choma bipa bainī banaji p'usa ide.

Nemīsia p'usa jādeepa uchiada

13 **1** Māpai mia unuji nemīsia uchiaru p'usa jādeepa. Māgipa poro siete iru bají māik'aapa cache diez. Chi cache chaa poro jīra jī bají. Jōdee chi poro chaa tī p'ā bají. Tachi Ak'ōre tī chok'ara made p'ā jēra bají, irua māga unuk'āri, k'īraudaimerā. Māgá ma nemīsiapa iru oo iru bají. **2** Māgí nemīsia imamak'a bají. Mamīda chi biirī oso realdek'a bají. Chi it'ai león it'aik'a bají. Je choma bipa ma nemīsia ichi jīak'a papiji, māgipa auk'a oomerā ma jepa ooparik'a māik'aapa je choma bipa bainī banaji p'usa ide.

ek'ari. ³Māgí nemīsia poro aba supeet'aa baji espadapa, mamīda ichia jipat'aaji. Mapa na p'ek'au eujädepemaarā jōmaarāpa iru pia unupachida māik'aapa irua oopi bik'a oo k'inia p'anapachida. ⁴Tachi Ak'ōremaa it'aa t̄idai k̄ayaara, je choma bimaa it'aa t̄ipachida, iru juapa ma nemīsiapa ne-inaa k̄ira t̄adoo oopachi perā. Ma awara ma nemīsiamaa paara it'aa t̄ipachida. Māgapachida:

—¿K'aita nāgí nemīsiak'a bīma? ¿K'aita chōoima iru ome?

⁵Tachi Ak'ōrepa ma nemīsia ichiak'au biji ne-inaa k'achia k̄ira t̄adoo oo wāmerā atane cuarenta y dos wāyaaru misa. Māgipa pedee audua pedeepachi māik'aapa ichi Tachi Ak'ōreda a nipapachi. ⁶Māgá pedee k'achia jara wāpachi Tachi Ak'ōre apite māik'aapa ichideerā it'ari p'ani apite. ⁷Ma awara Tachi Ak'ōrepa māgí ichiak'au bida perā, jura chōo beeji Cristodeerā, chi at'ari na p'ek'au eujäde p'anadap'edaarā ome, ãra p'oyaarumaa. Ichiaba māgá ichiak'au bida perā, māgipa ichi jua ek'ari p'e wājí eperārā ēreerā chaadepema, p'uuru chaadepema, pedee chaadepema māik'aapa eujā chaadepema. ⁸Jōmaweda t̄í p̄ā-ee p'aniirā Oveja Chak'e peedap'edaapa Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'erā t̄í p̄ā jēra bi librode it'ari, māirāpa ma nemīsiamaa it'aa t̄idait'ee, tachia Tachi Ak'ōremaa it'aa t̄ipatak'a. Māga p'anadait'ee Tachi Ak'ōrepa na eujā ooi naaweda, ai p'ādade āchi t̄í p̄ā-ee p'anadap'edaa perā.

⁹K'íri ēsesa p'anáti ūridamerā mia jararu:

¹⁰ —Tachi Ak'ōrepa k̄isia iru bi pírā ma nemīsiapa parādepema aba
āyaa ateemerā carcelde t̄í n̄ibii't'ee, māga pait'ee.

Jōdee k̄isia iru bi pirā māgipa parādepema aba peemerā
espadapa, māga pait'ee.

Maperā Cristodeerā choodaipia bi āchi ijāa p'anide māik'aapa Cristode
ijāapataadaipia bi, ma k'aurepa piuruta pijida.

Ne-animal k'achia eujādeepa uchiada

¹¹Ma t̄éepai mia unuji awaraa ne-animal k'achia eujādeepa uchiaru. Cacho omé iru baji Oveja Chak'epa iru baparik'a. Mamīda pedeepachi je choma pedeeparik'a. ¹²Māgipa nemīsia k̄irapite ne-inaa k̄ira t̄adoo oopachi irua oo badak'a. Jaraji na p'ek'au eujädepemaarā jōmaarāmaa it'aa t̄ipataadamerā ma nemīsiamaa, chi poro aba supeedap'edaa jipada. ¹³Ichiaba ne-inaa k̄ira t̄adoo oopachi eperārāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Eperārā taide t̄ipitau paara baaipiji pajādeepa na eujāde. ¹⁴Tachi Ak'ōrepa ichiak'au bida perā, māgee ne-inaa ooji. Māgá ne-inaa eperārāpa p'oyaa oodak'aa oo bipa nemīsia k̄irapite, māgipa na p'ek'au eujāde p'anadap'edaarā jōmaweda k̄ūrat'aaji. Ma awara jaraji āchia oodamerā māgí nemīsia espadapa supee p'anadap'edaa chok'ai padaida k̄irak'a. ¹⁵Tachi Ak'ōrepa māgí ne-animal k'achia ichiak'au bida perā, ma nemīsia k̄irak'a chok'ai pik'a beeji māik'aapa pedeeji. Maapleda ma k̄irak'a chok'ai pik'a padaida peepiji jōmaweda ichi waawee k̄iniada-ee p'anadap'edaarā. ¹⁶Ma awara māgí ne-animal k'achia t̄ée uchiadapa tauchaa bipiji jōmaarā eperārā juu juaraarede māik'aapa tau bīrīde. Ma tauchaa bijida

ek'ariara beerāmaa, waibiara beerāmaa auk'a; p'arat'ara beerāmaa, chupiria beerāmaa auk'a; esclavo—eerāmaa, esclavoorāmaa auk'a. ¹⁷Ma tauchaa wēe apidaapa ne—inaa neto atada—e pai māik'aapa apidaapa ne—inaa neto pēida—e pai. Ma tauchaa ma nemīsia t̄i maa—e pīrā ichi número paji.

¹⁸K'isíati mia jararude. Chi k'isia k'awaa beerāpa k'awaa atadai ma nemīsia t̄i, ichi número juasiadak'āri. Ma número eperā número: seiscientos sesenta y seis.

Ciento cuarenta y cuatro mil ijāapataarā Oveja Chak'e ome

14 ¹Māpai mia unuji ma Oveja Chak'e bain̄ bi Sión ee nok'oide. Ichi ome p'anajida ciento cuarenta y cuatro mil eperāarā. Ichi t̄i māik'aapa chi Ak'ore t̄i p̄a baji āchi tau biiride. ²Māpai it'ariipa ūriji ne—inaa to k'ida chaaree jīwaaparik'a maa—e pīrā pa golpe jīwaaparik'a maa—e pīrā arpa chaapataarā chok'araarāpa āchi arpa chaa p'anik'a. ³Ma eperāarā Oveja Chak'e ome p'anadap'edaarāpa k'ari chiwidi k'ari p'anajida Tachi Ak'ore su—ak'i beepari k'īrapite, ma ne—inaa chok'ai bi k'īmari k'īrapite māik'aapa ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro k'īrapite. Awaraarāpa māgí k'ari p'oyaa k'arida—e paji. Jip'a ma ciento cuarenta y cuatro mil Cristopa na p'ek'au eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa atada, māirāpapaita māgí k'ari k'awajida. ⁴Māirā wēraarā ome kāida—e paji, āchi p'anapata awara bidap'edaa perā Tachi Ak'ore—it'ee. Mapa āchi wāpata ma Oveja Chak'e wārumaa māik'aapa oopata irua ooparik'a. Cristopa āra na eujādepemaarā o k'achiadeepa k'aripa ataji, awaraarā k'āyaara naapiara primisiak'a p'anadamerā Tachi Ak'ore—it'ee māik'aapa ichi—it'ee. ⁵Āchia maarepida seewa jaradak'aa paji, p'ek'au k'achia jōmaweda oo amaadap'edaa perā.

Ángel òpeerāpa jaradap'edaa

⁶Māpai mia unuji awaraa ángel it'ari wāabai ni. Māgipa Tachi Ak'orepa pedee pia jara pēida atee baji eperāarāpa irude ijāadamerā. Ma pedee ichita bapari, jō—ee. Ma pedee atee baji jarade na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāmaa; èreerā chaadepema, p'uuru chaadepema, pedee chaadepema māik'aapa eujā chaadepema. ⁷Golpe pedeepachi:

—Tachi Ak'ore waawee p'anapatáati māik'aapa irumaa jarapatáati iru jōmaarā k'āyaara waibiara bi. Ewari paji irua ak'imerā eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia. It'aa t̄ipatáati irumaa, iruata ooda perā pajā, na eujā p'usa ome māik'aapa jōmaweda pania poatri uchia bimāi.

⁸Māpai mia awaraa ángel unuji māgí uchiada t'ee. Māgipa jaramaa baji: —iJōdachi, jōdachipi p'uuru waibia Babilónia! Ma p'uuru k'aurepa eperāarā jōmaarāpa p'ek'au k'achia k'īra t̄ādoo oopachida. Eperāpa vino topi bik'a awaraamaa piudaimerā, māga pik'a ma p'uuru pidaarāpa p'ek'au k'achia k'īra t̄ādoo oopipachida awaraarāmaa.

⁹Māpai mia awaraa ángel unuji ma omé uchiadap'edaa t'ee. Māgípata golpe pedeeji:

—Eperāarāpa ma nemīsiamaa māik'aapa māgí k'irak'a bimaa it'aa t'iruta pirā māik'aapa māgiirā tauchaa bipiruta pírā āchi tau biiride wa juade, ¹⁰Tachi Ak'orepa āchi k'achia ooit'ee. Māgí esperāarāpa Tachi Ak'ore vinota todait'ee. Māgí vino jara k'inia bi iru jíp'a k'irau bait'ee āchi ome; chupiria k'awa—ee. Audú k'irau bait'ee perā, āchi miapiit'ee t'ipitau azufre ome audú wāsia bipa. Māga ooit'ee ichi angeleerā pia beerā k'irapite māik'aapa ma Oveja Chak'e k'irapite. ¹¹Irua māgiirā māgá ii—ee miapi bipa nari jírak'awaa nībait'ee āstaawa, p'ārik'ua pida. Tachi Ak'orepa māgiirā māgá miapi iru bait'ee, āchia it'aa t'ipatap'edaa perā ma nemīsiamaa ichi k'irak'a bi ome māik'aapa ichi t'i tauchaa bipidap'edaa perā āchi k'ap'iade.

¹²Mapa Tachi Ak'oredeerāpa choodaipia bi āchia oo p'anide iru ūraade jara bik'a māik'aapa āchi Cristode ijāa p'anide.

¹³Māpai mia ūriji it'ariipa nāga pedeero:

—P'ājí nāgí pedee: “Tāri o—ia p'ani Tachi Waibiadeerā, chi namāik'aapa waa piudait'erār k'achia beerā juapa.”

Māpai Tachi Ak'ore Jaurepa māgaji:

—Wāarapi. Māirā piudak'āri, waa mimiada—e pait'ee. Ma k'āyaara k'āwiee p'anadait'ee. Tachi Ak'ore o—ia bait'ee āra ome, ārapa ne—inaa pia oopatap'edaa perā Cristo k'ap'ia pari.

Angeleerāpa na p'ek'au eujādepemaarā ewadap'edaa

¹⁴Māpai mia ak'iji māik'aapa unuji jiarara t'orroo. Ai ūri su—ak'i baji Eperā Ak'ore Truadepema. Māgipa poro jira nēdedee ooda jí baji. Ichi juade atee wāji nek'o esiiri jōree p'ewedee bi. ¹⁵Māpai unuji awaraa ángel uchia bi Tachi Ak'ore baparimāiipa. Māgipa golpe pedeeji ma jiararade su—ak'i bimaa:

—Ara esperāarāpa net'atau waraa bi ewapatak'a nek'opa, māga pik'a jā p'ek'au eujādepema ijāapataarā p'e atáji. Ewari paji māga oomerā.

¹⁶Aramāgá ma jiararade su—ak'i bipa ijāapataarā p'e ataji.

¹⁷Maap'eda awaraa ángel uchiaji Tachi Ak'ore it'aripema te waibiadeepa. Māgipa nek'o esiiri jōree p'ewedee bi ichiaba atee wāji ichi juade. ¹⁸Māga nide awaraa ángel uchiaji it'aripema altarmāiipa. Māgí ma altardepema t'ipitau jīapari paji. Māgipa golpe pedeeji ma ángel nek'o esiiri jōree p'ewedee iru bimaa:

—Eperāarāpa uva waraa bi k'imi t'iap'epatak'a nek'opa, māga pik'a jā p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'e atáji, ma—it'ee ewari pada perā.

¹⁹Aramāgá ma nek'o iru badapa na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'e ataji uva p'e atapatak'a. Māpai mimiapataarāpa uva p'e bipatak'a bōgo tapiade piart'īdait'ee māik'aapa chi ba atadait'ee, māga pik'a ma angelpa ma ijāadak'aa beerā peek'ooji. ²⁰P'uurude taawa māga ook'āri, ma piudap'edaa waa wee nībeeji trescientos kilómetros parumaa; chi nāpia caballo t'ūa it'ia aba parumaa.

Ne-inaa k'achia siete p'asait'ee bada

15 ¹Māpai mia ne-inaa awara waide unuk'aa pada it'ariunuji. P'era pik'a beeji māga unuk'āri. Unuji angeleerā siete. Ma chaachaa ne-inaa k'achia atee wāji p'asapiit'ee eperāarāmaa. Māgí ne-inaa k'achia siete aupadak'āri, Tachi Ak'ōre k'irau bada na p'ek'au eujādepemaarā ome jōit'ee.

² Ichiaba unuji ne-inaa lago bēi-sāa pik'a, vidriodee oodak'a, t'ipitau ome p'oirada. Ai ik'aawa bainī p'anajida chi p'oyaadap'edaarāpa māgí nemīsia, ichi k'irak'a māik'aapa ichi tī maa-e pirā número tauchaa bidaarā eperāarā k'ap'iade. Ma bainī p'anadap'edaarāpa arpa Tachi Ak'ōrepa āramaa teeda iru p'anajida. ³K'arimaa p'anajida Tachi Ak'ōre mimiapari Moisepa k'aridak'a māik'aapa Oveja Chak'edeerāpa k'aripatak'a: —Tachi Ak'ōre Waibia, pia jōmaarā k'āyaara ne-inaa piara oopari. Pita jōmaarā eujādepemaarā Rey.

Pia ne-inaa jōma pia k'isia iru bi māik'aapa ichita wāarata jarapari.

⁴ Tachi Waibia, ik'aipa pi waawee-e paima?

¿K'aipa pi tī t'o-e paima?

Pi aupai k'achia wēe bapari.

P'uuru pidaarā jōmaweda chedait'ee it'aa tīde pi k'irapite, pia pia oopari perā k'achia beerā miapik'āri.

⁵ Ma t'ēepai unuji Tachi Ak'ōre it'aripema te waibia ewa bi. Ma te edajāde unuji iru baparimāi. Māgimāi chonaarāwedapema Ak'ōre te ne-edee ooda edupiara bi cuarto jīak'aa paji. ⁶Māpai unuji ma te waibiadeepa angeleerā siete uchia p'ani. Māirā paji ne-inaa k'achia ateepataarā p'asapidait'ee eperāarāmaa. P'aru linodee jī p'anajida. Ma p'aru maarepida tāu-ee baji. Urua pik'a baji t'o-t'oo bada perā. Ne-inaa k'irride jīpatak'a nēedee ooda nērabai jī p'anajida āchi tūade. ⁷Māpai unuji ma Tachi Ak'ōre ik'aawa p'ani ne-inaa chok'ai bi k'imiridepema abaapa vaso nēedee ooda teeru ma angeleerā chaachaa. Ma vaso chaa ipuru baji Tachi Ak'ōre k'irau bipa. Ilru ichita baparipi! ⁸Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bairā, ichi k'ira wāree uchia baji ichi baparimāiipa ma te ipururumaa. Maapai apida ma tede t'īudak'aa paji. Māga baji ma angeleerā sieteerāpa ne-inaa k'achia atee p'ani jōruta misa.

**Tachi Ak'ōrepa k'achia ooda eperāarāmaa
vaso wet'aada k'aurepa**

16 ¹Māpai mia ūriji Tachi Ak'ōre it'ari golpe pedeemaa bi. Ma pedee uchiajī ichi it'aripema te waibiadeepa. Māgaji ma angeleerā sieteerāmaa: —Wāti māik'aapa eujā ūri wet'āati ma vaso siete ipuru p'ani mi k'irau bipa. Māgá mia eujādepemaarā miapiit'ee.

²Aramāgá ma naapiara ángel wāji māik'aapa ichi vasode iru bida wet'aaji eujā ūri. Māpai eperāarā jōmaweda ma nemīsia k'irak'a bimaa it'aa tīpatap'edaarā

mäik'aapa ichi tauchaa iru p'anapatap'edaarā k'ayaadachida ne-inaa k'achiapa aida-idaa bik'a. Mägipa ãchi audú mia p'aneepachida, p'ua nñbada perā.

³Mäpai araarepema angelpa ichi vaso wet'aaji p'usa jâde. Mäpai pania aide nñbi eperā piuda waak'a padachi. Mapa ne-inaa chok'ai p'anadap'edaarā aide nñbi jõmaweda piudachida.

⁴Mäpai ma omé eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji to bee ūri mäik'aapa pania poatri uchiapata ūri. Ma pania jõmaweda tachi waa padachi. ⁵Maap'eda ūriji ángel awara bida pania jiämärä pedeemaa bi. Mägipa mägaji:

—Tachi Ak'ore, jõmaarā k'áyaara pia ne-inaa piara oo bi.

Pi ichita bapari mäik'aapa ichita bapachi.

⁶ Pia pia ooji mägá pania waa papik'ari, jágí eperäärapa pichideerā waa mäik'aapa pi pedee jarapataarā waa bat'apidap'edaa perā, ãra pee atapëidak'ari.

Maperäpi jágíirämaa waa topimaa bi.

Mägí todaipia bi jägeeräpa.

⁷Ichiaba mia ūriji ángel pedee uchia bi altardeepa:

—Wäärapi, Tachi Ak'ore Waibia.

Pia pia oo bi, mäga ook'ari k'achia beerämaa.

⁸Mäpai ma õpee eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji ak'orejírumaa, ak'orejírupa eperäärapa paak'oomerā t'ipitaupa paaparik'a. ⁹Mägá eperäärapa jõmaweda mia p'aneepachida ma paada p'uapa. Mamida ãchia ne-inaa k'achia oopata oo amaa k'iniada-e paji mäik'aapa Tachi Ak'ore waawee k'iniada-e paji. Ma k'áyaara ik'achia jarapachida Tachi Ak'oremmaa, irua ma k'achia ãchimaa pëida perā.

¹⁰Mäpai ma k'imirä eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji mägí nemízia su-ak'i beepari ūri. Mäpai ma nemízia trua, na p'ek'au eujä jõmaweda p'ariude beeji. Eperäärapa aide p'anadap'edaaräpa ãchi k'írame k'aak'oopachida, p'ua chooda-e p'anadap'edaa perā. ¹¹Mägá mia p'anapachida mïda, oo amaa k'iniada-e paji ãchia ne-inaa k'achia oopata. Ma k'áyaara ik'achia jarapachida Tachi Ak'ore it'aripemamaa, ãchi p'ua jönada k'aurepa mäik'aapa ãchi aida-idaa p'anadap'edaa k'aurepa.

¹²Mäpai ma joisomaa eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji Éufrates to waibia jâde p'oodaimerä. Mägá reyrä ak'orejíru uchiapari eereepa jíp'a chedai.

¹³Mäpai mia unuji jaure k'achia beerä õpee, baso k'írak'a bi. Mägiirä uchiajida je choma bi it'aideepa, nemízia it'aideepa mäik'aapa ma ne-animal k'achia; chi seewa jarapari it'aideepa. ¹⁴Mägí jaure k'achia beerä netuaraarä. Mägiiräpa oopachida ne-inaa eperäärapa p'oyaa oodak'aa ãchi juadoopa. Wäpachida na p'ek'au eujädepema reyrämaa mäik'aapa ūraapachida chip'edaidamerä jura chöode Tachi Ak'ore Waibia ome iru ewari waibia ewate.

¹⁵Mäpai Tachi Waibiapa mägaji:

—iÚrítí! Parā atu bide mi cheit'ee nechiapari cheparik'a. Tachi Ak'orepa k'ira jip'a nipa pataarā pia ak'iit'ee. Mairā k'ira nejasiada-e pait'ee atu bide mi chek'ari.

¹⁶ Ma reyrā jaure k'achia beerāpa ūraadap'edaa chip'edachida abaamāi, hebreo pedeede t'ijarapachida *Armagedón*.

¹⁷ Māpai ma seis eerepema angelpa ichi vaso wet'aaji. Māga nide Tachi Ak'ore golpe pedee uchiaji ichi it'aripema te waibiadeepa; ichi su-ak'i beeparideepa. Māgaji:

—iJōdachida aji, mia k'isia iru bada k'achia beerā miapiit'ee!

¹⁸ Māga jararude pa baajji, pa jiwa nībaji māik'aapa awērachaipa na p'ek'au ejā golpe wēret'aaji. Audú golpe wēreji. Eperārā na ejāde p'aneedak'ariipa awērachai apida ma k'āyaara golpeera wēre-e paji. ¹⁹ Māgá golpe wērek'ari, chi p'uuru waibia t'oodachi t'ooma ūpeede. Apema p'uuru na p'ek'au ejāde p'ani jōdachida. Tachi Ak'orepa k'awaji ma p'uuru waibia Babilónia pidaarāpa oopatap'edaa. Audú k'irau bada perā āchi ome, māgí p'uuru miapiji. ²⁰ Ma awara ma wēre nībide jōmaweda isla ee ome wēpadachida. ²¹ Māga nide it'ariipa hielo k'oi tau tapia bi'k'a baai cheji eperārā iiri. Ma chaachaa cuarenta kilos waa paji. Māga bak'ari, eperārāpa ik'achia jarajida Tachi Ak'oremaa ma hielo tau tapia k'aurepa, audú golpe tee bada perā.

Tachi Ak'orepa wēra t'ari k'achia-idaa bi k'achia ooda

17 ¹ Ma angeleerā sieteerāpa vaso iru p'anadap'edaa, māirādepema aba mīmaa cheji māik'aapa māgaji:

—Chéji. Mia ak'ipiit'eeda aji, sāga Tachi Ak'orepa k'achia ooit'ee wēra jōmaarāpa k'awa p'ani. Māgí prostitutak'a bi su-ak'i baparík'api bi to k'ait'ak'ait'aa jēra bimāi. ² Na p'ek'au ejādepema reyrāpa p'ek'au oopachida, araa padak'ari māgí wēra ome. Ma awara na p'ek'au ejādepemaarāpa ooi awaa p'anapachida ne-inaa k'achia k'ira t'ādoo ichia oodak'a.

³ Maap'eda ma k'āimok'araa pi'k'a bide Tachi Ak'ore Jaurepa unupida mīmaa, ma angelpa mi ateeji ejā eperārā mak'ara wēe jēra bidee. Mama bide unuji ma prostitutak'a bi su-ak'i bi nemīsia p'oree bi iiri. Māgí nemīsia k'ap'ia jōma iiri Tachi Ak'ore t'í p'ā jēra baji, oo iru bait'ee. Māgí nemīsiapa poro siete māik'aapa cacho diez iru baji. ⁴ Māgí wērapa p'aru p'up'uchia p'oree ome jí baji. Ichiaba nēe, māu pi-ia māik'aapa perla jí baji. Ichi juade iru baji copa nēedee ooda. Māgí ipuru baji ne-inaa k'achia k'ira t'ādoopa; ne-inaa jōmaweda Tachi Ak'orepa unuamaa iru bi. ⁵ Ichi tau biiride nāgí t'í p'ā baji:

P'uuru Waibia Babilónia,

Prostitutaarā

Māik'aapa Ne-inaa K'achia K'ira T'ādoo

Oopataarā Nawe Apata.

Eperā apidaapa k'awada-e ma t'í k'āata jara k'inia bi. Tachi Ak'orepapaita k'awa bi. ⁶ Mia unuji māgí wēra piu pi'k'a bi. Eperā it'uapa

piudaik'āri, o-īadaiparik'a, māga pik'a māgí wēra o-īadachi Tachi Ak'ōredeera, Cristode ijāa p'anadap'edaarā peepida perā.

Māgá ak'ima bide mi p'era pik'a beeji. ⁷Māpai ma angelpa mimaa māgaji: —¿Sāapleda pi p'era pik'a nībima? aji. Mia jarait'ee ne-inaa pia waide k'awa-e bi. Jarait'ee k'āata jara k'inia bi māgí wēra māik'aapa ichi su-ak'i bi īri nemisia; māgí poro siete, cacho diez iru bi. ⁸Ma nemisia pia unuda naaweda chok'ai bapachi mīda, īrá wē-e. Mamīda na ewari uchiait'ee ma uria nāpia bideepa, wāi naaweda Tachi Ak'ōrepa jōt'aait'eemaa. Na p'ek'au eujādepemaarā, chi Tachi Ak'ōrepa na eujā ooi naaweda tī pā-ee beerā Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'erā tī pā jēra bi librode it'ari, māirāpa ak'itrua para bait'ee māgí nemisia unudak'āri. Māgí bapachi mīda, īrá wē-e. Mamīda waya cheit'ee.

⁹Mia nāgí pedee jararu k'isia k'awaal beerā-it'ee, aide k'isia p'anadamerā māik'aapa k'awaadamerā wāara k'āata jara k'inia bi. Ma nemisia poro siete jara k'inia bi ee siete. Mamāik'aapa ma wērapa eperāarā ak'ipari. Ichiaba ma poro chaachaa jara k'inia bi rey aba. ¹⁰Ma reyrā sietedepema joisomaa piujida. īrá abaapa eperāarā iru bi ichi jua ek'ari. Chi apema waide uchia-e. Mamīda māgí t'ēepema rey uchiak'āri, taarā-epai eperāarā iru bapariit'ee ichi jua ek'ari. ¹¹Māgí nemisia chok'ai bada mamīda īrá wē-e ma reyrā siete t'ee uchiait'ee, ai eerepemak'a. Mamīda wāara māgí ma sietedepema uchiada pait'ee. Waya eperāarā iru bapariit'ee ichi jua ek'ari. Māgita wāit'ee Tachi Ak'ōrepa jōt'aait'eemaa.

¹²Māgí cacho diez pia unuda jara k'inia bi reyrā diez waide uchiada-e p'ani. Mamīda ma nemisia uchiak'āri, taarā-e ma reyrā ichi ome eperāarā iru p'anadait'ee āchi jua ek'ari. ¹³Ma reyrā diez auk'a k'isiadait'ee māik'aapa ma nemisia eere t'ūdait'ee. ¹⁴Jura chōonadait'ee ma Oveja Chak'e ome. Mamīda irua āchi jōmaweda p'oyaait'ee. Iru eere p'anadait'eeda aji, eperāarā Tachi Ak'ōrepa jirida irude ijāapataadamerā, chi jirit'eradaarā choopatap'edaa perā Cristode ijāa p'anide. Iru Rey jōmaarā rey māik'aapa iru Poro Waibia jōmaarā poro waibia.

¹⁵Ma angelpa ichiaba māgaji:

—Ma to chok'ara k'ait'ak'ait'aa bimāi, māgí prostitutak'a bi su-ak'i pik'a bimāi, jara k'inia bida aji, eujādepemaarā, p'uuru pidaarā, ēreerā k'ira tādoo māik'aapa pedee k'ira tādoo pedeepataarā. ¹⁶Ma reyrā diez pia unuda māgí nemisia ome, māgí prostitutak'a bi k'iraunu amaa iru p'aneedait'ee. Mapa āchia jāri atadait'ee jōmaweda ma wērapa ne-inaa iru bi, āk'adaa pik'a beemerā. Maap'eda iru paa jōdait'ee. ¹⁷Tachi Ak'ōrépata ma k'isia biji āchi tāride māga oodamerā, ichia naaweda k'isia iru badak'a. Ichiaba ichiata k'isiapiji māgí reyrāmaa ma nemisia eere t'ūdamerā ichia jarada jōru misa. ¹⁸Māgí wēra pia unuda jara k'inia bida aji, p'uuru waibia, ai jua ek'ari na p'ek'au eujādepema reyrā p'anapata.

Babilónia p'uuru waibia jōda

18 ¹Ma t'ēepai mia unuji awaraa ángel it'ariipa baai cheru. Māgí angeleerā poro waibia paji. Mapa ichi baai cherude eujā īdaadachi ichi k'ira wāreepa. ²Māgipa golpe pedeeji:

—iJōdachi; jōdachida aji, jā p'uuru waibia Babilónia!

Irá māgí p'uuru badamāi jaure k'achia beerā te padachi,
netuaraarā aupai mama p'anapata perā.

Mama ichiaba p'anapata ipanaarā k'ira t'ādoo Tachi Ak'ōrepa
k'iniak'aa eperāarāpa k'odamerā.

- 3 Na p'ek'au eujādepemaarā jōmaarāpa māgí wēra vino topachida
piudarutamaa.

Pia jarait'eera, ne-inaa k'achia ooi awaa p'aneejida iru k'aurepa.
Ichiaba na p'ek'au eujādepema reyrāpa p'ek'au k'achia k'ira t'ādoo
oopachida māgí wēra k'aurepa.

Ma awara na p'ek'au eujādepema net'aa netopataarāpa p'arat'a
waibia atapachidada aji, māgí wērapa audú net'aa p'e wāda
k'aurepa ichi-it'ee.

4 Māpai it'ariipa awaraa ūriji nāga pedeeri:

—Michideerā, uchiadapáde aji ma p'uurudeepa, auk'a
oonaadamerā māgí p'uuru pidaarāpa ne-inaa k'achia
oopatak'a māik'aapa uchiadapáde aji, jōnaadamerā āchi ome.

- 5 Tachi Ak'ōrepa māgiirā miapiit'ee āchia ne-inaa k'achia oopata
k'aurepa, audú ne-inaa k'achia chok'ara oopatap'edaa perā.

- 6 Mīchi angeleerā, ne-inaa k'achia óoti māgí wēramaa, ichia
awaraarāmaa ne-inaa k'achia ooda pari.

Ne-inaa k'achia audú óoti irumaa, ichia ne-inaa k'achia ooda chaa.
Māgá parāpa audupiara k'achia oodait'ee ichimaa, ichia ooda
k'āyaara awaraarāmaa.

- 7 Ichi audú t'āri p'uapítí māik'aapa miapítí audua pedeeda pari
māik'aapa net'aara iru bī pari.

Ichi t'āridepai audua pedee jarapari:

“iMita nama su-ak'í bī reinak'a!

Eperāarā jōmaweda mi juu ek'ari p'ani.

Mi t'āri p'ua ba-e p'ētrāak'a.

Mi k'ima wē-e perā, mi chi-ia-edā” aji.

- 8 Ma audua pedee k'aurepa k'āima abaade ichi atu bide nāgee ne-
inaa k'achia k'ira t'ādoo p'asait'ee:

Piut'ee, t'āri p'ua bait'ee māik'aapa jarra ooit'ee.

T'ipitaude paat'aadait'ee ichia k'achia oopata k'aurepa.

Tachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bipata māga oopiit'ee.

- 9 Na p'ek'au eujādepema reyrā, ma p'ek'au k'achia oopatap'edaa rā ma wēra
ome māik'aapa p'arat'ara atadap'edaa rā ichi k'aurepa jarajēedait'ee unudak'āri
nari jīrak'awaa nībī ichi paadadeepa. 10 Ichi māgá jōru misa, ma reyrā t'imí
bainī p'anadait'ee, Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a miapii jīak'aapa. Māpai jaradait'ee:
“iAai, p'uuru waibia Babilónia; p'uuru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!
Hora abaade, taarā-ee jōpiji Tachi Ak'ōrepa.”

¹¹ Na p'ek'au eujādepema netopataarā ichiaba jarajēedait'ee ma p'uuru jōda k'aurepa. Māga oodait'ee waa wē-e pait'ee perā āchi net'aa netodamerā.

¹² Mama netopachida nēe; p'arat'a; māu pi-ia; perla; p'aru linodee māik'aapa sedadee, k'īra p'oree p'up'uchia ome; pak'uru t'ūa; ne-inaa ooda marfildee, pak'uru pi-iaddee, broncedee, hierrodee, māu pia marmoldee. ¹³ Ichiaba mama netopachida canela awaraa ne-alíño t'ūa beepari ome; ne-inaa t'ūa beepari eperāarāpa paapata; mirra k'era awaraa k'era ome; vino; aceite; harina nāusaa; trigo tau māik'aapa nāgee ne-animalaarā: p'ak'a, oveja, caballo; carro caballopá jidiupata māik'aapa esclavoorā, eperāarā paara netopatap'edaa perā.

¹⁴ Ma ne-inaa netopataarāpa jaradait'ee ma p'uuru jōdamaa:

“iñrá pía chik'o pi-ia net'aa pi-ia ome wēe bida adait'ee!

Pía net'aara māik'aapa p'arat'ara iru bada atuadachi.

Waa unudak'aa pait'eeda” adait'ee.

¹⁵ Māgí netopataarā, chi p'arat'ara atadap'edaarā ma p'uuru k'aurepa, t'imí bainí p'anadait'ee ma p'uuru jōru misa, Tachi Ak'ōrepa āchi auk'a miapii jiak'aapa. Māpai jarajēedait'ee:

¹⁶ “iAai, p'uuru waibia!

Pí wēra jiak'a bapachida adait'ee, p'aru pi-ia linodee ooda jí bi;
p'aru p'up'uchia p'oree ome.

iNée jí batuchi māu pi-ia ome, perla ome!

¹⁷ iTaarā-e nide jōmaweda pia ne-inaa pi-ia iru bada jōdachida adait'ee!”

'Ichiaba t'imí p'aneedait'ee barco p'erapataarā, chi barcode mimiapataarā māik'aapa māirā ome nipapataarā. Jōmaweda p'anapataarā ne-inaa p'usadeepa ata p'ani k'aurepa t'imiipa jāgi p'uuru jōru unudait'ee. ¹⁸ Nari jírak'awaa níbi ak'i p'ani de golpe pedeedait'ee: “Awaraa p'uuru paraajik'ā nāgí p'uuru waibiak'a?” ¹⁹ Jarajēe bi misa, yoro p'ora it'aa bat'adait'ee baaimerā āchi poro īri. Māgá ak'ipipata āchi t'āri p'ua p'ani. Māpai golpe pedeedait'ee:

“iAai, p'uuru waibia!

Pichia net'aa p'e wāda k'aurepa p'usade nidá barco chipariirā jōmaweda p'arat'ara padachida.

Írá, taarā-e weda, pichia iru bada jōmaweda jōdachida adait'ee.

²⁰ O-īa p'anéeti angeleerā, Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aada perā. Ichiaba o-īa p'anéeti parā Tachi Ak'ōredeerā, Cristopa pëida māik'aapa Tachi Ak'ōre pedee jarapataarā.

Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aaji, aide p'anadap'edaarāpa parāmaa ne-inaa k'achia oodap'edaa perā.”

²¹ Māpai ángel juataura bipa māu tapia k'ürumak'a bi jira ataji māik'aapa bat'at'aaji p'usade. Maap'eda māgaji:

—Jāgá pí baaait'ee, p'uuru waibia Babilónia.

Pí waa unudak'aa pait'ee.

²² Pichi calle jāde waa ūridak'aa pait'ee arpa chaapata, flauta chaapata wa trompeta chaapata.

Pichi jāde ne-inaa oo k'awaa bee apida unudak'aa pait'ee.
 Ūridak'aa pait'ee eperāarāpa k'ūrumade ne-inaa batapa.

23 Pichi jāde lámpara ñdaadak'aa pait'ee.
 Miak'āipata fiestade pedee o-ia ūridak'aa pait'ee.
 Ma jōma wēpait'ee, pichi netopataarā waibiara p'anajida mīda
 awaraa netopataarā k'āyaara māik'aapa pia p'uuru pidaarā
 jōmaweda k'ūrapachi mīda, petau tau net'aa k'awaa bi oo bipa.

24 Tachi Ak'ōrepa ma p'uuru jōt'aaji, aide eperāarāpa peedap'edaa perā
 iru pedee jarapataarā, ichideerā māik'aapa awaraarā.

Angeleerāpa pedee pia jaradap'edaa

19 1 Ma t'ēepai mia ūriji eperāarā chok'ara it'ari golpe pedeemaa p'anik'a:
 —iT'aa t'ídáma Tachi Ak'ōremaa!
 iIru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!
 Iruata tachi o k'achiadeepa k'aripa ataji atuanaadamerā.
 Mapa Tachi Ak'ōre aupaita waaweedaipia bi māik'aapa iru juu
 ek'ari aupaita p'anapataadaipia bi.

2 Irua aupaita wāara jarapari. Irua ne-inaa pia ooji ma prostitutak'a
 bi jōt'aak'āri.
 Māgipa eujādepemaarā k'achiade baaipiji, audú ne-inaa k'achia
 āchimaa oopida k'aurepa.
 Ma awara Tachi Ak'ōredeerā peepachi.
 Maperāpi Tachi Ak'ōrepa jōt'aajida ajida.

3 Māpai waya golpe pedeejida:
 —iTachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi!
 Māgí wēra paa jōda nari jīrak'awaa nībi ichita k'irāpadait'eeda ajida.

4 Ma chonaarā poro waibiarā veinticuatro ma ne-inaa chok'ai bi
 k'īmari ome bedabaidachida Tachi Ak'ōre, ma su-ak'i beeparide su-ak'i
 bi k'īrapite māik'aapa māgajida:
 —iAmén! iTachi Ak'ōre jōmaarā k'āyaara waibiara bi!

5 Māpai mia ūriji ma su-ak'i beeparideepa pedeelu:
 —Parā jōmaarāpa Tachi Ak'ōremaa jarapatáati iru jōmaarā
 k'āyaara waibiara bi.
 Parā jōmaarāpa oopata irua oopi bik'a māik'aapa iru waaweeepata,
 ek'ariara beerā, waibiara beerāpa paara māga jaradaipia bi.

Oveja Chak'e miak'āit'ee bi fiesta

6 Māpai waya ūriji ma eperāarā chok'ara pedeemaa p'anik'a; to k'ida
 chaaree jīwaaparik'a maa-e pirā pa golpe jīwaaparik'a:
 —iT'aa t'ídáma Tachi Ak'ōremaa!
 iIru jōmaarā k'āyaara waibiara bi!
 Tachi Ak'ōre Waibiapa ne-inaa jōmaweda biru ichi juu ek'ari.

- 7 O-ña p'anadáma māik'aapa iru waaweedáma, Oveja Chak'e miak'āit'ee fiesta paru perā. Wēra imik'ira ome miak'āiparik'a bapariit'ee chi k'ima ome, māga pik'a Cristode ijāapataarā ichita p'anapataadait'ee iru ome. Āchia miak'āipata p'aru jī p'ani.
- 8 Tachi Ak'ōrepa ma p'aru pi-ia teeji āchimaa jī p'aneedamerā iru ome p'aneedak'āri. Māgí p'aru lino nāusaadee k'ada. T'o-t'oo bi maarepida t'āu-e bairā. Māgí lino nāusaa jara k'inia bi Tachi Ak'ōredeerāpa ne-inaa pia oopatap'edaa irua oopidak'a.

9 Māpai ma angelpa mimaa māgaji:
—P'āji nāgí pedee: “O-ña p'ani chi Tachi Ak'ōrepa t'ī pēida eperāarā wādamerā ma Oveja Chak'e miak'āi bi fiestadee.”
Ichiaba māgaji:
—Tachi Ak'ōrépata māgí pedee jara bi wāara.
10 Mia māga ūrik'āri, bedabaidachi ma ángel k'īrapite irumaa it'aa t'īt'ee. Mamīda ichia māgaji:
—iJāga oonáaji! Mi Tachi Ak'ōre-it'ee mimiapari pik'a māik'aapa pi ipemaarāk'a; chi awaraarāmaa jarapataarāpa Jesupa ooda eperāarā k'aripait'ee. Tachi Ak'ōremaa aupaita it'aa t'īpáde aji.
Tachi Ak'ōre Jaurepata Jesupa ooda jarapi bi iru pedee jarapataarāmaa.

Caballo t'orroo īri wāda

11 Māpai mia unuji it'ari ewaraa k'obi. Aide caballo t'orroo unuji. Ma caballo īri wā nipada t'ījarapata Ichita Oopari Ichia Jara Bik'a māik'aapa Wāarata Jarapari. Māgí t'ī jara p'anik'a ichia ak'ipari eperāarāpa oopata jarait'ee pia wa k'achia māik'aapa chōopari ichi k'īra unuamaa iru p'anapataarā ome. 12 Chi tau urua nābají t'īpitauk'a. Poro jīra chok'ara jī baji ichi porode. T'ī p'ā baji ichi tau biiride. Mamīda apidaapa k'awada-e pai ma t'ī kāata jara k'inia bi. Ichia aupaita k'awa bi. 13 Ichi īripema p'aru jī bada bek'ee baji waapa. Ichi t'ījarapata Tachi Ak'ōre Pedee. 14 Angeleerā chok'ara nipajida iru ome soldaorāk'a. Māirā ichiaba wā nipajida caballo t'orroo īri. P'aru lino nāusaadee jī p'anajida. T'o-t'oo baji, maarepida t'āu-ee bada perā. 15 Ichi it'aideepa uchia baji espada choma k'īraichaa weda p'ewedee bi. Māgipa ichia jōpiit'ee na eujādepemaarā chok'ara; iru k'īra unuamaa iru p'aniirā. Māirā jōpiit'ee eperāpa net'aa jōpik'ajik'a pak'uru hierrodee oodapa. Uva piart'ipatak'a chi ba bōgo tapiadee wāmerā, māga pik'a ichia ma k'achia beerā biit'ee Tachi Ak'ōre juade piuk'oodamerā, iru k'īrau bairā āchi ome. 16 Ichi īripema p'aru mak'ara īri jī badamāi nāgí t'ī p'ā baji:

*Rey Jōmaarā Rey māik'aapa
Poro Waibia Jōmaarā Poro Waibia.*

¹⁷Māpai mia unuji ángel bainī bi ak'ōrejīru k'īrapite. Māgipa golpe pedeeji ipanaarā it'í wāabaipataarāmaa:

—Chéti; cheepurúti k'odait'ee chik'o waibia Tachi Ak'ōrepa teeru.

¹⁸Chéti piudap'edaarā chiara k'ode: reyrā chiara; soldaorā poro waibiarā chiara; esperārā poro waibiarā chiara; ichiaba caballo chiara māik'aapa ai īri wāpataarā chiara; esperārā jōmaarā chiara; esclavo-eerāde, esclavoorāde paara, ek'ariirāde, waibiarāde paara.

¹⁹Māpai unuji māgí nemīsia na p'ek'au eujādepema reyrā ome māik'aapa āchi soldaorā ome. Māgiirā chip'e p'anajida jura chōonadait'ee ma caballo t'orroo īri wā nipada ome māik'aapa iru eere p'anadap'edaara ome.

²⁰Mamīda ichia ma nemīsia jita ataji ma ne-animal k'achia ome; chi māgí nemīsia k'īrapite oodapa ne-inaa esperārāpa p'oyaa oodak'aa āchi juadoopa. Māga oo bipa ma ne-animal k'achia, chi seewa jaraparipa esperārā k'ūrají ma nemīsia tauchaa bipidamerā āchi k'ap'iade māik'aapa ma nemīsia k'īrak'a bimaa it'aa t'ipataadamerā. Ma caballo t'orroo īri wā nipadapa ma nemīsia ma seewa jarapari ome chok'ai bita bat'ak'ooji lagok'a t'ipitau azufre ome jērajēraa jira bidee. ²¹Māgiirā ome nipadap'edaarā piuk'oojida māgí espada uchiadapa ma caballo īri wā nipada it'aideepa. Māpai ipanaarāpa māirā k'ap'ia piuda jōmaweda k'o chejida. K'ojida bi jāwaarutamaa.

Satanás mil años jīa bāda

20 ¹Māpai mia unuji ángel it'ariipa baai cheru. Māgipa ma uria nāpia bidepema llave cadena choma bi ome iru baji ichi juade. ²Ichia jita ataji māgí je choma bi; māgí chonaarāwedapema taama; Netuara Poro Waibia maa-e pirā Satanás apata. Ma cadenapa māgí jī nībijī mil años wāyaaru misa. ³Māpai bat'at'aaji ma uria nāpia bidee. Jīa nībijī ma llavepa māik'aapa ma uria pia jīat'aaji apidaapa ewanaadamerā. Māga ooji ma je choma bipa na eujādepemaarā waa k'ūranaamerā ma mil años wāyaaru misa. Ai t'ēepai k'ena pēiit'ee, mak'īara taarā-eepai.

⁴Māpai mia unuji rey su-ak'i beepari chok'ara. Tachi Ak'ōrepa jaraji aide su-ak'i p'anadap'edaarāmaa reyrāk'a esperārā ak'ipataadamerā. Māirā ome unuji esperārā jaureerā; chi otau t'iap'edap'edaa awaraarāmaa jaradap'edaa perā Tachi Ak'ōre Ūraa māik'aapa Jesupa ooda esperārā k'āripait'ee. Māgiirāpa it'aa t'idak'aa paji ma nemīsiamaa maa-e pirā ichi k'īrak'a bimaa. Ichiaba māgí tauchaa bipidak'aa paji āchi tau biiride wa juade. Māgiirā chok'ai padaidap'eda, Cristo ome esperārā ak'ipachida reyrāk'a, ma mil años wāyaaru misa. ⁵Ma chok'ai padaidaarā naapiara esperārā p'irabaidap'edaa paji ichita chok'ai p'anapataadamerā. Apemaarā piudap'edaarā p'irabaidait'ee ma mil años jōrumaa. ⁶O-īa p'ani Tachi Ak'ōrepa awara bidaarā ichideerā p'anadamerā. Māirāta naapiara chok'ai p'irabaidait'ee ichita p'anapataadait'ee. Atuada-e pait'ee. Ma k'āyaara p'aareerā mimia oodait'ee Tachi Ak'ōre-it'ee māik'aapa Cristo-it'ee. Cristo ome ārapa esperārā ak'ipataadait'ee reyrāk'a, ma mil años wāyaaru misa.

Satanás p'oyaada

⁷Ma mil años wāyaap'eda, angelpa Satanás k'ena pēiiit'ee ichi jīa badamāiipa. ⁸Māpai ichi uchiat'ee na p'ek'au eujā jōmaade, jōmaarā eujādepemaaarā k'ūrade. K'ūrait'ee Gog māik'aapa Magog, āchi soldaorā chip'edaidamerā jura chōodait'ee Tachi Ak'ōredeerā ome. Āchi soldaorā audú chok'ara p'anadait'ee, ipu tau nāusaa audú chok'ara paraaparik'a p'usa ide.

⁹Māgiirā jīchoojida na eujāde māik'aapa Tachi Ak'ōredeerā wap'irajida; ichia p'uuru k'inia iru bi t'iak'auda edajāde p'anadap'edaarā māik'aapa taawa p'anadap'edaarā paara. Mamīda māga bī misa, it'ariipa t'ipitau baai cheji āchi īri māik'aapa āchi k'iniidachida. ¹⁰Māpai Tachi Ak'ōrepa Netuara Poro Waibia, chi eperāarā k'ūradapa, bat'apit'aaji ma lagok'a t'ipitau azufre ome jērajēraa jira bidee. Mama ma nemīsia, ma ne-animal k'achia, chi seewa jarapari ome ichita miapi bapariit'ee, jō-ee.

Rey su-ak'i beepari waibia t'orroo bi

¹¹Māpai mia unuji rey su-ak'i beepari waibia, t'orroo bi. Aide Tachi Ak'ōre su-ak'i baji. Ichi k'īrapite na eujā māik'aapa pajā wēpadachida. Maarepida unu-e paji ma nībadamāi, wē-e pada perā. ¹²Māpai mia unuji piudap'edaarā; waibiara beerā, ek'ariara beerā paara. Māirā bainī p'anajida ma rey su-ak'i beepari k'īrapite. Māpai angeleerāpa librora ewat'ijida. Ma librode ne-inaa jōma eperāarāpa oopatap'edaa p'ā baji. Awaraa libro ichiaba ewat'ijida. Māgide Tachi Ak'ōre ome ichita p'anapataadait'eerā tī p'ā jēra baji. Tachi Ak'ōrepa ma piudap'edaarāpa oopatap'edaa p'āda māik'aapa chok'ai p'aniirā tī p'āda ak'iji jarait'ee chisāgiirā wāpii ichi truadee māik'aapa chisāgiirā atuapii. ¹³Ma piudap'edaarā p'usadeepa p'irabai uchiajida. Piudap'edaarāmāiipa ichiaba uchiajida. Tachi Ak'ōrepa ma piudap'edaarā jōmaarāpa ne-inaa oopatap'edaa ak'iji jarait'ee pia wa k'achia. ¹⁴Māpai angeleerāpa k'achia beerā jōmaweda māik'aapa piudap'edaarā p'anapatamāi bat'at'aajida ma lagok'a t'ipitau jērajēraa jira bidee. Maadamāiipa apida piuda-e paji. Māgí lagok'a eperāarā piuda t'ēepema apata. ¹⁵Mamaa ichiaba bat'at'aajida jōmaweda tī p'ā-ee beerā ma libro chok'ai p'aniirā tī p'ā jēra bide.

Pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi

21 ¹Māpai mia unuji pajā chiwidi māik'aapa eujā chiwidi, naapema pajā māik'aapa eujā p'usa ome jōdarida perā. ²Unuji p'uuru Tachi Ak'ōrepa ichi-it'ee jirit'erada. Māgí Jerusalén p'uuru chiwidi baai cheji it'ariipa, Tachi Ak'ōre baparimāiipa. Pi-ia baji. Wēra chi-oo pi-ia jīparik'a miak'āit'ee pak'āri, māga pik'a baji ma p'uuru. ³Māgá ak'imaa bide ūrījī ángel Ak'ōre su-ak'i beeparideepa golpe pedeero:

—Írá Tachi Ak'ōre bapari eperāarā t'aide. Bapariit'ee eperāarā ome. Ichi p'uuru padait'ee. Tachi Ak'ōre ichi k'ap'ia bapariit'ee āra ome māik'aapa āra Ak'ōre pait'ee. ⁴Ichia eperāarā tauba jōmaweda wēpapiit'ee. Māirā

waa piuda-e pait'ee; waa jarajeeda-e pait'ee; waa p'ua sentida-e pait'ee, irua māgee naawedapema ne-inaa jōmaweda wēpapiit'ee perā.

5 Māpai chi su-ak'i bipa ma rey su-ak'i beeparide māgaji:

—Írapi mia ne-inaa jōma chiwidi papiit'ee.

Ichiaba mimaa māgaji:

—P'āji nāgí pedee, mia wāarata jarapari perā.

Maap'eda māgaji:

6—Oojipi mia k'isia iru bada. Mīta Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ee. Apida opisia nībi pirā, mia pania pari teeit'ee eperāarā chok'ai p'anapipari, māgí pania poatri uchia bidepema. Māgí pania tok'āri, ichita mi ome bapariit'ee. 7 K'achia p'oyaaparipa māgí ne-inaa chiwidi jōmaweda iru bait'ee. Ma awara mita iru Ak'ōre pait'ee; jōdee iru mi warra pait'ee. 8 Mamīda waawee-idaa beerā mide ijāadait'ee; ijāa amaaruutaarā jōmaweda ijāadak'aa beerā ome; k'achia ooi awaa p'aniirā; chīara peepataarā; p'ek'au oopataarā; jaipanaarā petau tau k'awaa beerā ome; ne-inaa juapa ooda k'īrapite it'aa tīpataarā māik'aapa jōmaweda seewa jarapataarā; māgeerā p'ananaadait'ee ma lagok'a tīpitau azufre ome jērajēraa jira bide māik'aapa tēepema piuda apata mama piudait'eeda aji, ichita māgá mi ik'aawaapa t'īmí p'anapataadait'ee perā.

Jerusalén p'uuru chiwidi

9 Māpai ángel mimaa cheji. Māgí angeleerā sieteerāpa vaso ne-inaa k'achiapa ipuru iru p'anadap'edaadepema paji. Māgipa mimaa māgaji:

—Chéji. Mia ma Oveja Chak'e wēra pimaa ak'ipii'teeda aji.

10 Ma kāimok'araa pik'a bide Tachi Ak'ōre Jaurepa unupida mimaa, māgí angelpa mi ateeji ee it'ia bi nok'odee. Mama p'aniide ichia mimaa ak'ipiji Tachi Ak'ōre p'uuru jīrit'erada, Jerusalén, baai cheru it'ariipa, Tachi Ak'ōre baparamāiipa.

11 Ma p'uuru urua nībají Tachi Ak'ōre k'īra wāreepa. Urua bají māu pi-ia bēi-sāa jaspek'a. 12 Ma p'uuru t'iak'au nībají muralla waibia it'ia bipa. Aide tīupata doce paraaji. Ma tīupata chaa ángel aba bainí bají. Ichiaba ma tīupata chaa Israeldeepa uchiadap'eedaa éreerā docedepema tī abá p'ā bají. 13 Ma muralla i chaa tīupata ópe-ópee p'anajida. Ak'ōrejīru uchiapari eere tīupata ópee paraaji; norte eere ichiaba; sur eere ichiaba; ak'ōrejīru baaipari eere ichiaba. 14 Ma p'uuru t'iak'au nībada muralla edupema basa doce iru bají. Ma basa māu pi-iadee ooda paji. Māgí basa chaa īri Oveja Chak'e ome nipapatapledaarā doce tīdepema tī abá p'ā bají.

15 Ma ángel mimaa pedee badapa pak'uru nēedee ooda juade atee wājí. Māgipa ma p'uuru chaamaa beeji; chi muralla, chi tīupatamāi paara.

16 Ma p'uuru kuádria bají. Angelpa māgí pak'urupa chaak'āri, dos mil doscientos kilómetros bají. Chi teesoo chi jobia, chi it'ia paara dos mil doscientos kilómetros bají. 17 Ma muralla ichiaba chaaji. Sesenta y cinco metros bají, eperāarāpa chaapatak'a, māgá chaa bada perā ma angelpa.

18 Ma muralla māu pi-ia jaspedee ooda paji. Chi p'uuru nēedee ooda paji; nēe pi-ia, maarepida nejarra wēe. Bēi-sāa bají vidriok'a. 19 Ma

muralla basadepema māu, māu pi-ia ome p'oira baji; nāgee māu pi-ia k'ira t'ādoo, chi naapema basa māu pi-ia jaspe ome; araarepema zafiro ome; omé eerepema ágata ome; òpee eerepema esmeralda ome; ²⁰k'ímarí eerepema ónice ome; joisomaa eerepema cornalina ome; seis eerepema crisólito ome; siete eerepema berilo ome; ocho eerepema topacio ome; nueve eerepema crisoprasa ome; diez eerepema jacinto ome; once eerepema amatista ome. ²¹Ma murallade t'iupata doce perla docedee ooda paji; t'iupata chaa perla abaadee. Calle jā nēedee ooda paji; nēe pi-ia, maarepida nejarra wēe. Bēi-sāa baji vidriok'a.

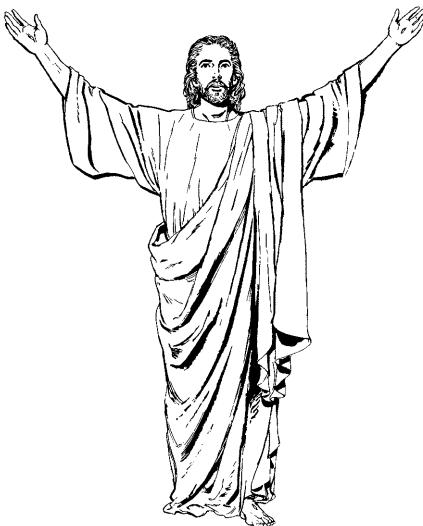
²²Mia Tachi Ak'ore te waibia unu-e paji ma p'uuruude, Tachi Ak'ore Waibia mama bapari perā ma Oveja Chak'e ome. Ārata ma p'uurudepema Ak'ore te waibiak'a, āramaa it'ari p'aniirāpa mama ichita it'aa t'ipataadait'ee perā. ²³Ma p'uuruude p'aniirāpa ak'orejīru jēra wa atane īdaa faltada-e pait'ee, Tachi Ak'ore k'ira wāreepa jērait'ee perā ma p'uuru īri māik'aapa ma Oveja Chak'e īdaait'ee perā lamparak'a. ²⁴Ma p'uuru īdaade na eujādepemaarā k'ira t'ādoo nipapataadait'ee māik'aapa na eujādepema reyrāpa āchi net'aa pi-ia aneedait'ee ma p'uurudee, Tachi Ak'oremaa tee k'inia p'anadairā. ²⁵Ma murallade t'iupata jōmaweda ichita ewa nībait'ee. Jiadak'aa pait'ee; mama p'ārik'ua wē-e pait'ee perā. ²⁶Na p'ek'au eujādepemaarāpa net'aa pi-ia iru p'aní aneedait'ee māik'aapa Tachi Ak'oremaa teedait'ee. ²⁷Mamīda ma p'uuruude ne-inaa k'achia apida unuda-e pait'ee. K'achia oopataarā apida māik'aapa seewa jarapataarā apida mama unuda-e pait'ee. Aba unudait'ee Tachi Ak'orepa t'i p'āpidaarā Oveja Chak'e librode.

22 ¹Māpai ma angelpa mimaa ak'ipiji to uchia bī Tachi Ak'ore Oveja Chak'e ome su-ak'i beeparideepa. Aidepema pania maarepida nejarra wēe baji. Bēi-sāa baji vidriok'a. Ma paniapa eperāarā ichita chok'ai p'anapata. ²Māgí to weepachi p'uuru calle jā esajīak'a. To i chaa pak'urura paraaji. Māgipa eperāarā chok'ai p'anapipari. Māgí nejō chauda doce chaupari año abaade. Chi k'irupa eperāarā k'ayaa k'ira t'ādoo jipapari. ³Ma p'uuruude wē-e pait'ee ne-inaa apida Tachi Ak'orepa k'achiade baaipida, naapema eperāarāpa p'ek'au k'achia oodap'edaa k'aurepa. Māga pait'ee Tachi Ak'ore, Oveja Chak'e ome su-ak'i beepari ma p'uuruude bapari perā. Mama ichideerāpa ichita it'aa t'ipataadait'ee irumaa. ⁴Iru k'ira unudait'ee māik'aapa āchi tau bīrīde iru t'i pā iru p'aneedait'ee. ⁵Mama p'āriu-e pait'ee. Ichideerāpa lámpara īdaa wa ak'orejīru jēra faltada-e pait'ee, Tachi Ak'ore Waibia jērapariit'ee perā āchi īri. Reyrāk'a ichita p'anapataadait'ee iru ome iru truade.

Taarā-ee Jesucristo waya cheit'ee na eujādee

⁶Māpai ma angelpa mimaa māgaji:

—Nāgí pedee ijāapia bī wāara perā. Tachi Waibiapa ichi Jaure pēiji wāarata jarapimerā ichi pedee jarapataarāmaa. Ichia aupaita pēiji ichi ángel, māgipa ichideerāmaa k'awaapimerā ne-inaa taarā-ee p'asait'ee.

(Apocalipsis 22.7, 12-13, 17, 20)

—Ne-inaa maarepida oonáaji esperārāpa k'awaanaadamerā Tachi Ak'ore Jaurepa jarapida na p'ādade, taarā-e aide jara bi p'asait'ee perā. ¹¹ Maperā awaraarāmaa ne-inaa k'achia oopataarāpa at'ari māga oopataadait'ee māik'aapa k'achia ooi awaa p'anapataarā at'ari māga p'anapataadait'ee. Jōdee ne-inaa pia oopataarāpa at'ari māga oopataadait'ee māik'aapa awara bidaarā Tachi Ak'ore-it'ee at'ari oopataadait'ee irua oopi bik'a.

¹² Jesupa māga bi:

—iUríti! Taarā-e mi cheit'ee ne-inaa mia k'isia iru bi jōmaarāmaa teede. Ma ne-inaa teeit'ee esperā chaachaa, irua ne-inaa oopata pari na eujāde bak'ari; ne-inaa pia irua oopata pari maa-e pirā ne-inaa k'achia irua oopata pari. ¹³ Mita Alfa; nejōmaata naa. Ichiaba mita Omega; nejōmaata t'ee.

¹⁴ O-ia p'ani chi p'aru t'ōdap'edaarā Oveja Chak'e waade, āchia p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpamerā. Māirāta k'odait'ee ma pak'uru esperārā chok'ai p'anapiparidepema māik'aapa t'iudait'ee ma p'uuru chiwidi t'iupataamāi. ¹⁵ Mamīda ma p'uuru unudak'aa pait'ee nāgee esperārā: k'achia ooi awaa p'anapataarā; jaipanaarā; petau tau k'awaa beerā; p'ek'au oopataarā; chīara peepataarā; ne-inaa juapa ooda k'irapite it'aa t'ipataarā māik'aapa jōmaweda seewa jarapataarā chīara k'ūrapataarā ome. Māgeerāta unuda-e pait'ee ma p'uuru.

¹⁶ Jesupa māga bi:

—Mi ángel pēiji irua na jōma k'awaapimerā pimaa, pia jōdee k'awaapimerā mide ijāapataarāmaa, āchi chip'epata chaa. Mi Rey Daviddeepa uchiada. Mi chi ñdatipododepema lucerok'a bi.

⁷ Jesupa māga bi:
—iUríti! iTaarā-e mi cheit'ee! O-ia p'ani jōmaweda oopataarā Tachi Ak'ore Jaurepa jarapi bik'a na p'ādade.

⁸ Mi, Juanpata unuji māgí ne-inaa jōmaweda angelpa mimaa unupida. Ichiaba miata ūriji ma pedee jōmaweda irua mimaa jarada. Maap'eda mi bedabaidachi ma ángel k'irapite irumaa it'aa t'iit'ee. ⁹ Mamīda ichia māgaji:

—iJāga oonáaji! Pik'a māik'aapa pi ñpemaarāk'a mi Tachi Ak'ore-it'ee mimiapari. Parā mimiapata iru-it'ee, jaradak'ari Tachi Ak'ore Jaurepa jarapi bik'a māik'aapa jōmaweda ijāapataarā mimiapata iru-it'ee oodak'ari na pedee p'ādade jara bik'a. Tachi Ak'oremaa aupaita it'aa t'ipade aji.

¹⁰ Ichiaba māgaji:

—Ne-inaa maarepida oonáaji esperārāpa k'awaanaadamerā Tachi Ak'ore Jaurepa jarapida na p'ādade, taarā-e aide jara bi p'asait'ee perā. ¹¹ Maperā awaraarāmaa ne-inaa k'achia oopataarāpa at'ari māga oopataadait'ee māik'aapa k'achia ooi awaa p'anapataarā at'ari māga p'anapataadait'ee. Jōdee ne-inaa pia oopataarāpa at'ari māga oopataadait'ee māik'aapa awara bidaarā Tachi Ak'ore-it'ee at'ari oopataadait'ee irua oopi bik'a.

17 Tachi Ak'ore Jaure māik'aapa Oveja Chak'e wēra; Cristodeerāpa eperāarāmaa jarapata:

—iChéti!

Jōmaarāpa na pedee ūrirutaarā auk'a jaradaipia bi:

—iChéti!

Jōma opisia p'aniirā chedaipia bi eperāarā chok'ai p'anapipari pania tote, māgá ichita p'anapataadait'ee. Māgí pania Tachi Ak'orepa pari teepari chi to k'inia p'aniirāmaa.

Juanpa ūraada na libro p'ā auparude

18 Ŧrá mia ūraait'ee chi ūrirutaarāpa Tachi Ak'ore Jaurepa jarapida na pādade. K'irak'aupai Tachi Ak'ore Jaurepa na pādade jarapida awara jarateedai. Apidaapa māga ooruta pīrā, Tachi Ak'orepa ma ne-inaa k'achia jarada na pādade, māga p'asapii āchimaa. 19 Ma awara k'irak'aupai wēpapidai Tachi Ak'ore Jaurepa jarapida pedee na pādade bi. Apidaapa māga ooruta pīrā Tachi Ak'orepa iru bapi-e pait'ee ichi p'uuru chiwidide, na pādade jara bi. K'opi-e pait'ee ma eperāarā chok'ai p'anapipari pak'urudepema, ai p'uurude bi.

20 Jesucristo, chi na pādade jara bi k'awapidapa māgapari:

—Taarā-e mi cheit'eeda apari.

Mi, Juanpa jara bi:

—iAmén! iChéji, Tachi Waibia Jesús!

21 Mia it'aa iidi bi Tachi Waibia Jesucristopa parā jōmaweda pia ak'i bapariimerā. Amén.

(Apocalipsis 22.21)

GLOSARIO

Na glosariode unudait'ee pedee chok'ara Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade nībi: eujā tī, eperārārā tī, fiesta tī. Ichiaba awaraa pedee unudait'ee k'awaadamerā k'āata jara k'inia bi, eperārāpa k'awada-e p'anadak'āri. Nāgí pedee Tachi Ak'ore ūraa p'ādade unu k'inia bi pīrā maa-e pīrā waa k'awa k'inia bi pīrā, jiridaipia bi referencia parenteside () bi.

Alfa, Omega Griego alfabetode chi naapema letra tījarapata *Alfa*. Chi último letra tījarapata *Omega*. Jesucristopa jaraji: "Mita Alfa; jōmaarā naapema māik'aapa mita Omega; jōmaarā t'ee." (Ap 1.8.) Māga jarak'āri, jara k'inia baji ichi Alfadeepa Omega parumaa; māga pik'a bi, ne-inaa maarepida falta-e bairā.

Altar Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Israel pidaarāpa *altar* oopachida aide ne-animalaarā peedap'eda paadait'ee Tachi Ak'ore-it'ee. Māu p'e atadap'eda, pēi nībipachida abaamāi kuádria beerumaa. Ichiaba

Altar

Tachi Ak'orepa jaraji Moisemaa *altar* acacia pak'urudee oomerā, maap'eda bimerā ichi te waibia k'ait'a. Oodap'eda, p'eejida broncepa. Ma altar it'ail'a eere bat'ee jāk'a oojida aide t'ipi p'edamerā māik'aapa ma īri ne-animalaarā paadamerā. Awaraa *altar* k'aipeera ichiaba oojida acacia pak'urudee, nēepa p'eeda. Māgí bijida Tachi Ak'ore te waibiade māik'aapa aide p'aareerāpa ne-inaa t'ūa bapari paapachida, Tachi Ak'orepa īk'āri, o-ia beemerā. (Ex 27.1-8; 30.1-10; 38.1-2; Mt 5.23-24.)

Amén Hebreo pedeede Amén jara k'inia bi *Wāarapi* maa-e pīrā *Māgapí*. Na pedee jarapata ak'ipidait'ee auk'a k'īsia p'ani chi pedee bipa jara bik'a. Maperā na pedee audú jarapata it'aa tī aupadak'āri.

Angeleerā Griego pedeede māik'aapa hebreo pedeede tījarapata *ángelos*, jara k'inia bi *Tachi Ak'orepa it'aripema chok'apariiřā*. Angeleerā na eujādepema-e; it'aripemaarā. Eperārā-e māik'aapa eperārā jai-idaadap'edaarā-e. Ichita it'ari p'anapata. Mamīda edaare Tachi Ak'orepa āra pēipari na eujādee

ichia oopi bik'a oodamerā eperāarā t'aide: eperāarā k'aripadamerā (Hch 27.23) maa-e pirā irua jara pēida eperāarāmaa jaradamerā (Lc 1.26; 2.9) maa-e pirā eperāarā ak'ídamerā (Hch 12.7-10). Māgá na eujādee chedak'āri, eperāarāk'a p'anepata (He 13.2). Angeleerā ūk'uru Ak'ōre ik'aawa p'anapata iru jīamaa (Ap 5.11). Awaraarā chōopata iru eere, soldaorā chōopatalk'a āchi rey eere. Māirā chōopata awaraa angeleerā ome, chi Tachi Ak'ōre eerepa wādap'edaarā, Netuara Poro Waibia eere p'aneedait'ee. (Mt 25.41; 2 Co 11.15.)

Anticristo Na griego pedeede jara k'inia bi: *contra de Cristo*. Na p'ek'au eujā jōi naaweda, eperāarā t'aide eperā k'achia ooyaa bi uchitai'ee. Māgí t'ijaradait'ee *Anticristo*. Māgipa Cristo ichideerā ome k'īraunuamāa iru bapariit'ee. Tachi Ak'ōre te waibiade t'iut'ee māik'aapa ichi Tachi Ak'ōre Waibiada ait'ee (2 Ts 2.3-4). Netuara Poro Waibiapa ma eperā chok'apariit'ee Tachi Ak'ōreddeerā jirimera peek'ooint'ee. Apocalipsis librode māgi t'ijarapata *nemīsia*. Na eujādepemaarā iru juu ek'ari p'anapataadait'ee año òpee ap'eda esa-aulk'a (Ap 13.5-8). Māpai Cristopa iru jō cheit'ee (Ap 19.19-20). Cristopa jirit'erada Juanpa jaraji *Anticristo* jīak'aarā na p'ek'au eujāde ichita paraait'ee ma wāara Anticristo chei naaweda (1 Jn 2.18).

Apóstol Griego pedeede *apóstol* jara k'inia bi: *pēida*. Na t'í bijida Jesucristopa jirit'eradaarāmaa, irua āchi pēida perā ichi ūraa jarateede. Jesús k'ōp'ayoorā docemaa audú *Cristopa jirit'eradaarā* apachida, awaraarā k'āyaara iru ome audupiara nipapatap'edaa perā. Ichiaba Pablo: "Mí jida Cristopa jirit'erada apachi, Cristopa mīmāa unupida perā Damasco ode wāde." (Mt 10.2-4; Hch 1.2, 12-13; 1 Co 15.8-10.)

Arameo pedee Ak'iji Hebreo pedee.

Areópago Na Greciadepema poro waibiarā chip'epatap'edaamāi Greciadepema p'uuru waibia Atenas k'ait'a bají. Mama poro wēsaa beerā chepachida ne-inaa jarateede, griego pedeepataarāpa jarateepata k'īra t'ādoo ūri k'inia p'anadap'edaa perā. Pablo ateejida Areopagodee Ak'ōre pedee pia jarade ma poro wēsaara beerāmaa. (Hch 17.19-21.)

Artemisa Judío-erāpa na ak'ōre waibia apatap'edaamaa it'aa t'ipachida. Māgimaa audú it'aa iidipachida warrarā ūwapimerā. Ma ak'ōre waibia apatap'edaa te waibia oo iru p'anajida Éfeso p'uurdude. Māgí p'uuru Ásia eujāde bají. (Hch 19.23-28.)

Ásia Ak'ōre ūraa p'ādade Ásia eujā apatap'edaa awara bají ūrapema Ásia eujā k'āyaara. Chonaarāweda Ásia eujā ak'ōrejíru baaipari eere bají. (Hch 16.6.)

Beelzebú Beelzebú griego pedeede jara k'inia bi *te chipari*. Chonaarāweda Beelzebú Filisteadepeemaarā ak'ōre waibia pají. Jesucristo nipak'āri, Beelzebú jara k'inia bají *Netuara Poro Waibia* (Mt 10.25). Ichiaba Jesupa Beelzebumaa t'ijarapachi *Satanás* (Mr 3.22-23). Pablo p'ādade Netuara Poro Waibia t'ijaraji *Beliál*; hebreo pedeede jara k'inia bi *servi-ee baibi* (2 Co 6.15).

Celote Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, judiorā Romadepemaarā juade p'anapachida. Maperā judiorā ūk'uru chōopachida ma

Romadepema soldaorā ome, āchi juadeepa uchiadai jīak'aapa. K'isiajida Mesías chek'āri, rey pait'ee māik'aapa āchi k'aripait'ee. Tachi Ak'ore Ūraa k'awaa beerāpa k'isiapata Romadepema soldaorā poro waibiapa mēepemaarāda ak'āri, Celote eerepemaarā paji. (Hch 21.38.) Jesús k'ōp'āyo aba Simón Celote apachida, Jesude ijāai naaweda nipapachi perā ma Celote eerepemaarā ome. (Mt 10.4.)

César Chonaarāweda Romadepema reyrā poro waibia t'ijarapachida César.

Jesucristo t'ok'āri, César Augusto Romadepema reyrā poro waibia paji (Lc 2.1). Ai eerepema César Tiberio paji (Lc 3.1) māik'aapa ai eerepema César Claudio paji (Hch 11.28; 18.2). Māgiirāpa awaraa eujā āchi jua ek'ari iru p'anapachida. Māgá ma eujāde p'anapapat'edaaarā reyrā poro waibia paji.

Cristo Cristo griego pedee. Hebreo pedeede jara k'inia bī Mesías, Ak'ore pedee jarapataarāpa jaradap'edaa chonaarāweda. (Is 9.6-7.) Naapiara jarapachida Cristo Mesías, chi cheit'ee bada eperāarā rey pamerā. Mamīda Jesús na eujāde nipada t'ēepai, iru t'ijara p'aneejida Jesús Cristo maa-e pírā Jesucristo, īrapemaarāpa t'ijarapatak'a. (Mt 1.17-18.)

Denario Romadepemaarā p'arat'a tau p'arat'adee ooda denario apachida. Hebreo pedeede dracma apachida. Ma p'arat'a taude Romadepemaarā reyrā poro waibia César k'ira p'ā baji.

Maapai eperā ewari aba mimiapachi denario abaa pari. (Mt 20.2.)

Epicúreo eerepemaarā Na tī bijida griego pidaarāmaa, āchi ūraapari Epicúreo apatap'edaa perā. Ma ūraaparipa jarateepachi ne-inaa jōmaa k'āyaara eperāarāpa jiridaipia bī o-īa p'anapataadait'ee, k'ayaa wēe, waawee-ee. (Hch 17.18.)

Estoico eerepemaarā Na tī bijida griego pidaarāmaa, āchi ūraapari t'ijarapatap'edaa Zenón pari. Ma ūraaparipa jarateepachi ne-inaa jōmaa k'āyaara eperāarāpa jiridaipia bī k'isia k'awaa, k'isia k'achia audú p'oyaa p'anapataadamerā. (Hch 17.18.)

Fariseo Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, fariseorā awara judiorā k'āyaara audupiara Tachi Ak'orede ijāapatada apatap'edaaarā paji. Tachi Ak'ore Ūraa p'āda pia k'awapachida māik'aapa ichita oopachida Moisepa p'ādade jara bik'a. Ma awara jarateepachida awaraa ūraa āchi chonaarāpa jara bēidap'edaa. Jesucristode ijāai naaweda, Pablo fariseo

Fariseo

paji. Fariseorāpa ijāapachida eperāarā piudap'eda, chok'ai p'irabaidait'ee. (Hch 23.6.)

Fiesta ewate Jesucristo bapariik'āri, judiorā t'aide fiesta oopachida Moisepa p'ādade jara bik'a. Año chaa judiorā imik'īraarā wāpachida Jerusalendee nāgí fiesta oode Tachi Ak'ore-it'ee: Pascua, Pentecostés māik'aapa Rancho Oopata fiesta.

Fiesta; Pan levadura wēe k'opata Judiorāpa Pascua fiesta oo p'anide naapiara atane ewari catorcede oveja chak'e peepachida māik'aapa ma ewatedeepa ewari veintiuno parumaa pan levadura wēe k'opachida. Ma tomiaide āchi tede levadura maarepida iru p'anadaik'araa bají. Māgá k'irāpapachida āchi chonaarāpa pan levadura wēe k'opatap'eda chonaarāweda Egipto eujādeepa uchiadak'āri. (Ex 12.15-20.)

Fiesta; Pascua Jesucristo bapariik'āri, judiorāpa *Pascua fiesta oopachida k'irāpadait'ee Tachi Ak'orepa āchi chonaarāwedapemaarā uchia atapida Egipto pidaarā juadeepa. K'irāpapachida Ak'orepa āchi warrarā naapemaarā k'aripa atada k'ininaadamerā Egipto pidaarā warrarā naapemaarā ome. Irua judiorā chonaarā māgá k'aripaji, ārapa oveja chak'e maarepida anida wēe peedap'eda, chi waapa p'urudap'eda perā āchi puerta t'aide Ak'orepa jaradak'a. (Ex 12.1-14.) Ma oveja waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa judiorā chonaarā k'aripa atajik'a Egipto pidaarā juadeepa, māga pik'a Jesucristo waa bat'ada k'aurepa Tachi Ak'orepa Cristode ijāapataarā k'aripa atapari o k'achiadeepa atuanaadamerā. Pascua fiesta ewate Jesús piuji. Mapa Cristode ijāapataarāpa ma fiestade Jesús piuda k'irāpapata.*

Fiesta; Pentecostés Pentecostés fiesta oodak'āri, judiorāpa gracias teepachida Tachi Ak'oremaa āchi ne-uu chauda pari. Ma fiesta oopachida Pascua fiesta ewatedeepa k'āima cincuenta parumaa. (Lv 23.9-22.) Jesucristo it'aa wāp'eda, Pentecostés fiesta ewate Tachi Ak'ore Jaure ba cheji Cristode ijāapataarā ome. Maadamāiipa p'uuru bee chaa waawee-ee jarateenapachida Jesupa ooda eperāarā-it'ee. Maperā īrapema ijāapataarā ūk'uru Pentecostés eerepemaarā apata.

Fiesta; Rancho Oopata Judiorāpa *Rancho Oopata fiesta oopachida k'irāpadait'ee Tachi Ak'orepa judiorā chonaarāwedapemaarā pia ak'ida cuarenta años wāyaaruta misa eujā pak'uru it'ia wēe jēra bide. Ma fiesta oopachida k'āima ocho paru misa. T'ījarapata Rancho Oopata fiesta judiorā chonaarā p'anadap'eda perā te pia-eede māga wāyaaruta misa. Ma fiesta oodak'āri, judiorāpa te oopachida pak'uru juadee k'iru ome. Māgí te oopachida eperāarā p'anadak'aamāi maa-e pirā oopachida te k'iru p'ep'edee ūri. Ma fiesta oo p'ani misa, p'anapachida āchi te pak'uru juadee oodap'edaade. Ma fiestade judiorāpa ichiaba gracias jarapachida Tachi Ak'oremaa āchi ne-uu chauda pari. (Lv 23.33-43.)*

Galilea Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, *Galilea eujā Israelde norte eere bají. Chonaarāweda Israel pidaarā k'īra unuamaa iru*

p'anapataarāpa ma eujāde p'anapatap'edaarā ome chōodap'eda, t'imí ateejida āchi eujādee. Maap'eda Israel pidaarā waya p'ana chedak'āri āchi eujāde, miak'āipachida judio-eerā ome. Maperañ awaraa judiorāpa Galileadepemaarā ek'ariara unupachida. Jesucristo wariji Galilea eujāde (Mt 2.22-23) māik'aapa ichi k'ōp'āyoorā ichiaba ma eujādepemaarā paji. Galilea eujāde lago bada ichiaba tījarapachida *Galilea* (Mr 1.16) maa-e pirā *Tiberias* (Jn 6.1).

Griego pedee Chonaarāweda Jesucristo t'oi naaweda, Grecia eujādepemaarāpa Israel eujā jāri atajida. Māgá ma eujā āchi jua ek'ari beeji. Maapai jōmaweda Greciadepemaarā jua ek'ari p'anapatap'edaarāpa griego pedee k'awaa wāpachida māik'aapa pedeepachida; ichiaba ma pedeede leepachida. Ma t'ēepai Romadepemaarāpa Israel eujā jāri atadak'āri Greciadepemaarā juadeepa, āchi pedee, latín pedee, pedeepida-e paji ma eujādepemaarāmaa. Ichiak'au bijida arameo pedee maa-e pirā hebreo pedee māik'aapa griego pedee pedee p'aneedamerā. Māgá Jesucristo na eujāde bapariik'āri, Israel eujāde arameo pedee pedeepachida hebreo pedee ome. Ma awara eperāarā chok'ara griego pedee pedeepachida.

Hebreo pedee Chonaarāweda Israel pidaarāpa hebreo pedee pedeepachida. Mamīda Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, arameo pedee audú pedeepachida. Ma pedee perá auk'a baji hebreo pedee ome. Mamīda chonaarāweda Tachi Ak'ore Ūraa hebreo pedeede p'ādap'edaa perā, ma ūraa pāda jarateedak'āri, hebreo pedee aupai pedeepachida. (Fil 3.5.)

Hermes Chonaarāweda *Hermes* Greciadepemaarā ak'ore waibia paji. K'isijida Hermes awaraa ak'ore waibiarā pedee jara chepachi eperāarāmaa. (Hch 14.12.) Romadepemaarāpa ma ak'ore waibiada apatap'edaa tījarapachida *Mercurio*.

Herodes Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, na tī bijida rey chok'araarāmaa. *Chi naapiara Herodepa* Tachi Ak'ore te waibia oopiji Jerusalende. Ichi bapariik'āri, Israel eujā jōmaweda ichi jua ek'ari baji (Mt 2.1). Ichi piuk'āri, chi warra *Arquelao* rey beeji Judea eujāde (Mt 2.22). Jōdee awaraa warra *Herodes Antipas* rey paji Galilea eujāde, Jesús mama jaratee nipak'āri (Mt 14.1). *Herodes Agripa I*, Herodes naapema āichak'e paji. Māgipa Jesús k'ōp'āyo Santiago peepiji espadapa (Hch 12.1-5). T'ēepai ichi warra *Agripa II* rey paji, Pablo carcelde bak'āri (Hch 25-26).

Hisopo Nuevo Testamento de *hisopo* jara k'inia bi ne-inaa jooro biirik'a bi; metro omé bi. Chi k'iru petau k'iruk'a bi. Mamīda chaulk'aa petau chauparik'a. Chi k'ide net'a chaupari. Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, ma net'a bapachida k'odait'ee. Nāgee hisopo k'ide esponja sājida vinode Jesumaa teedait'ee kurusode baijira bak'āri (Jn 19.28-29). Antiguo Testamento de pema *hisopo* apata awara bi. Chi k'iru k'ara-idaa bee. Mapa paniade sādak'āri, bek'eedaipari. Chonaarāweda judiorāpa hisopo sājida ne-animalaara

Hisopo

peedap'edaa waade jiap'edait'ee ne-inaa ūri, ma ne-inaa awara bidak'āri Tachi Ak'ōre-it'ee. Ichiaba Tachi Ak'ōrepa Israel pidaarā uchiapik'āri Egipto eujādeepa, hisopo jua chak'eerā waade sāp'eda, jiap'ejida āchi puerta ūri māik'aapa ik'aawa, it'aripema angelpa āchi warrarā naapemaa peenaamerā. (Ex 12.21-22, He 11.28.)

Impuesto p'epataara (*cobradores de impuestos*) Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, na judiorā mimiapachida Romadepema poro waibiarā pari. Judiorāmaa p'arat'a p'aapipachida tee pēidait'ee ma rey

waibiamaa. Edaare reypa jarada p'arat'a ūri p'aapipachida āchi-it'ee iru p'anadait'ee. Mapa judiorāpa āchi k'ira unuamaa iru p'anapachida. Jesucristo k'ōp'āyo aba, Mateo, ichiaba t'ijarapatap'edaa Leví Cristode ijāai naaweda, ma mimia oopachi (Mt 9.9).

Israel Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Tachi Ak'ōrepa arameo pida t'ijarapatap'edaa Abraham pēiji ichia jarada eujādee māik'aapa jaraji irudeepa uchiadait'eerā ichi eperāarā papiit'ee (Gn 17.6-7). T'ēepai Abraham āichak'e Jacob, ichiaba t'ijarapatap'edaa *Israel*, ma eujāde bapachi. Maap'eda irudeepa uchiadap'edaarā *Israel* pidaarā t'ijarapachida māik'aapa āchi p'anapatap'edaa eujā t'ijarapachida *Israel*.

Israeldeepa uchiadap'edaarā Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Abraham āichak'e Israeldeepa imik'ira warrarā doce uchiajida. Tachi Ak'ōrepa jaraji māirādeepa p'uuru pidaarā chok'ara uchiapiit'ee. Ma warrarādeepa uchiadap'edaarā t'ijarapachida *tribu*, māirādeepa ēreerā chok'ara uchiadap'edaa perā. Ma ēreerā chaa t'ijarapachida āchi chonaa māgá t'ijarapatap'edaa perā. Pia jarait'eera, Israel warra Judadeepa uchiadap'edaarā t'ijarapachida Judá ēreerā; Rubendeepa uchiadap'edaarā t'ijarapachida Rubén ēreerā. Āchi jōmaweda māgá tī bi wāpachida. (Ex 1.2-4; Mt 19.28.)

Ipata ewari (*día de reposo, el sábado*) Na p'ek'au eujā ewaa ook'āri, Tachi Ak'ōrepa tomia chaa ewari aba awara biji, eperāarā ma ewate iidamerā (Gn 2.1-3). K'inia bají ma ewate eperāarā mimianaadamerā; jíp'a iru net'aade k'isiadamerā. Hebreo pedeede iipata ewari t'ijarapata *sabat*, jara k'inia bi ne-inaa oopata ma ewate oodak'aa, jíp'a Tachi Ak'ōre net'aade k'isiadait'ee maa-e pírá jíp'a iipata. Judiorā sábado ewari iapata, āchi-it'ee Ak'ōre ewari perā. Mamída Jesucristo piup'eda, domingo wa tomia ewate chok'ai p'irabaida perā, irude ijāapataarāpa ma ewate audú iapata.

Jesucristo nepirida jarateeit'ee (parábola) Jesupa Tachi Ak'ore Úraa jaratee

nipak'āri, audú nepiripachi jarateeit'ee. Jesupa māgá jarateepachi chi ūridap'edaarāpa pia k'awanaadamerā ma nepirida k'aata jara k'inia bī, waide ichia k'awapi k'inia-e bada perā ichi Mesías, āchi rey pait'ee bada. (Lc 8.10.)

Juan Bautista Nāgí Juan Zacarías warra paji. Zacarías p'aare paji. Tachi Ak'orepa ma eperā k'aripaji iru chi wēra ome Juan oodamerā chonaa bita māik'aapa chōtrāa bita. (Lc 1.5-25.) Jesucristo jaratee naaweda, Juanpa jarateepachi eperāarāpa āchia p'ek'au k'achia oopata oo amaadaipia bi māik'aapa poro choopidaipia bi ak'ipidait'ee Tachi Ak'orede wāara ijāa p'ani. Maperā iru t'ijarapata *Juan Bautista*, eperāarā māgá poro choo nipapachi perā. (Lc 3.3.)

Judea Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, *Judea eujā Israel eujāde* sur eere baji. Israel eujā t'oo baji eujā ōpeede: Galilea eujā norte eere; Siria eujā esa-auk'a māik'aapa Judea eujā sur eere.

Judío Chonaarāweda Israel eujā rey juu ek'ari bak'āri, reyrāpa ma eujā t'oojida. Israeldeepa uchiadap'edaa éreerā diez p'aneepachida norte eere. Jōdee Judá éreerā p'aneepachida sur eere. T'ēepai k'ira tewaraarā jura chōo chejida māik'aapa ma Judadeepa uchiadap'edaarā t'imí ateejida āchi eujādee. Maadamāiipa ma Judadeepa uchiadap'edaarā *judiorāda* a p'aneejida. Taarā pak'āri, chi apema Israeldeepa uchiadap'edaarā paara māga ichiaba t'ijarapachida. Maperā Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, ichi auk'aarā jōmaweda t'ijarapachida *judiorā*. (Hch 22.1-3.)

Junta Suprema Na judiorā poro waibiarā ichiaba t'ijarapachida *Sanedrín*.

Setenta judiorā paji waa āchi poro waibia. Māgí chi māga weda p'aareerā poro waibia paji. Iru ek'ari p'anajida awaraa p'aareerā poro waibiarā jubilaadap'edaarā, p'aareerā poroorā ome; judiorā éreerādepema poro waibiarā māik'aapa Tachi Ak'ore Úraa jarateepataarā. Māgiirā chok'ara fariseorā paji. Awaraa judiorā k'āyaara ma Junta Supremadepemaaarāpa Moisepa Úraa p'āda pipiara k'awapachida. Maperā Moisepa Úraa p'āda k'ap'ia nepira paraa bak'āri, āchia ak'ipachida. Ichiaba charraarā jíp'aarāpa nepira ak'idap'eda, p'oyaa jōpida-e pak'āri, pēipachida Junta Supremadee..

|LB00284B.TIF|col||Louise Bass ©The British & Foreign Bible Society, 1994||

Kuruso Cristo *kurusode* peedap'edaa perā, iru it'aa wādak'āriipa, irude ijāapataarāpa kuruso unudak'āri, k'isiapata irua oodade piuk'āri āchi pari. Maperā kuruso bipata āchi it'aa t'ipatamāi māik'aapa ūk'uruurāpa kuruso jípata collarde, pulserade.

Lepra Na k'ayaa uchiapari tachi k'ap'iade. Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, tachi ede k'ayaa k'ira t'ādoo t'ijarapachida *lepra*. Mamīda chi k'achiara bi barik'āri, eperāarā e t'o-t'oodaipachi māik'aapa chi juu chak'eerā, biiri chak'eerā, k'í paara berauk'oodaipachi. Ma k'ayaa chīaramaa baripari perā, maapai leprapa k'ayaa beerā p'uurudeepa taawa p'anapachida awaraa k'ayaa beerā ome māik'aapa awara āyaa wādak'āri, bia wāpachida: "iT'imí p'anéeti mi ik'aawaapa!" (Lv 13-14.)

Maná Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa na it'aripema chik'o pēiji Israel pidaarāpa k'opataadamerā ode wāruta misa āchi eujā atadai naaweda. Ak'ōrepa jaraji Moisemaa Israel pidaarāpa ma chik'o p'e atadamerā tap'eda chaa, ak'ōrejiru jēra nībeek'āri, torrabaidaipari perā. ḥadaik'araa bida aji, aī noremapema—it'ee mik'iadaipari perā. Mamīda iipata ewate noreweda p'e bidaipia bida aji, ma ewate mimianaadamerā. (Ex 16.14-31.) Jesupa jaraji ichi ma it'aripema manak'a bi. (Jn 6.32-35.)

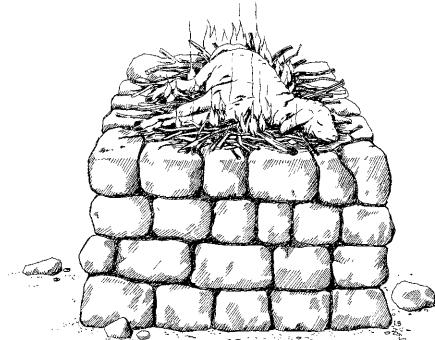
Mesías Mesías hebreo pedeede jara k'inia bi: *Tachi Ak'ōrepa jirit'erada*. Griego pedeede *Mesías* jara k'inia bi *Cristo*. Chonaarāweda Tachi Ak'ōrepa jaraji Abrahammaa: “Pideepa uchiait'ee bīpa eperārā jōmaweda k'aripait'eeda” aji. (Gn 22.18.) T'ēepai ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari Tachi Ak'ōrepa jaraji ma eperāpa eperārā k'aripait'ee k'achia juadeepa. Maadak'āriipa judiorāpa nipachida ma chonaarāpa jaradap'edaa k'aripapari chemera āchi k'aripade. K'īsiajida iru āchi rey pait'ee māik'aapa āchi uchiapiit'ee chiara juadeepa. Taarā pak'āri, Jesucristo chek'āri, jaraji ichita *Mesías*. (Mr 14.61-62.) Mamīda iru che-e paji ooit'ee judiorāpa k'īsia p'anadap'edaak'a. Jīp'a cheji eperārā jōmaweda o k'achiadeepa k'aripa atait'ee.

Moisés Moisés chonaarāwedapema Ak'ōre pedee jarapari paji. Tachi Ak'ōrepa iru jirit'eraji ichi p'uuru pidaarā uchia atamerā Egipto eujādeepa. Maap'eda Tachi Ak'ōrepa ichi ley jaraji Moisemaa, irua jarateemerā Israel pidaarāmaa māik'aapa p'ā bēimerā āra-it'ee. (Ex 21.1.) Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, ichi auk'aarā, judiorāpa audú ijāapachida Moisepa p'ādade.

Moisepa p'āda jarateepataarā (*maestros de la ley, escribas*) Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, Tachi Ak'ōre Úraa p'āda k'awaara beerāpa iru ūraa jarateepachida. Judiorā chok'araarāpa k'īsiajida Jesús māgee jarateepari paji. Maperā *Tachi Jarateepari* wa *Rabuni* apachida irumaa. Mamīda māgaweda *Moisepa p'āda jarateedap'edaarāpa* iidida chok'ara iidipachida Jesumaa, Ak'ōre Úraade jara bi merai jiāk'aapa, āchia ijāadak'aa p'anadap'edaa perā iru Tachi

Ak'ōre Warra. (Lc 11.52.)

Ne-animalaarā peedap'eda, paapata (sacrificar a Dios) Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Tachi Ak'ōrepa jaraji Israel pidaarāpa ne-animalaarā aneedamerā peepidap'eda, paapidait'ee p'aareerāmaa. Ma ne-animalaarāpa waa bat'adap'edaa k'aurepa Tachi Ak'ōrepa ma aneedap'edaarā pia ak'iit'eeda aji. Ma ne-animalaarāpa peedap'eda, p'aareerāpa chi traa paapachida altarde, madepema nari ūk'āri, Tachi Ak'ōre o-ja beemerā chi

Ne-animalaarā peedap'eda, paapata

aneedap'edaarā ome. Israel pidaarāpa ne-animalaarā māgá peepipachida ak'ipidait'ee Tachi Ak'ore waawee p'ani maa-e pirā ak'ipidait'ee Tachi Ak'ore k'inia iru p'ani maa-e pirā chupiria iididait'ee āchia p'ek'au k'achia oopata pari. (Nm 28.1-15; He 10.11-18.)

Ne-inaa t'ūa bapari (*incienso*) Chonaarāweda Tachi Ak'orepa Moisemaa jaraji p'aareerāpa ne-inaa t'ūa bapari bajūbak'a bi oodamerā māik'aapa ichi tede paadamerā, ma ne-inaa īp'eda o-īa bamerā Israel pidaarā ome. Ak'orepa jaraji eperāarā jíp'aarāpa māgee ne-inaa t'ūa bapari oonaadamerā. (Ex 30.1-9, 34-38.)

Netuara Poro Waibia Hebreo pedeede t'ijarapata *satán*; español pedeede, *Satanás*; jara k'inia bi *tachi k'iraunuamaa iru bapari* maa-e pirā *tachi imiateepari*. Tachi Ak'ore Úraa k'awaa beerāpa jara p'ani na eujā bai naaweda, Satanás angeleerā poro waibia pají. Mamīda auduadaik'āri, k'isiasi jichi Tachi Ak'ore k'āyaara waibiara pai. Maperā Tachi Ak'orepa iru uchiapijji it'ariipa. Mamāik'aapa uchiak'āri, angeleerā ūk'uru ateeji ichi ome (Ap 12.4). Māgiirā ichideerā p'aneejida (Mt 25.41; Ef 6.12). Netuara Poro Waibiapa Tachi Ak'ore māik'aapa Tachi Ak'ore Warra, irudeerā paara k'iraunuamaa iru bi (1 P 5.8). Audú k'inia bi eperāarā ichimaa it'aa t'ipataadamerā, Tachi Ak'oremaa it'aa t'īdai k'āyaara (Mt 4.9; 1 Co 10.20; Ap 13.4). Eperāarā k'ūrapari ichia oopi bik'a oodamerā (2 Co 4.4 y 11.13-15; Ef 2.2; 2 Ts 2.9-10). Jesucristopa jaraji Netuara Poro Waibia eperāarā peeyaa bapari māik'aapa seewa-idaa bapari (Jn 8.44). Mamīda Tachi Ak'orepa k'inia bak'āri, ichi, ichideerā ome jōpiit'ee (Mt 25.41).

Olivio Israel eujāde olivo pak'uru waibia waripari. Mamīda chi t'a ma-āri bapari. Judiorāpa olivo t'a oropachida chi aceite-it'ee: āchi lamparade pēidait'ee, maa-e pirā k'ayaa beerā k'ap'iade p'urudait'ee maa-e pirā chik'ode pēidait'ee.

Oveja Chak'e Chonaarāweda Tachi Ak'orepa Moisemaa jaraji Israel pidaarāpa oveja chak'e ateedamerā p'aareerāmaa, ārapa peedap'eda, paadamerā Tachi Ak'ore tedepema altar waibiade.

Māgá irua āchi p'ek'au k'achia oopatap'edaa awara biit'eeda aji. (Lv 5. 14-19.) Jesucristo na p'ek'au eujāde bapariik'āri, na t'ī bijida irumaa, iru piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa irude ijāapataaarā p'ek'au k'achia oopatap'edaa wēpapipari perā (Jn 1.29.).

Pedee pia (*evangelio, buenas nucas*) Tachi Ak'orepa pedee pia jara pēiji Cristode ijāapataaarā

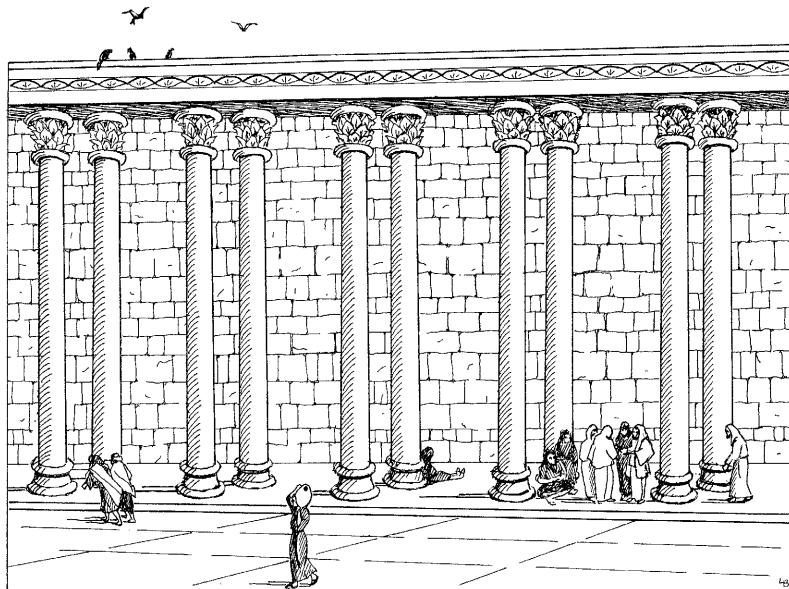
Olivio

k'ap'ia pari, jōmaarāpa k'awaadamerā Jesucristo bapata, ichi piuda eperāarā o k'achiadeepa k'aripa atait'ee māik'aapa ichi chok'ai p'irabaida. (Ro 1.1-4.)

Perla Perla māu pi-ia bik'a bi; k'ira t'orroo wa p'āimaa. Golfo Persicodepema ostión edajāde uchiapari. Eperāarāpa perla chok'ara-ee unupata perā, īpia netopata. (Mt 7.6.) masm

Pórtico Tachi Ak'ore te waibia ãuk'idaa tarimbak'a oojida. Māgí te k'iru iru baji, mamīda pared wēe baji. Columna aupai iru baji. Māgí tarimbak'a bi t'ijarapachida *pórtico*. Jesús na p'ek'au eujāde bapariik'āri, Tachi Ak'ore te waibiade bada pórtico t'ijarapachida *Salomón Pórtico*, chonaarāweda Salomón judiorā rey waibia pada perā. (Jn 10.23.)

P'aareerā (*sacerdotes de los judíos*) Moisés bapariik'āri, Tachi Ak'orepa jaraji Levideepa uchiadap'edaarā ūk'uru awara bimerā p'aareerā mimia-it'ee. Jaraji eperāarā jīp'aarā t'iunaadamerā ichi te waibiade. Aba ne-animalaarā ateepachida ma te taawapema altarmaa, mama p'aareerāpa peedap'eda, paadamerā Tachi Ak'ore-it'ee. Ma p'aareerāpa ichiaba nāgee mimia oopachida Tachi Ak'ore te waibiade: ne-inaa t'ūa bapari paapachida ichi tedepema altarde; pan bipachida ichi tedepema mesade; lámpara k'oopachida ichi tedepema lámpara bipatade; it'aa chupiria iidipachida Israel pidaarā pari. (Lv 8-9.) Jesucristo it'aa wāda t'ēepai, irude ijāapataarā p'aareerāk'a p'aneejida na p'ek'au eujāde. (1 P 2.9.)

Pórtico

Saduceo Jesucristo na p'ek'au eujäde bapariik'äri, *saduceoräpa* judiorä audú

Tachi Ak'orede ijääpatada apatap'edaarä paji. Tachi Ak'ore Úraa p'äda pia k'awapachida mäik'aapa oopachida Moisepa p'ädade jara bik'a. Ük'uru p'aareerä mäik'aapa judiorä poroorä saduceorä paji. Saduceoräpa Moisepa p'ädade aupai ijääpatada apachida. Ijäädak'aa paji eperä jai-idaap'eda, chok'ai p'irabai. (Mr 12.18.) Mapa k'isiajida ächita fariseorä k'äyaara pipiara p'anajida. Mamida fariseoräk'a Jesucristo auk'a yiaraa iru p'anapachida.

Salmos Chonaaräwedapema judioräpa *salmos* p'äjida k'aridait'ee Tachi Ak'oremaa chip'edaidak'äri, maa-e pirä leedait'ee mäik'aapa aide k'isiadait'ee, audú Tachi Ak'orede jarapata perä.

Samaria Jesucristo na p'ek'au eujäde bapariik'äri, Judea norte eere *Samaria eujä* baji. Chonaaräweda Israeldeepa uchiadap'edaa èreerä diezdepemaarä uchiadak'äri Judá èreerä ik'aawaapa, ächi p'uuru pidaarä chok'ara p'aneejida ma eujäde. T'ëepai Asiriadepemaarä jura chöö chedak'äri, ma eujä järi atajida mäik'aapa ächi auk'aarä pëijida mama p'ananaadamerä. Maap'eda Israel pidaarä waya p'ana chedak'äri ma eujäde, miak'äipachida ma Asiriadepemaarä ome, Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara baji mïda mäga oonaadamerä. Taarä pak'äri, Jesucristo na p'ek'au eujäde bapariik'äri, ma *Samaria pidaarä* chik'ira unuamaa p'anapachida Judea eujädepemaarä ome. Ijäädak'aa paji Tachi Ak'ore pedee jarapataaräpa p'ädap'edaade. Jíp'a ijääpatachida Moisepa p'ädade mäik'aapa ächi eujäde it'aa t'ëpachida, awaraa judio-eeräpa oopatap'edaak'a. (Jn 4.9, 20.)

Suerte jemenepatap'edaa (*ecer suertes*) Chonaaräweda judiorä jemene pik'apachida k'awaadait'ee ne-inaa ächia waide k'awada-e p'ani. (Hch 1.26.) Mäga oopachida mäu chak'erä jitadak'äri, pak'uru jitadak'äri, maa-e pirä dado bat'adak'äri.

Tachi Ak'ore ewari waibia ewate Tachi Ak'ore Úraa p'ädade jara bi ewari cherude eperäärä jõmaweda panadait'ee iru k'irapite (Ap 20.11-15). Ma ewate irua ak'iit'ee eperääräpa oopatap'edaa jõmaweda mäik'aapa jarait'ee pia wa k'achia. Chi pia oopatap'edaarä ichi Warra Jesucristode ijääpatap'edaa perä pëiit'ee ichi juaraare, ichi truade ichita p'anapataadamerä ichi ome. Jödee ichi Warrade ijäädak'aa beerä pëiit'ee ichi jua bi eere atuadamerä t'ipitau jérrajëraa jira bide.

Tachi Ak'ore Jaure (*Espíritu Santo, Espíritu de Dios*) Jesucristo na p'ek'au eujädeepa uchiada t'ëepai, *Tachi Ak'ore Jaure* pëiji ichide ijääpatataarä ome bapariimerä. (Jn 14.15-21.) Mägá ichide ijääpatataaräpa oopata ne-inaa eperääräpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. (Hch 2.1-4.)

Tachi Ak'ore jua (*el poder de Dios*) Jesucristo na p'ek'au eujäde bapariik'äri, ne-inaa k'ira t'ädoo oopachi eperääräpa p'oyaa oodak'aa ächi juadoopa. K'ayaa beerä jipapachi, chik'o ïwapiji, pania ñri nipoji mäik'aapa netuaraarä uchiapipachi eperäärä k'ap'iadeepa. Ma jöma oopachi *Tachi Ak'ore juapa*, ichi Tachi Ak'ore perä. (Lc 9.1.)

Tachi Ak'ore k'ait'a wādaik'araa beerā (*los impuros, inmundos*) Chonaarāweda, Jesucristo t'oi naaweda, Tachi Ak'orepa jaraji ichi eperāarāpa ne-inaa ūk'uru oodap'eda, iru te k'ait'a wādaik'araa bají. Nāgí ne-inaa k'aurepa poyaa

Tachi Ak'ore k'ait'a wādak'aa paji: chik'o irua k'oik'araa bida adadepema k'dop'edaa perā; leprapa k'ayaa p'anadap'edaa perā; piuda k'ap'ia tōbaidap'edaa perā māik'aapa waa tōbaidap'edaa perā. (Lv 11-15; Mt 15.11.)

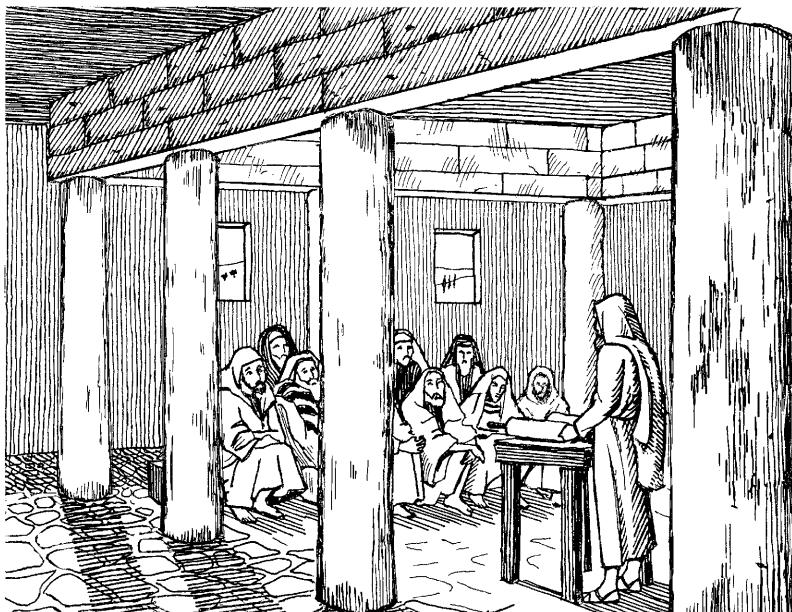
Tachi Ak'ore pedee jarapari (*profeta de Dios*) Chonaarāweda Tachi Ak'orepa Israeldepemaarā ūk'uru jirit'eraji ichi pedee awaraarāmaa jaranadamerā. Ichi Jaure pëiji māgiirāmaa māga oodamerā māik'aapa edaare oodamerā ne-inaa eperāarāpa poyaa oodak'aa āchi juadoopa. Moisés Ak'ore pedee jarapari paji. Ak'orepa ichi ūraa jaraji Moisemaa, irua Israel pidaarāmaa jarateemerā. Moisés k'ap'ia pari Tachi Ak'orepa Mar Rojo esajíak'a t'oot'aaji Israel pidaarā p'oo bide wāyaadamerā p'usa esajíak'a. (Ex 14; 2 P 1.19-21.)

Tachi Ak'ore te waibia (*el templo de Dios*) Chonaarāweda Tachi Ak'orepa ichi te waibia oopiji Rey Salomonmaa. Ma tede Israel pidaarā p'aareerā it'aa iidipachida eperārā pari māik'aapa mimia oopachida Tachi Ak'orepa jaradak'a. Rey Salomonpa ma naapiara te waibia pi-ia oopiji. (1 R 6.) Mamida Babilónia p'uurudepemaarā Israel pidaarā eujáde jura chōo chedak'āri, māgí te jöt'ajida. T'ëepai Israel pidaarā ateedap'edaa Babilónia p'uurudee waya āchi eujádee chedak'āri, te waibia chiwidi oo atajida Tachi Ak'ore-it'ee. (Esd 5.) Mamida Salomonpa oodak'a pi-ia ooda-e paji. Maap'eda Israel pidaarā Romadepemaarā juu ek'ari p'anapataadak'āri, āchi rey Herodepa ma te pi-aria oopiji. (Jn 2.20.) Ma te oo p'anajida sesenta y cuatro años wāyaaru misa. Māpai aupap'eda, seis años parumaa Romadepemaarāpa jópижida. Ma t'ëepai judiorāpa awaraa te waibia ooda-e paji Tachi Ak'ore-it'ee.

Tachi Ak'ore trua Tachi Ak'ore ūraa p'ādade jara bi ichi Warrade ijāapataarā jai-idaadak'āri, p'ananaadait'ee *Tachi Ak'ore truade*. Mama Tachi Ak'ore ichi Warra Jesucristo ome p'anapata perā, ne-inaa k'achia apida unuda-e pait'ee. Mama eperārā waa jēeda-e pait'ee māik'aapa t'āri p'ua p'anada-e pait'ee. T'āri o-ia p'anapataadait'ee, waa piuda-e pait'ee perā. (Ap 21.1-4.)

Tachi Ak'ore ūraa Chonaarāweda Tachi Ak'orepa ichi ūraa p'āpiji Moisemaa, irua Israeldeepa uchiadap'edaarāmaa jarateemerā (Ex 24.4). K'inia bají āchi p'anapataadamerā ma ūraade jara bik'a māik'aapa ma ūraa k'awapidamerā āchi eujā ik'aawa p'anapatap'edaarāmaa. Ma t'ëepai waapiara ūraa jara pëiji ichi pedee jarapataarā k'ap'ia pari. Israel pidaarāpa ma ūraa p'āda jōmaweda iapachida māik'aapa jīapachida, edaare āchi poro waibiarā Tachi Ak'orede mak'íara ijāada-e p'anadap'edaa perā. Ma ūraa *Antiguo Testamento* apata. Māpai Jesucristo it'aa wāp'eda, Tachi Ak'ore Jaurepa p'āpiji iru bapata māik'aapa jaratee nipada, ichideerāpa jaratee nipadap'edaa paara. Ma ūraa *Nuevo Testamento* apata.

Tachi Ak'ore ūraa jarateepata te (*sinagoga*) Chonaarāweda Israel pidaarā k'íra unuamaa iru p'anapataarāpa Tachi Ak'ore te waibia

Tachi Ak'ore Ūraa

jōpijida māik'aapa Israel pidaarā ūk'uru ateejida āchi ejādee. Maapai Israel pidaarāpa te awara bijida chip'edait'ee māik'aapa Tachi Ak'ore Ūraa p'āda leedait'ee. Naapiara p'aareerā jiripachida jarateedamerā. Mamīda t'ēepai chi Ak'ore Ūraa p'āda k'awaara beerāpa jarateepachida māgee tede. Maap'eda Israel pidaarā waya chedak'āri āchi ejādee, Tachi Ak'ore te waibia chiwidi oo atajida mīda, māgee Ak'ore Ūraa jarateepata te ichiaba oopachida, p'uuru bee chaa made eperāarā it'aa t'ipataadamerā māik'aapa Ak'ore Ūraa ūripataadamerā. (Mr 1.21; Lc 4.16.)

Tachi Ak'orepa eperāarā bipari ichi jua ek'ari, ichideerā

p'aneedamerā (*reino de Dios, reino de los cielos*) Chonaarāweda Tachi Ak'orepa Israeldeepa uchiadap'edaarā jirit'eraji ichi p'uuru pidaarā p'aneedamerā (Ex 6.6-8). Mamīda āra p'ooyaa p'anadak'aa pají irua ūraa p'ā bēidade jara badak'a. Mapa ichi Warra Jesucristo pēiji āra k'aripa atamerā o k'achiade wādap'edaadeepa. Ichi Warrade ijāadak'āri, āra biji ichi jua ek'ari ichideerā p'aneedamerā. (Col 1.12-14.) Māgá ichi Warrade ijāapata k'aurepa eperāarā jōmaweda, judiorā, judio-eerā paara, Tachi Ak'ore warrarā p'aneejida.

Tachi Ak'ore warrarā Jesucristo Tachi Ak'ore Warra. Eperāarā irude ijāa p'aneedak'āri māik'aapa oopataadak'āri irua jara bik'a, *Tachi*

*Ak'õre warrarã p'aneepata mäik'aapa jai-idaadak'ãri, Tachi Ak'õre
truade p'ananaadait'ee. (1 Jn 3.1-10.)*

Tau chaa bidap'edaa imik'ira k'ap'iade (*circuncisión*) Chonaarãweda
Tachi Ak'õrepa jaraji ichide ijääpari Abrahammaa irua tau chaa bimerã
ichi k'ap'iade, ichi warra k'ap'iade mäik'aapa imik'iraarã ichi tede
p'anapata k'ap'iade. Jaraji ma imik'iraarã me e t'ii atamerã. Mägá ãra
awara p'aneedait'eeda aji, ichi eperäärãk'a. T'ëepai Abrahamdeepa
uchiadap'edaa imik'iraarã jömaarãpa mäga oopachida ak'ipidait'ee ãchi
Tachi Ak'õre p'uuru pidaarã. (Gn 17.1-14.) Mamãda Jesucristo it'aa wãda
t'ëepai, irude ijäädap'edaarãpa waa mäga ooda-e pají. Ma k'ãyaara
irude ijäädak'ãriipa, t'ãride tauchaa pik'a p'aneejida. (Col 2.11.)

Zeus Chonaarãweda Greciadepemaarãpa ãchi ak'õre waibia
apatap'edaarã poro waibia t'ijarapachida Zeus. Romadepemaarãpa ma
ak'õre waibia apata t'ijarapachida Júpiter. (Hch 14.12.)

ÍNDICE TÓPICO

Na indicede unudait'ee pedee chok'ara Tachi Ak'ore Ūraa p'ādade nībi. Na ūraa k'awaa wādak'āri māik'aapa ijāadak'āri, pipiara p'anapataadait'ee pāchideerā ome māik'aapa awaraarā ome. Naapiara unudait'ee castellano pedede. Ai edaik'a eere unudait'ee castellano pedede k'āata jara k'inia bi eperā pedede. Ak'ore Ūraa p'ādade cita jiridak'āri, na pedee jara k'inia bi unudait'ee. Cita Antiguo Testamento depema unudak'āri, parenteside () unudait'ee.

Adopción

Tachi Ak'orepa Cristode ijāapataarā ichi warrarā papipari.
Ro 8.14-17, 23; Gá 4.1-7; 1 Jn 3.2.

Adulterio

Miak'āi p'aniirā awaraarā ome k'āidaik'araa bi.
Mt 5.27-28; Jn 8.2-11; Ro 7.3; 13.9; 1 Co 5.1-2; 6.9-20; Gá 5.19; Ef 5.3; Col 3.5-6; 1 Ts 4.1-8; He 13.4.

Amigos y amistades

Tachi k'ōp'āyoorā ome pia p'anapataadaipia bi.
Jn 13.35; 15.13; Ro 12.9-10; 2 Co 6.14; Gá 6.1, 10; 1 Ts 4.9; 1 P 1.22; 1 Jn 2.10; 4.7-8, 11.

Amor

Tachi Ak'orepa eperāarā k'inia iru bapari.
Jn 3.16; 16.27; 17.23, 26; Ro 5.8; Ef 2.4-7; 2 Ts 2.16-17; 2 P 3.9; 1 Jn 4.8-10, 16, 19.

Tachia Tachi Ak'ore k'inia iru p'anadaipia bi.

Mt 22.37-38; Jn 13.35; 14.21; 1 Co 2.9; Ef 6.24; 1 Jn 5.3.

Tachia awaraarā k'inia iru p'anadaipia bi.

Mt 5.44; 22.39; Jn 15.12, 17; Ro 12.9-10; 1 Co 13.4-8; Col 3.12-13;
1 Jn 2.9-11; 3.14; 4.7-11, 20-21.

Ángeles

Tachi Ak'orepa angeleerā eperāarāmaa pēipari.
Mt 1.20; 2.13, 19-20; 4.11; 25.31; Mr 12.25; Lc 22.43; Hch 1.10;
5.19; 12.7-10; 27.23-24; He 1.4, 14; 13.2; Jud 9; Ap 5.11; 7.11; 8.2-13.

Armadura espiritual

Tachi Ak'orepa ne-inaa teepari tachi k'aripait'ee netuara juadeepa.
2 Co 10.3-5; Ef 6.10-18.

Ayunar

Tachi Ak'ōrede ijāapataarā nek'oda–ee maa–e pirā ne–inā awaraa ooda–ee p'aneepata, jīp'a iru net'aade k'īsiadait'ee.

Mt 4.2; 6.16–18; 9.14–15; 1 Co 6.12–13; 7.5; 10.23–26; Hch 13.2–3; 14.23; Col 2.16–17; 1 Ti 4.3–5.

Bautismo

Cristode ijāapataarāpa poro choopipata ak'ipidait'ee Cristo ome araa p'aní.

Mt 28.19; Hch 2.38, 41; 8.12–13, 16–17; 10.47–48; Ro 6.3–4; 1 Co 12.13; Gá 3.27; Col 2.12; 1 P 3.21.

Bienaventuranzas

Cristopa pedee pia jarada eperāarā–it'ee bienaventuranzas apata.

Mt 5.3–12; Lc 6.20–23.

Borracheras

Cristode ijāapataarā it'uapa piudaik'araa bi.

Ro 13.13; 1 Co 5.9–11; 6.9–10; Gá 5.19–21; Ef 5.18; 1 Ti 3.1–3; Tit 1.7; 1 P 4.3–5.

Cena del Señor

Cristode ijāapataarā chip'edaidak'āri, pan vino ome k'odaipia bi Cristo piuda āchi pari k'irāpadait'ee.

Mt 26.17–29; Mr 14.12–25; Lc 22.15–20; 1 Co 11.17–34.

Cielo

Tachi Ak'ōre bapari ichi truade.

Mt 5.12, 34; 6.10, 20; 22.30; Jn 14.2–3; 17.24; Hch 7.55–56; Ro 1.18; 1 Co 15.47–49; Col 1.5; 3.1; Ap 4.1–11; 21.9–22.5.

Comunión cristiana

Cristode ijāapataarā chip'epataadaipia bi.

Mt 18.20; Hch 2.42, 46; 1 Co 1.10; Ef 1.22–23; 4.11–16; Col 3.15–17; He 10.24–25; 13.1.

Conducta de los cristianos

Cristode ijāapataarā nāga p'anapataadaipia bi.

Mt 5.38–48; 7.12; Jn 13.34–35; Ro 12.9–21; 13.8; 1 Co 10.24; Gá 5.22–26; Ef 4.25–5.4; Fil 2.3–5; 4.8; Col 2.6–7; 3.8–10, 12–17; 1 Ts 5.12–22; 1 Ti 4.12; Tit 2.11–14; He 12.14–17; 13.1–9, 15–17; Stg 1.26; 3.9–10; 1 P 2.1–16; 2 P 1.3–9.

Confesión de pecados

Tachia p'ek'au k'achia oopata jaradaipia bi Tachi Ak'ōremaa.

Lc 15.11–24; Ro 10.9; 6.12–14; 2 Co 7.9–10; He 12.1–2; Stg 4.7–10; 5.16; 1 Jn 1.8–9.

Confianza en Dios

Cristode ijāapataarāpa ijāapata Tachi Ak'ōrepa oopari ichia jara bik'a.

1 Co 10.13; Fil 1.6; 1 Ts 5.23–24; 2 Ti 2.13; He 4.16; 10.23, 35; 2 P 3.9; 1 Jn 5.14.

Consagrado (ver también Santificación)

Tachi Ak'õrede ijääpataaräpa iru-it'ee net'aa awara bipata.

(Ex 40.9-11); Mt 12.4; 23.19; 1 Co 16.2; He 9.2; 2 P 1.18

Tachi Ak'õrede ijääpataaräpa eperäärä awara bipata iru-it'ee mimia oopataadamerä.

(Ex 40.12-15); Jn 10.36; 15.16; Hch 13.1-3; Ro 9.4; 11.16; 15.6; He 5.1; 1 P 2.9; Ap 14.4.

Consuelo

Tachi Ak'õrepa tachi k'aripapari t'äri p'ua p'anadak'äri.

Mt 5.4; 11.28-30; Jn 14.16-18, 26; Ro 15.4; 2 Co 1.4; Fil 2.1-2; 1 Ts 4.18; 2 Ts 2.16-17.

Cosas dudosas

Ne-inaa oodait'ee k'awada-e p'anadak'äri k'äata oodaipia bi, acha p'ani versículo pedeedaipia bi.

Ro 14.1-23; 1 Co 8.9-13; 10.23-24, 31; Col 3.2, 17; 1 Ts 5.22; 1 Jn 2.15-17.

Crecimiento espiritual

Tachi Ak'õrepa k'inia bi tachia oo k'awaa wädamerä irua oopi bik'a.

Gá 6.1-4; Ef 3.16-19; Fil 4.4-9; Col 1.9-11; 2.6-7; 3.16; 2 Ti 2.15; He 6.1-3; 1 P 2.2; 2 P 1.5-8; 3.18.

Criticar o hablar mal de otros

Ik'achia pedeedaik'araa bi awaraarä äpite.

Lc 6.37; Jn 8.1-11; 1 Co 6.1-8; Ef 4.31; Tit 3.1-2; Stg 3.5-12; 3 Jn 9-10.

Cuentas rendidas a Dios

Tachi Ak'õrepa k'achia ooit'ee ichia oopi bik'a oodaamaa p'aniirä.

Mt 25.14-30; Lc 12.42-48; Ro 2.1-29; 14.10-12; 2 Co 5.10; He 4.13.

Cuidados por Dios

Tachi Ak'õrepa ichi warrarä pia ak'i bapari.

Mt 6.33; Jn 10.9, 11, 14-15, 27-28; 2 Co 4.8-10; 9.8; Fil 4.19; 2 Ts 3.3; 1 P 1.5; 5.7.

Demonios (espíritus malos)

Netuaraarä ächi poro waibia jua ek'ari p'anapata.

Mt 4.24; 8.28-34; 25.41; Mr 7.25; Jn 10.20-21; Hch 16.16-18; 19.11-12; 1 Co 10.20-21; Ef 6.12; 1 Ti 4.1; Ap 9.20; 16.13-14; 18.2.

Desánimo

Tachi Ak'õrepa tachi k'aripapari sëdaidak'äri.

Lc 6.20-23; Jn 14.1-3, 27; 16.33; Ro 8.18-25, 28, 35-37; 12.12; 2 Co 1.3-5; 4.16; 1 Ts 3.3; He 13.5, 8; Ap 22.1-4.

Desilusión

K'ira pia-ee p'aneedak'äri ne-inaa tachia k'inia p'anik'a uchia-e bada perä, acha p'ani versículo pedeedaipia bi.

Mt 6.31-34; 11.28-30; Jn 14.27; Fil 4.6-7, 19; Col 1.5; Stg 1.2-4; 1 P 1.3-9, 21; 2.19-23; 5.7.

Día de reposo

Tachi Ak'õrepa tomia chaa ewari aba awara biji ma ewate ñidamerã.
Mt 12.1-12; Lc 13.10-16; 14.1-6; Jn 5.9-18; Ro 14.5-6; Col 2.16-17.

Diablo (Satanás)

Netuara Poro Waibiapa k'iniak'aa eperãarãpa Jesucristode ijäädamerã.
Mt 12.24; 13.19; Lc 10.17-18; Jn 8.44; 14.30; 2 Co 4.4; 11.3, 14; Ef 2.2;
6.12-16; 2 Ts 2.8-10; 1 Ti 3.6; Stg 4.7; 1 P 5.8-9; 1 Jn 3.8; Ap 12.7-10; 20.1-10.

Diezmos (ver Ofrendas)**Discípulo, seguidor de Cristo**

Cristode ijäapataarãpa oopata iru ūraade jara bik'a.
Mt 10.37-39; 16.24-26; Lc 9.23-26, 57-62; 2 Co 5.14-15; 2 Ti 2.1-13.

Dios Padre

Tachi Ak'õre Waibia jõmaarã k'äyaara waibiara bi.
Mr 12.29-30; Jn 4.23-24; Hch 14.14-17; 17.22-31; Ro 1.18-23; 11.33-
36; 1 Co 8.4-6; 2 Co 1.3; 1 Ti 1.17; 6.15-16; He 4.13; 10.30-31; Stg
1.17; 1 P 1.14-17; 1 Jn 1.5; 4.7-12, 16; Jud 24-25; Ap 4.8-11; 15.3-4.

Divorcio

Mia amaadaik'araa bi.
Mt 5.31-32; 19.3-9; Mr 10.2-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-16.

Dominio propio

Tachia ne-inaa pariatua oodaik'araa bi.
Ro 13.14; 1 Co 9.24-26; 16.13; Gá 5.22-25; 1 Ti 6.11-12; 2 Ti 2.3-5.

Dones espirituales

Tachi Ak'õre Jaurepa Cristode ijäapataarãmaa ne-inaa oopipari
chik'aripa p'anapataadamerã.
He 13.7-12; Ro 12.6-8; 1 Co 4.7; 12.4-31; 14.1-33; Ef 4.11-13; 2 Ti
1.6; He 2.4; 1 P 4.10.

Enfermedad

Tachi Ak'õre Úraa p'ädade jara bi k'äata oodaipia bi k'ayaadak'äri.
Mt 4.23; 11.2-5; Jn 9.2-3; 11.4; Hch 3.1-6; 8.4-8; 19.11-16; 28.8-9; 1
Co 12.9, 29-30; 2 Co 12.7-10; 1 Ti 5.23; Stg 5.13-18.

Esperanza

Cristode ijäadaipia bi, iru unuda-e p'anî mîda.
Jn 14.15-20; 20.29; Hch 26.6-8; Ro 5.3-5; 8.22-25; 12.12; 15.4; 1
Co 13.13; 15.19; Col 1.5, 23; 2 Ts 2.16; Tit 1.1-2; 2.12-13; He 6.18-19;
7.19; 1 P 1.3-4, 13, 21; 1 Jn 3.3.

Espíritu Santo

Tachi Ak'õre Jaurepa Cristode ijäapataarã k'ariapapari.
Mt 1.18, 20; 3.16; 4.1; Lc 11.13; Jn 7.39; 14.15-26; 16.13; 20.21-22;
Hch 1.4-5, 8; 2.1-11, 38-39; 16.6; Ro 8.9-16, 26; 1 Co 2.9-16; 6.19-20;
12.1-11; 2 Co 5.5; Gá 5.16-18, 22-25; Ef 1.13-14; 4.30; 5.18; 2 Ts 2.13;
1 P 1.2; 2 P 1.21; 1 Jn 2.26-27; 4.1-3.

Esposos y familia

Tachi Ak'ōrepa miak'āi p'aniirā-it'ee ūraa jara bēiji.

Mt 5.31-32; 19.3-9; Lc 16.18; Ro 7.2-3; 1 Co 7.1-16; Ef 5.22-32; Col 3.18-19; Tit 2.3-5; He 13.4; 1 P 3.1-7.

Ūraa warrarā iru p'aniirā-it'ee jara bēiji.

Mr 9.36-37; 10.13-16; Hch 2.38-39; Ef 6.1-4; Col 3.20-21; 1 Ti 3.4-5.

Ūraa ak'ōreerā at'āri chok'ai p'aniirā-it'ee jara bēiji.

Mt 15.3-6; Ef 6.1-3; Col 3.20; 1 Ti 5.4-8.

Fe

Cristo ūraade ijāadaipia bī, iru unuda-e p'anī mīda.

Ro 3.28-29; 4.2-5; 5.1; 10.17; Gá 3.1-14; Ef 2.8-9; He 11.1-40; Stg 1.3-6; 2.14-26.

Frutos del Espíritu

Tachi Ak'ōre Jaure ijāapataarā ome ba chek'āri, nāga p'anapata.

Mt 3.8-10; 7.16-20; 12.33; 13.8, 23; Ro 7.4; 2 Co 9.10; Gá 5.22-23;

Ef 2.10; 5.9; Col 1.6; Stg 3.18.

Hijos de Dios (ver Adopción y Salvación)**Hombre viejo (ver Naturaleza vieja)****Humildad**

Cristode ijāapataarā audua p'anadaik'araa bī.

Mt 5.3-12; 18.1-5; Mr 9.35; Lc 14.7-11; 18.9-14; Hch 20.19; Ro 12.3, 16; 1 Co 4.7; 2 Co 10.17-18; Gá 6.3-5; Ef 4.2; Fil 3.3-10; Col 3.12-13; Stg 4.6, 10, 13-16; 1 P 5.5-6.

Ídolos y dioses falsos

Cristode ijāapataarā it'aa t̄idaik'araa bi ne-inaa Tachi Ak'ōre-ee bimaa.

Mt 4.10; Hch 17.22-31; 1 Co 5.11; 6.9-11; 8.1-13; 10.1-22; 2 Co 6.14-18; Gá 5.19-21; 1 Ts 1.9-10; 1 Jn 5.21; Ap 21.8; 22.15.

Iglesia, cuerpo de Cristo

Cristode ijāapataarā iru k'ap'īak'a p'anī; jōdee ichi āchi poro waibia.

Mt 16.18-19; Hch 2.47; 9.31; 20.28; 1 Co 1.10; 12.12-31; 14.4-5; Ef 1.22-23; 4.11-16; 5.22-32; Col 1.24; He 10.24-25; 1 P 2.4-10.; Ap 1.6, 11; 2.1-3.2.

Infierno

Tachi Ak'ōrepa Cristode ijāadak'aa beerā tok'arradee pēiit'ee.

Mt 5.22; 10.28; 13.41-42, 47-50; 18.8-9; 22.13; 25.41, 45-46; Mr 9.48; Lc 16.23-26; Ap 20.14-15.

Inmundicia o impureza

Eperāarāpa ne-inaa oo p'ani k'aurepa Tachi Ak'ōrepa āra pia-ee ak'ipari.

Mt 15.11, 17-20; Mr 7.15, 18-23; Jn 18.28; Hch 10.14, 28; Ro 14.14;

2 Co 6.17; Ef 5.5; Tit 1.15; Stg 3.6; Ap 3.2; 21.27.

Inspiración de las escrituras (ver Palabra de Dios)**Ira o rabia**

Cristode ijāapataarā k'īrau p'anadaik'araa bi.

Mt 5.22; Ro 12.19-21; Gá 5.19-21; Ef 4.26-27, 31-32; Col 3.8; 3.13, 21; Stg 1.19-20.

Jesucristo es Dios

Jesucristo Tachi Ak'ore Waibia.

Mt 16.13-17; 26.63-64; Jn 1.1-18; 5.19-29; 10.30; 11.25-27; 14.9; 17.10; 20.28; Ro 1.3-4; 9.5; 2 Co 4.4-6; Fil 2.5-11; Col 1.15-20; 2.9; Tit 2.13; He 1.3, 8; 1 Jn 2.1; 5.20; Ap 19.11-16.

Jesucristo era humano

Jesucristo t'oji eperā k'ap'iade tachi eperā jíp'aak'a.

Lc 1.26-38; 2.1-7, 41-52; Jn 1.14; Ro 1.3-4; Gá 4.4-5; Fil 2.5-9; 1 Ti 2.5-6.

Jesucristo, sus nombres y descripciones de él

Jesucristo t'í chok'ara iru bi.

Mt 1.23; 9.27; 12.18; 27.37; Mr 1.11; 10.17; 12.10; 14.61-62; Jn 1.9, 14, 18, 36, 41; 3.2, 29; 4.19, 25-26; 6.35, 51; 8.58; 9.5, 17; 10.7, 9, 11; 11.25; 12.13; 14.6; 15.1; 20.16, 28; He 3.14-15; 4.27; 5.31; 7.56; 9.22; 10.36, 42; 13.47; Ro 1.4; 3.25; 8.29; 9.5, 23-24; 10.12; 11.26; 1 Co 1.24; 2.8; 15.23, 45-47; 2 Co 4.4; 9.15; Ef 1.6, 22; 2.14; Col 1.13-20, 27; 2.9-10; 1 Ti 2.6; Tit 2.13; He 1.2, 6; 2.10; 3.1; 4.14; 5.6; 6.19-20; 12.2, 24; 13.20; 1 P 2.4, 6, 22, 25; 5.4; 2 P 1.19; 1 Jn 1.1; 2.1; 5.20; Ap 1.4-5; 3.14; 5.5; 13.8; 19.11, 13, 15; 21.6; 22.13, 16.

Juicio de los incrédulos

Tachi Ak'orepa Cristode ijäädak'aa beerä k'achia ooit'ee.

Mt 7.21-23; 12.36-37; 13.37-42; 24.50-51; 25.41-46; Lc 6.22-23; Jn 3.19; 12.47-48; Hch 10.41-42; Ro 2.2-16; 14.10; 2 Ts 1.6-9; He 10.30; 13.4; Stg 2.12-13; 3.1; 2 P 2.9; 3.7; Jud 14-15; Ap 14.7; 20.11-15; 21.8.

Juicio (disciplina) de los creyentes

Cristopa tachia ne-inaa oopata ak'ipari jarait'ee pia wa k'achia.

Mt 6.2-4; 25.14-34; Jn 5.22-23, 27, 30; 1 Co 3.9-15; 11.31-32; 2 Co 5.10; 2 Ti 3.16-17; 4.8; He 12.5-11; Ap 3.19

Juzgar a otros

Awaraaräpa ne-inaa oopatade ik'achia jaradaik'araa bi.

Mt 7.1-5; Lc 6.37; Ro 2.1-3; 14.1-13; 1 Co 4.3-5; 5.12-13; Stg 4.11-12

Libres de culpa (ver también Perdón)

Eperäaräpa Cristode ijääpataadak'ari, atuada-e pait'ee ächia p'ek'au k'achia oopata k'aurepa.

Ro 8.1-2; 2 Co 5.21; Ef 1.7; Col 2.13-14.

Libertad cristiana

Cristopa tachi ijääpataaarä uchiapiji tachia p'ek'au k'achia oopata juua ek'ariipa.

Jn 8.31-36; Ro 6.6-7, 17-22; 7.6; 8.1-4; Gá 5.1, 13-14.

Liderazgo cristiano

Ijääpataarä poro waibiarä k'ira jíp'a p'anapataadaipia bi.

Mt 5.16; Jn 10.1-18; Hch 6.1-6; 1 Ti 3.1-7; 5.1, 17-19; Tit 1.6-9; Stg 5.14; 1 P 5.1-4.

Maestros falsos y profetas falsos

K'írak'aupai ijäädai seewata Tachi Ak'õre Úraa jarateepataaräda apata pedee mäik'aapa iru pedee jarapatada apataarä pedee.
 Mt 7.15-20; 23.1-36; 24.11-24; Lc 6.26; 1 Co 11.13-15; 1 Ti 4.1-5; 2 P 2.1-3;
 1 Jn 4.1-3; Ap 16.13; 19.20; 20.10.

Matrimonio (ver Sexo y matrimonio; también Esposos y familia)**Mentiras**

Cristode ijääpataarä seewadaik'araa bi.
 Jn 8.44; Hch 5.1-11; Ef 4.25; Col 3.9; 1 P 3.10; Ap 21.8; 22.15.

Muerte

Cristode ijääpataarä waaweedaik'araa bi piudait'ee.
 Lc 23.43; Jn 6.39-40; 11.17-27; 14.1-3; Ro 8.38-39; 14.7-9; 1 Co 15.12-58;
 2 Co 5.1-10; Fil 1.20-24; 1 Ts 4.13-18; 5.9-10; 2 Ti 4.6-8; He 2.14-15; 9.27;
 Ap 14.13; 20.4-6, 11-15; 21.1-4.

Naturaleza vieja y nueva

Tachi p'ek'au k'achia ooyaa bi k'ap'íapa oopi k'inia bik'a
 oodaik'araa bi, Cristo k'aurepa t'äri chiwidi pik'a p'anapata perä.
 Ro 6.1-23; 7.1-25; 2 Co 5.17; Gá 2.20; 5.16; Ef 4.22-24; Col 3.1-11; 2 P 1.3-4.

Nuevo pacto

Jesucristo k'aurepa Tachi Ak'õrepa ne-inaa chiwidi oomaa bi
 eperäärä k'aripait'ee.
 Mt 26.28; Mr 14.24; Lc 22.20; 1 Co 11.25; 2 Co 3.5-6; He 7.18-22; 8.6-13;
 9.11-28; 10.16, 29; 12.24; 13.20.

Obediencia

Cristode ijääpataaräpa oopata irua oopi bik'a.
 Mt 5.19; 7.24-27; 12.50; Lc 8.15; Jn 13.17; 14.16-23; 15.10; Ro 2.13; 6.16-
 18; 8.28; Gá 2.20; Ef 6.1; 2 Ti 3.16; Tit 3.1; Stg 1.25; 4.17; 1 P 1.14-15; 1
 Jn 2.17; 3.22.

Ofrendas y generosidad

P'arat'a teedaipia bi awaraa ijääpataarä k'aripadait'ee.
 Mt 5.42; Lc 6.38; Hch 11.27-30; 1 Co 16.1-4; 2 Co 8.10-15; 9.1-15; Fil 4.14-19.

Oración

Tachi Ak'õremaa it'aa t'ípataadaipia bi.
 Mt 6.5-13; 7.7-11; 18.19-20; Mr 11.24-25; Lc 18.1-8; 21.36; Jn 14.13-14;
 15.7; 16.23-24; 17.1-26; Hch 4.24-31; 16.25; Ro 8.26-27; 10.9-13; 12.12; 2
 Co 12.7-10; Ef 3.14-21; 5.20; 6.18; Fil 4.3-7; Col 1.9-12; 4.2; 1 Ts 5.17-18; 1
 Ti 2.1-4, 8; 4.4-5; He 4.16; 10.19-22; 11.6; 13.15; Stg 1.5-8; 4.2-3; 5.13-18;
 1 P 3.7; 4.7; 1 Jn 1.9; 5.14-15.

Oscuridad espiritual

Cristode ijäädak'aa beerä p'äriu pik'a bide p'anapata.
 Mt 4.16; Lc 22.53; Jn 1.5; 3.19; Ro 13.12; 2 Co 4.6; 6.14; Ef 5.8-11; Col
 1.13; 1 P 2.9; 1 Jn 1.5-6; 2.8-11.

Paciencia (ver también Perseverancia)

Choodaipia bi tachi Cristode ijāa p'anide.

Mt 10.22; 24.13; Mr 4.16-17; Jn 8.31; Ro 2.7; 12.12; 15.4; 1 Co 15.58; Gá 6.9; Col 1.23; 2 Ts 3.13; He 12.1; Stg 1.13; 1 P 2.19-20.

Palabra de Dios

Tachi Ak'ore Úraa p'āda leedak'āri, k'awaadai irua tachimaa oopi k'inia bi.

Mt 24.35; Jn 5.39; Hch 20.32; Ro 10.17; 2 Ti 3.14-17; He 4.12; Stg 1.21-25; 1 P 1.23; 2.2; 2 P 1.19-21.

Pecado

Jesucristopa jarateepachi eperāarā p'ek'au k'achia jua ek'ari p'anapata.

Mt 5.21-48; 15.11, 16-20; Jn 8.34; 16.8; Ro 3.23; 5.12; 6.16, 20, 23; 14.23; Stg 1.15; 4.17; He 3.13; 1 Jn 1.8; 3.4-8.

Tachi Ak'ore Úraa p'ādade jara bi Cristode ijāapataarāpa ne-inaa k'achia oodaik'araa bi.

Ro 1.18-32; 6.19-21; Gá 5.19-21; Ef 5.3-5; Col 3.5-10; Stg 4.17; 1 P 4.3; 1 Jn 2.15-17; 3.4-5.

Peligro de riquezas

Net'aa audú k'inia iru p'ani pírā, Cristopa k'inia bīk'a p'anada-e.

Mt 6.19-21, 24-34; 13.22; Mr 10.23-31; Lc 12.13-21; 16.9-13; 1 Ti 6.3-10, 17-19; Hch 20.35; 1 Ti 6.6-10, 17-19; He 13.5-6; Stg 1.9-11; 2.5; 1 Jn 3.17.

Perdón

Jesucristo piuda k'aurepa Tachi Ak'orepa wēpapiit'ee eperāarāpa p'ek'au k'achia oopata, chupiria iididak'āri.

Mt 9.6; Mr 2.5; Hch 3.19; 10.43; Ef 1.7; Col 1.13-14; 2.13; 1 Jn 1.8-10.

Cristode ijāapataarāpa perdonaadaipia bi awaraarāpa āchimaa ne-inaa k'achia oodak'āri.

Mt 5.44-45; 6.12-15; 18.15-35; Mr 11.25-26; Lc 6.37; 17.3-4; Ro 12.17-21; 2 Co 2.6-8; Ef 4.31-32; Col 3.13.

Persecución (ver también Sufrimiento)

Cristode ijāapata k'aurepa awaraarāpa tachimaa ne-inaa k'achia oodait'ee.

Mt 5.10-12; 10.22; Hch 5.41; Ro 8.17-18; 12.17-21; 2 Ti 3.12; He 11.36-40; Stg 1.2-4; 1 P 2.19-21; 3.9-16.

Perseverancia (ver también Paciencia)

Cristode ijāapataarā choodaipia bi āchi ijāa p'anide, awaraarāpa āchimaa ne-inaa k'achia ooruta pijida.

Mt 10.22; 24.13; Mr 4.16-17; Jn 8.31; Ro 2.7; 12.12; 1 Co 15.58; Gá 6.9; Col 1.23; 2 Ts 3.13; 2 Ti 2.3-4; He 3.6, 14.

Preocupación (ver también Desánimo y Desilusión)

K'isia jōnadak'āri, k'irāpadaipia bi Tachi Ak'orepa tachi k'aripait'ee.

Mt 6.31-34; Fil 4.6-9, 19; 2 Ts 3.3; 1 P 5.7

Privilegios y bendiciones gozados por los creyentes

K'isia jõoneedaik'araa bi, Cristode ijāa bi k'aurepa tachi jiridak'āri ne-inaa k'achia oodait'ee.

Hch 5.41; Ro 5.1-5; 8.15-17, 37-39; Stg 2.5; 2 P 1.3-4

Jesucristopa ichideerā o k'achiadeepa k'aripa atapari māik'aapa pia ak'ipari. Jn 17.2-3; Ro 5.8-11; 8.32; 1 Co 6.11; Ef 1.3-14; He 2.10-18; 7.22-28; 1 P 1.3-5.

Profecias cumplidas por Cristo

Cristo bapata uchiaji Ak'ōre pedee jarapataarāpa chonaarāweda p'ādāp'edaak'a.

(Is 7.14) Mt 1.23; (Mi 5.2) Mt 2.6; (Sal 2.7) Mt 3.17; (Is 35.5-6) Mt 9.35; 11.5; (Sal 78.2) Mt 13.34; (Zac 11.12) Mt 26.15; (Is 50.6) Mt 26.67; (Zac 11.13b) Mt 27.5a; (Is 53.7) Mt 27.12-14; (Is 53.5) Mt 27.26; (Sal 69.21) Mt 27.34; (Sal 109.25) Mt 27.39; (Am 8.9) Mt 27.45; (Sal 22.1) Mt 27.46; (Is 53.9) Mt 27.57-60; (Zac 13.7) Mr 14.50; (Sal 22.16) Mr 15.19-20, 24; (Sal 31.5) Lc 23.46; (Sal 38.11) Lc 23.49; (Sal 41.9) Jn 6.71; (Sal 22.18) Jn 19.23-24; (Sal 34.20) Jn 19.33; (Zac 12.10) Jn 19.34.

Pruebas y dificultades

Ne-inaa k'achia p'asak'āri, jīp'a ijāadaipia bi Tachi Ak'ōrepa k'aripait'ee. Ro 8.28; 2 Co 4.17-18; 1 Ts 3.3-4; He 12.7, 11; Stg 1.2-4; Ap 3.19.

Pureza (santidad)

Jiridaipia bi k'achia wēe p'anapataadait'ee Tachi Ak'ōre k'īrapite. 2 Co 7.1; Fil 2.14-15; 1 Ts 4.7; 5.22; 1 Ti 5.22; He 12.10, 14-16; Stg 3.17; 4.8; 1 P 1.14-16; 1 Jn 3.3.

Regla de oro

Jesucristopa nāgí ūraa jaraji chik'inia p'anapataadamerā. Mt 7.12; Lc 6.31.

Reino de Dios

Ewari cherude Cristo judiorā rey beeit'ee na p'ek'au eujāde. Mt 26.29; Lc 17.20-21; 19.11-27; 21.31; 22.16; Hch 1.6; 1 Co 15.24-26; Ap 11.15; 12.10

Jesucristode ijāapata k'aurepa eperārā Tachi Ak'ōredeerā padaipata māik'aapa ichita p'anapata iru jua ek'ari.

Mt 6.33; 12.28; 13.24-33, 36-50; 20.1-16; 25.1-30; Mr 4.26-29; Lc 9.62; 17.21; Jn 3.3, 5; 18.36; Hch 28.31; Ro 14.17; 1 Co 4.20; 6.9-10; 15.20; Gá 5.21; Ef 5.5; Col 1.13; He 12.28; 2 P 1.10-11.

Relación del cristiano al mundo

Na p'ek'au eujāde p'ani misa, p'anapataadaik'araa bi na p'ek'au eujādepema ijāadak'aa beerā p'anapatak'a. Mt 5.13-16; 16.26; Mr 4.19; Lc 12.29-31; Jn 15.18-21; 16.33; 17.14-18; Ro 12.1-2; 2 Co 6.14-18; Gá 6.14; 2 Ti 2.4; Tit 2.12; Stg 1.27; 4.4; 1 Jn 2.15-17; 5.4-5.

Responsabilidad del cristiano

Cristode ijāapataarāpa awaraarā chupiria k'awaadaipia bi māik'aapa k'aripadaipia bi.

Mt 5.13-16; 7.12; Lc 3.10-14; 6.38; 1 Co 10.24; Gá 6.1-5; Col 4.1; He 10.24; 13.1-3, 16; Stg 1.27; 2.15-16; 1 Jn 3.17-18.

Cristode ijääpataaräpa ächi poro waibiärä waaweedaipia bï mäik'aapa k'aripadaipia bï.

Mt 22.15-22; Ro 13.1-7; Col 3.22; 1 Ti 2.1-4; Tit 3.1; He 13.17; 1 P 2.13-17.

Cristode ijääpataaräpa jõmaarämaa jarateedaipia bï irua ooda eperäärä k'aripait'ee.

Mt 5.16; 28.18-20; Mr 5.19; 16.15; Lc 24.47-48; Jn 20.30-31; Hch 1.8; Ro 1.16; 10.13-14; 1 Co 5.18-20; 1 P 3.15.

Resurrección

Jesucristo piup'eda, chok'ai p'irabaiji ichi cheru ewate ichideerä auk'a oodamerä.

Mt 22.30; Jn 5.28-29; 6.39; 11.25-26; 1 Co 15.12-32, 35-38, 51-57; 2 Co 4.14; Fil 3.20-21; 1 Ts 4.13-18; 1 Jn 3.1-2; Ap 20.6.

Sabiduría

Cristode ijääpataaräpa jiridaipia bï k'isia k'awaa p'aneedait'ee.

Mt 7.24-27; 25.1-13; 1 Co 1.17-31; 3.18-23; 2 Co 4.6; Ef 5.15; 2 Ti 3.14-17; Stg 1.5-8; 3.13-18; 1 Jn 5.20.

Salvación

O k'achiadeepa uchiadait'ee, naapiara Tachi Ak'oremaa jaradaipia bï tachia p'ek'au k'achia oopata.

Ro 3.10-12, 23-24; 5.12; 6.23; Gá 3.22; 6.7-8; 1 P 4.3-5; 1 Jn 1.10; 2.1-2 Ijääadaipia bi Jesucristo piuda k'aurepa tachi pari, chupiria iididak'äri irumaa, tachia p'ek'au k'achia oopata wépapiit'ee.

Hch 5.31; 10.43; 26.18; Ef 1.7; Col 1.13-14; 2.13-14; 1 Ti 1.15-16; He 9.28; 10.17-18; 1 Jn 1.8-10; 2.1-2.

Maap'eda iididaipia bi Jesucristomaa iru ba chemerä tachi ome iru Jaure k'ap'ia pari.

Jn 1.12; 3.1-20; 5.24; Hch 4.7-12; Ro 5.6-11; 10.9-13; Ef 2.8-9; Tit 3.3-7; 1 P 1.21-23 Jesucristode ijääpataarä iru Jaure ome p'aneedak'äri, k'awa p'aní it'aa wädait'ee jai-idaadak'äri.

Jn 5.24; 6.37; 10.27-30; Ro 8.15-16, 31-39; 10.9-10; 2 Co 1.21-22; 5.17; Ef 1.4-5; 2.1-6; Col 2.13; 2 Ti 1.12; 1 P 1.5; 1 Jn 5.11-13.

Salvador

Jesucristopapai tachi o k'achiadeepa k'aripa atai.

Jn 1.10-12; 3.15-18; 3.36; 14.6; 20.31; Hch 4.12; 16.30-31; Ro 3.20-22; 10.9-10; Gá 2.16; Ef 2.8-9.

Santificación, santificado, santo

Jesucristodeerä awara p'anapata na eujädepema ijäädak'aa beerä k'äyaara. P'anapata Tachi Ak'orepa k'inia bïk'a.

Jn 17.17; Hch 20.32; 26.18; 1 Co 1.2; 6.11; Ef 5.26; 1 Ts 5.23-24; He 2.11; 10.10, 14, 29; 13.12; Ap 7.9-17.

Segunda venida de Cristo

Jesucristo waya cheit'ee na p'ek'au eujādee.

Mt 24.3-44; 25.31-33; Mr 13.24-27; Lc 21.25-36; Jn 14.2-3; Hch 1.11; 1 Co 4.5; 15.20-24; 1 Ts 1.9-10; 4.15-18; 2 Ts 2.1-4; Tit 2.11-14; He 9.28; Stg 5.7-8; Ap 1.7-8; 3.11-12; 22.7, 12-14.

Señales de los últimos tiempos

Cristopa jaraji sāga pait'ee Tachi Ak'ōrepa na p'ek'au eujā jöpiit'ee pak'āri.

Mt 24.3-44; Lc 17.22-37; 21.5-36; 2 Ts 2.1-12; 1 Ti 4.1-3; 2 Ti 3.1-5; 4.3-4; 2 P 3.3-13.

Sexo y matrimonio (ver también Esposos y familia)

Cristode ijāapataarāpa pariatua p'ek'au oodaik'araa bi.

Mt 5.27-28, 31-32; 1 Co 6.13, 18-20; 7.1-16, 25-40; Ef 5.22-33; Col 3.18-19; 1 Ts 4.3-8; He 13.4; 1 P 3.1-7.

Soledad

Ituaba p'ani k'īsia p'anadak'āri, nāgí pedee wāarata k'irāpadaipia

bi: Cristo ichideerā ome ichita bapariit'ee.

Mt 28.20b; Jn 14.16-18; Col 2.10; He 2.11; 13.5b-6.

Sufrimiento

Cristode ijāapataarā chupiria p'aneedak'āri, K'aripapari iru p'ani.

Jn 16.33; Ro 8.18; 2 Co 1.3-7; 12.7-10; Fil 1.29; 3.10; 2 Ti 2.11-13; 1 P 1.3-9; 2.19-21; 4.12-16; 5.8-10.

Sujetos a Cristo

Cristode ijāapataarāoopata irua oopi bīk'a.

Lc 6.46-49; Jn 14.21-24; Ro 6.12-16; 12.1-2; 1 Co 6.19-20; 2 Co 5.15; Ef 5.24; Fil 2.9-10.

Temor

Cristode ijāapataarā waawee p'anadak'aa, irua ne-inaa jōmaade tachi k'aripapari perā.

Mt 10.28-31; Lc 12.32; Jn 14.27; Ro 8.14-15; 1 Co 16.13; Fil 4.13, 19; 2 Ti 1.7; He 13.6; 1 P 3.12-14; 1 Jn 4.18

Cristode ijāapataarāpa netuara waaweedaik'araa bi.

Mt 4.1-11; 6.13; Lc 22.31-32; Jn 17.14-19; Ro 8.37-39; 16.19-20; Ef 3.20-21; 6.10-18; 1 Ts 3.5-8; 2 Ts 3.3; Stg 4.7-8; 1 P 5.8-11; 1 Jn 4.4; Ap 12.7-12.

Tentación

P'ek'au k'achia oo k'inia p'anadak'āri, it'aa iididaipia bi Cristopa k'aripamerā.

Mt 4.1-11; 6.13; 26.41; Jn 16.33; Ro 6.6-7, 11, 14; 14.13; 1 Co 10.12-13; Gá 6.2; Ef 6.10-18; Fil 1.6; 4.13; Col 1.11-12; Tit 2.11-14; He 2.18; 4.14-16; Stg 1.2-4, 12-15; 4.7; 1 P 5.8-9; 2 P 2.9; 1 Jn 4.4; 5.3-5; Jud 24-25.

Tristeza (ver también Desánimo y Desilusión)

Cristopa ichideerā k'aripapari, t'āri p'ua p'aneedak'āri.

Mt 11.28-30; Jn 16.20-22; 2 Co 1.3-5; 4.16-18; 6.10; 1 Ts 4.13-14; Ap 7.17; 21.4.

Unidad cristiana

Cristopa k'inia bi ichideerā chik'inia, t'āri auk'a p'anapataadamerā. Jn 13.34; 17.11, 20-23; Ro 12.10; 1 Co 1.10, 13; 10.16-17; Ef 4.2-6, 13, 31-32; Fil 2.1-4; 1 Jn 1.3, 7.

Victoria

Cristo k'ap'ia pari ichideerāpa na p'ek'au eujādepema k'achia p'oyaadai.
Ro 8.35-39; 1 Co 15.55-57; 2 Co 2.12; 1 Jn 4.4; 5.4; Ap 2.7, 11, 17, 26; 3.5, 12, 21; 12.11.

Vida cristiana (ver también Conducta de los cristianos)

Cristode ijāapataarā p'anapataadaipia bi iru bapatak'a.
Jn 15.4, 7, 10; 2 Co 5.17; Gá 2.20; Col 2.6-7; 1 P 2.2; 1 Jn 1.5-7.

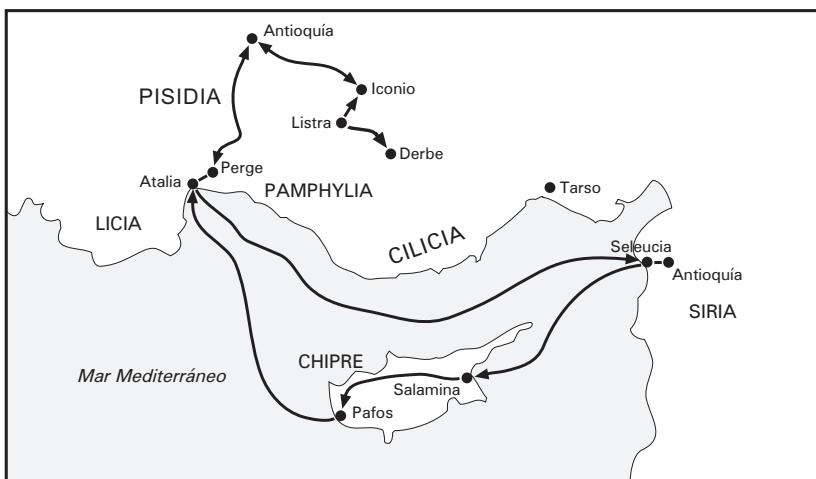
Viejo hombre (ver Naturaleza vieja)**Virgen María**

Tachi Ak'orepa ichi Warra t'opiji awēra waide imik'ira ome k'ai-e bimaa.

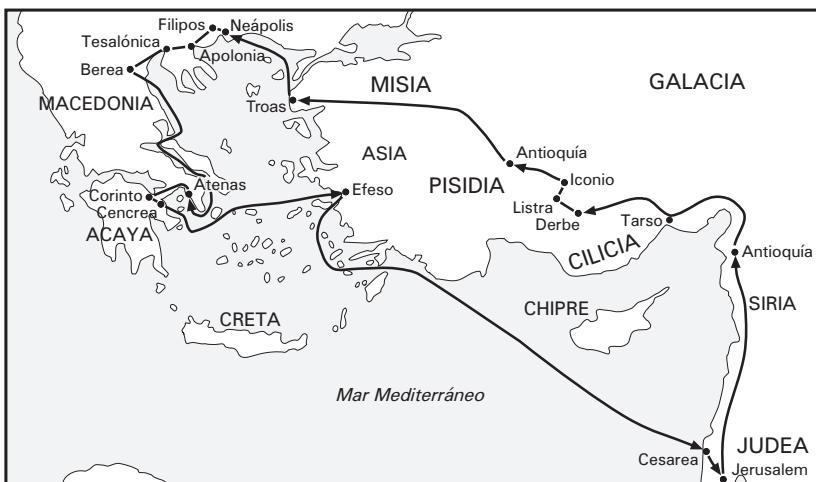
Mt 1.18-20; 2.11; 12.46-50; Mr 6.3; Lc 1.26-56; 2.1-51; 8.19; Jn 2.1-5; 19.25-27; Hch 1.14.

Voluntad de Dios

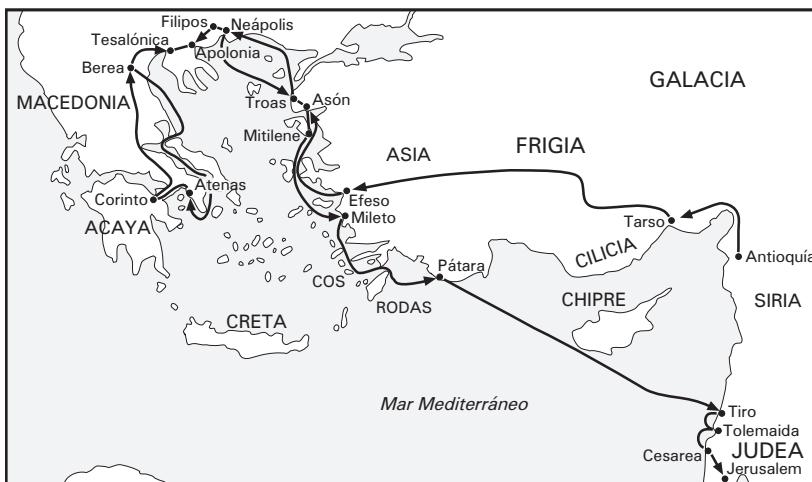
Cristode ijāapataarāpa ne-inaa pia oopata Tachi Ak'orepa k'inia bik'a.
Ro 8.27; 12.1-2; 2 Co 8.5; Ef 5.15-17; 6.6; 1 Ts 4.3-8; 5.18; 1 P 2.13-15; 3.17; 2 P 3.9; 1 Jn 2.17.

PRIMER VIAJE MISIONERO DE PABLO

SEGUNDO VIAJE MISIONERO DE PABLO

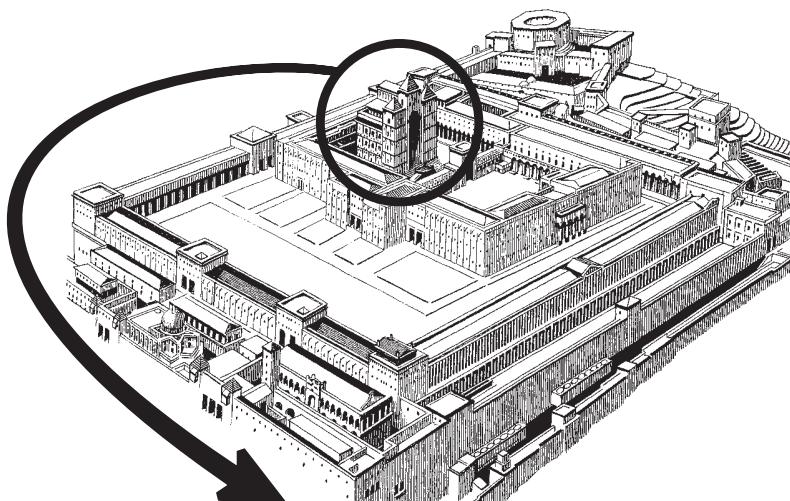

TERCER VIAJE MISIONERO DE PABLO

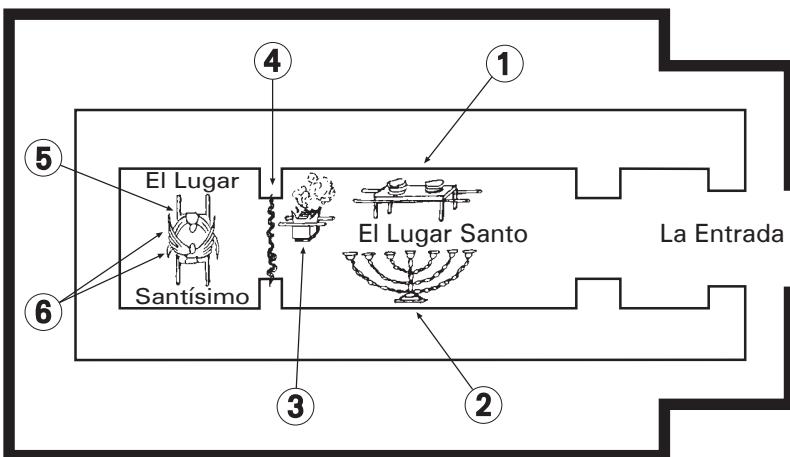

VIAJE DE PABLO A ROMA

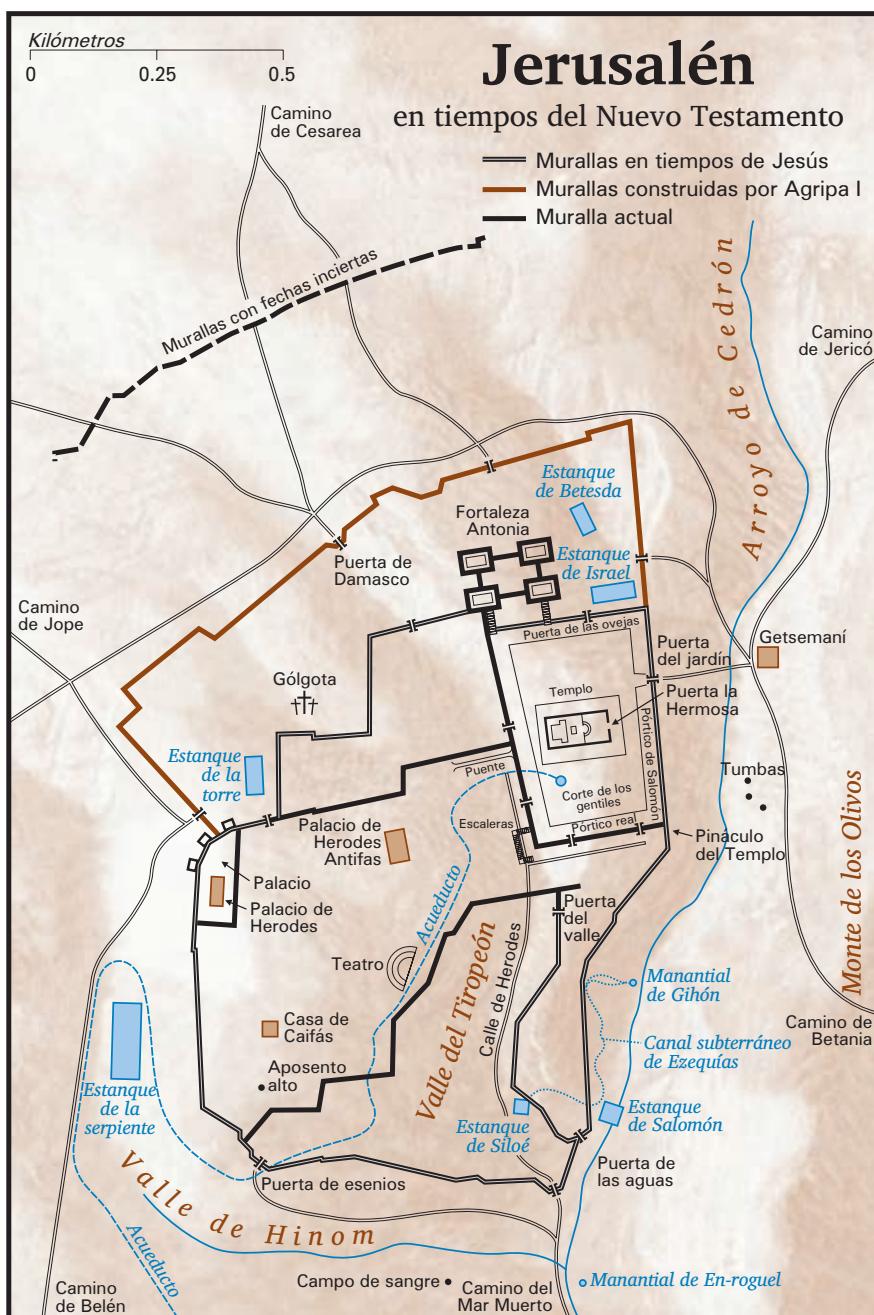
El Templo en el tiempo de Jesucristo

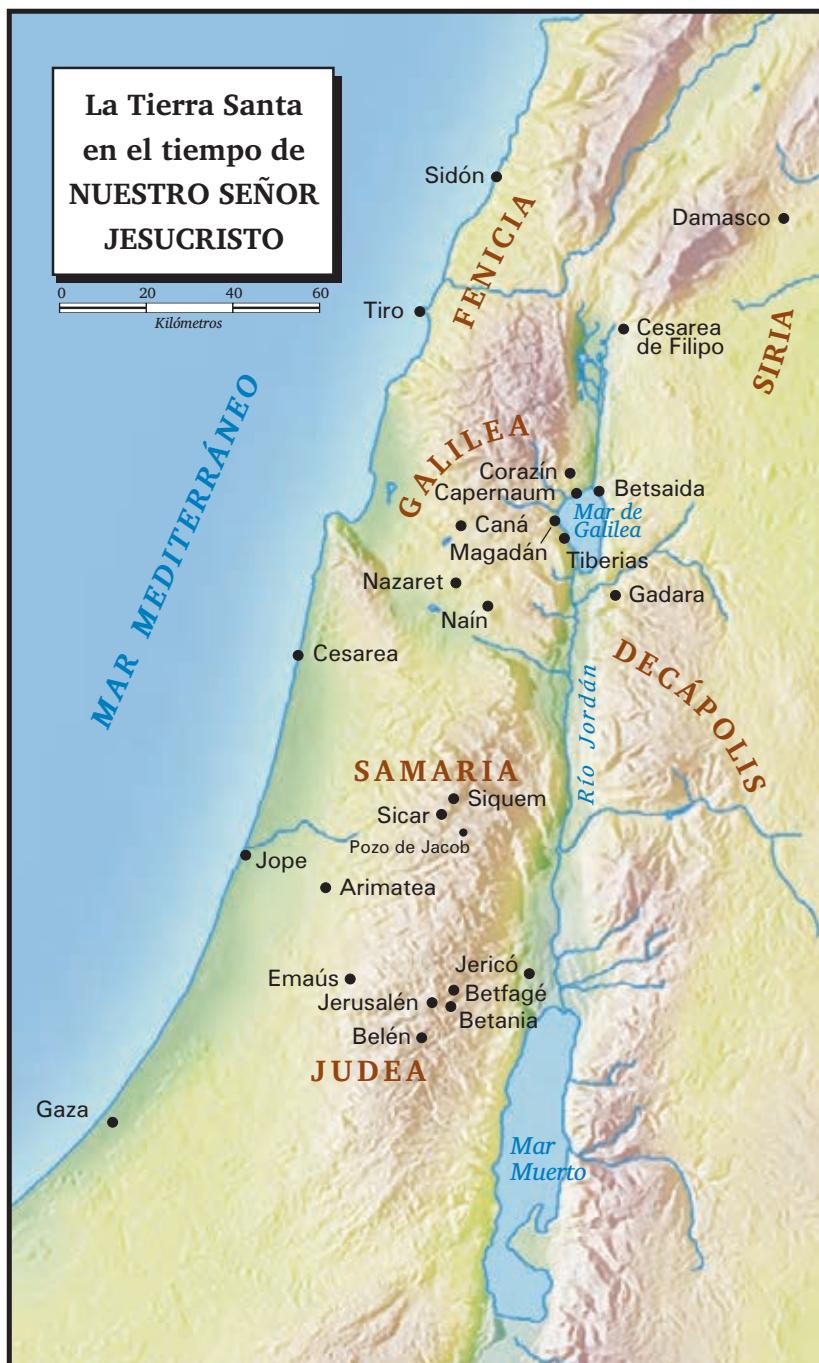

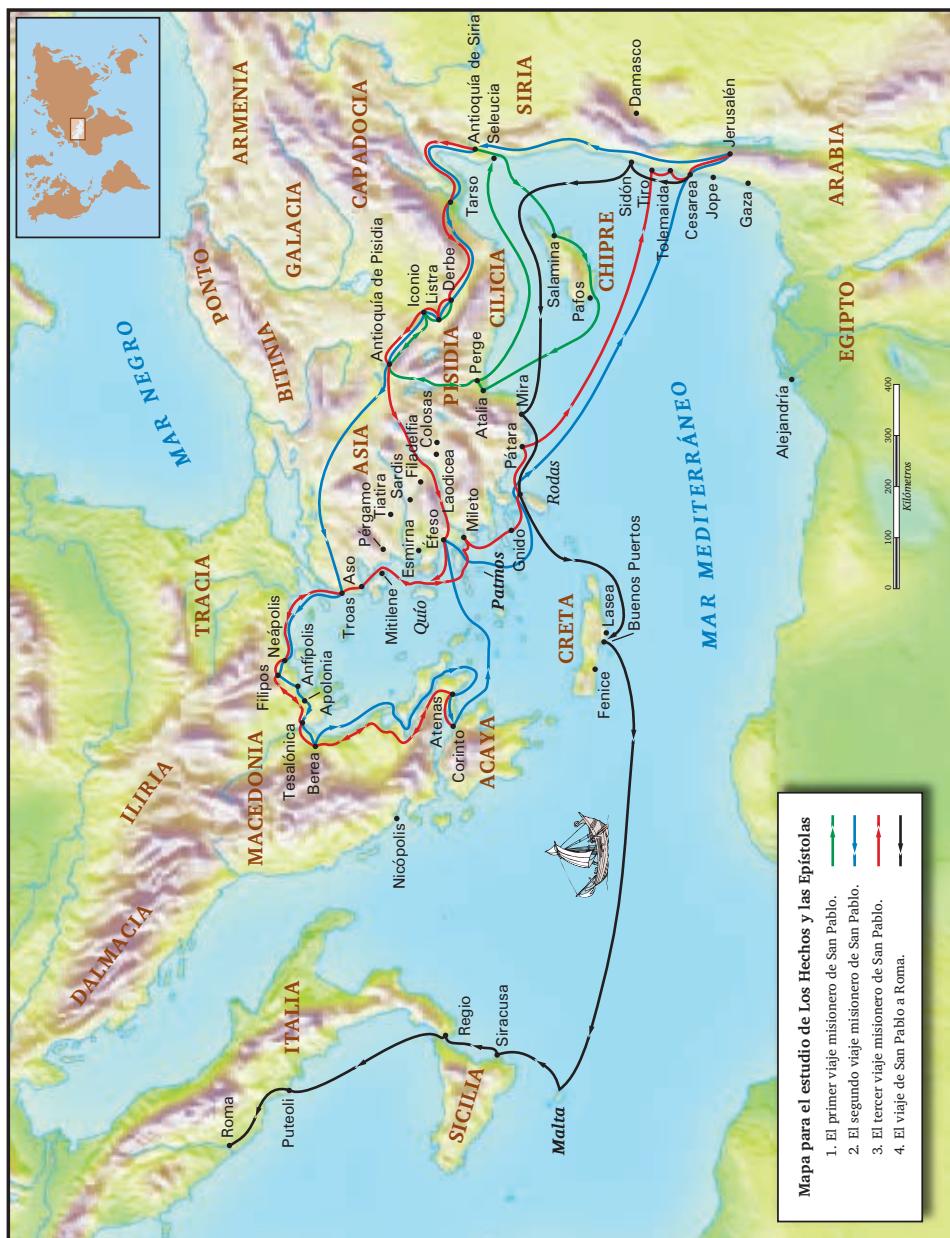
Plano del Interior del Templo

1. La Mesa y los Panes de la Proposición
2. El Candelabro
3. El Altar del Incienso
4. El Velo
5. El Arca del Pacto
6. Los Querubines

Mapa para el estudio de Los Hechos y las Epístolas

1. El primer viaje misionero de San Pablo.
2. El segundo viaje misionero de San Pablo.
3. El tercer viaje misionero de San Pablo.
4. El viaje de San Pablo a Roma.